

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

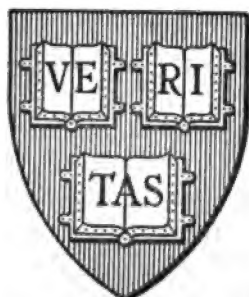
WIDENER LIBRARY

HX JV1U 2

LP 15.8.20

HARVARD
COLLEGE
LIBRARY

D. JUNII JUVENALIS

OPERA OMNIA

EX EDITIONE G. A. RUPERTI

CUM NOTIS ET INTERPRETATIONE

IN USUM DELPHINI

VARIIS LECTIONIBUS

NOTIS VARIORUM

ET

VETERIS SCHOLIASTÆ

RECENSU EDITIONUM ET CODICUM

ET

INDICE LOCUPLETISSIMO

ACCURATE RECENSITA.

VOLUMEN TERTIUM.

T

LONDINI:

CURANTE ET IMPRIMENTE A. J. VALPY, A. M.

1820.

13.215

Lp 15.8.20

13.215
15.8.20

RECENSUS

EDITIONUM JUVENALIS.

[EX EDIT. RUPERTI.]

(Editiones, quibus unum asteriscum curavi præfigendum, a me ipso, et quibus dupplicem præposui, a viris doctis, vel sponte vel rogatu meo, non in dubiis locis, sed a principio ad finem cum Hennipiana vel Bippontina collatæ sunt.)

SÆC. XV. 1470—1500.

* *Editio Juvenalis et Persii princeps* videtur esse ea, quæ in Fol. sine nota loci, anni, et typographi in lucem prodiiit, quamque Romæ circa annum 1470. typis excusam esse probabili judicio suspicabantur Maittarius in *Annal. typograph.* Tom. I. p. 296. et Hamberger in *zuverläss. Nachr. von alt. Schriftst.* T. II. p. 270. Eadem, ni fallor, memoratur in *Catal. Bibl. Hulsianæ*. Præter nos eam, nec tamen satis accurate, contulit Maittarius in ed. Lond. 1716. 12. Cf. *Var. Lect.* n. 45. Exemplari, quo nos uti sumus, præfixus est titulus: 'Junii Juvenalis Aquinatis liber primus.' Nulla vero aliorum deinde librorum, et ne numeri quidem satirarum, qui tamen in Persio indicatur, mentio fit, sed satiræ parvo tantum spatio disjunguntur. Hæc et alia infantiam produnt artis typographicæ; etsi charta satis pulchra, et literæ sunt luculentæ. Ex interna autem indole hujus editionis probabile fit, eam non a viro docto curatam, sed a typographo e libro Msto, eoque bonæ, quamvis non optimæ notæ, cum omnibus librariorum peccatis ductam esse, adeoque Codicis scripti auctoritatem obtinere.

Eodem forte anno typis expressa est alia Editio Romana, quæ vulgo habetur omnium princeps, et inscripta est:

Juvenalis Satyræ et Flacci Persii Volaterrani—Romæ apud Udalricum Gallum—fol. (1470.)

De ea vid. Hamberger l. l. et Maittaire Ann. typogr. T. i. p. 297. qui tamen externam tantum libri speciem, ac ne satis quidem accurate, describunt, nec de critico ejus usu solliciti fuere. Quomodo itaque hæc editio a superiore differat, et quodnam ei statuendum sit pretium, dicere non habeo, cum nondum a quoquam cum illa vel vulgatis editt. comparata sit, quod factum vellem.

Veneta I. (in Var. Lect. n. 51.) *Juvenalis Satyræ, per Simonem Biuilaqua* (al. Beuilaquam) *Papiensem*, Venetiis sine mentione anni—fol.

Hanc editionem, a C. G. Schwarzio, academix quondam Altorfinæ Prof., sibi cum aliis, infra memorandis, suppeditatam, inspexit Beckius, ex cujus Dissert. quæ inscripta est: 'Observatt. philolog. in Satyras Juvenalis duas priores, quas—præsidente M. Ulrico Sebastii. Beckio Norimbergensi publice disquirendas proponit Jo. Jac. Haas, Altorfii 1732.' 4. nos nonnunquam in Var. Lect. eam laudavimus. In omnibus, quibus eam Beckius consuluit, locis easdem exhibet lectiones, quæ in edit. Locatelli Venet. 1492. reperiuntur, nisi quod Sat. II. 164. in hac *Zelates* legitur, et in illa *Zalates*. Neque etiam prima edit. Veneta esse videtur, etsi ita eam vocavi. Annus in aliis editt. antt. addi, in aliis omitti solet. V. Heyne in Præf. ad Tibull.

1473.

Brixienensis I. *Juvenalis et Persii Satyræ: jubente Presbytero, Petro Villa, sine notis*, Brixix.—fol. 1473.

Hæc quoque editio nondum a quoquam, quod sciam, collata est. Describitur quidem in Specim. literar. Brixienensis P. I. p. 125. sqq. sed non ita, ut criticum ejus usum inde cognoscere liceat.

1474.

Mediolanensis I. (in Var. Lect. n. 52.) *Juvenalis et Persii Satyræ—Mediolani per Anton. Zarotum* (Zarothum) *Parmensem—fol. 1474.*

Neque hujus, neque reliquarum editionum Mediolanensium (de quibus v. Saxii hist. typogr. Mediol.) exempla, etsi diligenter quæsitâ, invenire mihi contigit. Vellem itaque, ut, si cui ad manus sint, critica cum cura eas excuteret. Si tamen ex illis lectionibus

judicare licet, quas Beckius loco supra laudato ex Mediol. 1474. et 1511. excerpit, quæque in Var. Lect. n. 52. et 53. designavimus, non multum utilitatis ad ipsum Juvenalem emendandum inde redundaturum esse opinamur. Nihil in iis est, quod aut tollere velis, aut non ex aliis libris jam enotatum sit.

Eodem anno 1474. Romæ in vulgus prodire :

Angeli Sabini paradoxa in Juvenalem Romæ per Angelum Sachsel de Reichenhal et Barthol. Golsch de Hohenbart Clericos— fol. 1474.

et paulo post: *Domitii Calderini Veronensis Commentaria in Juvenalis Satyras*, Romæ—fol. 1474.

si fides habenda Fabricio et Soc. Bipont., (quæ ex parte firmatur subscriptione Ed. Ven. 1475. et Vicent. 1480. quam mox memorabimus) nec potius paradoxa illa jam ante a. 1473. typis expressa sunt. Sabellicus certe (h. e. M. Anton. Coccius, cui illud nomen imposuerat Petr. Calaber, præceptor ejus, qui ipse, solenni illius ævi more, in sodalitia bonarum literarum, Romæ a doctissimis Italis instituto, nomen Julii Pomponii Sabini, vel Læti, vel Fortunati et Infortunati asciverat) amicus et municeps Domitii, in Dialogis de Latinæ linguæ reparatione, quos Obertus Gifanius recudendos curavit ad calcem Observatt. linguæ Lat., tradit, 'Sabinum aliquot annos ante Domitium in Juvenalem Quæstiones quasdam accuratissime conscripsisse.' Forte tamen quæ scripserat, non confestim edidit. Quoquo modo se res habeat, constat saltem, hos duumviros fuisse primos, qui commentarios in hunc poëtam, si non scripserint, certe ediderint. Non carent illi docta subtilitate, temporibus, quibus vulgati sunt, condonanda; sed judicii sensusque elegantiam fere desideres. *Dominicus de Caldariis*, sive, ut dici maluit, *Domitius Calderinus* (quod cognomen quidam deducunt a Caldara, viculo prope Veronam sito, ubi natus creditur) tantam olim ingenii doctrinæque famam collegerat, ut, cum annos nondum XXIV. uatus esset, a Paulo II. Romam evocaretur, artium liberalium publice docendarum causa, et a Sixto IV. ad dignitatem *Secretarii Apostolici* eveheretur. Præter alia commentarios scripsit in Juvenalem, Silium, Statii Sylvas, Martialem, Ovidii Ibin, Suetonium, Sappho, Propertium, et Ciceronis Epistolas ad Atticum; plura vero, quæ moliebatur, immatura mors intercepit: obiit enim anno ætatis XXX. p. Chr. 1477. Commentaria in Juvenalem inscripsit Juliano Medici, et in hac dedicatione profitetur, 'se Juvenalis Satyras nova commentatione explicare conatum, licet in iis interpretandis

multi bonarum artium studiosi operam posuerint, qui tamen ingenue fuerint professi, se multa non assecutos vel carminis obscuritate, vel temporum ignoratione: sine arrogantia autem dictum se velle, multa in Satyris hisce Latinorum Græcorumque auctoritate confirmata se explicasse, quæ alii gravioribus studiis occupati neglexerint, et multi literarum studiosi scire magnopere expectarint: neque id in iis tantum, quæ quotidianis disputationibus quæri soleant; sed et pleraque, quæ vel historiæ involucri adhuc laterent, vel figurata elocutione remotiora essent, quæ tamen pro apertis et expositis in hominum opinionem recepta fuissent: præterea se subinde non sine ratione ab aliorum interpretatione discessisse; et denique de iis locis, quæ adhuc in disceptatione versentur, se ita disputasse, ut labor suus et ignorantibus utilis sit futurus, et iis, qui eadem habeant cognita, probari possit.' Enimvero

Quid dignum tanto tulit hic promissor hiatu?

Parturiunt montes: nascetur ridiculus mus.

Pleni certe sunt commentarii ejus ineptis erroribus, etymologiis et argutiis, etiam in novissima eorum recensione Henniniana, cujus editor multa tamen ab eo perperam vel præter rem dicta resecurit. Sæpe refellit aliorum explicationes, nec meliores substituit. Inde colligas, jam tum temporis multos extitisse, qui Juvenalem interpretari conarentur, quod etiam ex verbis Domitii, modo ascriptis, intelligitur: nisi potius hæc potissimum ad Glossas membranarum spectant, e quibus tam Domitium, quam Mancinellum et Britannicum, multa tacite descripta in rem suam convertisse, ex usu et lectione earum cognovi. Nominatim vero passim refutavit Tortellium, et in primis Angelum Sabinum Turrensem, in quem acerrime nonnunquam invehitur, ut in ejus præceptorem in singulari libello, Commentariis subnexo, cui titulus est: *Defensio adversus Brothcum Grammaticum* (ita eum appellare solet, ut Sabinum *Fidentinum*, usus nomine, quo Martialis quandam versuum suorum plagiarium traduxit) *calumniatorem Commentariorum Martialis cum recriminatione*. Usus etiam est codicibus scriptis, quorum tamen neque numerum, neque indolem declaravit: atque omnino melius meruisset de literis, nisi præmatura nominis celebritas, et nimia, inde nata, tum superbia et invidia, tum festinatio et multa scribendi cupido studiis ejus offecisset, et prius mortuus esset, quam præcox ejus ingenium ad justam pervenisset maturitatem. Recte de eo Coccius loco supra laudato judicavit: 'Non me fugit,

omnino esse aliqua' (immo plurima) 'in ejus scriptis, quæ præcipitata potius videri possint, quam edita: sed simultas et æmulatio, duo acres stimuli, illum ad eorum, quæ scribebantur, immaturam compulerunt editionem.' Ceterum non dissimilandum est, commentarios Domitii longe præstare iis, quos Sabinus scripserit; unde et hi vix aut ne vix quidem, illi vero mox variis locis, Brixie, Venetiis et Vicentiæ, recusati sunt, maximoque eruditæ Italiæ plausu excepti. Sæpius quoque Domitius corrupta textus lectione deceptus ad argutias demum delapsus est.

1475.

Domitii Calderini—Commentaria in Juvenalem—Brixie typis Henrici de Colonia—f. 1475.

Cf. sup. ad a. 1474. et Nachricht von den Büchern in der Stöckischen Bibl. T. I. p. 35. §. IV. Servatur etiam in Biblioth. Norimberg.

* Veneta II. (in Var. Lect. n. 46.) *Juvenalis cum comment. Dom. Calderini* (non Ge. Merulæ, quod Socii Bipontini tradunt) Venetiis—fol. 1475.

In fine hæc leguntur: 'Junii Juvenalis Aquinatis Satyrarum Libri Impressi Venetiis Diligentissime Arte et Ingenio Jacobi De Rabeis Natione Gallici VIII. KL. Maias Anno Christi MCCCCLXXV. Invictissimo et Inclito Duce Petro Mocenico.—Domitii Calderini Veronensis Secretarii Apostolici Commentarii in Satyras Juvenalis ad Clarissimum Virum Julianum Medicen Laurentii Fratrem Petri Cosmi Filium Florentinum Editi Romæ quum ibi publice profiteretur K. Septembris MCCCCLXXIV.' Epistolam ad Julianum Medicen excipit vita Juvenalis, quæ vulgo tribuitur Suetonio, et Commentarios *Defensio adversus Brothæum Grammaticum calumniantem Commentariorum Martialis cum recriminatione.*

Hæc est prima editio Juvenalis cum Comm. Domitii Calderini, ex qua haud dubie propagatæ sunt Venetæ 1482. binæ 1483. 1485. 1487. et Vincent. 1480. quæ et præter textum eadem continent, sed in textu tamen passim ab illa, et quidem aliæ aliis locis, discrepant, quod ex Var. Lect. intelligi potest.

1476.

Mediolanensis II. *Juvenalis et Persii Satyræ—Mediolani per Antonium Zarotum Parmensem—fol. 1476.*

Est repetita editio a. 1474. quæ in catalogo editionum Persii

memoratur Fabricio Biblioth. lat. T. II. pag. 166. Lips. 1773. Cf. ad. a. 1474.

1478.

Ge. Merulae Commentarius bis hoc anno prodiit sine textu poetæ, non cum eo, quod in Fabric. Bibl. lat. et hinc in edit. Bipont. traditur,

* Venetiis *per Gabrielem Petri Duce inclyto Andrea Vendramino*—fol. 1478.

et paulo post vel ante

Tarvisii *per Barthol. de Consoloneris*—fol. 1478.

De hac edit. v. Fabric. l. l. p. 359. Nachricht von den Büchern in der Stollischen Bibl. T. I. p. 96. §. v. et Catal. Bibl. Hasæanæ Brem. p. 503. Continentur his libris: 1. *Commentarius Merulae s. Enarrationes Satyrarum Juvenalis per Georg. Merulam Alexandrinum ad invictiss. Principem Federicum de Monte Ferebro Urbini Ducem.* 2. *Ge. Merulae Alexandrini libellus adversus Domitii Commentarios in Martialem ad Marcum Antonium Maurocenum Equitem præclarum.* 3. *Ge. Merulae Alex. Adnotationes in Orationem M. Tullii Ciceronis pro Q. Ligario ad Bernardum Bembum.* 4. *Argumentum Epistolarum Ciceronis ad Lentulum, de vi et ordine suffragiorum in centuriatis et curiatis comitiis; quid prærogativa suffragiorum; et quomodo legis promulgatio, ad Dominicum Sanutum.* Ge. Merlani, qui *Merula* dici malebat, natus in oppido Ducatus Mediolanensis, quod hodie Alessandria s. Alexandria della Paglia vocatur, XL. annos in juventute docenda consumpsit Venetiis et Mediolani, ubi LXX. annis major mortuus est a. Chr. 1494. Magnus fuit ætatis suæ philologus, qui præter ea, quæ modo memoravimus, etiam Comment. in Statium, Martialem, Plautum, Ciceronem, Virgilium, Plinium, Quintilianum, Ausonium, et auctores de re rustica, Philologicorum lib. x. Antiquitates Vice-Comitum Mediol. et alia scripsit, clarissimosque illorum temporum viros asperioribus facetiis perstringere amabat. Quam itaque bilem Domitius effuderat in Sabinum Brotheumque Grammaticum, eadem, sed mortuus demum, acerbissime exagitatus est a Merula. Hujus tamen commentarius in Juvenalem non magni est pretii, ejusque interpretatio sæpe vel nimis arguta, vel inepta et contorta. Meliora passim in suum Comment transtulit Britannicus, ne laudato quidem fonte, ex quo hausit. Multorum autem errorum Merulam arguit jam Politian. Epist. XI, 10.

.1479.

Juvenalis cum Comm. Ge. Merulae et notis aliorum, Pinarolii—fol. 1479.

Hujus edit. mentionem fecit Fabricius, (Bibl. lat. T. II. p. 359.) et quidem tam brevem atque obscuram, ut ea decepti socii Bipontini tradiderint, *hanc editionem factam esse per Jac. de Rubcis*, qui tamen officinam habuit Venetiis, ubi Juvenalem quoque a. 1475. ab eo excusum supra vidimus.

1480.

* Vicentina s. Vincentina. (in Var. Lect. n. 48.) *Junii Juvenalis Aquinatis Satyrarum Libri impressi* Vincentiæ diligentissime per magistrum Henricum Liberarium—fol. 1480. cum commentariis Domitii Calderini cet. ut in edit. Veneta II. a. 1475. quam plerumque, nec tamen ubivis, sequitur, ut ex nostra Var. Lect. apparet. Videtur emendata passim manu viri docti, vitiisque repurgata esse.

1482.

* Veneta III. (in Var. Lect. n. 47.) *Juvenalis cum comm. Domitii Calderini*. In fine: Venetiis per Baptistam de Tortis—fol. 1482. die. III. Augusti.

Recusa mox a. 1483. et 1485. Cf. ad edit. Venet. II. a. 1475.

1483.

** Veneta IV. (n. 47.) *Juvenalis Satyræ cum comm. Domitii Calderini* Venetiis per Magistrum Thomam de Alexandria die XIX. Julii, regnante inclyto Principe Joanne Mocenigo (al. Mozenico.)—fol. 1483.

** Veneta V. (n. 47.) *Juvenalis Satyræ cum comm. Domitii Calderini* Venetiis per Baptistam de Tortis die XXII. Julii—fol. 1483.

Utraque editio collata est a Maittario in ed. Lond. 1716. 12. unde intellexi, eas nunquam fere neque a se invicem, neque a Veneta III. discedere, adeoque ex ea repetitas esse. Hinc etiam in nostra Var. Lect. non seorsum hi testes excitantur.

Mediolanensis III. *Juvenalis Satyræ Mediolani per Leonhardum Pachel et Uldericum Scincenzeler* (al. Udalrichum Scincenzeller s. Scincenzeller, s. Sincenzeller) socios—fol. 1483.

Cf. ad ed. Mediol. I. a. 1474. Nomen alterius typographi, qui natione Bavarus fuit, in ed. Mediol. IV. a. 1491. *Udalricum Scincenzeler* scriptum, teste Phil. Wilh. Gercken in *Reisen durch Schwaben, Baiern* cet. T. I. p. 250. n. 3. p. 255. n. 9. Cf. Maittarii Ann. typogr. et Saxii hist. typogr. Mediol.

1485.

Veneta VI. *Juvenalis Satyræ cum comm. Domitti Calderini Venetiis per Baptistam de Tortis*—fol. 1485.

Nova repetitio Venetæ III. si Fabricio fides habenda. Mirari certe licet, quo emtorum studio ejusdem typographi sumptibus trium annorum spatio ter prelo excudi potuerit Juvenalis, et quidem Venetiis, in qua urbe præterea aliorum typis ab a. 1483: ad 1501. toties expressus est.

1486.

* Veneta VII. (n. 49.) *Juvenalis cum comm. Ge. Vallæ Placentini Venetiis*—fol. 1486.

Ad calcem hæc subscripta sunt: 'Finis in Decio Junio Juvenale Aquinate commentarii dñi Georgii Vallæ Placentini, impressi Venetiis per magistrum Antonium de Strata (al. Strada) Cremonensem anno dñi MCCCCLXXXVI. die VIII Novembris, Augustino Barbarico imperante.' Hæc editio, quam et Maittaire contulit in ed. Lond. 1716., prima est commentarii Ge. Vallæ, non Veneta IX. quod putabant socii Bipontini. Ge. Valla, Placentiæ natus, Medicus et Prof. Ling. Græc. et Lat. Venetus, idemque clarissimus, præter multa alia in Juvenalem commentarium edidit, in quo multa superioribus sublegit interpretibus, nec minus etymologiis verborum indulsit, parum vero novi ac boni, vel adeo præclari, ipse attulit. Usus tamen est antiquo codice Ms., qui et Probi, ut putabat, Grammatici interpretamenta continebat, quæ postea Pithœus (v. inf. ad edit. Paris. 1585. 8.) Scholiis Veterum emendandis supplendisque adhibuit. Illud ipse indicat in Proœmio, epistolæ ad Joannem Tuccium Pannonicum subnexo, in quo præter vitam Juvenalis brevemque de Satira disputationem, hæc leguntur verba: 'Sane comperti mihi sunt nuper Probi grammatici in Juvenalem commentarii, quantum adhuc audiverim, nulli alii cogniti, sed miræ brevitatis, alioquin tamen perquam opportunos aliquando se nobis obtulerunt: obtulissent vero sese adhuc magis, nisi nobis singula rimantibus codicis nimium cariosa invidisset vetustas, et si in omnes libros compositi habeantur, qui vix tertii libri secundam attingere satyram—(h. e. Sat. VIII.). Invigilavimus vero ipsi, si modo id consequi potuimus, ut omnis hujus poëtæ pateret eruditio. Probi interpretamenta cujusmodi ea fuerunt, quæ plane perexigua sunt, ne in minima quidem parte subtraximus aut immutavimus.' Ceterum Valla in ipso Juvenale multa subinde

concrexisse videtur, etsi in plurimis hæc editio cum superioribus concinit.

* Brixienſis II. (n. 50.) *Persius cum Comm. Jo. Britannici, et Juvenalis cum comm. Ge. Merulae*, (vel ejusdem Britannici) *typis Jacobi Britannici*, Brixiae—fol. 1486. si fides habenda Sociis Bipontinis. Sed in ea editione, qua usus sum, et quæ in Biblioth. academ. Goetting. servatur, uterque poëta commentario Jo. Britannici illustratus est, et Juvenalem excipit Persius, cui in extrema libri pagina hæc nota reperitur subjecta: ‘Impressum Brixiae per Jacobum Britannicum Brixianum anno domini MCCCCLXXXVI. die XVII. Februarii.’ Quæ subscriptio si ad totum spectat librum, (in quo commentarius quidem in Juvenalem paulo majoribus asperioribusque, quam in Persium, textus autem utriusque poëtæ iisdem plane typis expressus est) Britannici in Juvenalem commentarius octo mensibus prius prodiiit, quam ille, quem scripsit Valla, et hæc est prima ejus editio, non, quod credebant Hamberger in *zuverl. Nachr. von alten Schriftst. T. II. p. 270. extr.* et socii Bipontini, Veneta a. 1499., vel adeo, quod Fabricius existimasse videtur, Brixienſis a. 1501. Huic aliam fuisse præmissam, ex præfat. edit. Ascensianæ jam docuit Brixiana Literatura p. 145. Venetam autem illam fuisse primam, parum probabile est. Vix enim assequor, qui factum sit, ut commentarius Britannici prius Venetiis ederetur, quam Brixiae, ubi non modo auctor vivebat, sed etiam cum fratre, ut fallor, typographicam habebat officinam, in qua et Persium certe ac Juvenalem cum comm. Jo. Britannici, illum jam 1486. et 1500. hunc vero a. 1501. excusum esse constat. Non minus tamen mirum mihi videtur, tam insignem commentarium jam a. 1486. vulgatum, æque prius, quam a. 1499., repetitum esse. Neque etiam dissimilo, exemplum edit. Brix. 1486., quod inspexi, et quidem primam ejus partem, quæ Juvenalem et Comm. Britannici complectitur, mutilatam esse, et præter alia folia (Sat. x. 102—160. et xi. 16—58.) desiderari etiam extrema, (Sat. xvi. 14—60.) quibus haud dubie impressionis locus, annus et auctor fuere notati. Docta manus ad calcem Juvenalis ascripsit hæc: ‘Venetiis per Jo. Tacuinum de Tridino MDXII. die XVIII. Aug. Vid. Maittaire *Judic. Annal. Typogr. p. 514. (534)* et confer. cum Lactantio per Jo. Tacuinum de Tridino a. 1502 et 1509 impresso.’ Quæ conjectura eo firmatur, quod mutila editio nostra non modò easdem plane lectiones, eundem titulum et quæ hunc excipiunt,

Delph. et Var. Clas.

Juv.

4 F

exhibet, quæ Veneta a. 1512. sed etiam, præter illa, eandem typorum formam, quam editiones Tacuini de Tridino Venet. 1492. et 1494. Veneta vero a. 1512. ex illa quoque repetita videri potest, neque mihi ipsi ad manus fuit; unde externam utriusque speciem comparare mihi non licuit. Vidi tamen, ad verbum et paginam cum mutilo exemplari illo convenire ed. Venet. a. 1515. unde suspicari possis, vel illam editionem pro eadem habendam, vel hanc certe ex illa, sive sit Brixiensis 1486., sive potius Veneta 1512., expressam esse.

1487.

* Veneta VIII. (n. 47.) *Juvenalis cum comm. Calderini*, Venetiis—fol. 1487.

In fine legitur: 'Impressum Venetiis per Bartolameum de Zanis de Portesio, sub anno domini MCCCCLXXVII. die vero tertio Octobris, regnante domino Augustino Barbadico inclyto Venetorum Principe ad honorem dei et totius curiæ celestis.' Plerumque, nec tamen semper, congruit cum Veneta 1482. et eadem continet, nisi quod non ad Julianum Medicen, sed ad Joannem Franciscum, Ludovici Principis Mantuani Filium, Epistola Calderini præfixa est, in qua non minus queritur de calumniatoribus suis.

1491.

Mediolanensis IV. *Juvenalis Satyræ*, Mediolani per *Udalricum Sinzeler*—fol. 1491.

Repetitio ed. Mediol. III. a. 1483. ubi vide quæ notavimus.

** Veneta IX. (n. 54.) *Juvenalis cum comm. Domit. Calderini et Ge. Vallæ* Venetiis per Magistrum Theodorum de Ragazonibus (al. Ragozzonibus) de Asula, regnante inclyto Principe domino Augustino Barbadico duce Venetiarum, die XVI. Junii—fol. 1491.

In plurimis, nec tamen omnibus, cum superioribus concinit editt. Cf. ad Venet. VII. a. 1486.

1492.

Veneta X. *Persius cum comm. Britannici et Fontii; Juvenalis cum comm. Merulæ et Calderini*, Venetiis apud Petrum Joannem de Quarengis—fol. 1492.

In Fabric. Bibl. lat. T. II. p. 166. non Merulæ, sed Vallæ comm. memoratur. In ed. Bipont. consuli jubentur Baueri Bibl. libr. rarior. T. III. p. 185. Mylii Bibl. Jenens. p. 214. n. 522. et Catal. Bibl. Zechianæ Lips. 1780. p. 38. n. 530. ex quibus tamen libris nihil præter titulum hujus edit. cognoscas; de usu ejus

critico, quem tamen non adeo magnum esse crediderim, nemo adhuc sollicitus fuit.

* Veneta XI. (n. 55.) *Juvenalis cum Domit. Calderini Veron. et Ge. Vallæ Placent. commentariis* (sine mentione loci, sed haud dubie Venetiis) *per Bonetum Locatellum octavo Idus Martii*—fol. 1492.

Hæc editio in quibusdam locis Sat. I. et II. a Beckio, (v. ad Venet. I.) sed tota a principio ad finem a Maittario in ed. Lond. 1716. collata est. Congruit plerumque cum Veneta VII. a. 1486.

* Veneta XII. (n. 56.) *Juvenalis cum tribus Commentariis, videlicet Ant. Mancinelli, Domitii Calderini, Ge. Vallæ.*—*Venetius impressum est hoc Juvenalis opus cum tribus commentis per Joannem de cereto de tridino* (al. Tacuinum de Tridino) *die secundo Decembris*—fol. 1492.

Hic typographus primus et commentarium Mancinelli, et Juvenalem cum tribus commentis prelo excudit. Repetita ab eo est hæc editio mox a. 1494. et tribus commentariis deinde quartus Merulæ adjectus a. 1498. et 1501. Ab eodem quoque Juvenalis cum comm. Jo. Britannici editus Venet. 1509. et 1512. In Veneta hac XII. titulum, in quo etiam Argumenta Satyrarum Juvenalis per Anton. Mancinellum leguntur, excipiunt: 1. *Antonii Mancinelli Veliterni* a. Præfatio ad Reverendum ædis Geminianæ Antistitem Divique Marci Canonicum Nicolaum Rubeum patritium Venetum; (cui dedicavit Comm. suum in Juvenalis Satyras, quas *almæ virtutis perpetuas opes et bona verba* appellat) b. Juvenalis commoda; c. de Satyra; d. loca quædam e plurimis vel intacta vel secus ab aliis exposita. (In his explicandis plurimum posuit studii, et ex eo operam suam vult æstimari.) 2. *Domitii Calderini Veron. Secret. Apostol.* in commentarios Juvenalis ad clariss. virum Julianum Medicen Petri Cosmi filium Florentinum. 3. *Ge. Vallæ* Epist. ad Ill. Virum Jo. Tuccium Pannonicum. 4. Vocum ac rerum Index.—*Mancinellus*, a. 1452. natus Velitris, inde a. XXI. ætatis anno in pluribus Italiæ oppidis grammaticam liberalesque artes docuit, et tum institutione sua, tum multis, quos scripsit, libris magui philologi laudem consecutus est. Sed de commentario ejus in Juvenalem Henninius jam hoc idque verum tulit judicium: 'Nihil non magnificum pollicetur Mancinellus; verum ut, quod res est, dicam, intra fabularum prolixam enarrationem, si quando Juvenalis eas

attingit, et paraphrases fere subsistit, et rarius in interiora et recondita se penetrat. Verum tempori isti ea condonemus.

1493.

Veneta XIII. *Juvenalis cum comm. Sabini, Merulae, et aliorum*, Venetiis—fol. 1493.

Hujus editionis mentionem, sed brevissimam, fecerunt Henninius, Fabricius et socii Bipontini.

1494.

* Veneta XIV. (n. 56.) *Juvenalis cum tribus commentis Mancinelli, Calderini, et Vallæ*.—Venetiis impressum est hoc *Juvenalis opus cum tribus commentis per Joannem de Cereto de Tridino, die vero XVIII. Januarii*—fol. 1494.

Est mera repetitio Venetæ XII. a. 1492. Cf. Lengnachs Beiträge zur Kenntniss seltener Bücher T. II. p. 120.

1496.

Juvenalis, Parisiis—fol. 1496.

His paucis verbis memoratur editio illa a sociis Bipontinis, qui forte ita correxerunt notam Henninii, a quo perperam laudatur *ed. Paris. apud Stephanum* 8. 1496. Sic et in Fabric. Bibl. et ed. Bipont. designatur editio a.

1497.

Veneta XV. *Juvenalis*, Venetiis—fol. 1497. sine commentatorem ac typographi mentione; unde his traditionibus parum tribuo.

* Lipsiensis I. (n. 58.) *Liber Satyrarum Junii Juvenalis poetæ lepidissimi ac inter omnes Satyricos utilissimi*. Lipsiæ—fol. 1497.

Ad Lectorem :

Inter præcipuos satyrarum compositores

Recte reponendus hic Juvenalis erit,

Cujus ob ingenii vires et mentis acumen

Non satis extolli carmina pulchra queunt.

Itala gens multo hunc laudis veneratur honore,

Versat et illius carmina in ore frequens,

Et, veram ut fatear, tantum extollit Juvenalem,

Quod præferre audet hunc quoque Virgilio.

Hinc quoque ob insignes pulchro sub carmine sensus

Clausos jure potest cedere Virgilius.

Alius exemplo gentis doctæ atque peritæ

Tu lector perames hoc Juvenalis opus.

Hec verdea.

In fine: 'Junii Juvenalis aquinatis Satyrarum liber Liptzk impressus Anno dñi 1497. finit fœliciter. Laus deo clementissimo.' Hæc est prima ed. Lipsiensis, quæ plerumque convenit cum Veneta III. et a qua raro discrepant, quæ eam secutæ sunt, Lipsienses a. 1502. 1504. et 1507.

* Norimbergensis. (n. 59.) *Juvenalis, Anto. Manc. Domicius Geor. Val.* (h. e. cum comm. Antonii Mancinelli, Domitii Calderini et Ge. Vallæ) *Argumenta Satyrarum Juvenalis per Anton. Mancinellum.*—Nurnbergæ impressum est hoc Juvenalis opus cum tribus commentis per Antonium Koberger MCCCCXCVII. die vero VI. Decembris—fol. 1497.

Editio satis obvia. Titulum excipiunt eadem, quæ in Veneta XII. a. 1492. ex qua etiam expressa videtur, sed emendatius.

1498.

* Veneta XVI. (n. 57.) *Juvenalis, cum quatuor commentariis Ant. Mancinelli, Dom. Calderini, Merula et Ge. Vallæ.*—Venetiis impressum est hoc Juvenalis opus cum quatuor commentariis per Joannem de Cereto alias Tacuinum de Tridino MCCCCXCVIII. die vero XXIII. Julii—fol. 1498.

Non mera repetitio Venetæ XII. sed nova recensio. Sic v. c. in Sat. VI. versus 233., qui ex illa exciderat, in hac restitutus est, et post vs. 614. duo spurii sunt inserti, qui non in alia editione, quod sciam, reperiuntur, quam in Veneta VII. Alia eaque multa variarum lectionum exempla suppeditavimus in notis criticis.

* * Ascensiana I. (n. 60.) *Juvenalis cum Antonii Mancinelli et Iodoci Badii Ascensii commentariis, et cum vocum ac rerum indice.*—Impressum est hoc opus pro fido et bono bibliopola Stephano Gucynardo (non Baynardo, ut Maittaire, vel Guaynardo, ut socii Bipont. scripsere) cive Lugdunensi, arte et industria Nicolai Wolf Alemanni, ipso Ascensio vitiorum expunctor, Lugduni ad 14. Kal. Decemb.—4. 1498.

Hæc editio, collata a Maittario in ed. Lond. 1716., est prima cum comm. Ascensii, et plerumque concinit cum Veneta XII. Iodocus Badius, natus a. 1462. in vico, prope Bruxellas sito, qui nunc Asen vocatur, unde ipse Ascensii nomen ascivit, mortuus a. 1535., Professor primum Lugdunensis, deinde vero celeberrimus typographus Parisiacus, socerque trium magni nominis typographorum Mich. Vascosani, Rob. Stephani, et Jo. de Revigny, multos auctores classicos et prelo excudit, et commentariis, sed levibus

et jejunis, (*familiarem explanationem* vocat, seu *familiare commentum*) instruxit. Inscripsit Comm. suum in Juvenalem 'Henrico Valuphino, artium bonarum Professore et disertissimo apud Lugdunenses Grammatico, nec non D. Nicesii Canonico.' Henninius dicit, eum in Commentariis suis infimum trivii pulverem et expirantem barbariem olere, verum quia subinde lectionis varietatem, et, quamvis rarissime, forte fortuna mentem Juvenalis quandoqueprehenderit, excerpenti tædium a se devoratum esse.—Ceterum meræ pæne repetitiones hujus edit. sunt posteriores Ascensianæ Lugd. 1501. 1507. 1511. 1512. 1515. Paris. 1505. 1512. et 1519. Ascensianas autem non eas tantum dico, quæ Ascensii prelo Parisiis excusæ sunt, sed etiam quæ ejus familiare commentum exhibent: nam nullum fere inter eas intercedit delictum, sive externam spectes indolem sive internam. Cf. inf. ad Ascens. III. Paris. 1505.

Juvenalis, cum Merulæ et aliorum notis, Parisiis—fol. 1498.

Hujus edit. mentio fit in Fabric. B. L. T. II. p. 359.

Juvenalis, adjectis Horatii Epistolis, Lipsiæ 1498.

Ita Hennin. in Ind. Editt. qui et brevissimus est, (nam nihil fere præter notam loci et anni, nomenque commentatoris, nonnuquam et typographi, continet) et parum accuratus; quod ipse his verbis profitetur: 'Balbutire mihi in hisce licebit cum Bibliopolis. Crisin in plerasque Editiones adornare tulerat animus; sed nec otii mei, nec festinantis Bibliopolæ rationes illam admiserunt: rejicimus itaque illam in aliud tempus.'

1499.

Veneta XVII. *Juvenalis cum comm. Jo. Britannici*, Venetiis—fol. 1499.

Hoc loco et auno primum Commentarius ille in lucem exiisse putatur. vid. sup. ad ed. Brix. II. a. 1486. *Jo. Britannicus* s. Angelus, ita dictus a majoribus, ex Britannia oriundis, natus est in vico, qui nunc Palazzuolo dicitur, nec longe abest a Brixia, in quo oppido liberales ille artes publice docuit, et a. 1510 mortuus est. Vir ætatis suæ doctissimus fuit, qui, præter alia, commentarios in Horatium, Juvenalem, Persium, Terentium, Statium, et Ovidii Metamorphoses scripsit, ac princeps est omnium, qui ad Juvenalem interpretandum et ante, et post eum accessere: nam non modo loca obscuriora notis doctis, grammaticis, antiquariis, historicis, geographicis, mythologicis, criticis, illustrare conatus est, sed

etiam, quæ præcipua ejus virtus est, studiosissime investigavit mentem consiliumque poëtæ, et tum summam cujusvis satiræ, tum singularum partium sententiarumque copulationem, vim poëticam, venustatem, facetias, ac salem, magna solertia rectoque elegantiae sensu declaravit. Hanc ob causam ipsi quoque Grangæo præferendus videtur, qui varia quidem, recondita, et exquisita doctrina eo superior est, sed inferior bene accurateque interpretandi arte. Hinc etiam commentarius Britannici sæpius sub prelo revocatus est, nec defuere, qui suppresso viri egregii nomine, quæ ille primus observavit, tanquam sui ingenii fœtus venditarent. Neque tamen inficior, ejus doctrinam et interpretationem sæpius esse vel minus accuratam, vel nimis argutam et subtilem, copiosam et supervacuum, alienam et contortam. Dedicavit commentaria sua *Senatus populoque Briziano*: in qua epistola consilii sui causas et rationem ita exponit: ‘Juvenalis Satyras etsi temporibus nostris a nonnullis aliis egregie literatis commentatoribus, vel cum magna ipsorum laude, enarratæ fuerant, aggressi sumus; quod omnino animadverteremus, in toto opere multa ab iis, sive incuria quadam, sive consultata opera, præterita esse, quod, quæ ipsi forte intelligerent, eadem et ceteris perspicua arbitrarentur, multaque etiam longe aliter exposita, quam sensus Auctoris exposceret. Hocque eo libentius fecimus, quod Juvenalem eum esse novimus poëtam, qui, veluti flagello atque ense peccantium vitia persequens, saluberrimo carminis sui stylo docet a semita turpitudinum declinandum honestatemque apprehendendam, ita ut in scholis (quando adolescentes poëtice instituendi sint) nihil fere utilius fructuosiusve legi queat. Hi enim mihi tum demum probatissimi videntur Auctores, quorum doctrina non tam ad voluptatem, quam ad institutionem nostram refertur. Confido autem, in toto opere, præter fortasse tria aut quatuor ad summum loca, quæ aut ingenii mei imbecillitate, aut morum ignoratione veterum non intellecta altioribus ingeniis enodanda relinquo, nihil prorsus relictum, quod a me non sit optime dilucidatum, multaque etiam longe rectius explicata, quam ab omnibus aliis, qui ante me in hunc poëtam scripsere.’ Hoc quidem nemo facile negabit: sed quod ‘de tribus aut quatuor ad summum locis a se fortasse non intellectis’ dixit, etsi vere magis quam jactanter dictum vellem, (quantum enim tum aliis mihi que fecisset otii?) nollem tamen ei excidisset. Quid in eo ejusque doctrina vituperandum sit, jam supra monui.

Juvenalis, Persius, Horatius, Lucilius, Lugduni Bat.—12. 1500.

Hæc editio laudatur in Catal. Biblioth. Francofurti d. 8. Jul. 1799. venditæ. Sed numerus anni quin vitiose expressus sit, vix est quod dubitemus.

SÆC. XVI. 1501—1601.

1501.

* Aldina I. Veneta XVIII. (n. 61.) *Juvenalis Persius*; Venetiis *apud Aldum* sine mentione anni, 8.

Quo anno prodierit, non constat; eam vero primam esse Aldinam, vel ex eo probabile fit, quod Græca verba, quæ Sat. VI, 195. et IX. 37. in reliquis Aldinis leguntur, in ea, ut in Rom. princ., nondum expressa, sed plane omissa sunt. Tres autem esse duntaxat Aldinas, primam s. a., alteram a. 1501., et tertiam a. 1535. vulgatam, liquido contendere possum, quoniam tot in manibus habui, quæ omnes olim in biblioth. præclara Kulenkampi extabant, et, antequam illa venderetur, ab Ill. Heynio, quæ magna ejus benevolentia est, mihi transmissæ sunt. A Fabricio nulla memoratur Aldina, in edit. autem Bipont. una tantum, et quidem his verbis: '(1501.) Aldina sine anni nota, 8. Juvenalis et Persius ex officina Aldi. Eodem anno et prodit ex off. Aldi Horatius: quocum juncti memorantur in Solgeri Catal. Bibl. (quæ dein accessit ad Bibl. Norimbergensem) T. III. p. 278. n. 1833. ubi annotatum legitur: *Ob notas Mss. Lazari Spengleri Syndici Norimbergensis doctissimi* († 1534.) *in pretio habenda.*' Hasce notas rescivi non magni esse momenti, et ad Horatium maxime pertinere. Aldina autem sine anni nota neutiquam confundenda est cum

* Aldina II. Veneta XIX. (n. 62.) *Juvenalis Persius*.—Ad calcem Juvenalis: *Venetiis apud Aldum*, et Persii: *Venetiis in ædibus Aldi, Mense Augusto MDI.*—8. 1501.

Hoc anno etiam Horatius, et Virgilius eodem prelo typisque minoribus, qui *italici, currentes*, et *Aldini* vulgo vocantur, excusi sunt. Quod vero Heyne in Indice editionum Virgilii p. XCI. (edit. alt.) de Aldina tertia dixit: 'præclara et inter præstantissimas facile editio, in qua pleraque, e melioribus codd. constituta leguntur; et quam qui factum sit ut sequentes editores non sequerentur, sed plerumque ad priorem Aldinam redirent, non assequor,' idem transferri potest ad Aldinam II. Juvenalis. Emendatissima est

editio, ad meliores haud dubie libros, tam scriptos quam editos, recensita. Nihilo tamen secius non modo Aldina III., sed aliae quoque editiones, ex Aldinis ductae, multis in locis eam deseruere, et redire ad Aldinam I. Unde autem tanta mutatio, et a quo inducta sit, dicere non habeo. Eadem discrepantia in omnibus Auctorum classicorum editionibus Aldinisprehenditur, et nunquam fere, quod mireris, vel Aldus, vel qui post a. 1515., quo ille e vita discessit, posteriores curarunt editiones, vel minimam hujus rei mentionem fecerunt. Ceterum edit. Aldinae modo hanc, modo illam editionem antiquiorem sequuntur, passim vero lectiones exhibent, quae non nisi in codd. Mss., et nonnunquam, quae in ipsis Aldinis primum reperiuntur: quod ex Var. Lect. apparet. Inde intelligitur, eas ad Codices scriptos fuisse castigatas.

* Ascensiana II. (n. 60.) *Juvenalis familiare commentum* (h. e. cum comm. Iod. Badii Ascensii) cum Antonii Mancinelli viri eruditissimi explanatione.—*Impressum est hoc opus pro fido et bono bibliopola Stephano Gaynardo civi lugdunensi: arte et industria Johannis de Vinglé. Anno salutis christianae Milles. quingentesimo primo v. Idus Maii Lugduni.*—4. s. fol. min. 1501.

Exemplar Ascensianae I. Lugd. 1498. descriptum fere sine memorabili mutatione.

* Veneta XX. (n. 57.) *Juvenalis cum quatuor commentariis Vallae, Merulae, Mancinelli, et Calderini.*—*Venetis impressum est hoc Juvenalis opus cum quatuor commentariis per Joannem de Cereto alias Tacuinum de Tridino MCCCCCI. die vero X. Decembris*—fol. 1501.

Repetitio Venetae XVI. a. 1498. Nonnunquam ab ea discedit, et alias edit. sequitur: quam tamen lectionis varietatem excerpere haud operae pretium duxi.

* Brixiensis III. (64.) *Juvenalis cum comm. Britannici.*—*Impressum hoc opus Brixiae ab Angelo et Jacobo Britannicis fratribus, summa adhibita diligentia ut esset emendatissimum. Anno a Natali Christi quingentesimo primo*—fol. 1501.

Titulus libri est: 'Commentarii Joannis Britannici in Juvenalem, cum gratia a Ducali dominio Venetiarum, ne quis alius eos intra decenniū imprimat.'

Carmen Pamphili Saxi.

Tela, faeces, laqueos, horrorem, fulmina, morsus,
Verbera, clamores, murmura, dicta, sales,

Qui Juvenalis avet perspicere funditus, immo
 Adfectus, animum, pectora, cor, genium,
 Hunc legat : interpres non est, sed carminis auctor
 Egregii vatis, vita sed egregia.

Carmina non generat, sed gignit aperta, serenat.
 Sensa nec exponens lucida, sed generat,
 Increpat, invehitur, castigat, corrigit, urget,
 Cogit, sollicitat, ducit, agit, stimulat,
 Prosa canit vatis concentu dulciter hujus,
 Concentus prosa solvitur et loquitur.

Denique sunt unus sub vate Britannicus ipse est
 Collectus numeris clausus et exiguis :
 Sub se collectus vates extensus in illo est,
 Qui legit hunc igitur, cautus utrumque legit.

Cf. de hac edit. ad Brixien. II. a. 1486. et Venet. 1499.

1502.

* * Lipsiensis II. (n. 58.) *Juvenalis Satyræ*, Lipsiæ—fol. 1502.
 In fine legitur : 'Habes, amate Lector, textum Junii Juvenalis
 Aquinatis, Satyrarum scriptoris lepidissimi, iterum atque iterum
 satis laboriose emendatum, vigilique diligentia Baccalarii Martini
 Herbipolensis, Lipziensis civis, ibidem a novo pressum. Anno
 dominicæ incarnationis Millesimo quingentesimo secundo. Quinto
 Kalendas mensis Augusti finitum. Si quid tamen vitii humano
 errore admissum fuerit, cum benivolentia radito atque inter legen-
 dum castigato. Non enim omnia possumus omnes.'

Vid. ad Lipsiensem I. a. 1497.

1503.

Brixien. IV. *Persius et Juvenalis cum comm. Britannici*,
 Brixie—fol. 1503.

Memoratur in ed. Bipont. e Catal. Biblioth. Ludewigianæ Hal.
 P. IV. p. 1457. n. 12604. et Fabric. Bibl. Lat. Ed. 1721. Vol. II.
 p. 733. In recent. edit. hujus Bibl. Lat. nulla ejus fit mentio.

1504.

* * Lipsiensis III. (n. 58.) *Juvenalis Satyræ*, Lipsiæ—fol. 1504.
 In fine eadem leguntur, quæ in Lipsiensi II. a. 1502. cujus mera
 repetitio est. Anni tantum et diei nota sic mutata est : 'Anno
 dominicæ incarnationis Millesimo quingentesimo quarto. Septimo
 idus mensis Augusti finitum.' In Catal. Bibl. Uffenbach. T. II.
 App. Incunab. art. typogr. n. 227. p. 79. laudatur hujus edit. ex-

emplum, *copiis* (f. *copiosis*) *annotationibus et marginalibus Mss. ab anonymo quondam vet. ornatum.*

1505.

* Ascensiana III. (n. 65.) *Juvenalis familiare commentum* (h. e. *Juven. cum comm. Iod. Badii Ascensii*) *cum Antonii Mancinelli viri eruditissimi explanatione.*—*Impressum est hoc opus rursus in ædibus Ascensianis apud Parrhisios impensis Joannis Meganc, Joannis waterloose, et Iodoci Horenweghe flandorum. Anno salutis christianæ MCCCCCV. ad Nonas Martias—4. 1505.*

Hujus editionis, cujus neque Maittaire, neque Fabricius meminit, titulum tantum, et ne satis quidem accurate, Henninius, qui eadem usus est in excerpto Ascensii commento, notavit, et e Catal. Bibl. Uffenbach. l. l. n. 229. p. 80. describere socii Bipontini. In exemplari, quod ad manus habui, Juvenali juncta est 'Publii Auli Persii familiaris explanatio per Iodocum Badium cum Jo. Britannici eruditissima interpretatione. Venundantur Lugduni a Petro Ungre et Anthonio doulcet p̄fate civitatis bibliopola et cive in vico mercuriali vulgariter *Eu la rue Merchiere.*' In fine: 'Persius cum duplici commento finit feliciter. Lugduni solerti opera Johannis de platea et Jacobi myt. Anno salutis MCCCCCX. die vero XX. novembris.' Hæc tamen editio, quæ Paris. 1512. et 1519. recusa est, magnopere spem meam fefellit: est enim mera fere repetitio Ascens. I. et II. Lugdun. 1498 et 1501. Quod si prius animadvertissem, eam non totam contulissem. Nonnunquam tamen eam et ab his, et a Paris. 1512. discrepare, ex Var. Lect. cognoscendum.

1507.

* Lipsiensis IV. (n. 58.) *Liber Satyrarum Junii Juvenalis poëte lepidissimi ac inter omnes satyricos utilissimi.*

Ad juventutem.

Florea doctiloqui cole scripta canora juventus

Vatis: præstabunt commoda mille tibi.

Invenies morsus, et fulmina, diaque dicta,

Crimina, virtutes, multijugosque sales.

Mordaci in satyra lepidissimus ille poëta

Vertice sublimi sidera summa ferit.

In fine: 'Habes, amate Lector, textum Junii Juvenalis Aquinatis Satyrarum scriptoris lepidissimi, iterum atque iterum satis laboriose emendatum, vigilique diligentia Jacobi Thanners Lipsensis civis,

ibidem a novo impressus. Annoque dominicæ incarnationis Millesimo quingentesimo septimo. Siquid tamen, cet. ut in ed, Lips. II.—fol. 1507.

Non recedit a primis Lipsiensibus nisi in rebus levissimis, et lectionibus vel vitiosis, vel quas ex aliis jam editt. notaveram.

Juvenalis cum Merulæ et aliorum notis, Lipsiæ—fol. 1507.

Memoratur in Fabric. Bibl. Lat. T. II. p. 359. ed. Lips. 1773. sed forte non diversa est ab ea, quam modo recensui, et titulus vitiose indicatus. In illa certe nullæ reperiuntur notæ.

* Ascensiana IV. (n. 60.) *Juvenalis familiare commentum*, (h. e. Juvenalis cum comm. Iod. Badii Ascensii) cum *Antonii Mancinelli viri eruditissimi explanatione*.—*Venundatur Lugduni ab Stephano Gueynard. ejusque civitatis bibliopola et cive in vico mercuriali, vulgariter en la rue merchiere, prope sc̃m Antonium*. In fine: 'Impressum est hoc opus pro fido et bono bibliopola Stephano Gueynardo civi Lugdunensi, arte et industria Stephani Baland, anno salutis christianæ M. quingentesimo septimo ad VII. Kalendas Novembris,' Lugduni—fol. min. 1507.

Repetitio Ascensianæ I. Lugd. 1498.

1509.

Veneta XXI. *Juvenalis cum comm. Jo. Britannici*, Venetiis per Joh. de Tridino—fol. 1509.

Memoratur in Engel. Bibl. selectiss. p. 118. recusa mox 1512. ab eodem typographo, qui Venetas a. 1492. 1494. 1498. et 1501. typis expressit.

1510.

Juvenalis, Colon.—4. 1510.

Hanc edit. et aliam Colon. a. 1541. 8. servari in Bibl. Helmstad. per literas mihi significavit Cl. Kunhardt, qui tamen interiorum earum indolem non descripsit.

1511.

Mediolanensis V. (n. 53.) *Juvenalis cum comm. Jo. Britannici*, Mediolani per Leonardum Vegium—fol. 1511.

Ejus mentio fit in Catal. Biblioth. Francof. d. 8. Jul. 1799. venditæ p. 17. et in Beckii Diss. Vid. sup. ad Mediol. I. a. 1474.

* Ascensiana V. (n. 60.) *Juvenalis familiare commentum cum Anto. Mancinelli viri eruditissimi explanatione*.—*Venundantur Lugduni ab Stephano Gueynard*. cet. ut in Ascens. IV. Lugd. 1507. —In fine: 'Impressum est hoc opus pro fido et bono bibliopola

Stephano Gueynardo civi lugdunensi, arte et industria Jacobi sa. Anno salutis christianæ M. quingentesimo undecimo, die xxi. Kalendas Octobris, Lugduni—fol. min. 1511.

Nil fere recedit a reliquis Ascensianis. Vid. ad Lugdun. 1498. 1512.

Ascensiana vi. *Juvenalis cum comm. Mancinelli et Badii*, Lugduni—4. 1512.

Extabat in Bibl. Patrum S. J. Lovanii divendita, et vel repetitio Ascens. v., vel eadem est editio, numero anni vitiose scripto.

** Veneta xxii. (n. 50.) *Juvenalis cum comm. Jo. Britannici*, Venetiis per Jo. Tacuinum de Tridino die xviii. Augusti—fol. 1512.

Cf. ad Brix. 1486. Titulus libri est: 'Junius Juvenalis. Opus quidem divinum, antea impressorum vitio tetram, mancum et inutile; nunc autem a viro bene docto recognitum, adeoque diligenti castigatione excultum, ut ne punctus, coma, seu interrogatiuncula, cum in textu, tum in commento deficiat, ut facile legentibus videre est. Scribente Joanne Britannico, viro eruditissimo. Una cum figuris suis locis apte dispositis. Nec non elegantissima tabula noviter revisa, quæ omnia secundum alphabeti ordinem mirifice complectitur.' Hæc tabula est index verborum memorabilium, præter quem etiam Britannici epistola ad Senatum populumque Brixianum, ejusdem Annotationes quædam in Asinum Apuleii et Sylvas Statii, (nam hos libros una cum Juvenale constituerat edere, sed 'instantibus impressoribus majori hujus laboris parte se super-sedis' monet) brevis disputatio de Satyra, et vita Juvenalis, poetæ et commentario præfixæ sunt.

** Ascensiana vii. (n. 65.) *Juvenalis*, Parisiis in ædibus Ascensianis—8. 1512.

Vid. sup. ad Ascens. iii. Paris. 1505. Collata est a Maittario in ed. Lond. 1716.

1513.

Juntina. *Juvenalis et Persius*, Florentiæ impensa Philippi de Giunta—8. 1513.

Ejus meminere Bauer in Bibl. libr. rariorum T. ii. p. 216. Goetzæ in Merkwürdigkeiten der Dresdner Bibliothek p. 173. n. 213. et Catal. Bibl. J. A. Ernesti Lips. 1782. venditæ p. 188. Sed, quod doleo, nondum quisquam fuit, qui criticum ejus usum exquireret:

neque etiam præter hanc aliam Juntinam vidi memoratam. Vix tamen dubito, quin Junta more suo Aldinas expresserit editiones.

Juvenalis et Persii Satyræ, Argentorati per Jo. Knoblauch—4. 1513.

Hujus edit. mentio facta in Catal. Bibl. Matth. Fontaine Manhem. 1779. sed annus forte per errorem ascriptus 1513. pro 1518.

1514.

Mediolanensis VI. *Juvenalis cum comm. Jo. Britannici, Mediolani—fol. 1514.*

Juvenalem excipit Persius *cum pluribus additis elegantissimis et accuratissimis annotamentis Angeli Politiani, Phil. Beroaldi et Bapt. Egnatii.* Titulus libri est idem, quem Venetæ XXII. præfixum esse supra diximus, et ad calcem Juvenalis legitur: 'Aureum Juvenalis opus, novissime infinitis pene erroribus emendatum, maximeque diligentia impressum per Joannem Angelum Scinzenzeler. Impensis nobilium virorum Jo. Jacobi et fratrum de Lignano mercatorum Mediolanensium. Anno Domini 1514. die XIII. Junii.' Laudatur hæc editio in Fabric. Bibl. Lat. T. II. p. 359. 360. ed. Lips. 1773. et exemplum ejus possidet Cl. A. C. Borheck, qui etiam benevole pollicitus est, se non modo variantes ex illa lectiones excerpturum necumque communicaturum, sed etiam ex bibliothecis Parisiacis Belgicisque critica mihi præsidia amicorum suorum opera comparaturum esse. Utraque quidem spes mihi facta me fefellit: cujus tamen rei culpa non in humanissimo residet viro, sed tum in multa variaque, quibus ille distinetur, negotia, tum in turbulenta, quibus etiam nunc vivimus, tempora haud dubie conferenda est.

1515.

* Veneta XXIII. (n. 50.) *Juvenalis cum comm. Jo. Britannici.—Impressum Venetiis per Georgium de Rusconibus Mediolan. Anno Domini MDCXV. die X. Decembris—fol. 1515.*

Huic editioni idem titulus est, qui Venetæ XII. a. 1512. Cf. ad Brixiensem a. 1486.

* Ascensiana VIII. *Juvenalis cum comm. Mancinelli et Badii Ascensii, Lugduni—4. 1515.*

Laudatur in Catal. Biblioth. Francof. d. 8. Jul. 1799. venditæ, et variantes lectiones ex ea excerptas a Schwabio, editore Phædri, accepit Cl. Gurlitt. Haud dubie non differt a reliquis Ascensianis,

quas prorsus fere inter se convenire jam aliquoties diximus.

1517.

Juvenalis cum A. Mancinelli explanatione, Coloniz—4. 1517.

Memoratur in eodem Catal. p. 42. et forsitan non tantum Mancinello junctus est Badius, sed etiam Juvenali Persius, qui certe cum novis Commentariis, nec non cum Ecphrasi et Scholiis Jo. Murellii Ruremundensis, eodem anno Coloniz in officina libraria Quentell typis expressus est.

Juvenalis, Lugduni—4. 1517.

Hujus edit. mentionem faciunt socii Bipontini, qui non male suspicantur, eam esse repetitionem ed. Lugd. 1512. nisi forte pro eadem habenda est, et annus vitiose ascriptus 1517. pro 1512. Illa conjectura si vera est, hæc editio est Ascensiana nona, vel adeo, si Coloniensis, modo memorata, prius prelo exiit, et tum Badii, tum Mancinelli explanationem continet, decima.

1518.

Veneta XXIV. *Juvenalis et Persii Satyræ*, Venetiis—fol. 1518.

Si fides habenda Henniniano indici editt. Juvenalis.

* (n. 66.) *Junii Juvenalis Aquinatis inter latinos satyrographos consummatissimi Satyræ emaculatius impressæ.*

H. B. P.

Vergilium ut nemo vicit fera bella canendo,
Regnat ut imparibus Naso poëta modis,
Utque placet lyricis solus Venusinus in odis,
Musaque ut in lepidis Bilbilitana jocis,
Utque Umbro multum debet Comedia Plauto,
Emicat ut Mimo Publius ipse suo,
Pacuvius docti famam senis, Accius alti
Ut capit, in tragico clarus uterque pede ;
Sic Juvenale meo (nec verba hæc testis egebunt)
In Satyra nullum clarius extat opus.

In fine: 'Sedecim Juvenalis satyræ finiunt *Argentinae* per providum virum Joannem Knoblauch excusæ nonis Januariis'—4. 1518.

Præclara editio et nova Juvenalis recensio, quæ textum quidem Aldinum pro fundamento posuit, sed multa in eo ex antiquis libris correxit. Recusa est a. 1527. sed quis ei præfuerit vir doctus, haud compertum habeo.

1519.

* Ascensiana IX. s. XI. de quo v. ad Lugd. 1517. (n. 65.) *Ju-*

venalis familiare commentum cum Anton. Mancinelli viri eruditiss. explanatione.—Parisiis in ædibus Ascensianis—4. 1519.

Repet. ed. Ascens. III. a. 1505.

1521.

* * (n. 78.) *Persius et Juvenalis*, Lugduni *opera Guiljelmi Huxon impressoris*—8. 1521.

Editio hæc in multis locis Sat. I. et II. collata a Beckio in Diss. sup. ad Venetam I. laudata, ex qua intelligitur, eam his locis non nisi semel discrepare ab Aldina II. unde itaque expressa videtur.

1522.

Juvenalis, Basileæ—8. 1522.

Tam paucis verbis hæc edit. memoratur a sociis Bipontinis, quibus non habeo quod addam.

1527.

* * (n. 66.) *Jun. Juvenalis una cum A. Persio recogniti.*—Argentorati *Johannes Cnoblochus excudebat*—8. 1527.

Repetitio ed. Argent. a. 1518.

1528.

* Colimæi I. (n. 67.) *Junii Juvenalis Aquinatis Satyræ decem et sex, cum annotatiunculis in margine adjectis, quæ brevis commentarii vice esse possint.* Parisiis apud Simon. Colinaum—8. 1528.

Recusa est a. 1535. et 1542. Editiones Colimæi, ut Curionis, Frobenii, Gryphii, et Rob. Stephani, ex Aldinis fluxere, sed quælibet etiam bona sibi propria, passimque alias, et nonnunquam meliores, habet lectiones. *Annotatiunculæ* illæ, nunc primum, et deinde sæpius editæ, sunt Scholia Curionis, de quibus vid. ad edit. Basil. 1551.

1529.

* *Junii Juvenalis Aquinatis Satyræ decem et sex, ad imitationem Aldini exemplaris emendatæ. Præterea non multo pridem Curionis scholiis margini appositis, nunc vero satyræ cuilibet subnexis, illustratæ, quæ vice brevis commentarii esse possunt.*—In fine: 'Excusum Cracoviæ per Mathiam Scharffenbergk expensis honesti viri Marci Scharffenbergk bibliopolæ ibidem. Anno ab hominum genere restituto 1529. 26 Maii'—8. 1529.

Qualis sit editio, ex titulo jam satis intelligitur. Aldinam autem plerumque primam et tertiam sequitur.

1530.

Veneta xxv. *Persius cum Juvenali*, Venetiis apud Bernardinum Stagninum—12. 1530.

Laudatur in Fabricii Bibl. Lat. T. II. p. 167. et in ed. Bipont. sed nulla pretii, quod ei statuendum sit, ratione habita.

1531.

* * (n. 79.) *Juvenalis*, Basileæ per Valentinum Curionem—8. 1531.

Multis in locis Sat. I. et II. inspecta a Beckio, de quo vid. ad Venet. I. Cf. ad edit. Colin. Paris. 1528.

1534.

Gryphii I. *Persius et Juvenalis*, Lugduni apud Seb. Gryphum—8. 1534.

Vid. ad edit. Colin. Paris. 1528.

1535.

Veneta xxvi. *Persius cum Juvenali*, Venetiis apud Bernard. Stagninum—8. 1535.

Repet. Venet. xxv. a. 1530.

* Colinæi II. (n. 67.) *Junii Juvenalis Aquinatis Satyræ decem et sex. Cum annotatiunculis in margine adjectis, quæ brevis commentarii vice esse possint.* Parisiis apud Simonem Colinaeum—8. 1535.

Repet. Paris. 1528. Num annotatiunculæ illæ nunc primum accesserint nec ne, dicere non habeo. Maittarius, qui primam illam tertiamque Colinæi edit. consuluit, nullam earum fecit mentionem; sed nec Beckius, qui in Diss. supra ad Venetam I. laudata, hanc secundam comparavit.

* Aldina III. Veneta xxvii. (n. 63.) *Juvenalis et Persius. Aldus MDXXXV. Aldus Manutius Scipioni Carteromacho Suo S.* (Venetiis)—8. 1535.

Vid. ad Aldinam I. et II. a. 1501.

1537.

Juvenalis et Persius, Lugduni—1537. teste Henninio in ind. editt. Juvenalis.

1538.

Veneta xxviii. *Juvenalis*, Venetiis—1538. si eidem indici Hennin. fides habenda.

Gryphii II. *Jun. Juvenalis et Auli Persii Flacci Satyræ jam recens recognitæ, simul ac annotatiunculis, quæ brevis Commen-*

Delph. et Var. Clas.

Juv.

4 G

tarii vice esse possint, illustrata; Lugduni apud Seb. Gryphum —8. 1538.

In edit. Bipont. ita describitur: 'Habet 159. pagg. hæc editio pulchrius literis Italicis expressa. Textus fere convenit cum Aldino exemplari, sed et ab eo discedit, maxime orthographica ratione et interpretatione. Bonas subinde lectiones habet, quas Henninius ut in junioribus repertas probat. Exempla affert Cl. Lengnich Beiträge zur Kenntniss seltener Bücher T. II. p. 141—148. ubi hanc edit. pluribus describit.' Cf. ad ed. Paris. 1528.

1539.

Veneta xxix. 'Juvenalis Satyræ cum interpr. Jo. Britannici et Iodici Badii Ascensii explanationibus, Venetiis per Bernardinum de Bindonis'—fol. 1539.

Excitatur in ed. Bipont. e coll. librorum (Joach. Chph. Nemezii Cons. Aulici Bipont.) Argentorati venumdatorum 1745.

1540.

Juvenalis et Persii Satyræ, Antverp.—8. 1540.

Editio laudata Henninio.

1541.

Vid. ad a. 1510.

1542.

* * Colinæi III. (n. 67.) *Juvenalis et Persius Parisiis apud Simon. Colinæum*—12. 1542.

Collata a Maittario in ed. Lond. 1716. Cf. ad Paris. 1528. et 1535.

1543.

Juvenalis, Parisiis—1543.

Ita Hennin. in Ind. edd. Juven.

1544.

* Rob. Stephani I. (n. 68.) *Junii Juvenalis Satyræ* xvi. *A. Persii Satyræ* vi. *Ad vetustiss. scripta exemplaria emendatæ: quorum varias lectiones ad calcem rejecimus.* Lutetiæ, ex officina Rob. Stephani typographi regii—8. 1544.

In fine: 'Excudebat Rob. Stephanus typographus regius Lutetiæ Ann. MDXLV. III. Non. Jan.' Præterea ad calcem leguntur *variae lectiones*, paucae quidem, sed bonæ nonnunquam et receptæ, *ex vetusto codice Rob. Stephani*: et hæc sunt *vetustiss. scripta exemplaria*, ad quæ Satiras a se emendatas esse, in titulo profitetur.

Cf. ad ed. Paris. 1528. Nota autem res est, editiones hujus Stephani æque ac Aldi, inter emendatissimas esse referendas, et ab utroque iis, qui operarum errores deprehenderent, ingentia sæpe præmia fuisse promissa. Hic Robertus Stephanus fuit gener Iod. Badii Ascensii, frater Caroli, et pater Henrici atque Roberti II. Henricus præter alios liberos filium reliquit Paulum, (patrem Antonii) filiamque eruditam Catharinam, uxorem Is. Casauboni: Robertus vero II. duos filios, Franciscum et Robertum Stephanum III. qui Juvenalem Paris. 1613. et 1616. typis expressit. Hi Stephani fuere omnes celeberrimi typographi, iidemque doctissimi. V. Almelooven de vitis Stephanorum, et Maittaire historia Stephanorum.

Persius cum Juvenali, Francofurti—12. 1544.

V. Catal. Bibl. J. G. Grævii, Traj. ad Rhenum divenditæ, p. 229. n. 45.

1545.

* Gryphii III. (n. 71.) *J. Juvenalis Satyræ jam recens cognitæ atque emendatæ*. Parisiis, ex officina Francisci Gryphii—16. 1545.

Plerumque convenit cum edit. Seb. Gryphii. Cf. ad Paris. 1528. et Lugdun. 1538.

1546.

* *Jun. Juvenalis, et Auli Persii Flacci Satyræ*.—Basileæ apud Nicolaum Brylingerum—12. 1546.

Congruit cum Aldinis et Stephanianis.

Gryphii IV. *Juvenalis Satyræ apud Seb. Gryphium*, Lugduni—12. 1546.

Laudatur Schegk. Procem. 5.

1548.

Veneta XXX. *Juvenalis cum comm. Jo. Britannici*, Venetiis—fol. 1548.

Memoratur in Henninii Ind. edit. Juven., et Veneta hujus anni cum explanat. Iod. Badii Ascensii in Catal. Bibl. Francofurti d. 8. Jul. 1799. venditæ p. 17. Uterque autem commentarius forte junctus, et hæc editio ex Veneta XXIX. expressa est.

1549.

* * Rob. Stephani II. (n. 69.) *Juvenalis et Persius*.—Lutetiæ, ex officina Rob. Stephani typographi regii—8. 1549.

In hac altera Stephani editione, quam Maittaire in ed. Lond. 1716. contulit, lectio poetæ passim ad alios libros antiquiores mu-

tata reperitur. Cf. ad priorem edit. a. 1544.

Veneta xxxi. *Juvenalis*, Venetiis—1549.

Tam paucis verbis designatur in Hennin. Ind. edit. *Juvenalis*.
1551.

* * Frobeniana (n. 80.) *Persii Satyræ cum Comm. Badii, Britannici, Plautii*, al. *Juvenalis cum comm. Jo. Britannici et scholiis Cælii Secundi Curionis*, Basileæ apud. Hieron. Frobenium et Nicol. Episcopium—fol. 1551.

Multis locis Sat. I. et II. collata a Beckio. Vid. ad Venetam I. et Paris. 1528. Nunc primum edita sunt hæc scholia Curionis, Theologi atque Philologi olim clarissimi, in agro Taurinorum a. 1503. nati, qui primum in Italia, et potissimum quidem Mediolani, Ticini, Venetiis, Ferrariæ et Luccæ, deinde vero, cum lectis Zwinglii Lutherique scriptis a Pontificia descivisset fide, multisque propterea malis urgeretur, in Helvetia juvenes publice docuit, ubi Lausanæ Rector Collegii, et Basileæ, in quo oppido ab a. 1547. ad 1569. vixit, primum Magister liberalium artium, mox vero Professor eloquentiæ creatus est. Scholia illa pauca tantum et brevia sunt, sed passim bona et utilia, quæ tamen magis Britannico, quam poetæ profuerunt. In fronte autem hujus edit. *nova* dicuntur, quoniam alia jam prius vulgaverat Curio, eaque brevissima, quæ margini editionum Colinæi, Gryphii aliorumque adjecta sunt. Vid. ad ed. Paris. 1528. Quæ præterea sunt monenda, jam occupavit Henninius in Præf. commentariis Britannici præfixa, in qua hæc leguntur verba: ‘Vir doctus Cælius Secundus Curio, cum crederet, Britannicum non semper poetæ sensum esse assecutum, ad ejus Commentaria adjecit *Scholia*, eaque edi ac publico communicari voluit rogatus Frobenii et Episcopii, typographorum solertiæ plurimæ et maximæ celebritatis, ut ipse indicat in epist. dedicat. ad nobiliss. adolescentem Abrah. Sbaski. Scholia hæc in fronte ejus libri se jactant *nova*, quibus tum præterita ab aliis explicantur, tum male intellecta corriguntur, tum etiam Græca, quibus Britannicus in *Juvenalis* commentariis usus est, *Latinorumque Auctorum loci*, quæ omnia miris modis corrupta fuerant, restituuntur. Exinde liquet, quantum sibi juris in aliena tribuerit Curio; quantum e regione ipsi Britannico præstiterit. Eam Frobenii editionem in recudendis Britannici Commentariis, et immixtis hisce Curionis Scholiis, ut video, κατὰ νόδα secutus est Claudius Morellus typographus in edit. Paris. 1602. 4. Hanc et nostri typographi sunt

secuti, postquam prius incredibilem erratorum, operarum incuria admissorum, multitudinem, tanquam ex Augiæ stabulo repurgassimus.' In textu tamen poetæ exprimendo Morellus ante oculos habuit editiones Pithœi, quas raro deseruit.

1556.

* (n. 73.) *Junii Juvenalis et A. Persii Satyræ, adnotatiunculis, quæ brevis commentarii vice esse possint, illustratæ*, Lugduni apud Antonium Vincentium—12. 1556.

Textus expressus est fere ex edit. Gryphii, ut in Lugd. 1562. et 1564. Socii Bipontini hujus editionis loco memorant aliam, a se collatam ejusdemque tituli, loci, et anni, quæ ex rec. Junii sit, sed prodierit apud Jo. Frellonum: unde hæc alia videtur esse. Nostra tamen plane convenit cum ed. Frellon. Lugd. 1564.

1557.

Juvenalis et Persii Satyræ, Lugduni—12. 1557.

Prodiit apud Godefridum Beringarium.

** *Juvenalis*, Parisiis apud Mich. Vascosanum—4. 1557.

Collata a Maittario in ed. Lond. 1716. Raro dissentit a recensione Ascensiana.

1559.

Juvenalis et Persius, cum annotatiunculis in margine, Antverp.—8. 1559.

Memoratur in ed. Bipont.

1560.

* Gryphii v. (n. 72.) *Junii Juvenalis et A. Persii Flacci Satyræ, cum vetustissimis, iisque manu scriptis codicibus nunc denuo collatæ, summaque diligentia parique fide emendatæ*. Lugduni apud hæredes Seb. Gryphii—12. 1560.

Nova recensio, quæ tamen non multum novavit in textu, quem reliquæ exhibent Gryphianæ. Auctor ejus forte est Ant. Gryphius filius, qui eodem anno Lugduni apud her. Seb. Gryphii edidit *Virgilii Opera, et undique comparandis multis exemplaribus Maronis, quæ calamo et stylo exarata ipsa vetustate probarentur ipsi*, neque sumtibus neque labori pepercisse se profitetur.

1561.

* *Junii Juvenalis et Auli Persii Flacci Satyræ, jam recens recognitæ, simul ac adnotatiunculis, quæ brevis commentarii vice esse possint, illustratæ*. Parisiis apud Hieronymum de Marnef, sub Pelicano monte D. Hilarii—12. 1561.

Raro discedit ab edit. Gryph. Paris. 1545.

1562.

Juvenalis et Persius, Lugduni apud Jo. Frellonum—12. 1562.Repet. edit. Lugdun. 1556. quod Sodales Bipontini docent ex Engelii Biblioth. sel. p. 40. in voc. *Catullus*.

1564.

* (n. 73.) *Junii Juvenalis et A. Persii Satyræ, adnotatiunculis, quæ brevis commentarii vice esse possint, illustratæ*. Lugduni apud Joannem Frellonium—12. 1564.

In fine: 'Lugduni excudebat Symphorianus Barbier.' Cf. ad Lugdun. 1556.

1565.

* Pulmanniana s. Plantiniana 1. (n. 75.) *D. Junii Juvenalis Satyrarum Libri v. A. Persii Flacci Satyrarum Liber 1. Theod. Pulmanni in eosdem annotationes*. Antverpiæ ex officina Christophori Plantini—8. 1565.

Pulmannus, (Poelmann) cum a pannificio, quod primum didicerat, ad philologiam transiisset, in multos Auctores classicos notas scripsit, in quibus tamen pauca tantum ex ipsius ingenio profecta sunt, et omnia fere ex aliorum libris, præcipue ex Turnebi Adversariis, petita. Hujus quoque generis sunt *adnotationes* ejus in Juvenalem, ad calcem hujus ed. rejectæ, *quibus et castigationum suarum rationem reddit, et loca difficiliora e scriptis doctissimorum hominum explicat*. Præter illas in margine leguntur Scholia Hadr. Junii, Medici atque Philologi Batavi, (n. 1511. † 1575.) in quibus et variae lectiones, sed simpl., non designatis codd., qui eas exhibent, recensentur, et loca quædam obscura paucis, at sæpe perperam, explicantur. Mira autem est Pulmanni negligentia, qui lectoribus neque indicavit, cujusnam illæ sint glossæ, neque compendia illa literarum *N. P. M. I.*, quibus in *Adnotationibus* suis uti solet, explicuit. De utroque jam certiores nos fecit Henninius his verbis: 'Videntur nobis illæ literæ signare Codd. Mss. *Noviomagensem, Pulmanni, Miggridii, Junii*, quibus se usum in Præfatione est testatus. Scholia autem Hadr. Junii, quorum ibidem injicit mentionem, nulli dubitamus, quin sint illa, quæ Pulmannus ad marginem edit. Plantinianæ adjecit, cum in vita Hadr. Junii, quæ ejus *Epistolis* præfigitur, dicatur *scripsisse in Juvenalem*, quod inter publico data ab eo recensetur. Cum vero nusquam meminerimus visa nobis ea in Juvenalem a Junio conscripta, quamvis diligenter inquisiverimus, facile credimus illa ipsa Junii Scholia esse, quæ Pulmannus ad marginem Juvenalis adjecit, id quod ipse

Pulmannus in hac Præfat. innuere videtur, et probant præterea Scholia in Pulmanni Annotatt. repetita præposito nomine Junii, quæ ex marginalibus esse desumpta collatio docet, v. g. ad Sat. vi. 158. et 559. quæ ipsis verbis extant ad marginem pag. 43. et 55. Sed jam audiamus ipsum Pulmannum, de ratione consilii sui in epistola ad Jo. Flemingum Præfationis loco præmissa sic disputantem: 'Juvenalem ex manuscriptorum codicum fide restitui, auxi, et Annotationibus ex commentariis clarorum virorum collectis illustravi. Usus autem sum in Juvenale emendando tribus exemplaribus: uno, *meo*: altero, quod *Jacobus Miggridius*, omni liberali doctrina et summa humanitate vir præstans (Belga, multarum peritus linguarum) mihi dono dedit: tertio, cujus *Canonici collegii B. Catharinæ Noviomagi*, rogatu Henr. Coracolithii, et maxime Joannis Falkenburgii sororis meæ mariti,—mihi copiam fecerunt. Neque sane, quod primo loco dicendum erat, *Hadr. Junius*, homo et eruditione, et in communicando sua alacritate prope singulari præditus, parum heic mihi adjumenti attulit. Nam ex *manuscripto codice suo*, quem cum vulgata editione contulerat, lectionis varietates comprobavit, et loca paulo impeditiora *Brevibus Scholiis*, enodate explicuit, quæ omnia, qua fide accepi, eadem in lucem dedi. Idem, cum in apographo, quod inter mea postremum nominavi, *Juvenalis* opus non in *Satyras*, sed in *libros* divisum esset, dubitanti, quod potissimum sequi vellem, facile libri sui fide persuasit, ut vulgarem Operis partitionem immutarem, et in *quinque libros* distinguerem; præsertim cum et loca a Prisciano adducta idem præ se ferre, et hoc etiam, licet quidam improbarint, in Auctoris vita Crinitum annotare viderem. Satyrarum vero receptum et usitatum numerum, cui testimonia, quæ recentiores hinc prodixerunt, pleraque respondent, in margine adjeci, ut longam et molestum inquirendi laborem lectori adimerem.' Ceterum in conferendis codd. Mss. Pulmannum jam negligentiam arguit Nic. Heinsius in Præfat. ad Claudianum. Hæc autem editio mox repetita est a. 1566. 1585. 1587.

1566.

Pulmanniana s. Plantiniana II. *Juvenalis Satyrarum Libri v. Persii Satyrarum Liber I. Theod. Pulmanni in eisdem annotationes.* Antverpiæ ex off. Chph. Plantini—12. 1566.

Hac editione usus est Henninius. Cf. quæ modo diximus ad

Pulman. I. Præter hanc Sodales Bipontini memorant aliam Pulman. majoris formæ, quam librarii in octavo appellare solent.

1576.

Gryphii VI. *Juvenalis et Persius*. Lugduni apud Gryphium—16. 1576.

Hujus edit. mentio fit in Hennin. Ind. editt. Juvenalis.

1583.

Veneta XXXII. *Juvenalis c. comm. Domitii Calderini*—fol. 1583.

Reperitur in Bibl. Guelferbyt.

1585.

Pulmanniana s. Plantiniana III. *Juvenalis et Persii Satyræ, cum annotatt. Pulmanni*. Autverp. ap. Plantinum—24. et 16. 1585.

Editio prioris formæ laudatur in Mylii Bibl. Jenens. p. 544. n. 1593. et utriusque in Catal. Bibl. Thuanæ P. II. p. 280.

* Pithœi I. (n. 75.) *A. Persii Satyrarum Liber I. D. Junii Juvenalis Satyrarum Libri v. Sulpiciæ Satyra I. cum veteribus Commentariis* (Scholiis) nunc primum editis. Ex bibliotheca P. Pithœi IC. cujus etiam Notæ quædam adjectæ sunt. Lutetiæ apud Mamertum Palissonum—8. 1585.

Editio præstantissima, et inter emendatissimas referenda. Petrus Pithœus, frater Francisci, (qui fratres gemini fuere celeberrimi illius ætatis Icti summisque honoribus Parisiis ornati) de contextu tam Juvenalis quam Persii emendando præclare meritus est, adhibitis in consilium codicibus scriptis, et potissimum quidem antiquissimo Budensi, qui olim Matthiæ Corvino regi Hung. fuerat, et ex quo etiam primus integra edidit *Scholia vetera*, quorum dimidiam tantum partem, sed non ita diligenter exscriptam, vulgaverat Valla. v. sup. ad edit. Venet. VII. a. 1486. De illo codice et de *Scholiis* eorumque auctore Pithœus in Præfat. ita disputat: ‘In hac editione illud potissimum nobis propositum fuit, ut inter plura variaque, nec contemnendæ vetustatis exemplaria, unius omnium sane optimi atque antiquissimi scripturam curaremus exprimi, quod de *Budensis* cladis reliquiis in Thassillonis quondam ducis cœnobium relatum fuisse, ex *Matthiæ* ascripto nomine facile adductus sum, ut crederem. Id ad nos tandem pervenit Francisci fratris carissimi dono, cui plura longe ac meliora, ut spero, posteritas debitura est.

Atque utinam veteris librarii manum omnibus omnino locis assequi licuisset. Verum, nescio quo, malo genio factum est, ut exemplar illud nulla parte melius esset, quam qua imperiti lectoris impio et infelici stylo erasum, infeliciori etiam calamo emendatum, aut mendatum potius et contaminatum fuit: adeo ut mihi recentioris scripturæ vestigia quasi notæ indicesque fuerint ad veterem indagandam atque eruendam, quam adjunctæ passim ad utrumque marginem interpretationes interdum suppeditarunt, sæpe nos et ipsæ deseruerunt. Earum porro quem Auctorem nominatim laudem, non habeo, cum nullum præferat codex ille, quo hac parte usi sumus unico: quanquam non ignoro a plerisque non postrenæ notæ scriptoribus *Probo* tribui commentaria non in Juvenalem modo, sed et in A. Persii Satyras illa, quorum heic quoque bonam partem emendatiorem damus, usi etiam hac in re consilio judicioque amicorum, atque in primis Jos. Scaligeri viri incomparabilis, de quo quicquid præterea dixerò, minus erit. Id vero illi an ex veterum librorum fide, an ex conjectura potius faciant, non satis scio. Illud dissimulare non possum, quod *Berytium* nonnulli vocant, frustra eos, et parum critice facere, si ad *Valerium Probum* referre velint, cujus hæc ætatem ferre nullo privilegio possunt. Sed nec *Probo* quidem illi tribuam, quem Lupus noster sub Karolo Calvo Imp. in Germaniæ saltu liberales disciplinas tractasse, *Satyram* etiam *tentasse* ait. Nam et ista literatioris sunt sæculi, et quod ex Taciti historia *Moysem* repetunt, vereor, ne sit hominis Christiana religione nondum imbuti. At illa sane de *crucis supplicio*, et *Alamanniæ* nomen, aliaque ejus generis nonnulla, post Constantium Magnum scripta nemo, nisi historiæ ignarus, negaverit. Ego vero, quod ceteris fere Veterum Grammaticorum Glossis et Commentariis, idem et huic nostro accidisse video, ut ex Variorum diversæ, ut ætatis, sic eruditionis Interpretum notis conflatum, instar et ipsum Satyræ esset. Quin et in antiquo exemplari sæpe me ab initio ex marginum diversitate, interpretationum etiam diversitatem notasse memini: quam tamen in hac editione repræsentare neque potui, neque, opinor, debui. *Valla* et ipse vir diligentissimus sui nobis *Probi* fragmenta ad Satyras tantum aliquot pro captu atque arbitrato suo exhibuit, quæ tamen adjumento non levi plerisque locis fuerunt, quos ex illis vel emendavimus, vel supplevimus, adjuncta etiam sua cuique nota, quod heic ab operis prætermissum video. Cetera omnia ex nostro illo unico exemplari, non sine magno

labore ac tædio, expressa sunt, ea plane fide et religione, ut quodammodo verendum nobis videam, ne superstitioni plerique aut negligentiae, nonnulli etiam imperitiae ascribant, quod veteris scripturae vitia interdum retinere maluimus, quam conjecturis ex ingenio emendare,' cet. Simile rectumque, opinor, iudicium de *Scholiis* illis alii quoque tulere viri docti, v. c. Henninius, qui non male ea *Veterum Scholia* vocari jubebat, et Ernesti, qui ad Fabricii Bibl. Lat. T. II. p. 360. hæc annotavit: 'Non unius auctoris esse, quæ P. Pithæus sub *veteris Scholiastæ* nomine vulgavit, satis est perspicuum. Ante Pithæum quædam vulgaverat Ge. Valla, quæ *Probo* auctori tribuit. Sed Valerii Probi, Berytii Grammatici, esse nequeunt, quæ in quibusdam aperte sapiunt ævum Imperatorum Christianorum.' Itaque fuerint alterius Probi, scriptoris

¹ Exempla, ad quæ Ernesti respexit, jam excitarunt alii. Sic Pithæus, quod ex verbis ejus supra ascriptis conjicio, huc retulisse videtur Scholia: 1. ad Sat. XIV. 102. 'Moyseus, sacerdos, vel rex ejus gentis, aut ipsius quidem religionis inventor; cujus Cornelius etiam Tacitus meminit.' 2. ad Sat. XIV. 78. '*partemque cadaveris* hominum. nam antiqui *crucibus* figebant.' Ad quæ verba Pithæus contulit Augustin. Quæst. in Vet. Testam. 'Antea homines cruci figebantur, quod postea edicto prohibitum manet.' Hoc vero edictum Constantino tribui monet a Scriptoribus Historiæ Ecclesiast. 3. ad Sat. VIII. 170. 'Rhennus inter Allamanniam et Gallos Oceano influit.' Ibi Pithæus ascripsit verba Spartiani sub Proculo: 'Alemannos, qui tunc adhuc Germani dicebantur.'—Alia hujusmodi Scholia notavit jam Schurzfleisch. in Spicileg. Animadverss. ad Juven. Satt. XVI. v. c. illud ad XI. 87. in quo ex usu ætatis Constantini M. *magister exercitus* h. e. militum, *στρατηλάτης, στρατοπεδάρχης*, et duo alia, in quibus *Diocletiani patricii* memorantur; nec non ad Sat. V. 17. 'Apud veteres *accubitorum* usus non erat, sed in lectulis *discumbentes*

manducabant. tres autem lectuli erant, in quibus discumbebant: unde hodie *triclinia* appellantur.' Ad h. l. Schurzfl. hæc annotavit: 'Vetus Schol. monet, veteres non habuisse *accubita* h. e. *στροφῶν ἐς ὄψος ἡμέρας*, sedes ad mensam, ad quam accumbitur, sed discubuisse ad mensas. His verbis puto ævum hujus interpretis sequius indicari, quo jam usus increbuit ad mensas considerendi: id enim significatur verbis, unde hodie *triclinia* appellantur, cum *triclinium* in glossis biblicis apud Dufresnium exponatur *tres ordines sedium*.' Exemplis his adjicerem alia, si res iis indigeret. Non vero ejusdem Auctoris esse Glossarum illarum compilationem, alii quoque inde probarunt, quod nonnunquam sibi repugnant, v. c. Salmas. in Exerc. Plin. ex Schol. ad IV. 38. et VII. 92. Illud est: 'Hoc convivium in Fl. Domitianum, Titi fratrem, Vespasiani filium, jactat, qui calvus fuit, ut Suetonius refert: propter quod Juvenalis sub specie honoris relegatus est ad cohortis curam in Ægypto, Hoasa, ubi mortuus est.' Hoc vero: 'Neronem significat, qui scemicis ob turpem libidinem hæc petentibus præstabat. Propter hunc versum missus est in exsilium a Claudio Ne-

Christiani, de quo Lupus Ferrariensis Epist. 34. et 20. ubi satiram illius memorat, qua Ciceronem ac Virgilium cœlo intulit, contendens Christum morte sua etiam paganis sapientibus profuisse.¹ *Petrus Birkium* Scholiorum in Juvenalem auctorem appellat Gonsalus de Salas ad Petronium p. 130.² Sed verius est, centonem esse e variis et a variis consutum, *alicubi*, ut ait Pignorius, *sine delectu*. Et multa alia ejusmodi scholia in Mss. libris præterea occurrunt, quorum etiam nonnulla affert in commentario suo Domitius Calderinus. Lambecius certe lib. vi. de Bibl. Vindobonensi p. 243. narrat, se in veteribus Mss. reperisse scholia ad Juvenalem, quæ a Pithœanis plurimum differrent, ut frustra ex iis medelam locis hialcis speraverit: quales etiam sunt in Mss. Biblioth. Bernensis, quorum specimina quædam dedit Sinuerus in Catal. Mss. Bibl. Bern. p. 500. sqq. Novissime Jacobus Tollius Juvenalem edere voluit cum scholiaste vetere, tertia parte auctiore, e Codicibus, ut videtur, Vindobonensibus.³ Talia quoque *Scholia*, nondum edita, et a Pithœanis diversa, in multis iisque antiquis codd. scriptis Juvenalis tum a nobis reperta sunt, tum ab aliis, v. c. a Nic. Heinsio, apud quem ea vidit Henninius, a Lubino, (v. inf. ad edit. Wechel. Hanov. 1603. et Scalig. Epist. 412.) Barthio, (in optimo ejus Ms. de quo v. illius Advers. XIII. 13. XIV. 16. XLII. 16. LVI. 3.) Elmenhorstio, (v. Scalig. Epist. 464.) Vossio, (v. ej. Etymolog. p. 331.) Ferrario, (qui de re vestiar. II. 1. III. 24. et al. laudat veterem Scholiasten ineditum in Juvenalem, quem Mediolani servat Bibliotheca Ambrosiana) Alexandro Estensi, (v. Hennin. in nott. Variorum ad Sat. vi. 379.) Jan. Douza, (v. Hennin. l. l. ad v. 89. et xv. 5.) pluribusque aliis. Sed ut ad Scholia Pithœana revertar, ea primus descripsit Jos. Scaliger, qui de ea re ita certiore fecit Is. Casaubonum in Epist. II. 104. 'Laudo quod Glossas veteres ad Persium attexueris. Scito illas ita a nobis excerptas, a Pithœo editas fuisse. Chirographum earum meum una cum veteribus Glossis Juvenalis, quas itidem ex prisco exemplari Juvenalis Pithœano, et ex editione Ge. Vallæ collegeram in ædibus meis Agin-

rone.' Hæc Scholia non satis concinunt, etsi suspicari possis, in poster. Domitianum, ut sæpe in aliis Schol., vocari *Neronem*, et pro *Claudio Nerone* ex Sat. iv. 38. legendum esse *Calvo Nerone*.

¹ De illis aliisque *Probis* v. Heyne

de Editt. Virgilii T. i. p. cxlviii. edit. sec. et, quem ille laudavit, Burmann. sec. Præf. p. 35. et Tom. i. Anthol. p. 789.

² Cornuto Scholia illa assignabat Jac. Cajacius.

ni, invenies apud Puteanos fratres, si modo non periit. Patri enim eorum dedi, et fortasse Pithœus quædam aliter edidit, ac ego scripsi, quod tamen non puto. Ego illarum Glossarum omnium eclogarius fui.' Cf. Scaligerana FF. P. P. p. m. 263. v. *Perse*. Admodum autem corrupte scripta fuisse Scholia illa, jam supra vidimus. Hinc ea emendare conati sunt Pithœus, Rutgersius, Ferrarius, Barthius, Grævius, Rubenius, Vossius, alique, quorum notas una cum suis ad calcem edit. suæ congegit Henninius. Idem ipsa Scholia textui poëtæ subjecit, sed non rite ac bene tractavit: non enim Pithœi editionem operis librariis excudendam tradidit, in qua omnia, etiam manifeste vitiosa, fideliter descripta reperiuntur, sed Schrevelii, qui sæpe, Salmasiani nominis prætextu usus, suas nobis emendationes obtrusit, quarum justas rationes in notis nec dedit, nec dare potuisset. Ceterum Scholiis illis majus fere pretium, quam quod vere illis est, constituisse crediderim Jan. Rutgersium, qui in Var. Lectt. I. 16. ita de iis judicavit: 'Jam pridem est, cum P. Pithœus eruditissimum *Juvenalis Scholiasten* edidit. Quo beneficio vix dici potest, quantum cultioris literaturæ studiosos demeruerit. Est enim is Auctor, in quo multa ac recondita antiquitatis vestigia deprehendas, quæ non ita aliunde hauriri poterant. Multas easque ignotas nobis affert historias: multa in Juvenale explicat, in quibus hactenus, quotquot Interpretes ejus extant, fœdissime lapsi sunt. Ac longe plura ex eo disci poterant, nisi tam crudeliter deformatus ad nos venisset, ut vix ulla in eo nota extet, quæ non insigni aliquo mendo turpata sit.' Non quidem is sum qui neget, Scholiasten Pithœanum fuisse hominem doctum ac peritum juris, historiæ, religionis, rituumque veterum, qui passim poëtæ mentem recte ceperit, multumque lucis affuderit locis aliquot obscuris. Neque etiam dissimilo, multas ejus annotationes tum priscam ætatem, tum elegantem pulchri sensum prodere, variasque nobis servasse fabulas, historias et opiniones antiquas, quæ alibi frustra quærantur. Sed idem quoque recte mihi contendere videor, primum longe plurimas ejus explicationes nimis leves ac triviales, tenues et jejunas, subtiles et argutas, alienas et ineptas, obscuras et contortas esse; deinde, quoties fere Juvenalis ad ignotos nobis homines vel eventus sui temporis respiciat et inde materiam petat facietiarum, illum, Acronis, Porphyronis, aliorumque grammaticorum exemplo, non alia ac plura nos docere, quam quæ ex ipsis poëtæ verbis cognoscere liceat, vel, quia hæc non

intellexerit, commentitias inde ac fuitiles nonnunquam fabulas componere; præterea eum sæpe non uotissimas tantum historias et res pluribus exponere verbis, sed verioribus quoque ac certioribus, quæ Tacitus aliique tradiderint, nugæ et commenta, ex perversa horum interpretatione enata, sive admiscere, sive substituere. Neque adeo mira hæc videbuntur ei, qui tum meminerit, mature satis ineptire cœpisse Grammaticos, tum expenderit, quæ supra jam observavimus, exemplar Pithœanum mendosissime fuisse descriptum, et huic Scholiastæ idem accidisse, quod veteribus contigit Grammaticis, tam Græcis, quam Latinis, ut non defuerint, seu scholastici, seu monachi et librarii, qui in excerpendis transcribendisque Scholiis antiqua ac proba modo contraherent omitterentve, modo, innumeris aliis, et plerumque deterioribus ineptisque pannis assutis, fœde corrumperent atque interpolarent. Quæ cum ita sint, parum profecto utilitatis ex hac farragine, quæ *veteris Scholiastæ* nomen præ se fert, percipi potest, nisi ad eam accesseris tam subtili ingenio et tam accurata quoque doctrina instructus, ut, quæ tollenda, quæque relinquenda sint, satis exploratum habeas. Ex his simul intelligitur, quam parum ille videretur operæ pretium facturus, qui infinitam illam Scholiorum multitudinem, multorum Codd. Mss. margini ascriptam, colligere et Pithœanis attexere in animum induceret. Si quis tamen circumspecto rectoque judicio adhibito bona ex iis excerpere ac vulgare vellet, non dubito, quin aliquantum inde fructus capi possit. Mihi quidem ad hoc consilium agendum exequendumque et animus, et otium, et facultas defuere.

1587.

Pulmanniana IV. *Juvenalis et Persius*. Antverp. ex off. Chph. Plantini—1587.

Memoratur Henninio.

1590.

Pulmanniana V. *Junii Juvenalis Satyrarum Libri v. Persii Flacci Satyrarum liber unus*. Lugduni apud Plantinum—1590.

V. Catal. Bibl. Hasæanæ. Brem. 1732. p. 639. n. 36.

* Pithœi II. (n. 76.) *A. Persii Satyrarum Liber I. D. Junii Juvenalis Satyrarum Lib. v. Sulpiciæ Satyra I. cum veteribus commentariis nunc primum editis. Ex bibliotheca P. Pithœi JC. cujus etiam notæ quædam adjectæ sunt.* (Insigne Andreanum s.

Commelinianum.) Heidelbergæ (ex officina Sanctandreana)—8. 1590.

Est repetitio ed. Paris. 1585. sed emendatio, in qua Commelinus et distinctionem et lectiones pluribus mutavit locis. Vid. Var. Lect. ad v. 91. 142. vi. 82. 114. 127. 320. 330. 369. 402. 524. 537. vii. 23. 46. 124. 236. viii. 66. 90. 122. 123. 239. ix. 146. x. 34. xi. 20. xii. 116. xiv. 45. Socii Bipontini hæc annotarunt: 'Exemplar hujus ed. servatur hodie in Bibl. Acad. Heidelberg. quod ex libris J. G. Grævii a Ser. quondam Principe Electore Joh. Wilhelmo coëmtis et Academiæ Heidelb. donatis cum ed. Persii Casaubon. Londini repetita superest. Fuit id ante Grævium possessorem Viri quondam eruditissimi, oratoris, poetæ et politici, Dan. *Eremitæ* († 1613.) qui et vetera Comm. a Pithæo edita multis locis emendavit. Quibus emend. neque Henninius in Juv. neque Casaubonianæ Persii editor Mericus Casaub. usi sunt.—Fuit quoque exemplar ed. Heidelb. in Bibl. perill. Lud. Bernh. de Zech, Lipsiæ 1780. divendita, teste Cat. p. 61. n. 1003: quod quondam fuerat J. Fr. Christii, qui sua manu marginibus annotatiunculas Fr. *Lindenbrogii* descriptas adjunxit.' Hoc exemplar, quod nunc in Biblioth. Acad. Lips. est, inspexi et comparavi. In notis Lindenbrogii, (Lindenbruch) præter varietatem lectionis, quæ passim, sed simpliciter et sine indicio auctoritatis vel codicum, e quibus excerpta est, notatur, vices vel trices similia veterum scriptorum loca et Turnebi Adversaria excitantur. Sunt itaque pretii admodum exigui, et mihi quidem hæud quicquam profuere.

Duæ aliæ hujus anni editiones.

Juvenalis c. n. Pithæi, Paris. ap. *Patisson*.—8. 1590.

et

Juvenalis c. n. Pithæi, Antverp.—8. 1590. laudantur Henninio, qui editionem Heidelb. 1590. seorsim memoravit.

1597.

D. Junii Juvenalis Satyrarum Libri quinque, locupletissima, nec minus utili, paraphrasi illustrati a Federico Ceruto Veronensi, Veronæ—4. 1597.

Hæc editio nullum habet usum criticum, neque interpretatio poetæ valde juvatur paraphrasi, quæ tamen Augustæ Vindel. 1599. 1600. et 1603. repetita est. Tali quoque paraphrasi Cerutus Virgilium et Horatium illustrare est conatus. *Eam ultra verbalem constructionem raro assurgere*, jam monuit Henninius.

1599.

* *Juvenalis, cum paraphr. Fed. Ceruti*, Augustæ Vindellicorum (non Augustæ Taurinorum, ubi liber impressus dicitur in Fabricii Bibl. Lat.) *ex officina typographica Joan. Prætorii*—4. 1599.

Repet. ed. a. 1597.

Juvenalis, Rostoch.—8. 1599.

Memoratur in Hennin. Ind. Editt. Juven.

1600.

Juvenalis, c. paraphr. Fed. Ceruti, Aug. Vindelic.—1600.

Extabat in Bibl. Soc. Jes. Lovan. et Bruxell. Cf. ad a. 1597.

Ed. Raphelengiana (Lugd. Bat. ex off. Plantin. ap. Rapheleng.)

—8. 1600.

V. Bibl. Cordesiana p. 500.

SÆC. XVII. 1601—1701.

1602.

** *D. Jun. Juvenalis Satyræ sexdecim cum veteris scholiastæ et Jo. Britannici commentariis; quibus accesserunt P. Pithæi, Cælii Secundi Curionis et Theod. Pulmanni notæ et variæ lectiones: ad calcem adjecta est Sulpiciæ Satyra de statu reipublicæ tempore Domitiani, cum edicto philosophos urbe exegisset. Lutetiæ, apud Claud. Morellum*—4. 1602.

Editio recusa a. 1613. et utraque collata a Maittario in ed. Lond. 1716. Cf. sup. ad ed. Froben. Basil. 1551.

Lubini I. *Juvenalis, c. comm. Eilh. Lubini*, Rostocæ—8. 1602.

Laudatur Henninio. Vid. mox ad a. 1603.

1603.

Juvenalis, cum paraphr. Fed. Ceruti, Augustæ Vindelic.—4. 1603.

Cf. sup. ad a. 1597. et 1599.

Gryphii VII. *Persii et Juvenalis Satyræ*, Lugduni ap. Gryph. 12. 1603.

V. Catal. Bibl. Zech. p. 69. n. 1171. et Hennin. Ind. Editt. Juven. Editio hæc servatur in Bibl. Helmstad.

Juvenalis, Paris.—4. 1603.

Memoratur Henninio l. I.

Juvenalis et Persii Satyræ cum comm. Theod. Pulmanni et Eilh. Lubini, Lugduni—12. 1603.

Laudatur in Catal. Biblioth. Francofurti d. 8. Jul. 1799. divenditæ.

* Lubini II. s. Wecheliana (n. 77.) *D. Junii Juvenalis Satyrarum Libri v. ex duobus manuscriptis exemplaribus et vetustiss. manuscripto Commentario plus quam ducentis locis correcti. Præterea A. Flacci Persii Satyrarum liber unus. Cum analysi et doctissimis commentariis, partim nunc primum, partim de integro editis, Eilhardi Lubini. In fine accessit rerum et verborum index utilissimus. Hanovix, typis Wechelianis, apud Claudium Marinum et hæredes Joannis Aubrii—4. 1603.*

Lubinus Juvenalem et ad fidem codicum Mss. recensere, et interpretari conatus est, sed impar fuit talibus ausis. Raro notavit varietatem lectionis, et modo hanc, modo illam recensionem superiorem, plerumque Stephani, Gryphii et Pulmanni, secutus videtur. Commentarius autem speciosus verbis, re inanis est, et verbosum prodit nugatorem, qui pleraque non semel, sed bis terve, mutatis verbis παραφράζει, et vanam sæpe alienamque ostentat doctrinam, quæ multa tum obscura non illustrat, tum satis clara et perspicua alienis luminibus affusis obfuscatur: quare vix satis mirari possum, quid causæ fuerit, quod recentiores interpretes, Præteus, Schrevelius, Marshall, alique, hunc commentarium ceteris longe præferendum, et ad verbum fere repetendum aut unice sequendum censuerint. Neque meum modo hoc iudicium est, sed Henninii quoque, qui illud his verbis tulit: 'Lubinus inter interpretes nostri poëtæ vulgo celeberrimus est: sed enim loquacissimæ illæ paraphrases cui bono, nisi terendo apud cirratos otio? Indulgendum tamen fuit bibliopolæ, affirmanti avidissime expeti Lubini commentaria, quare vides me sæpissime Lubinum adduxisse. Videtur Lubinus suas Ecphrases in Rostochiensis Academia, ubi professus est humaniores literas, Studiosis in Scholis privatis primum prælegisse; unde adeo turgescere καὶ παντολογεῖν didicere: ibi namque istud fieri amat. Inscriptis Justo et Joanni Bredovicis, Equitibus Marchicis, suum laborem, seque fatetur usum *duobus* optimæ notæ Mss. exemplaribus, in quorum altero in membrana ascriptus erat *Commentarius Vetustissimus*, quem in Notis suis subinde his siglis, *V. C.*, indicat: ex his Codd. ait Satyras sibi locis plus minus *centum* (at in fronte libri sui *ducentos* jactat) correctas; seque operam dedisse, *ne Juvenalis amplius, tanquam Sphingos aliquod ænigma, legeretur.*' Titulum et Epistolas, a Lubino præfixas, excipiunt ejus oratio de re poëtica, et apologeticus pro Juvenale.

Juvenalis, in Vol. II. Corp. poët. Lat. editi a Sam. Crispino,

Generæ (Aureliæ Allobr.)—4. 1603.

Editio recusa a. 1611. et 1627.

1607.

Juvenalis et Persii Satyræ cum Commentationibus et Paralipomenis B. Autumnii. Paris. 1607. *Item Stephani Claverii Commentarius in A. Persii Satyras.* Paris. 1607. *Item Claverii periphrases ænigmaticæ in Juvenalem: adjunctæ Jos. Scaligeri, Lipsii, et aliorum explicationes;* Parisiis, apud Rob. Fouet—8. 1607.

Claverii Periphrases quorundam locorum Juvenalis difficiliorum, ab Henninio insertæ Notis Selectis, paucæ sunt, et exiguo vel nulli adeo usui ad interpretationem poetæ. Cf. Barth. ad Stat. T. 1. p. 432. De Autumno recte jam Henninius ita judicavit: '*Bernardus Autumnus* Nitiobrix, in Senatu Burdigalensi patronus, summa cum pompa promittit *Commentationes, Observationes, Paralipomena* in has Satyras a se ex Mss. (si Diis placet) restitutas, omnesque ante eum Interpretes nominatim mox ab initio jactat castigatos. Verum, sine invidia verum mihi liceat dicere, si singuli sua repetitum venirent, nudus remaneret procul dubio ineptissimus rhapsodus, ut Barth. Advers. XXVII. 17. aliisque non sine ingenti merito suo dicitur.'

Juvenalis, cum ind. Langii, Friburgi—4. 1607.

Laudatur Henninio, qui tamen annum forsitan vitiose ascripsit. Vid. mox ad a. 1608.

1608.

Juvenalis et Persius, cum Jos. Langii indice omnium vocabulorum, Friburgi—4. 1608.

Jos. Langii, Cæsaremontani, Rhetorices et Græcarum Lit. Profess. in Academia Friburgensi, opera posita tantum in conficiendo Indice vocabulorum, (et quidem singulorum tantum) non phrasium, absolutissimo, qui ab aliis deinde editoribus, et ab Henninio quoque, receptus est, sed non adeo magnum habet usum. Similis Index jam in antiquis editt. reperitur; hic tamen plenior est.

1610.

Juvenalis Satyræ, castratæ in usum Collegii S. J. Brunsvicensis, Colonix—8. 1610.

Laudatur Henninio et Fabricio.

1611.

Persius et Juvenalis in Vol. I. et II. Corp. Poët. Lat. Crispiniani edit. II. Genevæ—4. 1611.

Delph. et Var. Clas.

Juv.

4 H

Vid. sup. ad a. 1603.

1612.

Juvenalis et Persius, c. not. et ind. omnium verborum, Genevæ—12. 1612.

Juvenalis et Persius, cum notis Thomæ Farnabii, Londini—12. 1612.

Editio memorata Henninio, et sæpissime repetita, quia scholarum usibus inserviit. Notæ, margini ascriptæ, breves sunt, et maximam partem ex aliis interpretibus, non magna judicii subtilitate, selectæ; in textu vero et lectio et distinctio parum proba et accurata.

1613.

* *Junii Juvenalis Satyræ sexdecim, cum veteris Schol. et Jo. Britannici commentariis, quibus accesserunt Pithæi, Curionis et Pulmanni notæ et variæ lectiones—Additus est index geminus rerum et verborum omnium absolutissimus*. Lutetiæ, apud Claudium Morellum, via Jacobæa ad insigne Fontis—4. 1613.

Vid. sup. ad edit. I. a. 1602.

Juvenalis et Persius, Coloniz—12. 1613.

Recensetur in Catal. Biblioth. Francofurti d. 8. Jul. 1799. venditæ.

Stephani III. Rigaltii I. (n. 70.) *D. Junii Juvenalis Satirarum Libri v. Sulpiciæ Satira*. Cura Nicolai Rigaltii. Lutetiæ, ex officina Rob. Stephani III.—12. 1613.

Prima Rigaltii editio, quæ in Bibl. Thuana extabat. Cf. inf. ad edit. II. a. 1616.

1614.

Juvenalis, cum notis Th. Farnabii, Parisiis—12. 1614.

Laudatur Henninio.

* Grangæi (n. 81.) *Juvenalis Satyræ cum comm. Is. Grangæi* Parisiis, apud Rob. Fouet 1614. 4. *Juvenalis cum comm. Berni. Autumni*. Paris. 1614. *Juvenalis c. comm. Dom. Calderini*, Paris.—4. 1614.

De *Autumno* vid. ad ed. Paris. 1607. de *Calderino* ad a. 1474. *Grangæi* opera magis ad interpretationem quam ad rem criticam spectat. Commentarius ejus est omnium longe doctissimus, in quo tamen magis ad singula verba et res, ad criticas et grammaticas subtilitates, ad difficilia et pulchra, quam ad ipsum poetam, h. e. ad totius carminis descriptionem, partiumque inter se convenien-

tiam et ad summam rei conspirationem, in quibus rebus summa poetæ virtus cernitur, legentium animi advertuntur, et sexcenties tum frustra queruntur, quæ monenda erant, tum multa, quæ ad poetam nihil faciunt, ad singulas voces et sententias annotata sunt et operose congesta. Hinc Britannici commentarium, ex quo multa quoque hausta sunt, Grangæano prætulerim, mallemque illum, quam hunc textui poetæ subjecisset Henminius, qui consilium suum vereor ut multis probaverit hac ratione allata: '*Grangæi*, Gymnasiarchæ Vindocinensis, *Synopsis* singulis Satyris præfigi fuit visum, et placuit præ ceteris ejusdem *Notas* cum *Scholiis Veterum* sub Textum recipere, cum non solum abstrusiora Juvenalis feliciter plerumque explicet, sed et vagatus per omne genus Auctorem, Alexandros Neapol., Beroaldos, Brodæos, Canteros, Cujacios, Deozas, Egnatios, Erasmos, Flavios, Floridos, Gyrakdos, Junios, Leopardos, Lipsios, Loëuses, Magios, Muretos, Parrhasios, Politianos, Ramiresios, Rhodiginos, Turnebos, Victorios, et plurimos alios VV. doctissimos laudet, quorum loca Juvenalem illustrantia magna cum fide frequentat. Sed audiamus ipsum: '*Cum*,' ait, '*ex multis nullum juvenibus Juvenale nostro tum curvis moribus corrigendis, tum rectis instituendis, magis utilem nactus fuisset; attentius solito legi: cumque perobscurior, quam mihi proposueram, legenti occurrisset, non tamen destiti, sed eo attentius et cum majori cura volvi iterum, iterumque revolvi, aliquando solum, aliquando Commentariis, ut pannis, involutum, quibus comparandis nulli impensæ, nulli labori peperci; ita ut plures Mss. et omnes commentarios diversorum, qui diversis temporibus in hunc Auctorem scripserunt, triennio quam diligentissime undequaque exquisiverim; ex quibus, et fere ex omnibus Poëtis, Historicis, Oratoribus, Philosophis, quæ ad tanti Auctoris explanationem facerent, collegi, sive ad ea, quæ historiam tangunt, respicias, sive ad morum et verborum puritatem: omnes laudans, neminem lædens, nisi cujus error aut inscitia plane sit intolerabilis.*'

1616.

* Stephani IV. Rigaltii II. (n. 70.) *D. Junii Juvenatis Satirarum Libri v. Sulpiciæ Satira. Nova Editio, cura Nicolai Rigaltii.* Lutetiæ, ex officina Rob. Stephani III.—8. 1616.

Editio hæc nova utrum a priorē a. 1613. differat, nec ne, dicere non habeo. Classica autem est, et superioribus præferenda omnibus emendatæ sanæque lectionis nomine; simplici quoque elegantia.

et nitore typographico commendanda. De reliqua ejus indole interiore Henninius jam certiores fecit lectores his verbis: 'Eleganti et nitidæ huic Editioni præfigitur doctissima *Nic. Rigaltii de Satira Juvenalis* ad Illustriss. Jac. Aug. Thuanum *Dissertatio*, quam et nostræ editioni in limine præfigendam curavimus. Subjiciuntur ad calcem ejusdem Viri Clariss. in Juvenalem *Notæ*, hasque excipiunt *Notæ aliquot repetitæ lectionis*. Pauculæ sunt *Notæ* et breviores, sed quæ Prisciani, Servii, Acronis et similium ex Juvenale citationes, nec non nonnullas Mss. Codicum Variantes Lectiones repræsentent.' In notulis plerumque vera poëtæ mens vel tribus quatuorve verbis, vel collatis aliorum scriptorum locis declaratur. Variantes lectiones membranarum bis tantum, aliorumque librorum, nescio utrum scriptorum an editorum, toties vel ter laudantur: quod neque sæpius, neque accuratius, libris designatis, factum esse et miror et doleo; cum Rigaltius haud dubie usus sit opibus Biblioth. Regiæ Paris. in qua certe in ordinem digerenda adjuvit Casaubonum, cuique post hujus mortem præfuit.—Sodales Bipontini duplicem edit. Rigaltianam hujus anni, alteram Persii, Juvenalis et Sulpiciæ in 8. e Bibl. Cordesiana p. 499., alteram Juven. et Sulpic. in 12. e Catal. de la Bibl. du Roi Belles Lettres T. I. p. 318. memorant.

1617.

Persius et Juvenalis, uterque omni obscenitate expurgatus, in Alex. Ficheti Choro poëtarum, Lugduni—4. 1617.

1619.

Lubini III. s. Wecheliana II. *Juvenalis et Persius, cum comm. Eikh. Lubini*, Hanovix, typis Wechel.—4. 1619.

Repetitio ed. a. 1603. qua usus est Henninius.

Juvenalis et Persius (c. n. Farnabii) Amstelodami, apud Jo. Janesonium—24. 1619.

1620.

* *Junii Juvenalis et Auli Persii Flacci Satyræ, cum adnotationibus* (Farnabii) *ad marginem, quæ obscurissima quæque dilucidare possint. Tertia editio prioribus multo emendatior et auctior.* Londini, excudebat Tho. Snodham, impensis Joh. Pyper—8. 1620.

1621.

* * *Juvenalis Satyra II.* (Paris.) ap. Jo. Libert.—4. 1621.

Ejusdem typographi impensis excusæ Sat. VI. a. 1622., Sat. XIII. a. 1624., Sat. I. a. 1643., Sat. III. a. 1644., Sat. IV. V. VII. VIII.

sine nota anni, et Sat. XII. ap. viduam Libert. a. 1652. Quæ editiones collatæ sunt a Maïtario in ed. Lond. 1716. et modo hanc, modo illam recensionem, plerumque Gryphianam, sequuntur.

1623.

Juvenalis et Persius, cum adnotatt. Tho. Farnabii ad marginem Francof. ad M. vel Hanovix—8. 1623.

1624.

Juvenalis et Persius (c. n. Farnabii) Amst.—8. 1624.

1626.

Juvenalis et Persii Satyræ (c. n. Farnabii) Paris.—12. 1626.

1627.

Persius et Juvenalis in Corp. poët. Lat. Crispiniano, ed. 3. Genevæ—4. 1627.

Cf. ad a. 1603. et 1611.

1631.

Juvenalis et Persius cum adnotatt. Tho. Farnabii, Amsterodami—12. 1631.

1633.

Juvenalis et Persius, c. n. Farnabii, Lond.—8. 1633.

Juvenalis et Persius, c. n. Farnabii, Amst.—12. 1633.

1634.

Juvenalis et Persius c. n. Farnabii, Amst.—12. 1634.

Eadem ed. repetita a. 1641. et 1642.

1644.

* * *Juvenalis et Persius*, Parisiis ex typogr. Regia—fol. 1644.

Editio collata a Maïtario, et splendide excusa prelo Luparensi, ex quo etiam Virgilius, Horatius, et Terentius non minore impensa et nitore exierunt.

Juvenalis et Persius c. n. Farnabii, Paris.—8. 1644.

1648.

* *Juvenalis et Persius c. n. Farnabii*, Amsterodami apud Jo. Janssonium—12. 1648.

Schreveliana 1. *D. Junii Juvenalis et A. Persii Flacci Satyræ cum veteris Scholiastæ et Variorum commentariis, accurate Corn. Schrevelio*. Lugduni Bat. apud Franc. Hackium—8. 1648.

De hac edit. vid. inf. ad quartam a. 1664.

1650.

Juvenalis et Persius c. n. Farnabii, Amsterod. typis Jo. Blacu, sumptibus societatis—12. 1650.

Juvenalis et Persius c. n. Farnabii, Lugd.—12. 1650.

1651.

Juvenalis et Persius, ex doctorum virorum emendatione, Amsterodami ap. Lud. Elzevirium—12. 1651.

Editio videtur digna, quæ inspicitur.

1652.

Juvenalis et Persius cum adnotat. (Farnabii, et forte Amst.)—8. 1652.

Juvenalis et Persius, Genevæ—12. 1652.

Utraque editio laudatur in Catal. Bibl. Francof. d. 8. Jul. 1799. venditæ p. 70. et 103.

1658.

Schreveliana II. vel III. *D. Junii Juvenalis et A. Persii Flacci Satyræ, cum Veteris Scholiastæ et Variorum Commentariis, accurate Corn. Schrevelio*. Lugduni Bat.—8. 1658.

Repetit, edit. a. 1648. Utrum vero secunda an tertia sit Schreveliana, dicere non habeo: editio certe a. 1664. est quarta; quod ex Præfat. ejus, quam inf. ad a. 1664. ascripsimus, intelligitur.

1662.

Juvenalis et Persius (c. n. Farnabii) Amst. 12. 1662.

V. Catal. Bibl. Francofurti d. 8. Jul. 1799. venditæ p. 103.

1664.

* Schreveliana IV. *D. Junii Juvenalis, (Sulpiciæ) et Auli Persii Flacci Satyræ, cum Veteris Scholiastæ et Variorum Commentariis, accurate Corn. Schrevelio*, (M. D. et Gymn. Lugd. Bat. Rectore) Lugd. Batav. et Roterod. ex officina Hackiana—8. 1664.

Editio cum notis Variorum, quales a Batavis Sæc. XVII. curari solebant; in quibus multorum notæ larga manu, sine judicio ac delectu, non ubi iis opus erat, sed ubi hic vel ille commentator eas ascripserat, congestæ, et sæpiissime vel eadem, quæ plures observarunt, bis terve apposita, vel vulgaria, aliena, ac falsa, excerpta sunt. Ejusmodi quoque editio est illa, quam Henninius a. 1685 curavit, nisi quod tum plures, et suas et aliorum, notas adjecit, neque, quod omnino probandum, Lubini et Farnabii, (de quibus v. sup. ad a. 1603. et 1612.) sed Grangæi, Britannici et Domitii Calderini commentarios dedit integros, tum Variorum notas non ad quævis poëtæ loca, ad quæ spectant, omnes et singulas, sed potius singulatim, ita ut unum Commentarium, et quidem totum, alter

excipiat, descripsit: qua perversa ratione dici non potest, quam molestum difficilemque reddiderit editionis suæ usum. Idem in textu et ipsius poetæ et Scholiastæ Pithœani exprimendo secutus est recensionem Schrevelii. Hujus itaque operam, in Juvenale edendo collocatam, ut penitus perspectam habeant lectores, Præfatio ejus digna videtur, quæ apponatur. Est vero hæc: 'Cum hunc Auctorem publici juris facere decrevissem, aliquot viris nomine ac fama celeberrimis, mentem consiliumque meum aperui, et obnixè petii, ut, si quid in hunc Auctorem observassent, communicare mihi dignarentur, honorificam eorum mentionem pollicitus, quo Auctor hic, reip. literariæ bono, auctior tersiorque lucem aspicere posset. Plurimi hoc meum consilium approbarunt, et currenti, ut ita dicam, calcar addiderunt, promissisque lactarunt, nihil non polliciti. Interim tum, ut et antehac, comperi, verissimum esse quod vulgo fertur: *Promissis posset quilibet esse dives*. Nihilominus quod inceperam, gnæviter absolvere perrexi, et notas variorum Auctorum, quas in meum usum collegeram, in ordinem digessi, et ad incudem revocavi, collatis inter se diversorum notis, selectiores selegi, et præcipue quæ ad mentem Auctoris recte percipiendam et illustrandam maxime conducere. Jam vero quod ad textum Auctoris attinet, correctissimum et nitidissimum, si unquam ante, tibi trado. Varias etenim accuratissimasque editiones, collatis inter se exemplaribus, inspexi, examinavi, et ex illis præcipuas judicavi *Rob. Stephani* et *Pithœi* editiones, quas etiam præ ceteris tanquam correctissimas elegi. Et quod silentio non involvendum, usus etiam sum duobus exemplaribus *Mss.* quæ Vir nobiliss. ac incomparabilis *Cl. Salmasius* mihi suppeditavit, cui uni fere et soli debeo, si quid nominis ac famæ hæc nostra editio merebitur: quique insuper veterem Interpretem propria sua manu, multis in locis castigatum emendatumque summa cum humanitate ultro mihi obtulit; et ad quem sæpissime tanquam ad Oraculum confugi, si quæ loca essent, vel ab Interpretibus intacta, vel intricatiora, candide tum ibi mentem suam aperuit, nihilque quod proposueram celavit, sed sæpè voti compotem dimisit.—*Gudius* mihi etiam duo *Mss.* exemplaria commodavit, quæ cum hac nostra Editione contuli, et, si quid notatu dignum, in textum intuli. Veterem ergo Scholiasten etiam integrum, et plurimis in locis ita ut diximus emendatum, trado. Inter commentatores omnes, quibus usi sumus, *Lubinus* præ ceteris mihi placuit, et ne quid illius laudibus detrectem, mihi-

que arrogem, ubique fere et citavimus et adduximus, ita ut et illum integrum etiam, sed contractum quasi, exhibeam: ut et *Farnabii* notas etiam integras damus. Interim si quæ loca inciderent, quæ et plurima sunt, ubi non satis clare mentem Auctoris assecuti illi sunt, alios suggessimus adduximusque, qui vicem eorum supplerent: inter quos præcipue *Britannicus*, *Grangæus*, *Turnebus*, *Salmasius*, alique complures, præsertim *hac quarta Editione*; quorum catalogum post præfationem adjunximus. (In eo præterea laudantur Alciatus, Alex. ab Alexandro, Brissonius, Brodæus, Budæus, Canterus, Calderinus, Carrio, Delrio, Dorleans, Douza, Erasmus, Ferrarius, Flavius, Gyraldus, Junius, Lipsius, Magius, Mancinellus, Meursius, Muretus, Parrhasius, Pierius, Pithæus, Pius, Politianus, Pulmannus, Rhodiginus, Rigaltius, Rutgersius, Scaliger, Schegk, Scoppa, Stephanus, Valla, Vossius.)—His accedunt duo Indices, tum rerum et verborum locupletissimus, (immo valde mancus, et in quo magis fere rerum, etiam earum, quæ in notis exponuntur, quam verborum ratio habita) tum et Auctorum in Notis citatorum. Hæc est præfatio Schrevellii, quam excipiunt vita Juvenalis, quæ vulgo tribuitur Suetonio, et Testimonia veterum scriptorum de eodem poëta. In textu constituendo felicior fuit editor, (plerumque enim secutus est recensionem Rigaltii in ed. Stephan. III. varietatem vero lectionis vix quinque vel sex locis notavit, nec fere nisi his verbis: *alii legunt*) quam in delectu notarum. Scholia autem vetera sæpe pro lubitu et perperam emendavit: et tamen Henninius incaute eum secutus est. V. sup. ad edit. Pithœi I. a. 1585.

1668.

D. Junii Juvenalis et A. Persii Flacci Satyræ cum annotatt. Th. Farnabii, Amstelædami, typis Jo. Blæu, sumptibus societatis—12. 1668.

1670.

Juvenalis et Persius c. n. Farnabii Amstel. apud Boomios—12. 1670.

Qua edit. usus est Henninius.

1671.

D. Junii Juvenalis et A. Persii Fl. (nec non Sulpiciæ) Satyræ ex doctorum virorum emendatione. Amsterodami, typis Dan. Elzevirii, sumptibus Societatis—16. 1671.

Repetit. forte edit. a. 1651.

Juvenalis et Persius cum notis Variorum et Mich. Marollesii, cum ejusd. vers. Gallica, Lutetiæ—8. 1671.

1672.

Juvenalis et Persius (c. n. Farnabii) Lugduni—12. 1672.

Laudatur in Catal. Bibl. Frfti d. 8. Jul. 1799. venditæ p. 104,

1680.

Juvenalis et Persius, Roterod.—12. 1680.

Vid. id. Catal. p. 103.

1681.

Juvenalis et Persius latine cum versione gallica Valterii (de la Valterie), Paris.—8. 1681.

1683.

Juvenalis et Persius c. n. Farnabii, Hagæ Com. et Roterod. apud Leers—12. 1683.

1684.

Schreveliana v. *D. Junii Juvenalis, (Sulpiciæ) et A. Persii Flacci Satyræ, cum Veteris Scholiastæ et Variorum Commentariis, accurante Corn. Schrevelio. Amstel. ex off. J. H. Wetstenii—8. 1684.*

Hæc editio prioribus auctior est, adjectis varr. Lectt. cod. Basil. et Grævii notis, sed paucis tantum et criticis. Cf. ad a. 1664. Præter hanc edit. a sociis Bipontinis alia memoratur h. a. nec nisi his verbis: *Schreveliana*, Amstel. 8. 1684.

* *D. Junii Juvenalis et A. Persii Flacci Satiræ, interpretatione ac notis illustravit Ludov. Præteus, Rhetoricæ Professor emeritus, jussu Christianiss. Regis, in usum Sereniss. Delphini, Parisiis, ex typogr. Freder. Leonard, Regis, Sereniss. Delphini, et Cleri Gallicani typographi, via Jacobæa—4 maj. 1684.*

Præteus inter meliores Juvenalis interpretes, eosque qui in Delphini usum commentati sunt, referendus est, et contextui poëtæ paraphrasticam *interpretationem*, huic vero copiosas subjecit *annotationes*, maximamque partem ex aliorum commentariis excerptas, quibus et summam cujusque satiræ nexumque sententiarum, et obscuriora loca, verba ac res explicare conatus est. Multa tamen immiscuit tum vulgaria, tum falsa et aliena: quæque res postulabat, sæpe non monuit: permultos quoque versus, nimio castitatis studio, et exemplo aliorum, (v. ad a. 1610. 1617. 1685. 1689. 1697.) reseccuit; sed eosdem perperam et imprudenter in unum locum congestos ad calcem editionis suæ rejecit: nam qui his lautitiis pascuntur, eas in

tali lance satura appositae cupide devorant. Præterea omnis fere opera ejus in commentando versata est, non in textu emendando, et passim revocata lectio, quam Pithœus, Rigaltius alique jam recte respuerant. Henninius in Præf. sua hæc notavit: 'Prætei Editio tum demum in has regiones est allata, cum omnes Notæ essent absolutæ: quare nihil innovare sustinui; et, ut apparet, ille usus est fere iisdem Commentariis, quos et nos attulimus.' Recusa est Prætei editio Rhotomagi 1685. Lond. 1691. 1699. 1708.

1685.

Henniniana I. *D. Junii Juvenalis Satyræ, scholiis veterum et fere omnium eruditorum, qui ex professo in eas scripserunt, commentariis tam antea vulgatis, quam novis—illustratæ.*—Omnia sigillatim recensuit, concinnavit, et sua illis epiclegia adjecit Henr. Christ. Henninius. Ultrajecti, ap. Rud. a Zyll.—4. 1685.

Vid. inf. ad edit. II. a. 1695.

Juvenalis Satyræ omni obscœnitate expurgatæ. Turonibus ap. Phil. Masson.—12. 1685.

V. Catal. de la Bibl. du Roi. Bell. Lettr. T. I. p. 419.

Juvenalis et Persii Satiræ in usum Delphini cum interpr. et notis Ludov. Prætei, Rhotomagi—4. 1685.

Hujus edit. mentionem fecit Fabric. Bibl. Lat. T. II. p. 362. (Lips. 1773.) ubi præterea monet, illam cum notis deinde ac perpetua interpretatione Jos. Juvencii S. J. produsse auctiorem Rothomagi 1709. Mentem ejus non cepisse videntur Socii Bipontini, qui observant, Juvencii editionem ortam esse ab ea, quæ Turonibus hoc anno prodierit.

Juvenalis et Persius, Antverp.—12. 1685.

Ita Catal. Bibl. Frfti d. 8. Jul. 1799. venditæ p. 104. Editio hæc extat etiam in Bibl. Jenensi.

1689.

Persius et Juvenalis cum paraphrasi gall. Tarteroni S. J. Paris.—12. 1689.

In hac quoque edit. omissa sunt loca obscœniora. Versio Tarteroni repetita Amst. 1695. Paris. 1706. 1729. 1737. 1752.

1691.

Juvenalis et Persius in usum Delphini, cum interpr. et n. Prætei, Loudini—8. 1691.

Vid. ad a. 1684.

1695.

Persius et Juvenalis cum vers. gall. Tarteroni, Amst.—12. 1695.

Ita Fabric. et ex eo alii. Sed Paris. 1695. hæc versio repetita est, ut ibidem sæpius, si fides habenda Catalogo Bibl. Frstii d. 8. Jul. 1799. dividendæ.

* Henniniana II. *D. Junii Juvenalis Aquinatis Satyræ, cum Scholiis Veterum et Commentariis integris, selectis et conquisitis fere omnium Eruditorum, ut Grangæi, Britannici—Henninii. Accedit A. Persii Flacci Satirarum Liber. Isaacus Casaubonus recensuit, et Commentario Libro illustravit.* Lugduni Bat. apud Petrum van der Aa, Bibliopolam—4. 1695.

Repetitio edit. Ultraject. a. 1685. quæ omnium præstantissima est, et curata ab Henr. Christ. Henninio, Historiarum et Eloquentiæ in Acad. Duisburg. Professore, qui a. 1706. e vita discessit. Quæ ea contineantur, docet hæc Tabella, Præfationi subnexa: I. *Prolegomena*, quorum Sectio 1. habet Vitam Juvenalis a Suetonio scriptam, cum notis Pithœi et Henninii. 2. Testimonia Veterum et judicia Doctorum et Juvenale. 3. Rigaltii Dissert. de Satyra Juvenalis. 4. Indicem (octo) codd. Mss. Juvenalis; (qui a nobis in Var. Lect. numeris 2—7. 28. et 29. designantur) Editionum tam vulgatarum, quam promissarum; (qui admodum brevis et mancus est, de quo v. sup. ad ed. Lips. 1498.) Versionum; nec non Variantium Lectionum (quæ deprehenduntur tum in octo illis codd. Mss. tum in editt. Grangæi, ac Stephani I. et II. nam plures editt. non collatæ sunt ab Henninio; et aliorum quidem codicum lectiones, sed, quæ perversa ejus ratio est, seorsum ab illo memorantur in excerptis Pithœi, Rigaltii, Mancinelli, Vallæ, Lubini, aliorumque notis). II. *Juvenalis Satyræ XVI. cum Scholiis Veterum, et Is. Grangæi Commentariis*, cujus et Synopses singulis Satyris præmittuntur, pag. 1—402. III. *Jo. Britannici Commentaria*, in quibus, præter immixta Coelii Secundi Curionis Scholia, etiam reperiuntur meliora ex Ge. Merulæ Enarrationibus excerpta, pag. 404—677. IV. *Th. Pulmanni Annotationes*, p. 678—689. V. *P. Pithæi Variæ Lectiones* p. 690—696. VI. *Nic. Rigaltii Notæ*, p. 697—708. VII. *Dem. Calderini Commentaria* recognita, in quibus non solum multæ veterum Mss. Glossæ, sed sine indicio, comparent, verum etiam meliora ex Angeli Sabini Quæstionibus super Juvenale, p. 709—752. VIII. *Notæ selectæ ex Ge. Vallæ*,

Ant. Mancinelli, Iod. Badii *Ascensii* Commentariis, Hadr. Junii Scholiis, Lubini et *Autumni* Commentationibus, et denique Th. Farnabii annotatt. p. 753—895. IX. *Sylloge Notarum Variarum* Is. Vossii, Oct. Ferrarii, Cl. Salmasii, Jo. Ge. Grævii, nec non Casp. Barthii, Sam. Bocharti, Steph. Claverii, Lud. Dorleans, Jos. Ant. Gonsalii de Salas, Jo. Fred. Gronovii, Nic. Heinsii, Jac. Ouzelii, Phil. Rubenii, Jan. Rutgersii, Jos. Scaligeri, Casp. Scioppii, Ez. Spanhemii, Jo. Gerh. Vossii, aliorumque quamplurimorum p. 896—940. X. *Theod. Janssonii ab Almelooven* animadversiones, (quas tenues esse et ferme extemporales aut sub manu quasi natas, auctor ipse non minus vere, quam caudide profitetur,) p. 941—945. XI. *Henr. Christ. Henninii Spicilegia*, (quibus potissimum res historicas vel mores illius ævi, et nonnunquam reconditum Juvenalis sensum illustrare conatus est,) p. 946—968. XII. *Peplum Notarum ad Scholia Veterum*, contextum ex Notis partim Variorum, Oct. Ferrarii, Jo. Ge. Grævii, Casp. Barthii, Sam. Barthii, Lud. Dorleans, Th. Munckeri, Phil. Rubenii, Ger. Jo. Vossii, aliorumque, partim integris P. Pithœi Notis, Jani Rutgersii Emendatt., Theod. Janss. ab Almelooven Animadversis, et Henninii Spicilegiis p. 968—980. XIII. *Index* absolutissimus omnium vocabulorum, quæ in Juvenalis Satyris reperiuntur. (et quidem Langianus, de quo v. sup. ad a. 1608.)—Hæc est summa vasti hujus operis et celebratissimæ editionis. Cujus si externam speciem consideres, nitidissima est, si internam indolem, et hic cognosces, non omne quod niteat aurum esse. Vere eam dixeris indigestam vanæ speciosæque doctrinæ faragine rudemque rerum inutilium molem, de qua nihil aptius dici potest, quam quæ leguntur in : *Bibliothèque ancienne et moderne; pour servir de suite aux Bibliothèques Universelle et Choisie*, par Jean le Clerc, à Amst. 1718. 12. T. IX. p. 113. 'Feu Mr. Hennin, qui a fait un abrégé de ce, que les Interpretes ont dit, n'a fait que ramasser un fatras de bagatelles, dont il est même difficile de se servir, parce qu'il les a mises à part, à la fin du Poëte, sous le texte duquel il s'est contenté de mettre l'ancien Scholiaste et le Commentaire de Mr. Jean des Granges. Il n'y a pas assez de notes, pour entendre le Poëte, et il y en a beaucoup trop, pour les lire. Quand on trouve un passage obscur, et qu'on se donne la peine de chercher ce qu'en ont dit tant d'Interpretes, on a le chagrin de ne trouver rien, qui satisfasse, ou qui soit appuyé par de bonnes preuves.' Conf. *Lengnickii Beiträge zur Kenntniss seltener Bü-*

cher T. II. p. 134—141. et quæ nos supra monuimus tum de singulis commentatoribus, Sabino, Calderino, Merula, Valla, Britannico, Grangæo, Lubino, Farnabio, aliisque, tum de Scholiis veteribus eorumque recensione ad edit. Pith. a. 1585., et de editionibus Schrevelianis et cum notis Variorum ad a. 1664. Posteriore etiam loco jam diximus, Henninium non novam nobis dedisse, neque ipsius poetæ, neque veteris Scholiastæ, recensionein, quæ ipsi in titulis recentiorum edit. tribuitur, sed, quod ipse principio Præfationis profitetur, Schrevelianam, paucis tantum locis mutatam, secutam esse.

1697.

Juvenalis et Persius, cum interpret. ac notis Jos. Juvencii (Jouveney) S. J. Rothomagi—12. 1697.

Juvencius aliorum exemplo obscæna prætermisit loca, et in Præf. his verbis nos certiores reddidit de consilio suo: ' Qui commentarios et notas in Juvenalem ediderunt, alii, quia breviores, ideo *obscuri*; alii, quia *prolixiores*, obtundunt potius quam juvant; alii denique *sedos quosdam locos illustrare contendunt, quos obscurare ac premere debuerant. Hæc tria fugere diligenter studuimus.*' Cf. ad a. 1685. 1709. et 1715.

1699.

Juvenalis et Persius in usum Delphini, cum interpr. et n. Prætei, Londini—8. 1699.

Vid. ad edit. a. 1684.

Juvenalis et Persius, ex doctorum virorum emendatione, Amstel. ap. Henr. Wetsténium 16. s. a.

Hæc editio, ut verba Sodalium Bipontinorum mea faciam, imitatur quidem Elzevirianam, (a. 1651. et 1671.) sed et subinde ab ejus lectione differt.

SÆC. XVIII. 1701—1800.

1702.

Juvenalis et Persius c. n. Farnabii, Roterod.—12. 1702.

1705.

Juvenalis et Persius c. n. Farnabii, Pictav.—8. 1705.

1706.

Persius et Juvenalis, cum paraphrasi gall. Tarteroni, Paris.—12. 1706.

1708.

Juvenalis et Persius in usum Delphini, cum interpr. et n. Prætei, Londini—8, 1708.

Vid. ad edit. a. 1684.

1709.

Juvenalis et Persii Satyræ, commentariis Jos. Juvencii illustratæ, cum appendice de Diis et Heroibus poetâ: editio nova, auctor et emendatior, Rothomagi, ap. Lallemand—12. 1709.

Vid. ad a. 1685. et 1697.

1711.

Juvenalis et Persii Satyræ, cum notis et metaphrasi Hetrusca, e regione posita. Edidit Camillus Sylvester, Comes ac Nobilis Rhodiginus, Patavii—4. 1711.

Vid. Journal des Savans 1713. Aout, p. 231. Annum 1712. memorant alii, nisi hæc repetita est editio. Notæ et Diss. sunt doctissimæ et potissimum antiquariæ, in quibus multæ etiam, et antea ineditæ, Inscriptiones exhibentur.

1713.

Persius et Juvenalis in: Operibus et Fragmentis vett. poet. lat. a Maïttario editis, Vol. II. p. 884—889. et p. 1142—1166. Londini—fol. 1713.

1715.

Juvenalis et Persius cum comm. Juvencii, Paris.—12. 1715.

Vid. ad a. 1697.

1716.

* *D. Junii Juvenalis et Auli Persii Flacci Satyræ*, Londini, ex officina Jacobi Tonson et Johannis Watts—12. 1716.

Hanc edit. curavit Mich. Maïttaire, qui aliquot contulit editiones antiquas, Rom. pr., Vincent. 1480., Venetas a. 1483. duas, a. 1486. et 1492. Nurnberg. 1497. Lugdun. 1498. Ascens. 1512. Colin. 1528. 1542. Ro. Steph. 1544. 1549. 1616. Gryph. 1545. Vascosan. 1557. Pith. 1585. 1590. Morell. 1602. 1613. Paris. 1644. et Libert. quarum varias lectiones ad calcem ascripsit, et nonnunquam breviter excussit. Inde tamen non multum, ne dicam nihil lucis affulsit contextui poetæ, sed sæpissime restitutæ sunt prave ac vitiosæ lectiones, ab aliis jam emendatæ. Dimidiam fere libelli partem capit Index verborum, similis nostro, sed dimidio minor. Juvenali præmissa est Vita ejus ex Antiquorum monumentis a Probo aut Suetonio concinnata, cum Var. Lect.

1723.

* *D. Jun. Juvenalis et A. Persii Flacci Satyræ, ex optimis Codicibus recensuit, notisque selectissimis illustravit Thomas Marshall, A. M. Editio nova cæteris emendatior, cui accesserunt nova Argumenta, nec non Dissert. de origine, progressu et regulis Satyræ. Londini, prostant venales apud Jo. Hooke ad insignæ Iridis auratæ contra Sti Dunstani templum, in vico vulgo Fleetstreet dictæ—8. 1723.*

Quomodo in Juvenale edendo versatus sit Marshall, ipse in fine Dissert. illius declaravit his verbis: 'Textum hic castigatissimum tibi exhibemus, utpote cum correctissimis Schrevelii, Lubini, et aliorum editionibus collatum, et ad fidem optimorum exemplarium diligentissime revocatum. Loca plurima corrupta, quantum potui, emendavi, obscura illustravi, et diminuta supplevi. Argumenta etiam nova singulis Satyris præfixi, quæ in plerisque editionibus desiderantur, et in nullis integre, ut decet, exhibentur. Quod ad Notas attinet, licet maximam earum partem contexui, non omnes tamen tibi pro meis vendito: multum Grangæo, multum Britannico, plurimum etiam Lubino me debere profiteor.' Adjectus est brevis Index vocabulorum et phrasium memorabilium.

1729.

Persius et Juvenalis cum vers. gall. Tarteroni, nova editio aucta argum. Satyr. Paris.—8. 1729.

1735.

Juvenalis et Persius, Amst. ap. Wacsberge, Wetstenium, et Smith—12. 1735.

1737.

Persius et Juvenalis cum vers. gall. Tarteroni, Paris.—12. 1737.
Vid. ad a. 1689.

1739.

Juvenalis Satyræ cum vers. Ital. et notis Camilli Sylvestris, in Corp. omnium vett. poet. Lat. cum eorundem vers. Ital. T. XXVIII. Mediolani—4. 1739.

1742.

Juvenalis et Persius, ad fidem optimorum librorum accurate recensiti. Gottingæ, ex offic. Acad. A. van den Hoek—12. 1742.

Eodem anno ex illa officina Catullus, Tibullus, et Propertius prodire, et a. 1743. Virgilius. Recusi deinde a. 1769. Juvenalis et Persius cura Hambergeri. Editiones istæ dignæ sunt, quæ commendentur, ob curam in vera lectione reddenda positam.

1744.

Juvenalis et Persius, Londini typis J. Brindley—12. 1744.

Non minus nitide excusi, quam eodem anno preloque Virgilius et Horatius.

1747.

Juvenalis et Persius, ex recogn. Steph. Andr. Philippe, à Paris, chez Grangé—12. 1747.

1749.

Juvenalis et Persius cum Chrestomathia J. P. Milleri. Bero-
lini—8. 1749.Milleri editiones nitidissimæ, sed non satis emendatæ et parum
utiles.

1750.

Juvenalis et Persius, Glasguae—8. 1750.Editiones quoque Glasguenses ob nitorem pluris æstimandæ,
quam ob indolem interiorem.

1752.

Persius et Juvenalis cum vers. gall. Tarteroni, Parisiis—12. 1752.

Vid. ad a. 1689.

1754.

Juvenalis et Persius ex recogn. Steph. Andr. Philippe, Paris.
typis Jo. Barbou—8. 1754.

Repetit. edit. a. 1747.

1760.

Juvenalis Satyra VII. ad fidem codicis Schwarziani recusa,
Altorf.—8. 1760.Eam edidit Cl. Will, Prof. Altorf. De cod. Schwarz. v. inf.
Recens. Codd. Mss.

1763.

Juvenalis et Persius, Cantabrigiæ—8. 1763.

Omnium edit. nitidissima.

1769.

Juvenalis et Persius, Gotting.—12. 1769.

V. ad a. 1742.

1777.

* *Juvenalis Satiræ*, cum vers. german. eaque paraphr. Berol. et
Lips.—8. 1777.

Cf. supr. verss. German.

1780.

* *Juvenalis Satyræ ex recensione Henninii, et Persii Satyræ ex rec. Casauboni, Norimbergæ, ex offic. Riegel*—12. 1780.

1781.

* *D. Junii Juvenalis Aquinatis Satyræ, ex recens. Henr. Christ. Henninii. A. Persii Flacci Satyrarum Liber, ex recens. Is. Casauboni, fideliter expressus. Sulpiciæ Satyra. Mannhemii, cura et sumptibus Societatis literatæ*—8 min. 1781.

Ad calcem adjectæ vita Juvenalis et Synopses Graugæi: editiones autem Henninii et Casauboni tam *fideliter expressæ* sunt, ut ne manifesta quidem operarum vitia sint emendata, et quæ Henninius jam ipse in fine Prolegom. notaverat. De *recensione Henninii* vide quæ sup. ad ejus edit. a. 1695. dixi.

Socii Bipontini memorant edit. *Paris. 1783. ap. Fournier. 8.* Sed ne dixerunt quidem, utrum Persii, an Juvenalis, an utriusque editio sit.

1785.

* *A. Persii Flacci et Dec. Jun. Juvenalis Satiræ ad optimas editiones collatæ, accedit Sulpiciæ Satira.—C. Lucilii Satirographorum principis Fragmenta. Editio accurata. Biponti ex typographia Societatis*—8. 1785.

Editio cum a simplici elegantia, tum a diligentia ac studio commendanda, quo illi poetæ recensiti sunt et indices editionum confecti. Poëtis præter vitam eorum, quæ Suetonio tribuitur, et notitiam literariam, ex Fabricii Bibl. Lat. petitam, præmittuntur Argumenta Satt. et Index Editt. longe auctior Fabriciano et in quatuor ætates digestus p. XVI—L. Juvenalis ætas I. natalis 1470—1499. qua Sabinus, Calderinus, Merula, Valla, et Mancinellus in eum commentati sunt. II. Britanico-Pulmanniana 1499—1585. III. Pulmanno-Pithæana 1585—1646. IV. Schrevelio-Henniniana ab a. 1648 ad nostram usque ætatem.—Ad calcem reperiuntur Indices in Persium et Juvenalem, in quibus tum sententiæ pro-verbiales moralesque, in iis obviæ, laudantur, tum verba quædam obscura ac potissimum nomina propria explicantur.

Hæ sunt editiones, quæ quidem mihi innotuerunt, omnes: nam etsi multo plures a me, quam ab Henninio, Maittario, Fabricio, ip-

Delph. et Var. Clas.

Juv.

4 I

sisque Sodalibus Bipontinis, memoratæ sunt, non dubito tamen, quin aliæ adhuc, mihi nec visæ nec cognitæ, in lucem prodierint, et passim in bibliothecis, sive publicis sive privatis, lateant. Ex earum Indice apparebit, me in antiquioribus recensendis diligentem fuisse, quam in recentioribus: neque enim ea potissimum consilii mei ratio fuit, ut omnes ac singulas, sed ut eas potissimum percenserem editiones, e quibus aliquid vel ad contextum Juvenalis historiamque ejus conficiendam, vel ad interpretationem poetæ adjuvandam, utilitatis redundaret. Restat nunc, ut editionibus singulatim enumeratis, universe quædam tum de stemmatibus et familiis, tum de indole earum subjungam. Quæ quidem tela paucis pertexi poterit verbis, quoniam supra jam ad quamvis editionem, quæ ad illud consilium meum spectat, monui, ad quod earum genus et ad quam classem ea sit referenda. Cum vero multæ editiones, et inter has quædam memorabiliores, v. c. Mediolauenses et Juntina, mihi nondum in manibus fuerint, et quæ a me sint collatæ, quamvis ingens earum numerus sit, non sufficiant ad accuratam textus Juvenalis historiam condendam, cumque ista rei literariæ subtilitas nec otio, nec animo ingenioque meo satis respondeat: non accurate et absolute, sed crassa tantum et pingui, ut aiunt, Minerva omnis hæc opera a me perfici poterit; quam itaque ut æqui bonique consulant viri docti, etiam atque etiam rogo. Meliora forte et perfectiora tempus dabit, si editiones a me non inspectas, alii diligenter excusserint. Multum tamen inde fructus ad ipsum poetam reditum esse, vix speraverim.

Romana princeps e codice parum emendato fluxit. Meliores membranæ paulo post adhibitæ in Venetis, a quibus, ut in Virgilio et Horatio, primum Juvenalis lectio ita videtur constituta, ut per omnes propagaretur sæculi xv. editiones, quamvis harum fere nulla sit, quæ plane conveniat cum superiore aliqua. Magnam potissimum familiam ducit Veneta prima, a. 1475. cum Domitii Calderini, qui etiam codicibus Mss. usus est, commentariis vulgata, ex qua expressæ sunt Venetæ 1482. binæ 1483. 1485. 1487. al. Vincent. 1480. Lipsienses 1497. 1502. 1504. 1507. cet. Ad emendandum deinde Juvenalis textum ope librorum scriptorum accesserunt *Valla* in Veneta 1486., et *Mancinellus* in Veneta Tacuini de Tridino 1492. Illam plerumque sequuntur Venetæ 1491. 1492. (Locatelli). 1498. 1501. hanc vero Veneta 1494. Norimberg. 1497. et Ascensianæ novem Lugd. 1498. 1501. 1507. 1511. 1512.

1515. Paris. 1505. 1512. et 1519. nam *Iodocus Badius Ascensius* in textu Juvenalis, ut et Virgilii Horatiique, parum aut nihil pæne operæ collocavit. Eandem fere recensionem servavit *Britannicus* in Venet. 1499. 1509. 1512. 1515. Brix. 1501. 1503. al. etsi plura in iis novata sunt et correctæ. Omnino enim Sæculo xv. magis interpretandi studium viros doctos exercuit, quam critica cura: Juvenalis autem (ut Henninii verba in Præf. ad Domitii Calderini Comm. mea faciam) tantis eo tempore erat in deliciis, ut ille fere doctior haberetur, qui quam plurima acutissimi poëtæ memoria complecteretur, illumque vel accuratius explicare posset, vel commentariis illustrasset; quod etiam intelligitur ex Domitii Calderini Epistola ad Julianum Medicen, a. 1474 scripta, in qua monet, jam tum in *Juvenale interpretando multos bonarum artium studiosos operam posuisse, sed nulla, quod ipsi ingenue fuerint professi, non assecutos vel carminis obscuritate vel temporum ignorance—seque igitur subinde non sine ratione ab aliorum interpretatione discessisse.* Hinc etiam Sæculo xv. plerique *Commentarii* in Juvenalem scripti sunt et editi, de quorum indole jam supra in Editionum catalogo sententiam meam dixi; primum *Ang. Sabini* et *Domitii Calderini* Romæ 1474. deinde *Ge. Merulæ* Venet. et Tarvisii 1478. *Ge. Vallæ* Venet. 1486. *Ant. Mancinelli* Venet. 1492. *Iod. Badii Ascensii* Lugd. 1498. et *Jo. Britannici* Venet. 1499. Qui commentarii sæpius repetiti sunt, tum seorsum, Domitii Calderini Ven. 1475. 1482. bis 1483. 1485. 1487. Paris. 1614. Merulæ Brix. 1486. Mancinelli Colon. 1517. Britannici Brix. 1501. 1503. Venet. 1509. 1512. 1515. 1548. Mediol. 1514., tum junctim, Domitii Calderini et Vallæ Venet. 1491. Merulæ et Domitii Calderini Venet. bis 1492. Mancinelli, Domitii Calderini, et Vallæ Venet. 1492. 1494. Norimb. 1497. Mancinelli, Domitii Calderini, Merulæ, et Vallæ Venet. 1498. 1501. Sabini, Merulæ, Calderini, et Vallæ Venet. 1493. Paris. 1498. Mancinelli et Badii Ascensii Lugd. 1498. 1501. 1507. 1511. 1512. 1515. Paris. 1505. 1512. 1519. Badii Ascensii et Britannici Venet. 1539. 1548. .

Novæ melioresque textus recensiones Sæculo xvi. adornatæ sunt ab *Aldo*, *Junta*, *Colinæo*, *Gryphio*, *Rob. Stephano*, *Theod. Pulmanno*, et *P. Pithæo*, qui etiam de Virgilio, Horatio, aliisque scriptoribus Romanis bene meriti sunt omnes, præter Pithæum, cui tamen plurimum debent Juvenalis, Persius, et Sulpicia. In *Aldinis* fundamenti loco positæ videntur Venetæ antiquiores, in primis a.

1486. Aldina prima prodiit sine nota anni, altera, quæ emendatissima est, a. 1501. et tertia, quæ ad priorem plerumque rediit, a. 1535. Ex iis, et quidem, quod mireris, magis ex prima, quam secunda, ductæ sunt *Juntina* Florent. 1513., quam tamen nondum a quoquam critica cum cura et subtilitate excussam esse doleo, *Argenticensis* 1518. 1527. egregia editio, Parisinæ *Sim. Colinaei* Paris. 1528. 1535. 1542. Venetæ *Stagnini* 1530. 1535. Basileensis *Curionis* 1531. *Gryphianæ* Lugd. 1534. 1538. 1546. 1560. Paris. 1545. Lugdunenses *Frellonii* ex rec. *Junii* 1556. 1562. 1564. quæ tamen omnes passim et ab Aldinis, et a se invicem discedunt.

Textum Aldinum expresserunt etiam *Rob. Stephanus* I. in Paris. 1544. 1549. et *Theod. Pulmannus* in Plantinianis Antverp. 1565. 1566. 1585. 1587. Lugd. 1590. sed multa correxerunt ex membranis.

Melior deinde Juvenali lux affulsit opera *P. Pithæi* et *Nic. Rigaltii*. Ille eum magna cum cura criticaque solertia recensuit ad fidem codd. Mss. Lutet. 1585. quam editionem Commelinus repetiit Heidelb. 1590. Maxime tamen omnium de integritate contextus Juvenalis promeritus est *Nic. Rigaltius*, cujus editionem *Rob. Stephanus* III. Lutet. 1613. et 1616. prelo suo excudendam curavit. Is poetæ, olim magnopere deformato, si non plane veram ac genuinam, certe venustam reddidit faciem, quæ satis placere possit.

Post Pithæum et Rigaltium, adeoque annis abhinc fere ducentis, non fuit fere quisquam, qui multum operæ, vel eam felici successu in Juvenale recensendo poneret. Antiquiores plerumque lectiones asciverunt *Eilh. Lubinus*, a quo tres membranæ in consilium adhibitæ sunt, in edit. Rostoc. 1602. Hanov. 1603. 1619. et *Maittaire* in edit. London. 1716. cujus omne pretium ex variarum lectionum elencho et Indice verborum pendet. Recensio autem Rigaltiana tantum non integra restituta est in editionibus *Schrevelianis* Lugd. Bat. 1648—1684. *Henniniana* Ultraj. 1685. et Lugd. Bat. 1695. (nam Henninius non novam curavit recensione, sed exemplum Schrevelianum operis librariis excudendum tradidit, et paucis tantum locis correxit, quod ipse profitetur in Præfat.) *Goettingensi* 1769. et *Bipontina* 1785. quæ reliquis emendatiores sunt, nec multum a se invicem discrepant.

Hi fere sunt editores Juvenalis, qui ingenium doctrinamque ad textum ejus emendandum contulere: quorum tamen opera nondum

ille integritati suæ ita restitutus est, ut critica jam cura supersedere liceat. Præter eos fuere etiam inde ab initio Sæculi XVI. qui notas et commentarios, sed parum idoneos, in poetam scriberent. Quos nunc breviter laudasse sufficiat, cum jam in Editionum indice de iis eorumque laboribus qualemcumque tulerim sententiam.

Commentarios Badii Ascensii, Britannici, et Mancinelli, sæpius repetitos esse Sæculo XVI. jam supra monui. Iis accessere :

I. ANNOTATIUNCULÆ *Cælii Sec. Curionis*, brevis commentarii vice margini adjectæ a Colinaeo, Gryphio, et aliis Paris. 1528. 1535. 1561. Crac. 1529. Lugd. 1538. 1556. 1564. Antverp. 1559.

II. SCHOLIA, et quidem 1. ejusdem *Curionis*, quibus tum præterita ab aliis et potissimum Britannico explicantur, tum male intellecta corriguntur, edita cum Britannici comment. a Frobenio Basil. 1551. et a Morello Lutet. 1602. 1613. 2. Alia, tam critici quam grammatici argumenti, scripta ab *Hadr. Junio*, et a Pulmanno apposita margini editionis suæ Antverp. 1565. 1566. 1585. 1587. Lugd. 1590. 3. *Scholia Vetera* s. *Veterum*, quorum dimidiam fere partem Valla Venet. 1486. evulgaverat, et quæ integra edidit primum Pithæus Lutet. 1585. deinde Commelinus Heidelb. 1590. Morellus Lutet. 1602. 1613. Schrevelius Lugd. Bat. 1648—1684. et Henninius Ultraj. 1685. Lugd. Bat. 1695.

III. ANNOTATIONES *Pulmanni* Antverp. 1565. sqq. *Pithæi* Lutet. 1585. *Rigaltii* Lutet. 1613. 1616. *Farnabii* Lond. 1612. 1620. 1633. Paris. 1614. 1626. 1644. Amst. 1619. 1624. 1631. cet. Francof. 1623. Lugd. 1650. 1672. Roterod. 1680. 1683. 1702. Hagæ Com. 1683. *Almelovenii* et *Henninii* in hujus edit. Ultraj. 1685. *Camilli Sylvestris*, *Bahrddtii*, *Abeli*, aliorumque in versionibus *Juvenalis*.

IV. PERIPHRASES ænigmaticæ *Claverii* Paris. 1607.

V. PARAPHRASES parum utiles *Feder. Ceruti* Veronæ 1597. Augustæ Vindel. 1599. 1600. 1603. *Pratei* Paris. 1684. *Anonymi* auctoris vers. german. Berol. 1777.

VI. COMMENTARII *Lubini* Rostoc. 1602. Lugd. 1603. Hanov. 1603. 1619. *Autumni* Paris. 1607. 1614. *Grangæi* Paris. 1614. *Pratei* in usum Delphini Paris. 1684. Rothomagi 1685. Lond. 1691. 1699. 1708. *Juvencii* Rothomagi 1697. 1709. Paris. 1715. *Marshalli* Lond. 1723. *Oweni* et *Madani* in verss. Angl. Lond. 1785 et 1789.

VII. INDICES *Langii* Friburgi 1607. 1608. Genevæ 1612. *Maittarii* Lond. 1716. et *Sodaliū Bipontinorum* 1785.

VIII. EDITIONES CASTRATÆ seu obscœnitate omni purgatæ, *Colon.* 1610. *Ficheti* in Choro poëtarum Lugd. 1617. *Pratei* Paris. 1684. *Massoni* Turonibus 1685. *Tarteroni* Paris. 1689. 1695. 1706. 1729. 1737. 1752. *Juvenicii* Rothomagi 1697. 1709. *Oweni* Lond. 1785. 1786.

IX. VERSIONES.

X. OBSERVATIONES in *Juvenalem separatim editæ*, et

XI. INEDITA,

quæ omnia mox singulatim memorabimus, si prius universe pauca dixerimus de his virorum doctorum studiis, et de fructu, quem inde poëtæ interpretatio tulerit.

Toto Sæculo XVI. ne unus quidem commentarius novus exiit in vulgus, sed veteres primum sapius et variis locis recusati sunt, hisque substituta deinde Scholia Curionis et Junii, multarum editionum margini adjecta a. 1528—1590. et puerilibus dicata studiis, quæ tamen iis valde adjuvari posse nemo facile sibi persuadebit. Neque plus valent vel ad ingenia juvenum alenda vel ad poëtam illustrandum et Periphrases Claverii Paris. 1607. et Paraphrases Ceruti Veronæ 1597. Pratei Paris. 1684. aliorumque, quæ omnino, si brevès sunt, ad interpretationem nihil faciunt, præcipue in poëtis satiricis, qui prosa fere oratione utuntur, si copiosæ ac prolixæ, non sine summo tædio legi possunt. Annotaciones Pulmanni, Pithœi, Rigaltii, Almeloventii, Henninii, aliorumque sive ad rem potissimum spectant criticam, sive uni tantum alterique loco lucem afferunt.

Sæculo XVII. novi quidem vulgati sunt *Commentarii* Lubini, Autumni, Farnabii, Grangæi, Pratei, Juvenicii: sed longe maxima eorum pars vel ex antiquioribus, in primis Britannici, depromta est, vel magis doctam prodit subtilitatem, quam judicii sensusque elegantiam. Intellexere utique viri docti, ad Juvenalis interpretationem non sufficere unius alteriusve loci explicationem, sed perpetuos requiri commentarios, qui nihil relinquerent obscuritatis. Iidem vero perperam sibi persuasisse videntur, se compendiaria via eo, quo tenderent, pervenire posse, si non suum adhiberent iudicium, sed alienum fere sequerentur, neque ipsi diligenter circumspicerent, quæ explicare et monere opus essent, sed selectas ex aliis interpretibus notas singulis vocibus, sententiis, locisque asper-

gerent. Qua ratione etsi parum proficitur, nisi tum ab aliis jam omnia satis illustrata sunt, nihilque præteritum est, quod luce aliqua indigeat, tum aptissima tantum et ceteris probabiliora solenter ex iis excerpuntur, non mirum tamen est, eam multis arrisisse, cum tantopere blandiatur et desidæ, et inani famæ cupidini, quæ alienis gloriari bonis alienisque pennis se exornare amat. Cupidissime illam præ ceteris arripuere Batavi, qui eandem, per se jam satis commodam ac facilem, multo quoque expeditiorem reddiderunt, invectorum more Auctorum classicorum vel cum omnibus fere Variorum Notis, vel cum integris virorum doctorum commentariis edendorum. Illam rationem secutus est Schrevelius inde ab a. 1648. utramque vero Henninius a. 1685. compilatores nimis seduli, ne dicam inepti, in quorum editionibus, quæ superiores interpretes ad singulas voces sententiasque illustrandas observaverant, etiam maxime aliena, arguta, vulgaria, et absurda, neque semel, sed sæpius a pluribus verbisque tantum aliis notata, sine ullo animi judicio ac delectu cumulata atque congesta sunt, quibus lector oneratur magis, quam adjuvatur.

Sæculo denique XVIII. non novos poëta nactus est interpretes, præter Marshallum, (Lond. 1723.) qui tantum non omnia debet Lubino, et quosdam eruditos Anglos, Italos, et Germanos, qui versionibus suis annotationes subjecerunt, in quibus multa quidem insunt bona, sed quæ non omnibus lectorum desideriis satis faciunt.

Jam si omnia, quæ a nobis et singulatim et universe dicta sunt, collegeris, facile intelligitur, quam parum adhuc editorum Juvenalis studia tum in emendationem contextus, tum in summam interpretationis profecerint, et quam vere dixerit Fabricius: (in Bibl. Lat. T. II. p. 362. edit. Ernest. Lips. 1773.) ‘Cum Henninii editio sit nimis onerata notis, nec ad usum satis apta, cum adeo multis locis sit quærendum, si scire interpretum sententias velis, omninoque nondum satisfactum sit in hoc scriptore: optandum videtur, ut aliquis vir doctus, tum literis Latinis egregie instructus, tum in Satiricis scriptoribus cognoscendis tritus, suscipiat novam editionem, etiam mole minorem Henniniana, et ad eam bene curandam ante omnia libros scriptos et editt. excutiat paulatim, ut materiam ei instituto aptam habeat, per quam deinde et purgare Satiras, et illustrare deinde possit.’

VERSIONES

Omnes Juvenalis versiones recensere, non est consilii mei. Neque etiam otium mihi fuit et facultas earum cum poëta comparandarum, et-i id, ob notas quoque eruditæ, (inpr. Oweni et Madani Anglorum, quibus ægre carui) non sine fructu fieri posse crediderim. Recentiores tantum popularium meorum subinde inspexi, et memoravi præcipuas. Qui plures noscere cupit, consulat *La France littéraire, ou Dictionnaire des auteurs franc. de 1771—1796. par Mr. Ersch. Vol. II. (Hamb. 1797.) A View of the English editions, translations and commentaries of ancient writers, by Mr. Brüggemann, (Stettin. 1796.) J. Fr. Degen's Versuch einer vollständigen Literatur der deutschen Vebersetzungen der Römer, Altenb. 1794. et al.*

I. ANGLICÆ.

Persius and Juvenal translated, with explanatory Notes, by Bart. Holyday, Oxf.—8. 1616.

Juvenal, translated by Rob. Stapleton, Oxf. fol.—1644.

Hæc versio, quæ exhibet tantum VI. priores Satiras, cum animadversionibus iconibusque ære descriptis recusa est Londini—fol. 1660.

Persius and Juvenal translated by Holyday, Oxf.—8. 1673. cum figuris notisque amplissimis.

The Satires of Juvenal and of Persius, translated by Mr. John Dryden. Lond.—8. 1697.

Eadem versio repetita est Lond. 1711. cum fig. æri inc.

The Satires of Juvenal, translated into English Verse, with a correct Copy of the Original Latin on the opposite page: cleared of all the most exceptionable Passages, and illustrated with marginal Notes from the best Commentators. Also Dr. Brewster's Persius, with the Original on the opposite page, and notes from Casaubon, to illustrate the design and method as well as the sense of his several Satires. In 2 Vols. By Ed. Owen, M. A. Rector of Warrington, and master of the free School in that Town. London, printed for Lowndes—8. 1785. 1786.

Vid. Allg. Lit. Zeit. 1786. P. II. p. 581.

A new and literal translation of Juvenal and Persius, with copious explanatory Notes, by which these difficult Satirists are rendered easy and familiar to the reader. By Mr. Madan. 2 Vols. London, printed by Beckert—8. 1789.

Vid. Allg. Lit. Zeit. 1791. P. IV. p. 357.

Stepneum quædam Juvenalis Anglico carmine haud inscite reddidisse, monet Fabricius in Bibl. Lat.

II. BELGICÆ.

De Schimpdigten van Juvenalis en Persius vertaald d. Abr. Valentyn, Lugd. Bat.—12. 1682.

Hæc versio denuo typis expressa est a. 1703. Cf. Kœnig. Præf. ad poëm. Cunitz. p. 45.

Belgico etiam carmine expressas primum singulas Juvenalis Satiras, (VIII. a. 1679. XI. a. 1695. et XIII. a. 1704.) deinde omnes Harlem. 1709. 8. edidere Sodales literariæ societatis Amstel. cui symbolum *Nil volentibus arduum*, nec non Laur. *Bake* et Petr. *Nuits*. Vid. Boeksaal van Europe 1695. Jul. et Aug. p. 48. tweemaandelyke uyttreksels 1704. Mai. Jun. p. 539.

III. DANICÆ.

Juvenalis Satiram XIV. metaphrasi Danica expressam edidit *Christi. Falsterus*, addita etiam interpretatione sive paraphrasi Latina notisque, Hafniæ 1731. 4. Totum deinde Juvenalem eodem anno, additis etiam notis, Hafniæ—4. 1731.

Vid. Act. Erud. 1733. p. 176. et Biblioth. Germanique T. XXII. p. 184.

Juvenal og Persius om Menneskenes Onsker. To Satirer oversatte af det Latinske og oplyste med Anmaerkn. af F. Plum. Udg. ved Selskabet til de skionne Videnskapers forfremmelse. Hafniæ, typis Gyldendali—8. 1790.

Vid. Nyeste Kjobenhavnske Esterredninger om laerde Sager. 1790. Vol. II. p. 568.

IV. GALLICÆ.

Les Satyres de Perse et de Juvenal, traduites en François, avec des annotations, par Andr. du Chesne Tourangeau, à Paris—8 1607.

Les Satyres de Juvenal et de Perse, avec des remarques en latin et en françois, par Mich. de Marolles, (Abbé de Villeloin en Touraine) à Paris—8. 1658.

Hæc versio recusa a. 1671. et 1675. Auctor ejus multos scriptores, et Græcos et Romanos, Gallice, sed parum accurate, reddidit, et eleganter.

Les Satyres de Juvenal et de Perse, traduites par Mr. de la Vallerie, 2 Vol. à Paris—8. 1681.

Les Satyres de Juvenal, traduites par Jérôme Tarteron, à Paris—12. 1689.

Latinus poëtæ textus e regione positus est, et omni obscœnitate expurgatus.

Traduction nouvelle des Satyres de Juvenal en vers françois. Avec des Rémarques sur les passages les plus difficiles. Par Mr. de Silvecane, Président en la Cour des Monnoyes cet. A Paris chez Robert Pepie (2 Vol.)—12. 1690. 1691.

Les Satyres de Perse et de Juvenal, traduites par Jérôme Tarteron, Jésuite, avec le texte Latin. A Paris (Amst.)—8. 1695.

Repet. edit. a. 1689.

Traduction des Satyres de Perse et de Juvenal, par Jérôme Tarteron, à Paris—12. 1706.

Traduction des Satyres de Perse et de Juvenal, par Jérôme Tarteron, Jésuite, avec le texte Latin. Nouvelle Edition, augmentée d'Argumens à chaque Satyre. A Paris, par la Compagnie des Libraires—8. 1729.

Editio hæc recusa Paris. 1737. et 1752.

Les Satyres de Juvenal, traduites par Mr. Dusaulx. A Paris, chez Lambert—8. 1769.

Versio hæc recusa a. 1770. 1782. 1796. Ejus auctor a. 1772. edidit etiam: *Les Satyres de Perse, traduites en vers et en prose, pour servir de suite à la traduction de Juvenal; avec un discours sur la Satyre.*

Les Satyres de Perse, traduites en vers françois, par Mr. Tailade d'Hervilliers. Le texte Latin avec une traduction en prose, précédent la traduction en vers. A Paris, chez Nyon—8. 1776.

Persio subjuncta est versio metrica Satt. I. II. et XV. Juvenalis.

Les Satyres de Juvenal, traduites par Mr. Dusaulx. Edition II. et nouvelle, avec un Discours sur les Satyriques Latins, suivi de quelques Réflexions sur l'art de traduire. A Paris—8. 1782.

In hac Diss. docetur, Juvenalem longe præferendum esse Persio, cujus verba ex vers. Monnieri (*Les Satyres de Perse, avec le texte Latin à coté, et des notes, par Mr. l'Abbé de Monnier, à Paris, chez Jombert 1771.*) laudantur. Persii vero vindicias mox scripsit Selisius, (*Dissert. sur Perse par Mr. Selis, Prof. des Belles Lettres au College de Louis le Grand, à Paris chez Fournier 1783. 8.*)

qui venuste etiam vertit hunc poetam : *Les Satyres de Perse, traduites en vers françois, avec des remarques par Mr. Selis*, à Paris 1775. 8.

Les Satyres de Juvenal, traduites par Dusaulx; nouvelle édition généralement corrigée et enrichie de notes par l'Auteur. 2 Vol. gr. en 4. pap. vélin superfin, avec fig. de l'imprimerie de Didot jeune. A Paris, An V.—4. 1796.

Les mêmes, 2 Vol. en 4. très-grand papier, avec fig. avant la lettre.

Hæc editio decem constat numis Ludovisiis, illa dimidio minoris. Tanti vero sumtus, a typographo impensi, quanto melius poni potuissent!

V. GERMANICÆ.

Antiquior Germanica versio Juvenalis, sed nimis indefinite, memoratur Henninio his verbis : 'Germanica, ut puto, auctore quodam Johnsonio, qui versu reddidit, mihi pæne puero viso, et nonnihil lecta : sed memoria fugit, num omnes Satyras verterit, nec ne; neque annum memini, nec locum impressionis.'

Versuch einer Uebersetzung der XIII. Satyre des Juvenals, von Nüscheler. Zurich—8. 1768.

Die Satiren des Dec. Jun. Juvenalis, in einer erklärenden Uebersetzung. Berlin und Leipzig, bey G. I. Decker—8. 1777.

En Lubinum redivivum ! Paraphrasis nimis verbosa est, et sæpe aliena, qua corrumpuntur potius juvenum ingenia, quam formantur et acuuntur.

Juvenal, übersetzt und mit Anmerkungen für Ungelehrte versehen von D. Carl Friedr. Bahrdt, Berlin, bei Fr. Vieweg dem ältern— 8. 1781.

Nova et emendatior editio in lucem exiit a. 1787. Versio iambicis expressa est versibus, et tum elegans, tum plerumque accurata.

Juvenals und Sulpizias sämtliche Satiren, nebst beider Leben und Summarien nach dem beygefügten Henninischen Grundtext in Verse übersetzt und mit Anmerkungen begleitet von Fr. Gottfr. Abel, Lemgo, bei Meyer— 8. 1785.

Versio majore cura, quam ingenio poetico elaborata, et variis versuum generibus expressa.

Juvenals VIIIte Satyre, übersetzt im : Museum für die griech. und röm. Literatur, herausgeg. von Carl Phil. Conz III. St. Zürich und Leipzig— 8. 1795.

Versio elegantior Bahrtdiana, nec minus fida.

Juvenal an Ponticus vom wahren Adel, übersetzt und erläutert von Denis, Wien und Leipzig—1796.

Præclara versio Satiræ VIII. quæ etiam inserta est diario, quod inscribitur: *Deutschland I B. III. St. Berlin bei Unger* 1796. Quis non dolet, unicam tantum Satiram Germanice redditam esse a tali interprete?

VI. HISPANICÆ.

Decima Juvenalis Satira, versa ab Hieron. de Villegas, edita cum fratris Petr. Ferd. de Villegas versione Dantii, Burgis—fol. 1515.

V. D. Luis Jos. Velazquez Geschichte der Spanischen Dichtkunst, übersetzt von Joh. Andr. Dieze, Goetting. 1796. p. 472.

Juvenalis Hisp. versus a Diego Lopez, cum commentario. Madriti—4. 1642.

VII. ITALICÆ.

Juvenalis Italica metaphrasi illustratus a Ge. Summa s. Summaripa Veronensi. Tarvisii—fol. 1480.

Sextam Juvenalis Satiram Italicis versibus reddidit Lud. Dulcis Venet.—8. 1538.

Ita et primas duas vertit *Ascanius Varotarius*, Jctus Patavinus, aliasque *Franc. Rota*, Cremonensis.

Juvenalis Satiræ versibus Italicis redditæ a Frid. Nornio Aretino—1692.

Extant etiam ejusdem Satiræ Latinæ XVI. cum ingenio feliciter ad Juvenalis imitationem confectæ, in quarum edit. Leidensi *Nomius*, non *Nornius* appellatur.

Giovenale e Persio volgarizzati dal Com. Camillo Sylvestri, Padua—4. 1711.

Vid. sup. ad Edit. a. 1711.

Le Satire di Decimo Giunio Giovenale, tradotte dal Com. Camillo Sylvestri, in Corpore omnium vett. poëtt. Latinorum, cum eorundem Italica versione, T. XVIII. Mediol.—4. 1739.

OBSERVATIONES IN JUVENALEM.

Animadversiones criticæ in Juvenalem et ejus Scholiasten reperiuntur in Obs. Miscell. Dorrill. Vol. v. ix. et x. Non magni sunt momenti, ut nec varix lectiones duorum codd. Mss. quæ in iis laudantur.

Conr. Sam. Schurzfleischii Spicilegium Animadversionum in D. Junii Juvenalis Satyras XVI. cura Henr. Leon. Schurzfleischii

(fratris). *Vinariæ* 1717. min. 8. Liber doctissimus et utilissimus, in quo tum variæ lectiones codicis Ms. Schurzfleischiani, tum multæ bonæque inveniuntur observationes auctoris et aliorum, tam critici quam philologici argumenti, in Juvenalem ejusque Scholiasten. In Præfat. editoris præter vitam poëtæ leguntur hæc verba: ‘Frater meus adjutus est non parum Casp. Barthii codice editionis Sanct. Andreanæ, passim tum in poëtæ tum in Enarratoris ejusdem veteris paginis, manu ipsius subnotato, et castigationibus interdum, aliquando observationibus erudite aucto. Codicem etiam veterem cum Domitii Calderini scholiis Venet. 1483. excusum adhibuit, manu viri cujusdam eruditi, cujus nomen quidem ignoramus, hinc inde distinctum, et scholiis e vetusto, ad quem nonnunquam provocat, nescio quo codice aliquando auctum, ex quo interdum Pithœanum in ordinem redegit interpretem glossasque alias selectas in lucem produxit. Maximum momentum fecit membranaceus noster Juvenalis codex scriptus in quarta forma caractere eleganti non minus, quam pervetusto, exaratus. Commentaria simul vetera, sive illa Cornuti sint, ut Jac. Cujacio visum, sive Probi, ut plerisque placet, sive potius scholia sint diversorum neque unius ætatis aut religionis Grammaticorum, reconcinnavit post Pithœum et Schrevelium.’ Ille est codex Schurzfleisch. qui a nobis in Var. Lect. (n. 11.) toties laudatur, et tum bonas subinde lectiones, tum Scholia Pithœanis emendatiora exhibet.

Observationes philologicæ in Satyras Juvenalis duas priores, quas—Præsidente M. Ulrico Sebastiano Beckio Norimbergensi publice disquirendas proponit Joh. Jac. Haas. Altorfii Noricorum 1732. 4. Quod consilium secutus sit Bæckius, ipse in Præfamine his verbis declaravit: ‘Summa Cel. C. G. Schwarzii humanitas codicem aliquem Juvenalis quartæ formæ membranaceum laud malæ notæ, et cui scholia quædam in calce, et sparsim in margine Satyræ 1. allita sunt, nobiscum communicavit. Uti vero locupletissima viri laudatissimi bibliotheca inter alios selectos, non paucos asservat libros ab incunabilis typographiæ impressos: ita etiam aliquot antiqua Juvenalis exempla usibus nostris concessit. (Edit. Mediol. 1474. et 1511. Venet. s. a. et 1486. Vincent. 1480. Locatelli 1492. Nurnberg. 1497. Ald. 1501. Lugd. 1521. Basil. 1531. 1531. Antverp. 1585. Paris. 1535. 1613.)—Placuit Schurzfleischii codicem cum Schwarziano comparare, quocum mirifice consentit. —Omnium vero locorum variantium, multo minus difficultiorum

omnium, curam non habemus, iis solummodo contenti, in quibus a præstantissima Henniniana Schwarzii codex Ms. dissentit; quæ ita tractamus, ut, quantum fieri potest, tersissimum poetam suæ integritati restituamus, non, ut omnia, quæ obscura videri possunt, exhauriamus.

Commentatio historico-critica de Codice Ms. Juvenalis Satiras complectente. Ulmæ 1793. 4. Vid. inf. in Recens. Codd. Mss.

Sterkii Observationes in aliquot (quatuor) Juvenalis loca, doctæ et criticæ, reperiuntur in Actis liter. Societ. Rheno-Traject. Lugd. Bat. 1793. 8. T. 1. p. 173. sq.

Alias virorum Doctorum observationes, per varia dispersas opera, passim laudavi. Plures autem haud dubie inveniuntur in libris, quos consulere mihi non licuit, vel in quorum lectione non occurrerunt oculis meis.

INEDITA ET PROMISSA.

Multa ex iis jam indicavit Henninius in Proleg. Sect. iv. his verbis:

‘Præter ea (Scholia) quæ latent in Bibliotheca Mediolanensi aliisque, non possunt non latere hinc inde *Lectiones Publicæ* super Juvenalem, quales Romæ *Muretus*, Leidæ *Cunæus*, *Boxhornius*, aliique variis in locis habuere. *Scholas Privatas*, quas vulgo *Collegia* et *Dictata* appellant, quis enumerabit? Scio tales extare *Aug. Buchneri*, et aliorum. Qui cirratis hunc Poëtam in trivio prælegunt, solent et illi aliquid ad eum allinere, et talia vidi *Ant. Æmilii* quædam. Taceo superioris ætatis Glossatores Monachiscos, quales *Philippinus*, *Magister Martinus*, et alii, qui, ut credo, in privatis quorundam Bibliothecis, præcipue Italicis, latent. Nunc tantum enumerabo illos, qui Publicanda in Aquinatem sunt moliti. I. CASPAR BARTHIIUS, quod ipse variis in locis suorum operum testatur, quodque intelligitur ex his verbis Daumii in Epist. xvi. ad Reines. p. m. 52. ‘Habeo exemplar Juvenalis cum Scholiaste Pithœi, annotatis a Barthio tam diligenter undique Eruditorum locis, qui hunc emendent, explicent, illustrent Poëtam, ut nesciam, quid desiderari possit amplius, nec chartæ ullum sit relictum ad plura ingerenda spatium, quemadmodum et pari pacto multos alios Auctores ab eo illustratos habeo, testarique possum, pæne integrum hunc et alios memoria tenuisse, tot et tanta iade recitaverat.’ II. ISAACUS CASAUBONUS, ut in Persium, ita et in hunc Poëtam est commentatus. Patet id non solum ex iteratis Barthii iudiciis, (v. ad

Claudian. et Advers. L. 9.) sed et ex ipsius Casauboni Epistolis : nam Ep. 266. p. 304. et Ep. 260. p. 244. Edit. Græv. promittit Elmenhorstio Collationem cum Mss. suis et Notas. (Cf. Epist. 112. quæ a. 1591. scripta est, docetque, cum tribus Mss. a Dionysio Gothofredo suppeditatis usum esse.) Latent hodie eæ Notæ in Biblioth. Sereniss. Regis Angliæ, quæ Londini est. III. EBERHARDUS ELMENHORSTIUS, ut ex laudatis Casauboni Epistolis apparet, et ipse Notas in hunc Poëtam conscripsit: sed, ne ederet, fecit castigatrix illa Jos. Scaligeri Epistola num. 464. lib. IV. quæ *Amico cuidam*, i. e. Eberhardo Elmenhorstio est scripta, si fides habenda Clavi Colomesianæ in has Epistolas p. m. 158. IV. OCTAVIUS FERRARIUS et ipse ad commentandum accessit, ut fatetur Elect. II. 14. ubi etiam rationes non obscure affert, quæ plenum Commentarium illum domi manere jusserint. V. THOMAS GALE Anglus, ex editis diligentia speciminibus in rep. literaria jam clarus, ut audio, meditatur novas notas in hunc Poëtam; immo, ut rectius loquar, meditatns est, adeo ut, nisi fama mentiatnr, eas aliquando simus visuri. VI. PEARSONIUS, Jcti celeberrimi et doctissimi illius Episcopi, qui in Apostolicum Symbolum tam erudite scripsit, frater, Animadversiones in hunc Poëtam condidit, quæ, ut aiunt, latent apud nobiliss. Stanlæum Londini. VII. HADRIANUS VALESIUS quoque in has scripsit Satyras. Sic enim Ægid. Menagius, apud quem etiam hodie audio extare has, quas dico, Valesii notas, Epigr. 52. p. 89. Edit. 7. Carm. ad Hadr. Valesium canit: *An sensus Juvenalis cruditos Scripto detegis cruditiore?* Cf. not. Grævii in edit. Schrevel. Amst. 1684. p. 901.' Hæc Henninius, qui et paulo post ista subiunxit verba: 'Dabimus forte aliquando Juvenalem emendatissimum forma minuscula cum Paraphrasi non umbratica, sed luculenta, e regione; in qua editione ad hanc quoad numeros accommodata ad imam marginem diligentissime annotabimus Varietatem Lectionis ex variis Codd. Mss., ex Excusis, ex Emendationibus, ex Versionibus: Nomina propria, Singularia, et difficiliora in parvulum indicem conjecta breviter enodabimus.'

Præter eos, quos Henninius laudavit, Juvenalis editionem pararunt: VIII. JO. BURDELOTIUS, cujus et *Hadr. Valesii* notas, ad Juvenalem et Persium in lucem prodituras Parisiis scripsit Jac. Bernardus in Novellis Reip. literariæ a. 1700. T. I. p. 357. IX. JAC. THOMASIUS, a quo certe Juvenalem cum cod. Ms. et

vetere editione collatum esse, tradunt auctores Ephemeridum literarum, quæ Germanice editæ sunt Lips. 1710. p. 603. x. D. CHRISTIANUS REITZER, qui in animum induxerat, Juvenalem recensere ad fidem codd. Mss. et Hafniæ cum notis edere. xi. JO. GOTTL. SAM. SCHWABE, doctus Phædri editor, et Scholæ olim Buttstadiensis Rector, nunc Gymnasii Vinariensis Corrector, qui jam viginti abhinc annis novam Juvenalis editionem publice promiserat, sed omne nunc abjecit consilium. De ejus apparatu critico vid. inf. in Indice Codd. Mss. xii. CRAMER, Prof. olim Kilon. quem diu jam in Juvenale edendo laborasse nuper rescivi.—Novam nunc Juvenalis editionem, quæ propediem in collectione poetarum Latinorum, in usum scholarum junctis virorum doctorum studiis sumptibusque Goeschianis Lipsiæ edendorum, prodibit, ineditatur Cl. Gurlitt, Prof. et Director scholæ Bergensis, cujus operam haud dubie præclaram cupide expectamus.

Alia Inedita, quæ ad Juvenalem illustrandum pertinent, sunt : 1. *Observationes quædam Frid. Brummeri Lipsiensis et variorum lectiones e codd. Gudianis* ascriptæ margini editionis Schrevelianæ, quod exemplar olim habebat Fabricius. 2. *Jeni Dousæ Præcidianæ in Juvenalem*, quæ ubi lateant non habeo dicere. 3. *Frid. Lindenbrogii annotatiunculæ*; de quibus v. sup. ad edit. Heidelberg. 1590. 4. *Henr. Schævii paraphrasis Latina*, quam vulgandam receperat Frid. Redtelius, Corr. Scholæ Stetinensis; de quo v. Nova literaria maris Balthici a. 1702. pag. 73. 5. *Frid. Rappolti Prælectiones in Juvenalem et Persium*, quas laudavit Jo. Sam. Adamus in Præf. ad germ. metaph. Persii Dresd. 1674. 6. *Reinesii annotationes ad Juvenalem* ipsius manu ascriptæ ad marginem editionis, quæ extat in Biblioth. Cizensi, cui præest doctiss. Müller AA. LL. M. et Rector Scholæ hujus Misnicæ. 7. *Guntheri Henrici Plathneri Lectionum Juvenalium Libri v. a. 1637.* scripti, qui servantur in Biblioth. Gothana, et a Viris Cel. Geislero et Doeringio, quæ summa eorum benevolentia est, una cum duobus codd. Mss. Gothanis ad me missi sunt, sed magnopere fefellerunt spem meam. Est enim ventriosum quartæ formæ volumen, in quo multa sunt docta, et quædam utiliter monita, sed pleraque vel falsa, vel nimis arguta et aliena, more istius ævi et ad modum Pitisci congesta, quæ magis ad antiquitates Romanas Christianasque exponendas pertinent, quam ad interpretationem poetæ, qui vanæ tantum eruditionis ostentandæ expromendæque

occasionem præbuit. Meliora et aptiora, tam critici quam philologi argumenti, non sine summo tædio excerpti: unde *Plathnerus* passim a me laudatum reperiens. Quædam ex iis jam antea benevole mecum communicaverat Cl. Augusti AA. LL. M. et nunc Prof. Jen.

HABES jam, Lector, Rupertianum, adjuvantibus Fabriciano et Ernestiano, Recensum Editionum. A nobis, nunc in ordine progressuris, quædam, more nostro, adjicienda sunt.

Infustum quiddam (*mirum* dicere vetant mores criticorum antiquorum) Juvenali accidisse videatur: nimirum, commentatoribus potius superbire et luxuriare quam florere; et codicibus magis abundare quam nescere. Editionum numerus, ab artis typographicæ principio ad nostra usque tempora cumulatim crescens, pro certo satis amplius fuit: ex iis vero multæ nil nisi editiones repetitæ sunt, quæ commentarios præcedentes et antiqua scholia sine ullis artis criticæ elegantiss, variasque, sine magno rerum discrimine, lectiones exhibent; textum ipsum raro corrigentes vel illustrantes, immo quidem non modo non emendantes, sed a priori non raro committentes ut degeneret. Ita de commentatoribus et editoribus Juvenalis vetustis conquesti sunt recentiores, ut jam vidimus.¹ Haud multo secus de Codicibus dicendum est: nempe, magnum eorum extare numerum, sed paucos esse valde antiquos, paucos emendatos; messem quidem largam, ut admireris, sed minime frugibus optimis abundantem.

NOTÆ

1 Rupertius de hac re consulendus est, ad Recens. Editt. Juv. ut sup. Editioni Maitharianæ præfigitur 'Syllabus editionum antiquarum, aliarumque, ex quibus Variantes Lectiones collatæ sunt.' Accipias ipsa Maitharii verba, quæ confirmabunt nostra: 'Dumque nusquam antea tot adju-

mentis usus in usuris exsolvendis non videri parciore studeo, eo res rediit, ut nullum eorum, quos hactenus vulgavi, authorum largiori Variantium Lectionum farragine oneraverim.' Dedicatio ad Thomam Rawlinson, Arm. Edit. Lond. 1716.

Delph. et Var. Clas.

Juv.

4 K

At quidem, ut in vita hominum, ubi res in pejus ruunt, ibi operarii solent opem solertius et promptius offerre, sic in præsentī. Juvenali fuerant commentatores parum felices, vel materiæ se accommodantes, vel ad rem forsā parati; et codices boni sunt rari, immo rarissimi; non tamen defuerunt qui editiones veteres et codices externos descripserint. Fabricius et Ernestius² editionibus non luxuriant, sed nec sunt aridi; multa et præclara dixerunt de editionibus, etsi quoad codices pæne steriles. De codicibus quos editores singuli, ad opus proprium se accingentes, consuluerint, nullo modo ipsi silent. Quoad editiones, Harwoodus,³ ut mos est, parcus est; et quoad Juvenalem, parcior quam fieri solet, parcior quam ostendisse se debuit. Alii⁴ vero critici et bibliographi hoc in Marte se præbent alacriores; et inter primos, editor doctissimus, Rupertius, tam de editionibus quam de codicibus exteris, multa, a nobis recusa, nuperrime perfecit egregie. Addas, quod, ex quo tempore editio Rupertiana prodiit, Dibdinus noster, in argumentis de Juvenalis editionibus, sedulo feliciterque se exercuit.⁵

Sed ad res nostras nunc redeamus, et eundem tramitem, quem præcedens Recensus, calcemus, cursum prosequentes ubi pedem sistit editio Rupertiana.

Vix opus est in limine præmonstrare, cum tam editiones impressæ quam codices Juvenalis et Persii sæpe conjungantur, sæpe separentur, nos etiam simili modo eos tractaturos. Ubi conjunctim inventi fuerint, eos conjunctim describemus; ubi separatim, eos separatim notabimus. Occasionem hoc requirere, omnibus patebit. Prius vero quam editiones, post recensionem prædictam conditas et vulgatas, consideremus, abs re forsā non alienum erit

NOTE

² Jo. Alberti Fabricii Biblioth. Lat. cura Ernestii, Lips. 1773.

³ A View of the various editions of the Greek and Roman Classics, with Remarks by Edw. Harwood, D. D.

⁴ Maittarius, De Burius, Audifredi, Panzerus, et alii.

⁵ Introduction to the knowledge of rare and valuable editions of the Greek and Roman Classics. London. Edit. 3a.

quasdam proprio loco a Rupertio omissas, nunc dare, et in ordinem secundum annos restituere.

Vidit Lector, nobis apud animum fuisse, omnia quæ in editionibus *Delphiniis*, *Bipontinis*, et *Variorum* præstantissima viderentur, quoad tam formam quam materiam, colligere, et in unam quasi familiam congregare: simulque vidit, Rupertium editiones *Variorum* vehementius reprehendere, non minus posteriorem illam ab Henninio quam priorem a Schrevelio editam. Certe nostro non est in proposito, per fas et nefas defendere editionem *Variorum*, eo minus quod eam non per omnia ipsi approbemus. At etiam si labores Schrevelii et Henninii, in editione illa declaratos, multum commendaverimus, non deerunt nobis inter eruditos qui summis laudibus eosdem cumulaverint.

Multus proculdubio debetur honos ingenio doctrinæque Rupertii; quem in ornando et illustrando Juvenale quam plurimum præstitisse, omnibus in confesso est. At videat vir cl. ne in nonnullis suo se gladio jugulaverit. Henninium multum vituperat: at tamen idem eum mire laudat, immo ad eum sæpe provocat, ejus auctoritate sæpe nixus est, viasque per easdem incessit. Quædam antehac sæpe vulgata, in prima sua Juvenalis editione, ut *crambe repetita*, visa sunt. Et si alii multa præbeant de Satira et Satiricis, nonne ille similiter se gessit? Si præcedentes editores largius commentarios suppeditaverint, nonne ille dedit suos, una cum Excursibus, nec parce? Immo ipse in posteriori editione multa correxit, multa omisit, quædam forsitan temere; quædam mutavit in pejus;⁶ adeo ut vereamur ne tela sua in se opusque suum rejiciantur, si vel materiam, vel ordinem, vel dispositionem respiciamus.—‘*Usus autem ejus (editionis Henniniana) dici vix potest quantopere impediatur eo, quod omnia fere quæ complectitur seorsim typis expressa sunt et se invicem excipiunt. Hinc multæ libri paginæ (immo omnes libri Satirarum) ad quemvis versum sunt evolvendæ, non sine magna temporis jactura.*’⁷ Sic

NOTÆ

⁶ *Æquus* Lector utrasque editt. 1803.) consulat, et judicet.
Rupertii (n. Lips. 1801. et Gotting. 7 Ed. Rupert. 1803. p. 75.

Rupertius conquestus est, et tamen quæ damnat ipse facit. Nos e contra scholia vel notas singulis paginis subjectas, expectatas et jure optimo expectandas, dedimus (more tam *Delphinia*, quam *Variorum* Edit.) ut juvenibus idoneas; at simul conatus nostros non tantum juvenibus, sed viris doctis et criticis, spe aptandi et commendandi, multa suo loco exhibuimus, ubi otiose consulerentur et trutinarentur: optima omnia ex optimis colligendi cupidi, multa ex ipso Rupertio, ut statim sub manibus essent, et ad usum hominum curiosiorum parata, contulimus.

Nec miremur si operis bene suscepti et satis admirandi editor cl. captus esset amore, quo viri critici operariorum adjutorum laudibus subtrahere solent, præcedentes deprensi nimis avidi, ut sua opera clarius et altius erigant. 'Ideoque' (verba hæc sunt Rupertii) 'si inspexeris has editt. breviter a nobis enumeratas, videbis, &c. adeoque desiderari adhuc *editionem*,' &c.

Sunt etiam, ut audivimus, qui nuper quædam in editionibus *Delphiniis* reprehenderunt; nimis acriter, ut nos existimamus; et pro certo pravissime, si prorsus in omnibus. Ne vel nos omnes *Delphinias*, nec in omni parte, summis laudibus prosequimur. At quidem multiplices *Delphinia* editiones, a diversis criticis formatae, diversis subsidiis suppositae, et diversis temporis periodis promulgatae, quid mirum, si non omnes eadem prorsus sapiant? Earum editionum multae doctius illustratae, et simul utili forma exhibitae, multum commendandae sunt. Et si quaedam fiant pretiosae, eo quod rarae, non minus utiles erunt, eo quod multiplicentur, et jaceant pretia. At quidem vituperet qui velit, et quantum placeat; videat ne temere culpam in nos transferat, quippe qui, ut Lectores nostri agnoscent, etiam ab initio declaraverimus, nos non secuturos fore *textum* *Delphinarum*, sed *textum* qui concinnatissimus et perfectissimus esse judicaretur.—Sed hæc in transitu.

Quod ad editt. Juv. spectat (cetera, ut non nostri officii, præterlapsi, aut leviter tangentes) *editionem* *Bipontinam* quam plurimum defecisse notaveramus, et cito nimis per-

scripseramus. Inter enim deliberandum, Rupertium etiam acutius easdem perscrutatum esse, et emendatiores et auctiores reddidisse percepimus. Statuimus igitur ejusdem Recensum nostrum reddere, et Lectori offerre. Profitetur Rupertius, se 'in antiquioribus recensendis diligentem fuisse quam in recentioribus : neque enim eam potissimum consilii sui rationem fuisse, omnes ac singulas percensere :' nec quidem nostra est ; et multo minus super omnia morari, ubi claudicare vel deficere videatur Rupertius. Et si paucula quædam, et etiam antiqua, ab eo prætermissa paucis denotaverimus, dabit Lector veniam.

In primis, non satis clare, vel etiam recte, designasse edit. *Juv. Principem*, ut vocatur, 'quæ (ut dicit) in Fol. sine nota loci, anni, et typographi, in lucem prodiit, quamque Romæ circa annum 1470. typis excusam esse probabili judicio suspicabatur Maittarius—et Hamberger,' non multis verbis commentabimur : sed ita se rem habere, consulenti *Biblioth. Spenc.* apparebit ; at pro certo aliam hujus generis non omnino descripsit, aliter *characteristicas* notas proculdubio dedisset, neque aliqua editionum, ab eodem viro docto descriptarum, pro hac sumi possit. Hanc edit. vidimus in Bibliotheca nobili Colleg. Magd. apud Oxonienses per amicitiam eruditi Præsidis M. J. Routh, D. D., et satis percepimus, in ipsis artis typographicæ incunabulis excusam fuisse. Ne moremur Lectorem, indicia non deerant, quibus in sententiam ducti eramus, hunc ipsum librum Magdalensem^s accipi posse pro *Juvenalis et Persii*, conjunctim, (ut vocant) *edit. Principe* ; et, ut verum fateamur, nihil nobis, magis serio deliberantibus, statim occurrit quod in aliam opinionem nos subito inclinet. Hujus editionis exemplare est inveniendum, nec in Bodl. Bibliotheca, nec in Museo Britann., nec apud Cantabrigienses, nec apud Scotos, nec forsan in ulla alia publica Bibliotheca Britannica. Nec quidem occurrit exemplare inter *Romanas* aut *Italicas*

NOTÆ

^s Catal. Hist. Crit. Rom. Editt. a Specimen Hist. Crit. editt. Italica-
Joh. Bapt. Audiffredi Romæ 1783. et rum, ab eodem, Romæ, 1794.

Editiones Sæculi xv. nec inter cimelia Maphæi Pinelli, ut apparet a Catalogo Baptistæ Audiffredi, et Bibliotheca Pinelliana.⁹ Ideoque alia indicia vetustatis prætermittentes, (quorum quidem multa sunt) tetrastichon tantum *characteristicum*, quod transcripsimus, subjicimus Lectori.—A. P. F. Satyrarum Liber finit feliciter.

Gerhardi Tetrastichon ad *Germanos* librarios ingenuos.

Ecce tibi Princeps Satyrarum codice parvo

Persius! arte nova impressus et ingenue.

Felices igitur Alamannos, arte Magistra

Qui studia ornantes fertis in astra gradum.¹⁰

Sed hæc et talia bibliographis, si qui sint curiosiores et accuratiores, relinquenda judicavimus.

Andreæ Galli etiam edit. Ferrariæ excusa, 4to. 1474. a Rupertio non notatur: et duæ vel tres aliæ sine anni nota, in Biblioth. Spenc. notatæ; una etiam ab Audiffredi.¹¹

Nec Juv. Sat. Paris. apud Guillelmum Rubeum, 4to. 1512.

Angeli Sabini Paradoxis in *Juvenalem* (Romæ, 1474.) a Rupertio notatis, liceat in transitu hic etiam notare aliud (forsan *Paradoxon*) cui Titulus, *Juvenal* in volgar Lingua per Ripa, sine anni nota ut videtur; de quo, ut nihil novimus, nihil ultra titulum indicamus. Sed vide *Biblioth. Farmerianam*.

NOTÆ

9 Biblioth. Pinelliana, 1789.

10 Hæc apud Oxoniam: Londinum reversi, ad *Biblioth. Spencerianam* nos contulimus. Rara enim hæc avis, (Magdal. Juv. et Pers.) ut a Præsidente dignissimo acceperamus, permissione Societ. Magd. nobilissimi illius rariorum librorum collectoris, Comit. de Spencer, ut eam acutius et diligentius inspiceret, et suæ Persii editioni compararet, fidei, pro tempore, olim commissa fuerat. Sine catenis abiit, et sine injuriis rediit, immo arte bibliopegi plumis magis decoratis et ornatis. Et curioso exploratori, qui eam accuratius depic-

tam velit inspicere, consulendam est opus illud splendidissimum cui titulus, 'Bibliotheca Spenceriana, or a descriptive Catalogue of the books printed in the 15th century, and of many valuable first editions in the Library of George John Earl Spencer, by the Rev. Thomas Frognall Dibdin.' Persius Spencerianus (vid. op. ejusd. vol. II.) pars altera est, nunc quidem disjuncta, editionis supra memoratæ, et in Biblioth. Spenc. separatim vindenda est.

11 Vid. Specimen Hist. Crit. edit. Ital. sæc. xv. p. 422.

Index omnium vocabulorum in Sat. Juv. Paris. 1602. 4to. *Biblioth. Bodl.*

Satyræ VIII. Juv. cum notis Vorstii, Lips. 1675. 8vo. *Biblioth. Bodl.*

Nonnullas edd. ætatis recentioris, et formæ levioris ipse notavit (quales sunt Farnabianæ in variis prælis sæpe recussæ, 8vo. et 12mo. et quam sæpissime a Rupertio designatæ, altera Juvenalis et Persii, 12mo. ex officina Tonsoni, altera ex Brindleiana, cum multis aliis); nobis etiam liceat obiter notare hujusce generis ab eo omissas duas vel tres; n. Dubliniensem, 4to. 1746. ob typum nitidum et textum correctum valde laudatam; Glasguensem, ejusdem anni, ob easdem qualitates commendandam, et Birminghamensem, 1761. (typis J. Baskerville) editionem 4to. pulchram simul et rarissimam. His addas Juv. et Pers. Amstelod. 8vo. 1726.

At ne supra metam vagemur, hanc rem non ulterius prosequemur, nisi quod notemus Versiones unam et alteram a viro docto omissas, vel non satis recte descriptas.

Inter Verss. Angl., Juvenalis a Rob. Stapleton, Eq. aurato, Anglica versio, 8vo. Oxon. 1644. a Rupertio descripta, ser tantum priores satiras continet: edit. 8vo. Londin. 1647. eodem interprete, habet notas, et satiras omnes: edit. Lond. 1660. easdem cum icon. *Biblioth. Bodl.*

The Satires of Juvenal translated, with explanatory and critical notes, relating to the laws and customs of the Greeks and Romans, Lond. 8vo. 1777. Angl. Pros. et icones exhibet. In una pag. Juv. Lat. in opposita Angl. Subjunguntur satiris variæ sententiæ ex Horatio collectæ, ubi, ut existimat hic interpres, Persius imitatus est Horatium.—Addas Angl. version. 1739.

Inter Italicas, Juv. et Pers. Spiegati in versi volgati con varie annotazione del Camillo Sylvestri di Rovigo, 3 Tom. Venez. 8vo. 1758.—Le Satire di Giunio Giovenali tradotte dal Sylvestri primum prodierunt cum notis eruditis et metaphrasi Hetrusca Patavii, 1711. De hac edit. clare loquitur Rupertius: de illa silet.

Inter Belgicas, Alle de Schimp-Dichton van D. J. Juv. en A. Persius, door verschyde Dichters berymt.

Observat Rupertius, ' Belgico etiam carmine expressas primum singulas Juvenalis satiras, deinde omnes Harlem. 1709. 8vo. edidere sodales literariæ Societatis Amstelod. cui symbolum, *Ni! volentibus arduum.*' At si Rupertio edit. jam notatam mens esset indicare, non satis recte indicavit. Forte fortuna penes nos est, et nunc sub manibus,¹² et habet Persium cum Juvenale conjunctum, ut in tit. et mos est Rupertii ubi ambo in eadem editione exprimuntur, eos in eadem notatione describere. Præterea, nihil hic symboli est, *Ni! volentibus arduum*, ni velles Belgici, ' Myn glas loost ras.'

Liber quoad typos et tabulam æneam fronti præfixam nitide est expressus. Subjungitur Præf. Librarii ad Lectorem: Epistola etiam unius ex interpretibus de Satira et Satiricis, et explicatio poëtica æneæ tabulæ fronti præfixæ. Hinc et inde, sed rarissime, notulæ sparguntur; in duobus vel tribus Satiris abundant: similiter fere quoad Persium dicendum sit. Te Haerlem by W. Van Kessel, Boekverkooper, 1709.

Addas Juv. Sat. 8vo. Berlin. 1750. et Gott. 12mo. 1769.

Rupertius desinit a. 1785. (quoad saltem edit.) jure summo Bipontinam editionem, eo tempore vulgatam, multum commendans. Recensu igitur ejus finito recentiores indicare pergitur, sed quam brevissime. Nec quidem petent longum recensum, si Lectores recognoverint Juvenalem obtinuisse per sæculum octavum usque ad præsens tempus nullos interpretes, eos jam descriptos si demas, et unum Parisinum, nisi forsitan tales qui editt. repetitas navaverint, vel qui in Versionibus sese exercuerint.—Sed notas nostras breves jam ad Lectores proferimus.

Juv. Satyren; Kallwasser. 8vo. Francofurt. 1790. Et

NOTÆ

¹² Inter rariores fortasse videatur. Aliud exemplare non ex biblioth. nec catalogis collegimus: vid. Biblioth. Fagel. Biblioth. Auct. Classicorum Gr. et Lat. Bohte, 1817. ejusdem Ca-

tal. 1819. et Catal. Treuttel et Würtz. Refert Rupertius ad Booksal van Europe, 1695. et ad alium, quos non vidimus; sed utcumque hæc sint, notatio Rupertii deficit.

edit. quæ proxima nobis se offert, est hæc ipsa Rupertiana, cui tit. D. J. Juv. Aquin. Sat. xvi. ad optimorum Exemplarium fidem recensitæ, Varietate Lectionum, perpetuoque Commentario illustratæ, et indice uberrimo instructæ, a Ge. Alex. Ruperti. 2 vol. 8vo. Lipsiæ, 1801.

Præter ea, quæ in hoc Tit. apparent, exhibet hæc edit. Codd. Mss. Elenchum, et Commentationes de Vita Juvenalis, de Romanorum Satira et Satiricis Poëtis, horumque principibus, cum aliis quibusdam.

Non nobis opus est, hanc optimam edit. laudibus magnificis nunc temporis extollere, nec requirit propositi ratio, nos aliquid ei detrudere. Textum correctum, concinnatum, elaboratum jamjam satis pronunciaverunt variæ edit. quæ tam apud exteros quam apud nostrates secundum hanc efformatæ sunt. Quædam omissa in edit. subsequenti nos ægre ferre in pagg. præcedentibus non negavimus; an vero critici viri felicioris ingenii et amplioris doctrinæ nobis consentiant, penes ipsos erit. Ubi superflua circumcidantur, et sphalmata corrigantur, vel nova subsidia adhibeantur, erunt qui sibi doctoque viro gratulentur.

Repetita edit. ab eodem Ge. Alex. Rupertio, Gotting. 1803.—Edit. præsentis rationem verba ipsius Rupertii (sub fin. Observationum de Juvenalis Edit.) melius explicabunt, quam nostra: ‘Hanc editionem nunc in compendium redegì, eamque rationem secutus sum, ut primum tam varias lectiones tantum non omnes, quam pleraque vel veterum scriptorum loca et exempla, vel virorum doctorum observationes, per opera diversa dispersas, resecalem, deinde in commentario perpetuo permulta et circumciderem, et emendarem, et adjicerem, tum nova subsidia, etiam Græoa et critica, circumspicerem et adhiberem, denique ipsum poëtæ textum iteratis curis castigarem, ita ut hæc editio nova plane et emendatior videri possit.’ Notandum est, Codd. Mss. exterorum Elenchum esse inter ea, quæ in hac Edit. omittuntur.

Juv. et Pers. Sat. Hal. Sax. 8vo. 1804.

Juv. et Pers. Sat. cum Lucilii Fragmentis. Vind. 8vo. 1804.

Juv. cum Pers. ex Recens. Henninii. 8vo. Manheim. 1806.

Juv. et Pers. cura Hunteri (ejusdem qui Virgil. et Cæsarem accuratissime concinnavit) cum comment. Rupertii et Reineckii, nitide tam quoad typos quam quoad textum correct. 8vo. Edinb. 1806.

Juv. cura Hennin. et Casaubon. 12mo. Nurem. 1807.

Juv. Sat. ad Codd. Parisinos recensitæ, Lectt. Varietatibus, et Comment. perpet. illustravit A. L. Achaintre. 2 vol. 8vo. Paris. 1810.

The Original Text of Juvenal and Persius, cleared of the exceptionable passages, with explanatory Notes and introductory Essays, by Edw. Owen, A. M. A new edition, much enlarged. 8vo. Lond. 1810. — Multum commendanda.

Sat. Juv. xvi. Ex edit. Rupert. 32mo. Oxon. 1814.

Juv. Sat. secundum edit. Rupert. accurate concinnatæ, una cum Persio similiter expressæ, secundum editionem Koenig. 12. Lond. 1815.

Juv. Sat. in usum Scholarum. 8vo. Hafniæ, 1816.

D. J. Juv. et A. Pers. Flacc. Sat. ex edd. Rupertii et Koenig. cum Nott. in usum Delphin. In usum Scholarum. 8vo. Lond. 1820. ex Ædibus Valpianis.

Ad hæc, manent pauca de Verss. dicenda.

Les Satires de Juv. traduites par J. Dusaulx. Quatrième édition, corrigée et augmentée de l'éloge historique de Dusaulx, par M. Villentergue. Tomes 2.—De editionibus prioribus hujusce Versionis vid. supra. Hæc edit. comprehendit præfat. pergentem usque ad pag. 42. Discours sur les Satiriques Latins pergit ad p. 212. et cum notes sur le Discours ad p. 250. Pagg. reliquæ horum tom. Juvenalis Sat. sunt repletæ, et notis, quibus uberrime, sed non usque ad tædium, scatent. De l'Imprimerie de Chapelet, 8vo. à Paris, 1808. Eleganter impress.

The Satires of Juvenal, by William Rhodes. 8vo. Oxford, 1801. In versu Runico (rhyme) cum præfat. apta, vita brevi Juvenalis, et notis brev.

The Satires of D. J. Juvenal, translated into English verse (rhyme) by the Rev. William Heath Marsh, A.M. 8vo. Lond. 1804. sine notis.

The Satires of Juvenal, translated into Eng. Verse. By W. Giffard, Esq. 8vo. maj. Lond. 1806. With Notes and Illustrations. Hæc versio primum edita est in 4to. Versio vivida.

Juvenal's Satires, translated into English, 8vo. Lond. 1806. In pros. Ang. cum iconibus.

The Satires of Juvenal, translated and illustrated, by Francis Hodson, Fellow of King's Coll. Cambridge, 4to. Lond. 1807. Hic etiam interpres versu Runico (rhyme) utitur. Singulis sat. præfiguntur copiosa argumenta, et sub finem voluminis notæ multæ.

A new and literal Translation of Juv. and Pers. a new Edit. vid. sup. a Rev. M. Martin. 2 vol. 8vo. Oxon. 1807. Angl. pros. nitide excusa. Cum notis.

The Satires of Juvenal, translated into English Verse, with Notes. By Charles Badham, M. D. 8vo. Lond. 1814. —Versio concinna.

Juvenal and Persius, translated by W. Giffard, Esq. Persius habet similiter Nott. &c. 2 vol. 8vo. 1817.

Hæ sunt omnes verss. quas nobis vidisse et consuluissæ contigit.

His addas versionem Germanicam, cui tit. Juv. Satyren, von Otto Graf von Haugwitz, 8vo. 1818.

Nemini expectabitur, inter verss. satirica, quæ, ob materiem, aut vim et severitatem, in Juvenalis morem efformata, appellari possint *Imitationes*, hic inseri debuissæ: ob materiem forsan, Boilavii (præcipue ubi vesanos et ineptos poëtas castigat), et ob vim et severitatem, nostri Churchillii; hi enim agmen duxissent. Inter Horatii enim imitatores Alex. Popius est annumerandus. Rupertii ratio

et propositum non in hanc intendebant viam; nec nostra: at quidem, ut variæ satiræ Juvenalis variis interpretibus poëtice versæ et in unum corpus collectæ, (ut a Drydeno nostro cum sociis, et sociis Belgicis, quorum jam mentionem fecimus) jure solent audire *Versiones*, sic *singularum* satirarum Juv. *Versiones*, *singulis* interpretibus versæ, etsi in nulla Juv. sat. *Versione* receptæ, eodem nomine debent designari. Multo plures sunt hujusce generis apud nostrates quam quas numerare hic liceat; at ex iis quas nobis vidisse contigit, summi critici, Samuelis Johnsoni,¹³ *London*, et *the Vanity of human Wishes*; sat. x. D. J. Juv. poëtica Versio ab erudito Gilberto Wakefield,¹⁴ et sat. iv. et xiii. poët. vers. a duce militari Thoma Morris¹⁵ (non festivo illo et feliciter conviviali poëta, sed fratre ejus natu seniori) maxime, ut nobis videtur, notatu dignæ sunt. Ex hoc numero etiam sunt, apud Italicos, *Giuv. Satire scelte dal Cesarotti*, col testo Lat. 8vo. 1805. Et proculdubio multa alia hujusmodi, de quibus nihil audivimus.

Hactenus de Editionibus et Versionibus.—Sequitur Recensus Codicum Mss. Rupertianus.

NOTE

13 The Poetical Works of Sam. Johnson, LL.D. London, 1795.

14 Poetical Translations from the Ancients, by Gilbert Wakefield, A.B.

15 Miscellanies in Prose and Verse, by Capt. Thomas Morris, London, 1791.

RECENSUS CODICUM MSS.

QUI AD RECENSENDUM JUVENALEM ADHIBITI ET
- VEL AB ALIIS VEL A NOBIS COLLATI SUNT.

(Memorabimus eos secundum ordinem numerorum, quibus in Var. Lect. designati sunt.)

CODICES THEOD. PULMANNI.

2. *Noviomagensis.*
3. *Pulmanni.*
4. *Hadr. Junii.*
5. *Miggrodii.*

Hi a Pulmanno neque accuratius descripti sunt, neque diligenter collati. Vid. supr. ad edit. Pulmanni Antverp. 1565.

CODICES HENNINIO LAUDATI.

6. *Jac. Susii.*
7. *Amstelodamensis.*

Henninius, qui ipse neque membranis usus est, neque editiones antiquas, præter priorem Stephani, contulit, ad calcem Prolegomen. notabiliores dedit lectiones horum codicum, de quorum indole ne unum quidem verbum addit. Illius lectiones editioni Pulmannianæ (a. 1565.) subjectas, hujus ab Almeloventio excerptas esse dicit. Pulmannus vero quatuor tantum codices, nobis modo laudatos, memoravit, neque Susianum memorare potuit: nam Jac. Susius, doctus Jesuita, et Coadjutor spiritualis, anno demum 1588. Brugis natus est, et a. 1639. mortuus Lovanii.

CODICES P. PITHÆI.

8. *antiquissimus Budensis.*
9. *Latiniac.*

De illo vid. supr. ad edit. Paris. 1585. Alterius codicis lectiones subinde enotavit Pithæus, sed nullam ejus notitiam dedit. Aliorum quoque codicum nonnunquam mentionem fecit: qui tamen utrum scripti fuerint, an editi, dicere non habeo.

XVIII. CODICES NUNC PRIMUM ET TANTUM NON
OMNES A NOBIS COLLATI.

10. *Schwarzianus*, nunc *Altorfianus*,

qui olim fuerat Chr. Gottl. Schwarzio, celeberrimo quondam (ab a. 1709. ad 1751.) Prof. Altorfino, et nunc Altorfii in bibliotheca academica servatur. Lectionum ejus specimina dedit Ulr. Seb. Beckius in *Obs. philol. in Satyras Juvenalis duas priores*, (Altorfii 1732. 4.) ubi pag. 3. monet, codicem esse quartæ formæ membraneum haud malæ notæ, qui cum Schurzfleischiano mirifice consentiat, et cui scholia quædam tum in calce, tum sparsim in margine Satiræ I. allita sint. Eundem optime scriptum et conservatum esse, docet auctor Vol. II. Biblioth. Schwarz. Altorf. 1769. et ad Sæculum XIII. refert eum Mannert in Miscellaneis, diplomatici potissimum argumenti, German. scriptis editisque Norimb. 1795. Satiram VII. ex illo venerabilis acædemiæ Altorf. Senior Will in usum prælectt. suarum typis exprimendam curavit a. 1760. Totum vero codicem una cum quinque editt. antt. (Ven. 1491. 1512. Brix. 1501. Lips. 1504. et Argent. 1527.) a principio ad finem exemplo editionis Bipontinæ comparavit Cl. *Nothnagel* Norimbergensis A. L. M. qui, ut honore academico ornaretur, Altorfii d. XXII. Jun. a. 1797. publice defenderat xx. Theses ad poësin satiricam spectantes, promiseratque, se propediem emissurum esse Dissertat. quæ varietatem lectionum ex libris illis excerptam contineret; sed paulo post, cum a Cel. *Kœnig* et *Mannert* Proff. Altorf., quos rogaveram, ut mihi impetrarent usum codicum Norimberg. et Altorfianorum, comperisset, a me editionem Juvenalis parari, iis potissimum auctoribus hoc consilium abjecit, illumque var. lectionum recensum mihi ultro obtulit: quæ generosa Virorum humanissimorum benevolentia nunquam ex animo meo effluet.

11. *Schurzfleischianus*, s. *Vinariensis*.

Vid. quæ supra in fine Recensus Editt. Juven. de iis, qui *Observationes in Juven.* scripsere, et de *Conr. Sam. Schurzfleischii Spicilegio Animadverss.* diximus.

12. *Erlangensis*.

Lectiones hujus codicis excerptandas benignissime curavit Ill. *Harlesius*. De externa ejus forma non certior factus sum. Quod si tamen omnis illius varietas diligenter notata est, videtur ex bono exemplo transcriptus esse.

13. *Ulmensis.*

Integram hujus codicis, plane singularis, recensionem debeo humanitati Cl. *Veessenmeyeri* Prof. Ulm. qui jam specimina quædam lectionum ejus var. ediderat a. 1793. in *Commentat. historico-critica de Codice Ms. Juvenalis Satiras complectente*, et externam ibi indolem illius his verbis descripserat: ‘Asservatur, quem diximus, Codex in bibliotheca, quæ ab illustri Schermariorum gente nomen habet, et conditur in editiori summi templi fornice. Continet præter Juvenalis satiras etiam Horatii epistolas, excepta illa ad Pisones scripta, quæ sub Artis Poëticæ appellatione notior est, et Prosperi Aquitanici Poëmatia; de quibus cf. præter alios Leyser in histor. Poëtarum et Poëmatum medii ævi p. 67. Scriptus in pergamena charta, et forma, quam octavam majorem nominant, complicatus constat LXV. foliis, quorum XXIII. Juvenalem exhibent. Quo anno sit exaratus, non adest certum indicium, sed ante medium Sæc. xv. scriptum fuisse, et literarum ductus ostendit, et indicat possessoris nomen. In aversa quidem anterioris tegminis parte conspiciuntur verba: *Markwardo de Baldegg Canonico ecclie Meten.* quæ sine dubio possessorem innuunt. Baldeggiorum gentem in pago Lucernensi olim floruisse, deprehendimus, quo autem vixerit ævo Markwardus, cum ignarissimis nescimus, ideoque inde nihil certi de tempore possessionis elici potest. Sed ante exordium Juvenalis conspicitur in solio singulari pictura, quæ arma gentilitia refert, elypeum nimirum oblique divisum, cujus dextra pars alba, sinistra nigra cum albicante cornu cervino. Clypeo subscripta sunt sequentia verba: *felicis Cantore Thuricen. & ppositi Solod.* h. e. Felicis Cantoris Thuricensis et Præpositi Solodurensis. Quis iste Felix fuerit, opinamur eruisse; non alium credimus, quam Felicem Hemmerlinum, nobilem Beghardorum oppugnatorem, qui a. 1421. Præpositus Solodurensis, atque a. 1426. Cantor Thuricensis fuerat factus, cujusque etiam tractatum contra Beghardos et Lollhardos in codice Ms. chartaceo habemus. Cf. Allgem. Histor. Lexicon s. voce *Hemmerlin.* Cum vero Malleolus circa a. 1456. in vivis esse desiisset, ut plerique scribunt, (in vivis adhuc erat 1459. teste epistola in Codice modo citato inveniunda) necesse est, tum temporis Codicem istum jam fuisse conscriptum. Literæ sunt minuscule Longobardicæ, frequentibus, sed constanti ratione pictis vocum compendiis. Distinctionis notæ nullæ comparent præter punctum, comma, et interrogationis signum. Prima cujusque Satiræ, loquimur enim tantum

de Juvenalis libro, litera est majuscula rubra, reliquæ versuum initiales atræ, a vocibus, ad quas pertinent, distinctæ, ac duabus inclusæ lineis deorsum ductis, rubro stigmate sunt notatæ. Juvenalis, Horatii, atque Propertii opera ab una eademque manu scripta, nisi quod a recentiori manu profectæ aut in margine, aut inter lineas explicationes sive glossæ, sed rarissimæ conspiciantur.—Hæc sufficiant ad cognoscendam externam Codicis formam. De interna vero ejus ratione in universum præcipiendum videtur, eum esse non magis bonitate, quam singularitate, si ita dicere fas sit, memorabilem. Habet enim quamplurimas lacunas, minime ubique ex homœotelenia ortas, dissectiones versuum, diductiones, adjectiones. Quæ omnia unde sint orta, admodum est difficile dictu. Fluxisse codicis textum ex admodum lacero exemplari, vix persuademur; unde enim tot mutationes? Aliam autem esse textus recensionem ab ipso profectam Juvenali, quis credet perpendens et Sat. IV. brevitate in nostro Msto. octo tantum versibus constantis, et mutationum rationem, et veterum Scholiorum silentium. Alium igitur immisisse falcem in Juvenalis messem, vix est, quod dubitemus.—Quo vero de ipsa Codicis ratione constet, deque ea judicandi sit facultas ac pronuntiandi harum rerum amantibus arbitris, liceat afferre Syllogen variantium lectionum, in collatione annotatarum, quam ad editionem, cura M. J. P. Milleri, meritissimi olim Gymnasii nostri Rectoris, Berolini 1749. vulgatam, utpote in his oris facile obviam aut parabilem, instituimus ea, qua fieri potuit, diligentia, ita quidem, ut ne sphalmata quidem scriptoris omittamus, ut vel inde perspiciatur, qua cura, quave incuria ille scripserit. Abstinemus de industria consultoque, sententiam nostram de iis ferre, quo habeant juvenes, in quo vires experiantur, etiam in hac humaniorum studiorum parte. Exercitatis vero præire, quid esset aliud, quam noctuas Athenas?

14—16. *Norimbergenses* tres,

quos, una cum edit. Lips. 1502., auctore Cl. Mannerto, comparavit Seybold, doctiss. Conr. Gymn. Norimb. *Codex primus*, membranaceus, idemque antiquissimus emendatissimusque, in splendida bibliotheca Ebneriana asservatur, et mutilus est: desideranturenim in eo Sat. VI. 269—303. VIII. 1—63. X. 9—70. XI. 152—208. Margini ejus ascriptæ sunt glossæ, sed literis minutissimis, et nonnunquam valde pallidis, vel maculatis, vel adeo rasis, quæ eas lectu difficillimas reddunt. Reliqua, quæ ad hunc Codicem spectant,

manere occupavit Mannert in Miscellan. p. 78. 'Ab initio situ vermibusque corruptus, et passim maculis fœdatus est. Majore literarum caractere, qui Sæc. XII. adhiberi solebat, perspicue quidem, nec tamen eleganter exaratus. Unciales literæ jam more illius Sæc. degenerant: pro æ plerumque e, raro simpl. e, et z pro cœ substituitur; si cum apicibus, i constanter fere sine puncto legitur, distinctionum signa sunt vulgaria illius ævi l, ; et punctum: lineæ usque quaque stylo ductæ. In duobus foliis penultimis longe alia eaque purior manus, qualis Sæculo XI. propria est, deprehenditur; quam tamen conspicuam faciunt majores inflexiones, crebra si, simpl. e pro æ, quod interdum occurrit, unciales, cet. In ultimo deinde folio prior redit manus: quod certissimo est argumento, una cum majore scriptura, quæ Sæc. XII. usitatissima erat, minorem quoque eamque rotundiorum superiorum temporum viguisse.' Multæ ejus lectiones sunt bonæ vel memorabiles et singulares, plures tamen sive vulgares sive vitiosæ.

Codices Norimbergenses *secundus* et *tertius* (15. 16.) sunt caracteci, et scholiis instructi inter lineas, sed recentes, e Sæc. XV. (v. Mannert l. l.) neque ex optimo ducti exemplo: habent tamen lectiones nonnunquam notabiles et vix alibi obvias. Ille in 4. et nitide in Italia, hic in Fol. et vitiosissime omnium scriptus est.

17—20. *Guelpherbytani* s. *Gudiani* quatuor, membranacei, quorum mihi usum perhumanter concessit Ill. Langer, Ducali bibliothecæ præfectus, et e quibus olim doctus adolescens Mollweide rogatu Cl. Leistii AA. M. et Gymn. Guelferb. Subr. varietatem lectionis, in Sat. X. obviam, enotaverat, quam inserui Syntagmati Commentatt. philol. (Magazin für Philologen, Brem. 1796. Vol. I. p. 170. seq.)

17. *Gudianus primus*, No. 156. notatus, quadrato volumine maj., e bono et vetusto libro, in fine Sæc. XII. vel initio XIII., descriptus. In altera primi folii pagina, præter notam veteris possessoris—'Liber iste est fratris Reyneri de Capella. orate pro eo'—quædam prorsus aliena leguntur, in altera Juvenalis vita, cui subjuncta est inscriptio, rubra illa et a seriori manu: 'Decimi Junii Juvenalis Liber Satyrarum incipit;' cui respondet subscriptio ad calcem voluminis: 'Decimi Junii Juvenalis liber explicuit. Satyrarum.' In ipso Codice servatur vulgaris divisio in quinque libros, quæ tamen bis tantum notata et pro argumentis brevibus, quæ reliquis Satiris præfixa sunt, substituta est, in principio Sat. VI. 'Dec. Junii Juvenalis Lib. I. explicuit, incipit II.' et Sat.

x. 'D. J. Juv. Expl. Lib. III. Inc. IV.' Eadem manus et textum poëtae scripsit, et scholia, eaque breviora inter lineas, uberiora ad marginem, quæ plerumque vulgaria sunt et parum utilia, vel scholasticorum acumen sapiunt, v. c. ad Sat. I. 11. '*Monicus* unus Centaurorum fuit, sic dictus quasi mones, unicus, unus unguis, quod unam tantum ungulam habuit,' ad I. 15. '*Ferula* usus ideo et in studiis attributus, quod ferula ignea est et secunda, et Libere patri dicata, qui amator est literarum, cujus sucus tapsia dicitur et quia plaga ejus plus adurit, quam dolet, et *ignea* dicimus acuta ingenia: ut ergo discipulos suos ad fervorem studii incitent, et percussos minus lædant, ferulis utuntur.' Qui tamen otio abundant, eos non plane pœnitebit, hæc scholia excussisse.

18. *Gudianus secundus*, (No. 119.) ejusdem formæ, sed recentissimus quatuor illorum codicum, et mutilus. Desunt Sat. I—VI. 168. XII. 125—130. XIII. 1—10. 23—40. 53—108. 226—249. XIV. 1—54. 66—83. 268—XVI. 60.

19. *Gudianus tertius*, (No. 304.) formæ octavæ, medio forte sæc. XIV. scriptus. Inscriptio ejus, minio picta, est: '*Juvenalis Aquinatis liber primus incipit.*' In fine legitur: '*τελως, τελως, τελως, τελως*, Hic Juvenalis habet completos quinque libellos.'

20. *Gudianus quartus*, (No. 53.) formæ, quæ in folio vocatur, sed recentioris quoque ætatis, cum scholiis brevissimis, quæ versibus interscripta sunt. Ætas ejus una cum possessore et librario indicatur subscriptione, quæ ad calcem libri reperitur: '*Hoc opus Junii Juvenalis satyrici fuit Gregorii not' de Clericatis de Vinæ quod scribi fecit per dominum Andream Rectorem ecclesiæ de marano. In millesimo trecentesimo octuagesimo quarto septimæ indictionis.*' Scholiis quoque subjecta est hæc nota: '*Expliciu[n]t Glosulæ Juvenalis excerptæ de cornuto parisiis regentibus scholas ibi M. petro I. et theodorico et guillelmo acensi; regnante ludovico rege francorum.*' Quisnam vero ille *Cornutus* fuerit, dicere non habeo; nisi forte monachus vel librarius perperam harum glossarum auctorem censuit L. Annæum Cornutum, Stoicum philosophum et grammaticum, Persii et Lucani præceptorem, cui non modo commentarii in Virgilio *Æneidem*, sed a nonnullis quoque Scholia in Terentium Persiumque tribuuntur.

21. et 22. *Schönbornenses* s. *Gaybacenses* duo, membranacei, formæ oblongæ et quadratæ, qui Gaybaci in tractu Franconiæ Steigerwaldensi, et quidem in bibliotheca Illustriss. Comitis de Schönborn, codicum Mss. copia et

possessoris humanitate celeberrima, servantur. Horum lectiones variantes acceptas refero insigni benevolentiae Cl. *Degen*, viri humanissimi et doctissimi, qui specimen earum ipsorumque codicum descriptionem jam dederat in prolatione scholast. quæ inscripta est; *Einladungsschrift zum gewöhnl. Herbstexamen—Beitrag zu Nachrichten von alten Handschriften*; Onolzbach 1785. 4. unde excerptæ, quæ ad rem nostram spectant, quæque pag. 4. 5. et 10. 11; traduntur.

21. *Schönbornensis s. Gaybaccensis primus*, præclarus, qui memorabiles ac singulares passim suggerit lectiones, et, quantum nos Jo. Mabillon (de re diplomatica, Lutet. Paris. 1709. fol.) et Chronicon Gottvicense docent, Sæc. XII. scriptus est. Foliis LIV. constat, et marginem spatiumque inter lineas multæ occupant glossæ, quarum plurimæ in prioribus duodecim foliis doctrinam Sæc. XIII. redolent. Membrana magis flava est quam alba, sed bene levigata. Scriptura prodit manum, quæ summa cura tam puritatem quam exactam convenientiam affectabat; admodum quoque perspicua est, etsi atramentum jam passim pelluit. Literarum forma majuscula, et ovata magis quam rotunda.

22. *Schönbornensis s. Gaybaccensis alter*, sine glossis, bene conservatus, et satis perspicue, medio forsitan vel exeunte Sæc. XIII. scriptus. Manipulos habet quinque, quorum tres priores octona, quartus X., et quintus XII. folia complectitur. Membrana est candida et mollis, scriptura autem plane congrua cum specimine illo, quod reperitur in Mabilloni tab. XIV. n. 2. sed paulo minor. Quatuor prioribus Satiris recentior manus breviter præmisit argumenta, Codex ipse non eandem, quam superior, recensionem sequitur, multasque lectiones exhibet tum egregias, tum sibi proprias. In utroque innumera deprehenduntur vocum compendia, et non modo crabræ emendationes secundæ manus, sed aliquot etiam varr. Lectt. notationes.

23. et 24. *Gothani duo*, membranacei, qui in bibliotheca Ducali extant, et summa Virorum Cel. *Geisleri* et *Doeringii* humanitate usibus nostris oblati sunt. Criticus tamen eorum usus vel nullus vel exiguus est, cum indocte et recentiori ævo, (alter exeunte forsitan Sæc. XIV. alter principio Sæc. XV.) neque ex optimo exemplari descripti sint. Varietas inde decerpta ad solennia fere prævæ scripturæ vitia redit; et, si qua tolerabilis memorabilive reperitur lectio, aut ex errore ea est profecta, aut ex aliis codd.

jam enotata. Ceterum alter Persium Juvenali junctum, et glossas habet, tum inter lineas, tum margini ascriptas, sed parum utiles.

25. *Lipsiensis*,

membranaceus, et recentioris quoque ætatis, neque tamen nullius momenti, quem cum aliquot editt. antt. (Lips. 1497. et 1507. Ven. 1498. Argent. 1518. Heidelb. 1590.) e biblioth. academ. mihi benevole commodavit Ill. *Beck*, meo nomine rogatus ab amiciss. *Kuhnöl*, quo neque humaniorem Virum, neque candidiorem terra tulit, neque cui me sit devinctior alter. Eadem manus tum inter lineas, tum in utroque margine multas ascripsit glossas, e quibus tacite quasdam ab Ant. Mancinello transcriptas et pro suis venditatas animadverti. Cf. supr. Recens. Editt. ad Comment. Domitii Calderini ed. a. 1474.

26. *Hamburgensis*, formæ octavæ,

quem in ipsa bibliotheca senatoria cum edit. Henniniana perhumaniter compararunt S. V. *Lichtenstein* et Cl. *Freudentheil*, collega amicissimus, qui eum Sæc. XI. scriptum suspicantur. Sed neque studio librariorum, neque lectionum bonitate insignis est.

27. *Kulenkampianus*,

membranaceus et ejusdem formæ, eleganterque scriptus, sed recentior, neque magni pretii, etsi lectiones interdum exhibet in aliis membranis nondum repertas. Consentit plerumque cum Lipsiensi, et ex eodem forsitan fonte fluxit. Fuit olim in præclara b. *Kulenkampi* bibliotheca; ex qua qui eum emerit ignoro. Paulo vero ante quam hæc Goettingæ vendebatur, illum benignissime ad me misit Ill. Heyne, unicus præceptor meus fautorque generosissimus.

CODEX ROB. STEPHANI.

28. *Codex vetustus Rob. Stephani*,

cujus variæ lectiones ad calcem edit. Stephani Lutet. 1544. 8.prehenduntur, quæ bonæ quidem plerumque sunt et ab optimis editoribus receptæ. Sed Stephanus paucas tantum enotavit, (v. c. in Sat. IX. X. et XII. non nisi unam, in Sat. III. et XIII. binas, in Sat. II. et VII. trinas) neque ipsum codicem accuratius descripsit.

29. CODEX BASILEENSIS,

e quo varietatem lectionis excerptam dedit Wetstenius in edit. Amstel. 1684. 8. ubi tamen ulterior ejus descriptio frustra quæritur.

ALII CODICES AB ALIIS MEMORATI:

Præter hos, quos jam recensui, codices viri docti passim in com-

mentariis scriptisque suis laudarunt alios, et varias ex iis lectiones, sed paucas tantum, protulerunt, quas ego, quanto fieri potuit, studio congessi.

30. *Codex Domitii Calderini,*

qui eum in commentariis suis nonnunquam memorat, et certissimè dicit fidei esse ac summæ vetustatis.

31 a. *Codex Vallæ*

antiquissimus, de quo vid. supr. ad ejus edit. Venet. 1486.

31 b. *Alii ejusdem Vallæ codices,*

qui in comment. ejus nonnunquam laudantur, sed tam parum distinet, ut nescias, utrum scripti fuerint an editi.

32. *Codex Mancinelli unus et alter,*

quorum is aliquoties mentionem facit in Comm.

33. *Codex vetustissimus Lubini, et*

34. *alter ejusdem,*

de quibus vid. supr. ad edit. Hanov. 1603.

35. *Codex vetustus Canteri,*

36. *C. alter ejusdem,*

37. *C. vetustus Carrionis, et*

38. *C. alter ejusdem,*

e quibus quatuor Codd. Lipsius Heinsiusque passim lectionis varietatem enotarunt.

39. *Codex antiquissimus Casp. Barthii, et*

40. *alter ejusdem,*

quorum in Adversariis ejus subinde mentio fit.

41. *Codex antiquissimus Plathneri, et*

42. *alter ejusdem,*

qui passim laudantur in ejus Lectionibus Juvenalibus, de quibus vid. supr. Recens. Editt. Juven. extr.

43. *Codex Divæi antiquus,*

unde aliquot lectiones protulit Lipsius in Operibus suis.

44. *Codex antiquissimus, et*

44 b. *alter Vossii,*

qui ab eo in Comment. ad Catullum et al. interdum excitantur.

83. *Codex Leidensis, et*

84. *C. Perizonii,*

e quibus aliquot lectiones attulere Nic. Heinsius et Jo. Schrader, ille in Comment. in Ovid., hic in Emendationum Libro, et in Obs. criticis, quas exemplo Juvenalis Henniniano alleverat, unde excipit

tas ad me misit doctiss. et humaniss. *Herbellius*, qui punc *Frane-*
gueræ commoratur, et de *Silio* quoque meo bene meritus est.

85: *Fragmentum Erlangense*

vetustum, quod Sat. vi. 66—197. 264—661. continet, et mecum
 ab Ill. *Harlesio* est communicatum, qui etiam benevole adiunxit
 edit. *Marshall*. Lond. 1723. cujus margini ascriptæ sunt variae lec-
 tionες codicis Ms. qui designatur litera *E*. quem tamen *Ebnerianum*
 vel *Norimbergensem* I. esse mox animadverti. *Fragmentum* ple-
 rumque consentit cum cod. *Norimberg*. tertio; sed non paucas quo-
 que lectiones tum alias, tum sibi proprias exhibet, et nonnunquam
 non spernendas.

Aliis codicibus Mss. usi sunt *Salmasius*, *Scaliger*, *Nic. Heinsius*,
Muretus, *Schegk*, *Mercer*, *Brodaus*, *Flavius Pontanus*, *Ritter-*
shusius, *Claverius*, *Scioppius*, et alii: quamque hi in scriptis suis
 enotarunt ex illis varietatem lectionis, nos quoque passim lauda-
 vimus:

Aliorum codicum, qui nondum comparati sunt cum vulgata
 scriptura, ingens numerus in bibliothecis, non modo publicis,
 (inpr. Italicis, Gallicis, et Anglicis) sed etiam privatis latet: v. c. in
Biblioth. Gersdorffiana unus, (v. *Ephemerid*, liter. Lips. 1710.) in
Rhedigeriana duo, (v. *Fülleborn*. vers. german. *Persii* p. v.) *Seny-*
kenbergiana unus, *Thom. Jos. Farsetti* unus, (v. *le Bret Magazin*
zum Gebrauch der Staaten-und Kirchen-Geschichte, T. IV, n. 1.
Francof. 1774.) *Comburgensi* prope *Halam Suevorum* duo (v. *Intel-*
ligenzblatt der Ien. Allg. Lit. Zeit. 1796. N. 153.). Permulti alii
 memorantur in bibliothecarum catalogis commentariisque virorum
 doctorum, præcipue in *Montfauconii Biblioth. Mss.* Præterea
 variantes viginti codicum lectiones a doctiss. *Schwanbio* Corr.
Gymn. Vinar., a quo consilium edendi *Juvenalis* abiectum est, ac-
 cepit *Cl. Gurlitt*, Prof. et Director scholæ *Bergensis*, qui in literis
 ad me datis earum propediem in proluss. scholast. divulgandarum
 spem fecit. Codices illi sunt: duo *Zwiccavienses*, (quorum alter
 olim fuit *Theod. Pulmanni*) *Noviomagensis*, *Miggradii*, *Schurzlei-*
schianus s. *Vinariensis*, duo *Hamburgenses*, *Chemnicensis*, quinque
Leidenses, (*Lugdunensis*, *Perizon.*, *Philipp.* et duo *Vossiani*, in
Catal. Bibl. Leid. p. 325. b. 494. a. 374. a. 373. a. 378. a.) *Rot-*
tendorfsi s. *Witthofii*, *Laubnensis*, (qui quondam fuit *Christio* Prof.
Lips., tum *Illustriss. de Zech*, et deinde *Laubnio*, consiliario aulico
Tarstediani in pago *Thuringico*) duo *Gothani*, et tres *Argentore-*

senes. Octo priores a Gottl. Cortio, et quinque Leidenses a Jo. Schradero diligenter olim excussi sunt, quidam vero jam a nobis vel aliis collati, et Argentoratenses non nisi in duabus Satiris prioribus comparati.

Ex tot membranis nondum inspectis novam eamque ingentem variarum lectionum, vel potius vitiorum errorumque, molem congeri posse, non est quod dubitemus. Nec tamen crediderim, multum inde ad poetam nostrum fructus rediturum esse. Nam codices Juvenalis longe maximam partem sunt recentiores neque digni, quibus comparandis quicquam temporis et operæ impendas: et in optimis quoque vix memorabilior aliqua lectio reperietur, quæ non ex aliis jam enotata sit.

OBSERVAT Rupertius, ingentem numerum codd. in bibliothecis non modo publicis (inpr. Ital. Gall. et Anglicis) sed privatis latere. De his nihil Rupertius: 'nec multum,' ait, 'inde ad Poëtam nostrum fructus rediturum esse.' At forsan hi codices non minoris saltem sint pretii quam qui ab ipso et doctis ejus Germanicis adjutoribus collati fuerint; et, ut quam paucissimi cum ulla editione Juvenalis comparati sunt, adhuc restat doctis, qui eos examinent, de pretio eorundem statuendum.—De codd. in publicis Britann. bibliothecis latentibus pauca quædam benevole accipiet Lector æquus.

Codices D. J. Juvenalis in Biblioth. Reg. Mus. Britann.

15. A. IV. Cod. chartac. inter alia nominis et ætatis recentioris brevem in Juvenalem commentarium continens, sæculi XII. characteribus sub initio et fine evanescentibus.

15. A. XV. Alius in Juv. Sat. comment. recentior et amplior, ad pag. 237. pergens. Chart. cent. XV.

15. B. XVII. D. J. Juv. Sat. cum Gloss. Cod. vet. cum notis interlinearibus et marginalibus. Membran. cent. XI.

15. B. XVIII. D. J. Juv. cum Gloss. Cod. vet. cum notis interlinearibus et marginalibus.

Biblioth. Harl. varios tenet Juv. codices, usque ad octodecim, quorum plurimi sunt nitide et clare scripti; illuminata quidam chartac. alii membran. sed non valde antiqui, vix supra sæc. xv. pergentes. Ex his unus continet comment. duos, nec breves, in Juv. Sat. et unum in Persium. Chartac. Primus, cum Juv. Sat. *Expositione*, *Vitam* etiam Poëtæ complectitur. Inter vero hos codd. recentiores unus et alter numerandus est, qui antiquitatem magis spirat, n. 3872. sæc. xiii. vel xiv. alia cum Juv. Sat. exhibens; 3754. qui Juv. Fragmentum tantum tenet, videlicet sat. primam ad vers. 151. in fol. majori.

Cottoniana nihil, quod ad Juv. spectat, offert: nec *Sloaniana*, ni forsàn velles quasdam ejus satiras Anglice versas, et quæ nullius sunt pretii, vel saltem præsentis argumenti: de quibus vero, si quid velis, vid. Ayscough. Catal. num. 2117. 4457.

Lansdowniana. Hæc, inter quam paucissimos auctores classicos, aliis nonnullis ditissima, unum amplectitur cod. Horatii op. et Juv. et Pers. Sat. tenentem, qui est pulcherrimus, illuminatus et membran. non antiqui valde nominis; inter pretiosos tamen et forsàn utiles censendus est. Matthiæ Corvini, Hungariæ regis, olim fuit in peculio, ut inscriptio indicat; et post varias fortunas venit in possessionem medici docti et felicitis codd. Gr. et Lat. collectoris, Antonii Askew, cujus verba, sub init. cod. conscripta, huc transferre placet: 'Lettres de Critique, de Gisbert Cuper, Amsterdam 1742. pag. 381.—J'ai l'Horace d'Amsterdam. M. Bentley est hardi dans ses conjectures. Je me suis entretenu sur quelques unes, avec un de mes amis, et j'ai un beau Ms. sorti de la bibliothèque d'un Roi Matthias Corvinus, où j'ai trouvé diverses leçons dont ce savant Anglois ne fait pas mention.'—Sine notis aut Comment. In hoc codice Persii primus sat. primæ versus sic currit:

Oh! curas hominum! oh! quantum ē mihi in rebus inane!
 Continet etiam Virgilii *Æneid.* *Bucol.* et *Georg.* eadem manu scripta.

Codices Burneienses.

Codd. Burneienses numerantur octo, quorum plurimi pulchri quoad formam exteriorem, sed non valde antiqui nominis. Varii versus singulorum codd. collati sunt ad pag. H. C. Henninii cum notis Variorum, quæ Lugd. Bat. edita est 1695.

Sub fine unius (191.) scribitur perobscure: 'Die 26 Nov. hora tertia noctis 1464. pontificatus felicissimi domini nostri domini Pauli divina Providentia Papæ sancti anno primo;' et ut videtur a cl. Doct. Burney lucidius iis verbis hæc subscribuntur: 'Paulus II. Venetus prius Petrus Barbus vocatus, nepos Eugenii IV.; successit Pio II. A. C. 1464. Hoffmanni Lexicon.'

Codices Oron. Juvenalis et Persii.

Auctarium: Laud. Lat. 79. Juv. et Pers. illum. membran. Tituli breves Satiris præfiguntur.

Auctar. Laud. Lat. 80. Juv. Sat. chartac. sine notis.

Auctar. Rawlinson. 110. Juv. et Pers. membran. cum notis. Sub finem hæc verba: 'Cod. Ms. comparavi Veronæ, Antonio di Bradich med. Doct. 3 Maii 1696.'

Ludovicus Bourguifius Nemansensis, exul propter SS. Religionem Domini nostri J. Christi Reformatam, Tiguri 1686.

Hic versus sub finem inseritur:

Explicit *ignotus* per totum Persius orbem:
de quo vid. Recensum nostrum Editionum Persii, p. 300.

Auctar. F. 5. 1. Membran. illum. pauca habet scholia.

Auctar. F. 5. 2. Juv. chartac. cod. multum abbreviatus, et cum multis scholiis. Sub fin. hæc verba: 'Explicit per me Petrum de Goude.' Extat ad eundem Erasmi Epistola, a Merula vulgata, et apud eam cod. hic memoratur.

Auctar. F. 5. 4. Juv. et Pers. membran. sine not. Sub init. hæc verba: 'Hoc opus est a me Petro Carmeliano emptum die XIII. Dec. 1491. in civit. London. pretio duorum nobilium.' In alio loco, 'ex libris Caroli Hatton;' in alio hi duo versus:

Qui Juvenalis opus, et carmina tacta notabit,
Romanos noscet mores et facta pudenda.

Cod. elegans.

Horum codd. plurimi sunt sæc. XIV. et XV. duo vel tres ætatis superioris; et probabile est, si conjicere fas sit, codd. nonnullos hic memoratos ut a Ric. Rawlinsono, LL.D. Biblioth. Bodl. donatos, inter eos numerandos esse qui olim proprii erant fratris ejus Thomæ Rawlinson, Arm. de quibus ita Maittaire: 'non citius de Juv. et Pers. edendis tecum communicavi consilium, quam ultro ex bibliotheca tua instructissima sex illius duosque hujus codd. ante a. 1500. excusos suppeditasti.' Maittarii edit. 1716. Hi codd. scripti ex eodem cimelio forsán deriventur.

Codd. D'Orvilliani. x. 1. 2. 8. 9. Mss. ad Poëtas, sive Adversaria, manu, ut videtur, W. Vlamingii, II. Tom. inter alia tenet (in Tom. 2.) Novas Lectt. e Juv. membran. erutas, pp. 17.

x. 1. 5. 30. inter alia complectitur Juv. I. 84. 2. Persius. 85-100. a. Cod. memb. ff. 100. in 4to. minori.

x. 1. 6. 13. inter alia continet (5.) collationem Juv. cum cod. D'Orvill. pp. 15. x. 2. 4. 22. ut videtur, notas W. Vlamingii in Juvenal. et Horat. Mss. spissas: in 4to.

x. 2. 5. 24. Juv. et Pers. edit. Variorum Amstel. 1684. 8vo. cum Ms. membran. sæc. XIV. Amstelodamensi collatam.

x. 2. 6. 23. tenet Juv. et Pers. cum comment. vet. Sanctandri 1690. 8vo. sat. duas priores cum Mss. collatas, et Gloss. J. et P. aliquantum e Ms. auctas.

Notitia præcedens de codd. D'Orvillianis ad Catal. codd. Mss. et Impress. cum nott. Mss. olim D'Orvill. a viro Græce et Latine callentissimo, Thoma Gaisford, Gr. Ling. Profess. apud Oxon. exaratum, referenda est. E Typogr. Clarend. 1806.

Codd. Canonici. Inter hos undecim, si recte legerimus, codd. Juv. vel Juv. et Pers. videndi sunt: sed non in ordinem adhuc redacti. Quædam nobis leviter inspecta prætermittimus, vix ultra Titulos hic progressuri.

Canonici Lat. 36. Hic solus, ni fallimur, inter omnes Canon. Juv. imperfectus : incipit, ' Doctus et ad calicem,' &c. Chartac. cum schol.—37. Membran. cum plurimis nott.—38. Juv. sine Pers. chartac. cum nott. interlin. et paucis marginal. Explicit cum sat. quindecima.—39. Cum Juv. habet pauca Ovidii. Explicit cum satira quindecima.—40. 41. 42. 43. 44. 45. 46.

Unus vel duo horum codd. dat annum (cent. xv.) in quo exarati sunt.

Inter *codices Ashmoleanos* Oxon. censetur, ' M. Magni Annotationes in Juv. sat. 10.' anni 1588. 4to. Ex num. 7012. in Catal. Mss. Angl. et Hib. p. 321.

Colleg. Baliol. inter codd. habet cod. chartac. Juv. Sat. continentem varias collationes ad pagg. edit. H. C. Henninii, cum notis Variorum, quæ Lugd. Bat. edita est 1695.

Corp. Christi Coll. bibliotheca codices antiquos et eximios quam plurimos retinet; quorum paucos, n. classicorum Latinerum, per duorum virorum doctorum hujusce Societatis benevolentiam, nuper inspeximus; at casu quodam, qui sæpe accidit, Juvenalem *tantum vidimus*: at videbatur cod. antiquior, et dignus qui magis otiose consuleretur. Habet Comment. ut etiam Persius, qui subjungitur. Fol. comitantibus aliis nonnullis.

Codd. Cantab.

In biblioth. pub. Juv. Satyræ. N. 2562.

In eadem biblioth. multi sunt libri impressi cum notis Mss.: illi præcipue qui notas manu viri docti, Johannis Taylor, LL.D., exaratas exhibent. Hi ab eodem legati Antonio Askew, M. D., cum aliis qui olim inter cimelia Doctorum Taylor et Askew erant positi, e biblioth. Askeniana redempti,¹⁶ in publ. Libr. Cantab. asservantur.

Trin. Coll. In biblioth. Thomæ Gale, viri ob varia

NOTE

¹⁶ Dyer's Hist. of the University and Colleges of Cambridge. Vol. 2d. pp. 382-3-4. et compares Biblioth. Askenianam Rariss. Libr. impress. 1776. et Biblioth. Ask. Mss. 1785.

opera classica, historica, et antiquaria celeberrimi, erant olim quam plurimi codd. multum æstimati, et inter codd. Græcos et Latinos duo Juv. et Persii unus.¹⁷ Hos omnes filio suo natu maximo, Rogero, moriens legavit Thomas, et Rogerus Collegio Trin. ubi pater et filius educati fuerant.

Ambo igitur hi codd. Juv. Trin. coll. numerandi sunt inter Galeanos; quorum unus, literis Saxon. minoribus scriptus, circa ix. vel x. cent. habet Persium conjunctim. Alter, sine Persio, est etiam antiquus. Ambo membranacei, cum notis copiosis, et pretiosi.

Am. Pembrok. biblioth. possidet unum cod. Ms. Juv. et Persii Sat. circa sæc. xi. vel xii. Juvenali desunt mæltæ pagg. Incipit ad vs. lli. Sat. iv. Persius est perfectus. Ambo membran. cum notis plurimis.

Codices Ecclesiæ Cathedralis Vigorniensis.

Biblioth. Ecclesiæ Cathedralis Vigorniensis (in domo spætiosa quæ vocatur The Chapter House) multos libros impressos rariores et codd. antiquos habet; inter quos sunt Lat. classici ad numerum fortasse sex vel septem. Ibi nuper a librario, Rev. Domino Clarke, ut olim ab aliis, benevole excepti, cod. (in fol.) Juv. et Pers. cum aliis complectentem inspeximus, et paucula quædam denotavimus: cod. vero antiquitatem sapit.

Codex D. J. Juv. Scotus.

Apud biblioth. quæ vocatur *Advocatorum*, Edinburgi, est cod. Ms. Juv. membran. 4to. circa cent. xiv. qui olim erat Jacobi Balfour, Eq. Aur., in rebus antiquis multum exercitati, et ob *Annales Scotia*, ab eo elaboratos et promulgatos, Scotis plurimum colendi.

NOTE

¹⁷ Ibid. vol. ii. p. 301. et Catal. Gale, tom. ii. p. 185. Mss. Angl. et Hib. inter codd. T.

INDEX

RERUM ET VERBORUM

IN JUVENALEM.

(Multæ res ac vocer non nisi in Var. Lectt. querenda sunt.)

A PRÆCONE vocari i, 99 a facie jactare manus iii, 106 a fronte videbis Andromachen vi, 503 a matre adhuc rubentem vii, 196 a carbone et forcipibus ad rhetora misit x, 181 a Pyrrha, quamquam omnia syrmata volvas, nullus apud tragicos populus facit scelus xv, 30

Ab octava bibit i, 49 ab ipsis illius vis frater v, 135

Abaci ornamentum sex urceoli iii, 204

Abditus latet vi, 237

Abdomine tardus venter iv, 107 porcæ placant Bonam Deam ii, 86

Abeant in ventres novalia xiv, 149 in domos vi, 312 clientes vestibulis i, 132 abit tristis vi, 128 abi securus xiv, 213

Abicit hunc in mare xv, 17

Abies longa coruscat iii, 255

Ablegandæ Tiberim ultra mercis xiv, 203

Abinet caput vorticibus vi, 523

Abnego nummos xiii, 94

Abnuat veniam culpæ vi, 540 dare veniam xv, 104

Abollæ majoris facinus iii, 115 rapta iv, 76

Abortivo non est opus vi, 368 abortivis fecundam vulvam solvere ii, 32

Abreptum catena xiii, 175

Abrumpere carnem Phrygio more

ii, 116 abrupta jugis saxa vi, 649 stamine xiv, 250

Abscindere carnem Phrygio more ii, 116

Abcondit quas partes sirus ix, 33 abscondere tenebræ cælum nube xii, 18 frontem galea viii, 203 crinem galero vi, 120

Absolvitur nemo nocens se judice xiii, 3

Absorbuit multorum ictus resupina jacens vi, 126

Abstinet concubitu vi, 535 animalibus mensa, et Pythagoras xv, 11, 173 his verbis mancipium nudum stans fornice xi, 171 abstinuit carne suilla pater xiv, 99 abstineas damnandis xiv, 38

Absum—abest nullum numen, si sit prudentia x, 365 nullum crimen vi, 294 absit ab illo dedecus hoc iv, 130 quis tam procul ab Urbe xvi, 25 absenti petit i, 128

Absumto toto corpore xv, 91

Abundat vicus obscenæ ii, 8

Accedente nova, si quam dabat hostia, carne xi, 85

Accersere s. arcessere summam perituram xi, 17

Acci subligar vi, 70

Accidit Catollo similis fortuna xii, 29

Accipimus aliquando pingues lacernas ix, 31 accipiunt labra cibum

Delph. et Var. Clas.

Ind. Juv.

a

digitis alienis x, 229 quantum in legione Tribuni, donat Catiens iii, 182, 183 accipiet te rectorem provincia viii, 88 uxorem vi, 76 mercedem i, 42 calcem iii, 295 endromidem iii, 103 rude vi, 113 te Gallia vii, 147 accipere gibbum cuperet x, 295 accipe, et istud fermentum tibi habe iii, 187 accipe privatis majora focus iv, 65 nunc artes vii, 36 protinus, quod do vii, 165 aurum vii, 243 coronas xii, 88 accipe, quæ valeat xiii, 120 accipe ceras xiv, 191 accipe, quod exemplum feritas produxerit xv, 31 acceptæ cicutæ xiii, 186 accepto damno xiii, 129 acceptissima divitibus gens iii, 58
 Accurrit jam, qui marmora donet iii, 215
 Accusator i, 161. xiii, 187
 Accuset Clodius mæchos ii, 27 Manilia, si rea non est vi, 243 accusare qui potest Verrem tempore quo vult, carus erit Verri iii, 54
 Acer et indomitus ii, 77 Antilochus x, 252 acre malum vi, 109 Falernum xiii, 216 acres urticæ ii, 165 acris exemplis claudere aliquem xiv, 322 acrior illo (creditore) vii, 109 impetus xv, 62
 Acerbum funus non est luxuriæ xi, 44 clamor xiv, 54 strepitus xiv, 18 acerbi omnis impatiens vii, 57
 Acersecomes viii, 128
 Acervus ingens nummorum stabat viii, 100 glandis major xiii, 57 ex acervo pleno semper tollitur vi, 364 e medio Fortunæ ductus casus xiii, 10
 Acestes quot vixerit annos, quot Siculus Phrygibus vini donaverit urnas vii, 235
 Aceto montem rupit Hannibal x, 153 Phario madentis xiii, 85 cujus tumes iii, 292
 Achææ fæcis quota portio iii, 61
 Achilles percussus nulli gravis est i, 163 ut vicit Pelea xiv, 214 jam grandis metuens virgæ cantabat patris in montibus vii, 210 eum raptum luget Peleus x, 256 Achillis lugentis amicum noctem patitur iii, 279 Achilli Æacidæ malo similis sis, Vulcanique arma capessas, quam te Thersitæ similem producat Achilles viii, 270, 271 Achillis lorica non poscit Thersites, in qua se traducebat Ulixes xi, 80
 Acies lata Polyphemi ix, 65 pue-

riles exercere xv, 60
 Acilius Glabrio ejusque filius iv, 94 sq.
 Acœnitus vii, 218
 Acœnonæus, rectius Acœnonoëtus vii, 218
 Aconita dedit patris i, 158 paravi pueris vi, 639 miscuit propinquis viii, 219 nulla bibuntur fictilibus x, 25
 Acquirere divitias crimine omni xiv, 238 terra marique xiv, 223 acquirendi votum insatiabile xiv, 125 artificem egregium xiv, 115
 Acta v. Agere
 Actiaca carina ii, 109
 Actor Aruncus s. Auruncus ii, 100
 Acumen priscum iv, 102
 Acus obliqua ii, 94 emerita ac cessat matrona vi, 498
 Acuta prora v, 89 unguis v, 41
 Ad aram Lugdunensem dicturus rhetor i, 44 ad summam iii, 79 ad cantum galli secundi quod facit ix, 107 ad omnes occursum hominum x, 47 ad aram Martis obvis mi fuit x, 83 ad templa et compita positis mensis xv, 42 ad conspectum cœnæ x, 230 ad omnia fulgura pallent xiii, 223
 Adamas notissimus, et Beronices in digito factus pretiosior vi, 156
 Adde, quod xiv, 114. xv, 47 additur imperiis Hispania x, 161
 Adeo tot fata iii, 274 semuerunt Jupiter et Mars vi, 59 indulgent sibi latius ipai xiv, 234 usque adeo, v. Usque
 Adhibet nec multos ii, 185 neglectum clientem v, 16
 Adhuc levis iii, 111 rabentem a matre vii, 196 si quid est, quod fremat viii, 36 adhuc uno asse partam colit Minervam x, 116
 Adimit mihi campum vicinus xvi, 37
 Adipata livida vi, 631
 Adjuncta cothurnis (mulier) vi, 506
 Adjutor caligatus veniam iii, 322
 Adjuvat aer xii, 42 adjuncta nullis cothurnis vi, 506
 Admirabile spatium rhombi iv, 39 admirabilis improbitas illo ævo xiii, 53 Admirari tantum vii, 31 admirandis lacertis x, 11
 Admiratio minor debetur monstis vi, 646
 Admittimus si verum iii, 171 ad-

mittant quæ meritoria somnium iii, 265 admisit quid Pæceas vi, 494 quod facinus x, 265 scelus x, 340. xiii, 237 mucronem longi cultri xiv, 217 admittite viros vi, 329 admissa spectant opsonia iv, 64 admittentia non duas curas pectora vii, 65 non morsum frustra v, 69

Admouet pudor stimulos odio x, 329 barbato magistros xiv, 12 admouens his ipsum licet ii, 148 admotum pedibus vi, 427 admota lanis (mulier) vi, 497 admota Nilo Africa x, 149 Admoto tauro vii, 82

Adolesco—adultæ virginis funus xv, 138

Adoperta cucullo tempora viii, 145 Adorat crocodilon xv, 2 nil præter nubes xiv, 97 frictum s. fluctum Medallinæ crissantis vi, 322 pauper pugnis concisus, ut liceat paucis cum dentibus inde reverti iii, 300 adora Tarpeium limen vi, 47 adoratum populo caput x, 62 adoranda rubigo xiii, 148

Adriacus rhombus iv, 39

Adsum ego prior i, 102 adest quoque venter Montani iv, 107 vocatus minister v, 63 quis testis vi, 220 ventus non multum fortior modica aura xii, 67 quisquis socius x, 264 adsunt ova cum ipsis matribus xi, 71 adsint pueri cum tabula ix, 40

Advehere lagenas xiv, 271 advehi Romam vento iii, 83 advectæ secreta palatia Matris ix, 23

Adventum Septembris et Austri metuere vi, 518

Adversum per montem currere v, 77 adversis urgentibus xii, 53 Dia genitus x, 129 fatis clauditur cum eo simia innoxia xiii, 186

Adulator cæcus iv, 116

Adulandi prudentissima gens Græca iii, 86 ars iii, 41, 42, 86 sq. 100 sq.

Adulter abditus vi, 237 nocturnus viii, 144 publicus x, 311 matronæ dilectæ x, 318 prætextatus i, 78 tragico nuper pollutus concubitu ii, 29 quæ mittit, quæ mandat, ferre ad nuptam iii, 45 tantum spernatur delicias viduæ iv, 4 jam dormit vi, 329 quis amet, quis diripiatur vi, 404 in multis domibus servavit conjugium jam pæne solum ix, 80 pœnas metuet, quas mariti irati exigunt x, 312 sq.

Adultera Larga filia xiv, 25

Adulterium turpe xi, 175 ejus

pœnæ legibus sancitæ i, 55 et consuetæ x, 312 sq. adulteria in hortis ac templis commissa vi, 488 sq.

Aduncos ungues v, 41

Advocat Archigenen vi, 236

Advolat inde vi, 236

Adyti vox xiii, 205

Æacidæ similis viii, 270

Æacus torqueat umbras i, 9

Ædes Maculonis vii, 40 egregias

Lateranorum x, 17 flagrans Vestæ

iii, 139 Fortunæ et Herculis xiv, 90

Isidis vi, 528 conducere iii, 31 ipse

tanquam incenderit suas iii, 222 quas

emerit iv, 7 æde Musarum et Apol-

linis relicta ipse facit versus vii, 37

Ædicula viii, 111

Ædificator Cetronius xiv, 86

Ædificare carinas x, 264 domos xv,

153 caput altum compagibus vi, 503

Ædilis pannosus vacuis Ulubris de

mensura jus dicit, et vasa minora

frangit x, 102 Ædilibus quando in

consilio est pauper iii, 162 summis

illic sufficiunt tunicæ albæ iii, 179

Ægæi maris rupes, Seriphus xiii,

246 Ægæi pater Neptunus xiii, 81

Æger plurimus hic vigilando mori-

tur iii, 332 solaque libidine fortis iv,

8 si evaserit Libitinam xii, 122 ægri

inguinis canities x, 207 ægram et

claudentem oculos gallinam quis im-

pendat amico tam sterili xii, 95 ægro

in corde senescit consuetudo vii, 52

in corpore latentis animi ix, 18 ægri

dubii majoribus curentur medicis xiii,

124 veteris ix, 16 nocentes xiii, 234

sperantes quartanam iv, 57 ægros

quot occiderit Themison auctumno

uno x, 221

Ægrotante viro vi, 389

Ægyptius nescio quis i, 180 Ægyp-

tiorum numina animalia, arbores ac

plantæ, sed alia aliis locis culta, unde

sæpe odium, rixa et bellum xv, 1 sqq.

mollities, inpr. Alexandrinorum et

Canopitarum xv, 44 sq. 126 sq. pha-

seli fictiles et cymbæ papyracæ in

Nilo xv, 127, 128

Ægyptus demens, horrida, sævior

ara Mæotide xv, 2, 45, 116 qualia

portenta colat xv, 1 sq. lanatis ani-

malibus abstinet xv, 11 Ægypti finis

vi, 527 numina non ubivis culta xv,

2 sq.

Ælia pauper diligit exodiarium s.

Atellanum vi, 72

Ælii nominis quædam vi, 385

Æluos colunt Ægyptii xv, 7

- Æmilianos stantes in curribus viii, 3*
Æmilius (causidicus dives) vii, 124
pous vi, 32
Æmo mollius dicere vi, 108
Æmula Picenis mala xi, 74
Ænea lampas iii, 285 *æneus cur-*
rus vii, 125 *Jupiter xiii, 115*
Æneas parvulus ludit tibi aula v,
139 *Æneæ coxam quo pondere per-*
cussit Tydides xv, 67 *Æneas et Ti-*
rynthius, Evandri hospites; ille minor
hoc, et ipse tamen contingens san-
guine cœlum: alter aquis, alter flam-
mis ad sidera missus xi, 61 sq. *juve-*
nis prælatus Iarbæ, zelotypo, in va-
ginæ fronte solebat ponere gemmas
v, 45 *Ænean Rutulumque commit-*
tere i, 162
Ænigmata legum viii, 50
Æno toto Cosmi mergi viii, 86 *ar-*
genti decoxit xv, 81
Æolis rupibus i, 8 *carcere x, 181*
utribus xv, 20
Æquales habitus rusticorum iii,
177
Æquat adulator collum invalidi cer-
vicibus Herculis iii, 88 *mullus paribus*
sestertia libris iv, 16 *virtus palmam*
natalibus vi, 323 *æquare voluptati*
queas nulla theatra xiv, 267 *æquan-*
da pericula rebus xiv, 314
Æquor tollunt nimbi i, 81 *in*
æquore ejus pulvis primus viii, 61
æquore toto quicquid conspicuum est,
res fisci est iv, 54 *æquora Gætula*
xiv, 279 *inclusa molibus xii, 75*
Æqua Dis potestas iv, 72 *labor xvi,*
56 *ibi libertas viii, 177* *et æquo fla-*
grantior non debet esse dolor viri xiii,
11
Ær Bæticus xii, 42 *summus ver-*
titur vi, 99 *per æra raptus fertur a*
grue xiii, 169 *æra sorbet sanna vi,*
306 *ære sub crasso nasci x, 50* *sub*
ære textit viii, 43
Ærata arca xiv, 259
Ærea frons parvis lectis xi, 96
Ærugine cum tota follis xiii, 61
Ærumnæ Herculis x, 360 *cumulus*
iii, 210
Æs minutum vi, 546 *paternum xi,*
39 *æris inops vii, 61* *ære suo cus-*
todire animam servi ix, 123 *ære recto*
cantare ii, 118 *qui ære nondum la-*
vantur pueri ii, 152 *ære paterno ac*
rebus in ventrem mersis xi, 39 *ære*
domare custodes vi, 235 *æra rhe-*
toris vii, 217 *castrorum mereri xvi,*
55 *poposcit meretrix Augusta vi,*
125 *fatigare vi, 442*
Æstivum aurum i, 28 *tonat xiv,*
295 *æstivam conchem xiv, 131*
Æstuo ii, 71 *si dixeris, sudat iii,*
103 *æstuat cui occulitis fervens ani-*
mus iii, 50 *infelix angusto limite*
mundi x, 169
Ætas defuit vii, 32 *(mundi) nona*
agitur xiii, 28 *aurea vi, 1 sq.* *ar-*
gentea vi, 14 sq. *ferrea vi, 23 sq.*
hæc valet securum præstare Neronem
viii, 171 *digna supercilio v, 61* *Me-*
telli xv, 109 *ætate fracti xiv, 161*
minores vi, 499
Æthiopis fortasse pater esses vi,
600 *Æthiopem albus derideat ii, 23*
cycnum vocamus viii, 33 *Æthiopum*
populos x, 150
Ævi ejusdem iv, 94 *ævo frigidus*
vi, 325 *tam longo x, 255* *illo admi-*
rabilis improbitas xiii, 53 *nostro xv,*
32
Affari sic possem parentem xiv,
211
Affectat Venerem sine viribus x,
209 *spolium ii, 106* *protegere cau-*
sam xi, 33
Affectus mutuus xv, 150 *hospitis*
viii, 161 *hæc dabit vi, 214* *affecti-*
bis similis si res esset xii, 10
Affert partem xiv, 78 *quemvis*
hominem ad nos iii, 75 *grande su-*
percilium cum magnis virtutibus vi,
168 *magicos cantus vi, 610* *quid*
ille contra ix, 91 *præsidia ultima*
xii, 56 *annus tibi sexagesimus aquil-*
am locupletem xiv, 198 *honestum*
consilium iv, 85 *affertur tibi palli-*
dus caulis v, 87 *afferri jubebit tho-*
raca v, 144
Afficit ille animos vii, 85 *afficiunt*
verbera illos pœnis viii, 268 *quem*
mire inscripta ergastula xiv, 24
Affigit ceras ix, 149 *affixus custos*
v, 40 *affixa tropæis lorica x, 133*
Affirmat quis, nil actum vi, 58
Afræ avis xi, 142 *sorores v, 152*
gallinæ xiii, 141 *Afrorum epimenia*
vii, 120 *Afros quod tutos facit oleum*
a serpentibus v, 91 *tenuis discin-*
xerit Marius viii, 120
Africa nutricula causidicorum vii,
149 *percussa Mauro oceano Niloque*
admota x, 148 *horreum Romanorum*
viii, 118
Agamemnona mugire credit Ajax
xiv, 286
Agamemnonidæ crimen viii, 215
Aganippes vallibus vii, 6

Agathyrsi immanes xv, 125
 Agave intacta Paridi vii, 87
 Agellus paternus vi, 57 captus viii, 109
 Ager Trifolinus ix, 56 Laurens i, 107 Tiburtinus xi, 65 Turni xii, 106 regis Superbi vi, 526 cultus xiv, 159 agrum fodere ix, 45 in agro ut vixit vi, 56 agri venales xiv, 151 gelidi iii, 323 hic modus nunc non sufficit horto nostro xiv, 172 jugera quot possidet iii, 141 agros tanti vendit provincia, sed majores Apulia iv, 26 agrorum sterilitas et incommoda quomodo arceri credebantur xi, 97
 Aggeris moles xvi, 26 aggere sub ventoso textit viii, 43 in eo rodere malum v, 153 in aggere et circo positum est fatum plebeium vi, 588
 Agilis Lupercus ii, 142
 Agitas illud xiv, 68 risu pulmonem x, 33 quid plus in pectore illo vi, 251 mentes furor xiv, 284 veras lites vii, 168 clunem ii, 21 agitant genuinum frusta v, 69 quid toto die vi, 475 non agitem ego hæc i, 52
 Agmine magno, longo, iii, 244. x, 45 facto migrare iii, 162 facto morborum omne genus circumssilit x, 218 circumducto captivorum x, 280 agmina cuncta iii, 258 xv, 56
 Agna aperta pallere vi, 392 coronata lustrari xiii, 63 Euganea mollior viii, 15 nivea, cæsa Janoni xii, 3
 Agnosco procerem viii, 26 non agnoscit vultum amici x, 234 agnoscit incipit vi, 468 agnitus accipies i, 99 agnoscendus tota fugit arena viii, 206
 Agnum bos ederet ii, 128
 Agit uxorem comædus iii, 94 intra viscera penem ix, 43 phasma Catulli viii, 186 pacem tigris cum tigride xv, 163 mimum xiii, 110 grassator rem ferro iii, 305 hoc, ut doleas v, 157 vii, 48 equitem vernam ix, 9 pluris Panlus vii, 122, 143 sq. Laureolum viii, 187 nihil futuræ laudis viii, 76 acil. causas ii, 71 vii, 122, 143 xiii, 32 xvi, 49 res pacis xiv, 72 agunt cum remige iv, 49 quid agant venti i, 9 Seres vi, 403 quid agas, cum te furiosus cogat et idem fortior iii, 291 quid agas, cum dira et fœdior omni crimine persona est iv, 14 non est, quid agam bruma spirante ix, 67 agitur nunc res pulmone rubetæ vi, 659 res vera iv, 35 nona ætas xiii, 28 genialis dies iv, 66 discrimen famæ vi, 500 sa-

crum vi, 336 quod nunc exemplum xv, 97 quid apud vos vi, 395 agite hoc, o juvenes vii, 20 actum nil in montibus vi, 58 falcibus xiv, 149 nihil est, nisi x, 155 acta legere vii, 104 in acta referri ii, 136 actorum libri ix, 84
 Agrestem falcem sumsit Saturnus xiii, 39
 Agricultura præstantia et laus xiv, 71, 179 sq.
 Agrippa dedit gemmam sorori vi, 158
 Agrippina boletum dedit Claudio i, 69, 70. v, 147. vi, 617 sq. frequenter cur abortum fecerit ii, 29
 Aheneus, v. Aëneus
 Ajax pallidus surgit (cansidicus) vii, 115 victus pœnas exigit (Tiberius) x, 84 bove percusso Agamemnona mugire credit xiv, 286 præteritit Telamonem xiv, 213 quales lapides (torsit) et Turnus xv, 65
 Alas exuit Dædalus fatigatus iii, 25 grandes miratur Lælius xiv, 195. vellendas præbere xi, 157 alis madidis cantat Sostratus x, 178
 Alabanda, Asiæ minoris opp. iii, 70
 Alabarches quis, et unde sit dictus i, 130
 Alapas Mamercorum ridere viii, 192
 Alba diruta iv, 61. Albæ Longæ et Albano monti nomen dedit candida scrofa xii, 71 sq.
 Albana arx Domitiani iv, 61, 145 xiii, 214. montes v, 33 arena iv, 100 vina v, 83 xiii, 214
 Albeolos v. Alveolos
 Albina iii, 130
 Albiolos v. Alveolos
 Albus corvus vii, 202 derident Æthiopem ii, 23 crinis ii, 112 alba scrofa vi, 177 omenta xiii, 117 tunica iii, 179 stamen xii, 65 albæ gallinæ filius xiii, 141 albi pedes servorum i, 111
 Alcestin subeuntem fata mariti vi, 652
 Alcinoos narrat Ulixes super cenam tale facinus xv, 15
 Alcyonem Bacchi vii, 12
 Alea quando hos animos i, 88 pernox luditur viii, 10 damnosa xiv, 4 turpis xi, 174
 Alexander sensit, quam felix Diogenes xiv, 311 Alexandro, Pellæo juveni, unus non sufficit orbis—Cum tamen a figulis munitam intraverit

urbem, sarcophago contentus erit x, 168 sq.

Algæ inquisitores iv, 48

Alget probitas i, 74 sol vii, 183

Alienum vultum sumere iii, 105
lectum concutere vi, 21 aliena sumitur arca iii, 181 vivere quadra v, 2 pecunia quas Veneres habeat xiii, 34 membra lacerabant xv, 102 sibi nulla mala credat vir bonus xv, 142 alieno lassus aratro viii, 246

Alimentis talibus produxere animas xv, 93

Alimonia eadem quærent pulli xiv, 76

Aliptes callidus iii, 76. vi, 422 digitos impressit cristæ, ac summum dominiæ femur exclamare coëgit vi, 422 Aliquando salutæ iii, 184 prospiciunt viri vi, 360 lacernas ix, 28

Aliquis s. aliquid si vis esse i, 74 aliquid est, sese fecisse dominum unius lacertæ iii, 230 aliquid s. aliquos esse Manes ii, 149 aliquid præclarum Euphranoris iii, 217 Albanis de montibus bibet v, 33 de clunibus apri dabit v, 167 lignorum vii, 24 fecit, propter quod nobilis esses viii, 41 da, quod titulis incidere possim viii, 68 aliquid magnum quos deceret viii, 268 aliquid quando ego figam, quo sit mihi senectus tuta ix, 139 de sanguine gustat xv, 92 aliquo cum percussore viii, 173

Aliter non dormire poterit iii, 281 tunc vivebant homines vi, 11 non quam si cet. vi, 619

Aliud anne tunc præfecti iv, 78 aliam famem iv, 133 aquam potatis v, 52 alias facies xv, 57

Aliunde expectare vii, 22

Alliedus luxuriosus v, 118

Allobrogici Fabii viii, 13

Allobroga Ciceronem dixit vii, 214

Alnus gurgitis cœnosi (Stygis) iii, 266

Aloes plus quam mellis vi, 181

Alpes per sævas curre x, 166 Alpem nivemque opposuit natura (Hannibali); sed diduxit scopulos, et montem rupit aceto x, 153 in Alpibus quis miratur tamidum guttur xiii, 162

Alpha ante et beta xiv, 209

Altaria Jovis viii, 156 tot pono pro reditu xii, 94 tangent intrepidi xiii, 89 altariibus hanc dabit xii, 119

Alte nutant plaustra iii, 256

Alter si fecisset idem, caderet iv, 11 Lentulus quis nunc erit vii,

95 puer emendus erit ix, 66 de sapientibus x, 28 contrarius fiebat x, 30 unus et alter forsitan hæc apernant 14, 33 altera plaustra plinum vehunt iii, 255 altera Gallia vii, 16 major spes superest ix, 133 cœna amplior xiv, 170 fiet cras domus xiv, 309 alterius sexus figuram vi, 341 sexus major voluptas xi, 167 partis damnum x, 210

Alternum latus puppis evertunt undæ xii, 31 alterna jurgia habet lectus vi, 268

Altis minor ad nos venit v, 168 par anseribus, gallina v, 114

Altum dormire i, 16 cothurnum Satira sumit vi, 634 caput ædificare compagibus vi, 503 stemma Drusorum viii, 40 alto perone xiv, 185 altæ nutant abies et pinus iii, 256 altæ caligantesque fenestræ vi, 31 alta Sicyone iii, 69 alta dolia vi, 431 culmina villarum xiv, 88 deducere sella iii, 136 testa paretur iv, 131 nomina vi, 385 viii, 131 alti somni rumpuntur vi, 415 quadriuges vii, 135 altos amnes defecisse x, 176 altis domibus Fortuna hos porrigit vi, 607 navibus viii, 106 curribus exstantem Prætozem x, 36 elephantos x, 150 altior non uno pede tota cohors xiii, 173 cinnam hic vi, 492 unde casus esset x, 106

Alveolos pignerat vii, 75 alveolis datur oleum v, 88

Alveus medius est plenus fluctu xii, 30

Alumnus leo tollit magistrum xiv, 247 magnus Auruncæ, Lucilius i, 20 alumni lascivi ruris ludebant xi, 98 alumnos ut suos producit eos Fortuna vi, 609

Alutæ nigræ lunam subtexere appositam vii, 192 aluta tumida superbus vii, 282

Alvo inani sufficit v, 7

Amara pœna xiii, 247 lex ii, 30

Amator tener vi, 548 non unquam deerit ii, 168

Amazonum læva mamma nudata i, 23

Ambiguum rei testis viii, 80

Ambit eos baltens xvi, 48

Ambitio præcipitem rapit viii, 135 Ambitiosa paupertas iii, 182 mala vii, 50

Ambitus præcipitem rapit viii, 135 Ambo Scipiadæ ii, 153

Ambrosius choraules vi, 77

Ambulat tectum vertigine vi, 305
Amens filius turbavit totam rem
xiv, 94

Amethystina vii, 136

Amicitia miseræ pallor iv, 75 mag-
næ iv, 74 v, 14

Amictus deponere i, 142 amictu
hoc fœdus audebis ii, 89

Amicus nubit ii, 134 cardiacus v,
32 pathicus ix, 130 causam dicens
xv, 134 vetas iii, 2 magnus i, 38
iii, 57 vi, 313 modicus v, 108 vilis
v, 146 amica Thebais vii, 82 lacer-
nata i, 62 magna iv, 20 Opica vi,
455 amicæ lacernatæ se jactare i,
62 nocturnæ constituebat Numa iii,
12 amici cum tyranno locuturi de
pluviis fatum pendeat iv, 88 vultum
non agnoscit x, 234 indocti sermo-
nem et faciem deformis laudare iii,
86 amicum nunquam partitur, solus
habet iii, 181 lægentis Pellidæ iii,
279 carum et jucundum facit uxor
sterilis v, 140 non reddentem sacrum
depositum xiii, 15, 60 amico tali dig-
nus v, 173 amicos quos fecit spar-
tula x, 46 unguis v, 41 amictu
pauper v, 113

Amillus, v. Hamillus

Amissa pecunia ploratur lacrymis
veris xiii, 134

Amnis tanquam in mare fluxerit
gurgitibus miris xiii, 69 amnem in
hibernum descendet vi, 522 amnes
altos defecisse x, 176 amnibus Ar-
menia tuendis viii, 170

Amat vires mulier vi, 253 securus
vi, 62 ferrum vi, 112 ames nomen
victimæ Machæræ vii, 9 nec amet
quenquam, nec ametur ab ullo xii,
130 amavi nunquam hunc hominem
x, 68 amaverit quot mœchos Hippia
x, 220 amator facies, non uxor vi,
143 ametur ut Quintilianus, an ex-
pectas vi, 75 amans bidentis iii, 228
amantis gaudet tormentis vi, 209 a-
manti non parcat vi, 208 amati me-
tit barbam iii, 186 amatæ conjugis
rogos x, 241

Amœnus secessus iii, 4

Amomo assiduo udus viii, 159 ma-
tutino sudans iv, 108 Assyrio s. Ar-
menio viii, 159

Amor divitiarum in te est, quantus
erat patriæ Deciorum in pectore xiv,
238 nummi crescit, quantum ipsa
pecunia crevit xiv, 139 magni cen-
sus præcipitur a patre xiv, 227 amore
flagravit puellæ nunquam visæ iv,

114

Amphion clamat, Parce, precor,
Pæan vi, 174

Amplectitur virtutem ipsam x, 141
Amplexu rapere puellam ix, 75
sicut in amplexu, gannit Appala vi,
65

Amplius nil edit v, 148

Ampla et amplior res, cœna vi, 629.
xii, 10. xiv, 171

Amydon iii, 69

Anabathra pendent conducto tigil-
lo vii, 46

Anceps fungus v, 146 ancipitem
causam protegere xi, 32 ancipiti
planta vestigia figere xiv, 273

Anchemoli novercæ vii, 235

Anchisæ nutrix vii, 234

Ancilibus clypeis sudare ii, 126

Ancilla natus (Servius) viii, 259 an-
cillarum frontibus imponet vittas xii,
117

Ancon Dorica iv, 40

Anci census v, 57

Ἀνδρα φράζοντα κίναυδς ix, 37

Andromache (Hectoris uxor) vi,
563

Andro ins. iii, 70

Anguilla cognata colubræ v, 106

Anguis dentibus legiones nascuntur
xiv, 241 anguem pressat calcibus i,
45

Angulus arcæ patulæ vix ceperat
summam xiii, 74 ocelli prurit frictus
vi, 578

Angustus vicus vi, 78 angusta vox
iii, 90 res domi iii, 165 vi, 357 vita
ix, 127 in rupe Caprearum x, 93 an-
gustæ capsæ custos x, 117 angustum
se explicat xii, 65 angusto limite
mundi æstuat infelix x, 169

Anheles, quantum jussit vi, 37

Anima opima exhalatur x, 281 ca-
luerunt saxa i, 83 animam committe
ventis xii, 57 præferre pudori, viii,
83 catellæ servare morte viri vi, 634
quæ miscuit olim res humanas x, 168
animæ Deciorum plebeis viii, 254
claræ illustresque iv, 152 tot bello-
rum ii, 166 animæ aut famæ tanquam
discrimen agatur vi, 501 animas cus-
todite vi, 630 servorum et corpora
nostra materia non constare putat
xiv, 16 servorum custodire farre suo
et ære ix, 123 producere alimenta
xv, 93 animas tantum illis (bestiis)
indulsit communis conditor, nobis
animum quoque xv, 149

Animal natum propter convivia i,

141 animalia deis promissa xii, 2
muta, generosa, fortia viii, 56 ani-
malibus lanatis abstinet omnis mensa
Ægyptiorum xv, 11 cunctis abstinnit
Pythagoras xv, 173

Animante tuba i, 169

Animus fervens æstuat iii, 50 de-
ditus uni vi, 207 anxietate carens
vii, 57 mitis xiv, 15 animi felices
avaros xiv, 119 tormenta ix, 18 vi-
tium viii, 140 minuti, infirmi, exi-
guisque voluptas ultio xiii, 190 atro-
cis ii, 12 caligo vi, 613 secreta vi,
190 bona mihi prima debes viii, 24
sensus vigent x, 240 verba libera
proferre iv, 91 animum fortem præ-
stant rebus, quas turpiter audent vi,
97 posce fortem, mortis terrore ca-
rentem cet. x, 357 sq. diræ trepidum
formidine culpæ confirmant sic xiii,
106 nobis animum quoque, animam
tantum illis (bestiis) indulsit commu-
nis conditor xv, 149 animo flagrante
scribere i, 152 superbo corrupta vo-
luptas vi, 180 nunquam obstantibus
pretiis xi, 15 tortore quatiente occul-
tum flagellum xiii, 195 voluta hæc
tecum i, 169 animos subeunt exempla
xiv, 33 hos quando alea i, 89 sumere
a crimine vi, 285 subeunt tædia vii,
34 animorum impulsu petere conju-
gium x, 350 animis nil juris in cor-
pora indulget natura ii, 139 faventes
xii, 83 ardentibus xv, 52

Annalibus novis res memoranda ii,
102

Anne aliud tunc præfecti iv, 78
expectet serenum vii, 179 aliud
quam vii, 199 aliquid sperare potest
x, 207

Annibal v. Hannibal

Annona cara veneni ix, 100

Annosam nucem dejecit Eurus xi,
119

Annotet caput naresque xiv, 195

Annuit mihi jamdudum mulio vir-
ga iii, 317 viii, 153

Annulus ferreus in digito xi, 129
jugens fulsit vii, 140 annulus (Han-
nibalis, sub cujus gemma venenum
erat) Cannarum vindex et ultor san-
guinis x, 166 annulus talibus a domi-
nis post cuncta novissimus exit, et
digito mendicat Pollio nudo xi, 43
annuli leviores virorum mollium i, 28
in auribus etiam virorum in oriente i,
104 pronubi vi, 27

Annus se vertit vii, 242 septimus
cum transferit puerum xiv, 10 sexa-

gesimus ut tibi locupletem aquilam
afferat xiv, 197 annus totius populi
expectandus erit, qui lites inchoet
xvi, 42 octogesimus eam pulsat vi,
193 anni vices xiii, 88 annum in
unum quanti conducis tenebras iii,
235 annos rhombi ut memoraret iv,
129 multos da, Jupiter x, 188 suos
jam dextra computat x, 249 sexa-
ginta post terga reliquit xiii, 17 an-
nos pueri non contemseris xiv, 48
computat facies vi, 199 annis qua-
tuor præcedere xiii, 58 improbus
iii, 282

Annua præstare tortoribus vi, 480
puls coluit saxum sacrum cum libo
xvi, 39

Anquirere divitias, decus, cet. vi,
501. xiv, 223, 238

Anseris jecur, et anseribus par al-
tilis, gallina v, 114 anserem magno et
tenui popano corruptus Osiris vi, 540

Antæum procul a tellure tenuit
Hercules iii, 89

Ante ipsam Asiæ flos v, 56 quales
boletos Claudius edit ante illam ux-
oris, post quem nil amplius edit v, 148
pedes togati vii, 143 ante Numanti-
nos luditur viii, 11 ante effigies ma-
jorum pone mores viii, 22 ante alios
clara hujus equi fuga viii, 61 diem
ix, 106 omnia x, 191 lucernas x,
339

Antennas impulit ignis xii, 19

Anticatones duo Caesaris vi, 338

Anticyra eget xiii, 97

Antigonæ, filiæ Œdipi, syrma viii,
329

Antiochus, Nestoris filius, a Mem-
none occisus x, 253

Antiochus (histrio) iii, 98

Antiphates trepidi Laris xiv, 20

Antiquaria et antiquarii tenent ver-
sus mihi ignotos vi, 454

Antiquus Metellus xv, 109 anti-
quum et vetus eat, alienum lectum
concutere vi, 21 antiqua Creta xiv,
270 simulatas xv, 33 antiquo cothur-
no vii, 72 ritu decies centena dabun-
tur x, 336 rege xiii, 149 antiquis
de moribus uxor vi, 45

Antistes sacrorum ii, 113

Antonius (Cos. cum Cicerone) ora-
toris filius viii, 105 Antoni gladios
potuisset contemnere Cicero, si sic
omnia dixisset x, 123

Antrum Vulcani i, 8 Pierium vii,
59 Idæum xiii, 41 antro clauso ve-
hitur iv, 21

Anabls currit dorisior plangens
populi vi, 534 caduceum læva manu
gerit, ut Mercurius vi, 537

Anxietas improbi nec menas tem-
pore cessat xiii, 211 anxietate ca-
rens animus facit vatem egregium vii,
57

Anxius optat x, 80, 290 anxia epis-
tola iv, 149

Aonidum fontes vii, 59

Aper quando exspiravit dentibus
majoris apri xv, 162 dignus ferro
flavi Meleagri ante ipsum fumat v,
115 apri cunnes, (cibus delicatus) v,
167 aprum Tuscum figere i, 22 apros
totos sibi ponere, animal propter con-
vivium natum i, 141

Aperire jugulos tenui susurro iv,
110 vultum vi, 467 caput fuste ix,
96 aperto horto vivere vi, 18 aperta
agna palliat vi, 392 terra vii, 108
apertius quid iv, 69

Apex (mons) sublimis xii, 72

Apicius pauper xi, 3 miser et frugi
iv, 23

Apici mures iii, 207

Apium examen longa consederit
uva culmine delubri xiii, 68

Apium Graia meruisse coronas viii,
226

Aplustre triremis x, 136

Apollo juris peritus i, 128 an hoc
illi suaderet facinus xiii, 208 Mar-
syam vicit ix, 2 Apollinis et Musa-
rum æde relicta ipso facit versus vii,
37 Cirrhæi vatis spicula xiii, 79
status in foro Augusti i, 128

Appellat mercedem vii, 158 ap-
pellat puer unicus (rogat me) ix,
64

Apponere candelam valvis ix, 98
alutæ Lunam vii, 192

Appula gannit vi, 64

Appula prædia ix, 55

Appulia tanti vendit agros iv, 27

Aptas fontibus bibendis vii, 58 ap-
ta teneris quoque Mæcenatibus ves-
tis xii, 39 apti nos exercendis ca-
piendisque artibus xv, 145 aptior
hora capiendi cibo vi, 581 aptissima
quæque dabunt Dii x, 349

Apulia v. Appulia

Aquæ numen iii, 19 calidæ geli-
dæque minister v, 63 decoctæ v,
50 aquam aliam potare v, 52 jam
poscit Ucalegon iii, 198 aquas calida
a Meroë petitas vi, 528 aquis ad si-
dera missus xi, 63

Aquarius conductus vi, 332

Aquilam locupletem sexagesimus
annus affert xiv, 197 Aquilæ, famu-
læ Jovis, leporem aut capream ve-
nantur xiv, 81 custodes domiti Ba-
tavi viii, 52

Aquilone Decembri quid dicam
scapulis puerorum ix, 68

Aquinum (patria Juvenalis) iii, 819

Ara Deæ solis maribus patet ii, 89
cespitiis xii, 2 magna Herculis gau-
det Fabius viii, 13 rubens xiii, 37
Lugdunensis, ad quam rhetor dicit i,
44 Martia x, 83 vetus Pudicitæ vi,
306 aræ maturus xii, 7 aram Cere-
ris tangens pedemque perjuria vendet
xiv, 219 ante aram stetit vi, 390
Jovis ruit x, 268 ara Mæotide
(Taurica) sævior Egyptus xv, 115
aras violati numinis xiii, 219 num-
morum creximus nullas i, 114 aras
et Samothracum, et nostrarum licet
jures iii, 144 ad aras decatur ebur
xii, 112

Arabarches i, 130

Arachne levius torquetis fenum ii,
56

Aranæ arida descendit cum tela
xiv, 61

Aratro sterili litus versare vii, 49
queramus panem xiv, 181 alieno
lassus Marius viii, 246 ab ingrato
jam fastiditus bos x, 270 posito audit
montanum vulgus jura ferentem ii,
74 sub aratro inventis piscibus xiii,
65

Arbiter integer viii, 79

Arbitrio nostro necari xiii, 177

Arbor omnis populo mercedem
pendere jussa est iii, 15, 16 arboris
incertæ et puppis latus evertentibus
undis xii, 33 sacerdos magna Judæ-
orum vi, 545 Rutulæ xii, 105 ar-
bore ex nostra mensas xi, 117 jam
propria facit nidos xiv, 80

Arbusta mercari xiv, 144

Arca nostra maxima sit toto foro x,
25 aliena sumitur iii, 181 posita
luditur i, 90 exhausta vi, 363 a fer-
rata distat sacculus xi, 26 in ærata
multus fiscus xiv, 250 in Pieria nul-
lus tibi quadrans ostenditur vii, 8
quantum quisque nummorum servat,
tantum habet et fidei iii, 143 arcæ
patulæ angulus vix capit summam
xiii, 74

Arcadico juveni nil salit in parte
læva mamillæ vii, 160

Arcanam in aurem mendicat vi, 543
arcano volumine quodcumque tradi-

dit Moses xiv, 102 arcana lora (Sallustiana) ii, 125 face dignus, qualem Cereris vult esse sacerdos xv, 142 donant cyllindros ii, 61 prodere ix, 116 perdere xiii, 73

Arcades stupidi vii, 160

Arcessere summam perituram laticibus oppositis xi, 17 arcessitus adulter latet vi, 227

Archemori noverca vii, 235

Archetypus Cleanthas ii, 7

Archigallus obscœnus cet. vi, 512 sqq.

Archigenen advocat vi, 236 quære xiv, 262 Archigene eget xiii, 98

Archimagiri ix, 109

Arctus (non artus) inflexus vicorum iii, 236

Arcus veteres, h. e. aquæductus iii, 11 Herculis, (dono dati Philocteti, sine quibus Troja capi non potuit) xiii, 82 contrahit Pæan vi, 174 in arcu triumphali tristis captivus x, 136

Ardet adhuc œdium et vulnus Ombo et Tentyra xv, 35 adhuc magna domus, et jam accurrat cet. iii, 215 Julius ii, 70 jecur ira i, 45 pulmo Falerno iv, 139 et odit ix, 96 Setinum in lato auro x, 27 capnt foliibus atque caminis x, 62 ardent tæda i, 156 faces (amoris) vi, 139 membra sanguine xi, 6 vela xii, 22 spumantibus visceribus xiii, 14 ardebant cuncta et fracta compage ruebant (furente Caligula) vi, 618 ardebit ultimus (pauper) iii, 201 ardens purpura xi, 155 adhuc rigidæ tentigine vulvæ vi, 129 desiderio Bibulæ vi, 142 infremuit i, 166 ardentis massæ fuligine lippus x, 130 ardenti Tribuno sese indulgere ii, 165 stomacho hærens cibus iii, 234 ardentem barbam Antiochi x, 253 ardente semper camino crescent patrimonium xiv, 119 aëno decoxit xv, 81 ferro uritur xiv, 22 ardentibus animis xv, 52

Ardor quantus concubitus mentibus vi, 317

Arena Tagi iii, 55 lenta fori pugnam xvi, 47 Albana nudus venator iv, 100 rutila Pactoli xiv, 209 Samia, (ins. Junoni sacra) xvi, 6 arenam mediam foga lustravit gladiator ii, 144 arenæ municipalis perpetui comites iii, 34 arenæ idem juris (testandi) contingit vi, 217 veræ paratur vi, 251 arena tota fugit agnoscendus viii, 206

Areopagus, curia Martis Athenis, occulta tegit et tacite indicat ix, 101 Aretalogus mendax xv, 16

Argentea serpens Isidis vi, 533 sæcula vi, 24 pes xi, 128

Argentum vetus i, 76 grave xi, 41 leve xiv, 62 tenue venæque secundæ ix, 31 mittere (in mare) xii, 43 concisum in titulos faciesque minutas xiv, 291 purum ix, 141 argenti modium hic dabit iii, 220 paterni quodcumque superest vi, 365 puri vascula ix, 141. x, 19 quod erat, solis fulgebat in armis xi, 103 argento præferre caput quis nuncandet xii, 49 Argillam properare iv, 134

Argumenta viri spargere libris actorum ix, 85

Arguit quos ipsorum litera gemmaque xiii, 138 arguerint hoc fenestras in aure i, 105 arguitur culpa doctentis vii, 169

Aricina in valle lucus, Dianæ et Camœnis a Numa consecratus iii, 12 sq. Aricinos ad axes, i. Aricinas ad arces mendicare iv, 117

Arida aranea xiv, 61 catas vi, 144

Aristæ gratæ post munus xiv, 183 virides xiv, 147

Aristoteles similis ii, 6

Arma promovere ii, 159 supersunt spoliatis viii, 124 Vulcania capessas viii, 270 tulit posita tiara x, 267 movet eadem fritillo xiv, 5 infesta vallo xv, 121 quos tegunt xvi, 48 nocturna parare viii, 232 ponere vi, 264 armis his illa quoque tutas in aula iv, 93 armis industrius viii, 52 in armis mirmillonis pugnantem viii, 200 in armis solis fulgebat, quod argenti erat xi, 108 in parvis currit bellator Pygmæus xiii, 168 armis protegere lapsum xv, 155

Armamentaria cœli xiii, 83

Armata vii, 11

Armata contra pudorem et fortunam xvi, 84 armato custode tenentur iii, 306 armatis nautis obstat casa candida vi, 164

Armeniz flumina viii, 169

Armenius Zalates ii, 164 Armenio regi instantem cometen vi, 407 haru spice vi, 550

Armenti pater capto eripietur agello viii, 109 armenta famelica xiv, 147 Cæsaris xii, 106

Armiger dispensator i, 92

Armillatus (delator Domitiano gratus) iv, 53

Aro — arabat quantum sub Tatio
populus Rom. xiv, 160 arare littus
vii, 49

Arpinas novus (Cicero) viii, 237
alius (Marius) viii, 245

Arridens Fortuna improba noctu
nudis infantibus vi, 606

Ars Theodori rhetoris vii, 177 Pa-
læmonis vi, 452 arte omni libidinis
xi, 172 inopi cucurrit xii, 87 nulla
non petitus summus locus x, 110 be-
nigna finxit præcordia Titan xiv, 34
artes Graiæ xi, 100 artes accipe
nunc, ne cet. vii, 36 hæ sunt Prin-
cipis viii, 224 artibus honestis nullus
in Urbe locus iii, 21 patriciis iv, 101
quibus et moribus institutus hunc xiv,
73 exercendis capiendisque apti nos
xv, 145

Artaxata referunt mores prætex-
tatos ii, 170

Artifex acquirendi egregius xiv, 116
artificis consilium laudo, si cet. i v, 18
artificis oris halitus tantum valet x,
238 artificum magnorum pocula xi,
102

Artoptæ reverentia sit (al. artocopi)
v, 72

Artorius s. Arturius et Catulus vi-
vant istic (Romæ) iii, 29

Artus tenues miserari xv, 101

Arva cuncta diluvio tenentur vi,
410

Arrivagus excidet de temone Bri-
tanno iv, 127

Aranceæ magnus alumnus i, 20

Aruncii Actoris spoliis ii, 100

Arundinis motæ umbra x, 21

Aruspex, v. Haruspex

Arx Albana Domitiani iv, 145 sæva
tyranni x, 307 Tiburis summa iii,
192 xiv, 87 cœlestis xv, 146 arces
ad Aricinas mendicare iv, 117

Ascendit montem navigio i, 82

Asellas comites secum educit prop-
ter lac vi, 460

Asellius luxuriosus v, 118

Asellum bipedem sibi quærit alium
ix, 92 aselli coronati, (cujus præsen-
tia credebatur fecundari, quæ specta-
ret) vile caput ostendebat parvis
frons ærea lectis, ad quod lascivi lu-
debant ruris alumni xi, 96 sq. asello
imposito clunem submittit vi, 334

Asiæ flos servus v, 56 Asiam flam-
mis ferroque cadentem v, 266

Asiani equites vii, 14 Dii iii, 218

Asinius luxuriosus v, 118

Asparagis septa squilla v, 82 mon-

tanis xi, 69

Aspera vasa xiv, 62

Aspernatur delicias iv, 4

Aspersus glacie maculis Tiberinus
v, 104

Aspiceres jam cuncta per agmina
vultus dimidiis xv, 56 Aspicimus
populos xv, 169

Aspice sumendas in tempestate se-
cures xii, 61 quanta voce neget xiii,
76 portus et mare xiv, 275 quid
faciant ii, 166 quo fremitu vi, 261
quam longo pectore distendat lanceam
v, 80 tales rugas x, 193 nunc dam-
num x, 209 Aspicere currus et equos
faciesque Deorum vii, 68 Aspecti
semel echini litus dicebat iv, 143
aspectu fœda facies vi, 461 aspicien-
dus rogos x, 241

Assæ vetulæ hoc monstrant pueris
repentibus xiv, 208

Assem repetentibus (s. poscentibus)
pueris hoc monstrant vetulæ xiv, 208
rogat v, 144 xiv, 301 asse uno parta
Minerva x, 116 assibus paucis em-
tum xi, 145

Assaraci ad umbras venisset Pri-
amus x, 259

Assiculæ s. Asseclæ humili ix, 48

Assere duro ferit iii, 245 longo
premit vii, 132

Assidere puellæ xi, 200

Assidua incude xiv, 118 tabellæ
ix, 36 lector i, 13 lapsus iii, 7 as-
siduis sudibus cavare palum vi, 248
assiduis retibus penitus scrutante
macello v, 95 amomo udus viii, 159
cædibus udo gladio viii, 243

Assidue spectari xiii, 172 te sol-
licitent tabellæ ix, 36

Assueti coquere xv, 167

Assurgit juvenis vetulo xiii, 55

Assyrio in orbe Semiramis ii, 100
amomo viii, 159

Astræa, soror Pudicitæ, hac comite
paulatim ad Superos recessit vi, 19

Astringit ipse rotam multo suffla-
mine consul viii, 148

Astrologis magna fiducia vi, 554
sq. eorum ars iii, 43, 44. vi, 553—
581. xiv, 248

Astro Martis non felicior x, 318
quo se proferat læta Venus vi, 570
astrorum peritus vi, 586 motus igno-
ro iii, 43

Asturi domus iii, 212

Asylli s. Asylli uxor ad palum quan-
do gemit vi, 267

Asyle ab infami gentem deducit no-

bilis viii, 273

Atavi proavorum iii, 312

Atedius luxuriosus v, 118

Atellana exodio urbicus risum movet vi, 71

Ater vultur ejusque poena in inferis xiii, 51 atrum silicem pedibus contere vi, 350

Athenæ quem mirabantur torrentem x, 127 iopem vidistis hunc (Soeratem), nil præter gelidas ausæ conferre cicutas vii, 205 Athenas Graias et Romanas totus orbis habet xv, 110 Athenis ut curia Martia, occulta tegeas ix, 101

Athletis levibus donare omnia vi, 356

Athos olim velificatus creditur tempore Xerxis x, 174

Atlas quanto sublimior sit omnibus in Libya montibus scit xi, 24 Atlanta miserum olim minori pondere urgebant sidera paucis numinibus contenta xiii, 48 vocamus nanum viii, 82

Atreus pignorat lænam vii, 73

Atrides (maritus) si prægustaret Pontica ter victi cautus medicamina regis vi, 660 ad Atridem (Imperatorem) itur iv, 65

Atria magna nobilium curare vii, 91 tota exornant ceræ viii, 20 fœda stercore canino displicent xiv, 65 in atria migrat esuriens Clio vii, 7

Atroceum animum promittunt duræ per brachia setæ ii, 12

Attendit longum vi, 66 attendas parumper quantum queratur x, 251 attendas si interius xi, 16

Attegiæ Maurorum xiv, 196

Atteritur res sufflamine litis xvi, 50 galea gibbus vi, 108 lumbus pumice viii, 16 attrita de fronte ruborem ejectum xiii, 242

Atticus eximie cœnat xi, 1

Attigit non ullam partem vitæ xiv, 106

Attigerant corvi nunquam majora cadavera ix, 252

Attollit marmore villas xiv, 95 oculos ii, 95 pendentes præmia coxæ vi, 321 paupertatem propinqui xiv, 236

Attonitus pro electro xiv, 306 cum putaret xii, 21 attonita urbs iv, 77 xi, 197 de lodice paranda vii, 67 attonito Alcinoö narrat xv, 13 attonitæ cornu pariter vinoque feruntur vi, 216 attonitos quos habet mens diri facti conecia xiii, 194 procures

in arcem traxerat iv, 146 attonitia ponit præsidium viii, 239

Avaritia notatur xiv, 107 — 209 quod vitium fallit specie virtutis et umbra, cum sit triste habitu cet. xiv, 107 sq. avaritiæ sinus quando major patuit i, 88 frena pone viii, 89 avaritiam solam inviti juvenes exercere jubentur xiv, 108

Avarus dives jam didicit admirari disertos vii, 30 laudatur tanquam frugi xiv, 111 mollis summm monstrum ix, 38 avari properantis quia metus aut pudor xiv, 178 avaræ nurus corruptor quem patitur dormire i, 77 avaro quæ nupsit locuples, vicia est vi, 141 avaros pater credit animi felices xiv, 119 producit pueros lævo monitu xiv, 228

Auctio conjugis fit vi, 255 commissa vendit vii, 10

Auctor fœnoris pallet xi, 48 auctores omnes noscat præceptor vii, 231 auctoribus Deis ultor patria Orestes viii, 216 auctor contrarius flebat x, 30 auctori ipsi displicet, quodcumque malo committitur exemplo xiii, 2 auctoribus magnis exempla subeunt animos xiv, 33

Auctumnus Phæacum perpetuus v, 151 frigore siccatus xi, 75 auctumni post finem xiv, 190 auctumnos per quinque vi, 230 auctumno letifero cedente pruinis iv, 57 uno quot ægros occiderit Themison x, 221

Audacia cum magna superest malæ causæ, creditur a multis fiducia xiii, 109 perdita iii, 72

Audax conviva v, 74 sponsio xi, 199 audaces carinas x, 264 audacius nihil est deprensus vi, 284

Audet quicquid Græcia mendax in historia x, 175 monstrum xv, 122 quis nunc, caput præferre argento xii, 48 audent aliquid de moribus ii, 2 plurima non dicere homines pertusa læna v, 131 res turpiter vi, 97 viii, 165 grandia monstra vi, 645 audebis quandoque fœdius aliquid ii, 82 auderet quis proponere talem piscem aut emere iv, 47 aude aliquid Gyaris aut carcere dignum, si vis esse aliquis i, 73 te miserum dicere xiii, 161 ausus nondum hædulas mordere virgas humilis salicti xi, 67 ausa præferre tegetem vi, 117 ausi, quod liceat punire tunica molesta viii, 235

Audio quid moneatis vi, 346 audit amicas vi, 481 Fabios planipedes

viii, 191 audiat testarum crepitus ille cet. xi, 169 audiret te montanum vulgus leges ac jura ferentem ii, 74 audi et miserere xii, 24 audi facinus majoris abollæ iii, 115 quæ Claudius tulerit vi, 115 nunc ferula xi, 64 audi, nulla unquam de morte hominis cunctatio longa est vi, 220 audita vox media nocte cet. xi, 112

Auditor tantum ego semper i, 1 Auditores clamore laudant recitantem et agentem i, 1 sq. xiii, 32

Avelli Circensibus iii, 223

Aventini cælum hausit iii, 85

Averte negotia dilatis curis xi, 181 aversus jacuit maritus nocte vi, 476

Auferri jubebit viridem thoraca v, 144 abstulit munere tanto præcipuam ceram in tabulis orbi senis iv, 19 claras Urbi illustresque animas impune iv, 151 quantum nominis non Octavium viii, 242 Fortuna caput servatum victo Pompeio x, 286 abstuleris spem servorum, venit aquarius vi, 331

Aufidio notior mœchus ix, 25

Augere peculia cultis servis iii, 189 aucti subsidiis xv, 73

Augur Phryx et Indus responsa dabunt divitiis vi, 585

Angusta meretrix vi, 118 rupes Caprearum x, 93

Augustum Sejanum dicere x, 77

Augusti victoria Actiaca viii, 241 sq.

Augusto mense recitantes poetæ iii, 9

Aviam amici resupinat iii, 112

Avis rara in terris nigroque similima cyno mulier casta vi, 165 Junonis vii, 32 aves famulæ Jovis et generosæ xiv, 82 Afræ xi, 142

Aviti ruris convallē xvi, 36

Aula Sicula non mitior vi, 486 aulam amici resupinat iii, 112 aula in illa quoque tutus his armis iv, 93 aula nullus tibi parvulus inserit Æneas v, 138

Aulæa recondita cessant vi, 67 Floræ, Cereris, et Cybeles xiv, 263 Sarrana pictæ togæ x, 39 in tragœdiis obventa scenæ, ut siparia in comœdiis viii, 186

Aulica vita misera iv, 74

Avolat inde vi, 226

Aura modica non multum fortior ventus xii, 66

Aurelia vendit pisces v, 98

Aureus unus contigit pragmatico vii, 123 aurea trulla iii, 108

Auriculis nasoque carentem Galbam viii, 5

Aurigarum factiones vi, 590. vii, 114

Auris ut sentiat, clamore opus est x, 215 aurem in arcanam Judæa tremens mendicat vi, 543 facilem præbere v, 107 percutit fragor xi, 195 miseram inebriat vinosus ix, 112 calentem, lasciviam notam xi, 187 in aurem amici facilem stillavit venenum iii, 122 in aure placentas, coram aliis pultes dictare puero xi, 59 aure tyranni quid violentius iv, 86 in aure servi molles fenestræ i, 104 aures Principis contingere x, 341 servis perforantur i, 104 auribus extensis magnos mulier commisit elenchos vi, 459 in iis annulos et viri gestant in Oriente i, 104

Auratum reticulum comarum ii, 96 auratam juvenecam Junoni cedere vi, 48 aurato lecto vix ulla puerpera jacet vi, 594 aurata lacerna fulgere quibus mos est x, 212 anratis papillis nuda constitit Messalina vi, 123 Auroram usque a Gadibus x, 9

Aurum æstivum ventilare digitis sudantibus i, 28 furtivæ pelliculæ i, 10 tibi non committitur v, 89 quod victori postulat populus vii, 248 quod Tagus et Pactolus volvit xiv, 299 Etruscum puero contigit v, 164 latum pictæ vestis vi, 482 longum nudis cervicibus ostendere vi, 589 exequare montibus xii, 129 auro scripto radiat Germanicus vi, 205 semestri circumligat digitos vatū vii, 89 in lato ardet Setinum x, 27 auro nullo violatus Jupiter xi, 116

Aurancæ magnus alumnus (Lucilius, vel Turnus, Lenius, Silius) i, 20

Aurunci Actoris spoliū ii, 100

Auspex venit cum signatoribus x, 326

Auster dum se continet, dum sedet et siccit madidas in carcere pennas v, 100 urget iv, 59 austri et Septembris adventum metuere vi, 517 Austro et Coro semper tollendus xiv, 268 austris deficientibus xii, 69

Aut dic, aut accipe calcem iii, 295

Automedon puer lora tenebat i, 61

Antonōes gestus in Atellana vi, 73

Αὐτὸς γὰρ ἐφέλκεται ἑδρα κίναδος ix, 37

Autumnus, v. Auctumnus

Avunculus Neronis, Caligula vi, 615 Bruti, Cato xiv, 43

Avus quis cœnavit secreto septem
fercula i, 95 avos vetustos porticibus
disponere vi, 163 squalentes tradu-
cit viii, 17

Auxilium petere et præstare mu-
tuus nos affectus jubet xv, 150 aux-
iliis pro omnibus et legionibus totis
Decii sufficiunt Dis infernis viii, 256

Axis Gallicus viii, 116 Hyperbo-
reus vi, 470 procubuit, qui saxa Li-
gustica portat iii, 258 axe citato
pervolare Flaminiam i, 60 sub quo-
cumque xiv, 42 axes ad Aricinos
mendicare iv, 117

B

Babylonem, a figulis munitam ur-
bem, intravit Pellæus juvenis, et ibi
mortuus est, x, 171

Baca s. Barca Sabina nutritus iii,
85

Bacchanalia vivunt ii, 3

Bacchari carmen grande vi, 636

Bacchi Alcyonem vii, 12

Bacillo nullo dextram subeunte iii,
28

Baculus et ab eo tata senectus ix,
140

Bæbius Massa delator i, 35

Bæticus aer pecus inficit xii, 42

Baiarum janua Cumæ iii, 4 Baias,
et ad ostrea currunt xi, 49

Baianæ cymbæ pervia interiora
stagna xii, 80

Balæna Britannica quanto major
delphinis x, 14

Balantem pecudem spondere sa-
cello xiii, 233

Balneolum Gabiis conducere vii, 4

Balnea intrat eunuchus 6, 375 vex-
at lutulenta turba vii, 131 sexcentis
vii, 178 Phœbi vii, 233 nocte snbit,
conchas et castra moveri jubet,
gaudet sudare tumultu, cum cecide-
runt brachia massa, et aliptes cet. vi,
419 sqq. in balnea portas crudum
pavonem i, 143 defert testiculos
pugillares xi, 166 in balneis lavantur
quadrante ii, 152. vi, 447

Baltea ulciscuntur rumoribus servi
ix, 112

Baltens quos ambit xvi, 48

Baptæ soliti Cecropiam lassare
Cotyto ii, 92

Barba mihi juveni gravis sonabat
tondente aliquo i, 25. x, 226 uda
terit inguina Rhodopes ix, 4 cum

prima resecentur crimina viii, 160
barbæ desperatio est eunuchis vi, 367
barbam ardentem Antilochi cæsi x,
253 metit primum, qui dies festus
iii, 186 barbam ejus tua janua vidit
vi, 215 alendi et tondendi mos iii,
186. vi, 26, 105 pectere cum cœ-
perit xiv, 216 barba majorum dig-
num xvi, 31

Barbarus endoperator x, 138 bar-
barus (rex gemmam) dedit incestæ
sorori vi, 158 solitus sævire in Co-
rum atque Eurum flagellis x, 181
barbara lupa iii, 66 turba xv, 46

Barbato cuicumque puer assurge-
bat xiii, 56 nondum Jove vi, 16 regi
imponere facile est iv, 103 barbatos
magistros adnovere xiv, 12

Bardaicus judex xvi, 13

Bardiæ judex xvi, 13

Baream curas vii, 91 occidit Stoi-
cus iii, 116. i, 33

Bascandæ xii, 46

Basia blanda jactare rhedæ devexæ
iv, 118 indulgere plectro grato vi,
384

Basilos agit et bene dicit vii, 145
sq. quot socios circumscripserit x,
223

Batavi domiti viii, 51

Bathyllus mollis saltat Ledam vi,
63 adolescens Samius, dilectus Ana-
creonti et Polycrati tyranno, qui sta-
tuam ei posuit xiii, 119

Beati pauperis nullum putat ex-
emplum esse xiv, 120 beatæ vetulæ
vesica i, 39 beatum se fecerat ex-
iguis tabulis i, 67 beata lance ra-
diat Dacicus vi, 204 beatius quid
illo cive natura, quid Roma tulisset x,
279

Bebriaci campo spoliū affectare
Palatii ii, 106

Bedriaci campo ii, 106

Belides multæ tibi occurrent vi,
656

Bellator Pygmæus xiii, 168 ferox,
equus vii, 127 bellatorum tot effigies
viii, 10

Bellerophonti forma nocuit x, 325
sqq.

Bellonæ furentis chorus vi, 512
æstro percussus divinat ut fanaticus
iv, 124

Bellua s. Belua dextra illi jacebat
iv, 121 peregrina iv, 127 Gætula
portat ducem x, 158 bellua (leo)
constat leviori sumtu vii, 77 depo-
suit dentes Nabatæo saltu xi, 126 ta-

lis non concipitur nostro sub sidere xii, 104

Bellum dirimente Sabina vi, 164 belli partem aliquam xii, 110 bello maturus viii, 169 bella horrida capessere xiv, 242 bellorum exuviae x, 133 pompa x, 281 tot animæ ii, 156 et pacis rebus agendis xiv, 72 ultima xv, 95 bellis socialibus v, 31

Belua, v. Bellua

Bene habet x, 72 dicit vii, 147 ructavit iii, 107 cantat vii, 194

Beneventanus sutor v, 46

Benigni fati hora plus valet quam cet. xvi, 4 benigna manu natura larga tribuit x, 301 manu Parcæ pensa ducunt xii, 64 arte quibus præcordia finxit Titan xiv, 34

Beronices s. Berenices in digito pretiosior factus adamus vi, 156

Beryllo inæquales phialæ v, 38

Beta et alpha xiv, 209

Bibit ab octava i, 49 vitreo Priapo ii, 95 et vomit vi, 432 quo callidus emtor Olynthi xii, 47 vernum contracta cuticula solem xi, 203 bibit toties novum mustum x, 250 dum bibimus—obrepit senectus ix, 128 bibebat quantum Saufeia ix, 117 bibet cras aliquid Albanis de montibus v, 33 bibitur concha vi, 304 bibunt nulla aconita fictilibus x, 25 bibendum porrigere vi, 597 bibendis fontibus Aonidum aptus vii, 58

Bibalæ desiderio Sertorius ardet vi, 142

Bidentis amans iii, 228

Bigarum rotæ x, 59

Bilibres esse cœperunt testiculi vi, 372

Bilis hinc stomacho xi, 128 bilem substringit opertis oculis vi, 433 bilem aut risum moverat quibusdam xv, 15 effundere per lacrymas v, 159 contrahat uxor tacito tibi xi, 185 bile mediocri ferenda res xiii, 143 bile jecur ardet i, 45

Bimembris pueri monstrum xiii, 64

Bina vix jugera dabantur pro multis vulneribus xiv, 163

Bipedem asellum sibi quærit alium ix, 92

Bipennem insulsam et fatuam tenebat Tyndaris vi, 657

Bis ut ferat illum v, 164 bis septem ordinibus xiv, 324 quingenta dedit vi, 137

Bistones qua rabie sæviunt xv, 124

Bithynicus Volusus xv, 1

Bithynus tyrannus (Prusias) x, 162

Bithyni servi equites facti vii, 16

Blæsis atque mero titubantibus xv, 48

Blandiar ne nobis iii, 126

Blanda basia jactare rhedæ devexæ iv, 118 blanda excepit intrantes vi, 125 vox et nequam quod non excitat inguen vi, 197 blandæ tabellæ ix, 36

Blandus Rubellius viii, 39

Boccar s. Bocchar, cum quo nemo

Romæ lavatur propter oleum v, 90

Boletum domino ponere v, 147

Agrippinæ vi, 621 condire xiv, 8

Bombycinus panniculus vi, 260

Bona Dea placatur abdomine porcæ et magno cratere ii, 86 Bonæ Deæ secreta nota vi, 314 sacra turpissima, et a semiviris etiam celebrata submotis feminis ii, 84 sq. et vi, 314 sqq. 355 sqq.

Bonus Piso v, 109 esto miles viii, 79 odor lucri ex re qualibet xiv, 204 quis et face dignus arcana—nulla aliena sibi credat mala xv, 140 boni rari: numerus vix est totidem, quot Thebarum portæ, vel divitis ostia Nili xiii, 26 bonorum regum ultimus viii, 259 bonos quanta præmia maneant viii, 92 bonum vita jucundius vindicta xiii, 180 boni rari summique voluptas vi, 180 bona animi prima mihi debes viii, 24 donavit præsepibus i, 59 vera pauci dignoscere possunt atque illis multum diversa, remota erroris nebula x, 2 sq. tota feruntur ad Phialen x, 287 summa putes, aliena vivere quadra v, 2 bonis quæ tarpia, decebant Crispinum iv, 13 bonis humanis majora creduntur tropæa cet. x, 137 melior fati v, 133 Locusta instituit rudes propinquas i, 71 melior, qui semper potest alienum sumere vultum iii, 104 quæ comœdia, quis mimus plorante gula v, 158 nec vultu ibat iv, 104 meliorem præsto magistro discipulum xiv, 212 melius, quod nil animis in corpora juris indulget natura ii, 139 melius, quidquid leviusque putaris x, 344 in melius nihil proficis usu xiii, 18 melius nos Zenonis præcepta monent xv, 106 meliore luto iis finxit præcordia Titan xiv, 35 meliora pensa ducunt Parcæ xii, 64 et plura reponit Persicus iii, 220 optimus hic et formosissimus idem x, 331 Præfectorum Pegasus iv, 78 optima nunc

via summi processus vetulae vesica
beatæ i, 38 optima sylvarum pelagi-
que vorabit i, 135 domus paratur
Soræ iii, 223 quare Cesennia teste
marito vi, 136 hæc pars sensus nos-
tri xv, 133

Bœotia sub crasso aëre nasci x, 50
Bootæ pigri sarraca frigida se cir-
cumagunt v, 23

Bos si ederet agnum ii, 123 vetu-
lus, ab ingrato jam fastiditus aratro,
qui domini cultris tenuis et miserabile
collum præbet x, 268 sq. magnus
cretatusque, in Capitolia ductus x, 66
bovis corio in mare deducendus xiii,
155 bove percusso mugire Agamem-
nona credit Ajax xiv, 286 boves
macri xiv, 146 disjunge v, 119 boum
paucæ juga nunc sociis viii, 108

Braccæ s. braccæ ii, 169

Brachatorum pueri viii, 234

Brachia ceciderunt lassata gravi
massa vi, 421 direxit contra torren-
tem iv, 89 porrecta, quæ pelago oc-
currunt medio xii, 76 nigra Vulcani
xiii, 45

Bracteolam de Castore ducat xiii,
152

Brevis puteus nec reste movendus
iii, 226 sopor xiii, 217 breve sit,
quod turpiter audes viii, 165 lumen
candelæ iii, 287 brevibus focus xi,
79 Gyris et carcere dignum i, 73
remis xv, 128 brevior coma philoso-
phorum supercilio ii, 15 virgine
Pygmæa vi, 505 dimidio tegetis pars
v, 9 brevior via illi conferet hæc xiv,
223 brevissima vitæ miseræ portio
ix, 127

Breviter dare omnia soli Pacuvio
xii, 125

Brigantum castella xiv, 196

Britannica balæna x, 14

Britannice generose vi, 124

Britanni minima nocte contenti ii,
161 unde dicti xv, 124 Britanno
de temone excidet Arviragus iv, 126
Britannos Gallia facunda causidicos
docuit xv, 111

Britones qua rabie sæviunt xv, 124

Bromium jam durum jamque ton-
dendum eunucho committere noli vi,
378

Bruma spirante ix, 67 brumæ tem-
pore iii, 102 mensæ vi, 153 brumam
famemque illa reste cavet xiv, 273

Bruscia fascia s. ascia ix, 14

Brutidius Niger meus pallidulus x,
83

Bruttia calidi tibi fascia visci præ-
stabat nitorem ix, 14

Brutus nec erit, Bruti nec avuncu-
lus (Cato) usquam xiv, 48 Bruti
consulis juvenes prodita laxabant por-
tarum claustra tyrannis exulibus viii,
261 sq. Brutum et Volesos quæ de-
cebunt viii, 182 Brute, quis priscum
illud miratur acumen tuum iv, 103
Brutorum et Cassii natalibus Thræsea
Helvidiusque coronati vetas vinum
bibebant v, 37

Bubulci filius suspirat longo non
visam tempore matrem xi, 151 bubul-
co iudice vii, 116

Bucca foculum excitat iii, 262 ves-
titur tiara vi, 516 in vetula scalpit
mater simia x, 195 buccæ Curtius
et Matho oratores xi, 34 notæ per
oppida iii, 55

Buccina s. Bucina surda nihil ge-
meret grave vii, 71 fedæ famæ xiv,
152

Buccula pendens de fracta casside
x, 134

Bulbi veteres, Maurorum epimenia
vii, 120

Bulla dignissime senior xiii, 33
aurea et scortea puerorum v, 164, 165

Bullatus hæres xiv, 5

Bulli veteres, Maurorum epimenia
vii, 120

Busta, et ad ea portandum cadaver
iii, 33

Buxo intactum caput xiv, 194

C

Caballi Gorgonei iii, 118 caballo-
rum prædo s. præda Prætor xi, 193
caballis immeritis franguntur crura x,
60

Cahirorum aræ lii, 144

Cachinni rigidi censura x, 31 ca-
chinno majore concutitur lii, 100
vulgi excipitur xi, 2

Cacoethes scribendi insanabile te-
net multos vii, 52

Caculi servi rustici, propr. milita-
res ix, 61

Cacus ictus ab Hercule v, 125

Cadaver ad busta portandum con-
ducere iii, 32 cadaver obtritum vul-
gi iii, 260 cadaveris partem affert
vultur xiv, 78 cadavere crudo con-
tenta xv, 83 toto jacuit Catilina x,
288 cadavera majora nunquam atti-
gerant corvi viii, 252 per densa Per-

sarum tarda prora x, 186 cadavera
nulla quod calcent xv, 60

Cadit grex totus in agris unius
stabie porci ii, 80 ventus v, 101
tanta verborum vis vi, 440 in terras
ignis xiii, 296 cecidit e cælo tertius
Cato ii, 40 flammis ferroque Asia x,
206 domus magna Asturici iii, 212
cadunt vasa fenestris lii, 271 sub ju-
dice morum iv, 12 brachia lassata
gravi massa vi, 421 omnes a crinibus
hydri vii, 70 inde partes vii, 123
sub quo crimine x, 69 cecidit Cethe-
gus integer x, 287 cadet nulla un-
quam coturnix pro paire xii, 98 ebur
ante Lares Gallitæ xii, 113 casurus
cito jam perlucente ruina xi, 13

Caduceus Aëubis et Mercurii vi,
537

Caducum dulce capit heres ix, 88
caducis junguntur multa commoda
ix, 89

Cadurci nivei institor vii, 221 ca-
darco violato magna debetur pœna
vi, 537

Cæcus adulator grande monstrum
iv, 116 teneam nummos xiii, 94 cæca
cupidine ducti x, 351 cæci vitio xii,
51 cæcos veteres sanant mortaria
vii, 170

Cæde Lamiarum madenti iv, 154
sine cæde et sicca morte ad generum
Cereris pauci descendunt reges et
tyranni x, 112 cædibus assiduus udo
gladio viii, 243

Cædicius gravis xiii, 197 facundus
xvi, 46

Cædit pectus pugnis xiii, 127 Syl-
vaso porcum vi, 447 more Numæ
lanatas et juvenum ante Jovis altaria
viii, 156 niveam agnam Regiæ xii,
3 cædit, donec lassis cædentibus
cet. vi, 483 sq. securis rotas x, 60
eos flagellum occultum surdo verbere
xiii, 194 cecidit nullum forte iii, 278
cæditur lautissima cæna xi, 140 cæ-
duntur mariscæ ii, 13 cæde auratam
Junoni juvencam vi, 48 cæsa est in-
genio manus et cervix x, 120

Cælator curvus ix, 145

Cælati miltum, quo biberat xii, 47
cæata cassis xi, 103 pocula i, 76

Cælibatus pœna ix, 87 sq.

Cæpe et porrum nefas violare xv, 9

Cærula lumina Germani xiii, 164

Cærulea scutulata ii, 97 cærulei
panis mucida frusta xiv, 128 cæru-
leos venerantur Ægyptii xv, 7

Cæsar indulxit omnia Narcisso xiv,

330 deduxit donatos ad sua flagra
Quirites x, 169 Cæsar, mitte Ostia
viii, 171 Cæsaris mensæ v, 4 uxor
x, 330 armentum xii, 106 hostem
calcemus x, 86 vivaria depastum
pisces iv, 51 duo Anticatores vi,
338 in Cæsare tantum spes et ratio
studiorum vii, 1

Cæsaries flava Germani xlii, 165

Cæsennia s. Cæsonia totam tremuli
pulli frontem infudit avunculo Nere-
nis vi, 616

Caietæ litore xiv, 87

Calaguris, Vasconum opp. in His-
pania, cujus incolæ, a Pompeio ob-
sessi, uxores liberosque comederunt
xv, 93 sq.

Calamos frange vii, 27 venatricis
puellæ xiii, 80

Calathis peracta vellera refertis ii,
54

Calcens rupta pelle patet lii, 149
senatorius qualis fuerit vii, 192 judex
bardaicus xvi, 13

Calcor planta magna iii, 248 cal-
cent quod nulla cadavera xv, 60 cal-
cemus hostem x, 86 calcatam bellis
socialibus uvam v, 31 urliam con-
jugis vi, 312

Calculus ponatur ix, 40 nobis non
ex hac materia (ebore) xi, 132

Calendis femineis h. e. Martiis mu-
nera secreta tractas longa positus ca-
thedra ix, 53

Calenum molle i, 69

Calet sola febre minimus gelido in
corpore sanguis x, 218 calet et reg-
nat mulier vi, 149 caluerunt saxa
anima s. animas i, 83 calentem au-
rem, lasciviæ notam xi, 187 calentia
fœno ova xi, 70

Calicem nasorum quatuor Beneven-
tani sutoris nomen habentem, ac jam
quassatum, et rupto poscentem sul-
fura vitro, siccabis v, 47 ad calicem
stertere i, 57 calices thermarum viii,
168 plebeios xi, 145

Calida Meroë vi, 527 juvena vi,
369 calidum lupanar vi, 121 calidi
visci fascia Bruttia ix, 14 calidæ
gelidæque minister v, 63 Copti xv,
28 columbæ pulmone vi, 549 po-
pinæ xi, 81

Caligantes fenestræ vi, 31 caliga-
tus veniam adjutor iii, 322 caligatos
tot offendere xvi, 24

Caligas tot offendere xvi, 24

Caligo animi vi, 613 futuri dam-
nat genus humanum vi, 556

- Caligula Lugduni instituit ludos i, 44. xi, 20. furere cœpit avunculus ille Neronis, cui totam tremuli frontem Cæsonia pulli infudit: ardebant cuncta et fracta compage ruebant, non aliter quam si fecisset Juno maritum insanum vi, 615 sq. 624 sq.
- Callebat primo deprendere morsu, ubi ostrea nata forent iv, 142
- Callidus jam nota arte i, 123 aliptes vi, 422 emtor Olynthi xii, 47
- Calliope incipe iv, 34
- Calorem si sentire cœpit locuples xii, 98
- Calpe relicta xiv, 279
- Calvina iii, 133
- Calvinus, amicus poëtæ xiji, 5
- Calvo grege Gallorum vi, 533 Neroni iv, 38
- Calx — calcem accipe iii, 295. calibus nudis premere anguem i, 43
- Camerinus viii, 38 Camerinus vii, 90
- Camilli manes ii, 154 more servato, miles ne vallum litiget extra vi, 16
- Camino semper ardente crescunt patrimonia xiv, 118 caminis atque foliibus ardet x, 61
- Cammarus constrictus v, 84
- Camœnarum lucus, fons, delubra, a Numa iis sacra iii, 12 Camœnas tristes respexit Cæsar vii, 2 Camœnis ejectis mendicat sylva iii, 16
- Campania provida Pompeio dederat febres optandas x, 283
- Campi severi jugeribus cede, Gradiæ, quem negligis ii, 132 campum ademit mihi vicinus xvi, 37 campo hoc decurrere libet, per quem magnus equos Auruncæ flexit alumnus i, 19 campis Thessaliæ quantum tituli abstulit Octavius viii, 242
- Candelæ lumen breve iii, 287 candelam apponere valvis ix, 98
- Candida et nuda signa iii, 216 Io vi, 526 cervix gladio præbenda x, 345 scrofa nomen dedit Albæ xii, 72 casa obstat nantis armatis vi, 154 in candida vertere nigrum iii, 30
- Candiduli divina tomacula porci x, 355
- Canet mons oliva xiv, 144
- Canini farria v, 11 canino rictu latravit uxor Priami x, 271 stercore fœda atria xiv, 64
- Canis et postes loquuntur ix, 104 canem venerantur Ægyptii xv, 8 canibus pigris scabieque vetusta levibus, et siccæ lambentibus ora lucernæ viii, 34
- Canistris consuetis vis impleri andax conviva v, 74
- Canities nova est iii, 26 inguinis ægri quid sperare potest x, 208
- Canna Micipsarum quod subvexit v, 89
- Cannarum vindex annulus x, 165 in pulvere victi Consules xi, 198 Canis consumpta juvenus ii, 165 a Canis an Urbem petat vii, 163
- Cano. — caneat hoc Ithacus solus nullo sub teste xv, 26 vera ac manifesta Laronia ii, 64
- Canopi, verna, Crispinus i, 26 famosi luxus vi, 84. xv, 46
- Canoro choro Gaditana incipit prurire xi, 162 canoris modis eloquium vocale nectere vii, 18
- Cantaber unde Stoicus xv, 108
- Cantharus parvulus iii, 205
- Canto — cantare Chrysogonum vetant vi, 74 sub antro Pierio vii, 59 cantat bene, etsi perfrixit vii, 194 quæ Sostratus madidis alis x, 178 cantabat Achilles patriis in montibus vii, 210 cantavit nunquam in scena Orestes viii, 220 cantaverat hic recto aëre ii, 118 cantabit vacuus coram latrone viator x, 22 eadem versibus isdem vii, 153 cantet potius uxor vi, 398 cantare Chrysogonum vetant vi, 74 sub antro Pierio vii, 59 cantabitur conditor Iliados xi, 178 cantante quæ voluptas x, 210 cantandum non est, res vera agitur iv, 35
- Cantus magici vi, 610 Siculos effugit Ulysses remige surdo ix, 150 pernoctantis parasiti xiv, 46 galli secundi ix, 107 cantu gaudet mulier vi, 379 sq. fœdo ad peregrina pulpa gaudebat prostitui Nero viii, 225
- Canus rector (navis) xii, 32 cana monstrante gula xiv, 10
- Canusina ovis vi, 150
- Capax urnæ crater xii, 44 cera i, 63 crusta Heliadum v, 37 divinarum xv, 144 tabula viii, 6 fœneris, argenti et agrorum venter xi, 41
- Capella ab hirsuta jaculum torquere discit v, 155 capellæ fœtum jugulare nefas in Ægypto xv, 12
- Capella campidoctor, centurio, lanista, orator cet. v, 155
- Capena madida iii, 11
- Caper stans extra pocula i, 76
- Capessere arma viii, 270 bella xiv, 242

Capillato consulo v, 30

Capilli tonsi olim rectique, atque hodie tantum propter convivia pexi xi, 149 flexi crimen vi, 493 puellares faciunt incerta ora xv, 137 capillis laceratis disponit crinem vi, 490 majorum dignum xvi, 31 Cf. Coma et Crinis

Capis mercedem v, 13 non capit Hannibalem Africa x, 148 non capit has nugas humilis domus xi, 169 capit circus hodie totam Romam xi, 195 angulus vix patulæ arcæ summam xiii, 74 capiunt plus intestina poetæ vii, 78 ceperunt quantum Socratici penates xiv, 320 capies regem aliquem iv, 126 capi voluit piscis iv, 69 capiendi bona jus nullum uxori i, 55 capiendo cibo aptior nulla bora vi, 580 capiendis artibus apti xv, 145 captum nidore v, 162 capta qua juvena Hippias vi, 103 capto agello pater armenti eripitur viii, 109 capti cupidine x, 351 captos dulcedine animos vii, 84 captas modo Orcadas ii, 160

Capistro maritali stulta porrigit ora vi, 43

Capito et Numitor ruerunt fulmine justo, piratæ Cilicum viii, 93

Capitolia nostra vincebat Posides spado xiv, 91 in Capitolia duc magnam cretatumque bovem x, 65

Capitolinam quercum (coronam) sperare vi, 387 Capitolinis generosior ii, 145

Cappadoces (servi) equites vii, 15 Cappadoces, Cilices et Cretenses perfidia malisque artibus infames vii, 14, 15

Capreæ frustum subducere xi, 142 capream famulæ Jovis venantur xiv, 81

Caprearum in rupe augusta sedentis Principis x, 93 a Capreis verbosa et grandis epistola venit x, 72

Caprificus discutit saxa x, 145

Capræ angustæ custos vernula sequitur x, 117

Captat pater Coranum xvi, 56

Captator Lenas quod emat, sumitur illinc v, 98 captatore macello cariturus vi, 40 Cosso x, 202 captatoribus horum xii, 114

Captivus tristis in summo arcu ac triumphali positus x, 136 agmine circumducto x, 280 captivis triumphos dabunt Fata vii, 201

Caput timidum abluet vorticeius

Tiberis vi, 524 miserum mihi dirus Hannibal implet vii, 161 tremulum Claudii descendere jussit in cælum vi, 622 adoratum populo Sejani x, 62 marmoreum est Herma viii, 55 servatum victo abstulit Pompeio x, 286 leve senum x, 199 præbere venale sub domina hasta iii, 33 præbebis quandoque pulsandum v, 172 submitte vi, 207 altum ædificat tot compagibus vi, 503 movit serpens argentea vi, 538 aperire fuste ix, 98 scalpunt uno digito ix, 133 præferre argento quis nunc audet xii, 48 intactum buxo xiv, 194 vacuum cerebro jam pridem ventosa cucurbita quærit xiv, 58 vile aselli coronati ostendebat parvis frons ærea lectis xi, 97 inde morbi iii, 236 capitis perjury pœna nullane erit xiii, 174 discrimine quanto constant xiv, 258 tam vacui populum putavit xv, 23 pudici matrona vi, 49 capiti tignum incutit iii, 246 impolitas tot res iii, 252 graves dentes deposuit belua xi, 127

Carbone in tuo pia thura ponimus xiii, 116 a carbone ad rhetoras mitti x, 131

Carcer rusticus xiv, 24 carceris nigri uncum pati xiii, 245 carcere in longo castrorum mansit vi, 561 Æolio x, 181 uno contenta quondam Roma iii, 314 fornicis x, 239 nasæ inclusus xii, 123 carcere et Gyaris dignum aliquid ande, si vis esse aliquis i, 73 in carcere madidas penas siccant Auster v, 101

Cardiacus amicus v, 32

Cardine facili patuerunt valvæ iv, 63

Caret censu i, 59 anxietate animus vii, 57 somno iii, 56 caruisse tandem parva Seripho vi, 564 uno anno Circensibus xi, 53 morbis et debilitate xiv, 156 auriculis nasoque viii, 5 cruciatu et pœna x, 287 carentem mortis terrore animum x, 357 vitio domum xiv, 69 cariturus turbine magno vi, 39

Carfina mœcha ii, 69

Carina Actiaca ii, 109 carinas audaces ædificare cepit Paris x, 264

Carmen triviale communi feriat moneta vii, 55 amicæ Thebaidos vii, 82 magicum vi, 133 grande bacchamur vi, 636 carmine solo se vexant vii, 63 carmina divina Opici rodebant murea iii, 207 sublimia facis in parva cella

- vii, 28 quæ tradunt xv, 117 Maronis dubiam facientia palmam xi, 179
 Carnem supervacuum abscindere s. abruptum Galli solent ii, 116 carne nova accedente, si quam dabat hostia xi, 85 hac nil unquam libentius edit xv, 86 humana nec suillam distare putant Judæi xiv, 96 carnibus humanis vesci licet Ægyptiis xv, 13
 Carnifices inter jacet Lateranus viii, 175
 Carpathium Gætulaque æquora transilire xiv, 278
 Carpento volucris rapitur viii, 147 carpentis et navibus convenient ix, 132
 Carphinia mœcha ii, 69
 Carpophoro mollius dicas vi, 199
 Carptores ix, 110
 Carrinatis Secundi exitus s. exsilium vii, 205
 Carthagine (al. Cartagine et Karthagine) cum tota migra, Cornelia vi, 171 victa mendicatus panis x, 277
 Carus delator i, 26
 Carus erit Verri, qui Verrem tempore quo vult accusare potest iii, 53 cara nunquam est his opibus annona veneni ix, 100 carum et jucundum amicum facit uxor sterilis v, 140 carior est diis homo quam sibi x, 350 mihi hæc lux die natali xii, 1
 Casa candida obstat armatis nautis tempore brumæ vi, 154 casæ turbam saturabat glebula xiv, 167 Cf. Casula
 Cassandra primos edidit planctus x, 262
 Cassii Brutique natalibus Thræsea Helvidiusque vetus vinum bibebant v, 37
 Cassis cælata Romulæ simulacra feræ ostendit cet. xi, 103 sq. cassidis patiens atque ligonis vii, 33 cascade de fracta pendens buccula x, 134
 Castella Brigantum xiv, 196
 Castigas turpia ii, 9 verba vi, 455 filium acerbo clamore xiv, 54 ventres servorum modio laqueo xiv, 126 castigata remordent vitia ii, 35
 Castora ad vigilem ponendi nummi xiv, 260 de Castore ducit bracteolam xiii, 152
 Castor se eunuchum ipse facit, cupiens evadere damno testiculorum xii, 84
 Castra moveri nocte jubet (mulier, h. e. instrumenta balnearia) vi, 419
 domestica, h. e. prætoriana x, 95 prospera xvi, 2 tua sequantur signi iv, 135 movebant duces et signa viii, 12 si muniret dolabra viii, 248 castrorum imperiis functus xi, 87 legibus antiquis et more Camilli servato, miles ne vallum litiget extra xvi, 15 castrorum longos labores ferre xiv, 198 æra merentem xvi, 55 in carcere longo mansit vi, 561
 Castravit ephebum x, 307 castrari mares solebat, quod vetuit Domitianus vi, 368 sq.
 Castum ingenium tribuit natura x, 300 casto quid forma nocet x, 324 castas Latinas præstabat humilis fortuna vi, 287
 Casulam desiderat filius pastoris duri xi, 153 casulas et collusore catello ix, 61 contenti vivite xiv, 179
 Casus subiti improvidus iii, 273 unde altior x, 107 extremi xv, 95 hic multis cognitus xiii, 9 pelagi xii, 17 qui modo impulsi hos xv, 119 urbis geminus iii, 214 casum ad tabulæ itur i, 90 casu in hoc nemo dolorem fingit xiii, 132 in casibus fortunæ qui omnia ponant xiii, 86
 Catellæ animam servare cupient morte viri vi, 654
 Catelli exta haruspex rimabitur vi, 551 catello collusore ix, 61
 Catena graviore abreptum xiii, 175 catenæ stridore lætus xiv, 23 catenæ qua non incude, qua fornace graves iiii, 309
 Catenatæ tabernæ compago fixa siluit iiii, 304
 Cathedra pæne nuda i, 65 strata longaque ix, 52 cathedræ vanæ et sterilis penituit multos vii, 203 molli vi, 91 cathedris reportandis posita est orchestra vii, 47
 Catienæ donat iiii, 133
 Catilina accuset Cethegum ii, 27 jacuit cadavere roto x, 288 tuis natalibus atque Cethegi quid inveniet quisquam sublimius? arma tamen vos nocturna, et flammæ domibus templisque paratis viii, 231 sq. Catilinam quocumque in populo videas, quocumque sub axe: Sed nec Brutus erit, Bruti nec avunculus usquam xiv, 41 sq.
 Catinensi pumice lumbum tenerum attritus viii, 16
 Catinum nigrum vi, 243 Tuscum xi, 109

Cato tertius a caelo cecidit ii, 40
durus xi, 90

Catti torrique Sicambri iv, 147

Catalla ii, 49. x, 322

Catullus amicus Juvenalis, qui tem-
pestate æviemte omnia in mare pro-
jecit, et cui poëta de reditu gratulatur
xii, 1 sq. 29 sq. Catulli phasma viii,
186 urbani fugitivus scurra xiii, 111
Catullo cum mortifero prudens Ve-
lento iv, 113

Catulus et Artorius vivat istic iii,

30 Catulis generosior ii, 146

Cavat assiduis audibus palam vi,
248

Cauda magistri citharædi, h. e.
Chironis, cui non tunc risum eliceret
vii, 212 qua despicit convivia squilla
v, 82

Cavea leonis xiv, 247

Caveo convivam superbum xi, 130
cavet hunc 3, 283 brumam famemque
illa reste xiv, 274 cavebis, et metues,
ne cet. viii, 87 cautus circumagit
cohortes vii, 163 Atrides vi, 661

Cavi folles immensa spirant men-
dacia vii, 111

Caulis s. Caulis miseris atque ig-
nis emendus i, 134 pallidus, qui olet
laternam, tibi misero affertur v, 87
caulibus et pomis olim nemo furem
timebat vi, 18

Caupo proximus ix, 108 caupone
relicto nubit saga vendenti vi, 591

Causa fere nulla est, in qua non
fœmina litem moverit vi, 242 facit
rem dissimilem viii, 215 vivendi his
in solo palato est xi, 11 mentis malæ
et origo penes te xiv, 226 mali et
discriminis xiv, 290 justæ defertur
querelæ xvi, 19 justa doloris ix, 90
causæ malæ cum magna superest
audacia, creditur a multis fiducia xiii,
109 scelerum inde xiv, 173 color
et genus quod sit vii, 155 causam
incipitem seu magno discrimine pro-
tegere xi, 32 dicentis amiciplorare
xv, 134 causas his alias et plures
subnectere iii, 315 hinc habuere x,
278 vivendi perdere propter vitam
viii, 84 age xiv, 192 agimus ii, 51
jocorum præbet iii, 147 defendere
nobilis indocti viii, 48 inde habuit
x, 140 causis nullis interdum aut
levibus flagrantia præcordia xiii, 182

Causidici pusilli sanguine nunquam
maduerunt rostra x, 121 causidico
et patrono quantum licuerit dare vii,
124 lasso (et victori) figuntur virides,

scalarum gloria, palmæ vii, 118 cau-
sidicum purpura et amethystina ven-
dunt; convenit illis et strepitu, et
facie majoris vivere census vii, 186
sq. causidicorum utriusque Africa vii,
148 centum patrimonia hinc pone
cet. vii, 118 causidicos Gallia decem
facunda Britannos xv, 111 causidicia
quid præstant civilia officia vii, 106

Cecropiam Cotytto ii, 92

Cecropides ego viii, 46 nil tu nisi
C. viii, 53

Cecropis mera de Sulmonensi facta
est vi, 187

Cedit anctumnus pruinis iv, 56
turba iii, 239. iv, 68 honori i, 110
patria iii, 29 jugeribus ii, 131 foro
xi, 50 uni Homero vii, 38 structori
omnis pergula xi, 136 barbara turba
non famoso Canopo luxuria xv, 46
non cedit Veiento iv, 123 cedunt
grammatici vi, 438 cui tympana
plebeia vi, 515

Cedo, si breve est cet. vi, 504 si
conata peregit xiii, 210 agello pa-
terno vi, 57

Celadi gremio vii, 215

Celæno cuncta per oppida curvis
unguibus ire parat nummos raptura
viii, 130

Celare hæc memento tibi soli com-
missa ix, 98

Celebres notique poëtæ vii, 3

Celebretur quanto fumo sportula
iii, 249 celebrare solebas fanum Isi-
dis cet. ix, 25

Celeri fugæ terga præstare xv, 75
celeris Mauri xi, 125

Cella in parva sublimia carmina
facis vii, 28 arcta s. alta Chionem
deducere iii, 136 cellam vacuum atque
suam intravit in lupanari vi, 122 ul-
tima clausit vi, 128

Celsi Prætoris ludi viii, 194

Celso, oratori, principium atque
locos dictare paratæ mulieres vi, 245

Censes quidnam iv, 130 te ponen-
dum cet. xiii, 140 censebunt post
hanc ætate atque arte minores vi,
500 censi sanguine longo viii, 2
te laude tñorum noluerim viii, 74

Censor Fabricius notet ix, 142 ju-
dex morum, Imperator iv, 12 cen-
soris ira dignum quid fecit xiv, 50
severos mores etiam collega timeret
xi, 92 censore opus est, an haruspice
nobis ii, 121

Censura dat veniam corvis, et vexat
columbas ii, 63 rigidi cachinni fac-

Ha cuivis x, 31

Census Tulli et Anc v, 57 *equester* v, 132. xiv, 328 *exsuperans cuncta patrimonium* x, 13 *tenuis tibi contigit* xiii, 7 *indomiti cupido* xiv, 176 *magni amorem præcipit* xiv, 227 *custodia misera* xiv, 304 in corpore, omne tenet *cujus regimen pater, non esse* xvi, 53 *majoris facie vivere* vii, 137 *menaura quæ sufficiat* xiv, 317 *censum pereuntem prodiga non sentit* *fœmina* vi, 362 *ad censum protenus* iii, 140 *censu omni majorum caret* i, 60 *minor gener* iii, 160 *a censu famam trahit* xi, 23

Centena decies ritu dabuntur (in dotem) x, 335

Centone veteri intravit calidum lanæ vi, 121

Centronius ædificator xiv, 86

Centum sestertia perdere in alea i, 92 *unde epulum dare possis* *Pythagoreis* iii, 229 *convivæ* iii, 250 *ovis se lustrare* vi, 518 *causidicorum patrimonium* vii, 118 *ostrea cœnet* viii, 85

Centurionum cognitio xvi, 17 *gens hircosa* v, 153 sq. xiv, 194 *primi pili dignitas quæstuosæ, et aquila in eorum custodia* xiv, 197 *insigne vitis* xiv, 193

Cera vultum facit vii, 238 *fragili pientia simulacra* xii, 88 *ceram præcipuam in tabulis abstulit* iv, 19 *ceræ veteres undique exornant tota atria* viii, 19 *ceras capaces implere* i, 63 *de nave Ulyssis petitas affixit Fortuna (auribus)* ix, 149 *pusillas dictat* xiv, 29 *accipe* xiv, 191

Cercopitheci sacri aurea effigies nitet xv, 4

Cerdoni quæ turpia, Volesos Brutumque decebunt viii, 182 *cerdonibus postquam timendus esse cœperat (Domitianus), periiit* xiv, 153

Cerebrum ferit testa iii, 269 *cerrebro vacuum caput* xiv, 57

Cereris vittas paucæ adeo contingere dignæ vi, 50 *aulæa* xiv, 263 *generum* x, 112 *aramque pedemque tangens* xiv, 219 *sacerdos et arcana face dignus* xv, 141 *Cererem Helvinam* iii, 320

Cerno si egregium sanctumque virum, monstrum cet. xiii, 64 cernis erectas in terga sudes? iv, 127

Ceroma fœmineum vi, 246

Ceromatico collo fert niceteria iii, 68

Certa magis tutela cet. xiv, 113

Certamine toto vix cuiquam nasus integer xv, 55

Certe scis, quam sæpe rogaris ix, 73

Cervæ tragicæ furtiva piacula non sperat xii, 120 *vivacis* xiv, 251

Cervical conducit Ogulnia vi, 353

Cervina senectus xiv, 251

Cervix ferienda a grandi ministro xii, 14 *parata ferre jugum* vi, 207 *et manns cæsa est ingenio* x, 120 *pulchra et candida gladio præbenda* x, 345 *cervice obstricta dominum trahere in jus* x, 88 *cervice locata me securum jubent insistere* Circo ix, 143 *cervix non ulla sufficit tanto orbi coronæ* x, 40 *cervicibus fratrum funus portantibus* x, 260 *cervicibus nudis longum ostendit aurum* vi, 589 *Herculis æquat collum longum invalidi* iii, 88 *longorum Syrorum vehi* vi, 351

Cesennia bis quingenta dedit marito vi, 136

Cespes festus expectat promissa Deis animalia xii, 2

Cessat acu emerita anus vi, 498 *cessant tympana Galli* viii, 176 *aulæa* vi, 67 *oracula Delphis* vi, 555 *cessant si tibi sidera* ix, 33 *cesset ut dies prodere furem* xiii, 23 *perpetua anxietas nec mensæ tempore* xiii, 211 *cessabit nemo tuorum hospite venturo* xiv, 59 *cessare per totam diem licebit* xi, 183

Cetera ut mittas ix, 70 *ejusdem sortis* xii, 25

Cethegum Catilina accuset ii, 27 *Cf. viii, 231 sq. x, 287*

Cetronius ædificator xiv, 86

Ceu Marsya victus ix, 2 *pullus hirundinis* x, 231 *fastidita* x, 326

Ceventem ego te, Sexte, verebor? ii, 21 *cetev et computat* ix, 40

Chærippe præconem circumspice viii, 96

Chaldæo cum grege sedentis in rupe Caprearum Principis x, 94 *Chaldæis major fiducia cet. vi, 553 sq.*

Charontis contus et cymba ii, 150 *sq. iii, 266 ei triens porrigitur tanquam nulum* iii, 267. viii, 97

Charta soluta ponimus pia thura in carbone xiii, 116 *chartæ perituræ parcere* i, 18

Charybdim mediam contemnunt temeraria lina v, 102 *Charybdi sæva veraque dignum* xv, 17

Chionem alta sella deducere iii, 136
Chirographa vana xiii, 137 xvi, 41
Chiromantia vi, 583

Chiron recubans sub eodem mare
more mensæ iii, 205 citharædus ma-
gister Achillis eliciens risum cauda
vii, 212

Chironomon Ledam molli saltante
Bathyllo vi, 63 chironomonta struc-
torem spectes volanti cultello v, 121

Chlamys Spartana viii, 101

Choraules Ambrosius vi, 77

Chordæ pectine numerantur vi,
382 magicæ resonant dimidio Mem-
none xv, 5 obliquæ cum tibicine iii,
63

Chorus Bellonæ Matrisque Deum
vi, 512 choro canoro incipiat prurire
Gaditana xi, 163

Christiani tædæ instar olim incensi
i, 155 sq.

Chrysippus non dicet idem xiii, 184
Chrysippi gypso plena omnia ii, 5

Chrysogonus quanti doceat vii, 176
Chrysogonum cantare vetant vi, 74

Cibus exiguus xiv, 301 imperfectus
et hærens stomacho iii, 233 vul-
turis xiv, 79 fructus amicitie magnæ
v, 14 cibiatque vini gaudia non eadem
x, 204 cibi, qualis domus atque supel-
lex, tales xi, 99 miserabile exemplum
xv, 96 genus esse credidere pectora,
brachia, vultum xv, 171 cibum acci-
piunt digitis alienis x, 220 ante
cibum ducitur sextarius vi, 428. xiv,
255 cibo difficili creascente inter
molares xiii, 213 fervet stomachus
domini v, 49 cibos et vina prægus-
tandi mos vi, 633

Cicadas expectate ix, 69

Cicatrix non una ostendit linum
consuto vulnere crassum iii, 151

Cicero eloquio periit x, 114 sq.
Anton! gladios potuit contemnere, si
sic omnia dixisset, ut: O fortunatam
natam me consule Romam x, 122 sq.
vigilat Consul, hic novus Arpinas, ig-
nobilis, et modo Romæ municipalis
Eques — sed Roma parentem, Roma
patrem patriæ Ciceronem libera dixit
viii, 236, 244 Ciceroni nunc nemo
ducentos dederit vii, 139 Ciceronem
Allobroga dixit Rufus vii, 214

Ciconia serpente pullos nutrit xiv,
74 crepitat salutato nido i, 116

Cicutæ gelidæ inter pocula datæ
Socrati, qui earum partem accusatori
nollet dare vii, 206. xiii, 186

Ciemus clamore fidem xiii, 81

Cilicis pugnas et ictus iv, 121 Ci-
licum piratæ viii, 94 Conf. Cappa-
does

Cimbri terribiles xv, 124 victi a
Mario viii, 249 immanis magnitudi-
nis viii, 252

Cinædus, Κίναδος ix, 37 cinædo
scribente satiram improbius iv, 106
Cinædi Socratici ii, 10 cinædis dat
ferre ceras ad mœchum xiv, 30

Cincinnus hic altior vi, 492

Cinis quorum tegitur Flaminia i,
171 cineres præmaturni xi, 44 cinerum
custodibus saxis x, 144 præter
majorum cineres et ossa rapitur car-
pento viii, 146

Cinnamus tonsor et eques i, 24. x,
225

Circes verbere tenni percussum xv,
21

Circeis nata ostrea iv, 140

Circenses et panem x, 81 Indi
gratissimi iii, 223. x, 81. xi, 53,
195 sq. ils avelli iii, 223 Cf. Circus

Circuit triplicem usuram præstare
paratus, et fatnos non invenit ix, 8

Circumagunt se sarraca Bootæ v,
23 circumagat an cohortes vii, 164
quo te circumagas? ix, 81

Circumdedit gemmas collo vi, 458
circumdatus grege linigero vi, 533

Circumducitur uxor i, 122 agmen
captivorum x, 280

Circumferre, de lustratione ii, 157
Circumligat auro digitos vi, 89

Circumlita fascia visci ix, 14

Circumscripserit Hirrus pupillos x,
222 circumscribere doces xiv, 237

Circumscriptorem pupillum ad jura
vocantem xv, 136

Circumsilit agmine facto morborum
omne genus x, 218

Circumspicit et stimulat vos Ducis
indulgentia vii, 20 præconem pannis
viii, 96

Circus hodie capit totam Romam
xi, 195 sqq. Circi medio in pulvere
sublimem Prætozem in tunica Jovis x,
87 ad Circum jussas prostare puellas
iii, 65 circo clamoso insistere secu-
rum ix, 144 ranco exultat Victoria
viii, 59 in circo positum est fatum
plebelum, et in aggere ubi quæ nudis
longum ostendit cervicibus aurum,
consulit ante phalas delphinorumque
columnas vi, 588 sqq. in eo factiones
aurigarum vi, 590. vii, 114 Circo

vacantem Urbem viii, 118 Conf. Circenses

Cirrhæ Nysæque dominis vii, 64

Cirrhæi vatis spicula xiii, 79

Cirro madido torquentem cornua (capillorum) xiii, 165

Cista vetus servabat libellos iii, 206 perituri Latini vi, 44 cistas vendas vii, 11

Citabere testis viii, 80 a præcone ii, 43 citato axe pervolat Flaminiam i, 60 citari ante omnes debet Scatinia ii, 43

Citharam suspende marmoreo colloso viii, 230 pro cithara velare caput vi, 391

Citharædus Echion pater fiat de uxore tua vi, 76 citharædi magistri (Chironis) cauda vii, 212 citharædo Principe mimus nobilis viii, 198 eximius x, 211

Cito dives vult fieri xiv, 177 non tam cito dicere poterit mæchos xiv, 27 Citius falsum producere testem contra paganum possis, quam cet. xvi, 32 properate argillam iv, 134 percurram x, 225 crediderim Scyllam cet. xv, 19 corrumpunt xiv, 31

Civilis belli sarcina speculum ii, 103 civilia officia quid præstant causidicis vii, 106 jura novimus ii, 51

Civilliter cœnes v, 112

Civis magnus obit et formidatus Othoni vi, 559 rarus et egregius viii, 28 non erat, qui libera posset verba animi proferre iv, 90 civem ingenti vulnere nutantem protegere xv, 156 unum donare Sibyllæ iii, 3 patriæ populoque quod dedisti, gratum est, si facis, ut patriæ sit idoneus xiv, 70 Clade domus renovata x, 244 major Saguntus xv, 114 et peste sub illa (Domitiano) si liceret iv, 84

Clamat pensio, Posce ix, 63 Pontia, feci vi, 638 quod populus viii, 29 clamant marmora convulsa i, 12 clames licet, et mare cœlo confundas vi, 283 clamante Liburno iv, 75 clamatur, Ite profanæ ii, 90

Clamor repetitus ab antro vi, 328 clamore acerbo castigare xiv, 55 opus est, ut sentiat anris x, 215 ciemus fidem hominum Divumque xiii, 31 pari concurritur xv, 53

Clamosus circus ix, 144 pater xiv, 191 clamosum phasma Catulli viii, 186

Clarus genere atque opibus vir ii,

129 clara triginta mamillis scrofa xii, 74 equi fuga ante alios viii, 61 luce viii, 151 clarum ac nobile fulcrum xi, 95 clari triumphii omen iv, 125 honoris velamen iii, 178 claram faciem præferre pudendis viii, 139 claras animas iv, 151 clarior mihi hæc lux die natali xii, 1

Classis numerosa perimit sævos tyrannos vii, 151 venit, quocumque spes lucri vocarit xiv, 277 classibus constratum mare x, 175

Claudius et Clodius idem nomen ii, 27 Claudius qualem edit boletum ante illum uxoris, post quem nil amplius edit v, 146 Cæsar indulsit omnia Narcisso, cujus paruit imperiis uxorem occidere jussus xiv, 330 quæ tulerit, audi: dormire virum cum senserat uxor, sumere nocturnos meretrix Augusta cucullos vi, 115 sq. hujus senis præcordia pressit boletus Agrippinæ, tremulamque caput descendere jussit in cælum et longam manantia labra salivam vi, 620 sq.

Claudo et cludo recte scribitur ii, 36. iii, 19, 131. vii, 26. xiv, 322 claudit a. cludit filius ingeniorum latus servi divitis iii, 131 cohors hortos x, 16 ultima cellam vi, 129 te acribus exemplis xiv, 323 apeluca pecus et dominos communi umbra vi, 4 clude libellos vii, 26 claude fenestras ix, 104 claudentem oculos gallinam xii, 96 clauditur cum eo simia xiii, 156 infans terra xv, 139 claudenda est janua accepto damno xiii, 129 clausus jam mercator Jason vi, 163 ut Gyaræ scopulis x, 170 clausa fenestra somnum facit lectica iii, 242 clauso antro vehitur iv, 21 labello te respicit iii, 185 theatro vi, 68 clausis domibus iii, 303

Clave una portarum teneri xv, 158

Claustra portarum laxabant prodita viii, 261

Clavus militis mihi in digito hæret iii, 248 clavus latus et angustus i, 106 clavorum tot millia offendere xvi, 25

Cleanthas archetypus ii, 7

Clementia stulta est, perituræ parcere chartæ i, 17 vetus indulget senibus porcis vi, 160

Cleopatra mœsta et mollis ii, 109

Cliens magnus mirandusque regis (Prusiæ) x, 161 deditus devotusque ix, 72 elientis jactura nusquam mi-

nor est iii, 125 exhausti lumbos dare iugeribus ix, 59 clienti veteri parere indignatur servus v, 64 clientem neglectum adhibere duos post menses, tertia ne vacuo cesset culcita lecto v, 16 clientes comitantur patronum longo ordine i, 46. iii, 284 coguntur munera et tributa dare servis, ut mereantur gratiam patronorum et admittantur iii, 184—189 male tractantur a patronis v, 1 sq. sportulis vivunt i, 95, 119, 128. iii, 240 sq. x, 46 deducunt patronum ad forum i, 128 veteres lassique abeunt vestibulis i, 132 patronos appellant reges ac dominos i, 136

Clio esuriens migraret in atria vii, 7

Clitumni pascua xii, 13

Clivossæ Latinæ monimenta v, 55

Clivo pendente latus recedit vi, 650

Cloaca torrente pinguis lupus Tiberinus v, 105

Clodius accuset mœchos ii, 27 psalteria penem majorem, quam sunt duo Cæsaris Anticatones, illuc, testiculi sibi conscius unde fugit nus, intulit cet. vi, 337 sqq. nunc ad quas non aras vi, 345

Clodius et Clandius idem nomen ii, 27, 36

Clœlia virgo natavit imperii fines Tiberinum viii, 265

Clotho mea et Lachesis gaudent ix, 135

Cludo v. Claudio

Clunem agitant de virtute locuti ii, 21 submittit asello vi, 334 clune tremulo ad terram descendant pnel-læ plausu probatæ xi, 164 clunibus apri v, 167

Cluviam non lambit Tædia ii, 49

Cluvienus quales facit versus i, 80

Clypeo pignantem Gracchum in arena viii, 201 clypeis ancilibus ii, 126 cum clypeis nascuntur legiones dentibus anguis xiv, 242

Clytæmestram nullus non vicus habebit vi, 656

Coa conchyliæ et vestimenta viii, 101

Coccina læna iii, 283

Cocles et Mucius hoc mirarentur viii, 264

Coctana, coctona, cottana, cottona iii, 83

Cocyton Cecropiam soliti lassare Baptæ ii, 92

Codice cum grandi (accepti et expensi) venit ad dubium nomen vii, 110 codice (testamento) sæva vetat heredes esse quos eduxit x, 286 in codice residena horrida puella ii, 57

Codrus nil habuit, et tamen illud perdidit infelix totum nihil iii, 208 Codri rauci Theseide i, 2 Codro erat lectus Procula minor cet. iii, 203 sq.

Cœlesti ab arce sensum ingeniumque traximus xv, 146

Cœlicolarum convivia xiii, 42

Cœlum terris misceat et mare cœlo ii, 25. vi, 283 abscondere tenebræ xii, 18 Aventini hausit infantia nostra iii, 85 in cœlum descendit tremulum caput Claudii vi, 622 ibit, jusseris, Græculus esuriens iii, 78 evehit i, 38 cœli magna otia vi, 394 summi fida internuntia vi, 546 murmure primo exanimis xiii, 224 armamentaria quicquid habent telorum xiii, 83 color hic nil minatur xiv, 294 nomen adorant Judæi xiv, 97 summa de parte raptum ignem xv, 85 cœlo mare confundas vi, 283 Latino ignotum carmen vi, 637 locamus Fortunam x, 366 recenti et orbe novo aliter vivebant homines vi, 11 dignus ix, 47 e cœlo descendit Γρῶν: σκαυρῶν xi, 27 e cœlo tertius cecidit Cato ii, 40

Coëmti piperis dominus xiv, 293

Coëmtor piperis xiv, 293

Cœna feralis exigua patella ponitur v, 86 hæc jam olim luxuriosa nostri Senatus fuit xi, 78 lautissima cæditur et ulmea sonat tota Subura xi, 141 altera amplior rusticorum xiv, 170 luxuriosa i, 137, 138 recta opponitur sportulæ i, 95 ingens sedet ii, 120 una duos (filios necare) vi, 641 Cœnæ tempus et lavatio ante ac post eam i, 49. vi, 418 sq. modicæ partem de margine sumtam ructavit scurra Palati iv, 30 hesternæ occurrere ix, 44 magnæ gaudia sentire positis ad templa et compita mensis xv, 41 ad conspectum x, 230 injuria tanti v, 9 spes longissima i, 133 alterius in tempora differre xiv, 130 ad cœnam si intestatus eas iii, 273 super cœnam narrat xv, 14 cœnas majores optata facient tonitrua v, 117 per cunctas it nova et tristis fabula i, 145

Cœnaculum — in cœnacula rarus venit miles x, 18

Cœnatio longis Numidarum fulta

columais surgat, et rapiat algentem
solum vii, 183

Cœnavit secreto septem fercula i,
95 cœnavit ostrea viii, 85 cœnavit
cum quo præterita nocte x, 235 ex-
imie xi, 1 egregius meliusque miser-
rimus horum xi, 12 quam multa mag-
naque paropside iii, 142 cœnare lau-
to paratu xiv, 13 fictilibus pudet iii,
168 civiliter v, 112 cœnandi bene
spes v, 166 nulla nunc voluptas divi-
tibus xi, 120

Cœnosi gurgitis (Stygis) alnum non
sperat iii, 266

Cœnula frugis Romæ magno (con-
stat) iii, 167

Cœpit Græcorum mentio iii, 114
discumbere vi, 434 videri vi, 113
jam radere guttur vi, 105 cerdonibus
esse timendus iv, 164 pectere bar-
bam xiv, 217 cœptum dirimi conju-
gium ix, 79 cœpta sulphure incendia
xiii, 145

Coërcet consul vexilla viii, 236

Cœtus virorum quæ ferre possit vi,
399 ipsius pater sit vii, 239

Cogitat scelus tacitum intra se xiii,
209 tollere dulcem heredem vi, 39

Cognata colubræ anguilla v, 103
cognatorum aliquis xi, 86 cognatis
ponere natalicium lardum xi, 84 ma-
culis parciit similis fera xv, 160

Cognitio justissima de milite Cen-
turiarum xvi, 18 peracta vi, 485
cognitione tribuni non eget vii, 228
Cognosce procemia rixæ iii, 288
penitus vi, 474 cognitus multis casus
xiii, 9 xii, 26

Cogit cum te furiosus et idem for-
tior iii, 291 cogit quicquid vacui
ventris furor, lacerant cet. xv, 100
te ponere v, 73 fateri xiii, 222 ex-
clamare vi, 423 cogitur in frontem
densissima ruga xiii, 216 pœnas pen-
dere alieni somni vi, 479 cogente nul-
lo Nerone viii, 193 xi, 7 coacto hu-
more vexare oculos xiii, 133 coactos
festinare iv, 146 coactas hæc per
tormenta divitiis xiv, 135

Cohibere dextram v, 71 cohibe;
pone seram vi, 347

Cohors rauca (Gallorum) vi, 515
sancta comitum viii, 127 tota clausit
hortos Senecæ prædixit x, 16 liber-
torum v, 28 tota Pygmæorum non
est altior pede uno xiii, 173 tota est
inimica xvi, 20 cohortis curam spe-
rare i, 58 cohortem servorum hamis
dispositis vigilare noctu jubet Licinus

xiv, 305 cohortes (Hannibalis) ma-
didat a tempestate vii, 164 certe via
x, 94 dorso fert elephas xii, 109

Colitis jam longa obliivio x, 204

Colaphum incutimus lambenti crui-
tula servo ix, 5

Colchide sæva, Medea vi, 643

Coliphia paucæ comedunt ii, 53

Collacia Tullia quid dicat notæ
Mauræ vi, 307

Collapsa ne ruant subductis tecta
columnis viii, 77

Collega ne prior salutet Modiam
iii, 130 stupidi Corinthi viii, 197 no-
bilis (Marii) ornatur lauro secunda
viii, 263 collega etiam timet severos
Censoris mores xi, 92

Colligo quo eventum viridis panni
xi, 196 colligit janua primos ignes
xiii, 146 colligat testa tenui muro
spatiosum orbem (patellæ) iv, 132
Collige sic continuo quod cet. xiii, 191
sarcinulas vi, 146

Collina turre stantes mariti, cum
proximus Urbi Hannibal vi, 291

Colliphia comedunt ii, 53

Collis a vimine dictus iii, 67 collet
ad istos fluxit Sybaris vi, 296 colli-
bus his stantibus et salvis ix, 131 con-
tenti vivite xiv, 179

Collum longum invalidi cervicibus
æquat Herculis iii, 88 miserabile et
tenne cultris domini præbuit vetulus
bos x, 269 collo hirsuto spirant opo-
balsama ii, 41 circumdedit gemmas
vi, 458 trito ducunt epirhedra seg-
nipedes viii, 66 lasso famelica ju-
menta xiv, 146 ceromatico fert nice-
teria iii, 68

Collinsore catello ix, 61

Collyria poscit vi, 579

Colo eum vii, 37 colunt Idæum
solenne xi, 192 qui Tentyra xv, 76
Minervam adhuc uno asse partam x,
116 urbem iii, 193 Ægyptus por-
tenta xv, 2 Deos xv, 38 coluit mea
puls annua saxum sacrum xvi, 39
orgia ii, 91 eadem sacra xiv, 103
colitur majestas dierum festorum iii,
173 culta puella xi, 200 nullo pal-
liolo Doris iii, 95 culti horti iii, 228
juvenes iii, 158 servi iii, 189 agri
xiv, 159

Color quis et quod causæ genus vii,
165 hic cœli nil minatur xiv, 294
coloris duri crassique lacernæ ix, 29
colorem panis tui v, 75 dic, Quinti-
liane vi, 279 colores omnes violæ
xii, 90

Colosso de marmoreo citharam suspende viii, 230

Colubræ longæ cognata anguilla v, 163 colubris quibus et qua Tisiphone exagitaris vi, 29

Columbæ molles reddunt ova sub tegula iii, 202 calidæ (Veneri sacre) pulmone tractato vi, 549 columbas vexat censura, dat veniam corvis ii, 63

Columna Phrygia xiv, 307 columnæ delphinorum in Circo vi, 590 assiduo lectore ruptæ i, 13 columnas nitidas ostende xiv, 60 columnis longis Numidarum fulta cœnatio vii, 182 subductis ruant collapsa tecta viii, 77

Colus s. colos tardas expectare grave filio xiv, 249

Colyria pascit vi, 579

Coma alebatur et a puberibus tonsa Deo alicui consecrabatur iii, 186 brevior supercilio philosophorum ii, 15 comæ siccæ horrida sylvæ ix, 13 Comarum structura, turris cet. vi, 502 comas plectere, flectere, nodo cogere, in gradus frangere vi, 496 flavas Germanorum et madido cirro tortas xiii, 164 alendi et tendendi mos iii, 186. vi, 26, 105. in luctu magnoque discrimine radere xii, 81 vexatas referens mulier xi, 187 comas ingentibus implet auratum reticulum ii, 96

Comedit quis tecum sectile porrum sutor iii, 294 comedunt patrimonia una mensa i, 138 coliphia paucæ ii, 53 comedam sincipit nati elixi xiii, 84 comesa nobilitate i, 34

Comes nulli exeo iii, 47 quis utilior regenti cet. iv, 84 comitem signorum castrorumque æra merentem xvi, 55 comite ancilla non amplius una vi, 119 comites perpetui municipalis arenæ iii, 35 quid facient i, 119 educit asellas mulier iv, 469 magnas voces disponere vii, 44 comites in magno fasce libelli vii, 107 decem an tibi sint vii, 142 comitum sancta cohors viii, 127 longissimus ordo iii, 284 gregibus premere populum i, 46

Cometem instantem regi vi, 407

Cominus urso fugebat iv, 99

Comitantibus loculis itur ad casum tabulæ i, 89 comitata est Hippia Indium ad Pharon vi, 82

Commagenus haruspex vi, 550

Compendat voluptates rarior usus xi, 208 commendet si nos Marti epistola Veneris xvi, 5 commendare tragœdum vi, 397

Commercium quid faciant aspice ii, 166

Committere Bromium eunucho noli vi, 378 et comparare vates vi, 436 animam ventis xii, 57 secretum ix, 96 Aeneas Rutulumque i, 162 eadem crimina diverso fato xiii, 104 venam vel discipulo Philippi xiii, 125 magnos elenchos auribus extensis vi, 459 committitur exemplo malo xiii, 1 non aurum tibi v, 39 commissa pugna servet Saguntina lagena v, 20 auctio vendit stantibus vii, 10 plumbo eadem domus (Diogenis) cras manebit xiv, 310 paucis x, 337 soli tibi cellare memento ix, 93 Cf. Comparo

Commodat ædes Maculonus vii, 40.

Commoda multa junguntur caducis ix, 89 communia militiæ xvi, 7

Commota virga jam dudum mulio mihi annuit iii, 317

Communis conditor mundi xv, 148 sensus rarus in illa fortuna viii, 73 commune consilium ix, 124 id vitium est iii, 182 communi tuba signum dare xv, 157 umbra claudere vi, 4 moneta ferire carmen triviale vii, 55 communia pocula viii, 177 extra communia te ponendum censes xiii, 140 commoda militiæ xvi, 7

Comœdia quæ melior plorante gulla v, 157

Comœdus uxorem agit iii, 94 comœda natio Græcorum tota iii, 100 comœdi fibula solvitur his magno vi, 73

Compage fracta ruebant cuncta vi, 618 compagibus tot altum ædificat caput vi, 502

Compago tabernæ catenatæ fixa siluit iii, 304

Comparo hoc monstrum puero cet. xiii, 66 non mille rates testamento xii, 121 comparat me sibi xi, 130 nullum Sirena flagellis xiv, 20 Comparare, committere, componere verba theatri, arenæ et certaminis publici i, 162, 163. vi, 378, 436

Compede in magna hæc squalidus fastidit fossor xi, 80 vinxerat ipsum x, 182

Compesce labellum digito i, 160

Compita per quæ te quærat nolentem ix, 112 ad compita et templa

positis mensis xv, 43

Complexibus in servi jacet vi, 279

Componis quæ, dona Veneris marito vii, 25 componit lintea pleno gutto iii, 263 docte fercula vii, 185 componunt ipsæ formantque libellos vi, 244 crimen in dominos ix, 110 composuit quod Mithridates xiv, 253 componitur tota domus una rheda iii, 10 compositi luto homines vi, 13 Cf. Comparo

Computat annos facies vi, 199 jam suos annos dextra x, 249 finito anno, quid referat sportula i, 117 quæ, et scelus ingens sana facit vi, 651 et cævet ix, 40

Conatus illis durior iii, 166 te pœniteat x, 6

Concedit non cuiquam de se sperare melius xiv, 7 plus quam lex ulla dolori x, 316 si concedas mactare xii, 115 conceditur in illos quid i, 170 concessum quid sperare ægris xiii, 235

Concentus tubarum x, 215

Concha bibitur vi, 304 æstiva cum lacerto xiv, 131 conchas et castra moveri jubet (mulier ad balneum itura) vi, 419

Conche cujus tumes iii, 293 conchem signatam et æstivam xiv, 131

Conchylia horum non fugiam iii, 81 Coa viii, 101

Concidere loris vicinos vi, 414 rhombum iv, 130 concisus pugnis iii, 300 concisum argentum in titulos xiv, 291

Concilium et consilium quomodo differant iv, 73 in concilium vocantur procures iv, 73 concilio misso iv, 145

Concipis quid tam dextro pede, ut te conatus non pœniteat votique peracti x, 5 conciperet ut te quæ sanguine fulget Iuli viii, 42 concipitur non sub nostro sidere talis bellua xii, 104 concepta auribus atque oculis urina movetur xi, 168

Conclamant plures uno ore vii, 167

Concordia crepitat salutato nido i, 116 major serpentum xv, 159 desperanda tibi salva socru vi, 231 magna inter molles ii, 47 rara formæ atque pudicitie x, 297

Concubitus ardor vi, 318 concubitu tragico nuper pollutus adulter ii, 30 abstinet uxor sacris diebus vi, 156

Concumbunt Græce vi, 191 quæ-

que quibus verbis, modis quot vi, 406

Concurritur pari clamore xv, 53 concurrentia saxa Cyaneas xv, 19

Concutere lectum alienum vi, 22 concussere se ambæ iratæ x, 328 concutitur cachinno iii, 101

Condemnat accusator iii, 116

Condire boletum xiv, 8 pulmentaria vii, 185 gulosum fictile xi, 19 condita pyxide Lyde non prodest illis ii, 141

Conditor communis mandi principio indulsit illis (bestiis) tantum animas, nobis animum quoque, mutuus ut nos affectus petere auxilium et præstare juberet xv, 148 sq. Iliados xi, 178

Condit publica fulgura vi, 587

Conducere balneolum et furnos vii, 4 ædem, flumina, portus, siccandam eluviem, portandum ad busta cadaver iii, 31 tenebras quanti unum in annum iii, 225 vestem, comites, sellam, cervical, amicas et puellam vi, 352 homines in ventre necandos vi, 597 foricas iii, 38 aquarium vi, 332 magistrum ii, 113 rhetorem xv, 112 conducenda tabella ejus obit magnus civis vi, 568 conductus angur vi, 586 latro xiii, 145 conducta textit sub agere viii, 43 pecunia xi, 46 sardoniche vii, 143 conducto tigillo vii, 46 conductas oves custodire i, 107

Conduplicare patrimonia xiv, 229

Confert quid damnatio viii, 94 hoc ei via brevior xiv, 223 quid optandum purpura major i, 106 impensas iii, 216 tantum illi toga viii, 240 nil præter gelidas cicutas vii, 206 contulit nullam opem prudentia rectoris xii, 33 quid longa dies x, 265 conferet nil tibi nunquam iii, 51 conferat ne quid tibi iste vii, 36 conferre puero quid potest plus x, 302 conferri majora crimina xiii, 144, 147 conferri nullum naufragium velis ardentibus xii, 21 collata fiducia xv, 155

Confidere viribus x, 11 confusus dolato ligno xii, 58

Confugite matrem (Nioben) vi, 173

Confirmant sic animum trepidum formidine diræ culpæ xiii, 107

Confiteor, feci vi, 639

Conflare Tonantem totum xiii, 153

Confundare mare cælo vi, 284 confundat Rutulum Erinnyas vii, 68 confusus digressu amici iii, 1

Congesta pecunia x, 12

Conjectat nec male v, 163

Conjugium petimus partumque uxoris cæca cupidine ducti x, 352 quæras xi, 29 instabile, ac dirimi cœptum, et jam pæne solutum in multis domibus servavit adulter ix, 80 conjugii Spartani sanguine se non polluit Orestes viii, 219

Conjungere tectum laribus xv, 153

Conjux si jubeat, darum est cet. vi, 98 amata x, 242 Sicilia et torvus Pluto xiii, 50 conjugis amicos odit vi, 510 Fnsi xii, 45 conjuge relicta cucurri v, 77

Conopeo testudineo vi, 89

Conor nil contra vi, 644 coneris si, jacet nervus x, 205 conata pergit xiii, 210

Conscendere navim vi, 98

Conscientiæ malæ descriptio i, 166, 167. xiii, 1 sq. 192—235

Conscius sibi testiculi mns inde fugit vi, 339 quis nisi conscius nunc diligitur iii, 49 conscia matri virgo fuit xiv, 28 occulti facti simulat gemitus vi, 271 diri facti mens eos habet attonitus xiii, 193

Consensu magno efficiunt xvi, 31

Considerat aurum vi, 482

Considerare et licet iv, 34 consedere duces, surgis Ajax vii, 115 examen apium culmine xiii, 68

Consilium dedimus Sullæ i, 16 si vis x, 346 artificis laudo iv, 18 honestum afferre iv, 86 utile, sed commune dediisti ix, 124. vi, 497 in consilium vocantur proceres iv, 73 Consilium et concilium differunt iv, 73 consilio misso iv, 145 in consilio est Ædilibus iii, 162. vi, 497 consilia si nostra movebunt vii, 172

Consistas ubi iii, 296

Conspicuum ad cœnæ diducere rictum x, 230

Conspicitur sublimis apex xii, 72 conspecta ab uva livorem ducit uva ii, 81 tanto conspectius vitium, quanto major, qui peccat, habetur viii, 140

Conspicuus longe cunctisque notabilis vi, 374 conspicuum nostro quoque tempore monstrum iv, 115 conspicuum quicquid est toto æquore, res fisci est iv, 54 conspicue famæ poemata x, 125

Conspuitur sinus vii, 112

Constantia summi civis ii, 105 vultus ficti xiii, 77 superest, cum scelus admittunt xiii, 237

Consterno — constratum classibus

mare x, 176

Constituebat ibi Numa nocturnas amicæ iii, 12 si constituit ornari cet. vi, 487

Constat tanti partus equæ, tanti una venefica vi, 626 bellua sancta leviori vii, 77 constant omnia uxori vi, 166 constitit nuda vi, 123 constabit patri nulla res minoris, quam filius vii, 188 constet regula præceptorum vii, 230 constant quanto capitis discrimine xiv, 258 quanti sibi gaudia vi, 366. vii, 45 constare corpora servorum nostra materia xiv, 17 constanti pectore pertulit Ionium vi, 93

Constrictus cammarus ovo dimidio v, 84

Constructa ovis fercula v, 84

Consuetus canistris v, 74

Consuetudo mali vii, 51

Consul fies de rhetore, si Fortuna velit vii, 197 ipse rotam astringit viii, 148 ne sibi placeat, curru servus portatur eodem x, 41 Cicero vigilat viii, 236 titulo ter consulis xi, 86 consule te mores præcedant virgas viii, 23 Fonteio natus xiii, 17 mæ x, 122 capillato diffusum vinum v, 30 Junio xv, 27 consulibus victis xi, 199

Consult te de comædis vi, 396 quæ nullum, et jam consulitur vi, 575 de lento funere matris vi, 565 ante phalas vi, 590 consulat si quis me, edam xiv, 317 consule te, dic tibi qui ais xi, 33

Consumit mihi diem Telephus i, 4 rhombum iv, 68 dies paucos xiii, 160 frusta panis xiv, 128 consumitur pecunia xi, 47 consumta Cannis juvenitus ii, 155 consumtis opibus viii, 185

Consurgit ad oscula vi, 507

Consuto vulnere crassum atque recens linum iii, 150

Contagio dedit hanc labem ii, 78

Contemniti me iii, 288 contemnunt mediam temeraria lina Charybdim v, 102 nec contemnās aut despicias, quod cet. ix, 99 non contemseris annos pueri xiv, 48 contemnere gladios Antonii potuit x, 123 Superos testes xiii, 75 leges xiv, 100 linguam servi ix, 120, 123 sacri genium fulcri vi, 22 fulmina pauper creditor iii, 145 pelagus et famam vi, 90 contento te rapitur xiv, 232

Contemtor numinis quis tunc heminum vi, 342

Conterit flammea vi, 225 pedibus
atrum silire vi, 350

Contexit hiatum rimæ iii, 195 tan-
to cursu mechos xiv, 27

Continet se Auster v, 100 se nunc
populus x, 80 contentus modico ix,
9 cucullo veneto iii, 170 flagitio
quis uno xiii, 243 cadavere crudo
xv, 83 erit sarcophago x, 172 di-
ducere xiii, 133 fama Lucanus vii,
79 contentos minima nocte Britan-
nos ii, 161 casulis xiv, 179 conten-
tæ ut sint fenestræ defundere pelves
iii, 277 contenta sidera paucis nu-
minibus xiii, 47 deducere vestem
xiii, 133 uno quondam carcere Roma
iii, 314 uno ut sit oculo vi, 54

Contingis civis egregius patriæ viii,
28 contingit arenæ idem juris vi,
217 ei vix in Cyclada mitti vi, 564
multa virga Equitum cum Dictatore
magistros viii, 7 dum res Principis
aures x, 341 contingunt homini ve-
teris fastidia querens (al. homines)
xiv, 184 contigit tibi nec tam tenuis
census xiii, 7 si contigit puero E-
truscum aurum v, 164 unus tibi au-
reus vii, 122 contigerit tibi matrona
pudica vi, 49 contingere vittas Ce-
reris vi, 50 sanguine cælum xi, 62
thyrsus vii, 60 contingi vitii vi,
268 contacta labellis pocula v, 128
Continuis malis plena senectus x,
190 quinque diebus xi, 207

Continuo punit vi, 493 sic collige
xiii, 191 videt xiii, 219 capessunt
horrída bella xiv, 243

Contra venit i, 160 torrentem
direxit brachia iv, 89 stat, starique
jabet iii, 290 nil conor vi, 644 te
stare incipit nobilitas viii, 188 nunc
omnia ix, 12 quid ille affert ix, 91
ferre solatia xiii, 120 contra paga-
num falsum producere testem xvi, 33

Contrahit arcum Pæan vi, 174 bi-
lem tibi xi, 185 contracta cuticula
xi, 203

Contrarius alter flebat x, 30 ire
priori vitæ videris ix, 21

Contundere faciem palma xiii, 128
Conturbat Pædo vii, 129

Contus et ranæ in Stygio gurgite
ii, 150 contum gladiumque timebis
nocte iter ingressus x, 20

Convallem ruris xvi, 36

Convellit me a Cumis iii, 321 con-
vulsa marmora clamant i, 12

Convenit illis vivere cet. vii, 136
urnis inter se xv, 164 conveniunt

undique ad illos colles, qui cet. ix,
132 convenerat olim, ut faceres tu,
quod velles vi, 281 conveniat quid
nobis x, 348

Conventum et pacta paras vi, 25
Conventus et oppida (in provinciis)
viii, 129

Converte me a Cumis ad Cererem
Helvinam iii, 321 conversus in læ-
vum iv, 120

Convicia mandræ iii, 237

Convictus omnia, thermæ, thea-
trum de Rutilo xi, 4

Convivæ regis v, 161 audax v, 74
facetus ix, 10 mihi promissus xi, 60
superbus xi, 130 de convivæ Cory-
banta videbis v, 25 convivæ miseri
somno fameque urgentur vi, 424 cen-
tum iii, 250

Convivia despicit cauda piscis v, 82
propter natus aper i, 141 cælicola-
rum xiii, 42 propter convivæ pexi
capilli xi, 150 nostra dabunt alios
ludos xi, 177

Convomit illa maritum vi, 101

Cophinus fœnumque supellex Ju-
dæorum iii, 14. vi, 542

Copia uberior vitiorum i, 87 di-
cendi torrens x, 9

Copti calidæ mœnia xv, 28

Coquere rastra et sarcula xv, 167
cocta venena vi, 133 siligo vi, 472

Cor mulinum Vagelli xvi, 23 corde
in ægro senescit vii, 52 corda mol-
lissima humano generi dedit Natura
xv, 131

Coram licet innuat vi, 140 Lepi-
dis male vivitur viii, 9 latrone can-
tabit vacuus viator x, 22 dominis
consumitur pecunia xi, 47 aliis pul-
tes dictat puero, sed in aure placen-
tas xi, 59

Coranum signorum comitem xvi,
54

Corbibus de iisdem mala xi, 73

Corbulo vix ferret tot vasa iii, 251

Corcyræa urna xv, 25

Cordus nil habuit iii, 208 rancus
i, 2

Corinthus stupidi collega viii, 197

Corinthum unctam viii, 113

Corithæ pecus venale viii, 62

Corium inter et unguenta aliquid
discriminis xiv, 204 corio bovis de-
ducendus in mare xiii, 155

Cornelia superba mater Graccho-
rum vi, 167

Cornicini dotem Gracchus dedit ii,
118 Cornicines hi quondam munera

nunc edant iii, 34 vix exandiet x, 214 illinc, hinc longi agminis officia x, 44

Cornix—a cornice secundæ vitæ x, 247

Cornu nullo gemit hic tibicina ii, 90 pariter vinoque attonitæ feruntur vi, 315 nascenti robora vexat vitulus xii, 9 cornua torquentem madido cirro xiii, 166 cum lituis audita trepidum tibi solvunt ventrem xiv, 199

Corona tenni exorare soleo Lares ix, 138 posita provocat vi, 320 coronæ magnæ tautum orbem x, 39 Graiæ apium meruisse viii, 226 multæ in fronte xv, 50 coronas antiquo positas a rege xiii, 149 graciles accipiunt parva simulacra fragili niten tia cera xii, 87 necte postibus vi, 51 coronis ornantur fores puerperæ, et in lætitia tam publica quam privata vi, 51. ix, 86. xii, 84

Coronatum Tarentum vi, 297 coronati aselli caput ostendebat frons lecti xi, 97 Thræsea Helvidiusque Bruti Cassique natalibus vetus vinum bibebant v, 37 coronata agna lustrari xiii, 63

Corpus non utile extinctæ dextræ iii, 48 eget ære nocte dieque vii, 62 corpora egregii filius x, 296 ornatum omnem exuere x, 321 corpore toto jam assumto xv, 91 trunco xiii, 178 sano advocat Archigenem vi, 236 falso nomina Scaurorum laturus vi, 605 in ægro animi latentis tormenta ix, 19 in sano ut sit mens sana x, 356 in gelido sanguis febre calet x, 217 de nostro decernat Isis, quodcumque volet xiii, 92 in corpore census, cujus omne regimen pater tenet, non esse xvi, 53 corpora magna aut pulcherrima quæque de grege servorum xii, 117 corporibus quorum vescebantur xv, 106 de corporibus quid superest iii, 259

Corpuscula quanta sint hominum, mors sola fatetur x, 173

Corripies et castigabis xiv, 54 cur corripias x, 292

Corrosio ossibus xv, 80

Corrumpunt nos exempla xiv, 32 corruptus popano Osiris vi, 541 color natus adscitio iii, 20 corrupta animo superbo voluptas vi, 180

Corruptor nurus i, 77 improbus x, 304 minime felix iv, 8 a corruptore missis tabellis vi, 233

Corsica misit mullam v, 92

Corvinus oves custodit i, 108 humeros minor viii, 5 amicus Juvenalis xii, 1, 93

Corum atque in Eurum sævire solitus (Xerxes) x, 180 Coro atque Austro semper tollendus xiv, 268

Cornuscat abies iii, 254 frontem hostia xii, 6

Corvo rarior albo vii, 202 corvi nunquam majora attigerant cadavera viii, 252 corvis dat veniam, vexat censura columbas ii, 63

Corybanta de conviva videbis v, 25

Corycia puppe xiv, 267

Corydon, o Corydon, secretum divitis ullum esse putas ix, 102

Corymbos densos per limina tende vi, 52

Corythæ pecus venale viii, 62

Corythus mons, et Etruriæ opp. (al. Cortona) viii, 62

Cosmetæ tunicas ponunt vi, 477

Cosmi aëno s. ahenno toto mergatur viii, 86

Cossus vel Drusus moribus esto viii, 21 captator x, 202 pluris agebat vii, 144 Cossum ut salutes iii, 184

Cothurnum altum satira sumentia vi, 634 cothurno antiquo non minor Rubrenus Lappa vii, 72 cothurnis nullis adjuncta vi, 506 cunctis graviora xv, 29

Cotta, Seneca et Piso bonus v, 109 iterum quis nunc erit vii, 95

Cottabus describitur iii, 108

Cottana Romam advecta iii, 83

Coturnix nulla unquam pro patre cadet xii, 97

Cotyto Cecropiam soliti lassare Baptæ ii, 92

Coa conchylia viii, 101

Coxa debilis x, 227 coxæ pendens præmia attollit vi, 321 coxam Æneæ pondere percussit Tydides xv, 66

Crambe repetita occidit miseros magistros vii, 154

Cras aliquid bibit Albanis de montibus v, 33

Crassos quid, quid Pompeios evertit x, 108

Crassum linum iii, 150 crassi coloris toga ix, 29 crasso sub aëre nasci x, 50 infante majorem mamillam in Meroë quis miratur xiii, 163 crassa inguina tegit gutto opposito xi, 158

Cratera capacem urnæ xii, 44 cra-

tere magnæ Bonam Deam placent ii, 87

Crate rara pendentia sicci terga suis xi, 82

Crebrum poppysma vi, 584

Creditor sæpe elusus eos ad ipsum introitum macelli expectare solet xi, 10 cum audit, præcipue magna sonant caudidici vii, 108

Credo pudicitiam in terris moratam Saturno rege vi, 1 credis si quid mihi x, 68 si quicquam Homero x, 246 tu amorem vi, 275 credit habendos hos solos Deos xv, 37 pater animi felices avaros xiv, 119 credimus si quid Palfurio iv, 53 credunt nec pueri, esse aliquid Manes ii, 152 credebant hoc grande nefas xiii, 54 credidit eum stigmatè dignum x, 184 credam dignum barba majorum, si audeat cet. xvi, 31 forsitan v, 156 aliam vi, 504 credamus tragicis, quicquid de Colchide dicitur vi, 643 tunicæ viii, 207 sunt qui credant, mundum nullo rectore moveri xiii, 87 orederet cum se quisque percussus igni xii, 20 crediderim citius Scyllam xv, 21 credere de se quod non possit Dis æqua potestas, nihil est iv, 70 quæ mala possis subrepta sororibus Afriis v, 162 tibi metuum quamvis jurato testi v, 5 crede summum nefas animam præferre pudori viii, 88 ereditè nulli mensæ vi, 680 me vobis recitare folium Sibyllæ viii, 126 creditur illis iii, 93 pauper fulmina contemnere atque Deos iii, 146 fiducia xiii, 110 velificatus Athos x, 173 creduntur humanis majora bonis x, 137

Cremeræ legio quid sentit ii, 155

Crepat ingens Sejanus (capite caminis ardente) x, 62

Crepercius Pollio non miserabilior hac facie ix, 6

Crepido nulla vacat v, 8

Crepitat Concordia salutato nido i, 116

Crepitus testarum xi, 170 crepitu dedit trulla inverso fundo iii, 108

Crescit pagina multa damnosa poppyro vii, 101 amor nummi, quantum ipsa pecunia crescit s. crevit xiv, 139 crescent patrimonialia his fabris, sed crescent quocumque modo xiv, 116 crescant ut opes x, 24 crescere piscem non patitur gula v, 96 crescente cibo difficili inter molares xiii, 213 gula xi, 30

Cressa (Phædra) excanduit x, 327

Crætæ antiquæ de littore pingue passum xiv, 270

Cretatam magnumque bovem duc in Capitolia x, 66

Cretenses, v. Cappadoces

Creticus aut Camerinus viii, 38

Cretice, multicia sumis ii, 67

Crimen omne aliud protulit mox ferrea ætas vi, 23 nullum si in conjugè viii, 128 componere in dominos ix, 110 violatæ fidei xiii, 6 ne poena sequatur metuens xiii, 90 conspectus viii, 141 capilli flexi vi, 493 facti habet, qui scelus intra se tacitum cogitat ullum xiii, 210 crimine quo meruit supplicium vi, 219 ex omni quæsitum lucrum xiii, 24 omni fœdior persona iv, 15 sub quo cecidit x, 69 a crimine sumunt iram atque animos vi, 285 crimina quædam recescentur cum prima barba viii, 166 occulta ad Patres produxit servus viii, 266 eadem committunt multi diverso fato xiii, 104 nostra ne sequantur ex nobis geniti xiv, 39 magna recensentur xiii, 144 sqq. criminibus cui frigida mens est i, 167 debent hortos i, 75 peractis tandem incipiunt sentire, quid fas atque nefas xiii, 239

Crimen deponit amati iii, 186 disponit vi, 490 nigrum flavo galero abscondere vi, 120 rotant vi, 516 crine albo senex fanaticus ii, 112 criminibus effusis bellum dirimente Sabina vi, 164 Cf. Coma

Crisantis fluctum s. frictum adorat vi, 322

Crispi jucunda senectus iv, 81

Crispinus, Ægyptius, servus, (Domitiano gratissimus, eques, luxuria diluens) i, 26 sq. iv, 1 sq. 108

Crispo pectine numerantur chordæ vi, 382

Crissantis Medullinæ adorat fluctum vi, 322

Cristæ digitos impressit aliptes vi, 422 cristam galli promittere Laribus non audent xiii, 283 cristæ surgant illi iv, 70

Crocæ tabellæ vii, 23

Crocodilon adorat Ægyptus xv, 2 colebant Ombitæ, Tentyritæ necabant xv, 35 sq.

Crocum Sicanium xiv, 269 crocos spirantes (in cinere rogi) vii, 208

Croci fortuna non sufficiet animo

xiv, 328 *Crosum* vox Solonis respi-
cere jussit ad ultima spatia vitæ x,
374

Cruciatu hoc caruit x, 386

Crudum pavonem in balnea portas
i, 143 crudo cadavere contenta xv,
83 *cruda* tyrannide viii, 223 *cradi*
succi posuere pericula xi, 76 *crudis*
vulneribus ii, 73 *donanda mustacea*
vi, 203

Cruentis fluctibus x, 185 *verberibus*
x, 316 *genibus erepet agrum* vi,
525

Crumena deficiente xi, 38

Crus dimidium, et *phthisis cet.*
sunt tanti xiii, 95 *cruris sinistri di-*
midium tegmen vi, 257 *crure* tenuis
medio tunicas succingere vi, 440
crura cum duo habeas, offendere tot
caligas cet. xvi, 24 *pinguia luto* iii,
247 *per madentia meri veteris tor-*
rens vi, 319 *fruticante pilo neglecta*
et *squalida* ix, 16 *levia* viii, 115 *fran-*
guntur caballis inmeritis x, 60

Crustæ capaces Heliadum v, 38
poculorum i, 76

Crustula lambenti servo ix, 5

Crux—*crucem* pone servo vi, 219
pretium sceleris ille tulit, hic *diade-*
ma xiii, 105 *cruce vera dignus* viii,
186 *crucibus relictis vultur ad fœ-*
tus properat xiv, 77

Cryptam Suburæ penetrare v, 106

Crystallina grandia vi, 155

Cubili Palatino vi, 117 *ponitur*
præda xiv, 82

Cubito ferit iii, 245

Cubat in faciem, *mox supinus* iii,
280

Cucullo duro contentus iiii, 170
sumto properare vi, 330 *Santonico*
velat tempora adoperta nocturnus
adulter viii, 145 *cucullos nocturnos*
sumit meretrix Augusta vi, 118

Cucurbita ventosa jam pridem
querit caput hoc vacuum cerebro
xiv, 58

Calcita s. calcitra tertia ne vacuo
cessaret lecto v, 17

Caleus, *simia et serpens non unus*
debit ejus supplicio parari viii, 214

Calina *sua quemque sequitur cli-*
entem iii, 250 *a magna non dege-*
nerare xiv, 14 *culinæ nidore cap-*
tum v, 162

Culmina villarum alta parabat xiv,
80 *culmine delubri examen apium*
comedit xiii, 69

Calmo sterneret torum vi, 6

Culpa decentis arguitur vii, 158
tacita sudaat præcordia i, 167 *qua-*
nam hic est puella vi, 494 *culpæ*
veniam non abnuat vi, 540 *diræ for-*
midine trepidum animum xiii, 106
veteris orbita diu monstrata quos
trahit xiv, 37 *diræ præmia feres*
viii, 119 *defensor* viii, 163

Cultello volanti structoris v, 123
cultelli mittentur ii, 160 *cultello-*
rum manubria ossea xi, 138

Cultri longi mucronem admittere
(in barba) xiv, 217 *culro nil gra-*
vius timet hostia xv, 119 *cultris col-*
lum præbet x, 360 *farra imponite*
xii, 84

Cultori indulgere ix, 49

Cum vultu tali quid tibi ix, 3

Cumana Sibylla iiii, 9

Cumia sedem figere vacuis iiii, 2
janum Baiarum iiii, 4 *ibi alas exiit*
Dædalus iiii, 25 *a Cumis me con-*
verte ad Cererem Helvinam iiii, 331
Camis suspectum jugum ix, 57

Camelus ultimus ærumnæ iiii, 210

Cunæ segmentatæ vi, 80

Cunctas per cœnas it fabula i, 145
cuncta patrimonia exsuperans census
x, 13 *post cuncta* xi, 42 *nitent* xii,
91

Cunctatio nulla de morte hominis
longa est vi, 221

Cuneis totis spectacula cet. vi, 61

Cupido laudis tituliue patriam
olim obruit x, 143 *sæva immodici*
census scelerum causa xiv, 175 *cu-*
pidine cæca magnæque ducti conju-
gium petimus partumque uxoris x,
351

Cupidus sylvarum vii, 58 *vanus*,
et *mollis* viii, 14

Cupit nimis docta videri vi, 445
cupimus quid ratione aut timemus x,
5 *cupiet tanto cœnare paratu* xiv,
13 *cupient et in acta referri* ii, 136
morte viri servare animam catellæ vi,
654 *evadere* xii, 35 *lustrari* ii, 157
quidni cupias hæc x, 96 *cupiat nihil*
x, 360 *ne cupias nullum, cum sit*
tibi gobio tantum in oculis xi, 37
cuperet Virginia Rutilæ gibbum ac-
cipere x, 294 *qui nil, quanto felicior,*
quam qui totum sibi posceret orbem
xiv, 313

Cur libeat edam i, 19 *timeam* i,
103

Cura quærendi decoris tanta vi,
501 *viri interea nulla* vi, 506 *gra-*
viore timetur xiii, 227 *maior me-*

taque servantur tantis parta malis
xiv, 303 omni potentior natura x,
303 si forte indulsit brevem sopore
xiii, 217 nimia congesta pecunia
plures strangulat x, 12 curæ
pretium est penitus cognoscere vi,
474 curam cohortis sperare i, 58
præstare rebus xi, 115 curas nec
non et gaudia vulgi ridebat x, 51
effudit x, 78 inter et seria nemo
duxit habendum xi, 93 effugies xiv,
157 duas non admittentia pectora
vii, 65 curia dilatis xi, 181

Curabilis ut sit vindicta xvi, 21

Curatoris eget xiv, 388

Curia quid mandet viii, 91 ut Mar-
tis Athenis, occulta teges ix, 101

Curius, parvo quæ legerat horto,
ipse focus brevibus ponebat oluscula
cet. xi, 78 sq. quid sentit ii, 153 Cu-
riones simulant et bacchanalia vivunt ii,
3 jam dimidios viii, 4

Curas, quid privata domus fecerit
vi, 114 magna atria nobilium vii, 91
cutem ii, 105 curat quid Venus
ebria vi, 300 curant dii puire no-
centes xiii, 101 cures hæc vii, 242
caret currere iii, 127 curentur ægri
dubii majoribus medicis xiii, 124 cu-
randum imprimis, ne magna injuria
fiat fortibus et miseris viii, 121 cu-
randa ne quidem viris verba vi, 455

Curriculo (equis) habenas totas
effundit xiv, 231

Currunt inde hæc omnes, tanquam
ad vivaria iii, 306 ingenti super ora
Liburno iii, 240 conjuge relicta per
montem v, 77 Anubis vi, 684 ob-
vius viii, 160 præcipites x, 85 Batas
et ad ostrea (al. Ostia) xi, 49 mise-
rabilis arte inopi prora xi, 67 bra-
chia pelago medio xii, 77 per mon-
tem v, 77 ad vocem vii, 82 currere
si curet nocte togatus iii, 127 curri-
te, jam sedit iv, 76 curre per Alpes
x, 166

Curruca tu tibi tunc places vi, 276

Currus pro equo xiv, 231 æneus
stat hujus, alti quadrijuges in vesti-
bulis vii, 125 curru eodem portatur
servus, ne Consul sibi placeat x, 42
de Teutonico descendere x, 282 cur-
ribus altis exstantem Prætores x,
36 in curribus stantes Æmilianos
viii, 8

Cursor Gætulus pocula dabit v, 52

Cursum præcipitans xv, 77 cursu
tanto contexere mæchos xiv, 27 ven-
tilat ignem iii, 258

Curtius et Matho buccæ xi, 34

Curtum temone jugum x, 135 en-
thymema vi, 449 curta vasa descen-
dunt fenestris iii, 270 curta fides
patriæ ingratae xiv, 166

Curuca, v. Curruca

Curules sellas illi donare x, 91

Curvetor pondere galæ vi, 262
curvatum hastile minatur vii, 127
curvatæ undæ xii, 31

Curvus cælator ix, 145 curva un-
da xii, 31 curvum entymema vi,
449 curvo littore Caietæ xiv, 86
curvis unguibus raptus a grue xiii,
160 unguibus ire parat nummos
raptura Celæno viii, 129

Cuspide non pulsas terram, Gra-
dive ii, 180

Custodia, magni census misera xiv,
304

Custodit oves conductas Corvinus
i, 107 animas servorum farre suo et
ære ix, 122 oculis gemmam xiii,
139 custodiet quis ipsos custodes
vi, 347 custodite animas vi, 630

Custos affixus poculis v, 40 Gal-
licus Urbis hæc audit xiii, 157 dis-
cipuli præmordet ex hoc vii, 218
angustæ capsæ vernula sequitur x,
116 custode omni potentior natura
x, 308 armato tenentur iii, 306 vitia
et horti vi, 375 custodibus cinerum
saxis x, 144 custodes decipit vi, 264
ipsos quis custodiet? ab illis incipit
uxor vi, 348 custodes domiti Batavi
aquilas viii, 52

Cuticula contracta bibat verum
solem xi, 203

Cutis arida se laxet vi, 144 cutem
curare ii, 105 cute lota ad mæchum
veniunt vi, 464 in tota nullus nitor
ix, 13 pro cute deformem pellem
x, 192

Cyane subcincta viii, 162

Cyaneas concurrentia saxa xv, 20

Cyathum nunquam missurus car-
diaco amico v, 32 cyathos cœloque
dignum puerum ix, 47 ad cyathos
puer xiii, 44

Cybeles turpis loquendi libertas ii,
111 aulaea xiv, 263 chorus et sa-
cerdotes vi, 512 sqq. Matris advectæ
secreta palatia scelerat mæchus ix,
23

Cyclade in tenui andant vi, 259

Cyclada mitti vi, 563

Cyclopas immanes xv, 18 *μυροφ-
θαλμοι* ix, 65

Cycno, s. cygno nigro simillima

avis vi, 165 cycinum Æthiopem vocamus viii, 33

Cylindros donant arcana ii, 61

Cymba una transire vadum ii, 151
cymbæ magister iv, 45 Baiarum xii, 80

Cymbala pulsantis amici ix, 62

Cynici nudi dolia xiv, 309 nec Cynicos nec Stoica dogmata legit a Cynicis tunica distantia xiii, 121

Cynthia, haud similis tibi, nec tibi, cujus turbavit nitidos extinctus passer ocellos vi, 7

D

Dacicus et Germanicus scripto radiat auro vi, 206

Dacis vulturibus servabat viscera iv, 111

Dædalus exiit alas Cumis iii, 25 faber volans i, 54 Athenis natus in celum ivit et pennas sumpsit iii, 80

Dama nil sapit xi, 121

Damasippus pinguis viii, 147

Damnatio quid confert viii, 94

Damnatio caligo futuri genus humanum vi, 556 sævitiam iv, 84 tales habitus Gracchus et odit viii, 202 Canopus prodigia et mores Urbis vi, 84 senatus viii, 98 damnetur Carfinia ii, 69 damnatos odit x, 74 damnatos ad mores natura recurrit xiii, 240 inani iudicio i, 47 dammandis abstineas xiv, 38

Damnosa pagina crescit multa papyro vii, 101 alea xiv, 4

Damnnum partis alterius (auris) x, 210 temporis ix, 125 damno testicularum evadere xii, 35 accepto claudenda est ianua xiii, 129 tantum tonsoris vi, 373 damnum vulnus viii, 99 mentio non fiet vi, 509 damnis qui mensis detur, quæ tempora lucro vi, 571 damna levant xii, 53

De virtute locuti ii, 20 nobilitate quod superest i, 34 Mæcenate multum referens i, 66 aliquid de montibus Albanis, s. de clunibus apri v, 33, 167 de antiquis moribus uxor vi, 45 de numero Lamiarum quædam vi, 385

Debes mihi prima animi bona viii, 24 quibus omnia viii, 70 debet pœnas maritis iratis x, 313 propter hoc rampere somnum v, 20 ante omnia citari Scatinia ii, 44 dehuerant olim

tenues migrasse Quirites iii, 163 an deberet sperare, rogavit vi, 387 debere se nihil tibi putat iii, 51 debetur Prometheus patinæ iv, 133 maxima puero reverentia xiv, 47 magna pœna caducro violato vi, 537 minor admiratio summis monstris vi, 647

Debilis humero, lumbis, coxa x, 227

Debilitate et morbis carebis xiv, 156

Debitor sumptos pergit non reddere nummos xvi, 40

Decem comites vii, 142

Decembri toto vinum nescire vii, 97 Decembri Aquilone ix, 68

Decentius solito ornari vi, 487

Decet juvenes clamor — et cultus assediisse puellæ cet. xi, 200 esse quales xi, 155 decebat Quirinum, quod turpe bonis iv, 13 decebat Volesos, quæ turpia cerdoni viii, 182 deceret quos aliquid magnum viii, 263 an multicia testem ii, 76 decens mulier vi, 162

Decernat quodcumque volet de corpore xiii, 92

Decerpere si vis aliam ficum xiv, 253

Decidere jactu cum ventis xii, 33

Deciderit serpens in dolia vi, 432

Decies centena ritu dabuntur antiquo in dotem x, 335 lectis tabellis xiii, 136 et non ter decies respiret xiv, 28

Decipit vos spes v, 166 custodes vi, 234 decipiatur adulter vi, 404 decepta vota vi, 603 spes ix, 126

Decii pluris, quam qui servantur ab illis viii, 258 Deciorum animæ plebeis, sed pro totis legionibus sufficiunt Diis viii, 254 sq. in pectore quantus patriæ amor xiv, 239

Declamatio fias x, 167 declamationum themata i, 16. vii, 160 sq. 169

Declamatoris Vagelli xvi, 23

Declamare doces vii, 150

Decolor heres vi, 600 totus esset Flaccus vii, 226

Decoxit æhenp ant verubus xv, 81 decocta (aqua) frigidior Geticis pruinis v, 50

Decrescebat jam genus hoc (hominum) vivo Homero xv, 69 decrescere inde aliquid patere vii, 220

Decurrere campo, per quem magnus equos Anrunca flexit alumnus i, 19 festinat vitæ portio ix, 126

Decus quale rerum, si conjugis

auctio fiat vi, 255 decoris quærendi cura vi, 501

Dedecus hoc ab illo absit iv, 181 urbis habes viii, 200 domus x, 342

Deditus usque adeo quis est ei vi, 181 uni animus vi, 206 tibi cliens ix, 71

Deduxit Cæsar domitos ad sua flagra Quirites x, 109 deducet latum sulcum media arena i, 167 gentem ab asylo viii, 273 lanam obliquo ferro vi, 224 vates nihil expositum vii, 54 deducere me solet Luna iii, 286 vestem contentus xiii, 132 ad fontem quæsitum solos verpos xiv, 104 deducendus corio bovis in mare xiii, 155 deductis longa gente propinquis xiii, 207 patronis ad forum i, 128

Defendere locum i, 103 causas viii, 48 defendier turribus xv, 157 defensus male x, 85

Defensor culpæ mihi dicet viii, 163

Deferat quod ipse, faciet vi, 552 detulit quis vi, 220 in balnea pugillares testiculos xi, 156 defertur causa xvi, 19

Deficit Matho vii, 129 jam mare nostrum v, 94 vomer iii, 311 deficeret si eventus viridis panni xi, 197 defecisse hoc ipsum pnta v, 7 altos amnes x, 176 deficiente crumena xi, 38 deficientibus Austris xii, 69

Defluit ætas vii, 32 defluxit Oronetes in Tiberim iii, 62

Defodio — defossa in loculis sportula x, 46

Deformis amici iii, 87 vultus x, 191 pellis x, 192 hyems stridebat iv, 58 ephebus x, 307 deformia multa in facie vi, 107

Defunditur puteus in plantas iii, 227 defundere patulas pelves contentæ fenestræ iii, 277

Degenerare a magna culina xiv, 14 Dejecerat Eurys uicem xi, 119

Dein clamore parl concurritur xv, 58

Delapsa est pinna caballi Gorgonei iii, 118

Delator amici i, 33. iii, 116 quis x, 70 delatore multo plena et littora iv, 48 delatorum præmia x, 87

Delectant si te alta nomina viii, 132. 137 delectatur arena Samia xvi, 6

Delevit patriam titulumque senectas v, 35 prælia vigilata vii, 27 ta-

bulas xii, 123

Deliberat de quo vii, 162

Delicias viduas iv, 4 usque ad delicias votorum x, 291 delicias hominis vi, 47 delicias earum panniculus bombycinus urit vi, 260 o delicias! ten' putas cet. xiii, 140

Delinquere tantum, quantum permittas xiv, 233

Delphis oracula cessant vi, 555

Delphinorum columnæ (in Circo) vi, 590 delphinis quanto major balæna x, 14

Delubri culmine xiii, 69 delubra ad sacra te vocantem xiii, 107 delubris imponite sarta xii, 84 Camenarum iii, 13

Demens Ægyptus xv, 1 habetur xi, 2 o demens, ita servus homo est vi, 222. i, demens, et curre per Alpes x, 166

Dementia major omni damno membrorum x, 233

Demetrius cum molli Hæmo iii, 90 delator i, 33

Demissum a cœlesti arce sensum xv, 146

Democritus perpetuo risu pulmonem agitare solebat, Heraclitus deflere ineptias et miseriam hominum x, 28—53

Demosthenis eloquium ac famam optare x, 114 sævus illum exitus eripuit, quem mirabantur Athenæ torrentem—et quem pater a carbone et incude ad rhetora misit x, 126 sqq.

Dentem crucis imprime ix, 134 dente nondum omni renato, cum septimus annus transierit pnerum xiv, 11 dentes obscuri fiant vi, 145 excussit xvi, 10 quos mittit porta Syenes xi, 124 dentibus cum paucis reverti ut liceat, adorat pauper iii, 301 anguis nascuntur legiones xiv, 241 apri majoris quando expiravit aper xv, 162

Densa oliva canet mons xiv, 144 cadavera x, 186 denso fascia libro vi, 263 densi radiant testudine tota sardoniches vi, 381 densæ tenebræ xii, 18 densæ blandæque tabellæ te sollicitant ix, 36 densos corymbos vi, 52 densissima lectica i, 120 ruga xiii, 215

Depastum vivaria piscem iv, 51

Deponis amictus i, 142 crinem amati iii, 186 deposuit belua dentes jam nimios capitique graves xi, 126 vota, quamvis longissima, cœnæ i,

133 depositum non inficietur amicus xiii, 60 sacrum non reddit amicus xiii, 16 erit sospes tibi xiii, 178 retinere xiii, 201

Deprendere callebat primo morsu, ubi nata foreat ostrea iv, 142 veram messem vii, 112 tormenta animi in ægro corpore, sed et gaudia ix, 18 deprensus Ravola qualem vultum habebat ix, 3 deprensa hæc patent vi, 640 deprensus (mulieribus) nihil est audacius vi, 285

Derideat rectus loripedem ii, 23

Derisor plangentis populi Anubis vi, 534

Descendit aranea cum tela xiv, 61 in vallem Egeriæ iii, 17 de curru x, 262 in cælum vi, 622 descendit e cælo γῆρας αἰωνίου xi, 27 ad terram tremulo clune puella xi, 164 rectam fumem xiv, 266 in amnem hibernum vi, 522 ad pugnam vii, 173 descendunt statumæ x, 58 ad generum Cereris x, 113

Desertis vallibus vii, 6

Desiderio Bibulæ ardet vi, 142

Desiderat ulmos palmes viii, 78 casulam et notes hædos xi, 153

Desidia tardos pisces iv, 44

Designata gladiis domini mors iv, 96

Desisti nec ultra fovisti errorem viii, 164

Desipis quod, inde est vi, 612

Desperatio barbæ (eunuchis est) vi, 367

Desperanda tibi concordia sacra salva vi, 231

Despicit res exiguas xi, 131 piscis convivia canda v, 82 despiciam illum jure xi, 28 despicias forsitan Rhodios cet. viii, 112 non et contemnās, quod cet. ix, 90

Destinat hoc monstrum pontifici iv, 45 cui nubere Caesaris uxor x, 331 sedem figere Cumis iii, 3 destinata gladiis domini mors iv, 96

Desunt homines vi, 333 deerat placi patinæ mensura iv, 72 defuit hoc unum Fabricio, ut memoraret cet. iv, 128 non illi, unde emeret vii, 75 deerit non, qui quærat viii, 112 non mihi ultio xvi, 18 non unquam amator ii, 168. ix, 130 qui spoliæ te iii, 303 desit ne qua indignatio v, 120 desint ne sarcula iii, 311

Deterior te ii, 22 nec ille sonat ii, 90 deterior hic, qui liber non

erit, servis ix, 121 femina habet illic totos mores x, 323 deterius jam non est, cedere foro, quam cet. xi, 50 deterius omnia tua per vestigia peccat xiv, 53 credas horrere iii, 7

Deteret exiguis aliquid iii, 24

Deterges vulnera mappa v, 27

Detestabile in nostro sexu exemplum ii, 48 factum xiii, 126 monstrum xv, 121

Deucalion ex quo montem navigio ascendit i, 81

Devehat alius aurum furtivæ pelliculæ i, 10 devectum Tiberi vinum vii, 121

Deverticulo ab isto repetatur fabula xv, 72

Deverto recte scribitur, non diverto xv, 72

Devexæ rhedæ iv, 118

Devia rura xiv, 75

Deuncem habet Gillo i, 40

Devotus cliens ix, 72

Deus si quis aut similis Dis donaret. tibi quadringenta, quantus ex nihilo fieres v, 132 unicus in ædicula viii, 111 quicumque aspexit nunc homines, ridet et odit xv, 71 Dependentis effigiem xi, 107 Deæ Bonæ secreta vi, 314 Deam te non facimus, Fortuna xiv, 316 inter homines versati in aureo sæculo, et deinde terram reliquerant crescente impietate vi, 19, 20 otiantur, neque curant res humanas vi, 394, 395. xiii, 86 sq. Di, majorum umbris tenuem terram — date vii, 207 Di faciles evertere domos totas optantibus ipsis x, 7, 8 pro jucundis aptissima quæque dabunt: carior est illis homo quam sibi cet. x, 349 sq. quando ad me venient, si curant cunctos punire nocentes xiii, 102 ridentur et pœtarum de iis fabulæ vulgarique θεολογούμενα ii, 31, 130 sq. iv, 34 sq. vi, 59. x, 314. xiii, 34 sq. 76 sq. 113 sq. xiv, 201 Deum Matris chorus vi, 512 Deorum contemtor quis tunc hominum cet. vi, 342 sq. currus et equos faciesque aspicere, magnæ mentis opus vii, 67 genua incerare x, 55 quisquam huic servire vellet x, 184 nondum super nubes convivia — nec turba talis — urgebat Atlanta cet. xiii, 42 sq. ira, ut sit magna, tamen certe lenta est xiii, 100 quemquam nec surdum, nec Tiresiam esse xiii, 249 ira lenta xiii, 100

Asianorum ornamenta llii, 218 saxa hæc et tela putant (fulmina) xlii, 231 Deos contemnere testes facile et pronum est, si mortalis idem nemo sciat xlii, 75 non esse, et nullo mundum rectore regi, sed a Fortuna xlii, 86 sq. solos habendos credit, quos ipse colit xv, 38 Dils iratis frui i, 49 æqua potestas iv, 71 inferis sacra quæque vilia, piscienli, ova, sal, liba v, 85 Dis infernis Terræque parenti sufficiunt Decii pro totis legionibus et omnibus auxiliis viii, 257 adversa genitus x, 129 Dils permittes expendere, quid conveniat nobis—illis notum, qui pueri, qualisque futura sit uxor x, 347, 353 malignis exaudita vota x, 111 officium vatis peragentibus xi, 113 promissa animalia xii, 2 tantis digna victima xii, 114 auctoribus ultor erat Agamemnonides viii, 216 digna sententia xiv, 206 invidiam faciunt mala immeritis immissa xv, 123, 123 Dextra s. dextera lævaque tenebat bipennem vi, 658 si sonuit ferro, lævaque si longo castrorum in carcere mansit vi, 560 librata nequicquam effudit pendentia retia viii, 204 illi jacebat bellua iv, 120 dextræ extinctæ non utile corpus iii, 48 illis dissimiles lapidem hunc valeant emittere xv, 67 dextram subeunte bacillo llii, 28 cohibere memento v, 71 quid tam dextro pede concipis x, 5 dextra jam computat suos annos (Nestor) x, 249

Diadema Quirini viii, 259 hic pretium sceleris tulit, ille crucem xlii, 105 diademateposito cum falcem sumeret Saturnus xlii, 39

Diana pulchra x, 292 Diane, venatricis puellæ, calamos pharetramque xlii, 80 Dianam nemo veneratur (in Ægypto) xv, 8 ad vestram me converte a Cumis llii, 320

Dicit nunquam aliud Natura, aliud Sapientia xiv, 321 dicebat littus semel aspecti echini iv, 143 diximus quem (populum) xv, 113 dicit non idem Chrysippus xlii, 184 dicam quid scapulis puerorum ix, 68 dicas quamquam hæc mollis Hæmo vi, 198 si sub iudice, Vidi, quod non vidisti vii, 13 dicant si in tabulam Sællæ discipuli tres li, 28 diceret quid Pythagoras xv, 171 Sejanum Augustum plebs x, 76 dixisset si sic omnia x, 124 dixerit quis generosum

viii, 30 dic, aut accipe calcem llii, 295 igitur, quid præstent vii, 106 quid placeat x, 338 tibi, qui sis xi, 33 qua Tisiphone vi, 29, 280 senior xlii, 33 dicere si tentes aliquid tacitusve recedas, tantumdem est iii, 297 ejus nomen non audeo i, 153 vix possis, quot cet. xiv, 150 si licet xi, 194 te miserum aude xlii, 161 mæchos non tam cito poterit xiv, 26 quod nolo xlii, 275 jus de mensura x, 101 plurima non audent homines pertusa læna v, 131 piscem fugitivum iv, 50 dixisse vos puellas, Musæ, prosit mihi iv, 36 copia x, 9 genus non habeat matrona vi, 449 nil dictu fœdum visuque hæc limina tangat, intra quæ puer est xiv, 44 dicta pulcherrima xi, 56 dicens chirographa vana xvi, 41 dicentis causam amici xv, 134 dicentem bene Basilium vii, 147 dicturus aliquid de Catts iv, 148 rhetor ad Lugdunensem aram i, 44 pro dubia libertate vii, 115 dicitur quicquid de Colchide, credamus tragicis vi, 643 tarde venisse vi, 478 dicta mihi modo gens xv, 98 dictis ignoscat i, 154 factisque sanctus viii, 25

Dictatoris honore functus xi, 87 cum Dictatore magistris Equitum viii, 8

Dictem num puero coram aliis pntes, sed in aure placentas xi, 59 dictet Phalaris licet perjuria viii, 82 dictare Celso principium atque locos paratæ vi, 245 dictante ceras pusillas matre xiv, 29 dictabitur hæres vi, 218 dictata magistris omnia peragat v, 122 verba pertulit vi, 391

Diducit scopulos (Hannibal) x, 153 rictum x, 230 vestem xlii, 182

Dies longa quid contulit Priamo x, 265 quarta torret ægrum ix, 17 ipse pulchro distinguitur ordine rerum i, 127 quæ tam festa, ut cesset prodere furem xlii, 23 genialis iste agatur iv, 67 diem lætum hilaremque sentire xv, 41 in diem septenis horis odit illam vi, 183 promisit vii, 84 per totam cessare xi, 183 die natali lætior hæc lux xli, 1 quaque sexta vii, 161 dierum festorum majestas colitur llii, 172, 173 paucorum vita x, 343 diebus sacris observandisque non abstinet uxor concubitu vi, 536 quinque continuis xi, 206 festis servare terga suis xi, 83

Differt vadimonia Prætor llii, 213

distulit mortem per tot sæcula x, 249
differre in tempora cænæ alterius
xiv, 130 dilata velut hoc sereno
tempestas xiii, 228 dilatis curis xi,
181

Difficile est satiram non scribere
i, 30 difficile haud est, perituram
arcessere summam xi, 17 difficili
crescente cibo inter molares xiii,
213

Diffundere patulas pelves iii, 277
diffunditur hausta in plantas puteus
iii, 227 diffusum consule capillato
vinam v, 30 diffusa in montibus vina
xi, 159

Digitum medianum alicui ostendere
a. porrigere x, 53 digito compesce
labellum i, 160 pignus fortasse de-
disti vi, 27 nudo mendicat Pollio xi,
43 uno scalpunt caput ix, 133 in
digito clavus mihi militia hæret iii,
248 Berouices adamas factus pre-
tiosior vi, 157 annulus ferreus xi,
129 digitos habet vox blanda et
nequam vi, 197 cristæ impressit
callidus aliptes vi, 422 vatum sem-
estri auro circumligat vii, 80 tam-
quam digitos suos et ungues an-
tores noverit omnes vii, 232 digitis
pressum in faciem extendere panem
ii, 107 a morte remotus quatuor,
aut septem xii, 58 quibus illa pre-
metur per somnum xiv, 222 sudan-
tibus aurum æstivum ventilet i, 28
alienis pallida labra cibum accipiunt
x, 229 ductis per terram aliquid de
sanguine gustat xv, 92 a digitis gem-
mas ad pocula transfert v, 44

Dignatur lex Othonis summam hanc
bis septem ordinibus xiv, 324

Dignoscere vera bona, atque illis
multum diversa pauci possunt x, 2

Dignus qui mendicaret iv, 117 ut
venias hederis vii, 29 morte viii, 85
vera cruce viii, 188 cyathos cœloque
ix, 47 his epulis et tali amico v, 173
equus versare molam viii, 67 barba
et capillis majorum xvi, 31 Meleag-
ri ferro aper v, 115 arcana face xv,
140 sæva veraque Charybdi xv, 17
digna hæc locerna Venusina i, 61
viro sententia iv, 136 forma supercil-
io v, 62 voto tuo fœmina vi, 61
nulla de gregibus tantis tibi videtur
vi, 161 res titulo sepulchri vi, 230
facies quali tabella x, 157 tantis
Deis victima xii, 114 Tuscis libellis
fides xiii, 62 templo vox xiii, 205
fama sinistra xiv, 1 sententia Diis

atque ipso Jove xiv, 206 fide xv, 118
supplicia his populis non parabis xv,
129 dignum mulino corde Vigelli
xvi, 23 stigmatē credidit x, 188
tam longo ævo facinus x, 255 sitiente
Pholo cratera xii, 45 Censoris tra-
xiv, 50 dignæ adeo paucae contin-
gere vittas Cereris vi, 50 dignior
hostia vita xiii, 235 dignissima pro-
sus Florali matrona tuba vi, 249 dig-
nissime bulla senior xiii, 33

Digredimur parati (ad causam agen-
dam) xvi, 47

Digressu amici confusus iii, 1

Diligit hunc Elia vi, 72 quantum
dilexit Menæceus Thebas xiv, 240
quis nunc diligitur nisi conscius iiii,
49 dilectæ matronæ x, 318

Diluvio magno cuncta arva teneri
vi, 411

Dimidium crus xlii, 95 dimidio
brevior tegetis pars v, 9 ovo con-
structus cammarus v, 84 siluro xiv,
132 pluri vendere xiv, 201 Mem-
none resonant magicæ chordæ xv, 6
dimidios vultus aspiceres xv, 57 jam
Curios viii, 4

Dimitte citius i, 125 ligulas v, 20
dimittitur exul ad axem Hyperb. vi,
470 - dimitte quæ pellass lenone vi,
127

Dinoscere, v. Dignoscere

Diogenis, nudi Cynici, dolia non
ardent: si fregeris, altera fiet Cras
domus, aut eadem plumbo commissa
manebit. Sensit Alexander, testa
cum vidit in illa magnum habitato-
rem, quanto felicior hic, qui nil cu-
peret, quam qui totum sibi posceret
orbem, passurus gestis æquanda peri-
cula rebus xiv, 308 sqq.

Diomedes (Ayes) i, 53

Diomedes Tydides quo percussit
pondere coxam Ænææ xv, 66

Diphilus regnat iii, 120

Diptycha quæ fuerint viii, 36

Direxit brachia contra torrentem
iv, 89

Dirimente bellum Sabina vi, 164
dirimi cœptum conjugium ix, 79

Diripiat quis adulter vi, 404

Dirue attegias, castella cet. xiv,
196 diruta Alba iv, 60

Dirus Hannibal vii, 161 a ponte
satelles iv, 116 dira feritas xv, 32
culpa viii, 119. xiii, 106 persona
iv, 14 egestas xv, 96 diri facti con-
scia mens xiii, 193 dira quidem, sed
cognita multis xiv, 26 passis xv, 104

diris temporibus iv, 80. x, 15

Discedas si, tenet consuetudo vii, 50

Discinxerit Afros Marius viii, 130

Discipulus Trypheri doctoris xi, 187 discipuli tres in tabulam Sullæ dicant ii, 28 custos præmordet ex hoc Acænonoëtus vii, 218 discipulo Philippi vel committe venam xiii, 125 discipulum occidit senex iii, 117 meliorem præsto magistro xiv, 213 discipulos quot inclinet Hamillus x, 224

Discit a Capella torquere jaculum v, 154 tunc rustica Thynele vi, 66 discunt hoc omnes ante alpha et beta puellæ xiv, 209 vita magistra nec jactare jugum xiii, 22 didicit jam dives avarus tantum admirari vii, 30 boletum condire — nebulone parente xiv, 9

Discrimen nullum habendum est inter cet. xiii, 118 tanquam famæ agatur aut animæ vi, 500 partus subeant vi, 592 discriminis genus aliud xii, 24 aliquid ponendam inter unguenta et corium xiv, 203 causa xiv, 290 subiti et magni quicquid inatit vi, 520 causas inde x, 139 discrimine magno protegere cassam xi, 32 quanto capitis constant xiv, 258 nec minimo sane refert v, 123 nullo alio vincis viii, 54 discrimina quæ sint capitis et inguinis vi, 301 juvenum plurima x, 196 majora eum expectant x, 311

Discumbere jussus v, 12

Discursus hominum i, 86

Discontienda ad saxa valent mala robora ficus x, 145

Disertos laudare vii, 31

Disjunge boves, Libye, dum tubera mittas v, 119

Dispensatore armigero prælia videbis i, 91

Dispenso et tempero filum candelæ iii, 267 dispensat qui, frangit sibi vii, 219

Disperni inquisitores iv, 48 dispersos trahere in populum xv, 151

Dispicet auctori ipsi, quod malo exemplo committitur xiii, 2 Albani veteris pretiosa senectus xiii, 215 atrium oculis amici xiv, 65

Disponere voces comitum vii, 44 avos porticibus vi, 163 crinem vi, 490 dispositis hamis vigilare cohortem jubet xiv, 305

Dissimilem sui vultum x, 193 rem

causa facit viii, 216 dissimiles veris speluncas iii, 18 illis dextræ xv, 68

Dissimilet etsi pulsetur xvi, 9 ut dissimiles ix, 70

Distendere utrum vi, 598 lancem longo pectore v, 80

Distinxit nos Otho iii, 159 distinguitur dies ordine i, 127 ille tabula unda xiv, 289

Distat, quæ sidera te excipiant vii, 194 distet quantum ferrata ab arca sacculus xi, 26 distare nec humana carne suillam putant Judæi xiv, 98 distantia tenui rima iii, 97 dogmata Stoica a Cynicis tunica xiii, 122

Diu depastum vivaria piscem iv, 51 visam pudicitiam vi, 2 viventibus x, 243

Diversum iter vitæ vii, 172 diversa res est xv, 94 parte lectis tabellis xiii, 136 multum illis (veris bonis) x, 3 diverso tempore si extinctus foret x, 263 fato multi committunt eadem crimina xiii, 104 diversæ forte (al. diversa parte) quæ veniant sagittæ vii, 156 diversis partibus orbis iv, 148

Diverticulo (rectius deverticulo) ab isto repetatur fabula xv, 72

Dives erit, magno dormit quæ tertia lecto ii, 60 avarus jam didicit, tantum laudare disertos vii, 30 tibi, pauper amicis v, 113 qui fieri vult, et cito vult fieri xiv, 176 vehetur turba cedente iii, 239 divitis ullum secretum esse putas ix, 102 orbis testamentum vi, 548 acres utricæ puellæ cet. xi, 166 Nili xiii, 27 divites ac nobiles se decere putant, quæ turpia sunt pauperibus viii, 181, 182. xi, 174 sq. divitibus nunc nulla cœnandi voluptas, nisi cet. xi, 120 sq. nostris acceptissima gens Græca iii, 58

Dividuos Curios viii, 4

Divinationum varia genera vi, 511 — 593

Divinat ut fanaticus iv, 124

Divina carmina Codri iii, 207 to-macula candiduli porci x, 355 divinorum capaces soli homines xv, 144

Divitiæ vincant i, 110 molles fregerunt sæcula luxu vi, 300 noxiæ x, 12 sqq. prima fere vota x, 24 Narcissæ xiv, 329 divitiarum majestas i, 112 divitias tot per tormenta coactas xiv, 135 omni crimine acquirere xiv, 238

Divortil formulæ solennes vi, 146 Divortia primum Romæ interdicta,

deinde concessa, tandem vulgaria vi, 146

Diurni longi transversa relcgit vi, 483

Divorum rivales (Imperatores) vi, 115 Divum hominumque fidem clamore ciemus xiii, 31 antiquissime, Jane vi, 393

Do quod, accipe vii, 165 quid das, ut Cossum aliquando salutes iii, 184 dat veniam corvis, vexat censura columbas ii, 63 libertatem conduplicare patrimonia xiv, 230 poenas iii, 279 trulla crepitum iii, 106 cinædis ferre ceras ad mœchum xiv, 30 se tibi similem xiv, 62 damus et dedimus hos honores illis viii, 70 damus veniam ibi fortunæ xi, 174 dabat olim fasces cet. x, 78 si hostia novam carnem xi, 85 dedisti civem patriæ xiv, 79 ipse scintillas ignis xiv, 244 dedit utrumque leto ingenii fons x, 119 natura portus xii, 79 hanc contagio labem, et dabit in plures ii, 78 candida scrofa nomen Albæ xii, 73 dedimus, quod famæ opponere possis ix, 86 consilium Sullæ, ut privatus dormiret i, 16 dederat Campania febres optandas Pompeio x, 283 dabo thura Laribus xii, 90 dabit invidiosa solatia sanguis xiii, 179 vestigia in laqueum xiii, 244 jam semesum leporem v, 166 liberos vii, 43 histrio, quod non dant proceres vii, 90 vina puer xi, 159 convivium nostrum alios ludos xi, 177 hanc altaribus xii, 119 omnia breviter Pacuvio xii, 125 dabunt Di aptissima x, 349 finem animæ non gladii cet. x, 164 daret ut tutos somnos fiducia collata xv, 165 dedisset utinam his potius nugis tota illa sævitia tempora iv, 150 dederit nunc nemo ducentos Ciceroni vii, 140 da aliquid, quod titulis incidere possim viii, 68 da nunc et volucrem x, 43 da spatium vitæ, da multos, Jupiter, annos x, 188 testem iii, 187. xvi, 29 dare vela phaselis xv, 127 quod tibi ipse possis x, 363 daturus exempla magna x, 49 datur iudex xvi, 13 vestris alveolis oleum illud cet. v, 88 quod pro prima nocte vi, 304 dabitur mora parvula x, 340 tibi longum vitæ tempus xiv, 158 dabuntur decies centena ritu antiquo x, 385 detur ei similis permutatio vi, 653 dantur quam tempora lucro, qui mensis damnis vi, 571 si libera populo suffragia viii, 211 darentur si

qua sulfura ii, 157 data pœna hæc diu viventibus x, 248 fata ipsais quoque sepulcris x, 146 datum privigno venenum vi, 134

Doces declamare vii, 150 docet prima rectum Sapientia xiii, 189 ævire xiv, 18 votum insatiabile acquirendi xiv, 125 docuit Gallia caudicos Britannos xv, 111 doceat quanti Chrysogonus vii, 176 docentis culpa arguitur vii, 158 doctus spectare lacunar i, 56 Palæmon vii, 215 docta nimis cupit videri vi, 445

Dociles sumus omnes imitandis turpibus xiv, 40

Docte componit fercula vii, 184

Dectoris Trypheri discipulus xi, 137

Dogmata Stoica a Cynicis distantia tunica xiii, 131

Dolabella inde est, inde Antonius et Verres viii, 165

Dolabra munire castra viii, 248

Dolato confusus ligno xii, 57

Dolet quicquid, exue xi, 188 flet, nec dolet iii, 102 ut doleas, hoc agit v, 157

Dolia in alta deciderit serpens vi, 431 Cynici non ardent xiv, 309 quis plura limit victuro musto ix, 58

Dolor viri flagrantior æquo non debet esse nec vulnere major xiii, 12 ille solus patriam fugientibus, caruisse anno Circensibus xi, 52 plus exigit interdum, quam lex ulla dolori concessit x, 315 doloris justa causa ix, 90 dolorem lateris pati xiii, 229 nemo fugit in hoc casu xiii, 131

Dolo cepta incendia xiii, 146

Domestica olim febris ix, 17 castra x, 96 exempla xiv, 32 tela seditioni xv, 64

Dominus et domini rex v, 187 frumenti xiv, 293 gestatur vii, 179 domini stomachus fervet vino ciboque v, 49 instantis virgamque tenentis vox xiv, 63 domino servatur panis tener v, 71 fertur squilla v, 81 erit nullus v, 92 ponetur boletus v, 147 domini in jus trahere x, 68 se fecisse unius lacertæ, est aliquid iii, 231 ad dominum veterem debere reverti piscem iv, 52 domini tres casæ, unus vernula xiv, 160 futuri magnarum domum iii, 72 dominos mutare viii, 65 dominis Cirræ Nyæque vii, 64 coram dominis consumitur pecunia vi, 47 Domina sub hasta caput præbere venale iii, 33 dominæ

vox ix, 78 dominam ferre potes vi, 30 Domini ac Reges patroni appellantur a clientibus i, 136 Domini vocantur Imperatores et Dii, ut Dea Domina iv, 70, 71, 96. vi, 530

Domitianus calvus Nero iv, 38 Iuliam fratris filiam corrumpit, eique mortis causa fuit, coactæ conceptum a se abigere ii, 29 sq. concilium Patrum habuit in Albano suo super rhombo pisce iv, 28—154 adulter tragico pollutus concubitu leges revocabat amaras omnibus, atque ipsis Veneri Martique timendas ii, 29 sq. iv, 12 Minervæ in Albano insituit sacerdotes Albanos s. Flaviales ii, 84 sq. acerbus morum iudex, idemque incestus iv, 12 ultimus Flavius lace- ravit semianimum orbem iv, 37 clades et pestis iv, 84 Pontifex summus iv, 46 Dominus ac Deus appellari voluit iv, 70, 71 bella gessit cum Dacia, Catts cet. iv, 147. viii, 51 tyrannus perit post cædem Lamiarum, et postquam cerdonibus esse timendus coeperat iv, 150 sq. fovit poetas vii, 1

. Domitii ante pedes longum pone syrma Thyestæ viii, 228

Domat ære custodes vi, 225 domitum leonem vii, 77 domito monte xi, 89 domiti Batavi viii, 51 domitos deduxit ad sua flagra Quirites x, 109

Domus tota una rheda componitur iii, 10 plena libis genialibus lii, 187 quanticumque vii, 184 secura patellas jam lavat iii, 261 privata quid fecerit vi, 114 longe ferrata servire jubetur vii, 41 horrida ac imitata Sabinas x, 299 qualis, tales cibi xi, 99 una sufficit nosse volenti mores hominum xiii, 160 optima paratur Soræ iii, 224 magna Asturici iii, 212 humilis non capit has nugas xi, 169 quæque maxima plena servis superbis v, 66 Cynici, si frigeris, altera fiet cras, aut eadem plumbo commissa manebit xiv, 310 Veneris iv, 40 domus præfectura non mittit Sicula aula vi, 486 vela pendencia vi, 228 clade semper renovata x, 244 dedecus ille sciet ultimus x, 342 domi res angusta obstat virtutibus iii, 165 res ampla xii, 10 fumus panisque i, 120 quando vult formosa videri vi, 466 pone lauros x, 65 si qua illi est nubilis Iphigenia xii, 119 licet plura videret fraga xiii, 57 quod non

est, et habet vicinus, ematur vi, 152 domum repetam xii, 87 sanctam filius omni aspiat sine labe, vitiisque carentem xiv, 69 inde mittentur xiv, 148 domuum magnarum viscera iii, 72 domos pernatat vi, 226 ædificare xv, 153 totas evertere optantibus ipsis Di faciles x, 7 parvas præbet spelunca vi, 3 domibus clausis iii, 303 altis vi, 607

Donec peragat dictata v, 121

Donat Calvinæ tantum iii, 133 vasa novissima-athletis vi, 356 ipsi vestes vi, 619 lumbos exhausti clientis jugeribus ix, 59 illi summas curules x, 91 unum civem Sibyllæ iii, 3 donant arcana cylindros ii, 61 donavit bona præsepibus i, 59 ignem terris Prometheus xv, 86 donabis nil unquam invita conjuge vi, 212 dones ista puellis vi, 191 donet qui amico, stultum esse xiv, 235 qui marmora iii, 215 quod Quintillæ, habet vii, 75 donaret si tibi Deus quadringenta v, 133 dona Veneris marito hæc vii, 25 tibi gratam requiem xi, 182 donandi gloria major olim habebatur et titulis et fascibus v, 110 donabitur, ne pereat iv, 55 donanda crudis mustacea vi, 203

Dona populorum (in templis) xiii, 149 sua reddit pulchro labori xvi, 57

Dorica Ancon sustinet domum Veneris iv, 40

Dorida cultam nullo palliolo lii, 94

Dormis lex Julia ii, 37 dormit quæ tertia magno lecto, dives erit ii, 60 tecum pugio vi, 34 parvula in segmentatis cunis vi, 89 dormiat ille spado cum domina vi, 376 dormiret ut privatus altum, consilium dedimus Sullæ i, 17 dormire securos jubet pendente ruina villicus iii, 196 non aliter poterit iii, 281 virum cum senserat uxor vi, 116 incipis ortu Luciferi viii, 11 quem patitur corruptor cet. i, 77 dormitur minimum in lecto, in quo nupta jacet vi, 269 magnis opibus in Urbe iii, 235

Dorso ferre cohortes xii, 109

Dos ingens, non solennis, olim fuere quadringenta sestertia ii, 117. vi, 137. x, 335 dotem cornicini dedit Gracchus ii, 117 a dote veniunt sagittæ vi, 139 in dote numeras triumphos vi, 169 cum dote mortifera si limina subit xiv, 221

Drillopotæ qui ii, 95

Drusus moribus esto viii, 21 Druso vitalisque marinis eripient somnum iii, 238 Drusorum alto stemmate viii, 40

Dubie non provocat vi, 375

Dubitas deducere iii, 136 non dubitant vendere sua funera viii, 194 quis dubitet, Senecam præferre Neroni viii, 212 apponere ix, 99 componere crimen ix, 110 non dubitet Ladas optare locupletem podagram xiii, 97 retinere depositum xiii, 200 ne, an senserit cet. xv, 89 non dubitaturi dicere iv, 50

Dubius haud furor xiv, 136 dubium ad nomen venit cum grandi codice vii, 110 dubium nil x, 82 dubiam facientia palmam xi, 179 dubia pro libertate vii, 116. viii, 263 debilis sideribus salutatrix turba peregit orbem v, 22

Ducentos nummos nemo Ciceroni dederit, nisi cet. vii, 139

Ducit ad scelus atque nefas purpura xiv, 188 uxorem vi, 28 livorem uva conspecta ab uva ii, 81 præputia adulter vi, 238 sextarium de œnophoro vi, 428 sortes vi, 583 sulcos in tenui pulvere vii, 49 mores teneros ceu pollice vii, 237 nemo habendum inter curas et seriam xi, 93 niveam agnam Regine xii, 3 ducunt pensa meliora Parcae benigna manu xii, 65 ebur ad aras xii, 112 hos quoque felices xiii, 20 bracteolam de Castore xiii, 152 reliquos fugienda patrum vestigia xiv, 36 duc in Capitolia bovem x, 65 ducere matris nbera quem jam pudet xii, 9 ducendi (uxorem) nulla videtur causa vi, 201 ducitur funus i, 146 Sejanus unco x, 66 ducetis planta v, 125 ducenda funera x, 240 ductus casus e medio fortunæ acervo xiii, 10 ducta Falerno ruga xiii, 216 ducti cæca magnaque cupidine x, 351 ductis per terram digitis xv, 91

Dudum vigilantibus orbis iii, 139 sedet illa x, 334

Duellii sero pœnitet i, 169

Dulcedine famæ succensus vii, 89 tanta captos animos afficit vii, 84

Dulcis Hymettus xiii, 185 dulcem heredem vi, 39 dulce caducum ix, 88 dulcior hæc lux natali die xii, 1 filia filio v, 139

Dum sibi nobilior videtur vi, 176 tubera mittas v, 119 tu sis similis Æacidæ viii, 269 dum bibimus, dum certa—poscimus, obrepat senectus ix,

128 dum jacet x, 86 dum membra sufficiunt galeæ, dumque ardent sanguine xi, 5, 6 dummodo vel cæcus teneam nummos xiii, 94 non pereat vii, 222

Duo funera iv, 109 duæ sorores, Astræa et Pudicitia vi, 20 duas tantum res anxius optat populus, panem et Circenses x, 80

Durat nullius fibula vi, 379 duret hæc in tempora x, 254 durate atque expectate cicadas ix, 69

Durus Hannibal vii, 161 durum est conscendere navim, si jubeat conjux vi, 98 vinum i, 60 jam, jamque tondendum Bromium vi, 377 Catonem xi, 90 duri pastoris filius xi, 151 duri crassique coloris togæ ix, 29 duro cucullo iii, 170 daræ manus et vexatæ vellere Tusco vi, 290 duræ per brachia setæ promittunt atrocem animum ii, 11 duros rudentes tractare vi, 102 dura flagra pati v, 172 duris temporibus iv, 80. x, 15 durior pauperibus Romæ conatus iii, 165 frons populi hujus viii, 189 durius nil habet in se paupertas iii, 152

Dux magnus in arcem Albanam traxerat attonitos Patres iv, 145 ducis summi est occidere Galbam ii, 104 indulgentia vii, 21 ipsius hoc referre videtur xvi, 58 duces luscum cum Gætula portaret bellua x, 158 duce in summo quot libras invenies x, 147 duces consedere, surgis Ajax vii, 115 signa et castra movebant viii, 12 ducibus ac primoribus xv, 40 paludatis vi, 400 nostris parere xii, 108

E

E pleno acervo tollatur vi, 364 cælo cecidit ii, 4

Ebrietatis imago et effectus vi, 364 —313

Ebrius ac petulans iii, 278 nondum xv, 24 ebria Vennis vi, 300

Ebur Phidiacum viii, 103 grande latos sustinet orbes, dentibus ex illis, quos mittit porta Syenes, et Mauri cet. xi, 123 ebur illud quin ducatur ad aras xii, 112 eboris uncia nobis est nulla xi, 132 pro ebone attonitus xiv, 307

Eburno sceptro quæ surgit, volucrem x, 48 eburnis oculis custoditur xiii, 139

Ecce iterum Crispinus iv, 1 tra-

ditur viro ii, 129 alius quanto porrexit marmure panem v, 67 movet tridentem viii, 203 aliud genus discriminis xi, 24

Echini semel aspecti litus dicebat iv, 143

Echion citharædus vi, 76

Ediscere Judaicum jns xiv, 101 minimas sordes xiv, 124

Edit nil unquam libentius hac carne xv, 88 Claudius boletum uxoris, post quem nil amplius edit v, 147 totum corrosis ossibus xv, 8 edendi usus nulli major fuit iv, 139 esse parati et sua membra xv, 102

Edo—edunt nunc munera iii, 36 edam, si quis me consulat xiv, 817 cur libeat i, 21 ederet si mulier vitulum, vel si bos agnam ii, 123 ode, quid putes iii, 74 ubi consistas iii, 296 edere primos vagitus vii, 195 primos planctus x, 261 edita fundo ostrea iv, 141

Educat terra homines nunc malos atque pusillos xv, 70

Educit secum asellas vi, 469 quos eduxit, quos genuit x, 236

Efferre maritos per famam et populum i, 72 laudibus vi, 182 greges natorum vi, 175 sororem et patruos vi, 567 elatum crede nurum xiv, 220

Efficiunt omnes manipuli consensu magno, curabilis ut sit vindicta xvi, 21 effice summam, bis septem ordinibus cet. xiv, 323

Effigies sacri nitet aurea cercopitheci xv, 4 nuda Dei xi, 106 inter vestras, statuamque Vagellii, nullum discrimen xiii, 119 ad quas non tantum meiere fas est i, 131 deæ longis siphonibus implent vi, 310 quo tot bellatorum viii, 9 ante effigies majorum pone mores viii, 22 effigies majorum habeant insignia vocis viii, 227

Effodit saxum sacrum de medio limite xvi, 38

Effugit cantus Siculos ix, 150 togam xi, 204 pudor ex urbe xi, 55 luctum et curam xiv, 157

Effundit glacies rupta solibus pisces ad ostia ponti iv, 43 animi secreta vi, 190 dextra nequicquam retia viii, 205 curas x, 78 imber lapides xiii, 67 totas habenas curriculo xiv, 230 pelves iii, 277 offas patruo similes ii, 38 bilem v, 159 effusis crinibus vi, 164

Egeriæ, nocturnæ amicæ Numæ, (vallis et fons in luco Aricino) iii, 12 sq.

Egestas dira obsidionis xv, 9

Eget corpus ære vii, 62 Anticyra xiii, 97 curatoris xiv, 288 merces cognitione tribuni vii, 229 egentensus prona et terram spectantia xv, 147 egentis s. egentii fato vivere xiv, 137

Eguatius Celer philosophus delator Baræ i, 33. iii, 116

Ego semper auditor tantum i, 1 mi fuit obvius x, 82 nos, nos agimus ii, 51

Egressa uxor prima luce xi, 184 finem legemque vi, 635

Egregius civis patriæ contingis ovanti viii, 28 cœnat xi, 12 fons xii, 41 vates vii, 63 artifex acquirendi xiv, 115 egregii corporis filius x, 296 egregium sanctumque virum si cerno, bimestri hoc monstrum puero comparo cet. xiii, 64 egregiam voluptatem monstro xiv, 256 egregios equites x, 95 egregias Lateranorum ædes x, 17

Ejectum ruborem de fronte xiii, 242 ejectis Camenis silva mendicat iii, 16

Elapsus ex vivariis piscem iv, 62

Electræ jugulo se non polluit Orestes viii, 218

Electrum—pro electro attonitus xiv, 307

Elegos impune recitaverit i, 4

Elemento (igni) gratulor xv, 86 elementa vitiatorum xiv, 123 per omnia quæerunt gustus xi, 14 elementis paribus constare xiv, 17

Elenchos magnos commisit vi, 459

Elephanti non venales Romæ xii, 102 furva gente petiti arboribus Rutulis et Turni agro pascuntur, Cæsaris armentum: siquidem Tyrio parere solebant Hannibali regique Molosso, ac dorso ferre cohortes et turrim xii, 104 sq. albi, et maximi in India x, 150. xi, 123 sqq. eorum grande ebur dentibus ex illis, quos mittit porta Syenes, et Mauri et Indus, et quos deposuit Nabatæo belua saltu jam nimios capitique graves xi, 123 sq.

Eliceret cui non risum cauda vii, 212

Elige, quidnam putes x, 329

Elissæ s. Elissæ peritura: ignoscere vi, 435

Elix vervecis labra iiii, 294 nati sinciput xiii, 85

Eloquium vocale nectit canoris modis vii, 19 eloquio perit orator x, 118 fidimus vii, 189 Demosthenis x, 114

Elpenora grunnisse xv, 22
 Elusus creditor xi, 9
 Elviam Cererem iii, 320
 Eluvium siccandam iii, 32
 Emblemata poculorum i, 76
 Emendat hæc servulus semodio scobis xiv, 67
 Emerita cessat æcu vi, 498
 Emergunt hand facile, quorum virtutibus obstat res angusta domi iii, 164 emergere se ex malis x, 57
 Eminus minatur hastile vii, 128
 Emittere lapidem xv, 67
 Emit Aristotelem vel Pittacon ii, 6 quas ædes iv, 7 mullum sex millibus iv, 15 sibi iv, 22 quod captator Lenas v, 96 emturus pueros, argentum cet. vii, 133 emitur libertas vi, 140 quod domi non est, et habet vicinus vi, 152 emi fortasse minoris potuit piscator quam piscis iv, 26 pluris xi, 16 emtos tot millibus puer v, 60 emtos paucis assibus calices xi, 145 emendus miseris ignis i, 134 erit alter puer ix, 66
 Emolumenta laborum nulla iii, 22 sacramentorum xvi, 35
 Emtor veneni viii, 17 callidus Olynthi xii, 47
 Emundat hæc servulus semodio scobis xiv, 67
 Emungeris sæpe vi, 147
 En animam et mentem vi, 531 habitum ii, 72 cui tu mittas succina grandia ix, 50
 Encheladi gremio vii, 215
 Endoperator Romanus, Grains et barbarus x, 188 ipse quales epulas glutisse putatur iv, 29
 Endromidem accipit iii, 103 Tyriam vi, 246
 Endymion tuus adulter x, 318
 Enim (enimvero) hujus stat currus æneus vii, 124
 Ennosigæum vinxerat compedibus Xerxes x, 182
 Ense velat stricto rubet auditor i, 165
 Enthymema curvum s. curtum torqueat sermone rotato vi, 450
 Eo—it nova nec tristic fabula per cunctas cœnas i, 145 ibat non melior vultu iv, 104 ad cœnam intestatus iii, 274 sanguis xii, 14 ad has epulas solito maturius xi, 88 ibit ad Ægypti finem vi, 527 pariter vi, 576 in cœlum, si jusseris, Græculus esuriens iii, 78 eat discrimen in tunicas vi, 521 i nunc, et dubita, qua sor-

beat aëra sanna Mauræ cet. vi, 300. i, demens, et sævas curre per Alpes x, 166 i nunc, et juvenis specie lactare tui x, 310 ite profanæ ii, 89 quibus grata est picta lupa barbara mitra iii, 66 pueri, linguis animisque faventes xii, 83 ire illam viam xiv, 322 illuc proponimus iii, 25 præcipitem jubeat iii, 128 contrarius vitæ priori videris ix, 21 parat curvis ungibus viii, 130 lesse Niphatem in populos vi, 409 euntem in prælia turrim xii, 110 itur ad casum tabulæ i, 89 ad Atridem iv, 65 eundum est iii, 316

Ephebum deformem nullus castravit tyrannus x, 306 ephebis cunctis mollior ii, 164

Epiluxæ, v. Atræ

Ephemeridæ tritas vi, 574

Epicarum lætum plantaribus exigui horti xii, 122 Epicure, quantum tibi parvis sufficit in hortis xiv, 319

Epimēnia (s. epimēnia, epimēnidia, epimēnida, epimēndia cet.) Mauro-rum bulbi vii, 120

Epirhedra trito ducunt collo segnipedes viii, 66

Epistola tanquam anxia diversis partibus orbis venisset præcipiti pinna iv, 149 verbosa et grandis venit a Capreis x, 71 Veneris si nos commendet Marti xvi, 5

Eponam jurat solam et facies olida ad præsepia pictas viii, 157

Epota Medo prandente flumina x, 177

Eppia vi, 104, 114 Conf. Hippiæ Epulum dare centum unde possis Pythagoreis iii, 229 epulas quales glutisse putamus ipsum iv, 28 ad has solito maturius ibat Consul xi, 88 epulis his dignus v, 173

Equæ partus tanti vi, 620 equarum grex parvus viii, 108

Eques municipalis modo Romæ viii, 238 equitem vernam modico contentus agebas ix, 10 Equites Asiani, Cappadoces et Bithyni vii, 14, 15 egregii x, 95 duos sume xiv, 326 Equitum princeps iv, 32 cum sanguine mixtos Patres vi, 625 cum Dictatore magistros contingere multa virga viii, 8 census iii, 155 xiv, 323 sq. Equestri de pulvino surgat iii, 164 censu iii, 155. xiv, 323 sq.

Equitant in vices (tribades) vi, 311 Equus gauderet phaleris xi, 103 equum sic laudamus volucrem, facili

cui plurima palma fervet cet. viii, 58
equos flexit per hunc campum magnus Aurnnce alumnus i, 20

Erepet genibus cruentis totum agrum vi, 526

Erga filiolum tristibus medicis vi, 280

Ergastula tota poscit vi, 151 in Tusca mittas viii, 180 inscripta xiv, 24

Ergo impune mihi recitaverit ille i, 3 nil optabunt homines x, 346 et nos manum ferulæ subduximus i, 15 sibi dabit ipse rudem vii, 171 pertulit viii, 209 nullum meritum est ix, 82 caveo xi, 120

Ergit nudum vultum ad spectacula viii, 206 villas i, 94 erexit ad hoc se endoperator Romanus cet. x, 129 janna longos ramos xii, 91 erectum ligonem referens xi, 89 erecta planta consurgit ad oscula vi, 507 erectas in terga sudes iv, 126

Erimacus, Erimantus, Erymanthus, Erimanthus al. iii, 120

Erinnys qualis confundat Rutulum vii, 68

Eriphylæ tibi occurrent multæ vi, 645

Eripuit illum sævus exitus x, 127 quando fortior leo vitam leoni xv, 161 eripient convicia somnum Druso iii, 238 cum eripiat Pansa, quicquid tibi Natta reliquit viii, 95 eripietur pater armeni viii, 109

Errat per puppim vi, 101

Erroris nebula remota x, 4 errorem fovisti viii, 165 errores omnes exuit xiii, 188 erroribus modicis æquos mores præcipit xiv, 15

Erubuit hæc, ceu fastidita, repulso x, 326

Eruca tu tibi tunc places (al. uruca, huruca, carruca) vi, 276 erucis imprime dentem ix, 134

Escaria mille xii, 46

Esquilias gelidas v, 78 petunt iii, 71 Esquilias a ferventi migrare Subura xi, 51

Esseda Britannia ac Belgica iv, 126 Esurit Statius, nisi vendat Agaven vii, 87 esuriens Græculus in cælum, juseris, ibit iii, 78 Clio in atria migrat vii, 7 ramus Pisææ olivæ xiii, 99 ipse quoque xiv, 127

Etruscum aurum puero si contigit v, 164

Evado — evasit solers Ulysses per aciem Polyphemi ix, 65 Libitinam

æger xii, 122 evadere cupiens damno testiculorum xii, 35 evasisse cur hos putes xiii, 198 evasi fulguris ictum xii, 18

Evandrum habebis conviva, venies Tiryntius, aut minor illo hospes (Æneas) xi, 61

Evelit quos in cælum vetulæ vesica beatæ i, 38

Eventum panni quo colligo xi, 196

Evertit quid Crassos x, 108 domos totæ x, 7 evertentibus undis alternum puppis latus xii, 31 eversum super agmina montem iii, 258 eversa vidit omnia x, 266 eversis urbibus xi, 101

Euganea mollior agna viii, 15

Eumenidum vultu terretur et igni xiv, 285

Eunucho Bromium committere noli vi, 378 eunuchum se ipse facit castor xii, 35 eunuchi imbelles eas ac mollia semper oscula delectant et desperatio barbæ vi, 366

Eue cum dicit Horatius, satur est vii, 62

Euphranoris aliquid præclarum iii, 217

Euphraten petit juvenis viii, 51 ad Euphraten natus i, 104

Europen vocamus parvam extortamque puellam viii, 34

Eurus, dejecerat nucem xi, 119 in Eurum atque Corum solitus sævire flagellis x, 180 Euro valentius fatam xii, 63 Euros submovet pellibus inversis xiv, 186

Euryalum mirmillonem vi, 81

Ex quo perit vi, 294 x, 77 ex libris quædam et non intelligat vi, 451 ex nobis geniti xiv, 40

Exæquet montibus aurum xii, 120

Exagitare qua Tisiphone, quibus colubris, dic vi, 29 exagitata procul non intrat fœmina limen ii, 88

Examen apium longa consederit uva culmine delubri xiii, 68

Exanimis primo murmure cœli xiii, 224

Exanimante tuba i, 169

Exarsit forma vi, 103

Exaudiet vix cornicines x, 214 exaudita numinibus vota x, 111

Excanduit non minus Cressa x, 327

Excelsi ministri manibus sublata patina v, 88 excelsæ turris tabulata x, 106

Excerptere inde (e cuneis theatri)

quod securus ames vi, 63

Excidet de temone iv, 127

Excipit illa famam rumoresque ad portas vi, 409 Cimbros et summa pericula rerum viii, 250 intrantes blanda vi, 125 excipiant quæ sidera te primos incipientem edere vagitus vii, 195 me pavidom tironem porta xvi, 3 excipitur cacinno xi, 3

Excitat fœculum bucca iii, 262 pater juvenem xiv, 191 vox blanda inguen vi, 196

Exclamas miser, ut Stentor vel Gradvus Homericus xiii, 112 exclamat, unde venis iii, 292 exclamare summum dominæ femur cœgit alipetes vi, 423 libet, quod populus clamat viii, 29

Excludetur amicus vi, 214 exclusi Patres admissa spectant opsonia iv, 64

Excudere gladios xv, 168

Excusat tale quid xv, 115 excusatos amicos xvi, 28

Excusias verum vi, 143 excussos dentes xvi, 10

Exemplum miserabile cibi xv, 96 non ullum in nostro tam detestabile sexu ii, 48- raram ac memorabile magni gutturi ii, 114 vitæ a cornice secundæ x, 247 quod produxerit feritas nostro ævo xv, 32 exemplo malo quodcumque committitur, displicet ipsi auctori xiii, 1 exempla hæc para felicibus ix, 135 magna datorum et summos viros x, 49 novorum factorum transi vii, 189 exempla domestica vitiorum velocius et citius nos corrumpunt, magnis cum subeunt animos auctoribus xiv, 32 nulla beati pauperis esse putat xiv, 120 exemplis adeo fœdis adeoque pudendis nunquam utimur, ut non pejora supersint viii, 183 acribus videor te cludere xiv, 322

Exeo nulli comes iii, 47 exit talibus a dominis post cuncta novissimus annulus xi, 42 exeat, si pudor est iii, 153 Exi horrendum insonat vi, 484 dicit libertus vi, 146 exire jubentur proceres iv, 144

Exercere avaritiam inviti jubentur juvenes xiv, 108 acies xv, 60 exercendis artibus apti xv, 145

Exercitibus illum præponere x, 92

Exhalasset animam x, 281

Exhausta arca vi, 363 ossa regum vacuis medullis viii, 90 exhausti clientis lumbos ix, 59

Exhorruit mortem viii, 195

Exigit a te munuscula vi, 35 dolor interdum plus x, 314 exigis a quouam, ne pejeret xiii, 36 exigit, ut cet. vii, 237 pœnas x, 84, 187, 313

Exiguus nervus cum ramice jacet x, 205 cibus xiv, 301 exigua ofellæ furtis xi, 144 exigui horti xiii, 128 ruris xiv, 155 animi voluptas ultio xiii, 190 exiguam partem cœnæ iv, 30 exiguum de veneno in aurem stillavit iii, 123 exigua patella cœna feralis v, 85 summa vendet perjuria xiv, 219 exiguas res xi, 131 exiguis aliquid deterere iii, 24 tabulis beatum i, 68 pretiis viii, 66

Eximie cœnat xi, 1

Eximius citharædus x, 211

Exitus si nullus placet de multis vi, 33 sævus illum eripuit x, 127 hic est Tongilli vii, 129 Carrinatis vii, 204 quis est (Hannibalis) x, 159 ille utcumque hominis x, 271 quis te manet xi, 39

Exodium notum redit ad pulpita iii, 175 exodio Atellanæ risum movet urbicus vi, 71

Exorabile numen xiii, 102

Exorare Lares thure, farre et corona ix, 138 exorata solet concidere loris vicinos vi, 415

Exornet ceræ atria viii, 19

Expavere frigus famemque vi, 361

Expectas, ut ametur Quintilianus vi, 75 ut non sit adultera filia xiv, 26 scilicet, ut cet. vi, 239 expectat cæpes festus animalia Deis promissa xii, 3 serenum vii, 180 quid tamen expectant, quos cet. ii, 115 expectant quem majora discrimina x, 311 opsonia iv, 64 expectes forsitan, ut cet. xi, 162 eadem a summo minimoque poeta i, 14 nil tale iv, 22 expectent Tribuni i, 109 expectare creditor hos solet ad introitum macelli xi, 10 expectare libet, quis impendat cet. xii, 96 colus tardas xiv, 249 focus xv, 83 expectate cicadas ix, 69 expectantibus illam lacrymis vi, 278 expectandus erit annus xvi, 42 expectanda aliunde præsidia vii, 22 expectatur in hortis vi, 488 expectata diu tandem provincia cum te rectorem accipiet viii, 87 expectatos ac jussos crescere primum testiculos vi, 371

Expeditam promptius quot amaverit Hippia mœchos x, 220

Expende Hannibalem x, 147 ex-

pendere permittes ipsis numinibus,
quid conveniat nobis x, 347

Experiar quid concedatur i, 170
numquid cet. xi, 56 fortasse exora-
bile numen xiii, 103

Expict semel totum annum vi, 521
Expiravit quando aper dentibus a-
pri xv, 163

Explicat se angustum xii, 55
Expositum qui nihil soleat dedu-
cere, vates vii, 54 expositi infantes
vi, 602 sq.

Exprimat nobilis infans mirmille-
nem conopeo vi, 81

Exquilæ, v. Esquilæ
Exsequiarum pompa i, 72 Cf. Fu-
nus

Exsilium et carcer x, 276 in exsi-
lium præceps fugit x, 160

Existunt, qui promittant xii, 101
extiterint vestigia vi, 15

Exsorbes fletum labellis vi, 277 ex-
sorbeat quot viros Maura x, 223

Expuit vina xiii, 214
Exsuperans cuncta patrimonia cen-
sus x, 13

Exsurgit mensa geminis lacernis vi,
305

Exta catelli rimabitur haruspex vi,
551 ut voveas sacellis et candiduli
divina tomacula porci x, 355

Extat minor sacrilegus xiii, 150
extiterant vestigia vi, 15 extantem
in curribus prætorem x, 87 signis
cratera i, 76

Extendit lævum comas, volvitque
in orbem vi, 495 labellum et rugam
trahit summa xiv, 325 extendere pa-
nem pressum in facie (faciem) digitis
ii, 107 gladios nescierunt primi fa-
bri xv, 168 extenditur magis sexus
alter xi, 167 extensum funem quatit
hostia xii, 5 extensis s. extensis au-
ribus mulier magnos commisit elen-
chos vi, 459 extensis vestibibus prora
miserabilis inopi arte cucurrit xii, 66

Extinctus passer Cynthiæ turbavit
ocellos vi, 8 tempore diverso x, 263
tota cum prole domoque xiii, 206 ex-
tinctæ corpus non utile dextræ iii,
48 extinguendus rapitur miser x,
332

Extollit quales Fortuna ex humili
ad magna fastigia rerum iii, 40

Extorquebis ocyus illud, ut sit con-
tenta cet. vi, 54 extortam parvam-
que puellam Europen vocamus viii,
83

Extra pecula stantem capram i, 76

vallum ne miles litiget xvi, 16 com-
munia te ponendum censes xiii, 140

Extremum spatium vitæ x, 358 ex-
trema in parte sedentes ordinis vii,
43 extremi casus xv, 96

Extundere gladios nescierunt primi
fabri xv, 168

Exucta ossa, regum vacuis medullis
viii, 90

Exul Marius ab octava bibit et fru-
itur Dis iratis i, 49 Hyperboreum si
dimittatur ad axem vi, 470 sapius
mathematicus vi, 557 exulibus ty-
rannis viii, 261 magnis frequentes
scopulos xiii, 247

Exultat victoria ranco Circo viii,
59 exultare te reor xv, 87

Exuit alas Dædalus iii, 25 errores
omnes xiii, 188 ornatum omnem x,
320 quicquid dolet xi, 188

Exundans fons ingenii x, 119
Exuviae bellorum x, 183

F

Fabas ventri non indulsit Pythago-
ras xv, 174

Faber nemo sederet mediæ noctis
ab hora vii, 223 volans, Dædalus i,
54 fabri primi nescierint gladios ex-
tendere xv, 168 sandapilarum viii,
176 fabris his crescunt patrimonia
xiv, 116

Fabius quis nunc erit, quis Cotta
vii, 95 natus in Herculeo lare cur
magna gandeat ara, si cupidus, si va-
nus cet. viii, 14 Fabii Gurgitis nep-
tes vi, 266 Fabios planipedes viii,
191 Fabios et Catonem cet. xi, 91
Fabii generosior ii, 146

Fabrateriæ domus optima paratur
iii, 224

Fabricius recte scribitur, non Fa-
britius ii, 154 quid sentiret et Cu-
rius ii, 154 Veiento senator, cui nup-
sit Hippia iv, 123. vi, 82 censor quæ
notet ix, 142 Fabricios, Fabios cet.
xi, 91

Fabula nova nec tristis it a. sit per
cenas i, 145 repetatur a diverticulo
xv, 72 fabulæ togatæ, palliatæ et
prætextatæ i, 3 a poetis venduntur
munerariis et histrionibus vii, 87

Fabulla mœchia ii, 68

Facetus joco mordente conviva ix,
10

Facies, non uxor amatur vi, 143
scorti vestiti placet tibi iii, 135 di-

cetur, an ulcus vi, 478 inde sumit utrumque habitum ix, 20 fœda aspectu ridendaque multo pane tumet vi, 463 reverenda obsceno minori vi, 513 tua computat annos vi, 109 una senum cet. x, 198 faciem contundere palma xiii, 128 Neptuni radit xiii, 151 linit vi, 481 non abscondit galea viii, 203 optari vetat Lucretia x, 293 o qualis facies, et quali digna tabella x, 157 a facie jactare manus iii, 106 in facie eorum miseræ magnæque amicitiae pallor sedebat iv, 74 multa deformia vi, 107 facie majoris census vivere vii, 187 facie hac non erat miserabilior Pollio ix, 6 in facie non hæret gutta sanguinis xi, 54 facie recta loqui cum ducibus præsentem marito vi, 401 secunda Sejani toto orbe x, 63 facies Deorum aspicere vii, 67 olida ad præsepia pictas viii, 157 in minutas et titulos concisum argentum xiv, 291 alias et vultus dimidios aspiceres jam cuncta per agmina xv, 57 multas cito fingit a. pingit ix, 146

Facile non emergunt iii, 164

Facilis cuius rigidi censura cacinna x, 81 victoria de madidis xv, 47 facie quis est ædem conducere cet. iii, 31 est, barbato imponere regi iv, 103 et pronum est, agere cet. ix, 43. xiii, 75 facilem aurem præbere v, 107 facilem in aurem stillavit iii, 122 facili patuerunt cardine valvæ iv, 63 facili cui plurima palma fervet (equo) viii, 58 facili hanstu diffunditur puteus in plantas iii, 227 faciles Dii optantibus ipsis evertere domus totas x, 8

Facinus libidinis nullum et crimen abest, ex quo paupertas Rom. periit vi, 295 et crimen capilli flexi vi, 493 majoris abolæ iii, 115 quod dignum tam longo admiserit ævo x, 255 ipsa peregi vi, 640 an hoc illi suaderet Apollo xiii, 203

Facit indignatio versum i, 79 nidos arbore xiv, 80 injuria agros venales xiv, 161 somnum clausa lectica fenestra iii, 242 quod ille, sciet ante diem caupo proximus ix, 107 se ipsæ eumuchum castor xii, 35 navem minorem xii, 56 ut sit xiv, 71 quosdam in populos isse Niphatem vi, 409 se lautum atque beatum falso i, 67 ridiculos homines paupertas iii, 153 se dominum unius lacertæ iii, 231 somnum quibusdam rixa iii, 282 hæc

non Apicius iv, 23 tutos Afros a serpentibus v, 91 uxor sterilis amicum carum v, 140 hoc illos Hyacinthos vi, 110 graviora vi, 124 quod deferat ipse vi, 552 carmina vii, 28 versus vii, 38 urbem lætam vii, 83 quid Nero viii, 223 nil mensura longi nervi ix, 34 amicos sportula x, 46 palmam dubiam xi, 179 patrimonialia xii, 50 grande operæ pretium xii, 127 ira nocentem hunc sexum vi, 647 sana scelus ingens vi, 682 templa avus viii, 143 vatem animus anxietate carens vii, 57 vultum cera vii, 238 causa rem dissimilem viii, 214 facinus nos te, Fortuna, Deam x, 366 faciunt quid stemmata viii, 1 irati vadimonia iii, 209 nil pueri vi, 173 non illi, quos vicinus, quæ nunc sunt populi victoris in urbe ii, 168 feci, clamat Pontia vi, 638 fecimus et nos hæc juvenes viii, 163 faciet quid tibi resinata juvenus viii, 115 facient quid non alii, cum tu multicia sumas ii, 66 facias quid, talem sortitus servum viii, 179 faciant quid commercia, aspice ii, 166 faceret quid plus ægrotante viro vi, 388 quæ non, quod Principis uxor vi, 617 feceris tanquam aliquid, propter quod nobilis esses viii, 41 fecisset si alter idem iv, 12 fac tertia quadringenta xiv, 326 face hoc, et esto dives tibi, pauper amicis v, 112 facere hoc non possis quinque diebus continuis xi, 206 faciens (sacra) pro populo Sanseia ix, 117 facturus rabidam orexim sextarius vi, 428 Flunt non rancidula opsonia his cultellis xi, 134 quæ in urbe victoris populi, non faciunt, quos vicinus ii, 162 omnia talia, tam graviter, si quando poetica surgit tempestas xii, 22 hic homines ii, 167 omnia, ut cogaris per lacrymas effundere bilem v, 158 ex facie toto orbe secunda urceoli, pelvis cet. x, 64 fies de rhetore Consul, si Fortuna volet vii, 197 fias ut declamatio et pueris placeas x, 167 fieres, homuncio, quantus ex nihilo, si sqq. v, 133 fieri qui vult dives, et cito vult fieri xiv, 176 præcones, non turpe putarunt vii, 6 quid non posse putes, si cet. vi, 41 dominus si vis v, 138 factus silligine molli panis v, 70 facta est Tusca de Græcula vi, 186 facto agmine migrasse cet. iii, 162 x, 218 factas Parthenio lances xii, 44 facienda pro vita quedam, non omnia xv,

Delph. et Var. Clas.

Ind. Juv.

d

106 Factum tam detestabile si nulum in terris ostendis xiii, 126 facti crimen habet, qui scelus intra se tacitum cogitat ullum xiii, 210 diri conscia mens xiii, 198 occulti conscia vi, 271 factis levioribus iv, 11 factis dictisque sanctus viii, 25

Faecunda et nuda senectus odit suam Terpsichoren vii, 36 et docta cupit videri vi, 445 vox justi Solonis x, 274 Gallia xv, 111 facundum Cædicius xvi, 45 Quiritem ima plebe invenies viii, 48

Faecundia multis mortifera est x, 10 rara in tenui panno vii, 145 quales mores iv, 82

Fæcis Achææ quota portio iii, 61

Fæsidium agentem xiii, 32

Falernum pelvis aurata olet vi, 430

Falerni subrepti potare tantum ix, 116 Falerno arderet pulmo iv, 128 acri ducta ruga xiii, 216 mero perfusa spumant anguenta vi, 303 Falerne ulmos poscit maritum vi, 160

Fallaci urna Prætoris vicerit improba gratia xiii, 4

Fallit vitium specie virtutis et umbra xiv, 109

Falso signator i, 67

Falsus ut sis, licet Phalaris imperet viii, 82 testis erit xiv, 218 xvi, 32 falsi quid Laronia ii, 65 falso corpore laturos nomina Scaurorum vi, 604 nomine poseas i, 98 se laetum facere i, 67 falsas signare tabellas in templis viii, 142

Falx—falcem agrestem sumeret fugiens Saturnus posito diademate xiii, 89 falce supina pignantem Græchum viii, 201 falcibus credas actum xiv, 149

Fama magna est cujusdam viventis rure paterno vi, 55 contentus Lucanus vii, 79 eum nobis tradit asperbum viii, 71 hæc (al. ut) est xv, 99 sinistra sunt digna plurima xiv, 1 fama conspicua divina Philippica x, 125 discrimen tanquam agatur vi, 500 sitis major est quam virtutis x, 140 dulcedine succensus vii, 39 opponere quod possis ix, 86 quam fœdæ buccina xiv, 152 aliorum incumbere miserum est viii, 76 famam trahit a censu xi, 28 per famam et populum nigros efferre maritos i, 72 famam Demosthenis optare x, 114 contemserat olim, cujus apud molles minima est jactura cathedras vi, 90 famam sumoresque recentes excipit

ad portas vi, 400

Famelica armenta xiv, 146

Fames tam jejuna v, 10 tanta infestaque xv, 120 in quantum poscit xiv, 318 et ira pares in horum mente xv, 181 famem brumamque illa restat cavet xiv, 273 famem aliam noverat, cum pulmo Falerno arderet iv, 128 formica tandem quidam expavere magistra vi, 360 fame urgentur vi, 424 stimulante xiv, 84 lacerabant membra xv, 102

Famoso Canopo xv, 46 famosa moenia Lagi vi, 83

Famelæ Jovis aves xiv, 81

Fanaticus œstro percussus, Bellona, tuo divinat iv, 123 senex crine albo antistes sacrorum ii, 112

Fanum Isidis cet. ix, 22 fanum Veneris cum videt, optat formam cet. x, 290 fana plurima id votiva testantur tabella xii, 27

Farinæ solidæ jam mucida frusta v, 68

Farrago nostri libelli i, 86

Farrata ponebant Tusco catino xi, 109

Farris canini sordes v, 11 farre et vino Janum Vestamque rogabat vi, 386 suo et ære quorum custodit animas ix, 122 exorare Lares ix, 138 farra imponite cultris xii, 84 paucissima exigui ruris secantem xiv, 155

Fas quid atque nefas, tandem incipunt sentire peractis criminibus xiii, 237 esse putet sperare i, 58 jam est vi, 329 jam est privignum occidere vi, 628 est genua incrare Deorum x, 55 cui Itbacum lugere natantem x, 257

Fasce in magno comites libelli vii, 107 fasces meruit regum ultimus ille honorum viii, 260 fasces, prætexta, trabea, lectica, tribunal quanquam non essent urbibus illis x, 35 qui dabat olim x, 79 fascibus olim major habebatur donandi gloria v, 110

Fascia quam denso libro vi, 263 Bruttia calidi visci nitorem tibi præstabat ix, 14 nigra et color hic cœli nil minatur xiv, 294

Fastidia moveat captatori Cosso x, 202 quercus contingunt homini xiv, 184 mercis ullius te subeant xiv, 201

Fastidit oluscula fossor xi, 80 fastiditus ab aratro bos x, 270 ceu fastidita erubuit hæc repulsa x, 326

Fastigia ad magna rerum ex humili

extollit Fortuna iii, 39

Fateris ignorasse Sejanum, quid optandum foret x, 108 fatetur morbum vultu incessuque ii, 17 mors sola, quantula sint hominum corpuscula x, 172 Natura dare se mollissima corda humano generi, quæ lacrymas dedit xv, 132 fatebere tandem lætus xiii, 248 fateri cogit (mala consuetudine) xiii, 223 properabo iii, 59

Fatiget jamenta porticibus iv, 5 nemo tubas atque æra vi, 443 fatigatas alas exiit Dædalus iii, 25

Fatuam et insulsam bipennem tenebat Tyndaris vi, 658 fatuos non invenit Pollio, qui triplicem usuram præstare paratus circuit ix, 8

Fatum pendebat amicis locuturi cum tyranno iv, 88 plebeium in circo positum est et in aggeri vi, 588 valentius Euro et pelago xii, 63 fati plus valet hora benigni, quam si nos Veneris commendet epistola Marti xvi, 4 occulti potentia miranda vii, 200 fato imperii xi, 105 egentis a. egentii vivere xiv, 187 diverso multi committunt eadem crimina xiii, 104 meliore tempora vitæ longa tibi post hæc dabuntur xiv, 158 sinistro diique adversis genitus x, 129 Fata servis regna dabunt, captivis triumphos vii, 201 mariti subeuntem Alcestis vi, 652 data sunt ipsis quoque sepulcris x, 146 regunt homines: fatum est et partibus illis, quas sinus abscondit ix, 32 factorum novorum exempla trahi vii, 190 factorum de legibus quantum ipse queratur x, 252 fatis adversis clauditur innoxia simia cum parricida xiii, 156 fati imputo hunc morbum ii, 16 fati mellor v, 133

Faucibus ut morbo siccis perpetua anxietas nec mensæ tempore cessat xiii, 212 de faucibus se porrigit opira viii, 207

Faveam a. fabeam puellam vi, 354

Favisset Tæco Nurtia x, 75 faventes linguis amicisque xii, 83

Fausti Thebas et Terea vii, 12

Fac—facem claram præferre pudentis incolpit nobilitas viii, 139 face arcana dignus, qualem Cereris vult esse sacerdos xv, 140 faces (amoris) inde ardent vi, 139

Febris olim domestica et quarta dies cum tempore longo torquet ix, 17 febre calet sola minimus gelido jam in corpore sanguis x, 218 febre cum

vigili lateris dolorem si capere pati xiii, 239 febres optandas provida Pompeio dederat Campania x, 383

Felles sacra Bubasti xv, 7

Feliciter dictum signatis tabulis ii, 219

Felix nemo malus iv, 8 felix militia xvi, 1 sapientia xiii, 187 ille vii, 190 felices animi avaros xiv, 119 tum, quoties aliquis uritur ferro xiv, 21 felices proavorum atavos, felicia dicas sæcula, quæ quondam viderunt uno contentam carcere Romam iiii, 312 felices hos quoque ducimus, qui ferre incommoda vitæ nec jactare jugum vita didicere magistra xiii, 21 felicia tempora, quæ te moribus opponunt ii, 38 felicibus para hæc exempla ix, 135 felicior quanto hic qui nil cuperet xiv, 312 non erit astro Martis x, 313 felicissimus ut idem sit, qui fortis erit xvi, 59

Fellandi mos vi, 361, 366

Femur summum dominæ exclamare coëgit aliptes vi, 423 Hercules inaurati radat sacrilegus xiii, 151

Fenestra clausa somnum lectica facit iiii, 242 fenestræ molles in aure servi i, 104 altæ caligantesque vi, 31 vigiles nocte patent te prætereunte iiii, 275 fenestras claude ix, 104 fenestris cadunt vasa iiii, 270

Fera similis parcit cognatis maculis xv, 160 feræ Romulæ simulacra mansuescere jussæ imperii fato xi, 104 ferarum vicinarum pellibus sterneret uxor sylvestrem torum vi, 6 Feræ num non nisi in diversa sævant genera xv, 159 sqq.

Feralis cæna ponitur exigua patella v, 85

Fercula septem quis secreto cœnavit avus i, 94 nunc audi nullis ornata macellis xi, 64 docte componit vii, 184

Fere nulla causa vi, 242 inde scelerum causæ xiv, 173

Ferit hic cubito, ferit asserere duro alter iiii, 245 testa cerebrum iiii, 270 terram loto intestino vi, 429 feriunt pariter iiii, 298 feriat qui carmen triviale communi moneta vii, 55 Isis mea lumina irato sistro xiii, 93 feriri pectine textoris ix, 30 fastibus dominum ante jubet, deinde canem vi, 417 ferienda a grandi ministro cervix xii, 14

Feritas dira exemplum quod produxerit nostro ævo xv, 32

Ferme rarus sensus communis in illa fortuna viii, 73 mobilis est et varia natura malorum xiii, 236

Fermentum istud tibi habe iii, 188

Fero—fert collo niceteria iii, 68 tulisti mox plura, deinde illa dedi ix, 39 tulit ille crucem sceleris, hic diadema xiii, 106 non Laronia quendam ex illis ii, 36 miles tremulus arma posita tiara x, 267 feres inde quanta præmia viii, 119 feret quis uxorem vi, 166 feras tecum miserabile votum iii, 276 longa gaudia originis hujus viii, 47 ferat quis istas sordes i, 139 illum bis v, 164 vii, 147 ferret vix Corbulo tot vasa ingentia iii, 251 tulisset quid natura beatius illo cive x, 278 quæ nec Sarmentus v, 4 non tulerim illam vi, 651 tale rit quæ Claudius, audi vi, 116 quis Gracchos de seditione querentes ii, 24 ferre ad nuptam, quæ mittit adulter iii, 45 ad mœchum ceras dat cinædis xiv, 30 Græcam urbem non possum iii, 60 jugum (conjugii) parata cervice submitte caput vi, 208 Dominam potes salvis tot restibus ullam vi, 30 labores castrorum xiv, 198 omnia si potes, et debes v, 170 quæ possit cœtus virorum vi, 399 laborem indignum studiis vii, 17 dorso cohortes xii, 109 vix potes quamvis levium minimam exiguanque malorum particulam xiii, 14 incommoda vitæ xiii, 21 solatia xiii, 120 ferens ubera potanda infantibus vi, 9 sacra nutantia arcano loro ii, 125 ferentem leges ac jura ii, 72 ex humeris aulæa pictæ togæ x, 38 laturos nomina Scaurorum falso corpore vi, 605 fertur domino squilla v, 81 tristis de nobis sententia ii, 62 scripturus leges lanistæ xi, 8 per aëra raptus a grue xiii, 170 feruntur cornu pariter vinoque attonitæ vi, 315 præcipites rabie jecur incendentem vi, 648 pectora vestra dominis Cirrhæ Nysæque vii, 64 bona tota ad Phialen x, 237 ferenda mille tædia xvi, 43 mediocri bile res xiii, 143

Ferox vitulus xii, 7 Rutulus i, 162 bellator vii, 126

Ferrata domus servire jubetur vii, 41 ab arca quantum distet sacculus xi, 26

Ferreus annulus in digito xi, 129 quis tam, ut teneat se i, 31 ferrea pectora Vettii vii, 150 ætas protulit

omne crimen vi, 24. xiii, 28

Ferrum est, quod amant mulieres vi, 112 letale xv, 165 poscit potio vi, 624 sumit ix, 97 promere xv, 73 ferri tempora xiii, 28 modus maximus in vinclis iii, 310 ferro Moleagri dignus aper v, 115 ferro et flammis cadentem Asiam x, 266 ferro ardenti uritur servus propter duo lintea xiv, 22 hebeti lautissima cæditur cœna xi, 140 obliquo lanam deducere vii, 224 agit rem subitus grassator iii, 305 hic necat x, 316 submittere malum xii, 54 grassatur xiv, 174

Fervet pugna Saguntina commissa lagena v, 29 stomachus domini vinoque ciboque v, 49 adipata veneno vi, 631 lampade Veneris vi, 138 equo facili plurima palma viii, 59 fervens animus æstuat iii, 49 mero iii, 283 modesto sanguine vultus x, 301 ferventi Subura xi, 51

Ferulæ manum subduximus i, 15 ferulas frangit vi, 479

Festino ad nostros x, 273 decurrere ix, 126 festinare coactos iv, 146 ad prædam xiv, 84 quis te jubet xiv, 213 festinata gladii mors iv, 96.

Festus cespes expectat animalia Deis promissa xii, 2 festa janua operatur lucernis matutinis xii, 92 festa tam dies quæ, ut cesset prodere furem xiii, 23 festo tempore xv, 38 festorum dierum majestas colitur iii, 173 festa ubi observant sabbata reges vi, 159 festis diebus servare terga suis xi, 83

Fibula Comædi solvitur his magno vi, 73 nullius durat vi, 379

Ficedulas natantes jure mergere xiv, 9

Fictilis et nullo violatus Jupiter auro xi, 116 fictile gulosum condire xi, 20 fictilibus cenare pudet iii, 168 bibuntur nulla aconita x, 25 phaselis parvula dare vela xv, 127

Ficus sterilis robora valent ad discutienda saxa x, 145 ficum aliam si vis decerpere xiv, 253

Fida internuncia cœli vi, 545

Fidenarum esse potestas majoris x, 100 Fidenis vivat vi, 57

Fides, Victoria, Virtus et Pax colitur Romæ i, 115 nulla fronti ii, 8 inde arti vi, 560 prodigiosa, et Tuscia digna libellis cet. xiii, 62 curta patriæ ingrata xiv, 166 fidei tantum habet quisque, quantum sua

nummorum servat in arca iii, 144 violatæ crimine xiii, 6 fidem hominum divumque ciemus clamore xiii, 81 fide atque virtute par xv, 114 digna xv, 118

Fidibus promittere quercum Capitolinam vi, 388

Fidimus eloquio vii, 139

Fiducia erit major Chaldæis vi, 553 tanta in muneribus x, 306 collata daret somnos tutos vicino limite xv, 155 creditur a multis, cum magna malæ causæ audacia superest xiii, 110

Figam ego quando aliquid, quo vita mihi sit tuta ix, 139 figamus longa pulpita per angustos vicos vi, 78 fige intra te tacitus querelas nostras ix, 94 fige primo loco v, 12 figens vestigia ancipiti planta xiv, 272 sedem Cumis iii, 2 cominus ursos iv, 99 aprum i, 23 figentia maculam hæsuram nitidis rebus xiv, 2 figantur tibi lasso virides palmæ, scalarum gloria vii, 118 figendum et memori tractandum pectore xi, 28 fixa et mutari nescia natura xiii, 240 compago catenatæ tabernæ siluit iii, 304 fixo gutture fumant i, 156 fixis legitime tabellis xii, 100

Figuli sequantur castra iv, 135 a figulis munitam urbem x, 171

Figuram alterius sexus imitata vi, 341

Filia virgo non sancta et tuta ab inguine iii, 110 Largæ adultera ut non sit expectas xiv, 26 dulcior filio v, 139

Filiolam turpem producere utile turpi vetulæ vi, 241

Filiolus vel filia nascitur tibi ex me ix, 83 erga filiolum tristes medici vi, 389

Filius ante pudicus non tutus ab inguine et sanctus iii, 111 patri constabit minoris, quam ulla res vii, 188 amens turbavit totam rem xiv, 94 infans obstat tibi peccaturo xiv, 49 morum quoque, et qui omnia deterius peccet xiv, 52 pastoris duri est hic, ille bubulci xi, 161 egregii corporis x, 295 gallinæ albæ xiii, 141 præconis nitidi plaudent hic iii, 157 Filio grave est, expectare tardas colus (mortem) parentum xiv, 248 sq. filium quibus artibus, et quibus moribus institutas, plurimum intererit xiv, 73 Filii olim funus portabant patriæ x, 259

Filum candelæ dispenso et tempero iii, 287 filo Tyrio stilaria purpura spondet vii, 134 fila porri numerata xiv, 138

Finem imponit sapiens et rebus honestis vi, 444 egressi legemque priorum vi, 635 impensas non servat prodiga Roma vii, 138 peccandi quis posuit sibi xiii, 241 animæ (Hannibalis) non dabunt gladii, nec saxa, nec tela x, 168 post auctumni xiv, 190 in fine trementes oculos vii, 241 fines imperii Tiberinum natavit Virgo viii, 265 proferre xiv, 142

Fingit qui cito multas facies ix, 146 quæ pariter librarias cet. ix, 109 quibus meliore luto præcordia Titan xiv, 35 nemo dolorem in hoc casu xiii, 182 finge gladios inde, atque hinc pulpita pone viii, 195 tamen te improbulum v, 78 fingentem Læstrygonas cet. Ulyssæm xv, 18 hæc vi, 634 ficti vultus constantia xiii, 77 ficta pellice plorat vi, 272 fictos Scauros jure contemnunt vitia ultima ii, 34

Finitima nutritas in herba xii, 12 inter finitimos simulas xv, 83

Finitus nondum Orestes i, 6 annus i, 117 finitum tempus cum fuerit viii, 150

Fio, v. Facio.

Fiscus multus in arca xiv, 260 faci res est iv, 55

Flaccus (codex Horatii) cum totus decolor esset vii, 227

Flagellum occultum quatiente animo tortore xiii, 195 mittetur ii, 169 sumet Damasippus clara luce viii, 161 flagelli metuens v, 164 flagello ille rubet vi, 479 flagellis sævire in Earum x, 180 nullam Sirena comparat xiv, 10

Flagitio uno nemo contentus xiii, 244

Flagra ad sua domitos deduxit Quirites (Cæsar) x, 109 dura pati v, 175

Flagrabit nunquam visæ amore puellæ iv, 114 flagrantem late ignem xiv, 245 flagrante animo scribere i, 152 æde iii, 139 flagrantia levibus causis præcordia xiii, 182 flagrantior æquo dolor xiii, 11

Flamea s. flammea sumit Gracchus ii, 124 conterit vi, 225

Flameolo s. flammeolo parato dudum sedet illa x, 334

Flaminiam pervolat axe citato i, 61

Flaminiæ tegitur cinis i, 171

Flammæ multum et ænea lampas iii, 285 flammæ domibus parasitis viii, 233 flammis Asiam ferroque eadentem x, 266 flammis missus ad sidera xi, 68

Flavi Meleagri v, 115 flavam, cui det mandata, puellam vi, 354 cæsariem Germani xiii, 164 flavo galero nigrum crimem abscedente vi, 120

Flavius ultimus laceraret orbem iv, 37

Flebile nati incipit elixi comedam xiii, 64

Flectunt se sidera v, 23 flexit equos per campum i, 20 propositum ix, 20 flectas oculos ad crimina xiii, 144 flexi crimem facinæque capilli taurea punit vi, 493

Flet, si lacrymas conspexit amici, nec dolet iii, 101 flebat contrarius auctor x, 40 flentem producere matrem vii, 146

Fletum labellis exsorbes vi, 276 fletu manantia ora xv, 186

Flora non lambit Catullam ii, 49

Floræ omnia aulæa relinquo xiv, 262

Floralis taba dignissima matrona vi, 250

Florentibus sociis viii, 99

Flos Asie, servus v, 56 flores multæque in fronte coronæ xv, 50

Flosculus angustæ vitæ velox decurrere festinat ix, 127

Fluctum crissantis adorat vi, 323 fluctu Oceani astantes xi, 94 plenus alveus xii, 30 premetur xiv, 296 fluctus Tyrrhenos pertalit vi, 92 fluctibus cruentis x, 186

Flumen orationis iii, 74 fluminis piecem hic, illic cæruleos oppida venerantur xv, 7 flumina epota Medo prandente x, 177 conducere iii, 31

Fluxit ad istos et Sybaris colles vi, 295 fluxerit tanquam in mare amnis gurgitibus miris xiii, 69 oratio iii, 74 ætas cet. vii, 32

Foculum bucca excitat iii, 262

Focum instruit provincia v, 97 focos expectare xv, 83 molles ornate xii, 86 focus privatis majora iv, 66 focus brevibus ponebat oluscula xi, 79

Foderit qui agrum servus minus miser, quam qui dominum ix, 45

Fœcundam Julia vulvam solvit tot abortivis ii, 32 fœcundis vitibus ager te implet ix, 56 fœcundior

Niobe scrofa alba vi, 177 matier vi, 162 labor vester vii, 98

Fœda aspectu facies vi, 461 fumo lucernæ vi, 132 et scissa lacerna iii, 148 canino stercore atria xiv, 64 fœdum nil dictu visuque hæc limina tangat, intra quæ puer est xiv, 44 fœdum non putare vii, 5 fœdæ buccina famæ xiv, 152 fœdo cantu s. saltu prostitui ad peregrina pulpitæ viii, 225 fœdis exemplis utimur viii, 183 fœdior omni crimine persona iv, 14 fœdus hoc aliquid audis amictu ii, 82

Fœdere pragmaticorum vii, 123

Fœmina digna voto tuo ubi tibi monstratur vi, 60 quam dives, nihil intolerabilius vi, 460 exagitata procul non intrat limen Bonæ Deæ ii, 88 simplex tunc vi, 327 litem movet in omni fere causa vi, 242 maxime gaudet vindicta xiii, 192 deterior habet illic totos mores x, 323 prodiga non sentit pereuntem censum vi, 362 quo templo non prostat ix, 24 nil non permittit sibi, urpe putat nil, cum gemmas collo circumdedit vi, 457, 458

Fœmineum ceroma quis nescit vi, 246 fœmineis kalendis munera tractas secreta ix, 53

Fœnum et cophinus supellex Judæorum iii, 14 fœno et cophino relicto Judæa mendicat vi, 542 fœno torto calentia ova xi, 70

Fœnus viginti millia pigneribus positis ix, 140 fœneris auctor pallet xi, 48 fœneris capacem ventrem xi, 40 non ulla mentio xi, 183

Fœta jacebat nxor casa xiv, 167 fœtæ mulæ comparo hoc monstrum xiii, 66

Fœtum capellæ xv, 12 ad fœtus properat vultur xiv, 78

Foliata parantur mœchis vi, 465

Folium Sibyllæ credite me vobis recitare viii, 126

Follem veterem cum toto æruginè si reddat xiii, 61 folle tenso reverti domum xiv, 281 folles cavi spirant immensa mendacia vii, 111 follihus atque caminis ardet x, 61

Fons egregius (Bætis) viribus occultis xii, 41 ingenii largus et exundans utrumque dedit leto x, 119 fontem ad quæsitum solos deducere verpos xiv, 104 a fonte Hammonis credent relatum, quicquid dixerit Astrologus vi, 554 de quo fonte hæc

monstra vi, 266 sentibus Aemidum
bibendis aptus vii, 59

Fonteio consule natus xiii, 17

Forcipibus et ab incude ad rhetora
missus x, 131

Fores paulo ante ornatas vi, 227
foribus suspende coronas (in nuptiis
et lætitia tam publica quam privata)
vi, 51 sq. 79, 227. ix, 85. x, 65. xii,
84, 91 divitum prætenta aula vi, 228

Foricas conducunt iii, 38

Foris poneris, si quid tentaveris his-
cere v, 126 te plorante ix, 77

Forma et ætas digna supercilio v,
61 quæ tanti vi, 179 quid nocet
casto? quid profuit immo Hippolyto
et Bellerophonti x, 324 sqq. forma
atque pudicitie rara concordia x,
297 formam optat mater modico
pueris, majore puellis murmure x,
269 forma qua exarsit vi, 103

Formant libellos et componunt per
se vi, 244

Formica magistra expavere quidam
frigusque famenque vi, 361

Formidat infans rusticus hiatum
personæ pallentis iii, 176 formida-
tus Othoni civis vi, 559

Formidine culpæ trepidum ani-
mum xiii, 106 nimia cursum præci-
pitans xv, 77

Formosa quando vult videri domi
vi, 465 formosam se non putat ulla,
nisi cet. vi, 186 formosissimus idem
et optimus (Silius) x, 331 Formosi
plerumque impudici x, 297

Fornace et incude graves catenæ
iii, 309

Fornacula est magna x, 82

Fornicis in carcere multis annis
steterat x, 239 fornice in quocumque
nati iii, 156 olido nudum stans man-
cipium xi, 171

Forsan vestigia extiterint vi, 14

Forsitan dicas i, 150 credas v,
156 despicias viii, 112 expectes
xi, 162 hæc spernant xiv, 34

Fortasse potuit emi iv, 45 expe-
riar exorabile numen xiii, 102

Forte nullum cecidit iii, 278 si
septem forte fuissent vi, 642 si Eu-
rus dejecerat nucem xi, 119 si cura
indulsi soporem xiii, 217

Fortis sola libidine iv, 8 sit feli-
cissimus xvi, 59 fortem posse ani-
mum et mortis timore carentem x,
357 animum præstant rebus, quas
turpiter audent vi, 97 fortes duo de

grege Messerum ix, 142 fortia ani-
malia viii, 57 fortibus et miseria
seciis non magis injuria fiat viii, 122
fortior et furiosus te cogat iii, 208
non multum medica aura ventus xii,
66 leo quando leoni vitam eripuit
xv, 161

Fortuitus a. fortuita quasi ignis
cadat in terras xiii, 236

Fortuna humilis castas quondam
præstabat Latinas vi, 297 improba
stat noctu arridens nudis infantibus,
hos fovet omnes involvitque sinu;
domibus tunc porrigit ætæ, secre-
tumque sibi mimum parat: hos amat,
his se ingerit, utque suos ridens pro-
ducit alumnos vi, 605 sq. nec Cæci
unquam sufficiet animo xiv, 326 ei
volet, fies de rhetore consul; si volet
hæc eadem, fies de consule rhetor vii,
197, 198 nullam vamen habes, si sit
prudencia; nos te, nos facimus, For-
tuna, Deam celoque locamus x, 365,
366. xiv, 315, 316 quoties voluit
jocari, tales ex humili magna ad fasti-
gia rerum extollit iii, 40 in illa ra-
rus ferme sensus communis viii, 78,
74 cum pro me rogatur, affixit ceras
(auribus) cet. ix, 148 ipsius (Pom-
peii) et Urbis servatum victo caput
abstulit x, 285 similis accidit et no-
stro Catullo xii, 29 fortuna ibi ve-
niam damus xi, 174 mirabilis exem-
pla vii, 197 sq. invidia est xv, 96
filius xiii, 141 victrix sapientia xiii,
20 minaci mandaret laqueum x, 58
e medio acervo ductus casus xiii, 10
atque Herculis ædem viscens xiv, 90
in casibus sunt qui omnia ponant, et
nullo credant mundum rectore mo-
veri xiii, 86 Fortunam, ut semper,
sequitur plebs x, 78 contra fortu-
nam armati contraque pudorem vera
loquentem xvi, 34 fortuna urgente
omnes nutricia tolerant labores vi, 598
fortunas si servet easdem Hesperidi-
um serpens xiv, 113

Fortunatam natam me consule Re-
mam x, 122

Forulos hic dabit iii, 219

Forum post sportulam i, 126 per
forum juvenes premit vii, 132 fori
arena lenta pugnamus xvi, 47 foro
vicina jugera iv, 7 toto maxima sit
arca nostra x, 25 cedere jam non
est deterius, quam cet. xi, 50 fora
vestra movemus strepitu ii, 62 cuncta
si vides plena similis querela xiii,

135 sola sonant vacuo clauso que theatro vi, 68

Fossa notissima inter cinædos ii, 10

Fossor squalidus hæc fastidit in magna compede xi, 80

Fovet hos fortuna vi, 606 errorem viii, 165 fovetur lacte vi, 468 medicaminibus vi, 471

Fræna, v. Frena

Fraga domi plura videt et majores glandis acervos xiii, 57

Fragili cera nitentia simulacra xii, 88 fragiles de monte Vaticano patellas vi, 344

Fragor aurem percutit xi, 195

Framea Martis, per quam jurat xiii, 79

Frangit sibi, qui dispensat vii, 219 miles pocula magnorum artificum xi, 102 portas Pæno milite x, 156 frangere vasa minora x, 102 porrum morsu xv, 9 sæcula luxu vi, 299 ferulas (dorso suo), vel vitem vertice vi, 479 viii, 247 subsellia versu vii, 86 virgas in sociorum sanguine viii, 136 opes xiv, 98 crura caballis x, 60 frange calamos vii, 27 frangitur quicquid illis xi, 189 fractum vix panem v, 68 fracta voce loquendi libertas ii, 111 compage ruebant cuncta vi, 618 glacie vi, 522 de merce iv, 83 de casside buccula pendens x, 134 imagine matris aut lancia oppositis xi, 18 fractis trabibus xiv, 296 ætate xiv, 161 frangendus panis misero gingiva x, 200 frangenda imagine viii, 18

Frater, vis ab ipsis iilibus? o nummi, vobis hunc præstat honorem, vos estis fratres v, 135 sq. fratribus magnis, a scrobe vel sulco redeuntibus xiv, 169

Fraterculus malim esse Gigantis s. gigantum iv, 98

Frands nefandæ nullane pœna erit xiii, 174 fraudem jure tueri jurando xiii, 201 fraude sacrilega intercepta decem talenta xiii, 71 per fraudes patrimonia conduplicare xiv, 229

Fremat quod in terris violentius, si quid adhuc est viii, 37 Jupiter verus sæva cum grandine v, 78

Fremitu magno leo alumnus tollet magistrum xiv, 247 quo lectus monstratos perforat vi, 261

Frena iræ pone viii, 88 mittuntur ii, 169 ad frena niveos Quirites x,

45 frena pleni theatri moderantem x, 128

Frequentes exulibus magnis scolopos xiii, 246

Frictum crissantis adorat vi, 323

Frictus ocelli angulus prurit vi, 578

Frigidus ævo Laomedontiades incendi possit vi, 325 frigida quo se circumagunt pigri sarracæ Bootæ v, 23 spelunca parvas præberet domos vi, 2 sufficient velantes inguina panni xiv, 300 auditori mens est criminibus i, 166 frigidior Geticis petitur decocta pruinis v, 50

Frigus famemque expavere formica magistra vi, 360 frigore longo pingues pisces iv, 44 siccatum auctum posuere mala xi, 75 a frigore tutus puer xi, 146 frigora in quantum poscunt xiv, 318

Fritillo parvo movet arma xiv, 6 Frivola transfert iii, 198 omnia Romanorum regum v, 59

Frondebis torum sterneret vi, 6 Frons durior populi hujus viii, 189 ærea parvis lectis xi, 96 frontis s. fronti nulla fides ii, 8 in frontem densissima ruga cogitur xiii, 216 frontem unde tibi libertatemque parentis xiv, 56 totam tremuli pulli Cæsonia infudit avunculo Neronis vi, 616 manumque præbebit vati cet. vi, 583 coruscat hostia xii, 6 fronte obducta tristis mihi occurrit ix, 2 in fronte vaginæ ponere gemmas v, 44 multæ coronæ xv, 50 salva in balnea nunc licet vadas xi, 205 de attrita ejectionem populem xiii, 242 a fronte videbis Andromachen vi, 503 frontibus longa domi redimicula sumunt ii, 85 ancillarum imponet vitas xii, 117

Frontonis platani convulsæque marmora clamant i, 12

Fructus amicitiaæ magnæ cibis v, 14 quis terræ apertæ vii, 103 quis generis jactare cet. viii, 6

Frueris tu scabie mali, quod in agere rodit miles v, 153 fruitur Dis iratis Marius i, 49 fruatur ille vobis obscenis omnique libidinis arte xi, 171

Frugalitas priscorum Romanorum xi, 77—119. xiv, 159—188

Frugalius nihil novi ventre v, 6

Frugi cænula Romæ magno iii, 167 et miser Apicius quæ non fecit,

videmus multa iv, 23 tanquam frugi, landatur avarus xiv, 111

Frumentum tibi habe, o Libye v, 118 frumenti villis tessera venit hac summula vii, 175 dominus xiv, 293

Frusinone paratur domus optima iii, 224

Frustra rogantem iii, 210

Frustum capreae subducere xi, 142 frusta jam mucida solidæ farinæ v, 68 mucida cærulei panis consumere xiv, 128 rogantem iii, 210 in frusta plerima et particulas sectum (hominem) xv, 79 frustis imbutus exiguae ofellæ xi, 144

Fruticante pilo neglecta et squallida crura ix, 15

Fuga clara equi ante alios viii, 61 fugæ celeri terga præstantibus xv, 75 fuga lustravit mediam arenam ii, 144

Fugit mulier galeata a sexu vi, 253 agnoscendus tota arena viii, 206 in exilium præceps x, 160 patriam xi, 52 fugere pariter duæ sorores vi, 20 fugerunt Stoicidæ canentem ii, 64 fugiam quos præcipue iii, 69 non horum coachylia iii, 81 fugeret quo non xv, 172 fugere ultra Sauromatas hinc libet, et glaciale oceanum, quoties cet. ii, 1 fugientem sæpe puellam amplexu rapui ix, 74 fugienda patrum vestigia ducunt reliquos xiv, 36

Fugitivus scurra Catulli xiii, 111 fugitivum dicere piscem iv, 50 fugitivis, nautis et furibus permistum viii, 174

Fulcio—fultus toro meliore recumbet iii, 82 fulta columnis cœnatio vii, 183 tenui tibiae urbs iii, 193

Fulcrum clarum Trojugenis ac nobile factura testudo xi, 95 fulcri sacri genium contemnere vi, 22

Fulget sanguine Iuli viii, 42 fulgebant in solis armis, quod argentum erat xi, 108 fulserit nisi annulus ingens vii, 140 fulgere quibus mos est auratas acerna x, 212 fulgentis clypeo et hasta Martis xi, 106

Fulguris ictum evasi xli, 17 fulgura publica condit augur vi, 587 ad omnia pallent xiii, 223 et nubes occurrunt xiv, 292

Fuligo hæreret nigro Maroni vii, 227 fuligine madida tinctum s. tactum supercilium obliqua producit acui ii, 93 multa veteris testæ delevit senectus titulum v, 35 ardentis mas-

sæ Ippus x, 130

Fulmine quam justo ruerint Capito et Numitor viii, 92 fulmina contemnere pauper creditur iii, 145 per Tarpeia jurat xiii, 78

Fumant fixo gutture i, 156 tertia tabulata tibi iii, 199 ollæ pultribus xiv, 171 aper ante ipsum v, 116

Fumosus equitum magistros viii, 8

Fumus iis hinc domi est i, 120 fumo lucernæ fœda lupanaria tulit ad pulvinar odorem vi, 131 quanto celebretur sportula iii, 249

Funambuli ara xiv, 266, 272 sq.

Fundat pueros in gremium v, 141 montem super agmina iii, 258 fundite (in mare) quæ mea sunt xii, 37 fusa venena silent vii, 169

Fundo inverso trulla crepitum dedidit iii, 108 Rutupino ostrea edita iv, 141

Funem extensum petulans quatit hostia xii, 5 rectum descendere xiv, 266 solvite xiv, 292

Funesta pecunia i, 113

Funestat imagine gentem viii, 18

Fungi titulo, imperiis, honore xi, 88

Fungi ancipites vilibus ponentur amicis v, 146

Funus plaudendum ducitur amicis iratis i, 146 funus portante Hectore magnis solennibus, ac reliquis fratrum cervicibus, inter Iliadum lacrymas, ut primos edere plangent Casandra inciperet scissaque Polyxena palla x, 259 sqq. acerbum non est luxuriæ xi, 44 virginis xv, 138 patris promittere iii, 43 funere de lenito matris consulit vi, 565 funera duo quantum vix redolent iv, 109 sua vendunt viii, 192 natorum decenda sunt x, 241 minor gemitu planguntur, quam nummi xiii, 131

Fur si displiceat Verri ii, 26 nemo erit me ministro iii, 47 furem cum nemo timeret caulibus vi, 17 proderet xiii, 23 furibus aut fugitivis permistus viii, 174

Furiæ nondum xiii, 51 Furiis exagitari vi, 29 crines hydri vii, 70

Furiosus cum te cogat et idem fortior iii, 291

Furnos conducere vii, 4

Furo—furit vox domini instantis xiv, 63 furere si non incipias, ut avunculus ille Neronis vi, 615 furentis Bellonæ vi, 511

Furor simplexne sestertia centum perdere cet. i, 92 est, post omnia

perdere naulum viii, 97 summus xv, 36. haud dubius et manifesta phre-neas xiv, 136 non unus agitat men-tes xiv, 284 ipse dat his veniam ii, 18 vacui ventris xv, 100

Furtia imbutus exiguae ofellæ xi, 144

Furtiva piacula tragicæ cervæ xii, 120 furtivæ pelliculæ aurum i, 10

Furva gente (Maurorum Indorum-que) petita bellua xii, 104

Fuscina Gracchi, retiarîi ii, 143

Fuscinus, (amicus Juvenalis) xiv, 1

Fuscus, qui vulturibus servabat viscera Dacis, marmorea meditatatus prælia villa iv, 111 Fuscî conjuge ebriosa xii, 45 Fusco jam micturi-ente xvi, 46

Fuste aperire caput ix, 98 fustes afferte vi, 416

Fusum tenui prægnantem stamine Penelope melius, levius torquetis Arachne ii, 55 fuso posito villica legit herbas xi, 69

G

Gabba scurra v, 4

Gabiorum potestas esse mavis x, 100 Gabili simplicitibus iii, 192 bal-neolum conducere vii, 4

Gades—a Gadibus usque Auroram et Gangem x, 1

Gaditana canoro incipiat prurire choro xi, 163

Gætulice salve, seu tu Silanus viii, 86

Gætulus oryx xi, 140 Ganymedes v, 59 cursor v, 53 Gætula bellua x, 158 æquora xiv, 278

Galba vilis hæc non tulisset v, 4 Galba cum Vindice quid magis de-buit ulcisci viii, 222 Galbam occi-dere summi ducis est ii, 104 auri-culis nasoque carentem viii, 5

Galbana s. galbina rasa indutus ii, 97

Galea qui tegitur et parma v, 154 attritus vi, 108 galeæ quanto pon-dere curvetur vi, 262 galeæ suffi-ciunt juvenilia membra xi, 6 galeam non quassas, Gradrive ii, 130 galea non abscondit faciem viii, 203 galea de fracta pendens buccula x, 134 Cf. Cassis

Galeata mulier quem præstare po-test pudorem vi, 252 galeatum ponit præsidium viii, 238 sero duelli pœ-

mitet i, 169

Galero flavo nigrum abscondente crimem vi, 120 longo Gracchi et retiarîi viii, 208

Galla mea est—profer Galla caput i, 125

Galli textoris pectine male percus-sas lacernas ix, 30 respinati ces-santia tympana viii, 176 Galli ab-rumpunt carnem supervacua ii, 115, 116. vi, 514 Gallis ab Oceani littore venientibus xi, 118

Galli ad secundi cantum quod facit ille ix, 107 cristam Laribus promit-tere xiii, 233 mordentis gallinam et male sonantis iii, 91

Gallia accipiat te, nutricula causi-dicorum vii, 148 caudicibus docuit facunda Britannos xv, 111 altera (Galatia s. Gallogræcia) traducit hos equites nudo talo vii, 16

Gallicus axis vitandus est viii, 116 custos Urbis xiii, 157

Gallina quo mordetur marito, ille non deterius sonat cet. iii, 91 quo gestu secetur v, 124 non ideo pejor secatur xi, 135 gallinæ albæ filius xiii, 141 gallinam ægram et clau-dentem oculos impendat amico ste-rili xii, 96

Gallinaria pinus iii, 307

Gallita locuples xii, 99, 113

Gallus, (amicus Juvenalis) xvi, 1 caudicibus vii, 144

Gammarus, v. Cammarus

Ganeo occultos laudem siliquas xi, 58

Gangem usque a Gadibus x, 2

Gannit Appula, sicut in amplexu vi, 64

Ganymedem scelerare ix, 22 Gæ-tulum respice, cum sities v, 59 dig-num cyathos cœloque ix, 47 Iliacum puerum ad cyathos xiii, 43

Gâp, v. Abrâs

Garrula securi narrare pericula nautæ gaudent xii, 82

Gaudet lecto et umbra vii, 106

Fabius ara magna viii, 13 mulier spoliis nudi mariti vi, 232 quod non violaverit ignem xv, 84 tractare vi, 102 mea Clotho et Lachesis, si pas-citur inguine venter ix, 136 prostitui viii, 225 spargere ix, 84 loquaci nido v, 143 Hispulla tragœdo vi, 74 Latona pulchra Diana x, 202 equus phaleris xi, 103 narrare xii, 81 nemo magis vindicta quam fœ-mina xiii, 193 pœna amara xiii, 247

strepitu acerbo plagarum xiv, 18 gaudent omnes x, 76 tormentis amantis vi, 209 cantu vi, 379 sudare vi, 420 gaude, infelix, et da cet. vi, 597

Gaudia, votum, timor cet. farrago nostri libelli i, 86 longa originis huius feras viii, 47 vulgi ridebat x, 51 cœnæ sentirent xv, 41 quanti sibi constent vi, 365 decepta ad spurcos lacus vi, 602 et deprendas ix, 19 non eadem vini atque cibi torpente palato x, 204

Gaurana ostrea viii, 86

Gauras inanis ix, 57

Gelantar pavidò pectore vi, 95

Gelidæ calidæque minister v, 63 gelida Præneste iii, 190 gelido jam in corpore minimus sanguis febre calet sola x, 217 gelidos in agros veniam iii, 322 gelidas Esquilias v, 77 ciuitas vii, 206

Geminos sub rupe Quirinos xi, 105 geminis exsurgit mensa lucernis vi, 305

Gemit nulla hic tibicina cornu ii, 90 uxor ad palum vi, 268 geminus casus urbis iii, 214 naturæ imperio, cum funus adultæ virginis occurrit xv, 138 gemeret nihil grave surda buccina vii, 71

Gemitu maiore domus planguntur nummi, quam funera xiii, 130 gemitas nimios ponamus xiii, 11 similat vi, 271 non idem olim viii, 98

Gemma princeps sardonyches s. sardonychum xiii, 138 uda signator se fecerat beatum i, 68 gemmæ majoris pondera non sufferre queat i, 29 gemmas virides collo circumdedit vi, 458 transfert a digitis ad pocula v, 43 numerat custos v, 41

Gemmata pocula x, 27

Genas pendentes aspice x, 193 genis obscuris tarpis vi, 131 ruptis hiantia ossa xv, 58

Gener census minor iii, 160 Cere-
ris x, 112

Generosus lunam subtexit alutæ vii, 191 Britannicus vi, 124 generosa avis xiv, 81 animalia viii, 57 generosi Principis hæ sunt artes viii, 324 graminis natura xii, 40 generosum quis dixerit viii, 30 generosior Capitolinis ii, 145

Genesis tua nota mathematicis xiv, 248 genesi inspecta collyria poscit vi, 579

Genialis dies agatur iv, 66 Tyrius sternitur x, 334 genialibus libis ple-

na domus iii, 187

Genitalia mollia secuit testa vi, 514 Genitrix (Juno) Samia xvi, 6

Genium sacri fulcri contemnere vi, 22 nemo mathematicus indemnatu habebit vi, 562

Gens acceptissima diuitibus nostris Græci iii, 58 modo mihi dicta xv, 98 prudentissima adulandi iii, 87 gentis patriciæ formosissimus x, 332 gentem fœstat imagine frangenda viii, 18 deducis ab infami asylo viii, 273 gente Latonæ nobilior vi, 176 longa deductis xiii, 207 furva (Mauris s. Indis) petita bellæ xii, 104 in omni laborat viii, 239 gentes o sanctas, quibus hæc nascuntur in hortis numina xv, 10

Gentilla tympanasecum vexit iii, 64

Genus deorum incerare x, 55 genibus cruentis nuda erepet agrum vi, 526

Genulum (dentem) agitent non admittentia morsum frusta v, 69

Genus nobilius masculin. pro femin. positum xiv, 231, 241 humanum damnat caligo futuri vi, 556 numeres a Pico viii, 131 hoc vitæ multis utile ix, 27 omne morborum x, 219 ecce aliud discriminis xii, 24 hoc (hominum) vivo jam decrescebat Homero xv, 69 ignavum, quod lecto gaudet et umbra vii, 105 cibi esse pectora, vultum xv, 171 generis quis fructus viii, 6 humani mores tibi nosse volenti sufficit una domus xiii, 159 generi humano mollissima corda dare se Natura fatetur, quæ lacrymas dedit xv, 132 genere clarus vir ii, 129 indignus vii, 31

Geometer s. geometres iii, 76

Germani lumina cærulea, flavam cæsariem, et madido torquentem cornua cirro xiii, 164

Germanicus radiat auro scripto vi, 205

Gessisti quas res vi, 614 gesta consule Junio xv, 28 gestis rebus æquanda pericula passurus xiv, 314

Gestamen Othonis speculum ii, 99

Gestare nocte dieque sum in pectore testem xiii, 188 gestetur Dominus in portico, cum pluit vii, 179

Gestu quo lepores secentur v, 134 gestibus Antonōes risum movet urbi-
cus vi, 72

Getæ et Sygambri iv, 147

Geticis pruinis frigidior decocta v, 50

Getulice, v. Gætulice
 Getulus, v. Gætulus
 Gibbus ingens in naribus vi, 109
 gibbum Rutilæ Virginia cuperet accipere, atque suam Rutilæ dare x, 294
 gibbo et utero tumentem x, 309
 Gigantis s. Gigantum fraterculus malim esse iv, 98
 Gigno — genuit quos et eduxit x, 236
 genitus dis adversis fatique sinistro x, 129
 geniti ex nobis xiv, 40
 Gillo habet deuncem i, 40
 Gingiva inermi frangendus panis x, 200
 Glaciale oceanum ii, 1
 Glacies Mæotica quos operit pisces iv, 42
 rupta solibus iv, 42
 per glaciem alto perone tegi xiv, 186
 glacie fracta hibernum descendet in amnem vi, 522
 aspersus maculis Tiberinus v, 104
 Gladiator Gracchus fuga lustravit mediam arenam ii, 144
 secto requiem sperat lacerto vi, 106
 erat, quem Hippia comitata est ad Pharon vi, 82
 gladiatorum artes inhonestas exercent viri nobilissimi ii, 143 sq. viii, 192—212
 habitus et genera varia ii, 144 sq. vi, 256, 261 sqq. viii, 192—202
 munera Quæstoribus injuncta a Claudio viii, 194
 Gladium contumque timebis nocte iter ingressus x, 20
 gladio partos nummos xiii, 25
 udo cædibus viii, 245
 præbenda est cervix x, 345
 gladios Molossos passis Rom. xiv, 162
 inde finge viii, 195
 Antonii contemnere potuit x, 123
 parante incude x, 132
 extendere primi nesciere fabri xv, 168
 gladiis festinata mors iv, 96
 Glandis majores acervos videret domi xiii, 57
 glandem ructante marito vi, 10
 Glaphyrus citharædus vi, 77
 Glebam virentem ornate xii, 85
 Glebula talis saturabat patrem turbamque casæ xiv, 166
 Gloria donandi olim major habebatur fascibus v, 111
 toties optata exegit has pœnas a Xerxe x, 187
 paucorum patriam obruit x, 143
 tenni Saleio quantalibet quid erit, si gloria tantum est vii, 81
 scalarum virides palmæ vii, 118
 velocis plantæ quid præstat xiii, 98
 Glutisse quales epulas ipsum putamus iv, 28
 Gnavi Meleagri v, 115

Γῆδο: *σεαυδο* e cælo descendit, figendum et memori tractandum poetæ xi, 27
 Gobio tantum cum sit tibi in loculis, ne nullum cupias xi, 37
 Gorgone Maura (Medusa et Minerva) xii, 4
 Gorgonei pinna caballi delapsa est iii, 118
 Gracchus retiarius pugnans cum secutore viii, 201 sqq.
 quadringenta dedit sestertia dotem cornicini ii, 117
 Gracchi tunicati fuscina ii, 143
 Gracchorum mater Cornelia vi, 168
 Gracchos de seditione querentes quis tulerit (Gracchus in nummis, et forsitan rectius, scribitur) ii, 24
 Graciles Indi quicquid huc mittitis vi, 466
 graciles coronas parva simulacra accipiunt xii, 87
 Gradivus Homericus quantum exclamat xiii, 113
 Gradive, hæc urtica tetigit tuos nepotes ii, 128
 Cf. Mars
 Gradus hi plerumque: conducta pecunia—inde cet. xi, 46
 gradibus ab imis trepidatur iii, 200
 Græcam urbem ferre non possum, Quirites iii, 61
 Græcorum ingenium velox, audacia perdita, sermo promptus, adulatio cet. iii, 73 sq.
 literas artesque jam totus terrarum orbis habet xv, 110 sqq.
 Græcos libellos servabat vetus cista iii, 206
 Græcis nondum jurare paratis per caput alterius vi, 16
 marmoribus xiv, 89
 Græce omnia — pavent — concumbunt vi, 187 sq.
 Græcia si vera est xiv, 240
 mendax quicquid audet in historia x, 174
 Græculus esuriens in cælum, jussuris, ibit iii, 78
 Græcula facta est de Tusca vi, 186
 Graius enduperator x, 188
 Graiæ coronæ apium merulasse viii, 226
 Graias artes mirari nescius xi, 100
 Graias nostrasque Athenas nunc totus orbis habet xv, 110
 Graminis generosis natura ipsum infecit pecus xii, 40
 gramine de quocumque venit nobilis equus viii, 60
 Grammaticus iii, 76
 labor quantum meruit vii, 216
 Grammatici cedunt (doctæ mulieri) vi, 438
 Grandine cum sæva fremeret vernus Jupiter v, 78
 Grandis jam Achilles vii, 210
 co-dex vii, 110
 minister xii, 14
 laurus vi, 79
 epistola x, 71
 grande carmen

vi, 686 operæ pretium facit xii, 127.
xiv, 281 nefas xiii, 64 supercilium
eum magnis virtutibus affers vi, 169
ebur lato sustinet orbes xi, 123
monstrum iv, 115. vi, 645 sonat vi,
617 grandes ollæ fumabant pultibus
xiv, 171 alas miretur Lælius xiv, 195
suræ xvi, 14 grandia succina ix, 51
crystallina vi, 155 ostrea vi, 302
grandia ova xi, 70 pocula xiii, 147

Grassator subitus ferro agit rem
iii, 206, 305 sqq.

Grassatur ferro vitium xiv, 174

Gratia nulla umbrarum viii, 64 im-
proba quamvis vicerit fallaci urna
Prætoris xiii, 4

Gratulor elemento xv, 86

Gratus Iulo (mons Albanus) xii,
70 grata quibus est picta lupa bar-
bara mitra iii, 66 requies xi, 182
gratum littus amœni secessus iii, 4
gratum est, quod patriæ dedisti civem
xiv, 70 Grates post munus aristæ xiv,
183. iii, 66 grato plectro vi, 384

Gravis barba eo tondente juveni
mihi sonabat i, 25. x, 226 occurru
vi, 418 nulli est percussus Achilles
i, 163 Cædicius xiii, 197 est ratio-
nibus vi, 511 vultus ix, 12 uxori,
natisque sibi x, 201 viro vi, 270
jam nobis es vi, 147 tunc sentina vi,
99 grave propositum x, 325 nihil
gemeret surda buccina vii, 71 argen-
tum xi, 41 grave, expectare tardas
cecos xiv, 248 gravi massa lassata
ceciderrunt brachia vi, 421 graves
catenæ iii, 309 capiti et nimios dentes
xi, 127 gravior illa vi, 434 vindicta
quam injuria xvi, 22 ignominia omni
vulnere viii, 209 gravius cultro nil
timet xv, 119 graviore catena abrep-
tum xiii, 175 cura timetur tempestas
xiii, 227 graviora faciunt vi, 134
cunctis cothurnis xv, 29

Gravitas quæ tanti vi, 178

Graviter omnia fiunt, si quando
poëtica surgit tempestas xii, 23

Gremium in patris fundat Mycale
tres pueros v, 141 si nondum im-
plevi, si panditur ultra, nec cet. xiv,
327 gremio Enceladi quis affert,
quantum meruit vii, 215 gremio ja-
cuit nova nupta mariti ii, 120 in
gremio matris formidat rusticus in-
fans hiatum iii, 176

Grex totus in agris unius scabie cadit
et porrigine porci ii, 79 parvus equa-
rum nunc socius viii, 108 grege linigero
circumdatus et grege calvo plangen-

tis populi currit derisor Anubis vi,
533 cum Chaldæo sedentis in rupe
Caprearum Principis x, 94 a grege
mutorum hoc nos separat xv, 143 de
grege Mæsorum duo fortes ix, 143
servorum magna vovebit corpora xii,
116 grege toto mollior hœdulus xi,
66 greges natorum extulit Niobe vi,
175 gregibus comitum premit popu-
lam i, 46 de tantis (mulierum) nul-
lane tibi digna videtur vi, 161

Grue a sæva fertur raptus per aëra
Pygmæus xiii, 170

Grunnisse Elpenora cum remigibus
porcis xv, 22

Gula est quanta, quæ sibi totos
ponit apros i, 140 sævit v, 94
prima voluptatem senserit xv, 90
cana monstrante juvenis didicit ra-
dere tubera terræ cet. xiv, 10 plo-
rante quis melior mimus v, 158
crescente quis te manet exitus xi, 39
Gulosum fictile condire nummis xi,
19

Gurgitis cænosi (Stygis) alnum iii,
266 gurgite in Stygio ranas nigras
ii, 150 de Siculo maxima venit mu-
ræna v, 100 Herculeo stridentem
solem xiv, 280 gurgitibus miris in
mare fluxerit amnis xiii, 70

Gurgitis Fabii neptes vi, 266

Gustat aliquid de sanguine xv, 92
gustaverat quam primum prædam
xiv, 85

Gustus elementa per omnia quæ-
runt xi, 14

Gutta sanguinis non hæret in facie
xi, 54

Gutto pleno componit lintea iii,
263 opposito tegit inguina xi, 158

Guttur jam radere cœperat vi, 105
tumidum quis miratur in Alpibus
xiii, 162 gutturis magni exemplum
ii, 114 gutture fixo fumant i, 156

Gyaræ s. Gyari ut clausus scopulis
parvaque Seripho x, 170 Gyaris
brevibus et carcere dignum aude ali-
quid i, 73

Gymnasia (philosophos) trans iiii,
115

Gypso Chryssippi omnia plena ii, 4

H

Habenas totas effundit curriculo,
qui per fraudes patrimonia condupli-
care dat libertatem xiv, 230

Habes et illud dedecus Urbis viii,

260 habet hoc x, 72 bene x, 72 nunc totus orbis nostras Gralasque Athenas xv, 110 quisque tantum fidei, quantum nummorum cet. iii, 144 ingens omen iv, 125 talia poema Phæacum auctumnus v, 151 solos amicnm, nunquam partitur iii, 122 nil durus in se paupertas, quam quod ridiculos facit homines iii, 152 non, quem porrigat, ore trientem iii, 267 vultum tristem ix, 3 inde causas laboris x, 140, 278 miseros parentes x, 297 eos attonitos mens diri facti conscia xiii, 194 crimen facti, qui scelus intra se cogitat ullum xiii, 210 Trebius, propter quod rumpere somnium debeat v, 19 quod donet Quintillæ vii, 75 habent quicquid armamentaria cœli xiii, 83 an spectacula, quod securus ames vi, 61 habuere tunc nullos parentes vi, 13 habebis (me) Evandrum, venies Tirynthius xi, 60 habebit nullus non vicus Clytemnestram vi, 656 habeas unde, quærit nemo, sed oportet habere xiv, 207 habe tibi frumentum v, 118 tibi istud fermentum iii, 188 habere tantundem x, 90 titulos inter eos ausus i, 180 habentem nomen sutoris calicem v, 46 habetur quanto maior, qui peccat, tanto cet. viii, 141 lautus, eximie si cœnat xi, 1 habebatur olim major donandi gloria titulis v, 111 haberi tantundem x, 90 tutor Principis x, 90 possis ignavus iii, 272 sanctus mereris viii, 24 habendum medicamen xiv, 254 nullum discrimen xiii, 118 non inter curas et seria xi, 93 habendos solos Deos xv, 37

Habitas nondum templo, funesta Pecunia i, 114 semper puppe xiv, 266 habitat dum sic Cetroneus xiv, 92 habitatas proavis sylvas xv, 152

Habitatorem magnum in testa xiv, 312

Habitus idem cunctis xi, 149 habitum utrumque inde sumit facies ix, 20 en habitum, quo te leges ac iura ferentem audiret populus ii, 72 habitus nitor ultra vires iii, 180 habitu vultuque triste vitium xiv, 110 habitus longos et flammae sumpsit ii, 124 æquales illic iii, 177 tales damnat et odit viii, 202

Hadriaci, v. Adriaci

Hædos notos tristis desiderat xi, 153

Hædulus pinguissimus veniet de

agro Tiburtino, et toto grege mollior, inscius herbæ, necdum anus virgas humilis mordere salicti, qui plus lactis habet quam sanguinis cet. xi, 66 sq.

Hæmo cum molli Demetrius iii, 99 hæc mollius dicas vi, 198

Hæredipetarum artes iv, 18 sq. xii, 93 sqq.

Hæres et dubitas iii, 135 hæret in facie non gutta sanguinis xi, 54 tormentum ingens nubentibus, quod nequeunt parere ii, 137 mihi clavus militis in digito iii, 248 hæremas; dic ipsa vi, 261 hæserat non minor rhombus (in retibus) iv, 41 hæreret cum nigro fuligo Maroni vii, 227 hærens stomacho cibus iii, 233 hæsure saxis tituli x, 144 hæsuram maculam figentia nitidis rebus xiv, 2

Hæres quis scribitur pauper iii, 161 propter me scriberis, et legatum omne capis, nec non caducum ix, 87 quæque partes suas accipiat ad mensuram inguinis i, 41 rivalis tibi non unus dictabitur vi, 218 decolor implet tabulas vi, 600 ballatus ludit, parvoque eadem movet arma fritillo xiv, 4 hæredem dulcem tollere cogitat vi, 39 hæredes tres habet parvos xii, 95 vetat esse suos codice sævo x, 257

Halitus oris artificis tantum valet x, 238

Hamillus quot discipulos inclinet x, 224

Hamis dispositis vigilare cohortem servorum noctu Licinus jubet xiv, 305

Hammonis a fonte relatum vi, 555

Hannibal proximus Urbi vi, 261 dirus s. duras caput implet juveni sexta quaque die—quicquid id est de quo deliberat, an petat Urbem a Caninis, an post nimbos et fulmina cautus circumagat madidas a tempestate cohortes vii, 161 sq. Hannibalis resgestæ, exilium, mors x, 147 — 167 Hannibali Tyrio parere solebant (elephantum) xii, 108 Hannibalem totum victumque Syphacem tolle, Cornelia vi, 170

Harena, v. Arena

Harpinna nomen equi viii, 69

Hæruspex Armenius vel Comma-genus spondet amatorem tenerum vel divitis orbi testamentum ingens, calidæ pulmone columbæ tractato: pectora pullorum rimatur et exta catelli, interdum et pueri; faciet, quod deferat ipse vi, 548 sq. varicosus fiet

(multum stando) vi, 397 haruspice opus est nobis, an censore ii, 121

Haruspicina ab Etruscis maxime exulta xiii, 63

Hasta sub domina venale præbere caput iii, 33 per hastam Minervæ jurat xiii, 83

Hastile curvatum minatur eminus vii, 137

Hand facile emergunt iii, 164 impunitum xiii, 200

Hausit nostra infantia cælum Aventini iii, 85

Haustu facili diffanditur putens in plantas iii, 227

Hebe, Herculis uxor formosa, ad cyathos xiii, 43

Hebeti ferro cæditur xi, 140 hebetes secures viii, 137

Hecatomben promittant xii, 101 Hectore funus (Priami) portante x, 269

Hecuba canino latravit rictu x, 271, 272

Hederis dignus vii, 39

Hedymeles tener vi, 363

Heliadum crustas capaces Virro tenet v, 36

Heliodoros conspicuus longe eunctisque notabilis intrat balnea vi, 373

Helvidius et Thræsea coronati bibebant tale vinum Brutorum et Cassi natalibus v, 36

Helvina Ceres iii, 320

Heracleas (scribere) i, 58

Heracilitas semper desiebat ineptias miseriamque hominum, et Democritus eas ridebat x, 28—53

Herba in finitima nutritus xii, 13 herbæ incinas hædalus xi, 66 herbas post omnes membra aliena fame lacerabant xv, 99

Herboso theatro colitur majestas dierum festorum iii, 173

Herculeo in Lare natus Fabius magna gaudet ara viii, 14 gurgite stridentem solem audiet Calpe longe sollicita xiv, 260 Herculeos per arcus jurare xiii, 82

Hercules Tirynthius et minor illo (Æneas) hospites Evandri, alter aquis, alter flammis ad sidera missus xi, 61 sq. Herentis ærumnas sævosque labores potiores eredas et Venere, et omnis et pluma Sardanapali x, 361 formosa uxor ad cyathos xiii, 43 insarati femur radit sacrilegus xiii, 151 eadem vincens marmoribus xiv, 90

verbis talia invadent ii, 20 Herculis, Antæam procul a tellure tenentis, cervicibus æquat collum longum invalidi iii, 89 ara magna viii, 13 ab Hercule velut ictus Cacus, duceris planta v, 126

Here quam fuit, res hodie minor est iii, 23

Hermæ trunco simillimus, nisi quod illi marmoream caput est, tæa vivit imago viii, 53

Hermarcus aliquis iii, 120

Hernia Nestoris incendi possit vi, 326

Hernicus et Marsus Vestinusque senex xiv, 180

Heroës grandia jaciunt saxa xv, 65 sq.

Hesperidum serpens aut Ponticus fortunas server easdem xiv, 114 nomina, horti, poma v, 152

Hesternæ cœnæ occurrere ix, 44 hesternum minantal solitus servare medio Septembri xiv, 129

Hetruscum, v. Etruscum

Heu miseri ii, 159

Hiarbæ zelotypo prælatas v, 45

Hiatus personæ pallentis in gremio matris formidat rusticus infans iii, 175 veteris rimæ contextit iii, 195 hiatu Sophocleo grande carmen baccamur vi, 686 magno sublimis pardas xi, 123 Hiatus solennes Juvenali i, 151

Hibernæ tegetis institor vii, 221 hibernum amnem vi, 522

Hic est, qui dixerit, accusator erit i, 161 hoc volo, sic jubeo, sit pro ratione voluntas vi, 223 hoc tantum refert vi, 667

Hic fiunt homines ii, 167

Hiems, v. Hyems

Hilarem et lætum diem xv, 41 hilares nitidique vocantur, hæc eadem illi cum faciunt xi, 176 Parcæ xii, 65 umbræ olim sine regibus xiii, 52

Hinc atque inde patens, ac nuda pene cathedra i, 65 hinc pulpita pone, et inde gladios finge viii, 195 licet inde admoveas—hinc cet. xiv, 12, 13, 45

Hio — hiat tantum, ceu pullus hिरundinis x, 281 hiantia ossa ruptis genis xv, 57

Hippia quot amaverit mœchos x, 220 Hippia s. Epia nupta senatori comitata est Ludium ad Pharon cet. vi, 82—114

Hippo subit juvenes ii, 50
 Hippolyto grave propositum quid profuit x, 325 sqq.
 Hippomanes carmenque loquar coc-
 tumque venenum vi, 153, 616, 626
 Hipponam jurat solam et facies oli-
 da ad præsepia pictas viii, 157
 Hirpini equi viii, 63
 Hirrus quot circumscripserit pu-
 pillos x, 223
 Hirsuto collo spirant opobalsama
 ii, 41 hirsuta capella v, 155
 Hirundinis ceu pullus hiat, ad quem
 ore volat pleno jejuna mater x, 231
 Hiscere si quid unquam tentaveris
 v, 127
 Hispania additur imperiis (Hanni-
 balis) x, 151 horrida vitanda est viii,
 116
 Hispida membra et duræ per bra-
 chia setæ promittunt atrocem animum
 ii, 11
 Hispo subit juvenes ii, 50
 Hispulla tragædo gaudet vi, 74
 pinguior taurus xii, 11
 Hister solo tabulas implevit liberto
 ii, 58. xii, 111
 Historia recenti memoranda res ii,
 103 in historia quicquid Græcia men-
 dax audet x, 175 historiarum scrip-
 tores, vester labor fecundior cet. vii,
 98 historias legat præceptor, auc-
 tores noverit omnes vii, 231 sciat om-
 nes vi, 450
 Historico quis dabit, quantum da-
 ret acta legenti vii, 104
 Histrio dabit, quod non dant pro-
 cures vii, 90
 Hodie res minor est, heræ quam
 fuit iii, 23
 Homo mollis vi, 198
 Homeri commenta ridentur x, 246.
 xiii, 112, 113 Homero uni cedit prop-
 ter mille annos vii, 38 magno si
 quicquam credis x, 246 vivo jam
 decrecebat hoc genus hominum xv,
 69 Homerum suspendit hinc, et alia
 parte Maronem vi, 437 xi, 178
 Homericus Gradvus quantum ex-
 clamat xiii, 113
 Homicida si Miloni displiceat ii,
 26
 Homo sum, licet clames, et mare
 cælo confundas vi, 264 homo ita est
 æservus vi, 222 quis uno contentus
 scelere xiii, 243 tu tibi liber, et re-
 gis conviva videris v, 161 Dii carior
 quam sibi x, 350 parvus xiv, 113 ho-

minis delicias vi, 47 hominis de
 morte nulla unquam cunctatio longa
 est vi, 221 hominem hunc nunquam
 amavi x, 69 homines e luto ficti xiv,
 35 rupto robore compositique luto
 aliter orbe novo vivebant, et nullos
 habebant parentes vi, 12 malos nunc
 educat terra atque puillos xv, 70
 homines hic fiunt ii, 167 pertusa læ-
 na plurima non audent dicere v, 131
 hominum occursum ad omnes x, 48
 corpuscula quantula x, 173 plus est
 jam in pelago xiv, 276 discordia xv,
 147—174

Homuncio, quantus ex nihilo fieres,
 si quis tibi quadringenta daret v, 133

Honesta et justa si periculi ratio
 est vi, 95 honestum afferre consilium
 iv, 85 honesti secreti participem te
 fecit iii, 52 honestos mores ut mater
 tradat et alios, quam ipsa habet, ex-
 pectas vi, 239 honestis et rebus sa-
 piens finem imponit vi, 444 artibus
 nullus in Urbe locus iii, 21 honestus
 illic et tremere cet. v, 10

Honor summus cum finito compu-
 tet anno i, 117 honoris clari velamen
 iii, 178 tempus finitum vii, 150 ho-
 nori sacro non cedat i, 110 honorem
 hunc vobis præstat, o nummi v, 136
 præcipuum summumque meretur vi,
 532 militiæ malis largitur vii, 86
 honore Dictatoris functus xi, 87 ho-
 nores nimios optabat Sejanus x, 104
 honores, quos illis damus et dedimus,
 quibus omnia debes viii, 69 honorem
 insignis pagina x, 57

Hora aptior cibo capiendi vi, 581
 solida supersit ad sextam xi, 205 su-
 mitur ex libro vi, 577 hac ipsa Seja-
 num diceret Augustum x, 76 benigni
 fati xvi, 4 horis septenis in diem
 odit illam vi, 183 horas quot nunciet
 puer x, 216

Horatius satur est, cum dicit Enes
 s. Heuhohe vii, 63 ejus lucerna Venu-
 sina hæc digna i, 51

Hordeis jumentis infundet viii, 154

Horret illam, quam laudibus effert
 vi, 183 novicius tetrum Porthmea iii,
 265 horresceret scilicet, majoraque mon-
 stra putares ii, 123 horrere incendia,
 lapsus, pericula iii, 7 horrenti servo
 tunicam non reddere i, 93 horrendum
 EXI intonet vi, 485 horrenda
 passi xii, 15

Horrida mater iii, 312 Hispania
 viii, 116 pellex quale facit stamen

residens in codice ii, 57 sylva sicca comæ ix, 12 domus licet sanctos mares tradiderit x, 298 bella capessunt xiv, 243 Ægyptus xv, 44 horridior glandem ructante marito vi, 10

Hortatur juvenes, ut pergant xiv, 121

Horti culti villicus iii, 228 horto aperto s. aperto cum viverent vi, 17 horto parvo legerat oluscula xi, 78 exiguo Epicuri xiii, 123 horto nostro nunc non sufficit modus hic agri xiv, 172 horti qui proprie dicantur i, 75 hortos magnos Senecæ prædixit clausit cohors x, 16 hortis in marmoreis jaceat Lucanus vii, 79 in hortis expectatur vi, 488 sternitur Tyrius genialis x, 334 in parvis quantum tibi, Epicure, sufficit xiv, 319 in hortis nascuntur numina xv, 10

Hortulus hic puteusque brevis iii, 226

Hospes numinis Idæi sanctus iii, 137 hospitis affectu Dominum Regemque salutat viii, 161 hospite ventaro, cessabit nemo tuorum cet. xiv, 59 hospites Evandri Tiryntius et Æneas xi, 61 sq.

Hospitium miserabile magno Romæ iii, 166 tolerabile vii, 70 hospitio nemo tectoque javabit nadum iii, 211

Hosti perituro ostendit effigiem Martis xi, 107 hostem Cæsaris calcemus x, 86 hostibus ipsis miserantibus xv, 100

Hostia nil cultro gravius timet xv, 119 quæ non dignior vita xiii, 235 si carnem dabat xi, 85 petulans funem extensum quatit xii, 5 Hostiæ auratis cornibus majores duntaxat immolatæ vi, 48

Humanum genus damnat caligo futuri vi, 556 humani generis mores tibi nosse volenti sufficit una domus xiii, 169 humanæ mentis vitium xiv, 175 humana carne suillam non distare putant xiv, 98 humana negotia ludi xiv, 264 humanas res miscuit olim (Hannibal) x, 168 humanis rebus majora creduntur (tropæa cet.) x, 137 carnibus vesci licet xv, 13

Humero revocante Tyrius lacernas i, 27 humeros s. humero minorem Corvinum viii, 4 nuda Pæcas vi, 491 ex humeris ferentem aulæa pictæ togæ x, 39

Humi stratus palmes viii, 78 per humum inclinatis lacertis xv, 63

Delph. et Var. Clas.

Ind. Juv.

Humida laurus (in lustratione) ii, 158 multicia referens suspectis rugis xi, 186

Humilis fortuna castas quondam præstabat Latinas vi, 287 humilis salicti virgas mordere xi, 67 domus non capit has nugas xi, 169 ex humili ad fastigia magna rerum quales extollit Fortuna iii, 39 humiles vicinos rapere vi, 414 humiles vos viii, 44 asseclæ et cultores ix, 48

Humor ille oculis suffecerit x, 32 humore coacto vexare oculos xiii, 133

Hyacinthos hoc illos facit vi, 110

Hyarbæ, v. Iarbæ

Hydri omnes cadentem a crinibus (Alectus) vii, 70

Hyems deformis stridebat iv, 58 hyemes multas sic vidit iv, 92

Hylas multum quæsitus urnamque secutus i, 164

Hymetto dulci vicinus senex (Socrates) xiii, 185

Hyperboreum ad axem si exul dimittatur vi, 470

I, J

Jacet nupta in lecto vi, 269 gremio nova nupta mariti ii, 120 in servi complexibus aut equitis vi, 279 aurato vix ulla pnerpera lecto vi, 594 tantum ipse vacuis toris i, 136 in ripa x, 86 vetus Thebe centum obruta portis xv, 6 jacebat nuper vitata sacerdos cum corruptore iv, 9 illi dextra bellua (rhombus) iv, 120 uxor fœta in casa xiv, 167 maritus nocte aversus vi, 476 jacuit Catilina cadavere toto x, 288 planum mare xii, 62 jacebit rex horum vacuis toris tantum ipse i, 136 jacet exiguus cum ramice nervus, et, quamvis tota palpetur nocte, jacebit x, 205 jaceat licet ægra vi, 580 Lucanus in hortis marmoreis contentus fama vii, 79 jacens illic pusio vi, 36 resupina multorum absorbuit ictus vi, 126 jacentem nocte ac luce septimus interdum sol invenit xv, 48 cum aliquo percussore viii, 173

Jactare manus a facie iii, 106 tabula capaci fumosos Equitum cum Dictatore magistros viii, 6 non jugum vita didicere magistra xiii, 22 onerosa pallia vi, 236 se lacernatæ amicæ i, 62 omnes violæ colores xii,

c

90 basia rhedæ iv, 118 jactatur rerum utilijum pars maxima xii, 52 spira longo galero viii, 208 jactata petanro corpora xiv, 265

Jactu decidere cum ventis xii, 33

Jactura clientis nusquam minor est iii, 125 famæ minima est apud molles cathedras vi, 91 illa tamen manet xiii, 177 jacturæ mediocris onus te mergat xiii, 8

Jaculator felix et orator vii, 193

Jaculator Monychus ornos i, 11

Jaculum torquere discit ab hirsuta capella v, 155

Jam plena margine summi libri i, 5 poscit aquam Ucalegon iii, 198 jam jam privignum occidere fas est vi, 628 jamque vetus cista servabat libellos iii, 206 jamdudum mihi mulio virga annuit iii, 317 jamne igitur laudas x, 28 jam pridem iii, 62. vi, 515. x, 77 jam nunc in balnea vadis xi, 204

Janna Balarum Cumæ iii, 4 ornetur lauro vi, 79 imitatur portas sollicitas vii, 42 colligit primos ignes xiii, 146 tua barbam ejus vidit vi, 215 erexit longos ramos xii, 91 festa operatur lucernis matutinis xii, 92 claudenda est accepto damno xiii, 129

Janum Vestamque farre et vino rogabat vi, 386 Jane pater, antiquissime Divum, his respondes vi, 804

Jarbæ zelotypo prælatus juvenis v, 45

Jason mercator vi, 153 furtivæ devehit aurum pelliculæ i, 10

Iaspis præclara illi landatur v, 42

Iberina vir unus sufficit vi, 53

Ibi nil per ludum simulatur vi, 324 fortunæ veniam damus xi, 174

Ibidem custos affixus v, 40

Ibin saturam serpentibus pavet pars Ægypti xv, 3

Icaro puero percussus mare i, 54

Ictericæ matris de lento funere consulit vi, 565

Ictum fulguris evasi xii, 17 ictus monstratos quo fremitu perferat vi, 261 Cilicis iv, 121 multorum absorbit resupina jacens vi, 126

Ictus ab Hercule Cacus v, 125

Idæum solenne colunt xi, 192 Idæi numinis hespes sanctus iii, 138 Idæis antris privatus Jnpiter xiii, 41

Idcirco ut possim oet. ix, 123

Idem et corruptor iv, 9 si fecisset

alter jv, 12 idem juris contingit are-

næ vi, 217 optimus hic et formosissimus idem x, 331 ejusdem sortis sunt cetera xii, 25 eadem hæc stans perferet, atque eadem cantabit versibus isdem vii, 152 vina vobis non poni v, 51

Idoneus patriæ xiv, 71

Idumææ portæ incola Syrophœnix viii, 160

Jecur siccum ardeat ira i, 45 tenum rumpe miser vii, 117 vituli sectum xiii, 117 anseris magni ante ipsam v, 114 incendente rabie vi, 648

Jejuna fames v, 10 mater hirundinis x, 232 jejunum odium xv, 51

Ignavus haberi possis iii, 372 ignava quæque lux septima Judæis xiv, 106 ignavum genus (historici) quod lecto gaudet et umbra vii, 105

Igniculus si poscas iii, 102

Ignis quasi non fortuitus, sed iratus cadat in terras et judicet xiii, 225, 226 emendus et caulis miseris i, 134 subitus (Helenæ) antennas impulit xii, 19 igni donare quid vii, 25 ignem Trojanum servat Alba iv, 61 ventilat cursu iii, 253 cujus scintillas ipse dedisti, flagrantem late et rapientem cuncta videbis xiv, 244 quod non violaverit, quem summa cœli raptum de parte Prometheus donavit terris xv, 84 sq. igne rogi minor infans xv, 140 ignes primos janna colligit xiii, 146 ignes jam stridunt x, 61

Ignobilis Arpinas viii, 237

Ignominiam pertulit graviores omni vulnere viii, 309

Ignoro motus astrorum iii, 43 ignorasse Sejanum, quid optandum foret x, 103 quantum ferrata distet ab arca sacculus xi, 26

Ignoscitis vobis, Trojgenæ viii, 181 ignoscas nec ipsi populo viii, 189 ignoscat Mucius dictis, an non, quid refert i, 154 perituræ Ellissæ vi, 435 ignoscere solet his numen xiii, 103 quibus poterant illorum manes xv, 105 ignoscentibus Dis ipsis iii, 146

Ignota nobis purpura xiv, 187 ignotum montibus Ratalia carmen vi, 637 ignotos mihi tenet antiquaria versus vi, 454

Iliacus puer ad cyathos (deorum) xiii, 48

Iliados conditor xi, 178

Iliadum inter lacrymas x, 261

Illibus ab ipsis vis frater v, 136
 Ille togatas recitaverit, hic elegos
 i, 3 Ille oderat proceres iv, 73 illud
 lascivum *ἄρ' καὶ πόρνη* vi, 194 quod
 prima pro nocte datur vi, 203 quod
 dicere nolo viii, 275
 Illinc despiciet nos i, 159
 Illuc traducimur ii, 159
 Illustres animas abstulit Urbi iv,
 152
 Illyricum latus vitandum viii, 117
 Ima plebe Quiritem invenies facundum
 viii, 47 imis ab gradibus trepidatur
 iii, 200
 Imago tua sacra et major humana
 in somnis turbat pavidum cogitque
 fateri xiii, 221 tua vivit viii, 55
 imagine macra dignus vii, 29 fracta
 matris aut lancibus oppositis xi, 18
 frangenda funestat gentem viii, 18
 fumosæ viii, 8 ceræ viii, 19
 Imbelle vulgus xv, 126 imbelles
 eunuchi vi, 366 Rhodii viii, 113
 Imber effuderit lapides alii, 67
 Imbuit illos vitiis xiv, 124 imbutus
 fatis s. frustis exiguæ ofellæ xi, 144
 Imitatur janua sollicitas portas vii,
 42 juvenis sponte cetera præter avari-
 titiam xiv, 107 castora xii, 34 imi-
 tata est pictura figuram alterius sexus
 vi, 341 domus veteres Sabinos x, 299
 imitandis turpibus ac pravis dociles
 sumus omnes xiv, 40
 Immane præceps ruinæ impulsæ x,
 107 immanem Pyrrhum xiv, 162
 immanes Læstrygones xv, 18 Aga-
 thyræi xv, 125 immania atque dira
 passis xv, 104
 Immemor illa domus vi, 86
 Immensa mendacis cavi spirant
 folles vii, 111 immense nimisæque
 plebis pace xi, 194
 Immeritis caballis franguntur crura
 x, 60
 Imminuit rem xiv, 92
 Immo trahere ultra paratus xiii,
 108 quid profuit x, 324
 Immodici census cupido xiv, 175
 Immolat homines xv, 118
 Immortale odium xv, 34
 Impacta securis rotas bigarum cæ-
 dit x, 59
 Impar sarcinulis puellæ gener iii,
 161 hosti Pygmæus xiii, 169
 Impatiens omnis acerbi vii, 58
 moræ vi, 238, 327
 Impellat lictorem Prætor iii, 128
 impulit quis casus hos xv, 120 ignis
 subitus antennis xii, 19 impulsæ

ruinæ præceps immane x, 107
 Impendere vitam vero iv, 91 gal-
 linam amico xii, 96
 Impensa hæc est nimia xii, 97
 impensæ parcere v, 156 finem non
 servat vii, 138 impensas conferat iii,
 216
 Imperat non vesicæ Tuccia vi, 64
 viro uxor vi, 224 Phalaris, ut sis fal-
 sus viii, 81
 Imperatores erant Pontifices Max.
 iv, 46 Divi volebant haberi vi, 115
 Imperfectus cibus languorem pe-
 perit iii, 233
 Imperium, fasces, legiones dabat x,
 79 triste profundi sortitus xiii, 50
 imperii veterem luxuriam ille noverat
 iv, 137 fines Tiberinum Virgo nata-
 vit viii, 266 fato jussæ mansuescere
 Romulæ feræ xi, 105 imperio Na-
 turæ gemimus xv, 138 obsequere x,
 343 sexus coactæ vi, 135 imperiis
 castrorum functus xi, 87 additur His-
 pania x, 151 ejus paruit xiv, 331
 Impetus acrior xv, 62
 Implet reticulum comis ii, 96 ce-
 ras capaces i, 63 ceras pusillas dic-
 tante matre xiv, 30 tabulas solo li-
 berto ii, 58. vi, 601 sinus rhombus
 iv, 41 effigiem deæ longis siphonibus
 vi, 310 manum ære vi, 546 navem
 mercibus xiv, 288 omnes numeros
 vi, 249 dirus Hannibal caput mise-
 rum (declamatoris) vii, 161 ager te
 vitibus ix, 56 implevere nondum me-
 dullas maturæ mala nequitie xiv, 215
 implevi si nondum gremium xiv, 327
 implevero si numerum, si tres ix, 90
 impletur membrana vii, 23 impleri
 canistris conviva vis v, 75
 Imponere regi barbato facile est
 iv, 103 mercedem linguæ vii, 149
 sævas leges vii, 229 finem rebus vi,
 444 vittas frontibus xii, 118 farra
 cultris xii, 84 capiti res iii, 252 im-
 posito asello clunem submittit vi, 334
 Impressit aliptes digitos cristæ vi,
 422 imprime dentem eracis ix, 134
 Improbis prodiga corruptoris x,
 305 admirabilis fuit illo ævo xiii, 53
 Improbulum te finge v, 73
 Improbus vicinus xvi, 37 es, cum
 poscis ix, 63 antis iii, 282 improba
 reliquit natos vi, 86 Fortuna vi, 605
 gratia Prætoris xiii, 3 improbiior ci-
 nædo iv, 106
 Improvidus casus subiti iii, 273
 Impudicitia matronarum severis le-
 gibus pœnisque coercita, ii, 62

Impulsu animorum ducti x, 351
 Impune mihi recitaverit ille i, 3
 et vindice nullo claras abstulit Urbi
 illustresque animas iv, 152
 Impunitum haud fore xiii, 200
 Imputo fati hunc morbum ii, 17
 imputat hunc (cibum) rex, et quam-
 vis rarum, tamen imputat v, 14, 15
 se tibi semper vi, 179
 In urbem venerat i, 111 in quan-
 tum fames et frigora poscunt xiv, 318
 in faciem (al. facie) pressum panem
 digitis extendere ii, 107 in corpora
 (al. corpore) nil juris natura indulget
 animis ii, 139
 Inæquales beryllo phialas v, 38
 Inanis Gaurus ix, 57 inani iudicio
 damnatus Marius i, 47 alvo quod
 sufficit, hoc ipsum defecisse puta v, 7
 Inaurati Herculis femur radat sa-
 crilegus xiii, 151
 Inbuo, v. Imbuo
 Incedet superbus victis rivalibus
 xii, 126
 Incenderit sedes suas ipse iii, 222
 incendente jecur rabie vi, 648 incen-
 di quibus possit jam frigidus ævo
 Laomedontiades et Nestoris herua
 vi, 325
 Incendia horrere iii, 7 ubi nulla,
 vivendum est iii, 197 cœpta sulfure
 xiii, 145 incendium Romæ compe-
 scabatur ope hamarum et VII cohori-
 tum Vigiliis xiv, 305
 Incerare genua decorum x, 55
 Incertæ arboris alternum puppis
 latus evertentibus undis xii, 32 rei
 testis viii, 81 incerta ora manantia
 fletu faciunt puellares capilli xv, 137
 Incessu morbum fatetur ii, 17
 Incestus idem et corruptor minime
 felix iv, 9 incestæ sorori dedit vi,
 158
 Inchoat qui lites, annus xvi, 42
 Incidere titulis quod possim viii,
 60
 Incidit spatium rhombi implevitque
 sinus iv, 39 in laqueos x, 314
 Incipit dormire viii, 11 incipit ab
 illis uxor vi, 348 incipiunt tandem
 sentire, quid fas et nefas xiii, 238
 jurgia prima sonare xv, 52 torquere
 saxa xv, 64 edere vii, 195 agnosci
 vi, 468 stare viii, 138 optare x, 115
 prurire Gaditana xi, 163 incipe Cal-
 liope iv, 34
 Incitat lumbos tibia vi, 315
 Inclinat sol iii, 316 Hamillus dis-
 cipulos x, 224 ipsos maritos ix, 26

inclinatis per humum lacertis quæ-
 rere saxa xv, 63

Includere fila porri xiv, 133 inclu-
 sus carcere nascæ xii, 123 inclusa
 per æquora moles positæ xii, 75

Incognita mensura nervi ix, 34

Incola portæ Idumææ viii, 160

Incolumem sese mirantis amici xii,
 16 incolumi Troja Priamus venisset
 ad umbras x, 268

Incommoda vitæ ferre xiii, 21

Incrementa domus quanto capitæ
 discrimine constant xiv, 259

Incultus puer porriget calices xi,
 146

Incumbere aliorum famæ miserum
 est viii, 76 eidem sectæ xiv, 122
 brevibus remis pictæ testæ xv, 128
 incubuit luxuria sævior armis victum-
 que ulciscitur orbem vi, 293

Incurritur servis vi, 331

Incus — incude et fornace graves
 catenæ iii, 809 parante gladios x,
 132 assidua semperque ardente ca-
 mino majora fiunt patrimonialia xiv,
 118 nefanda ferrum letale produx-
 isse xv, 165

Incuit tignum capiti iii, 246 cola-
 phum servo ix, 5

Inde iræ atque lacrymæ i, 168 at-
 que hinc patens i, 65. xiv, 12. xiii,
 45 caput morbi iii, 236 est quod
 desipis vi, 612 quæ seges vii, 108
 cadunt partes vii, 123 inde gladios
 finge, atque hinc pulpita pone viii,
 195 nullum mihi operæ pretium ix,
 28 habuit causas laboris x, 140 fere
 scelerum canas xiv, 173

Indemnatus nemo mathematicus
 genium habebit vi, 562

Indica tigris xv, 163

Indicibus s. indicis quibus cecidit
 x, 70

Indigenæ quondam hoc vivebant
 more xiii, 38

Indignatio facit versum i, 79 ne
 qua desit v, 120

Indignatur parere clienti, quodque
 aliquid poscas v, 64

Indignus genere viii, 31 indignum
 studiis laborem vii, 17 indigno ju-
 vene, quem mors tam certa maneret
 iv, 96

Indocti sermonem laudat iii, 87
 nobilis viii, 49 nempe hoc xiii, 181

Indomitus et acer ii, 77 census
 xiv, 176

Inducitur quæ mutatis atque fove-
 tur tot medicaminibus vi, 471

Indulgentia dacies quærit sibi materiam vii, 21

Indulget natura animis nil juris in corpora ii, 140 vetus clementia senibus porcis vi, 160 sibi vi, 283 piec-tus basia vi, 384 veniam pueris viii, 167 humili assecleæ ix, 48 indulgent adeo sibi latius ipsi xiv, 234 indulsit si mora longior Urbem pueris ii, 168 nil patriæ vi, 86 si forte cura brevem soporem xiii, 217 Cæsar Narcisso omnia xiv, 330 communis conditor illis (bestiis) tantum animas nobis animum quoque xv, 148 non omne legumen ventri Pythagoras xv, 174 indulsisse sese ardenti Tribuno ii, 165

Induperator, v. Enduperator

Indus obscurior Mauro xi, 125 angur et Phryx vi, 585 Indi omnes atque Maori noverunt vi, 337 Indi graciles quicquid huc mittitis vi, 466

Industrius armis vii, 52

Indutus scutulata ii, 97

Inebriet aurem miseram vinosus ix, 113

Inermi iustitia putabat omnia tractanda temporibus diris iv, 80 gingiva frangendus misero panis x, 200

Infamia quid salvis nummis i, 48 minus est turpis ii, 71

Infamis Varillus ii, 22 infami ab asylo gentem deducis viii, 273

Infans rusticus cum matre, et casulis fiet legatus amici ix, 60 infans filius obstat tibi peccaturo xiv, 49 clauditur terra xv, 139 rusticus formidat hiatum pallentis personæ iii, 176 nobilis exprimat mirmillonem conopeo vi, 81 parasitus quoties venerit, auferri jubebit mensam cet. v, 145 infante majorem mamillam quis miratur in Meroë xiii, 163 infantes quatuor ludebant in casa xiv, 168 infantibus magnis ubera ferens potanda vi, 9 nudis aridet Fortuna vi, 606

Infantia nostra hausit cælum Aventini iii, 84 madidi nasi x, 199

Infecit natura pecus xii, 41

Infelix servulus portat iii, 253 cadet xiv, 295 totum perdidit nihil iii, 209 paupertas nil habet durius in se cet. iii, 152 Psecas vi, 491 Numitor vii, 74 infelix æstuat angusto limite mundi x, 169 infelicibus ovis nos viles pulli nati xiii, 143

Inferi et Manes vana nomina ac nugæ ii, 149 sq.

Infernis Diis sufficiunt Decii viii, 257 sine regibus hilares olim umbræ xiii, 52

Infero — intulit prima peregrinos obscæna pecunia mores vi, 299 intulerit quæ psalteria illuc penem majorem cet. vi, 340

Infesto a numine morbum missum xiii, 231 infesta vallo arma xv, 120 infestis sagittis pugnam instaurare xv, 74

Inficietur amicus depositum xiii, 60

Infirmi animi voluptas est ultio xiii, 190

Inflatum juvenem plenumque Nerone propinquo viii, 40, 72

Inflexu vicorum arto iii, 237

Infra ventriculum vacua et plana omnia iii, 97 parvulus cantharus iii, 204

Infremuit quoties Lucilius ardens, rubet auditor i, 166

Infudit cui Cæsonia totam frontem pulli vi, 617 infundet hordea juvenis viii, 154

Ingenium velox iii, 73 castum x, 300 mite Crispi et Thaletis iv, 82. xiii, 185 unde par materiæ i, 150 venerabile nos soli sortiti xv, 144 ingenii fons largus et exundans x, 119 ingenio par pretium vii, 96 ingenio manus est et cervix cæsa x, 120 quis locus, nisi cet. vii, 63 ingenia haud facile emergunt, quorum virtutibus obstat res angusta domi iii, 164 summa et vervecum in patria crassoque sub aëre nasci x, 50

Ingens Telephus i, 4 cæna ii, 119 tormentum ii, 137 omen iv, 124 gibbus vi, 108 semivir vi, 512 testamentum vi, 549 scelus vi, 651 numerus vii, 102 annulus vii, 140 acervus viii, 100 Sejanus x, 62 Phœnicopterus xi, 139 Liburnus iii, 240 vulnus xv, 156 ingentia vasa iii, 251 ingentibus comis implet reticulum ii, 96

Ingenuæ magis et verius Peribomius ii, 16

Ingenium tophum violarent marmora iii, 20 ingenui vultus et pudoris puer xi, 154 ingenuorum filius cludit latus servi divitis iii, 131

Ingerit se his, hos amat vi, 609

Ingratus maritus vii, 169 ingratus patriæ curta fides xiv, 165 ingratus ac perfide, nullum ergo meritum est, quod tibi filioli aut filia nascitur ex

me ix, 82 ingrato ab aratro jam fastiditus bos x, 270 ingratos sodales ante omnia pone xi, 190

Ingressi iter x, 20 iter vitæ vii, 172

Inguen excitat vox blanda vi, 196 medicatum adeo intelligit xii, 36 inguinis ad mensuram hæres i, 41 inguinis et capitis quæ sint discrimina nascit ebria Venus vi, 301 ægri hæc canities anne aliquid sperare potest x, 207 ab inguine tutum nihil est et sanctum iii, 109 inguine si pascitur venter, mea Clotho et Lachesis gaudent ix, 136 inguina Rhodopes terit barba uda ix, 4 matura (eunuchorum) jam calida iuventa traduntur medicis, jam pectine nigro vi, 370 crassa non pavidus tegit opposito gutto xi, 168 frigida velantes panni sufficient xiv, 300 inguinibus udis quid ulla negaverit x, 322

Inimicus pumice levis res mortifera est ix, 95 inimica cohors xvi, 20 inimicorum primoribus xv, 40

Iniquæ urbis quis tam patiens i, 30 iniquo modio servorum ventres castigat xiv, 126 iniquas ad mensas Cæsaris Sarmenus v, 8

Injuria cœnæ tautine v, 9 magna ne fortibus fiat et miseris civibus, candelum viii, 190 quot agros venales fecerit xiv, 151 non gravior quam vindicta xvi, 22

Innoxia simia clauditur corio bovis xiii, 156

Innuat s. annuit mulio virga iii, 317 viii, 153 innuat licet coram vi, 140

Inops æris vii, 61 Socrates vii, 205 inopi arte cucurrit prora xii, 67 inopum sociorum miserere viii, 89

Inquisitores dispersi algæ iv, 49

Insanabile cacoëthes scribendi multos tenet vii, 51

Insania minus est turpis ii, 71 Insaniæ medela nasturtium et cucurbita xiii, 97. xiv, 58 varia genera xiv, 284 sq.

Insanum maritum fecisset Juno vi, 620 insanis secatur vena media vi, 46

Insatiabile votum acquirendi xiv, 125

Inscius herbæ hædulus xi, 66

Inscripta lintea viii, 168 ergastula xiv, 24

Insignis nomine præclaro viii, 32

honorum pagina x, 57 insignia vōcis habeant majorum effigies viii, 227

Insistere tremulis plantis non possunt vi, 96 clamoso Circo me secum jubeant ix, 144

Inspicit ille prius faciem i, 97 ranarum viscera iii, 45 inspecta genesi vi, 579

Instabile conjugium ix, 79

Instat quicquid discriminis vi, 520 instant xv, 76 instantis domini virgamque tenentis vox furit xiv, 68. xv, 76 instantem regi cometen vi, 407 monitis talibus parentem xiv, 210

Instaurare popinas pervigiles viii, 158 pugnam sagittis xv, 74

Institor hibernæ tegetis niveique cadurci vii, 221

Instituit Locusta propinquas efferre maritos i, 71 hunc artibus et moribus xiv, 74

Instruit focum provincia v, 97

Insulæ, in quas deportabantur Romani i, 73

Insulam bipennem vi, 658

Intactum caput buxo xiv, 194 intactam Agaven Paridi vendat vii, 87 intacto pane et stricto v, 169 intacta malis sacra vi, 336 intactior omni Sabina vi, 163

Integer arbiter viii, 80 cecidit Cetheus x, 288 nasus xv, 56

Intelligit inguen medicatum xii, 36 artes patricias iv, 101 intelligat matrona et quædam non ex libris vi, 451 non intellecta senectus obrepit ix, 129

Intendunt oculos sidera testes viii, 150

Inter nos sanctissima divitiarum majestas i, 112 Iliadum lacrymas x, 260

Intercepta fraude sestertia xiii, 71

Interdum aliena sumitur arca iii, 181 septimus sol invenit jacentem torum xv, 44

Interea rex horum vorabit optima i, 135 dum cædit viii, 165 tu obsequere imperio x, 342 cum target sacculus, crescit amor nummi xiv, 139

Interiora petit stagna xii, 80

Interius si attendas xi, 15

Internuntia cœli sacerdos vi, 545

Interpres legum sanctissimus iv, 79 legum Solymarum Judæa vi, 544

Interrogo nil plus x, 72

Intersum — intererit plurimum, quibus artibus, et quibus hunc (filium) tu moribus instituas xiv, 73

Intervenit quoties lascivum illud vi, 194

Intestatus si ad cœnam eas iii, 274 intestata hinc senectus et subitæ mortes i, 144

Intestino loto terram ferit vi, 429 intestina poetæ capiunt plus vii, 78

Intolerabile magis vitium vi, 413 intolerabilius nihil est, quam femina dives vi, 460

Intonet horrendum EXI vi, 485

Intra pomeria natis salibus ix, 11 muros tantum illi contulit nominis toga viii, 240 se tacitum qui cogitat scelus xiii, 209 te fige querelas nostras tacitus ix, 94 quæ limina puer est xiv, 45

Intrat femina limen ii, 88 et mulgiles mœchos x, 317 moles xii, 75 intrantis obstitit turba iv, 63 lupanar vi, 121 intrantes blanda excepit vi, 125 balnea vi, 374 urbem x, 171

Intrepidi altaria tangunt xiii, 89

Introitus ad ipsum macelli xi, 10

Intus dormiet iii, 241

Inutile vulgus xv, 126

Invadant talia verbis Herculis ii, 20

Invalidi collum cervicibus aequat Herculis iii, 88

Invenit quis membra iii, 260 non fatuos ix, 8 septimus sol jacentem torum xv, 44 non poenam sceleri xv, 129 materiam risu x, 47 invenit non nomen crimini xiii, 29 poenas Cædicius xiii, 197 invenies nullam quæ parcat amanti vi, 208 Quiritem ima plebe viii, 48 legatum in popina jacentem viii, 173 inveniet quid quisquam sublimis viii, 232 quot libras in summo duce x, 148 invento Osiri viii, 30 inventa per devia rura lacerta xiv, 75 inventis sub aratro piscibus xiii, 66

Inventrix sacri nefandi Taurica xv, 117

Inverso fundo iii, 108 inversis pellibus submovet Euros xiv, 187

Invidet luscis x, 228 invidetas haud vati vii, 93 omnibus, si lividulus sis xi, 110 invisî nominis poena xiii, 248

Invidia est fortunæ xv, 95 invidiæ magnæ subjecta potentia x, 57 invidiam facerent Nilo surgere nolenti xv, 128

Invidiosa solatia xiii, 179

Invita conjuge vi, 212 inviti excercere jubenter avaritiam xiv, 108

Invitatus ad hæc aliquis de ponte negabit xiv, 134

Involvit hos sine Fortuna vi, 607

Io candida si jusserit, ibit ad Ægypti finem vi, 526

Jocari voluit Fortuna iiii, 40

Joco mordente facetus ix, 10 jocularum causas præbet iiii, 147

Ionium late sonantem vi, 93

Iphigenia si qua illi est nobilis domi, dabit hanc altaribus, et si non sperat furtivæ piacula cervæ xii, 119

Ipsæ cum se jactaret amice i, 62 perfundit piscem Venafrano v, 86 potat v, 30 ante ipsum v, 56

Ira et bile jecur ardeat i, 45. iiii, 188. xiii, 188 Censoris dignum xiv, 50 Deorum, ut sit magna, tamen certe leuta est xiii, 100 et fames pares in mente xv, 131 quoties hunc sexum nocentem facit vi, 647 quid plus velit xiii, 176 ira indoctorum quantulumque occasio sufficit xiii, 183 eorum non sufficit xv, 169 ira pone frena viii, 88 ira inde et lacrymæ i, 168 iram, gaudia cet. effundunt hoc sermone vi, 189

Irasci nesciat, cupiat nihil x, 260 iratus ignis cadat in terras xiii, 236

irato sistro feriat mea lumina Isis xiii, 93 irati faciunt vadimonia iii, 209

mariti exigere poenas x, 813 iratis Diis fruitur Marius i, 50

Irritamentum Veneris languentis xi, 165

Irus honestius possit tremere v, 10

Isæo torrentior sermo iiii, 74

Isiacæ sacraria lenæ vi, 489

Isis decernat quodcumque volet de corpore nostro, et irato feriat mea lumina sistro, dummodo cet. xiii, 93 Isidis in sedem aquas spargat, antiquo quæ proxima surgit ovili vi, 529 fanum scelerare ix, 22 ab Iside pasci pictores xii, 28 Isidis sacerdotes, sacra, et simulacrum, argentea serpentes vi, 525—541

Iste dies genialis agitur iv, 67

Ister et Rhenus amnes viii, 170

Istic vivant Artorius et Catulus iii, 29

Istrum s. Istrum Pacuvium xii, 111

Ita ad quem subridens ii, 38 servus homo est vi, 223 ita secum (dicit) xiii, 91

Italici pars magna est, in qua nemo

togam sumit, nisi mortuus est iii, 171
Italiam jam tenet Hannibal x, 154
longe relinquunt xii, 78

Iter vitæ diversum ingreditur vii,
172 nocte ingressus x, 20

Iterum ecce Crispinus iv, 1 quis
Cotta tibi erit vii, 95 miserere xii,
26 semel atque iterum super illam
palpitet iii, 134

Ithacus miranda nullo sub teste
canebat Alciuo xv, 26 Ithacum mu-
gire credit Ajax xiv, 287 natantem
lugere fas Laërtæ x, 257

Jubæ mullorum vi, 40

Jubeo sic, hoc volo, sit pro ratione
voluntas vi, 223 jubet ipsos vocari
Trojugenas i, 99 natura plorare xv,
134 sic rerum numerus vii, 102 sic
natura xiv, 31 quis te festinare xiv,
212 securos pendente dormire ruina
iii, 196 eum vitari coccinea læna iii,
284 stari iii, 290 afferri thoraca v,
143 jussit quantum, anhelas vi, 37
jubeat si conjux, durum est conscen-
dere navim vi, 98 jubeant me secu-
rum insistere Circo ix, 144 juberet
ut mutus nos affectus petere auxi-
lium et præstare xv, 150 jubentur
mutare dominos viii, 65 exire iv,
144. xiv, 108 jussus discumbere v,
12 jussæ ad Circum prostare puellæ
iii, 65 mansuescere feræ xi, 104 jus-
sos primum crescere testiculos vi, 371

Jubernæ ultra littora promovimus
arma ii, 160

Jucunda senectus Crispi iv, 81.
jucundum et carum sterilis facit uxor
amicum v, 140 jucundam ad vocem
curritur vii, 82 pro jucundis aptis-
sima dabunt Dii x, 349 jucundius
vita ipsa bonum vindicta xiii, 180

Judæa tremens, cophino fœnoque
relicto, arcanam mendicat in aurem,
interpres legum Solymarum, et mag-
na sacerdos arboris, ac summi fida
internuncia cœli; implet et illa ma-
num, sed parcius ære minuto vi,
543 sq.

Judæi qualiacumque voles, somnia
vendunt vi, 547 metuentes sabbata,
nil præter nubes et cœli numen ad-
rant, nec distare putant humana carne
stillam—et præputia ponunt; Roma-
nas autem soliti contemnere leges—
non monstrare vias, eadem nisi sacra
colenti, quæsitum ad fontem solos de-
ducere verpos—Sed pater in causa,
cui septima quæque fuit lux ignava
cet. xiv, 96 sq. Judæorum proseu-

chæ iii, 296 Judæis delubra locan-
tur (ad madidam Capenam s. in valle
Egeriæ) quorum cophinus fœnumque
supellex: Omnis enim populo mer-
cedem pendere jussa est arbor, et
ejectis mendicat silva Camenis iii,
14 sq.

Judaicum Romani ediscunt, et ser-
vant, ac metuunt jus, tradidit arcano
quodcumque volumine Moses xiv,
101

Judex Bardaeus xvi, 13 judicis in
corpore si ista videas ii, 76 judice
bubulco surgis Ajax vii, 117 sub ju-
dice si dicas vii, 13 judice me dignus
vera cruce viii, 188 judice se nemo
nocens absolvitur xiii, 3 sub judice
morum caderet iv, 12

Judicet quasi ignis (fulmen) xiii,
226

Judicio inani damnatus Marius i,
48

Jugera agri quot possidet iii, 142
vix bina dabantur pro multis vulneri-
bus xiv, 163 quot vicina foro iv, 7
jugeribus campi severi cede ii, 132
paucis quantum erat lumbos exhausti
donare clientis ix, 60

Jugulare fœtum capellæ xv, 12 ju-
gulata Mycenis xii, 127

Jugulo Electræ non se polluit Ores-
tes viii, 218 jugulos aperire tenni
suauro iv, 110

Jugum (matrimonii) ferre cervice
parata vi, 208 non jactare vita di-
dicere magistra xiii, 22 curtum te-
mone x, 135 Cumis suspectum ix,
57 jngo rara sedit victoria viii, 63
juga pauca bonum viii, 108 inter ne-
morosa positis Volsiniis iii, 191 jugis
abrupta saxa vi, 649

Iuli sanguine fulget viii, 42 Iulo
gratus apex (mons Albanus) xii, 70

Julia cum tot abortivis fœcundam
vulvam solveret, et patruo similes
effunderet offas ii, 32

Julia lex ubi nunc ii, 37 placet Ur-
sidio vi, 38

Julius ardet ii, 70

Jumento crucibusque relictis vul-
tur cet. xiv, 77 jumenta vocant iii,
316 fatigat porticibus iv, 5 luto
spargat recenti vii, 180 loquentur
ix, 103 famelica lasso collo ad vi-
rides hujus mittentur aristas xiv, 147
jumentis lassis hordea infundet viii,
154

Junco consule xv, 27

Junge ostia ix, 105 jungitur si

ulla Ursidio vi, 41 jungentur præterea comoda multa caducis ix, 89 juncta tibi recumbit vi, 448 junctam et pactam tabellis vi, 200 junctæ umbone phalanges ii, 46

Junio consule xv, 27

Juno si fecisset maritum insanum vi, 619 cum adhuc virguncula esset xiii, 40 Junonis avem ut pueri landant vii, 32 Junoni (pronubæ) cæde juvencam auratam vi, 48 per Junonem domini jurante ministro ii, 98

Jupiter (al. male Juppiter) vernus fremeret grandine v, 79 et Mars num adeo senuerunt, ut nil actum sit in montibus, aut in speluncis vi, 59 fictilis et nullo violatus auro hanc rebus Latius curam præstare solebat xi, 116 da spatium vitæ, multos da annos x, 188 cum privatus adhuc Idæis antris xiii, 41 audis hæc, nec labra moves, cum mittere vocem debueras, vel marmoreus, vel æneus? aut cur in carbone tuo charta pia thura soluta ponimus cet. xiii, 114 Jovis ante altaria lanatas torvumque juvencum more Numæ cædit viii, 156 municipes lagenas advenisse xiv, 271 summi ante aram rult Priamus, ut vetulus bos x, 268 in tunica Prætozem sublimem medio in pulvere Circi x, 88 famulæ aves xiv, 81 Jovi Tarpeia servata hostia xii, 6 Jovem nostrum placabo xii, 89 Jove ipso digna sententia xiv, 206 sub Jove multa pudicitia veteris vestigia forsan, aut aliqua extiterint, aed Jove nondum barbato vi, 15

Jurat solam Hipponam s. Eponam, et facies olida ad præsepia pictas viii, 156 aras Samothracum et nostrorum iii, 144 per Solis radios, Tarpeiaque fulmina, et Martis frameam, et Cirrhæi spicula vatis, per calamos cet. xiii, 78 sq. per Junonem ii, 98 jurare Græcis nondum paratis per caput alterius vi, 16 jurato quamvis testi metum tibi credere v, 5 jurantes precantesque tangebant aram, vel genua deorum xiv, 219

Jure jurando fraudem tueri xiii, 201

Jure eodem natantes mergere ficedulas xiv, 8

Jurgia proludunt, sed mox et pocula torques v, 26 alterna habet lectus vi, 269 prima sonare incipiunt xv, 51

Jus nullum uxori capiendi bona i,

56 Judaicum ediscant, servant et metuunt xiv, 101 testandi solis militibus vivo patre datur xvi, 51 dicere de mensura x, 101 in jus pavidum trahat cervicæ obstricta x, 87 juris nil animis in corpora indulget natura ii, 139 juris idem (testandi) contingit arenæ, quod lenonibus et lanistis vi, 217 peritus Apollo i, 128 nodos, et legum ænigmata solvat viii, 50 jure ac merito contemnunt vitia Scauros ii, 34 illum despiciam xi, 23 jure jurando fraudem tueri xiii, 201 jura ac leges vexantur ii, 43 ferentem ii, 72 civilia numquid novimus ii, 51 parentis habes ix, 87 ad jura vocantem xv, 135 trium liberorum ix, 90

Jussu Neronis x, 15

Justa ratio periculi vi, 95 causa doloris ix, 90 querela xvi, 19 justus Solonis x, 274 quam justo fulmine ruerint viii, 92 justis pœnis illos afficiunt viii, 267 justissima cognitio Centurionum xvi, 17

Justitia inermi pntabat omnia tractanda temporibus diris iv, 81 justitiæ tenax viii, 25 Justitia (Astræa) ad Superos recessit comite Pudicitia vi, 19

Juvat alea senem xiv, 4 juvant magis illa, quæ plaris emuntur xi, 16 juvabit nemo tecto hospitioque iii, 211

Juvencam auratam cæde Junoni vi, 48

Juvencum torvum cædit Jovis ante altaria viii, 155

Juvenilia s. juvenalia membra xi, 5

Juvenis zelotypo prælatus Hiarbæ v, 45 petit Euphrateu viii, 51 tui specie lætare x, 310 si vetulo non assurrexerat, grande nefas xiii, 55 non melius de se cuiquam sperare propinquo concedet, qui radere tubera terræ—didicit nebulone parente xiv, 7 sq. juveni mihi eo tondente gravis barba sonabat i, 25. x, 226 quid suadet pater lætus stridore catenæ xiv, 23 cum dicis, stultum, qui donet amico,—et spoliare docet et circumscribere cet. xiv, 235 sq. Arcadio nil salit læva in parte mamillæ vii, 160 Pellæo non sufficit unus orbis x, 168 juvenem illa jubet properare summo cucullo vi, 330 supinum clamosus pater excitat de media nocte, Accipe ceras, scribe, puer, vigila cet. xiv, 191 sq. torquet jam longa et

cervina senectus (patris) xiv, 251
superbum, inflatum plenumque Nerone propinquo viii, 71 juvene (Acilii) indigno, quem mors tam æva mæneret iv, 95 juvenes subit Hippo ii, 50 hoc agite vii, 20 Medos premit longo asserere per forum vii, 132 et nos hæc fecimus; esto,—breve sit, quod turpiter audes viii, 104 sq. ipsius Consulis laxabant portarum claustra tyrannis Exulibus viii, 262 spectent (circenses), quos clamor et audax sponsio, quos cultæ decet assediisse puellæ xi, 199 sponte imitantur cetera: solam inviti quoque avaritiam exercere jubentur xiv, 107 hortatur (pater avarus), ut cet. xiv, 121 inter cultos pinnirapi juvenesque lanistæ plaudat hic nitidi præconis filius iii, 158 quibus arte benigna et meliore luto finxit præcordia Titan xiv, 34 marinos vidisse xiv, 263 juvenum discrimina sunt plurima; pulchrior ille hoc, atque ille alio; multum hic robustior illo: Una senum facies x, 196 sq.

Juventa qua capta est Hippia vi, 103 jam calida vi, 369

Juventus consumpta Cannis ii, 155 resinata quid faciet viii, 114 quæque cedit magistris vii, 213

Juvernæ littora ii, 160

Juxta recubante marito xi, 201

K

Kalendæ, v. Calendæ

Karthago, v. Carthago

Κάρδος, v. Αὐτός

L

Labellum compesce digito, cum veniet contra i, 160 extendit summa xiv, 325 labello clauso ut te respiciat Veiento iii, 185 spumanti quamvis te nudam viderit Virro ix, 35 labelis tuis contacta pocula v, 128 fletum exsorbes vi, 276

Labem hanc dedit contagio et dabit in plures ii, 78 sine labe aspiciat domum xiv, 69

Labitur cursum præcipitans xv, 77 ætas vii, 32 labente officio vi, 203 labentibus obstat villicus iii, 194 lapsum protegere xv, 156

Labor magni sceleris nullus xiv,

224 non sinebat vitiiis contingi parva tecta vi, 289 vester fecundior, historiarum scriptores vii, 98 quantum grammaticus meruit, quis Enceladi gremio affert vii, 216 Polycleti multus ubique viii, 104 æquus hunc provehit xvi, 56 laboris causas inde habuit x, 139 atque sanguinis merces hæc nullis unquam meritis minor visa xiv, 164 labori pulchro reddit sua dona xvi, 57 laborem nemo studiis indignum ferre cogetur vii, 17 labore militiæ parta xvi, 52 labores numerentur ix, 42 longos castrorum si ferre piget xiv, 198 omnes nutricis tolerant fortuna urgente vi, 593 quocumque qui ferre queat x, 359 sævos Hercules x, 361 laborum nulla emolumenta in Urbe iii, 22

Laborat in omni gente (Cicero) viii, 239 laboranti lunæ succurrere vi, 443

Labra elixi vervecis quis tecum comedit iii, 294 quæ illi x, 67 mariti hinc viscantur (medicamine faciei) vi, 463 longam salivam, s. longa saliva manantia vi, 623 pallida cibum accipiunt digitis alienis x, 209 non moves, Jupiter, cum mittere vocem debueras vel marmoreus vel ænens xiii, 114

Labulla mæcha ii, 68

Labyrinthi mugitum i, 53

Lacedæmonium pyttismate lubricat orbem xi, 173

Lacerna aurata quibus fulgere mos est x, 212 fœda et scissa iii, 148 lacernas jam ponente sacundo Cædicio xvi, 45 Tyrias revocante humero i, 27 pingues aliquando accipimus, munimenta togæ, duri crassique coloris, et male percussas textoris pectine Galli ix, 28 sq. lacernis licet parcat xiv, 287

Lacernæ russati solum vii, 114

Lacernatæ amicæ i, 62

Lacerat hæc potio Patres vi, 625 orbem Flavius iv, 37 membra fame xv, 102 laceratis capillis vi, 490

Lacertæ unius sese dominum fecisse iii, 231 lacerta inventa per devia rura pullos nutrit ciconia xiv, 75

Lacertæ russati solum vii, 114

Lacerti cum parte conchem æstivam s. æstivi xiv, 131 unius sese dominum fecisse iii, 231

Lacerto secto requiem sperare vi, 106 lacertis admirandis confusus

(Milo) peritit x, 11 inclinatis per humum quesita saxa xv, 63

Lacesit scuto vi, 248

Lachesia mea et Clotho gaudent, si pascitur inguine venter ix, 136 Lachesi superest, quod torqueat iii, 27

Lacrymæ inde et iræ i, 168 siccentur xvi, 27 illius meditataque mur-mura præstant, ut cet. vi, 539 lacrymas si conspexit amici flet, nec dolet iii, 101 ridebat, et curas, et gaudia vulgi x, 52 Iliadam x, 261 quæ dedit natura, mollissima corda humano generi se dare fatetur: hæc nostri pars optima sensus cet. xv, 132 sq. per lacrymas effundere bilem ut cogaris v, 159 lacrymis veris amissa pecunia ploratur xiii, 134 uberibus semper plorat, semperque paratis in statione sua, atque expectantibus illam, quo jubeat manare modo vi, 273 sq.

Lactis plus habet hædulus, quam sanguinis xi, 68 vortice torrens tanquam fluxerit xiii, 70 lacte illo fovetur, propter quod secum comites educit asellas vi, 468

Lacunar doctus spectare i, 56

Lacus suberant, ubi Alba colit Vestam iv, 60 ad spurcos decepta sæpe vota vi, 603

Ladas pauper (cursor iusignia) non dubitet locupletem optare podagram xiii, 97

Lædant silicem percussum pondere vasa iii, 272

Lælius miretur grandes alas xiv, 105

Læna coccina cum vitari jubet iii, 283 pertusa homines hæc dicere non audent v, 131 lænam pignerat vii, 73

Lærtes senex, cui fas Ithacum lugere nantem x, 257

Læstrygonas immanes fugentem Ulyssem xv, 18

Lætare specie juvenis tui x, 310

Lætus stridore catenæ xiv, 23 fatebere xiii, 248 læta Clitumni pascua xii, 13 dies xv, 41 Venus quo astro se proferat vi, 570 læti phaleris et torquibus omnes xvi, 60 lætam Urbem fecit Statius vii, 83 lætis Phrygibus xii, 73 lætis rebus par mensura malorum x, 98 lætior hæc lux natali die xii, 1 lætissima merces vii, 175

Lævis male scribitur pro levis ii,

12. iii, 111

Lævum extendit vi, 495 in lævum s. lævam conversus iv, 120 lævo monitu pueros producit avaros xiv, 228 læva in parte mamillæ nil salit Arcadio juveni vii, 159 læva et dextera sonuit ferro vi, 561 sonam morsuque tenebit xiv, 297

Lægena Saguntina v, 29 venali Cyane succincta viii, 162 lægenæ ventre xii, 60 lægenas municipales Jovis xiv, 271 quinque vii, 121

Lægi moenia vi, 83

Lambit non Tædia Cliviam ii, 49 lambenti crustula servo ix, 5 lambentibus ora siccæ lucernæ canibus viii, 35

Lamiarum cæde madenti iv, 154 de numero quedam vi, 385

Lampas æneæ iii, 285 lampade Veneris fervet vi, 138

Lana sucida nolit pati vinum v, 24 lanam trahitis ii, 54 deducere ferro obliquo vii, 224 lanis admota matronæ vi, 497

Lanatas cædit viii, 155 lanatis animalibus xv, 11

Lancem longo pectore distendat squilla v, 80 lance beata radiat Dacicus vi, 204 lances Parthenio factas xii, 43 lancibus oppositis perituram accessere summam xi, 18

Languentis Veneris irritamentum xi, 165

Languida uxor i, 122

Langorem peperit cibus imperfectus iii, 233

Lanificæ Parcæ xii, 66

Lanistæ juvenes iii, 158 leges et verba regia dicturus xi, 8 lanistis et lenonibus est testandi libertas vi, 216 Lanugo prima par sacra senectæ xiii, 59

Laomedontiades ævo frigidus vi, 326

Lapidem non hunc, quales et Turnus et Ajax cet. xv, 65 ad primum vectari vi, 577 lapides effuderit imber xiii, 67

Lappa Rubrenus vii, 72

Lapsus tectorum assiduos horrere iii, 7

Laqueum ipse mandaret (Democritus) Fortunæ minaci mediumque ostenderet unguem x, 53 in laqueum dabit vestigia xiii, 244 laqueo tenet multos ambitiosi consuetudo mali vii, 59 in laqueos ut nunquam incidat x, 314

Lardum natalitium ponere cognatis xi, 84

Largæ filia adultera xiv, 25

Largitur multis honorem militiæ (Paris) vii, 88 largiri quæ solebat Piso bonus et Cotta v, 110

Largus fons ingenii x, 119 larga natura tribuit benigna manu x, 302

Laris matrona iii, 110 trepidi Antiphates xiv, 20 Larem, ignem, pecus et dominos communi clauderet umbra vi, 3 Lare in Herculeo natus viii, 14 Lares ipsi deinde eripiuntur viii, 110 Lares parvi nostrique, quos thure minuto, aut farre et tenni soleo exorare corona ix, 137 ante Lares cadat victima xii, 113 Larum parva simulacra fragili nitentia cera accipiunt graciles corouas xii, 87 Laribus paternis thura dabo xii, 89 nostris conjungere aliud tectum xv, 153 cristam galli promittere xiii, 233

Laronia non tulit quendam ex his ii, 36, 65

Lascivum illud quoties intervenit *ῥῶν καὶ ψυχῆ* vi, 194 lascivi ruris alumnus xi, 98

Lassare cotytto Cecropiam soliti Baptæ ii, 92 lassata viris vi, 130

lassata brachia gravi massa ceciderunt xi, 421

Lassus aratro alieno (Marius) viii, 246 lasso lictore hebetes secures viii, 137 tibi ut figantur palmæ vii, 117 collo famelica jumenta xiv, 146 lassi clientes abeunt vestibulis i, 132 lasso intra tua pascua milvos ix, 55 marris ac vomere xv, 167 lassis cædentibus vi, 484 jumentis infundet hordea viii, 154

Late flagrantem ignem xiv, 245 sonantem ionium vi, 92 latius sibi indulgent xiv, 234

Lateranus consul et anriga viii, 147 sq. Lateranorum ædes egregias ob-sidet cohors x, 17

Laternam olebit caulis v, 88

Latet abditus adulter vi, 237 latentis animi in ægro corpore ix, 18

Latiis pastoribus unde tantum nefas ii, 127 Latiis rebus hanc curam præstare solebat fictilis Jupiter xi, 115

Latine nescire nostris magis turpe, quam Græce vi, 188 posce xi, 148

Latini perituri cista vi, 44 Latino a trepido Thymele submissa i, 36

Latino cælo ignotum carmen vi, 667 Latina tegitur cinis atque Fla-

minia i, 170 Latinæ clivosæ monimenta v, 55 pro omni pube Latina Decii sufficienti Diis inferis viii, 250 Latinas humilis quondam fortuna præstabat castas vi, 287

Latio non venales elephantii xii, 102 Latona gaudet pulchra Diana x, 292

Latonæ gente nobilior vi, 176

Latratibus rumpuntur somni vi, 415

Latravit rictu canino (Hecuba) x, 272

Latronem conductum confer xiii, 145 coram latrone cantabit vacuus viator x, 22

Latum media sulcum deducet arena i, 157 aurum pictæ vestis vi, 482 lata testudine xiv, 308 acies Polyphemi ix, 65 lato in auro ardet Setinum x, 27 latis orbibus i, 137. xi, 122 specularibus iv, 21 latissima tæda xii, 59

Latus servi claudit ingenuorum filius iii, 131 ad summum implet navem mercibus xiv, 289 tetigit acrior illo (creditor) vii, 109 recedit pende-

dente clivo vi, 650 Afræ avis xi, 142 Illyricum viii, 117 alternum puppis xii, 31 lateris dolorem pati xiii, 229 parvi spatium breve sortita est vi, 505 lateri parcas vi, 37 la-

tere nudo (lecti) xi, 96

Laudabile nomen luxuria in Venti-dio sumit xi, 22

Lando quod destinat iiii, 2 memm civem xii, 121 consilium iv, 18 jam-ne igitur laudas, quod ridebat x, 28

landat siliquis occultus ganeo xi, 58 clamore Fæsidium agentem vocalis sportula xiii, 32 me toto vicina pa-

go xiv, 164 laudant hoc numina ruris xiv, 182 laudare nequeo librum, si malus est iiii, 42 sermonem indocti, faciem deformis amici cet. iiii, 86 sq.

et nobis hæc eadem licet, sed illis creditur iiii, 99 paratus iiii, 106 tantum disertus vii, 31 equum volacrem viii, 58 laudatur cum Dis æqua po-

testas, nihil est quod credere de se non possit iv, 71 et alget probitas i, 74 illic præclara iaspis v, 42 avarus tanquam frangi xiv, 111

Lanfeia s. Lanfella et Saufeia vi, 320. ix, 117

Laurenti in agro Corvinus custodit oves i, 107

Laureolum egit Lentulus viii, 187

Lauronia non tulit quendam ex his ii, 36, 65

Lanrum momordit (poëta) vii, 19
lauro grandi janua ornetur vi, 79
secunda ornatur viii, 253 humida
lustrari ii, 158 lauros pone domi x,
65

Lans—laudis titulique cupido pa-
triam obruit olim x, 143 futuræ ni-
hil agas viii, 76 laude tuorum te cen-
seri nolnerim viii, 74 laudibus quam
effert vi, 182

Lautus habetur Atticus, eximie si
cœnat xi, 1 Prætor xiv, 257 lantum
se facere falso i, 67 lauto cœnare
paratu xiv, 13 lautorum pueros vii,
177 lautissimus orborum Persicus
iii, 221 lantissima hæc merces vii,
175 cœna cæditur xi, 141

Lavat patellas domus iii, 262 la-
vatur nemo Romæ cum Bocchare v,
90 magno cum rhinocerote vii, 130
lavantur qui nondum ære pueri ii,
152 quadrante vi, 447 loto intestino
terram ferit vi, 429 lota cute veni-
ant ad mœchum vi, 464

Lavino novercali prælata sedes xii,
71

Laxet se cutis arida vi, 144 laxare
stomachum saginis iv, 67 claustra
portarum viii, 261

Lectica nova Mathonis plena ipso
i, 32 densissima petit centum qua-
drantes i, 121 facit somnum clausa
fenestra iii, 243 non est urbibus illis
x, 35 lecticas ponunt hic noctibus
vi, 309 Lecticarum forma varia i, 64
Lecticarii quales fuerint i, 64

Lectore assiduo ruptæ columnæ i,
13

Lectulus mihi testis ix, 77 in lec-
tulis sedentes scribebant honestiores,
in sellis tenuiores vii, 28

Lectus Procula minor iii, 203 non
alius cuiquam viii, 177 in quo nupta
jacet, semper habet lites vi, 269
lecti sonus ix, 78 apreti vestigia vi,
226 lectum alienum concutere vi,
21 lecto vacua ne cessaret culcita
tertia v, 17 anrato jacet vi, 594
magno dormit tertia ii, 60 et umbra
gaudet vii, 105 lectis parvis frons
ærea xi, 96

Ledam chironomon molli saltante
Bathyllo vi, 63

Legatum omne capit, nec non et
dulce caducum ix, 88 fiet amici
cymbala pulsantis ix, 62

Legatus fiet amici cymbala pulsan-
tis ix, 62 legatum quære in magna
popina viii, 172

Legio Cremeræ consumpta ii, 155
in legione quantum tribuni accipiunt,
donat Calvinæ iii, 132 legiones in
sulcis dentibus anguis nascuntur xiv,
241 dabat olim x, 79 legionibus
pro totis sufficiunt Dis infernis (De-
cii) viii, 255

Legit villica asparagus xi, 69 olus-
cula horto xi, 78 nec Cynicos nec
Stoica dogmata xiii, 121 historias
omnes vii, 231 sedens classis vii,
152 legenti acta quantum daret vii,
104 lecture quæ scripta et quas ta-
bellas vi, 277 legantur qua voce
versus (Maronis) quid refert xi, 180
lectis decies tabellis xiii, 136

Legitime nubere x, 338 fixis ta-
bellis xii, 100

Legitimum penem intra viscere
agere ix, 44 legitimis tabellis pac-
tam junctamque vi, 200

Legumen non omne indulsit ventri
xv, 174

Lena, v. Læna

Lenæ Isiæ sacraria vi, 489

Lenas captator v, 98

Leno ipse maritus, accipiens mœ-
chi bona i, 55 lenone dimittente jam
suas puellas vi, 127 lenonum pueri
quocumque in fornice nati sedeant
hic iii, 156 ancillas provocat vi, 320
puellæ procul hinc xiv, 45 lenonibus
atque lanistis est testandi libertas vi,
216

Lentulus quis alter nunc erit vii,
95 velox bene egit Laureolum viii,
187 (Catilinæ socius) caruit cruciatus
et pœna Pompeii x, 287 Lentule,
tibi testudineo conopeo nobilis Eu-
ryalum mirmillonem exprimat infans
vi, 80

Lentus si pigra muniret castra do-
labra viii, 248 lenta ira deorum est
xiii, 100 arena fori pugnamus xvi,
47 lento de funere matris consulit
vi, 565

Leo alumnus magno fremitu in ca-
vea tollet magistrum xiv, 217 fortior
quando eripuit vitam leoni xv, 161
domitus multa carne pascendus vii,
76

Lepidi neptes aut Fabii dicite cet.
vi, 265 coram Lepidis male vivitur
viii, 9

Lepus cum magno sumine apud
eum cæditur xi, 138 leporem aut
capream famulæ Jovis venantur xiv,
81 semesum dabit jam v, 167 le-
pores quo gestu secentur v, 124

Lesbia, amica Catulli poëtae, passeris mortem lugens vi, 8

Letale ferrum xv, 165

Letifero auctumno iv, 56

Leto dedit utrumque fons ingenii x, 119

Leucade quantum non Octavius abstulit gladio viii, 241

Levant nec damna xii, 53 levit qui paupertatem xiv, 236 levarit cum se matura progenies xiv, 83

Levis consurgit crecta ad oscula planta vi, 507 leve non est observare vii, 240 levium malorum xiii, 13 levibus causis xiii, 182 levius quicquid meliusque putaris x, 344 fusum torquetis Arachne ii, 56 leviori constat sumtu vii, 77 levioribus factis iv, 11

Levis (al. lævis) adhuc sponsus iii, 111 pumice inimicus viii, 16, 114. ix, 95 leve argentum xiv, 62 caput senum x, 199 levi podice cæduntur tumidæ mariscæ ii, 12 levia crura totius gentis viii, 115 levibus athletic vi, 356 canibus viii, 35

Lex Julia ii, 37. vi, 38 Othonis quam dignatur summam his septem ordinibus xiv, 324 operum sic jubet vii, 102 ulla quantum dolori concessit x, 315 legem priorum egressi vi, 635 legi non sufficit ejus res iii, 155 lege et ratione loquendi semper servata vi, 453 leges vexantur ac jura ii, 43 ac jura ferentem ii, 72 quid moneant, respice viii, 91 scripturus et regia verba lanistæ xi, 8 amaras revocabat ii, 30 sævas imponite vii, 229 Romanas contemnere xiv, 100 rubras majorum perlege xiv, 193 legum Solymarum interpretes Judæa vi, 544 optimus atque sanctissimus interpretes iv, 79 ænigmata solvat et juris nodos viii, 50 prima securis viii, 268 quæ reverentia, quis metus, ant pudor est unquam propterantis avari xiv, 177 i-gibus antiquis castrorum xvi, 15 de legibus quantum ipse queratur fatorem x, 251

Libelli nostri farrago i, 86 comites in magno fasce vii, 107 libello posce vitem xiv, 193 libellos component formantque vi, 244 positos tineæ pertunde vii, 26 Græcos servabat vetus cista iii, 206 libellis Tuscis digna xiii, 62 sacris quæ dat præcepta Sapiëntia xiii, 19

Libentius hac carne nil edit xv, 88

Liber non erat servus ix, 121 homo

et Regis conviva tu tibi videris v, 161 libera Roma Ciceronem patrem patriæ dixit viii, 244 verba animi proferre iv, 90 suffragia si dentur populo viii, 211

Liberos tollere, et libris actorum spargere ix, 84 liberorum trium jus ix, 87—90

Libertas loquendi fracta voce ii, 112 testandi sit lenonibus atque lanistis vi, 217 æqua ibi viii, 177 pauperis hæc est, pulsatus rogat cet. iii, 299 emitur (dote) vi, 140 libertatis magister ii, 77 libertatem dat conduplicare xiv, 230 parentis unde tibi, cum facias pejora senex xiv, 56 pro libertate dubia dicturus, et magnum aliquid eos deceret vii, 116. viii, 263

Libertinus prior est i, 102

Libertus dicet, collige sarcinulas et exi vi, 146 liberto solo impleverit tabulas ii, 59 libertorum inter cohortem et vos pugna fervet v, 28 libertos scit dare vii, 43

Libet hinc fugere ultra Sauromatas, quoties cet. ii, 1 libet expectare, quis impendat xii, 95 exclamare viii, 29 si deprendere vii, 113 proferre fines xiv, 142 hic gaudere, quod cet. xv, 84 implere ceras capaces medio quadrivio i, 63 libuit si duos post menses neglectum adhibere clientem v, 16 libeat donec vigilare tyranno x, 162 liberet quodcumque animo flagrante i, 152 libitum sic Othoni iii, 159

Libido magna tacendi ii, 14 rapit præcipitem viii, 135 summis pariter minimisque eadem vi, 349 suspecta x, 208 libidinis facinus nullum abest, ex quo paupertas Rom. periit vi, 295 omni arte xi, 172 libidine sola fortis iv, 3 minimum peccant vi, 135 tanta vulgi auditur vii, 85 saltante quæ vox vi, 318

Libitinam evaserit æger xii, 122

Libraria periit vi, 476

Librarius, archimagiri et carptores ix, 109

Libras quot in summo duce invenies x, 147 libris paribus æquantem sessertia (piscem) iv, 16

Librata dextra retia effudit viii, 204

Libri summi jam plena margine scriptus Orestes i, 5 librum, si malus est, nequeo laudare et poscere iii, 41 libro quam denso fascia vi, 263

ex libro hora sumitur vi, 578 de quocumque voles proavum tibi sumito libro viii, 134 libros hic dabit et forulos iii, 219 libris venalibus plena domus iii, 187 actorum spargere gaudes argumenta viri ix, 84 ex libris quædam non intelligit vi, 451 Librorum edendorum ratio antiqua i, 1 sq. iii, 42 tituli ac principia minio notata xiv, 192

Libum—libo cum patulo mea puls annua coluit hoc xvi, 39 libis venalibus s. genialibus plena domus iii, 187

Liburnus tarde venisse dicitur vi, 477 Liburno ingenti curret super ora iii, 240 clamante iv, 75

Libye, habe tibi frumentum et disjunge boves, dum tubera mittas v, 119 in Libya omnibus montibus quantum sublimior Atlas xi, 25 ejus fertilitas et copia frumenti Romam advecta viii, 117, 118

Licet ipse negem i, 105 non esse viris x, 304 quando Basilo fientem producere matrem vii, 146 per totam diem cessare xi, 183 committas i, 162 vadas xi, 204 quantum vii, 124 nobis hæc landare iii, 92 et considerare iv, 34 si dicere xi, 194 liceat marito solœcismum facere vi, 456 punire hæc tunica molesta viii, 236 modo vivere, fient ista palam ii, 135 liceret si sub peste illa sævitiam damnare iv, 85

Licinius Augusti libertus et gens Licinia i, 24, 109. x, 225. xiv, 306

Licinus noctu jubet servorum cohortem vigilare prædices dispositis hamis xiv, 306 Licinis plus possideo i, 100

Lictorem impellat Prætor iii, 126 lictore lasso hebetes secures viii, 137

Lignum hoc stabat ad usus xi, 118 ligni supervacui vana chirographa xiii, 137. xvi, 41 ligno dolato confectus (nauta) xii, 58 lignorum aliquid posce vii, 24

Ligonia et cæcidis patiens ætas vii, 33 lignonem erectum domito a monte referens xi, 89

Ligulas dimittere v, 20

Ligustica saxa iii, 267

Limen vexant i, 100 Tarpeium adora vi, 47 non intrat fœmina ii, 86 ante meum exne quicquid dolet xi, 186 limine vicino ut tutos somnos collata daret fiducia xv, 154 de li-

mine quoties moverat protuleratque pedem x, 29 limine primo sedet sportula i, 96 submoveor iii, 124 in limine adhuc virides ramos vi, 228 limina hæc nil dicto fœdam visuque tangat xiv, 44 limina si vestra subit mortifera cum dote xiv, 220 per limina tende corymbos vi, 52

Limite de medio saxum sacrum effodit xvi, 38 angusto mundi æstuat Alexander x, 169 vicino ut tutos somnos collata daret fiducia xv, 154

Lingua pars pessima mali servi ix, 120 linguæ mercedem ponere vii, 149 linguam servi contemnere vii, 123 linguas mancipiorum contemnas ix, 119 linguis animisque faventes xii, 83

Linigero grege vi, 533

Linit faciem vi, 481 dolia musto ix, 58

Linquit pendentia domus vela vi, 227 (Palatium) comite ancilla una vi, 119 linquere sylvas proavis habitatas xv, 152

Linteæ componit pleno gutto iiii, 263 inscripta viii, 168 propter duo uritur servus xiv, 22

Linum crassum atque recens iiii, 151 lini supervacui vana chirographa xiii, 137 cymbæque magister iv, 45 lina temeraria contemnunt charybdim v, 102

Liparæa taberna xiii, 45

Lippitudinis malum vi, 109

Lippus fuligine massæ ardentis pater x, 130

Litera quos arguit ipsorum xiii, 138

Litigat qui vii, 141 non noctu pusio vi, 35 litiget ne extra vallum miles xvi, 16

Litis suffamine longo xvi, 50 litem in qua non femina moverit, nulla fere causa est vi, 243 lites veras agitant vii, 168 semper habet lectus vi, 268 qui inchoet, annus expectandus erit totius populi xvi, 42

Littus gratum secessus amœni iiii, 4 echini dicebat iv, 143 versamus aratro sterili vii, 49 littore ab Oceanis xi, 113 curvo Caietæ xiv, 87 littora Jubernæ ii, 160 plena delatore iv, 47 Litora rectius scribitur quam littora ii, 160

Litnus—cum lituis audita cornua xiv, 200

Livida adipata vi, 631

Lividulus si *sia*, *invidens* *his* xi, 110
Livorem *uva* conspecta ducit ab
uva ii, 81 *livoribus* *tumidis* *nigram*
in facie *offam* xvi, 11

Locamus *te* *caelo* x, 366 *locasti*
vocem *sipario* viii, 185 *locantur* *Ju-*
dæis *delubra* iii, 13 *locata* *cervice*
 ix, 143 *Locare*, et *contr. conducere*
s. redimere iii, 31 sq.

Loculis *comitantibus* *itur* *ad casum*
tabulæ i, 89 *eburnis* *custoditur* *gem-*
ma xiii, 189 *in localis* *defossa* *spor-*
tula x, 46 *in loculis* *cum sit tibi* *go-*
bio tantum, *non nullum cupias* xi, 38

Locuples *quæ nupsit avaro*, *vidua*
est vi, 141 *ut moriari*, *egentis vi-*
vere *fato* xiv, 137 *Gallita* xii, 90 *lo-*
cupletem *podagram* xiii, 96 *aquilam*
ut tibi sexagesimus annus afferat xiv,
 197

Locus *in urbe* *nullus artibus* *hones-*
tis iii, 23 *summus* *nulla non arte*
petitus x, 110 *non est Romano* *cui-*
quam hic, *ubi regnat* *Protogenes* iii,
 119 *quis ingenio* vii, 63 *uterque*
odit numina *vicinorum* xv, 37 *locum*
cum ille dedit vi, 542 *defendere* i,
 103 *loco primo* *fige* v, 12 *loco* *pa-*
rentis esse præceptorem vii, 210 *lo-*
cos atque principium *Celso* *dictare*
paratæ vi, 245

Locusta *melior instituit propinquas*
nigros efferre maritos i, 71

Lodice *de paranda* vii, 66 *sub lo-*
dice *relictis* vi, 195

Longe Megalesia a Plebeis vi, 69
petitis xiv, 89 *conspicua* vi, 374
ferrata *domus* vii, 41 *ut repetas*,
longeque *revolveras* *nomen* viii, 272
relinquunt *Italiam* xii, 77 *relicta*
Calpe xiv, 279

Longinum *jussu Neronis* *clausit*
ejusque ædes *obsedit* *tota cohors* x,
 16

Longus *serpens* vi, 432 *longa abies*
 iii, 254 *redimicula* ii, 84 *cnuctatio*
 vi, 221 *pulpita* vi, 78 *saliva* *ma-*
nantia labra vi, 623 *pagina* *hono-*
rum x, 57 *gaudia* *feras* *hujus origi-*
nis viii, 47 *dies* *quid contulit* x, 265
senectus x, 190. xiv, 251 *uva* xiii,
 68 *gente* *deductis* *propinquis* xiii,
 207 *tempora vitæ* xiv, 158 *cathe-*
dra ix, 62 *longi diurni* vi, 483 *nervi*
mensura *incognita* ix, 34 *agminis*
 x, 44 *servitii* iii, 124 *longum* *et*
miserabile *attendit* vi, 66 *aurum* vi,
 589 *syрма* viii, 229 *usque adeo*
tardumque *putavit expectare* *focos*

xv, 82 *annum* vi, 589 *collum* iii,
 88 *longo pectore* v, 80 *in carcere*
castrorum vi, 561 *assere* vii, 132
sanguine *censeri* viii, 1 *galero* *spira*
jactetur viii, 209 *non tempore* *viam*
 xi, 162 *longorum Syrorum* *cervice*
 vi, 351 *longos habitus* *et flammæ*
sumsit ii, 124 *ramos* *erexit* *janua*
 xii, 91 *labores* *castrorum* *ferre* xiv,
 198 *longis siphonibus* *implent effi-*
giem *dææ* vi, 310. *columis* *Numida-*
rum *fulva* vii, 182 *longior* *mora* ii,
 167 *longissimus ordo* *comitum* iii,
 284 *longissima cænæ* *spes* i, 133

Loquaci nido *gaudebit* v, 142
Loquor *de eo* xiv, 115 *loquitor*
jam Thule *de conducendo* *rethore*
 xv, 112 *loquuntur* *qui de magnis*
majora iv, 17 *vera* xvi, 33 *loquar*
carmen *coctumque* *venenum* vi, 133
loquuntur *jumenta*, *et canis*, *et postes*
et marmora, *servi ut taceant* ix, 103
loquatur *nec* *cansidicus*, *nec præce-*
cet. vi, 439 *en* *animam* *et mentem*,
cum qua *Di nocte* *loquantur* vi, 531
loqui *mulier ipsa* *videtur*, *non per-*
sona iii, 96 *recta facie* *præsentem*
marito *cum* *ducibus* vi, 401 *loquendi*
ratione *et lege* *servata* vi, 453 *fracta*
voce *libertas* ii, 111 *locuturi* *cum*
tyranno *de pluviis*, *aut aestibus*, *aut*
nimboso *vere* *fatum* *pendebat* *amicus*
 iv, 88 *locuti* *de virtute* *clanem* *agi-*
tant ii, 20

Lorica affixa *tropæis* x, 134 *Achil-*
lis xi, 30

Loripedem *rectus* *derideat* ii, 38
prætextatum x, 308

Loro *arcano* *tantantia* *sacra* *ferens*
 ii, 125 *de paupere* *signum* (*balla*
scortæ) v, 165 *lora* *tenebat* i, 61.
loris *concidere* vi, 414

Lubricat orbem *pytismate* xi, 173
Lucanos *aut Tusca* *ergastula* viii,
 180

Lucanus *contentus* *fama* *jaceat* vii,
 79 *ejus* *divitiæ* vii, 79

Lucebis *in illa tædæ*, *qua stantes*
fumant i, 155

Lucerna Venusina *hæc* *non credam*
digna i, 51 *lucernæ* *fumo* *foeda lu-*
panaria vi, 131 *siccæ* *ora* *lambenti-*
bus *canibus* viii, 35 *lucernas* *jam*
poscente *Cædicio* xvi, 45 *totidem*
olfecisse *dum* *modo* *non pereat* vii,
 225 *ante lucernas* *pereundum* *erit*
 x, 339 *lucernis* *geminis* *exsurgit*
mensa vi, 305 *matutinis* *operitur* s.
operatur *janua* *festa* xii, 92

Luciferi ortu viii, 12 neque a Luciferis, donec lux occidat, audit xiii, 168

Lucillus ardens infremuit i, 165

Lucretia vetat optari faciem x, 293

Lacrimum ad saxum nata ostrea iv, 141

Lacrum ex omni crimine questum xiii, 24 lucri spes quocumque vocat, veniet classis xiv, 276 odor est bonus ex re qualibet xiv, 304 lacre quæ dentur tempora, qui mensis damnis vi, 571

Luctantur paucæ ii, 53

Luctum et curam effugies xiv, 157 luctibus in multis domus x, 244 Luctus publici indicia iii, 212, 213

Lucus Martia mihi notus i, 7

Ludia propter quod dici sustinuit Hippia, quid vidit vi, 104 quæ sumserit hos habitus vi, 266

Ludit hæres bullatus xiv, 4 Fortuna iii, 40 ludebant lascivi rursus alama xi, 98 infantes quatuor in casa xiv, 168 lusit sub vertice horum montium xi, 160 ludant ne turpia vii, 239 luserit parvulus Æneas tibi aula v, 139 ludere se credunt ipsi tamen, et pueriles exercere acies, quod nulla cadavera calcant xv, 59 luditur arca posita i, 90 alea perniox viii, 16

Ludium Hippia comitatus est ad Pharon vi, 82 ludi s. ludii sic veniunt ad miscellanea xi, 20

Ludus nisi quid erit, hæc ultra viii, 199 Fortunæ iii, 40 per ludum nil ibi simulabitur vi, 324 ludi tanto majores humana negotia xiv, 264 ludis Celsi prætoris non dubitant vendere sua funera viii, 194 ludos Paridemque reliquit vi, 87 ut spectet, conducit Ogulnia vestem cet. vi, 352 alios hodie dabunt nostra convivia xi, 177 Ludi in iis legebantur Maro et Flaccus vii, 226 Ludi scenici Romanis gratissimi xiv, 256 sq. et Circenses iii, 228. x, 81. xi, 63, 196 sq.

Lugdunensem rhetor dicturus ad aram i, 44

Lugēt Achillem Pelus x, 256 lugere Ithacum natantem x, 257 lugentis amicam Pelidæ noctem patitur iii, 279 legendus matronis servus viii, 267

Lumbum tenerum attritus pumice viii, 16 lumbos premit populus magno agminis iii, 244 incitat tibia vi,

314 clientis exhausti donare jugeribus ix, 59 lumbis debilis x, 227

Lumen breve candelæ iii, 266 tollite e medio ix, 105 lumina mea siatere foriat Isis xiii, 93 cœcula Germani xiii, 164

Luna quem solet deducere iii, 266 sed videt, sed sidera testes intendunt oculos viii, 149 luna laboranti succurrere vi, 443 lunam appositam nigrae subtextit alutæ vii, 192 ad lunam motæ arundinis umbram trepidabis x, 21 luna teste moventur et in vices equitant vi, 311

Lupa barbara quibus grata est picta mitra iii, 66

Lupanar calidam veteri centone intravit vi, 121 lupanaris odorem fumo lucernæ foeda tulit ad pulvinar vi, 132 cellæ vi, 128 vela ante ostia obpansa viii, 168

Luperco agili palmas præbere ii, 142

Lupinæ s. lupini tonicam mihi malo xiv, 153

Lupus Tiberinus glacie aspersus maculis, et ipse vernula riparum pinguis torrente cloaca cet. v, 104 sq.

Luscum ducem cum Gætala portaret bellua x, 158 lusca statua meditat praelia vii, 126 luscis invidet, postquam oculos perdidit x, 228

Lusore catello ix, 61

Lustravit gladiator arenam fuga ii, 144 lustrabit utrumque spatium metarum vi, 582 lustraverit nisi se centum ovibus vi, 518 lustrari cuperent, si qua darentur sulfura cum tædiæ, et si foret humida laurus ii, 157 lustrari aqua et ter mergi matutino Tiberi vi, 522 sq. debeat coronata signa viii, 68

Luteo Vulcano x, 132

Luto pingua crura iii, 247 recenti spargat jumenta vii, 180 perfusa porticus xiv, 66 compositi nullos habere parentes vi, 13 meliore quibus præcordia finxit Titan xiv, 35

Luto (flavo) intestino terram ferit vi, 429

Lutulenta turba vii, 131

Lux donec occidat xiii, 155 hæc mihi dulcior (al. clarior) natali die xii, 1 cui septima quæque fuit ignava xiv, 105 lucis et anni vices natura volvente xiii, 88 luce ac nocte xv, 43 reversa vi, 312 clara flagellum sumet Lateranus viii, 151 prima xi, 184

Luxu turpi sæcula frugerunt diviti-
as vi, 299

Luxuria armis sævior incubuit, vic-
tumque ulciscitur orbem vi, 293 quæ
in Rutilo est, in Ventidio laudabile
nomen a censu trahit xi, 22 luxuria
barbara non cedit turba Canopo xv,
45 fons vitiorum vi, 286—300 xi,
77—180 Luxuriæ non præmaturi
cineres, nec funus acerbum, sed mor-
te magis metuenda senectus xi, 44
sordes quis feret istas i, 140 pœna
præsens morbi et mors i, 142 luxu-
riam imperii veterem iv, 137

Luxuriosa cœna i, 137, 138 xi, 77
Lyciscæ titulum mentita vi, 123
Lycius aut Phryx xi, 147
Lyde turgida non prodest illis (ste-
rilibus) condita pyxide ii, 141

M

Macelli introitum xi, 10 macello
penitus proxima scrutante v, 95 cap-
tatore vi, 40 macellis nullis ornata
fercula xi, 64

Macer pharetris Veneris vi, 138
macra imagine dignus et hederis vii,
29 macri boves nocte ad virides
hujus mittentur aristas xiv, 146

Machæra nomen victumque ames
vii, 9

Macies ægri veteris ix, 16 maciem
miserantibus hostibus ipsis xv, 101

Mactare si concedas, vovebit cet.
xii, 115

Maculam hæsuram nitidis figentia
rebus xiv, 2 maculis aspersus glacie
Tiberinus v, 104 cognatis parcit si-
millis fera xv, 160

Maculonis s. Maculonnis commodat
ædes vii, 40

Madida Capena iii, 11 siligo vi,
473 fuligine tactum s. tinctum su-
percilium ii, 93 madidum ver quo-
ties incipit ix, 51 Tarentum vi, 297
madidi infantia nasi x, 199 madido
cirro cæsariem et cornua torquentem
xiii, 165 madidas pennas siccant in
carcere Auster v, 101 a tempestate
cohortes vii, 164 madidis cantat
quæ Sostratus alis x, 178 de madi-
dis victoria facilis xv, 47

Maduerunt rostra sanguine x, 121
madentis aceto nati sinciput come-
dam xiii, 85 madenti Lamiarum cæ-
de iv, 154 madentia per crura meri
torrens vi, 319

Mæcenas quis tibi nunc erit vii, 94

de Mæcenate supino multum refe-
rens i, 66 Mæcenatibus teneris ap-
tam vestem xii, 39

Mædi (Thraciæ populus) vii, 132

Mænades Priapi ululant vi, 317

Mæotica glacies quos operit pisces
iv, 42

Mæotide ara sævior xv, 115

Mævia Tuscum figit aprum i, 22

Magiciæ chordæ ubi resonant di-
midio Memnone xv, 5 magicos can-
tus hic affert vi, 610

Magis nota i, 7 ingenne ii, 16
morte metuenda senectus xi, 45 ju-
vant xi, 16

Magister cymbæ linique iv, 45. xii,
79 libertatis ii, 77 conducendus ii,
114 magistri citharædi cauda vii,
212 dictata donec peragat omnia v,
122 magistrum trepidum in cavea
magno fremitu leo tollet alumnus xiv,
246 magistro a tonsore jam pectoris
vi, 26 meliorem præsto discipulum
xiv, 212 magistra vita didicere xiii,
22 formica quidam expavere frigus-
que famemque vi, 361 magistros mi-
seros occidit crambe repetita vii, 154
equitum fumosos viii, 8 barbato
licet admoveas mille inde, hinc to-
tidem xiv, 13

Magnus Auruncæ alumnus i, 20
Promethæus debetur patinæ iv, 133
cliens x, 160 civis vi, 569 libido
tacendi ii, 14 concordia inter mol-
les ii, 47 fastigia rerum iii, 39 do-
mus Asturici cecidit iii, 212 de
grege servorum corpora xii, 116
exempla daturos x, 49 sonant vii,
106 præcepta, quæ sacris libellis
dat sapientia xiii, 19 ira deorum,
sed lenta xiii, 100 audacia superest
malæ causæ xiii, 109 a magna cu-
lina non degenerare xiv, 14 pœna
debetur violato cadurco vi, 537 vota
exaudita numinibus malignis x, 111
magni amici delator i, 33 gutturis
exemplum ii, 113 palati scurra iv,
81 sceleris nullus labor xiv, 224
census amorem xiv, 227 census mi-
sera est custodia xiv, 304 magnæ
amicæ iv, 20 amicitia iv, 74. v, 14
mentis opus vii, 66 cœnæ gaudia
xv, 41 coronæ orbem x, 39 mag-
num cretatumque bovem x, 65 ha-
bitatorem in testa vidit xiv, 312
magnum aliquid quos deceret pro
dubia libertate viii, 263 magno lecto
dormit tertia ii, 60 amico iii, 57
magno Romæ hospitium miserabile,
magno cœnula cet. iii, 166 Homero

si quicquam credis x, 246 solvitur his fibula comædi vi, 73 agmine premit iii, 244 in magno non quicquam erit xi, 148 cratere ii, 87 magna voce vendere iv, 32 ara viii, 13 magnorum artificum xi, 102 magnos amicos vi, 313 magnis cum virtutibus affers grande supercilium vi, 168 solennibus viii, 259 infantibus ferens ubera potanda, vi, 9 exulibus xiii, 247 fratribus horum xiv, 169 auctoribus xiv, 32 de magnis qui majora loquuntur iv, 17 major quando patuit avaritiæ sinus i, 88 major (s. majus) optandum quid confert purpura i, 106 usus edendi nulli fuit iv, 139 habeatur olim donandi gloria titulis et fascibus v, 111 fiducia Chaldæis vi, 553 quanto, qui peccat, habetur viii, 141 altera spes superest ix, 133 quanto balena delphinis x, 14 tanto famæ sitis est x, 140 dementia damno membrorum x, 233 voluptas alterius sexus xi, 166 vulnere dolor xiii, 12 imago humana xiii, 221 clade Saguatus xv, 114 concordia serpentum xv, 159 et melior videtur vicina seges xiv, 142 majas quid dare numina possunt vi, 568 majoris gemmæ pondera i, 29 abolæ iii, 115 census facie vivere iv, 137 apri dentibus non expiravit aper xv, 162 majorem infante mammillam in Meroë xiii, 163 majore cachinno iii, 100. xi, 2 pretio paratus v, 56. murmure optat x, 289 gemita et tumultu planguntur nummi xiii, 130 majores horum xii, 109 inter ipsum Prometheus ponas viii, 123 majores s. majoris agros Apulia vendit iv, 27 glandis acervos xiii, 57 tanto ludi humana negotia xiv, 264 majora monstra putares ii, 122 privatis focis iv, 66 cadavera viii, 253 humanis bonis creduntur cet. x, 137 discrimina quem expectant x, 311 sunt patrimonialia cet. xiv, 117 majorum omni censu caret i, 60 umbris tenuem et sine pondere terram cet. vii, 207 pictos ostendere vultus viii, 3 ante effigies pone mores viii, 22 nil ibi (in equis) respectus, gratia nulla umbrarum viii, 64 præter cimeteres atque ossa carpento rapitur viii, 146 effigies habeant insignia vocis viii, 227 primus, quisquis fuit ille tuorum, aut pastor fuit, aut illud quod dicere nolo viii, 274 leges rubras perlege xiv, 193 barba et ca-

pillis dignem xvi, 32 majoribus medicis curentur dubii ægri xiii, 124 maximus in vinculis ferri modus iij, 310 maxima quæque domus servis est plena superbis v, 66 murena v, 99 myrrhina vi, 155 hæc sunt viii, 112 arca nostra toto foro x, 24 reverentia debetur puero xiv, 47

Magus, medicus, angur cet. iii, 77
Majestas sanctissima divitiarum i, 113 templorum præsentior xi, 111 dierum festorum si quando colitur herboso theatro iii, 174

Major et Majores; v. Magnus

Malæ paucæ sine vulnere xv, 54

Male conjectat v, 163 vivitur coram Lepidis viii, 9 percussas pectine lacernas ix, 30 defensus x, 85

Mali scabie frueris, quod in aggere rodit, qui tegitur parma et galea v, 153 mala æmula Picens et odoris recentis, nec metuenda tibi, siccatum frigore postquam auctumnus, et crudi posuere pericula succi xi, 74 sq.

Malignis numinibus x, 111

Malo pater tibi sit Theraites, dummodo tu sis Æacidæ similis Vulcaniaque arma capessas, quam te Theraites similem producat Achilles viii, 269

Malo Venusinam, quam te, Cornelia vi, 167 ridenda poemata, quam te, Philippica x, 124 tunicam mihi lupinæ, quam cet. xiv, 153 mavis hujus prætextam sumere, an cet. x, 99 malim fraterculus esse gigantum iv, 98 Maltha facies fingit ix, 146

Malum acre stillantis ocelli vi, 109 mali ambitiosi conueto vii, 50 tanti causa xiv, 290 mala maturæ nequitie nondum implevere medullas xiv, 215 ulla aliena quis sibi credat xv, 142 malorum mensura par sit rebus lætis x, 98 quamvis levium minimam exiguanque particulam vix ferre potes xiii, 13 malis quam continuis et quantis plena senectus longa x, 191 tantis parva xiv, 303

Malum (navis) ferro submitteret xii, 54

Malus liber iii, 42 nemo felix iv, 8 malo exemplo quodcumque committitur, ipsi displicet auctori xiii, 1 malæ mentis xiv, 226 canæ magna superest audacia xiii, 109 mala robora sterilis ficus x, 145 malorum natura mobilis ferme est et varia: cum acelus admittunt, superest constantia: quid fas atque nefas, tan-

- dem incipiunt sentire peractis criminibus: tamen ad mores natura recurrit damnatos fixa et mutari necesse xiii, 286 sq. malos homines terra quæc educat atque puillos xv, 70 peior non ideo gallina secatur xi, 186 orba tigride vi, 270 peiores, qui talia verbis Herculis invadunt, et de virtute locuti clunem agitant ii, 19 peiora ut non supersint viii, 184 secula ferri temporibus xiii, 28 cum facias xiv, 57 pessima pars mali servi lingua ix, 120
- Mamercorum alapas ridere qui postest viii, 193
- Mamillæ læva in parte nil salit Arcadio juveni vii, 159 mamillam majorem infante in Meroë quis miratur xiii, 163 mamillis triginta nunquam visis clara scrofa xii, 74 strictis mamillis loqui præsentem marito cum ducibus vi, 401. nudiis vi, 491
- Mamma nuda tenet venabula Mævia i, 23
- Manare quo modo jubeat lacrymas vi, 275 manantia salivam s. saliva labra vi, 623 fletu ora xv, 126
- Mancipium nudum stans fornice xi, 171 mancipiorum linguas contempnas ix, 119
- Mancus tanquam, et extinctæ corpus non utile dextræ, nulli comes exeo lii, 48
- Mandat quæ adulter, quæ mittit, ferre ad nuptam iii, 46 mandavi nunquam ego hæc xiv, 225 mandat quid curia viii, 91 mandaret cum Fortunæ minaci laqueum x, 53 mandata cui det, puellam flavam vi, 354
- Mandræ stantis convicia lii, 237
- Mane nunquam videndus hæres vi, 601 Clytemnestram nullus non vicus habebit vi, 656
- Manes esse aliquos et subterranea regna—nec pueri credunt cet. li, 149 sq. illorum ignoscere poterant dira passis xv, 165
- Manet vos anguilla v, 103 tamen illa jactura xiii, 177 quis exitus te xi, 89 mansit in carcere vi, 561 manebit eadem domus xiv, 810 maneat quanta præmia bonos viii, 92 maneret quem mors sæva iv, 96 uxor tua virgo ix, 72
- Mango—a mangone petitus xi, 147
- Manicæ et cristæ vi, 256
- Manifesta canentem li, 64 phresis xiv, 136
- Mamilla accusat, si res non est vi, 248
- Manipuli omnes consensu magno efficiunt xvi, 20 manipulos solvet et infundet hordeæ jumentis viii, 153
- Manuescere jussæ feræ xi, 104
- Manubria cultellorum ossea xi, 133
- Manns ossea Mauri v, 53 cæsa x, 120 nuda sævit xv, 54 manum ferulæ subduximus i, 15 implet mare vi, 546 præbebit vati vi, 583 manu benigna tribuat larga natura x, 302 benigna Parcæ hilares ducunt meliora pensa xii, 65 manna vellere Tusco vexatæ duræque vi, 290 jactare a facie paratus lii, 106 puerozum observare vii, 241 in manibus semper organa vi, 381 manibus excelai ministri sublata venit squilla v, 83
- Mapalia s. attegias Maurorum xiv, 196
- Mappa rubra deterges vulnera v, 27 mappæ Megalesiacæ spectacula xi, 191
- Marcellis generosior ii, 145
- Mare percussus puero i, 54 misceat celo ii, 25 constratum classibus et solidum suppositum rotis x, 176 planum jacuit xii, 69 aestrum omne peractum est, et jam defecit v, 94 toties mutandum vi, 94 in mare fluxit amnis xiii, 69 dedecendus corio bovis xiii, 155 nemo hunc abicit xv, 16 plenum magnis trabibus xiv, 276 maris Ægæi rupem xiii, 246 marique terræque quæ acquirenda putas xiv, 222 maris quando clausa vi, 154
- Margine libri plena i, 4 cœna iv, 30 viridi clauderet nudas herba iii, 19
- Marinos juvenes vidisse xiv, 283 marinis vitulis somnum eripere lii, 238
- Mariscæ tumidæ ceduntur ii, 18
- Maritali capistro jam porrigit ora vi, 43
- Maritus nauseat vi, 432 bonus optandusque vi, 211 malus ingratusque vii, 169 Veneris vii, 25 mariti nudi spoliis gaudere vi, 232 stantes Collina turre vi, 291 miseri labra viscantur vi, 463 irati exigere pœnas x, 312 mentem vexare phliris et solea pulsare nates vi, 611 fata subeuntem Alcestim vi, 653 octo fuit per auctumnos quinque vi, 229 marito merdetur gallina iii, 91

maritum poscit oves vi, 149 conve-
nit vi, 101 marito juxta recubante
xi, 201 glandem ructante horridior
vi, 10 teste quare optima Oesennia
vi, 126 maritos retinere partu ii,
100 ipsos inclinare ix, 26

Marius damnatus inani judicio
exul ab octava bibit et fruitur Dis
bratis i, 49 discinxerit Afros viii,
120 Arpinas, Volscorum in monte
solebat poscere mercedes — et Cim-
bros et summa pericula rerum excep-
pit viii, 245—263 misera ejus so-
nectus x, 276—282

Marmore sub eodem recubans Chi-
ren iii, 205 meliore attollit villas
xiv, 95 marmora convulsa clamant
i, 12 violant ingenuum tephum iii,
20 qui donet iii, 215 loquentur ix,
104 marmoribus Græcis longeque
petitis xiv, 90 rivi properant vi,
430

Marmoreus Jupiter vel ænens
mittere vocem debueras xiii, 115
marmoreum Hermæ caput est, tua
vivit imago viii, 55 de marmoreo
citharam suspende colosso viii, 230
marmorea villa iv, 112 marmoreis
hortis vii, 80

Maronis altisoni carmina, dubiam
facientia palmam Iliadi xi, 178 Ma-
roni nigro hæceret fuligo vii, 227 Ma-
ronem inde, atque alia parte in tra-
ctima suspendit Homerum vi, 436

Marræ ac sarcina iii, 311 ac vo-
mer xv, 167

Mars ac Jupiter adeo cœnuerunt
vi, 59 Ultor ex quo galeam quoque
perdidit, et res non potuit servare
amas xiv, 261 objurgatur ii, 126 sq.
Homericus quantum exclamat xiii,
118 Martis ut curia Athenis, occulta
teges ix, 161 ad aram obviis x, 83
locus i, 8 effigies in galea xi, 106,
107 ludus i, 8 astro non erit fel-
cior x, 314 per frameam jurat xiii,
79 Marti nos commendet epistola
Veneris xvi, 5 ipsa Veneri Marti-
que timendas leges ii, 31

Marsus, Hermicus Vestinusque se-
nex xiv, 180 ad Marsos subito trans-
latus mensamque Sabellam hoc turpe
negabit iii, 160

Marsya oeu victas, tristis occurris
mihi ix, 2 caudicis i, 128

Mes—maribus Pyrrha nudas os-
tendit puellas i, 84 solis patet ara
deæ ii, 89

Massa quem timet i, 35

Massæ ardentis fuligine lippus x,
180 massa gravi lassata ceciderant
brachia vi, 421

Mater horrida (in luctu) iii, 212
jejunæ ad pullos volat x, 232 anxia
formam optat pueris et puellis x, 200
atmores tradat honestos, atque alios,
quam quos habet, expectas vi, 239
simia scalpit rugas x, 195 matris
ubera ducere xii, 8 de lento funere
consulit vi, 566 Matris Deum choros
vi, 512 secreta palatia ix, 23 ma-
tri concia virgo fuit xiv, 28 matrem
longo non tempore visam aspirat xi,
152 matrem flentem producere xii,
146 a matre adhuc rubentem vii,
196 cum matribus ipsis adsant ova
xi, 71

Materiæ par ingenium i, 151 ma-
teriam causasque jocorum præbet iii,
147 risus invenit x, 47 sibi querit
Ducis indulgentia vii, 21 materia ex
hac calculus xi, 133 materia nostra
constare non putat paribusque ele-
mentis servorum animas et corpora
xiv, 17

Materno veneno fervent livida
adipata vi, 631 maternos mœchos
xiv, 20

Mathematicus nemo indemnatus
genium habebit vi, 562 mathemati-
cis nota genesis tua xiv, 248 eorum
ars iii, 43, 44. vi, 553—581. xiv, 248
sq.

Matro deficit vii, 129 et Curtius
buccæ xi, 34 Mathonis caudicis
lectica nova venit plena ipso i, 32

Matrona potens, quæ rubetam mis-
cet viro i, 60 dignissima Florali tuba
vi, 250 capitis pudici vi, 49 laris
iii, 110 quæ tibi juncta recumbit,
non habeat dicendi genus vi, 448 est
in consilio vi, 497 Matronæ in luctu
ornatum ponebant iii, 212 quæ in
casto erant Ildis s. Cereris, abstine-
bant concubitu, et stramentis incu-
bant vi, 535 matronæ dilectæ adul-
ter x, 319 matronarum impudicitia
severis legibus poeniasque cœrcita ii,
62 matronis stupri damnatis depo-
nendæ stola, instita, vitta, et sumen-
da toga meretricia ii, 70 lugendus
servus viii, 267

Maturius solito ibat xi, 88

Maturus bello viii, 169 vitulus
templis et aræ xii, 7 maturna inguina
jam calida javenta traduntur medicis
vi, 360 progenies xiv, 83 maturnam
nequitiam mala nondum implere

medullas xiv, 216

Matutino amomo sudans iv, 108
Tiberi ter mergetur vi, 523 lucernis
operitur festa janna xii, 92

Maura Pudicitiae veterem cum
præterit aram, Tullia quid dicat notæ
Collacia Mauræ vi, 307, 308 longa
quot viros exsorbeat uno die x, 224

Maurus non erat, neque Sarmata,
nec Thrax, mediis sed natus Athenis
iii, 79 Mauri nigri manus ossea po-
cula dabit v, 52 Mauro oceano per-
cussa Africa x, 148 Maura Gorgone
xii, 4 Mauri celeres, et Mauro ob-
scurior Indus xi, 125 Mauri omnes
atque Indi noverunt vi, 337 Mauro-
rum epimenia bulbi vii, 120 atte-
guas diræ xiv, 196

Medeæ fraus Peliae nexa vii, 170

Medicamen habendum est, sorbere
ante cibum quod debeat et pater et
Rex xiv, 254 medicamina Pontica
ter victi regis vi, 661 tantum pos-
sunt vi, 595 medicaminibus tot fo-
vetur vi, 472

Medicatum ingnen xii, 36

Medicus, magus, augur iii, 77 me-
dico ridente cæduntur tumidæ ma-
riacæ podice levi ii, 13 nil promit-
tente relictum oculum xvi, 12 me-
dici, medium pertundite venam vi,
46 medicis traduntur inguina vi,
370 tristibus erga filiolum vi, 389
majoribus curentur dubii ægri xiii,
134

Mediocris si erit vi, 582 bills xiii,
143 jactura xiii, 7 mediocribus
adulterium turpe xi, 175

Meditatur prælia statua lusca vii,
128 meditatus prælia marmorea
villa iv, 112 meditata murmura vi,
589

Medius alvens xii, 30 medium un-
guem ostendebat Fortunæ x, 53 me-
diam medici pertundite venam vi, 46
per noctem v, 54 Charybdim con-
temnunt lina v, 102 per urbem xi,
112 Minervam (ejus imaginem) da-
bit iii, 219 medio quadrio implere
ceras i, 63 in pulvere Circi x, 37
pelago currunt brachia xii, 77 e me-
dio tollite lumen ix, 106 e medio
acervo Fortunæ ductus casus xiii,
10 medio Septembri servare xiv,
129 crure tenuis vi, 446 media de
nocte xiv, 190 media nocte vii, 222.
xi, 112 Subura v, 106. x, 156 inter
pocula viii, 217 medias Neronis noc-
tes iv, 138. mediis jam noctibus oa-

trea grandia mordet vi, 302 Athenis
natus iii, 80 in naribus ingens glib-
bus vi, 108

Medo prandente epota flumina
x, 177 Medi Thraciæ populus, Aa-
syrii cet. vii, 132 Medos juvenes
vii, 182

Medallas nondum implevere mala
xiv, 216 medullis vacuis exnata ossa
regum viii, 90

Medullinæ crissantis frictum s.
fluctum vi, 322

Megalesia longe a Plebeis vi, 60
Megalesiacæ mappæ spectacula
xi, 191

Meiere ejus ad effigiem non tan-
tum fas est i, 131

Mel—plus alōes voluptas quam
mellis habet vi, 181

Melanippe viii, 229

Meleagri flavi ferro dignus aper
v, 115

Melior, v. Bonus

Membra hispida atrocem promit-
tent animum ii, 11 trementia cum
voce x, 198 valida et juvenilia xi,
5 jam quiescunt xiii, 218 aliena
lacerabant fame, esse parati et sua
xv, 102 memororum omni damno
major dementia x, 233

Membrana crocæ tabellæ imple-
tur vii, 23 cedrata, citrata, miniata
vii, 23

Meminit, quid sapiat cet. xi, 81
memento cohibere dextram v, 71
vitare illius occursum vi, 573 celare
hæc ix, 93

Memnone dimidio resonant chordæ
magicæ xv, 6

Memor nostri vale iii, 318 memo-
ri tractandum pectore xi, 28

Memorable exemplum ii, 113

Memoraret patriam rhombi et
annos iv, 129 memoranda annalibus
res ii, 102

Memphitide terra sicca xv, 192

Menalippes personam viii, 229

Mendacia immensa spirant folles
vii, 111

Mendax aretalogus xv, 16 Græ-
cia quicquid audet in historia x, 174

Mendicat sylva ejectis Camænis
iii, 16 Pollio digito nudo xi, 43 in
pontibus v, 8. xiv, 134 axes ad
Aricinos iv, 117 in aurem arctasam
Judæa tremens vi, 543 mendicatus
panis x, 277

Menæceus quantum dilexit The-
bas xiv, 240

Mens facti diri conscia quos habet attonitos xiii, 194 frigida criminibus i, 166 sana sit in corpore sano x, 346 est eadem v, 1 naminis quæ est xiii, 203 mentis magnæ opus vii, 66 humanæ vitium xiv, 175 malæ causa et origo penes te xiv, 226 mentem quod præcipua sudoribus urget xiii, 220 cum qua Di nocte loquantur vi, 531 mariti vexare philtris vi, 611 in quorum mente pares sunt ira et fames xv, 130 mentes agitat furor xiv, 284 mentibus illis quantus ardor tunc concubitus vi, 317

Mensa exurgit geminis lucernis vi, 305 una comedunt patrimonia i, 138 nec remotior ulli viii, 178 secunda Rom. v, 146 q. omnis abstinet animalibus xv, 12 mensæ nulli credite vi, 630 tempore xiii, 211 raræ sine Mentore viii, 104 pes eburneus xi, 123 mensam Sabellam iii, 160 ad mensam quoties parasitis venerit infans v, 145 mensas Cæsaris iniquas v, 4 ex arbore nostra xi, 117 citreas i, 75, 137 mensis positis ad templa ac compita xv, 42 qui satis est panis xiv, 182 Mensa prima et secunda veterum plures recentt. Rom. ad singulos missus appositæ, olim quadratæ, postea rotundæ i, 137 olim sacra fuit ii, 110

Mensis qui damnis, et tempora quæ lucro dentur vi, 571 brumæ vi, 153 menses post duos v, 16

Mensura patinæ deerat pisci iv, 72 census quæ sufficiat xiv, 316 incognita nervi ix, 24 inguinis i, 41 malorum par rebus lætis x, 98 parva partis xiv, 93 sui noscenda xi, 35 de mensura jus dicere x, 101

Mentio Græcorum cepit iii, 214 damnorum non fiet vi, 506 non ulla fœnoris xi, 183

Mentiri nescio iii, 41 mentita titulum Lyciscæ vi, 123

Mentore sine raræ mensæ viii, 104

Mera Cecropis de Sulmonensi vi, 187 mero pede ubi festa sabbata observant reges vi, 159

Mercator Jason vi, 153 perditus ac vilis sacci olentis xiv, 269 veneni xiii, 164

Merces rara, quæ cognitione Tribuni non egeat vii, 228 lautissima hæc vii, 175 sanguinis atque laboris xiv, 164 mercedem populo pendere jussa est omnis arbor iii, 15 solidam officiorum capis v, 13 ponere linguae

vii, 149 solvere vii, 157 mercede illa parat victum xiv, 278 pacta vendere siluros iv, 33 mercedes poscere viii, 246

Mercaris et hanc et arbusta xiv, 143

Mereris haberi sanctus vi, 25 merentur testamenta noctibus i, 37 meruit quo crimine servus supplicium vi, 219 præcipuum honorem vi, 533 quantum labor vii, 216 trabeam et diadema Quirini et fasces viii, 260 meruisse apium Graiæ coronæ viii, 226 merentem æra xvi, 55

Meretrix Augusta numerare nocturnos cucullos—Sed nigrum flavo crimem abscondente galero Intravit calidum veteri centone lupanar, Et cellam vacuum atque suam; tunc nuda papillis Prostitit auratis, titulum mentita Lyciscæ cet. vi, 118 sqq.

Mergit quosdam honorum pagina x, 57 te onus jacturæ xiii, 8 ficodulas jure eodem xiv, 9 mergetur Tiberi vi, 523 toto æno Cosmi viii, 86 mersa rate xiv, 301 mersis in ventrem rebus xi, 40

Meri veteris torrens per crura madentia vi, 319 mero fervens iii, 265 Falerno vi, 303 titubantibus xv, 43 spargendus vitulus xii, 8

Merito contemnunt ii, 34 jam suspectus, tanquam ipse suas incenderit ædes iii, 221 suspecta libido x, 208 sic aliquis xv, 24

Meritoria quæ somnum admittunt iii, 234

Meritum quod pauperis iii, 127 post mirandum sane xii, 124 nullum est, quod tibi filiolus nascitur ex me ix, 82 nullis meritis visa minor est merces hæc sanguinis atque laboris xiv, 165

Meroë a calida petita portabit aquas, ut spargat in ædem Isidis vi, 528 in Meroë crasso quis miratur majorem infante mamillam xiii, 163

Merx — mercis ablegandæ Tiberim ultra fastidia xiv, 201 merce de fracta vendere siluros iv, 33 mercibus implet navem xiv, 268

Messalina meretrix Augusta vi, 118 nubit palam Siliio x, 330—345 Messalinæ oculis extingendus rapitor (Silius) x, 333 libidines vi, 116—123 x, 331 sq. mors auctore Narcisso festinata inscio Claudio et invito xiv, 329 sq.

Messem fructum) veram depren-

dere vii, 112

Messoribus parce illis, qui saturant urbem viii, 117

Metallo a nullo posuit natura sceleris nomen xiii, 80

Metarum spatium utrimque lustrabit vi, 583 metis relictis et te (parente) contemto rapitur xiv, 232

Metelli caeci (vel calvi, et Cretici) nuptes vi, 265 antiqui etate xv, 109 sanctitas iii, 120

Metiris quanto pretio, quod cet. ix, 71 metitur se non ad illum, quem paupertas dedit posuitque modum vi, 258

Metis barbam amati iii, 186

Metius s. Mettius Carus delator i, 36

Metretam incutit capiti iii, 246

Metues, ne tu sis Creticus viii, 88 metuam tibi credere v, 5 penas x, 312 metuens virgæ vii, 210 flagelli v, 164 ne crimen poena sequatur xiii, 90 sabbata xiv, 96 ius xiv, 101 metui jabet adventum Septembris vi, 517 metuenda haud tibi mala xi, 76 magis morte senectus xi, 45

Metus ubi nocte nulli iii, 108 quis aut pudor xiv, 176 metu, non moribus reddidit depositum xiii, 204 majore servantur parta xiv, 303 metu alvus solvitur xiv, 199

Micale s. Michale tua v, 141

Micpearum canna quod oleam propra subvexit acuta v, 89

Micturiont (ad templum Pudicitiae) vi, 309 micturiente Fusco xvi, 46

Migale tua v, 141

Migraret esariens in atria Clio vii, 7 Requillas a Suburra xi, 51 de nemore xv, 151 migra cum tota Carthagine vi, 171 migrasse olim debuerant tennes Quirites iii, 163

Miles bonus viii, 79 rarus venit in oenacula x, 18 rudis tunc et Graias mirari nescius artes, frangebat pocula magnorum artificum cet. xi, 102 sq. ne extra vallum litiget xvi, 16 tremulus posita tulit arma tiara x, 207 militis clavus mihi haeret in digito iii, 248 de milite justissima Centurionum cognitio xvi, 18 milite Poeno nisi portas frangimus, actum est, inquit, nihil x, 154 militibus solis ius testandi vivo patre datur xvi, 51 praemia data xvi, 66

Milotes hinc, et Rhodas, et Sybaris fluxit ad istos colles vi, 296

Militia et toga petantur vocitura x,

9 militiae honorem multis largitur vii, 86 praemia xvi, 2 sqq. labore xvi, 53

Mille pericula iit, 8 tædia xvi, 43 rates Græcorum xii, 122 militia tot transire ii, 151 turbæ xv, 61 clavorum xvi, 25 milibus tot emtus v, 60 sex emit mulum iv, 15

Millesima pagina surgit vii, 100

Milo Crotoniates viribus confusus perit admirandisque lacertis x, 11

Miloni si homicida displiceat ii, 26 Mitvos intra tua pascua lassos ix, 55

Mimus quis melior plorante gula v, 167 nobilis citharædo principe viii, 198 mimum secretum sibi parat Fortuna vi, 608 mimum agit ille, qualem scurra Catulli xiii, 110

Minaci Fortunæ laqueum ipse mandabat x, 52

Minatur ipse hastile vii, 127 nil color hic coeli xiv, 294 minantur populo planstra iii, 256 minetur quid sidus triste vi, 569

Minervæ per hastam jurat xiii, 82 Minervam trepidam ex æde flagranti servavit (Metellus) iii, 139 mediam (ejus imaginem) dabit iii, 219 partam adhuc uno asse colit x, 116 parcam, tenuem, rudem, pinguem, crassam x, 116

Minervæ solvebatur Quinquatribus x, 115

Mingit rectum amicus iii, 107

Minime felix corruptor iv, 8

Minimus, v. Parvus

Minister calidæ gelidæque v, 63 excelsus v, 63 ministri atque vini una eademque patria est xi, 161 ministro a grandi ferienda cervix tauri xii, 14

Minor v. Parvus

Minturnarum paludes x, 276

Minus turpis ii, 71 miser erit servus ix, 45 quo minus submittat asello clunem, mora nulla per ipsam vi, 284

Minutal hesternum servare xiv, 129

Minuti et infirmi animi xiii, 189 minuto thure ix, 137 ære vi, 546 minutas in facies et titulos concisum argentum xiv, 291

Mira non est res viii, 198 miria gurgitibus xiii, 70

Mirabilis non erit illic Stratocles iii, 98 mirabile Phrygibus sumen xii, 73

Miratrix turba iv, 62

Miratur quis prisonum libud acumen,
Brute, tuum iv, 102 quis tumidum
guttur in Alpihus xiii, 162 miraban-
tur quem Athenae torrentem x, 127
non sic portas cet. xii, 78 opes xiv,
120 grandes alas xiv, 105 vocem
iii, 90 miremur te, non tua viii, 68
mirari nescius Graias artes xi, 100
mirantis sese incolumem xii, 16 mi-
rante populo ii, 67 mirandus cliens
x, 161 mirandum meritum xii, 124
est, unde cet. x, 32 miranda poten-
tia fati vii, 200 nos referemus xv,
27

Mire efficiant xiv, 24

Mirmillonis in armis pugnantiem
Gracchum viii, 200 mirmillonem En-
ryalum exprimat infans vi, 81

Miscellanea ludi xi, 20

Miscet rubetam viro sitiante i, 70
aconita propinquis viii, 220 coelum
terris et mare caelo ii, 25 res huma-
nas x, 163 misce aliquid de nostris
moribus xiv, 323 miscere pauperibus
nescit puer tot millibus emtas v, 61
venena xiv, 174 mistos Equitum cum
sanguine Patres vi, 625

Misellus vina expuit xiii, 213

Miser et frugi Apicius iv, 24 rum-
pe jecur vii, 117 frange calamos vii,
27 minus erit servus ix, 45 rapitur
x, 322 Atlas xiii, 43 exclamas xiii,
112 trepidas xiv, 64 misera custo-
dia magni census xiv, 304 miserum
est, aliorum incumbere famae viii, 76
miseri mariti labri vi, 463 miseri
heui illuc traducimur ii, 169 miseræ
ritæ procemia iii, 288 vitæ ix, 127
magnæque pallor in eorum facie se-
debat iv, 74 misero nil profuit, quod
agebat urso iv, 99 misero panis
frangendus gingiva x, 200 miserum
te dicere aude xiii, 161 quid tam et
tam solum vidimus iii, 6 caput im-
plet vii, 161 miseram gentem funes-
tat viii, 18 auream inebriat vinosus
ix, 113 miseros parentes semper ha-
bet x, 296 magistratos occidit crambe
repetita vii, 154 miserrimus horum
xi, 12

Miserabilis simplicitas ii, 18 en-
currit xii, 67 miserabile hospitium
magne Romæ iii, 166 votum tecum
feras iii, 276 et longum attendit
Thymele vi, 65 votum ix, 147 col-
lum et tenne x, 269 exemplum cibi
debet esse xv, 97 miserabilior hac
facie non erat Crepereius ix, 6

Miserantibus tenues artes xv, 101

Miserere inopum sociorum viii, 80
iterum xii, 24

Mite ingenium iv, 82. xiii, 186
mitem animum præcipit xiv, 15 mi-
tior non præfectura domus aula Si-
cula vi, 486 mitius id sane, quod cet.
x, 183

Mithridates quod composuit, eme
xiv, 252 Mithridatis, regis ter victi
medicamina Pontica vi, 661 misera
senectus x, 273

Mitra picta lupæ barbaræ quibus
grata est iii, 66

Mittit quæ adalter iii, 45 ei suc-
cina grandia ix, 50 argentum (in
mare) xii, 43 retia ejus munere ii,
148 magnæ amica iv, 20 ad rhe-
tora x, 182 mullum Corsica v, 92
vocem xiii, 114 cyathum amico v,
32 dentes porta Syones xi, 124
mittitis quod Indi huc vi, 466 boves
macro ad aristas hujus xiv, 147
boves inde domum xiv, 148 mittas
servum in Lucanos aut Tusca ergas-
tula viii, 180 ut cetera ix, 70 ta-
bera, o Libye v, 119 mitte Ostia
viii, 171 mitti in Cyclada vi, 568
missus ad sidera alter aquis, alter
flammis xi, 63 missum ad sua corpora
morbum infesto a numine xiii, 220
misso consilio iv, 144

Moderantem frena theatri x, 126

Modesto sanguine ferventem vul-
tum x, 200

Modiam et Albinam ne prior col-
lega salutat iii, 130

Modica aura non multum fortior
ventus xii, 66 res xiii, 143 cœna
iv, 80 modico contentus ix, 9 mur-
mure x, 289 modicis amicis v, 108
erroribus xiv, 15

Modium argenti dabit iii, 220 mo-
dio iniquo servorum ventres castigat
xiv, 126

Modo victor populus ii, 73 captas
Orcadæ ii, 160 Urbi positus villicus
iv, 77 querebar v, 51 Romæ muni-
cipalis eques viii, 237 mihi dicta gens
xv, 98

Modus maximus ferri in vinculis iii,
810 agri nunc nostro non sufficit
horto xiv, 172 modus quia aut pu-
dor est propterant avari xiv, 178
modi oblita pagina vii, 160 modo
quocumque crescunt patrimonia xiv,
117 modum ad illum non se metitur,
quem paupertas dedit possuitque vi,
359 pone iræ viii, 88 modis canoris
nectis eloquium vocale vii, 15 quibus

lata, rogaris ix, 73

Mœchæ zelotypæ scrinia vi, 279
mœcharum pœna i, 55

Mœchus notior ix, 25 ad mœchum
venient lota cute vi, 464 mœchorum
notissimus vi, 49 pœnæ x, 312 sq.
mœchis foliata parantur vi, 465 mœ-
chos primos viderunt secula argentea
vi, 23 sequitur vi, 100 maternos
xiv, 26 quot amaverit Hippia x, 220
quosdam intrat mugilis x, 317

Mœnia Copti xv, 26 famosa Lagi
vi, 83

Mœrore in perpetuo senescant x,
245

Mœsta Cleopatra ii, 109 urbs xi, 197

Mœstitia sola est, caruisse uno Cir-
censibus anno xi, 53

Mœsorum de grege ix, 143 Mœsos
pueros vi, 132

Mola salsa hostiæ imposita xii, 84

Molam Nepotis versare viii, 67

Molari diu presso stridere v, 160
inter molares difficili crescente cibo
xiii, 212

Molem aggeris xvi, 26 mole ipsa
piger xii, 12 moles positae inclusa
per æquora xii, 75

Molesta tunica punire viii, 285

Mollis avarus ix, 38 Hæmus iii,
99 molle Calenum i, 69 molli Ba-
thylo saltante Ledam vi, 63 siligine
factus panis v, 70 molles columbæ
iii, 202 cathedræ vi, 91 divitiæ vi,
300 foros ornate xii, 86 in aure
fenestræ i, 104 inter molles magna
concordia ii, 47 mollia saxa caluerunt
anima i, 83 oscula vi, 366 genitalia
secnit testa vi, 514 mollior toto
grege hædulus xi, 66 Engænea aqua
viii, 16 ephebis Zalates ii, 165 mol-
lius hæc dicas Hæmo vi, 198 mollis-
sima corda humano generi dare se
Natura fatetur, quæ lacrymas dedit
xv, 131

Molosso regi parere solebant ele-
phanti xii, 108 Molossos gladios passi
xiv, 162

Moneo vos vi, 629 monent nos
melius Zenonis præcepta xv, 107
monui quem his viii, 39 monuit nos
vox audita nocte media xi, 114 mo-
neatis quid amici, audio vi, 346 mo-
neant quid leges viii, 91 moneri voce
deæ vi, 530

Moneta communi feriat triviale
carmen vii, 55

Monilia collo posuere ii, 85

Monimenta Latine clivosæ v, 55

Monitis talibus instantem xiv, 210
Monitu lævo producit avaros xiv,
228

Mons subtrahitur vi, 649 montem
ascendit i, 82 mercatur, qui densa
canet oliva xiv, 144 everum super
agmina fudit iii, 258 per adversum
cucurri v, 77 rumpit aceto x, 153
monte de Vaticano fragiles patellas
vi, 344 a domito referens ligorem
xi, 89 montes tot cui servas ix, 54
montibus de Albania aut Setinis ali-
quid bibet v, 33 Rutulis ignotum
carmen vi, 637 in Prænestinis alta
parabat villarum culmina xiv, 88 in
patriis cantabat vii, 211 montibus
in Libya quanto sublimior sit Atlas
xi, 25 in illis diffusa vina xi, 159
montibus aurum exæquet xii, 129

Monstro, quod ipse tibi dare possis
x, 363 voluptatem egregiam xiv, 266
monstrat prudentia ejus, posse cet.
x, 48 monstrant quæ ipsi pueris tra-
duntque parentes xiv, 3 hoc pueris
repentibus vetulæ assæ xiv, 208 mon-
strare qualem nequeo vatem, et sen-
tio tantum vii, 56 quorum nemo
queat patriam parentis viii, 45 vias
non nisi eadem sacra colenti xiv, 103
monstrante gula cana xiv, 10 mon-
stratur tibi femina vi, 60 monstrata
diu veteris trahit orbita culpæ xiv,
37 monstratos ictus vi, 261

Monstrum hoc comparo bimembri
puero, aut mirandis sub aratro pisci-
bus inventis, et foetæ mulæ, sollicitus,
tanquam lapides effuderit imber, exa-
menve apium longa comederit uva
cet. xiii, 64 sqq. grande et conspi-
cium nostro quoque tempore iv, 115
detestabile xv, 121 hoc vicit fascina
Gracchi ii, 143 nulla virtute redem-
tum a vitiis iv, 2 rhombi iv, 45 quod
ulterius, quam mollis avarus ix, 38
monstra Oceani xiv, 283 majora sci-
licet putares, si mulier vitulum, vel si
bos ederet agnum ii, 123, 123 hæc
unde vi, 286 grandia suis audebant
temporibus, sed non propter nannos
vi, 645 monistris summis debetur
minor admiratio vi, 647

Montana uxor cum silvestrem ster-
neret torum frondibus et culmo vi, 5
montanum vulgus te audire leges ac
jura ferentem positus atratis ii, 74
montani asparagi xi, 68

Montanus iv, 131 Montani venter
iv, 107

Monumenta, v. Monimenta

Monychus quantas jaceatur ornos
i, 11

Mora si longior *Urbem* indulsit
pueris ii, 167 nulla per ipsam, quo
minus vi, 333 per *Novium*, quin xii,
111 parvula dabitur x, 340 moræ
impatiens vi, 238, 327 mille xvi, 44

Morbi inde caput iii, 236 morbum
vultu fatetur ii, 17 missum ad sua
corpora ab infesto credunt numine
xiii, 230 morbo donare ix, 49 utro-
que pallet ii, 50 siccis faucibus xiii,
212 morborum omne genus x, 219
morbis carebis xiv, 166

Mordeat ante aliquis, quicquid por-
rexit mater vi, 632 mordere cada-
ver sustinuit xv, 87 sordes farris v,
11 laurum vii, 19 virgas humilis
salicti xi, 67 grandia ostrea vi, 302
mordente joco facetus conviva ix, 10
mordetur gallina marito iii, 91

Moritur æger plurimus vigilando
iii, 232 morieris stamine nondum
abrupto xiv, 249 moriaria ut locu-
ples, egenti vivere fato xiv, 137 mor-
tus nisi togam nemo sumit in magna
parte Italia iii, 172 mortuus unus
sufficeret multis xv, 79

Moror quid te iii, 183 moraris vota
(filii) xiv, 260 morantur pauci puto-
rem xi, 54 semper *Corycia* puppe
xiv, 267 moratam in terris pudicitiam
vi, 1

Mors tam seva quem maneret iv,
96 sola fatetur, quantula sint homi-
num corpuscula x, 172 mortis ter-
rore carentem x, 357 mortem distul-
lit tot per sæcula x, 248 morte viri
animam servare catellæ vi, 664 dig-
nus perit viii, 86 magis metnenda
senectus xi, 46 sicca pauci tyranni
descendunt ad generam *Cereris* x,
113 piandum nefas xiii, 54 de morte
hominis nulla cunctatio longa est vi,
221 a morte digitis quatuor remotus
xii, 58 mortes hinc subitæ i, 144

Morsum non admittentia frustra v,
69 morsu primo deprædere iv, 142
tenebit zonam xiv, 297 frangere
porrum xv, 9

Mortalis si nemo sciat xiii, 76

Mortaria sanant cæcos vii, 170

Mortifera res ix, 95 facundia x,
10 deos xiv, 221 mortifero *Catallo*
iv, 113

Mos ut est vi, 392 quibus est ful-
gere aurata lacerna x, 212 moris
erat servare xi, 83 more sinistro ii,
87 hoc vivebant xiii, 88 animæ ob-

tritum perit omne vulgi cadaver iii,
261 Numæ cardit juvenum viii, 156
Camilli servato xvi, 15 mores præ-
textatos referunt ii, 170 teneros ceu
pollice ducat viii, 237 peregrinos
intulit pecunia vi, 299 sanctos tra-
diderit domus x, 298 Urbis damnan-
te *Canopo* vi, 84 honestos ut tradat
mater, atque alios, quam quos habet
vi, 239 pone ante effigies majorum
viii, 22 generis humani nosse volenti
sufficit una domus xiii, 159 totos
illic deterior habet fœmina x, 328 ad
damnatos *Natura* recurrit xiii, 289
ejus erant, qualis facundia iv, 82
æquos medicis erroribus præcipit xiv,
15 morum sub iudice caderet iv, 12
quoque filius xiv, 52 Morum cor-
ruptela adumbratur xiii, 34—119 mo-
ribus nostris quod posteritas addat i,
147 de antiquis uxor vi, 45 de mo-
ribus ultima fiet questio iii, 140 mo-
ribus te opponunt tempora ii, 39
moribus esto *Drusus*, vel *Cossus* viii,
21 vel vita præstare dicta xi, 57
non moribus, sed metu reddidit xiii,
204 moribus quibus hunc instituas
xiv, 74 de nostris misce aliquid xiv,
328

Moses quodcumque tradidit arcano
volumine xiv, 102

Motus astrorum ignoro iii, 42

Movet tridentem viii, 208 arma
fritillo xiv, 5 labra xiii, 114 fora
strepitu ii, 62 risum *Urbicus* vi, 71
litem vi, 243 prælia diversa vi, 267
caput vi, 538 castra et signa vi, 419
viii, 12 moverat pedem de limite x,
29 fastidia captatori *Cosso* x, 202
risum simplicitas xiii, 35 bilem aut
risum quibusdam xv, 16 movebunt
si nostra consilia vii, 171 moveret
auribus atque oculis concepta urina
xi, 168 moventur luna teste, et in
vices equitant vi, 311 moveri mun-
dum nullo rectore xiii, 87 motæ
arundinis umbram trepidabis ad *Lu-
nam* x, 226 movendus nec recte pu-
tus iii, 226

Mox deinde iii, 280 calor iii, 247
protulit vi, 24 aspice xii, 60 et præ-
putia ponunt xiv, 99

Mucida frusta v, 68. xiv, 128

Mucius dictis ignoret an non quid
refert i, 164 cum *Coclite* hoc mira-
retur viii, 264

Mucronem cultri admittere xiv,
217

Mugilis intrat mœchos x, 317

Magiro Agamemnona credit Ajax
xiv, 296

Mugitum Labyrinthi i, 53

Mula mandæ ungula vii, 181 fœ-
tæ comparo hoc monstrum xiii, 66

Mulier vindictæ cupida xiii, 191
semper potest flere vi, 273 pauper
luxuriæ indulget vi, 352 superstitiosa
vi, 511 sqq. galeata quem præstare
potest pudorem vi, 252 nimis docta
non ducenda vi, 460 causas agit ii,
51 exerceat gladiatoriam et pugnas
theatrales vi, 247. xi, 22 Græcam
affectat sermonem vi, 187 nobilis
subens spadonibus i, 31 dives non
vult parere vi, 592 quæ pedica vi,
63 sq. ebria in sacris Bonæ Deæ
ix, 116 sterilis Luperis palmæ præ-
bet ii, 142 quando vult domi formosa
videri vi, 465 ævisissima tunc est,
cum stimulos odio pudor admovet x,
428 mulieribus deprensæ nihil est
audacius: iram atque animos a cri-
mine semunt vi, 284 Cf. Matrona

Mulino corde Vagelli dignum xvi, 33

Mulio mihi innuit commota virga
iii, 817

Mullus s. Mulus erit domini, quem
misit Corsica, vel cet. v, 92 mullum
sex millibus emit iv, 15 mullam ne
cupias, cum sit tibi gobio tantum in lo-
calis xi, 87 mullorum jubeis cariturus
vi, 40

Multicia sumas ii, 66, 76 hamida
xi, 186

Multum diversa x, 3 non multum
fortior xii, 66

Multus labor Polycleti viii, 104
multum cœlati xii, 46 flammæ
iii, 285 multo sævior xiii, 196 multo
delatore plena littora iv, 47 multa
dare puellæ ii, 59 multa, aut aliqua
vestigia vi, 14 multa virga contin-
gere Equitum magistros viii, 7 pa-
pyro vii, 101

Mundæ mulæ vii, 181

Mundi conditor xv, 147 qua parte
xii, 48 mundi et astrorum peritus
vi, 586 angusto limite æstuat Alex-
ander x, 169 mundum nullo rectore
moveri xiii, 87

Munerarius ii, 148

Municipalis arena iii, 34 eques
viii, 238

Municipes siluros iv, 33 Jovis la-
genes xiv, 271

Munimenta togæ, pingues lacernæ
ix, 29

Murinet castra delabra viii, 248

munitam a sigillis urbem x, 171

Munus aristæ xiv, 183 munere
quem palpat i, 35 ejus retia misit
ii, 148 tanto abstulit præcipuam
ceram iv, 18 munera secreta Kalen-
dis femineis tractas ix, 55 naturæ
x, 348 nunc ednat iii, 36 in mune-
ribus tanta fiducia x, 306

Munuscula nulla a te exigit vi, 36

Murena (al. murena) datur Virro-
ni, quæ maxima venit gurgite de Si-
calo v, 99

Murmure quanto porrexit panem
v, 67 cœli primo exanimis xiii, 224
modico formam optat pueris, majore
puellis anxia mater x, 290 murmur
meditata vi, 539 secreta vulgi x, 89

Muro tenui orbem patinæ colligat
iv, 122 muros intra viii, 240

Murrhina, v. Myrrhina

Mus conscius sibi testiculi inde fu-
git vi, 339 mures Opici rodebant
carmina iii, 207

Musæ, puellæ Plerides, narrate;
prosit mihi vos dixisse puellas iv, 35,
36 Musarum et Apollinis æde relicta
vii, 37 Aœdum fontibus bibendis
aptus vii, 59

Mustacea et cœsam perdas vi, 262

Mustum novum toties bibit x, 250
musto victore dolia linit ix, 58

Muta animalia viii, 56 mutorum
grege xv, 143

Mutare dominos viii, 65 tabulas
xiv, 55 mutari nescia xiii, 240 mu-
tandum toties esset mare vi, 94 mu-
tatis medicaminibus vi, 471

Mutinensis declamatoris Vagelli
corde dignum xvi, 26

Mutuus affectus xv, 149

Mycale tua licet pariat v, 141

Mycenis jugulata xii, 127

Mygale tua v, 141

Myronis signa viii, 102

Myrrhina maxima vi, 156. vii, 128

N

Nabatæo saltu xi, 126

Nævia Tuscum figit aprum i, 22

Nævulus cinædus ix, 1—156

Nannum Atlanta vocamus viii, 39

Narcissi divitiæ, indulget Cæsar cui
Claudius omnia, cujus paruit imperiis
uxorem occidere jussus xiv, 329 sq.

Nares phloas annotet Lælius xiv,
194 naribus in mediis ingens gibbus
vi, 106

Narrat quocumque in trivio, cui-
cumque est obvia natare urbes vi,
412 pericula xii, 82 narrasse quod
pudeat xi, 202 attonito Alcinoos xv,
14 narrate, puellæ Pierides iv, 35
narratur indulisse ii, 166

Nascitur tibi ex me filiolus ix, 88
sub crasso aëre x, 50 nascenti cornu
robora vexat xii, 9 natus Fontelo
consule xiii, 17 ad Euphratem i, 104
mediis Athenis lii, 80 ancilla viii,
259 in Herculeo lare viii, 14 na-
tum propter convivia animal i, 141
natam fortunatam me consule Romam
x, 122 nati quocumque in fornices
iii, 156 robore rupto vi, 12 ovis
infelicitibus pulli xiii, 142 de pellice
vi, 627 natæ nostro tempore dextræ
xv, 69 legiones dentibus anguis xiv,
242 nata Circeis ostrea iv, 140 in
hortis numina xv, 10 natus domi
mensas xi, 117 natis intra pomeria
salibus ix, 11

Nasus carcere inclusus xii, 123

Nasus tuus tibi displicuit vi, 406
integer vix cuiquam xv, 55 nasi ma-
didit infantia x, 199 naso vigilanti
stertere i, 57 venit altera siccio vi,
148 naso et auriculis carentem Gal-
bam viii, 5 nasorum quatuor calicem
v, 47

Natalis quoties redit ix, 51 natali
die dulcior hæc lux xii, 1 natalibus
Brutorum et Cassi v, 37 æquat virtus
palmam vi, 223 natalibus Catilinæ
atque Cethegi nihil sublimius viii, 231

Natalitium lardum xi, 84

Natat ubicumque, quicquid conspi-
cium pulcrumque est æquore toto,
res fasci est iv, 55 natavit Tiberinem
virgo viii, 266 nataret qualis testudo
in Oceani fluctu xi, 94 natantem lu-
gere Ithacum x, 257 natantes eodem
jure ficedulas xiv, 8

Nates solea pulsare vi, 612

Nati elixi sinciput comedere xiii,
84 natorum greges extulit Niobe vi,
175 natos plorantes improba reliquit
vi, 86

Natio tota comœda iii, 190

Nativæ nequitie mala xiv, 216

Natta quicquid reliquit viii, 95
medicus xii, 123

Natura opposuit Alpem nivemque
x, 162 si negat, facit indignatio ver-
sum i, 79 nil animis in corpora juris
indulget li, 140 quid beatius tulisset
ille cive x, 279 generosi gramini
xii, 40 dedit portus xii, 79 ipsa

non invenit nomen accleri xiii, 30
sic jubet xiv, 31 Natura nunquam
aliud dicit, aliud Sapientia xiv, 321
mellisima corda generi humano dare
se fatetur, quæ lacrymas dedit xv,
132 paucis contenta v, 6. xiv,
321 larga tribuat benigna manu in-
genium eet. x, 301 potentior omni
custode et cura x, 306 volvens vices
et lucis et anni xiii, 88 hæc una est
omnibus xiii, 166 malorum mobilitas
et varia xiii, 236 recurrit ad mores
damnatos, fixa et mutari necesse
xiii, 239 naturæ patriæque de ve-
neno exiguum in aurem stillavit fac-
ilem lii, 123 inter munera ponat ex-
tremum vitæ spatium x, 350 im-
perio geminus, cum finis—occurrit
xv, 138

Naufragium nullum conferri posse
velis ardentibus xii, 22

Naufragus rogat assem mersa rate,
et picta se tempestate tuetur xiv, 301
Navem factura minorem præsidia
xii, 56 censeendere vi, 98 merci-
bus implet xiv, 288 nave de illa pe-
titas ceras, quæ Siculos cantus effugit
remige surdo ix, 149 nave una rediit
x, 186 navibus altis viii, 106

Naves Rom. et Orientem et Occid.
extremum petentes xiv, 278 sq.

Navigatio longinqua xiv, 278 sq.

Navigio montem ascendit i, 82

Naalum post omnia perdere viii,
97

Nauseat maritus vi, 433

Nautæ securi gaudent vertice raso
narrare pericula xii, 82 inter nautas
prandet vi, 161 nautis permixtam
viii, 174 armatis obstat casa candida
vi, 154

Navus Meleager v, 115

Ne pudeat ii, 42 ventas, trepidat
i, 97

Nebula erroris remota x, 4

Nebulone parente didicit xiv, 9

Necat ferro x, 316 necari nostro
arbitrio xiii, 176 necandos in ventre
homines conducit vi, 596

Necesse est parere iii, 390

Nectare siccato tergens brachia
Vulcanus xiii, 44

Nectit eloquium vocale canoris mo-
dis vii, 18 necte æonum postibus
vi, 51

Nefanda incude xv, 165 fraus xiii,
174 nefandi sacri xv, 116

Nefas unde tantum pastoribus Latitis
li, 127 violare porcum et capre xv,

9 jugulare xv, 12 hoc grande et morte plandum olim credebant, si juvenis vetulo non assurrexerat, et si barbato cuicumque puer xiii, 54 summum crede nefas animam præferre pudori, et propter vitam vivendi perdere causas viii, 83, 84 quid fas atque nefas, tandem incipiunt sentire peractis criminibus xiii, 238 ad nefas ducit purpura xiv, 188

Negat si natura, facit indignatio versum i, 79 quod turpe iii, 168 quanta voce xiii, 77 quis enim iii, 208 negabit aliquis de ponte ad hæc invitatus xiv, 184 neget ne quis x, 87 negaverit quid ulla udis inguinibus x, 321

Negligis campum ii, 132 me ix, 92 neglectum clientem v, 16 neglecta fruticante pilo crura ix, 15

Negotia avertit xi, 181 humana tanto majores ludi xiv, 264

Nemo fuit repente turpissimus ii, 83 malus felix viii, 85 faber vii, 223 tuorum xiv, 59 mathematicus vi, 562 nocens se iudice absolvitur xiii, 3 mortalis si sciat xiii, 76 nemo satis credit tantum delinquere, quantum permittas: adeo indulgent sibi latius ipsi xiv, 233

Nemorosa juga iii, 191

Nempe videtur iii, 95 desisti viii, 164 quod omnibus una est natura xiii, 166

Nemus sacri fontis iii, 13 vetustum xv, 152 nemorum umbra iv, 6

Nepotes tuos urtica tetigit, Gravidæ ii, 128

Nepotis molam versare viii, 67

Neptes Lepidi vi, 365

Neptuni faciem radit xiii, 152 Neptune pater Ægæi xiii, 81

Nequam vox et blanda vi, 197

Nequeo landare iii, 42 monstrare vii, 56 nequeunt parere ii, 138

Nequiquam s. Nequidquam effudit retia viii, 205

Nequitiae nativæ mala xiv, 216

Nero non rapuit loripedem cet. x, 308 Domitius viii, 228 Neronis noctes medias iv, 137 libido, inepitiæ et scelera i, 62. viii, 211—230 cinædi satiræ iv, 106 Troica, cantus, colossus viii, 221—230 ejus jussu tota cohors clausit hortos et obsedit ædes Longini, Senecæ et Lateranorum x, 15 sq. avunculus vi, 615 Neroni quis tam perditus ut dubitet Senecam præferre viii, 212 calyo cum serviret Roma iv, 88 Neronem

præstare securum valet hæc ætas viii, 170 Nerone propinquo plenum viii, 72 nullo cogente vendunt sua funera viii, 193

Nersia Dea x, 74

Nervus exiguus cum ramice jacet x, 205 nervi longi mensura ix, 34

Nescio quis i, 130 xvi, 30 paulum, nescio quid, superest xi, 48 nescio mentiri iii, 42 omnia fiunt, si pascis, ut cogaris effundere bilem v, 159 nescis, quas Veneres habeat aliena pecunia xiii, 33 nescit quis, pictores ab Iside pasci xii, 28 quis endromidas Tyrias vi, 247 nescit subsistere xiv, 231 quis xv, 1 tot millibus emtus pauperibus miscere puer v, 60 nescierint excudere xv, 168 nescire Latine vi, 188 vinum toto Decembri vii, 97

Nescius mirari xi, 100 mutari xiii, 240

Nestoris hernia incendi possit vi, 326 Nestora totum vivat xii, 128 Cf. Pylius

Neu credas xiv, 203

Ni pudet iii, 221 quod ni essem ix, 71

Niceteria fert collo iii, 68

Nido salutato crepitat Concordia i, 116 loquaci gaudebit v, 143 nidos oiconia nutrit serpente xiv, 74 jam propria arbore facit vultur xiv, 84

Nidore culinæ captum v, 162

Nigri Mauri manus v, 53 nigrae alutæ vii, 192 nigrum crinem flavo abscondente galero vi, 120 nigro cynoso simillima avis vi, 165 carcere xiii, 245 pectine vi, 370 tibicino xv, 49 nigro Maroni hæret fuligo vii, 227 nigra veste senescunt x, 245 fascia et color cœli xiv, 294 offa in facie xvi, 11 nigros efferre maritos i, 72 nigras in gurgite (Stygio) ramos ii, 150 nigra in candida vertunt iii, 30 brachia Vulcani xiii, 45

Nihil laudis agas viii, 75 si horum est iii, 112 illud totum perdidit infelix iii, 209 usque adeo nihil est, quod cet. iii, 84 nihil est actum, (vel acti) nisi frangimus cet. x, 155 nocuit xiii, 227 si eat vi, 331 est, quod credere de se non possit, cum laudatur Diis æqua potestas iv, 70 novi ventre frugalius v, 6 invita conjuge donabis, vendas, emes vi, 212 ex nihilo quantus, homuncio, fieres v, 134

Nil erit ulterius i, 147 horum x,

71 salit Arcadico juveni vii, 160 non permittit sibi vi, 457 nisi Cecropides viii, 53 durius in se habet paupertas iii, 152 promittente medico xvi, 12 tale expectes iv, 22 misero profuit, quod fugebat ursos iv, 99 actum in montibus vi, 58 ibi majorum respectus viii, 64 faciet mensura longi nervi ix, 34 plus interrogo x, 72 dubium x, 82 ergo optabunt homines x, 345 nil rhombus, nil dama sapit xi, 121 nil præter nubes adorant xiv, 97 minatur cæli color xiv, 294 cupit xiv, 313

Nili divitis ostia xiii, 27 Nilo tepenti admota Africa x, 149 nolenti surgere xv, 123 Nili incrementa eorumque causæ xv, 123 ad Nilum et Pharon vi, 83

Niliacæ plebis pars i, 26

Nimbo multo stillaret pænula v, 79 post nimbos et fulmina vii, 163 nimbis tollentibus æquor i, 81

Nimboso vere iv, 87

Nimia impensa xii, 97 cura x, 12 formido xv, 77 plebs xi, 194 nimio stamine x, 262 nimios honores x, 194 gemitus ponamus xiii, 11 nimias opes x, 105

Nimirum summi ducis est ii, 104 belua constat leviori sumtu vii, 78 felix x, 248

Niobe fecundior scrofa alba, extulit greges natorum ipsumque parentem, dum sibi nobilior Latonæ gente videtur vi, 177

Niphatem isse in populos vi, 409

Nisæ et Cîrrhæ dominos vii, 64

Nisi mortuus nemo togam sumit iii, 172 se lustraverit vi, 518 nisi si vi, 250

Nitet ungula mulæ vii, 181 effigies xv, 4 nitent cuncta xii, 91 simulacra xii, 88

Nitidi præconis iii, 157 nitidi et hilares vocantur xi, 176 nitidis rebus maculam hæsuram figentia xiv, 2 nitidos ocellos Cynthia vi, 8 nitidas columnas xiv, 60

Nitor habitus ultra vires iii, 180 nullus in tota cute ix, 13

Nivem opposuit natura x, 152

Niveus panis v, 70 nivei cadurci vii, 221 niveam agnam xii, 3 niveos Quirites x, 45

Nobilis infans exprimit mirmillone vi, 81 equus viii, 60 nobilis minus haud mira res citharædo Principe viii, 199 collega (Marii)

ornatar lauro secunda viii, 253 populus xv, 113 indocti causas solet hic defendere viii, 49 esses viii, 41 nobile sulcrum xi, 95 Nobiles divitesque sibi licere putant, quæ turpia sunt pauperibus iv, 13, 14. viii, 181, 182. xi, 174 sq. nobilium atria magna vii, 91 nobilior Latonæ gente vi, 176

Nobilitas sola atque unica virtus viii, 20 parentum incipit contra te stare, claramque faciem præferre pudendis viii, 139 nobilitate comesa i, 34 in s. cum nobilitate olim senectus par prodigio iv, 97

Nocet quid forma casto x, 324 quid hæc xiv, 153 nocuit hoc Lamiarum cæde madenti iv, 154 nocens minus erit boletus vi, 626 nihil xiii, 227 nemo se iudice absolvitur xiii, 3 nocentem facit hunc sexum ira vi, 647 nocentes cunctos si punire curant Dii, quando ad me venient xiii, 101 ægri xiii, 234 nocitura toga, nocitura petuntur militia x, 8

Nocturnus adulter viii, 144 nocturnæ amicæ iii, 12 nocturnos oculos vi, 118 nocturna arma parastis viii, 235

Nodosam vitem viii, 247

Nodus et signum de paupere loro (bulla scortea) v, 165 nodos juris solvat viii, 50

Nolo quod dicere viii, 275 qui nolunt occidere quenquam posse volunt x, 96 nolit lana pati hoc visum v, 24 nollet accusatori dare partem cicutæ xiii, 187 noluerim te censeri lande tuorum viii, 75 noli vexare, quiescit i, 126 nolenti surgere Nilo xv, 123 nolentem te quærat ix, 113

Nomen cuius dicere non audeo i, 153 erit pardus, leo viii, 36 ad dubium grandi cum codice venit vii, 110 longe ut repetas longeque revolvat viii, 273 dedit scrofa xii, 72 sceleri huic non invenit ipsa natura, et posuit a nullo metallo xiii, 30 nomen victurique Machæræ ames vii, 9 laudabile sumit Inxoria in Ventidilo xi, 22 habentem Beneventani autoris calicem v, 46 nominis invisit pænâ xiii, 248 nominis tantum illi contulit toga viii, 241 alti quædam vi, 385 nomine falso poscas i, 98 præclaro iusignis viii, 31 nomina tria tanquam habeas v, 127 alta si te delectant viii, 132 si quæras x, 219 plebeia fuerunt viii, 255 Scaurum falso corpore laturos vi,

604 nomina servorum non agnoscit x, 234 Nemina propria sæpe mutata a librariis in appellativa, et hæc in illa vi, 295

Non ego credam hæc cet. i, 51 nonne libet i, 63 vides, quanto celebretur sportula fumo iii, 249

Nona ætas (mundi) agitur xiii, 29 Nondum habitas i, 114 barbato Jove, nondum paratis jurare Græcis vi, 16, 16

Nortia Dea x, 74

Nosco—novi nihil ventre frugalius v, 6 novit omnia iii, 77 quid toto fiat in orbe, quid Seres agant cet. vi, 402 sq. non subducere frustum caprem xi, 143 norunt alii, quæ mandat adulter iii, 46 noverunt omnes Indi atque Mauri vi, 337 noverat ille luxuriam imperii veterem iv, 136 noverit ut omnes auctores cet. vii, 231 novisse panis tui colorem v, 75 nosse velint omnes—mercedem solvere nemo vii, 157 mores xiii, 159 jura ii, 59 noscenda est mensura sui, spectanda quæ rebus in summis minimisque xi, 35

Nostrum placabo Jovem xii, 80 nostra ex arbore mensas xi, 117 nostri et parvi Lares ix, 137 ad nostros Sestino x, 273

Notabilis cunctis vi, 374

Notavi quantum ipse xv, 45 notet quæ Censor ix, 142 notemus præmia nunc alia xvi, 35

Notum est, cur ii, 58 Diis, qualis futura sit uxor x, 353 nota magis nulli domus, quam mihi lucus cet. i, 7 nota arte i, 128 notæ Mauræ quid dicat Tullia vi, 307 per oppida buccæ iii, 25 noti poëtæ vii, 3 notos hædos desiderat xi, 153 notior Anfidio mæchus ix, 26 notissimus mæchorum vi, 42 notissima fossa inter cinædos ii, 10 vota cunctis templis x, 28

Novalia tota abeant in ventres xiv, 148

Novercæ secreta vi, 408 Archemori nomen patriamque vii, 234

Novercali Lavino xii, 71

Novicus borret Perthmea tetrum ii, 265 Novitius an rectius scribatur, ut et ædilitius, tribunitiis, adventitiis, patritiis, fictitiis cet. iii, 265

Novium et per Istram Pacuvium nulla mora xii, 111

Novus Arpinas ignobilis viii, 237 nova canities lii, 26 novum mustam

totes bibit x, 250 nova carne accedente xi, 85 novo orbe aliter vivebant vi, 11 novorum fatorem vii, 189 novissimus exit annulus xi, 42 novissima vasa vi, 356

Nox—noctis pericula iii, 268 mediæ hora vii, 222 noctem patitur lægentis amicum Pelidæ iii, 279 per mediam occurrere v, 54 nocte ac luce xv, 48 nocte dieque iii, 106. xiii, 198 pro prima quod datur vi, 204 nocte media xi, 112 de mediâ excitat xiv, 190 minima contentos Britannos ii, 161 præterita cum quæ cœnavit x, 235 brevem soporem si forte cura indulsit xiii, 217 noctu non litigat pugio vi, 35, 605 noctes Neronis jam medias iv, 137 noctibus mereri testamenta i, 38

Nubem ad sonoram Pygmæus currit xiii, 167 nube una densæ cælum abscondere tenebræ xii, 19 nubes et fulgura occurrunt xiv, 292 super nubes nulla convivia Cœlicolarum xiii, 42 præter nubes et cœli numen nil adorant xiv, 97

Nubilis Iphigenia xii, 118

Nubit amicus ii, 134 nupsit avaro locuples vi, 141 saga vi, 591 nube tu atque tace ii, 61 nubere cui Cæsaris uxor destinat x, 330 vult non nisi legitime x, 338 nubentibus (viris) ingens tormentum hæret, quod nequeunt parere ii, 137 nupta nova jacuit gremio mariti ii, 120 Senatori comitata est Hippia Ludium ad Pharon vi, 83 nupta hoc spectent juxta recubante marito xi, 201 nuptæ mores improbi vi, 270 ad nuptam ferre, quæ mittit adulter iii, 45

Nudus agas ii, 71 quis tam v, 105 venator Albana arena iv, 100 nuda humeros nudisque mamillis vi, 49f manus sævit xv, 54 nuda humero vi, 491 signa iii, 216 constitit vi, 122 mamma tenere venabula i, 28 nudi Cynici dolla xiv, 308 marii spoliis gaudere vi, 232 nudam effigiem Dei xi, 106 nudum et frustra rogantem nemo juvabit cibo et tecto iii, 210 nudum vultum erigit viii, 205 te quamvis viderit Virro ix, 35 nudum mancipium stans fornice xi, 170 nudo latere lecti xi, 96 digito mendicat xi, 43 remige iv, 49 talo quos traducit Gallia vii, 16 nudia calcibus premere anguem i, 43

Nugas has non capit humilis domus xi, 160 mugis his si dedisset

tempora iv, 160

Nullus parasitus erit i, 139 non vicus habebit vi, 656 labor magni sceleris xiv, 224 nullum ergo meritum est ix, 89 nullo cogente Nerone viii, 193 nulla non arte petitus x, 110 nulli vendimus suffragia x, 77 nullos habuere tunc parentes vi, 18

Numa ubi nocturnae constituebat amicae iii, 12 Numae simpuvium vi, 343 iusti ac religiosi iii, 138 Numae more credidit iuvenum viii, 156 mense vi, 163

Numantinos ante si luditur alea pernox viii, 11

Numen propr. Dei voluntas ejusque indicium, monitum, oraculum xii, 73 aquae praestantius iii, 19 nullum habes, Fortuna, si sit prudentia x, 365. xiv, 315 exorabile experiar xiii, 108 esse aliquod templis araeque quis putat xiii, 37 caeli adorant Iudaei xiv, 97 numinis Idaei hospes iii, 128 mens quae esset xiii, 208 violati aras xiii, 219 numine ab infesto morbum credunt immissum xiii, 231 numina ruris laudant hoc, quorum ope et auxilio gratiae post munus aristae contingunt homini veteris fastidia quercus xiv, 182 quid majus dare possunt vi, 568 vicinorum odit uterque locus xv, 36 nascuntur in hortis xv, 11 neminibus malignis vota exaudita x, 111 paucis contenta olim sidera xiii, 48 ipsi expendere permittes, quid conveniat nobis x, 347

Numerare praemia militum xvi, 1 triumphos in dote vi, 160 gemmas v, 41 genus a Pico viii, 131 nemora sestertia quinque omnibus in rebus, numerentur deinde labores ix, 41 numerantur pectine chordae vi, 383 numerata fila porri xiv, 138

Numerosa classis vii, 154 tabulata x, 105

Numerus illos defendit ii, 46 ingens rerum vii, 109 numerus bonorum vix est totidem, quot cet. xiii, 26 maritorum sic crescit vi, 229 si numerum, si tres implere ix, 90 de numero Lamiarum quaedam vi, 385 numeros omnes implet vi, 240 numeris Thrasylli revocata vi, 526

Numidarum columnis vii, 182

Numidas urso iv, 100

Numitor infelix non habet, quod

mittat amico vii, 74 et Capito, piratae Cilicum viii, 98

Nummus recte scribatur an numus i, 48 nummus velut redivivus pullulet exhausta arca vi, 264 nummi amor crescit, quantum ipsa pecunia crescit xiv, 189 ponendi ad vigilem Castora xiv, 260 nummi planguntur majore demus gemito, quam funera xiii, 131 quantum quisque sua numerum servat in arca, tantum habet et fidei iii, 143 numerum aras nullas ereximus i, 114 acervus viii, 101 nummos raptura Coheo viii, 130 partos gladio vel pyride xiii, 25 ducentos nunc nemo dederit Ciceroni vii, 140 cum dederit Servilia x, 319 caecos teneam, quos abnego xiii, 94 sumtos non reddere xvi, 40 o nummi, vobis hunc praestat honorem v, 136 non propter nummos vi, 646 nummis salvia quid infamia i, 48 quadringentis condire actile xi, 19

Numquid nos agimus ii, 51 praestem xi, 56

Numquamne repenam i, 1 nunquam his opibus cara est annona veneni ix, 100 ego haec mandavi xiv, 224

Nuntiet quot horas puer x, 216

Nuper venerat i, 111

Nuptiae non debent sine auspicio x, 336 nuptiarum die postes et jammae coronebantur vi, 52 et nuptiarum flammis velabantur x, 340

Nuptiales tabulae x, 336

Nursia s. Nartia (al. Narscia) si Tusco favisset Sejano x, 74

Narus avarae corruptor i, 77 narum jam crede elatum xiv, 220

Nusquam minor jactura clientis iii, 125 pons v, 8

Nutant alte planstra iii, 256 urbes vi, 411 vulnere xv, 156 nutantia sacra ferens arcano loco ii, 125 Nutricia labores vi, 598 nutricem, comites cet. conducit Ogynia, ut spectet ludos vi, 354 nutricem Anchisae dicat vii, 234 nutricum lacte non alendi infantes vi, 9

Nutricula caudiciorum Africa vii, 248

Nutrit serpente cicosis pullos xiv, 75 nutritus in illa ripa iii, 117 becca Sabina iii, 86 finitima in herba xii, 12

Nutu, non sermone dignatur ali-

quem superbus iii, 186

Nux—nucem annosam dejecerat

Eurus xi, 119 nuces minimas v, 144

Nympha, ut virgo et puella, quæ
in flore ætatis est, etsi jam nupta ix,
74

Nysæ Cirrhæque dominis vii, 64

O

O proceres, censoris opus est an
haruspice nobis ii, 121 quantus ar-
dor vi, 317 fortunatam natam me
consule Romam x, 122 vanissime
xiv, 211 qualis facies x, 157 gloria
x, 159

Ob redditum xii, 15

Obducta fronte tristis mihi occur-
ris ix, 2

Obit magnus civis vi, 559

Obiter leget, aut scribeb, vel dor-
miet intus iii, 241 faciem linat, et
verberat vi, 481

Oblectant an magis animum cet.
xiv, 265

Obliquo ferro lanam deducere vii,
224 obliquus acu producit superci-
lium ii, 94 obliquas cum tibicine
chordas iii, 64

Oblita modi pagina vii, 100

Oblivio rerum magna vi, 613 lon-
ga coitus x, 204

Obrepat non intellecta senectus ix,
129

Obruit patriam gloria x, 142 ob-
rutus premetur flucta xiv, 297 ob-
ruta jacet vetus Thebe xv, 6

Obscæna pecunia vi, 298 obscæno
minori vi, 513 obscænis tristibus ii,
9 vocibus fruatur xi, 172

Obscuri dentes vi, 145 obscuris
genis turpis vi, 131 obscurior Mau-
ro Indus xi, 125

Obsequere imperio x, 343

Observe ungues v, 41 sabbata
vi, 159 manus oculosque vii, 241
observandis diebus vi, 530

Obs venerat ii, 166

Obsidet ædes cohors x, 17

Obsidionis longæ egestas xv, 96

Obstat tibi peccaturo filius infans
xiv, 49

Obsonia, v. Opsonia

Obstat virtutibus res angusta iii,
164 casa candida nautis armatis vi,
154 jam nunc (pater) et vota mora-
tur (filius) xiv, 250 intranti turba iv,
62 nobis properantibus unda prior
lii, 243 obstat nec pudor iii, 60

labentibus villicus iii, 194 obstat tibi
peccaturo filius infans xiv, 49 ob-
stante hac nihil vendes vi, 213 ob-
stantibus nunquam animo pretiis xi,
15

Obstricta cervice in jus trahere do-
minum x, 88

Obtritum cadaver iii, 260

Obvius currit viii, 159 mi fuit x,
83 obvia cuicumque est vi, 412

Occasio quantalacumque est, suffi-
cit iræ xiii, 183 rapienda xv, 39

Occidit Stoicus Baream iii, 116
miseros crambe repetita magistros
vii, 154 occidat donec lux xiii, 158
occiderit quot ægros Themison uno
auctumno x, 221 occidere Galbam
ii, 104 quemlibet populariter verso
pollice iii, 37 privignum jam fas est
vi, 628 qui nolunt quemquam, posse
volunt x, 96

Occultus ganeo xi, 58 occulti facti
conscia vi, 271 fati miranda potentia
vii, 200 occultum flagellum quanti-
ente animo tortore xii, 195 occulta
spolia viii, 107 crimina ad Patres
produxit servus viii, 266 teges ix,
101 occultis viribus fons adjuvat
xii, 42 æstuat animus iii, 50

Occurrit matrona potens i, 69 fu-
nus xv, 139 tristis ix, 2 vatibus i,
18 occurrunt nubes et fulgura xiv,
292 pelago medio brachia xii, 77
occurrunt multæ tibi Bellides vi, 655
occurrere cui noctu nolis v, 54 he-
ternæ cœnæ ix 44

Occursum amici trepidabit viii, 152
occursum gravis vi, 418 occursum il-
lius vitare memento vi, 572 ad om-
nes hominum materiam risus invenit
x, 48

Oceani monstra xiv, 283 in fluctu
qualis testudo nataret xi, 94 oceani
s. oceano ab littore venientibus Gal-
lis xi, 113 Oceanum glaciale ii, 2
oceano Mauro x, 148

Ocelli angulus frictus prurit vi,
578 semper stillantis malum vi, 109
ocellos nitidos turbavit extinctus
passer vi, 8

Ocreas (gladiatorias) vendente
puella (noxore), cruris sinistri dimi-
dium tegimeu vi, 256—258

Octava ab (hora) bibit i, 49

Octavius quantum tituli Thessaliam
campis abstulit gladio viii, 242

Octo mariti fiunt vi, 229 servi
tibi vii, 142

Octogesimus et sextus annus vi,

192 octogesima solstitia iv, 92

Oculum medico nil promittente relictum xvi, 12 oculo uno contenta vi, 54 oculi fiant minores vi, 145 oculatorum sanguine plenos pugnos xv, 58 oculus tremens attollens pingit ii, 95 intendunt sidera testes viii, 150 claudentem gallinam xii, 96 si flectas majora ad crimina xlii, 144 in fine tremens vii, 241 ambros ille perdidit, et luscus invidet x, 228 vexare humore coacto xlii, 133 oculis unde ille suffecerit humor, mirandum est x, 32 atque auribus concepta urina movetur xi, 168 venientis amici atria displiceant xiv, 65 opertis bilem substringit vi, 433 Messalinæ exstinguendus (Silius) x, 333

Ocyus illud extorquebis vi, 53 exi vi, 148 huc afferte fustes vi, 416 posce vii, 24 Archigenen quære xiv, 252

Odi hanc ego vi, 451 odit amicos conjugis vi, 510 Terpsichoreu senectus vii, 35 et ardet ix, 96 damnatos x, 73 uterque locus numina vicinorum xv, 37 odimus tunc ignem iii, 214 oderat Ille proceres iv, 73 ut non oderit illam septenis horis in diem vi, 183

Odium immortale xv, 34. jejunum xv, 51 odio stimulos pudor admovet x, 329

Odor lucri bonus est ex re qualibet xiv, 204 odoris recentis mala xi, 74 odorem lupanaris tulit ad pulvinar vi, 132 odore solo (pomorum) pascaria v, 150

Enophorum totum sitiens vi, 426 vendas vii, 11

Estro percussus, Bellona, tuo divinatur, ut fanaticus iv, 123

Ofellæ exiguae frustis xi, 144

Offam nigram in facie tumidis livoribus xvi, 11 offas patruo similes effunderet ii, 33 coctæ siliginis vi, 472

Offendere tot caligatos xvi, 24 obsceno sensu dicitur vi, 124

Offensæ veteris reus atque tacendæ iv, 105

Officium mihi peragendum ii, 132 quod aut meritum hic pauperis iii, 126 si vocat, turba cedente vehetur dives iii, 239 vatis peragentibus Dis xi, 114 officii quæ causa? nubit amicus ii, 134 officio labente vi,

203 officia civilia vii, 107 præcedentia agminis longi x, 45 officiorum veterum mercedem solidam capis v, 13

Ogulinia conducit vestem vi, 352 Ohe dixit Horatius vii, 62

Olei plus petit hic labor vii, 99 oleo Venafrano ipse perfundit piscem; at hic, qui pallidus affertur misero tibi caulis, olebit laternam: illud enim vestris datur alveolis, quod canna Micipsarum prora subvexit acuta, propter quod Romæ cum Bocchare nemo lavatur, quod tutos etiam facit a serpentibus Afros v, 86 sq.

Olet pelvis Falernum s. Falerno vi, 431 laternam oleum v, 87 olentis sacci xiv, 269

Olfecisse lucernas vii, 225

Olida præsepia viii, 157 olido fornice xi, 170

Olim debuerant migrasse iii, 163 dices xiv, 225 prodigio par est cum nobilitate senectus iv, 96 contemnerat famam vi, 90 quid moneatis veteres amici vi, 340 domestica febris ix, 17 dabat qui fasces — nunc cet. x, 79

Oliva densa canet mons xiv, 145 Olivæ Pisææ ramus xlii, 99

Ollæ grandes fumabant pultibus xiv, 171

Oluscula ponebat focis xi, 79

Olynthi emtor xii, 47

Ombos et Tentyra ardet adhuc immortale odium, quoniam diversa colunt numina xv, 35 sq.

Omen ingens triumphus habes iv, 125

Omenta alba porci xlii, 118

Omnis arbor iii, 15 pergula xi, 136 omne legati ix, 88 omni damno membrorum major dementia x, 232 ab omni quærit x, 253 omni custode et cura potentior natura x, 303 arte libidinis xi, 172 Sabina intactior vi, 163 omnia novit iii, 77 Romæ cum pretio iii, 183 nunc contra ix, 12 omnia qui dabat olim x, 79 vidit eversa x, 266 tunc, quibus invidas xi, 110 hæc eadem facere xi, 176 fiunt talia xii, 22 omnibus in rebus numera quinque sestertia ix, 42

Onerosa pallia vi, 236

Onus jacturæ merget te xlii, 8

Opaci Tagi lii, 54

Operæ pretium est, s. operæ est cognoscere vi, 474 pretium grande

faciat xii, 127. pretium grande est, ut possis xiv, 281. pretium inde mihi nullum ix, 28. operas s. operam dedit pectine vi, 388.

Operatur janua festa lucernis xii, 92.

Operit quos glacies iv, 42. operitur festa janua lucernis xii, 92. operito horto cum nemo viveret vi, 18. operitis oculis bilem substringit vi, 433.

Opici mures iii, 207. Opicæ amicae vi, 455.

Optimam animam exhalasset x, 281. Opobalsama quæ tibi spirant collo ii, 41.

Oportet habere xiv, 207.

Oppia est sive Catulla x, 323.

Oppida per cuncta viii, 129. tota canem venerantur, nemo Dianam xv, 8.

Opponunt te moribus tempora ii, 89. opposuit natura Alpemque nivesque x, 152. opponere quod famæ possis ix, 86. appositio gutto tegit inguina xi, 158. oppositis lancibus perituram arcessere summam xi, 18.

Oppressa secura senectus Principis x, 75.

Ope — ope et auxilio xiv, 183. opem conferret nullam xii, 33. opes ut crescant x, 24. nimias posebat x, 105. fregit xiv, 93. miratur xiv, 120. opibus provocet unus patricios i, 24. in magnis plumaque paterna vi, 86. magnis dormitur in urbe iii, 235. consumtis viii, 185. his nunquam cara est annona veneni ix, 100.

Opsonia admissa spectant Patres iv, 64. rancidula xi, 134.

Optas hoc solum pallidus x, 180. optat populus duas tantum res anxius, panem et Circenses x, 80. ornari vi, 487. nimios honores x, 164. optat mater formam pueris cet. x, 280. optabunt ergo nil homines? si consilium vis, permittes expendere numinibus cet. x, 346 sq. locupletem podagram pauperes xiii, 96. optes ergo, votumque feras miserabile cet. iii, 276. eloquium ac famam Ciceronia incipit optare, et totis Quinquatribus optat x, 115. optantibus ipsis evertere domos Di x, 7. optari faciem vetat Lucretia x, 203. optata toties gloria x, 187. tonitrua v, 117. optandus maritus vi, 211. optandum quid confert purpura major (al. majus) i, 107. quid foret, ignorasse fateris Sejanum x,

103. optandas febres provida Campania dederat Pompeio x, 284.

Optimus, v. Bonus.

Opus magna mentis vii, 66. opera hæc Principis viii, 224. operum lex vii, 102.

Opus non est abortivo vi, 268. est censore, an haruspice nobis ii, 121. est clamore, ut sentiat aëris x, 215.

Oracula cessant Delphis vi, 555.

Orator uterque perit eloquio x, 118. vehemens xi, 34. maximus vii, 193.

Orbis totus nunc habet Athenas Graias et nostras xv, 110. unus non sufficit Pellæo juveni x, 168. diversis partibus iv, 148. orbem cum sarmianimum laceraret Flavius ultimas iv, 37. Lacedæmonium pytismate lubricat xi, 173. totum sibi poscit xiv, 313. peregit jam salutatrix turba v, 21. victum ulciscitur luxuria vi, 293. spatiosum colligat mæro testa iv, 182. tantum coronæ magnæ x, 40. in orbem volvitur comas vi, 496. orbe novo aliter vivebant cæloque recenti homines vi, 11. toto secunda facies x, 63. Assyrio ii, 168. orbes latos sustinet ebrii xi, 122. orbibus de tot pulchris et latis et tam antiquis una comedunt patrimonia mensa i, 137.

Orbita culpæ monstrata trahit xiv, 37.

Orbus — orbi divitis testamentum iv, 19. vi, 548. orbi tigride pejor vi, 270. orbi, Paccius et Gallita, sentire calorem si cæpere cet. xii, 99. orbem lautissimus iii, 221. orbi dudum vigilantibus iii, 129.

Orcadas modo captas ii, 162.

Orchestra posita est vii, 47. orchestram similem videbis et populum iii, 178.

Ordo comitum longissimus iii, 284. ordinis in parte extrema sedentes vii, 44. ordine pulchro rerum distinguitur dies i, 127. ordinibus tot premit caput vi, 592. ordinibus bis septem quam summam dignatur lex Othonis xiv, 324.

Orestes scriptus i, 6. nunquam cantavit in scena viii, 220. matrem occidit Deis auctoribus et ut cædem patris ulcisceretur viii, 215 sq. sororis in manibus Eumenidam vultu terretur et igni xiv, 265.

Orexis surgit hinc xi, 127. orexum rabidam facturus vi, 428.

Organa semper in manibus vi, 380.

Orgia talia coluerunt Baptæ secreta tæda ii, 91

Origo malæ mentis penes te xiv, 236 originis hujus gaudia longa feras viii, 46

Ornamentum abaci iii, 204 ornamenta vetera deorum iii, 218

Ornate focos xii, 85 ornatur lauro collega viii, 253 ornata macellis nullis fercula xi, 64 janua et postes lauro vi, 79 fores vi, 227

Ornatum omnem corporis exuet x, 321

Ornos quantas jaculetur Monychus i, 11

Oro, quid dicam ix, 67 oro, paumper attendas x, 250 orandum est, ut sit mens sana in corpore sano x, 356

Orontes Syrus iii, 62

Ortu luciferi viii, 12

Oryx Gætulus xi, 140

Os — oris artificis halitus x, 238 ore porrigat trientem iii, 267 pleno turget sacculus xiv, 138 pleno volat x, 232 uno conclamant vii, 167 in tuo semper illa sententia versetur xiv, 205 ora stulta porrigat maritali capistro vi, 43 incerta manantia fletu xv, 137 super ora ingenti curret Liburno iii, 240 ora siccam lucernæ lambentibus canibus viii, 85

Os — ossa exacta medullis viii, 90 hiantia ruptis genis xv, 58 corrosa xv, 80 præter ossa majorum rapitur carpento viii, 146

Osci, Opsci, Opici iii, 207

Oscula quarum non metuat pater vi, 51 mollia (eunuchorum) vi, 267 jactare iii, 106 blanda jactare rhedæ iv, 118 ad oscula consurgit erecta planta vi, 507

Osiris corruptus popano vi, 541 Osiri invento quod clamat populus viii, 29

Osses mannbria cultellorum xi, 134 manus nigri Mauri v, 53

Ostendis si nullum tam detestabile factum xiii, 127 ostendit maribus puellas Pyrrha i, 84 tuum ventrem, Britannice vi, 124 ostendas melius, cogitur cet. xiii, 215 nitidas columnas xiv, 60 ostendens vacuam sellam i, 124 perituro hosti effligem Martis xi, 107 læta Clitumni pascua sanguis xii, 13 Prætori excussos dentes xvi, 10 non una cicatrix consuto vulnere crassum linum iii, 151 longum aurum nudis

cervicibus vi, 589 pictos vultus viii, 2 mediam anguem Fortunæ x, 53 frens lecti caput aselli xi, 97 ostenditur tibi nullus quadrans vii, 9

Ostia Ponti iv, 43 Nili xiii, 27 ad Ostia et Balas currunt xi, 49 Ostia mitte viii, 171 Ostiæ portus xii, 75 sq.

Ostia jauge ix, 105

Ostiensis portus descriptio xii, 75 sq.

Ostrea Circeæ, Luctina, Rutupina iv, 140 Gaurana centum cœnet viii, 85 grandia mordet vi, 302 ad ostrea et Balas currunt xi, 49

Otho occidit Galbam et necem sibi conscivit ii, 104 Othonis pathici gestamen speculum ii, 99 Othonis lex theatralis quam dignatur summam bis septem ordinibus iii, 155. xiv, 324 Othoni vano, qui nos distinxit, sic libitum iii, 159 formidatus civilis vi, 550

Otia magna cœli vi, 304

Ovanti patriæ viii, 28

Ovem Canusinam vi, 150

Oves conductas custodit in agro i, 108

Ovili antiquo proxima vi, 529

Ovo dimidio constrictus s. constructus cammarus v, 84 quam primum rupto gustaverat prædam progenies xiv, 85 ova reddunt columbæ iii, 202 grandia tortoque calentia fœno adsunt ipsæ cum matribus xi, 71 ovis infelicibus nos viles pulli nati, tu gallinæ filius albæ xiii, 142 centum se lustraverit vi, 518 Ovis et inchoata cœna, et constructa cœnataque fercula, reliqua v, 84

P

Pacellus (Orphitus) xii, 99 Pacci Alcitheon vii, 12

Pactam tibi junctamque vi, 200

Pactolus arena rutila volvit aurem et Tagus xiv, 209

Pactum, conventum et sponsalia vi, 25

Pacuvius Hister, heredipeta famosus ii, 58. xii, 111 sq. 115—130

Pæan, parce, Amphion clamat; sed Pæan contrahit arcum vi, 172 sq.

Pædamate, v. Pitismate

Pæne perit vi, 563 nuda cathedra i, 65

Pænula stillaret nimbo v, 79
Paganum contra citius possis falsum producere testem, quam contra fortunam armati xvi, 33
Pagina millesima surgit vii, 100
 longa atque insignis honorum x, 58
Pago toto si me landet vicinia xiv, 154
Palæmon doctus vii, 215, 219 *Palæmonis* artem vi, 452
Palam fient ista ii, 136
Palatii spoliū affectare campo *Bebriaci* ii, 106 *magni scurra* iv, 31
palatia secreta Matris advectæ ix, 23
Palatino cubili præferre tegetem vi, 117
Palato in solo quibus vivendi causa xi, 11 torpente non eadem vini atque cibi gaudia x, 203
Palfurio si quid credimus et *Armilato* iv, 53
Pali vulnera, quem cavat assiduis audibus scutoque lacescit vi, 247 ad palum gemat uxor *Asyli* vi, 267
Palla scissa x, 262
Palladium ex incendio ædis *Vestæ* servavit *Metellus* iii, 130
Pallante et *Licinis* plus possideo i, 109
Pallet sic (adulter coitu) ut nudis preessit qui calcibus anguem i, 43
 aperta agna vi, 392 *fenensis auctor* xi, 48 *pallere* tunc utile multis vii, 97 ad omnia fulgura xiii, 223 morbo utroque ii, 50 *pallentis personæ* hiatum iii, 175
Pallia onerosa jactat vi, 236
Palliatæ fabulæ i, 3
Pallidulus Brutidius x, 82
Pallidus caulis v, 87 *Ajax* surgis vii, 115 optas x, 189 *pallida labra* x, 229
Palliolo nullo cultam iii, 95
Pallor miseræ magnæque amicitiae in facie eorum sedebat iv, 75 *pallorem ac maciem* xv, 101
Palma plurima fervet equo viii, 58
palmae umbrosæ vicina *Tentyra* xv, 76 *virides, scalarum gloria*, ut tibi lasso figantur vii, 118 *palmam æquat virtus natalibus* vi, 323 *dubiam facientia* xi, 179
Palma plana faciem contundere xlii, 128 *palmas præbere Luperco* ii, 142 *palmae virides, scalarum gloria, signum victoriæ* vii, 118 *palmae umbrosæ* vicina *Tentyra* xv, 76
Palmes stratus humi viduas desi-

derat nimos viii, 78
Palpat enim munere i, 35 *palpetur* quamvis tota nocte nervus x, 206
Palphurio et *Armillato* iv, 53
Palpitet super illam iii, 134
Paludatis ducibus vi, 400
Palus Pomptina iii, 307 *paludes Minturnarum* x, 276
Pampæ (excurs. ad loc.) vicus vicinus *Tentyris* xv, 76
Pana et *Circenses* optat populus x, 81
Pandit ubi *Tabraca* umbriferos saltus x, 194 *pande* totos sinus i, 150 *panditur* ultra gremium xiv, 327
Panis tener et niveus mollicque sili-gine factus v, 70 *frangendus gingiva* x, 200 *mendicatus* x, 277 *frusta* non omnia cæreuli mucida consumere sustinet xiv, 128 *panem vix fractum, solidæ jam mucida frusta farinae, quæ genuinum agitent, non admittentia morsum* v, 68 *Panem* et *Circenses* optat populus x, 81 *panem* (lacte asinino madidum) et pressum in faciem digitis extendere ii, 107 *quæramus aratro* xiv, 181 *quanto mormure porrexit alius* v, 67 *pane parato, intacto et stricto* v, 169 *multo tumet facies* vi, 462
Panni viridis eventum xi, 196 *velantes inguina* xiv, 300 *panno* in tenui rara facundia vii, 145 *pannis* tuis circumspecte præconem viii, 96
Panniculus bombycinus vi, 260
Pannosus ædilis x, 102
Pansa cum eripiat, quidquid tibi *Natta* reliquit viii, 93
Papas timidus prægustet pocula vi, 633
Papillis auratis vi, 122
Pappas timidus vi, 633
Papyro multa damnosâ creceit *pagina* vii, 101 *Pharia* s. patria succinctus *Crispinus* iv, 24
Par ingenium materiæ i, 151 *an-scribis altis* v, 114 *crimen Agamemnonidæ* viii, 215 *vellus dabitur pugnanti Gorgone* *Maura* xii, 4 *adeo prima lanugo sacræ senectæ* xlii, 59 *clamor* xv, 53 *virtute atque fide* xv, 113 *rebus lætis mensura malorum* x, 98 *prodigio senectus in nobilitate* iv, 97 *parcs non sumus* iii, 104 *paribus libris æquantem sestertia* iv, 16 *elementis constare corpora* xiv, 17
Parapside multa magnaue cœnat iii, 142
Paras conventum et pactum et

sponsalia vi, 26 victum mercede xiv, 273 si quid turpe xiv, 48 parant tabernæ quinque quadringenta i, 106 arma et flammæ domibus templisque viii, 233 parat sibi secretum mimæ Fortune vi, 608 aconita pueris suis vi, 639 ire viii, 130 numerosa tabulata turris x, 105 paret quis hæc eadem, refert xi, 21 mutare tabulas xiv, 55 alta culmina villarum xiv, 88, 140 quod vendere possit xiv, 200 supplicia his xv, 129 para exempla hæc felicibus ix, 135 paratur optima domus Soræ iii, 224 arenæ vi, 251 paretur testa iv, 131 paratus laudare iii, 106 pretio majore v, 56 parato pane v, 169 flammeolo x, 333 parata jugum ferre cervicem vi, 207 esse xv, 102 vexare xiii, 108 servire xii, 106 donare ix, 49 præstare usuram ix, 7 dictare locos Cæso vi, 245 foliata mœchiis vi, 465 parati digredimur xvi, 46 paratis in statione sua lacrymis vi, 273 nondum jurare Græcia per caput alterius vi, 16 paranda lodiæ vii, 66 non una simia ejus supplicio viii, 213

Parasitus infans v, 144 jam nullus erit i, 139 parasiti pernactantis cantus xiv, 46 ejus vestis iii, 67 parasiti ignominiose tractantur a divitibus v, 1 sqq.

Paratu lauto cœnare xiv, 13

Parcæ hilares et staminis albi lanificæ meliora pensa ducunt benigna manu xii, 65 Cf. ad iii, 27. ix, 135

Parci cognatis maculis similis fera xv, 159 parce, precor, Pæan vi, 172 et messoribus istis viii, 117 parcere chartæ i, 18 lateri vi, 37 amanti vi, 208 impensæ v, 156 tunicis xiv, 287 parceret nec tibi misero xiv, 246 parcendum est teneris xiv, 215

Parcus ære minuto implet manum vi, 546

Parcus homo xiv, 112 parcam adhuc Minervam colit uno asse x, 116

Pardus, tigris, leo, nomen erit canibus viii, 36 sublimis magno hiatu xi, 123

Parentis sancti loco esse præceptorem volvere majores vii, 200 patriam monstrare nemo queat viii, 45 ante statuum triumphalem viii, 143 jura habes ix, 87 unde tibi frontem libertatemque xiv, 56 parenti Terræ viii, 267 parentes miseros trepidosque habet filius egregii corporis x, 296 nullos tunc habuere vi, 13 ip-

sos tentare x, 305 ipsi plurima fama digna sinistra — monstrant pueris traduntque xiv, 3 parentum ipsorum nobilitas stare contra te incipit claramque faciem præferre pudendis viii, 138

Parere necesse est iii, 290 imperiis xiv, 331 clienti indignatur v, 64 ni velia, pereundum erit x, 339 Hannibali solebant elephantis xii, 107

Pariat Mycale v, 141 peperit languorem cibus iii, 233 illa quam peperit vi, 633 parere quod nequeunt, tormentum ii, 138 partem adhuc uno asse colit Minervam x, 116 partes gladio vel pyxide nummos xiii, 25 parts malis tantis servantur cura majore xiv, 303 quæ sunt labore militiæ xvi, 52

Paridi Agaven vendat vii, 87 Paridem ludosque reliquit vi, 87

Paris cœperat ædificare carinas x, 264

Pariter feriant iii, 298 fugere vi, 20 repetitis clamor vi, 328 summis minimisque vi, 349 ibit vi, 576 inxerunt librarius, captores cet. ix, 109 utero gibboque tumentes x, 309

Parma qui et galea tegitur v, 154

Paropside quam multa magnaque cœnat iii, 142

Parrhasii tabulis viii, 102

Parricidarum poena viii, 213, 214. xiii, 155, 156

Para Niliacæ plebis i, 26 magna Italia iii, 171 altera audet cet. xv, 73 exigua cœnæ iv, 29 hæc Ægypti — illa cet. xv, 3 tegetis dimidia brevior v, 8 ultima vulgi viii, 44 dira xii, 26 optima sensus nostri xv, 133 pessima mali servi lingua ix, 120 maxima rerum utilium xii, 59 partis relictæ non parva mensura erat xiv, 93 alterius (sensus) damnum x, 209 partem aliquam belli ferentes (elephantis) xii, 110 ullam vitæ non attigit xiv, 106 cicuta xiii, 186 parte in diversa xiii, 136 in extrema sedentes vii, 43 lacerti xiv, 131 magna sui nrbs tenui tibiçine fulta iii, 194 alia vii, 114, 182 in læva mamillæ nil salit vii, 159 qua parte theatri sedeat x, 213 in parte sacri Senatus esse xi, 29 parte anni servatæ uvæ xi, 72 in parte prædandi reperta pocula xi, 101 qua mundi xii, 48 de summa cœli raptum ignem xv, 85 partes inde cadant ex federe pragmaticorum vii, 123 ad partes

est mihi saepe vocandus iv, 2 partibus illis, quas animus abscondit, etiam satius est ix, 92 diversis orbis iv, 148

Parthenis lances xii, 44

Parthenio factas lances xii, 44

Parthe regi instantem cometam vi, 407

Participem secreti honesti te fecit iii, 62

Particulam minimam exiguaeque malorum xiii, 14 in particulas et frusta sectum x, 79

Partitus, gentis vitio, nunquam amicum, solus habet iii, 121

Partis discrimen subeunt vi, 502 equae tanti vi, 626 partum uxoris petimus x, 342 partu retinere maritos ii, 188

Partem est produxisse xv, 166

Parumper obstitit iv, 62 attendas x, 260

Parvulus cantharus iii, 204 Aeneas laserit aula v, 138 parvula dormisset cunis vi, 89 vela xv, 127

Parvus grex viii, 109 parva sportula i, 96 quaedam, sed non toleranda maritis vi, 184 tecta vi, 268 Scripsit vi, 564. x, 170 in cella carmina sublimis facis vii, 28 simulacra xii, 87 mensura relictæ partis xiv, 98 parvi lateris spatium vi, 504 Lares ix, 137 parvo horto xi, 78 fritillo xiv, 5 parvos heredes xii, 94 parvas domos cum frigida præberet speculca vi, 2 parvis lectis xi, 96 in armis Pygmaeus bellator currit xiii, 168 in hortis Epicuri xiv, 319 minor res hodie est iii, 28 nusquam est iactura clientis iii, 125 censu gener iii, 160 lectus Codri Præcula iii, 208 rhombus iv, 41 post est vi, 504 admiratio vi, 646 non Rubrenus antiquo cothurno vii, 72 illo hospes xi, 61 extat sacrilegus xiii, 150 fides patriæ meritis xiv, 165 igne rogi infans xv, 140 minoris res nulla constabit patri, quam filius vii, 187 emi fortasse potuit piscator quam piscis iv, 26 minori obsceno vi, 513 pondere Atlantæ urgebant xiii, 48 minorem Vestam iv, 61 humeros Corvinum viii, 4 navem factura xii, 56 minores Senonum viii, 234 eadem cupient facientque i, 148 oculi fiant vi, 146 ætate atque arte censebunt vi, 499 minora vasa frangere x, 101 minoribus Pauli s. Paulis ii, 146 præcepta hæc veteres xiv, 189 mi-

nimus sanguis in corpore jam gelido x, 317. xiii, 179 minima nocte contentos Britannos ii, 161 est iactura famæ apud molles cathedras vi, 91 minimum dormitur in lecto vi, 209 Mœdiæ peccant vi, 135 haud illud erit horum xvi, 8 minimum levium, exiguaeque malorum particulam xiii, 13 minimo a poeta et summo eadem expectes i, 14 discrimine non refert v, 128 minimas naves v, 144 sordes ediscere xiv, 124 minimis pariter summiisque eadem libido vi, 349 in rebus summiisque spectanda est mensura sui xi, 80

Pascit quot servos iii, 141 pascunt pulpa vatem vii, 98 pascentis se vultaris xiv, 80 paschitur venter legumine ix, 136 pascaris quorum odore solo v, 150 pasci pictores ab Iside quis necit xii, 28 agro Turni xii, 165 pascendum multa carne leonem vii, 76 pascendi ambo pueri ix, 67

Pascua intra tua lassos milvos ix, 55 læta Clitumnæ vii, 13

Passer (salax) dic, cui tot prædia servas ix, 54 extinctus turbavit ocellos Cynthiæ vi, 8

Passum pingue antiquæ de littore Cretæ xiv, 271

Pastor fuit primus majorum tuorum, aut illud, quod dicere nolo viii, 275 pastoris durf est hic filius xi, 161 pastores et oves poscit maritum vi, 150 pastoribus Latius unde nefas tantum ii, 127

Patella exigua feralis cœna ponitur v, 85 patellæ sunt ex facie Sejani x, 64 patellas lavat iii, 261 fragiles de monte Vaticano vi, 344

Pater Urbis ii, 126 non timeat oscula eorum vi, 51 fiat de uxore cithæredus vi, 77 Jane, respondes his vi, 394 Æthiopsis fortasse esses vi, 600 ut toties illum audiat vii, 166 ipsius cœtus vii, 289 armenti viii, 109 malo tibi sit Thersites, dummodo tu sis Eacidae similis Vulcanique arma capessas, Quam te Thersitæ similem producat Achilles vii, 269 quem misit ab incude ad rhetora x, 130 qua carne abstinuit xiv, 99 Ægæi Neptune xiii, 81 inquit, comedam sinciput nati xiii, 84 in causa xiv, 106 qui avaros felices credit, juvenes hortatur xiv, 119 et rex sorbere medicamen debet xiv, 255 tenet omne regimen census xvi, 54 jam es,

suspende foribus coronas: tollis enim, et libris actorum spargere gaudes argumenta viri.—Intra parentis habes, propter me scriberis heros, Legatum omne capis, nec non et dulces caducum ix, 84 aq. clamor juvenem excitat xiv, 191 quamvis jam tremulus caput Coranum (militem et filiam) xvi, 56 patri fasus promittere iii, 42 in gremium fundat simul tres pueros v, 143 omni altor Agamemnonides viii, 217 patri non quereris, Gradive ii, 131 res nulla minoris constabit, quam filius vii, 168 patrem patrie Roma Cloerone libera dicit viii, 244 ignem turbamque casum saturabat talis glebula xiv, 167 sabbata metuentem xiv, 96 patre vivo solis militibus datur jns testandi xvi, 52 pro patre nulla unquam cadet coturnix xii, 98 patres exclam spectant admissa opsonia iv, 64 patrum vestigia fugienda reliquos ducunt xiv, 86 patres mixtos cum sanguine Equitum lacerat hæc potio vi, 696 ad Patres occulta crimina prodixit servus viii, 266

Paterni argenti quodcumque superest, donat athletis vi, 255 paterno rure viventis eujusdam magna fama est;—vivat Fidenis, et agello cedo paterno vi, 56, 57 paterno ære ac rebus mercis in ventrem xi, 80 paterna in pluma dormisset vi, 86 patris Laribus thura dabo xii, 89

Patet unica semita tranquillæ vitæ per virtutem x, 264 patet fenestras nocte iii, 275. vi, 31 hæc depressa vi, 640 valvæ facili cardine iv, 68 patuit quando major avaritiæ sinus i, 88 patens hinc atque inde cathedra i, 66 ara Bonæ Deæ solis maribus ii, 80 calceus rupta pelle iii, 150

Pathicus amicus ix, 120 Otho ii, 99

Patine debetur Prometheus iv, 138 mensura iv, 72

Patior—pateris rem modicam xiii, 143 quæ, non rara videmus xiii, 9 patitur quem dormire i, 77 noctem lugentis amicum Pelidæ iii, 279 has penas peccandi sola voluntas xiii, 208 non patitur Tyrrhenum crescere piscem v, 96 patimur nunc longæ pacis mala vi, 202 patietur uicem nigri carceris xiii, 245 patere inde aliquid decrescere vii, 220 pati si illa potes, quæ nec Sarmentus tulisset v, 3 quod vinum nolit succida lana v, 25 non timebis dura flagra, his

epulis et tali dignus amico v, 173 lateris dolorem xiii, 230 patiens quis tam iniquæ urbis, tam ferrea, ut teneat se i, 81 pelagi et cassidis atque lagonis vii, 23 passurus gestis sequenda pericula rebus xiv, 214 passis horrenda nuper xii, 15 passos hoc nunquam in Æolio carcere x, 181 passis Panica prælia, vel Pyrrhum immanem gladiosque Molossos xiv, 161 passis dira atque immania xv, 164

Patramentes in fine oculos vii, 241

Patria vini atque ministri una atque eadem est xi, 161 vervecum crasseque sub aëre nasci x, 50 patriæ et naturæ de veneno exiguum iii, 123 nil indulsit vi, 86 idoneus xiv, 71 eventi egregius contingis civis viii, 28 hoc prætulit et pæris vi, 111 quod civem populoque dedisti, gratum est, si facis, ut patriæ sit idoneus, utilis agrorum, utilis et bellorum et pacis rebus agenda xiv, 70 amor quantus erat Deciorum in pectore xiv, 239 patrem Roma Cloerone libera dicit viii, 244 ingratis fides curta xiv, 166 patriam rhombi memoraret iv, 129 titulumque vini senectus delevit v, 84 parentis nemo queat monstrare viii, 45 obruit olim gloria pancorum x, 143 fugientibus solus ille dolor est, caruisse anno Circensibus uno xi, 52 et castra petente viro vi, 575 et nomen novæ Amphemori dicat vii, 234 patria cedamus iii, 29

Patria papyro succinctus iv, 24 patriis montibus vii, 211

Patricie gentis optimus et formosissimus (Silius) x, 222 patriciorum triscurria qui spectat viii, 190 patricias artes quis jam non intelligat iv, 102 patricios omnes opibus provocet i, 24 Patricius non patritius scribendum, ut et ficticius, latericius, novicius, edilicius cet. iii, 265

Patrimonia una mensa comedunt i, 128 centum causidicorum hinc pone, parte alia cet. vii, 118 duplicare per fraudes xiv, 229 cuncta exsuperans census x, 13 quidam non propter vitam faciunt, sed vitio cæci propter patrimonia vivunt xii, 50 crescut his fabris xiv, 116

Patroni reges ac domini appellantur a clientibus i, 126 Cf. Clientes

Patruo similes offas ii, 23 patraos efferat vi, 567 patruis tribus aconita dedit i, 168

Patulae arcae xiii, 74 patulo cum libopuls xvi, 39 patulas pelves iii, 377

Pauci dignoscere possunt vera bona, atque illis multum diversa, remota erroris nebula x, 2 reges et tyranni ad generum Cereris descendunt sicca morte x, 112 paucæ adeo Cereris vittas contingere dignæ vi, 50 paucæ ipsi velim v, 107 paucorum gloria patriam obruit x, 143 dierum vita x, 344 paucis assibus emtos calices xi, 145 numinibus contenta sidera xiii, 47 paucissima farra secantem xiv, 155

Pavent hoc sermone vi, 180 Ibim xv, 3 adulteri vi, 238

Pavidum tegit inguina xi, 158 pavidum dominum in jus trahat x, 87 turbat imago tua sacra xiii, 222 timorem xvi, 3 pavido gelantur pectore vi, 95

Pavimentum verre xiv, 60

Paulatim caluerunt i, 83 recessit vi, 19 exuit vitia xiii, 188

Paulo ante vi, 228. ix, 114

Paulum nescio quid superest xi, 47

Paulus, vel Cosanus, vel Drusus moribus esto viii, 21 Paulus conducta agebat sardoniche, atque pluris quam Gallus et Basileus vii, 143 Pauli s. Paulia minoribus ii, 146

Pavonem crudam portas in balnea i, 143 Junonis avem ut pueri laudant vii, 32

Pavore solvitur venter xiv, 190 læto vi, 238

Pauper creditur contemnere fulmina atque Deos iii, 145 materiam præbet causasque jocorum omnibus, si fœda et scissa lacerna, si toga sordidula est cet. iii, 147 sq. v, 157 hand facile emergit iii, 164 plurima non audet dicere v, 131 amicis dives tibi v, 113 quis scribitur hæres iii, 161 Ælia hunc diligit vi, 72 quando ego ero, hæc sufficiunt ix, 147 Apicius xi, 3 Ladas locupletem optare podagram non dubitet xiii, 96 pauperis quod officium hic aut meritum iii, 127 beati exempla xiv, 121 libertas hæc est, pulsatus rogat, et pugnis concisus adorat, ut liceat paucis cum dentibus inde reverti iii, 209 paupere de loro signum v, 165 pauperibus tot millibus nescit emtus miscere puer v, 61 nulla bibuntur aconita x, 25

Paupertas infelix nil habet durius in se, quam quod ridiculos homines facit iii, 152 ex quo Romana perit,

nullum crimen abest, facinusque libidinis cet. vi, 295 sana non potest cantare sub antro Pierio vii, 61 paupertatis nulla pudorem habet vi, 358 paupertatem levat attollatque propinquæ xiv, 236 paupertate ambitiosa omnes vivimus iii, 188 Paupertas mater virtutum vi, 236 sq.

Pax atque Fides colitur i, 115 pacis longæ mala patimur vi, 292 pacis et bellorum rebus agendis xiv, 72 fanum scelerare mœchus solebas ix, 23 pacem perpetuam cum tigride agit tigris xv, 163 pace plebis si licet dicere xi, 193 de pace triumphos viii, 107

Peccant minimum libidine vi, 135 quanto major, qui peccat, habetur, tanto conspectius in se crimen habet omne animi vitium viii, 141 peccet filius omnia deterius tua per vestigia xiv, 53 peccandi sola voluntas has patitur pœnas xiii, 208 finem quis posuit sibi xiii, 241 peccaturo obstat tibi filius infans xiv, 49

Pectine jam nigro et calida matura juvenia inguina traduntur medicis vi, 370 crispo numerantur chordæ vi, 382 Galli textoris male percussas lacernas ix, 30

Pectit comas et volvit in orbem vi, 496 pectere cum barbam cœperit xiv, 216 pectoris a tonsore vi, 26 pexi capilli hodie tantum propter convivia xi, 150

Pectus (in luctu) pugna cedere xiii, 127 pectore longo distendat lancem v, 80 in illo nisi si quid plus agit vi, 251 in pectore nocte dieque suum gestare testem, pœna vehemens, ac multo sævior illa, quas et Cædicius gravis invenit et Rhadamantbus xiii, 196 Declorum quantus erat amor patriæ xiv, 239 constanti pertulit vi, 93 pavido gelantur vi, 95 memori figendum et tractandum xl, 28 pectora vestra, duas non admittentia curas, se carmine solo vexant, et dominis Cyrrhæ Nysæque feruntur vii, 65 pectora, brachia, vultum crediderint genus esse cibi xv, 170 pullorum rimatur vi, 551 ferrea Vettii vii, 150

Pecudem balantem spondere sacello xiii, 232

Pecunia augere servis iii, 189

Pecunia funesta, templo nondum habitas i, 113 obscœna prima intulit peregrinos mores vi, 298 congesta

nimia cura stragulat plures x, 12
 conducta Romæ, et coram dominis
 consumitur xi, 46 aliena quas Ve-
 neres habeat, nescis xiii, 34 amissa
 ploratur lacrymis veris xiii, 134
 quantum crescit, crescit amor nummi,
 et minus hanc optat, qui non habet
 xiv, 139

Pecus et dominos clauderet spe-
 lunca vi, 4 venale Corythæ viii, 62
 ipsum infecit natura graminis xii, 41
 pecorum agrorumque capacem xi, 41
 Pedemate s. pedeumate, v. Pitis-
 mate

Pedo sic conturbat, Matho deficit
 vii, 129

Pegasus attonitæ positus modo vil-
 licus Urbi iv, 77 caballus Gorgoneus
 iii, 118

Pegma sic laudabat, et pueros inde
 ad velaria raptos iv, 122

Pejerat, atque ita secum cet. xiii,
 91 ne pejeret, exigit a quoquam
 xiii, 36

Pejor, v. Malus

Pelagus contempsit vi, 96 pelagi
 patiens vii, 33 optima vorabit i, 135
 casus xii, 17 pelago medio xii, 77
 pelago et Enro valentius fatum xii,
 64 in pelago jam est plus hominum
 xiv, 277

Pelamydum s. Pelamidum vas vii,
 120

Pelens luget Achillem raptum x,
 256 Pelea vicit Achilles xiv, 214

Pelidæ lugentis amicum iii, 280

Pellæo juveni unus non sufficit
 orbis x, 168

Pellex horrida quale fenum facit
 residens in codice ii, 57 pellice ficta
 plorat vi, 272 de pellice satus vi,
 627

Pelliculæ furtivæ aurum i, 11

Pellis—pellem deformem pro cute
 x, 192 pelle rupta calceus patet iii,
 150 pellibus ferarum sterneret torum
 vi, 7 inversis enros submovet xiv, 187

Pelluces Cretice ii, 78

Pelopea facit præfectos vii, 92

Pelvis lata olet Falerinam vi, 431
 pelves pulsari vi, 441 patulas effun-
 dere iii, 277 pelves fiunt ex facie
 Sejani x, 64

Penates Socratici xiv, 320

Pendent anabathra tigillo vii, 40
 pendebat fatum iv, 88 pendens buc-
 cula de casside x, 134 pendentis Dei
 effigiem xi, 107 præmia coxæ vi,
 321 pendente ruina dormire iii, 196

clivo recedit latus vi, 650 pendentes
 genas x, 193 pendentia vela domus
 linquit vi, 227 retia dextra viii, 204
 rara crate terga sula xi, 82

Pendere mercedem populo arbor
 jussa est iii, 15 pœnas alieni somni
 vi, 478

Penelope melius, levius torquetis
 Arachne fasum ii, 56

Penem majorem, quam sunt duo
 Cæsaris Anticatones vi, 337 legiti-
 mum agere intra viscera ix, 43

Penes te origo mentis malæ est xiv,
 226

Penetrare cryptam Suburæ v, 106

Penitus scrutante proxima macello
 v, 95 cognoscere vi, 474

Pennæ omnes subsidunt vi, 198
 pennas sumit (Dædalus) iii, 80 ma-
 didas Auster siccatur in carcere v, 101
 Cf. Pinna

Pensa meliora manu ducunt Parcæ
 xii, 66

Pensilibus plumis vehatur i, 159

Pensio clamat, posce ix, 63

Penula stillaret nimbo v, 79

Per oppida notæ buccæ iii, 35
 cuncta agmina aspiceres cet. xv, 56
 mediam noctem occurrere v, 54 mon-
 tem adversum gelidasque cucurri
 Esquilias v, 77 per humum inclinatis
 quæsitæ lacertis saxa xv, 63 per
 glaciem alto perone tegi xiv, 186
 fraudes conduplicare patrimonium xiv,
 229 per devia rura inventa lacerta
 xiv, 75 tot sæcula differt mortem x,
 248 per æquora inclusas moles in-
 trat xii, 75 hæc tormenta coactas
 divitias xiv, 135 per terram ductis
 digitis xv, 92 per tina vestigia dete-
 rius omnia peccat xiv, 53 per lacry-
 mas effundere bilem v, 159 se com-
 ponunt libellos vi, 244 per ipsam
 nulla mora vi, 333 per forum premit
 juvenes vii, 132 per aciem Poly-
 phemi evasit Ulixes ix, 65 per com-
 pita te quærit ix, 112 per mediam
 urbem audita vox xi, 112 per No-
 vium nulla mora, quin cet. xii, 111

Peragit dictata omnia v, 122 faci-
 cinus vi, 640 orbem salutatrix turba
 v, 21 conata xiii, 210 officium xi,
 114 peractum est omne mare nos-
 trum et jam defecit v, 93 peracti
 voti pœniteat te x, 6 peracto rite
 sacro xii, 86 peracta cognitione vi,
 485 vellera refertis calathis ii, 54
 peractis criminibus xiii, 238 pera-
 gendum mihi officium primo sole in

valle Qairini ii, 133

Percurram citius, quot villas possideat x, 225

Percussore cum aliquo jacentem viii, 173

Percutit fragor aurem xi, 196
pondere coxam xv, 66 percussus
caetro, Bellona, tuo divinat, ut fanaticus
iv, 124 percussus Achilles gravis
est nulli i, 163 percussa Mauro
Oceano Africa x, 149 percussum
pondere silioem iiii, 271. se igni (fulmine)
quisque cum crederet xii, 20
tenui verbere Circes xv, 21 puero
mare i, 54 percusso bove xiv, 286
percussas male textoris pectine la-
cernas ix, 30

Perda caballorum Prætor xi, 193

Perdidit infelix totum nihil iiii, 209
alter bis centum xiii, 72 Mars ga-
leam xiv, 261 perdere centum ses-
tertia i, 93 causas vivendi viii, 64
cœnam et mustacea vi, 202 oculos
ambos x, 228 nautum post omnia
viii, 97 perditus xiv, 269 quis usque
adeo v, 130. viii, 212 perditæ auda-
cia iiii, 73

Peregrina bellua iv, 127 pulpita
viii, 225 purpura xiv, 187 peregrin-
os mores vi, 298

Pereo—perit obtritum vulgi omne
cadaver more animæ iiii, 260 dignus
morte viii, 85 confians viribus x, 11
eloquio orator uterque x, 118 quic-
quid xi, 190 libraria vi, 476 pœne
vi, 568 ex quo paupertas Romana,
nullum crimen abest vi, 295 post-
quam cerdonibus esse timendus cœ-
perat iv, 153 perierunt tempora ser-
vitii iiii, 124 pereat ne, donabitur
iv, 56 ne summa vii, 174 dum-
modo non, quod sedisti—et olfecisse
cet. vii, 222 sqq. pereuntem censum
fœmina prodiga non sentit vi, 362
perituri Latini cista vi, 44 hostis xi,
107 perituræ chartæ parcere i, 18
perituram arcescere summam xi, 17
perituros audio multos x, 81 pereun-
dum est x, 339

Perfectissimus horum est ii, 5

Perfert stans, quæ sedens legerat
cet. vii, 153 pertulit ignominiam viii,
209 pectore constanti Tyrrhenos
fluctus vi, 93 dictata verba vi, 392
perferat quo fremitu ictus monstratos
vi, 261

Perfidiam, fraudes cet. xiii, 24

Perfidus noster xiii, 245 perfide
ac ingratis ix, 83

Perfixit ai, cantat bene vii, 194

Perfundit piscem Venafrano v, 86
mero unguenta vi, 203 lato porticus
xiv, 66 perfusa Mauro Oceano Africa
x, 149

Pergit non reddere xvi, 40 ut
pergant ire viam illam xiv, 122 per-
gere ultra tendit x, 154

Pergula omnis ei cedere debeat
xi, 137

Perhibent ut, qui de magnis maje-
ra loquuntur iv, 17

Peribonias s. Peribonius magis in-
genue ii, 16

Periculi ratio si justa est et honesta
vi, 94 pericula mille urbis iiii, 8
summa rerum excipit viii, 249 æ-
quanda rebas gestis xiv, 314 garru-
la securi nautæ narrare gaudent xii,
82 posuere mala crudi succi xi, 76
alia nunc ac diversa noctis respice
iii, 269

Perimit tyrannos classis vii, 151

Peritus juris Apollo i, 128 astro-
rum mundique vi, 586

Perjuri capitis nullane erit pœna
xiii, 174 Perjuratorum animas et pœ-
nas xiii, 90 sqq.

Perjuria dicitur viii, 82 vendet
summa exigua xiv, 218 perjuriarum
fons irreligiositas xiii, 90 sq.

Perlege leges xiv, 193

Perluces, Cretice ii, 78 perlu-
cente ruina xi, 18

Permittit nil non sibi mulier vi,
457 permittes ipsis expendere nu-
minibus x, 247 permittas quantum,
tantum delinquere, nemo satis credit
xiv, 234

Permixture s. Permixture nautis
mare viii, 174

Permutat domos vi, 225

Permutatio similis si datur vi, 653

Perniciosa petuntur x, 54

Pernocantis parasiti xiv, 46

Pernox alea luditur viii, 10

Perone alto tegi xiv, 186

Perores in Proculus ii, 67

Perpetuus ætæternus Phœacæ v,
151 perpetua anxietas nec mensæ
tempore cessat xiii, 211 perpetuum
ver in urna vii, 206 perpetuum pœ-
nem tigris agit cum ligride xv, 164
perpetuo risu x, 83 mœiore x, 245
perpetui comites municipalis ærenæ
iii, 35

Persica regna non sufficient animo
xiv, 328

Persicus orbis lautissimus iiii,

221 Persice xl, 67

Persona dira et fœdior omni crimine iv, 15 non loqui videtur, sed ipsa mulier iii, 96 personæ pallentis hiatum in gremio matris formidat rusticus infans iii, 175 personam tristes thyrsumque tenent et subligar Aeci vi, 70 Antigones vel Menalip- pes pone viii, 229

Pertunde libellos positos tinea vii, 26 pertundite mediam venam, medici vi, 46 pertusa læna homines plurima non audent dicere v, 131

Pervenit quando ille ad te v, 62 ad te lecti sonus ix, 78

Pervia cymbæ stagna xii, 80

Pervigili toro xv, 43 pervigiles popinas viii, 158

Pervolat axe citato Flaminiam i, 60 totam urbem vi, 398

Pes argenteus xi, 123 pedem Cereris tangens xiv, 219 unum move- rat protuleratque de limine x, 30 pede mero observant sabbata vi, 159 tam dextro quid concepis x, 5 uno non altior Pygmaeus xiii, 173 ante pedes togati vii, 143 ante pedes Do- miti pone syrma viii, 228 pedibus albis venerat in nrhem (servus) i, 111 meis me porto iiii, 27

Pessimus, v. Malus

Peste et clade sub illa (Domitiano) si liceret iv, 84

Petasmencus siccus vii, 119

Petauro jactata corpora xiv, 265

Petit lectica quadrantem oentum i, 121 auxilium xv, 150 Euphraten juvenis viii, 51 absentii, 123 ve- niam vi, 535 nemo, modicis quæ mittebantur amicis v, 106 plus tem- poris atque olei vii, 99 thermas vii, 223 interiora xii, 86 collem iiii, 71 petimus conjugium partumque ux- oris x, 352 petebas quicquid a nobis ix, 114 petat Urbem a Cannis vii, 163 petente viro castra patriamque vi, 575 petitur decocta v, 50 pe- tantur nocitura toga, nocitura militis x, 8 supervacua aut pernicioxa x, 54 petitus nulla non arte locus sum- mus x, 110 a mangone xi, 147 pe- tita bellua farva gente xii, 104 pe- titos inde pentifices vi, 606 petitas a Meroë aquas vi, 527 ceras illa de nave ix, 149 petitis longe marmo- ribus xiv, 89

Petosyria (rectius Petosiria) ap- tierem cibo horam dederit vi, 581

Petulans ac ebrius iiii, 278 Taren-

tum vi, 267 hostia quatit funem xii, 5

Phæaca populum tam vacui capi- tis putavit xv, 23 Phæacum perpé- tuus auctumnus qualia poma habe- bat v, 161

Phæcasianorum deorum ornamenta iiii, 218

Phæcasium calceamentum rustico- rum, militum et sacerdotum Athe- niens. iiii, 218

Phalanges junctæ umbone ii, 46

Phalaris licet imperet, ut sis falsus viii, 81

Phalas ante consult (in Cirro) vi, 590

Phaleris gauderet equus xi, 106 læti omnes xvi, 66

Phanaticus, v. Fanaticus

Pharetram puelæ venatrix xiii, 80 pharetris Veneris macer vi, 128

Pharetrata Semiramis ii, 108

Phario aceto xiii, 85 Pharia mer- ce iv, 53 papyro iv, 24

Pharon et Nilum vi, 83 Tyrrhe- nam xii, 76

Phaselis fictilibus dare vela xv, 127

Phasma clausum Catulli viii, 186

Phiala tenet Virro inæquales be- ryllo v, 39

Phialen ad feruntur tota bona x, 226

Phidiacum ebur viii, 106

Philippi discipulo committe venam xiii, 125 (Philippus) callidus emtor Olympi xii, 47

Philippica divina famæ conspicuæ x, 125

Philomela facit tribunos vii, 92

Philosophorum tarpiter viventium mores ii, 1 sq. supercilium adduc- tum atque sublatum ii, 15

Philtia Thessala vi, 611

Phœbi balnea dum petit vii, 293

Phœnicopteras ingens xi, 139

Pholo sitiente dignum cratera xii, 45

Phrenesis manifesta est xiv, 126

Phrygia tiara vestitur bucca vi, 516 columna xiv, 307

Phrygio more supervacua cultris abscondere carnem ii, 115

Phryx aut Lycius puer xi, 147 augur et Indus conductus divitibus responsa dabant vi, 585 Phrygibus quot urnas vini Sclenus donaverit vii, 226 lætis mirabile sament (sus alba) xii, 73

Phthisis et vomicae sunt tanti xiii, 95

Piacula furtiva tragicae cervae xii, 120

Picenis æmula mala xi, 74

Picens (piscator) iv, 65

Pictor, aliptes cet. iii, 76 pictores quis nescit ab Iside pasci xii, 26

Pictura jubetur velari, quæcumque alterius sexus imitata figuram est vi, 340

Picus—a Pico numeres genus viii, 131

Pieria in arca s. umbra si quadrans tibi nullus ostendatur vii, 8 Pierio sub antro non cantare potest paupertas vii, 60

Pierides puellæ, narrate; prosiit mihi, vos dixisse puellas iv, 86

Piger ipsa mole taurus xii, 12 Bootes v, 23 pigra dolabra si lentus castra muniret viii, 248 pigris canibus viii, 34

Piget ferre xiv, 199

Pignerat Atreus lænam vii, 73

Pignus digito dedisti vi, 27 pigneribus positis ix, 141

Pila, cohortes, equites x, 94

Pilo fruticante ix, 15

Pilosas nares xiv, 194.

Pingit trementes attollens oculos ii, 94 cito facies ix, 146 picta mitra lupæ barbaræ iii, 66 pictæ Sarrana ferentem ex humeris aulæa togæ x, 36 vestis latum aurum vi, 482 testæ remis brevibus incumbere xv, 128 picta tempestate se tuetur xiv, 302 pictos vultus majorum ostendere viii, 2 pictas facies ad olida præsepia viii, 157

Pinguis torrente cloaca vernula riparum v, 105 Damasippus viii, 147 pingue passum xiv, 270 pingues lacernas ix, 28 longo frigore (rhombos) iv, 44 pinguis crura luto iii, 247 Poppæana spirat vi, 462 succina vi, 573 pinguior Hispania taurus xii, 11 pinguissimus hædulus xi, 65

Pinna Gorgonei caballi delapsa est iii, 118 præcipiti anxia venisset epistola iv, 149 pinnis sumtis eadem quærunt animalia xiv, 76

Pinnirapi et lanistæ cultos juvenes iii, 158

Pinus Gallinaria iii, 307 pinum plastra vehunt iii, 255

Pio—piandum morte nefas xiii, 54

Piperis coëmtor s. coëmti dominus

xiv, 293

Piratæ Cilicum, Capito et Numitor viii, 94

Pisææ olivæ ramus esuriens quid præstat xiii, 99

Piscator emi minoris quam piscis poterat iv, 26

Piscis cum emetur, ne nullum cupias cet. xi, 36 minoris quam piscis emi poterat piscator iv, 26 pisci deerat patinæ mensura iv, 72 piscem Venafrano perfundit v, 86 hic fluminis venerantur, illic cœruleos xv, 7 fugitivum dicere, depastumque diu vivaria Cæsaris iv, 50 Tyrrhenum non patitur cresceræ v, 96 piscibus mirandis inventis sub aratro xiii, 66 inclusis carcere nascæ xii, 123

Piso bonus v, 109

Pitismate (s. pitysmate, pedemate, pitteumate, pædæmate, pedemate, petteumate, pitylismate, pyreusmate, propysmate, pitteremate, pygismate, poppysmate Excurs. ad loc.) lubricat orbem xi, 173

Pittacon emit ii, 6

Pius—pia thura cur in carbone tuo charta soluta ponimus xiii, 116

Placant Bonam abdomine ii, 86 placabo hic nostrum Jovem xli, 89

Placentas laudo, non siliqnas et pultes xi, 59

Places tu tibi tunc curruca vi, 276 placet tibi facies iii, 135 Ursidio lex Julia vi, 38 vectari vi, 577 instaurare popinas viii, 157 placuit quis gener hic censu minor iii, 160 ponere mercedem linguæ vii, 149 non esse in corpore census, omne tenet cuius regimen pater xvi, 53 placeas ut pueris, et declamatio fias x, 167 placeat ne sibi consul x, 42 quid placeat, dic x, 338 placitum quod est xvi, 49

Placidi si rationem admittitis, edam i, 21

Plagarum strepitu acerbo gaudet xiv, 19

Planctus primos edere x, 261

Plancus, v. Rubelli

Plangentis populi derisor Anubis vi, 584 plangantur nummi majore tumultu quam funera xiii, 131

Planipedes Fabios audit viii, 191

Plantæ velocis gloria xiii, 98 planta duceris, velut ictus ab Hercule Cacus v, 125 magna calor iii, 247 erecta consurgit ad oscula vi, 507 ancipiti figens vestigia xiv, 272 plan-

lis tremulis insistere non possunt vi, 96

Plantaribus horti exigui lætum suscipit Epicurum xiii, 123

Plantas in teneas diffunditur puteus iii, 227

Planum mare postquam jacuit xii, 62 plana palma faciem contundere xiii, 128 omnia dicas iii, 96

Platani Frontonis clamant i, 12

Plaudat hic præconis filius iii, 157 plaudendum funus ducitur iratis amicis i, 146

Plaustra altera vehunt pinum iii, 256

Planus tremulo probatæ ad terram descendant clune puellæ xi, 163

Plautus, v. Rubelli

Plebeium in circo positum est et in aggero fatum vi, 588 plebeia Deciorum animæ, plebeia fuerunt nomina viii, 254 plebeia cui tympana cedunt vi, 516 plebeios calices porriget incultus puer xi, 145 a plebeis longe Megalesia vi, 69

Plebis Niliacæ pars i, 26 immensæ nimis pacis si libet mihi dicere xi, 194 plebe ima Quiritem facundum invenies viii, 47 de togata veniet, qui juris nodos et legum ænigmata solvat viii, 49

Plectit comas vi, 496

Plectro grato indulget vi, 384

Plenus fluctu alveus xii, 30 plena ipso lectica Mathonis i, 83 jam margine summi libri scriptus Orestes i, 8 domus libis genialibus iii, 187 littora multo delatore iv, 47 maxima quæque domus servis superbis v, 66 urna vi, 426 domus tunc omnis viii, 100 malis longa senectus x, 191 plenam magnis trabibus mare xiv, 276 Nerone propinquo juvenem viii, 72 pleni theatri x, 128 pleno gntto componit lintea iii, 263 ex acervo velut semper tollatur vi, 364 ore turgit sacculus xiv, 138 ore volat hirundo ad pullos x, 232 plenæ sororibus urnæ x, 242 plena fora cuncta simili querela xiii, 135 omnia gypso ii, 4 plenos utres tempestatibus xv, 20 pugnos sanguine oculorum xv, 58

Plerumque hi gradus xi, 46

Ploras victrix provincia i, 50 plorat (uxor) facta pellice uberibus semper lacrymis semperque paratis in statione sua cet. vi, 272 sq. plorant quam multi talia, dicere vix possis

xiv, 150. plorare causam dicentis amici iubet natura xv, 134 plorante gula quæ comœdia, quis mimus melior v, 168 te foris ix, 77 plorantes improba natos reliquit vi, 86 ploratur lacrymis amissa pecunia veris xiii, 134

Pluit quoties, dominus gestatur in porticu vii, 179

Pluma in paterna dormisset vi, 88 plumis Sardanapali x, 362 pensillibus vehetur i, 159

Plumbo commissa (domus Cynici) eadem manebit xiv, 310

Plus Pallante possideo i, 108 aloës quam mellis habet vi, 181 hominum xiv, 276 aliquid, quam satis est iii, 180 quid faceret, ægrotante viro vi, 388 capiunt iustitina poetæ vii, 78 quid natura conferre potest puero x, 302 quid velit ira xiii, 176 si quid agitet in illo pectore vi, 251 nil interrogo x, 72 exigit interdum dolor, quam lex ulla dolori concessit x, 315 lactis habet hædulæ, quam sanguinis xi, 68 valet fati hora benigni, quam cet. xvi, 4 pluris, quam Gallus, agebat vii, 144 porticus, quam balnea vii, 178 Decii, quam qui servantur ab illis viii, 288 quæ emuntur, magis juvant xi, 16 dimidio quod vendere possis, pares xiv, 201 in plures dabit hæc contagio labem ii, 79 plures causas subnectere iii, 815 Sophistæ uno ore conclamant viii, 167 de pace triumphos viii, 107 nimia congesta pecunia cura strangulat x, 12 plura hi faciunt ii, 45 reponit iii, 220 tulisti ix, 39 dolia linit ix, 59 domi fragi xiii, 57 venena non miscuit ullum mentis vitium, quam cupido census xiv, 173 Plurimus hic æger moritur vigilando iii, 232 plurima sunt, quæ cet. v, 130. xiv, 1 dixit iv, 119 palma cui fervet viii, 58 propter ix, 118 sunt juvenum discrimina x, 196 fana testantur votiva tabella xii, 28 in frusta sectum xv, 78 vitia panlatim exiit xiii, 187 plurimum intererit, quibus artibus filium instituas xiv, 73

Plutem servare Cleanthas iubet ii, 7

Pluton torvus nondum sortitus triaste imperium cum Sicula conjuge xiii, 50

Pluvia—a pulvia quem tegula summa tuetur, ultimus ardebit iii, 302 de pluviis aut æstibus locuturi (cum

tyranno) fatum pendebat amici iv, 87

Pocula extra stantem caprum i, 76 torques saucius v, 20 ex electro et gemma v, 37—42 ad ea Virro gemmas transfert a digitis v, 42 tibi cursor Gætulus dabit cet. v, 52 quando propinat Virro tibi, sumitque tuis contacta labellis v, 129 prægnatet timidus pappas vi, 633 magnorum artificum frangebant miles xi, 102 ibi communia viii, 177 inter media cæsi patris ultor viii, 217 gemmata cum sumes, aconita time x, 26 veteris templi grandia qui tollunt adorandæ rubiginis, et populorum dona xiii, 148. Cf. Calix, Cyathus, Phiale.

Podagram locupletem optare xiii, 96

Podice levi mariscæ cæduntur ii, 12

Podium—omnibus ad podium se c tantibus ii, 146

Pœmata ridenda male, quam te, divina Philippica x, 194

Pœna præsens luxuriæ morbi et mors i, 142 ne crimen sequatur metuens xiii, 90 nullane erit perjurii capitis fraudisque nefandæ xiii, 175 magna debetur violato cadurco vi, 537 data hæc diu viventibus, ut renovata semper clado domus multis in luctibus, inque perpetuo mœnore et nigra veste somescant x, 243 vulturis atri, nec rota, nec Furis, nec saxum xiii, 51 vehemens ac multo sævior illis, quas et Cæditas gravis invenit, ant Rhadamanthus, nocte dieque suum gestare in pectore testem xiii, 106 gaudebis amara nominis invisi xiii, 347 hæc caruit Lentulus x, 267 genus scelori invenies xv, 130 pœnas dat cæsius cet. iii, 279 ne victus exigat Ajax, quam timeo x, 84 metuet, quascunque maritis iratis debet (al. maritus exigit iratus) x, 313 has exegit gloria tetes optata x, 187 has patitur peccandi sola voluntas xiii, 208 alieni pendere somni cogitar vi, 478 pœnis justia illos afficiunt verbera viii, 268

Pœnitet sero galeatum duelli i, 170 pœnituit multos vanæ sterilitate cathedræ vii, 203 pœniteat ut te non coactus votique peracti, quid tam dextro pede concipis x, 6

Pœna milite nisi portas frangimus,

actam nihil est x, 155

Pœta a summo minimoque eadem expectes i, 14 pœtæ intestina plus capiunt vii, 78 sententia illa semper in ore tuo versetur, Dis atque ipso Jove digna: unde habeas, quærit nemo, sed oportet habere xiv, 206 Pœtæ fabulas suas vendunt munerariis vii, 87 celebres notique cum jam balneolum Gabiis, Romæ conducere furnos tentarent vii, 3 pœtas Augusto recitantes mense iii, 9 Pœtarum multitudo i, 17, 18 egrorum descriptio vii, 53 sq. secessus in sylvis et antro Pierio vii, 57 sq. paupertas vii, 58 sq. 62 sq. fabulæ, commenta et descriptiones ridentur i, 81 sq. ii, 81, 130 sq. iv, 24 sq. vi, 59. ix, 63 sq. x, 246, 314. xii, 23. xiii, 84 sq. 76 sq. 112 sq. xiv, 240 sq. 260 sq. Cf. Vates.

Pœtica si quando surgit tempestas, omnia fiant talia et tam graviter xii, 23

Pol est honestas v, 10

Pollenies et Proculus ii, 66

Pollice ceu ducat mores teneros vii, 237 verso quemlibet occidunt populariter iii, 36

Pollicitus quæ, scis ix, 74

Pollineas et Proculus ii, 66

Pollio an deberet Capitolinam sperare queream et fidibus promittere vi, 287 quanti doceat lautorum pueros, tenta vii, 176 Creperius non erat miserabilior hac facie ix, 7 dâgitundo mendicat xi, 43

Pollitas et Proculus ii, 68

Polluit se non jugulo Electræ viii, 318 pollutus concubitu adulter ii, 30

Polyæti aliquid præclarum iii, 217 multus ubique labor viii, 109

Polyphemus ac Antiphates trephillaris xiv, 20 Polyphemi lata acies, per quam solers evasit Ulixes ix, 64

Polyxena scissa palla x, 262

Poma, quorum solo pascaris odore, ubi dari jubebit Virro, qualia perpetuus Phæacum anctummas habebat, credere quæ possis subrepta severibus Afris: tu scabie frueris mali, quod in aggerem rodit, qui tegitur palma et galea v, 150 sq. pomis timere furem vi, 18

Pomeria intra natis salibus vehemens ix, 11

Pompa omni bellorum x, 281

Pompeius sævior illo (Crispino)

tenui jugulos aperire susurro iv, 110 Pompeio dederat Campania febres optandas, sed multæ urbes et publica vota vicerant. igitur fortuna ipsius et Urbis servatum victo caput abstulit x, 288 sq. Pompeios quid evertit x, 108

Pomptina (al. Pontina et Pontina) palus et Gallinaria pinus quoties armato tutæ custode tenentur iii, 307

Pondere quanto percussus signent et lædant silicem iii, 271 quanto galeæ curvetur vi, 262 quo Tydides percussit coxam Æneæ xv, 66 sine pondere terram, et tenuem umbris Ili (date) vii, 207 pondere minori Atlanta urgebant sidera contenta panceris nummis xiii, 49 pondera maioris gemmæ non sufferre queat i, 29

Pono vexillum media Subura x, 156 tot altaria pro ejus reditu xii, 94 ponit sibi totos apros i, 141 præsidium ubique galeatum attonitis viii, 238 ponimus pia thura in carbone tuo charta soluta xiii, 116 ponunt hic noctibus lecticæ vi, 309 Cosmetæ tunicas vi, 476 mox et præputia xiv, 99 ponebat oluscula focis xi, 79 ponebant farrata catino xi, 109 posuit natura accleri huic nomen a nullo metallo xiii, 30 quis sibi peccandi finem xiii, 241 modum pauperum vi, 359 posuere monilia toto collo ii, 85 mala pericula crudi succi xi, 76 ponas inter majores ipsum Promethea viii, 133 quæ prima, aut ultima ix, 81 ponat inter munera naturæ x, 358 ponamus nimios gemmitus xiii, 11 ponant qui omnia in Fortunæ casibus xiii, 86 pone Tigillinum, tæda lucebis i, 156 ad Trebinna v, 135 sagittas vi, 172 crucem servo vi, 219 parte alia cet. vii, 114 hos (mores) ante effigies majorum tuorum viii, 22 frena modumque iræ et avaritiæ viii, 88 hinc palpit, inde gladios finge viii, 195 syrma ante pedes Domitii viii, 228 domi lauros x, 65 domum, servos cet. xi, 189, 190 seram, cobihe vi, 247 ponere gemmas in vaginæ fronte v, 45 cogit v, 73 cognatis lardum natalitium xi, 84 mercedem linguæ vii, 149 ponte lacernas Cæditio xvi, 45 ponitur tibi cammarus constrictus dimidio ovo v, 85 hinc præda cubili xiv, 83 ponere foris v, 126 ponentur amicis vilibus

ancipites fungi v, 146 ponatur calculus ix, 40 poni vobis non eadem vina v, 51 positus urbi modo villicus iv, 77 strata longaue cathedra ix, 52 posita luditur arca i, 90 corona provocat Saufeia ancillas lenonum vi, 320 tiara miles arma talit x, 267 orchestra cathedris vii, 47 positum est fatum plebeium in circo et in aggere vi, 588 posito fuso villica legit asparagos xi, 69 diademate falcem sumisit Saturnus xiii, 39 positos libellos tineæ pertunde vii, 26 positas moles per æquora inclusa xii, 75 coronas a rege antiquo xiii, 149 positus aratrix audiret vulgus ii, 74 Volsiniis inter juga iii, 191 armis scaphium sumitur vi, 264 mensis ad templa et compita xv, 42 pigneribus ix, 141 ponendum te censes extra communia xiii, 141 aliquid discriminis inter nnguenta et corium xiv, 203 ponendi nummi ad vigilem Castora xiv, 260 ponenda præmia sumas iii, 56

Pons nusquam (ubi mendices) v, 8 Æmilius se præbeat tibi vicinum vi, 32 a ponte satelles iv, 116 de ponte aliquis xiv, 134

Ponti regem transeo x, 273

Ponti torpentis ad ostia iv, 43 pontum et subterranea regna ii, 150

Pontia clamat, feci vi, 638

Pontica medicamina vi, 661 Ponticus serpens xiv, 114

Pontice, quid stemmata faciunt viii, 1, 75

Pontifici summo (Imp.) destinat hoc monstrum iv, 46 pontifices Salios vi, 604

Popano tenui corruptus Osiris vi, 541

Popina tu magna legatum quære viii, 172 popinæ calidæ vulva quid sapiat xi, 81 popinas pervigiles instaurare viii, 158 ante earum ostia vela erant oppansa viii, 168

Poplitibus quanta sedeat vi, 263

Poppæana piangia spirat vi, 462

Poppysma crebrum roganti vi, 584, xi, 173

Populariter occidunt quemlibet scdm libet verso pollice vulgi iii, 37

Populus modo victor ii, 73 qui sequitur, magno premit agmine lumbos iii, 244 victori quod postulat, aurum vii, 243 mos viliæ xiii, 142 quod clamat, Osiri invento viii, 29 dem, si Nurtia Tusco favisset,—Se-

janum diceret Augustum x, 74 hunc egregium putat acquirendi artificem xiv, 115 Romanus quantum sub Tatio arabat xiv, 160 nullus apud tragicos facit scelus xv, 31 nobilis ille, quem diximus cet. xv, 113 populi victoris in urbe quæ nunc sunt ii, 169 frons durior hujus viii, 189 alterius occasio rapienda cet. xv, 39 plangentis derisor Anubis vi, 534 totius annus expectandus xvi, 43 populo omnis arbor mercedem pendere jussa est iii, 15 minantur plaustra iii, 256 libera si dentur suffragia, quis tam perditus cet. viii, 211 adoratum caput ardet x, 62 ipsi non ignoscas viii, 189 et urbi nota res x, 341 in quocumque videas Catilinam xiv, 43 et patriæ quod civem dedisti, gratum est xiv, 70 mirante hanc vestem peroras ii, 67 pro populo faciens ix, 117 populum gregibus comitum premit i, 46 et orchestram similes hic videbis habitu iii, 178 Phœacæ tam vacui capitis xv, 23 in populum trahere dispersos xv, 161 per populum et famam nigros efferre maritos iii, 72 populorum dona xiii, 148 populos regenti iv, 83 Æthiopum x, 150 aspiciamus, quorum iræ non sufficit occidere aliquem xv, 169 in populos isse Niphatem vi, 410 populis his digna supplicia xv, 130

Porcæ teneræ abdomine placent Bonam ii, 86

Porci unius scabie et porrigine cadit totus grex in agris ii, 80 candiduli tomacula divina voveas x, 365 omenta alba in carbone ponimus xiii, 117 porcum Sylvano cedere vi, 447 porcis senibus indulget clementia (Judæorum) vi, 160 cum remigibus grunnisse Elpenora xv, 22

Porrigine unius porci grex totus cadit ii, 80

Porrigit ora capistro vi, 43 Fortuna hos domibus altis vi, 607 calices puer xi, 146 oro trientem iii, 267 se aurea tunica de faucibus viii, 268 panem murmure v, 67 quicquid illa vi, 632 bibendum, quicquid erit vi, 598 Calenum i, 70 porrecta brachia, quæ pelago currunt medio xli, 76

Porro quod officium pauperis iii, 136 utile vi, 240 sæcundior vester labor vii, 98 multos vides xi, 9

Porrum sectile quis tecum comedit auctor iii, 293 et cæpe nefas violare

xv, 9 porri sectivi fila numerata xiv, 133

Porta me excipiat xvi, 3 Syenes mittit dentes xi, 124 portæ Iduæ incola Syrophœnix viii, 160 quot Thebarum xiii, 27 portarum claustra prodita laxabant tyrannis viii, 261 una clave teneri xv, 158 portas sollicitas imitatur janua in ferata domo vii, 42 frangimus Pæno milite x, 155 ad portas excipit ruitores vi, 409 portis centum Thebe jacet obruta xv, 6

Portenta qualia Ægyptus colat xv, 2

Porthmea tetrum horret iii, 266

Porticus, in qua gestetur dominus, quoties pluit vii, 178 tota vestitur tabellis xii, 101 perfusa luto xiv, 66 porticibus quantis jumenta fatiget iv, 6 disponat avos vi, 163 porticibusne tibi monstratur fœmina voto digna tuo vi, 60

Portio quota fœcis Achææ iii, 61 brevissima vitæ ix, 128

Porto me pedibus meis iii, 28 portas crudum pavonem in balneis i, 143 portat servulus tot res recto vertice iii, 252 axis saxa iii, 257 aquas a Meroë vi, 528 vascula paucæ argenti x, 19 Gætula belua ducem luscum x, 158 portante funus Hectore x, 260 portatur servus eodem curru x, 42 portandum ad busta cadaver iii, 32

Portorium redimere iii, 31 sq.

Portus conducere iii, 31 quos natura dedit xii, 78 aspice xiv, 275

Poscis cum, ais, improbus es; sed pensio clamat, Posce ix, 63 poscit jam aquam Ucalegon iii, 198 sulfura calix v, 48 mercedes viii, 246 falso nomine i, 98 sortes i, 82 collyria vi, 579 ferrum vi, 624 nimias opes x, 105 librum iii, 42 æra meretrix vi, 125 maritum pastores et oves vi, 149 totum sibi orbem xiv, 313 in quantum sitis atque fames xiv, 318 poscimus solum, ut cet. v, 112. vii, 71 dum poscimus sarta cet. ix, 129 poscas ut aliquid voveasque x, 354 aliquid v, 65 posce Latine, cum posces xi, 148 ocys aliquid lignorum vii, 24 fortem animum x, 357 vitem libello xiv, 193 poscentibus assem pueris xiv, 208

Posides apado vincebat Capitolia nostra xiv, 91

Possideo plus Pallante i, 108 possidet quot jugera iii, 141 quot vil-

las, quo tondente mihi juveni barba sonabat x, 225 possideat Pacuvius, quantum rapuit Nero xii, 129 possederis si solus tantum culti agri, quantum sub Tatio populus Rom. arabat xiv, 159

Possum non ferre Græcam urbem iii, 60 nec possum, nec volo funus promittere patris iiii, 44 potes si avelli Circensibus iii, 223 si illa pati v, 3 si omnia ferre, et debes v, 171 ferre dominam salvis tot restibus vi, 30 vix ferre xiii, 14 possum tantum artes hujus vi, 596 poterant quibus ignoscere illorum manes xv, 105 possis honestius tremere v, 10 ignavus haberi iii, 372 inde epulum dare iiii, 229 quæ credere subrepta v, 162 quod ipse tibi dare x, 363 hæc non facere quinque diebus continuis xi, 206 ut Stentora vincere xlii, 112 vix dicere, quam multi talia plorant xiv, 160

Post hunc (aprum) tradentur tabera v, 116 hunc quæ vixerat x, 272 hæc minores censebunt vi, 499 te sella vii, 142 duos menses vi, 15 terga jam reliquit sexaginta annos xlii, 16 hæc vitem vertice frangebat viii, 247 hæc longa tibi vitæ tempora dabuntur xiv, 158 hæc tabulas mutare parabis xiv, 55 hæc tristis de nobis sententia fertur ii, 62 quem (boletum) nil amplius edit v, 148 minor est, credas aliam; a fronte cet. vi, 504 ipsam an sit victurus vi, 508 simbos et fulmina vii, 163 omnia perdere nautum viii, 97 cuncta novissimus exit annulus xi, 42 meritum sane mirandum xii, 124 finem auctumni xiv, 190 herbas et animalia xv, 99 damnum temporis et spes deceptas ix, 126

Posteritas quod addat moribus nostris, nil erit ulterius i, 148 Hirpini, venale pecus viii, 62

Posthac multa contingere virga viii, 7 cogetur vii, 18

Postes orrentur et grandi janna lauro vi, 79 loquentur ix, 104 postibus coronam nocte vi, 52

Posthume, vetus est cet. vi, 21

Postquam veneris xlii, 161 siluit iiii, 303

Postremo etiam mores timeret xi, 91

Postulat populus aurum victori vii, 248

Postume, vetus est cet. vi, 21, 26

Potat ipse diffusum capillato con-

sule v, 30 potatis vos aliam aquam v, 52 potate subrepti Falerni, pro populo faciens quantum Saufeia bibebat ix, 116 potanda ferens infantibus ubera magna vi, 9

Potens matrona i, 69 hujus vel una ratio est, ne cet. xiv, 39 potentior natura omni cura x, 308

Potentia miranda occulti fati est Tullius vii, 200 quosdam præcipitat subjecta magnæ invidiæ x, 56

Potestas æqua Dis laudatur iv, 71 Fidenarum Gabiorumque esse x, 100

Potio hæc torquet vi, 624

Potiores Herculis ærumnas credat x, 360

Potius libeat i, 19 cantet, quam pervolet urbem vi, 398 utinam his nugis dedisset cet. iv, 160 hic vii, 181

Præbet palmas agili Luperco ii, 142 caput venale sub hasta iiii, 33 materiam causasque jocorum iiii, 147 bos collum cultris x, 270 spelunca domos vi, 3 alas jam vellendas xi, 157 caput pulsandum v, 172 manum vati crebrum poppyssa roganti vi, 584 facilem aurem v, 107 tibi vicinum se Æmilias pons vi, 32 præbenda est gladio cervix x, 345

Præcedit te xlii, 108 quatuor annis xlii, 58 præcedant ipsas illi (mores) te Consule virgas viii, 23 præcedentia longi agminis officia x, 44

Præceps immane ruinæ x, 107 fugit in exilium x, 160 præcipientem ire iiii, 129 rapit ambitus atque libido viii, 135 præcipiti pinna anxia venit epistola iv, 149 in præcipiti omne tetit vitium i, 149 præcipientes feruntur vi, 649 curramus x, 86

Præcepta magna, sacri quæ dat libellis victrix fortunæ sapientia xlii, 19 hæc illi veteres minoribus xiv, 189 Zenonis melius nos monent xv, 107

Præceptori regula verborum constet, legat historias cet. vii, 230 sq. præceptorem parentis loco esse voluere vii, 209

Præcipit mitem animum et mores — an scire docet xiv, 16 amorem magni census xiv, 227

Præcipitat quosdam potentia x, 66 cursum xv, 78 præcipitare (in mare) volens pulcherrima xii, 38

Præcipue iiii. 59. vii, 109. ix, 119

Præcipuus est horum vi, 557 honor vi, 532 præcipuam ceram iv, 19 præcipulis sordibus xlii, 220

Præclara quæ et prospera tanti, ut rebus lætis par sit mensura malorum x, 97 jaspis v, 42 præclarum aliquid Euphranoris iii, 217 præclaro nomine insignis viii, 31

Præco nec loquatur vi, 489 præconia nitidi filias iii, 157 præconem circumspecte pannis viii, 96 a præcone vocari i, 99 præcones fieri nec turpe putarent vii, 6

Præcordia sudant culpa i, 167 senis preasit vi, 621 nullis aut levis causis flagrantia xiii, 181 quibus finxit Titan-tuto meliore xiv, 35

Præda caballorum Prætor xi, 193 cubili ponitur xiv, 82 prædam gustaverit primum rupto oro xiv, 85 recentem servabat hyems iv, 58 prædardum in parte reperta pocula xi, 101

Prædia tot Apula cui servas ix, 54 Prædives Licinus xiv, 305 Seneca x, 16

Præde caballorum Prætor xi, 193 Præfecti (Urbi) anne aliud tunc (quam villici) iv, 78 præfectos Pelopæa facit vii, 92

Præfectura domus Sicula non mittitur aula vi, 486

Præferre tegetem cubili Palatino vi, 117 animam pudori viii, 83 faciem pudendis viii, 139 Senecam Neroni viii, 212 quis audet nunc argento caput, rebusque salutem xii, 49 hoc sorori atque viso vi, 111 prælatus Hiabæ zelotypo juvenis v, 45 prælata Lavino sedes xii, 71

Prægnans uxor circumducitur i, 122 prægnantem stamine fustum ii, 55 viduum fecerit vi, 405

Præguet pocula timidus pappas vi, 633 Atrides medicamina Pontici regis vi, 660

Prælia quanta illic dispensatore videbis armigero i, 91 meditatus marmorea villa iv, 112 meditatur statua lusca vii, 128 illic quanquam eadem assidue spectentur xiii, 179 diversa movebit vi, 258 vigilata dele vii, 27 Punica passis xiv, 162 in prælia euntem turrim xii, 110

Præmaturi cineres xi, 44

Præmia militiæ xvi, 1 aq. sacramentorum xvi, 35 ponenda sumas iii, 56 coxæ pendentis tollit vi, 321 feres tam diræ culpæ viii, 119 si tollas, quia virtutem amplectitur ipsam x, 142 quanta bonos maneant viii, 92

Præmordet ex hoc quodcumque

est custos discipuli vii, 218

Præneste gelida iii, 190

Prænестinis in montibus alta villarum culmina parat xiv, 98

Præponere illum exercitibus x, 98 Prochytam Suburæ iii, 5

Præputia ducit aduiter impatiens moræ vi, 288 ponunt (Judæi) xiv, 99

Præsens poena i, 142 præsentem marito loqui cum ducibus vi, 400 præsentibus ipsis narrasse pudeat xi, 202 præseutior templorum majestas xi, 111 præsentius quanto numen aquæ iii, 18

Præsepia ad olida pictas facies et Eponam jurat viii, 157 præsepibus qui donavit bona i, 59

Præsertim ætate Metelli xv, 109

Præsidium galeatum ponit viii, 239 præsidia rerum tuarum expectanda vii, 23 ultima discriminis afferimus xii, 56

Præstantius quanto esset numen aquæ iii, 18

Præstat hunc honorem vobis, o nummi v, 136 discipulum meliorem magistro xiv, 212 tributa iii, 188 auxilium xv, 150 pudorem quem galeata mulier vi, 252 Neronem securum viii, 170 triplicem usuram ix, 7 curam rebus xi, 115 quod xii, 86 quid gloria xiii, 99 præstant fortem animum rebus, quas turpiter audent vi, 97 lacrymæ, ut non abnuat vi, 539 omnes terga fugæ xv, 75 fortuna humilis castas Latinas vi, 287 qualem nitorem Bruttia calidi tibi fascia visci ix, 14 pulcherrima dictu vita, vel moribus et re xi, 57 annua tortoribus vi, 480 quid caudicis civilia officia vii, 106 præstat illis tempus agendi xvi, 49

Præter cicutas nil conferre vii, 206 cineres atque ossa rapitur carpente viii, 146 nubes nil adorant xiv, 97

Præterea sanctum nihil est iii, 109

Præterit aram vi, 308 Telamonem Ajax xiv, 214 prætereunte te patent fenestræ iii, 275 præterita nocte x, 235

Prætexta non esset urbibus illis et trabæ cet. x, 35 prætextam sumere hujus, qui trahitur, mavis x, 99

Prætextatus adulter quem patitur dormire i, 78 prætextatum loripedem non rapuit Nero x, 308 prætextatæ fabulæ i, 3 prætextatos mores referunt Artaxata ii, 170

Prætor olim nomen proprium fuit

ducis, adeoque et consulis x, 36 lic-
torem impellat iii, 128 vadimonia
differt iii, 213 præda (al. prædo)
caballorum sedet similis triumpho xi,
193 Prætoris celsi (al. Celsi) ladis
vendere funera sua non dubitant viii,
194 improba quamvis gratia fallaci
vicerit urna xiii, 4 lauti pulpita
nulla æquare queas (huic voluptati)
xiv, 257 Prætori da, da deinde Tri-
buno i, 101 non audeat, etsi pulsetur
(a milite), excussos ostendere dentes
xvi, 10 Prætores curribus altis Ex-
stantes, et medio sublimem in pulvere
Circi In tunica Jovis, et pictæ Sar-
rana ferentem Ex humeris aulæa to-
gæ, magnæque coronæ Tantum or-
bem, quanto cervix non sufficit ulla
x, 36 sq. Prætoribus vendentis vo-
cem vi, 380

Prætoria debent criminibus i, 75
ad prætoria regis (Prusiæ) magnus
ciclus sedit x, 161 Prætoria castra
a Sejano, ad portam Viminalem, con-
stitutata viii, 43. x, 95

Pragmaticorum ex fœdere inde ca-
dunt partes vii, 123

Prandet hæc inter nautas vi, 101
prandebat olim sibi quisque deus xiii,
46 prandente Medo epota flumina
x, 178

Pravam extortamque puellam viii,
33 pravia imitandis ac turpibus do-
ciles sumus xiv, 41

Precor, tolle vi, 170 parce, Pæan
vi, 172 Precantes tangunt aram, vel
genua Deorum xiv, 219

Premittit populum gregibus comitem
i, 46 populus magno agmine lumbos
iii, 244 per forum juvenes longo as-
sere Medos vii, 132 capnt tot ordi-
nibus vi, 502 pressit boletus præ-
cordia unius senis vi, 621 calcibus
anguem i, 43 premetur fluctu xiv,
206 quibus illa personnum digitis xiv,
221 pressam in faciem panem digi-
tis extendere ii, 107 presso din stride-
re molari v, 160

Pretiosa senectus xiii, 214 pretio-
sior factus in Beronices digito ada-
mas vi, 157

Pretium curæ (al. operæ) est cog-
noscere vi, 474 operæ grande faciat
xii, 127 operæ inde mihi nullum ix,
28 operæ grande est, ut possis xiv,
281 tunc par ingenio vii, 96 quod
vocis vii, 119 sceleris tulit ille cru-
cem, hic diadema xiii, 105 pretio
(al. pretium) hoc aquam iv, 25
quanto metiris, quod, ni tibi deditus

essem, uxor tua virgo maneret ix, 71
cum pretio Romæ omnia iii, 184 pre-
tio majore paratus v, 56 illo non
vincitur xiv, 145 pretiis exiguis mu-
tare dominos viii, 65 obstantibus
nunquam animo xi, 15

Priamus incolumi Troja venisset
ad umbras cet. x, 258

Priapi (al. Priapo) Mænades ulu-
lant vi, 316 Priapum, custodem vitis
et horti, provocat vi, 375 Priapo
vitreo bibit ii, 95

Pridem, v. Jampridem

Primoribus ac ducibus inimicorum
xv, 40

Primum indocti ii, 4 respice ii, 44
crescere juuos vi, 371 respicit hæc
vii, 141 aliquid da viii, 68 quam
primum gustaverat xiv, 85

Primus in æquore pulvis viii, 61
majorum viii, 274 properabat Pega-
sus iv, 75 prima pecunia intulit pe-
regrinos mores vi, 296 videt cometen
vi, 408 animi bona mihi debes viii,
24 quæ, aut ultima ponas ix, 81
fere vota et novissima divitiæ x, 23
luce egressa xi, 184 est hæc ultio
xiii, 2 docet rectum sapientia xiii,
189 jurgia sonare incipiunt xv, 51
voluptatem gula senserit xv, 90 la-
nugo par senectæ xiii, 59 legum se-
curis viii, 268 et recta senectus iii,
26 pro nocte vi, 204 primum ad
lapidem vi, 577 primo limine i, 96
sole ii, 133 morsu deprendere iv,
142 loco fige v, 12 nurrure cœli
exanimis xiii, 224 prima cum barba
rescentur crimina quædam viii, 166
a prima quæ volveris proxima x, 126
primi fabri nescierint x, 168 pri-
mos mæchos viderunt argentea sæ-
cula vi, 23 ignes colligit janua xiii,
146 vagitus edere vii, 195 in pri-
mis curandum viii, 121

Princeps Equitum iv, 32 gemma
xiii, 138 Principis quod uxor, quæ
non faciet vi, 617 secunda senectus
x, 76 sedentis in rupe Caprearum
cum grege Chaldæo tutor x, 96 aures
contingat x, 341 generosi hæc artes
viii, 224 principe citharædo mimus
nobilis hand mira res viii, 198

Principium atque locos Celso dic-
tare paratæ vi, 245 principio mun-
di indulsit communis conditor bestias
animas, nobis animum quoque xv, 148

Prior ego adsum i, 102 ille me
signabit iii, 81 salutet Albiman iii,
130 unda nobis obstat iii, 244 an-
nuet virga viii, 153 priori vitæ con-

trarius ire ix, 21 priorum illa libertas scribendi i, 161 finem legemque egressi vi, 685

Priscum illud acumen iv, 102

Privatus altum dormiret i, 16 adhuc Jupiter xlii, 41 privata domus quid fecerit vi, 114 privato nulli servire paratum Cæsaris armentum xii, 107 privatis focis majora iv, 66

Privigno datum venenum vi, 134 privignum occidere jam fas est vi, 628

Prius tecum voluta animo i, 168 inspicit i, 97 non inde domum abeant, quam cet. xiv, 148 prius quam sumeret xlii, 38

Pro conjuge sellam clausam ostendens i, 124 cithara velare caput vi, 291 summis hæc sunt viii, 112 totis legionibus hi tamen cet. viii, 265 populo faciens ix, 117 me Fortuna rogatur ix, 148 ante deformem pellem x, 192 patre nulla coturnix cadet xii, 98 vita quædam, non omnia facienda putat xv, 108 electro attonitus xiv, 306

Proavum tibi sumito de quocumque voles libro viii, 134 proavorum atavos felices dicas iii, 312 proavia habitatas sylvas xv, 152

Probat exitus vii, 204 probavit quo teste x, 70 vocem dignam templo veramque xlii, 205 probatæ plausu puellæ xi, 163

Probitas laudatur et alget i, 74

Procedat Numa iii, 138 procedere dicitur pompa Consulum et Catholicorum viii, 23

Procerem agnosco viii, 26 proceres pullati iii, 213 vocantur in concilium iv, 73 quod non dant, dabit histrio vii, 90 exire jubentur misso concilio iv, 144 o proceres, censore opus est, an haruspice nobis ii, 121

Processiones Catholicorum viii, 23

Processus summi nunc via optima vetulæ vesica beatæ i, 89

Prochyta præpono Suburræ iii, 5

Proclames non, si ista videas in corpore iudicis ii, 75

Procre et Colchide de sæva quicquid dicitur, credamus tragicis vi, 644

Procul hinc, procul inde (ite) puellæ lenonum xiv, 45 extensum petulans quatit hostia funem xii, 5 a tellure Autæum tenentis iii, 89 a signis xvi, 17 quis tam absit ab urbe

xvi, 25 exagitata ii, 68

Procula minor lectus iii, 268 Proculus et Pollitas ii, 68

Proculeius habet unciolam i, 40 quis erit nunc, aut Fabius vii, 94

Procumbit axis iii, 257

Prodigia foemina vi, 362 Roma vii, 138 improbitas x, 304

Prodigio par senectus in nobilitate iv, 97 prodigia et mores Urbis damnannte Canopo vi, 84

Prodigiosa fides xlii, 62

Prodo—prodiderim tanquam, quicquid scio ix, 97 prodere athenum ix, 115 furem xlii, 23 prodita claustra portarum viii, 261

Producit Fortuna ridens suos alumnos vi, 609 producat Achilles te Thersitæ similem viii, 271 producere filiolarum turpem vi, 241 testem xvi, 32 supercilium acu ii, 94 pueros avaros lævo monitu xiv, 228 crimina ad patres viii, 266 animas alimentis talibus xv, 94 ferrum incude xv, 166 exemplum xv, 32 flentem matrem quando licet Basilo vii, 146

Prælia, v. Prælia

Profanæ, ite ii, 89

Proferat libera animi verba iv, 91 fines xiv, 142 caput i, 126 protulit ætas ferrea omne crimen vi, 23 pedem x, 30 proferat quo astro se Venus vi, 570

Proficis nihil in melius usu tot rerum xlii, 18

Profundi triste imperium xlii, 49

Progenies matura se levabit xiv, 84

Progne, v. Procne

Prohibente nec tribuno, nec cogente xi, 7

Proles Teucrorum viii, 56 prole cum tota domoque extinctus xlii, 206

Prolidunt iurgia v, 26

Promere ferrum audent xv, 78

Prometheus magnus subitusque debetur patinæ iv, 123 primum hominem e luto formavit vi, 13 ignem summa cæli raptum de parte donavit terris xv, 85 Titan luto finxit precordia xiv, 35 Promethea ipsum ponas inter majores viii, 133

Promittunt atrocem animum membra hispida ii, 12 promisit diem Statius vii, 84 promittere funus patris iii, 43 fidibus quereum Capitolinam vi, 388 cristam galli saribus non audient xlii, 343 hecatomben xii, 101 promittens nil medico relictum oen-

lum xvi, 12 promissus mihi sis convivia xi, 60 promissas Deis animalia festus ceapeas expectat xii, 2

Promovimus arma ultra littora Jubernæ ii, 160

Promittis expediam x, 220

Pronus adora vi, 48 proni Tibaris ili, 192 pronum est agere ix, 43 tam pronum et facile est contemnere xiii, 75 prona et terram spectantia (animalia) xv, 147

Proemia rixæ miseræ iii, 288

Prope nemo recumbat ix, 106

Properat hic, velut urgeat Auster iv, 59 ad fœtus xiv, 78 rivus mar-moribus vi, 430 primus Pegasus rap-ta abolla iv, 76 proximus Acilius iv, 94 properabo fateri iii, 59 propera stomachum laxare iv, 67 et exi vi, 148 properate citius argillam atque rotam iv, 134 properare juvenem jabet illa sumto cocullo vi, 330 pro-perantis avari xiv, 178 properantem te Roma tuo rescî reddet Aquino iii, 319 properantibus nobis obstat unda prior iii, 243 properantur varie hæc inter pueros iii, 264

Propinat quando Virro tibi v, 127

Propinqui paupertatem levat xiv, 236 propinquo non cuiquam melius de se sperare concedet juvenis xiv, 6 Nerone plenum viii, 73 propin-quas rudes instituit Locusta i, 71 propinquis nullis aconita miscuit viii, 219 deducta longa gente xiii, 207

Propior hoc solo, quod cet. vi, 510 Proximus properabat Acilius iv, 94 urbi Hannibal vi, 291 ante diem campo sciet ix, 108 proxima retibus assiduus penitus scrutante macello v, 96 quæ surgit ædes ovili vi, 529 quæ volveris a prima, Philippica x, 126 tempestas timetur xiii, 228

Proponimus illuc ire iii, 24 quod modo proposui, non est sententia, verum est viii, 125 proponere quis talem (piscem) aut emere auderet iv, 46

Propositum flexisse ix, 21 grave quid profuit Hippolyto x, 325 propo-siti si te nondum pndet v, 1

Propria arbore nidos facit xiv, 80

Propter convivia natum animal i, 141 quod rumpere somnum debeat, habet v, 19 quod cucurri, hoc fue-rat v, 76 quod nemo lavatur v, 90 quod Ludia dies sustinuit vi, 104 quod nobilis esces viii, 41 quod edu-cit asellas. vi, 460 nummos vi, 646

mille annos cedit uni Homero vii, 39 vitam vivendi perdere causas viii, 84 me acriberis hæres ix, 87 plurima ix, 118 quæ fas est x, 55 convivia pexi xi, 150 non propter vitam faciunt patrimonia quidam, sed vitio carci propter patrimonia vivunt xii, 50, 51 duo lintea ferro uritur xiv, 22 mille talenta et centum vil-las temerarius xiv, 274

Prora velo suo cucurrit xii, 69 acuta subvexit canna Micipsarum oleum v, 89 tarda per densa cadavera. x, 186

Prorsus dignissima vi, 250

Proserpina Sicula conjux Plutonis xiii, 50

Prosencha in qua te quero iii, 296 Prosit mihi vos (Mnsas) dixisse pu-ellas iv, 36 prodest non illis Lyde ii, 141 quid, longo sanguine censi-ri viii, 1 profuit quid Hippolyto grave propositum x, 324 nihil misero, quod figebat iv, 99

Prospera quæ tanti x, 97 tempora xii, 63 castra xvi, 2

Prospiciunt viri, quid sit utile vi, 360 Prostat femina quo non templo ix, 24 prostitit nuda vi, 123 prostare ad Circum jussas puellas iii, 65 pro-stantis pupilli i, 47

Prostituit peregrina ad pulpita viii, 226

Protegit solus urbem viii, 250 can-sam magno discrimine xi, 33 armis civem xv, 155

Protenus ad censum iii, 140 age-rent inquisitores iv, 48 accipe, quod do vii, 165 ante meum, quicquid do-let, exne limeu xi, 188 abreptum xiii, 176 illos imbut vitiorum ele-mentis xiv, 123 siccentur lacrymæ xvi, 27

Protogenes aliquis iii, 120

Provehit hunc labor æquus xvi, 57

Provida Campania x, 283

Provincia victrix, ploras i, 50 tan-ti vendit agros iv, 26 instruit focum v, 97 expectata si te accipiat rec-torem viii, 87

Provocat Saufeia leonum ancillas posita corona vi, 321 custodem vitis et horti vi, 376 unus patricios omnes opibus i, 24

Proximus, v. Propior

Prudens Veiento iv, 118 pruden-tissima gens adulandi iii, 87

Prudentia si ait, nullum numen ha-bes, Fortuna x, 365. xiv, 315. ejus

monstrat cet. x, 48 rectoris xii, 32

Pruinis cedente auctumno iv, 56
Geticis frigidior decocta v, 60

Pruna et cottana vento advecta iii, 83

Prurigo moræ impatiens vi, 327
pruriginae et scabie unius porci cadit totus grex ii, 80

Prurit frictus ocelli angulus vi, 578
prurire ut incipiat Gaditana canoro choro xi, 163

Psaltia (Clodius) quæ penem majorem cet. vi, 337

Pseas infelix vi, 491, 494

Psilatro pili evelebantur ix, 15

Pube pro Latina omni sufficiunt Decii cet. viii, 256

Publicus servus tenet hanc (coronam triumphantis) x, 41 adulter fiet x, 312 publica vena non est vati egregio vii, 53 sacra vi, 335 fulgura vi, 587 vota vicerunt x, 284

Pudet cœnare fictilibus iii, 168 ni illas iii, 321 te propositi v, 1 quem ducere ubera xli, 8 quem non alto per glaciem perone tegi xiv, 185 pudet non monstrare dominum tabernæ ii, 42 quod narrasse xi, 202 pudendis præferre facem incipit nobilitas viii, 139 exemplis viii, 183

Pudicitia veteris vestigia multa forsitan aut aliqua extiterint et sub Jove vi, 14 patriciæ et plebeïæ templa vi, 308 veterem Mauræ præterit aram, ubi noctibus ponunt lecticas, micturiunt, et in vices equitant vi, 308 sq. atque formæ rara est concordia x, 298 pudicitiam credo Saturno rege moratam in terris visamque diu cet. vi, 1 sq.

Pudicus ante filius non ab inguine tutus iii, 111 sermo non est hic in vetula vi, 193 pudici capitis matrona vi, 49 pudicam ille tanti vocat vi, 137

Pudor nullus hic verbis ii, 110 non obstat iii, 60 si est, exeat iii, 154 cum stimulos odio admovet, mulier est sævissima x, 390 quis est unquam properantis avari xiv, 178 pudoris ingenui puer xi, 164 pudori animam præferre summum crede nefas viii, 83 pudorem jam habeat Roma ii, 39 ridiculum ex urbe effugientem pauci morantur xi, 55 quem præstare potest mulier galeata vi, 252 paupertatis nulla habet vi, 357 contra pudorem, et fortunam armati vetera loquentem xvi, 34

Puella, ut virgo et nympha, quæ in flore ætatis est, etsi jam nupta ii, 69. ix, 74 ocreas vendente tu felix vi, 258 puellæ multa vivus dedit ii, 59 sarcinulis impar et minor censu quis gener hic placuit iii, 160 Pierides, narrate: prosit mihi vos dixisse puellas iv, 35 quænam est hic culpa vi, 494 venatrici per calamos pharetramque jurat xiii, 80 visæ amore nunquam flagrabat, cæcus iv, 114 probatæ plausu ad terram tremulo descendant clune cet. xi, 164 cultæ assedis decet hos juvenes xi, 200 omnes hoc discunt ante alpha et beta xiv, 209 lenonum procul hinc xiv, 45 puellam flavam, cui det mandata vi, 354 pravam extortamque Europen vocamus viii, 33 fugientem sæpe amplexu rapui ix, 74 puellas nudas maribus ostendit Pyrrha i, 84 ad Circum prostare jussas iii, 65 suas jam dimittente lenone vi, 127 dam poscimus ix, 128 puellis dones ista vi, 191 formam optat anxia mater x, 289

Puellares capilli faciunt incerta ora ejus xv, 137

Puer Automedon lora tenebat i, 61 Iliacus nondum ad cyathos xiii, 43 incultus porriget plebeios calices, atque a frigore tutus; non Phryx, aut Lycius, non a mangone petitus quisquam erit in magno xi, 146 sq. ingenui vultus ingenuique pudoris cet. xi, 164 sq. 'tot millibus emtus nescit pauperibus mittere v, 61 si Virgilio deesset sq. vii, 69 unicus appellat ix, 64 dicat quem venisse et nuntiet horas x, 216 barbato cuicumque assurrexerat xiii, 56 scribe, vigila cet. xiv, 192 intra quæ limina est, ea nil dictu fœdum visuque tangat xiv, 45 pueri secreta vi, 404 nec credunt, nisi qui nondum ere lavantur ii, 162 lenonum quocumque in fornice nati hic sedeant iii, 156 nil faciunt (Niobes), ipsam configite matrem vi, 173 exta interdum rimabitur vi, 352 Junonia avem laudant vii, 32 quot stabant, cum totus decolor esset Flaccus vii, 226 adsint cum tabula, et ponatur calculus ix, 41 Bracatorum viii, 234 qui, qualisque futura sit uxor, illis notum x, 353 ite, linguis animisque faventes, sartaque delubris et farra imponente cultris xii, 88 o pueri, vivite contenti casulis et collibus istis, Marsus dicebat cet. xiv, 180 puero percus-

hum mare i, 54 si contigit Etruscum aurum, vel nodus tantum et signum de paupere loro v, 164 quid conferre potest plus natura cet. x, 302 dictem coram aliis pultræ, sed in aure placentas xi, 59 bimembri hoc monstrum comparo xiii, 65 maxima debetur reverentia: si quid turpe parat, nec tu pueri contemseris annos cet. xiv, 47 sq. Puerum te putabas et tenerum cet. ix, 46 cum septimus annus transierit — cupiet tanto cœnare paratu xiv, 11 sq. puerorum institutio quolibet tormento gravior vii, 152 sq. tot manus observare non est leve vii, 240 scapulis et pedibus quid dicam Aquilone Decembri ix, 68 pueris si mora longior Urbem indulsit, non unquam deerit amator ii, 168 pueris hoc prætulit patriæque cet. vi, 111 ut placeas et declamatio fias x, 167 formam optat mater x, 280 imponet vittas xii, 117 quæ monstrant ipsi traduntque parentes, plurima sunt et fama digna sinistra xiv, 3 salientibus vexare uterum vi, 599 repentibus assæ (al. poscentibus assem) hoc monstrant vetulæ xiv, 208 mela aconita paravi vi, 639 veniam indulge viii, 167 pueros tres in gremium patris fundat simul v, 141 inter hæc varie properantur iii, 264 omnes, ergastula tota, poscit maritum vi, 151 odit vi, 272 emturns Medos vii, 133 raptos ad velaria pegmate iv, 122 avaros producit lævo monitu xiv, 228 lautorum quanti doceat Pollio vii, 177 Cf. Filius et Infans

Pueriles acies exercere xv, 59

Puerpera vix ulla jacet aurato lecto vi, 594 Puerperæ foribus appendebantur coronæ ix, 85

Pugillares testiculos non defert in balnea raucus xi, 156

Pugna fervet commissa lagena v, 29 pugnam instaurare infestis sagittis xv, 74 omnem Titanida inter majores ponas viii, 132 ad pugnam qui rhetorica descendit ab umbra vii, 173 pugnas Cilicis sic laudabat et ictus iv, 121

Pugnacis Anci et Tulli census v, 57

Pugnamus lenta arena fori xvi, 47 pugnare cum Graccho jussus secutor viii, 216 pugnanti Gorgone Manra par vellus dabitur xii, 4 pugnantem nec clypeo aut falce Gracchum, nec mirmillonis in armis viii, 201

Pugnos oculorum sanguine plenos xv, 58 qui vidit, audeat dicere, vidi xvi, 30 pugnis concisus lii, 300 cædere pectus xiii, 127

Pulcher et acæf felix vii, 190 pulchra Latona x, 292 et candida cervix præbenda gladio x, 345 pulchrum te putabas ix, 47 quicquid et conspicuum est æquore toto, res fisci est iv, 54 pulchro ordine rerum distinguitur dies i, 127 labori reddit sua dona xvi, 57 pulchris et latis orbibus i, 137 pulchrior ille hoc, atque ille alio x, 196 pulcherrima dicta xi, 56 etiam præcipitare volens xii, 38 quæque corpora xii, 116

Pulchritudo multis periculis obnoxia x, 289 sqq.

Pullæ urbes et publica vota x, 284

Pullati proceres iii, 213

Pullulet velut nummus redivivus exhausta arca vi, 363

Pullus hirundinis x, 231 pulli tremuli frontem totam ei Cæsonia infudit vi, 616 nos viles nati infelicibus ovis xiii, 142 pollorum pectora rimatur haruspex vi, 551 pullos ciconia nutrit xiv, 74

Pulmentaria qui condit vii, 185

Pulmo arderet Falerno iv, 138 pulmonem agitare risu x, 33 pulmone columbæ tractato spondet haruspex cet. vi, 549 tenui rubetæ nunc res agitur vi, 659

Pulpita pascunt vatem vii, 93 longa figamus per angustos vicos vi, 78 ad peregrina cantu fædo prostitui viii, 225 pone hinc, et inde finge gladios viii, 195 nulla prætoris lauti æquare queas huic voluptati xiv, 267 ad pulpita tandem redit notum exodium iii, 174

Puls mea annua quod (saxum) coluit cum libo xvi, 39 pultræ dictem coram aliis puero, et in aure placentas xi, 58 pultribus ollæ fumabant xiv, 171

Pulsas ubi tu, ego vapulo tantum, si rixa est, iii, 289 pulsas eam sextus et sexagesimus annus vi, 193 pulsare solea nates vi, 612 togatus non audeat te (militem) xvi, 8 tintinnabula vi, 442 terram cuspidi ii, 130 pulsantis cymbala ix, 62 pulsetur etsi, dissimulet xvi, 9 pulsatus rogat iii, 300 pulsandum caput præbebis v, 171

Pulvinar, ad quod tulit odorem lupanaris vi, 132

Pulvino de equestri surgat iii, 154
 Pulvis in aëquore primus equi hu-
 jus viii, 61 in pulvere Cannarum vic-
 tis consilibus xi, 198 tenui sulcos
 ducimus vii, 48 circi sublimem præ-
 torem x, 37
 Pumice Catinensi lumbum attritus
 viii, 16 levis inimicus res mortifera
 est ix, 95
 Punica prælia passis xiv, 161
 Punire quod liceat tunica molesta
 viii, 235 cunctos nocentes si curant
 Dil, quando ad me venient xiii, 101
 hæc volenti datur calceus xvi, 13
 taurea crimen vi, 492
 Pupilli prostantis spoliator i, 47
 vos moneo, quibus amplior est res,
 custodite animas cet. vi, 629 pupil-
 lum ad jura vocantem circumscrip-
 torem xv, 135 pupillos quot circum-
 scripserit Hirrus x, 223
 Puppis alternum latus evertentibus
 andis xii, 81 per puppem errat vi,
 102 puppe trunca magister petit in-
 teriora xii, 79 Corycia semper mora-
 ris xiv, 267
 Pupura major (al. majus) quid con-
 fert optandum i, 106 stilaria filo
 Tyrio spondet vii, 134 vendit causi-
 dicum vii, 135 ardens quos vestit
 xi, 155 peregrina ignotaque nobis
 ad scelus atque nefas, quæcumque
 est, ducit xiv, 188
 Purgureus scurra iv, 31 purpu-
 ream vestem fundite cet. xii, 39
 Puri argenti vascula ix, 141. x, 19
 Pusilli caudidici sanguine nunquam
 maduerunt rostra x, 121 pusillos
 homines atque malos terra nunc edu-
 cat xv, 70 pusillas ceras xiv, 29
 Pusio tecum dormit vi, 34
 Putat se nil tibi debere iii, 51 sum-
 ma bona v, 2 putabas te pulchrum
 ix, 47 putabat omnia tractanda in-
 ermi justitia iv, 80 putabant non
 turpe vii, 5 putavit populum Phæa-
 ca tam vacui capitis xv, 23 cur pu-
 tes hos evasisse xlii, 193 quis putet
 muta animalia generosa, nisi fortia
 viii, 57 quales putemus epulas glu-
 tiisse Endoporeatorem ipsum iv, 28
 putares majora monstra, si cet. ii, 122
 putaris quicquid melius leviusque x,
 344 puta tu vera ii, 153 hoc ipsum
 defecisse v, 7
 Putere videntur unguenta atque ro-
 sæ xi, 121
 Putens brevis nec reste movendus
 diffunditur in plantas iii, 226 pu-

teum servare jubet Cleanthas ii, 7
 Putri siluro xiv, 132 putres vomitæ
 xiii, 95
 Pygargus et aper xi, 138
 Pygismate, v. Pitismate.
 Pygmæus bellator parvis currit in
 armis ad subitas Thracum volucres
 cet. xiii, 168 sq. Pygmæa virgine
 brevior vi, 506
 Pylades quis tam, molem aggeris
 ultra ut veniat xvi, 26 Pylades et
 Bathyllus (pantomini) vi, 63
 Pylus rex exemplum vitæ fuit a
 cornice secundæ, — sed attendas,
 quantum de legibus ipse queratur
 fatorum, cum videt acris Antilochi
 barbam ardentem cet. x, 246 sqq.
 Pyrenæum transiit x, 151
 Pyrensmate, v. Pitismate
 Pyrrha maribus nudas ostendit pu-
 ellas i, 84 a Pyrrha quamquam om-
 nia syrmatæ volvas xv, 30
 Pyrrhum immanem xiv, 162 Pyr-
 rho, regi Molosso, parere solebant ele-
 phanti xii, 108
 Pyrum Signinum Syriumque xi, 73
 Pythagoras animalibus cunctis ab-
 stinuit xv, 173
 Pythagoreis centum unde epulum
 dare possis iii, 229
 Pythia vates Spartano cuidam re-
 spondit, haud impunitum fore, quod
 dubitaret depositum retinere xiii, 199
 sq.
 Pytismate lubricat orbem xi, 173
 Pyxide condita non prodest illis
 turgida Lyde ii, 141 vel gladio par-
 tos nummos xlii, 25

Q

Quadra aliena vivere v, 2
 Quadrans tibi nullus in umbra es-
 tendatur vii, 8 quadrante lavari vi,
 447 quadrantes centum lectica petit
 i, 121
 Quadrijuges alti in vestibulis vii,
 126
 Quadringenta parant tabernæ quin-
 que i, 106 sestertia dedit Gracchus,
 dotem cornicini ii, 117 tibi si quis
 deus aut similis dis donaret, quantus
 ex nihilo fieres, quantus Virronis ami-
 cus v, 132 fac tertia xiv, 326 quad-
 ringentis nummis condire gulosum
 fictile xi, 19
 Quadrivio medio ceras implere ca-
 paces i, 64

Quæro an deceant ii, 76 te in qua
presencha iii, 296 quæria quid? nu-
bit amicis ii, 134 quid ultra cet. v,
19 quærit sibi materiam ducis indul-
gentia vii, 21 sibi alium asellum ix,
92 ab omni, quisquis adest x, 253
nemo, unde habeas, sed oportet ha-
bere xiv, 207 quærunr per omnia
gustus elementa xi, 14 eadem ani-
malia sumtis pennis xiv, 76 quære-
bat, quæ numinis esset mens xlii, 202
quæras si nomina morborum x, 219
conjugium xi, 29 ne quæras scelere
in tanto, et dubites vi, 89 quærat
qui te per compita, non deerit ix, 112
jam pridem caput hoc ventosa cucur-
bita xiv, 58 quæramus panem aratro
xiv, 181 quære legatum in magna
popina viii, 172 ocyus Archigenem
xiv, 252 quærendi decoris cura vi,
501 quæritur illi uxor vi, 46 si aqua-
rius et desunt homines vi, 333 quæsi-
tus multum Hylas i, 164 quæsitum
omni ex crimine lucrum xlii, 25 ad
fontem solos deducere verpos xiv,
104 quæsitâ per humum saxa incli-
natis lacertis xv, 63

Quæso, dic mihi vi, 393 vivat xii,
128

Quæstio ultima fiet de moribus iii,
141 ubi summa vii, 156

Qualibet ex re lucri odor bonus
est xiv, 205

Qualis erat adulter ii, 29 facundia,
mores ejus erant iv, 82 cœna tamen
v, 24 facies, et quali dignus tabella
x, 157 rediit x, 179, 185 futura sit
uxor x, 353 testudo nataret xi, 94
qualis domus atque supellex, tales cibi
xi, 99 qualem Cereris vult esse sa-
cerdos xv, 141 quales esse decet cet.
xi, 155

Qualemque versum potest i,
80 qualiacumque voles somnia vi,
547 unguenta xiv, 49

Quam multa magnaue paropside
cœnat iii, 142 quam timeo, ne cet.
x, 84

Quamquam invenias ii, 4 putabat
iv, 79

Quamvis natus ad Euphratem i,
103 metuam v, 5

Quando uberior vitiorum copia?
quando major avaritiæ patuit sinus i,
87 artibus honestis nullus in urbe
locus — proponimus illic ire, ubi cet.
iii, 21 sq. quando in consilio est Æ-
dilibus pauper iii, 162 si colitur cet.
iii, 178 si datur v, 40 ad te perve-

nit ille, quando adest cet. v, 62 omne
peractum est v, 93 propinat Virro
tibi v, 127 ad me venient Dii xlii,
102 ego figam aliquid, quo vita mihi
sit tuta ix, 139 ego pauper ero, hæc
sufficiunt ix, 147 licebit xi, 182 si
surgit poetica tempestas xii, 23

Quandoque fœdus aliquid audebis
ii, 82 præbebis caput pu'sandum v,
172 si fecerit cet. xiv, 51

Quandoquidem inter nos sanctissi-
ma divitiarum majestas i, 112 data
sunt x, 146 claudenda est cet. xlii,
129

Quantula nostra voluptas vi, 254
sint hominum corpuscula mors sola
fatetur x, 173 quantulum in hoc vi,
151

Quantulacumque adeo est occasio
xlii, 183

Quantumvis Euganea mollior agna
viii, 15

Quantus, homuncio, fieres ex nihilo
v, 138 torrens vi, 318 ardor vi, 317
quanta sedeat poplitibus vi, 263
quantum erat donare ix, 59 distet
xi, 26 quantum quisque sua num-
morum servat in arca, tantum habet
et fidei iii, 143 vix redolent duo
funera iv, 109 vis, stipulare vii, 165
quanti vendant viii, 192 quanti do-
ceat vii, 176 tenebras conducis iii,
225 una venefica constat vi, 626 in
quantum poscunt sitis atque fames
xiv, 318 quanto sublimior xi, 24

Quanticumque domus, veniet, qui
cet. vii, 184

Quantalibet gloria quid erit, si
gloria tantum est vii, 81

Quare Cæsennia optima vi, 186
tristis mihi occurras ix, 1 nec est,
quare perdas vi, 202

Quartanam sperantibus ægris iv,
57

Quarta dies eum torret olimque
domestica febris ix, 17

Quasi fortuitus xlii, 225 ipse ædes
suas incenderit suspectus iii, 222

Quassas galeam ii, 130 quassatum
calicem v, 48

Quatenus s. quatinus hic non sunt
venales elephantii xlii, 102

Quater egisti vii, 122

Quatit hostia funem xlii, 5 qua-
tiente animo flagellum xlii, 195 qua-
tiare risu xlii, 171

Quatuor infantes ludebant casa
xiv, 168 digitis a morte remotus xlii,
59 nasorum calicem v, 47 annis

præcedere tam venerabile erat xiii, 38

Quatuordecim ordines equitum iii, 154, 155. xiv, 324 sq.

Quas æquare nulla theatra cet. xiv, 257 queat nec sufferre pondera gemmæ i, 29 nemo patriam, monstrare parentis viii; 45 qui ferre quoscumque labores x, 359

Quercus veteris fastidia contingunt homini gratæ post munus aristæ xiv, 184 querentem Capitolinam sperare fidibus vi, 387

Querela simili plena fora xiii, 135 querelæ justæ causa defertur xvi, 19 querelas nostras fige intra te ix, 94

Querelis nec patri ii, 131 intercepta decem sestertia fraude xiii, 71 queritur, quod parcas vi, 36 querebar modo vobis non eadem vina poni v, 51 queratur quantum de legibus ipse fatorum x, 251 querentes de seditione Gracchos quis ferat ii, 24

Qui sis xi, 33 casus impulit hos xv, 119 tu gallinæ filius albæ xiii, 141 quod argenti erat, fulgebant in solis armis xi, 108 quo effigies tot bellatorum viii, 9. xv, 61 quo divitiis hæc per tormenta quæsitæ xiv, 135 quo mihi te solitum signare cet. quo, si adulter cet. viii, 142 sq. Quem et quorum pro quam et quarum xiv, 231, 241 Quis pro quæis scribendum iii, 31

Quia sunt tædia xi, 207

Quicumque asperit Deus, ridet et odit xv, 71 nectit—nemo cogetur vii, 18 quæcumque pictura imitata est cet. vi, 341 legerat, hæc eadem cet. vii, 152 est, purpura ducit ad scelus xiv, 188 altaria tangunt xiii, 89 quodcumque liberet i, 152 argenti superest vi, 355 est vii, 217 committitur xiii, 1 volet xiii, 92 tradidit Moses xiv, 102 quemcumque parentem sic possem affari xiv, 210 quocumque in fornice nati iii, 156 loco et recessu iii, 230 in trivio, unicumque est obvia, narrat vi, 412 alio de sanguine viii, 27 venit de gramine viii, 60 de libro voles proavum tibi sumito viii, 134 in populo et sub axe xiv, 42 modo crescent patrimonia xiv, 117 vocarit spes lucri xiv, 277 quoscumque labores ferre queat x, 359 quascumque pœnas debet iratis maritis x, 312

Quidam expavere frigus famemque formica magistra vi, 361 non prop-

ter vitam faciunt patrimonia, sed vitio cæci propter patrimonia vivunt xli, 50 sortiti metuentem sabbata patrem, nil præter nubes et cœli numen adorant xiv, 96 hinc labitur xv, 77 quædam parva quidem, sed non toleranda maritis vi, 186 de numero Lamiarum vi, 385 ex libris non intelligat vi, 451 cum prima resecantur crimina barba viii, 166 sunt vitiorum elementa xiv, 133 pro vita faciendi putat, non omnia xv, 107 quemdam ex illis non tulit Laronia ii, 36 quosdam in populos facit isæ Niphatem vi, 409 præcipitat subiecta potentia magnæ invidiæ x, 56 mœchos et mugilis intrat x, 317 quibusdam somnum rixa facit iii, 281 bilem au risum fortasse moverat xv, 16

Quidem membra hispida promittunt ii; 11 arma promovimus ii, 159 Cf. vi, 158, 185. viii, 149. xi, 7. xiii, 19. xv, 27

Quiescit, noli vexare i, 126 quiescant jam membra toto versata toro xiii, 218

Quin ipsa manubria ossea xi, 133 ducatur, mora nulla xii, 112

Quingenta bis dedit, tanti vocat ille pudicam vi, 137

Quinquatribus totis optat x, 115

Quinque tabernæ quadringenta parant i, 105 per auctum octo sunt mariti vi, 230 lagenæ vii, 121 sestertia numera omnibus in rebus ix, 41 diebus continuis hoc facere non possis xi, 206

Quintilianns ut ametur, an expectas vi, 75 orator maximus, felix, bene cantans, et forte consul vii, 186 sq. Quintilianæ dic aliquem hic colorem vi, 280

Quintillæ quod donet vii, 75

Quippe indignatur v, 64 aliter tunc vivebant vi, 11 hæc merces lautissima vii, 175 vincis viii, 54 ille Deis auctoribus erat ultor viii, 216 tenet x, 41 ferox vitulus xii, 7 rari boni xiii, 26 minanti est animi ultio xiii, 189 his crescent patrimonia fabria xiv, 116 illa immolat xv, 116

Quirini in valle officium cet. ii, 133 trabeam et diadema meruit viii, 259 Quirine, rusticus tuus sumit trechedipna iii, 67 Quirinos geminos sub rupe xi, 105

Quiritem ima plebe facundum invenies viii, 47 Quirites, non possum

ferre Græcam urbem iii, 60 tennes
agmine facto debuerant olim migrasse
iii, 163 niveos ad frena x, 45 do-
mitos ad sua deduxit flagra (Cæsar)
x, 109

Quis urbis tam patiens i, 30 nec-
cit vi, 247. xvi, 1 tam perditus vii, 211
qua indignatio ne desit v, 120 quid
agant venti i, 9 expectant ii, 114
queris? nubit amiens ii, 134 quid
feri posse non putes, si cet. vi, 41
quid tibi cum vultu tali ix, 3 tale
quid excusat xv, 115 quid sis xi, 33
agam, et quid, oro, dicam ix, 67 agas,
cum cet. iii, 291. iv, 14 facias viii,
179 erit nisi ludus viii, 190 refert
x, 213. xi, 180 superest iii, 269
nitra v, 18. vi, 191 quidni cupias x,
95 quid, quod et antiquis uxor de
moribus illi queritur vi, 45 quid?
quod merito suspecta libido est x,
308 quid, quod materiam præbet
jocorum iii, 147 quid, si cet. viii,
183. x, 36 qui pueri, qualisque fu-
tura sit uxor x, 363 si qua darentur
sulfura ii, 157 si qua præsidia ali-
unde spectas vii, 22

Quisnam delator x, 69 hominum est
xiii, 243 hominum quivæ deorum ab-
nuerit xv, 103 quænam est hic culpa
puellæ vi, 494 quidnam censes iv, 180
suadendum esse putes, elige x, 329

Quisquam sic exhorruit viii, 190
quid inveniet sublimius viii, 231 deo-
rum vellet x, 184 non erit xi, 148
quicquam si credis Homero x, 246
quemquam occidere nolunt x, 96
nec amet, nec ametur ab ullo xi, 130
deorum esse nec surdum cet. xiii, 249
a quoquam exigit xiii, 36

Quisque accipiat i, 41 servat iii,
143 cum crederet xii, 30 Dens xiii,
46 quæque domus v, 66 concumbat
vi, 406 aptissima quæque dabant
Dii x, 349 pulcherrima quæque
corpora xii, 116

Quisquis erit bonus vi, 211 primus
fuit majorum tuorum viii, 274 colit
Minervam x, 116 adest socius x, 254
præcepit xiv, 227 quicquid agant
homines i, 86 conspicuum pulchrum-
que est iv, 54 Indi huc mittitis vi,
466 subiti et magni discriminis in-
stat vi, 520 dixerit vi, 563 erit vi,
506 porrexerit vi, 632 dicitur vi,
643 reliquit Natta viii, 95 scio ix,
97 petebas ix, 114 melius putaris
x, 344 dolet xi, 188 frangitur xi,
189 habent xiii, 83 cogeat furor

xv, 98 id est vii, 162 Græcia man-
dax audent in historia x, 174

Quivis—culvis rigidi censura ca-
chinni facilis, sed cet. x, 31

Quo effigies tot bellatorum, si cet.
viii, 9 tot rixantis millia turbæ, si
cet. xv, 61

Quod nequeunt dormire ii, 133
dubitaret xiii, 200

Quondam hi cornicines cet. iii, 34
sub regibus viderant nno contentam
carcere Roman iii, 313 succinctus
papyro, Crispine iv, 24 præstabat
castas humilis fortuna Latinas vi, 288
terga suis moris erat festis servare
diebus xi, 83 hoc indigenæ vivebant
more xiii, 38 hand impunitum fore
xiii, 200

Quoniam cœpit mentio iii, 114 Cf.
vi, 555. xiv, 49

Quot servos pascit, quot agri ju-
gera possidet iii, 141 nocte patent
fenestræ iii, 274. Cf. iv, 7. vi, 278,
406. vii, 226, 235, 286. x, 147, 216,
220 sq. xiii, 26 al.

Quota portio iii, 61 pars scelerum
hæc xiii, 157

Quoties infremuit i, 165 audent
ii, 2 venit li, 156 voluit Fortuna
jocari iii, 40 vasa cadunt iii, 270
Cf. iii, 306, 318. v, 28, 145. vi, 67,
180, 195, 535, 647. vii, 179. ix, 111.
x, 29

R

Rabidam facturus orexim vi, 428
rabida tigride xv, 163

Rabie jecur incendente vi, 648
ventorum xiii, 225 sævit vulgus xv,
126

Radere guttur jam cœperat vi, 105
femur inaurati Herculis xiii, 151 tu-
bera v, 116. xiv, 7 raso vertice
caput pulsandum præbebis v, 171
vertice gaudent garrula securi nar-
rare pericula nautæ xii, 81 rasa
galbana ii, 97

Radiat Germanicus scripto auro
vi, 206 radiant testudine tota densi
sardonyches vi, 381

Radios solis jurat xiii, 78

Ramex—cum ramice jacet exiguum
nervus x, 305

Ramnenses Romani, v. Remenses
Ramus olivæ Pisææ esuriens xiii,
99 ramos adhuc virides in limine vi,
228 longos erexit janua xii, 91

Ranarum viscera inspicere lii, 44
ranas in gurgite (Stygio) nigras ii,
160

Rancidula opsonia xi, 185

Rancidius quid, quam quod se non
putat ulla formosam, nisi cet. vi, 185

Rapit vicinos humiles vi, 414 tes-
ticulos Heliodorus vi, 373 præcipi-
tem ambitio atque libido viii, 135
rapui sæpe amplexu fugientem puel-
lam ix, 75 non prætextatum Nero
loripedem x, 308 quantum Nero xii,
129 rapiat cœnatio algentem solem
yli, 183 rapientem cuncta ignem
xiv, 245 rapturas de nobilitate, quod
superest i, 34 raptura nummos Ce-
læno viii, 130 rapitur extinguendus
x, 332 carpento viii, 147 te con-
femto metisque relictis xiv, 232 rap-
tus per aera Pygmæus xiii, 169 rapta
abolia properabat iv, 76 testa secuit
genitalia vi, 514 raptum Achillem
luget Peleus x, 256 ignem de summa
cœli parte xv, 86 raptos ad velaria
pueros iv, 123 rapienda turbæ spor-
tula i, 96 occasio xv, 39

Raptore relicto vii, 168

Rarus sermo illis ii, 14 civis viii,
27 ferme sensus communis in illa
fortuna viii, 73 venit in cœnacula
miles x, 18 rara avis in terris nigro-
que simillima cycno mulier casta vi,
165 in tenui fecundia panno vii, 146
jugo victoria sedit viii, 63 crate
pendentia terga suis xi, 82 non vi-
demus, quæ pateris xiii, 8 merces,
quæ cognitione tribuni non egeat vii,
228 est concordia formæ atque pu-
dicitæ x, 297 rarum ac memorabile
magni gutturis exemplum ii, 113
quamvis, tamen imputat v, 15 rari
summi que boni hujus nulla voluptas,
quoties cet vi, 179 quippe boni
(sunt) xiii, 26 Rara juvant xi, 308
raræ sine Mentore mensæ viii, 104
rarior albo corvo vii, 202 rarior usus
commendat voluptates xi, 208

Rastra et sarcula tantum assueti
coquere xv, 166

Rate mersa naufragus xiv, 301
rates mille non comparo testamento
xii, 122

Ratio est alterior iv, 20 una po-
tens xiv, 39 periculi si justa est et
honestas vi, 9 studiorum et spes in
Cæsare tantum vii, 1 rationem si
admittit i, 21 ratione loquendi et
lege servata vi, 453 quid timemus
aut cupimus x, 4 pro ratione sit vo-

luntas vi, 223 rationibus quantum
addat sportula i, 118 gravis est vi,
511

Raucus desert in balnea testiculos
xi, 156 rauca cohors (Gallorum) vi,
516 raucio circo viii, 59 ranci The-
seide Codri i, 2

Ravola depressus tristis ix, 4

Recedit latus clivo pendente vi,
650 recessit nondum satiata vi, 180
ad Superos Astræa vi, 19 recedas
tacitus iii, 297

Recens linum iii, 151 recentis
odoris mala xi, 74 recentem præ-
dam servabat hyems iv, 58 recenti
historia ii, 102 cœlo vi, 11 luto
spargat jumenta vii, 180 scelere xiii,
5 recentes ramores vi, 408

Recepi ruborem xiii, 241

Recessu quocumque dominum sese
fecisse unius lacertæ, est aliquid iii,
230

Rechedinna, rechedipna, recidimna
cet. iii, 67

Recidivus nummus velut exhausta
pullulet arca vi, 363

Recidit illuc, ut cet. xii, 54

Recitat folium Sibyllæ viii, 126
togatas et elegos i, 3 si recites dul-
cedine famæ succensens, Maculonis
commodat ædes vii, 40 recitantes
Augusto mense poetas iii, 9

Recitationes poetarum cet. i, 1 seq.
12 sq. iii, 9. vii, 40

Recondita antræ cessant vi, 67

Recte vivendum ix, 118

Rectoris cani prudentia xii, 33
rectorem si te accipiat provincia viii,
88 rectore nullo mundum moveri
xiii, 87

Rectus derideat loripedem ii, 23
rectum minxit amicus iii, 107 prima
docet sapientia xiii, 180 funem xiv,
266 recta senectus iii, 26 recta
facile loqui præsentem marito cum du-
cibus vi, 401 recto cantaverat ære
ii, 118 vertice portat iii, 252 vultu
hoc optas x, 189 recti capilli xi, 149

Recubans sub eodem marmore
Chiron iii, 205 recubante juxta ma-
rito spectent hoc nuptæ xi, 301

Recumbit tibi juncta vi, 448 quod
recumbas sestante v, 65 recumbat
nemo prope ix, 106 toro fultus iii, 82
Recurrit natura ad mores damnatos
xiii, 239

Reddit nummos xvi, 40 pulchro
labori sua dona xvi, 57 reddunt ubi
ova columbæ iii, 202 reddet Roma

te Aquino iiii, 319 depositum xiii, 15, 204 follem xiii, 61 reddere tunicam servo i, 96

Redemi hoc ego vix tota nocte ix, 76 redemptum a vitis nulla virtute iv, 2 redimere s. conducere, ac contr. locare iiii, 31 sq.

Redemptores, conductores, mancipes iiii, 31 sq.

Redeo—redit quoties natalis ix, 51 ad pulpita exodium iiii, 174 vinum vi, 429 spes vitæ cum sole xii, 70 qualis rediit x, 179, 185 redeant ut veteres vii, 139 redeuntibus a scrobe vel sulco xiv, 170

Redimicula longa sumunt frontibus ii, 84

Reditum amici, ob quem feriendus taurus, et pro quo altaria pono xii, 15, 94.

Redivivus nummus velut exhausta pullelet arca vi, 363

Redolent quantum vix duo funera iv, 109

Refert quid, ignoscat an non i, 454 quid, quantis iumenta fatiget porticibus iv, 5 non minimo sane discrimine v, 123 hoc tantum, quod illa tenebat vi, 657 quid, tales veras qua voce legantur xi, 180 quid, quanti vendant viii, 193 quid, qua parte sedeat x, 213 quid, Mucius ignoscat dictis an non i, 154 ergo, quis hæc eodem pareat xi, 21 refertis calathis peracta velleri ii, 54 referunt Ar-taxata mores prætextatos ii, 170 refererebant navibus spolia viii, 106 referam quid, quanta ardeat cet. i, 45 referemus miranda xv, 28 referat quid sportula i, 118 referre hoc videtur ipsius ducis, ut cet. xvi, 58 referens multum de Mæcenate i, 66 ligonem a monte xi, 89 multicia rugis xi, 186 referri in acta cupient ii, 126 relatum a fonte Hammonia vi, 654

Refici tuo Aquino te properantem iiii, 319

Regia verba lanistæ xi, 8

Regimen census omne tenet pater xvi, 54

Reginæ (deorum) niveam agnam cædimus xii, 3

Regna hæc mox relinquit (nxor) vi, 224 servis fata dabunt vii, 201 subterranea esse nec pueri credunt ii, 149 Persica non sufficient animo xiv, 328

Regnat ubi Protogenes iiii, 119 nxor vi, 149

Regula verborum constat præceptori vii, 220

Regulus delator i, 33, 67

Regunt fata homines ix, 32 regenti maria, terras et populos iv, 83

Relegit transacta vi, 483

Religionis contemptus causa corruptelæ morum xiii, 34 sq.

Relinquit hæc regna vi, 224 longe Italiam xii, 77 post terga annos sexaginta xiii, 16 ludos Paridemque vi, 87 quicquid tibi Natta, eripit Pansa viii, 96 anlæa Cybeles xiv, 203 scutum gladiumque viii, 123 relicta conjuge v, 76 Amydone iiii, 69 Salamæ x, 179 æde vii, 37 longe Calpe xiv, 279 pars xiv, 96 modo sub lodice (verba) vi, 196 relictum oculum medico nil promittente xvi, 12 relicto cophino fornoque vi, 543 caupone vi, 591 raptore vii, 168 relictis crucibus xiv, 77 metis rapitur xiv, 232

Reliquos ducunt vestigia xiv, 36 reliquis Virronibus v, 149 cervicibus fratrum x, 260

Remenses Romani a Remo dicti, ut Rhamnes s. Ramnenses a Romulo, et Titi s. Titenses a Tito Tatius x, 73

Remige cum nudo agerent inquisitores iv, 49 surdo Siculos cantos effugit ix, 150 remigibus cum porcis grunnisse Elpenora xv, 22

Remi turba x, 73

Remis brevibus pictæ incumbere testæ xv, 126

Remordent castigata ii, 35

Remotus a morte quatuor digitis xii, 58 remota erroris nebula x, 3 remotior non ulli mensa viii, 178

Renato nondum omni dente xiv, 11

Renovata semper clade x, 243

Reor te exultare xv, 87

Repente nemo fuit turpissimus ii, 83 unde tot rugæ ix, 8

Repentibus pueris monstrant vultus assæ xiv, 203

Reperta pocula in parte prædaram xi, 101

Repeto ut, solebas cet. ix, 22 repetit vestigia spreti lecti vi, 226 artem volvitque vi, 452 inde domum xii, 87 longe nomen viii, 272 repetatur fabula a-diverticulo xv, 72 reppititus clamor ab antro vi, 328 reppita crambe occidit magistros vii, 154

Reponit meliora ac plura iiii, 220 tectoria prima vi, 467 nunquamne

peponem i, 1
 Reportandis cathedris vii, 47
 Repugnet nemo vi, 627
 Repulsa hæc erubuit, cen fastidita x, 326
 Reputant non unquam, quanti sibi gaudia constant vi, 365
 Requiem sperare vi, 106 gratam dona tibi xi, 182
 Requiris, unde hæc monstra vi, 286
 Res memoranda novis annalibus ii, 102 angusta domi iii, 166. vi, 357 cuius non sufficit legi iii, 156 amplior quibus est vi, 629 ampla domi xii, 10 hodie minor est, here quam fuit iii, 23 vera agitur iv, 35 fisci est iv, 55 digna titulo sepulcri vi, 230 diversa xv, 94 atteritur longe sufflamine litis xvi, 50 nunc agitur tenni pulmone rubetæ vi, 659 nulla minoris constabit patri, quam filius vii, 187 nota urbi et populo x, 340 mortifera est inimicus pumice levis ix, 96 hand mira, citharædo Principe, mimus nobilis viii, 198 rei ambiguae incertæque testis viii, 81 rem dissimilem facit causa viii, 215 imminuit xiv, 92 rem agit ferro subitus grassator iii, 305 pateris modicam et mediocri bile ferendam xiii, 143 re præstem vel vitar et moribus pulcherrima dictu xi, 57 ex re qualibet lucri bonus est odor xiv, 204 rerum ordine pulchro dies distinguitur i, 127 quale decus, si conjugis auctio fiat vi, 255 magna oblivio vi, 613 tuarum præsidia aliunde spectanda vii, 22 ingens numerus sic iubet vii, 102 summa pericula excipit viii, 249 tot usu proficit nihil xiii, 18 suarum tutela certa magis, quam cet. xiv, 112 magna fastigia iii, 39 utilium pars maxima jactatur xii, 52 res duas tantum anxius optat, panem et Circenses x, 80 humanas miscuit x, 163 exigua despiciit conviva xi, 130 suas servare non potuit Mars xiv, 261 rebus et honestis imponit finem sapiens vi, 444 lætis par mensura malorum x, 98 in summis minimisque spectanda mensura sui xi, 35 mersis in ventrem xi, 40 Latiis curam præstare xi, 115 bellorum et pacis agendis utilis xiv, 72 gestis æquanda pericula xiv, 314 nostris quid utile sit x, 348 salutem præferre quis audet xii, 49 quas turpiter audent, fortem animum præstant vi, 97 in omnibus numera sestertia

quinque ix, 43 nitidis maculam hauram figentia sunt plurima xiv, 2
 Rescribat licet atque coram innuat cet. vi, 141 rescribere nil rudo nec simplex vi, 234
 Resecentur quædam crimina cum prima barba viii, 166
 Resident in codice pellex ii, 57
 Resinata juvenus viii, 114
 Resonant Memnone chordæ xv, 5
 Respectus majorum nil ibi viii, 64
 Respiciat hæc primum, an vii, 141 ut te clauso Veiente labello iii, 185 respice pericula iii, 268 primum et scrutare viros ii, 44 Gætulum Gænymedem, cum sities v, 60 rivales Divorum vi, 115 quid moneant leges viii, 91 respicere ad spatia ultima vitæ Cræsum jussit vox iusti facunda Solonia x, 275 tristes Cæmænas vii, 3
 Respiret ter decies xiv, 28
 Respondes nil mihi iii, 295 his, Jane pater vi, 394 respondit Pythia vates Spartano enidam xiii, 199
 Responsa dabunt divitibus Phryx augur et Indus vi, 585
 Restem sequuntur statuæ x, 58 reste nec movendus puteus iii, 226 illa cavet brunnam famemque xiv, 274 restibus tot salvis ferre potes dominam vi, 30
 Resupinat aviam (al. aulam) amici iii, 112 resupinati Galli viii, 176
 Resupina jacens multorum abscidit ictus vi, 126
 Retia misit ejus munere ii, 148 pendentia dextra librata nequicquam effudit viii, 204 retibus assiduis penitus scrutante macello proxima v, 95
 Retegantur tibi scrinia vi, 278
 Retiariorum habitus et arma ii, 144 sq. viii, 193—210
 Reticulum auratum implet comis ii, 96 cœna reticulis et pane xii, 60
 Retinere maritos partu ii, 188 depositum xiii, 201
 Reverentia maxima debetur puero xiv, 47 mensæ hic nulla, aut pudor verbis ii, 110 salva sit artoptæ v, 72 legum xiv, 177 senioribus debetur xiii, 54
 Reverenda facies obscæno minori vi, 513
 Reverti paucis cum dentibus iii, 301 ad dominum veterem iv, 52 uxor nocte solet xi, 184 tenso felle inde domum possis xiv, 281 reversa

luce vi, 312 reversi inde iii, 37

Revocabat leges ii, 30 revoces si quem, subsistere nescit xiv, 231 revocante lacernas humero i, 27 revocata numeris Thrasylli vi, 576

Revolvas longe nomen viii, 272

Reus offensæ iv, 105 rea si non est, accusat Manilia vi, 243 rei squalorem xv, 135

Rex horum vorabit optima i, 186 Pyhus x, 246 hunc imputat cibum v, 14 domini si vis fieri v, 137 et pater sorbere ante cibum debet medicamen xiv, 255 regis conviva v, 161 ter victi medicamina Pontica vi, 661 superbi agrum totum erepat vi, 525 ad prætoris sedit mirandus cliens x, 161 regi ut dicat, bibe v, 130 barbato imponere facile est iv, 103 Armenio Parthoque instantem cometen vi, 407 Molosso parere xii, 108 regem aliquem capies iv, 126 Ponti transeo x, 278 salutat dominumque hospitis affectu viii, 161 rege ab antiquo positas coronas xiii, 149 Saturno credo pudicitiam in terris moratam vi, 1 reges ubi observant festa sabbata mero pede vi, 159 pauci ad generum Cereris sine cæde et vulnere descendunt x, 113 regum ossa vides vacuis exuta medullis viii, 90 ultimus ille bonorum viii, 260 Romanorum omnia frivola v, 58 insignia, trabea, diadema et fasces viii, 259 nemo dabit, quanti subellia constant vii, 45 sine regibus inferis hilares umbræ xiii, 52 sub regibus quondam atque tribunis viderunt uno contentam carcere Romanum iii, 313 Reges vocantur patroni i, 136

Rhadamanthus quas pœnas invenit xiii, 197

Rhannes Romani, v. Remenses

Rheda una domus tota componitur iii, 10 rhedæ devexæ jactare basia iv, 118 rhedarum transitus iii, 236 Rheno atque Istro præstare Neronem securum viii, 170

Rhetor dicturus ad aram Lægdunensum i, 44 geometres, pictor cet. iii, 76 de consule, et de rhetore consul fies, si Fortuna volet vii, 197, 198 Rhetoris æra minus est vii, 217 ad rhetora misit filium x, 192 de rhetore conducendo loquitur jam Thule xv, 112 rhetores vincuntur vi, 438 Rhetorum declamationes, suasoris et controversiæ i, 16. vii, 151

Delph. et Var. Clas.

Rhetorica ab umbra descendit ad pugnam vii, 173

Rhinocerote cum magno lavari vii, 130

Rhodos imbelles despicias viii, 118 Rhodopes uda terit inguina barba ix, 4

Rhodos et Miletos hinc fluxit ad istos colles vi, 296

Rhombus cibus exquisitior iv, 66 nil sapit iis xi, 121 rhombi Hadriaci spatium admirabile iv, 39 rhombum nemo magis stupuit iv, 119 in tua sæcula servatum iv, 68

Rictum diducere x, 230 rictu canino latravit (Hecuba) x, 272

Ridet nemo, ubi tota cohors non est pede altior uno xiii, 172 et odit Deus xv, 71 sympvium Numæ vi, 349 alapas Mamercorum viii, 191 alter de sapientibus semper x, 29 curas et gaudia vulgi x, 51 rides? majore cacinno concutitur iii, 100 ride, positus scaphium cum sumitur armis vi, 264 ridens (Fortuna) suos producit alumnos vi, 600 ridente medico cæduntur tunidæ mariscæ ii, 13 ridenda poemata x, 124 facies multo pane tumet vi, 461

Ridiculum pudorem ex urbe effugientem pauci morantur xi, 53 ridiculos homines facit paupertas iii, 153

Rigidi cacinni censura facilis cuius x, 31 Censoris xi, 91 rigidæ vulvæ tentigine ardens vi, 129

Rimæ veteris hiatum iii, 195 rima tenni distantia iii, 97 rimas tegant vela ix, 105

Rimatur haruspex pectora pullo- rum et exta catelli vi, 551

Ripa nutritus in illa iii, 117 in ripa dum jacet x, 86 jam sedet (Stygis) iii, 265 riparum vernula v, 104

Risus materiam invenit x, 47 risum movet vi, 71 moveat vulgo tua simplicitas xiii, 35 cui non eliceret canda magistri vii, 212 aut bilem fortasse quibusdam moverat xv, 15 risu quatire xiii, 171 perpetuo pulmonem agitare x, 33

Rite peracto sacro xii, 86

Ritu antiquo decies centena dantur x, 335 ritus veteres et publica sacra utinam his intacta malis agerentur vi, 335

Rivalis heres non unus tibi dictabitur vi, 218 rivales Divorum vi, 115 rivalibus victis xii, 126

Ind. Juv.

Rivi properant marmoribus vi, 480
 Rixa quibusdam seminum facit iii, 283 si rixa est, ubi tu pulsas, ego vapulo tantum iii, 289 rixæ miseræ promissa iii, 288 tuba vi, 52
 Rixantis turbæ tot millia xv, 61
 Robiginis adorandæ pocula xlii, 148
 Robore raptè nati vi, 12 robora mala fœcus x, 145 vexat cornu nascenti xii, 9
 Robustior multum hic illo x, 197
 Rodit in aggre malum v, 153 reddebant carmina mures iii, 207
 Rogat pobatus iii, 300 nanfragus assem xiv, 302 Janum Vestamque fœre et vino vi, 386 sæpe ix, 73 illos ix, 114 vates crebrum poppysma vi, 584 frustra vel frustra iii, 210 rogatur cum pro me Fortuna ix, 148 rogatus dicat vii, 232 ro-gatum assem v, 144
 Rogus aspiciendus conjugis x, 241 xogi igne minor xv, 140
 Roma jam habeat pudorem ii, 39 te reddet Aquino iii, 319 cum serviret calve Neroni iv, 38 parentem, Romæ patrem patriæ Ciceronem libera dixit viii, 243 quid beatius illo cive tulisset, si cet. x, 279 prediga non servat finem impensis vii, 158 Romæ omnia cum pretio iii, 183 quid faciam iii, 41 da testem sanctum iii, 137 in urbe populi victoris quæ sunt, non facient quos vicinus ii, 163, 168 frequentissima incendia, lapsus tectorum cet. iii, 6 sq. durior conatus illis (pauperibus) iii, 165 cum Bocchare nemo lavatur v, 90 conducere farnos jam celebres poetæ tulerent vii, 4 modo municipalis Eques viii, 237 conductæ pecunia coram dominis consumitur xi, 46 Romam advectus iii, 83 uno carcere contentam iii, 314 fortunatam natam me consule x, 123 totam capit circus xi, 195
 Romanus Grainsque endopoperator x, 138 populus quantum sub Tatío arabat xiv, 160 Romana paupertas ex quo perit, nullum crimen aebet vi, 295 Romano non cuiquam est locus hic, ubi regnat Protogenes iii, 119 Romanorum priscorum fragilitas xi, 77—119 posteriorum luxus xi, 120 sqq. regum omnia frivola v, 58 Romanas Athenas Grainsque jam totus orbis terrarum habet xv, 110 sq. leges soliti contemnere Judæi

xiv, 100
 Romulæ simulacra fœre manescere jussæ imperii fato xi, 104
 Rosæ putere videntur divitiis xi, 122 rosas alias tractare si vis xiv, 254
 Roscii Othonis lex theatralis iii, 155. xiv, 323 sq.
 Rostra non unquam maduerant sanguine pusilli caudidici x, 121
 Rota, nec Farisæ, nec saxum xiii, 51 rotam properate atque argillam iv, 134 stringit multo suffamine viii, 148 rotas bigarum impacta securia cœdit x, 59 rotis suppositum mare x, 176
 Rotant crinem ululantque Priapi Mænades vi, 316 rotato sermone curvum torqueat entymema vi, 449
 Rubelli Plante (al. Plance) tumes alto Drusorum stemmate cet. viii, 39
 Ruber—rubra mappa deterges vulnera v, 37 rubras leges majorum perlege xiv, 192
 Rubet auditor, cui frigida mens est criminibus i, 106 ille flagellis, hic scutica vi, 479 rubentem adhuc a matre vii, 196 rubenti aræ xiii, 37
 Rubetæ tenni pulmone nunc res agitur vi, 659 rubetam miscet porrectura viro Calenum i, 70
 Rubicundula illa venit vi, 426
 Rubiginis adorandæ pocula xlii, 148
 Ruborem ejectum semel attrita de fronte quando recepit xiii, 242
 Rubrenus Lappa ut sit non minor antiquo cothurno poscimus vii, 72
 Rubrinus offensæ veteris reus atque tacendæ cet. iv, 105
 Ructavit si bene, si rectum mixxit amicus, laudare paratus iii, 107 scarra palatii tot sestertia, partem exigam cœnæ iv, 31 ructante glandem marito vi, 10
 Rudem sibi ipse dabit vii, 171 rude accepta vi, 113
 Rudentes duos tractare vi, 102
 Rudeis omni tempore xi, 143 tunc miles xi, 100 rude nil rescribere vi, 234 rudes propinquas instituit Locusta i, 71
 Rufum, qui toties Ciceronem Allobroga dixit, atque alios cœdit sua quæque juventus vii, 213, 214
 Ruga densissima cogitur in frontem xiii, 215 rugam ac maculam nitidis figentia rebus xiv, 2 rugam trahit summa extenditque labellum

xiv, 325 *rûga* tres subeunt vi, 144 unde tot ix, 9 *rugas* tales, quales, umbriferos ubi pandit Tabraca saltus, in vetula scalpit jam mater simia bucca x, 198 *rugis* suspectis humida referens multicia xi, 186

Ruinæ impulsæ præceps immane x, 107 ruinam quis timet Præneste iii, 190 ruina pendente dormire ili, 196 jam perincense casurus xi, 18

Ruit ante aram, vetulus ut bos x, 208 ruebant cuncta fracta compage vi, 618 tecta viii, 77 Capito et Numitor fulmine viii, 93

Rumores recentes excipit ad portas vi, 408 rumoribus ulciscuntur baltea ix, 111

Rumpere somnum v, 19 jecur tensum vii, 117 tabulas ix, 75 montem aceto x, 153 rumpuntur somni latratibus vi, 416 glacies solibus iv, 42 rupta pelle patet calcens iii, 150 testa secuit genitalia vi, 514 rupto vitro v, 48 ovo xiv, 85 robore nati vi, 12 ruptæ lectore columnæ i, 13 raptis genis xv, 57

Rupem maris Ægæi scopulosque frequentes exilibus magnis xiii, 246 rupe in angusta (al. angusta) Caprearum sedentis Principis x, 93 sub rupe geminos Quirinos xi, 105 rupes Tauromenitanæ mollum misere v, 93 rupibus Æolis vicinum Vuleani antrum i, 8

Rursum porrecta brachia xii, 76

Rursus tolluntur—deinde vi, 155 rursus ad Æthiopum populos cet. x, 150

Rus unum non sufficit xiv, 141 ruris alumni lascivi xi, 98 exigui farra xiv, 155 numina hoc laudant xiv, 182 aviti xvi, 36 rure paterno viventis vi, 55 rara devia xiv, 75

Russati Lacernæ (al. Lacertæ) solum vii, 114

Rusticus ille tuus, Quirine ili, 67 infans in gremio matris formidat hiatus personæ pallentis lii, 176 carcer, ergastula xiv, 25 infans, cum matre et casullis, melius legatus fiet amici ix, 60 rustica Thymele vi, 66

Rutila arena volvit Pactolus aurum xiv, 299

Rutilæ gibbum x, 294

Rutilus, eximie si cœnat, demens habetur xi, 2. v, 21 sœvire docet, qui gaudet acerbæ plagarum strepitu xiv, 18 ferox i, 162

Rutilum s. Rutilum et Æneam

committere i, 162 qualis confundat Erynnis vii, 68 Rutulis montibus ignotum carmen vi, 637 arboribus pascitur xii, 105

Rutupine fando edita ostrea iv, 141

S

Sabbata festa mero pede observant reges vi, 159 metuentem patrem xiv, 96

Sabellam mensam iii, 160

Sabina omni bellum dirimente intactior vi, 104 bucca iii, 85

Sabinas s. Sabinos veteres imitata x, 299

Sacci olentis mercator xiv, 209

Sacculus turget pleno ore xiv, 136 quantum distet ab arca xi, 27

Sacello spondere pecudem xiii, 232 sacellis voveas exta x, 354

Sacer fons iii, 13 honor i, 110 cercopithecus xv, 4 senatus xi, 29 sacra senecta xiii, 59 imago tua et major humana xiii, 221 victima xii, 113 sacrum fulcrum vi, 22 depositum xiii, 15 saxum xvi, 38 sacris diebus vi, 536 libellis xiii, 19 delubris xiii, 107

Sacerdos Cereris qualem vult esse, bonus et face dignus arcana xv, 141 magna arboris vi, 544 vittata nuper cum eo jacebat sanguine adhuc vivo terram subitura iv, 10

Sacramentorum emolumenta xvi, 36

Sacraria lenæ Isiacæ vi, 489

Sacri nefandi Tanrica inventrix xv, 116 sacro rite peracto xii, 86 sacra publica intacta agerentur vi, 336 nutantia loro arcano ferens ii, 125 eadem colenti xiv, 103 sacrorum antistes ii, 113

Sacrificantes dictata haruspiciæ verba repetebant vi, 391

Sacrilegii varia genera xiii, 147 sq.

Sacrilegus Verres viii, 106 minor extat, qui radat femur inaurati Herculis xiii, 150 sacrilega fraude intercepta decem sestertia xiii, 72

Sæcula felicia dicas, quæ quondam sub regibus atque tribunis viderunt uno contentam carcere Romam iii, 318 in tua servatum rhombum iv, 68 turpi inxu frugerunt divitiæ molles vi, 299 per tot mortem distulit x, 248 argentea primos vide-

runt mæchos vi, 24 pejora ferri temporibus xiii, 28 aurea, argentea, ferrea vi, 1—25 novem mundi xiii, 28

Sæpe vocandus iv, 1 relicta conjugæ v, 76 glandem ractante vi, 10 emungeris vi, 147 decepta vota vi, 602 rogaris ix, 73 rapui puellam ix, 74 elusus creditor xi, 9 sæpius exul vi, 557 grassatur xiv, 174

Sæviti gula v, 94 manus xv, 54 rabie vulgus xv, 126 sævire docet Rutilus xiv, 18 flagellis in Corum atque Eurum x, 180

Sævitiæ tempora utinam his potius nugis dedisset iv, 151 sævitiam dammare iv, 85

Sævus exitus illum eripuit x, 126 sæva grandine v, 78 tyrannide viii, 223 Colchide vi, 643 arce tyranni x, 307 grue xiii, 170 cupido immo-dici census xiv, 175 Charybdi xv, 17 urbs iii, 8 vineta xiii, 186 sævo codice heredes vetat esse suos x, 236 sævos tyrannos vii, 151 ventres xiv, 148 labores x, 361 sævas leges vii, 229 Alpes x, 166 sævis ursis xv, 164 sævior illo Pompeius aperire jugulos iv, 109 armis luxuria incubuit vi, 292 multo illis pœna xiii, 196 ara Mæotide Ægyptus xv, 115 sævissima vipera vi, 641 mulier tunc est, cum stimulos odio pudor admovet x, 328

Saga an nubat vi, 591

Saginis stomachum laxare iv, 67

Sagittæ (amoris) veniant a dote vi, 139 diversæ (rhetorum) quæ veniant vii, 156 sagittas, Dea, depone vi, 172 sagittis infestis instaurare pugnam xv, 74

Saguntina lagena v, 29

Saguntus par virtute atque fide, sed major clade xv, 114

Salamine relicta qualis rediit (Xerxes) x, 179

Saleio tenui gloria quid erit vii, 80

Salibus natis intra pomœria vehemens ix, 11

Salicti humilis virgæ xi, 67

Salios Pontifices vi, 604 Saliorum habitus ii, 125 sq. viii, 207 sq.

Salit nil Arcadio juveni læva in parte mamillæ vii, 160 salientibus pueris vexare uterum vi, 599

Saliva longa manantia labra vi, 623

Saltantem spectes structorem v, 121 saltante Bathyllo Ledam vi, 63 saltante libidine vi, 318

Saltatus virorum xv, 49

Saltem publica sacra his intacta malis utinam agerentur vi, 335 his nec spes ix, 148

Salto fædo ad pulpita peregrina prostitui viii, 225 in salta venantur xiv, 82 Nabathæo saltu deposuit belua dentes xi, 126 saltus umbriferos pandit Tabraca x, 194 tot habet Quintilianus vii, 189

Salutat dominum affectu hospitii viii, 161 salutes ut aliquando Cossum, quid das iii, 184 ne salutet collega prior Albinam et Modiam iii, 130 salutare vis sicut Sejanus x, 90 salutato nido crepitat Concordia i, 116

Salutatrix turba jam tota peregit orbem v, 21

Salutem rebus præferre xii, 49

Salva socru desperanda tibi concordia vi, 131 fronte jam nunc in balnea licet vadas xi, 204 sit artoptæ reverentia v, 73 salvis nummis quid infamia i, 48 tot restibus ferre potea dominam vi, 30 his collibus ix, 131

Salve, Gætulice viii, 26

Samia arena, qua delectatur genitrix xvi, 6 testa ii, 116. vi, 514

Same, Andro, Amydone relicta iii, 70

Samothracum aras licet jures iii, 144

Sanabile nunquam vulnus xv, 34

Sanant mortaria cecos vii, 170

Sanctus haberi mereris, agnosco procerem viii, 24 sancta si tibi cohors comitum cet. viii, 127 sancti parentis loco præceptorem esse vii, 209 tam sanctum testem, quam fuit hospes numinis Idæi iii, 137 sanctum nihil est et ab inguine tutum iii, 109 et egregium virum xiii, 64 sanctam domum ut filius aspiat sine omni labe, non agitas xiv, 68 sanctos mores x, 298 o sanctas gentes, quibus hæc nascuntur in hortis numina xv, 10 sanctissimus interpretes legum iv, 79 sanctissima inter nos divitiarum majestas i, 112

Sandapillarum fabros viii, 175

Sane accipiat i, 42 æquantem xiv, 16 refert v, 123 putabas ix, 46 id mitius x, 183 mirandum xii, 124 horrida Ægyptus xv, 44 quo tot millia xv, 61

Sanguis minimus febre calet sola x, 217 ostendens Clitumni pascua iret xii, 13 minimus invidiosa dabit solatia xiii, 179 sanguinis mercedem

3, 42 tanti ultor x, 165 minus, quam factis habet hædulus xi, 66 gutta non hæret in facie xi, 84 atque laboris ea merces xiv, 164 sanguine cum Equitum mixtos Patres vi, 625 fulget Iuli viii, 42 in sociorum frangis virgas viii, 136 conjugii se polluit viii, 219 caudidici pusilli non unquam maderunt rostra x, 121 ardens xi, 6 oculorum plenos pugnos xv, 58 adhuc vivo terram subitura sacerdos iv, 10 longo censi viii, 2 de quocumque alio rarus civis viii, 27 modesto ferventem vultum x, 301 contingens cælum xi, 62 de sanguine aliquid gustat xv, 92 sine sanguine et cæde x, 112

Sanna qua sorbeat æra Tullia vi, 306

Santonico cucullo viii, 145

Sanus eras certe, Postume vi, 28 sana paupertas vii, 60 mens in corpore sano x, 356 facit ingens scelus vi, 652 sano corpore advocat Archigenem vi, 235

Sapiens imponit finem et rebus honestis vi, 444 et nobilis, felix cet. vii, 191 de sapientibus alter ridebat semper — flebat contrarius auctor cet. x, 28 sq.

Sapientia aliud nunquam dicit, nunquam aliud natura xiv, 321 victrix fortunæ xiii, 20 prima docens reorum xiii, 189

Sapit ille, qui te sic utitur v, 170 quid vulva popinæ xi, 81 nil rhombus, nil dama xi, 121

Sarcina belli civilis speculum ii, 108 Sarcinulas collige, dicet libertus, et exi vi, 146 sarcinulis puellæ imper gener iii, 161

Sarcio — sartæ scinduntur tunice iii, 254

Sarcophago contentus erit x, 172

Sarcula et marræ desint iii, 311 et rastra coquere xv, 166

Sardanapali pluma x, 362

Sardonyche conducta agebat Paulus vii, 144 sardonyches densi radiant in testudine vi, 382 sardonychum (al. sardonyches) gemma princeps xiii, 139

Sarmata, nec Threx iii, 79

Sarmentus quæ non tulisset iniquas Cæsaris ad mensas v, 3

Sarraco veniente longa coruscant abies iii, 255 sarraca frigida Bootæ v, 23

Sarrasa aulica x, 38

Sarranus cognomen Atiliæ gentis et nomen opp. Umbriæ vii, 89 (Excurs. ad loc.)

Sartago et patellæ fiunt ex facie toto orbe secunda x, 64

Satelles dirus a ponte iv, 116

Satiata nondum viris vi, 130

Satira sumentem cothurnum vi, 634 satiram non scribere difficile est i, 30 scribente cinædo improbius iv, 106 satirarum adjutor ego veniam iii, 321

Satis hæc ad juvenem viii, 71 nemo credit tantum delinquere xiv, 233 qui est mensis panis xiv, 182 plus quam satis est iii, 181

Satius hoc, quam si dicas vii, 13 quid viii, 196

Satur est, cum dicit Horatius Euxæ henoche vii, 62 saturam serpentibus ibi paret xv, 3

Saturant urbem messorum viii, 118 saturabat glebula talis patrem ipsum turbamque casæ xiv, 166

Saturnali tempore genio indulgebatur vii, 97

Saturnus fugiens summis agrestem posito diademate falcem xiii, 40 Saturni sidus triste vi, 570 Saturno rege moratam credo in terris pudicitiam vi, 1

Satyræ, v. Satira

Saucius torques pocula v, 27

Saufela matrona libidinosa et vinolenta vi, 320. ix, 117

Sauromatæ truces xv, 125 ultra Sauromatas fugere hinc libet ii, 1

Saxum ad Lucrinum nata ostrea iv, 141 sacrum medio de limite effodit, quod mea cum patulo coluit puls annua libo xvi, 38 nondum, nec Furie, nec rota xiii, 51 saxa non finem dabant animæ cet. x, 164 Ligustica iii, 257 jugis abrupta vi, 649 mellia caluerunt anima i, 83 Deorum hæc et tela putant xiii, 231 Cyanes concurrentia xv, 19 quasit inclinatæ per humum lacertis incipiunt torquere xv, 63 saxa cinerum custodibus hæsi tituli x, 144

Scabie unius porci perit totus grex ii, 80 mali frueris, quod in aggere rodit cet. v, 153 vetusta levibus canibus viii, 24

Scævo codice hæredes vetat esse suos x, 336

Scalarum gloriæ, virides palmæ vii, 118

Scalpit rugas simia x, 195 scalpunt qui caput uno digito (molles et

pathici) ix, 133

Scantinia (lex) citari ante omnes debet ii, 44

Scaphium sumitur positus armis vi, 264

Scapulis puerorum et pedibus quid dicam aquilone Decembri ix, 68

Scatinia lex, v. Scantinia

Scaurorum nomina falso corpore latras vi, 604 Scauros et Fabricios xi, 91 fictos contemnunt vitia ultima ii, 35

Scelerare fanum solebas ix, 25

Scelus si admittas, dabitur mora parvula, dum res nota urbi x, 340 cum admittunt, superest constantia xiii, 237 ingens sana facit vi, 651 intra se tacitum qui cogitat illum, facit crimen habet xiii, 209 viri, hominis ii, 34 scelus a Pyrrha nullus apud tragicos populus facit xv, 30 vulgi referens xv, 29 ad scelus atque nefas purpura ducit xiv, 188 scelus magni labor nullus xiv, 324 pretium ille crucem tollit, hic diadema xiii, 105 sceleri quorum nomen non invenit natura xiii, 29 poenam non invenies xv, 129 scelere in tanto ne queras et dubites, an prima voluptatem gula senserit xv, 89 recenti xiii, 6 scelum hæc quota pars xiii, 157 causam inde xiv, 173

Scense vacantem urbem viii, 118 in scena nunquam cantavit Orestes viii, 230

Sceptre eburno quæ surgit, volucrem x, 43

Schemata quid faciant viii, 1

Schœnobates iii, 77

Scilicet horres ii, 123 hoc fuerat, propter quod cet. v, 76 expectas vi, 330 corruptus vi, 541 satira sumente cothurnum vi, 635 arguitur culpa docentis vii, 159 carebia morbis xiv, 156 Scilicet amaro dicitur sensus ii, 104, 122

Sciendens artem Theodori Pollio vii, 177 scienduntur tunicæ iii, 264 scissa lacerna iii, 143 Palla x, 303

Scintillas ignis ipse dediisti xiv, 244

Scire quicquid, tanquam prodiderim ix, 97 quid enim vii, 158 scire velim ix, 1 volunt omnes, mercedem solvere nemo vii, 157 volunt secreta domus iii, 113 scis certe, quam sæpe regnum ix, 73 scit dare vii, 43 qui scit, quantum sublimior Atlas — illum jure despiciam xi, 24 sciet ille ulti-

mus dedecus domus x, 242 proximus ante diem campo ix, 108 nolet si mortalis idem nemo tet. xiii, 76 non omnes historias vi, 459

Scipiadem ambo, et Curius quid sentit ii, 154

Scipio Nasica hospes numinis Idem iii, 137

Scobis semodia uno hæc emendat servulus unus xiv, 67

Scoopulos diducit et montem rumpit aceto x, 153 frequentes exulibus magnis xiii, 246 scopulis Gyrum clausus x, 170

Scorti vestiti facies iii, 135

Scribo — scripsit non Troica Orestes viii, 221 scribet aut leget iii, 241 scribe puer, perlege leges xiv, 192 non scribere satiram difficile est i, 30 scribendi simplicitas priorum i, 152 cacoëthes vii, 53 scribente satiram cinedo improbiar iv, 106 scripturas leges lanistæ xi, 8 scribitur quis pauper hæres iii, 161 scriberis hæres ix, 87 scriptus et in tergo, necdum finitus Orestes i, 6 scripto auro radiat Germanicus vi, 205 scripta quam et quas lecture tabellas vi, 277

Scrinia membra si tibi reserentur vi, 278

Scriptores historiarum vii, 90

Scrobe vel a sulco redeuntibus xiv, 170

Scrofa candida nomen dedit apici, (monti Albano) latis Phrygibus mirabile sumen, et nunquam visis triginta clara mamillis xii, 73 alba fecundior Niobe vi, 177

Scrutare viros ii, 45 scrutante penitus macella proxima (maris) v, 95

Scurra purpureus palati iv, 51 fugitivus Catulli xiii, 111

Scutica hic rubet vi, 469

Scutilo auro vi, 205

Scutulata. cerulea indutus ii, 97

Scutum gladiumque relinques sociis viii, 123 acuto læcesit palum vi, 248

Scyllam citius crediderim xv, 19

Seythiæ volucrex xi, 130

Securde γαῖα: xi, 27

Secat ille verberibus x, 316 genitalia testa vi, 514 secatur baud ideo pejor gallina xi, 135 quo gestu lepus, et quo gallina v, 124 secantem farra paucissima exigui ruris xiv, 165 sectum vituli jocar xiii, 117 in frusta plurima xv, 78 secto læcorte roquem sperare vi, 106

Secunda anseri litus gradum iii, 5
Secreto conavit septem foreula i, 83

Secretus adulter vi, 287 secreti
amnesti participum iii, 82 secretum
sibi minimum parat vi, 608 divitis ul-
lum esse putas ix, 102 commiserat
ix, 96 secreta hæc tu et paucis com-
munes putabas x, 337 munera femi-
neis tractas calendis ix, 53 tæda co-
luerant Orgia ii, 91 domus scire iii, 118
cuncta animi effundunt sermone
Græco vi, 190 naveræ et pueri no-
vit vi, 400 Bonæ Dæi nota vi, 814
palatia Matris advectæ ix, 23 mur-
mura vulgi x, 89

Sectæ eidem incumbere xiv, 122
Sectile porrum iii, 290

Sectivi porri flla xiv, 138
Secula, v. Sæcula

Secundi galli cantum ix, 107 se-
cunda vene argentum ix, 31 a cor-
nice vitæ exemplum x, 247 secundo
videre xvi, 3 secunda lauro nobilis or-
nator collega viii, 259 facie toto orbe
x, 68

Secundi Carrinatis exitus vii, 204

Securis impacta cedit rotas biga-
rum x, 69 legum prima, et verbera
illos justis afficiunt pœnis viii, 268
securis sumendas in tempestate as-
pice xii, 61 hebetes lasso lictore viii,
137

Securus licet committas Æneam
Rutulunque i, 102 quod ames vi, 62
abi xiv, 213 securâ Principis senec-
tus foret oppressa x, 75 domus in-
terea patellas jam lavat iii, 201 se-
curum præstare Neronem valet hæc
vetas viii, 171 insistere Circo ix, 144
securi nante xii, 82 securos dormire
jubet pendente ruina iii, 196

Secutor jussus pugnare cum Grac-
cho viii, 210

Sed res diversa, sed illic cet. xv, 94

Sedes prælata Lavino xii, 71 sedem
figere Cumis iii, 2

Sedet limine sportula i, 96 cœna
ingens ii, 120 in ripa (Stygis) iii,
205 Auster et se continet v, 101
populus et spectat viii, 190 cliens
mirandus (Hannibal) ad prætoris re-
gis x, 161 dudum illa parato flam-
meolo x, 333 Prætor præda (al. præ-
do) caballorum similia triumpho xi,
199 sedebat in eorum facie pallor
amictus miberæ iv, 74 sedisti mediæ
noctis ab hora, qua nemo faber sede-
bat vii, 223 sedit jam iv, 76 rata

jugo victoria viii, 63 sedent quanta
populibus vi, 208 qua parte theatri
x, 213 sedent hic lenonum pueri iii,
155 sedens feroci bellatore vii, 127
quæ legerat, hæc stans perferet, vii,
152 sedentis in rupe Capreorum
Principis x, 98 sedentes extrema in
parte ordinis libertos vii, 43

Seditiosi domestica tela torquere
xv, 64 de seditione quærentes Græ-
chor quis tulerit ii, 24

Seges quæ inde vii, 103 vicina vi-
detur major et melior xiv, 143

Segmenta et longos habitus ii, 124

Segmentatis cunis parvula dormis-
set vi, 89

Segnipedes trito trahunt epirrhodia
collo viii, 67

Sejani potestas et pœna x, 62, 107

Selo Titioque bonis quod turpe,
decebat Crispinum iv, 13

Seleucus, citharædas optimus x,
211

Sella post te vii, 142 alta Chlonem
deducere iii, 136 sellam conduit vi,
353 vacuum et clausam pro conjugē
ostendens i, 124 sella a lecticis di-
versæ i, 64 in sellis sedentes scribe-
bant tenuiores, honestiores in lectulis
vii, 26

Semel atque iterum palpitat iii, 134
aspecti litus dicebat echini iv, 148
totam expiet annam vi, 521 ejectum
attrita de fronte ruborem xiii, 243

Semestri auro vatuum digitos cir-
cumligat vii, 89

Semesum leporem dabit v, 167

Semianimum cum laceraret Flavius
orbem iv, 37

Semiramis pharetrata in Assyrio
orbe hoc non fecit ii, 106

Semita unica tranquilla vitæ patet
per virtutem x, 308

Semivir ingens, qui secuit genitalia
vi, 513

Semodio uno scobis hæc emendat
servulus xiv, 67

Semper ego auditor tantum i, 1
convulsa clamant marmora i, 13 po-
test alienum sumere vultum iii, 164
stillantis oculi vi, 169 se tibi impu-
tat vi, 178 habet lites lectus vi, 268
uberibus et paratis lacrymis vi, 273
e pleno tollatur acervo vi, 364 orga-
na in manibus vi, 380 servata lege
loquendi vi, 453 renovata clade x,
244 filius egregii corporis habet mi-
seros trepidosque parentes x, 297
infirmi animi voluptas est vitio xiii,

190 cupiet xiv, 14 illa sententia in ore tuo versetur xiv, 205 moraris xiv, 267 Coro tollendus et Anstro xiv, 268 ardente camino xiv, 118 sequitur fortunam, ut semper x, 73 ut timearis a magno amico iii, 67

Senatori nupta Hippia vi, 82 Senatorum calceus vii, 192

Senatus sacri in parte esse velis xi, 29 postri hæc olim jam luxuriosa cæna fuit xi, 77 Senata damnante ut ruerint viii, 93

Senecæ prædixit magnos hortos jussu Neronis clausit tota cohors x, 16 Senecam quis dubitet præferre Neroni viii, 212 a Seneca modicis quæ mittebantur amicis, nemo petit v, 109

Senectæ sacræ par adeo prima lanugo xiii, 59

Senectus intestata hinc et subitæ mortes i, 144 dum prima et recta (est) iii, 26 jucunda Crispi venit iv, 81 delevit patriam titulumque vini v, 34 facundia et nuda odit suam Terpsichoren vii, 35 non intellecta obrepit ix, 129 tuta quo sit mihi a tegete et baculo, quando ego figam aliquid ix, 139 securi Principis si oppressa foret x, 75 longa plena malis x, 190 metuenda magis morte xi, 45 pretiosa Albani veteris xiii, 214 longa et cervina (patris) torquet juvenem xiv, 251 par olim prodigio cum (in) nobilitate iv, 97 Senectatis incommoda x, 190—288

Senescit in corde cacœthes vii, 52 senescant ut multis in luctibus—hæc data pœna diu viventibus x, 245 senuerunt adeo Jupiter et Mars vi, 59

Senex fanaticus antistes ii, 112 occidit discipulum, Baream iii, 117 cum pejora facias xiv, 57 Vestinus xiv, 181 vicinus Hymetto xiii, 186 senis orbi præcipuam in tabulis ceram abstulit munere tanto iv, 19 amici viii, 153 unius præcordia præsit boletus vi, 622 senem si damnosa juvat alea, ludit et hæres bullatus xiv, 4 senum una facies x, 198 senibus porcis indulget clementia vi, 160

Senior jam amicus excludatur vi, 215 aliquis dabit responsa vi, 587 bulla dignissime xiii, 33

Senonum minores, anxi, quod tunica liceat punire molesta viii, 234

Sensus communis rarus in illa fortuna viii, 73 nostri hæc pars optima—mollissima corda xv, 133 animi vi-

geant x, 240 sensum a celestibus de- missum traximus arce xv, 146

Sententia tristis fertur de nobis ii, 62 digna viro vicit iv, 186 illa semper in ore tuo versetur, digna Dis atque ipso Jove, Unde habeas, quærit nemo, sed oportet habere xiv, 205 non est, quod modo proposui; verum est viii, 125 hujus prima erit vi, 498

Sentina tunc gravis, si jubeat con- jux concedere navem vi, 99

Sentio tantum, qualem nequeo monstrare vii, 56 sentit quid Curius ii, 163 non pereuntem censum for- mina vi, 362 sensit Alexander, cum vidit cat. xiv, 311 senserat cum uxor dormire virum vi, 116 sentiat ut au- ris, clamore opus est x, 215 senti- rent ne magnæ gaudia cænæ xv, 42 senserit an prima voluptatem gula xv, 90 sentire calorem xii, 98 quid putas omnes recenti de scelere xiii, 5 tandem incipiunt peractis crimi- nibus quod fas atque nefas xiii, 238

Separat hoc nos a grege brutorum xv, 142

Septa undique asparagis squilla v, 81

Septem fercula quis secreto cœna- vit avus i, 94 digitis a morte remo- tus xii, 59 septem, (filios necassem) si septem forte fuissent vi, 642

Septembris et Austri adventum metui jubet vi, 517 Septembri me- dio hesternum solitus servare minu- tal xiv, 130

Septenis in diem horis oderit illam vi, 163

Septimus cum annis transierit pue- rum xiv, 10 interdum sol invenit jacentem xv, 44 septima quæque lux fuit ignava patri xiv, 105

Sepulcri titulo res digna vi, 230 sepulcris quoque ipsis data sunt fata x, 146 in iis arbores, flores sparsæ, et terra vel levis vel gravis vii, 207 sq.

Sequitur qui populus, premit ag- mine lumbos iii, 245 sua quemque culina iii, 250 quæ mœchum, stoma- cho valet vi, 100 Fortunam, ut sem- per x, 73 quem custos angustæ ver- nula capssæ x, 117 maritum uxor i, 121 sequuntur restem statuæ x, 58 sequar jam xii, 86 sequatur ne pœ- na crimen metuens xiii, 90 sequan- tur figuli tua castra iv, 135 ne cri- mina nostra ex nobis geniti xiv, 30

secutus urnam Hylas i, 164

Seram pone; cohibe uxorem vi, 347

Serenum expectet vii, 179 sereno hoc dilata tempestas xiii, 228

Seres quid agant, novit vi, 403

Sergiolus gladiator, quem Hippia, senatoris nupta, comitata est in Ægyptum vi, 82—113

Sergius, v. Sergiolus

Seria inter et curas habendum nemo duxit cet. xi, 93

Serio Titioque bonis iv, 13

Seripho parva caruisse vi, 564 clausus x, 170

Sermo est mihi tecum viii, 39 Illis rarus ii, 14 filius est per urbem i, 145 promtus et Isæo torrentior iii, 73 pudicus non est hic in vetula vi, 193 sermonem indocti laudat iii, 87 sermone hoc pavent cet. vi, 189 rotato carvum torqueat enthymema vi, 449 sermones hi de Sejano x, 88 qui xiv, 162

Sero pœnitet i, 169

Serpens argentea visa est caput movisse vi, 538 longus in doli deciderit vi, 432 non unus, nec calens unus debuit parari ejus supplicio viii, 214 Hesperidum aut Ponticus si servet easdem fortunas xiv, 114 serpente ciconia pullos nutrit xiv, 74 serpentum major concordia xv, 159 serpentibus saturam ibin pavet xv, 3 a serpentibus Afros tantos facit tale (oleum) v, 91 Serpentes avidissimi sunt vini vi, 432

Serraco veniente cornuscat abies iii, 255

Serrano tenuique Saleio gloria quid erit vii, 80

Serta dum poscimus, obrepit senectus ix, 128 delubris imponite xii, 84

Sertorius cur desiderio Bibulæ ardet vi, 142

Servilia cum dederit nummos, fiet et illius, quem non amat x, 319

Serviret cum Roma calvo Neroni iv, 38 servire jubetur ferrata domus vii, 41 quiquam deorum vellet huic (Xerxi) x, 184 nulli privato paratum xii, 106

Servitii longi tempora perierunt iii, 125

Servius ancilla natus trabeam et diadema Quirini et fasces mersit regum ultimus ille bonorum viii, 259

Servo—servas cui tot prædia ix, 54 servat quantum nummorum quis-

que in arca, tantum habet et fidei iii, 143 medio Septembri hesternum minutal xiv, 129 ignem Trojanum Alba iv, 60 non finem impensæ prodiga Roma vii, 138 servant ac metuunt jus xiv, 101 servabat cista libellos iii, 206 hyems prædam recentem iv, 59 Fuscus viscera vulturibus Dacis iv, 111 Minervam ex flagranti sede iii, 139 servavit conjugium in multis domibus adulter ix, 80 servet si fortunas easdem Hesperidum serpens aut Ponticus xiv, 113 servare Cleanthas pluteum jubet ii, 7 animam viri cupient morte catellæ vi, 654 terga sicci snis festis diebus mori olim erat xi, 83 non potuit res suas Mars xiv, 263 servatur domino tener et niveus panis v, 71 servantur tantis parta malis cura majore metuque xiv, 304 pluris Decii, quam qui servantur ab illis viii, 258 servatum in tua sæcula rhombum iv, 68 victo caput abstulit Fortuna x, 286 servato more Camilli xvi, 16 servata semper lege et ratione loquendi vi, 453 Jovi hostia xii, 6 servatæ uvæ parte anni xi, 71

Servulus infelix recto cervice portat res iii, 253 unus semedio scobis uno hæc emendat xiv, 67

Servus matronis lugendus occulta ad Patres produxit crimina viii, 266 erit minus miser, qui foderit agrum cet. ix, 45 publicus tenet coronam et curru portatur eodem (triumphali) x, 42 servi in complexibus jacet vi, 279 divitis latus claudit hic filius ingenuorum iii, 131 succincti ministrant iv, 24 fuscus, formosus, Græci, viles, magno pretio emti cet. v, 52 sqq. stant, et convivæ recumbant v, 56, 65 proceri v, 88 nudi in castastis exponuntur venales vii, 16 inscripti, inusti cet. xiv, 24 tibi octo vii, 141 ut taceant, jumenta loquuntur ix, 103 mali pars pessima lingua ix, 120 linguam contemnere ut possim cet. ix, 123 videant, ne quis neget x, 87 servo pœne crucem: meruit quo crimine servus Supplicium? —O demens, ita servus homo est? cet. vi, 219 sq. horrenti tunicam non reddere i, 93 lambenti crustula colaphum incutimus ix, 5 seryum talem sortitus quid facias? nempe in Lucanos aut Tusca ergastula mittas viii, 170 servorum barbarorum signum pedes albi s. gypsati i, 111 ven-

tres Romae magne lii, 167 speciem absterioris, venit conductus aquarius vi, 332 nomina agnoscit x, 234 de grege magna vovebit xii, 116 animas et corpora nostra materia constare putat cet. xiv, 16 cohortem aeternam vigilare iubet Licinus xiv, 306 ventres modio castigat iniquo xiv, 126 servis incurritur, si nihil est vi, 251 munera sunt danda, ut mereatur gratia patroni et aditus iii, 184 sqq. cultus augere peculia iii, 169 superbis plena quaeque domus maxima v, 66 regna dabunt fata vii, 201 servos odit vi, 511 pone xi, 189 quot nascit iii, 141

Seestertia centum perdere i, 92 quadringenta dedit Gracchus dotem cornicini ii, 117 tot, partem exiguam cecisse, ractarit scurra palatii iv, 29 Jibris paribus aequantem nullum iv, 16 duo sufficient Quintiliano vii, 186 quinque numera omnibus in rebus ix, 41 intercepta decem xiii, 71 Setas durae per brachia promittunt atrocem animum ii, 11

Setinum ardebit in auro x, 27 Setina misellus exspuit xiii, 213 Setinis de montibus aliquid bibet v, 34 Sen tu Silanus viii, 26 tu affectas xi, 33

Severi campi jugeribus cede li, 131 severam vultu et veste vitium xiv, 110 severos mores Catonis xi, 91

Sex millibus emit nullum iv, 15 urceoli erant Codro iii, 203 alii vel plures Sophistas vii, 166

Sexagesimus annus ut tibi locupletem aquilam afferat xiv, 197

Sexaginta annos jam post terga reliquit xiii, 17

Sexcentis balnea vii, 178

Sextarius alter ducitur ante cibum vi, 427

Sexte, ego te eventem verebor ii, 21

Sextus et octogesimus annus eam palat vi, 192 ad sextam solida quaquam supersit hora xi, 206 sexta cervice feratur i, 64 quaque die dirus mihi Hannibal caput implet vii, 161

Sexus imperio coactae graviora faciunt vi, 135 alterius figuram imitata dictura vi, 341 alterius major voluptas xi, 167 sexum hunc quoties ira facit nocentem vi, 648 sexu in nostro non erit ultimum exemplum tam detestabile li, 48 a sexu fugit mulier

vi, 253

Si vis i, 74. ii, 69 quis omittit ii, 6 qua darentur sulfura ii, 157 si natura negat, facit indignatio versum i, 79 si te propositi nondum paret—si potes illa pati—quamvis iurato meam tibi credere testi v, 1 sq. si nescis, omnia fiunt cet. v, 159 si potes omnia ferre, et debes v, 171 quid credimus iv, 53 quando colitur, datur iii, 173. v, 49 siquidem pressit vi, 621

Sibyllas donare civem iii, 3 solum recitare viii, 126

Sic labentibus obstat iii, 104

Sicambriis torvis iv, 147

Siccata madidas in carcere penas Auster v, 101 calicem v, 47 siccatur lacrymae xvi, 27 siccatus frigore auctumnus xi, 75 siccato necitare xiii, 44 siccandam ebriorem iii, 32

Siccus petasunculus vii, 119 siccum jecur ardet ira i, 45 siccis omnis terga xi, 82 siccis lucernae ora lambentibus viii, 35 comae horrida sylva ix, 12 sicco venit altera nase vi, 148 sicca terra Memphiside xv, 122 sicca morte pauci reges et tyranni descendunt ad generum Cereris x, 118 siccis morbo faucibus xiii, 212 mammillis vi, 401

Siculus quot Phrygibus donaverit urnas vii, 236 Siculum crocum xiv, 209 Siculo de gargite maxima venit muræna v, 100 Sicula aula non melior vi, 486 cum conjuge Pluton xiii, 50 Sicles cantus effugit romige surdo ix, 150 a Siculis sacci mercaator xiv, 269

Sicut grex totus cadit ii, 79

Sicyone alta relecta iii, 69

Sidus triste Saturni quid minetur vi, 569 et occulti miranda potentia fati vii, 200 sidere secundo porta me excipiat xvi, 4 sub nostro talis bellua non concipitur xii, 106 sidera quae te excipiant primos incipientem edere vagitus vii, 195 si tibi cessant ix, 33 testes intendunt oculos viii, 149 contenta omnia paucis numinibus xiii, 47 ad sidera flammis miscus xi, 63 sideribus dubiis jam salutatrix turba peregerit orbem v, 22

Signat tabellas viii, 143 signabat jam et tabulas ruperat ix, 76 signabit ille me prior iii, 53 signent quanto pondere et laedant silicem iii, 271 signatæ tabulae ii, 119 signa-

tam conchem xiv, 138

Signator falso multum referens de
Maecenate i, 97 cum signatoribus
veniet auspex x, 326

Signatum pyrum xi, 73

Signum de paupere loro v, 166
spectabile viii, 110 signi supervacui
vana chirographa xii, 137 signa
duces et castra movebant vii, 12
dare communi tuba xv, 157 nuda et
candida — Euphranoris et Polycleti
iii, 216 signorum comitem xvi, 55
signis Myronis viii, 102 pro suis at-
tonitus xiv, 307 a signis procel-
lantes est. xvi, 17

Silanus viii, 27

Silet impatiens morae adulter vi,
338 silet fasa venena vii, 160 si-
luit compago tabernae iii, 364

Silicem laedant et signent percus-
sum pondere iii, 272 atrum conterit
pedibus vi, 350

Siligine coctae offas vi, 473 ali-
gine molli factae panis v, 70

Silio nupit palam Messalina, quae
utriusque causae mortis fuit x, 329—345

Siliquas laudem xi, 58

Siluro dimidio putrique xiv, 132
siluros municipales vendere iv, 33

Sinia mater rugas scalpit in vetula
bucca x, 195 non una supplicio pa-
rari debuit viii, 214 innoxia cum eo
elanditur xiii, 156 malum rodit in
aggere, et a Prætoriana palma ga-
laeque tecta et capellae inaequitas
circumdacebatur v, 153 sq.

Similat gemitus conicia vi, 371 si-
milant Curies et bacchanalia vivunt
ii, 3 similabitur nil ibi per ludum
vi, 324

Similis quis Dis v, 132 haud tibi,
Cynthia vi, 7 si permutatio datur vi,
658 dummodo tu sis Æacidae viii,
270 fortuna accidit Catullo xii, 20
fera cognata maculis parcat xv, 160
triumpho sedet Prætor xi, 192 af-
fectibus res xii, 10 similem Aristoteli
ii, 6 Theristae viii, 271 tibi
non corpore tantum nec vultu xiv,
51 simili querela plena fora xiii,
435 similes patris offas effunderet
ii, 33 videbis orchestraum et popu-
lum iii, 177 et pares ira atque fames
xv, 131 simillimus Hermæ trunco
viii, 68 simillima nigro cycno avis
vi, 166

Simplex furor i, 92 nil rescribere
vi, 334 tunc fomina vi, 327 sim-
plicibus Gabii iii, 192

Simplicitas illa scribendi poetarum
i, 153 uxoriam si tibi est vi, 206 ho-
rum miserabilis ii, 18 tua quem ri-
sum vulgo moveat, necis xiii, 35

Simplum s. Simpuvium Numæ ti-
dere vi, 343

Simul tres pueros in gremium patris
fundat v, 142

Simulacra Romuleæ feræ xi, 106
parva fragili intentia cera xii, 86

Simulat, v. Simulat

Simultas vetus atque antiqua inter
similimos xv, 33

Sinciput flebile elixi nati xiii, 85

Sine pondere terram majorem um-
bris cet. vii, 207 Mentore rare
monsæ viii, 104 eade et vulnere
pauci reges descendunt ad generum
Cereris x, 112 viribus Venerem x,
209 regibus infernis hilarae umbræ
xiii, 52 labe domum xiv, 60 vul-
nere paucæ malæ xv, 54

Sinebat nec labor contingi tecta
vitiis vi, 208

Sinistri cruris dimidium tegmen vi,
256 sinistra fama digna xiv, 1

Sinistro fato genitus x, 129 more ii, 87

Sinus conspuitur vii, 112 quæ
ascendit partes ix, 33 quando ma-
jor avaritiæ patuit i, 88 tuti stagnum
xii, 81 totos pande i, 150 implevit
rhombus iv, 41 sinu involvit hos
Fortuna vi, 607

Siparia in comœdiis obtestata scenæ
viii, 186

Sipario vocem locasti viii, 186

Siphonibus longis implent effugient
Dæ vi, 310

Siquidem pressit vi, 621 parere
solebat xii, 107

Sirena nullam flagellis comparat
xiv, 19 Sirenum cantus effagit Ulixes
ix, 150

Sistro irato lumina feriat Isis xiii,
93

Sities cum, respice Gætulum Gany-
medem v, 60 sitiens totum ænopho-
rem vi, 426 sitiente viro rabetam
miscet i, 70 Pholo dignum cratera
xii, 45

Sitis famæ major quam virtutis x,
140 atque fames in quantum pos-
sunt xiv, 318

Sive hic ære cantaverat ii, 118
sive est hæc Oppia, sive Catulla x, 322

Socialibus bellis v, 31

Socius quisquis adest, ab omni
querit x, 254 sociorum in sanguine
et virgas fragilis viii, 126 inopem

amiserere viii, 89 socios quot Basilus circumscripserit x, 222 socii nunc iuga paucā bonū cet. viii, 108 florentibus, et modo victis, non idem gemitus olim cet. viii, 99

Socrates dulci senex vicinus Hy-metto partem acceptæ sæva inter vincula cicutæ accusatori nollet dare xiii, 185 Socratem inopem vidistis, Athenæ, nil præter gelidas ansæ con-ferre cicutas vii, 205

Socratici penates quantum cepe-runt xiv, 320 Socraticos cinædos ii, 10

Socræ salva desperanda tibi con-cordia vi, 231

Sociales ingratos pone ante omnia xi, 190

Sodes, dicit vi, 280

Sol inclinât ii, 316 septimus quem invenit jacentem xv, 44 solis radios jurat xiii, 78 solem argentem rapiet cœnatio vii, 183 vernum bibat cu-ticula xi, 203 stridentem Herculeo gurgite xiv, 280 sole primo officium mihi peragendum ii, 133 cum sole apes vitæ redit xii, 70 solibus rupta glacies iv, 43

Solatia ferre xiii, 120 invidiosa xiii, 179

Solatur se hoc vi, 384

Solea nates pulsare vi, 612

Solenne Idæum canunt xi, 193 solennibus magnis venire ad umbras x, 259

Soleo exornare ix, 138 solet me-luna deducere iii, 286 vicinos ra-pere vi, 415 lavari cum rhinocerote vii, 131 defendere causas nobilis in-decti viii, 48 creditor hos expectare xi, 10 nocte reverti xi, 185 his ig-noscere xiii, 103 rectum descendere funem xiv, 266 scelerare Cererem ix, 26 magna voce vendere iv, 32 ponere gemmas in fronte vaginæ v, 44 quæ Cotta largiri v, 109 so-lebat in monte Volscorum pœcere mercedes (Marius) viii, 245 Demo-critus agitare pulmonem perpetuo risu x, 33 Jupiter fictilis hanc cu-ram præstare Latiis rebus xi, 115 solebant elephantis parere Tyrio Han-nibali xii, 107 soleat hic vates nihil expositum deducere vii, 54 solitus penetrare v, 106 solito decentius optat vi, 487 maturus ibat xi, 88

Solera evasit Ulixes ix, 65

Solicitemus non amicos se excusa-tarpe xvi, 38 sollicitent quævis te

blandæ densæque tabellæ ix, 37

Solicitus, ne turba peregerit orbem v, 20 tanquam lapides effuderit im-ber xiii, 67 sollicitas portas vii, 42

Solidum mare x, 176 solida hora xi, 206 solidæ farinæ v, 68 solidam mercedem v, 13

Solennis, v. Solenne

Solera, v. Solera

Solæcismum fecisse liceat marito vi, 456

Solonis iusti vox facunda Cræsum respicere ad longæ jussit spatia ulti-ma vitæ x, 274

Solstitia octogesima vidit iv, 93

Solum vertere xi, 49 russati La-cernæ vii, 114

Solvit maniplos et infundet jumen-tis hordea viii, 354 nodos juris et enigmata legum viii, 50 vulvam Julia ii, 33 funem (navis) xiv, 292 solvunt trepidum tibi cornua ventrem xiv, 199 solvere mercedem nemo, nosse omnes velint vii, 157 solvitur his fibula vi, 73 solutum jam pæne conjugium ix, 79 soluta charta xiii, 116

Solus Cæsar respexit Camœnas vii, 3 habet amicum, nunquam partitur iii, 122 protegit urbem (Marius) viii, 250 ille dolor est xi, 52 possederis tantum agri cet. xiv, 159 Ithacus hoc canebat nullo sub teste xv, 26 sola victima tantis digna Deis xii, 114 peccandi voluntas xiii, 208 mors fatetur, quantula sint hominum cor-puscula x, 172 tegula eum tuetur a pluvia iii, 201 atque unica nobilitas est virtus viii, 20 libidine fortis iv, 3 solum poscimus, ut cœnes civiliter v, 111 hoc optas x, 189 quid tam solum vidimus iii, 6 soli tibi com-missa ix, 93 solam avaritiam inviti exercere jubentur xiv, 107 solo li-berto impleverit tabulas ii, 58 solo pomorum odore pasci v, 150 hoc propior vi, 510 soli sortiti inge-nium xv, 143 solos verpos deducere ad fontem xiv, 104 habendos esse Deos xv, 37 solis in armis fulgebat argenti quod erat xi, 108 maribus ara Deæ patet ii, 89 militibus tes-tandi jus vivo patre datur xvi, 51

Solymarum legum interpretes vi, 544

Somnia vendunt Judæi, qualiacum-que voles vi, 547

Somnum quæ meritoria admittunt iii, 234 Druso (al. ursis) vitulique marinis eripient convivicia iii, 238 fa-

elit lectica clausa iii, 242 facit rixa quibusdam iii, 282 rumpere v, 19 per ednaum quibus illa premetur digitis xiv, 222 somni alieni pœnas pendere vi, 478 breves vi, 289 alti rumpuntur latratibus vi, 416 somno fameque urgentur vi, 424 careas iii, 56 somnos tutos daret fiducia xv, 154 in somnis videt te xiii, 221

Sonat grande vi, 517 deterius (galli vox) iii, 91 domas nnetis strigilibus iii, 262 ulmea cœna tota Suburra xi, 141 sonant magna ipsi vii, 108 fora sola clauso theatro vi, 68 jurgia prima xv, 51 sonabat eo toedente gravis mihi juveni barba i, 25. x, 226 sonuit dextera ferro vi, 560 sonantem late Ionium vi, 92

Sonoram nubem xiii, 167 Sonus lecti ad quem pervenit ix, 78 Sophistæ plures uno ore conclamant vii, 167

Sopocleo hiatu grande carmen bacchamur vi, 636

Soporem brevem indulsit cura xiii, 217

Soraco veniente iii, 255

Soræ domus paratur optima iii, 223

Sorbeat qua sanna Tullia aëra vi, 306 sorbere quod medicamen ante cibum debet et pater et rex xiv, 255

Sordes minimas ediscere xiv, 124 luxuriæ istas quis feret i, 140 farris mordere canini v, 11

Sordidula toga iii, 149

Sororis immemor vi, 85 in manibus vultu Eumenidum terretur xiv, 284 sorori hoc illa prætulit vi, 111 huac (adamantem) Agrippa dedit vi, 158 sororem quando efferat vi, 566 sorores dum (Astræa et Pudicitia) pariter fugere vi, 20 sororibus Afriis subrepta poma credere possis v, 152 plenæ urnæ x, 242

Sortis ejusdem sint cetera xii, 25 sortes poposcit i, 82 ducet vi, 583

Sortitus servum viii, 179 imperium profundi xiii, 49 sortita est breve spatium parvi lateris vi, 505 sortiti patrem xiv, 96 ingenium xv, 144

Sospes tibi nunquam erit depositum xiii, 178

Sostratus quæ cantat madidis alis x, 178

Sotadicos cinædos ii, 10

Spado tener ducit uxorem i, 22 factus a domina vi, 376 vincebat

Capitolia nostra Posides xiv, 91

Spargere argumenta viri libris actorum ix, 84 aquas in ædem Isidia vi, 528 jumenta luto vii, 180 spargendus mero vitulus xii, 8

Spartana chilamys viii, 101 Spartani conjugii sanguine non se polluit (Orestes) viii, 218 Spartano cuidam Pythia vates respondit xiii, 199

Spatiosum orbem (patinæ) tenui muro colligit testa iv, 132

Spatium quod tectis sublimibus iii, 269 admirabile rhombi iv, 89 vitæ extremum x, 358 metarum lustrabit utrumque vi, 582 breve parvi lateris sortita est vi, 505 vitæ da, Jupiter x, 188 spatia ultima vitæ x, 275

Specie juvenis tui lætare x, 310 virtutis et umbra fallit vitium xiv, 109

Spectabile si quod signum viii, 110

Spectacula an habeant totis cuneis, quod tutus ames vi, 61 mappæ Megalesiacæ xi, 191 ad spectacula nudum vultum erigit viii, 205

Spectat triscurria patriciorum viii, 190 lacunar i, 56 subeuntem fata mariti Alcestim vi, 652 saltantem structorem v, 121 al, quanto constant cet. xiv, 258 ludos vi, 352 spectent juvenes, quos cet. et nuptæ hoc cet. xi, 199 sq. spectant admissa opsonia Patres iv, 64 spectentur prœlia xiii, 172 spectantia terram xv, 147 spectantibus ad podium ii, 147 spectatos testiculos vi, 371 spectandus ducitur unco Sejanus x, 67 spectanda aliunde si putas rerum tuarum præsidia vii, 22 mensura sui rebus in summis minimisque xi, 35

Specularibus latis clauso antro vehitur iv, 21

Speculum gestamen Othonis ii, 99 sarcina civilis belli ii, 103

Spelunca frigida præberet domos vi, 3 speluncas dissimiles veris iii, 17 in speluncis nil actum, quis affirmat vi, 59

Sperare curam cohortis i, 58 piacula cervæ xii, 120 cœnosi gurgitis alnum iii, 266 requiem secto lacerto vi, 106 fidibus quercum Capitolinam et promittere vi, 388 anne aliquid potest hæc inguinis ægri canities x, 207 quid concessum nocentibus ægris xiii, 234 non melius de se cuiquam propinquo concedet juvenis xiv, 6 sperate cicadas ix, 69 spe

- rantibus jam quartanam ægris iv, 57
 Spernant hæc juvenes forsitan,
 quibus arte benigna cet. xiv, 34
 specti lecti vi, 226
 Sperratur adulter tantum delicias
 viduas iv, 4
 Spes longissima cœnæ homini i,
 134 nulla ulterior vii, 30 bene cœ-
 nandi vos deripit v, 166 et ratio
 studiorum in Cæsare tantum vii, 1
 post deceptas quid mihi suades ix,
 125 altera major superest ix, 134
 nec his saltem ix, 147 vitæ redit
 cum sole xii, 70 lucri quæcumque
 vocarit xiv, 278 spem servorum ab-
 tuleris vi, 331
 Spicula Cirrhæi vatis jurat xlii, 79
 Spira jactatur longo galero viii,
 206
 Spirant opobalsama collo ii, 41
 Poppæana vi, 463 cavi folles im-
 mensa mendacia vii, 111 spirante
 brama ix, 67 spirantes crocos vii,
 206
 Spoliator pupilli i, 46
 Spoliare does et circumscribere xiv,
 237 spoliatis arma supersunt viii,
 124
 Spolium Actoris Aurnci ii, 160
 affectare palati Bebriaci in campo
 ii, 166 spolia occulta referebant viii,
 107 spoliis nudi gaudere mariti vi,
 216, 232
 Spondet Tyrio statharia purpura filô
 vii, 134 spondere pecudem sacello
 xiii, 232 amatorem tenerum vel
 testamentum ingens vi, 548 Spon-
 dere et stipulari qui dicantur vii, 165
 Sponsæ turpes, viri i, 78
 Sponsalia paras vi, 25
 Sponsio audax xi, 200
 Sponsus levis adhuc iii, 111
 Sponte imitantur juvenes cetera
 cet. xiv, 107
 Sportula parva sedet limine i, 95
 vocalis laudat Fesidium agentem
 xiii, 33 quid referat, quantum ra-
 tionibus addat, cum summus honor
 finito computet anno, quid facient
 comites, quibus hinc toga, calceus
 hinc est et panis cet. i, 118 sq. pri-
 mum, deinde forum cet. i, 128 quan-
 to celebretur fumo, nonne vides cet.
 iii, 249 sq. defossa in loculis eos
 fecit amicos x, 46
 Spumat aper v, 116 spumant nu-
 guenta Falerno vi, 303 spumanti la-
 bello te nudum viderit Virro ix, 35
 spumantibus visceribus ardens xlii, 14
 Spurcos lacus vi, 606
 Squalentes avos viii, 17
 Squalidus fossor xi, 80 squalida
 crura ix, 15
 Squalorem rei xv, 135
 Squamæ hoc pretium iv, 25
 Squilla distendat lanceam pectore
 v 81
 St! silentii nota i, 161. vi, 329
 Stagna siana interiora xii, 81
 Staminis albi lanificæ Parcæ xii,
 65 tamine tenui prægnantem fa-
 sum ii, 55 nondum abrupto morieris.
 xiv, 249 de nimio queritur (Nestor).
 x, 252
 Statione in sua semper paratia la-
 crymis vi, 274 stationes omnes, om-
 ne theatrum de Rutilo xi, 4
 Statius carmine amicæ Thebaidos
 lætam fecit urbem;—æd, cum fregit
 subcellia versu, esurit, intactam Pa-
 ridi nisi vendat Agaven vii, 58 sq.
 Statua lusa meditatatur proelia vii,
 128 statuam triumphalem i, 129.
 viii, 143 inter Vagelli et effigies
 vestras nullum discrimen habendum
 xiii, 119 statux descendunt restem-
 que sequuntur x, 58 ad quas non
 tantum meire fas est i, 131
 Stemmate alto Drusorum times
 viii, 40 stemmata quid faciant viii, 1
 Stentora ut vincere possis, tu mi-
 ser exclamas xii, 112
 Stercore canino fœda atria xiv, 64
 Sterilis uxor earum facit amicum
 v, 140 ficus mala robora valent ad
 hæc discutienda x, 145 cathedræ
 multos penituit vii, 200 sterili ac-
 tro littus versamus vii, 49 amica
 quis gallinam ægram impendat xii,
 97 steriles moriuntur, et illis tur-
 gida non prodest condita pyxide
 Lyde, nec prodest agili palmas præ-
 bere Luperco ii, 140 sq. steriles fa-
 cit ars et medicamina vi, 506
 Sterneret cum uxor montana sil-
 vestrem torum vi, 5 sternitur in
 hortis Tyrius genialis x, 335 ster-
 nuntur tantum subcellia xvi, 45 stra-
 tus humi palmes viii, 78 strata ca-
 thedra ix, 53 stratum classibus ma-
 re x, 175
 Stertere naso vigilantibus ad calicem
 i, 57
 Sthenesæa non minus, quam Cres-
 sa, excanduit repulsa x, 327
 Stigmata dignum credidit x, 163
 Stillavit in aurem exiguum de ve-
 neno iii, 123 penula nimbo v, 79
 stillantis semper ocelli vi, 109

Stimulat vos vii, 20 stimulantē
fame xiv, 84

Stimulos odia pudor admoveat x,
379

Stipulare quantum vis vii, 165

Stilataria purpura Tyrio filo spon-
det vii, 184

Sto—stat Fortuna improba aectū
arridens infantibus vi, 605 contra,
starisque jubet iii, 290 parentum
nobilitas contra te viii, 138 hujus
carrus æneus vii, 126 ingens acer-
vus nummorum vii, 100 hos lignum
ad usus xi, 118 omne in præcipiti
vitium i, 149 ante aram vi, 399 ab-
sumto jam toto corpore xv, 91 mul-
tis annis in carcere fornicia x, 239
stantant quot pueri vii, 226 stans
eodem perferet, quæ sedens legerat
vii, 162 nudum otido fornice man-
cipium xi, 170 stantis oscuvicia man-
dant iii, 237 stantem extra pecula
capram i, 76 stante se quod re-
cumbas v, 65 stantes ardent tædia
i, 156 Collina turro mariti vi, 201
in curribus Æmilianos viii, 3 stan-
tibus quod auculo vendit vii, 11 et
salvis his collibus ix, 131

Stoicidæ trepidi fegerunt ii, 65

Stoicus occidit Baream iii, 116
unde Cantaber xv, 100 Stoici quæ-
dam, non omnia, pro vita facienda
docebant xv, 166 sqq. Stoica dog-
mata a Cynicis tunica distantia xiii,
121

Stomachus domini fervet vinoque
ciboque v, 49 Græcia capilla dicitur
v, 92 stomachum laxare saginis iv,
67 stomacho valet vi, 100 surgit
bætia xi, 125 ardenti hærens cibus
iii, 234

Stragem ad volabant viii, 251

Strangulat plures pecunia x, 13

Stratocles aut cum molli Demo-
trio Hæmo ii, 99

Streptu ullo movemus fora ii, 52
et facie majoris census vivere vii,
137 acerbo plagarum gaudet xiv, 10

Strictoria spectat (Excurs. ad loc.)
viii, 190

Stridore cateuæ lætus xiv, 23

Strident s. Strident jam ignes x,
61 diu presso molari v, 100 hyems
iv, 56 vel Herculeo gurgite xiv, 280

Strigibus s. Strigilibus unctis so-
nat domus iii, 263

Stringit ipse rotam multo suffla-
mine viii, 148 stricto velut ense

ardens Lucilius i, 165 pane tacetia
et intacto v, 169 strictis mamillis
vi, 401

Structor cui cedere debeat omnis
pergula, discipulus Trypheri doctore,
apud quem lepus, atque aper, et py-
gargus — cæditur hebeti ferro, et
tota sonat ulmea cœna Sobura xi, 136
sqq. structorem saltantem species,
et chironomonta volanti castello v,
120

Strumosum prætextatum non ra-
puit Nero x, 269

Studiorum et spes et ratio in Cæ-
sare tantum vii, 1 studiis indignum
ferre laborem vii, 17

Stulta clementia i, 17 ora maritali
capistro porrigit vi, 48 stultum, qui
donet amico xiv, 235

Stupet hæc, qui cet. xiii, 16 stu-
puit nemo magis rhombum iv, 119
quis cæcula Germani lumina xiii, 164
ut magis stupeas vi, 87

Stupidi Corinthi collega viii, 107

Stygio in gurgite ranas migras cet.
ii, 160

Styx cœnosus gurgis iii, 266

Suades quid nunc mihi ix, 125 sua-
det quid juveni lætus stridore cate-
uæ xiv, 23 nec suasi talia xiv, 225
suaderet an hoc illi facinus Apollo
xiii, 203 suadendum quidnam esse
pates elige x, 320

Sub marmore recubans Chiron iii,
265 Judice dicere vii, 13 judice ca-
deret iv, 12 illa peste sævitiam dam-
nare iv, 84 antro Pierio cantare vii,
59 quo crimine cecidit x, 69 axe
quocumque videns xiv, 42 Jove vi,
15 nostro sidere xii, 103 nullo teste
xv, 26

Subat miserabile (Excurs. ad loc.)
vi, 65

Subducere frustum capram xi, 149
subduximus manum feruæ i, 15 sub-
ductis columnis ne collapsa ruant
tectæ viii, 77

Subeunt nunc tædia animos vii, 24
et partus discrimen vi, 592 exempla
animos xiv, 93 tres rugæ vi, 144 te
fastidia mercis xiv, 209 subit Hiapo
juvenes ii, 50 balnea vi, 419 nurus
limina vestra mortifera cum dote xiv,
221 subeuntem fata mariti vi, 662
subeunte dextram bacillo iii, 28 subi-
tura terram sacerdos iv, 10 subeun-
tur prospera castra xvi, 2

Subjecta potentia magnæ invidia

- x, 56
 Subite translatus iii, 169
 Subitus grassator iii, 305 Prometheus debetur patinæ iv, 133 ignis impulit antennas xii, 19 subitum, et miserabile, longum attendit Thymeles vi, 65 subitū discriminis vi, 520 casus iii, 273 subitas mortes i, 144 Thracum volucres xiii, 167
 Subligar Acci vi, 70
 Sublimis pardus xi, 123 apex xii, 72 sublimem in pulvere Cerei Prætores x, 37 sublimia carmina vii, 28 tecta liti, 269 sublimior quanto Atlas omnibus montibus xi, 24 sublimius tuis natalibus quid quisquam inveniet viii, 232
 Submittere malum (navis) ferro xii, 54 submittit caput cervice parata vi, 207 clunem asello vi, 334 submissa a Latino Thymeles i, 36
 Submouet Ennos pellicibus inversis xiv, 186 submoueat cum te, qui testamenta merentur noctibus i, 37 submoueor limine iii, 124
 Subnectere his alias poteram et plures causas iii, 316
 Subrepti Falerni ix, 116 subrepta sororibus Afris poma v, 152
 Subridens ad quem s. ita sc. dixit ii, 38
 Subsellia sternuntur tantum xvi, 44 quanti constant vii, 45 fregit versus vii, 86 ad magna (iudicium) xvi, 14
 Subsident ut tamen omnes pœnæ vi, 198 subsidere terras vi, 411
 Subsidiis aucti xv, 73
 Subsistere nescit, si revoces, et te contempto rapitur cet. xiv, 231 substitit ad veteres arcus iii, 11
 Substantiva pro adiectivis ponuntur, sed ea tantum, quæ proprie sunt adiectiva ii, 94
 Substringit bilem vi, 438
 Subsam—suberant lacus (Albanos) iv, 69
 Subterranea esse regna, nec pueri credunt ii, 149
 Subtextit lunam appositam nigræ alatæ vii, 192
 Subtrahitur mons jagis vi, 650
 Subvexit oleum canna Micipsarum v, 89
 Suburræ s. Suburræ Prochyta præpono iii, 5 mediæ cryptam penetrare v, 106 Suburra media pono vexillum x, 156 a ferventi Esquillas migrare xi, 51 tota sonat ulmæ canna xi, 141
 Succensus dulcedine fann vii, 40
 Succida (vel rectius suicida, ut succas, saccosus, succulentus) lana nolit pati hoc vinum v, 24
 Succina pinguis vi, 573 grandia ix, 50
 Staccingere tunicas crure tenus medio vi, 446 succinctus papyro iv, 24 succincta Cyane viii, 162
 Succurrere lunc laboranti vi, 443
 Succus rectius scribitur sucus v, 24 suci crudi pericula posuere mala xi, 76
 Suconana s. Sucusana tribus lii, 5
 Sudant in tenai cyclade vi, 259 præcordia culpa tacita i, 167 si dixeris, æstuo iii, 103 clypeis anchibas sacra ferens nutantia loro ii, 126 sudare gaudet (in balneis) magno tumultu, cum lassata gravi ceciderunt brachia massa vi, 420 sudans matutino amomo iv, 108 tenet hanc (coronam triumphantis) publicus servus x, 41 sudantibus digitis ventiliat æstivum auram i, 28
 Sudes erectas in terga rhombi vides iv, 128 sudibus assiduus cavat palum vi, 248
 Sudoribus præcipuis quod mentem urget xiii, 220
 Suetus diducere x, 231
 Sufferre pondera gemmæ i, 29 sublata manibus ministri v, 83
 Sufficiunt tanicæ summis Edilibus albæ iii, 179 Decii dis infernis viii, 257 hæc, quando ego pauper ero ix, 146 juvenilia membra galeæ xi, 6 non res legi iii, 155 humor oculis x, 32 quod inani alvo v, 7 unus vir Iberinæ vi, 53 hic non ix, 66 cervix non ulla tanto orbi x, 40 non unus orbis juveni Pellæo x, 168 una domus humani generis mores tibi nosse volenti xiii, 160 iræ occasio xiii, 183 non unum rus xiv, 141 non horto nostro nunc modus hic agri xiv, 172 non iræ eorum occidisse aliquem xv, 160 votis ejus non aurum, quod Tagus volvit xiv, 298 due sestertia Quintiliano vii, 187 panni velantes inguina xiv, 300 animo nec Cræsi fortuna, nec Persica regna cet. xiv, 329 unus mortuus multis xv, 80 quæ mensura census xiv, 317 quantam Epicure xiv, 319
 Sufflamine multo stringit rotam viii, 148 longo latis res atteritur xvi, 50
 Suffragia libera si dentur populo viii, 211 nulli vendimus x, 77

Spi magna parte cet. iii, 194 mensura noscenda cuique xi, 85 dissimilem vultum x, 193 sibi prandebat xiii, 46 gravis x, 201 ponit apros i, 140 emit iv, 22 se lautum fecerat i, 67 sese induluisse ardenti Tribuno ii, 165 secum ita (dicit) xiii, 91 Snillam humana carne nil distare putant xiv, 98

Sulcum latum media deducit arena i, 157 a sulco vel scrobe redeuntibus xiv, 170 sulcos ducimus tenui in pulvere, et littus versamus sterili aratro vii, 48 in quorum sulcis legiones dentibus auguis cum clypeis nascuntur xiv, 241

Submonemis facta mera Cecropis vi, 137

Sulphure cepta incendia xiii, 145 sulfura si qua dantur cum tædia, capient lastrari ii, 158 vitro rupto poscentem calicem v, 48

Sum homo, clames licet cet. vi, 264 est aliquid, sese fecisse dominum unius laceratæ iii, 230 est summi ducis, occidere Galbam ii, 104 non est, quod agatur apud vos vi, 305 sunt, s. existunt, s. inveniuntur, qui promittant cet. xii, 101 sunt, quos delectent vi, 366 sunt, in Fortunæ qui casibus omnia ponant xiii, 86 fuerat scilicet hoc, propter quod curri v, 76 sit tanti vita x, 343 siet xiii, 108 esto, esto dives tibi, pauper amicis v, 112 esto bonus miles viii, 79 esto: desisti nempe viii, 164 nil fecerit, esto: hoc volo vi, 22 esse si vis aliquid s. aliquis i, 74 esse viris non licet x, 304 esse in parte Senatus xi, 30 esse fideli, priori qet. licet, contigit, satis est x, 304 futura qualis sit uxor x, 353 futuræ landis viii, 76 futuri caligo vi, 558

Sumen mirabile lætis Phrygibus xii, 73 sumine cum magno lepus xi, 138

Sumit segmenta et longos habitus ii, 124 iram atque animos a crimine vi, 286 nocte dieque alienam vultum iii, 105 trechedipna iii, 67 meretrix Augusta nocturnos cucullos vi, 118, 230 ferrum ix, 97 prætextam huius x, 99 nemo togam, nisi mortuus iii, 172 ntrumque inde habitum facies ix, 19 luxuria in Ventidio laudabile nomen xi, 28 redimicula frontibus ii, 84 pennas iii, 80 talem non damnata togam ii, 70 pecula v, 128.

x, 26 flagellum clara luce viii, 128 duos Equites xiv, 326 multicia ii, 66 ponenda præmia iii, 66 quæ India unquam hos habitus vi, 266 Saturnus fugiens agrestem posito diademate falcem xiii, 30 sumito tibi pro-vum de quocumque libro viii, 184 sumitur aliena arca iii, 181 illinc, quod captator emat v, 97 scaphum positis armis vi, 264 hora ex libro vi, 578 sumente cothurnum satira vi, 634 sumtam partem de margine cæne iv, 30 sumtos nummos non reddere xvi, 40 sumtis pennis illi eadem quærunt animalia xiv, 76 sumendas in tempestate secures xii, 61

Summa exigua vendet perjuriam xiv, 218 votorum v, 18 summam effice, quam lex Othonis dignatur bis septem ordinibus xiv, 323 perituram arcessere xi, 17 maiorem perdidit xiii, 74 ad summam, non Maurus erat iii, 79

Summula ne pereat vii, 174 Summus homos cum computet cet. i, 117 aer vertitur vi, 99 locus nulla non arte petitus x, 110 inde furor xv, 35 summa voluptas vi, 369 bona putes v, 2 questio vii, 155 pericula rerum viii, 249 de parte cæli raptum ignem xv, 85 arce Tiburis xiv, 87 summam diducere vestem xiii, 132 summum domine femur exclamare coëgit vi, 428 honorem meretur vi, 532 orede nefas animam præferre pudori viii, 83 ad summum latas navem implet mercibus xiv, 289 summi libri margine scriptus i, 5 processus nunc via optima, vetulæ vesica beatæ i, 58 ducis est, occidere Galbam, et curare cutem summi constantia civis ii, 104, 105 Jovis ad aram x, 268 cæli fida internuncia vi, 545 summo a poeta et minimo eadem expectes i, 14 Pontifici destinat hoc monstrum iv, 46 in duce quot libras invenies x, 147 summas illos cruces donare x, 91 summis Edilibus illic sufficiunt tonicæ albæ iii, 179 pariter minimisque eadem libido vi, 249 monastria minor admiratio debetur vi, 646 pro summis hæc etenim sunt viii, 112 summos posse viros crasso sub aëre nasci x, 49 in summis minimisque rebus xi, 36

Sumtu leviori constat bellua vii, 77 sumtus inter hos sestertia duo suffi-

cient Quintiliano vii, 186

Supellex quorum cophinus fœnum-
que iii, 14 qualis atque domus, tales
ubi xi, 99

Super illam semel atque iterum
palpitat iii, 184 ora curret ingenti
Libarno iii, 240 nubes nulla convivia
Cœlicolarum xiii, 42 mœnia Copti
geata referemus miranda xv, 28 cœ-
nam narrare xv, 14 agmina fudit
montem iii, 258

Superaverat quod velum unum xii,
68

Superbus incedet xii, 125 tumida
aluta xiv, 282 homo nutu, non ser-
mone aliquem dignatur iii, 185 su-
perbi regis agrum vi, 524 superbum
convivam caveo xi, 129 quem nobis
fama tradit viii, 71 superbo animo cor-
rupta voluptas vi, 180 superbis servis
plena est maxima quæque domus v, 66
Supercilium fuligine tinctum (al-
tactum) acu producit ii, 93 grande
affert cum virtutibus vi, 169 super-
cilio (philosophorum) brevior coma ii,
15 digna forma et ætas v, 62

Superos contemnere testes xiii, 75
ad Superos recessit Astræa vi, 19

Superstitionum varia genera et
causæ vi, 511—592

Supersunt arma spoliatis viii, 124
superest quod de nobilitate i, 35
Lachesi, quod torqueat iii, 27 quid
de corporibus iii, 269 illic, qui ponere
cogit v, 73— quodcumque argenti pa-
terni vi, 355 spes altera major ix,
124 paulum, nescio quid xi, 48 cum
magna malæ audacia causæ xiii, 109
constantia, cum scelus admittunt xiii,
237 solida hora ad sextam xi, 205
supersint ut non pejora viii, 184

Supervacuum carnem cultris abeci-
dere more Phrygio jam tempus erat
ii, 116 supervacui ligni vana dicunt
chirographa xiii, 137. xvi, 41 super-
vacua aut perniciose petuntur x, 54

Supinus cubat iii, 280 supinum
juvenem media de nocte excitat pa-
ter xiv, 190 supino de Mæcenate
multum referens i, 66 supina falce
pugnantes Gracchum viii, 201

Supplicium quo crimine meruit ser-
vus vi, 220 supplicio ejus non de-
bit una parari simia viii, 213 sup-
plicia digna his populis parabis xv,
130

Suppositus ut venias ac falso no-
mine poscas i, 98. suppositum rotis
mare x, 176 suppositos transeo vi,

692

Suos vetat esse hæredes x, 237 suo
velo prora cucurrit xii, 69

Suræ grandes xvi, 14

Surda nihil grave gerneret buccina
vii, 71 nec surdum, nec Tiresiam
esse quemquam deorum xiii, 249
surdo verberare cædit mens xiii, 194
remige effugit Siculos cantus ix, 150

Surgere nolenti Nilo xv, 123 sur-
git ædes proxima antiquo ovili vi, 529
millesima pagina omnibus vii, 100
pallidus Ajax dicturus dubia pro li-
bertate vii, 115 ventus v, 101 vo-
lucris sceptro eburno x, 43 hinc
orexis xi, 127 si quando poetica
tempestas xii, 23 surgat de pulvino
equestri iii, 154 cœnatio fulta co-
lumnis vii, 183 surgebant illi cristæ
iv, 70 surrexerit tanquam et tubicen
una (e sulcis Thebanis) xiv, 243 sur-
gitur, et procures exire jubentur iv,
144

Sus candida, lætis Phrygibus mira-
bile aumen, et nunquam visis tri-
ginta clara mamillis xii, 71 sq. suis
sicci terga, rara pendentia crate xi,
82

Suspendit Homerum in eadem tru-
tina vi, 437 citharam de colosso viii,
230 coronas foribus ix, 85

Suspicit Epicurum xiii, 123 sus-
pectus jam merito, quasi ipse suas in-
cenderit ædes iii, 222 suspecta libido
est x, 208 tibi non sint hæc xii, 93
suspectum Cumis jugum ix, 57 sus-
pectis rugis xi, 186

Suspirat. matrem longo non tem-
pore visam xi, 152

Sustinet Thaidæ iii, 93 domum
Veneris Ancon iv, 40 orbes ebur xi,
122 non consumere xiv, 127 susti-
nuit dici ludia vi, 105 mordere ca-
daver xv, 88

Susuro tenui jugulos aperire iv,
110

Sutilibus phaselis xv, 127

Sutor quis tecum porrum comedit
iii, 294 sutoris Beneventani nomen
habentem calicem v, 46

Sybaris hinc fluxit ad istos colles,
hinc et Rhodos et Miletos vi, 296

Syones porta mittit dentes xi, 124
Sygambris torvis iv, 147

Syllabæ contrahuntur iii, 76. iv, 37.
v, 74. vi, 82. x, 11. xv, 27. syllabæ
quatuor breves respondent duabus
longis s. spondeo iii, 263 quarum
ultima litera m, productæ, et si vocalis

sequatur xv, 7 finales per se breves, sequentibus duabus tribusve consonis, modo corripuntur, modo producuntur vi, 109 breves producuntur ob hiatum et contractionem i, 151. x, 11 syllaba re anceps in verbis compos xii, 54

Syllæ consilium dedimus, privatus ut altum dormiret i, 16 in tabulam si dicant discipuli tres, quis tulerit ii, 28 ejus phthiriasis i, 16

Sylva mendicat ejectis Camænis iii, 16 horrida siccae comæ ix, 13 sylvarum optima vorabit i, 185 cupidus vii, 58 sylvas proavis habitatas xv, 152

Sylvano porcum cedere vi, 447

Sylvestrem torum sterneret frondibus vi, 5

Sympuvium Numæ ridere vi, 343

Synæresis s. Synizesis iii, 76. iv, 37. v, 74. vi, 82. x, 11. xv, 27

Syphacem victum in castris, et Hannibalem tuum tolle vi, 170

Syriæ amnibus tuendis viii, 169

Syrium pyrum xi, 73

Syrma longum Thyestæ pone ante pedes Domiti viii, 229 syrmata quamquam omnia a Pyrrha volvas xv, 30

Syrophenix udus amomo viii, 159

Syrus Orontes jam pridem in Tiberim defluxit iii, 62 Syrorum longorum cervice vehitur vi, 361

T

Tabathra (al. Thabraca, Tabacra, Tabraca, Tabracha, Trabracha, cet.) pandit umbriferos saltus x, 194

Tabella conducenda magnus civis obit vi, 558 quali digna facies x, 157 votiva testantur plurima fana xii, 27 tabellæ croceæ membrana impletur vii, 23 blandæ et assiduæ densæque te sollicitent ix, 30 tabellas quas lecture, si tibi retegantur scrinia mæchæ vi, 277 falsas signare in templis viii, 142 tabellis legitimis tibi pactam junctamque vi, 200 missis a corruptore vi, 233 fixis legitime vestitur tota porticus xii, 100 lectis decies diversa parte vana supervacui dicunt chirographa ligni xiii, 136

Taberna Lipara: a xiii, 45 tabernæ quinque quadringenta parant i, 105 dominum monstrare ne pudeat ii, 42 catenatæ compago iii, 304 unius do-

minum se fecisse iii, 231

Tabraca s. Tabracha pandit saltus umbriferos x, 194

Tabula distinguitur unda xiv, 239 generis capaci jactare Corvinnum viii, 6 cum tabula adsint pueri et ponatur calculus ix, 41 tabulæ signatæ, dictum Feliciter! ingens cæna sedet ii, 119 ad casum non loculis comitantibus itur, posita sed luditur arca i, 90 in tabulam Syllæ si dicant discipuli tres, quis tulerit ii, 28 tabulas implevit solo liberto ii, 58 implet decolor hæres vi, 601 quoque rupe rat, et jam signabat ix, 75 delebit, si Libitinam evaserit æger xii, 123 post hæc mutare parabis xiv, 55 tabulis exiguis et gemma unda se lautum fecerat et beatum i, 68 Parrhasii viii, 102 in tabulis præcipuam ceram senis abstulit orbi iv, 19

Tabulata tibi jam tertia fumant iii, 199 numerosa excelsæ turris parabat x, 106

Taceo, si ostendis xiii, 127 taces hoc ix, 26 tacet omnis turba vi, 439 taceant ut servi, jumenta loquantur ix, 102 omnes v, 169. ix, 106 illi ix, 115 tace, atque nube ii, 61 jam viii, 97 tacendi libido ii, 14 tacendæ offensæ iv, 105 tacendis semper æstuat animus iii, 50 tacitus nostras intra te fige querelas ix, 94 recedas iii, 297 tacito bilem tibi non contrahat uxor xi, 185 tacitum scelus intra se qui cogitat ullum, facti crimen habet xiii, 209 tacita culpa sudant præcordia i, 167

Tæda si sit latissima, quatuor aut septem digitis a morte remotus xii, 59 secreta coluerunt talia Orgia ii, 91 in illa lucebis, qua stantes ardent, qui fixo gutture fumant i, 155 cum tædis sulphura si qua darentur, cuperent lustrari ii, 158

Tædia subeunt animos vii, 34 talis quoque vitæ sunt magna xi, 207 mille ferenda xvi, 44

Tædia non lambit Cluviam ii, 49

Tagus et Pactolus aurum rutila volvit arena xiv, 299 Tagi opaci omnis arma iii, 54

Talenta propter mille temerarius xiv, 274

Talis umbra ii, 156 tale quid excusat Sagustus xv, 115 nil tale expectes iv, 22 tali amico dignus v, 173 tales cibi, qualis domus atque suppellex xi, 99 tales versus xi, 186

talīs quoque vitæ tædiâ sunt magna xi, 297 talia sunt omnia xii, 23 quam multi plorant xiv, 150 non suasi xiv, 225 invadunt verbis Herculis ii, 19

Talo rudo quos traducit Gallia vii, 16

Tam sanctum, quam fuit hospes iii, 137 graviter xii, 23

Tamen cur libeat i, 19

Tanaquil tua vi, 566

Tandem effundit iv, 42 expavere famem vi, 361 incipiunt sentire xiii, 238 fateri lætus xiii, 248

Tangunt intrepidi altaria xiii, 80 Cereris aramque pedemque xiv, 219 tangat nil dictu fœdum visuque hæc limina xiv, 44 tetigit artica nepotes ii, 128 latus acrior illo vii, 109 tactum madida fuligine supercilium ii, 93

Tanquam mancus iii, 47 incederit ipse suas aedes iii, 223 habeas tria nomina v, 127 alta in doliâ deciderit serpens vi, 431

Tanti non sit tibi arena Tagi iii, 54 vendit agros iv, 26 vocat ille pudicam vi, 137 quæ gravitas, quæ forma, ut se tibi semper impnet vi, 178 partus equæ! quanti una venefica constat vi, 626 quæ præclara et prospera, ut cet. x, 97 sit vita dierum pancorum x, 348 sunt phthisis et vomitæ xiii, 96 sanguinis altor annulus x, 165 tantine injuria cœnæ v, 9 tanto munere abstulit iv, 18 curam non poterit contexere mæchos, ut non ter decies respiret xiv, 27 in scelere ne quæras xv, 89 majores humana negotia ludi xiv, 264 major famæ sitis, quam virtutis x, 140 conspectus omne animi vitium in se crimen habet, quanto major, qui peccat, habetur viii, 140 tantum fidei habet, quantum nummorum servat iii, 144 tantum artes hujus, tantum medicamina possunt vi, 695 tantum delinquere, quantum permittas, nemo satis credit xiv, 338

Tantum auditor ego semper i, 1 non tantum meliore fas est ad effigies i, 131 tantum culti agri, quantum cet. xiv, 159 tantum ipse jacebit vacuis toris i, 126 tantum admirari, tantum laudare disertos vii, 31 valet x, 238

Tantumcum est iii, 208 habere s. haberi x, 91

Tarde venisse vi, 477

Tardus abdomine venter iv, 107

tarda prora x, 198 tardum ingenium iii, 73 tardum longumque potavit expectare xv, 82 tardos desidia iv, 44 tardas colus (al. colos) expectare grave est xiv, 248

Tarentum coronatum et petulans madidumque vi, 297

Tarpeium limen adora vi, 47 Tarpeio Jovi servata hostia xii, 6 Tarpeia per fulmina xiii, 78

Tarquinius Superbi ager Marti consecratus vi, 525

Tarsus Cilicæ opp. ubi Pegasus rapens, plantam, fregit iii, 117

Tattus—sub Tatio quantum populus Rom. arabat xiv, 160

Taurea punit crimen vi, 492

Taurica illa nefandi sacri inventrix xv, 116

Tauromenitanæ s. Taurominitanæ rupes miserunt mullum v, 98

Taurus pingulor Hispulla et ipsa mole piger cet. xii, 11 tauro admoto licet perjuriam dicet Phalaris viii, 82

Tectius scurra v, 5

Tectoria prima reponit v, 467

Tectum ambulat vertigine vi, 304 aliud Laribus conjungere xv, 154 tecto juvabit nemo nudum iii, 211 gaudet vii, 105 tecta parva vitis contingi labor quondam non sinebat vi, 289 ne collapsæ ruant subduotis columnis viii, 77 tectorum assiduos lapsus iii, 8 tectis sublimibus quod spatium, unde cerebrum testa ferit iii, 269

Tegetis pars dimidia brevior v, 8 hybernæ institor vii, 221 tegetem præferre Palatino cubili vi, 117 a tegete et baculo tata senectus ix, 140

Tegimen (s. tegmen et tegumen) dimidium cruris sinistri vi, 267

Tegit inguina gutto xi, 158 tegunt eos arma xvi, 48 texit quem cista Latini vi, 44 teges occulta, ut curia Martis Athenis ix, 101 tegant vela rimas ix, 105 tegitur cinis Flaminia i, 171 qui parma et galea v, 154 tegi per glaciam perone alta cum non pudet xiv, 186

Tegula sola quem tænet a pluvia iii, 201

Tola descendat cum tota aranea xiv, 61

Telamonem præterit Ajax xiv, 214

Telephus ingens diem mihi consumserit i, 5

Telesime posce lignorum aliquid cet. vii, 25

Teli vice servit manus xv, 58 tela non finem dabunt animæ—non gladii, non saxa x, 164 domestica seditiosi, saxa incipiunt torquere xv, 65 hæc Deorum et saxa esse putant xiii, 239 telorum quicquid habent armamentaria cæli xii, 83

Tellare procul tenentis Antæum iii, 89

Temerarius tu propter mille lenta et centum villas xiv, 275 usque adeo v, 129 temeraria lina v, 162

Temetum minimum qui urna duxerat xv, 25

Temone de Britanno excidet Arviragus iv, 126 curtum jugum x, 135

Tempero ac dispenso filum candelæ iii, 287

Tempestas poetica surgit xii, 24 proxima timetur, velut hoc dilata sereno xiii, 228 tempestate mea nulli major fuit usus edendi iv, 140 picta se tuetur xiv, 302 nostra paras sponsalia vi, 26 in tempestate sumendas secures xii, 61 a tempestate madi-das cohortes vii, 164 tempestatibus plenos utres xv, 20

Templum et aras violati numinis videt insomnis xiii, 219 templi veteris pocula grandia tollunt xiii, 147 templo nondum habitas, Pecunia i, 113 quo non prostat femina ix, 24 dignam vocem adyti xiii, 205 templorum majestas præsentior xi, 111 fores coronabantur a lætis xii, 84 ad templa et compita positus mensis xv, 42 templis cunctis notissima vota x, 23 ullis numen aliquod esse putet xiii, 87 maturus et aræ vitulus xii, 7 parasitis arma nocturna et flammæ viii, 233 in templis, quæ fecit avus, falsas signare tabellas viii, 143 thesauri re-coodebantur xiv, 261

Tempus quos erat abscindere carnem ii, 115 honoris finitum viii, 150 agendi ipsis præstatum xvi, 49 temporis plus hic petit vii, 99 post dampnam quid mihi suades ix, 125 tempore nostro nata dextra xv, 68 nostro quoque conspicuum monstrum iv, 115 quo vult, accusare potest Verrem iii, 53 brumæ si igniculum poscas iii, 162 ex hoc iv, 135 illo, quo cet. v, 22 longo quem torret quarta dies ix, 16 longo non visam matrem xi, 152 diverso si extinctus foret x, 263 omni rudis xi, 144 mensæ xiii, 211 festo xv, 88 tempora felicia, quæ te moribus opponunt ii, 38 longi

aervitii perierunt iii, 124 quæ dentur lacro vi, 571 in hæc cur daret x, 264 prospera vectoria xii, 62 ad-perta cucullo velas viii, 145 sævitiam utinam tota illa dedisset nugis iv, 151 illa viderunt mensas cet. xi, 118 vitæ longa tibi post hæc fato meliore dabantur xiv, 157 in tempora cœnæ alterius differre xiv, 130 temporibus diris omnia tractanda putabat inermi justitia iv, 80 diris jussu Neronis—ædes Lateranorum obsidet tota cohors x, 15 saïs grandia illæ monstra audebant vi, 645 ferri pejora secula xiii, 39

Tenax justitiæ viii, 25

Tendit pergere ultra x, 154 tende corymbos per limina vi, 62 tenditur ænophorum plena urna vi, 426 tensus jecur rumpe miser vii, 117 tensio folle reverti xiv, 281

Tenebræ densæ abscondere cælum xii, 18 tenebras quanti conducis in annum iii, 225

Tener spado i, 22 panis v, 70 Hedymeles vi, 383 tenerum amatorem spondet vi, 548 lumbum attritus pumice viii, 16 te putabas ix, 46 teneræ porcæ ii, 86 teneris Mæcenatibus xii, 39 parcendum est xiv, 215 moribus vii, 237

Tenet ille speculum ii, 99 uvam calcitam bellis socialibus v, 31 phialas inæquales beryllo v, 39 hunc pectinem vi, 383 ignotos mihi antiquaria versus vi, 454 laqueo ambitiosi consuetudo mali; tenet insanabile multos scribendi cacoëthes vii, 50, 51 hanc (coronam) servus publicus x, 41 jam Italiam x, 164 omne census regimen pater xvi, 54 personam et thyrsus vi, 70 lora i, 61 bipennem vi, 658 zonam læva morsuque xiv, 297 Mævia venabula nuda mamma i, 29 nummos xiii, 94 ne te teneam v, 58 quis tam patiens iniquæ urbis, tam ferrens, ut teneat se i, 31 tenentis Antæum procul a tellure iii, 89 virgam domini xiv, 63 tenentur loca armato custode iii, 306 teneri una portarum clave xv, 158 cuncta arva magno diluvio vi, 410

Tentigne vulvæ ardens vi, 129

Tento—tentes si dicere aliquid iii, 297 tentarent Romæ conducere fur-nos vii, 6 tentaveris si quid unquam hiscere v, 126 tenta, quanti doceat vii, 175 tentare audet improbitas corruptoris ipso parentes x, 386

Tentyra et Ombos ardet adhuc immortale odium, quoniam diversa colunt numina xv, 35 sqq. qui vicina cplunt umbrosæ palmæ xv, 76

Tenuis census xiii, 7 rima iii, 97 et sine pondere terra vii, 207 tenue et miserabile collum cultris præbet bos vetulus x, 269 tenue argentum ix, 31 tenui stamine prægnantem fuissem ii, 55 tibicine fultam urbem iii, 198 susurro aperire jugulos iv, 110 muro iv, 132 in cyclade sudant vi, 259 popano corruptus Osiris vi, 541 pulmone rubetæ vi, 659 in panno rara facundia vii, 145 corona ix, 138 verberare Circes xv, 21 in pulvere sulcos ducimus vii, 48 Saleio vii, 80 tennes Quirites iii, 163 plantas iii, 227 Afros viii, 120 artus miserantibus xv, 101

Tenus crure medio vi, 446

Tepenti Nilo x, 149

Ter mergetur Tiberi matutino vi, 523 victi regis medicamina vi, 661 Consulis titulo xi, 86 decies respirat xiv, 28

Terea Fausti vii, 12

Tergeat alter vasa xiv, 62 tergens brachia xiii, 44

Tergum—in tergo scriptus Orestes i, 6 terga suis pendentia crate xi, 82 fugæ celeri præstantibus xv, 75 in terga erectas sudes xiv, 128 post terga jam reliquit sexaginta annos xiii, 16

Terit inguina barba ix, 4 tritus jam casus xiii, 10 trito collo trahunt ephredia seignipedes viii, 66 tritas ephemeridas vi, 573

Terminus sacer, pulte et libis cultus xvi, 38, 39

Terpsichoren odit senectus vii, 35

Terra malos homines nunc educat atque pusillos xv, 70 marique quæ acquirenda putas xiv, 222 Memphitide sicca xv, 122 clauditur infans xv, 139 terræ apertæ quis fructus vii, 103 tubera xiv, 7 parenti sufficiunt Decii viii, 257 terram cuspidem pulsas ii, 130 sanguine adhuc vivo subitura sacerdos iv, 10 loto ferit intestino vi, 429 spectantia (animalia) xv, 147 tenuem et sine pondere (date) Di, umbris majorum vii, 207 per terram ductis digitis xv, 92 ad terram tremulo descendant clune puellæ xi, 164 terras subsidere vi, 411 maria, populosque regenti iv, 83 in terras iratus cadat ignis xiii,

226 terris cælum quis non misceat ii, 25 ignem donavit Prometheus xv, 86 in terris pudicitiam moratam credo Saturno rege vi, 2 rara avis vi, 165 quod fremat violentius viii, 37 omnibus, quæ sunt a Gadibus cet. x, 1 quid natura illo cive beatius tulisset x, 279 si nullum tam detestabile factum ostendis xiii, 126

Terretur vultu Eumenidum xiv, 285

Terribiles Cimbri xv, 124

Terrore mortis carentem animum x, 357

Tertius e cælo cecidit Cato ii, 40 majorem summam perdidit xiii, 73 tertia dormit magno lecto ii, 60 culcita ne cessaret vacuo lecto v, 17 quadringenta fac xiv, 326 tabulata jam fumant iii, 199

Tessellæ nobis non ex ebore xi, 132

Tessera vilis frumenti venit vii, 174

Testa ferit cerebrum iii, 270 alta paretur iv, 131 secuit genitalia vi, 514 in illa vidit (Alexander) magnam habitatorem xiv, 311 testæ veteris fuligine v, 35 pictæ incumbere remis xv, 128 testarum crepitus xi, 170

Testamentum ingens orbi divitiis vi, 549 testamento nec comparo mille rates cet. xii, 121 testamenta qui merentur noctibus i, 37

Testantur fana votiva tabella xii, 27 testandi libertas eat lenonibus atque lanistis vi, 216 jos vivo patre solis datur militibus xvi, 51

Testiculi sibi conscius mus vi, 380 testiculorum damno evadere cupiens castor xii, 36 testiculos expectatos ac jussos crescere, postquam cœperunt esse bilibres, tonsoris damno tantum rapit Heliodorus vi, 373 pugillares non defert in balnea rancus xi, 157

Testis quis adest vi, 220 mihi lectulos ix, 77 ambiguae incertæque rei si quando citabere cet. viii, 80 falsus vendet perjuriam xiv, 218 testi quamvis jurato metuum tibi credere v, 5 testem an deceant multicia ii, 76 falsum citius producere contra paganum possis, quam vera loquentem contra fortunam armati xvi, 32 suum nocte dieque in pectore gestare xiii, 198 tam sanctum, quam fuit hospes numinis Idæi iii, 137 da,

jūdex cum dixerit xvi, 29 teste luna vi, 311 marito vi, 136 sub nullo hoc canebat Itharus xv, 26 quo probavit x, 70 testes superos contemnere xlii, 75 sidera intendunt oculos viii, 149

Testius scurra v, 5

Testudineo conopeo vi, 80

Testudo qualis nataret in fluctu xi, 94 testudine tota radiant sardonyches vi, 381 lata xiv, 308

Tetrum porthmea iii, 265 vultum x, 191 teterrima vultu vi, 418

Teucrorum proles viii, 56

Teutonico curru x, 282

Textit ventoso conducta sub aggere viii, 43

Textoris Galli pectine ix, 30

Thaïda sustinet iii, 93

Thaletis ingenium mite xlii, 184

Theatrum omne de Rutilo xi, 4 theatri pleni frena moderantem x, 128 magni parte x, 213 theatro herboso iii, 173 vacuo clausoque vi, 68 theatra nulla æquare queas cui (voluptati) xiv, 256

Thebaidos amicæ carmen vii, 83

Thebe vetus centum jacet obruta portis xv, 6 Thebæ Ægyptiæ, Bœotiæ et aliæ xlii, 27 Thebarum portæ xlii, 27 Thebas et Terea Fausti vii, 12 Thebas quantum dilexit Menœceus xiv, 240

Thelephus, v. Telephus.

Thesinus amicus poetæ vii, 25

Themison quot ægros occiderit x, 221

Theodori artem scindens vii, 177

Thermæ, stationes, omne theatrum de Rutilo xi, 4 thermarum calices viii, 168 thermas petit vii, 233

Thersites malo pater tibi sit, dummodo tu sis Æacidæ similis, quam te Thersitæ similem producat Achilles viii, 269 sq. non poscit lorica Achillem xi, 31

Theseide Codri i, 2

Thessala philtra vi, 610

Thessaliæ campis Octavius quantum tituli abstinuit viii, 242

Thoraca viridem jubebit afferri v, 143

Thracia vervecum patria, cujus sub crasso aëre nasci posse summos viros, monstrat prudentia Democriti x, 50

Thrasea Helvidiusque quale vinum coronati bibebant Brutorum et Cassi natalibus v, 36

Thrasylli numeris revocata vi, 576

Thrasymachi exitus vii, 204

Thrax non erat, nec Maurus iii, 79 Thraces quid agant, novit vi, 403 Thracum volucres xlii, 167

Thule loquitur jam de rhetore conducedo xv, 112

Thure minuto Lares exorare ix, 137 thura dabo Laribus xlii, 90 pia ponimus in carbonibus xlii, 116

Thybris docte dicitur Tiberis iii, 63

Thyestæ syrma viii, 228

Thymele submissa a Latino i, 36 rustica vi, 66 Thymeles zelotypus viii, 197

Thyrsum tenent et subligar Acci vi, 70 contingere non potest paupertas vii, 60

Tiara posita miles tulit arma x, 267

Phrygia vestitur bucca vi, 516

Tiberim ultra ablegandæ mercis (putidæ) xiv, 202 in Tiberim jam pridem Syrus defluxit Orontes iii, 63 Tiberi matutino ter mergetur vi, 523 devectum vinum vii, 121

Tiberinus glacie aspersus maculis v, 104 Tiberinum imperii fines virgo natavit viii, 265

Tiberius in Caprearum rupe sedit cum grege Chaldæo x, 71 sq. 93 occidi jussit Sejanum, cui imperium tradiderat x, 61—102

Tibia lumbos incitat vi, 314 obliqua, recta, Tyria, Phrygia iii, 64

Tibicina nullo cornu hic gemit ii, 90

Tibicine nigro saltatus virorum xv, 49 tenui fultam urbem iii, 193 cum tibicine chordas obliquas secum vexit Syrus iii, 63

Tiburis proni arce iii, 192. xiv, 87 Tiburtino de agro veniet hædulus xi, 65

Tigillinum s. Tigellinum pone; tæda lucebis in illa cet. i, 67, 155 sq.

Tigillo conducto pendent anabathra vii, 46

Tignum hic capiti incutit iii, 246

Tigris erit nomen cani viii, 36 Indica agit rabida cum tigride pacem xv, 163 tigride orba pejor vi, 270

Timeo, ne exigat pœnas x, 84 timeam quem Massa i, 35 hostia nil gravius cultro xv, 119 quis gelida Præneste ruinam iii, 190 timemus quid ratione aut cupimus x, 4 timent vi, 95 timebis nec dura flagra pati v, 172 nocte gladium contumque x, 20 timeam cur i, 103 ut timeas iii, 310 meat pater earum oscula vi, 51 ti-

meret censoris mores etiam collega xi, 92 cum furem nemo caulibus vi, 17 time aconita x, 26 timetur proxima tempestas cura graviore xiii, 227 timearis a magno amico iii, 57 timeri voluit iii, 113 timendus cerdonibus iv, 153 timendas ipsi Veneri Martique leges ii, 81

Timidas pappas pocula prægustet vi, 633 timidum caput abluet vorticibus Tiberis vi, 524

Timor, ira, voluptas cet. i, 85

Tinea positos pertunde libellos vii, 26

Tinguntur oculi mulierum ii, 94 tinctum fuligine supercilium ii, 98 Tinguo vetus scriptura, ut urgueo, tunguo al. iv, 59

Tinnabula pulsari vi, 441

Tiresiam nec surdum quenquam esse deorum xiii, 249

Tironem me pavidum excipiat porta xvi, 3

Tirunculus noster non novit cet. xi, 143

Tirynthius venies, aut minor illo hospes ii, 61

Tisiphone qua exagitare vi, 29

Titan finxit iis præcordia meliore futo xiv, 35

Titanida pugnam omnem inter majores ponas viii, 132

Titienses s. Titi Romani, v. Remenses

Titio Scioque iv, 13

Titubantibus mero xv, 48

Tituli et nominis tantum viii, 241 hæmuri saxis cinerum custodibus cupido x, 143 titulum (vini) senectus delevit v, 34 mentita Lyciscæ vi, 123 titulo res digna sepulcri vi, 230 ter Consul — functus xi, 86 titulos habere i, 130 in titulos faciesque minutas concisum argentum xiv, 291 titulis et fascibus olim major habebatur donandi gloria v, 110 aliquid incidere præter honores cet. viii, 69

Toga quibus hinc, calceus hinc est i, 119 tantum nominis et tituli illi contulit viii, 240 si sordidula est iii, 149 nocitura, nocitura petuntur milita x, 8 togæ munimenta, pingues lacernæ ix, 29 pictæ aulææ x, 89 togam talem non sumet damnata ii, 79 effugiat cuticula nostra xi, 204 in magna Italiæ parte non sumit nisi mortuus iii, 172

Togatas ne te pulsare audeat xvi, 6 curet nocte currere iii, 127 to-

gata turbæ i, 96 togata de pibe veniet, qui juris nodos solvat viii, 49 togati ante pedes vii, 142 togatas ille mihi recitaverit i, 3

Tolerabile hoc vi, 614 hospitium vii, 60

Tolerant labores nutricis vi, 593 quædam parva quidem, sed non toleranda maritis vi, 164

Tollis (liberos) ix, 84 tollit præmia pendentis coxæ vi, 321 tollunt grandia pocula veteris templi xiii, 147 tollit trepidum magistrum in cavea leo alumnus xiv, 247 tollas si præmia, quis virtutem amplectitur ipsam x, 142 licet omne, quod usquam est auri viii, 123 tolle tuum Hannibalem vi, 170 tollite lumen e medio ix, 105 tollere hæredem vi, 38 tollentibus æquor nimbis i, 81 tolluntur grandia crystallina vi, 165 tollatur e pleno semper acervo nannus vi, 364 tolli cum jam vexilla juberet ii, 101 sublata manibus v, 83 tollendus semper Austro xiv, 268

Tomacula divina porci x, 355

Tonat cum, trepidant xiii, 234 æstivum xiv, 295 Tenantem totum conflare xiii, 163

Tondente quo juveni mihi barba sonabat i, 25. x, 296 tonsi capilli xi, 149 tondendum jam Bromium vi, 278

Tongilli exitus hic est vii, 130

Tonitrua optata faciant camas majores v, 117

Tonsoris damno testiculos rapit Heliodorus vi, 273 a tonsore magistro pectoris vi, 26

Tophum ingenuum violarent mariora iii, 20

Tormentum ingens hæret nudentibus ii, 127 tormenta per hæc coactas divitias xiv, 125 tormentis amantibus gaudet vi, 209 animi latentis in ægro corpore ix, 18

Torpentis ponti ostia iv, 43 torpente palato x, 203

Torquet hæc potio vi, 624 juvenem senectus patris xiv, 251 cartum enthyæma sermone rotato vi, 450 pocula v, 26 jaculum v, 155 fenum tenui prægnantem otamine Penelope melius, lavias Arachne ii, 56 umbras Æacus i, 9 saxa xv, 64 torquent quod, superest Lachesi iii, 27 torquentem cornua madide cirro xiii, 165 torto feno calentia ova xi, 70 tortis in nodam crinibus Sygambri

34, 147

Torquibus omnes laci xvi, 60

Torret quem quarta dies febrisque
ix, 17 torrentem quem mirabantur
Athenæ x, 128 torrens meri quantus
vi, 319 dicendi copia x, 9 lactia
voracis amnis xiii, 70 cloaca v, 105
contra torrentem brachia nunquam
direxit iv, 90 torrentior Iseo sermo
iii, 74

Tortore vocato uritur xiv, 21 ani-
me quatiente flagellum xiii, 195 tor-
toribus annua præstent vi, 480

Toram sylvestrem sterneret uxor
vi, 5 toro toto versata jam membra
quiescunt xiii, 218 pervigili xv, 43
sœliore fultus recumbet iii, 82 toris
vacuis tantum ipse jacebit i, 136

Torvus Pluton xiii, 50 torva ca-
mino lairavit rictu x, 371 Colchide
vi, 643 torvum quendam ex illis non
tulit Læronia ii, 36 juvenum cædit
viii, 155 torvis Sygambri iv, 147

Tot orbibus i, 137 ordinibus, tot
compagibus vi, 502 rerum non xiii,
18 millia turbæ rixantis xv, 61. xvi,
24

Totidem villas i, 94 vix est nu-
merus, quot cet. xiii, 36

Toties a. totiens vexatus i, 2 au-
diat vii, 166 quem texit cista vi, 44
optata gloria x, 187

Totus grex ii, 79 tota cohors ob-
sedit hortos x, 28 totum illud nil
perdidit iii, 209 Nestora vivat xii,
128 annum expiet vi, 521 totam
Romam Circus capit xi, 195 toto in
orbe quid fiat vi, 402 die quid fac-
ciant vi, 474 toto toro versata mem-
bra xiii, 218 toto foro arca nostra
maxima x, 24 toto orbe secunda
facies x, 63 toto cadavere jacuit
x, 287 totas effudit habenas xiv,
230 domus evertere Dii faciles x, 7
totia Quinquatribus optat x, 115 pro
legionibus viii, 255

Trabes, prætexta, fasces, lectica,
tribunal quamquam non essent urbi-
bus illis x, 35 trabeam et diadema
ancilla natus meruit viii, 259

Trabibus magnis plenum mare xiv,
276 fractis xiv, 296

Tractare duces rudentes vi, 102
alias rosas xiv, 264 manera ix, 53
commoda communia xvi, 7 tractan-
dum mereri pectore xi, 28 tractan-
da omnia inermi iustitia iv, 80 trac-
tato pulmone columbæ vi, 550

Tradit quem nobis fama superbum

viii, 72 tradent quæ carmina xv, 117
quæ pueris parentes xiv, 3 tradidit
arcano quodcumque volumine Moses
xiv, 102 tradat ut mater honestos
mores vi, 239 tradiderit licet sanctos
mores horrida domus x, 299 traditur
vir viro ii, 129 traduntur inguina
medicis vi, 370 tradentur post hunc
tubera v, 116

Traducit quos Gallia nudo talo
vii, 16 avos squalentes viii, 17 trans-
ducebat se Ulixes in lorica Achillis
xi, 31 traducimur illuc miseri ii,
159 Traducere, ut trajicere, trave-
here, tradere, transmittere cet. xi, 31

Tragicæ furtiva piacula cervæ non
sperat xii, 120 tragico concubita
pollutus adulter ii, 29 apud tragicos
nullus populus facit id scelus xv, 31
tragicis credamus, quicquid de Col-
chide dicitur vi, 643

Tragœdum commendare vi, 396
tragœdo gaudet Hispania vi, 74

Trahit dispersos in populum xv,
151 famam a censu xi, 23 lanam
ii, 54 epirhedra trito collo viii, 66
dominum cervice obstricta in jus x,
88 reliquos monstrata diu veteris
orbita culpæ xiv, 37 si hæc quoque
summa rugam xiv, 325 attonites
in arcem iv, 146 traximus sensum
a cœlesti demissum arce xv, 146
trahere te ultro ac vexare paratus
xiii, 108 qui trahitur, ejus prætex-
tam sumere mavis x, 99 traberetur
taurus xii, 11

Trallibus relictis iii, 70

Tranquillæ vitæ semita unica per
virtutem patet x, 364

Transacta diurni longi relegit vi,
483

Transducebat se Ulixes in lorica
Achillis xi, 31 Cf. Traducit

Transeo suppositos, et gaudia et
vota vi, 602 regem Ponti x, 273
transierit cum annis septimus pue-
rum xiv, 11 transire cymba vadum
tot millia ii, 151 transi gymnasia
iii, 114 exempla fatorum novorum
vii, 190

Transfert frivola Ucalegon iii, 198
Virro gemmas ad pocula a digittis v,
43 translatus subito ad Marsos iii,
169

Transiluit Pyrenæum x, 152 æ-
quora xiv, 279

Transitus rhedarum iii, 236

Transversa longi diurni relegit vi,
483

Trebius (cliens pauper) v, 19, 135
 Trechedipna (al. trechedinna, rechedipna, rechedipna, rechedipna, rechedipna, recidimna) sumit rusticus iii, 67
 Tremere illic honestius et sordes farris mordere canini v, 11 cum Fabius cet. xi, 90 tremens Judæa mendicat vi, 543 turba x, 73 trementes oculos pingit attollens ii, 94 in fine oculos vii, 241 trementia membra senum cum voce x, 198 tremenda ac nuda erepet vi, 525
 Tremulus miles x, 267 jam pater xvi, 56 tremuli pulli frontem infudit vi, 616 tremulum caput senis vi, 622 tremulo clune ad terram descendant puellæ xi, 164 tremulis plantis non insistere possunt vi, 96
 Trepidat, ne venias i, 97 miser, ne atria displiceant xiv, 64 trepidant et ad omnia fulgura pallent xiii, 223 umbram arundinis x, 21 occursum amici viii, 152 ne trepida ix, 130 trepidantis adhuc horrendaque passi amici xii, 15 trepidantem urbem protegit viii, 250 trepidatur ab gradibus imis iii, 200
 Trepidum formidine culpæ animum sic confirmant xiii, 106 solvunt tibi cornua ventrem xiv, 199 magistrum in cavea leo tollet alumnus xiv, 246 trepidam Minervam servavit ex æde flagrantii iii, 139 trepid Latino i, 36 trepidi fugere Stoicidæ ii, 64 laris Antiphates xiv, 20 trepidos miserosque parentes semper habet filius corporis egregii x, 296
 Tres discipuli Syllæ ii, 28 rugæ subeant vi, 144 si implevero ix, 90 parvos hæredes habet xii, 95 pueros in gremium patris fundat simul v, 141 domini, unus vernula cet. xiv, 169 tria tanquam nomina habeas v, 127 tribus patris aconita dedit i, 158 trium liberorum jus ix, 90
 Tribadum obscenitas vi, 311, 320 sq.
 Tribuat natura ingenium x, 301 tribui hæc, deinde illa dedi ix, 30
 Tribunal nemo vendit acercomes viii, 127 non est urbibus illis x, 35
 Tribunicia potestas Cæsarum xi, 7
 Tribuno da deinde i, 101 ardenti sese indulsisse ii, 165 non cogente quidem, sed nec prohibente xi, 7 tribuni ergo expectent i, 109 quan-

tum in legione accipiunt, donat Calvinæ iii, 132 cognitione res non eget vii, 228 tribunos facit Philomela vii, 92 sub tribunis atque regibus viderunt uno contentam carcere Romanum iii, 313 Tribuni cohortium i, 58 plebis sacrosancti i, 110 laticlavii, angusticlavii, semestres vii, 89

Tributa servis præstare clientes cogimur iii, 188

Triclinia Romanorum v, 17. vii, 183

Tridentem ecce movet (Gracchus retarius) viii, 203 per tæm jurat, Neptune xiii, 81

Trientem non habet (mortuus) quem porrigat Charonti ore iii, 267. viii, 98

Trifolius ager te fecundis vitibus implet ix, 56

Triginta clara mamillis scrofa xii, 74

Triplicem usuram præstare paratus ix, 7

Tripodes, armaria, cistas vii, 11

Triremis victæ aplustre x, 135

Triscuria patriciorum viii, 190

Tristis it per cunctas fabula cœnas i, 145 sententia fertur ii, 62 sumas ponenda præmia iii, 57 abit vi, 128 quare mihi toties occurras ix, 1 captivus x, 136 desiderat xi, 153 triste habitu vitium xiv, 110 sidus Saturni vi, 569 imperium profundi xiii, 49 tristes personam tenent vi, 69 Camœnas solus Cæsar respexit vii, 2 tristibus obscœnis quis non vicus abundat ii, 9 medicis erga filiolum vi, 389

Triumphalem ante statuam parentis viii, 144 triumphales, inter quas ausus habere neacio quis titulos i, 129 triumphalis habitus x, 26 sq. xi, 192

Triumphus magni clarique omem habes iv, 125 triumpho similis Prætor sedet x, 36 sq. xi, 192 triumphos fata captivis, servis regna dabunt vii, 201 in dote numeras vi, 169 plures de pace referabant viii, 107 Triumphus scriptura vetus ii, 158

Triviale carmen vii, 55

Trivium in quocumque narrat vi, 412

Troica non scripsit Orestes viii, 221

Troja incolumi Priamus venisset ad umbras x, 258 Trojam petierant

mille rases, in Aulide morantes xii, 119—122

Trojanum ignem servat Alba iv, 61
Trojgenæ, vos vobis ignoscitis viii, 161 Trojgenas ipsos a præcone vocari jubet i, 100 Trojgenis clarum factura fulcrum testudo xi, 95

Tropæis truncis affixa lorica x, 133

Trulla aurea crepitum dedit iii, 108

Trunco corpore dabit solatia cet. xiii, 178 Hermæ simillimus viii, 53 trunca puppe xii, 79 truncis tropæis x, 133

Trutina in eadem suspendit Homerum vi, 437

Trux—truces Sauromatæ xv, 125
Trypheri doctoris discipulus xi, 137

Tu nil nisi Cecropides viii, 53 tibi habere frumentum v, 118 te ut miremur, non tua, primum aliquid da, quod possim titulis incidere præter honores, quos illis damus et dedimus, quibus omnia debes viii, 68 ten', o delicias! extra communia censea ponendum xiii, 140 vos aliam potatis aquam v, 52

Tua ut non miremur, sed te viii, 68

Tuba hæc rixæ xv, 52 Florali dignissima matrona vi, 250 communi dare signa xv, 157 tubarum concentus x, 214 tubas nemo fatiget vi, 442 ante tubas hæc animo tecum prins voluta i, 169

Tubera raduntur (al. traduntur) v, 116 dum mittas, Lybie v, 119 terra radere xiv, 7

Tubicen tanquam surrexerit una (in ancis Thebanis) xiv, 243

Tuccia vesica non imperat vi, 64

Tuetur quem tegula a pluvia iii, 201 se picta tempestate xiv, 302 fraudem jure iurando xiii, 201 tuendis amnibus Armeniæ Syriæque maternis viii, 169

Tulli pugnacis census v, 57

Tullia quid dicat notæ Collatiae Mauræ cet. vi, 307

Tullius quid aliud, quam miranda potentia fati vii, 199

Tum quoque invenit x, 47

Tumes enjus aceto, cujus conche xii, 203 alto Drusorum sanguine viii, 40 tumet facies pane vi, 462 gibbo et utero x, 309

Tumidum guttur quis miratur in

Alpibus xiii, 162 tumida superbus alata xiv, 282 tumidæ mariscæ cæduntur ii, 13 tumidis livoribus xvi, 11

Tumultu magno sudare vi, 420 majore planguntur nummi quam funera xiii, 130

Tunc revocat ii, 30 quoque x, 47 par ingenio pretium, tunc cet. vii, 96

Tundendum euncho Bromium committere vi, 378

Tunica a Cynicis distantia dogmata Stoica xiii, 123 in Jovis sublimem Prætozem x, 38 molesta punire viii, 235 Tunicæ virorum substrictæ ac breves, mollium vero hominum et feminarum talares ac manicatæ vi, 446 tunicæ (Saliari) credamus viii, 207 albæ sufficienti summis ædilibus iii, 179 sartæ scinduntur iii, 254 tunicam lupini mihi malo xiv, 163 horrenti non reddere servo i, 93 tunicas succingere crure tenus medio vi, 446 ponunt cosmetæ vi, 477 in tunicas eat, quicquid discriminis instat vi, 521 tunicis licet parcat atque lacertis, curatoris eget xiv, 287

Tunicati Gracchi ii, 143

Turba Remi x, 73 Deorum nec talis, ut est hodie xiii, 46 miratrix iv, 63 omnis tacet vi, 489 salutatix tota v, 21 lulentia vii, 131 barbara xv, 46 victrix xv, 81 cedente vehetur dives iii, 239 in turba uteris (verbis) modo sub lodice relictis vi, 196 turbæ togatæ rapienda sportula i, 96 rixantis tot millia xv, 61 turbam casæ xiv, 167

Turbat imago animum xiii, 222 ocellos passer extinctus vi, 8 amens filius totam hanc partem xiv, 94

Turget sacculus pleno ore xiv, 138

Turgidus deponis amictus i, 143 turgida Lyde ii, 141

Turnus et Ajax quales lapides torquebant xv, 65 Turni agro pascitur Cæsaris armentum xii, 105 Turnum, Rutulum ferocem, et Ænean committas securus licet i, 162

Turpavit nitidos ejus ocellos passer extinctus vi, 8

Turpis minus est insania ii, 71 Libertas Cybeles ii, 111 obscenis genis vi, 131 alea, turpe et adulterium mediocribus xi, 174 turpe hoc negavit s. negabit iii, 168 magis nostris nescire Latine vi, 188 quod Seio

Titioque bonis, decebat Crispinum
iv, 13 non putavit, pro cithara ve-
lare capnt vi, 390 putat nil vi, 457
nec putarent præcones fieri vii, 5
si quid turpe paras, nec tu pueri con-
temseris annos, sed peccaturo obstat
tibi filius infans xiv, 48 turpi ve-
lula utile, filiolam producere tur-
pem vi, 241 turpi frugerunt sæcula
luxu divitiæ molles vi, 299 turpes
sponsæ (viri) i, 78 turpia castigas,
cum sis cet. ii, 9 ne ludant vii, 239
quæ cerdoni, Volesos decebant viii,
182 turpibus ac pravis imitandis do-
ciles omnes sumus xiv, 41 turpiast-
mus repente nemo fuit ii, 83

Turpiter audent res vi, 97 quod
audes, breve sit viii, 165

Turris excelsæ tabulata x, 106
turrin euntem in prælia xii, 110
turris Collina stantes mariti vi, 291
turribus iisdem defendier xv, 158

Turture maguo cariturus cogitat
dilectum heredem tollere vi, 39

Tus, v. Thure

Tuscam aprum i, 22 Tusco vellere
vexatæ duræque manus vi, 289 si
favisset Nurtia x, 74 catino farrata
omnia tunc ponebant xi, 109 de
Tusca Græcula facta eat vi, 186 Tus-
ca ergastula viii, 180 Tuscia libellis
digna fides xiii, 62

Tutela rerum suarum certa magis
bet. xiv, 112

Tutor et Capito piratæ Cilicum
viii, 98

Tutor bonus viii, 79 principis x,
62 malus i, 47. xv, 125

Tutus his armis illa in aula iv, 96 a
frigore xi, 146 tuta senectus a tegete
et baculo ix, 139 tutum nihil est ab
inguiue iii, 109 tuti stagna sinus xii,
81 tutæ custode tenentur iii, 306
tutos vicino limine semnos ut collata
daret fiducia xv, 154 facit a ser-
pentibus Afros (hoc olenm) v, 91

Tydides quo percussit pondere
voxam Æneæ xv, 66

Tympana gentilia iii, 64 plebeia
cedunt rancæ cohorti vi, 515 Galli
cessantia viii, 176

Tyndaris illa (Clytemnestra) bi-
pennem tenebat vi, 657

Tyrannide tam sæva crudaque quid
Nero fecit vii, 223

Tyrannus nullus ephebum defor-
mem sæva castravit in arce x, 307
tyranni anre quid violentius iv, 86
præci sicca morte descendunt ad ge-
nerum Cereris x, 118 tyranno Bi-

thynox, 168 tyrannos sævos com-
perimit classis numerosa vii, 151 ty-
rannis exulibus viii, 261

Tyrius genialis sternitur x, 334
Tyrio filo atlataria purpura spondet
vii, 134 Hannibali xii, 107 Tyrias
lacernas i, 27 endromidas vi, 246

Tyrrhenum piscem v, 96 Tyrrhe-
nam Pharon xii, 76 Tyrrhenos fluc-
tus vi, 92

U

Ubera potanda magnis infantibus
ferena vi, 9 matris ducere xii, 8

Uberibus semper lacrymis vi, 273
uberior quando victorum copia i, 87

Ubi nunc lex Julia ii, 27 Numa
constituebat amicæ iii, 12 consistas,
ede iii, 296 ubi paulum superest—
ad Ostia currunt xi, 47

Ubicumque natat iv, 55

Ubique occurras vatibus i, 17
postquam siluit omnis compago ta-
bernæ iii, 303 multis labor Poly-
cleti viii, 104 ponit præsidium viii,
238

Ucalegon jam poscit aquam, jam
transfert frivola iii, 199

Uda amomo Syriophenix viii, 159
uda gemma i, 66 barba terit in-
guina, ix, 4 udo cædibus gladio
viii, 242 udis inguinibus x, 321

Ulciscitur victim orbem luxuria
vi, 293 ulciscuntur quoties rumo-
ribus battea ix, 111 ulcisci quid ma-
gis debuit armis Verginins viii, 222

Ulcus an facies dicatur vi, 473

Ulixes v. Ulysses

Ulla si jungitur Ursidio vi, 41 non
ullum exemplum tam detestabile ii,
47 non ab ullo ametur xii, 130 ulla
mala aliena sibi credat xv, 142

Ulmea cæna tota sonat Suburra
xi, 141

Ulmus viduas palmas desiderat
viii, 78 Falernas poscit maritum vi,
150

Uterior spes nulla vii, 30 ratio
est si cet. iv, 20 ulterius nil aut gra-
vius cultro timet, hostia xv, 118
erit nil i, 147 quod monstrum, quam
mollis avarus ix, 38

Ultimus ardebit cet. iii, 201 cu-
mulus ærummæ iii, 209 Flavius iv,
38 regum bonorum viii, 260 illa
sciet dedecus domus x, 343 qui
stetit cet. xv, 90 ultima set questio
de moribus iii, 140 pars vulgi nostri

vili, 44. ultima, ad spatia vitæ longæ respicere x, 275 vitia, fictos contemnant Scauros ii, 34 cellam clausit vi, 128 quæ aut prima ponas ix, 81 præsidia discriminis asserimus xii, 55 ultima bellorum xv, 95

Ultio est voluptas animi minuti, infirmi, et exigui xiii, 191 nec mihi deerit xvi, 19 prima est hæc, quod cet. xiii, 3

Ultor Mars ex quo galeam quoque perdidit nec potuit res servare suas, ad vigilem Castora ponendi nummi xiv, 261 tanti sanguinis Cannarum annulus x, 165 patris cæsi (Orestes) Deis auctoribus viii, 216

Ultra Sauromatas fugere hinc libet cet. ii, 1 vires habitus nitor iii, 180 littora Jubernæ arma promovimus ii, 159 quid quæris v, 18 quid? concumbunt Græce vi, 190 non fovisti errorem viii, 164 hæc quid erit nisi ludus viii, 199 pergere tendit x, 154 Tiberim ablegandæ mercis xiv, 202 si panditur xiv, 227 molem aggeris ut veniat xiv, 26

Ultro trahere ac vexare paratus xiii, 108

Ulubria vacnis Edilis x, 102

Ululant Priapi Mænades (al. ululante Priapo) vi, 316

Ulysses solers evasit per aciem Polyphemi ix, 65 Ithacus natans x, 257 in lorica Achillis se transducebat xi, 81 cum narraret Alcinoos tale facinus—mendax aretalogus cet. xv, 14 sq. effugit Siculos cantus romige surdo ix, 150

Umbellam viridem ix, 50

Umbone junctæ phalanges ii, 46

Umbra talis quoties hinc ad illos venit, cuperent lustrari ii, 157 in quanta nemorum vectetur iv, 6 et tecto gaudet genus ignavum vii, 105 et specie virtutis fallit vitium xiv, 109 communi clauderet dominos spelunca vi, 4 in Pieria nullas quadrans tibi ostendatur vii, 8 ab rhetorica descendit ad pugnam vii, 173 umbram arundinis trepidabis x, 21 umbræ hilares sine regibus infernis xiii, 52 umbrarum gratia nulla, nil ibi (in equis) majorum respectus viii, 65 umbras quas torqueat Æacus i, 92 ad umbras Assaraci venisset Priamus incolumi Troja x, 258 umbris majorum tenuem, Di, et sine pondere terram vii, 207

Umbriacus. s. Umbricitus, amicus

poëtæ, Roma diacodens iii, 21 sq.

Umbriferos saltus x, 194

Umbrosæ palmæ vicina Tentyra xv, 76

Umectare, umens. umidus, umerus olim scribebatur ii, 158

Una simus, ait v, 18 tanquam surxerit et tubicen xiv, 243

Uncia nulla eboris xi, 131

Unciolam Proculeius habet i, 40

Uncum carceris patieris xiii, 245 unco ducitur x, 66

Unda prior nobis properantibus obstat iii, 244 distinguitur tabula xiv, 289 undas margine viridi herba clauderet iii, 19 undis evertentibus latus puppis xii, 31

Unde alius devehat aurum i, 10 hæc emis ii, 40. vii, 76 unde ingenium—unde simplicitas cet. i, 150 sq. hæc tetigit urtica tuos nepotes ii, 127 epulum dare possis iii, 220 hæc monstra vi, 286 habet tot saltus vii, 198 altior esset casus x, 108 tibi frontem libertatemque parentis, cum cet. xiv, 56 unde habeas, querit nemo, sed oportet habere xiv, 207 unde repente tot rugas a. rugæ ix, 8

Undique calor iii, 247 septa asparagis squilla v, 81 licet ceræ exorient atria ix, 19 ad illos convenient ix, 131

Ungo recentior scriptura, vetus unguo, ut urgeo, tinguo al. iv, 59 unctam Corinthum viii, 113 unctis atrigilibus iii, 262

Unguem medium cum ostenderet Fortunæ minaci x, 53 ungues acutos, aduncos, amicos, observet v, 41 tanquam ungues digitosque suos, auctores noverit vii, 232 unguibus curvis ire parat nummos raptura Caelæno viii, 130 curvis raptus per aëra Pygmæus a sæva fertur græcæ xiii, 170

Unguenta perfusa mero spumant vi, 303 atque rosæ putere videntur xi, 122 dum poscimus ix, 128 inter et corium aliquid discriminis ponendum xiv, 204 qualiacumque xv, 50

Ungula mulæ nitet vii, 181

Unicus deus in ædícula viii, 111 pner appellat ix, 64 unica atque sola nobilitas est virtus viii, 20 semita tranquillæ vitæ per virtutem patet x, 364

Unquam non deerit amator ii,

168 nil conferet iii, 51 si quid tementaveris hincere v, 126 nil donabis invita conjugē vi, 212 nulla cunctatio de morte hominis longa est vi, 222 quæ ludia sumserit hos habitus vi, 267 non repetant vi, 265 indulgebis ix, 48 non maduerunt cet. x, 120 quid Roma beatius tñit x, 279 Cf. xi, 134. xii, 98. xiii, 177. xiv, 127, 178, 328. xv, 88, 124, 161.

Unus provocat omnes patricios opibus i, 24 Armenius Zalates—narratur mollior cet. ii, 163 Iberinæ vir sufficit vi, 53 non rivalis tibi dictabitur hæres vi, 219 ut multis mortuus sufficeret xv, 79 orbis Pelæo juveni non sufficit x, 168 et alter forsitan hæc spernant juvenes xiv, 33 vernula, tres domini (in casa) xiv, 168 comite ancilla non amplius una vi, 119 una laboranti poterit succurrere lunæ vi, 443 non una simia parari debuit ejus supplicio, nec serpens unus, nec culeus unus viii, 213 una nave rediit x, 185 una senum facies x, 198 una atque eadem est vini patria atque ministri xi, 161 domus sufficit nosse volenti mores generis humani xiii, 160 natura hæc est omnibus xiii, 166 vel una potens ratio est xiv, 39 una mensa comedunt patrimonium i, 138 unum in ænum conducis iii, 225 hoc defuit Fabricio iv, 128 pedem quoties de limine moverat x, 29 quod superaverat xii, 68 rus non sufficit xiv, 141 unius porci scabie cadit totus grex li, 80 lacertæ dominum iii, 231 senis præcordia pressit vi, 621 uni deditus vi, 206 uni cedit Homero vii, 38 uno ut hæc oculo contenta sit vi, 54 ne conclamant vii, 167 digito scalpunt caput ix, 133 anno caruisse Circensibus xi, 53 pede non altior tota cohors xiii, 173 flagitio quem contentum videris xiii, 243 semodio scobis hæc emendat servulus unus xiv, 66

Urbani Catulli scurra xiii, 111

Urbicus movet risum vi, 71

Urbis iniquæ quis tam patiens i, 31 o pater ii, 126 sævæ pericula iii, 9 casus tunc gemimus iii, 214 prodigia et mores damnannte Canopo vi, 84 dederis illic habes viii, 200 et ipsius fortuna servatum victo caput abstulit x, 285 Præfectus, villicus et custos dicitur iv, 77. xiii, 167 urbi claras abstulit animas iv, 161

et populo nota res x, 241 attentus modo positus villiens iv, 77 urbem iu hanc nuper venerat pedibus albis i, 111 si mora longior indulgit pueris ii, 167 lætam facit Statius vii, 83 an petat a Cannis vii, 162 colimus tenui tibicine fultam iii, 198 a figulis munitam x, 171 Græcam non possum ferre iii, 61 totam pervolat audax vi, 398 trepidantem solus protegit viii, 250 qui saturant, circo scenæque vacantem viii, 118 per mediani audita vox xi, 112 mœstam attonitamque videres xi, 198 ab urbe quis tam procul absit xvi, 25 ex urbe effluentem padorem xi, 55 in urbe populi victoris quæ nunc fiunt cet. ii, 162 nullus locus artibus honestis iii, 22 magnis opibus dormitur iii, 235 urbes nutare vi, 411 multæ et publica vota vicerunt x, 284 illis non est prætexta cet. x, 84 eversis prædaram in parte reperta pocula cet. xi, 101

Urceoli sex, ornamentum abaci et lectus erant Codro Procula minor iii, 203 ex facie fiunt cet. x, 64

Urguet s. Urget quod mentem sudoribus xiii, 230 urgebant Atlanta minori pondere xiii, 48 velut urgeat Anster properat iv, 59 urgente fortuna vi, 698 urgentibus adversis xii, 53 urgentur convivæ somnoque fameque vi, 425

Urina concepta auribus atque oculis movetur xi, 168 urinam conjugis calcas vi, 313

Urna de Corcyræa qui minimum duxerat temetum xv, 25 plena quod tenditur, ænophorum totum sitiens vi, 426 in urna perpetuum ver vii, 208 urnæ capacem cratera xii, 44 plenæ sororibus x, 242 urnam secutus Hylas i, 164 urna fallaci Prætoris vicerit gratia xiii, 4 urnas quot vini donaverit Siculo Phrygius vii, 236

Uro—urit earum delicias panisculus hombycinus vi, 260 aritur ferro xiv, 23

Ursidio placet lex Julia vi, 38 si jungitur ulla vi, 42

Ursos Numidas comminus figebat iv, 99 ursis sævis inter se convenit xv, 164 ursis vitulisque marinis eripiens somnum iii, 238

Urtica hæc tetigit tuos nepotes ii, 128 urticae acres divitis xi, 166

Uruca (al. huruca, eruca, curuca)

tibi places vi, 276

Usquam quod est auri viii, 122
usquam concipitur xii, 103 non erit
Brutus cet. xiv, 43

Usque Auroram et Gangem x, 1
ad delicias votorum x, 201 a lucifero,
donec lux occidat xiii, 158 usque
adeo nihil est iii, 84 temerarius quis
vestrum v, 129 deditus quis est vi,
182 gravis uxori x, 201 longum
tardumque putavit xv, 82

Usuram triplicem præstare paratus
ix, 7

Usus edendi nulli major fuit iv,
139 in hos stabat lignum xi, 118
usus rarior commendat voluptates xi,
206 usu tot rerum an nihil in melius
proficis xiii, 18

Ut salutes iii, 184 cessit iv, 63
redeant veteres, nemo dederit cet.
vii, 189 multum, duo sufficient ses-
tertia vii, 187 magis stupeas vi, 87
ut tamen omnes subsistant pennæ—
facies tua computat annos vi, 197 ut
vigeant sensus animi, ducenda tamen
sunt funera natorum x, 240 ut sit
magna, tamen certe lenta ira Deorum
est xiii, 100 ut sæpe emungeris ix,
147 ut (quamvis, vel ut ut, quo-
modocumque) melius nos egimus vii,
124

Utumque ille exitus hominis x,
271

Uter—utres plenos tempestatibus
xv, 20

Uterque orator periit eloquio,
utrumque leto dedit ingenii fons x,
118 uterque locus odit numina vici-
norum xv, 37 utrumque habitum
inde sumit facies ix, 19 utroque
morbo pallet ii, 50

Uterum pueris salientibus vexare
vi, 599 utero pariter gibboque tu-
mentem x, 309

Utilis longe minus illi uxor vi, 210
agris et bellorum ac pacis rebus
agendis xiv, 71 utile vetulæ turpi
filiolem producere turpem vi, 240
non corpus extinctæ dextræ iii, 48
tunc multis pallere vii, 96 hoc ta-
men est illis vii, 135 et hoc multis
vitæ genus ix, 27 consilium modo,
sed commune, dedisti ix, 124 quid
sit rebus nostris, permittes ipsis ex-
pendere numinibus x, 348 quid sit,
prospiciunt aliquando viri vi, 359
utilium rerum pars maxima jactatur
xii, 52 utilior quis comes iv, 84

Utinam his potius nugis dedisset

tota illa sævitæ tempora iv, 150
ritus veteres et publica saltem his
intacta malis sacra agerentur vi, 335
nos vani vi, 638

Utitur qui te sic v, 170 uteris in
turba modo sub lodice relictis (verbis)
vi, 196 utimur exemplis nunquam
adeo fœdis, ut non pejora supersint
viii, 184 mtere velis, totos pande
sinus i, 149

Utrimque spatium lustrabit me-
tarum vi, 582 inde furor xv, 35

Uva ab uva conspecta livorem
ducit ii, 81 longa consederit examen
apium xiii, 68 uvam calcatam bellis
socialibus v, 31 uvæ servatæ parte
anni, quales fuerant in vitibus xi, 72

Uxor languida vel prægnans cir-
cumducitur i, 122 tibi tacito non
contrahat bilem prima si luce egressa
reverti nocte solet cet. xi, 185 sq.
montana sylvestrem cum sterneret
torum vi, 5 antiquis de moribus illi
quæritur vi, 45 dormire cum sen-
serat virum cet. vi, 116 non amatur,
sed facies vi, 143 a custodibus in-
cipit vi, 348. quoties non abstinet
conubitu sacris diebus vi, 535 tua
virgo maneret, ni tibi deditus essem
devotusque cliens ix, 72 qualis fu-
tura sit, illis (diis) notum x, 353
torva latravit x, 272 Herculis for-
mosa ad cyathos xiii, 43 fœta jace-
bat in casa xiv, 167 Principis quod
facit, quæ non faciet vi, 617 Asyl
quando ad palum gemat vi, 267
sterilis facit jucundum et carum ami-
cum v, 140 docta nimis et facunda
vi, 445 Cæsaris cui nubere destinat
x, 330 uxoris partum petimus x,
359 ante boletum, post quem nil
amplius edit v, 148 uxori si capiendi
jus nullum, leno accipit mæchi bona
i, 56 usque adeo gravis x, 201 ux-
orem cum ducat spado i, 22 co-
mœdus agit iii, 94 accipis, de qua
citharædus fiat pater vi, 76. quis
feret, cui constant omnia vi, 166
occidere jussus Claudius xiv, 331
ducis, Postume vi, 28 Uxores uni-
viræ vi, 229

Uxoriam simplicitas si tibi, et de-
ditus uni est animus vi, 206

V

Vacat nulla crepido v, 8 si vacat
i, 21 vacantem circo scenæque ur-

bem viii, 118

Vacui viator x, 22 vacui ventris
fuer xv, 100 tam vacui capitis po-
pulum xv, 23 vacuo lecto v, 17
theatro vi, 68 vacuum sellam i, 124
cellam vi, 122 vacuum cerebro ca-
put xiv, 57 vacua et plana omnia
iii, 96 vacuis toris i, 136 Cumis
iii, 3 medullis viii, 90 Ulbris x,
103

Vadimonia differt praetor iii, 213
faciunt irati iii, 298

Vadit ad calices thermarum Late-
ranus viii, 168 vadas licet jam nunc
in balnea xi, 205 vade ergo, et cede
cet. ii, 131

Vadum transire tot millia una cym-
ba ii, 161

Vagelli declamatoris Mutinensis
corde xvi, 23 inter statuam et effi-
gies vestras nullum discrimen xiii,
119

Vaginae in fronte gemmas ponere
v, 44

Vagitus primos edere vii, 196

Valerius Flaccus, aemulator Juven-
alis, taxatus i, 7 sq. 11.

Valet stomacho vi, 100 haec aetas
securum praestare Neronem viii, 171
plus hora fati benigni xvi, 4 tantum
artificis halitus oris x, 238 valent
ad saxa discutienda rohora ficus x,
145 valeat philtris mentem vexare
mariti vi, 611 solatia ferre xiii, 120
emittere xv, 67 vale nostri memor
iii, 318 valentius Euro fatum xii, 63

Valida ac juvenilia membra xi, 5

Valle Quirini ii, 133 Egeriae iii,
17 vallibus Aganippes desertis vii, 7

Vallo infesta arma xv, 120 vallum
ne litiget extra miles xvi, 16

Valvae patuerunt facili cardine iv,
63 valvis apponere candelam ix, 96

Vanae, et Euganeae mollior agna
viii, 15 vaso Othoni iii, 159 vani
atinam nos vi, 638 vana chirographa
xiii, 137. xvi, 41 cathedra vii, 203
o vanissime xiv, 311

Vapulo ego tantum iii, 289

Varia est ferme natura malorum
xiii, 236

Varicosus fiet haruspex vi, 397

Varie haec properantur iii, 264

Varillus infamis ii, 22

Vas pelamydum vii, 119 vasa
ingentia iii, 251 curta et rimosa iii,
271 novissima vi, 356 minora fran-
gere x, 101 aspera xiv, 63

Vascones, haec fama est, alimentis

talibus (carne humana) olim produx-
ere animas cet. xv, 98

Vascula argenti puri ix, 141. x, 19

Vates Pythia xiii, 199 vatis offi-
cium peragentibus Dis xi, 114 lau-
rum mordentis vii, 19 Cirrhæi spi-
cula jurat xiii, 79 vati crebrum
poppyama roganti manum praebit
vi, 584 quem pulpita pascunt vii,
93 vatem egregium, cui non sit
publica vena, Qui nihil expositum
soleat deducere, nec qui Communi
feriat carmen triviale moneta, Hanc,
qualem nequeo monstrare, et sentio
tantum, Anxietate carens animus fa-
cit, omnis acerbi Impatiens, cupidus
sylvarum, aptusque bibendis Fonti-
bus Aonidum vii, 53 sqq. vates com-
mittit vi, 436 vatium digitos semes-
tri circumligat auro vii, 89 vatibus
cum tot occurras i, 18

Vaticano de monte fragiles patel-
las vi, 344

Vatiniani calices v, 46

Ve—Lepidi caecive Metelli vi, 265
tentes aliquid tacitusve recedas iii,
297

Vectari ad primum lapidem vi,
577 vectetur in umbra iv, 6

Vecti pectora ferrea vii, 150

Vectigalia, portorium cet. redi-
mere iii, 31 sq.

Vectoris prospera tempora xii, 63

Vedius luxuriosus v, 118

Vehemens salibus conviva ix, 11
orator xi, 34 poena xiii, 196

Vehunt plaustra pinum iii, 256
vexit secum gentilia tympana iii, 65
veheris dum per monumenta Latina
v, 55 vehitur clauso latis specula-
ribus antro iv, 21 longorum cervice
Syrorum vi, 351 dives turba ceden-
te iii, 239 pensilibus plumis i, 158

Veiento ut te respiciat iii, 185
prudens iv, 113 ut fanaticus iv, 123
videri cepisset Sergius vi, 113

Vel discipulo Philippi tu venam
committe xiii, 125 Aristotelem vel
Pittacon ii, 6

Velamen honoris iii, 178

Velaria et ad ea raptos pueros iv,
132

Velas tempora cucullo viii, 145
caput pro cithara vi, 391 velantes
inguina panni xiv, 300 velari pic-
tura iubetur vi, 340

Velificatus Athos x, 174

Vellendas praebnit alas xi, 57

Vellus par dabitur pugnanti Gor-

gone Maura xii, 4 vellere Tusco vexatæ duræque manus vi, 289 velera peracta refertis calathis ii, 55

Velo suo prora cucurrit xii, 69 vela tegant rimas ix, 105 domus pendentia vi, 228 pavula dare phaselis xv, 127 velis ardentibus xii, 23 utere, totos pande sinus i, 149

Velox Lentulus Laureolum bene egit viii, 187 ingenium iii, 73 flosculus angustæ vitæ festinat decurresse ix, 126 velocis plantæ gloria xiii, 98 velocius et citius corrumpunt xiv, 31

Velut stricto ense i, 165 urgeat Auster iv, 59 ictus ab Hercule Cacus v, 125 exhausta redivivus pululet arca nummus vi, 363 acri ducta Falerno (ruga) xiii, 216 hoc dilata sereno (tempestas) xiii, 228

Veluti victis Consulibus cet. xi, 198

Vena publica non est (huic vati) vii, 53 venæ secundæ argentum ix, 31 venam discipulo committe Philippi xiii, 126 mediam pertundite, medici vi, 46

Venabula tenet mamma nuda i, 23 Venafraano ipse piscem perfundit v, 86

Venale præbere caput domina sub hasta iii, 33 pecus Corinthæ viii, 62 venali lagena viii, 162 venales hic non sunt elephantii xii, 102 quot agros fecerit injuria xiv, 151 venalibus libis plena domus iii, 187

Venantur in saltu aves generosæ xiv, 82

Venator nudus Albana arena figebat ursos iv, 101

Venatricis puellæ per calamos phretramque jurat xiii, 80 ejus humerus pectusque dextrum nudatum i, 23

Vendit provincia tanti agros, sed majores (al. majoris) agros Apulia iv, 37 municipes siluros magna voce iv, 33 hic Thessala philtia vi, 610 purpura caudicium, vendunt amethystina vii, 135 si nemo Acersecomes tribunal viii, 128 vendimus ex quo nulli suffragia x, 78 vendunt ludæi somnia vi, 547 vendes nihil obstante conjuge vi, 212 vendet perjuriam summa exigua xiv, 218 vendas potius, commissa quod auctio vendit stantibus, cenophorum cet. vii, 10 vendat quod Aurelia v, 98 nisi (Statius) Paridi Agaven vii, 87

Delph. et Var. Clas.

vendant quanti sua funera, quid refert? vendunt nullo cogente Nerone, nec dubitant Celsi Prætoris vendere ludis viii, 192 sq. vendere quod passis pluris dimidio xiv, 200 vendentis vocem Prætoribus vi, 380 vendenti an saga nubat caupone relicto vi, 591 vendente ocreas puella vi, 258

Venefica, una quanti constat vi, 626

Venenum coctum loquar, privignoque datum vi, 133 veneni annonæ nunquam cara est his opibus ix, 100 emtor viii, 17 mercatorem xiii, 164 veneno materno livida fervent adipata vi, 631 de veneno naturæ patriæque exiguum stillavit in aurem iii, 123 venena fusa silent vii, 160 plura miscuit nullum vitium cet. xiv, 173

Veneo—venit qua summula vilis tessera frumenti vii, 174

Venerabile ingenium xv, 143 tam venerabile erat, præcedere quatuor annis xiii, 58

Venerantur canem oppida, nemo Dianam xv, 8

Veneto duroque cucullo iii, 170

Veniam dare quisnam hominum, quæve deorum viribus abnuerit immania passis xv, 103 damus fortunæ xi, 174 dat his furor ii, 19 dat corvis censura ii, 63 indulge pueris viii, 167 da v, 42 petit vi, 535 culpa non abnuat vi, 540

Venit quoties umbra talis ad illos ii, 157 venit puer ab illis montibus xi, 160 venit (est) nemo repente turpissimus ii, 83. vii, 29 venit epistola a Capreis iv, 149. x, 71 cum signatoribus auspex x, 336 squilla manibus sublata ministri v, 83. maxima muræna de gurgite Siculo v, 99 ad nos minor altis vi, 168 quocumque de gramine viii, 60 veniunt sagittæ a dote vi, 139 ad mæchum lota cute vi, 464 sic ad miscellanea ludi xi, 20 venies Tiryntius xi, 61 veniet hædulus de agro xi, 65 classis, quocumque vocarit spes lucris xiv, 277 qui fercula componat vii, 184 venient quando ad me Dii, si curant cunctos punire nocentes xiii, 102 venias ut dignus hederis vii, 29 veniant quæ diversæ sagittæ vii, 156 venisset Priamus ad umbras Assaraci incolumi Troja cet. x, 253 venisse quem dicat puer x, 216 tarde Liburnus dicitur vi, 477 venientis

Ind. Juv.

amici xiv, 65 clypeo et hasta Dei xi, 106 veniente sarraco iii, 255 venturo hospite cessabit nemo tuorum xiv, 59

Venter Montani adest abdomine tardus iv, 107 si pascitur inguine, mea Clotho et Lachesis gaudent ix, 136 ventris vacuifuror xv, 100 ventri indubit non omne legumen xv, 174 ventrem tuum ostendit, generosae Britannice vi, 124 trepidum tibi solvant cornua xiv, 199 in ventrem mersis rebus xi, 40 ventre nihil frugalius v, 6 in ventre necandos homines vi, 596 ventre laegenæ xii, 60 ventres servorum magno Romæ iii, 167 servorum castigat modio luquo xiv, 126 in ventres sævos abeant tota novalia xiv, 149

Ventidius et Tullius quid aliud, quam occultis miranda potentia fati vii, 199 in Ventidio laudabile nomen sumit luxuria xi, 22

Ventilat ignem cursu iii, 253 aurum æstivum digitis sudantibus i, 28

Ventosa cucurbita jam pridem caput hoc quærit xiv, 58 ventoso sub aggere conducta texit viii, 43

Ventriculum infra vacua et plana omnia dicas iii, 97

Ventus adest aura modica non multo fortior xii, 67 Auster sedet ac se continet, et madidas siccant in carcere pennas v, 100 vento, quo pruna et cottona, advectus Romam iii, 83 venti quid agant i, 9 ventorum rabie xiii, 225 ventis animam committe xii, 57 cum ventis decidere jactu xii, 34

Venus ebria quid curat vi, 300 læta quo astro se proferat vi, 570 Veneris domum iv, 40 nec pharetris macer est, aut lampade fertur vi, 138 marito viii, 25 fanum x, 290 languentis irritamentum xi, 165 epistola nos commendat Marti xvi, 5 Veneri Martique timendas leges ii, 31 Venerem libido affectat sine viribus x, 209 Venere et cœnis cet. x, 362 Veneres quas habeat aliena pecunia xiii, 34

Venusinam malo, quam te, Cornelia mater Gracchorum vi, 167 Venusina lucerna digna hæc ego non credam i, 51

Ver si tunc erit, sadentur tubera v, 116 perpetuum in urna dent Di vii, 208 madidum ix, 51 nimbosum iv, 88

Verberat, atque obiter faciem fuit vi, 481

Verbere surdo cædit mens Ætri conscia facti xiii, 194 tenni Circes percussum xv, 21 verbera illos iustis afficiunt pœnis viii, 207 verberibus cruentis secant x, 317

Verbosa et grandis epistola venit x, 71

Verbum qui dixerit i, 161 verba libera animi proferre iv, 91 dictata vi, 391 amicæ nec caranda viris castigat vi, 456 regia lanistæ xi, 8 verborum tanta vis cadit vi, 440 regula vii, 230 verbis Herculis qui talia invadunt ii, 19 nullus pudor ii, 110 cum verbis audiat testarum crepitus xi, 170 quibus concumbat verbis vi, 406

Verebor ego te, Sexte, ceventem ii, 21 verendum artificem xiv, 115

Verginius quid armis debuit nesci magis viii, 221

Verna Canopi Crispinus i, 20 vernam equitem agebas ix, 10

Vernilis eques ix, 10

Vernula riparum v, 105 capsa custos x, 117 unus (in casa) et tres domini xiv, 169

Vergus Jupiter v, 78 sol xi, 208

Vero xiii, 84

Verpos solos deducere ad fontem xiv, 104

Verre pavementum xiv, 60

Verris sacrilegus viii, 106 Verri si fur displicet, homicida Miloni ii, 26 carus erit, qui Verrem tempore, quo vult, accusare potest iii, 53

Versare molam Nepotis viii, 67 stamen, fustum, filum iii, 27 littus aratro sterili vii, 49 versetur illa sententia semper in ore tuo cet. xiv, 206 versata tuo membra xiii, 218

Versum facit indignatio, si natura negat, qualemcumque potest, quales ego, vel Cluvienus i, 79 versus subsellia fregit Statius vii, 86 versus ipse facit vii, 38 ignotos mihi tenet antiquaria vi, 484 tales qua voce legantur, quid refert xi, 180 versibus illis eadem cantabit vii, 158 Versus procleusmaticus iii, 203 saepe excidit ob idem principium ii, 24 hexametri optimis passim scriptoribus prosaïcis exciderunt v, 90

Vertere solum xi, 49 nigram in candida iii, 30 verterit cum se annus vii, 242 vertitur summus ær vi, 99 verso pollice quem libet occi-

dant populariter iii, 36

Vertice vitem nodosam frangebatur viii, 247 sub montium lusit xi, 160 recto quas portat iii, 252 raso v, 171, xii, 81 verticibus s. verticibus ipsis caput abluet vi, 524

Vertigine tectum ambulat vi, 304

Verubus decoxit xv, 82

Verum ix, 70. xii, 97

Verum si admittimus iii, 171 si excutias vi, 143 est, non sententia viii, 125 ad verum omnia fient vi, 325 vero vitam impendere iv, 91 veram paratur arenam vi, 251 vera ac manifesta canentem ii, 64 tu puta ii, 153 si Græcia xiv, 240 Charybdis dignum xv, 17 loquens xvi, 33 cruce dignus xii, 188 vera res agitur iv, 35 vera bona, atque illis multum diversa pauci dignoscere possunt x, 3 veram deprehendere messem si libet vii, 112 probavit vocem adyti xiii, 205 veras agitant lites vii, 168 veris dissimiles speluncas iii, 18 veris lacrymis amissa ploratur pecunia xiii, 134 verius et magis ingenue Peribomius ii, 15

Vervecis elixi labra iii, 294 vervicum in patria crassoque sub ære nasci posse summos viros x, 50

Vesci carnibus xv, 13 corporibus xv, 106 licet carnibus humana xv, 13

Vesica vetulae beatæ optima nunc via summi processus i, 39 vesicae non imperat Tuccia vi, 64

Vestalis virgo, sacerdos vittata, jacebat nuper cum corruptore, sanguine adhuc vivo terram subitura iv, 9, 10

Vestem minorem colit Alba iv, 61 Janumque rogabat cum farre et vino vi, 386

Vester labor fecundior vii, 98 vestram Dianam iii, 320 vestras inter effigies statnamque Vagelli nolum discrimen xiii, 119

Vestibulis abeunt clientes i, 132 in vestibulis quadrijuges vii, 126

Vestigia multa pudicitiae aut aliqua extiterint et sub Jove vi, 14 lecti repetit apreti vi, 226 dabit noster in laqueum xiii, 244 figens planta ancipiti xiv, 272 per tua omnia peccet filius xiv, 53 fugienda patrum ducunt reliquos xiv, 36

Vestinus senex cet. xiv, 181

Vestis pictæ aurum vi, 432 vestem hanc populo mirante ii, 67 O-

gulnia conducit, ut spectet ludos vi, 352 purpuream cet. xii, 38 summam diducere xiii, 122 veste nigra senescant x, 245 severum vitium xiv, 110 vestibus extensis cucurrit prora xii, 68

Vestit quos ardens purpura xi, 155 vestitur bucca tiara vi, 516 porticus tabellis xii, 100 vestiti scorti facies iii, 135

Veto nec te cedere pectus xiii, 129 vetat hæredes esse suos codice sævo x, 237 Lucretia optari faciem x, 293 vetet nemo vi, 628 vetent que cantare Chrysogonum vi, 74 vetitum nil fecisse volet xiv, 185

Vetti pectora ferrea vii, 150

Vetulus ut bos cet. x, 268 vetulo cum libo puls annuus xvi, 39 si juvenis non assurrexerat, grande nefas xiii, 55 vetulae beatæ vesica optima nunc via summi processus i, 39 turpi utile filiam producere turpem vi, 241 assæ monstrant hoc pueris repentibus xiv, 208 vetula in bucca scalpit rugas mater simia x, 195 in vetula non est hic sermo pudicus vi, 194

Vetus argentum i, 76 ciata iii, 206 Thebe xv, 6 clementia vi, 160 et antiquum est, alienum lectum concutere vi, 21 atque antiqua simulatas xv, 33 veteris amici digressu iii, 1 rimæ contexit hiatum iii, 195 testæ fuligine v, 35 meri torrens vi, 319 offensæ reus iv, 195 ægri macies ix, 16 templi grandia pocula xiii, 147 Albani pretiosa senectus xiii, 214 culpæ orbita xiv, 37 pudicitiae vestigia vi, 14 querens fastidia xiv, 184 veteri clienti parere indignatur minister v, 64 centone calidum lupanar vi, 121 veterem ad dominam reverti iv, 62 luxuriam imperii iv, 137 aram Pudicitiae vi, 308 follem xiii, 61 veteres clientes vestibulis abeunt i, 132 ad arcus substitit iii, 11 ritus vi, 335 amici quid olim moneatis audio vi, 346 xerampelinæ vi, 519 bulbi vii, 129 cæcos sanant mortaria vii, 170 ceræ exornant atria viii, 19 ut redeant vii, 139 Sabinos imitata x, 299 illi hæc præcepta minoribus xiv, 189 vetera ornamenta iii, 318 veterum officiorum mercedem v, 13

Vetusta scabie levibus canibus viii, 24 vetusto nemore xv, 151 vetustos ayes porticibus disponat vi, 162

Vexat censura columbas ii, 63 li-
men i, 100 balnea vii, 181 robora
cornu xii, 9 oculos humore coacto
xiii, 183 se carmine solo vii, 64 vex-
are noli, quiescit i, 126 uterum pu-
eris salientibus vi, 599 mentem ma-
riti vi, 611 paratus xiii, 108 vexan-
tur leges ii, 43 vexatus toties The-
seide i, 2 vexatæ vellere Tusco ma-
nus vi, 290 vexatas comas xi, 187

Vexillum pono Subura x, 156 vex-
illa tolli iuberet ii, 101 vestra coër-
cet consul viii, 236

Via optima nunc summi processus
vetulæ vesica beatæ i, 39 brevior
conferet illi xiv, 228 viam illam ire
pergant xiv, 122 vias monstrare xiv,
103

Viator vacuus cantabit coram la-
trone x, 22

Vice telli sævit manus xv, 58 in vi-
ces equitant vi, 311 vices et lucis et
anni volvente natura xiii, 88 vicibus
ne faciant turpia vii, 240

Vicinia toto pago me laudet xiv,
184

Vicinus Hymetto senex xiii, 185
quod habet, ematur vi, 152 si mihi
campum ademisti xvi, 87 vicina foro
jugera iv, 7 tanquam mariti vivit vi,
509 seges melior videtur xiv, 143
Tentyra palmæ xv, 76 vicinum rupi-
bus antrum i, 8 cum se tibi præbeat
Æmiliius pons vi, 32 vicino limine
tutos somnos xv, 154 vicinorum nu-
mina odit uterque locus xv, 36 vici-
narum ferarum pellibus vi, 6 vicinos
humiles rapere vi, 414

Victima sacra cadat ante Lares
Gallitæ xii, 113

Victor modo populus ii, 73 victo-
ris populi in urbe quæ nunc sunt ii,
162 victori populus quod postulat,
aurum accipe vii, 243

Victoria, Virtus colitur i, 115 ex-
ultat circo viii, 59 rara iugo sedit
viii, 63 facilis de madidis et mero
titubantibus xv, 47

Victrix provincia ploras i, 50 for-
tunæ sapientia xiii, 20 turba xv, 81

Victum illa mercede parat xiv, 273
ames Machæræ vii, 9

Vicus quis non abundat tristibus
obscenæ ii, 8 nullus non habebit
mahe Clytæmnestram vi, 656 vico-
rum arcto inflexu iii, 237 vicos an-
gustos vi, 78

Vides ut vi, 395. xlii, 118 vides
ergo, quam grande operæ pretium

faciat jugulata Myconis xii, 196 non-
ne vides, quanto celebretur sportula
fumo iii, 249 videt te in somnis xiii,
221 prima cometem vi, 408 luna
viii, 149 videmus multa, quæ non
fecit Apicius iv, 22 Vidi si dicas sub
iudice, quod non vidisti vii, 13 vidit
qui pugnosc, audeat ille dicere, Vidi
xvi, 30 janua tua barbam amici se-
nioris vi, 215 quis non vulnera pali
vi, 247 sic multas hyemes iv, 92 vi-
dimus quid tam miserum iii, 6 vidis-
tis, Athenæ, hunc inopem vii, 205
viderunt illa tempora mensas domi
natas xi, 118 sæcula argentea primos
mœchos vi, 23 sæcula felicia uno
contentam carcere Romam iii, 314
videbis Corybanta de conviva v, 25
videas si hoc in nostris gentibus, risu
quatiare xiii, 170 quorum præcordia
flagrantia xiii, 182 si ista in cor-
pore iudicis ii, 76 videant servi, ne
quis neget x, 87 videres urbem mœs-
tam xi, 197 videret licet plura domi
fraga xiii, 56 visu dictuque fœdum
xiv, 44 visurus amicos vi, 313 vi-
deor te claudere acribus exemplis
xiv, 322 videris tu tibi liber et regis
conviva v, 161 videtur sibi nobilior
vi, 176 videri quando vult formosa
domi vi, 465 Sergius cœpisset Ve-
into vi, 113 visa occasio xv, 40 visæ
nunquam puellæ amore flagrabat iv,
114 visam diu pudicitiam vi, 2 visis
nunquam triginta mamillis xii, 74 vi-
dendus nunquam tibi mane vi, 601

Vidua est, locuples quæ nupsit a-
varo vi, 141 viduæ delicias tantum
aspernatur adulter iv, 4 viduam
prægnantem quis fecerit vi, 405 vi-
duas ulmos desiderat palmas viii,
78

Vigeant sensus animi x, 240

Vigil Castor xiv, 260 vigili febre
xiii, 229 vigiles fenestræ iii, 275
Vigilum septem cohortes ope hama-
rum incendia coërcebant xiv, 305

Vigilat Consul viii, 236 vigila,
puer, scribe, causas age xiv, 192 vigi-
lare donec libeat Bithyno tyranno x,
169 cohortem servorum noctu Lic-
inus habet xiv, 305 vigilando moritur
hic plurimus æger iii, 232 vigilantia
stertere naso i, 67 vigilantibus da-
dum orbis præcipitem ire jubeat iii,
129 vigilata prœlia vii, 27

Viginti millia fœnus ix, 140

Vilis Galba v, 4 tessera frumenti
vii, 174 nos populus xiii, 142 mer-

cator sacci olentis xiv, 269 vile caput aselli xi, 97 viles puli xiii, 142 amici v, 146

Villa altera paratur tibi xiv, 141 marmores iv, 112 villarum culmina xiv, 89 villas totidem erexit i, 94 novas attollit marmore xiv, 95 em-turus vii, 133 quot possideat nunc, quo tendente cet. x, 225 propter centum temerarius xiv, 275

Villicus labentibus obstat cet. iii, 196 horti iii, 228 positus Urbi iv, 77 villica legit asparagos xi, 69

Vimen, a quo dictus collis Vimina-lis iii, 71

Vincio — vinxerat ipsum Ennosigæum compedibus x, 182

Vincis nullo alio discrimine cet. viii, 54 vicit fuscina Gracchi hoc monstrum ii, 143 digna viro sententia iv, 136 spado Capitolia nostra Possides xiv, 91 vicinus quos, non faciunt hæc ii, 163 vicerunt multæ urbes et publica vota x, 285 vincant divitiæ i, 110 vicerit quamvis improba gratia xiii, 4 vincere ut Stentora possis xiii, 112 vincens Fortunæ ædem xiv, 90 vincitur idem (Hannibal) x, 159 dominus (agrorum) non ullo pretio xiv, 145 vincuntur rhetores vi, 438 vinceris, ut Pelea vicit Achilles xiv, 213 victus Marsya ix, 2 Ajax ne penas exigit, quam timeo x, 84 ter victi regis medicamina vi, 661 victæ triremis aplustre x, 135 victum Syphacem vi, 170 orbem ulciscitur luxuria vi, 293 victa Carthagine x, 277 victis modo sociis viii, 99 consulibus in pulvere Cannarum xi, 198 rivalibus superbus incedet xii, 126

Vinclæ sæva xiii, 186 in vinclis maximus ferri modus iii, 310

Vincens consul xv, 27

Vindex Cannarum annulus x, 165 vindice nullo et impune iv, 152

Vindex et Galba quid armis debere ulcisci magis viii, 222

Vindicet ignis (fulminis) xiii, 226

Vindicta bonum vita jucundius ipsa xiii, 180 curabilis et gravior quam injuria xvi, 22 nemo magis gaudet, quam femina xiii, 191

Vinosus inebriat aurem ix, 113

Vinum, quod succida nolit pati lana v, 24 capillato diffusum consule et bellis socialibus v, 30 Albanis de montibus aut de Setinis, cujus patriam, titulumque senectus delevit

multa veteris fuligine testæ: quale coronati Thræsea Helvidiusque bibe-bant Brutorum et Cassi natalibus v, 33 sq. toto nescire Decembri vii, 97 Tiberi devectum vii, 121 vini quot urnas Siculus Phrygibus donaverit vii, 236 atque cibi non eadem gaudia torpente palato x, 203 atque ministri eadem est patria xi, 161 vino et farre Janum Vestamque roga-bat vi, 286 ciboque fervet stomachus domini v, 49 attonitæ feruntur et cornu vi, 315 vina non eadem vobis poni v, 51 dabit diffusa in montibus illis xi, 159 expuit xiii, 213 Cf. Merum.

Violæ omnes jactabo colores xii, 90

Violarent marmora tophum iii, 20 violaverit quod non ignem de cælo raptum xv, 84 violatus nullo auro Jupiter xi, 116 violati numinis aras xiii, 219 violatæ fidei xiii, 6 violato cadurco vi, 537

Violentius quid aure tyranni iv, 86 quod fremat viii, 37

Vipera sævissima tune duos una cæna cet. vi, 641

Vir unus Iberinæ non sufficit vi, 53 tamen hæc ipsa nollet fieri vi, 254 viri aliquando prospiciunt quid utile sit vi, 360 viri nulla cura injerea vi, 508 morte cupient animam servare catellæ vi, 654 argumenta libris actorum spargere gaudes ix, 85 dolor non debet esse flagrantior æquo xiii, 12 viro sitiente miscet rubetam i, 70 ecce traditur vir i, 78. ii, 129 digna sententia vicit iv, 136 hoc prætulit vi, 112 imperat vi, 224 petente castra vi, 575 virum dormire cum senserat uxor vi, 116 egregium sanctumque xiii, 64 viro ægrotante quid faceret plus vi, 359 virorum cætus quæ ferre possit vi, 399 saltatus nigro tibiae xv, 48 viris non curanda verba vi, 455 viros respice et scrutare ii, 45 admitte vi, 329 quot longa Maura exsorbeat uno die x, 223 non esse licet x, 304 summos et magna exempla daturus vervecum in patria cras-que sub aëre nasci posse x, 49 viris non esse licet x, 304

Virentem glebam ornate xii, 85

Virga multa deducere (al. contin-gere) fumosum Equitum cum Dicta-tore magistros viii, 7 prior annuet Lateranus viii, 163 commota innuit iii, 317 virgæ metuens vii, 210 vir-gam tenentis domini xiv, 63 virgas

frangis sociorum in sanguine viii, 136
ipsas te Consule præcedant mores
viii, 23 humilis salicti mordere non-
dam ausus hædulus xi, 67

Virgilio si puer et hospitium tole-
rabile deesset, caderent omnes a cri-
nibus hydri cet. vii, 69 sq. laus in-
signis tribuitur xi, 178, 179 Virgil-
ium landat, perituræ ignoscit Elissæ
—inde Maronem, atque alia parte in
trutina suspendit Homerum vi, 435
sq.

Virginia cuperet Rutilæ gibbum x,
294

Virginus quid armis debuit ulciaci
magis viii, 221

Virgo, ut puella et nympha, quæ in
flore ætatis est, etiam jam nupta ix, 74
filia non tuta cet. iii, 110 quæ nata-
vit Tiberinum viii, 265 maneret uxor
tua, ni tibi deditus essem devotasque
cliens ix, 72 conscia matri xiv, 20
virginis adultæ funus xv, 130 vir-
gine Pygmæa brevior videtur vi, 506
Virgines dicuntur uxores ætate flo-
rentes ii, 59

Virguncula cum Juno (caset) xiii,
40

Viridis panni eventum quo collige
xi, 196 viridem thoraca v, 143 um-
bellam ix, 50 viridi margine iii, 10
virides palmæ vii, 118 adhuc in li-
mine ramos vi, 228 gemmas vi, 458
aristas xiv, 147

Virro tenet phialas inæquales be-
ryllo v, 39 gemmas ad pocula trans-
fert a digitis v, 43 quando tibi pro-
pinat v, 128 sibi et reliquis Virroni-
bus illa iubebit poma dari cet. v, 149
quamvis te nudum spumanti labello
viderit ix, 35 Virronis quantus ami-
cus fieris cet. v, 124 Virroni muræna
datur cet. v, 98 Virronem forsitan
impensæ parcere credas: hoc agit
cet. v, 156 sq.

Virtus in templis colitur i, 115 pal-
mam natalibus æquat vi, 223 est
nobilitas sola atque unica viii, 20
virtutis specie et umbra fallit vitium
xiv, 109 tanto minor sitis quam fa-
mæ: quis enim virtutem amplectitur
ipsam, præmia si tollas x, 141 per
virtutem unica semita tranquillæ vi-
tæ patet x, 364 virtute nulla re-
demtum a vitiiis monstrum iv, 2 atque
fide par, sed major clade Saguntus
xv, 114 de virtute locuti clamorem
agitant ii, 20 virtutibus obstat res
angusta domi iii, 164 cum magnis

affectu supercilium grande vi, 168

Virus æquat natalibus palmam vi,
223

Vis tanta verborum cadit vi, 440
vires amat vi, 253 hinc stomacho xi,
128 ultra vires habitus nitor iii, 180
viribus ille confusus periit x, 10 oc-
cultis egregius fons adjuvat xii, 42
dira passis xv, 104 sine viribus
quæ Venerem affectat libido, suspecta
est x, 209

Viscantur labra mariti hinc vi, 403

Viscera vulturibus Dacis servabat
Fuscus iv, 111 raurum nunquam
insexi iii, 44 magnarum domuum
dominique futuri iii, 72 intra viscera
penem legitimum agere an facile et
prænum est ix, 43 visceribus apu-
mantibus ardens xiii, 16

Visci calidi fascia ix, 14

Vita vel moribus et re præstem
pulcherrima dictu xi, 57 dignior
quæ non hostia xiii, 235 dierum pau-
corum si tanti est x, 243 ipsa iacua-
dius bonum vindicta xiii, 180 ma-
gistra qui didicerit ferre incommoda
vitæ nec jactare jugum, hos quoque
felices ducimus xiii, 22 pro vita
quædam, non omnia faciendi putant
Zeno et Stoici xv, 106 vitæ diver-
sum iter ingreditur vii, 172 da
spatium, multos da, Jupiter, annos x,
188 angustæ miseræque brevissima
portio ix, 127 talis quoque tædia
sunt magna xi, 207 secunda a cor-
nice exemplum x, 247 longæ spatia
ad ultima respicere jussit vox Iusti
facunda Solonis x, 275 gemas hoc
multis ix, 27 spatium extremum inter
munera naturæ ponas x, 249 tranquil-
læ semita unica patet per virtutem
x, 364 spes cum sole redit xii, 70
partem non attingit ullam xiv, 106
tempora longa tibi dabuntur xiv, 157
priori contrarius ire ix, 21 vitam
impendere vero iv, 91 propter vi-
tam vivendi perdere causas, et ani-
mam præferre pudori, summum creda
nefas viii, 84 non propter vitam fa-
ciunt patrimonia quidam, sed vitio
cæci propter patrimonia vivunt xii,
50

Vitis et horti custodem provocat
vi, 275 vitem nodosam frangebant
vertice viii, 247 pocæ libello xiv,
103 vitibus fecundis ager te implet
ix, 56 in vitibus quales fuerant, urvæ
xi, 72

Vitium omne in præcipiti stetit i,

149 commune id est iii, 182 omne animi tanto conspectius in se crimen habet, quanto major qui peccat habetur viii, 140 id non magis intollerabile, quam cet. vi, 418 fallit specie virtutis et umbra, cum sit tristo habitu, vultuque et veste severum xiv, 109 humana mentia nullum ferro grassatur sæpius, quam sæva cupido immodici census xiv, 175 vitio-gentis nunquam partitur amicum iii, 121 cæci quidam propter patrimonium vivunt xii, 51 carentem domum aspiciat filius xiv, 69 vitia ultima fictos contemnunt Scauros ii, 34 plurima paulatim exiit atque errores omnes sapientia xiii, 188 vitiorum copia quando uberior i, 87 exempla domestica velocius et citius nos corrumpunt, magnis cum subeunt animos auctoribus xiv, 22 elementa quædam sunt xiv, 123 vitiiis quondam non contingi parva sinebat tecta labor vi, 288 a vitiiis redemptum nulla virtute monstrum iv, 3

Vito illius occursus vi, 572 vitari quem jubet coccina lana iii, 234 vitanda est Hispania viii, 116

Vitreo bibit ille Priapo ii, 96

Vitro rupto sulphura poscentem calicem v, 48

Vittas Cereris contingere pauce dignæ vi, 50 imponet frontibus xii, 118

Vittata nuper cum eo jacebat sacerdos sanguine adhuc vivo terram subitura iv, 9

Vitulus ferox, templis maturus et aræ, spargendusque mero xii, 7 vituli jecur sectum in carbone ponimus xiii, 117 vitulum mulier si ederet ii, 123 vitulis marinis eripient somnum iii, 238

Vivaria Cæsaris depastum piscem iv, 51 tanquam ad vivaria omnes huc currant iii, 308

Vivernæ littora ii, 160

Vivit tanquam vicina mariti vi, 509 tua imago viii, 55 virmes hic ambitiosa paupertate omnes iii, 182 vivunt Bacchanalia ii, 3 quidam vitio cæci propter patrimonium xii, 51 si omnes xv, 62 vivebat Phidracum ebur viii, 103 vivebant aliter homines tunc orbe novo cœloque recenti vi, 12 quondam hoc indigenæ more xiii, 38 vixerat que post hunc, uxor x, 272 vivas, et originis hujus gaudia

longa feras viii, 46 vivat Gabiis, ut vixit in agro vi, 56 Pacuvius quæso, vel Nestora totum xii, 128 vivant Artorius istic et Catulus iii, 29 viveret cum (quisque) operto (al. aperto) horto vi, 18 vixerit quot Acestes annos, dicat vii, 235 vive bidentis amans iii, 228 vivite contenti casulis xiv, 179 vivere fato egentis, ut locuples moriaris, manifesta phrenesis est xiv, 137 modo liceat; sient ista palam ii, 135 facie majoris census vii, 187 aliena quadra v, 2 vivendi causas perdere propter vitam viii, 84 causa quibus in solo palato est ii, 11 vivendum est illic iii, 197 recte est, cum propter plurima, tum his præcipue de causis, ut linguas mancipiorum contemnas ix, 118 viventis cuiusdam rure paterno magna fama est vi, 56 viventibus diu hæc data pœna, ut—multis in luctibus senescant cet. x, 243 sq. victurus an sit adulter post ipsam vi, 567 victuro musto quis plura linit dolia ix, 58

Vivus cur dederit multa puellæ ii, 59 vivo adhuc sanguine terram subitura sacerdos iv, 10 jam decrescbat Homero hoc genus (hominum) xv, 69 patre datur solis militibus testandi jus xvi, 52

Vix ferret iii, 251 duo funera tantum redolent iv, 109 fractum panem v, 68 cui in Cyclada mitti contigit vi, 563 jacet aurato ulla puerpera lecto vi, 594 tota hoc ego nocte redemi ix, 76 cornicines exaudiri x, 214 exiguum malorum particulam ferre potes xiii, 14 quam patulæ ceperat angulus arcæ xiii, 74 dicere possis xiv, 150 cuiquam nasus integer xv, 55

Vocalis sportula xiii, 32 vocale eloquium nectit modis canoris vii, 19

Vocat ille pudicam tanti vi, 137 si officium iii, 239 vocamus nanum cuiusdam Atlanta viii, 32 vocant jumenta iii, 316 vocarit quocumque spes lucri, classis venit xiv, 377 vocantem te ad delubra præcedit xiii, 107 ad jura xv, 135 vocantur in consilium procures iv, 72 hilares nitidique xi, 176 vocari a præcone Trojugenas jubet i, 99 vocatus adest minister v, 63 vocato tortore uritur xiv, 21 vocandus mihi sæpe est ad partes iv, 1

Volat mater ad pullos x, 252 vo-

labant corvi ad Cimbros stragemque viii, 261 volantem fabrum i, 54 volanti cultello structorem spectes saltantem v, 121

Volcanus, ut volgus, volnus, volsus, voltus i, 9

Voleso Brutumque decebant, quæ turpia cerdoni viii, 182

Volo hoc, sic jubeo, sit pro ratione voluntas vi, 223 nec volo, nec possum funus promittere patris iii, 44 vis tu (al. vin' tu) audax conviva impleri cet. v, 74 si vis esse aliquis i, 74 consilium si vis x, 346 vis frater ab ipsis illibus v, 135 si vis aliam decerpere ficum xiv, 353 visne salutari sicut Sejanus?—vis certe pila cet. x, 90, 94 vult qualem esse Cereis sacerdos xv, 141 quando formosa videri domi vi, 465 qui dives fieri, et cito vult fieri xiv, 176 volunt scire secreta domus iii, 113 posse, qui nolunt occidere quemquam x, 97 voluit quoties Fortuna jocari iii, 40 ipse rhombus capi iv, 69 voluere majores, præceptorem esse parentis sancti loco vii, 209 voles qualiacumque, Judæi somnia vendunt vi, 547 de quocumque proavum tibi sumito libro viii, 134 quodcumque volet, decernat Isis xiii, 92 volet illa commendare tragedum vi, 397 si Fortuna, fies de rhetore consul, si volet hæc eadem, fies de consule rhetor vii, 197 nil vetitum fecisse xiv, 185 velim ipsi pauca v, 107 scire, quare, cet. ix, 1 velis ni parere, pereundum erit x, 339 si esse in parte Senatus xi, 30 velit quid plus ira xiii, 176 velint omnes nosse, mercedem solvere nemo vii, 157 quod velles, ut faceres tu, olim convenerat vi, 282 vellet si distendere vi, 599 quisquam Deorum huic servire x, 184 cum desoendere x, 282 volens præcipitare xii, 38 volenti tibi nosse mores xiii, 159 hæc pungere xvi, 13

Volcorum monte viii, 245

Volsinis positis inter juga iii, 191

Volucrum equum viii, 67 volucrum, sceptra quæ surgit eburno x, 43 volucris carpento viii, 146 volucres Scythicæ xi, 139 subigas Thracum xiii, 167

Volumine arcano quodcumque tradidit Moses xiv, 102

Voluntas sit pro ratione vi, 223 peccandi sola patitur poenas xiii, 208

Volvit in orbem comas vi, 496 Pa-

læmonis artem vi, 452 quod aurum in mare Tagus et Pactolus iii, 55. xiv, 299 volvas quanquam omnia asymata a Pyrrha xv, 30 Philippica, volveris a prima quæ proxima x, 136 volvente natura vices et lucis et anni xiii, 88

Voluptas, gaudia cet. i, 85 nulla hujus rari summique boni, quoties cet. vi, 179 quantula nostra vi, 254 quæ, cantante citharædo x, 210 major ista alterius sexus xi, 166 æmper minimi et infirmi animi exiguique est ultio xiii, 190 illa summa tamen, quod cet. vi, 368 nulla cœnandi nunc divitibus xi, 120 voluptatem egregiam monstro, cui nulla theatra æquare queas cet. xiv, 256 prima gula senserit xv, 90 voluptates commendat rarior usus xi, 208

Volusi Bithynice xv, 1

Volusos Brutosque vii, 183

Voluta tecum hæc animo i, 168

Vomer deficiat iii, 311 vomere ac marris lassus xv, 167

Vomicæ putres xiii, 95

Vomit et bibit vi, 432

Vorabit rex optima sylvarum i, 135

Vortice lactis torrens xiii, 70 vorticibus s. verticibus ipsis caput abluet vi, 524

Votiva tabella testantur fana plurima xii, 27

Votum, timor, ira i, 85 miserabile tecum feras iii, 276 miserabile, nec spes his saltem ix, 147 insatiabile acquirendi xiv, 125 voti peracti te poeniteat x, 6 voto tuo digna femina vi, 60 vota fere prima et cunctis notissima templis, ut crescant opes cet. x, 23 moraris xiv, 250 magna exaudita malignis numinibus x, 111 publica vice-runt x, 284 deponunt, quanquam longissima, cœnæ i, 133 decepta sæpe ad spurcos lacus vi, 602 votorum summa v, 18 usque ad delicias x, 291 votis cujus non suffecerat aurum cet. xiv, 298

Vovebit de grege servorum magna corpora xii, 115 voveas exta sacellis x, 354

Vox blanda et nequam vi, 197 quæ saltante libidine vi, 318 dominæ ix, 78 domini furit xiv, 63 facunda Solonis x, 274 audita nocte fere media, mediamque per urbem xi, 111 vocis quod pretium viii, 119 insignia habeant majorum effigies viii, 227 vocem videntis prætoribus fibula durat nullius vi, 380 locasti

sipario viii, 185 mittere debueras xiii, 114 Angustam miratur, qua deterior nec ille sonat, quo mordetur gallina marito iii, 90 ad jucundum curritur vii, 82 omnem adyti dignam templo veramque xiii, 205 voce ipsius dominæ moneri vi, 530 qua legantur tales versus, quid refert xi, 180 fracta loquendi libertas ii, 111 magna solebat vendere cet. iv, 32 quanta neget xiii, 77 cum voce tremantia membra senis x, 198 voces magnas comitum disponere vii, 44 vocibus obscenis fruatur xi, 172

Vulcania arma capebas cet. viii, 270

Vulcanus tergens brachia Liparæa nigra taberna jam siccato nectare xiii, 45 Vulcani antrum i, 9 officinæ xiii, 45 Vulcano a luteo ad rhetora misit filium x, 132 Vulcano, Veneris marito, dona, quæ componis vii, 25

Vulgus imbelles et inutile sævit hac rabie xv, 126 montanum positus te audiret aratris ii, 74 vulgi verso pollice quem libet occidit populariter iii, 36 scelus referemus xv, 29 omne cadaver obtritum perit iii, 260 nostri pars ultima viii, 44 tanta libidine auditur vii, 85 curas nec non et gaudia ridebat x, 51 secreta hæc murmura x, 89 quid maiore cachino excipitur, quam pauper Apicius xi, 3 vulgo quem tua simplicitas risum moveat, nescis xiii, 35 summus utrimque inde furor xv, 36

Vulnus par damnorum viii, 98 nunquam sanabile et immortale odium ardet adhuc Ombos et Tentyra xv, 34 vulnere omni graviorem ignominiam viii, 210 non major dolor xiii, 12 consuto crassum atque recens linum ostendit non una cicatrix iii, 150 ingenti nutantem civem xv, 156 sine vulnere paucæ malæ xv, 54 sine vulnere et cæde ad generum Cereris pauci descendunt reges et sicca morte tyranni x, 112 vulnera deterges mappa v, 27 palli quis non vidit vi, 247 vulneribus crudis populus modo victor ii, 73 pro multis vix jugera bina dabantur xiv, 164

Vulsini positi inter juga iii, 191

Vultur ad fœtus properat xiv, 77 in rupibus nidum facit, raro in arbore xiv, 80 vulturis atri pœna xiii, 51

magni cibus xiv, 79 vulturibus Dacis viscera servabat Fuscus iv, 111

Vultus quis illi erat x, 68 gravis ix, 12 ingenui puer xi, 154 ficti constantia xiii, 77 vultum alienum sumere omni nocte dieque iii, 105 nudum erigit ad spectacula viii, 205 tandem aperit vi, 467 ut si quis cera facit vii, 238 non agnoscit amici x, 234 crediderint genus esse cibi xv, 170 deformem et tetrum, dissimilemque sui x, 191 modesto sanguine ferventem x, 300 auremque calentem xi, 187 vultu incessuque fatetur morbum ii, 17 recto hoc optas x, 189 et veste severum vitium xiv, 110 non melior ibat iv, 104 toterrima nocte subit balnea vi, 418 qualem deprensans habebat Ravola ix, 3 similem tibi xiv, 52 Eumenidum terretur et igni xiv, 285 vultus pictos majorum ostendere viii, 3 jam dimidios aspiceres cuncta per agmina xv, 56

Vulva popinæ quid sapiat xi, 81 vulvæ rigidæ tentigine adhuc ardens vi, 129 vulvam Julia solveret fœcundam tot abortivis ii, 32

X

Xerampelinas veteres (al. vestes) nisi donaverit ipsi vi, 519

Xerxes velificavit montes, mare constravit classibus et supposuit rotas, amnes fecit ut deficerent, in ventos et mare sæviit, sed rediit una nave cet. x, 173—187

Z

Zalates Armenius cunctis narratur ephebis mollior ardenti sese indulisse Tribuno ii, 164

Zelotypus Thymeles viii, 197 zelotypæ mœchæ si tibi reteganur scrinia vi, 278 zelotypo larbæ prælatus juvenis v, 45

Zenonis præcepta melius nos movent xv, 107

Zonam læva morsuque tenebit (nanfragus) xiv, 297

Ζωὴ καὶ ψυχὴ vi, 195

FINIS JUVENALIS.

©
AULI PERSII FLACCI

OPERA OMNIA

EX EDITIONE G. L. KÖENIG

CUM NOTIS ET INTERPRETATIONE

IN USUM DELPHINI

VARIIS LECTIONIBUS

NOTIS VARIORUM

ET

VETERIS SCHOLIASTÆ

RECENSU EDITIONUM ET CODICUM

ET

INDICIBUS LOCUPLETISSIMIS

ACCURATE RECENSITA.

T

LONDINI:

CURANTE ET IMPRIMENTE A. J. VALPY, A. M.

1820.

CONSPECTUS

EORUM QUÆ HAC EDITIONE

CONTINENTUR.

	Pag.
PROÆMIUM de Persii Vita, moribus, et scribendi genere, a G. L. Koenig	1
Editiones et Mss. Persii, e quibus Variæ Lectiones excerptæ sunt	20
A. Persii Flacci Satiræ.—Prologus	21
— — — Sat. I.	25
— — — — II. Ad Plotium Macrinum de Bona Mente.	54
— — — — III.	68
— — — — IV.	94
— — — — V. Ad Magistrum suum Annæum Cornutum	108
— — — — VI. Ad Cæsium Bassum	163
NOTÆ VARIORUM, cum Vet. Scholiast., in A. Persii Flacci Satiras, ex ed. Amstel. 1684. Prologus	191
— — — — Sat. I.	194
— — — — II.	221
— — — — III.	232
— — — — IV.	247
— — — — V.	255
— — — — VI.	275

	Pag.
NOTITIA LITERARIA, ex Ed. Bipont. 1785.	- 285
RECENSUS Editionum	- 289
—— Codicum qui in Bibliothecis Britannicis ser-	
vantur	- 303
INDEX Rerum et Dictionum memorabilium quæ in	
Persii Satiris habentur	- i
Index Verborum	- xi

A. PERSII FLACCI

OPERA OMNIA.

PROŒMIUM
DE
PERSII VITA,
MORIBUS,
ET SCRIBENDI GENERE.

////////

DEBELLATIS tot tantisque nationibus a Romanis, omnique ratione expilatis, ingentes divitiæ, quæque ex his nasci solent, avaritia, luxuria, omniaque vitiorum genera, Romam confluxerant; quibus tandem corrupti victores et enervati omnem honestatis et libertatis sensum adeo amiserunt, ut gravissimum servitutis jugum, a turpissimis interdum hominibus sibi impositum, æquo animo paterentur. Prisca illa animi magnitudo et gravitas, qua Romani veteres reliquas nationes præstiterant, vili cessit adulationi puerilique levitati. Etenim ipsa frugalitas, mater pæne omnium virtutum, quibus nomen Romanum vel hostes infestissimos in sui admirationem rapuerat, opibus orbis terrarum in urbem congestis, expulsa adeo evanuit, ut in paucis admodum generosioris indolis, qui a communi vitiorum contagio intactum servaverant animum, vestigia ejus remanerent. Umbra libertatis, quam Augustus civibus, magis ut sui ipsius saluti, quam ut eorum commodis consuleret, reliquerat, a Tiberio

Delph. et Var. Clas.

Pers.

A

funditus sublata,¹ Romani, cura rerum publicarum omissa, convertabant animos ad res privatas, atque amor patriæ studiumque rerum communium sensim sensimque extirpabatur. Cum jam ab unius benevolentia aut invidia omnia vel expectanda vel timenda essent, id omnes agebant, ut, quibuscumque rebus possent, gratiam ejus aucuparentur, neque quidquam committerent, quod minus illi placeret. Delatorum porro greges, per Italiam omnesque provincias sparsi, non facta solum et dicta, sed ex iis etiam intima animi sensa rimabantur, et vel domesticorum fidem infestam reddebant. Quam ob rem nemo liberam vocem emittere audebat; vel taciti Imperatorum insaniam resque imperii ruentes aspiciebant, vel occulte et ambigue loquebantur, sortemque suam domi delitescerent lugebant. Inde quoque sermonis indoles et natura colorem traxit; quæ, cum antea simplex esset et aperta, quandoquidem nemini fraudi erat, ea proloqui, quæ cogitasset, nunc obscuritate quadam obvoluta erat et tecta, atque a naturali simplicitate in dies magis magisque deflexit.² Ipsa eloquentia foro relicto vel in scholarum umbraculis abscondita situ corrumpebatur, vel in senatu peregrino fucō oblita in laudandis Imperatoribus sententisque illorum abjecte comprobandis erat occupata; cumque rerum argumentorumque magnitudo deficeret, inani verborum pompæ sententiarumque tumori studebat.³ Sensu sublimitatis veræ, decoris, et ingenuitatis obtuso, studium collocabatur in rebus minutis, et novitatis cupidine et acuminis jejuni scriptores obscuri et inepti fiebant. Mutata rei publicæ forma moribusque pristinis exutis, sermo quidem novis subinde dicendi rationibus et verbis passim auctus est, præcipue a peregrinis, qui undique ex provinciis Romam confluxerant; at multa contraxit, quæ antiquam puritatem ejus candoremque conta-

NOTÆ

¹ Tacit. Annal. i. 15; Dio Cass. LVIII. 20. ibi v. Reimar. Sueton. Tib. 37; Pompon. ii. §. 9. D. de or. Jur.

² Huc quoque imago pertinet, quam Tacitus (Hist. i. 2.) temporum, quæ

Neronis mortem insecuta sunt, adumbravit.

³ Senec. Controv. præf. ad l. i. Quintil. Inst. ix. 3. Auctor de corrupt. eloq. c. 24, 28, 32.

minarent. Multa plebeia ei admista sunt, multa adulandi studium invexit; major tamen corruptelæ pars grammaticorum et rhetorum scholis debetur, communique fere furori, quo ad versus conscribendos vulgo compellebantur,⁴ omnisque eloquentia et poësis, quam non in naturæ et ingenii dotibus, sed in observandis artium præceptis positam existimabant, in pueriles declamationes abiit, et in frigidum troporum et figurarum adhibendarum artificium. Judicio veri et pulchri semel corrupto, placendi quoque studium scriptores in fraudem illexit, ut non optima quæque sequerentur, exempla veterum scriptorum imitanda sibi proponerent, verum ut ea chartis illinerent, quæ multitudini probarentur, quæque in magna frequentia auditorum recitata maximas exclamationes plaususque excitarent. Neque vero ii, in quibus altior spiritus inerat, immanes erant omnino ab illis vitiis, quæ hujus ætatis essent; plerique vigore et vi destituti ali-

NOTE

4 Carmina scribendi studium sub Augusto potissimum apud Romanos ita increbuit, ut ad elegantiam pertineret, versus scribere et recitare. Horat. Epist. ii. 1. 108 seqq. et 2. 90 seqq. Illud studium, in quod tunc animi vel sponte inclinabant, ab Augusto ipso promotum est cum honoribus, quos poëtis concessit, tum bibliothecarum publicarum institutione. Hic morbus communis non imminutus sed potius auctus est, subsequentibus Imperatoribus, cum unusquisque, nisi animi causa aut otii fallendi scriberet, facilius et commodius poëtico studio nomen se inventurum esse arbitraretur, quam alia quacunque re graviore. Petron. 118. Etiam Tibullus, crudelissimus turpissimusque Princeps, Græca et Latina poemata fecit, Ephorionem, Rhianum, et Parthenium (de quibus v. Suidam et Voss. de hist. Græc.) in Græcis, in Latinis Messalam Corvinum imitatus. Sueton. in Tib. 70. cf. Tacit. Ann. i. 11;

xiii. 3. Caligula quidem, qui cædibus, rapinis, et stupris omnia miscuit, Virgillii et Livii scripta abolere tentavit, (Sueton. Calig. 34.), ingenio illorum scriptorum et gloria offensus, verum illia favisse videtur, qui vel ipsius laudes canerent, vel libidini excitandæ versibus suis inservirent. Ne Claudius quidem a Mæsis erat aversus. Sueton. Claud. 3. 28. 40. Plin. Epist. i. 13; Tacit. Annal. xiii. 3. Nero omnes liberales disciplinas puer attigit, poësinque exercuit. Suet. Ner. 10, 52; Martial. ix. 27. Tres ejus versus non ultimæ notæ profert Schol. ad Lucan. iii. 261. Verum cf. Tacit. Ann. xiv. 16. Satiram quoque aut carmen scripsit, quo Clodium Polionem, et alterum, quo Afranium Quinctianum, mollitia corporis infamem, perstrinxit. Suet. Domit. 1. Tacit. Ann. xv. 49. Quamobrem Neronem ab Juvenali iv. 106. tactum putant interpretes.

orum vestigiis inhæserunt, et in sententiarum vario ornatu occupati inventionis et compositionis laudem neglexerunt.

Erant sane illa tempora nulli poëseos generi magis quam satirico accommodata; nam morum corruptela, luxuriæ et profusionis insania, vitiorumque omnis generis immanitas tanta erat, ut contemplanti hæc difficile esset, satiram non scribere. Atque his temporibus vivebat *Aulus Persius Flaccus*,⁵ natus *Volaterris*, vetusto *Hetruriæ* oppido, sub *Tiberio*, A. U. C. 787. prid. non. Decbr. *Fabio Persico*, *Lucio Vitellio Coss.*,⁶ equestri genere, sanguine et affinitate primi ordinis viris conjunctus. *Flaccum* patrem amisit annos fere sex natus. Usque ad duodecimum ætatis annum *Volaterris* mansit. Tum *Romam* delatus ad *Rhemnium Palæmonem* grammaticum⁷ et *Virginium Flaccum* rhetorem.⁸ Annos sexdecim natus in disciplinam venit *Annæi Cornuti*, philosophi *Stoici*,⁹ eoque patre magis et

NOTÆ

5 Persii gentis raro in Romanorum monumentis mentio fit. Tempore belli Punicæ secundi circa 544. florebat C. Persius militari laude conspicuus. Annis post hunc paullo minus centum alter C. Persius urbanitate et doctrina insignis. Cic. de Orat. II. 6. Verum dubitari potest, an illi ad nostri Persii genus pertinnerint. Mentio quoque fit Persii poëtæ Phocæensis apud Polluc. in onom. IX. 6.

6 Cassiodorus natum eum dicit anno sequenti, quod ab Eusebio forsitan mutuatus est, quem vide in Chron. ad ann. 2050.

7 Rhemninus Fannus Palæmon erat nobilis grammaticus tempore Claudii. Verna natus literas didicit cum pædagogus esset, deinde manumissus Romæ docuit. Erat 'omnibus vitis infamis, palamque et Tiberio et mox Claudio prædicantibus, nemini minus institutionem puerorum vel juvenum committendam. Capiebat homines

cum memoria rerum, tum facilitatē orationis; nec non etiam poemata faciebat ex tempore.' Sueton. de clar. gramm. 23. Quadragesima annua ex schola cepit, nec paullo minus ex re familiari, cujus erat diligentissimus. Ibid.

8 Virginius Flaccus rhetor sub Trajano mortuus est. Scripsit de arte dicendi. Quint. Inst. III. 1.: Tacit. Ann. XV. 71.

9 Annæus Cornutus Afer, Stoicæ sectæ æmulus, magnam humanitatis disciplinarum gloriam nactus est. Philosophiam Romæ professus juventuti ad sapientiam erudiendam omne tempus impendebat. Cum Neronem, insignem eruditionem affectantem, libere dicto offendisset, in exilium est ejectus. Dio Cass. LXII. 29. cf. quas ibi in notis laudantur. Suidas in Κορυδαίρος, Cornutum historicum, Livii æqualem, cum hoc philosopho confudit: adde not. ad Pers. Sat. v. 16.

amico, quam magistro usus est. Amicos habuit a prima adolescentia Cæsium Bassum,¹⁰ et Annæum Lucanum, quem per Cornutum cognoverat, poëtas, quorum ille lyricum, hic epicum poëseos genus secutus est. Erat Persius, ut auctoris ejus vitæ verbis utar, 'morum lenissimorum, virginalis fere verecundiæ, formæ pulchræ, summæque pietatis in matrem, sororem, et amitam.' Accuratiorē naturæ ejus atque indolis imaginem in scriptis, quæ reliquit, expressam videmus, vividissimis quasi coloribus depictam, cujus pulchritudine accensi vel inviti cogimur in judicio de satiris ejus ferendo id potius spectare, quod perficere potuisset, si vel æquiori Musis tempore vixisset, vel longior ætas ei suppetivisset ad ea polienda, quæ satis pulchre inchoaverat, quam juveniles illos conatus ad severas critices regulas exigere. Est sane quod miremur, tantam gravitatem et constantiam in juvene præsertim locuplete fuisse, ut omnes voluptates, quibæ, ex illius ætatis opinione, vel honeste frui potuisset, respuerit, tantum virtutis et honestatis ardorem, quo eum quavis pagina abreptum videmus, tantam severitatem in omni mollitie castiganda moribusque effeminationis acerbè notandis, ut barbatum aliquem ex priscis Romanis existimes audire. Quod autem maxime nos ei conciliat, est pietatis sensus, quem erga Cornutum præceptorem declarat, tam candidus et vehemens, ut quisque animadvertat, in rei magnitudine verbis assequenda eum magnopere elaborasse, nec tamen sibi satis fecisse. Quibus virtutibus instructus dignissimus sane fuit amicitia et consuetudine Pæti Thræasæ,¹¹ summi et clarissimi viri, quocum etiam

NOTE

10 De hoc vide quæ notata sunt ad Sat. vi.

11 Thræasæ Partus Patavinus. Tacit. Ann. xvi. 21. Gener Cæcinæ Pæti et Arriæ, de quibus v. Martial. i. 14.; Plin. Epist. iii. 16.: Dio Cass. lx. 16. Erat Stoicus et admirator Catonis Uticensis, cujus vitam scripserat,

atque vir antiquæ plane virtutis et inter tot abjectissimos Neronis adulatōres solus erectus et constans, intrepidus et gravis, notaque humanitate et clementia. Plin. Epist. viii. 22. 3. Is Neroni invisus ob multas res, præcipue ob sententiam de Antistio. Tacit. l. c. xiv. 48. Tamen virtutem

affinitate erat conjunctus. Decessit Persius vel septimo vel octavo anno imperii Neronis A. U. C. 815. Auctor vitæ ejus memoriæ proditum reliquit, eum in pueritia *Prætextam* et *Odoiporicon* librum unum et paucos versus in socrum Thraseæ Arriam matrem, quæ se ante virum occiderat, scripsisse, quæ omnia Cornuto auctore a matre Persii abolita sint. Porro, raro Persium et tarde scripsisse, librumque, quem nunc etiam habemus, ultimam manum ejus non esse expertum. In hujus ultima parte versus aliquot esse demtos, ut finitus videretur, Cornutumque ipsum nonnulla correxisse, Cæsioque petenti, ut ederetur liber, edendum tradidisse. Continet hic liber, a Quintiliano et Martiale laudatus,¹² præter prologum sex satiras, non pari omnes dignitate, quarum prima ex duarum laciniis composita videtur, etiam ex quarta non pauca intercidisse probabile est. Ut accuratius de illis satiris judicare possimus, age videamus paucis, quid et qualis sit satira aut satiricum genus, quod a Romanis inventum, excultum et perfectum est.

Carminis genus, quod satiræ nomine insignitum est, hoc habet propositum, ut mores emendet, eoque a libello seu carmine famoso differt, quo id agitur, ut aliquis indigno more infamia aspergatur. Verum ratio, qua satiricus utitur, non in eo posita est, ut præcepta tradantur virtutis, mores candidi laudentur, vitæque honestas commendetur, verum diversam viam ingreditur, ridet stultitiam, carpit improbos mores, scelera flagellat, atque, ut breviter dicam, τὸ ἰλεγκτικὸν satirico propositum est. Ad hanc rem non argumenta adhibet, ut morum præceptor in scholis, aut turpitudinem vitio-

NOTE

Thraseæ vel invitus agnovit. Plut. reipubl. ger. præc. c. 14. T. XII. ed. Hutt. Accusatus deinde, Tacit. l. c. XVI. 21.; mortis arbitrium accepit, venisque sectis occubuit. Tacit. l. c. 31.; Sueton. Ner. 37.; Schol. ad Juvenal. v. 36.; Dio Cass. LXII. 26. Laudavit eum postea Aurulenus Rusticus, quod ipsi sub Domitiano capi-

tale fuit, liberque exustus est. Tacit. vit. Agric. 2. et 45.: Sueton. Domit. 10.

¹² Quintil. x. 1. 'Multum et veræ gloriæ, quamvis nno libro, Persius mernit.' Martial. IV. 29. 7. seq. 'Sæpius in libro memoratur Persius uno, Quam levis in tota Marsus Amazonide.'

rum communi ratione describit, sed omnes artes assumit, quibus poëta uti possit et debeat, omnia loca et regiones quasi ridiculi, invidiæ et indignationis perscrutatur, eaque inde depromit, quibus lectoris animum, quocumque velit, flectat, simulque teneat atque delectet. Neque vero de universo vitiorum genere agit poëta, sed ut cum personis juncta esse soleant, loco quoque et tempore definito. Personæ possunt esse vel fictæ, ad vivum tamen expressæ, vel veræ, turpitudine notæ atque insignes. Quo id assequitur poëta, ut paucis tantum lineis ductis vividissima vitiorum imago eorumque turpitudine et deformitas ante oculos obversetur, cum hominis, cui ea insunt, sentiendi, cogitandi et agendi rationem velut oculis contemplari videamur. Omnes imagines et similitudines, quibus utitur, e vita communi petitæ, aptæ atque insignes debent esse, omniaque, quæ proferuntur, ita temperanda sunt, ut agi videantur, non narrari. Ratio, qua res tractari possint, multiplex est, partimque a poëtæ indole et natura, partim ab argumenti ratione pendet. Semper autem impetu aliquo ductus satiricus videri debet vel ridendi vel carpendi, occasionemque oblatam arripuisse, non quæsivisse; optimum igitur dicendi genus, quod adhibere possit, hoc est, quod sponte et e re natum, non diu quæsitum videtur. In quo etiam nec acerbitas nocet nec acrimonia, si res ita postulat, dummodo salibus et urbanitate quadam temperata sit, ne in mera convicia res abeat. Si vero studium apparet, omnis satiræ vis quodammodo debilitatur et frangitur, præsertim id genus, quod risu et facetiis hominum stultitiam exagitat. Est quidam rerum ordo, qui primo aspectu solutus esse videtur ac liber, qualis esse solet, cum ipsi quieti imaginandi facultati permittimus in latissimum rerum campum, quacumque lubet, expatiari, quo tunc in animo res rebus, imagines imaginibus succedere soleant, prout vel simul junctæ fuerint, vel similitudine aliqua copulatæ sint. Hunc ordinem imitabitur satirarum scriptor, summamque artem in omni artis suspitione amovenda declarabit.

His lineis de universo genere satirico ductis, ad nostrum

Persium redeamus, pauloque accuratius de eo genere disseramus, quod ille secutus est. Videamus igitur primum de argumentis, quæ tractanda sibi proposuit, in quorum delectu magna cautio habenda est poëtæ. Debent enim esse ejusmodi, ut per se jam lectorem quodammodo alligant, nota quidem atque insignia, ita tamen animo comprehensa, ut novitatis quoque gratiam habeant, quanquam vel negligentius circumspicienti ubique obvia videantur. In prima satira egit Noster de importuna scribendi et recitandi cupidine, ac de pravo et corrupto venustatis et pulchritudinis judicio. In secunda de precibus improbis et ineptis. Tertia desidiosam et mollem Romanam juventutem perstringit; quarta regnandi cupiditatem rerumque publicarum curam, eorum omnium ignaram, quibus niti debeat. In quinta de vera libertate agitur; in sexta de legitimo divitarum aut rei familiaris usu. In prima, tertia, quarta et sexta non tam in delectu rerum peccasse Persium dixerim, quam in tractatione; tamen in tertia et sexta meo quidem sensu felicius versatus est. Secundæ satiræ argumentum minus aptum videtur satirico poëtæ, ei præsertim, qui pietatis sensu tam vehementer imbutus est, quam Persius; quanquam Juvenalis et hoc satis commode tractavit, verum declamatoria ratione magis quam satirica. Luciano risori melius res processit. Sed in quintæ satiræ argumento deligendo, non e vita communi, verum e Stoicæ disciplinæ penetralibus deprompto, cujus sacris ne ipse quidem satis initiatus fuisse videtur, maxime forsitan peccavit. Disputatio enim, quæ subtili rerum a communi usu remotarum finitione nititur, in qua animus vel maxime ab oculorum et aurium consuetudine avocandus est, per se jam omnem poëticam tractationem respuit; quique eam nihilominus tamen tentaverit, is neque apud disciplinæ rudes neque apud philosophos gratiam inibit. Ejusmodi enim quæstiones verbis scholæ omissis, ut poëtæ par est, commode tractari vix possunt; nec quivis lector subtilis orationis sensum capere valet, nisi Stoicam rationem quasi in numerato habeat. Videmus quidem Persium operam dare, ut scholasticis com

pedibus liber ita loquatur, ut rem vel rudibus aperiat; verum ipsa ejus contentio, cum felici successu destituatur, ingrata est lectori, officitque interdum voluptati, quam ex quibusdam locis satis feliciter tractatis alioquin capere potuisset. Atque tota hæc res, cum per se difficillima sit, si cuiquam unquam, ei tantum prospere cedere potest, qui id, quod tractare vult, penitius ipse inspexerit, ut ea seponat, quæ omnino vulgarem rationem non capiant, reliqua ad caput multitudinis accommodet, magisque sensibus lectorum quam intellectui consulat.

Secundæ, quintæ, et sextæ satiræ epistolarum forma induta est; sunt tamen proprie disputationunculæ poëticæ, ad Macrinum, Cornutum, et Bassum missæ, ex cogitatione aliqua graviore, fortuito quasi scribenti oborta, quam statim arreptam longius prosequeretur, natæ. Iniquum videtur statuere, Persium in his Horatianam epistolam imitari voluisse, verum, quod sibi proposuerit, non fuisse assecutum. Horatianas satiras ab epistolis ejus et rebus, quæ utroque genere continentur, et expositionis ratione diversas esse, jam viderunt veteres,¹³ nuperque *Morgenstern* doctam disputationem de discrimine earum instituit.¹⁴ Non exigenda hæc Persii ratio est ad eam formam, quam lectis Horatii aut Juvenalis epistolis forsitan animus complexus sit; cum rationes et viæ, quibus poëtæ res tractandas efferre possint,

NOTE

13 Statius Silv. l. 3. 103. seq.

14 De satiræ atque epistolæ Horatianæ discrimine. Lips. 1801. In hac disputatione (pag. 52. in notis) reprehendit Casaubonum, qui illas tres satiras epistolas vocaverit: 'nam tres Persii satiræ,' inquit, 'sunt illæ quidem quibusdam inscriptæ, sed nonnisi dedicationis causa, quæ tractandi modum nihil afficiat. Quosdam quidem versus secundæ et sextæ satiræ præmisit, in illa quatuor, in hac sex, quibus Plotinus Macrinum et Cæsium Bassum amicos alloqueretur. Sed versus isti aut nihil

faciunt aut parum ad argumenti tractationem, quo in altera superstitiosos, in altera sordide viventes locis communibus castigat. At in quintæ maxima parte Cornuti præceptoris encomium pius discipulus prosequitur. Quod qui affirmat Casaubonus, eni cave ne audias. Nam illa satira tribus et triginta versibus (21-51. 62-64.) habet Cornuti laudes. Cetera, quæ desunt ad ducentorum versuum summam conficiendam, ad alios quosvis, quam ad Cornutum, pertinerent, nisi forte dicere velis, 'puerum dictata magistri reddere.'

innumerabiles sint, nec ad certum numerum natura astrictæ, præceptaque et regulæ hujus vel illius formæ aut imitatoribus aut lectoribus tantum scribantur, ut habeant, quod sequantur, aut ad quod in legendo attendant, non poëtis, qui libero cursu, quo impetus et Musæ ducant, sequuntur. Illæ satiræ aut epistolæ ad amicos missæ eo consilio scriptæ sunt, ut ipsi quasi inscriptionis honore amicique pietate gauderent, lectores vero, quorum ratio præcipue habita est, lectionis fructum colligerent.

Neque eorum opinio mihi probatur, qui perhibent, Persium eum rerum ordinem in satiris servare, quem dialectices regulæ præscribant. Videtur potius in hac re philosophus non satis accuratus et subtilis, simulque poëta non satis solutus ac liber. Unusquisque statim, quacumque satira perlecta, animadvertent necesse est, Persium non uno tenore argumentum detexuisse, sed in singulis partibus elaborasse, prout quæque illi in mentem venerit, easque curiose interdum et diligenter ita expolivisse, ut ubique ornatum poëtæ vel in singulis verbis agnoscas, deinde eas, neglecta arte, quæ in commissura celanda cernitur, composuisse, ut primo aspectu totius operis partes appareant. Qua ex re colligas, inventionis ubertate rerumque copia magis illum destitutum fuisse, quam rerum singularum tractandi arte, qua probe instructus grammaticorum et rhetorum scholas reliquisse videtur. Poëtices porro ratio postulat, ut res, quas mente tantum et ratione videmus, ita tractentur et exponantur, ut omnia videantur in ea esse mutata, quæ sensibus percipi possint. In quo genere Persius ab Horatio longe a tergo relinquitur: ad quos enim scopulos ille temere naufragium sæpe fecit, eos prudenti consilio hic semper evitavit. Oblitus est Persius, eas philosophiæ partes, quæ in rebus contemplandis positæ sunt, eaque principia recondita, quibus morum disciplina nititur, non esse res vulgi, ineptumque esse, multitudinem harum rerum judicem constituere, coram quo philosophi causam suam agant. Etenim in hujusmodi iudicio facilius esse, illas res in risum et jocum vertere, quam gravi disputatione causam obtinere, Horatius non uno in

loco comprobavit, neque quenquam fugit, quantos plausus scurræ passim et sanniones tulerint nostra memoria in philosophia critica deridenda, dum defensores ejus doctissimi atque acutissimi non intellecti illi quidem causa cecidisse videantur. Innumerabiles præterea sunt rationes, quibus Horatius usus est, ad rem aliquam haud raro vulgarem novitate aliqua et venustate commendandam, quæ ingeniosissimum, versatissimum rationisque humanæ peritissimum indicant, politissimorumque hominum commercio et consuetudine usum, quarum pauca tantum vestigia in Persioprehenduntur. Neque sane est, quod miremur, ita se rem habere. Etenim satiricus in hominum frequentia debet versari, ut eorum ingenia, mores, vitæ consuetudinem cognoscat, non in umbra et solitudine, in qua majorem vitæ partem Persius exegisse videtur. Qui quidem in hominum moribus et vitiis describendis summa utitur diligentia coloribusque exquisitissimis: sed in lineamentis, quæ ducta sunt, non levem et quasi fugacem artificis manum, sed timentem et in minutis accuratam agnoscis, ut statim appareat, naturam sibi ipsam eum non proposuisse, sed regulas secutum esse et præcepta, eaque imitando expressisse, quæ jam ab aliis expressa viderit. Quæ causa quoque est, ut loca quædam non polita solum diligenter, sed cultu operoso undique collecto pæne rigida videantur, quædam oratorio fuco adeo obducta, ut, quæ subsint, nemo perspicere possit. Porro res, exempla, similitudines, quæ proponuntur, non domi nata aut sponte oborta, sed schola videntur allata, ideoque sæpe non movent animum lectoris, nec inopinato feriunt, sed frigidum relinquunt adhibitæ artis admiratorem. Quæ vitia omnia, a quibus ne optimi quidem Romanorum poëtæ omnino liberi sunt, ex præpostera rhetorum disciplina, quæ tum maxime vigere cœpit, repeti possunt, qua prius discerent juvenes, quemadmodum inventa essent tractanda, quam ipsi rerum cognitione satis instructi, quæ cuique argumento forent accommodata, invenire et excogitare valerent: fierique omnino necesse fuit, ut, dum memoriæ infinita illa præcepta inculcarentur, ipsique in legendis poëtis et oratoribus ad ea

semper animum attenderent, seque in illis adhibendis exercerent, ingenium neglectum exaresceret, omnisque generosior et altior spiritus aut exstingueretur, aut saltem quasi compedibus vinciretur, quæ omnem liberum cursum retardarent et impedirent.

Dramatica ratio, qua sæpe felicissime Horatius utitur, quæque prudenter adhibita in satiris non ultima laus est, in Persio, qui eam quoque tentavit, multas creat difficultates. Etenim modo adversarium loquentem inducit, eoque dimisso statim alius in scenam prodit, non ille prior; nisi mavis statuere, parum cogitasse Persium, quas partes tuendas semel ei, quocum sibi rem esse finxerit, tribuerit, et inde modo hoc modo illud defendentem induxisse. Sæpe etiam imitatur tantum Noster aliorum sermonem, dictionemque naturæ illorum et indoli accommodat. Difficultas autem inde sæpe oboritur, quod in ipsis dialogis non accurate satis et ipsius et adversarii partes discretæ sunt, ut statim cum ex iis, quæ dicuntur, tum ex ratione dicendi ipsa intelligas, uter sit, qui loquatur, cum repente orationem excipiens ea dicere pergat, quæ adversarius exorsus fuerat, tanquam ejus vices sibi essent tutandæ. Pertinet quidem hæc ratio ad ironiam, sed magnam habet cautionem, ne perspicuitati officiat, cui a poëtis etiam consulendum est, quæque ab iis tantum negligi solet, qui ingenio destituti aliorum inventis utuntur, novitatemque in ornatu solum quærunt.

Verum in ironia adhibenda Persius sæpe nequicquam laboravit. Non videtur enim illa elocutionis figura ardentis esse ingenii, nec ab eo facile posse tractari, cujus animus graviore aliqua commotionis genere conturbatur; est potius ludentis aut risui stultitiam salibus et facietis propinantis. Quo etiam fit, ut Persius ab ironia, qua uti cœperit, statim deflectat, atque ad pristinam gravitatem et acrimoniam revertatur. Omnino quidem id vitio non verterim, si quis ironiam per totum opus non tueatur, quod ut fiat, a quibusdam pulchritudinis et venustatis doctrinæ magistris velut lege sancitum videmus; neque ad Socratem confugio, ut illius exemplo hoc defendam, qui sæpe serio dicta ironiæ im-

miscuerit: sed in ipsa ironiæ natura situm hoc esse existimo, ut ejus vis tum præcipua sit, cum quasi ambigi possit, utrum serio dictum sit, nec ne, id quod tum maxime accadat necesse est, cum iis, quæ ficta mente dicta sint, serio dictis distincta videamus. Verum hac exquisitioni ironiæ genere nunquam utitur Noster, semperque fere rem vel adeo deprimat vel exaggerat, ut vel stupidissimus mentem veram possit divinare. Raro igitur in hoc genere pungit, aut aculeum alte in animum demittit, sed id tantum efficit, ut res studio deformata et distorta risum moveat.

Jam de dicendi genere, quo Persius usus est, pauca dicamus. Non est illud hilarum, jocosum, facetum, et urbanitate salibusque temperatum, quo Horatius lectores tantopere detinet ac delectat, sed triste plerumque, severum mordax, acerbitate et acrimonia plenum. Non ridet stultitiam, sed flagello increpat vitia et turpitudinem. Ingenium nactus forsân natura tristius, modestiusque a parentibus in solitudine pæne educatus, Romam quidem sed ad grammaticos et rhetores delatus est, deinde in disciplinam Cornuti venit. Hic generosus ille animus juvenili ardore Stoicorum præcepta arripiens e præceptoris sermonibus, res humanas, non ut sint, sed ut esse debeant, cognovit; atque, ut solent, qui erectioris et ardentioris ingenii sunt, formam et imaginem illarum mente concepit, ad quam deinde omnia, quæ audisset vidissetve, exigebat. Quæ cum animadvertisset ab illa norma longius aberrare, eaque sæpe derideri, quæ sibi extra omnem dubitationis aleam posita esse viderentur, gravi indignatione accensus est. Hæc deinde cum premenda esset, vixque tuto inter familiarissimos posset effundi, non solum vehementer aucta est, verum etiam in acerbitem et acrimoniam abiit. Quæ acerbitas præcipue se exeruit in sententiarum conformationibus, in tropis figurisque deligendis, in quibus extrema semper, quæ sermonis ratio suppeditet, sequitur, nec semel vel omnem usum et consuetudinem, ut nobis quidem videtur, migrat, ut ea, quæ proponat, indignationis vehementiæ respondeant.

Hinc magna ex parte aliud vitium ortum est, quo Persii

semper animum attenderent, seque in illis adhibendis exercerent, ingenium neglectum exaresceret, omnisque generosior et altior spiritus aut extingueretur, aut saltem quasi compedibus vinciretur, quæ omnem liberum cursum retardarent et impedirent.

Dramatica ratio, qua sæpe felicissime Horatius utitur, quæque prudenter adhibita in satiris non ultima laus est, in Persio, qui eam quoque tentavit, multas creat difficultates. Etenim modo adversarium loquentem inducit, eoque dimisso statim alius in scenam prodit, non ille prior; nisi mavis statuere, parum cogitasse Persium, quas partes tuendas semel ei, quocum sibi rem esse finxerit, tribuerit, et inde modo hoc modo illud defendentem induxisse. Sæpe etiam imitatur tantum Noster aliorum sermonem, dictionemque naturæ illorum et indoli accommodat. Difficultas autem inde sæpe oboritur, quod in ipsis dialogis non accurate satis et ipsius et adversarii partes discretæ sunt, ut statim cum ex iis, quæ dicuntur, tum ex ratione dicendi ipsa intelligas, uter sit, qui loquatur, cum repente orationem excipiens ea dicere pergat, quæ adversarius exorsus fuerat, tanquam ejus vices sibi essent tutandæ. Pertinet quidem hæc ratio ad ironiam, sed magnam habet cautionem, ne perspicuitati officiat, cui a poetis etiam consulendum est, quæque ab iis tantum negligi solet, qui ingenio destituti aliorum inventis utuntur, novitatemque in ornatu solum quærunt.

Verum in ironia adhibenda Persius sæpe nequicquam laboravit. Non videtur enim illa elocutionis figura ardentis esse ingenii, nec ab eo facile posse tractari, cujus animus graviore aliqua commotionis genere conturbatur; est potius ludentis aut risui stultitiam salibus et facetiis propinantis. Quo etiam fit, ut Persius ab ironia, qua uti cœperit, statim deflectat, atque ad pristinam gravitatem et acrimoniam revertatur. Omnino quidem id vitio non verterim, si quis ironiam per totum opus non tueatur, quod ut fiat, a quibusdam pulchritudinis et venustatis doctrinæ magistris velut lege sancitum videmus; neque ad Socratem confugio, ut illius exemplo hoc defendam, qui sæpe serio dicta ironiæ im-

miscuerit: sed in ipsa ironiæ natura situm hoc esse existimo, ut ejus vis tum præcipua sit, cum quasi ambigi possit, utrum serio dictum sit, nec ne, id quod tum maxime accidat, necesse est, cum iis, quæ ficta mente dicta sint, serio dictis distincta videamus. Verum hac exquisitioni ironiæ genere nunquam utitur Noster, semperque fere rem vel adeo deprimit vel exaggerat, ut vel stupidissimus mentem veram possit divinare. Raro igitur in hoc genere pungit, aut aculeum alte in animum demittit, sed id tantum efficit, ut res studio deformata et distorta risum moveat.

Jam de dicendi genere, quo Persius usus est, pauca dicamus. Non est illud hilarum, jocosum, facetum, et urbanitate salibusque temperatum, quo Horatius lectores tantopere detinet ac delectat, sed triste plerumque, severum mordax, acerbitate et acrimonia plenum. Non ridet stultitiam, sed flagello increpat vitia et turpitudinem. Ingenium nactus forsán natura tristius, modestiusque a parentibus in solitudine pæne educatus, Romam quidem sed ad grammaticos et rhetores delatus est, deinde in disciplinam Cornuti venit. Hic generosus ille animus juvenili ardore Stoicorum præcepta arripiens e præceptoris sermonibus, res humanas, non ut sint, sed ut esse debeant, cognovit; atque, ut solent, qui erectioris et ardentioris ingenii sunt, formam et imaginem illarum mente concepit, ad quam deinde omnia, quæ audisset vidissetve, exigebat. Quæ cum animadvertisset ab illa norma longius aberrare, eaque sæpe derideri, quæ sibi extra omnem dubitationis aleam posita esse viderentur, gravi indignatione accensus est. Hæc deinde cum premenda esset, vixque tuto inter familiarissimos posset effundi, non solum vehementer aucta est, verum etiam in acerbitatem et acrimoniam abiit. Quæ acerbitas præcipue se exeruit in sententiarum conformationibus, in tropis figurisque deligendis, in quibus extrema semper, quæ sermonis ratio suppeditet, sequitur, nec semel vel omnem usum et consuetudinem, ut nobis quidem videtur, migrat, ut ea, quæ proponat, indignationis vehementiæ respondeant.

Hinc magna ex parte aliud vitium ortum est, quo Persii

scribendi genus laborat, ambiguitas et obscuritas, quæ etiam aucta est brevitatis studio; cui ex Stoica forsàn disciplina nimium assuevit, et sententiarum argutiis, quibus tunc homines delectabantur. Verum, ne gravius æquo de Persio conqueramur, hoc utique tenendum est, obscura nos dicere, quæ a nobis non perspiciantur, iustoque breviora, quæ rem, nunc quidem ignotam, significant tantum, non exprimant, nostram rerum cognitionem, nostrum sermonis Latini usum respicientes. Quis autem non intelligit, quæ nunc obscura vocamus, perspicua æqualibus esse potuisse, quæ nunc dura videntur, ex parte tunc usu fuisse mollita? etiam brevitatis studium, quod nimium esse iudicamus, aut nullum aut modicum iis videri potuit, quibus res ipsæ tam notæ essent, ut uno verbo abunde ad intellectum indicarentur. Quod si enim tam obscurus æqualibus visus fuisset, quam quibusdam ex recentioribus, qui potuisset censuram Quintiliani effugere, qui perspicuitatem non solum in oratore, verum etiam in poëta requirit? Atque, si volumus verum fateri, loca æque obscura in quibusvis auctoribus deprehenduntur, difficilioraque passim ænigmata nobis solvenda fuissent, nisi ea veterum grammaticorum diligentia occupasset, atque explicata nobis tradidisset. Verum enim vero prope dixerim, ridiculos eos esse, qui Persium obscuritati studuisse perhibeant, ut delatorum periculum effugeret, aut Neronis iram evitaret. Quasi istis temporibus vel levissima suspicio non vim ipsius delicti habuerit, aut Persius arbitratus sit, Neronem id non esse intellecturum, quod ab omnibus reliquis intelligi optaret. Mihi quidem verisimile videtur, Persium de edendis satiris tum, cum eas scriberet, ne cogitasse quidem, verum in animo habuisse, æquiora tempora expectare, ut Juvenalis, ut ipse Tacitus fecit, sed morte ejus præmatura illud opus imperfectum in amicorum manus venisse, ut ipse vitæ auctor, quisquis ille tandem sit, testatur. Quid hi resecuerint vel immutaverint vel castigaverint, aut quando satiras illas vulgaverint, ipsi vitæ auctori ignotum fuisse videtur. Quod enim dicit, Cornutum unum versum in prima satira mutasse, ne eum ad se traheret

Nero,¹⁵ tam absurdum est, ut mirer fuisse, qui hujusmodi quid serio repeterent, nec intelligerent, ex varia codicum lectione grammaticum nescio quem illud somniasse.¹⁶

In morum turpitudine carpenda dum versatur Persius, res adeo ei indigna atque intoleranda videtur, ut, iudicio ex nostro sensu lato, verbis et dictionibus utatur obscœnis, et in tropis figurisque deligendis omnem modum ita excedat, ut interdum, quid sibi velit, plane nesciamus. Atque, si rem accuratius consideramus, apparet, eum non illa abominanda attigisse; quibus homines tunc passim erant contaminati, sed leviora tantum, et jam dudum, præsertim a delicatulis, more recepta, ad immodicum corporis cultum effœminatamque molliem magis, quam ad morum infamiam voluptatumque turpitudinem spectantia. Quid? si ea castigasset, quæ Juvenalis quibusdam locis exagitat, quibus tandem verbis eum usurum fuisse existimemus? Verum illæ dictiones, quas adhibuit, rebus, quæ notantur, accommodatæ sunt; nec dici potest, eum indignatione abreptum virgineum illum pudorem, quem vulgo illi tribuerunt, exuisse, cum illa verba tunc vel a viris honestis usurparentur, nec Cicero erubuerit in Philippicis suis de rebus foedioribus verbis etiam obscœnioribus uti.

NOTÆ

15 Verba, quæ leguntur Sat. I. vs. 121: 'Auriculas asini Mida rex habet,' narrat vitæ auctor Cornutum ita satis absurde mutasse: 'Auriculas asini quis non habet.'

16 Vitæ auctor præterea hæc habet: 'Hunc ipsum librum imperfectum reliquit. Versus aliqui demti sunt ultimo libri, ut quasi finitus esset. Leviter retractavit Cornutus,' &c. Sic hæc Reizius exhibuit, quæ aliter apud alios, semper tamen ita leguntur, ut nullus sensus idoneus inde elici possit. Ceterum hoc ita non esse accipiendum, quasi nunc satira sexta manca sit, quæ procul dubio integra est, jam Casaubonus monuit;

idemque existimat, versus illos deletos ad novam satiram pertinuisse inchoatam tantum nec dum finitam. Addit præterea: 'Etsi vero certum est, recte Persii librum hodie in sex satiras distingui; in antiquissimis tamen membranarum aliam distinctionem invenimus: in multis enim codicibus quisque solum satiræ numerantur, quarta ad tertiam adjuncta: in quibusdam continuus est unus liber, nulla satirarum facta distinctione. Sane Priscianus, atque alii grammatici antiqui, quoties Persium laudant, librum nominant, non satiras numerant.'

Ut ubique artem redolet Noster, sic etiam in versuum concinnitate numerorumque gravitate et canore. Qui versua, ab Horatiana levitate et negligentia longissime remoti, non tam ob id præstantiores existimandi sunt, quam coleri, quem Persius satiris suis induxit, aptiores. Non vacat varias doctorum virorum super hanc rem opiniones colligere, quæ passim longius, quam a doctrina et elegantia illorum expectari potuisset, a vero aberrasse videntur. Hoc mihi quidem certissimum videtur esse, virtutes hexametri ab Horatio melius et accuratius esse perspectas, quam nunc ab acutissimis criticis possint intelligi; eundemque non tam inexercitatum in iis condendis fuisse, quam nunc ex negligentia, quæ tamen procul dubio quæsitæ est, colligere se posse quidam opinantur.¹⁷

Qui Græcis literis imbutus monumenta Romanorum poetarum perlustravit, eam non fugit, præstantissimam ingenii partem, quæ cernitur in inveniando, omnibus pæne, ex parte saltem, defuisse, eosque non tam inventores rerum esse vocandos, quam imitatores Græcorum et ab eorum exemplis pendentes. Est enim in populorum ætatibus et singularis hominis vita et institutione quædam similitudo. Omnium mentis facultatum memoria et imaginandi vis prima se exerit, perfectionemque aliquam attingit et maturitatem cum in pueris seu adolescentibus, tum in populis rudibus nondumque excultis. In hac ætate, multis simul aliis rebus in hoc conspirantibus, poetæ solent nasci a natura sola docti atque instituti. In qua ætate cum populus Romanus esset, ingenium minus ei defuisse dici potest, quam otium rerumque ad vitam sustinendam affluentia quædam et certus animorum sermonisque cultus. Præterlapso illo tempore non Musarum sedes

NOTE

17 Recte Morgenstern l. c. pag. 30. seqq. hac de re iudicat; at paulo severius p. 47. in notis addit: 'Persio quidem in tristi illo supercilio, in singulari illa orationis obscuritate,

maxime opus erat concinnis versibus et canoris, ne omni dote, quæ præter sanctum pectus poetæ posset lectori tenere, carerent poemata austera.'

ipsi frequentasse, sed commercia cum illis per Græcos quasi internuncios celebrasse existimandi sunt. Inde factum est, ut omnes Romani poëtæ a Græcis pendeant, a quibus omnia fere jam occupata inveniunt, magisque semper imitationi, quam inventioni studuerint, ita ut recentiores antiquiorum vestigiis insistere soleant. Ut Horatius Lucilius, qui tamen novi generis carminum auctor est habendus, si formam spectes, non materiam, liberiori tamen incessu secutus est, ita Persius ex Venusino fonte hortulos suos rigavit. In explorando autem, quantum Noster Horatio debeat, Casaubonus curiosius, pæne dicam, iniquius, quam par est, versatur, cum non solum dictiones sed singula pæne verba rimetur, quæ utrique communia fuerint, et in quæ uterque sponte incidere poterit. Verum Persii imitatio Horatiana non solum in dictionibus et verbis, sed etiam in sententiis, quas suo more tractavit, cernitur, ad quod imitationis genus Casaubonum minus attendisse jure mireris. Non dixerim tamen eum omnia satirarum argumenta ex Horatio summissee, multoque minas loca in illius satiris et epistolis definiverim, quibus lectis Persio in mentem venerit, hoc vel illud argumentum detexere.¹⁸ Hæc sane lubrica est judicandi ratio, ex qua etiam ea cuique scriptori subtrahere liceat, quæ tamen propria ejus sint, neminique antiquiori debeantur. Isto modo quis prohibeat, quominus dicamus, et Juvenalem Persio multa sublegisse: nam is quoque eodem dicendi genere passim utitur, quo Persius usus est, et eadem argumenta tractat, quæ ab illo tractata sunt. In rebus hujusmodi dijudicandis semper ante oculos habere debemus, fieri potuisse, ut scriptores eodem sermone usi et neque temporum ne-

NOTÆ

18 Auctor disputationis Germanicæ de A. Persio (in *Charactere der vornehmsten Dichter aller Nationen. Sechsten Bandes erstes Stück.* p. 87.) existimat, ad primam satiram scribendam Persium adductum esse per Horat. Epist. i. 19.; ii. 91. seqq.; ad

secundam per Epist. i. 17. 57. et Sat. ii. 3. 281—295.; ad quartam saltem ex parte per Epist. i. 16.; ad quintam per Sat. ii. 7. Plura etiam ex sexta satira ad Epist. i. 2. 145—196. formata esse putat.

Delph. et Var. Clas.

Pers.

B

que locorum ratione a se longe diversi in eadem sæpe inciderint; parique modo iisdem rebus affecti, easdem imagines; dictiones et verba adhibuerint, præsertim si ea ejusmodi sint, ut non recens cusa sed consuetudine sermonis jam recepta et in medio posita fuisse videantur.

Verum, inquis, iste poëta tam longe ab eo, quem secutus fuerat, relictus, in quo tot tantaque desiderantur, num dignus est, qui legatur? Utique dignus est, et voluptatem ejus lectio suppeditabit et utilitatem. Sunt enim loca quædam in illis satiris satis bene tractata; incidet lector in imagines et similitudines novas et non ineptas; deprehendet mores et ingenia hominum accurate delineata; movebunt ejus animum sententiæ illustres et graves; ostenduntur hic et illic ingenii igniculi, qui desiderium adolescentis præmatura morte erepti excitabunt. Ipseque virtutis amor pietatisque sensus, qui ubique ostenditur, efficiet, ut auctor nobis probetur, etiamsi facultatē poëtica minus fuerit instructus. Ac cum Virgilio lecto nec Lucanum nec Silium nec Statium fastidiamus, cur Persium negligamus Venusina Musa delectati; qui, meo quidem sensu, lectorem ab Horatii lectione recentem magis delectabit, quam Statius placere possit, cum Virgilio deposito statim ad eum accesseris. Ceterum antiquitatis studiosis Persii lectionem fructuosam esse, equidem vix monendum esse existimo.

Magno plausu etiam satiras editas confestim exceptas esse, memoriæ prodidit vitæ Persii auctor,¹⁹ idemque Martialis testatur et Quintilianus, patribusque ecclesiæ probatum illum fuisse indicant loca, quæ passim ex Persio protulerunt.²⁰ Etenim vel ea ipsa, quæ nunc scriptoribus vitio vertere jure solemus, multis tum quodammodo probata erant, sententiarum argutiæ, dicendi genus concisum, translationes audaces et obscuritas quædam orationi inducta.²¹

NOTÆ

19 'Editum librum continuo mirari homines et diripere ceperunt.' Et paulo supra: 'Sed Lucanus adeo mirabatur scripta Flacci, ut vix retineret se, illo recitante, a clamore.'

20 E. g. Lactant. III. 16. 15.; vi. 2. 11. Augustin. de Civ. D. II. 7.

21 Quintil. instit. VIII. 2. 'At pervasit quidem jam multos ista persuasio, ut id jam demum eleganter atque

Verum fieri non potuit, quin, cum et res, quarum mentio fit in satiris, cœpissent ex parte ignorari, et dicendi genus a vulgari ratione in dies magis magisque discrepare, inter obscuros scriptores Persius referretur, grammaticique ad eum explicandum se accingerent. Fuerunt, qui putarent, Persii satiras a Cornuto scholiis instructas in lucem prodidiisse, atque ex iis scholiis decerpta quædam fragmenta iis adhuc inesse scholiis, quæ nunc circumferuntur. A quorum opinione equidem tam longe absum, ut putem, Persium antiquitus nullis scholiis fuisse instructum, cum iis nihil opus esset æqualibus ejus, quibus et cognitæ res et sermonis ratio notior erat. Quin probabile est, ne Hieronymum quidem codicem manu exaratum Persii scholiis ditatum aut ante oculos habuisse aut cognovisse, alioquin tam acerbum de obscuritate illius judicium non tulisset. Neque in scholiis, ut nunc sunt, ullum antiquitatis vestigium apparet; pleraque sunt ejusmodi, ut unusquisque non plane ineptus, lecto aliquo loco, eadem allinere posset, quia nihil iis inest, quod non ipsis auctoris verbis contineatur; pauca tantum ex aliquo grammatico non nimis vetusto temere decerpta videri possunt. Sed nescio quo fato id accidisse dicam, ut nullus locus difficultate aliqua insignis aliquid lucis nactus sit ex illis scholiis; nam vel omnino silent, vel ea explicant, in quibus nemo hæreat. Nihilominus tamen ea scholia *utilissima* in Persium passim etiam a doctissimis viris vocantur. Verum cum in antiquioribus editionibus scholia proferantur pleniora, quam ea, quæ Casaubonus editioni suæ adjecit, nonnullaque a viris doctis inedita laudentur et in bibliothecis adhuc latentia, tota ista de scholiis disputatio ei, qui melioribus præsiidiis instructus est, relinquenda mihi videtur.

G. L. KÖENIG.

Gotting. 1808.

NOTE

exquisite dictum putent, quod interpretandum sit.' Et ix. 3. 'Verborum figuræ et mutatæ sunt semper, et, utcumque voluit consuetudo, mutan-

tur. Itaque si antiquum sermonem nostro comparemus, pæne jam, quidquid loquimur, figura est.'

EDITIONES ET MSS. PERSII,

ET QUIBUS VARIE LECTIONES EXCERPTÆ SUNT.

‘**PERSIUS** (edit. Rob. Steph. Lut. 1544) collatus est a Richardo Bentleio, cum Codice Msto, ann. 800, in Bibliotheca Regia, Londini.’ In variarum Lectionum enumeratione, hæc editio designatur *Edit. Steph.*, et Codex, *Ms. R.*

Codex Galeanus Mstus, cum libris editis collatus, designatur *Gal. Ms.*

Editio, Heidelbergis impressa, 1590, cum VV. LL. Mss. a Richardo Bentleio; e Museo Britannico: quæ designantur *B.*

‘Var. aliquot lectiones ex antiquo splendidissimæ Bibliothecæ Ebnerianæ Codice Membraneo collectæ;’ ex Edit. Georg. Frid. Sebaldi. Norimberg. 1765; designantur *C.*

Editio Isaac. Casaubon. 4to, Lug. Bat. 1598, cum edd. vulgatis et Kœnig. collata est: quarum variz lectiones passim annotantur.

A. PERSII FLACCI

S A T I R Æ.

////////

PROLOGUS.

ARGUMENTUM.

FORSAN jam Persii ætate more erat receptum, peculiari aliquo carmine reliquis carminibus præludere, illudque diverso metri genere enuntiare. A poëtis Persio recentioribus hæc ratio magis etiam frequentata esse videtur; in primis eam adhibuit Claudianus. Fuerunt, qui statuerent, hunc prologum ad primam satiram pertinere, in quo quid secuti sint, equidem videre non possum. Ceteram sententiam prologi ratione vulgari expressam hanc esse existimo: quanquam talia de me prædicare non possum, qualia nostri poëtæ de se prædicant, neque ullo Musarum commercio usus sum, quo illi usos se esse gloriantur, quos nostra ætas tantopere amplexatur et in pretio habet: tamen carmen meum illorum sacris (divinis illis carminibus) addere audeo. Potest enim fieri, quemadmodum usus docet, utaliquis carmina scribat, longe alia re, quam a Musis instinctus; nam fames, ut hoc utar, quæ aves ipsas humanam vocem imitari docet, mirus est artifex, et auri spes non dici potest quam præclaros versus interdum extorqueat.

Nec fonte labra prolui caballino,

Neque immersi labia in fonte equino, neque recorder me indormisse in monte

NOTÆ

1 *Nec fonte labra prolui, &c.*] Irri- line et Musis, imitari volentes Hesio-
det Persius vanitatem eorum Poëta- dum, qui Theogoniæ initio ait se a
rum, qui sese jactant afflatos ab Apol- Musis divina canendi facultate dona-

Neque in bicipiti somniasse Parnasso
 Memini, ut repente sic poëta prodirem.
 Heliconidasque pallidamque Pirenen
 Illis remitto, quorum imagines lambunt
 Hederae sequaces: ipse semipaganus
 Ad sacra vaturn carmen affero nostrum.
 Quis expedit psittaco suum *Χαῖπε*,

5

Parnasso bivertice, ut subito fierem ita Vates. Et Musas et Pirenen pallidam relinquo illis quorum statuas ambiunt hederae tenaces. Ego subrusicus deferō meos versus ad sacra Poëtarum. Quis docuit psittacum suum illud χαῖπε; et picas eniti

*****

4 *Heliconiadasque* Ms. R.—5 *Meliores libri, et Puteani membranæ, remitto:* alii *Codices, relinquo:* ut in affini sententia, satira quinta, *Mensasque relinque Mycenis:* non aliter perantiquæ clarissimi viri Jacobi Bongarsii membranæ. *Casaubon.*—6 *ipse ego semipaganus* C.—8 *Kere* Ms. R.—9 *Legitur in nonnullis*

NOTE

tum. Hunc locum imitatus Sidonius Apollinar. Lib. viii. Epistola ultima, ita scribit: 'Non hic ego commentitiam Terpsichoren more studii veteris adscivi: nec juxta scaturiginem fontis Aganippici per roscidas ripas, et pumices muscidos stylum traxi. Atque utinam nihil molle, nihil fluidum, nil de triviis compitalibus mutuaturn reperiatur,' &c.

Prolui] Id est, leviter delibavi, non autem immersis labiis ad satietatem hausi.

Caballino fonte] Pegasus alatus equus ungula percutiens radicem montis Parnassi, elicit fontem qui inde dictus est *Hippocrene*: e quo bibentes statim Poëtas fieri, fabulantur. Vide Ovid. *Metam.* l. v. fab. 4.

2 *Nec in bicipiti somniasse, &c.*] Neque, ut Ennius, somniavi, immigrasse in me animam Homeri, aut alterius eximii Poëtæ. Vide infra Sat. vi. ad hæc verba, 'Cor jubet hoc Enni,' &c.

Parnasso] Mons est Phocidis in Achaia, Apollini sacer ac Musis; sicut et Helicon mons alter in Bœotia.

4 *Pirenen*] Fons erat Musis dica-

tus in Acrocorintho monte, juxta urbem Corinthum in Peloponeso. *Pallidam* autem vocat Persius, eo quod qui plurimum student pallidi fiunt. Vide postea Sat. v. 62. Vel spectat Fabulam de Pirene muliere, cujus et lacrymis fons iste emanasse fertur.

6 *Hedera*] Boni Poëtæ hedera coronabantur. Vide Horat. *Od.* i. 1. *Sequaces*; vel quod facile adherescant: vel quod sequantur eximios Poëtas velut præmium: quemadmodum ante dixi.

Semipaganus] Prope rusticus et agrestis: fere tam imperitus ac rudis, quam paganus. Vide Juvenal. Sat. xiv. 154. Annotat. ad vocem, *Pago*. Item Sat. xvi. 33. ad vocem, *Paganum*.

7 *Ad sacra vaturn, &c.*] Augustus in suo palatio sacraverat ædem Musis et Apollini; teste Suetonio, Octav. c. 29. Eo docti conveniebant scriptaque deferebant sua. Hinc Horat. *Epist.* i. 3. 'Scripta Palatinus quæcumque recepit Apollo.' Vide infra, ad eas voces, 'Sede leges celsa.'

8 *Quis expedit, &c.*] Sunt qui de

Picasque docuit verba nostra conari ?

Magister artis ingenique largitor

10

Venter, negatas artifex sequi voces.

Quod si dolosi spes refulserit nummi,

Corvos poëtas et poëtrias picas

Cantare credas Pegaseium nectar.

*humanas voces? Venter artium doctor, ingenii dator, peritus assequi verba incon-
cessa. Quod si appareat spes lucrandæ pecuniæ fallacis, tum putaveris corvos Poë-
tas, et picas Poëtrias canere carmen Pegaseium.*

*****

*blandiri; quod omnes membranæ repudiant: nec minus illum barbarum et
ridiculum versum, quia nonnullis inter hunc et præcedentem collocatur. Idem.
—9 Picasque C.—12 Libri Puteani, et Ms. R. et C. refulgeat.—13 Poëtidas
Edit. Steph. poëtridas Ms. R.—14 Melos Edit. Steph. at Nectar præbet Ms.
R. et Ms. Pithæanus, et C.*

NOTE

ipso Persio hæc intelligant; quasi vero tam misera fuerit ejus fortuna, ut paupertate adactus sit ad scribendos versus, quemadmodum alii quidam istius temporis. Verum in Sat. v. bulla se ornatum, adeoque nobilem indicat. Adde carminis quod sectatur genus, abalienandis certe hominum potentium amicis potius idoneum, quam parandis amicis. Itaque dicendus est Persius in his seipsum quidem petere, at ferire alios, qui divinam Poëseos facultatem velut artem quæstuosam arripiebant, quamvis a natura negatam.

Pœttaco] Sicut avis ista non concessas alioqui voces, fame tamen stimulante, conatur exprimere: sic et quidam, ut victum habeant, utcumque versus scribunt, quos divitibus offerant; invita quidem Minerva. Vide Plin. x. 42.

Σωμ Χαίπε] Quasi propriam aviculæ istis salutandi rationem.

9 *Verba nostra*] Nobis hominibus proprium sermonem. Interseerunt hic aliqui spurium sane versiculum hunc: 'Corvos quis olim concavum salutare?' Id est, quis etiam docuit corvum rauca voce et concava salutare

Cæsarem Augustum, post Actiacam victoriam? Vide Martial. Epig. xiv. 73. 74. 76. Item Macrob. Saturnal. ii. 4. ad finem.

11 *Venter, negatas artifex sequi voces*] Scilicet venter famelicus artem dat et facultatem quam natura negaverat. Proverb. *Multa docet fames*: et apud Græcos: *Πολλὴν δ' ὁ λυμὸς γίγνεται διδάσκαλος*.

12 *Dolosi*] Nummum dolosum, eo quod dolosos faciat homines, vocari putant nonnulli. Malim ego cum Casaubono ita dici, quod spes sit ejus comparandi per adulationes dolosas, et falsam præstantiæ opinionem.

13 *Corvos Poëtas, &c.*] Si modo spes lucri affulgeat, carmina conscribent garruli quilibet, insulsi, inepti, e trivio Poëtastri. Atque sibi videbuntur ipsis egregia promere, dum æquis rerum æstimatoribus erunt ludibrio.

14 *Cantare credas*] Subaudi, posse: adeo potens est lucelli cupido, duris-que urgens in rebus egestas.

Pegaseium] Egregium carmen, quale composuerit is qui ex Hippocrene biberit.

Nectar] Alii *melos*: quidam scribunt, *mellos*, ut metrum constet. At vero quidni Persius produxerit primam istius vocis syllabam, auctoritate fretus Ennii ac Homeri? Ennii quidem ex Annalibus affertur iste versus 'Matronæ melos complent spectare faventes.' Homerus autem Hymno 1. in Mercurium sic habet: *Θεὸς δ' ὑπὸ μέλος ἔειπε*. Quāquam in præcedenti versu et alibi sæpius corripit. Nimirum id permittunt liquidæ consonantes. Ve-

tus Schol. in *aliis est, nectar*, inquit. Hinc forte Angelus Politianus lectionem istam adstruit; rejicitque vocem, *melos*, quippe cujus prima sit brevis. At profecto Marullus eum apposite simul ac festivo redarguit, sic occinens: 'Posse negas dici melos, facunde Poëta, Atque adeo pica nectar ais canere. Sed neque divinus male *μέλος ἔειπεν* Homerus: Nec, nisi qui laudat nectar, inepte canit.'

SATIRA I.

ARGUMENTUM.

AMBITIOSAM nobilium in carminibus condendis vanitatem, qua omnia ad ostentationem, neglecto veri, honesti et simplicitatis studio, comparentur, severe reprehensurum poetam amicus quidam superveniens a proposito dimovere conatur, et sermone super hanc rem instituto initium hujus satiræ continetur. Ordo sententiarum hic est: Operam ludis scribendo, scripta enim tua nemo leget.—Quid hoc ad me? quasi vero curem pravum meorum civium judicium, quorum mores omnino gravem censuram merentur.—Sed heus, quis te censorem creavit?—Gravitati et severitati ætatis meæ munus hoc convenit.—Non mandabitur tibi, inquam.—Nihilominus tamen vel invitis omnibus, natura vel invitum impellente, scribendum mihi est. vs. 12. Jam ipsius argumenti tractatio incipit, quæ est ex dramático genere. Inducitur enim aliquis, qui præposteram et importunam illius ætatis scribendi pruriginem defendat.—Seribimus sublimia.—Scilicet, interpellat eum Noster, ut habeas, quod recites coram hominibus judicii corruptissimi, quibus probari vehementer cupis. vs. 23.—Quid alloqui juvat summo cum labore aliquid didicisse? vs. 26.—Quasi vero scientiæ fractus pendeat omnis ab hominum existimatione, nihilque in se pretii habeat. vs. 27.—Ain' tu? parvi pendis in ore hominum esse, in scholis tractari, inter pocula frequentari ac laudari, beatus post mortem eo futurus? Quid rides? an erit, qui immortalitati inservire recuset? vs. 43.—Sentio equidem, quid sit merito laudari; verum acclamationes istas: *Euge!* et *Belle!* cum futilissimorum et vilissimorum scriptorum, ut nunc est, præmia sint, nullus curo. vs. 53. Quid, quod auditores quoque, variis artibus corrupti, velificantur quidem recitantium auribus, a tergo autem rident. vs. 62. Age jam, videamus, quale sit populi judicium! molles et infractus requirit versus, rerumque tumorem. vs. 68. Cujus rei, si verum volumus fateri, insana ista puerorum in scholis institutione, stultaque antiquitatis verecundia auctores ipsi sumus. vs. 78. Hinc sermonis corruptela repetenda est, quæ adeo in deliciis habetur, ut vel capite fortunisque omnibus rei neglectis populi plausum patroni inde mereri studeant. vs. 91.—At soni tamen et concinnitatis ratio habenda est, quam priores poetæ neglexerant. vs. 92.—Hoc allatis exemplis ridetur vs. 106. Quo facto judicium eum de toto illo genere Noster brevi subjungit. Tandem adversarius, cum nihil præterea, quo causam suam sustentet, habeat; cur tibi ipse, inquit, nimio veri studio neces?—Quantum ad me, respondet Noster similiter, omnia hæc præclara sint, equidem ulcera hæc non tangam. Enimvero, quod

aliis concessum fuerat, cur non idem mihi concedatur?—Non fiet. vs. 119.—
Quid, si animi sensa literis tantum mandem? Et hæc literæ, quas nemo fortasse leget, majori mihi in pretio erunt, quam reliqui omnes, qui mea ætate prodeunt, ingenii fetus. Vos, qui animum habetis imbutum antiqua Græcorum comædia, adeste recitatur; vos vero, philosophiæ et bonarum artium irrisores, superbi et dissoluti, procul esse jubeo.

‘O CURAS hominum! o quantum est in rebus inane!
Quis leget hæc?’ Min’ tu istud ais? ‘Nemo hercule.’ Nemo?
‘Vel duo, vel nemo: turpe et miserabile.’ Quare?
Ne mihi Pulydamas et Troiades Labeonem
Prætulerint? nugæ. Non, si quid turbida Roma
Eleuet, accedas, examenve improbum in illa

O cupiditates hominum! Quanta est vanitas in rebus! Qvis evoluet hæc carmina? Mihi tu hoc dicis? Nullus certe leget. Nullus? Unus aut alter, vel ne unus quidem: res pudenda et indigna. Cur? Ne Polydamas et Trojani mihi anteponan Labeonem? Ineptias. Ne assentiaris, si Roma tumultuosa aliquid eleuet; neve

*****

4 *Næ mihi Pulydamas* Edd. *nec mihi Polydamas* Ms. Gal.—6 *examenque*

NOTE

1 *O curas hominum*] In quibusdam libris reperies appositæ literæ P. et M. Re quidem ipsa Dialogismus est inter Poëtam Satiras scribere aventem, et Monitorem qui conatur eum detertere a scribendo. Neque vero conveniunt omnes quæ sint assignanda Poëtæ, quæ Monitori: sed suum quisque ad arbitrium versus et personas illis distribuit.

2 *Quis leget hæc*] Monitor statim, quis eas reprehensiones tuas libens accipiet? Desine igitur inutilia monita dare.

Nemo hercule] Agellius xi. 6. ait Romæ viros jurare solitos per Herculem; fœminas per Castorem, non contra: quamobrem vero, obcurum esse dicit. Illud porro apud Apuleium reperies non observatum, apud quem et fœminæ per Herculem ju-

rant. Vide Juvenal. Sat. ii. 98. Annot.

4 *Næ mihi Pulydamas*] Scilicet verborum quod olim Hector veritus est; ne, &c. Legunt nonnulli, *næ*, id est, certe. Allusit hic Persius ad Homeri Iliad. X. non longe ab initio. Quod idem fecerat Tullius ad Attic. Epist. ii. 5. et vii. 1.

Pulydamas] Princeps Trojanus, per quem optime notatur Nero Historiæ Trojanæ plus æquo studiosus.

Labeonem] Actius Labeo ineptus Poëta, Neroni nihilominus carus, e quo quod Homeri Iliados libros aliquot in Latinos versus quamvis male transtulisset. De eo nihil habemus præter verum hunc quem citat vetus Scholiastes, ‘Crudum manduces Priamum Priamique Piskmos.’

6 *Eleuet*] *Eleuere* significat duo

Castiges trutina: nec te quæsieris extra.

Nam Romæ quis non? ah, si fas dicere! sed fas

Tunc, cum ad canitiem et nostrum istud vivere triste

Aspexi, et nucibus facimus quæcumque relictis; 10

Cum sapimus patruos: tunc, tunc, ignoscite. 'Nolo.'

Quid faciam? sed sum petulanti splene cachinno.

expendas iudicium inustum in illa libra: neque petas extra telipsum. Enimvero quis Romæ non id facit? Ah si liceat loqui! Sed licet, tunc quando video canos capillos; et nostram illam vitam severam; et quæ agimus depositis nucibus: quando imitamur patruos severitate, tum, inquam, tum condonate. Nolo. Quid agam?

Ms. Gal.—8 *Romæ est quis* Ms. Gal. et C. *ac si fas* Ms. R. et C.—9 *Tum pro Tunc* C.—8-12 Locus difficilis est: et ut equidem pato, minime sanus. Levi fortasse literarum mutatione interpretatio loci fit facilior: *Nam Romæ quis*

NOTÆ

contraria; nempe augere, et minuire: neque constat quo sensu hic a Persio intelligatur. Metaphora a ponderibus, in quibus ut lanx gravior attollatur, et par alteri fiat, ex ea aliquid detrahitur.

Accedas] Id est, ne te adjungas ad iniquos Judices Romanos, sive bonos versus contemnunt, sive malos æstiment.

Examen] Est bilancis hasta, filum, lingua, qua stante, in neutram vergente partem, et sub ansa latente, æquilibrium cognoscitur. Metaphorice ponitur pro iudicio.

7 *Trutina*] Proprie est illud foramen, intra quod libratur bilancis lingua, de qua mox. 'Hic sumitur pro tota bilancee.

Nec te quæsieris extra] Ne extra te Judicem quære aut iudicium. Tu ipse res dijudica.

8 *Nam Romæ quis non*] Aposiopesis est: id est, quis Romæ errore communi lapsus, et extra se iudicium quærens, non male iudicat? Vel, quis Romæ non affectat laudem Pöætos? Quo quidem perstringitur ipse Nero.

Sed fas tunc, &c.] Totum hunc

locum alii aliter interpretantur. Quidam volunt Persium loqui in propria persona, ita ut dicat sibi tandem licere invehi in hominum vitia, cum ipse jam, si minus ætate, at moribus senex sibi esse videatur: fas, inquit, mihi est pravos mores reprehendere, cum considero meæ mentis canitiem, et meum vivendi genus severum, maturamque relictis nugis sapientiam. Alii tamen videntur melius Persii sensum assecuti, qui aiant illum homines suæ ætatis carpere, qui ætate licet proveci et moribus vultuque graves, adhuc tamen scribendis versiculis, qui juvenum lusus sunt, lapidem captabant.

10 *Nucibus*] Id est, puerilibus ludis ac nugis quibuscumlibet. Sueton. August. cap. 83. refert illum cum pueris minutis interdum nucibus lusitasse.

11 *Cum sapimus patruos*] Qui sunt nepotum duri sæpe castigatores.

Ignoscite] Sinite me corrupta hominum iudicia notare.

Nolo] Non sinam, inquit monitor: ab his abstineas jubeo.

12 *Quid faciam*] Respondet Persius; at mihi temperare non possum:

Scribimus inclusi, numeros ille, hic pede liber,
 Grande aliquid, quod pulmo animæ prælargus anhelet.
 Scilicet hæc populo, pexusque togaque recenti, 15
 Et natalitia tandem cum sardoniche, albus
 Sede leges celsa, liquido cum plasmate guttur

Atqui sum irrisor ob lienem procacem. Componimus clausi, alius carmina, alius solutus metro, operosum quiddam, quod pulmo peramplus spiritus preferat. Nempe et comptus, et veste nova, et candidus denique, cum gemma natalis diei, ista plebi recitabis e sublimi cathedra, postquam laveris fauces flexibiles potione fluida, disso-

~~~~~

non?—at qui fas dicere? Qui fas? Tunc cum ad canitiem et nostrum id vivere triste aspexi, et uclibus facimus quæcumque relictis? Cum sapimus paternos? Et hinc ignoscere nolo. Quid faciam? sed sum petulanti oplene cachinno. Koenigius.—14 Quo pro quod. C.—16 Sardonicæ C.—17 Sede legens, Ms. R. et C. Scribendum leges; etsi aliter antiquæ membranæ, in quibus est legens: simili

NOTÆ

splen grandior irrisorem me, et Satyricum facit. In liene Medici affectum risus colloquant.

Potulanti] Petulans dicitur qui hunc et illum absque pudore petit.

Cachinno] Cachinno, onis, est homo risus intemperantior, sicut cachinnus risum effusum significat.

13 Scribimus inclusi] Prosopopœia est Poëtarum ineptorum illius temporis, quos inducit Persius suam causam defendentes. Quid mali facimus, inquit, siquidem musæo nostro clausi, alius stricta, alius soluta oratione scribimus egregium quoddam opus?

14 Quod pulmo animæ] Quod cum anhelitu, et non sine labore et vexatione pulmonis aëre et vento distenti recitemus. Videtur autem Persius notare grandiloquentiam affectatam, periodorum longitudinem, et ampullatam turgidamque orationem.

15 Scilicet hæc populo] Excipit satirice Persius: nempe aulam popularem captas scriptitando et recitando, et vanam eruditionis opinionem affectas.

16 Natalitia] Vel gentari solita die

natali, vel dono data.

Sardoniche] Ornatus amulo, cujus gemma sit sardonix, lapillus subrubri simul et subcandidi coloris. Vox facta e sardio lapide rubri coloris, et onyche subalbi.

Albus] Veste nova et pretiosa splendidus: fortasse etiam, pallidus, sive ob studium pertinax, sive ob ingentem curam, qua se illi comparabant ad recitandum, sive denique ob anxiam de eventu animum.

17 Sede leges celsa] Privatæ quædam fiebant recitationes Romæ satis frequentes, inter amicos et convivas. Hor. l. i. Sat. 4. 'Non recito cuiquam nisi amicis,' &c. Persius paulo post, 'Ecce inter pocula quærunto Romulidæ satiri, quid diu poemata narrent.' Vide Plin. l. viii. Epistola 21. Tull. ad Attic. l. xii. Epist. 4. et l. xv. Epist. 3. Aliæ porro recitationes erant publicæ: modo in Athenæo, modo in Apollinis æde, de qua in Prologo: modo etiam in ædibus ceu mercede conductis, sive accommodatis ab aliquo viro divite, cui id honorificum dacebatur; et cujus eo cientes applausus et celebritatis

Mobile collueris, patranti fractus oculo.

Hic neque more probo videas neque voce serena

Ingentes trepidare Titos, cum carmina lumbum

Intrant, et tremulo scalpuntur ubi intima versu.

20

latus oculis lascivis. Illic nec bono ritu, nec applausu recto, aspicias suboilire nobiles Romanos, quando verus penetrant vices, et quando præcordia titillantur carmine trementi. O senex, tunc quaris illocebras auribus aliorum? Auribus, inquam,

errore ut cum *quotiens, totiens*, et alia scripserunt pro *quoties, toties*, &c. Casaubon.—18 *collueris* Edit. Steph. At *collueris* meliores membranæ, non *collieris*, quod in aliis libris legitur: inepte, nisi legas *Sede leget celas*. Casaubon.—19 *Tunc* pro *hic* C. nec *voce* Ms. R. *voce sonora* Ms. Gal.—21 *sculpuntur* Ms. R. sed

NOTÆ

causa convocabantur. Vide Mart. Epig. iv. 6. et x. 70. Plin. in Epistolis passim, ut l. ii. Epist. 19. l. ix. Epist. 27. luculentissime vero l. vii. Epist. 17. et l. viii. Epist. 12. Juvenalis autem Sat. vii. docet quanto id fiebat apparatus: 'At si dulcedine famæ Succensus recites, Maculonus commodat sedes.' Et paulo post: 'Scit dare liberos extrema in parte sedentes Ordinis, et magnas comitum disponere voces. Nemo dabit Regum quanti subsellia constant, Et quæ conducto pendent anabathra tigillo, Quæque reportandis posita est orchestra cathedris.' Ex his patet consuevisse recitatos suos impensis ornare auditorium, subsellia auditoribus, sibi vero pulpitem et sedem sublimem disponere. Idem habetur ex Dialogo de Oratoribus: 'Et domum mutuatur, et auditorium exstruit, et subsellia conducit, et libellos dispergit, quibus nempe invitentur audituri. Vide Plin. Epist. i. 13. et ii. 14. Atque ut frequentiores adessent auditores, pretio etiam munusculis cogebantur. Horat. in Arte, 'Ut præco ad merces turbam qui cogit emendas, Assentatores jubet ad lucrum ire Poëta.' Et Persius paulo post, tritam lacernam dari, sumen

aponni, ait. Adhibebant præterea ornamenta corporis varia, ut inde recitationi splendor accederet. Quod innunt Persius hic: Plutarch. in Pompeio: Seneca Ep. 114. Martial. Ep. iv. 41. et vi. 41. Vide et Agell. xi. 9. ubi reperies, digitum annulo, caput palliolo, aures ligamentis, fauces vellere ceu lana exornari: pexos etiam capillos, togas recentes et splendidas.

Plasmate] Ad leniendam vocem, suavioremque faciendam.

18 *Patranti*] Patrare proprie est *παίδων*. Unde hic pro libidinoso aspectu a Persio usurpatur.

19 *Hic*] Id est, in illis recitationibus.

Neque voce serena] Acclamatione confusa.

20 *Trepidare*] Exhibendæ lætitiæ et approbationis causa. Horat. in arte. 'Saliet, tundet pede terram.'

Titos] Dicti sunt Titi nobiles Romani a Tito Tatío, vel a tuendo Imperio.

Lumbum intrant] Excitando libidinem, cujus sedes est in lumbis: quod faciunt obsceni versus.

21 *Tremulo*] Tremula voce pronuntiando, ut mollior sit sonus.

Tun', vetule, auriculis alienis colligis escas?
 Auriculis, quibus et dicas cute perditus, ohe?
 'Quo didicisse, nisi hoc fermentum et quæ semel intus
 Innata est, rupto jecore exierit caprificus?' 25
 En pallor seniumque! O mores! usque adeone
 Scire tuum nihil est, nisi te scire hoc sciat alter?

quibus pelle deformis etiam dicas ohe! Quorsum vero doctum esse, nisi hoc fermentum appareat; et aperto hepate prodeat silvestris ficus, quæ aliquando orta est intra? Ecce vultus pallidus, et senectus, O indelem pravam! Itane vero scientia tua nihil est, nisi alii noverint te esse scientia præditum? At præclarum est digito

*****

a suprascr.—24 Quid Ms. R. et C.—28 Et pulchrum Ms. R.—35 ac tenero Ms. R.

NOTÆ

22 *Tun', vetule*] Insurgit Persius acriter adversus eam molliem. Ergone quæ es ætate senex in id unum incumbis, ut tam infames juvenum auribus illecebras suppedites?

Vetule] Vox pertinet ad contemptum.

23 *Cute perditus*] Senio et rugis deformis.

Ohe] Contendunt aliqui legendum *ohe*, ut sensus sit: O Nero bacchantium vocem in tua Tragedia gaudes recitare! Sed placet, cum melioris notæ Interpretibus et Exemplaribus, *Ohe*. Quæ Interjectio vel satietatem, vel juvenilem lætitiā significat. Sensus igitur erit: senex cum sis, juveniles etiam voces affectas. Vel potius: laboras ut placeas ineptis landatoribus; quorum adulationes ipse adeo expertus es, ut non sine pudore nimium te laudari sentiens cogereris dicere, *ohe*: satis est laudum et plusquam satis. Horat. Sat. 11. 5. 'Importunus amat laudari? Donec, ohe jam, Ad cælum manibus sublati, dixerit, urge, et Crescentem tumidis infla sermonibus utrem.'

24 *Quo didicisse, &c.*] Id est, quid prodest multa didicisse ni doctus esse cognoscar, inquit homo scribendi cupidus.

Fermentum] Dicitur a fervendo, id est, sicut frustra injicias fermentum in massam nisi ut eam inflet, et majorem faciat: sic, quid mea mihi eruditio proderit, nisi erumpat et clariorem me faciat?

Intus] In animo meo.

25 *Jecore*] Poni videtur pro corde, in quo affectuum sedem vulgus collocat.

Caprificus] Metaphorice designat gloriæ cupiditatem, et bene; nam arbor illa erumpit e muris quantumlibet duris, nullos parit fructus, sed tantum calyces.

26 *En pallor seniumque*] En signa studii nostri pertinacis, nostræque adeo profundæ eruditionis. Quæ verba attribuunt aliqui Persio Poëstastros irridenti: melius tamen videntur jungenda cum præcedentibus, ut postea Satyricus exclamet: o mores!

Usque adeone scire tuum, &c.] Ergone vanam gloriam velut ultimum finem studiorum tuorum constituis? D. August. Epist. 56. Dioscorum vulgi laudes sectantem perstringit Persiano hoc loco: 'Tunc, o Dioscore, nec Persium tuum respicis contorto versiculo tibi insultantem,' &c. Ubi Persianam sententiam affert et

'At pulchrum est digito monstrari, et dicier, Hic est!
 Tén' cirratorum centum dictata fuisse
 Pro nihilo pendas?' Ecce inter pocula quærunť 20
 Romulidæ saturi, quid dia poëmata narrent.
 Hic aliquis, cui circum humeros hyacinthina læna est,
 Rancidulum quiddam balba de nare locutus,

*ostendi, et dici, Ille est. An parci aestimes fuisse tradita centum puerorum circin-
 natorum? En inter culices inquirunt Romani epulis satiati, quid divina carmina
 contineant. Illic quidam, cui circa scapulas est tegmen coloris hyacinthini, reci-
 tens aliquid fastidulum de naso balbutienti; si veluti guttatim fundit amores Phil-*

NOTÆ

graviter explicat. Porro Persius hic imitatus est Lucilium, cujus corruptum passim locum optime videtur restituisse Marcellius, sic: 'Id me Nolo scire mihi cujus sum conscin' solus, Ne damnum faciam. Scire est nescire nisi id me Scire alius scierit.'

28 *At pulchrum est, &c.*] Proleptis est ironica. Demosthenes noscitari se a mullerculis et digito monstrari lætabatur. Tull. Tusc. quæst. 5.

29 *Tén' cirratorum, &c.*] Id est, parvine aestimes carmina alicujus Poëtæ esse dictata a ludimagistris in scholis, ut ea discipuli memoriter discant. Nero suos versus per scholas dictari imperasse aiunt: quod et alii velut decorum sibi affectarunt. Eusebius l. ix. narrat Maximum Imperatorem libellos quosdam in Christi derisionem confictos nomine Pilati per ludos circumferri legique præcepisse. D. Hieron. hunc Persii locum, ut et alios sæpe, bis aut ter usurpat, adversus Rufinum bis, et in Apofoget. ad Domnionem.

Cirratorum] Id est, nobilium juvenum, quorum cirrati solent esse capilli, id est, circinnati, torti.

30 *Ecce inter pocula*] Respondet Persius, et docet flocci faciendas esse eas laudes, quæ dantur inter pocula. Quod antea Horatius fecerat Sat. ii.

2. 'Discite non inter lances mensasque nitentes, Cum stupet insanis acies fulgoribus, et cum Acclivis falsis animus meliora recusat.' Mos erat scilicet apud veteres in conviviis aliquid ex illustribus Poëtis atque Auctoribus afferre, unde fabulandi inter doctos occasio præberetur. Vide Athenæum passim.

31 *Romulidæ saturi*] Romulidas vocat ironice, quasi Romulo valde absimiles. Gell. xi. 14. refert Romulum ad epulas vocatum non multum bibisse, quia postridie mane negotium haberet. Vide Juvenal. Sat. vi. 433. et seq. ubi et mulieres in convivio judicium ferentes de Virgilio aliisque Poëtis coarguit.

32 *Hyacinthina*] Vestis pretiosa notat quempiam nobilem ac delicatam. De cruore hyacinthi in florem purpureum versò Ovid. Metam. lib. x. fab. 5. Legunt alii, *Ianthina*: vestisque erit violacei coloris, nec minus splendida. Græcum est nomen ab *lor viola*, et *hyos flos*. Perinde est.

Læna] In Tuscul. tegmen vocatur a Tullio: estque vestis accubitoria, onjas in conviviis ubus erat, et supra vestem albam induebatur.

33 *Rancidulum*] Metaph. a carnisbus ad corruptionem vergentibus: hic denotat aliquid insulsum.

Balba de nare] Durius paulo hæc

Phyllidas, Hypsipylas, vatum et plorabile si quid,
 Eliquat, et tenero supplantat verba palato. 35
 Assensere viri : nunc non cinis ille poetæ
 Felix ? non levior cippus nunc imprimit ossa ?
 Laudant convivæ : nunc non e manibus illis,
 Nunc non e tumulto fortunataque favilla
 Nascentur violæ ? Rides, ait, et nimis uncis 40
 Naribus indulges. An erit, qui velle recuset

Idis et Hypsipylas, et triste aliquid Poëtarum ; si vocabula etiam dejicit palato molli : statim homines acclamant. Annon manes hujus Vatis nunc beati sunt ? Annon carpes mollius nunc premit ejus ossa ? Comessatores celebrant : annon e cineribus istis, annon ex isto sepulcro et beato pulvere flores deinceps enascentur ? Irrides (inquit) et nimis servis rugato naso. An aliquis erit, qui renuat captare laudes vulgi : et postquam

—36 nunc num cinis Ms. Gal. nunc, nunc cinis Ms. R.—37 num levior Ms.

NOTE

metaphora pronuntiationem effœminatam et eductam e naribus vocem exprimit reprehenditque.

34 *Phyllidas, Hypsipylas*] Hæ mulieres amorem suum contemptum ægre ferentes morti occubuerunt. Vide Ovid. Epist. 2. et 6.

Vatum et plorabile] Elegiacum Carmen, cujus ut plurimum materia tristic. Horat. in Arte. 'Versibus impariter junctis querimonia primum, Post etiam inclusa est voti sententia compos.'

35 *Eliquat*] Liquide veluti et guttatim fundit, voce lenta, molli, et affectata pronuntiat.

Supplantat] Verba nondum plane efformata quasi strangulat ac dejicit mollietiei causa. Supplantare proprie est supposito pede in terram dejicere.

36 *Assensere viri*] Applaudunt statim omnes, et probant indignas hasce recitandi rationes.

Nunc non cinis] Post tantas assentationes an non bene est illi Poëtæ ? An non quiescant ejus ossa molliter ?
 37 *Cippus*] Est sepulcri lapis ; vel,

ut alii volunt, terra in tumultum aggregata.

38 *Manibus*] Manes sunt animæ defunctorum : sunt etiam Dii Superi et Inferi. Ponitur hic ea vox pro terra ipsa sepulcri. Vide Sat. v. 153. ad vocem *Manes*.

39 *Favilla*] Quasi fovilla, ab igne fovendo. Spectat Persius antiquorum morem cremandi cadavera.

40 *Rides, ait*] Inquit nempe ad Satyricum monitor.

Nimis uncis naribus indulges] Satiricæ mordacitati nimium servis. Naso suspendere adunco dicitur qui sese deridet et subsannat : et quidem ridendo nasus in rugas contrahitur.

42 *Cedro digna*] Id est, immortalitate, quia succus e cedro corruptionem arcet. Vide Phil. xiii. 5.

43 *Scombros metuentia, &c.*] Scripta inepta, quæ nec vult quisquam emere, nec potest Bibliopola vendere, deputantur in volvendis variis mercibus, garo, piperi, thuri, &c.

Scombros] Pisces, e quibus optimum fiebat garum sive salsamentum.

Os populi meruisse? et, cedro digna locutus,
 Linquere nec scombros metuentia carmina, nec thus?
 Quisquis es, o modo quem ex adverso dicere feci,
 Non ego, cum scribo, si forte quid aptius exit, 45
 Quando hæc rara avis est, si quid tamen aptius exit,
 Laudari metuum: neque enim mihi cornea fibra est:
 Sed recti finemque extremumque esse recuso
 'EUGE' tuum et 'BELLE.' Nam BELLE hoc excute totum:
 Quid non intus habet? non hic est Ilias Acci 50
 Ebria veratro? non si qua elegidia crudi

dixit digna cedro, recuset relinquere posteritati versus non timentes scombron et thus? Quicumque es, o homo, quem mox induxi loquentem contra me, audi: quando compono, si fortasse concinnum aliquid editur a me, quandoquidem est infrequens hæc volucris, uttamen si aliquid concinnum editur a me, non ego timebo celebrari: Nam cor non habeo durum ut cornu. At nego tuum illud euge et belle, esse ultimum scopum bene facti. Enimvero evolve integrum hoc belle: quidnam intra non continet? Non istic est carmen Actii redundans helleboro: non est Elegia aliqua,

*****

Gal. nunc levior cippus non Edit. Steph.—46 hoc pro hæc C. 46 præcedit

NOTE

Vide Plin. ix. 15. et Athenæum, l. vii. ubi naturam hujus piscis describit, variasque proprietates.

44 *Quisquis es*] Verba sunt Persii, quibus eleganter distinguit finem recte facti, et ejus consecraria quædam. Dicitque se non respuere laudem virtuti nunquam non adjunctam, non tamen eam spectare velut ultimum finem.

46 *Rara avis*] Proverbium est de Phœnice. Vide Plin. x. 2. Ovid. Metam. xv. c. 37. et alios.

47 *Cornea fibra*] Cor mihi durum non est et hebes, quod laudis amor non tangat.

Fibra] Synecdochicæ pro corde, cujus extremitates, sicut et aliarum quarundam rerum, fibræ appellantur.

49 *BELLE hoc excute*] Scrutare mentem applaudentium, et approbandi rationes.

Delph. et Var. Clas.

50 *Quid non intus*] Meras adulationes esse videbis.

Non est hic Ilias Acci] Hic, inquit Persius, in meis Satiris non idem reperies quod in versiculis Accii Labeonis. Vide supra vs. 4.

51 *Ebria veratro*] Composita ab homine qui quanquam acendi ingenii causa hellebori plurimum sumserat, non melius proinde scripsit, quippe reluctabatur Minerva: neque ars dare potuit, quod natura negaverat.

Veratro] Album est helleborum, quod utile ad purgandum cerebrum; et excitandos spiritus; adhibitumque identidem a studiosis, auctor est Plin. xxv. 5. Item Gell. xvii. 15.

Elegidia] Diminutivum ab Elegia.

Crudi] Vel pleni cibo nondum bene cocto: vel metaphorice, scioli, qui quod didicerunt qualitercumque, nondum plane concoxerunt, nec perfecte callent.

Pers.

C

Dictarunt proceres? non quicquid denique lectis
 Scribitur in citreis? Calidum scis ponere sumen:
 Scis comitem horridulum trita donare lacerna:
 Et, Verum, inquis, amo: verum mihi dicite de me. 55
 Qui pote? vis dicam? nugaris, cum tibi, calve,

*quam composuerint Primates saturi; tandem non est id omne quod exaratur recom-
 bendo in thoris e citro. Tu nosti apponere sumen fervidum. Nosti dare vetus
 pallium assecla pauperculo: et postea dicis; Diligo veritatem; veritatem mihi
 asperi. De me (quomodo id fiat? Visne ego aperiam tibi veritatem? Ineptis,*

47 in Ms. R.—50 Attii Ms. R. Atti C.—52 quid quod denique Ms. Gal.—

NOTE

52 *Proceres*] Proprie sunt capita trahium, seu mutuli in ædificiis prominentes. Metaphorice sunt Primates et Principes civitatis.

Lectis scribitur] Interpretantur aliqui tabellas incertas in quibus scribebant si quos mens parturiret versiculos, ne perirent. At quidni accipiantur ipsi lecti, seu lucubrationi in quibus studebant scribebantque veteres, ut unus vult Casaubonus contra ceteros Interpretes? seu trilineares et accubitorii, in quibus etiam inter cœnam versus dictabant, ut voluit alii. Lege Sueton. in Augusto c. 78. Agell. xix. 10. Plin. Epist. iv. 14.

53 *Citreis*] E citro pretiosa arbore. Quo Persius Nobiles Romanos perpetuo notat Poëseos studio perperam affectos.

Scis ponere] Laute excipis homines, quorum emas hoc pacto suffragia et applausus.

Sumen] Ferculum erat delicatissimum e mammis porcæ post recentem partum sectis et sale conditis. Plin. viii. 51. Quod autem, *calidum*, addit Persius, ne putes redundare epithetum, inquit Casaubonus: ferventissimos enim cibos inferre moris erat,

54 *Scis comitem horridulum*] Horat.

Epist. i. 19. 'Non ego ventosæ plebis suffragia venor Impensis cœnarum et tritæ munere vestis.'

55 *Et, Verum, inquis, amo*] Quasi vero bene sentire, et dicere verum queant, quos muneribus corruptisti. Et quasi de versibus tuis recte judicare, et, quamvis bene judicaverint, quod sentiunt, tibi sincere aperire liceat convivis. Illi certe ita muneribus tuis devincti non nisi cumulare te laudibus audebunt coram, etsi postea forte te derisuri sint clam. Horat. in Arte. 'Si vero est, unctum qui recte ponere possit:—Mirabor si sciet inter-Noscere mendacem verumque beatus amicum. Tu seu donaris, seu quid donare voles cui, Nolite ad versus tibi factos ducere plenum Lætitiæ, clamabit enim, pulchre, bene, recte,' &c.

Verum mihi dicite] Plaut. Mostell. act. i. sc. 3. 'Ego verum amo, verum volo mihi dici: mendacem odi.'

56 *Qui pote*] Quomodo id fieri possit ut veritatem tibi dicant isti? Horat. Sat. i. 2. 'Male verum examinat omnis Corruptus Index.'

Pote] *Pote* significat quasi possibile. Catullus Carm. 77. quod est ad seipsum: 'Hoc facies, sive id non pote, sive pote.'

Pinguis aqualiculus propenso sesquipede exstet.

O Jane ! a tergo quem nulla ciconia pinsit,

Nec manus auriculas imitata est mobilis altas,

Nec linguæ, quantum sitiât canis Appula, tantam !

60

quandoquidem, o Calve, tibi prominet venter obesus, uno pede et dimidio protensus. O felix Jane, quem a tergo nulla tundit ciconia, neque manus inflexa expressit aures asini albas; neque irridet exertæ linguæ tantum, quantum exerit canis

56 Quid pote Ms. R.—58 Antiquissimi quidam Critici legerunt *piant*, vel *pisit*. Casanbon. *pinxit* Ms. Gal.—59 Omnes fere editiones et membranæ habent *altas*.—60 *tanta* Ms. R. *tanta* habent membranæ. Puto tamen Peraltum

NOTE

Vis dicam] Visne ut ego verum ingenue tibi dicam, quod frustra quæris ab adulatoribus?

Nugæ, cum tibi, &c.] Nugæ sunt tua carmina et ineptiæ: operam perdis in cudendis versibus, quos nunquam bonos facies. Nam pinguis et obesus venter subtilem sensum non parurit, juxta Græcum illud, *παχὴν γαστήρ λεπτόν οὐ τίττει νόον*.

57 *Aqualiculus*] Diminutivum ab aquali et aqualico, quod proprie vas est, in quo bibunt porci: quanquam significat etiam ventris imam partem.

58 *O Jane*] Janus Deus, cui binam frontem affinxere veteres: unde a tergo derideri non posse affirmat Peraltus, hincque felicem esse ait. Quod si Poëtastri bina pariter fronte essent, derisiones a tergo plurimas evitarent, aut saltem videntes, quam sint ridiculi nossent. De Jano lege si vis Macrob. Saturn. i. 9.

Nulla ciconia pinsit] Id est, nullus digitus ad modum rostri ciconiæ extensus; quod primum est derisionis genus. D. Hieronym. Præfat. in Sophoniam: 'Si scirent Holdam viris tacentibus prophetasse, nunquam post tergum meum manum incurvarent in ciconiam.' Alii tamen volunt derisionem illam fieri solitam, non

manus sed colli extensione post aliquem, instar ciconiarum collum extendentium. Quod verisimilius, et juvat D. Hieronym. loco mox citando, ad Rustic. Monach.

59 *Nec manus auriculas*] Alterum est derisionis genus, appositis ad tempora pollicibus, alios digitos et reliquam manum movere eo modo, quo asinus movet aures.

Altas] Vulg. *albas*, quia intus albæ sunt aures asininæ.

60 *Nec linguæ, quantum*] Nec irridet te protracta tantum lingua, quantum protrahere solent canes sitibundi in regione calida. 'Tria sunt sannarum genera: aut manu significare ciconiam; aut appposito temporibus pollice, auriculas asininas, aut linguam sitientis canis.' Hæc vetus Schol. D. autem Hieronym. in Epistola ad Rusticum Monachum: 'Ne credas,' inquit, 'laudatoribus, imo irrisoribus, qui cum te adulationibus aus foverint, si subito respexeris, aut ciconiarum deprehendes post te colla curvari, aut manu auriculas agitari asini, aut æstuantem canis protendi linguam.'

Canis Appula] Apulia Italiæ regio versus ostium sinus Adriatici. Ponitur pro qualibet regione calida.

Vos, o patricius sanguis, quos vivere fas est
Occipiti cæco, posticæ occurrите sannæ.

Quis populi sermo est? quis enim? nisi carmina molli
Nunc demum numero fluere, ut per leve severos
Effundat junctura ungues. Scit tendere versum 65
Non secus, ac si oculo rubricam dirigat uno.
Sive opus in mores, in luxum, in prandia regum,

Apulia sitibunda. O vos sanguis nobilis, quæis datum est vivere sine oculis in occipitio, evitate derisionem posteriorem.) Quid populus dicit? Quid enimvero diceret, nisi versus jam tandem currere metro facili, adeo ut connexio sinat ire ungues asperos per politum. Ille homo, inquit, novit scribere versus non aliter quam si uno oculo regat lapillum rubrum. Seu juvat scribere in mores, seu contra

scripsisse tantum; quæ lectio et elegantior longe est, et planior; sic et qui-

NOTE

61 *Patricius sanguis*] Patricii sunt Senatorum filii: designantur hic quilibet Nobiles Romani. Horat. ad Pionones: 'Vos o Pompilius sanguis.'

62 *Occipiti*] Occiput pars capitis posterior, sicut anterior sinciput.

Occurrите] Subeant licet ludibrium et derisionem plebei; at vos, o Nobiles Romani, ne existimate fortunas et famam vestram pendere a versiculis: ab illis faciendis tantisper abstinete, aut saltem bonos facite. At mementote vos carere Jani oculis adeoque derisionem secretam timeate eorum ipsorum, qui coram vobis applaudunt.

Posticæ sannæ] *Sanna* est derisio facta distorto vultu; *postica*, quæ fit post et a tergo hominis derisi.

63 *Quis populi sermo est*] Supra habes, *de me*, ante parenthesis: id est, quid de meis versiculis sentit populus, quid dicit? inquit Poëta vanæ gloriæ cupiditate excæcatus.

Quis enim? &c.] Quis alius esset sermo, id est, quid aliud dicere posset, nisi elegantes et sublimes esse tuos versus? Respondet adulator.

64 *Ut per leve severos*] Tam molles et politi sunt tui versus, ut similes

sint levigato marmori, supra quod sine remora ducuntur et fluunt ungues.

66 *Rubricam*] Genus est terræ fossilis, coloris rubri, quæ primum reperta ad urbem Sinopem, ad litus Euxini maris in Paphlagonia, unde vocatur etiam Sinopis. Plin. xxxv. 6. hæc utilis ad notandas lineas, Architectis, &c.

Oculo dirigat uno] Metaphora a Fabris, qui lineam ducturi rectam, et hanc seu creta seu rubrica notaturi, alterum claudunt oculum, ne radii visuales distraherentur, et aberrent.

67 *Sive opus in mores*] Sive scribenda Comædia. Ita vetus Interpres; et alii quidam ejus auctoritatem secuti. Repugnat Casaubonus, et jungit hæc, in mores, in luxum; explicatque de Satira, quæ tunc usitatissima erat, cum aliqui Comædiæ scriptio jampridem frigere incœpisset.

In luxum] Hæc verba Satiræ materiam procul dubio exhibent: sicut, mores, Comædiæ, quæ morum est expressio et vitæ communis adumbratio. Siquidem ea, ut mox dixi, separanda sunt.

In prandia Regum] Sive scribenda

Dicere, res grandes nostro dat Musa poëtæ.

Ecce modo heroas sensus afferre videmus
Nugari solitos Græce, nec ponere lucum 70
Artifices, nec rus saturum laudare, ubi corbes,
Et focus, et porci, et fumosa Palilia fœno ;

delicias, seu in prandia Regum, Musa inspirat sublimia nostro Vati. Ecce nunc cernimus nonnullos scribere heroum facta, qui solebant tractare nugas Græce, et non peritos describere nemus; nec celebrare agrum abundantem, in quo cophini, et caminus, et sues, et festa Palis Deæ fano ardente fumantia: ex quo rure prodiit

*****

dam Editi præferunt. *Casaubon.*—69 Hanc scripturam, videmus, etiam vetustissimi quidam Libri servant: firmat quod sequitur, cum videas: et ita superius, *Hic neque more probo videas*: placet tamen docemus, cum Bongarsii Codice, et nonnullis aliis. Refero enim ad doctores juventutis, qui eorum inanes animos rerum cognitione ad magna prius aspirare præcipiebant, quam in planis

NOTÆ

Tragœdia quæ Principum facta continet. Alludit hic Persius ad Thyestæ cenam, in qua ille coctos filios ab Atreo fratre, inscius rei, et imprudens devoravit. Vide Senecam Tragicum.

68 *Res grandes, &c.*] Ironica sunt iata.

69 *Ecce modo heroas, &c.*] Heroicum carmen scribendum nonnullos cernimus suscipere, etiam imperitos.

70 *Nugari solitos Græce*] An qui carmina Græcorum inepte in Latinos versus transferunt, ut fecit Actius Labeo? An qui Linguam Græcam vix dum deliberant, neque adeo satis eruditi videntur ad tale tantumque opus, quale est Epicum Carmen, quod summus per omnia Poëtas requirit? Legunt aliqui: *Ecce modo heroas sensus afferre docemus, nugari solitos Græce*: aiuntque reprehendi ipsos Magistros ac Præceptores, qui discipulos suos instituendo ad grandiloquentiam, non tam ad sublimem, quam ad turgidum ineptumque stylum eos deducebant: quod videntur confirmare sequentia: ubi, *nec ponere lucum artifices, &c.* rudes tirunculi in-

telligi possunt, sicut et nugari Græce soliti, cum Romæ juvenes Linguam primum Græcam doceri consuevisent. Verum his omnibus omissis, placet interpretari; in scribendo lascivire, more Græcorum, quibus id familiare in descriptionibus, et in aliis passim.

Nec ponere lucum artifices, &c.] Vix peritos tractare ut decet faciliora argumenta, in quibus solent tirones exerceri: qualia sunt descriptio nemoris, laudatio rei rusticæ. Vide Horat. initio Artis Poëticæ. Suspiscatur hic Casaubonus Persium habuisse in animo ineptum aliquem sui temporis Poëtam, qui de re rustica carmen aliquod inconditum composuisset, quo forte congesterat inepte plurima, ut festa Palis, urbis Romæ Originem, Cincinnati Dictatoris Historiam: et leviuscula multa studiose complexus fuerat, ut corbes, focum, porcos, &c. At suspicionem ille suam nullo fulcit argumento.

71 *Rus saturum*] Agrum abundantem rebus omnibus.

72 *Palilia*] Pales Dea Pastorum, ab iis colebatur xi. Kal. Mai. id est,

Unde Remus, sulcoque terens dentalia, Quinti,
Cum trepida ante boves dictatorem induit uxor,
Et tua aratra domum lictor tulit : euge poëta !

75

Est nunc, Briseis quem venosus liber Acci,

Remus, et tu quoque, o Quinti, atterens aratrum sulcata humo, quem ante boves conjux attonita vestivit Dictatoris veste, et viator reportavit aratrum tuum in aedes tuas. Macte, o Vates ; reperitur jam aliquis, quem delectent scripta tur-

*****

et humilibus stylum exercuissent. *Casaubon.*—72 *Parilia* Edit. Steph. et multæ Edd.—74 *Quem dictatura.* Ms. Gal.—76 *Attii* Ms. R. *Brisei* vetus lectio est ; et *Acci* ; non *Brisæi*, neque *Acti* vel *Atti*. Sed pro *Brisei* lego *Briseis* : notissimum femine nomen ex Homero, et aliis Poëtis : ejus casus Tragædiæ nemo

NOTE

vigesima prima die Aprilis. Festum agebant ad arcendos lupos et morbos a pecore : vel ut felix esset et fecundus pecoris partus : unde legunt quidam, *Parilia*. Vide Athen. l. viii. sub finem. Ovid. iv. Fastorum.

Fumosa] Quia congestis feno et stipula ignem accendebant Rustici, in Paliliis, transilientesque expiari se credebant. Ovid. Fast. iv. 'Moxque per ardentes stipulæ crepitantis acervos Trajicias celeri strenua membra pede.' Et post : 'Omnia purgat edax ignis, vitiumque metalli Excoquit ; idcirco cum duce purgat oves.'

73 *Unde Remus*] Quo ex agro prodiit Remus cum fratre scilicet Romulo ; et Romam condiderunt circa Paliliorum diem. Ovid. Fast. iv.

Dentalia] Dentale pars aratri lignea cui præfigitur vomer.

Quinti] Unde tu quoque prodiisti, o Quinti Cincinnate, qui ex aratro ad Dictaturam es evocatus, Tit. Liv. l. iii.

74 *Dictatorem induit*] Dictatura, summus Romanorum Magistratus sex mensibus durabat : licebat tamen ante tempus abdicare : quod fecit Lucius ille Quintius, post dies sexdecim, rediitque ad opus rusticum, postquam

rem Romanam in tuto collocasset, liberato Consule L. Minutio, quem obsessum in Algidio monte jam dies aliquot tenebant Æqui hostes. Tit. Liv. iii. 27. et sequentibus.

Uxor] Racilia : *trepida*, sive præ gaudio, sive præ stupore ob inexpectatum honorem, et discrimen rerum Romanarum.

75 *Euge Poëta*] Bono esto animo : en alii tecum amant etiam antiquæ, obsoleta, turgida. Ironice, et satirice.

76 *Briseis*] Sic magis placet cum aliis legere, *Brisæis*, (quod nomen puellæ est, de qua Homerus passim in Illade, et Ovid. Epist. 3.) ut sit titulus Tragædiæ ab Accio scriptæ ; quemadmodum ponitur mox Antiopa Pacuvii Tragædia. Alii legunt, *Brisei* ; quod Bacchi cognomen tribuitur Accio, vel quod in Bacchi clientela sunt Poëtæ Tragici, vel quod Bacchas Tragædiam scripserat.

Venosus liber] Quasi venis prominentibus tumens. Porro quid Turnebum moverit ut legendum esse, *nervosus*, suspicaretur, nec ego suspicari possum.

Acci] Cave legas, *Actii*. Nec enim loquitur hic Persius de Labeone Actio, de quo jam satis, sed de Lúcio

Sunt quos Pacuviusque et verrucosa moretur
 Antiopa, ærumnis cor luctificabile fulta.
 Hos pueris monitus patres infundere lippos
 Cum videas, quærisne, unde hæc sartago loquendi 80
 Venerit in linguas? unde istud dedecus, in quo
 Trossulus exsultat tibi per subsellia levis?
 Nilne pudet, capiti non posse pericula cano

gida Accii Brisei. Modo reperiuntur homines, quos detineat Pacuvius, et Antiopa saebrosa animam tristem habens doloribus obsessum. Quandoquidem cernis parentes lippientes suggerere hæc præcepta juvenibus, rogasne unde ista dicendi patella ad os pervenerit; et unde hoc probum veniat, ad quod tibi subiecit Equus Romanus politus, per sedes inferiores. Nullone pudore afficeris quod nequeas arcere

potest negare. Casaubon.—82 exulset Ms. Gal.—84 Quid vocat tepidum de-

NOTÆ

Accio vetere Poëta et Pacuvii coætaneo, paulo tamen juniore, quem laudant Tull. pro Archia Poëta. Macrobb. Saturnal. i. 7. Item vi. 1. 2. et 5. Valerius Max. iii. 7. art. 11. Vide et Lylum Giralduum.

77 *Pacuvius*] Brundusinus, antiquus Tragædiographus, imo Tragædorum Princeps, aliquanto junior Plauto, Ennii ex sorore nepos fuisse dicitur. M. Pacuvii et L. Accii colloquium ex occasione factum Tarenti, lege apud Agellium xiii. 2. item utriusque elogium apud Quintil. x. 1. Duorum horum Poëtarum stylus quidem asper et durus, attamen interlucet sententiis.

Verrucosa] Quasi verrucis et tumoribus aspera.

78 *Antiopa*] Lyci Thebarum Regis uxor ob Jovis concubitum a viro repudiata. Titulus est Tragædiæ Pacuvianæ, cujus meminit Tullius initio l. i. de Finibus.

Ærumnis fulta] Id est, suis se miseriis sustentans, indurans: vel circumcincta calamitatibus. Metaphora satis dura, quam ex ipso Pacuvio depromptam hic reprehendi nonnulli

autumant: sicut et vocem, *luctificabile*.

79 *Hos pueris monitus*] Nempe, ut veteres Poëtas sectentur.

80 *Sartago*] Vas patulum in quo cibi friguntur. Metaphora pro strepitu ferventis sartaginis, cui similem edit sonum oratio confusa, et vocibus novis simul et obsoletis conferta.

81 *Dedecus*] Infame dicendi scribendique genus.

82 *Trossulus*] A Trossulo Tuscorum oppido sine peditum ope capto, Equites Romani cognominati sunt Trossuli. Accipiunt alii pro, Torosulus diminut. a Torosus; ut notentur homines delicatuli.

Subsellia] Vel quibus spectabant Ludos Equites Romani, vel quibus recitationes audiebant, ut supra fuse explicui, ad eum locum: *Sede leges celsa*.

83 *Nilne pudet*] Jam eos insectatur Persius qui lenocinia verborum tam studiose imo tam stulte adhibent, ut in eo vim orationis constituent, ipsisque in causis capitalibus valere putent: adeo sua illos excæcat vana ostentationis et gloriæ inanis cupidio.

Pellere, quin tepidum hoc optes audire, DECENTER?

Fur es, ait Pedio. Pedius quid? crimina rasis 85

Librat in antithetis: doctas posuisse figuras

Laudatur: bellum hoc: hoc bellum? an, Romule, ceves?

periculum a capite albo, imo cupias auscultare frigidum illud verbum, convenienter? Prædo es, inquit Pedio accusator. Ecquid Pedius respondet? Criminationem expendit in antithesibus politis. Erudita adhibuisse schemata, laudi vertitur. Pulchrum illud. Illud, ais, pulchrum est? Numquid turpiter adularis, o Romane?

center? placebat legere *trepidum*, quod verbum est Horatii et Persii: prorsus ita dictum superius. *ingentes trepidare Titos*: qui locus valde confirmat nostram emendationem. Atque hanc lectionem invenimus annotatam in uno eorum veterum codicum, quos a clarissimo Bongarsio accepi: verum tamen et liber ille, et ceteræ omnes membranæ, quibus usi sumus, consentiunt cum vulgatis: videtur etiam Sidonius Apollinaris hunc locum imitatus, ut sæpe alios, cum scribit in Epistola ad Faustum l. ix. 'Quænam est cuiquam peritiæ cervix tanta, quive hydrops, ut etiam *tepidæ* vestra non ferventissimis laudibus persequatur?' Vocantur autem *tepidæ* Sidonio dicta mediocria, nec primæ notæ; ita hic capi ea vox potest: ut sit *audire tepidum decenter* velle laudari vel modica laudatione. *Tepere, fervere, frigere*, frigefacere sic sæpe usurpantur. *Casaubon*. Equidem malim *trepidum* legere; ita ut *trepidum decenter* significet acclamationes hominum trepidantium, patronique orationem, ad suas aures compositam, parum continenter cum latitiæ significatione excipientium. *Kenigius*.—85 Malim *doctus*. *Juvenalis*, 'doctus spectare lacunar.' *Casaubon*.—87 *bellum hoc, hoc bellum?* Edit.

NOTÆ

84 *Quin tepidum*] Etiam cum reus capitis periculo liberandus orationeque solida defendendus, captas laudem e futili verborum aucupio, quam potius vera eloquentia quærere deberes.

85 *Pedio*] Pedius Blesus sub Neronæ Cyrenensibus accusatus est expilasse templum Æsculapii. *Cornel. Tacit. Annal. l. xiv.* damnatusque et Senatu motus est. Ponitur hic pro quolibet Romani fori oratore et patrono.

Pedius quid] Id est, quid respondet, qua ratione removet illatum sibi sacrilegii crimen?

Rasis] Id est, politis et elaboratis. *Quintil. ix. 3.* in ipso fine. 'Ubi vero atrocitate, invidia, miseratione pugnandum est, quis ferat contrapositis, et pariter cadentibus, et consimilibus, irascentem, flentem, rogantem? Cum in his cura verborum deroget affectibus fidem; et ubicumque ars ostentatur, veritas abesse videatur.'

86 *Librat*] Velut in contraria lance opponit criminationibus non valida, ut oporteret, argumenta, sed meras verborum exornationes et figuras; periodorum affectatos numeros et quasi appensos, homæotelenta, homæoptota, Isocola, &c. fortasse quia scit hos flosculos ac rhythmos apud Neronem valere, his se tuetur. *D. Hieronym. Epist. ad Pammachium*. 'Non pudet Christianos et Sacerdotes Dei, quasi de rebus ludicris agatur, verbis dubiis hære, et ambignas librare sententias, quibus loquens magis quam audiens decipitur.'

Antithetis] Latine, *Contrapositum*, Figura est per quam contraria contrariis respondentia in oratione ponuntur.

Doctus] Legunt alii, *Doctus*, id est, peritus et gnarus adhibendi tales figuras a Gorgia Rhetore inventas.

87 *Bellum hoc*] Inquiunt vani illi scriptores, vel adulescentes.

Men' moveat? quippe et, cantet si naufragus, assem
 Protulerim? cantas, cum fracta te in trabe pictum
 Ex humero portes. Verum, nec nocte paratum
 Plorabit, qui me volet incurvasse querela.

90

Sed numeris decor est et junctura addita crudis.
 Claudere sic versum didicit, *Berecynthius Attin*;

Enimvero si canat is qui fecit naufragium, an me tangat, et ei nummum erogaverim? Itane canis (dicam) quando te e scapula gestas adumbratum in tabula abrupta. Certe sincerum et non noctu comparatum edet dolorem, qui cupiet me flectere querimonia sua. At metris gratia inest, et connexio juncta immaturis. Edoctus est ita finire carmen: Berecynthius Attin, et Delphin qui secabat mare Glanctum. Ita subtraximus latus Apennino

Steph. bellum hoc, bellum est Ms. R. hoc bellum? bellum est Ms. Gal.—88 Men' moveat quippe? Edit. Steph.—92 abdita Edit. Steph. Quidam codices habent abdita: inepte. Casaubon.—93 Sic legendum est: quod pridem

NOTE

Hoc bellum] Repetit cum indignatione Persius: scilicet pulchrum hoc ductis, o Romani?

Romule] Ponitur pro quolibet Romanorum.

Cres] An ita turpiter adularis, ut canes solent agitando clunes domino suo ablandiri?

88 *Men' moveat*] Mene ad misericordiam provocet?

Assem] Ponitur pro quolibet nummo: proprie vero *as* est libralis nummus: idem quoque significat quod libra et pondo. Varro l. 1. de Ling. Latina.

89 *Cantas, cum, &c.*] O Pedi, florido in sermone ludis et exultas, cum tamen mox ob crimina damnandus sis et movendus Senatu, tam stultus es nimirum, quam qui portans sui naufragii notas cantat hilariter: et tu, o Poëta, qui omnem Carminis laudem reponis in levibus ornamentis figurarum, neutro illorum es sanior.

In trabe] *Trabs* pro tabella accipitur.

Pictum] Apud veteres, qui fecerant naufragium, hoc in tabella pictum circumferebant, ut stipem corrogarent. Tabellam vero postea in Nep-

tuni alteriusve Dei opitulatoris templo suspendebant. Horat. Od. 1. 5. 'Me tabula sacer Votiva paries indicat, uvida Suspendisse potenti Vestimenta maris Deo.'

90 *Verum, &c.*] Supple, ploratum plorabit; sicut dicimus, vitam vivere. *Nocte paratum*] Meditatum et arte confictum.

91 *Qui me volet, &c.*] Poëta qui voluerit lectores movere, ne falsos tantum colores et vana Carmini ornamenta, de quibus ante, sed verum succum ac robur indat. Horatius in Arte: 'Si vis me flere, dolendum est primum ipsi tibi.'

92 *Sed numeris decor est*] Retorquet malus Poëta: attamen in iis ipsis versibus quos reprehendis, inest concinnitas, inest aliquid ornatus et artificii, quanquam tu crudos vocas.

Addita] Legunt quidam, *addita*, id est, abstrusa, occulta, arte et ingenio conquisita.

Crudis] Versibus non sat matura meditatione perfectis, vel, factis extempore, et magno numero, sine ullo labore, nallaque diligentia et industria profusis.

93 *Claudere sic versum, &c.*] Repo-

Et, Qui cœruleum dirimebat Nerea delphin:

Sic, Costam longo subduximus Apennino.

93

Arma virum, nonne hoc spumosum et cortice pingui?

Ut ramale vetus prægrandi subere coctum.

longe patenti. Numquid non etiam illud carmen, Arma virum, spuma plenum est, et crasso induvio? Sicut ramus annosus decoctus ingenti subere.

*****

monuit Josephus Scaliger. Casaubon. *Atys* Edit. Steph. *Attis* Ms. R.—95 Si pro Sic. C. Invenimus scriptum a *Panino*: contra fidem antiquarum membranarum, et auctoritatem Quintiliani IV. 5. Casaubon.—97 *cegrandi*

NOTÆ

nit Persius: ita nempe consuevit Nero rhythmos sectari, et vanas figuras duntaxat: ita suum de Atys Carmen rhythmicis implet, quasi una sint hæc vera carminis ornamenta.

Attin] Nempe, ut rhythmus insit versibus, *Attin*, legendum, non *Atys*: ut monet Jo. Scaliger, et alii doctissimi. Dio de Nerone, *ἐκιδραψίδην* Ἀττίνα ἢ Βάκχας. Idem suggerunt veteres Glossæ.

Berecynthius Attin] *Attin*, sive *Atys*, Phrygius puer admodum formosus adamatus Cybelæ, quæ a Berecyntho monte Asiæ minoris, ubi colebatur, cognomen adepta est: unde et ipse pariter Berecynthius dictus. De eo Carmen est Catulli sexagesimum quartum. Vide et Ovid. *Fast.* IV. 'Phryx puer in sylvis,' &c.

94 *Dirimebat Nerea]* Nando secabat mare. Persius arguit versum hunc tanquam audacioribus metaphoris inflatum. Nereus Deus marinus, metonymicæ pro mari ponitur.

Delphin] Hoc aliud esse aiunt Neronis Carmen de Arione, quem dorso excepit Delphin, et ad portum vexit. Lege Herodotum I. I. Agell. XVI. cap. ultimo. Ovid. *Fast.* II. Plin. IX. 8. ubi agit de Delphinis, ipsoque Arione.

95 *Sic]* Id est, per similem vanitatem, affectationem, errorem.

Costam subduximus] Unam syllabam versui heroico tanquam longiori sub-

trahere amavit Nero, substituto in tertia sede frequenter spondeo. Porro per costam Apennino subductam intelligit latus et certam partem Alpium, alludens ad Annibalem, qui igne et aceto eam perripuit, sibi que suoque exercitui viam aperuit. Plutarch. in Vita Annibalis. Tit. Liv. I. XXI.

Longo Apennino] Longe mons ille protensus per Italiam mediam excurret ad fretum usque Siculum.

96 *Arma virum]* Virgilius Æneidem intelligit. Nimirum reponit Persio monitor, vel quivis alius turgidorum versuum artifex et patronus: si tu nostra carmina non probas, quid, quæso, censes de Virgiliana Æneide? An non et illi versus videbuntur spumosi et inflati?

Spumosum] Vano tumore velut spuma turgescens extrinsecus, sine ulla intus medulla et succo.

Cortice pingui] Crasso, inflato, qualem habet suber. Vide Plin. XVI. 8.

97 *Ut ramale vetus]* Jungunt hæc aliqui cum præcedentibus, et tribuunt monitori, ut sit expositio prioris sententiæ. At doctiores sejungunt, ut sit Persii ad monitorem responsio: grandes quidem et sublimes sunt Virgilio versus, sed non inflati, imo dissipata spuma et tumore discussa velut cocti sunt et maturo iudicio perfecti: similes ramo veteri, magno quidem,

Quidnam igitur tenerum, et laxa cervice legendum?

Torva Mimalloneis implerunt cornua bombis:

Et, Raptum vitulo caput ablatura superbo

100

Bassaris: et, Lyncem Manas flexura corymbis,

Ecquod ergo carmen molle, et pronuntiandum capite deflexo? Nempe hæc: inflarunt tubas terribiles sonis Bacchantium, et mox Agave ereptura caput ablatum

Edd. multæ.—99 *Mimalionis* C.—102 *Eubion* C.—104 Olim levi mutatione

NOTE

sed calore Solis et ætate paululum imminuto et siccato. Vide Quintil. l. x.

Prægrandi] Alii legunt, *vægrandi*.

Subere] *Suber*, arbor crassæ corticis, Plin. xvi. 8.

Coctum] Maturum, durum, solidum. Et metaphorice, igne quasi iudicii excocctum, et elaboratum ad amusementum.

98 *Quidnam igitur tenerum, &c.*] Excandescit monitor, et in Persium insurgit: ecquod ergo carmen tibi tandem probabitur? Quod carmen legendum sine ulla affectatione, quia per sese commendationem habebit? An vero ullum est, quod legi possit *laxa cervice*, ac perinde magnum sonet et grande, quamvis hand erecta et superba legatur cervice? quod quidem solenne est et solitum Poëtis inflatis turgidos suos versus legentibus, qui magnum quid de se ipsi suisque carminibus sentiunt, et aliis persuadere nituntur superbo illo suo gestu.

99 *Torva Mimalloneis*] Respondet ironice Persius: hæc nempe Neroniana, e Bacchis ejus, concinna sunt. Porro in istis versibus mollis est rhythmus et affectatus, ceterum quam tenuis sensus, et verborum tumori quam minimum respondet! Sunt qui negent versus hos Neronis esse, sed a Persio ad similitudinem Neronianorum confictos ut dicemus infra vs.

121. ad hæc verba: 'Auriculas asini quis non habet?'

Torva] Vel a terrendo quasi *terrea*; vel *torfa* a torquendo, id est, inflexa.

Mimalloneis] Mimas, antls, Ioniam mons, in quo Orgia Baccho celebrabantur. Hinc Bacchantes dictæ Mimallones.

Implerunt cornua] Vento inflarunt, et cecinerunt. Id est, statim atque signum datum est Bacchantibus per tubas.

Bombis] Vox ad imitationem soni facta. Proprie *bombus* est ille sonus quem edunt apes.

100 *Vitulo*] Pentheo, quem vitulum esse crediderunt furentes illæ mulieres, ipsaque Agave ejus mater. Horat. Sat. ii. 3. At Ovid. Metam. iii. aprum illis visum, ait, remque totam eleganter describit.

Caput ablatura] Agave Bacchi Sacerdos ceteris Bacchantibus adjuncta mortem intulit proprio filio Pentheo, eo quo non licebat, accedenti; eique prima omnium caput ademit Bacchico furore percita.

Superbo] Contemptori Orgiorum et Sacrorum Bacchi. Metamorphos. xiii. Bacchanalium Romæ originem, et abrogationem lege, si vis, apud Tit. Liv. xxxix. 8. et sequentibus.

101 *Bassaris*] Agave ita cognominata sicut et aliæ Bacchi sacrificulæ, a Bassara Libyæ loco, ubi colebatur Bacchus, ut vult Acron; vel a *Bas-*

Euion ingeminat : reparabilis assonat Echo.

Hæc fierent, si testiculi vena ulla paterni

Viveret in nobis? summa delumbe saliva

Hoc natat in labris, et in udo est Mænas et Attin :

105

Nec pluteum cædit, nec demorsos sapit unguens.

buculo petulanti, et Mænas lyncem incurvatura hederarum uvis, sæpius clamat, evoc: resonat Echo repetens voces. An talia carmina conderentur, si in nobis vigeret pars aliqua virtutis majorum? Illud nihilominus carmen enervæ fuit in labellis extrema saliva; et Mænas et Attin in humido est: neque percutit pulpitum,

locum sic legi: *Summa delumbe saliva Hoc natat in labris jejuno; et Mænas et*

NOTE

sari veste talari, qua ille induebatur. Non placet etymologia ἀνδ τῶν θήσων a vallibus et saltibus in quibus bacchabantur; nec ἀνδ τῶν βόξων, quod est loqui seu vociferari.

Lyncem] *Lynxes* currum Bacchi trahunt, sicut et tigres, maculosa animalia, et varios vini effectus apprime significantia. De istis vide Plin. lib. viii. de tigride, cap. 18. de lynce, cap. 38.

Mænas] Ἀνδ τοῦ μαινεσθαι, quod est furere, Mænades appellatæ sunt Bacchantes.

Corymbis] *Corymbus* est hederæ fructus. Hic intellige vel virgam e thyrsio, vel frænum hederis intortis ornatum. Hederæ vero Baccho sacra, quia revertens ab India victor his sese coronavit.

102 *Euion*] *Euio*s dicitur Bacchus vel a voce Bacchantium εβοῖ: vel quod ob res adversus Gigantes fortiter gestas, laudatus est a Jove his verbis; εὖ νῦν, εὐγε, fili. Horat. Od. ii. 19.

Reparabilis] Quæ voces perennes reparat repetendo.

Echo] Dicta ἀνδ τοῦ ἠχεῖν, sonare. Fuisse puellam ob garrulitatem in vocem a Junone mutatam fabulantur. Quid revera sit *Echo*, explicat diserte Plin. ii. 46. et xxxvi. 15. Le-

ge et Ovid. Metam. iii. 5. et Ausonii Epigramma undecimum.

103 *Testiculi*] Metaph. paulo audacior et obsconior. Id est, si virilitatis antiquæ et virtutis ac diligentiae majorum nostrorum vestigium ali-quod in nobis superesset. Horat. Epod. 15. 'Si quid in Flacco viri est.'

104 *Delumbe*] Id est, sine lumbis, et sine viribus. Nam in illis corporis maxime robur apparet.

Summa saliva natat] Ejusmodi carmen enervæ pronuntiatur primoribus labris, ubi plurimum salivæ esse solet; non autem virili quadam voce et ex imo pectore educta. Et cum blæsse, molliter, tenere pronuntiarunt illi Poëtastræ, tum se egregios Poëtas arbitrantur, quia forte adulatorum acclamationes ineptas audierunt.

105 *Et in udo est Mænas, &c.*] In udo esse, et summa saliva natare, idem esse videtur. Potest etiam intelligi Persius conqueri quod Neroniana carmina perpetuo habeantur in ore adulatorum et ineptorum Romanorum; adeoque semper in udo sint et in saliva natent. Quod simplicius est et magis placet. De Atty, et Mænade seu Bacchis, Neronianis Carminibus, mox dictum est.

106 *Pluteum*] *Pluteus* significat hic

‘Sed quid opus teneras mordaci radere vero
Auriculas? vide sis, ne majorum tibi forte
Limina frigescant: sonat hic de nare canina
Litera.’ Per me equidem sint omnia protinus alba; 110

neque redolet unguis arrosos. At quorsum juvat perstringere aures delicatas veritate irritante? Cave, si vis, ne fortasse januæ potentium flant tibi frigida: nam illic litera de naso canum nimis crepat. Per me profecto licet, cuncta sunt deinde

Attin Nec pluteum cedit, nec demorsos sapit unguis. Kœnigius.—107 radere vero

NOTÆ

armarium, in quo libri reponuntur. Præterea plutei militares vocantur crates quædam corio opertæ, quibus ante se locatis hostium tela arcent milites dum faciunt opus. Lips. Poliorcet. lib. 1. dialog. 7.

Nec pluteum cedit] Tale Carmen non ostendit percussam a Scriptore pluteum, et pulsatum præ indignatione, quod animus ad votum non suggereret. Quin ille parum sollicitus fuit quam bonos, sed quam multos et faciles funderet versus, unde nec mirum si exsuccum, enerve, et elumbe carmen est, quod sine delectu, sine labore, sine anxietate animi fuit compositum. Quintil. x. 3. citat hunc Persii locum.

Nec demorsos sapit unguis] Præ anxietate animi in profunda meditatione defixi, diligenter et accurate scribere volentis; non probantis omnino quæ scripsit, ac meliora quærentis. Quod boni Poætæ solent. Horat. Sat. 1. 10. ‘Et in versu faciendo Sæpe caput scaberet, vivos et roderet unguis.’

107 *Sed quid opus, &c.*] Rationes suas elusas a Persio animadvertens monitor adhibet minas, ut a satirica dicacitate eum deterreat.

Teneras auriculas] Aures Neronis et nobilium Romanorum reprehensionis

impatientes.

Mordaci vero] Tuis Satiris nimium veracibus, quibus sine ulla cujusquam reverentia suos cuique etiam nolenti errores ostendis et exprobras acriter, salse, satyricæ.

Radere] Metaph. a Chirurgis, qui vulnera putrida cultro radunt ac purgant, et, si opus, secant.

109 *Limina frigescant*] Time potentiores ita offensos habere, ut frigide te excipiant, ab amicitia excludant; vel etiam mortem inferant, quæ frigidos facit. Horat. Sat. 11. 1. ‘O puer, ut sis Vitalis metuo, majorum ne quis amicus Frigore te feriat.’

Sonat hic] In tuis Satiris nimium est acerbitalis: vel in domo Neronis ac nobilium ira et ultio frequens est. Hæc monitor.

De nare canina litera] Litera canina est R. hanc enim canes videntur exprimere, dum restrictis labiis irritatos se significant, atque hiriunt.

110 *Per me equidem*] Respondet Persius per concessionem ironicam, si quidem ita vis, probentur omnia velut concinna, etiam quæ minime sunt.

Alba] Sicut nigrum pro malo, ita pro bono album ponitur. Pythagoras apud Laërtium: τὸ μὲν λευκὸν τῆς ἀγαθοῦ φύσεως, τὸ δὲ μέλαν κακοῦ.

Nil moror. Euge! omnes, omnes bene miræ eritis res.
 Hoc juvat? Hic, inquis, veto quisquam faxit oletum.
 Pinge duos angues: pueri, sacer est locus: extra

ceps pulchra. Non impedio quidquam: bene est. Omnia, omnia, inquam, eritis valde admirabilia. Istud placet: illic, ais, prohibeo, ne ulkus faciat sterens. Appinge binos serpentes. O juvenes, sancta est terra hæc: foras lotium mittite.

~~~~~

Ms. R. versu Ms. Gal.—111 omnes, et enim bene Ms. R. omn. etenim bene C. omnes, res omnes Ms. Gal. vidi hic vidi Ms. R.

NOTÆ

111 *Omnes, omnes*] Volo deinceps omnia, omnia, inquam, cum aliis admirari, ut tu facis, et jubes me tecum facere, o monitor.

Bene miræ eritis res] Ridicula verus clausula ridiculum adulatoribus consentiendi consilium egregie exprimit. Juxta illud Horatii præceptum Sat. 10. lib. 1. 'Et sermone opus est modo tristi, sæpe jocoso: Defendente vicem modo Rhetoris, atque Poëtæ, Interdum urbani parentis viribus, atque Extennantis eas consulto.'

112 *Hoc juvat*] Placet tibi meum hoc propositum, o monitor, bene est.

Hic, inquis, &c.] Hæc vel tua vel Neronis carmina satirica libertate violari prohibes; ab his abstinendum inquis, ut a sacro loco conspurcando: ergo ut sanctitatis eorum admonear, ne ea carpere mihi forte contingat, appone notas aliquas, quemadmodum in locis sacris appingi solent dracones et serpentes, sive ut Genios sacros ac Deos Tutelares exhibeant, sive ut terribilis illa species arceat profanos.

113 *Pinge duos angues*] Quod antiqui sub specie draconum et serpentum coluerint Deos et locorum Genios constat ex Herodoto l. viii. ubi de angue Arcis Athenarum custode, Deoque Tutelari verba facit. Item lib. ii. ait circa Thebas sacros esse serpentes, qui mortui in Jovis æde

sepeliantur. Nota etiam est historia de serpente Epidaurio devecto Romam, et exstructa æde culto illic pro Æsculapio, de quo lege Tit. Liv. lib. x. Florum, lib. xi. Pausaniam in Corinthiacis: et alios. Virgilius autem Æneid. v. 82. postquam ex Anchisæ tumulo anguem exiisse retulit, subjungit de Ænea, 'Incertus Geniumne loci famulumne parentis Esse pnter.' Propertius Eleg. iv. 8. 'Lanuvium annosi vetus est tutela Draconis.' Hinc ergo est quod sacris locis Draconum figuræ appingerentur, ut auctor est Turnebus xiii. 12. et xiv. 4. ubi et locum hunc Persil affert. Cur denique sub specie serpentum atque draconum, locorum Genios, ac Deos, Heroasque colerent, pingerentque, Macrobi. Saturn. i. 20. rationem videtur attingere, cum ait, ideo Saluti et Æsculapii simulacris appingi draconum figuras, quia præstant ut humana corpora, velut infirmitatis pelle deposita, ad pristinum revirescant vigorem, sicut revirescunt dracones per annos singulos, pelle senectutis exuta. Unde concludere licet; serpentes, eo quod veluti quotannis juvenescunt, immortalitatem bene significare, Deos et Heroas optime designare, ac propterea locis sacris appingi. Plutarchus aliam affert causam, sed meo judicio valde futilem, in Vita Cleomenis ad finem, ubi narrat fixi in cruce Cleo-

Meiite: discedo. Secuit Lucilius Urbem,
Te, Lupe, te, Muci; et genuinum fregit in illis. 115

Abeo. At Lucilius proscidit civitatem; te, o Lupe; et te, o Muti; et in istis

NOTE

menis corpus anguem fuisse circumplexum, hincque Divinitatis opinionem Regi accessisse, et Heroëm habitum Cleomenem Deorumque filium. Addit porro hujus rei et opinionis causam a sapientibus viris proditam esse, quod sicut e bobus apes, ex equis fuci, ex asinis crabrones generantur, sic ex humanis corporibus serpentes enascantur. Denique concludit: non ergo abs re veteres Heroibus dracones consecrassent. Dracones divino cultu honoratos affirmant porro Ælianus de animal. II. 2. 16. 17. et Plutarch. lib. de Iside et Osiride.

Pueri, sacer est locus] Adde etiam hoc interdictum, quo pueri deterreantur a polluendo sordibus loco; neve illic meiānt: quod grande erat nefas. Horat. in Arte: 'Mixxerit in patrios cineres.' Vide quæ Sueton. de Nerone lotio contaminante Dem simulacrum. Sed et, urinam facere ad statuas Principum, capitale fuisse, docet Ælius Spartianus in Antonino Caracallo; ubi sic refert: 'Damnati sunt eo tempore qui urinam eo loco fecerant, in quo erant imagines Principis,' &c.

Extra meiite] Metaphorice significat: o Poëta Satirici, censuram vestram alio transferre quolibet, modo ab his abtineatis.

114 *Discedo*] Siquidem his parcendum, quæ sunt maxime reprehensione digna, inquit Persius, hinc mihi demigrandum. Abeo itaque; vix enim mihi temperarem (ut initio monui petulantem mihi lenem esse) quin satirica libertate uteror in his perinde ac in ceteris.

Secuit Lucilius] Seipsum redarguit Persius: Eccur vero discedam? Quid verebor facere, quod ante me alii impune fecerunt?

Lucilius] C. Lucilius primus apud Romanos Satiras scripsit. Ac sicut Lucillum Horatius, Horatium Persius, alios omnes Juvenalis imitatus est; sic Lucilius secutus fuerat Ennium et Accium. Horat. Sat. I. 10. 'Nil comis Tragici mutat Lucilius Acci? Non ridet versus Enni gravitate minores?' Cœvum fuisse Scipioni Africano testatur idem Horat. Sat. II. 1. ubi et alibi passim in Sermonibus Lucillum carpit mordicus, quanquam magno aliis in pretio fuisse refertur; nec suam ipsi laudem detrahit Quintil. lib. x. Natus nobili loco ex Arunca Ausoniæ urbe, anno nno antequam veniret Carthago in Romanorum potestatem. Scripsisse dicitur Satirarum libros plusquam triginta: at pervenerunt ad nos fragmenta tantum aliquot. Crinitus.

Urbem] Romam et potentissimos Romanorum acerrime insectatus. Horat. Sat. I. 10. 'Sale multo Urbem defricuit.' Et lib. II. Sat. 1. 'Primores populi arripuit populumque tributim.' Juvenal. Sat. I. 'Ense velut stricto quoties Lucilius ardens infremuit?'

115 *Te, Lupe; te, Muci*] Nomina etiam carpere ausus est inter alios nobiles viros, Pub. Rutilium Lupum Consulem, et Titum Mucium Albutium valde potentem virum, his quidem versibus, quos etiam Cicero affert Lib. I. de Finibus. 'Græcum te, Albuti, quam Romanum atque Sa-

Omne vafer vitium ridenti Flaccus amico
Tangit, et admissus circum præcordia ludit,
Callidus excusso populum suspendere naso.
Men' mutire nefas, nec clam, nec cum scrobe? 'Nusquam.'

rupit dentem intimum. Horatius solers pariter carpit quemlibet errorem apud familiarem deridentem; et exceptus circa cor, colludit, peritus subsannare populum naribus succussis. An mihi non licebit hiscere, ne quidem secreto, nequidem cum

NOTÆ

binum Municipem Ponti, tutamen Centurionum, Præclarorum hominum ac primorum, Signiferumque Maluisti dici: Græce ergo Prætor Athenis Id quod maluisti, te, cum ad me accedis, saluto. *Χαίρε*, inquam, Tite: Lictores, turma omnis, cohorsque, *Χαίρε*: hinc hostis mi Albutius, hinc inimicus.' Et paulo post: 'Tubulus, si Lucius inquam, Si Lupus, aut Carbo aut Neptuni filius.'

Genuinum] Genuini vocantur dentium postremi, iidemque validissimi. Plin. II. 37. Festus, I. VII. vult ita dictos, quod a genis dependeant.

Fregit] Suam omnem dicacitatem consumsit carpendis eorum vitiis.

116 *Ridenti*] Non indignanti, vel etiam libenter audienti, quia callide et festive mordebat Horatius.

Amico] Vel cuicumque suo familiari, vel ipsi Mæcenati, cui nec percipisse fertur. Certe illum videtur perstrinxisse Sat. I. 3. ubi ait: 'Simplicior si quis, qualem me sæpe libenter Obtulerim tibi, Mæcenas, ut forte legentem Aut tacitum impellat quovis sermone, molestus; Communi sensu plane caret, inquit; eheu Quam temere in nosmet legem sancimus iniquam! Nam vitiis nemo sine nascitur: optimus ille est Qui minimis urgetur.' Attamen cum Persius dicat omne vitium tangi ab Horatio, et paulo post, populum excusso naso suspendi: malim interpretari sic: omne cujuscumque vitium Horatius

vafer tangit et solerter coarguit apud amicum ridentem, cum Satiras suas tam festivas ei recitat.

117 *Et admissus circum præcordia, &c.*] Ab amicis bene exceptus pergit eo libentius scribere et recitare Satiras. Hic nonnulli subtiliores sensus rimantur, et Persio attribuant quod nunquam cogitavit: nimirum illi, leviora primum vitia carpit Mæcenatis Horatius, inquit, et cum se placuisse ob solertes jocos et festivam dicacitatem animadvertit, tum plusculum audet, et occultiora interioraque facinora non veretur arguere. Hoc scilicet est ludere circa præcordia? Verum uno ictu jugulat illos Interpretes quod statim dicit Persius, omne vitium reprehendi. Non igitur minora primo, deinde graviora.

Ludit] Nemini parcat, vitiosis sua ostendit vitia et culpatur ille, nec tamen culpando offendit, adeo vafer est et callidus, ut ludendo jocandoque animi vulnera premat et curet.

118 *Excusso populum, &c.*] Explicant quidam, porrecto et hilari, ut minus acerbus videatur etiam cum mordet; sed malim simplicius interpretari; succusso, quod et vox, suspendere, postulat. Certe cum rideamus aliquem, caput excutimus: et cum alicui insultamus acriter, arreptum etiam nasum succutimus. Erit igitur facilis et prona interpretatio, sive referas ad eum qui deridet, sive ad eum qui deridetur.

Hic tamen infodiam. Vidi, vidi ipse, libelle;   120
Aurículas asini Mida rex habet. Hoc ego opertum,
Hoc ridere meum, tam nil, nulla tibi vendo

fovea? Nullatenus licet. Attamen istic veluti scrobem faciam: et insurrabo; o liber, asperi, egomet asperi. Eccui non sunt aures asininae? Ego istud occultum, meum istam derisionem, adeo parvi pretii licet est, non venando tibi ullo carmine de

121 Apud Joannem Saresberiensem. lib. III. scribitur, *Aurículas asini Midas habet*; sed aliter in antiquissima Persii Vita, idque melius: nam priorem ejus vocis Græci Latinique corripiunt. *Casaubon.*

NOTÆ

119 *Men' mutire nefas*] Mihi soli nefas loqui et carpere pravos hominum mores?

Nec clam] Quandoquidem etiam palam id facere licitum aliis, Lucilio, Horatio: annon saltem inter familiares fas mihi erit in vitia et errores styli stringere?

Nec cum scrobe] Alindit ad fabulam de Mida, cui cum asininas esse aures tensor vidisset, nec palam evulgare auderet, prurienti linguæ ut satisfaceret aliquatenus, terram effodit, et scrobi factæ insurravit id quod viderat. Lege Ovid. *Metamorph.* lib. XI. cap. 4. et 5.

Nequaquam] Nequaquam licet, attamen monitor.

120 *Hic tamen infodiam*] Mihi vero temperare non possum, inquit Persius; quoquo modo sedandus est styli pruritus. Ergo, ut Midæ tensor effossæ terræ, sic ego libello huic meo loquar, inscribam, et animi sensa committam: non temere quidem protradam in lucem quod scripsero, sed scribam saltem, et scriptum velut infodiam et celabo apud me et apud paucos amicos, ut aliquando etiam posterius legant.

Vidi, vidi ipse] Erumpit indignatio mea: jam dico id quod vidi non ferendum: o libelle, ego ipse vidi, nec

Delph. et Var. Clas.

semel vidi fatuum Neronis de carminibus judicium, stultamque nobilium Romanorum vel ignorantiam vel adulationem.

121 *Aurículas asini, &c.*] Dicitur Persius scripsisse: *Aurículas asini Mida rex habet*: correxisse autem Annaeus Cornutus, Persii præceptor: quis non habet? ne se notatum Neroni nimis aperte intellexeret. Casaubonus, Lubinus, et alii. Contra nonnulli pugnant: non minus aperte videri notatum fuisse Neronem afferendo vulgata ab eo scripta, *Torva Mimaloneis*, et, *Berecynthius Attin*: unde contendunt hæc non fuisse ipsius Neronis, ut suo loco diximus. Ceterum sensus est: tam inepte judicat de Carminibus, quam Midas decantu, cui propterea in ludibrium asininas aures affixit Apollo.

Hoc ego opertum] Meam hanc derisionem licet occultam tam parvi, imo nihili a te, o monitor, et ab aliis forte æstimandam, ego tamen tanti facio, ut pluris æstimem quam Homeri Iliadem, vel potius quam Acclii Labeonis Latinam Iliada, quamvis Neroni plurimum probatam. Supra, vs. 4.

122 *Nulla tibi vendo Iliade*] Id est, non commutarem pro Iliade, ut mox dixi.

Pers.

D

Iliade. Audaci, quicumque, afflate Cratino,
 Iratum Eupolidem prægrandi cum sene palles,
 Aspice et hæc, si forte aliquid decoctius audis.

125

Ilio. Quisquis imbutus es Cratino petulanti, quisquis iracundum Eupolidem cum vetulo grandævo legens, pallidus sis, tu ista etiam vide, si fortasse auscultas quid-

*****

124 *Eupolidem* Ms. Gal.—125 *Aspice ad hæc* Ms. Gal.

NOTÆ

123 *Quicumque afflate*] Quæsi-
 rat initio monitor, Quis leget hæc?
 En respondet hic tandem Persius
 quales velit habere lectores Satira-
 rum suarum. Nempe quisquis assue-
 tus erit legendis carminibus Cratini,
 Eupolidis, Aristophanis, qui Græco-
 rum vitia mordicus carpere, is etiam
 libenter leget hæc mea carmina, in-
 quit.

Afflate] Metaphora est vel a flo-
 ribus odoriferis: vel a Pythia, quæ
 velut Numine Apollinis inessata, affla-
 ta, illustrata vaticinabatur.

Audaci Cratino] Proprium est val-
 de hominis illius epithetum, quippe
 qui cum omni libertate Græcos exa-
 gitaret, nec quenquam vitiosum Athe-
 nis latere sinebat, quin statim eum in
 Scenam omni populo deridendum pro-
 duceret, scilicet in veteri Comœdia.

Cratino] *Cratinus* Eupolide et Aris-
 tophane antiquior, natus Athenis di-
 citur, et floruisse paulo ante bellum
 Peloponesiacum: vixisse ad annum
 centesimum ætatis, et fuisse omnium
 Poëtarum maledicentissimus.

124 *Eupolidem*] Is cum versibus
 lacerasset Alcibiadem, in mare ab eo
 præcipitatus est. Tull. Epistola 1.
 Lib. vi. ad Attic. 'Quis non dixit
 Eupolim ab Alcibiade navigante in
 Siciliam, dejectum esse in mare?'

Iratum] Infensum perpetuo Athe-
 niensium vitii.

Prægrandi cum sene] Aristophanes

volgo intelligitur, qui sen ob ætatem,
 seu ob styli gravitatem prægrandis
 vocatur. Certe hunc cum duobus
 prædictis pariter conjungit Horatius
 initio Satir. 4. lib. 1. 'Eupolis, at-
 que Cratinus, Aristophanesque Po-
 ètæ,' &c. Tresque hos veteris Co-
 mœdiæ scribendæ Principes imita-
 tum fuisse Lucilium, ait eo loci:
 Porro non constat fueritne Aristopha-
 nes Atheniensis, an Rhodius, an
 Ægyptius, an aliunde oriendus. Vixit
 tempore Euripidis, et flagrante maxi-
 me bello Peloponesiaco; Cratino
 posterior extitit: Atheniensium no-
 bilissimum quemque acriter insecta-
 tus, mire tamen ab ipsis Atheniensibus
 acceptus laudatusque est. De
 illo Plato ait, Gratias templum ubique
 quærentes, hoc tandem sibi statuisse
 in corde Aristophanis. Scripsisse
 fertur Comœdias plus quinquaginta,
 e quibus supersunt nobis integræ
 duntaxat undecim. De Cratino, Eu-
 polide, et Aristophane, vide Athe-
 næum, lib. 1. et alibi: Eusebium in
 Chronico; et Quintil. lib. x. ubi de
 legendis formando oratori Poëtis sic
 habet: 'Post Homerum, Aristopha-
 nes, Eupolis, Cratinusque præcipui.'

Palles] Vel, usque ad pallorem
 formidas, ob styli acerbitatem: vel,
 quem legendo pallorem contraxisti.

125 *Si forte aliquid*] Vel refer ad
 Persium de se suisque versibus mo-
 deste sentientem et loquentem: vel

Inde vaporata lector mihi ferveat aure;
Non hic, qui in crepidas Graiorum ludere gestit
Sordidus, et lusco qui poscit dicere, Lusce,

piam perfectius. Hinc calefacta auricula erga me inardescat lector: non autem ille qui impurus gaudet irridere calceos Græcorum, et qui cocti optat dicere, o

~~~~~

—126 *Unde vap.* Edit. Steph. et Ms. Gal.—128 *poscit dicere* Ms. R. Scripsimus *poscit*, non *possit*: utrumque est invenire in veteribus: sed illud melius. *Lusce* habent membranæ, non ut alii Codices *luscus*: quod si cui placeat, sensus erit optimus: scilicet, Qui Græcos homines Gregaricis vitii laborantes ridere amat, *luscus* ipse, et illadem vitii obnoxius. *Casaubon.*—128 *Scordalus* B.

NOTÆ

refer ad Lectorem, ut sensus sit: si quidem tu melius quidpiam reperis in meis Satiris, si quid perfectius audis et audire cupis, quam sint ea seu Neronis, seu aliorum carmina, quæ velut cruda, affectata, et inconcinna reprehendi.

Decoctius] Matnriori iudicio, et longiori arte ac studio elaboratum. Metaph. vel a vino, quod ad dulcedinem coquitur; vel a liquoribus, qui reducti bulliendo ad tertiam et quartam partem multo plus habent virium. Sic Virgilius fertur mane solitus condere versus quinquagenos, pluresve, quos vesperi ad denos aut circiter redigebat. Quintil. xi. 4. 'Materiam volo primum,' inquit, 'esse vel abundantiore, vel ultra quam oporteat fusam: multum inde decoquent anni, multum ratio limabit, aliquid vel ipso usu deteretur.'

126 *Inde vaporata*] Ex lectione supradictorum Poëtarum mens lectoris excitata et inflammata ad meas deinde legendas Satiras proclivis et fervida fiat. Virgil. Æneid. xi. 'et templum thure vaporant.'

127 *Non hic*] Ne is mihi lector contingat, qui cum animi vitia in Philoſophis et doctis nulla deprehendat arguenda, externum eorum habi-

tum saltem irridere amat et delectatur.

Crepidat] Gellius, xiii. 20. ait crepidas a Romanis soleas dici, et soleatum incedere, velut turpe crimen obijci solitum. Et Horat. lib. i. Satir. 3. 'sapiens crepidas sibi nunquam, Nec soleas fecit.' Proprie crepida est calceamentum Tuscum ad pedes corrigiis subligatum, quod Philosophorum etiam proprium fuisse, testis idem Gellius.

Qui in crepidas Graiorum ludere gestit] Per eos qui Græcorum crepidas irrident, intelligunt vulgo eos homines, qui Philosophorum studia atque instituta negligunt, et qui Græcorum elegantiam contemnunt: quod confirmare videtur vox sequens, *sordidus*. Malim ego cum quibusdam interpretari de Nerone, quem (ut ait Sueton. in Nerone cap. 52.) mater a Philosophia avertit, monens imperaturo contrariam esse. Tullius autem 2. de Orat. et alibi, satis innuit Romanis odiosos fuisse Philosophos, fortasse vel ob hoc quod opum suadebant contentum, quas avidè sectabantur illi. Vide Sat. v. vs. ultimo.

128 *Sordidus*] Vel per sordes avaritiam Romanorum notat Persius, vel neglectum cultus exterioris, quem

Scse aliquem credens, Italo quod honore supinus
 Fregerit heminas Arett ædilis iniquas; 130
 Nec qui abaco numeros, et secto in pulvere metas,

cocles, seipsum æstimans aliquem; quia Ædilitatem gerens Arettii, superbiens ob Magistratum in Italia, ruperit dimidios sextarios non juxta magnitudinis. Ne etiam legat me, qui astutus novit deridere notas numerales Arithmeticorum su-

~~~~~

pro sordidus.—129 Seque C.—131 Secto pulvere C.

NOTE

nonnulli Romæ affectabant, ut inde præferrent militare robur: quod iterum Persius noster damnat Satir. 117. ubi vocat eos hirtosam gentem Centurionum. Vel, si mavis, intellige plebis ignorantiam, quam hic opponat Philosophorum doctrinæ et eruditioni, quæ imperitis ludibrio habetur.

Et luco qui possit, &c.] Apage etiam cachinnones illos fatnos, qui naturalia vitia exprebrant, quæ tamen nemini probro esse debent. Luscus porro significat eum cui imbecilla est oculorum aries: ponitur et pro coclitis, eo nempe qui altero est oculo captus. Alii legunt, *possit*.

129 *Scse aliquem credens]* Aliquo semet honore dignum æstimans. Legunt alii, *scse aliquid credens*: quod perinde elegans est, et idem sonat.

Italo quod honore] Eo quod functus fuerit aliquo Magistratu infimo, nimirum Ædilatu, in quodam e municipiis Italiæ.

Supinus] Superbia elatus et sui factus immemor ob honorem illum. *Supinus* proprie ita dicitur, qui dorso incumbens cælum aspicit. Unde nonnulli interpretantur, otiose, mollior, et delicate vivens: sed minus aridet.

130 *Fregerit heminas]* Ædiles mensuris præerant, et iniquas frangebant. Tull. 11. de Legibus. Juvenal. Sat. x. 102. Turneb. xxix. 20.

Heminas] *Hemina* est mensuræ genus dimidium sextarii continens. Ponitur hic pro qualibet mensura. Plin. l. XXI. cap. ultimo, heminae mentionem facit.

Arett] *Aretium*, nunc Arezzo, Etruriæ oppidum vasis fictilibus quondam celebre. Martial. Epig. xiv. 98. 'Aretina nimis ne spernas vasa monemus, Lantus erat Tuscis Porsena fictilibus.' Sunt qui legant, *Eretia*, quod oppidum est Sabinorum.

131 *Nec qui abaco]* Nec denique eum volo lectorem, qui doctas artes aspernat, v. g. descriptos in abaco numeros ab Arithmeticis: figuras Mathematicas, et alias liberales eruditæque disciplinas. Vide Cæli Rhodig. vii. 30.

Et secto in pulvere metas] Mathematici pulverem humi spargebant, et in eo pulvere figuras describebant radio. In ea occupatione intentus Archimedes captis Syracusis misere occisus est a Romano milite. Tit. Liv. l. xxv. Plutarchus refert Dionysii Regiam pulverulentam foliæ, ob eorum multitudinem, qui Geometricas in pulvere figuras delineabant.

Metas] Lineas, quæ sunt veluti metæ et fines, quibus componitur quælibet figura, ac terminatur. Exarantur autem illæ figuræ ac lineæ in pulvere, ut si quid rectum non est, facile corrigatur.

Scit risisse vafer, multum gaudere paratus,
Si Cynico barbam petulans nonaria vellat.
His mane edictum, post prandia Callirhoën do.

per tabella exaratas, et lineas Geometrarum descriptas in arena sulcata: ceterum proclivis est ad latandum valde, si quando meretrix lasciva barbam vellat Cynico. Istis matutino tempore decretum, post prandium vero Callirhoën concedo.

NOTÆ

132 *Multum gaudere paratus*] In eo tantum navus est vafer, ut derideat eruditorum serias occupationes: quique gaudet, Philosophos ludibrio haberi.

133 *Cynico*] Pro quibuslibet Philosophis nominat Cynicos Persius. Porro secta illa valde erat odiosa ob mordacitatem, ob quam Cynici dicti sunt illi. Laërtius de Diogene refert, quod interrogatus quare canis appellaretur, respondit: *quia in eos qui dant, blandior sum; in eos qui non dant, oblatro; malos autem mordeo*. Alii ab obscenitate Cynicos volunt nomen habuisse. Vide Laërt. l. vi.

Barbam] Atrox erat injuria et ludibrium barbam vellere alicui tanquam fatuo nimirum et stolido. Hor. Sat. i. 3. sub finem. Porro Philosophi barbam promissam alere affectabant: hincque sapientem barbam vocat Horatius. Vide infra Sat. iv. 1.

Vellat] Ut Lais Diogeni, qui meretricem hanc amavit, ut testatur Athen. l. xiii.

Nonaria] Meretrix juvenibus pernicioiosa, ut quidam volunt, sic dicta a Nonis, quæ inter infaustos dies censebantur: Macrobi. l. i. vel potius,

quæ prostat ab hora nona, et a prandio, cum jam negotiis homines sunt minus occupati.

134 *His*] Talibus hominibus imperitis et ineptis, atque liberalium ac scientiarum incapacibus, mando et indulgeo occupationes dignas se, nempe quæstum et voluptates.

Mane edictum] Forum mane petant, ubi Prætoris edicta excipiant, vacent avaritiæ et fœnori exigendo.

Post prandia] Post forum prandeant: ac deinde per diem reliquum indulgeant voluptati. Ea est plebi imperitiæ accommodata vivendi ratio.

Callirhoën] Vel scortum aliquod famosum: vel scenicos ludos, et fabulam de Callirhoë tunc temporis exhiberi solitam; vel natationem et deambulationem ad fontem istius nominis in Attica. Contendit Marcellius referendum esse ad Neronem, qui popellum edicto vocaret, et cantaturum se Callirhoën promitteret: ut sit Persii sensus: tales ego auditores hinc a meis Satiris ablego ad audienda Neronis inepta carmina: suamque Interpres ille fulcit opinionem ex eo quod Neronem in hac Satira Persius præcipue spectet.

SATIRA II.

AD PLOTIUM MACRINUM

DE BONA MENTE.

ARGUMENTUM.

Hæc satira est epistola gratulatoria ad Macrinum die ejus natali missa, in cujus principio amicum suum nil nisi recta a Diis petere dicit, ideoque ei magno sacrificiorum apparatu non opus esse. 4. Hinc occasionem petit ad reliquorum hominum stultitiam severe notandam, quorum vota plerumque ejusmodi sint, ut clara voce ea nuncupare erubescant. 16. Operæ pretium esse scire, quid tandem de Jove sentiant. Etenim si in Jovis locum nequissimum quemque mortalium substituissent, eique vota sua commisissent, non posse fieri, quin is plenus indignationis Jovem ipse inclamaret. 25. Verum Deos propterea ab hominibus contemni, quod vindictam illorum non continuo experirentur, sacrificiisque propitios reddi posse, existimari. 30. Jam quasdam species hujus stultitiæ profert, inepta vota aviæ aut materteræ. 40. Ostendit deinde, ea sæpe Deos rogari, quæ, quo minus consequi possint homines, eos ipsos in culpa esse. 44. Hoc illustratur exemplo ejus, qui multarum pecudum sacrificiis, Mercurio oblati, greges suos angere velit, eoque ipso autem eos minuat. 51. Pergit porro: ex suis ipsorum ingeniis homines Deos metiri, pretiosasque res, quoniam sibi gratæ et acceptæ sint, etiam Diis placere, arbitrari. 68. Homines quidem in parandis sibi divitiis peccare, tamen utilitatem quandam ex suo errore capere; anrum vero in templis ne minimum quidem usum habere. 70. Colligit tandem, gratissimum munus, quod Diis offerre possimus, animum esse ad omnem virtutem probitatemque compositum, quo Superis oblato faustissima quævis ab illis nos esse impetraturos.

HUNC, Macrine, diem numera meliore lapillo,

O Macrine, recense optimo calculo diem istum, qui faustus addit tibi annos fuga-

NOTÆ

1 *Macrine*] Intelligunt nonnulli quo mentionem facit Plinius per Minutium Macrinum Brixianum, de norificam Epist. 1. 14. Verum doc-

Qui tibi labentes apponit candidus annos.
Funde merum Genio. Non tu prece pascis emaci,

ces. Effunde vinum Genio. Tu voto pactitio non petis res, quas non possis cre-

NOTE

tissimo cuique videtur fuisse potius Plotius quidam Macrinus, quem Persii condiscipulum existimat etiam fuisse Casaubonus. Favet certe vetus Scholiastes, qui sic habet in huncce locum: alloquitur Plotium Macrinum hominem sane eruditum et paterno se affectu diligentem, qui in domo Servilii didicerat, a quo agellum comparaverat, indulto sibi pretio aliquanto.

Hunc diem numera] Inter faustos dies computa diem hunc, qui tibi natalis est, et quo propterea libellum hunc seu Satiram dono tibi mitto. Scilicet mos erat apud veteres natali amicorum die munusculo eos aliquo afficere: et Poëtæ quidem doctique opuscula sua deferebant. Quod hic facit Persius erga Macrinum.

Meliore lapillo] Candido nempe, quo res lætæ notabantur; sicut atro res mœstæ et infelices. Mart. Epig. IX. 53. 'Felix utraque lux, diesque nobis Signandi melioribus lapillis.' Pers. Sat. v. 'Illa prius creta, mox hæc carbone notasti.' Secutus Horatium Sat. II. 3. 'Creta an carbone notandi?' Ceterum mos ille fortunatos dies albis calculis, infelices nigris numerandi, viguisse apud Thraces primum, auctor est Plinius VII. 40. At quod aliqui addunt hinc transisse ad Cretenses, non ita compertum: imo jugulat eos ille ipse, quo uno freti id affirmant, Horatii locus lib. I. ode 36. 'Cressa ne careat pulchra dies nota.' Ubi certe album lapillum e Creta venientem expresse designat: alioquin parum distingueret lætam notam a triati, si Cretenses perinde ac alii candidis faustos dies, infaustos nigris lapillis notare con-

suevissent. Unde etiam patet, quam longe aberrent, qui citato Horatii loco legunt *Thressa*, pro *Cressa*.

2 *Qui tibi labentes, &c.]* Qui ævum quod quotidie elabitur, tibi producit, novum annum tibi dando et auspicando.

Candidus] Bonus, propitius: ut explicui Sat. I.

3 *Funde merum Genio]* Hor. Ep. II. 1. 'Tellurem porco, Sylvanum lacte piabant; Floribus et vino Genium memorem brevis ævi.' Tibull. Eleg. II. 4. de Genio ait: 'Atque satur libo sit, madeatque mero.' Ubi observandum est, ceteris quidem diebus Genio litatum olim fuisse cæsa victima, ut patet ex Horat. Od. III. 17. 'cras Genium mero Curabis et porco bimestri, Cum famulis operum solutis.' Illud autem nunquam fiebat die natali, eo quod nollent vitam adimere eo die quo lucem acceperant: sed litabant vino, floribus, &c. ut citati mox loci innunt: sive quia vinum hilaritatis symbolum et canasa est; sive quia per flores vitæ quidem amenitas simul et brevitatis significabatur, juxta illud Horatii citatum, 'memorem brevis ævi.' Vide Censorinum.

Genio] Id est, in honorem Genii, qui Deus erat, sub cujus tutela nasci quemlibet et vivere antiqui credebant, quem propterea quotannis colebant die natali.

Non tu prece, &c.] O Macrine optime, non perinde ac avari injusta vota Diis nuncupas.

Emaci] Impudenter et impie cum Diis ita paciscendo: siquidem hoc vel illud mihi largimini, hæc et illa dona rependam ego vobis. Plato in

Quæ nisi seductis nequeas committere Divis.

At bona pars procerum tacita libavit acerra.

5

Haud cuivis promptum est, murmurque humilesque sus-
surros

Tollere de templis, et aperto vivere voto.

Mens bona, fama, fides, hæc clare, et ut audiat hospes :

dere Diis nisi semotis. Sed potentium magna pars sacrificabit thuribulo secreto. Cuilibet facile non est ex ædibus sacris amandare et verba secreta, et voces submissas; et vitam agere præcationibus manifestis. Sint animus sanus, bona existimatio,

*****

2 apponet C.—5 Perperam alii libri libabit: non enim sic Latini loquuntur,

NOTÆ

Eutyphrone ait quorundam petentium religionem videri mutuum Deos inter et homines nundinationem. Petronius de illis: 'Statim,' inquit, 'antequam limen Capitolii tangant, alius donum promittit, si propinquum divitem extulerit; alius si thesaurum effoderit,' &c.

4 *Seductis*] Quasi seorsum ductis et clam, quia pudet ejusmodi vota palam facere et coram hominibus, quorum illos non pudet coram Diis. Alii explicant corruptis per munera: sed non placet.

Nequeas] Id est, non andeas, vel non possis sine pudore, et impune.

5 *Acerra*] Vas est in quo thus adolendum ponitur. Tacitam vocat per metonymiam: id est, illi taciti libant acerra. Porro acerram improprie Proceribus tribuit hic Persius: nam divites de lance copiosa libant, ut est in fine hujus Satiræ: pauperes autem acerra, id est, pauca thuris grana, et tribus, ut aiunt, digitis prehensa. Ovid. l. iv. de Ponto Eleg. 8. 'Nec quæ de parva panper Diis libat acerra; Thura minus grandi quam data lance valent.'

6 *Murmurque humilesque susurros*] Interpretantur fere omnes de tacitis votis et precibus: pauci, de immurmuratione qua, dum quisque Deos

rogat quod optat, voce subalta, templum confusis vocibus impleatur turbareturque: quod etiam illi ad ostentationem faciebant: unde Persius mox: *mens bona, &c. hæc clare.* His ego astipulor, ne videatur Persius eadem sæpius inculcare.

7 *Tollere de templis*] Vix queas irreligiosos et impios hos precatores arcere e templis, adeo cupiditas excæcat, ut suum nefas non videant; sic urget, ut abstinere non possint. Sic apud Ovid. Fast. v. Mercator orat Mercurium: 'Da modo lucra mihi... et emtori verba dedisse.' Et apud Horat. Epist. i. 16. improbus sic improbe precatur: 'Labra movet metneus audiri: pulchra Laverna, Da mihi fallere, da justum sanctumque videri; Noctem peccatis, et fraudibus objice nubem.'

Et aperto vivere] Nec ita facile est cuivis, non nisi bona optare, adeo ut non pudeat optata palam proferre; et sic loqui cum hominibus tanquam Dii audiant, et sic cum Diis, quasi audiant homines: quod Philosophiæ præceptum laudat Macrobius Saturnal. i. 7.

8 *Mens bona*] Juvenal. Sat. x. 'Orandum est ut sit meus sana in corpore sano.' Seneca Epist. 94. 'Roga bonam mentem, bonam valetu-

Illa sibi introrsum et sub lingua immurmurat: O si
Ebullit patruus, præclarum funus! et, O si

10

fidelitas, ista aperte postulatur, atque ita ut externus percipiat. At avarus hæc secum, intus, et sub lingua mussitat: utinam prodeat pompa funebris sumptuosa

////////

sed Græci, Casaubon.—9 *murmurat* C.—10 *ebullet* Edit. Steph.—11 *crepidet*

NOTE

dinem animi, deinde corporis.’

Hæc clare] Honesta illa vota aperte nuncupantur, et ut audiri ab hospite non pudor sit: vel, hæc clare petuntur ad ostentandam probitatem: unde et audiri ab aliis affectat ille qui precatur. Vide supra.

Hospes] Ponitur pro quolibet externo: proprie vero dicitur qui tecto excipit peregrinum et externum, pariter et qui excipitur. Tull. pro Deiotaro; ‘Per dextram istam, quam hospes hospiti porrexisti.’ Ovid. Metamorph. 1. ‘Non hospes ab hospite tatus.’

9 *Illa sibi introrsum*] Quædam vero non nisi clam, intra dentes, et intus petere audent, scilicet quæcumque improba sunt et inhonesta. Duplex igitur culpat voti genus: alterum quod introrsum, et seductis Diis, quale est illud apud Horat. loco cit. lib. 1. epist. 16. et apud Ovid. loco etiam mox allato Fast. 5. qualia etiam sunt quæ hic noster Persius affert: alterum est quod fit ad ostentationem, ut dixi, et clare, et aperte; quod et audiri petitur; vocatque Persius marmor et humilem susurram.

10 *Ebullit*] Pro *ebullierit*; sicut *dedit*, pro *dederim*; *vixet*, pro *vixisset*; Æneid. xi. vs. 118. metaph. ab aqua ebulliente, quæ intumescit et effluit. Ita legi affirmat Casaubonus in antiquissimis codicibus. Vide Proverb. cap. 15. vs. 2. vulg. edit. Cic. Tusc. iii. cap. 42. &c. Nonnulli re-

fragantur tamen, et malunt *ebullet*, ab *ebullo*, *as*: ut sit sensus, utinam velut bulla appareat et statim postea evanescat: alludendo ad illud Terentii Varronis, *homo bulla*. Hujus quidem sententiæ auctores priorem velut ineptam suggillant, sed quo jure non video.

Patruus] *Patru* dixit potius quam *avi* optari mortem, forte quia *patru* ut plurimum censura molesti, ut dixi Sat. 1. Et Horat. lib. iii. ode 12. ‘Metuentes patrux verbera lingæ.’

Præclarum funus] Vel funeralibus splendidum, et apparatu et exequiarum pompa magnificum. Virgil. Æneid. xi. vs. 143. ‘Funereas rapere faces, lucet via longo Ordine flammaram, et late discriminat agros.’ Vel, quod hæredi avido expetendum et quæstuosum erit. Quidam per funus intelligunt sepulcrum: ut sensus sit: utinam aperiatur et ruat per se patru mei sepulorum, ut cum violare et rumpere illud non audeam, certe sic adipiscar aurum in eo conditum: nempe veteres secum jubeabant suos thesauros sepeliri. Et Josephus refert e Davidis sepulcro eruta talentorum auri tria millia ab Hircano, qui sic ab obsidente se Antiocho redemerit datis trecentis. Hæc tamen opinio minus aridet. Alii explicant vocem *præclarum*, quasi qui funus optat videre patru, ejus tantum gloriam et honorem intueri videatur, non suam cupiditatem ostendere.

Sub rastro crepet argenti mihi seria, dextro
 Hercule! pupillumve utinam, quem proximus hæres
 Impello, expungam: namque est scabiosus, et acri

*patrui mei! Atque utinam, amico Hercule, vas fictile argento refertum mihi
 resonet sub ligone! O si vel deleam pupillum, quem insequor hæres ego maxime
 propinquus! Enimvero laborat impetigine, et vehementi bile intumescit. Neri*

*****

argenti seria Ms. Gal.—13 nam C. *expungus* Ms. R.—14 *conditur* Ms. Gal.

NOTÆ

11 *Sub rastro*] Ne mirere, quod viro diviti ac nobili rastrum attribuat Persius, cum etiam ab aratro Dictatorem evocatum viderimus, Sat. i. scilicet agricultura magno erat in honore apud Romanos: nec homini probro erat, suum per se agrum colere.

Crepet] Id est, jucundum mihi edat sonitum reperta fodiendo et terram vertendo.

Seria] Vas testaceum oblongum, quod occultatum sit seu hostium seu furum metu; testa porro terræ infossa non putrescit, hinc in seriis et ollis thesauros infodiebant veteres. Inde est Plauti *Anularia*. Et Horat. Sat. II. 6. 'O si urnam argenti fors qua mihi monstret.'

Dextro Hercule] Propitio, favente. Horat. loco mox cit. *amico Hercule*. Hic enim recludendis thesauris præsidere credebatur; sicut Mercurius aperto lucro et negotiationi: uterque porro repentino et inexpectato lucro; unde et Lucrui Dii appellantur. Arnob. lib. IV. Plaut. *Mostell.* 'Is vel Herculi conterere quæstum possiet.' Et Diodor. Sicul. v. 2. refert Herculem ad honorem sibi a Palatinis impensum, dixisse; eos qui sibi postquam ad Deos translatus esset, decimam bonorum dicarent, vitam felicem victuros: quod et evenisse experientia docuerit; et factitatum a Lucullo Romanorum ditissimo aliisque fuerit.

12 *Pupillum*] Puer est sub tutoris potestate constitutus, donec per ætatem sui juris fiat, et suorum ipse bonorum administrationem capessat.

Quem proximus hæres impello] Quem subsequor proxime in ordine hæredum secundorum: vel cui sum pupillariter substitutus.

13 *Impello*] Metaph. ab iis qui sese in turba comprimunt, ut citius progrediantur.

Expungam] Metaph. vel a Jure Civili, in quo is dispungere dicitur qui mutat quidpiam in tabulis testamenti, et expungere, qui delet: vel a re militari. Milites enim expungi dicuntur; quorum, data missione, nomen ex albo deletur, quod punctis inscriptum fuerat. In bello vero (ut ait vetus Interpretes hic) 'cadente qui primus est, succenturiatur alius.' Sensus porro est: utinam illum mors rapiat, cuius hæreditas mihi continget: vel, deleatur e testamento nomen ejus cui secundus hæres succedo.

Namque est scabiosus] Impiis votis excusationem prætendit nequam ille vitæ alienæ insidiator: nempe: contagioso laborans puer morbo cur vivat? Vel, apud se meditatus, qua via impune expungat pupillum, et veneno tollere forte apud se statuens, sperat suum scelus occultum fore, quod ille sit male affecta valetudine; plenus nempe scabie et atra bili, quæ multorum morborum causa est. In quo etiam se tuetur exem

Bile tumet. Nerio jam tertia ducitur uxor !

Hæc sancte ut poscas, Tiberino in gurgite mergis 15

Mane caput bis terque, et noctem flumine purgas.

tres jam habuit conjuges. Atque ut talia rite petas, matutino tempore iterum et tertio caput lacus in flumine Tiberi; et nocturna insomnia aqua fluviali expias.

~~~~~

Jam olim *Ἰστροπαφισίδου* cæpit hic locus : nam membranæ quibus nsi sumus vetustissimis conditur exhibebant; sed antiquior illis Servius in illum versum, 'Exportant tectis, et tristia funera ducunt,' legit *ducitur*. Accipit autem Servius *τὸ ducitur*, pro effertur; quam interpretationem etiam ille grammaticus erat secutus, qui glossæ loco apposuerat *conditur*; unde hæc diversa lectio. *Casaubon.*—16 *gurgite* Ms. Gal.—17 Quidam legunt *nimum est.*—

NOTÆ

plo Nerii, qui tres uxores veneno impune sustulit, et sic locuples factus est.

Et acri bile tumet] Contendunt aliqui mordicus legendum, *atra bile tumet*, contra *Casaubonum*. At quid vetat ipsam melancholiam bilem acrem appellari?

14 *Nerio*] Is fuit insignis fœnerator, lacri adeo perditæ cupidus, ut etiam tres uxores veneno sustulerit, ut earum dote potiretur. Scilicet apud veteres dos adventitia et non data patrio nomine, si repudium non intervenisset, moriente conjuge, marito cedebat: imo et dos quoque profectitia, seu a patre de bonis propriis constituta, si modo pater superstes non foret. *Ulpian. tit. 6. de Dot.* Sensus est: ecce, inquit avarus, mea uxor etiamnum vivit, cum Nerius e tribus uxoribus mortuis tres dotes nactus dives evaserit. *Horat. Sat. II. 3.* 'Scribe decem Nerio.'

Ducitur] Alii legunt, *conditur*, id est, sepelitur.

15 *Hæc sancte ut poscas*] Atque hæc licet impia tibi videris rite petiturus, si modo, ut facis, ritus omnes exteriores et solennes diligentius observes.

Tiberino in gurgite] Tiberis fluvius Romam interfusus, prius *Albula* dictus. *Ovid. Fast. II.* 'Albula quem Ti-

berimmersus Tiberinus in undis Reddidit.'

Mergis] Vota facturi et sacra, vivo se flumine prins abluebant. *Virgil. Æneid. II.* 'Attrectare nefas donec me flumine vivo Abluero.' Præterea observa verbum, *mergis*, proprie hic adhiberi. Nam qui Diis Inferis litabant, aqua se respergebant tantum: qui vero Diis Superis sacra faciebant, mergebant se, et totos abluebant. *Macrob. Saturnal. III. 11.*

16 *Mane*] Solis ortu fiebant sacra Diis Superis ac Cœlitibus: Manibus autem et Diis Inferis, vesperi, et occidente Sole: ut observant veteres Interpretes Apollonii in Argonautis, et Pindari in Isthmiis, ad *Od. IV.*

Bis terque] Solennes hi numeri in Sacris. De binario *Ovid. Fast. IV.* 'Bis caput intonsum fontana spargitur unda: Bis sua faginea tempora fronde tegit.' De ternario vero idem ibid. 'Ter caput irrorat, ter tollit ad æthera palmas.' Et *Virgil. Eclog. VIII.* 'Terna tibi hæc primum triplici diversa colore Licia circumdo, terque hæc altaria circum Effigiem duco, numero Dens impare gaudet.'

Et noctem flumine purgas] Antiqui nocte ipsa sicut et nocturnis insomniis pollui se credebant, ut notat Servius; unde post illa se expiabant frequenti ablutione; quod etiamnum

Heus age, responde: (minimum est, quod scire laboro:)
 De Jove quid sentis? estne ut praeponere cures
 Hunc—'cuinam?' cuinam? vis Staio? an scilicet haeres,
 Quis potior iudex, puerisve quis aptior orbis? 20
 Hoc igitur, quo tu Jovis aurem impellere tentas,
 Dic agetum Staio: proh Jupiter! o bone, clamet,
 Jupiter! at sese non clamet Jupiter ipse?
 Ignovisse putas, quia, cum tonat, ocyus illex
 Sulfure discutitur sacro, quam tuque domusque? 25

Heus dic, responsum da: non est magnum id quod a te discere cupio. Quid existimas de Jove? Estne talis, ut illum praeferre velis alicui? Eccei? Visne praeponere Staio? Nunquid nimirum dubitas, uter melior iudex, vel uter sit magis idoneus pueris orbis? Illud ergo, quo tu conaris Jovis auriculam commovere, heus idipsam loquere apud Staium. Is certe exclamaret statim, O Jupiter! o benigne Jupiter! Atqui an seipae Jupiter non inclamabit? An credis Jovem veniam indulgere, quoniam quando fulminat, illex potius concutitur sancto sulphure,

*****

18 rō ne omisit C.—19 *Hunc Cuiquam?* Edit. Steph. Legimus din sic hunc locum: *Estne ut praeponere cures Hunc cuiquam? cuinam? vis Staio?* quae lectio perspicua est; sed omnes veteres in utroque loco agnoscunt *cuinam*: quare ea scriptura admissa, distinguendum post vocem *Hunc*. Casaubon.—21 *quod pro quo* C.—23 Non displiceat scribi cum Pithæi libris *ad pro at*. In antiquis tamen membranis paulo aliter conceptus est locus: *pro Jupiter, o bone, clamet Jupiter: at sese non clamet Jupiter ipse?* Casaubon.—25 *Sulphure*

NOTÆ

retinent et observant Turcæ. Pro-
 pert. Eleg. iii. 9. 'Ac primum pura
 somnum tibi discute lympa.' Tibull.
 Eleg. iii. 4. 'omina noctis Farre pio
 placant, et saliente sale.'

17 *Heus age, responde*] Instituit hic
 Persius dialogismum, quo impietatis
 convincit illos homines vota improba
 facientes, argumento a minori ad ma-
 jns. Vide infra.

19 *Staio*] *Staius Albius* Oppianicus
 conjugem suam primo, tum fratrem
 fratrisque uxorem gravidam veneno
 sustulit, aliisque sceleribus bene mul-
 tis sese contaminavit. Unde ponitur
 hic pro homine corruptissimo. Vide
 Cic. pro Cluentio.

21 *Hoc igitur, &c.*] O impie, non
 audes apud hominem perditissimum
 id loqui, et ea vota nuncupare, quæ

apud Jovem confidenter loqueris:
 Jovem igitur pejorem existimas et
 corruptiorem homine quolibet impro-
 bissimo: quod nisi sentires, tam ac-
 clerata vota Jovi facere sane erubes-
 ceres.

Jovis aurem impellere] Jovem ad
 libitum flectere et exorare.

23 *At sese non clamet, &c.*] An Ju-
 piter non seipse ad vindictam exel-
 tabit? Non indignatus fulmen arri-
 piet?

24 *Ignovisse putas, &c.*] Hæc sim-
 pliciter et narrative, non interroga-
 tive, legenda vult Casaubonus, ut vulgi
 errorem referat Persius, quem mox
 confutat dicendo, *An quia, &c.*

25 *Sulfure*] Id est, fulmine, quod
 sulphureum odorem exhalat. Plin.
 xxv. 16.

An quia non fibris ovium Ergennaque jubente
 Triste jaces lucis evitandumque bidental,
 Idcirco stolidam præbet tibi vellere barbam
 Jupiter? aut quidnam est, qua tu mercede Deorum
 Emeris auriculas? pulmone et lactibus unctis?

30

quam tu, et edes tum? Et quoniam non prostratus es in sylvis, martum et non tangendum bidental, expiandum extis ovicularum, et Ergenna præcipiente, an ideo Jupiter fatuam barbam porrigit tibi vellendam? An vero est aliquid, quo tu pretio mercatus sis aures Deorum? An pulmone, et pinguibus intestinis? Aliunde

NOTÆ

26 *An quia non fibris, &c.*] An quod non es fulmine ictus, necdum jaces in sylvis, non contingendus sine piculo, expectans sepulturam ibidem ex mandato Ergennæ haruspiciis, qui bidentibus cæsis locum expiabit; an propterea quod lucusque tibi pepercit Jupiter, idcirco putas non metuendam amplius ejus vindictam, imo licere tibi impune Jovi deinceps illudere?

Fibris] Extis. Sat. 1.

Ergennaque jubente] *Ergennas* Etruscus haruspex, fulminum procurator et expiator; cujus ex præcepto omnia fiebant. Vide Juvenal. Sat. XIII. vs. 62. Annot.

27 *Evitandumque bidental*] *Bidental*, locus est fulmine ictus. Nomen a bidentibus ovibus, de quibus vide Gell. XVI. 6. Cum enim fulmen ceciderat, aderant illico fulgurum procuratores, locum claustris sepiebant, araque exstructa, et cæsis oviculis consecrabant: unde calcare illum nefas. Porro *bidental* ponitur pro homine fulgurito, sicut carcer apud Lucilium pro homine carcere digno. Observandum ex lege Numæ, non licere justa persolvere homini fulminato; ibidemque sepeliri cautum fuisse non crematum; nec fas fuisse eum in genua tollere, et efferre: unde bene Persius post Horatium in

Arte, dixit; *triste et jaces*. Aliquando etiam intra septum, super terram relinquebantur qui fulminati erant; amiciebanturque veste candida, velut a Jove honorati, ut mortui illi non putrescentes spectaculo forent. Festus, Servius, Artemidorus II. 8. Vide et Plin. II. 64. Plutarch. in Quæst. Convival. IV. 2.

28 *Stolidam præbet, &c.*] Velut fatno et stolido. Nam barbam vellicare alicui grave ludibrium. Sat. 1. Et Hor. Sat. 1. 3. 'Vellant tibi barbam Lascivi pueri.'

Vellere barbam] Allusio ad factum Dionysii Syracusani qui Epidauri barbam Æsculapio auream ademit, ludibrium addens, non docere patrem esse imberbem, nempe Apollinem, filium vero scilicet Æsculapium, barbatum esse.

29 *Aut quidnam est, &c.*] Id est: aut verum est quod dico, aut aliquid est quo tu addictos tibi Deos spondes.

30 *Emeris auriculas*] Pronas et faciles ad arbitrium, mercede pacta, et velut ex convento tibi addixeris.

Pulmone] Metonymia pro quibuslibet partibus intestinis lautioribus.

Lactibus] *Lactes* dicuntur partes intestinum graciliores, quasi lacte candidiores et molliores.

Unctis] Id est, lautis et pinguibus. Horat. 'Ut canis a corio non exter-

Ecce avia, aut metuens divum matertera, cunis
 Exemit puerum, frontemque atque uda labella
 Infami digito et lustralibus ante salivis
 Expiat, urentes oculos inhibere perita.
 Tunc manibus quatit, et spem macram supplice voto 35
 Nunc Licini in campos, nunc Crassi mittit in aedes.

en avia vel matris soror Deos timens, infantem tollit ex incunabulis, ejusque frontem et labia humida antea lustrat turpi digito, et salivis expiantibus, docta prohibere oculos fascinantes; deinde manibus eum motitat, et humili precatione spem exiguum inducit modo in agros Licinii, modo in domum Crassi. Modo orat ut Rex et Re-

Ms. R. Fulmine Ms. Gal.—31 *haud metuens* Ms. Gal.—36 *Nunc Licini* edit.

NOTE

rebitur uncto.’

31 *Ecce avia, &c.*] Vota avarorum hactenus carpsit: jam superstitiosas mulierum preces reprehendit, quas solebant illæ pro infantibus concipere die lustrico et nominali, nempe octavo ab ortu, pro puellis; nono, pro pueris: solitasque adhiberi cæremonias perstringit hic Persius. Vide Cæll. Rhodig. xxii. 12.

Matertera] Dicitur quasi *mater altera*. Nempe munus lustrandi puerum pertinebat ad anus religiosas e cognatione præcipuas, quæ hujus rei causa conveniebant.

33 *Infami digito*] Id est, medio, qui infamia dicebatur, eo quod ille contractis aliis extensus speciem quandam pudendam repræsentet. Unde probrosum erat, alicui ostendere medium digitum, reliqua manu contracta, porrectum; hoc enim modo notabantur cinædi et molles. Petron. Dio Chrysost. orat. xxxiii. Martial. l. ii. Epig. 28. Juvenal. Sat. x. Alex. ab Alexandro l. iv. cap. ultimo. Porro eo potissimum digito utebantur piatrices illæ mulieres, quia quælibet obscæna contra fascinum valere credebant. Aliam nec improbabilem afferunt rationem nonnulli, quod dicta manus figura designet et exhibeat

Priapum fascinationum averruncum.

Lustralibus salivis] In expiationibus adhibitam ab Antiquis salivam testantur Petron. et Plutarch. Hanc autem salutarem esse ait Plin. xxviii. 4. Observa interim eosdem prope ritus a veteribus usurpatos in die lustrico et nominali, qui adhibentur in Baptismo Christianorum.

34 *Urentes oculos*] Id est, enecantes, mortem afferentes. Vide Plin. vii. 2. Item fascinantes; nam fascinum maxime pueris timebant; et ad illud inhibendum salivam etiam valere arbitrabantur.

35 *Quatit*] Puerum lustratum motitat et veluti præsentibus Diis offert: deinde post expiationem preces pro eo et vota concipit.

Spem macram] Id est, infantem, de quo tenuis adhuc spes esse potest. Virgil. ‘Nec spes jam restat Iuli.’

36 *Licini*] De quo Licinio sermo fit non plane constat. Vetus ipse Persii Interpres dabitur sitne idem vir Licinius Crassus inter Romanos locupletissimus, et inde Dives cognominatus; an Licinius tonsor et libertus Augusti, qui valde opulentus erat. Alii contendunt intelligendum potius C. Licinium Stolonem, qui, ut habet Livius l. vii. num. 16. ob possessa cum filio

Hunc optent generum rex et regina ! puellæ
Hunc rapiant ! quicquid calcaverit hic, rosa fiat !

Ast ego nutrici non mando vota : negato,

Jupiter, hæc illi, quamvis te albata rogarit.

40

Poscis opem nervis corpusque fidele senectæ.

Esto, age : sed grandes patinæ tucetaque crassa

Annuere his Superos vetuere, Jovemque morantur.

Rem struere exoptas cæso bove, Mercuriumque

Arcessis fibra : Da fortunare penates !

45

gina in generum asciscant ; ut illum Virgines auferant ; ut quodcumque ille pede tricerit, in roseam vertatur. Ego vero nutrici non committo preces ; sed tu, o Jupiter, ista huic denega, etiamsi te oraverit induta veste alba. Quod si petis robur nervis, et corpus validum in senectute, fiat, bene est. At ampli catini, et pinguis farcimina prohibent Deas, et Jovem retardant ista concedere. Tu vero cupis opes accumulare, bove mactato, et extis provocas Mercurium, dicens, largire domum

Steph.—39 *mando hæc vota* Ms. Gal.—40 *hoc illi...rogebit* Ms. Gal.—41 *poscit opem* Ms. R. et C.—42 *pingues patinæ* Ms. Gal. et C.—47 *flammas* Ms. Gal. et

NOTE

agri jugera mille, contra legem a se latam, sua lege damnatus est. Ceterum nec hi nec illi opinionis aut suspitionis suæ ullam proferunt validam rationem.

Crassi] Sunt qui legant, *Crassi*. Sed, *Crassi*, fere omnes retinent; intelliguntque de M. Crasso, quem crebris domorum emtionibus et venditionibus locupletatum fuisse testatur Plutarchus in ejus vita. Porro Licinius et Crassus ponuntur hic pro quibuslibet opulentis hominibus.

Mittit] Optat et precatur infanti magnas olim opes, agros, domos, &c. et optando velut in earum possessionem immittit. Virgil. *Æneid.* xi. vs. 47. 'Mitteret in magnum imperium.' Observa etiam Prætores mittere proprie in possessionem rei alicujus.

39 *Nutrici non mando*] Id est, nolim nutricem id sibi muneris assumere, ut pro puero vota concipiat. Nam parentes et nutrices optant alumnis potius quæ videntur bona, quam quæ

sunt revera, v. g. formam, opes, &c. Senec. *Epist.* l.x. Etiamnum optas quod tibi optavit nutrix. Et *Epist.* xxxii. omnium tibi eorum contemptum opto; quorum copiam parentes optaverunt.

40 *Albata*] Albis vestibus induti erant qui sacrificabant, eo quod ille candor vestis animi significet innocentiam. Tull. de *Legibus*.

41 *Poscis opem nervis*] Jam alia quædam aliorum absurda vota condemnat Persius.

Nervis] In quibus maxime consistit robur corporis.

42 *Sed grandes patinæ*] Sumptuosa tua convivium, escæ nimis idipsum destruunt quod tam enixe petis.

Tuceta] Tucetus genus est farciminis e suillis carnibus minutim concisus: alii dicunt quamlibet escam delicatam hoc nomine appellari.

44 *Mercurium arcessis*] Tanquam lucti Deum. Vide *Plant. Amphitr.* in Prologo.

Da pecus, et gregibus foetum! quo, pessime, pacto,
 Tot tibi cum in flammis junicum omenta liquecant?
 Et tamen hic extis et opimo vincere ferto
 Intendit: jam crescit ager, jam crescit ovile;
 Jam dabitur, jam jam: donec deceptus et exspes 50
 Nequicquam fundo suspirat nummus in imo.
 Si tibi crateras argenti incusaque pingui
 Auro dona feram, sudes, et pectore lævo
 Excutiat guttas lætari prætrepidum cor.

fortunatam, concede greges, et fecunditatem pecori. Sed, o improbissime, quomodo hæc fiant, dum tot intestina juvencarum liquefiunt a te in igne? Atque ille nihilominus sperat victor esse per intestina, et pingue libum. Nunc ager incrementum capit, nunc ovium greges augetur: modo, ait ille, protinus concedetur quod opto; usque dum nummus defraudatus, et sine spe ingemiscat frustra in infimo arceæ fundo. Si offeram tibi paleras argenteas, et munera ex auro solido fabricata, tu statim sadorem emittas, et stillas effundas e thorace sinistro: præcordia tua palpitantia

C.—48 Recte *ferto*, non *farto*, quod in depravatis codicibus inventum male tumentur. Casaubon.—50 *Demersus* B.—52 *Crateras* scribunt Latini, et formant *cratera*, *crateræ*. Casaubon.—53 *incusaque* Ms. R. et C.—53 *Sudas* Ms. R. *lævi* B. pro *lævo*.—54 *Excutias* edit. Steph. *excuties...per trepidum* Ms. R. *lætari* recte membranæ; melius quam *lætetur*: quid natiatius hoc genere locutionis historicæ per infinitivum? quam poëta hic elegantissime usurpavit.

NOTÆ

46 *Quo, pessime, pacto*] Qua ratione vis gregem tuum crescere, quem frequentibus sacrificiis temere et perpetram multiplicatis omnino is imminutum et disperditum.

47 *Flammis*] Quibus cremantur victimæ.

Omenta] Intestina sunt molliora, inquit Celsus: Plinius autem xi. 37. ait esse membranas tenues, quæ ventrem interiorem integunt.

Liquecant] Ob adipem et pinguedinem intestinis adhærentem, quæ multa adhibebatur a Sacrificantibus, ut ea liquecente ignis accenderetur, et carnes citius consumerentur.

48 *Et tamen hic*] Avarus ille et impius precator.

Vincere] Deos muneribus expugnare, et quidlibet consequi ab illis.

Ferto] *Farto* sæpe legitur. Libum

erat e farre, vino, melle, &c. dictum a farciendo, quod e multis erat confectum rebus. Legendum esse contendunt *ferto*, sen ob rationem mox allatam, seu quod ad sacra sæpe ferretur.

49 *Jam crescit ager*] Inquit avarus, semetipsum spe vana deludens.

51 *Suspirat*] Spirat quasi et unius restat nondum stulte consumptus, ut ceteri.

52 *Incusa*] In incude fabricata, vel celata. Quidam interpretantur infecta, infabricata, ut sit massa anni nondum cusi.

53 *Pectore lævo*] Sinistra pectoris parte, in qua situm est cor. Quidam interpretantur, maligno, perverso: sed minus placet.

54 *Excutiat guttas*] Sudoris stillas, ob vehementem cordis commotionem

Hinc illud subiit, auro sacras quod ovato 55
 Perducis facies : nam, fratres inter ænos,
 Somnia pituita qui purgatissima mittunt,
 Præcipui sumto ; sitque illis aurea barba.

Aurum vasa Numæ Saturniaque impulit æra,
 Vestalesque urnas et Tuscum fictile mutat. 60
 O curvæ in terras animæ, et coelestium inanes !
 Quid juvat hoc, templis nostros immittere mores,

curvare incipiant : inde hoc venit, quod incrustas sanctos Deorum vultus auro triumphato. Etenim inter germanos arte fusas, hi preferendi sunt qui immittunt insomnia pituita maxime defæcata : et his datur barba ex auro. Aurum expulit vascula Numæ, necnon æneas Saturni crateras, atque immutat capedines Vestæ, ac testas Etruria. O montes prena in terram, et vacuæ rerum caeli ! Quid prædest illud, inducere mores nostros ædibus sacris, et judicare quædam esse grata Nu-

Casaubon.—55 *sacras auro* Ms. R. et Ms. Gal.—58 *sitque illis edit.* Steph.—

NOTE

et lætitiâ : eritque hæc expolitio prioris sententiæ, *audes*. Sunt qui de lacrymis intelligant : sed reclamant hæc verba *pectore lævo*.

55 *Hinc illud subiit*] Ex eo quod ita gaudes dato tibi auro et argento, hinc animum tuum subit opinio, et putas iis pariter Deos gaudere : proindeque eorum statuas auro exornas, ut eos demerearis.

Ovato] Ex hostibus reportato et ex eorum spoliis. Ovatio minor triumphus, dictus ab ove quæ tunc mactabatur, sicut bos in majori triumpho. Nec enim placet deducere ab ovo, ut volunt nonnulli eo quod quæ inaurantur prius ovi albo illinuntur.

56 *Nam fratres inter, &c.*] Ironia est.

Fratres inter ænos] Hi sunt quinquaginta filii Ægypti, quorum statuas in porticu Apollinis Palatini erectæ. Harum enim quædam oracula et responsa per somnum postulantibus reddere credebantur. Ita vetus Interpretes, Casaub. &c. Adversus nonnullas, qui intelligunt alii quidem Cæsto-

Delph. et Var. Clas.

Pers.

rem et Pollucem, alii vero quoslibet Deos, qui fratres dicantur, quia sunt omnes filii unius matris Cybeles, quorum pleræque ex ære erant statuas.

57 *Pituita purgatissima*] Ea enim vera putantur insomnia, quæ non proveniunt ex humoribus.

58 *Sitque illis aurea barba*] Superstitiosi veteres e supradictis statuis eas inaurabant, a quibus immisum sibi verum aliquod somnium credebant ; et quos maxime Deos colebant, iis barbam auream dabant, ut dictum est de Æsculapio supra ad ea verba, 'Vellere barbam.' Vide et Sueton. in Caligula, c. 52.

59 *Vasa Numæ*] Testacea, simplicia, qualia adhibuit Numa Pompilius religiosorum rituum apud Romanos auctor. Cic. Parad. i. Plin. xxxv. 13. et xxxiii. 11.

Saturnia] Qualia erant in usu temporibus vel in æde Saturni. Ovid. Fast. i.

60 *Vestalesque urnas*] Quales adhibebant Vestales in sacris Vestæ.

Tuscum fictile] Tusci religioni ad-

E

Et bona Dis ex hac scelerata ducere pulpa?

Hæc sibi corrupto casiam dissolvit olivo;

Et Calabrum coxit vitiato murice vellus.

65

Hæc baccam conchæ rasisse, et stringere venas

Ferventis massæ crudo de pulvere jussit.

Peccat et hæc, peccat: vitio tamen utitur: at vos

Dicite, pontifices, in sacro quid facit aurum?

Nempe hoc quod Veneri donatæ a virgine puppæ.

70

minibus, ex ista nostra carne delicata sceleris plena? Illa diluit sibi casiam oleo vitiato, et decoxit lanas Calabriae conchylio corrupto. Illa imperavit avellere unionem e concha; et constare venas caleſcentis metalli e pulvere non cocto. Scelerata est illa quidem, etiam scelerata est: nihilominus suum illi scelus utile est. Sed vos, o Antistites, loquimini; quid prodest aurum in sacro? Scilicet illud quod prosunt imaguncula puellares a puella Veneri oblata. Ecce non donamus Diis illud po-

59 *expulit* Ms. Gal.—63 *dicere* C.—69 *In sancto* edd. pl. et C. *in templo* Ms. Gal. *in sancto* membranæ omnes: apud Lampridium in Alexandro *in sanctis*: alii codices *in sacro*, quod postremum sequor potius: nam *sacrum* est res Deo sacra, unde est apud Plautum ‘Sacro manus admoliri;’ et ita apud

NOTE

modum fuerunt dediti, suosque ritus ac cæremonias aliis populis accommodarunt. Hi fictilibus vasis in sacris suis utebantur.

63 *Et bona Diis ex hac, &c.*] Et credere Diis ea probari et bona videri, quæ nobis et nostræ libidini jucunda sunt.

Pulpa] *Pulpa* et pulpamentum cibus delicatus, seu caro optima et sine ossibus. Metaphorice sumitur pro molli affectu erga luxum et delicias.

64 *Hæc*] *Pulpa* nempe et mollities.

Corrupto casiam, &c.] Invenit unguenta, in quibus casia simul et oleum solvitur, dum miscentur: pereunt nimirum, ut tertium quid conficiant.

65 *Calabrum vellus*] Tarentinam lanam, quæ est optima. Calabria regio Italiæ, hodie, *Terra d’Otranto*.

Coxit] Infecit, tinxit: Id est, lana peregrinos colores ementiri didicit per nostrum luxum. Quod quidem primi omnium invenerunt Lydi, ut habet Plin. vii. 56.

Murice] *Pisich* est marinus, e cujus humore color purpureus conficitur.

66 *Baccam*] *Baccæ* proprie sunt fructus lauri: propter similitudinem autem ita vocantur uniones et margaritæ. Hor. Epod. viii. ‘Nec sit marita Quæ rotundioribus onusta baccis ambulet.’

Rasisse] Lima avellisse unionem conchæ tenaciter adhærentem; vel etiam callo purgare docuit.

Et stringere venas, &c.] Id est, colligere pulverem et ramenta auri et argenti e venis terræ, et e fodinis: e quibus cum eruta sunt metalla igne purgantur, et pulvis conflatur in massam, excoquendo in fornace: unde vocat Persius crudum, cum extrahitur et colligitur e venis et meatibus subterraneis.

68 *Peccat et hæc, peccat, &c.*] *Nos* tra hæc pulpa et libido est vitiosa quidem et peccat: attamen utilitatis aliquid capit e suo vitio et peccato. At quid emolumenti redundat in Deos ex auro quod infertur in eorum templa?

70 *Nempe hoc*] Ironia est.

Donatæ a virgine puppæ] Ephebi

Quin damus id Superis, de magna quod dare lance
 Non possit magni Messalæ lippa propago,
 Compositum jus fasque animo, sanctosque recessus
 Mentis, et incoctum generoso pectus honesto.
 Hæc cedo ut admoveam templis, et farre litabo.

75

tius, quod proles Messala habens oculos vitiatos nequeat donare e patina capaci: legem humanam ac divinam bene ordinatam in mente: et penetralia animi pura, et cor exercitatum in virtute animosa: da illa, ut inferam sacris ædibus, et mola salsa Deos placabo.

~~~~~

Tallinn. Casaubon.—70 C. omisit *τὸ α.*—73 *animi* C.—75 *moveam* C.

NOTÆ

bullas Diis Penatibus, puellæ Veneri puppas consecrabant, ut faustum haberent matrimonium. Vide Alex. ab Alex. v. 18. Sensus autem Persii est: sicut virgines nupturæ puppas seu infantum simulacra offerunt Veneri, ut veros infantes obtineant: ita vos, o avari, tantulum auri offertis Jovi, Mercurio, alliæ Diis, ut plurimum nanciscamini, et divites fiat. Sacrificatis igitur non ex religione, sed ex affectu avaritiæ, adeoque implii et improbi estis.

71 *Magna de lance*] Id est, ex ingentibus divitiis. Allusio est ad veterum morem, apud quos ex acerra pauperes, e lance divites libabant, ut initio hujus Satiræ diximus ad verbum, *acerra*.

72 *Messalæ*] Ponitur pro quovis opulento et divite. Valerius Corvinus Messala a Messana urbe Siciliæ, ab eo expugnata, mutata una litera, dictus; auctor et caput fuit illustri Messalinorum familiæ. Vide Macrob. l. 1. Saturnal. c. 6. sub finem.

Propago] Intelligit Cottam Messalinum, qui crapulæ deditus et gulæ, et a majoribus degener, in senectute

adeo lippus fuit, ut palpebræ ejus in exteriorem partem conversæ essent.

73 *Jus fasque*] *Jus* est id quod sanctum est et licet lege humana; *fas*, quod divina.

Animo] Legit Casaubonus, *animi*.

74 *Incoctum*] Pridem assuetum, omnino imbutum.

Generoso honesto] Virtute quasi naturali et ingenta.

75 *Farre*] Levioere etiam munusculum placabo Deos, modo integritatem morum habeam et innocentiam, quam pluris illi faciunt, quam aurum et munera. De farris usu in sacris vide Plin. xviii. 3. Item quæ notavi ad Juvenal. Sat. ix. vs. 122. ad vocem, *farre*.

Litabo] *Litare*, non est simpliciter sacrificare; sed sacrificio, quod petitur, obtinere. Quocirca soli prohi viri *litare* dicuntur proprie; sacrificare, quilibet, etiam improbi. Tit. Liv. xxxviii. 20. 'Postero die, sacrificio facto, cum primis hostiis litasset.' Plautus in Persa: 'Tam Jupiter faciat ut semper sacrificem, nec unquam litem.'

SATIRA III.

ARGUMENTUM.

MOLLEM ac desidiosam juventutem Romanam, opibus et nobilitate fretam, acriter Persius sub persona philosophi Stoici perstringit. Sententiarum ordo hic est. Dormiunt juvenes delicatuli in multam diem. 4.; excitati somno morosi surgunt, accingunt se labori, desidiaeque crimen vanis excusationibus effugere tentant. 14. Hanc rationem puerilem magna cum indignatione exprobrat magister adultis, monstratque, eos sibi metipsis verba dare non magistro, sibi que nocere summa mollitie depravatos. 22. Formandi fingendique ad virtutis praecepta animi nunc maxime tempus instare. 24.; divitias ac nobilitatem ad bene beateque vivendum minime sufficere. 29. Quarum rerum externarum splendorem oculos quidem posse perstringere imperitorum, sapientis non item. 30. Miserrimam esse conditionem eorum, qui relicta virtute scirent, quid perdidissent. 34. Id quod magis illustratur brevi digressionem in virtutis praestantiam et conscientiae stimulos, quibus illius desertores ceu Furiarum tædis exagitantur. 43. Communem quidem puerorum morem, quam aversi a rectis studiis esse soleant, quibusque rebus ludicris maxime teneantur, exemplo ex sua ipsius pueritia ducto demonstrat. 51. Sed illos, cum jam ex ephebis excesserint, atque id ætatis sint, ut rectum a pravo dignoscere queant, nihilominus tamen mira quadam negligentia in deligendo sibi certo aliquo vitæ genere esse, ideoque sine omni futuri cura. 62. In tempore si adhibeatur medicina, magnum ejus usum esse; perditis autem semel moribus sapientiae praecepta raro mederi. 76. Doctrinarum quidem magistri a stupidis derideri, tetricamque ipsorum ac morosam philosophiam, ut vulgo perhibeant, non curari 87.; exemplo tamen ab ægroto sumto demonstrat, quam periculosum sit, medici consilia neglexisse, sæpissimeque mortem hujus neglectus poenam esse. 106. Ut corporis morbi nonnunquam lateant, eoque vehementius vim suam subito exerere soleant: sic etiam animi commotiones, occasione oblata, solere se ostendere. 111. Magnam igitur curam nobis adhibendam esse, ut, etiamsi vim alicujus morbi non sentiamus, omnem tamen diligentiam in nobismetipsis tutandis futurisque morbis cum corporis tum animi occurrendo ponamus.

NEMPE hoc assidue? jam clarum mane fenestras
 Intrat, et angustas extendit lumine rimas.
 Stertimus, indomitum quod despumare Falernum
 Sufficiat, quinta dum linea tangitur umbra.

Scilicet ista continuo? Jam splendidum lumen matutinum ingreditur fenestras, et luce augeat arctas rimulas. Indulgemus somno, qui valeat consequere vinum coctum difficile, quando Solis umbra attingit quintam lineam. Ecce quidnam facis? Stella

1 *Nempe hæc* Ms. Gal.—9 *Finder* Casaub. Edit. Omnes membranz nostræ

NOTÆ

1 *Nempe hoc, &c.*] Quotidie scilicet hæc eadem ages et in clarum diem stertes? inquit præceptor ad discipulos, Philosophus, inquam, ad juvenes sibi commissos, et suam in disciplinam traditos.

Mene] Est clarns dies, teste Macrobio, quem lege Saturnal. l. 3. et Gell. III. 2.

2 *Extendit*] Latiores rimas apparere faciunt radii solares intromissi.

3 *Sertimus*] Subtimidam increpationem in prima persona hic observant nonnulli, et condiscipulum potius quam magistrum indicari volunt; sed quid obest magistrum ita discipulos increpare et quidem acriter?

Indomitum Falernum] Athen. l. 1. Campanum illud vinum difficulter concoqui affirmat.

Despumare] Metaph. a musto, vel etiam re fere qualibet, quæ non coquitur, nisi actis spumis.

4 *Quinta dum linea tangitur umbra*] Hypallage. Id est, dum in solari horologio umbra tangit quintam lineam, adeoque notat horam quintam. Duo hic explicanda: alterum, quomodo intelligatur hora illa quinta: alterum est, solaris horologii antiquitas. Quod ad primum attinet, observandum quoties apud Auctores seu Græcos seu Latinos horarum fit mentio, semper accipiendas horas diei naturalis, sicut

hic apud Persium. Distinguunt nempe diem, alium civilem, alium naturalem. Hic ab Ortus Solis ad Occasum extenditur; ille, noctem simul et diem continet, et in horas viginti quatuor distribuitur. Porro diem civilem alii aliter definiunt; Persæ et Babylonii, inter duos Solis exortus: Ægyptii, Athenienses, et nunc Itali, Occasu Solis: Etrusci et Umbri, meridiis: alii mediis noctibus, ut Romani olim, et nos hodie, alique, facimus. At dies naturalis (de quo hic est mentio), qui modo brevior, modo longior pro ratione temporum et climatum, dividitur in horas seu partes duodecim inter se æquales, longiores quidem æstate, cum longior est dies, hyeme vero breviores. Hujus hora prima est Solis ortus, sexta meridiem, duodecima Solis occasus. Itaque Romæ, ubi dies longior solstitialis est horarum ferme quindecim, hora illa quinta circa solstitium æstivum recideret ad nostram decimam cum tribus quadrantibus; et circa Caniculam, de qua hic Persius, esset hora ipsa undecima, aut non multo secus. Vide Plin. II. 76. et 77. et l. VII. cap. ultimo. Macrobi. Sat. l. 3. Cæli Rhodigin. XII. 9. Alex. ab Alex. IV. 20. Quod spectat ad horologia solaria, illorumque antiquitatem, si Plinio fides, primus eorum inventor fuit

En quid agis? siccas insana Canicula messes

5

Jam dudum coquit, et patula pecus omne sub ulmo est;

Unus ait comitum. 'Verumne? itane? ocyus adsit

Huc aliquis! nemon?' Turgescit vitrea bilis:

Finditur: Arcadiæ pecuaria rudere credas.

canicularis sanitati noxia jam pridem adurit aridas segetes: et grex omnis sub ulmo umbrosa jacet; inquit unus e sociis. Hoccine verum est? An sic se res habet? Quamprimum isthuc veniat quispiam: nullumne veniet? Bilis pellucida intumescit in me: ita rumpor vociferando: ut putes rudere pecora Arcadica. Mex codex,

habent *findor*: quare ita distingue: *Turgescit vitrea bilis: Findor: ut Arcadiæ, &c.* Pro *credas*, membranæ dicas. Ausonius, 'asinos quoque rudere dicas.'

NOTÆ

Anaximenes Milesius. Hoc tamen Anaximandro Anaximenis magistro tribunt Diogenes Laërtius l. ii. Vitruvius, et alii. Romæ vero illorum usus esse cæpit bello Punico primo, ut habet Plinius loco citato. Antiquiora tamen illa constat ex sacris Codicibus l. iv. Regum, c. 20. ubi de horologio Achaz, et de Sole per decem lineas retrogrediente. Quamvis enim in textu Hebraico vox, nulla significans lineas aut horologium ibi reperiatur, sed tantum gradus; et Achaz non habuerit horologium lineis et gnomone perfectum, ut nos hodie habemus; at gradus ei fuisse arte dispositos, et horas diei per umbram Solis indicantes, colligere est ex D. Hieronymo Commentar. in Isaiam ita scribente: 'Datur signum ut Sol decem gradibus revertatur, quos nos juxta Symmachum in lineas et horologium vertimus, qui gradus intellexit in lineis, ut manifestiorem sensum legentibus faceret: sive ita exstructi erant gradus arte mechanica, ut per singulos umbra descendens horarum spatia terminaret.'

5 *Canicula*] Constellatio, quæ dum Sol in Leone est, oritur. Vide Plin. ii. 40. Unde ab Horatio, *Vesani stella Leonis*: a Persio vero, *insana* dicitur, quia morbos procreat bene mul-

tos, ob æstum et vehementiam: item canes in rabiem agit. Hinc Horat. Sat. i. 6. vocat, 'Rabiosi tempora signi.'

6 *Patula pecus omne sub ulmo est*] Dum meridianus æstus defervescat, greges in umbram deducuntur. Virg. Ecl. ii. 'Nunc etiam pecudes umbras et frigora captant.'

7 *Unus ait comitum*] Hæc plerique referunt ad priorem sententiam. Sed non abs re contendit Casaubonus finendam ante hæc verba præceptoris increpationem: ut verba hæc, *unus ait comitum*, Persii sint narrantis: et quæ sequuntur, sint expergiscientium discipulorum.

Ocyus adsit] Adsit protinus famulus, et vestes afferat, ut surgam quamprimum.

8 *Vitrea bilis*] Quasi vitro similis, quæ in vultu iracundo appareat. Hor. Sat. i. 3. 'Splendidam bilem' dixit. Alii interpretantur, inflata, intumescens, ut vitrum.

9 *Finditur*] Laxat habenas iracundiæ petulans adolescens, et quia ad laborem et studium non sponte trahitur, iram in famulos exonerat. Quidam legunt, *Findor: ut Arcadiæ, &c.*

Arcadiæ] Regio est Peloponesi multos et magnos alens asinos.

Jam liber, et bicolor positis membrana capillis, 10
 Inque manus chartæ nodosaque venit arundo.
 Tunc queritur, crassus calamo quod pendeat humor ;
 Nigra quod infusa vanescat sepia lymphæ ;
 Dilutas queritur geminet quod fistula guttas.
 O miser, inque dies ultra miser ! huccine rerum 15

et pergamenum duplici colore, pilis depositis, et papyrus, et calamus nodos habens manibus inseruntur. Tum conqueritur quod spissus liquor hæreat in penna: deinde, quod ater sepia humor vanus fiat, aqua instillata: postea conqueritur quod calamus duplicet stillas liquidas. O infelix! et in dies futurus magis infelix, an

Casaubon. Findor, ut Archadia C.—10 positus bicolor Ms. R. et Ms. Gal.—12 Nunc queritur Ms. R. querimur C.—13 Nigra sed C.—14 querimur Edit.

NOTÆ

10 *Liber*] Proprie est arborum cortex, in quo scribi solebat ante inventum chartæ usum. Vide infra.

Bicolor] Quia membrana crocea erat ea parte qua pilos habet, altera vero qua adhæret visceri, candidior: 'bicolor, quod pars crocea, pars glutinata apud antiquos erat,' ait vetus Interpres. Variis etiam coloribus inficiebantur membranæ, inquiunt alii. Sed cavendum ne confundant operculum libri cum membrana in qua scribebatur, ut monet Casaubonus.

Positis membrana capillis] Non desunt qui interpretentur de capillis adolescentis istius pexis et comitis: sed refragantur plurimi lique doctissimi, et intelligunt de pilis membranæ abrasis pumice, atque adeo depositis et dentis. Certe textus ipse sensum hunc adjuvat.

11 *Chartæ*] Repertus chartæ usus sub Alexandro, teste Varrone. Antea scribebant in foliis arborum et in corticibus: deinde in chartis quæ fiebant e foliis papyri arboris in Ægypto crescentis. Demum sub Eumene Rege inventæ sunt Pergami membranæ, quæ inde Pergamenæ dictæ sunt.

Arundo] Veteres arundine pingebant.

Persius variatis nominibus, *arundinem, calamum, fistulam*, vocat.

12 *Pendeat*] Non fluat atramentum e calamo, et quasi pendulum hæreat ob nimiam crassitiem.

13 *Nigra quod, &c.*] Modo querebatur quod atramentum nimis spissum esset, jam dicit dilutius esse, et scripturam non apparere, aut suum potius non habere colorem.

Sepia] Metonymia, pro, sepia piscis humore atro, qui atramento similis: quem etiam pro atramento fuisse apud Afros, ait vetus Interpres. De sepia natura et industria, vide Plin. ix. 29. et xxxii. 10. in fine.

14 *Dilutas queritur*] Addit et propter affusam aquam adeo liquidum factum esse atramentum, ut papyrus maculet, uberius effluens quam par sit.

15 *O miser*] Qui tot et tam vanas pigræ excusationes prætendit, quam miser est!

Huccine rerum venimus] Adeone vile est sapientiæ studium, ut tam lente et oscitanter captetur? Porro observat Casaubonus juvenes quos hic redarguit magister ille, non fuisse ea ætate, ut ista puerilia causeantur, sed alias solitos afferre igna-

Venimus? At cur non potius, teneroque palumbo
Et similis regum pueris, pappare minutum
Poscis, et iratus mammæ lallare recusas?

‘An tali studeam calamo?’ Cui verba? quid istas
Succinis ambages? tibi luditur: effluvis amens.

20

eo rerum devenimus? Sed quare non magis par molli columbæ pullo, et filiis Regum, petis teneram escam attritam, et excandescens contra nutricem, repellis cantilenam lalla? Studione incumbam cum ejusmodi penna? Cuiam verba das? Quorum has tergiversationes succinamas? Pro te alea facitur. Dilaberis stulte; contemptui eris.

~~~~~

Steph. et C.—16 *palumbo* Ms. R. aut *cur ... palumbo* Ms. Gal.—19 *En tali* Ms. R.—20 *effluvis amens*: sic legendum, non *et fluvis*. Casaubon.—22 Fortasse scri-

NOTE

vix excusationes haud multo nugis illis graviore: unde per similitudinem ironicam a magistro exaglitentur:

16 *At cur non potius*] Increpatio acris et sarcastica. Cum res serias, quale est Philosophiæ studium, tam pigre capessas, quin potius ad alia omnino incumbis? Illud desere, et mollitiei te totum da; et cum nolis laborare ut vir, nugare ut puer; immo ad ipsam redi infantiam, in qua nec labores ad mandendos cibos, sed præmansos et attritos capias.

Teneroque palumbo] Cui mater semicottum e suo ventriculo cibum extractum in os inserit, ut facilius molliusque alatur.

17 *Regum pueris*] Qui deliciis et imperio innutriti omnia ad libidinem suam fieri volunt, nec grave quicquam suscipiunt aut molestum. Ita apud veteres notari solebant corruptis homines moribus, inquit Casaubonus, *est similis Regum pueris*, puta alicujus Sardanapali.

Pappare] Infinitivus pro nomine substantivo, ut Sat. i. ‘Nostrum illud vivere triste.’ Sensus est: quin petis cibos jam præmansos et comminutos, quos facilius, et sine ullo labore deglutias? Cibum puerulorum *papas*, et potum *bnas* antiqui appel-

labant: unde *pappare*, est ejusmodi cibos captare. Plant. in Epidico: ‘Novo liberto opus est quod pappet. Dabitur, præbebo cibum.’

18 *Iratus mamma*] Pater tata, nutrix et mater *mamma* pueris olim vocabatur, teste Catone. Non ergo intelligendum est de ubere nutricia, quasi hac sugere ille puer recuset, sed potius nolit dormire ad solitam cantilenam, *lalla*, a nutrice vel matre sæpius repetitam: quod delicatuli pueri morositatem redarguit.

Lallare] Est repetere sæpius vocem *lalla*, quod solenne est nutricibus, ut cantianculis latis somnum puerulo concilient.

Lallare recusas] Respuis nutricia blandimenta, et pertinaci vagitu contra illam irascens, somnum admittere recusas.

19 *An tali studeam calamo*] Pertinax adolescens cum agnoscere culpam deberet moresque corrigere; inanes potius suæ ignaviæ excusationes quæritat.

Cui verba] Reponit magister: itane speras nobis imponere?

20 *Tibi luditur*] Tua res agitur: quod tempus teris, tibi non mihi perit.

Effluvis amens] Te ipse perdis, te ipsum jugulas.

Contemnere. Sonat vitium percussa, maligne
Respondet viridi non cocta fidelia limo.
Udum et molle lutum es, nunc nunc properandus, et acri
Fingendus sine fine rota. Sed rure paterno
Est tibi far modicum, purum et sine labe salinum, 25
(Quid metuas?) cultrixque foci secunda patella.
Hoc satis? an deceat pulmonem rumpere ventis,

Vas fictile digito pulsatum sono ostendit defectum, et excoctum argilla non recenti reddit tinnitum fractum. Tu es velut limus humidus et tractabilis, jamjam fingendus, et absque intermissione formandus rota vehementi. At ex agro patris habes frumentum tenue, et vas salis mundum sine defectu. Quidnam timeas? Habes etiam patinam tutam camini excultricem. Illudne sufficit? An decorum est pulmonem

bendum respondens; sonus integræ et vitio carentis testæ est ædvs kal repds, ut dicitur in Græcorum commentariis de re rustica vi. 3. at rupta testa sonat maligne, hoc est parvum sonum; sic 'lux maligna' apud Virgilium. *Casubon.* Tautologia quodammodo tollitur, si cum Casaubono legis respondens: verum ipso maligne respondens frigus aliquod inducitur loco, qui forsitan sanus non est: cujus tamen medicina non absque codd. Mss. tentanda videtur. *Kantigius.*—23 *lutum est* Ms. R.—25 *et purum* Ms. Gal.—26 Planior lectio

NOTE

21 *Contemnere*] Quoniam nihil afficit homines magis quam contemptus; hunc etiam juveni moroso objicit et minatur prædens magister.

Sonat vitium] Urget per similitudinem. Sicut tinnitu raucio et absurdo cognoscitur vas defectus, cum digito percutitur: sic tu cum a me ad meliora incitaris, et quasi tangeris, exhibes animi vitium et pravam affectionem.

Maligne respondet] Contrarium est, *Solidum crepat*, quod videbimus Sat. v.

23 *Udum et molle lutum es*] Instat magister: attamen hac ætate qua es, potes emendari dum tener es, et in melius formari ac fingi; si modo gerere mihi morem volueris, et subire disciplinam licet ea tibi prima fronte acris et aspera videatur.

Nunc nunc] Id est, modo et sine mora, dum adhuc juvenis es, ac velut cera seu testa mollis, cujuscumque formæ capax.

24 *Rota*] Figulinum est instrumen-

tum ab Anacharsi, teste Plinio, inventum, quo circumacto fictilia vasa finguntur.

Sed rure paterno] Prolepsis. At, inquit, quid opus me laboribus ac vigiliis fatigare, cum possim beatam ac tranquillam vitam agere, contentus partis etsi mediocribus divitiis?

25 *Far modicum*] Sufficiens fortuna, licet modica.

Purum] Seu mundum et nitidum, seu quæsitum sine dolo.

Salinum] Pro qualibet suppellectili.

26 *Cultrixque foci*] In foco Lares colebantur.

Secura patella] *Patella*, vas e quo libationes Diis Laribus ad focum ferebantur; *secura*, quia domesticos Deos religiose colens præsidium ab iis et patrocinium sibi pollicetur.

27 *Hoc satis*] Refellit magister dicta discipuli.

Pulmonem rumpere] Præ superbia et fastu: ob nobilitatem et censum supra modum et inepte inflari.

Stemmata quod Tusco ramum millesime ducis,
 Censoremne tuum vel quod trabeate salutas?
 Ad populum phaleras: ego te intus et in cute novi. 30
 Non pudet ad morem discincti vivere Nattæ?
 Sed stupet hic vitio, et fibris increvit opimum

frangere ventis, quia millesimus trahis lineam successionis ab Etrusco genere; vel quod Censorem inter tuos salutas, vel quia trabea vestitus es? Ad plebem phaleras. Ego te cognosco interius et exterius. Numquid non pudore officeris vitam agere ad instar Nattæ dissoluti? At ille stupidus est defectu naturæ, et in præcor-

~~~~~  
 sit, Quid metuum? sed aliter scripti libri.—29 *Censoremne* Edd. plurim.

#### NOTÆ

28 *Stemmata quod Tusco, &c.*] Eo quod per mille generationes originem ducas ex aliqua vetusta et nobili Etruriæ familia. Porro *stemma* Latine corona est e floribus præsertim. Metaphorice sumitur et pro gentilitiis insignibus, et pro statu et imaginibus Majorum, quæ ornabantur sertis ejusmodi floreis et corollis: item pro arbore, ut aiunt, consanguinitatis, quam ductis lineis additisque rotundis figuris efficiebant antiqui, et *stemma* appellabant. Plin. xxxv. 2. 'Stemmata lineis discurrebant ad imagines pictas.' Vide Juvenal. Sat. viii. initio.

*Ramum ducis*] Lineam nempe successionis. Isidorus, ix. G. Solent Advocati stemmata, sive ramusculos facere in genere, cum gradus cognationum partiuntur.

29 *Censoremne tuum*] In tua cognatione et gente.

*Trabeate*] Nobili veste indutus e purpura. Alex. ab Alex. v. 18. Romulum primum trabea usum fuisse ait; et triplex trabeæ genus luculenter explicat. Vide Juvenal. Sat. viii. 259. ibique Annotat.

*Salutas*] Nimirum in censu: postquam enim Censor Equites Romanos recognoverat, hi autem illum in tribunali sedentem transvehebantur in equo, et trabea, eumque salutabant.

Alii intelligunt salutari imagines Majorum in atrio stantes. Eo quod Neronis tempore Censores nulli erant. Ita pugnatum autem adversus Casanbonum, imprimisque contra Marcilium: at quamvis nulli essent tunc Censores, Princeps ipse Censoris munus hoc exercebat.

30 *Ad populum phaleras*] Hæc verba plane accommodata ad propositum, cum agat contra Equitem Romanum. *Phalera* sunt equestris ornamenta. Sensus est: ne ostentes fortunæ bona, quæ non te nobilitant magis, quam phalera equum. Illa plebem imperitam decipiunt ac detinent, non autem viros sapientes, qui e solis animi bonis hominem æstimant.

*Intus et in cute*] Intimos animi tui recessus, et quæcumque ibi latent vitia perspicio.

31 *Nattæ*] De quo Horat. Sat. i. 6. Quidam legunt, *Naccæ*. Quicquid sit, constat intelligi hominem deliciis et libidine perditum, sive is infima sorte fuerit, sive domi nobilis a virtute paterna desciverit.

32 *Sed stupet hic*] Hic ad stuporem usque jam devenit, nec se peccare advertit: unde miseratione magis quam reprehensione dignus videtur.

*Fibris increvit opimum pingue*] Terullian. lib. de Anima c. 20. 'Opi-

Pingue : caret culpa : nescit, quid perdat ; et, alto  
Demersus, summa non rursus bullit in unda.

Magne pater Divum, sævos punire tyrannos 35  
Haud alia ratione velis, cum dira libido  
Moverit ingenium, ferventi tincta veneno ;  
Virtutem videant, intabescantque relicta.

*diis crassa pinguedo enata est : vacat noxa : ignorat quantum amittat, et profundo obrutus non emergit iterum in supremam aquam. Summe Deorum parens, noli plectere alio modo dominos crudeles, quando sæva cupiditas infecta toxico ardenti impulerit animum illorum : nempe, aspiciant virtutem, et ea deserta, tabe emar-*

*Censoremque* Ms. Gal.—34 *rursum non* Edit. Steph. *rursus non b.* Ms. R.—  
37 *torta* Ms. Gal.—38 *Virtutem ut vid.* Edit. Steph.

## NOTE

mitas,' inquit, 'impedit sapientiam.' Vide et quæ nos Sat. I. 57. ad ea verba, *Pinguis aqualiculus*. Sensus est hic: Sicut adeps non sentit, (teste Galeno et Aristotele) sic nec mens illius: nam obdurnit callum veluti quoddam in animo ejus, nec mirum si demergatur in profundum vitiorum prono impetu, cum jam plane cæcutiat ad bonum: quæ tamen pœna est summæ nequitiae maxima.

33 *Nescit quid perdat*] Virtutis enim palchritudinem jam non videt, et pretium ejus ignorat: sicut et turpitudinem vitiorum et infamiam haud animadvertit.

*Alto demersus*] Vitiorum barathro absorptus.

34 *Non bullit*] Non emergit, non assurgit; nam cum stupens ejus conscientia nullis agat eum stimulis, nequaquam redire potest ad meliorem frugem. Horresce vero, tu adolescens, ad tam deploratum statum; et cave, ne eodem miseriæ devenias, nisi mature frænum injicis petulantiae juvenili.

35 *Magne pater Divum*] Stupori Nattæ acerbos illos opponit cruciatus, quos tolerant ii qui virtutem cognitam habuere, nec tamen secuti

sunt: hos vero tantos esse ait, ut sceleratis gravius optari tormentum nequeat: hæc egregie Casaubonus, additque videri Persium respexisse ad locum Platonis, in Gorgia, ubi ait in animis defunctorum Tyrannorum vibices extare, testes eorum scelerum, e quibus Rhadamanthus eorum scelera dijudicet.

*Sævos punire tyrannos*] Aliorum malis gaudentes, quales fuere Busiris, Diomedes, Phalaris, uterque Dionysius, ipseque Nero, quem hic notari plerique autumant.

36 *Haud alia ratione*] Non aliter punias, quam conscientiae flagellis, et scelus suorum furiis eos tradendo: vide Juvenal. Sat. XIII. D. Augustin. lib. de Magistro, c. 9. 'Persius,' inquit, 'omnibus pœnis quas Tyrannorum vel crudelitas excogitavit, vel cupiditas pendit, hanc unam anteposit, qua cruciantur homines, qui vitia, quæ vitare non possunt, coguntur agnoscere.'

37 *Moverit ingenium*] Impulerit ad aliquod atrox scelus.

*Ferventi tincta veneno*] Cupiditas præceps et vehemens crudelitate et inhumanitate stipata.

38 *Virtutem videant*] Tull. I. II. de



Anne magis Siculi gémuerunt æra iuveni,  
Aut magis auratis pendens laquearibus ensis  
Purpureas subter cervices terruit, *imus*,

40

*cescant. An æs tauri Siculi majores edidit gemitus: et gladius e lacunaribus aurea-  
infectis suspensus plus tremefecit purpura exornatum caput sub se, quam si quis sibi*

\*\*\*\*\*

44 Ita scribendum est: *tangebam*, inquam, non *tingebam*, quod et membranæ

## NOTÆ

Finibus: 'Oculorum in nobis sensus est acerrimus, quibus sapientiam non cernimus. Quam illa ardentes amores excitaret sui, si videretur!' Hunc Tullii locum videtur expressisse Sanctus Augustinus Enarratione in Psalmum 64. ubi sic habet: 'Habes oculos foris, unde videas aurum: intus est oculus, unde videatur pulchritudo justitiæ.—Quædam ergo est pulchritudo justitiæ, quam videmus oculis cordis, et amamus, et exardescimus,' &c. Alii legunt, *Virtutem invideant*, vel, *Virtuti invideant*, scilicet aliorum: parvi certe interest.

*Intabescantque relicta*] Dolore acerbissimo velut aliqua tabe consumantur, quod ultro abjecerint virtutem, rem adeo pretiosam et amabilem. Horat. Od. III. 24. 'Virtutem incolumem odimus, Sublatam ex oculis quærimus invidi.' Hæc ipsa est pœna damni, quam in damnatis Theologi agnoscunt.

39 *Anne magis Siculi*] Ne vero hæc a me gratis dici putet aliquis: omnia certe Tyrannorum inventa ad cruciandos homines, leviora sunt conscientie tormentis assiduoque stimulo, quibus interquiescere nunquam sinuntur. Certe quanto præstat animus corpori, tanto graviora sunt animi vulnera, quam corporis.

*Gémuerunt æra juveni*] Metonymia, pro, ingemuerunt homines inclusi tauro æreo. Perillus Faber Atheniensis Phalaridi Agrigentinarum in Sicilia Tyranno fabricatum a se taurum æneum dedit, in quo, subjecto igne cruciarentur homines, et tauri-

nos mugitus imitarentur. Ipse vero Artifex in eum immissus primus artis suæ periculum fecit. De eo Plin. XXXIV. 8. 'Perillum nemo laudat,' inquit, 'sæviorem Phalaride Tyranno, qui taurum fecit, mugitus hominis pollicitus, igne subdito; et primus eum expertus cruciatum justiore sævitia.'

40 *Auratis pendens laquearibus ensis*] Suspensus e laqueari gladius seta equina, et imminens capiti Damoclis apud Dionysium Siciliæ Tyrannum. Nota historia ex Cic. Tusc. Quæst. v. Macrobian. ad Somn. Scipionis, l. 10. &c.

41 *Purpureas subter cervices*] Mors imminens terruit Damoclem regio ornata amictum, sub ense illo positum.

*Terruit magis, quam, &c.*] Id est, Nec Perillus accenso tauro æneo inclusus miserabilius gemit, nec Damocles imminens sibi mortem animadvertens magis exhorruit, quam torquetur sceleratus intimis animi cruciatibus, cum scelerum stimulis et furiis agitur.

*Imus, imus præcipites*] Egregia Prosopœia Tyranni conscientie flagellis et tormentis adacti: quibus secum ipse in summa desperatione, dicat: actum est de nobis, præcipitatur, perimus, omni salutis ope destituti. Tiberius apud Sueton. c. 67. 'Quid scribam vobis, P. C. ant quomodo scribam, aut quid omnino non scribam hoc tempore? Dii me Deæque pejus perdant, quam quotidie perire sentio, si scio.'

*Imus præcipientes, quam si sibi dicat, et intus  
Palleat infelix, quod proxima nesciat uxor?*

Sæpe oculos, memini, tangebam parvus olivo,  
Grandia si nollem morituri verba Catonis  
Dicere, non sano multum laudanda magistro,

45

*ipsi inclamet, currimus, currimus in præcipitium; atque is intra seipsum miser extimescat id quod ignoret conjux propinqua. Recordor quod ego puer linibam frequenter oculos oleo, quando volebam memoria mandare dicta gravia Catonis morti*

~~~~~

damnant et vetus Interpres, cujus sunt verba, 'Oculi oleo tacti perturbantur ad tempus.' Casaubon. Et tangebam B. tingebam Edit. Steph.—46 Plurim.

NOTÆ

42 *Intus palleat*] Vox una, *palleat*, pro duabus, ut observat Casaubonus. Nec enim pallor intus est: significat igitur, intus timeat, et foris palleat.

43 *Quod proxima nesciat uxor*] Nec flagitium, propter quod expallescit, nec tormentum quo urgetur ac intabescit, audet cum quoquam communicare, unde magis torquetur. Ovid. 'Strangulat inclusus dolor, et cor æstuat intus.' Credunt nonnulli aluisse ad Dionysium Tyrannum, qui nec uxori nec liberis confidebat. Porro ex his mira arte Persius virtutis excellentiam ostendit ex eo quod illa carere, sit miserrimum.

44 *Sæpe oculos, memini, &c.*] Ego puer pueriles olim excusationes quærebam, ut studia literarum laboremque detrectarem, et hoc ætati indulgendum videtur; at tu qui puerilia deposuisti, et sapientiæ præcepta jam delibasti, certe culpaberis si ad ejusmodi nugas et excusationes vanas iterum convolas, ne virtutem et bonas disciplinas amplectaris.

Tangebam olivo] Ad simulandam lippitudinem; nam, ut ait vetus Interpres, 'oculi oleo tacti perturbantur ad tempus.' Quod quidem intelligendum (ut bene monet Casaubonus) de interioris oculi tactu; alias, nedum læderet oculos, immo juvaret, ciliorum superficiem oleo linire. Quo-

circa, ne cum nonnullis legas, *tingebam*.

45 *Grandia si nollem*] Ne memoriter discere cogeret declamationes quasdam pueris tum familiares; v. g. Ethiopæiam, in qua morituri Catonis verba exprimerentur, cum deliberaret apud se, satiusne foret sibi vitam eripere, quam in manus Cæsaris incidere.

Catonis] Uticensis nempe, qui partes Pompeii secutus, hunc debellatum videns, Uticæ in Africa seipse intemit. De hoc Lucanus l. 1. 'Causa Dils victrix placuit, sed victa Catoni.' Is antequam moreretur Platonis de animæ immortalitate Dialogum perlegisse fertur: unde quidam Interpretes eo referunt quod ait Persius, *grandia Catonis verba*, quasi ille de animæ immortalitate multa etiam præclare tum dixerit, quæ recitarentur a pueris: sed prior sententia verior est, et doctioribus magis arridet.

46 *Non sano*] Nec interpretari placet acri, moroso, et molesto: multo minus, ut quidam, valde sano, sed, quasi male sano, qui puero fictæ et affectatæ recitanti applauderet, et puerilem operam magna ambitione laudaret coram parentibus et cognatis, ut eis sic adulando, majorem quæstum et mercedem expiscaretur.

Quæ pater adductis sudans audiret amicis:

Jure: etenim id summum, quid dexter senio ferret,

proximi, valde æstimanda a præceptore severo, quæ parens meus sudorem emittens auscultaret convocatis familiaribus. Nam illud merito præcipuum erat mihi in

Edd. *Discere ab insano*: C. habet *dicere et insano*.—48 *summo* Ms. Gal.

NOTÆ

Forte et Juvenalis ait hic Catonis verba multum laudanda a Magistro, ut puero animos adderet ac stimulos: nam, ut ait Ovid. *Laudataque virtus Crescit; et immensum gloria calcar habet.*

47 *Quæ pater adductis*] Declamabant pueri sexta quaque die, præsentē patre, qui amicos et cognatos in ludum corrogatos adducebat ad audiendum filium. Vide Quintil. II. 7. et X. 5.

Sudans] Præ lætitia, et expectatione sollicita eventus recitationis.

48 *Jure*] Quidam hic separant sensum: alii jungunt vocem hanc cum sequentibus. Utrovis modo legas, perinde est; semper enim puerilem sensum animadvertes, qui nihil sibi tanti æstimandum, immo tam legitimum nihil existimat, quam pueriles nosse ludos ad amussim, ludorumque leges.

Quid dexter senio ferret, Scire erat in toto] Præcipua mihi summaque erat cura, scire quid noceret, quid prodesset in ludo talorum. Libet investigare quis hujus ludi primus auctor. Hic sustine me tantulum, bone lector. Quanquam enim pruriēti ardentique stylo modum ponere ac frænum injicere consuevi, at jam exultanti per amœnum campum lascivientique habenas laxabo paulisper. Ecce vero (quod faustum felixque sit) Dux Burgundiæ natali die toti Galliæ festiva mappam mittit. Ergo aperto stadio libere decurramus. Tu, lector, interim sede in scammate, sis etiam Aristarchus, si lubet: ego sane tam fortunatis anspi-

ciis nihil non tentabo, nihil non moliar, Agonotheta Magno Rege, Delphinoque Serenissimo. Quis, inquam, talorum inventor? Id arrogat atque attribuunt alii aliis, inquit nonnulli; Plato Theuti Ægyptiorum Deo: Palamedi Eustathius atque Philostratus: Lydis Herodotus. Verum enimvero ipsos Auctores adeamus, audiamusque: neque plus satis Interpretibus fides habeatur. Herodotus (cui me astipulari statim profiteor) diserte affirmat, tempore Atyis filii Manis Regis, grassante annouæ penuria, Lydos invenisse omnium quidem ludorum genera, excepto uno, ad discutiendam nempe famem: ita ut altera die toti lusibus occupati, altera vero cibum capientes, vitam utcumque sustentarent annis duodeviginti. Sic ille scribit I. I. n. 26. *Ἐφευρεθῆναι δὴ τότε καὶ τῶν κύβων, καὶ τῶν ἀσπιδίων, καὶ τῆς σφαίρης, καὶ ἄλλων πασῶν παργινῶν τὰ εἶδεα, πλὴν πεσσῶν· τούτων γὰρ τὴν εὐρεσίαν οὐκ οἰκηλοῦνται Λυδοί.* Tunc igitur inventa tesserarum ac talorum et pilæ ceterorumque ludorum omnium genera, præterquam calculorum: horum enim inventionem sibi non vindicant Lydi. Cave autem diligenter, ut sic Latine reddas textum hunc; maxime vero vocem *πεσσῶν* de calculis intelligas, non de talis; ut dormitanti Vallæ contigit, dum elegantem magis quam accuratam interpretationem elaboravit. Quod et sensit Henricus Stephanus, ejusque non hic tantum, sed passim errores emendavit. Vallam fefellit ut et alios complures, quod voces istæ *κύβοι πεσσοί, κύβητα περρελα*, pro-

Scire erat in voto; damnosa canicula quantum

desiderio, callere, quid afferret felix Senio; quantum demeret Canis jacturam creans:

~~~~~

—49 Nimis perspicuus est eorum error, qui post *canicula quantum telaeas* στήλην ponendam censuerunt, et verbum *raderet* cum sequentibus

NOTE

miscue usurpantur. Verum oscitari nefas erat Interpreti, quando tam luculenter distinguit Herodotus, ait-que κύβους a Lydis inventos ludosque omnes, præter πεσσοῦς. Porro ne quis hæreat cuiquam ea de re scrupulus, Hesychius quanquam interdum cum vulgo loquens ea vocabula confundit, et pro quavis alea sumit; at ubi opus est, et res exigit, latum inter ea discrimen his verbis notat: Διαφέρει δὲ πεττεία κυβέας, ἐν ᾗ μὲν γὰρ τοὺς κύβους ἀναβρίσκουσι, ἐν δὲ τῇ πεττείᾳ αὐτὸ μόνον τὰς ψήφους μετακινουσί. Quis jam nescit talos ac tesseras jactari, calculos *promoveri* duntaxat? Adde Eustath. in Odys. i. ita scribentem; Πέσσαι πάντε ἦσαν οἷς ἐχρῶντο, καὶ ἐπὶ πάντε γραμμαῖς τὰς ψήφους ἐτίθουν, ὅν μέση ἰερὰ ἐκαλεῖτο, καὶ διὰ τὰς πάντε ταύτας καὶ πεττεία ἐδόκει κληθῆναι, &c. Et paulo post: τοὺς δὲ πεσσοὺς λέγει ψήφους εἶναι πάντε, αἷς ἐπὶ πάντε ἕκαστος τῶν πεττευόντων ἔχῃ τὰς καθ' ἑαυτὸν. Ergo certum est πεσσοὺς esse calculos non vero talos accurate loquentibus. At, ut dixi, non raro sine discrimine voces eæ adhibitz reperiuntur. Et hinc, ni fallor, ostendo Palamedem non invenisse talos, ut volunt aliqui; sed calculos. Nam etsi Eust. ad Il. B. Παλαμῆδους ἐπινοησαμένου κυβέαν καὶ πεττείαν εἰς παραμύθιον ἔλκειν, promiscue ut vides, scribat: at Philostratus in Heroicis, πεττοὺς εἶδεν, simpliciter ait. Similiter cum Plato in Phædro sub finem ita scribit: Ἦκουσα τολῶν περὶ Ναύκρατιν τῆς Αἰγύπτου γενέσθαι τῶν ἐπὶ παλαιῶν τινὰ θεῶν—αὐτῶ δ'

ὄνομα Θεῶθ. τοῦτον δὲ πρῶτον ἀριθμὸν τε καὶ λογισμὸν εὐρεῖν, καὶ γεωμετρίαν καὶ ἀστρονομίαν, ἔτι δὲ πεττείας καὶ κυβέας καὶ δὴ γράμματα: tum, inquam, contendo aut de calculis rem esse, aut de alea sine discrimine: aut saltem Theut in Ægypto invexisse id quod in Lydia Lydi, vel simile quiddam. Nam et literas et varias illas artes ac disciplinas quæ ab eo inventæ ibi dicuntur, ad alios etiam auctores referri Docti norunt.

49 *Damnosa canicula quantum raderet*] Quantum lucri *Senio*, quantum damni *Canis* faceret. Porro qualiter omnino exercebatur ludus ille talorum, haud constat. Sunt qui tesseries tribuant quod talorum est, et contra: in his tamen consentire omnes videntur: lusitatum olim quatuor talis, tesseries vero tribus: tesseras latera sex habuisse seu punctis seu figuris notata; talos vero quatuor tantum habuisse facies, quarum una exhibebat unitatem, sive unum punctum; opposita vero, *Senionem* sive puncta sex; alia facies ostendebat ternarium; quarta denique huic opposita quaternarium. Constat præterea minimum jactum in talis unitatem fuisse, et vocatum, *Canem*: at contra, summum, *Venerem*, appellatum fuisse: at compertum minime est quid esset *Venus*: nonnulli enim hanc cum *Senione* confundunt; quanquam alii, et fortasse verius, *Venerem* esse affirmant cum tali quatuor diversos omnes exhibent numeros, nempe 1. 3. 4. 6. Rursus pugnant quid vocetur *Senio*. Con-

Raderet; angustæ collō non fallier orcæ;
Neu quis callidior buxum torquere flagello.

50

Haud tibi inexpertum curvos deprendere mores,
Quæque docet sapiens brachatis illita Medis

non decipi faucibus arcæ orcæ: neve aliquis peritior esset circumagere trochum bœutica. Tibi vero non incognitum est discernere morēs corruptos; et scis ea quæ docet eruditum ambulacrum Medis braccas habentibus insignitum; et ea quibus

junxerunt; quo nihil est *ἀνερώτατον*. Cataubon.—53 Ita distinguunt membrana, ut ad sequentia vox *insonnis* pertineat: idque melius. Casaubon.—53 *indetonsa* Edit. Steph. et *det tonsa* Ms. R.—56 *diduxit* scribendum, non *de-*

NOTÆ

tendant enim aliqui numerum esse quaternarium, alii vero senarium. Porro, (quod etiam constare videtur) in *Veneris Canis* proderat, etsi alias damnosus: sicut et *Senio* alioqui faustus nonnunquam infelix erat, quod probant ex loco Suetonii in Augusto, c. 71. 'Talis jactatis ut quisque Canem aut Senionem miserat, in singulos talos singulos denarios conferebat in medium, quos tollebat universos, qui Venerem jecerat.' Sed et corruptum locum hunc nonnemo contendit ex vetustissimis exemplaribus, legendumque: *Ut quisque Canem miserat in singulos talos, singulos denarios conferebat in medium, quos tollebat universos qui Venerem jecerat aut Senionem*. Unde concluderetur *Senionem* semper dici et fuisse jactum felicem, et, ut ait Persius, *dextrum*. Quod etiam de *Cane* addit Persius, *raderet*, aiunt fuisse quoddam aleæ genus, in quo *Canis* quinque puncta de aliis numeris detrahebat. Vide Alexand. ab Alex. III. 21. Cœl. Rhodig. xx. 27. Adrian. Turneb. Advers. v. 6. xxvii. 3. &c. Item quæ Lib. Fromondus curiose pariter et docte scripsit, Comment. in Senecæ Apocolocyntosin Claudii Cæsaris, n. 134.

50 *Angustæ collō non fallier orcæ*] Aliud lusionis puerilis genus; quamquam aliqui de eodem Talorum ludo

intelligant, eo quod e fritillo tali mittebantur. Malim tamen interpretari de Nucibus quæ in vas quoddam angusti colli in terra defixum conjiciebantur. Ovid. de Nuce: 'Vas quoque sæpe cavum spatio distante locatur, In quod missa levi nux cadit una manu.' Nostri temporis pueri in scrobem nuces conjiciunt. Sensus Persii est: studebam ita nuces injicere in orcam, ut non aberrarem ab arcto licet ostio. Vide Erasmus.

Orcæ] Vas in modum turriculæ, quod et pyrgus dicitur. Horat. Sat. II. 7. 'Mitteret in pyrgum talos.'

51 *Buxum*] Trochum e buxo. Tertius est puerorum ludus, quem describit Virgil. Æneid. VII. et vocat 'volubile buxum.'

52 *Haud tibi inexpertum, &c.*] Tu vero imbutus es præceptis moralibus et sapientiæ regulis.

53 *Brachatis*] Per braccas certe peregrinam vestem potius et barbaram Persius videtur voluisse indicare, quam proprium Persis ac Medis indumentum. Nec est quod ita pugnent Interpretes inter se de usu et discrimine togæ *τοῦτοπος* apud Medos, et *ἀνερώτατος*.

Illita Medis porticus] Illa porticus Athenis erat, et *ορέα* dicebatur: unde et Stoici vocati sunt Philosophi, qui in ea docebant. In parietibus illius

Porticus, insomnis quibus et detonsa juventus.
 Invigilat, siliquis et grandi pasta polenta :
 Et tibi, quæ Samios diduxit litera ramos,
 Surgentem dextro monstravit limite callem.
 Stertis adhuc ? laxumque caput compage soluta
 Oscitat hesternum, dissutis undique malis ?

55

student juvenes vigiles, raris capillis, vascantes leguminibus, et pulte crassa. Et litera quæ dividit ramos Samios, ostendit tibi viam arduam dextro calle. Etiamnum dormis ? Et caput solum juncturis laxatis oscitando exhalat hesternam crapulam,

*****

duxit : neque enim Latina oratio est *deducere ramos*, pro *dividere*, et in duas

NOTÆ

depicti erant Persæ et Medi cum Xerxe et Dario Regibus superati a Miltiade, Leonida, Themistocle, in Campis Marathonis, item ad Thermopylas, et ad Fretum Salaminium. Vide Lærtium, Plin. xxxv. 9. Diodor. vi. 9. Herodot. Plutarch. et alios.

Medis] Populi Asiæ fuerunt mari Caspio affines versus Septentrionem ; totius quondam Asiæ Imperio potiti. Nunc ea regio Persiæ pars est.

54 *Detonsa juventus]* Quippe Stoici somnam non alebant. Quod expresse notat Juvenal. Sat. ii. ubi habet : 'Rarus sermo illis, et magna libido tacendi, Atque supercilio brevior coma.' Quare hallucinantur qui legunt, vel *intonso*, vel *indetonso* ; et notari volunt incuriam et negligentiam habitus externi in studiosis, crimines propterea non tondentibus : neque nocet quod legemus mox Sat. iv. de barbato magistro. Nam de Socrate ibi sermo est ; hic de Stoicis : alios autem aliis ritus et mores fuisse constat.

55 *Siliquis et grandi pasta polenta]* Victui modico et philosophico, seu facile parabili assueta. *Siliqua* proprie est operculum seu folliculus leguminis. Quod addit Persius, *grandi*

polenta, virum notat robustum, fortique stomacho valentem, qui multum panis devoret solummodo, nullas autem carnes : quibus etiam vesci nefas esse credebant Pythagorici.

Polenta] Peculiarem Græcis fuisse cibum dicunt nonnulli ; alii negant, et poni aiunt pro quolibet pane secundario, et pro pulte etiam. De *polenta* fuscæ Plinius xviii. 7. item xxii. 25.

56 *Et tibi, quæ Samios]* Pythagoras etiam documenta delibasti.

Samios] Quia inventor illius rei Pythagoras oriundus erat e Samo, Insula maris Egæi, ex adverso urbis Ephesi.

Litera] Nempe Y, per cuius dextrum cornu angustum virtutis arduum iter ; per sinistrum latius, victiorum facilem viam Pythagoras designabat. Vide Lærtium. Virgil. Epigramm. de litera Y. 'Litera Pythagoræ discrimine secta bicorni Humanæ vitæ speciem præferre videtur,' &c. Hujus literæ formam dicitur Palamedes e gruum volatu finxisse. Philostrat. lib. iv.

58 *Stertis adhuc]* Tu scilicet tam bene educatus, ita molliter et segnitervivia, ut etiam nunc dormias ?

Delph. et Var. Class.

Pers.

F

Est aliquid quo tendis, et in quod dirigis arcum ?

60

An passim sequeris corvos testa-que lutoque,
Securus quo pes ferat, atque ex tempore vivis ?

Helleborum frustra, cum jam cutis ægra tumebit,
Poscentes videas : venienti occurrите morbo.

Et quid opus Cratero magnos promittere montes ?

65

Discite, io, miseri, et causas cognoscite rerum !

genis undequaque dissolutis. Estne quiddam ad quod properas, et in quod tendis arcum ? Utrum temere sectaris corvos, et per lapides, et per carnum, non curans quo gressus incidat, et in diem victitas. Cernas quosdam petentes helleborum inutiliter, quando pellis jam male affecta intumesceat. Ite obviam ægritudini imminenti. Et quid necesse est polliceri Cratero ingentes auri acervos ? O infortunati, discite,

~~~~~

partes findere. Casaubon.—65 *Ecquid* Edit. Steph.—66 *Disciteque* o Edit.

NOTÆ

60 *Est aliquid quo tendis*] An aliquem habes tibi propositum finem ? Quod Philosophiæ præcipuum est præceptum, finem nempe nosse, et ad eum omnia dirigere : unde hunc victorum suorum fontem aperit magister discipulo, quod finem sibi nullum proponat.

61 *An passim sequeris corvos*] An temere agis, et vagabundus erras more puerorum ?

Testave lutove] Vel, sequeris discurrendo per testas et lutum, et invia aspera-que loca quælibet ? vel, petis testa et luto et similibus, cum potius essent sagittis petendi, ut inanis non esset labor ?

62 *Atque ex tempore vivis*] Sine ulla cura et sollicitudine futuri, quod proprium est stupidorum, aut etiam brutorum.

63 *Helleborum frustra, &c.*] Pharmacæ noxios humores purgantia. Lege Plin. xxv. 5. Gell. xvii. 15.

Cutis ægra tumebit] Per hydropisim.

64 *Venienti occurrите morbo*] O juvenes, cito incumbite studio sapientiæ et virtuti, quæ animi sanitas est :

mature obastite vitii, quæ animi sunt morbi. Nam sicut frustra ad remedia et ad Medicum eurritur, cum jam morbus invaluit : ita plane, si pravos habitus nasci in vobis, crescere, et confirmari sinatis ; incassum postea ad virtutem redire nitimini, frustra præceptores et magistros morum sollicitabitis, ut ab ingruenti victorum peste vos liberent.

65 *Quid opus*] Cum præcaveri queat morbus, cur eum expectatis, ut tum opem Medicorum imploretis sero, et summa pecuniæ ingenti exoretis, quando ægritudinem aut depellere omnino non liceat, aut non nisi magnis sumptibus.

Cratero] Is fuit insignis Medicus tempore Augusti. Horat. Sat. ii. 3. 'Craterum dixisse putato.'

66 *Discite, io, miseri*] Ita legunt doctissimi. *Miseri* ait, quia secundum Stoicos solus sapiens esse beatus, reliqui omnes miseri sunt. D. Aug. de Civ. Dei ii. 6. affert integrum hunc locum, qui certe continet velut Enchiridion Philosophiæ Moralis. Alii legunt, *disciteque, o miseri, &c.*

Causas cognoscite rerum] Virgilius

Quid sumus, et quidnam victuri gignimur? ordo
Quis datus, aut metæ quam mollis flexus, et unde?

et intelligite rerum origines, quidnam sumus, et ad quam vitam nascimur: quæ ratio vivendi præscripta; vel quam facilis deflexio termini, et aqua: quis finis pecu-

~~~~~

Steph. *discite* o Ms. R.—67 *aut quidnam* Edit. Steph.—68 *metæ qua levis* Ms. R. *qua mollis* Ms. Gal. Sunt Persii Codices, in quibus *qua mollis* scribitur; non *quam*: hæc lectio si vera esset, *flexus metæ* valeret idem, ac finis ultimi adeptio: et *qua* esset qua via, quo genere vitæ ad illum finem possit perveniri: probo vero editam lectionem, quam et in membranæ invenimus. Ca-

NOTÆ

Georgic. II. 'Felix qui potuit rerum cognoscere causas:' scilicet causas physicas quidem, sed inprimis finalem, hoc est, Philosophiam Naturalem et Moralem.

67 *Quid sumus*] Primum et præcipuum Ethicæ præceptum est, *γνῶθι σεαυτόν*. Juvén. Sat. II. 27. Considera igitur quem sis hominis natura, quam fragilis et caduca secundum corpus; at quam nobilis, si animum spectes. Homo divinæ naturæ particula, ex Epicteto, Deum intra se circumferat, &c. Non debet igitur sui oblitus aut arrogancia extolli, aut in sordidas cupiditates defluere.

Quidnam victuri gignimur] Id est, ad quid nascimur, ad quid vivere debemus? Numquid ad voluptates, honores, divitias, quibus meliores sumus? immo, inquit Aristoteles, ad intelligendum, et agendum.

Ordo quis datus] Quæ lex imposita, quod fatum? Est enim tenenda vivendi ratio cælitus præscripta; nemo lædendus, jus suum cuique tribuendum, &c. Item animi bona bonis aliis corporis ac fortunæ, utili et jucundo honestum anteponi debent.

68 *Aut metæ quam mollis flexus*] Similitudo a Circensi cursu, in quo evitanda metæ, currum circa eam flectendo magna arte et molli dextertate: atque Persius tam difficile esse

vitam hanc moderari citra cujusquam offensionem.

Et unde] Plerumque legitur *unde*; a quo videtur intelligi alia similitudo a Naumachia, in qua ad metam navis celeriter et scite convertenda erat. Virgil. *Æneid.* v. 'Hic viridem *Æneas* frondenti ex *Ilíce* metam Constituit signum nautia, pater: unde reverti Scirent, et longos ubi circumflectere cursus.' Ast alii cum veteri Interprete legunt, *unde*: et aliter omnino locum explicant. Primo quidem per mollem flexum intelligunt vitæ breviter, atque, ut ait Seneca *Epist.* 99. celeritatem rapidissimi temporis, et breviter hujus spatii per quod citatissimi decurrimus. Per metam vero, intelligunt mortem. Deinde quod ait, *unde*, interpretantur causas mortis, quæ sæpe facillime contingit. Alii rursus aliter sentiunt de hoc loco, quem satis obscurum ipse Casaubonus fatetur. Cavendum, inquit, *unde*, id est, quo loco et tempore cursus ad sapientiam instituat incipiaturque, ut et commode teneri possit, nec ad metam, id est, ad finem impingatur. Nihil moror eos qui putant alludi ad certum genus certaminis Græcorum, in quo a carceribus ad metam, et ab hac rursus ad carceres subito recurrandum erat.

Quis modus argento? quid fas optare? quid asper
 Utile nummus habet? patriæ carisque propinquis 70
 Quantum elargiri deceat? quem te Deus esse
 Fussit, et humana qua parte locatus es in re?
 Disce: nec invid eas, quod multa fidelia putet
 In locuplete penu, defensis pinguibus Umbris,
 Et piper, et pernæ, Marsi monumenta clientis, 75
 Mænaque quod prima nondum defecerit orca.

nia acquirendæ: quid licet expetere: quidnam rudis nummus continet fructuosum: quantum tribuere conveniat patriæ, et dilectis consanguineis: qualem te Deus esse voluit, et quo gradu positus es in societate hominum. Edisce hæc, nec invidus sis, quia multiplex vas fatet in quorundam penuario abundantia, propugnatis Umbris diritibus: et quod piper et petasones, munera Marsi clientis, sint illic; et quia

sauben.—73 neque invid. Edit. Steph.—79 Archsilas C. Salones Mn. R.—

NOTE

69 *Quis modus argento?* Ut avaritiæ frænum injiciatur.

Quid fas optare? Sat. II. fuse disputatum est de votorum rectitudine.

Quid asper utile, &c. Quomodo prudenter exercenda liberalitas. Nummus porro vocat asperum, seu quia signis impressis talis est, seu quia recenter signatus et nondum usu detritus.

70 *Patriæ carisque propinquis, &c.* Singulis enim singula persolvenda sunt officia ex moderatione rationis.

71 *Quem te Deus esse, &c.* Qua conditione natus, et qua sorte, ut ea sis contentus, ejusque omnia munera impleas.

72 *Qua parte locatus?* Theatrum scilicet est orbis, in quo suam quisque personam agit. Stoici hominem a Deo in hac vita velut militem in statione positum dicebant, a qua discedere injussu Imperatoris nefas erat: quapropter apposite ait, *locatus*.

73 *Disce.* Nempe hæc sapientiæ documenta edisce, et tene diligenter, quibus felicitatem nanciscaris: avaritiam vero aliaque vitia contemne.

Quod multa fidelia putet. Id est, quod tot munera dentur Patrois, Jurisconsultis Romanis, et causarum actoribus, ut præ copia putrescant. *Fidelia* proprie vas vinarium: unde cum Casaubono de lagenis vini dono missis interpretamur.

74 *Defensis pinguibus Umbris.* Quæ præmia sunt et merces actæ feliciter causæ. *Pinguibus*, quia solum erat fertile quod colebant, et ipsi opulenti erant. Umbri vetustissimi Italiae populi. Plin. III. 14. hodie Ducata Spoletano continentur.

75 *Marsi monumenta clientis.* Id est, munera ad Patronum missa a cliente ad excitandam identidem sui memoriam. Porro *Marsi* Apulii populi fuerant. Plin. III. 11. et alibi. In eorum regione et sylvis apri erant complures; hinc pernas ab eis dono mitti Patronis suis, ait Persius.

76 *Mænæ.* Vox Græca est, quæ significatur marianus placus exiguus, qui Latine dicitur halec. Ponitur hic pro quolibet pisce.

Quod prima nondum defecerit. Quod nova munera succedant, antequam

Hic aliquis de gente hircosa centurionum
 Dicat, Quod satis est, sapio mihi: non ego curo
 Esse, quod Arcesilas ærumnosique Solones,
 Obstipo capite, et figentes lumine terram,
 Murmura cum secum et rabiosa silentia rodunt,

80

prior mana non adhuc consumpta sit in vase. Illic quidam de stirpe hirsuta Centurionum respondebit: Sufficit mihi mea sapientia; nec ego laboro esse idem quod fuerunt Arcesilas, et Solones calamitosi cervice incurva, et habentes oculos humi defixos, quando apud se intra dentes versant susurros et taciturnitatem rabidam, et

80 lumina terræ Ms. R.

NOTE

priora defecerint.

Orca] Vas angusto collo, in quo reponi mustum solebat. Sumitur et pro quolibet alio vase, eo maxime, in quo salsamenta et pisces saliti servabantur. Græcis ὄρχη. Quapropter et Latine scriptum olim, *orca*, nonnulli affirmant.

77 *Hic aliquis, &c.*] Prolepsis, qua Persius exprimit egregie pravam opinionem, et frequentes sermones Romanorum quorundam studia sapientiæ aspernantium; quos deinde refutat.

Hircosa] Legunt alii, *hirsuta*, pro, *hirta*, vel *hirsuta*, ut sic designentur robusti viri toto corpore hirsuti et pilosi. At nihilominus indicantur per vocem, *hircosa*; quippe qui multum laborant, et raro vestes deponunt, il velut hircus olent, præsertim sub alis, item barbati sunt: quæ omnia militiam profitentibus sæpe contingunt. Ita graviore Interpretes legunt et explicant.

78 *Quod satis est, sapio, &c.*] Amo Romanorum vivendi morem, huncque peregrinæ sapientiæ præfero.

Non ego curo esse] Nolim ego tantum sapere, et me fatigare in investiganda sapientia, ut Græci: nolim Academiam instaurare, ut Arcesilas; nec civitatem legibus munire et constituere, ut Solon.

79 *Arcesilas*] Crantoris discipulus

fuisse, et Academiam celebrasse dicitur, et contra Zenonem, de omnibus dubitandum affirmasse. Hinc nonnulli Arcesilam hic præ aliis nominari, et tacite vellicari aiunt a Persio, qui Stoicæ erat sectæ addictus. Tull. in Quæst. Acad. 'Philosophiæ evorsor.' Lactantio, III. 5. 'Ignorantiæ magister Arcesilas' vocatur; sane quia nihil omnino sciri affirmabat.

Ærumnosique Solones] Sapientes vocat ærumnosos, quia nonnisi per multos labores acquiritur sapientia. Porro Solon unus erat et septem Græciæ sapientibus, et Atheniensium legislator: de quo fuse Plutarchus, Laërtius, et alii.

80 *Obstipo capite, et figentes lumine terram*] Hæc signa sunt hominis cogitabundi, et profunda quadam meditatione defixi.

Figentes lumine terram] Hypallage, pro, defigentes terræ lumina. Quod facere a Pædagogis jubebantur, ut modestiæ simul et meditationi assuescerent studiosi juvenes.

81 *Rabiosa silentia rodunt*] Fortasse quia rabidi canes non latrant: vel potius quia, ut habet Quintilianus, x. 3. Mi qui attente quidpiam cogitant, sæpe etiam secum obmurmurando cogitationem agitant. Unde si quis de plebe eos tum contempletur, furiosos veluti existimet.

Atque exporrecto trutinantur verba labello,
 Ægroti veteris meditantés somnia, gigni
 De nihilo nihil, in nihilum nil posse reverti.
 Hoc est, quod palles? cur quis non prandeat, hoc est? 85
 His populus ridet: multumque torosa juvenus
 Ingeminat tremulos naso crispante cachinnos.
 Inspice: nescio quid trepidat mihi pectus, et ægris

expendant voces labiis protensis, revolventes insomnia ægri antiqui: v. g. nihil generari ex nihilo; nihil posse redire in nihilum. An illud est quo pallorem contrahis? An illud est, propter quod aliquis non prandeat? Ad hæc plebs in cachinnos soleitur: et juvenes nimis delicati multiplicant risus trementes naribus rugatis. Qui

86 Edd. quæd. hos pro his.—89 exuberat Ms. R.

NOTÆ

82 *Atque exporrecto trutinantur, &c.*] Fit scilicet murmur motitatione labiorum, ut videantur verba singula pensitari.

83 *Ægroti veteris meditantés somnia*] Sic per contemptum vocat placita philosophica. Lactantius ex vetere Poëta sic habet: 'Quid ægrotus nunquam somniavit, quod Philosophorum aliquis non dixerit?'

Gigni de nihilo nihil, &c.] Christiana fide constat Deum Opt. Max. de nihilo omnia creasse: at communis opinio fuit veterum Philosophorum, ex nihilo nihil fieri; et non posse id quod est in nihilum abire. Lucretius lib. 1. 'Nil igitur fieri de nilo posse putandum est, Semine quando opus est rebus,' &c.

85 *Hoc est, quod palles*] Scilicet pallorem contrahis, et te discrucias propter ejusmodi nugas et deliria? Te, inquam, inedia conficis, ut Democriti, Epicuri, Diogenis, de principiis rerum, vanas disceptationes et controversias integres? O insanum! inquit ille Centurio hircosus.

Cur quis non prandeat] Adeoque semel in die cibum capiat. Tull. Quæst. Tuscul. v. 'Mente recte uti

non possumus multo cibo et potione completi.' Hinc studiosi illi veteres sobrietate acuebant ingenium, ut ad meditationes philosophicas aptiores essent. Horat. Sat. 11. 3. 'Postquam est impransi correptus voce magistri.' Vide Alex. ab Alex. v. 21. Cæsar. Rhodig. xxvii. 24.

86 *His ridet populus*] Alii legunt, hos, id est, Philosophos. Alii, hoc: Alii et melius, legunt ex antiquo Codice, et refinent his. Sensus est: his conviciis in Philosophos jactatis ab hircoso Centurione assentitur et arripit populus, suos etiam cachinnos adjungit; gaudetque juvenus militiæ dedita, et scientiarum aspernatrice, sapientes ita ludibrio haberi, unde et ingeminat subsannationem.

Torosa] Torus idem est quod caro musculosa, hinc torosus significat robustum et corpulentum.

88 *Inspice nescio quid, &c.*] Jam Persius risores illos insipientes confutat. Est enim responsio Philosophi ad Centurionem, ex similitudine, cujus protasim ponit quidem Persius, apodosim minime: hanc tu, lector, supple; aut sic habe: ægrotus præcepta Medicorum non observans bre-

Faucibus exsuperat gravis halitus: inspice, sodes,
 Qui dicit medico, jussus requiescere, postquam 90
 Tertia compositas vidit nox currere venas,
 De majore domo modice sitiente lagena,
 Lenia loturo sibi Surrentina rogavit.

ait Medico: Intuere, considera quæso: nescio cur palpitat mihi cor, et aspiratio grave olens e gutture male affecto exit abundanter: is monitus cessare a labore, postquam aspexit venas pacatiores ire per tres noctes, jam balneum ingressuro sibi petit vinum mitia e Surrento de viri potentis adibus, vasculo mediocriter capaci. Age, vir op-

exultat Edit. Steph. Pro *exsuperat* alii libri *exsudat*: plerique veteres *exuberat*: rectissimum est *exsuperat*: nam ructus e ventriculo sursum ascendunt; quod Græci dicunt *ἀναδιδόω* et *ἀνδιδόω*. Casaubon.—90 *medicus* Ms. R. *Jussus*, Græc. *διωραχέω*: male alii libri *vius* medicorum voces *διωράττω* et *συνάττω*; quod verbum a medicis acceptum alio eleganter transfert Marcus

NOTE

vi perit: sic etiam quisquis Philosophos animi Medicos audire non vult, corruptis ac perditis moribus, seipsum perdit.

Inspice] Verba sunt ægroti ad Medicum.

Nescio quid trepidat, &c.] Æger ille velat leviozem ægritudinem narrat, quæ tamen sunt gravioris morbi symptomata: nempe cordis palpitationem, ægram respirationem, et halitum graveolentem.

Ægris faucibus] Non aliter ægræ fauces, quam ob respirandi difficultatem, quicquid nonnulli sentiant.

89 *Exsuperat*] Apud veteres Codices legitur, *exuberat*, sed vetat metri ratio; siquidem in *uber*, longa est prima syllaba. Quidam legunt, *exsudat*; Marcilius vult, *exspirat*. Alii, *exsuperat*, id est, abundanter exit. Hanc lectionem tuetur Casaubonus, eo quod e ventriculo ructus sursum ascendunt.

Gravis halitus] Teter est et male olens eorum halitus, qui stomachi cruditate laborant.

90 *Qui dicit medico*] Ægrotus qui Medicum accersiverat, eique dixerat, Inspice, inspice, inquam, cur male

habeo; accipit mandatum requiescendi, et a cibo temperandi.

Jussus requiescere] Nam ut habet Cornelius Celsus III. 2. inter initia morbi, omnium optima quies et abstinencia.

Postquam tertia compositas, &c.] Jussus fuerat ille æger in tertium diem temperare sibi, metu tertianæ febris: at ubi primum dies tertius illuxit, et pulsus vidit æquabilem esse et moderatum, tum sine ullo metu quartanæ imminenti, intemperantiam priorem repetit, et in gravis periculum vitæ relabitur.

91 *Compositas vidit nox currere venas*] Metonymia: id est, cum jam tertia nocte vidit venas et arterias pulsare æquabiliter, moderate, et convenienter, tum vina statim, cibos, balnea cogitat intempestive, ut prius.

Vidit nox] Noctu plerumque morbi ingravescent, suaque exerant indicia.

92 *De majore domo*] Petit ab aliquo potentiori amico.

Modice sitiente lagena] Vase parvo, nam exquisitum erat, et parce dabatur vinum ejusmodi.

93 *Lenia sibi Surrentina*] Vina ve-

Heus, bone, tu palles. 'Nihil est.' Videas tamen istud,
 Quicquid id est: surgit tacite tibi lutea pellis. 95
 'At tu deterius palles: ne sis mihi tutor:
 Jam pridem hunc sepeli: tu restas.' Perge, tacebo.

time, tu pallidus es. Nihil est, inquit. Attamen considera illud quodcumque illud est: en cutis subcrocea sensim tibi intumescit. Tum ille: Sed tu pejus pallascis: ne mihi sis curator: jam dudum illum terra mandavi: tu vero superstes es. Pro-

NOTE

tera et matura, convalescentibus optima, quippe quæ post annum vigesimum quintum biberentur. Casaubonus ex Plinio Græcisque Medicis.

Surrentina] Surrentini colles salubris vini feraces, prope Surrentum Campaniæ urbem maritimam. Vide Plin. xiv. 6. et xxiii. 1. 'Surrentina,' inquit, 'vina caput nullo modo tentant; et stomachi et intestinorum rheumatismos cohibent.'

Loturo sibi] Duo sunt ægroti illius peccata contra valetudinis rationem: primum, quod balneis utatur: alterum, quod vinum bibat, quasi sanus. Erat mos Antiquis, vesperi exercere se, inde lavare, postea cœnare. Ille intempestive, intemperanter, præpostere omnia. Sueton. in Augusto, c. 82. 'Tantam,' inquit, 'infirmi-tem magna cura tuebatur, inprimis av andi raritate.'

94 *Heus, bone, tu palles*] Inquit Medicus revisens hominem ægrum.

Palles] Pallor morbi index.

Nihil est] Respondet æger, nihil mali se habere, adeoque Medici reprehensionem spernit, et injectum sibi timorem elevat. Qui in gravi morbo dolorem non sentit, in illo spes sanitatis aut exigua aut nulla. Hippocrates.

Videas tamen, &c.] Instat peritus Medicus, scilicet nihil times, cum jam hydropisis indicia habeas omnia: et corpus intumescit, et pellis flaves- cit.

95 *Surgit lutea pellis*] Quod aquam

intercentem designat. Galenus, Ægina, l. iii. Celsus, l. iii. et alii.

96 *At tu deterius palles*] Probra jam vomit in Medicum æger stomachatus. I, cura teipsum, inquit, pejus ægotantem. Ego sanior te sum, et voluptatibus abstinere nolo. *Pallere* autem Medicus videtur ægro, vel quia veterinoso, vel ut arquat morbo laboranti. Apud Nonium Marcellum, 'Varro Eumenidibus; ut arquatis et lutea quæ non sunt, et quæ sunt, lutea videntur: sic insanis sani et furiosi videntur esse insani.'

Ne sis mihi tutor] Jam pupillus non sum, juris mei sum, disciplina tua non egeo. Apage severum et molestam monitorem.

97 *Jam pridem hunc sepeli*] Tutorum olim habui similem tui, durum castigatorem, sed hunc jam pridem mortuum gaudeo. Hæc verba quidam attribuant Medico, quasi dicat, alius ægrotus eo morbo, quo tu laboras, jam periit; vide ne idem tibi contingat. Sed prior sententia præferenda.

Tu restas] Vivis adhuc, et vivis, ut mihi gravia præcipias; et velut alter tutor mihi leges imponas. Atqui te, tuæque præcepta flocci facio.

Perge, tacebo] Nihil amplius præcipio, inquit Medicus, abacedo; bibe, lava, genio indulge. Certe brevi senties, quanti sit me non audivisse, et venienti noluisse morbo occurrere.

Turgidus hic epulis, atque albo ventre, lavatur,
Guttare sulfureas lente exhalante mephites :
Sed tremor inter vina subit, calidumque triental

100

sequere, nilebo. Ille igitur cibus ingurgitatus, et pallente albo balneum subit, faucibus paulatim emittentibus graveolentiam sulfuream. At inter pocula trepidatio eum

Antonius, l. III. Casaubon.—97 hunc sepelii Ms. R.—100 trientem, edit. Steph. sed secuti sumus lectionem Pateani Codicis triental; quam etiam vetera scho-

NOTÆ

98 *Turgidus hic epulis*] Itaque contempto plane Medici consilio, ille cibus se ingurgitat, et satur balnea intrat: sed mox suæ dat pœnas intemperantiæ. Juvenal. Sat. i. 'Pœna tamen præsens, cum tu deponis amictus, Turgidus, et erudum pavonem in balnea portas. Hinc subitæ mortes, atque intestata senectus.'

Albo ventre] Corpore pallido; seu ob hydropisim, seu ob intemperantiam et voluptates. Seneca de brevitate vitæ, 'quam multi continuis voluptatibus pallent!' Hor. lib. II. sat. 2. 'Pinguem vitis albumque.'

Lavatur] Quod ægro periculosum, hydropico vero noxium. Cornel. Cels. III. 21. Plin. I. 8. At is qui etiam satur lavat, quanto majus periculum subit! Artemidorus I. 86. *οὐ μὲν οὖν πρότερον ἐσθίουσιν εἰ μὴ λοβοῦντο, οἱ δὲ καὶ ἐμπαγόντες.* Non desunt qui arbitrentur, ægrum illam lavare, accelerandæ coctionis causa, ut ad repotia redeat.

99 *Guttare sulfureas lente exhalante mephites*] Seneca Epist. xcv. 'Quam fœdi atque pestilentes rucius sunt exhalantibus crapulam veterem! Scias putrescere sumta non concoqui.'

Lente] Ægre, longis et lentis respirationibus.

Sulfureus mephites] *Mephitis*, Servio in septimum Æneidos, est Dea fœtoris. Proprie est putor sulfureus e

locis sulfuratis, vel ex aquis corruptis ascendens. Hic ponitur pro halitu ægri graveolente et quasi sulfureo, proveniente e cacochymia et stomachi cruditate.

100 *Sed tremor, &c.*] Aut ex febris horrore, aut ex irritatione morbi, tremor: seu quod nimio cibo læduntur nervi. Senec. Natural. lib. v. 'Quæ desiderantibus alimenta erant, onera sunt plenis. Inde pallor, et nervorum vino madentium tremor; et miserabilior ex cruditate, quam ex fame macies. Inde incerti labantium pedes, et semper quasi in ebrietate titubatio.'

Inter vina] Scilicet in ipsis balneis calices exhauriebant veterum aliqui. Senec. Epist. cxxii.

Triental] Poculum est trientis capax. Alii legunt, *Trientem*. Eatque triens vini mensura continens tertiam sextarii partem, sive tres heminas. Ita veteres Glossæ.

Calidumque triental] Potione calida plenum. Nam in balneis Thermopodium erat. Vitruv. v. 10. Plaut. Rudent. Act. II. Scen. 6. 'Ædopol Neptune, es balneator frigidus! — Ne thermopodium quidem ullum ille instruit: ita salsam præbet potionem et frigidam.' Porro calidam mixtam vino in deliciis etiam fuisse olum, malis probat Justus Lipsius Elector. I. 4.

Excūtit e manibus : dentes crepuere relecti :
 Uncta cadunt laxis tunc pulmentaria labris.
 Hinc tuba, candelæ : tandemque beatulus alto

invadit, et extorquet e manibus fervidum calicem capacissimum : dentes nudati sonuere : tum lauta obœonia excidunt e labiis solutis. Inde buccina, faces : et ille

~~~~~

lia agnoscunt. Casaubon.—101 Excūtitur man. Ms. R.

NOTÆ

101 *Dentes crepuere*] In febris rigore crepant et strident allisi dentes.

Relecti] Retractis sane labiis. Hic unus Casaubonus contra omnes, explicat, exesis gingivis. Sed profecto videtur ductus duntaxat animo pugnandi, et more suo impugnandi Marcilium Interpretem alias eruditum.

102 *Uncta cadunt laxis labris*] Quod *laxa* dicit Persius *labra*, et quod *dentes relectos* mox aiebat, Casaubonum explodit, ut jam dixi. Unum enim ex alio videtur intelligendum. Hippocrat. in Prognost. ait signum esse in ægris mortiferum, quando *labra soluta* habent et pendencia.

Uncta pulmentaria] Speciem pultis exhibent nimirum esculenta varia minutatim concisa et per vomitum rejecta.

103 *Hinc tuba, candelæ, &c.*] Ut ante morientem pinxit, ita funus mortui jam describit, quanquam *ἄπορον ἄπορον*. Ritus olim observari solitos, cum quis moriebatur, saltem strictim hic attexere operæ pretium est. 1. Simul atque animam quis efflaverat, conclamabatur, id est, tota familia tollebat ejulatum et fletum. 2. Cadaver e cubili in quo jacuerat extractum humi deponabatur. 3. Calida ablutum ungebatur. 4. Lecto ferali componebatur ornatum et paratum. 5. Collocabatur in vestibulo domus, adhibito custode : et per aliquot dies complorabatur, Nænam dicentibus amicis et propinquis. 6. Denique ad tumu-

lum efferebatur, et in sepulcro condebatur.

Tuba] Jul. Pollux VIII. 1. ait tubarum sonitu convocari amicos defuncti, ut videant nulla eum vi externa, sed morte sua obiisse. Servius in l. v. *Æneid.* vs. 138. et alii, tubam adhiberi in funeribus Nobilium et adolescentum : tibiam vero in funeribus puerorum et plebeiorem, affirmant, citatque Persium Servius. Certe legimus in Evangelio Christum Dominum cum Principis filiam suscitaré, tibicines exclusisse. Matth. ix.

Candelæ] Funnalia, cerei, lumina, quæ ut etiamnum, sic et olim adhibebantur, tum collocatis ad limen, tum elatis ad sepulcrum, imo et in ipsis conditoriis : seu quod olim noctu sepelebant mortuos primum, unde mos fluxerit postea, etiam interdum sepeliendo, lucem accendendi ; seu quod honoris causa id fieret : lux enim virtutis et gloriæ signum est et symbolum.

Beatulus] Alii beatum dici affirmant, quod mortuos antiqui beatos dicerent ; alii, quia pretiosis vestibus, corollis, aliisque oruamentis mortui integebantur, atque ita compositi in atrio exponebantur, et ad fores domus. At quod hic Persius diminutivo utitur, ironice loqui se ostendit.

Alto compositus lecto] Nimirum in sublimi ac splendido lecto et habitu ad limen collocatus.

Alto lecto] Altus erat lectus, seu to-

Compositus lecto, crassisque lutatus amomis,
In portam rigidos calces extendit: at illum 105
Hesterni capite induto subiere Quirites.

‘Tange miser venas, et pone in pectore dextram:
Nil calet hic: summosque pedes attinge manusque:

felix denique collocatus thoro eminenti, et perfusus amomo copioso praefert pedes frigidos versus januam. Sed Romani hesterni dici illum gestaverunt capite aperto. O infelix, attrecta venas, et appone munus ad thoracem: illic nihil caloris est. Tange extremas etiam plantas et manus. Non sunt frigidae. Quando casu appa-

*****

106 capite induto Ms. R.

NOTÆ

mentis et pulvinis exaggeratus. Martial. l. viii. Epig. 44. ‘Fartus papyro, tum tibi thorus crescit.’ Seu quia nixus erat eburneo fulcro. Testis Propert. l. ii. ‘Nec mihi tum fulcro sternatur lectus eburno. Nec sit in Attalico mors mea nixa thoro.’

104 *Lutatus*] Pinguibus unguentis ut luto perlitus.

Amomis] *Amomum* frutex exiguus, exquisitis serviens unguentis. Dioscorid. l. 14. Plin. xii. 13.

105 *In portam*] Quia portam Perseus dicit, arguunt aliqui extra urbem efferri mortuos, et incassum multa hic congerunt: sed intelligendus locus de janua domus ad quam mortuus ille collocatus. Ita Casaubonus et alii doctissimi.

In portam rigidos calces extendit] Versis nempe in jannam pedibus. Mos erat exponi defunctos et efferri pariter præcedentibus pedibus. Plin. vii. 8. ‘Ritu naturæ capite hominem gigni mos est, pedibus efferri.’

106 *Hesterni Quirites*] Servi nuper ab eo libertate donati, et paulo ante ac recenter facti cives Romani.

Subiere] Aut præcessere funus, aut, portare. Mos erat ut liberti prodirent pileati ante corpus manumissoris. Ita vetus Glossa. At observare licet

cum Casanbono, cum plures erant liberti, alios feretrum gestare, alios ad latus procedere et ambire solitos. Certe vox, *ambire*, significat hoc magis quam illud; imo sequi potius quam præcedere, significaret: quod esset contra institutum.

Capite induto] Quod signum est libertatis. Cum nempe servi manumittebantur, in templo Feroniæ libertorum Deæ, raso capite pileum accipiebant. Plaut in Amphitr. ‘Faciât Jupiter, ut ego hic hodie, raso capite, calvus capiam pileum.’ Vide infra Sat. v.

107 *Tange miser venas*] Jam Centurio hircosus adversus Philosophum insurgit, et dicit, Quid mihi ægrum et ægritudinem narras, qui bene valeo, nec morbum aut morbi indicia ulla habeo?

Tange venas, et pone in pectore dextram] Explora pulsum, et cordis motionem.

108 *Nil calet hic*] Inmodicus ibi calor nullus est, adeoque feбри me non laborare fatendum est tibi.

Summosque pedes attinge manusque] Vide etiam naturali ac genuino calore probe instructas esse corporis extremitates, proindeque me per omnia bene validum.

Non frigent.' Visa est si forte pecunia, sive
 Candida vicini subrisit molle puella, 110
 Cor tibi rite salit? Positum est argente camino
 Durum olus, et populi cribro decussa farina:
 Tentemus fauces: tenero latet ulcus in ore
 Putre, quod haud deceat plebeia radere beta.
 Alges, cum excussit membris tremor albus aristas; 115

ruerit argentum; seu pulchra vicini filia leniter arrisit, an prae cordia bene tibi exultant? Si forte apponitur herba male cocta in lance frigenti, et farina plebeio cribro purgata: exploremus guttur: in ore delicato vulnus fastidium delitescit, quod non conveniat fricare beta vulgari. Friges, quando pavor pallidus erexit spicarum velut

112 *Purum olus* Ms. R. *discussa* Ms. Gal.

NOTÆ

109 *Visa est, &c.*] Reponit Philosophus: Scio te valentem ac robustum corpore: neque id inficior. At numquid animo perinde vales? Exploremus. Si vis fateri verum, comperies et frigore et calore nimio te laborare.

Visa est si forte pecunia] Objectum movet potentiam, ut aiunt Philosophi. Periculum igitur faciamus, an non avaritiam, libidine, mollitiæ, timore, iracundia labores.

110 *Subrisit molle*] Arrisit, respexit amatorie, blande, lascivinscule. Propertius: 'Risit, et arguto quiddam promisit oculo.'

111 *Cor tibi rite salit*] Duplex cordis motus, alter *ἀνσώπτερος*, alter *ἐκ πρῶτης*: prior valetudinis dat indicium, posterior affectus et voluntatis. Hinc periti Medici non morbos solum corporis, sed et perturbationes animi e cordis motu divinant. Casaubon. Nota omnibus historia de Antiocho Seleuci filio, quem Stratonices amore languidum intellexit, attractando brachium, Erasistratus Medicus. Valer. Maxim. v. 7. et alii. Sensus est: cum pecuniæ lucrandæ, aut explendæ libidinis offertur occasio, statim inbias et inardescis, sed an rite, et ex ratione? Adeoque jam avarus es, et libi-

dinosus, qui cupiditates frænare ac moderari nescis.

Positum est argente catino] Quod si villior quis cibus et male conditus tibi apponatur.

Argente catino] Cibis admodum calidis delectatos veteres observat Casaubonus: quare non mirum si argentes et frigidi fastidium ac nauseam creent delicatulo.

112 *Durum olus*] Infra Sat. vi. 69. 'Mihi festa luce coqnatur Urtica.'

Populi cribro] Vulgari, rariori, setaceo, quo farina non omnino fursure succreta panem facit secundarium, quo plebei vescuntur: non autem subtili, sericeo, pollinario, quo panis fit delicatior et siligineus.

113 *Tentemus fauces*] Experiamur an his contentus fueris.

Tenero latet ulcus in ore] En exulcerari palatum istis dices.

Ulcus putre] Vel, apostema causa-beris, quod duriori cibo non sit exasperandum, vel, mollitiem tuam prodes sane pudendam; et gulosum te ostendes.

114 *Beta*] Herba nullius saporis et pretii, quam *fabrorum prandium* vocat Mart. l. XIII. Epig. 13.

115 *Alges*] Præ timore, calore omni

Nunc face supposita fervescit sanguis, et ira
 Scintillant oculi; dicisque facisque, quod ipse,
 Non sani esse hominis, non sanus juret Orestes.

aculeos in artubus tuis. Modo sanguis ebullit igne adhibito, et oculi præ iracundia scintillas emittunt. Denique et loqueris et agis quod ipse Orestes etsi non compos mentis iurjurando affirmaret non decere virum mentis compotem.

NOTE

sese ad intimum cor recipiente; tota frigesces, et palles, quanquam paulo ante dixeras, non frigent.

Excussit timor albus aristos] Erigit tibi pilos, ac velut spicas rigidos facit timor frigidus: quia frigus constipat et stringit poros, pori vero constipati constringunt capillos. Aristot. Problem. sect. VIII. q. 18.

Albus] Quia recedente calore, vultus pallet et albescit in iis qui timeant.

116 *Nunc face supposita*] Alias, data occasione, velut supposita face, ira inflammari: et dixeras, *Nihil calet hic*. Et quidem hac ipsa mea reprehensione excitatus jam excandescis, et ardes adversum me, cujuslibet offensionis impatiens.

Fervescit sanguis] Est ira sanguinis ebullitio circa cor.

117 *Scintillant oculi*] Cic. Verr. VII.

¹ Ardebant oculi, et ex toto corpore crudelitas emicabat. Arnob. I. 1.

² Ex illorum luminibus scintillæ emi-

cant, flammæ æstuant, anhelum peccatus spiritum jact ex ore, &c.

Dicisque facisque, &c.] Ergo te nosce tandem; sique te hactenus ignorasti, contemplare te in speculo velut quadruplici, in quo te ad vivum depinxi. Vide te in prima facie præter et ultra modum exilientem spe lucris et luxuriæ: in secunda, cujuslibet incommodi impatientem, et lautioris victus nimium appetentem: in tertia, laxum, solutum, timidum atque hydropico pejus pallentem: in quarta denique, iracundum usque ad furorem, quia te pungi a me et corripi sentis: et qui modo aqueus eras, jam igneum, et febricitante periculosius ardentem. Quod si renuis sanari, ut æger supradictus, et me animi Medicum repellis, dicam ego tibi, *perge, peri; tacebo, discedo*. Supra, vs. 97.

118 *Orestes*] Agamemnonis et Clytemnestræ filius ob interfectam matrem Furiis agitatus, de quo Euripid. et alii.

SATIRA IV.

ARGUMENTUM.

SUB persona Socratis Alcibiadem objurgantis invehitur, secundum veteres et omnes fere recentiores interpretes, in Neronem, omnino autem in unumquemque ad rei publicæ gubernacula sedentem, qui vilis plebeculæ adulationibus, sæpe ipsius nobilitate elatus, parem se tanto, cujus vim et magnitudinem ipse ignoret, oneri ferendo existimet, nulla philosophiæ, quæ soli rei publicæ bene et recte administrandæ facultatem suppeditare possit, ratione habita. Socrates inducitur Alcibiadem increpans: Qua, Alcibiades, fiducia ad rem publicam id præsertim ætatis accessisti? Prudentia scilicet annos tuos prævertit 8.; exortam seditionem vel uno verbo comprimere potes, plebemque errantem in rectam viam reducere, quippe qui discrimen inter rectum et pravum probe scias. 13. Quin, tu stultissime rerum, formæ pulchritudine tantopere superbiens, plebis favore captare desinis? 16. qui, a philosophia nondum instructus, certum finem, quo omnia referenda sint, adhuc ignoras, vel corporis voluptate eum metiris ut vilissimus quisque. 19. Alcibiades subjicit: Sed generis claritate gaudeo, pulchritudine instructus sum. 20. Socrates: Si hoc vel maxime sit, tamen ne abjectissimæ quidem mulierculæ sapientiæ præstas. 22. Hæc hominum perversitas, quæ se ad difficillima quæque aptos putant, aliorumque iniqui aestimatores sunt, inde existit, quod nemo se ipsum noscere studet; quilibet aliena vitia curat, sua negligit. Hoc exemplo expressum est ab homine vitæ turpitudine infami, mores sordidos avari cujusdam notante, communique hominum more et consuetudine propensum suum ad aliena vitia exagitanda animum exarsante, sumto. 43. Quo facto concludit Socrates: Latent vitia tua, et, quem te homines putant, talis tibi videris esse, cum tamen omnibus cupiditatibus inservias. Descendas in te velim, et agnosces ipse, quantum tibi adhuc ad animi perfectionem desit.

REM populi tractas? (barbatum hæc crede magistrum)

Ergone res populi administras? (Existima ista tibi loqui praeceptorem barbatum, quem

NOTE

1 *Rem populi tractas*] Jam Satira tonem in Dialogo, cui titulus, *Alcibiades Secundus*. In hac vero Satira

Dicere, sorbitio tollit quem dira cicuta:)
Quo fretus? dic hoc, magni pupille Pericli.

interficit sœvus haustus cicuta.) Ecqua re nexus? Responde illud, o pupille magni.

1 *Hoc crede* Edit. Steph.—2 *Quidam Codd. dura*; minus recte: cicutam

NOTE

quarta rursus ejusdem Alcibiadem Primum imitatur, indeque materiam omnem ac Personas assumit, ut Neroni, quem insectatur, lateat. Hic itaque per Alcibiadem Nero intelligendus, per Socratem Persius, qui juvenum Rempublicam male capessentium redarguit imperitiam ac temeritatem.

Barbatum magistrum] Socratem nimirum, ut probant adjuncta. *Barbatum* vocat; vel quia barbam alebat, quemadmodum et alii iis temporibus Philosophi: vel, eo quod, ut testatur Tullius 4. de Finibus, apud Romanos antiqui Sapientes honoris causa *barbati* vocabantur. Et Plin. in Epistol. 'Barba,' inquit, 'sylvosa et pulchre alita, quamvis res ipsa sit exterior et fortuita, inter hominis eruditi insignia recensetur.' Athenæus lib. XIII. ait Alexandri tantum sæculo barbam radendi invectum morem, ac derasam barbam flagitiosi hominis notam extitisse.

Magistrum] Seu quia fuit Socrates Pædagogus Alcibiadis: sive quod, ut habet Cicero de Finibus II. n. 1. 'Socrates Philosophiæ parens jure dici potest.' II. de Natura Deorum, n. 167. 'Princeps est Philosophorum.' Tusc. Quæst. III. n. 8. 'A Socrate omnis quæ est de vita et de moribus Philosophia manavit.' Tusc. v. n. 10. 'Primus ille Philosophiam devocavit e Cælo, et in urbibus collocavit, et in domos introduxit: et coëgit de vita et moribus, rebusque bonis et malis quærere.'

2 *Sorbitio cicuta*] Plin. XIV. 5.

'Sicut,' inquit, 'cicuta homini venenum est, sic cicutæ vinum.' Et lib. XXV. capite ultimo: 'Cicuta venenum est, publica Atheniensium pœna invisæ,' &c. Hnjus succum lethalem ab ingratis civibus jussum Socratem ebibisse, testis est Plato cum ceteris.

Quem tollit dira] Socrati nempe oraculo Apollinis sapientissimo hominum judicato plures invidebant. Ejus autem reprehensionum quidam impatientes, fraude circumvento, quasi adversus religionem Deorum nova molienti perniciem machinati sunt. Testes sunt Apuleius lib. X. de Asino aureo; Plato in Socratis Apologia. Lactantius, v. 15. Sanctus Augustin. lib. VII. 3. de Civitate Dei, 'Socrates,' inquit, 'concitatis inimicitias calumniosa criminatione damnatus morte mulctatus est. Sed eum postea illa ipsa quæ publice damnaverat Atheniensium civitas publice luxit: in duos ejus accusatores usque adeo populi indignatione conversa, ut unus eorum oppressus vi multitudinis interiret; exilio autem voluntarioque perpetuo pœnam similem alter evaderet. Tam præclara igitur vitæ mortisque fama Socrates reliquit plurimos suæ Philosophiæ Sectatores.' Athenæus lib. XIII. ad finem, paulo diversam affert causam mortis Socratis; nempe ob frequentes ejus in disceptando ambitiones, rixas, et importunas reprehensiones, et cum apud Judices sorte datos, furacissimos homines, de justo dissenuisset.

3 *Quo fretus*] Qua peritiam, quo reum usu, quibus virtutibus polles, ut

Scilicet ingenium et rerum prudentia velox
 Ante pilos venit: dicenda tacendaque calles.
 Ergo ubi commota fervet plebecula bile,
 Fert animus calidæ fecisse silentia turbæ

5

Periclis; quasi vero ingenium et præcox rerum solertia ante barbam contingant. Nosti quæ dici et quæ taceri oporteat. Igitur cum plebs ardet excitata bili, mens

*****

probe tusam et dilutam propinabant in calice modo medicamentorum; idque *πικρὸν φάρμακον* in Phædone Platonis dicitur. *Casaubon.*—5 *tacenda* Ms.

NOTE

Imperium regere aggrediari?

Pupille Pericli] O Alcibiades, qui gloriaris tutela et disciplina Periclis propinqui tui, cui fuisti traditus a Clinia patre adhuc pupillus. De hoc fuse Plutarch. in ejus vita: Hæc optime etiam contorta in Neronem, quem Poppæa incusans per facetias, pupillum vocabat, jussis alienis obnoxium, non modo Imperii sed et libertatis indigentem: ut cui dominaretur Agrippina mater, tutores autem essent Burrhus et Seneca. Cornel. Tacit. Annal. 14. in ipso Libri principio.

Magni Pericli] *Pericli*, pro, *Periclis*. Fuit Pericles Orator, Philosophus, et Imperator Egregius; Atheniensium Rempublicam annos quadraginta feliciter administravit. Plutarchus, Prob. Cic. in Bruto. Valer. Maxim. viii. 9. Justinus, lib. iii. Non nemo argutias quærit in voce *Pericli*, quasi ponatur pro *periculi*: et allusum sit ad id quod Alcibiades comparatus sit leunculo, quem aut occidere oporteret, aut postea tolerare. Sed apage nugas.

4 *Scilicet ingenium]* Ironice hæc, et sequentia.

Ingenium] Sapientia, judicii maturitas: item artes et scientiæ. Ita Casaubonus.

Rerum prudentia] Experientia, usus.

Velox] Præmatura, ante tempus,

ante pubertatem; quæ apud Athenienses sumebatur (ut aiunt) ab anno ætatis decimo octavo. Philostrat.

5 *Ante pilos]* Adeptus est Imperium Nero ante annum ætatis decimum septimum. Sueton. Neron. cap. 8. Cornel. Tacit. Annal. lib. xiiii. initio: ubi et notatur quasi vixdum pueritiam egressus.

Dicenda tacendaque calles] Ergone putas habere te et callere ea, quæ vix diuturno rerum usu doctus senex habet et callet? Certe ut callum in corpore, ita in animo prudentiam non parit nisi longum tempus. Ovid. Metam. vi. 'Seris venit usus ab annis.' Et alibi Nestor ita loquitur: 'Etenim mihi multa vetustas Scire dedit.'

6 *Ergo ubi commota, &c.]* Quoniam tu tibi tantum arrogas, et omnia te posse confidis, periculum faciamus tuæ solertiæ.

Commota fervet plebecula bile] In seditionem versa, et turbas miscente.

7 *Fert animus]* Andes, et præstare te posse non dubitas, præ magna tui fiducia. Ammianus lib. xxvi. sic habet: 'Immaniter strepente exercitu, cum cieri tumultus violentior appareret, Valentinianus, elata prospere dextra, ut Princeps fiducia plenus, ausus increpare quosdam ut seditiosos et pertinaces, cogitata nullis interpellantibus absolvebat.'

Calidæ turbæ] Sævienti, efferves-

**Majestate manus. Quid deinde loquere? Quirites,
Hoc, puta, non justum est: illud male: rectius illud.**

statuit imponere silentium catui ferventi per auctoritatem dextræ. Quid postea dices? O Romani, illud, opinor, non est secundum jus; hoc iniquum est; istud

~~~~~

Gal.—9 Ita membram Bongarsii, non puto. Priscianus lib. xv. de termi-

NOTÆ

centi in iram.

Fecisse silentia] Virgil. *Æneid.* i. 'Ac veluti magno in populo cum sæpe coorta est Seditio.—Tum pietate gravem ac meritis si forte virum quem Conspexere, silent,' &c. At vero quam auctoritatem habebit imberbis adolescens ad comprimendum tumultuantium furorem?

8 *Majestate manus*] Valer. Max. lib. ii. capite ultimo, 'Est,' inquit, 'ille quasi privata censura, majestas clarorum virorum, sine tribunalium fastigio, sine apparitorum ministerio, potens in sua amplitudine obtinenda. Grato enim et jucundo introitu animis hominum illabitur admirationis prætextu velata: quam recte quis dixerit longum et beatum hominem sine honore.' Ovid. *Metam.* i. de Jove: 'Qui postquam voce, manuque, Murmura compressit, tenuere silentia cuncti.' Lucanus lib. i. de Julio Cæsare: 'Tumultum Composuit vultu, dextraque silentia jussit.' Act. Apost. cap. 13. 'Surgens autem Paulus, et manu silentium indicens,' &c. Ubi observandum cum doctioribus, morem illum fuisse pridem indicendi silentii, extensa quidem et porrecta manu; sed ita ut inferiores duo digiti, medicus et auricularis, comprimerentur, erectis et eminentibus tribus aliis, pollice, indice, et medio. Quod ipsum fieri consuetum ab Episcopis olim, alloquentibus populos ac benedicientibus, notat Scalliger in *Propertium*. Sanctus Hieronymus ad Rusticum Monachum

Delph. et Var. Clas.

affert aliam quoque audientiae faciendæ rationem, nimirum concrepatione duorum digitorum. 'Cum librorum struem exposulset,' inquit, 'adducto supercilio, contractis naribus, ac fronte rugata, duobus digitulis concrepabat, hoc signo ad audiendum discipulos provocans.'

Quid deinde loquere] Et si audientiam tibi feceris imperatorio nomine ac vultu, et majestate manus, ut tibi largior, jam experiamur quam orationem et quam idoneam pacandæ seditioni sis habiturus. Nam vir gravis apud Virgilium loco citato *Æneid.* i, 'Regit dictis animos, et pectora mulcet.'

Quirites] Abusive positum videtur pro *Cives*. Fortasse etiam hinc innuit a se carpi Neronem Populo Romano loquentem.

9 *Hoc, puta, non justum est*] Sic legit Casaubonus: *puta*, adv. id est, scilicet: et citat Priscianum lib. xv. Sed Prisciani verba parum juvant eam lectionem. Malim itaque cum aliis, *hoc puto*, &c. quibus verbis belle exprimitur puerilis oratio, ut observant docti Interpretes, et sermo hominis rerum et scientiarum imperiti. Tantæ certe animi confidentiæ et manus gravitati ac majestati, minimum respondet illud subdubitantis et dicere exordientis, *puto*.

Illud male, rectius illud] Quasi vero simplici illa mali enuntiatione, et melioris appellatione et ostensione, multitudo rudis et insuper furore obcæcata moveri et compesci queat. Ipse

Pers.

G

Scis etenim justum gemina suspendere lance
 Ancipitis libræ : rectum discernis, ubi inter
 Curva subit, vel cum fallit pede regula varo :
 Et potis es nigrum vitio præfigere Theta.
 Quin tu igitur, summa nequicquam pelle decorus,

justus. Etenim nosti pensitare quod æquum est in lance duplici trutinæ ambiguae. Internoscis jus, quando latet inter prava, aut quando hasta libræ decipit, lingua incurva; et peritus es notare scelus atro theta. Ergo cur tu pulcher cute suprema

natione adverbiorum : ita solum a correptum habet : quamvis quidam puta quoque adverbium esse accipiant ; ideoque Persium id corripuisse ; ut : *Hoc,*

NOTE

sapiens vix ostenso simpliciter bono, si præsertim ira paulo turbatus sit, percelleretur. Opus est igitur non vulgari arte, facundia, peritia ad reddendam conturbatis et ferocientibus (ut fecit Menenius ille Agrippa) tranquillam et sanam mentem, quam æstus iracundiæ disjecit ac dissipavit.

10 *Scis etenim, &c.*] Ironice. Nimirum Juris scientiam calles.

11 *Rectum discernis, &c.*] Etiam in dubio et in ambiguo dignoscis quid præstet ac præponderet.

Ubi inter curva subit] Si quando vitium finitimæ virtutis speciem arripit, mentitur, et se abscondit, perspicis illud ac detegis nihilominus.

12 *Vel cum fallit pede regula varo*] Scis etiam legis exceptiones : scis quid et quando valeat *ἐντελεια* : nosti legem mutare et interpretari, mutatis rei adjunctis ; et in variis, ut aiunt, circumstantiis, scis variare. Sic lex jubens depositum reddi, fallit, et non sequenda est, si homo furore correptus ense antea depositum repetat.

Pede regula] *Regula*, hasta libræ est, *pes* lingua seu examen.

Varo] Proprie *vari* dicuntur qui crura intus curva et contorta habent, aut pedes. Certe bilanx cujus lingua erit curva, fallit pensitantem ac decipit.

13 *Nigrum præfigere Theta*] Id est, damnare scelus et aceleratos. Antiqui Judices capitis sententiam in reum dicebant, scribendo in tabellis literam Θ, quæ prima est in voce *θάνατος*, mortem significante; et propterea nigra et tristis dicitur : sicut e contra T absolutionis nota erat. Apud Romanos autem A, et C, erant in usu. Hanc condemnationis indicem, *tristem* ; illam absolutionis, *salutarem* vocat Tullius pro Milone. Vide Alex. ab Alex. III. 5. Porro sicut in Auctorum scriptis recensendis Critici apponebant literam L, vel X, hoc est, laudabile, vel *χρησιμὸν* et *χρηστὸν*, in locis probatis ; sic ad ea quæ improbabant, ascribebant Θ. Et hunc morem respexisse hic Persium volunt doctiores, quos inter Casaubonus.

14 *Quin tu igitur*] Non ironice, amplius, sed aperte agit. Si vides et constat carere te necessariis ad Rempublicam capevandam adjumentis, quin relicta publicæ rei cura, teipsam curas et sanas ?

Summa pelle decorus] Alcibiades quidem formosus, Nero pulcher, Sueton. cap. 51. Sed quid ista forma et pulchritudo juvat, si introrsum turpis, dum speciosus pelle decora, ut est apud Horatium, Epist. I. 16. quem hic imitatur Persius, ut et alibi passim.

Ante diem blando caudam jactare popello . . . 15
Desinis, Anticyras melior sorbere meracas?
Quæ tibi summa boni est? uncta vixisse patella.
Semper, et assiduo curata cuticula sole.
Expecta: haud aliud respondeat hæc anus. I nunc;

non creas populo blandienti frustra ostentare caudam, ante tempus; aptior ebibere Anticyras meras? Quod tibi fastigium est felicitatis? Nempe victitare quotidie tanta patina: et pellis continuo uncta ad Solem. Sta paulisper. Vetula ista non

NOTE

15 *Ante diem*] Ante pilos et maturum tempus.

Blando popello] Qui blandimentis captatur, et rerum exterarum specie et pompa.

Caudam jactare] Desine, o Nero, teipsum ostentare in veste triumphali, ad auram popularem captandam. Cornel. Tacit. Annal. lib. XIII. Metaphora vel a pavonibus, qui caudam rotantes se foeminis jactant; vel a canibus domino suo, agitata cauda, adulantibus.

16 *Anticyras*] Duas Strabo lib. IX. refert, Horatius in Arte, tres, ubi ait, 'Si tribus Anticyris caput insanabile,' &c. Insulae sunt in sinu Aetæo, seu Maliaco, ad Phthiotidem, seu Thessaliam; in quibus copiose crescit elleborum, quo hominis insaniam et noxios humores emendari, ingenium acui, testantur Plin. XXV. 8. Gell. XVII. 15. Sueton. Caligul. cap. 20. Vide Juvenal. Sat. XIII. vs. 97.

Melior sorbere] Phrasia Græca Persio familiaris. Id est, tu potius vitia tua purgare, quam alios regere debes: jam enim se prodit improba tua indoles; quamquam occultare videris.

Meracas] Horat. Epist. II. 2. 'Expulit elleboro morbum bilemque meraco.'

17 *Quæ tibi summa boni est*] Sed ut magis etiam appareat, quam sis indignus Imperio, dic, queso: quem tibi fingis ultimum finem? Quod sum-

mun hominis bonum tibi videtur?

Uncta vixisse patella] Laute scilicet epulari, et exquisitis cibis vesci. Hor. Epist. I. 6. 'Si bene qui cœnat, bene vivit; lucet, eamus Quo ducit gula.'

18 *Assiduo curata cuticula sole*] In Sole apricari, cuticulam probe curare atque insolare. Nempe in deliciis habebant veteres hyeme ad ignem, æstate ad Solem oleo corpus indugere, quo facilius illud imbiberet, eoque robustum fieret ac nitidum. Martial. Epig. X. 12. 'I, precor; et totos avida cute combibe Soles. Quam formosus eris!' Hoc et superiori loco notata Neronis vita voluptaria atque intemperans, de qua passim Suetonius.

19 *Expecta*] Contendit Marcilius legendum, *En specta*, vicinam scilicet anum olerariam: et vide te non magis quam illam sapere. Refragantur Casanbonus et alii; et ex communi lectione interpretantur: mane tantulum, et prætereuntem sorte mulierculam olitricem interrogamus, quid optimum in vita judicet. Certo idem quod tu mox, de fine ultimo et summo bono, respondebit illa.

I nunc] Post tale probrum i, perge; ostenta generis nobilitatem et corporis formam, si lubet, dum plus sapientiæ non habebis, o Principe, quam villis quælibet anus imperita et vesana.

Dinomaches ego sum, suffla: sum candidus. Estp: 20
Dum ne deterius sapiat pannucea Baucis,
Cum bene discincto cantaverit ocima vernæ.
Ut nemo in sese tentat descendere, nemo!

aliud responsum dederit. Modo abi, et jacta; Ego sum Dinomaches filius: intumesce, et dic, Formosus sum. Bene est, dummodo Baucis pannis aperta non minus sapiens sit, quando recte ocimum proclamabit servo discincto. O quomodo

pata, non, &c. Casaubon. istud Edd. plurim.—21 pannucia Edit. Steph.—24 sic

NOTE

20 *Dinomaches*] *Dinomache* perillustis foemina, e qua trahebat originem Alcibiades, et exinde gloriabatur.

Suffla] Gloriabundus exulta.

Estp] Sis licet formosus; quid hoc ad bene imperandum?

21 *Baucis*] Annus paupercula. Hujus meminit Ovidius *Metam.* viii. Ponitur hic pro qualibet abjecta et villi muliercula.

22 *Cantaverit ocima vernæ*] Abstrusa prorsus sententia, inquit Turnebus *Advers.* xv. 3. quam nec plane se posse explicare ait ibid. Interpretantur communiter, anam illam herbas suas alta voce proclamare venales, ac laudare apud servos emere volentes, ut carius vendat; vel quæ cantando etiam vocaverit et allexerit quibus vendat. At Casaubonus paulo subtilius hunc locum scrutatur, et explicat de villi muliercula, qualis est herbarum venditrix, cum obviis quibuslibet et maxime cum servis petulantibus certante probris et maledictis: ut sit sensus: cum ad servum dicacem, et ipsa dicax cantaverit et ingesserit *ocima*, id est maledicta. Quippe, ut habet Plin. xix. 7. 'Ocimum cum maledictis ac probris serendum, ut lætius proveniat, præcipiebant' superstitiosi veteres. Cum Casaubono idem plane sentit Turnebus *Advers.* xxx. 8. quicquid garriat Autumnus Interpres, qui certe vide-

tur Turnebum, aut non omnino, aut primo tantum legisse loco, quem etiam perperam citat, in *Notis* illis singularibus, quibus Casaubonum corrigit pollicetur:

Ocima] Sunt qui legant, *ocis*; et explicant voluptatem ac libidines, quas apud servum vetula ostendet, ut eum alliciat. Sed apage. *Ocimum*, sive *Ocymum*, quod et *Βασίλινος*, herba est odorifera; item pabuli genus. Ejus virtutes ac proprietates exponunt Varro, Cato, Plinius variis locis. A celeritate proveniendi sic appellatum, testis est ex Varrone idem Plinius, xviii. 16. et alibi. Ponitur hic pro quovis olere.

23 *Ut nemo, &c.*] Exclamatio et Epanalepsis indignationem et admirationem indicantes. Virgil. *Eclog.* viii. 'Ut vidi, ut perii, ut me malus abstulit error!' Horat. *Sat.* i. 1. 'Nemon' ut avarus se probet?'

Ut nemo in sese tentat descendere] Quibusdam placet digressionem esse hic ad locum communem adversus eos qui aliena quidem, non item sua errata pervident, de quibus Horat. *Sat.* ii. 3. 'Cum tua pervideas oculis mala lippus inunctis, Cur in amicorum vitis tam cernis acutum, Quam aut aquila, aut serpens Epidaurius?' &c. At alii Neronem volant hic etiam peti, qui alios notare velit, se non corrigit; qui aut se non norit, aut

Sed præcedenti spectatur mantica tergo.

Quæsieris, Nostin' Vectidî prædia? 'cujus?'

25

Dives arat Curibus, quantum non milvus oberret.

'Hunc ais? hunc Dis iratis genioque sinistro?

nihil conatur acipsum subire; nullus, inquam: sed consideratur duntaxat pera doræ antecedenti. Forte interrogaveris; an acis agros Vectidii? Cujusnam? Opulentus quidam apud Cures colit tantum agri, quantum milvus non circumvolaret: istumne dicis? Istum, inquam, qui vivit infensis Numinibus, et Genio non pro-

*****

præced. Ms. R.—26 oberrat Ms. R. et C.—29 Ita Libri Puteani: alii veteris:

NOTÆ

latere putet sua flagitia, quæ jam in lucem erumpebant.

In sese descendere] Seipsum penitus introspicere, seipsum discere et examinare, atque, ut est in fine hujus Satiræ, *Secum habitare*, ad sese cognoscendum, ex præcepto Oraculi Delphici, γυνῆς σεαυτῶν.

24 Præcedenti spectatur mantica tergo] Id est, considerantur aliena vitia, vel in mantica quæ præcedit, estque ante tergum, id est, pectus nostrum; vel in posteriori alterius qui antecedit nos hominis, pera: ex Apologo scilicet Æsopi, qui finxit binas esse hominibus peras hinc et inde pendentes; in eam quæ ante pectus, reponi aliena mala; propria vero in illam quæ a tergo est, conjici: unde nostra nunquam, aliena semper videamus. D. Hieronym. Epist. 91. 'Nostram peram non videntes, aliorum, juxta Persium, manticam consideramus.' Horat. Sat. 11. 3. 'Dixerit insanum qui me, totidem audiet, atque Respicere ignoto discet pendentia tergo.' Catullus Carm. 22. vs. ult. 'Non videmus manticæ quod in tergo est.'

25 Quæsieris, nostin', &c.] Ut pateat omnibus, quam nota semper cuique sint aliena mala, quære et sciscitare ab aliquo nebulone, an cognoscat ætium nebulonem quempiam: ille statim respondebit, se nosse illum ho-

minem, ejusque sordes et avaritiam: et sic ejus insectabitur flagitia, ut si ipse innocens, ac hominum esset sanctissimus, planeque illis careret vitiis, quæ in alio reprehendit et damnat. Tull. Tusc. Quæst. 3. n. 73. 'Avari avaros, gloriæ cupidos gloriosi reprehendunt. Est enim proprium stultitiæ aliorum vitia cernere, oblivisci suorum.'

Vectidî] Alii, *Vetidii*; alii, *Ventidii*: quisquis ille tandem, a Persio notatur velut avarus juxta ac dives. Cornel. Tacit. Annal. 1. XII. meminit Ventidii Galilæorum Præfecti ac depredatoris.

Cujus] Inquit ille nebulo interrogatus: de quo nempe loqueris? Scilicet de homine opulento quidem, sed omnibus odioso, &c.

26 Curibus] Cures urbs Sabinorum olim primaria, in qua Titus Tatius imperitabat; et unde vocatus ad regnandum Romæ Numa Pompilius.

Quantum non milvus oberret] Hyperbolicum adagium: *quantum milci volant*: id est, tam amplas habet ille possessiones et latifundia, ut ea vix tota die milvus, alioqui volatus perniciosissimi, circumvolare posse videatur. Juvenalis Sat. 1x. 55. 'Milvos intra tua pascua lassos.'

27 Hunc Dis iratis] Hunc, hunc, inquam, hominum ac Deorum odio dignum; cui infensa: tot ob noxas

Qui quandoque jugum pertusa ad compita figit,
 Seriolæ veterem metuens deradere limum,
 Ingemit, *Hoc bene sit!* tunicatum cum sale mordens 30

pitio : qui quandocumque suspendit jugum ad compita percia, timens deterere lutum testæ antiquæ, gemilum edit, dicens, illud proficiat : et cum sale manducans cape

NOTE

Numina nec sanam dedere mentem, ut divitiis suis utatur.

Genioque sinistro] Adverso et contrario Genio voluptatis Deo, ille seipsum defraudat suis, et inter opes magnas miser est. Plaut. Trucul. Scen. 2. 'Sed isti qui cum Geniis suis belligerant parcipromi.'

28 *Qui quandoque jugum, &c.*] Egregia hominis avari descriptio ex adjunctis. Is, inquit, etiam tum defraudat Genium, cum alii Genio indulgent potissimum, ac epulantur, die nempe festo, et quando opus intermittitur.

Jugum] Ligneum instrumentum quo ad aratrum junguntur et constringuntur boves.

Ad compita figit] Cur ad compita, et non domi ac solito loco dicatur jugum figi, multum laborat ac torquetur Ca-aubonus, atque in re tam perplexa, ut putat, recurrit ad aliquem Compitaliorum ritum nobis ignotum, quem spectaverit hic Persius. Interpretantur omnes alii, figi solitum ad palos quosdam in compitis jugum, quando rustici post agrorum sationem Lares in compitis ex more colebant sacro facto, et hilarius convivia celebrando. Nempe feriis illis sacris, ut ait Tibull. Eleg. ii. 1. 'Luce sacra requiescit humus, requiescit arator, Et grave suspenso vomere cessat opus.' Quid si Persium simpliciter intelligamus dixisse *jugum figi* quocumque tandem loco, et opus intermitteri seu finire, *ad compita* vero, id est, ad compitalia, et ad peragenda illa ex more sacra? Ita certe nodus ille videtur posse aut

solvi, aut scindi, et facili quidem negotio. Neque vero epitheton, *pertusa*, nostræ obest interpretationi : siquidem designat tantum solere compitalia celebrari in locis perviis et frequentatis, adeoque in compitis. Quod quidem constat ex Macrobio, et aliis.

29 *Seriolæ*] *Seriola* diminutivum a *seria*, quæ vas est fictile vinarium, instar urnæ, de quo jam Sat. ii. Adverte hic singulas voces hominis avaritiam notantes.

Veterem] Nam dudum servabatur, et raro hauriebatur et modicum quidem : non mirum ergo si vappescit.

Deradere limum] Luto scilicet aut pice dolia et vasa vinaria obturabantur priacis illis. Horat. Od. i. 20. 'Vile potabis modicis Sabinum Cantharis, Græca quod ego ipse testa Conditum levi.' Quæ cum illi aperiebant, relinere vocabant. Terent. 'Serias omnes relevi.'

30 *Ingemit*] Post nonnullam cunctationem, veluti rem arduam aggreditur, non tamen sine aliquo sordidi mœroris indicio.

Hoc bene sit] Verba solennia et deprecatoria Antiquis usurpari solita in gravioribus susceptis : pariter et in conviviis ita sese invicem ad hilaritatem et ad bibendum invitabant : atque hoc magis facit ad rem præsentem : quod pauci animadvertunt Interpretes, qui alio exerrant et vagantur. Tibull. Eleg. ii. 1. 'Sed bene Messalam sua quisque ad pocula dicat.' Plautus in Stichio, Scen. 13. 'Bene vos, bene nos, bene te, bene me, bene nostram etiam Stephanium.'

**Cæpe; et farrata, pueris plaudentibus, olla
Pannosam sæcem morientis sorbet aceti.'**

**At si unctus cesses, et figas in cute solem,
Est prope te ignotus, cubito qui tangat, et acre**

tunicis suis involutum, et ollulam e farre conflatam, familia astrepente, bibit floccis obductam sæcem aceti languescens. Verum si oleo delibutus quiescas, et solem introducas in pellem; homo quidam non notus haud procul abs te occurrit, qui

*****

ut et Bongarsii. Casaubon.—33 *fricas* Ms. R.—35 In C. hunc versum ita exa-

NOTÆ

Ad quem Planti locum doctus Lam-
linus de veteri illa bene precandi
invicem in conviviis consuetudine,
aliique multa.

Tunicatum mordens cæpe] Cæpe com-
edit nec tunicis quidem rudioribus
et involucris purgatum, ac velut ali-
quid exquisitum avide admordet.
Juvenalis Sat. xv. egregie deridet
Ægyptios, quibus, ut ait, 'Porrum
et cæpe nefas violare et frangere
morsu. O sanctas gentes quibus hæc
nascuntur in hortis Numina!'

31 *Farrata olla*] Pulte e farre
cocta in olla. Legunt alii, *farratam*,
&c. Juvenal. Sat. xiv. 'Grandes su-
mabant pultibus ollæ.'

Pueris plaudentibus] Filiis ac servis
exultantibus ad insolitas hasce lauti-
tias, in epulo Compitaliorum. Ecqua-
lis erat igitur quotidianus mæcro-
rum illorum victus!

32 *Pannosam sæcem*] Adverte em-
phasim in singulis vocibus. Sensus
est, bibit vappam, seu vinum vapi-
dum, in dolii fundo jam mucorem
contrahens, quo veluti panno fæces
operiuntur præ nimia vetustate.

Sorbet] Veluti potum exquisiti sa-
poris.

Morientis aceti] Vini acescentis,
jam acidi, vel corrupti etiam. Sunt
qui verum acetum intelligant, eo
quod Romani milites, aliique e plebe
aceto potarentur. Ita Casaubonus:

additque, ergo canina fuisse illius
avari prandia diebus profestis, e pane
scilicet et aqua.

33 *At si unctus cesses*] Recriminatio
est adversus priorem illum alienorum
vitiolum castigatorem. Age vero,
sit Vertidius avarus, at laboriosus
est, (inquiet alter tibi, tui similis in
carpendis aliis acer,) tu vero et effœ-
minatus et deses, et luxuriosus. Er-
go qui tam diserte alienas noxas carp-
sisti, cave ne vicissim graviter vapp-
les, ac longe illo nequior immo nefan-
dus ostendere. Enimvero si cuticu-
lam otiose curans, unguentis etiam
pretiosius te perfundens, ignavia pri-
mum, deinde flagitiis ac nefandæ li-
bidini operam das, quid de te dice-
tur?

Figas in cute solem] Paulo ante de
insolatione veteribus assueta dictum:
et Casaubonus hic de illa Persium
non loqui vult, sed de certa lascivo-
rum hominum consuetudine. Huic
sane favent quæ sequuntur. Sed ea
omnia castæ aures mentesque haud
ferunt: quibus peti Neronem mani-
festum est.

34 *Est prope te ignotus*] Aderit qui-
dam quem non noris, sed qui te probe
norit, tuamque adeo vitam occultas-
que libidines expromet.

Cubito qui tangat] Quasi latenter
admoneat, et increpet latus tuum pul-
sando. Horat. Sat. ii. 5. 'Aliquis

Despuat in mores; penemque arcanaque lumbi 35
 Runcantem, populo marcentes pandere vulvas.
 Tu cum maxillis balanatum gausape pectas,
 Inguinibus quare detonsus gurgulio extat?
 Quinque palæstritæ licet hæc plantaria vellant,
 Elixasque nates labefactent forcipe adunca, 40
 Non tamen ista filix ullo mansuescit aratro.
 Cædimus, inque vicem præbemus crura sagittis.
 Vivitur hoc pacto: sic novimus. Ilia subter

pulset cubito, et acriter invehatur in mores tuos. * * Quandoquidem tu discriminas pectine gausapum balano unctum, * * Percutimus, et vicissim crura nostra telis

*****

ratum legimus: *Despuat, hi mores penemque arcanaque lumbi.*—37 *Tunc cum max. Ms. R. et C.*—38 *extet Ms. Gal.*

NOTE

cubito stantem prope tangens Inquiet.'

35 *Despuat in mores*] Turpitudinem tuam excretur, graphice depingat, Vectidium ulciscatur. Cum fœtidum quid aversamur, despuimus: hinc *despuere* significat abominari ac detestari quidpiam. Plant. Asinar. act. i. sc. 1. 'Teque obsecro hercle, ut quæ locutus despuas.'

37 *Tu cum maxillis*] O Nero, deliciis et Inluxuria perditæ, cum tanta cura comam alas, pectas, ungas, atque semper in gradus formes, pudendo sane et nimio cultu; ut testatur Sueton. c. 51.

Maxillis] Dentato instar maxillarum pectine.

Balanatum] Perfusum ac delibutum unguento balanino, seu e balano. Balanus autem est glans seu fructus arbusculæ non absimilis nuci avellanæ: inde fiebat exquisitum unguentum et oleum. Plin. xxiii. 5. Item c. 4. ejusdem libri: 'Balaninum oleum repurgat,' inquit, 'varos, lentiginæ,' &c. Meminit et balani l. xiii. c. 1. et 4: Horatius lib. iiii. Carm.

Od. 29. 'Pressa tuis balanus capillis.'

Gausape] Vestis erat hirta et villosa, vide Sat. vi. 46. et quæ nos ad eum locum. At hic per metaphoram ponitur pro barba, vel capillitio; ob similitudinem villorum, mollitiei, et artificiosæ texturæ *gausaporum*, quæ etiam significant tapetes pretiosos et molles, quales nos hodie Turcos appellamus, inquit eruditus Scaliger.

42 *Cædimus, inque vicem, &c.*] Sic fit; aliena flagitia reprehendimus, hincque præbemus ansam aliis nostris vellicandi. Quod si aliis parceremus, nobis non item; melius multo rebus nostris consuleremus. Allegoria est a Gladiatoribus. Horat. lib. ii. epist. 2. 'Cædimur, et totidem plagis consumimus hostem.'

43 *Vivitur hoc pacto*] Alii allorum norunt, revelant, et damnant quotidie vitia: quisque velat sua, et excusat, interdum etiam plane ignorat.

Sic novimus] Sic vivere et agere didicimus. Vel, sic est, o Nero, quæ occultas et ignota putas, perspecta

Cæcum vulnus habes: sed lato balteus auro
 Prætegit: ut mavis, da verba, et decipe nervos, 45
 Si potes. 'Egregium cum me vicinia dicat,
 Non credam?' Viso, si palles, improbe, nummo;

objicimus. Vita hoc modo traducitur. Ita scimus. Sub ilibus plagam occultam geris, sed eam cooperit balteus auro amplo. Sicut melius duxeris, impone, et falle vires, dummodo id quas. Atenim quando cecini me præclurum prædicant, numquid

NOTÆ

habemus: jam te intus et in cute novimus.

Ilia] Ab ileo intestino *ilia* dicuntur ossa duo inum ventrem hinc et inde attinentia. His etiam affines partes utrimque laterales *ilium* nomine sæpe intelliguntur. Hic vero per metaphoram, *ilia* significant intimos animi recessus.

44 *Cæcum vulnus habes]* Conscius tibi es multarum libidinum, plurimisque scelerum clam perpetratorum.

Sed lato balteus auro prætegit] Summus Romæ Principatus legnum te metu eximit, eoque te ad omne facinus audaciorem facit. Allusum ad consuetudinem Gladiatorum qui acceptum in arena vulnus tegere balteo nitebantur, et spectatorum oculos fallere. Ita veteres Glossæ. Neque dissentiam a Casaubono, qui pariter vult Persium habuisse in animo ictus et vulnera Neroni inflicta per urbem noctu petulanter vaganti, ut est apud Sueton. c. 26. et Tacitum Annal. lib. XIII. adeo ut cicatrices etiam ore prætulerit.

Lato balteus auro] Balteus cingulum est militare e corio bubulo, e quo arma dependent. Metaphorice ponitur pro dignitate et potentia. Latè certe crant veteribus baltei; quos argento decoros aiunt fuisse etiam gregariis: Duces autem et Principes multo gestabant auro, multisque aureis bullis distinctos ac præfulgentes. Virgil. *Æneid.* 5. 'Lato quam cir-

cum amplexitur auro Baltens.' Et *Æneid.* 12. 'Balteus et notis fulserunt cingula bullis Pallantis pueri.' Vide Alex. ab Alex. lib. II. cap. 29.

45 *Ut mavis, da verba]* Ergo impone aliis, quantum libuerit, imo et tibi. Te sanum et ad omnia valentem crede, et jacta: adjuvabunt non parum adulatores. Horat. lib. I. satir. 4. 'Ut mavis imitare.'

Decipe nervos, si potes] Vires etiam tuas Imperio ferendo pares æstima, si tamen potes ultricem conscientiam fullere, indignum te Principatu objectantem. Cave ne imiteris eos qui nimio potu ac Venere contractos articulares morbos etsi dissimulant, nervorum tamen debilitatem sentiunt, et dolorem patiuntur. Horat. lib. I. epist. 16. 'Nem si te populus sanum recteque valentem Dictitet, occultam febrem sub tempus edendi Dissimules, donec manibus mors incidat nectis. Stultorum incurata pudor malis ulcera celat.'

46 *Egregium cum me vicinia dicit, &c.]* Respondet Alcibiades, aut Nero adversus objurgantem: Atqui non ego me unus bonum ac sapientem dico: en vicini et alii ultro prædicant. Cur non credam? Et quare suspectos habeo tam bene de me judicantes? Horat. loco mox citato: et lib. II. Satir. 5. 'Egregie factum laudet vicinia.'

47 *Viso si palles, &c.]* Redargnit Philosophus aut Persius Neronem: An

Si facis, in penem quicquid tibi venit amarum ;
Si puteal multa cautus vibice flagellas :

non fidem habeo? Si aspecta pecunia expallescis, o peissime, * * si callidus cordis

NOTÆ

Igitur credes assentatoribus te probum esse affirmantibus, etiamsi tu te ipse improbum in occasionibus singulis, avarum, libidinosum, iniquum, crudelem experiris : sique adeo viso nummo pallescis, præ cupiditate labendi?

49 *Si puteal multa cautus vibice flagellas*] Ancipitis quidem sententiæ versus iste : quo si Nero perstringitur, accipiendus est de nocturnis ejus per urbem discursionibus et grassationibus, de quibus abunde Suetonius et Tacitus, locis paulo ante citatis. Et sic per *puteal*, intelligendum erit forum et affines urbis regiones, per quas ille cum aliquot armatis vagabundus in obvios quosque grassabatur. 'Cautus autem deinceps, et metuentior in posterum Nero,' ut ait Tacitus, 'milites sibi et plerosque gladiatorum circumdederat :' scilicet quia male antea mulctatus fuisset ab iis quos impetiverat, et in ejusmodi rixis oculorum et vitæ subierat periculum, ut refert Suetonius. Quod si Persius fœneratorum immanitatem carpit, aut vitilitigantium, sycophantarum, et quadruplatorum iniquitatem et injurias ; per *puteal*, intellige Prætoris Tribunal ; per *vibices* inflictas, damna debitorum aut reorum fortunis ac bonis illata, per usuras, aut per litium ambages et sycophantias, quarum miseri illi rabulæ periti, solertes et cauti sunt, ut aliena bona deprædentur. Neque vero abs re omnino de Judiciis iniquis judicia corruptentibus cum quibusdam accipias. Primam interpretationem tænetur Casaubonus : ultimam hanc

Marcilius : de fœneratoribus, omnes communiter post veteres Glossas, quæ sic habent : 'Ad puteal Scribonis Licinii, quod est in porticu Julia ad Fabianum arcum, fœneratores consistere solebant.'

Puteal] Proprie putei operculum est *puteal*. Locus Romæ fuit in Comitio, ubi Accii Navii Anguris statua per Tarquinium erecta, et sub ea ara subterranea, ibidemque novacula, qua cotem ille inciderat, defossa : unde et puteus dictus is locus ; testè Dionysio Halicarnass. sub finem Libri tertii, superque impositum puteal extitisse ait Tullius lib. de Divinat. cap. 32. Porro quod *puteal* sumatur pro foro et Tribunali Prætoris, itemque pro loco fœneratoribus frequentato, testatur Cicero pro Sextio, cap. 18. ubi, 'Gabinius,' inquit, 'puteali et fœneratorum gregibus inflatus,' &c. ubi alii legunt, *Afflictus*. Item Horat. lib. 1. epist. 19. 'Forum putealque Libonis mandabo siccis.' Et lib. 11. sat. 6. 'Roscius orabat sibi adesses ad puteal cras.' Vide Cœl. Rhod. lib. x. cap. 17. Sigon. lib. 1. de Judic. cap. 28. Festum, et alios.

Vibice] *Vibex* est proprie nota in corpore post verbera et scuticas remanens.

Flagellas] Similem habet emphasim Tertullianus de pallio, ubi laudat Christianos, quod *subsellia non contendant*, id est, non premant aut frequentent, adeoque litibus abstinent. Martialis lib. 11. epigramm. 30. et lib. v. epigramm. 13. 'Arca flagellat opes.'

Nequicquam populo bibulas donaveris aures. 50
 Respue, quod non es: tollat sua munera cerdo.
 Tecum habita, et noris, quam sit tibi curta supellex.

puteal multiplici cicatrice, frustra præbueris plebi aures sitibundas. Rejice quod non es. Sutor auferat dona sua. Mane apud temetipsum, et cognosce quantum angusta sit tibi res domestica.

51 ut noris Ms. R. et edit. plurim. Quædam membran. ut noris, non sine damno elegantie. Casaubon.

NOTÆ

50 *Nequicquam populo bibulas donaveris aures*] Non est quod adulatoris laudationibus populi adhærescas: si te tuæque vitia noveris. Horat. lib. 1. epist. 16. 'Sed vereor ne cui de te plus quam tibi credas.'

Bibulas aures] Avidas landis et applausus. Horat. lib. 11. ode 13. 'Bibit aure vulgus.'

51 *Respue quod non es*] Alii legunt, *Respice*. Sensus utrobique manifestus. Ne tibi arroga quod non est in te. Ne te capi sinas adulationibus. Seneca epist. 80. 'Si perpendere te voles, seponere pecuniam, domum, dignitatem, intus te ipse consule.'

Tollat sua munera cerdo] Quod dat vulgus recipiat; nempe vanas assentationes atque laudatiunculas a te repulsas rejectasque sibi habeat. Horatius, 'Stultus honorem sæpe dat indignis.'

Cerdo] Est quilibet e plebecula vilis artifex lucri causa suam locans operam: ἀνδρὸν κέρποις dictus, ut volent, quasi lucrío. Vide Martial. lib.

111. epigramm. 16.

52 *Tecum habita*] Temetipse consule, inspicere et considera, quæ sint animi tui affectiones. Satir. 1. 'Nec te quæsieris extra.' Horat. lib. 1. satir. 3. 'Telsæum concute.' Et lib. 11. sat. 7. 'Non horam tecum esse potes.'

Noris, quam sit tibi curta supellex] Vide quam sis imparatus ad magna suscipienda, quam parum virtutis habeas et sapientiæ: quanta tibi desunt, attende. Verum enimvero, ut ait Cicero 11. Tuscul. Quæst. n. 68. 'tuo tibi iudicio est utendum: tibi si recte probanti placebis, tum non modo tu te viceris, sed omnes et omnia:' at si contra, ut ante dixi, te sentias ipse pravum et nequam, nedum plebi insanæ, immo nec Burrho aut Senecæ abblandientibus fidem habeas.

Supellex] Quemadmodum domum ornant ac muniunt rei familiaris instrumenta varia, sic animum virtus, eruditio, sapientia, aliæque dotes optima.

SATIRA V.

AD MAGISTRUM SUUM

ANNÆUM CORNUTUM.

ARGUMENTUM.

Ut gratissimum erga Cornutum, præceptorem suum, animum declaret poëta, utitur lepida sententiarum conformatione. Scilicet ad rei magnitudinem, quæ verbis æquari non possit, declarandam, poëtæ sibi optare solent centum ora et linguas, Homerum secuti; quorum more et instituto Persius quoque hoc loco nititur, subindeque se a Cornuto interpellatum fingit. Quorsum hæc? quippe neque carmen aliquod sublime condas, neque in argumento aliquo tragico verseris, neque omnino pravum hujus sæculi morem, quo tædæ et jejunæ res ingenti strepitu verborum ac tumultu, ut gravissimæ, efferruntur, in animum induxeris sequi; sed vitæ humanæ consuetudinem, indies magis magisque in deterius delabentem, acerrimo sale defricare tibi propositum sit; quin huc igitur verba et sententias dirigis? 18. Enimvero, Persius subjicit, Huic rerum vanitati equidem nullus studeo; animi mei recessus tibi ut aperirem, ostenderemque, quanto amore te complecterer, vota poëtarum, vel in minutis rebus a nonnullis inepte adhibita, in maxima re et meo sensu gravissima, mea feci. 29. Recensum jam instituit omnium beneficiorum, quibus a Cornuto puer affectus sit, declaratque, quantum ejus institutioni et præceptis debeat. 40. Familiaritatis deinde mentionem facit, quæ sibi cum illo semper intercesserit, intimæ 44, studiorumque communium morumque similitudinis. 62. Hinc deflectit ad Stoicum aliquod dogma de libertate, quo sapiens solus liber perhibetur, transitione admodum felici. Animo enim gratissimo reputans, quantum ipse Stoicorum disciplinæ debeat, ex illorumque ratione ad vitam cum animi tranquillitate et constantia transigendam profecerit, suo ipsius exemplo monet juvenes, ut eadem opportunitate utantur, neque occasionem discendi differant. 72. Ad bene autem et beate vivendum libertate opus esse, non ista, quæ in Damæ, agasonis cujusdam, persona ridetur, civili. 82. Docet porro, quid sit ex Stoicorum sententia, ita vivere, ut velis, id est, veræ libertatis vim et naturam, quæ a prætore, philosophiæ ignaro, non possit cuiquam impertiri. 95. Ad omnia, quæcumque velis, facienda requiri accuratam omnium rerum cognitionem 104, libertatemque sine cognitione veri, rerumque vel expetendarum vel fugiendarum ratione, et animo ab omnibus cupiditatibus motibusque vehementiori-

bus vacuo ac soluto ne cogitari quidem posse. 118. Non posse fieri, ut aliquis sapiens idemque stultus sit, sed vel omnino sapiens vel omnino stultus. 128. Ut domini in servos, sic cupiditatum in ipsos dominos esse imperium æque severum. 131. Quod ut amplius confirmet, exemplo utitur, a mercatoris avaritia petito, ad omnia facinora illum impellente 139; contra pugnantem inducit luxuriam, mercatoris animum in diversa trahentem 153, qui miser, alterutro vitio declinato, in alterum præcipitem se necessario daturus sit. 160. Jam ad aliam similitudinem transit, ab amante aliquo sumtam, qui valedicere amicæ cum apud animum statuerit, illico ad eam pristina caritate retrahatur. 169. Quibus rebus monstrat Noster, ne illum quidem liberum esse, qui imperium in vitia ad tempus exercere possit 175, multo minus eos libertatem nactos censendos esse, quos ambitione religionibusque per vices excitationes turbatosque semper conspiciamus.

VATIBUS hic mos est, centum sibi poscere voces,
Centum ora, et linguas optare in carmina centum,

Ea est consuetudo Poëtis, sibi exoptare centenas voces, ora centena, et centenas linguas in versus exposcere; sive componatur ab eîs Tragedia ab histrione tristi pro-

2 Carmine Ms. R. et Ms. Gal.

NOTÆ

1 *Vatibus*] Scita et elegans in primis hæc Satira duas habet partes. In priori quid debeat Cornuto præceptori luculenter et officiose proficitur Persius. In altera, nimirum a versu 78. in quo vera libertas consistat, graviter explicat: atque ex placito Stoicorum egregie asserit *solum sapientem liberum esse*. Quod fere idem asseverabat Apostolus Paulus cum ait: *qui facit peccatum, servus est peccati*.

Hic mos est, &c.] Poëtæ nimirum Epici, quin et Oratores interdum, solent ea figura uti, quoties grande quidpiam aut arduum volunt exprimere.

Centum sibi poscere voces, &c.] Homerus Iliad. II. οὐδ' εἰ μοι δέκα μὲν γλῶσσαι, δέκα δὲ στόματ' ἔσαν. Hunc

secutus Hostius Poëta lib. II. Belli Istri, (ut refert Macrobius, Saturnal. lib. VI. cap. 3.) sic habet: 'Non si mihi linguæ Centum atque ora sient totidem, vocesque liquatæ.' Postea Virgil. Georgic. 2. pariter et Æneid. 6. hunc eundem versum habet, 'Non mihi si centum linguæ sint, oraque centum.' Hos alii passim imitati, ut Sil. Ital. lib. IV. 'Non mihi Mæoniæ redeat si gloria linguæ, Centenasque pater det Phæbus rumpere voces.' Claudianus in Panegyrico Probin: 'Non mihi centenis resonent si vocibus ora.' Sic etiam Oratores, ut Quintil. in fine Declam. 6. 'Omnia licet' (inquit) 'huc revocemus præterita, et ad canendas unius laudes, universorum Vatum scriptorumque ora consentiant, vincet tamen res ista

**Fabula seu mœsto ponatur hianda tragœdo,
Vulnera seu Parthi ducentis ab inguine ferrum.**

nuntianda; sive describant plagas Parthi emittentis sagittas ex inguine. Ad quid

mille linguas,' &c. Et S. Hieron. in Epitaphio Paulæ sic exorditur: 'Si cuncta corporis mei membra vertentur in linguas, et omnes artus humana voce resonarent, nihil dignum sanctæ ac venerabilis Paulæ virtutibus dicerem.' Vide Cassiodor. ep. 1. lib. 11. &c.

3 *Fabula seu mœsto ponatur, &c.*] Seu Carmen Tragicum scribant, seu Heroicum.

Fabula] Hoc nomine significatur omnis fictio, non tantum rei totius, qualis ab Aphthionio et ab aliis communiter intelligitur; sed et quando rei veræ adjuncta quædam affinguntur, et sermo personis attribuitur, non quem habuere, sed qualem habere potuerunt aut debuerunt. Et sic Dramatica quævis Poëmata fabulæ dicuntur. Hic pro Tragœdia sumitur, in qua ex adjunctis rei quædam mutari perinde aut fingi, ut dictum est, non est nefas, dummodo similia vero sint omnia, et bene singula coheræant, juxta Horat. in Arte Poëtica, v. 151. 'Atque ita mentitur, sic veris falsa remiscet, Primo ne medium, medio ne discrepet imum.' Et v. 338. 'Ficta voluptatis causa sint proxima veris, Nec quodcumque volet poscat sibi fabula credi. Ne prænse Lamiae vivum puerum extrahat alvo.'

Mœsto] Utplurimum in Tragœdiis tristes occurrunt casus, atque, ut loquitur Theophrastus, ἡποκρίσις τῶν κατεπληκτικῶν. Unde Archelao Macedoniæ Regi, ut de se Tragœdiam scriberet petenti, abnuens respondit Euripides, immo rogare se Deos ac precari ne quid unquam Tragœdiæ proprium bono Principi acclideret. Horatius

in Arte, vs. 102. 'Si vis me flere, dolendum est Primum ipsi tibi. Tunc tua me infortania lædent, Telephe, vel Peleu. — Tristia mœstum Vultum verba decent,' &c. Cave autem ne de tristi catastrophe ac luctuoso fine intelligas. Nec enim exitus ac finis Tragœdiæ solet aut debet esse tristis magis quam Comœdiæ: in quo Lobinus et alii recentiores hallucinantur. Nomen porro Tragicomœdiæ in qua vulgo putant contra e tristibus initis finem esse lætiorem, merum est commentum, inauditumque apud veteres. Scalig. Poët. lib. vi. cap. 3. et alibi. Vossius Institut. Poët. lib. ii. cap. 24. Stiblinus in Eurip. Trag. Theophrastus apud Diomed. lib. iii. Certe Euripidis et Sophoclis Tragœdiæ sæpe finem habent et catastrophe, quam principia lætiorem: Tragicomœdiæ tamen apud illos mentio nulla; nec titulus iste unquam inscriptus apud antiquos reperitur. Testes Euripidis Hecuba, Orestes, Alcester, utraque Iphigenia, &c.

Hianda] Mugno quidem spiritu et voce gravi recitanda, sicut res illic graves, sublimis et grandis stylus. Juvenal. Sat. vi. 'Grande Sophocleo carmen bacchanur hiatu.'

Tragædo] *Tragædus* est Actor Tragœdiarum, Tragicus autem earum Scriptor.

4 *Vulnera seu Parthi*] Quæ Romani Parthis, aut Romanis etiam Parthi intulerunt in bellis sub Augusto, immo et sub Nerone gestis; de quibus Poëtæ carmina condebant Cæsaribus adulantes. De Bellis Parthis Cornel. Tacit. Annal. lib. xii. et sequent. Sueton. Justin.

Parthi] Populi fuere in Asia O-

Quorsum hæc? aut quantas robusti carminis offas 5
 Ingeris, ut par sit centeno gutture niti?
 Grande locuturi nebulas Helicone legunto,
 Si quibus aut Procnes, aut si quibus olla Thyestæ

ista? Vel quam magnas offas fortis versus infero, ut opus sit fulciri centum faucibus? Ingens aliquid scripturi colligant nubes ex Helicone: et si quibusdam vel Procnæ, vel si aliquibus Thyestæ lebes bulliet: quæ cæna agenda frequenter ab

6 Quidam gurgite: sed omnes veteres gutture. Casaubon.

NOTÆ

rientales, Romanorum hostes infensissimi, sagittandi periti valde, et fugam simulando vincere assueti. Uude Virgil. Georgic. III. 'Pidentemque fuga Parthum versisque sagittis.'

Ducuntis ab inguine ferrum] Locus profecto anceps. Interpretantur vulgo, sagittas e vulnere extrahentis et in hostes retorquentis. At audacior videtur interpretatio. Casaub. vult a Persio intelligi quantum jaculandi modum Parthis proprium, nempe *ex inguine*; cum sagittas emitterent et tela, alii ex humero, alii e capite seu ex auricula dextra, alii e pectore seu mamma; citatque Propertium, lib. IV. Eleg. scilicet 11. de Gallis, ubi vulgo legunt: 'Illi virgatis jaculantis ab agmine braccis.' Legit vero Casaubonus illic, *ab inguine*, sed, an jure, ipse viderit. Certe malim cum Marcilio explicare Persium hic, de Parthis lethaliter in inguine vulneratis, et sagittas extrahendo, morientibus. Numquid enim Romani Poëtæ in Epicis Carminibus, de quibus Persius hoc loco, laudassent Parthos tela vibrantes, et Romanis mortem inferentes, potius quam victores Parthorum Romanos? Quod tamen dicendum foret, si vulnera sumerentur hic active, ut sentit Casaubonus.

Ferrum] Sagittas ferro armatas in cuspide. Synecdoche.

5 *Quorsum hæc*] Fingit Persius adesse Cornutum præceptorem, et redarguere sic: unde vero tibi, o Persi, turgidum illud Satiræ proœmium?

Aut quantas robusti carminis offas ingeris] Eccur tantas verborum ampullas adhibes?

Robusti carminis] Heroici, vel Tragici. Tu nimirum non Satiram scribere sed Epos videris.

Offas] *Offa* dicitur cibi globulus aut frustum. Hic metaphorice significat inflatum carmen.

6 *Ut par sit centeno gutture niti*] Velut ad trajiciendas offas illas grandiores, sive ad proferendos versus adeo turgent.

7 *Nebulas*] Similia nebulis, inania, quamvis specie magna. Horat. in Arte, *nugas canoras*, vocat: et *nubes* et *inania* *captare* eos dicit, qui turgidum scribunt carmen.

Helicone legunto] Invocando Musas et Apollinem. Vide in Prologo.

8 *Si quibus aut Procnes, &c.*] Si qui volent scribere Tragædiam vel de *Procne* Pandionis Atheniensium Regis filia, Terei Thracum Regis uxore: vel de *Atreo* et *Thyeste* fratribus apud Argos seu Mycenæ regnantibus, invidentibus sibi invicem, et in sese pariter sævientibus.

Procnes] Quæ Tereo marito filium Ilyn apposuit epulandum, dolore

Fervebit, sæpe insulso cœnanda Glyconi.

Tu neque anhelanti, coquitur dum massa camino,

10

Folle premis ventos; nec clauso murmure rancus

Nescio quid tecum grave cornicaris inepte;

insipido Glycone. Tu nec spiritum comprimis laboranti folle, dum metallum in fornace excoquitur: nec rancus susurro apud te insulas garris nescio quid grande; nec

NOTÆ.

percita quod Philomelam sororem ille vitiasset. Ovid. Metamorphos. vi. Fab. 7.

Olla Thyestæ] Qui suos ipse filios inscius comedit in olla coctos et appositos in cibum ab Atreo fratre, incestum illius cum Europa uxore sua vindicante. Vide Senecam Tragic. in Thyeste.

9 *Fervebit*] Allegoria ab olla in qua fervente cocti sunt filii Terei et Thyestæ: et allusio ad Tragœdiæ stylum concitatum et vehementem.

Cœnanda] Repræsentanda cœna Terei et Thyestæ proprios filios devorantium. Quod tamen in Scena exhiberi vetat Horatius in Arte, his versibus: 'Non tamen intus Digna geri promes in scenam, multa que tolles Ex oculis, quæ mox narret facundia præsens. Nec pueros coram populo Medæa trucidet; Aut humana palam coquat exta nefarius Atreus; Aut in avem Progne vertatur,' &c.

Glyconi] Fatuo Tragordo, tempore Neronis, qui trita argumenta sæpius ad nauseam reponeret. De similibus Martial. Epig. x. 4. 'Qui legis CEdipodem, caligantemque Thyesten, Colchidas, et Scyllas; quid nisi monstra legis?' &c. Hinc *insulsum* vocat Persius, ut ait vetus Schollastes, 'erat enim ille nescius jocari: quæquam populo mire placuit, et ideo a Nerone manumissus est,' &c.

10 *Tu neque anhelanti, &c.*] Tu magno conatu versus magnificos non profers, magno anhelitu, et pulmonibus

laborantibus. Nec ita scribis aut loqueris, ut folles inflare videaris: adeoque ab ineptis hujus sæculi Poëtis ambitiose recitantibus quam longe abes!

Coquitur dum massa camino] In fornace ardenti metallum; sic animo inter meditandum fervescente carmen fingitur.

11 *Anhelanti folle premis ventos*] Aërem follibus inclusum et stridentem exagitant fabri ad fornacem accendendam: ingenium autem meditando, ac fingendo, secum luctando sæpe, et in omnes partes vertendo, Poëtæ discruciant: pulmones item fatigant, recitando carmen præsertim inflatum et turgidum, quale hic Persius reprehendit, imitatus nempe Horatium lib. i. satir. 4. 'At tu conclusas hircinie follibus auras Usque laborantes dum ferrum molliat ignis, Ut mavis imitare.' Juvenalis autem hos secutus de Causidicis ait, satir. vii. 'Tunc immensa cavi spirant mendacia folles.' Et Martialis: 'A nostris præcul est omnis vesica libellis, Musa nec insano symmate nostra tumet.'

12 *Nescio quid grave*] Carmen quod tibi placeat soli, magnumque videatur.

Cornicaris] Nec tu, more cornicum, voces emittis e gutture, compressas, impeditas, strangulatas, palato supplantatas, de quibus fuit satir. i. Locum hunc respexit D. Hieron. cum ait ep. iv. 'Alii intra se nescio quid cornicantes tumentia verba trutinantur,' &c.

Nec stloppo tumidas intendis rumpere buccas.
 Verba togæ sequeris, junctura callidus acri,
 Ore teres modico, pallentes radere mores
 Doctus, et ingenno culpam defigere ludo.

16

conaris frangere malas inflatas ingenti sono. Sectaris voces pacis, peritus forti compositione, politus stylo modesto, solers perstringere vitia pallida, et noxam confedere

13 *stloppo* scriptam invenimus, non *scloppo*, in omnibus antiquis membranis, non solum Persii, verum etiam Prisciani. *Casaubon.*—15 *Ore teris* Ms. R. Alii libri vulgo edunt *teris*, quod si cui placeat, repetendum erit et versus præcedenti, *verba togæ*; erit autem *ore terere verba* idem ac loqui, verba

NOTÆ

13 *Nec stloppo tumidas intendis rumpere buccas*] Adverte gradationem: nec stylum inflas ad instar folliis; nec meditaris et tecum agitas confusa et impedita, more cornicis; nec denique ore turgenti pronuntias, ut quasi stloppum edere videaris. Sic laudat Cornutus Persii elocutionem, inventionem, pronuntiationem.

Stloppo] Vox ficta ad exprimendum sonum ex inflatis aëre buccis, et vi quadam aut ictu elisis et compressis editum. Hic egregie adhibetur ad significandam pronuntiationem tumidam et affectatam. Legit Casaubonus *stloppo*, non *scloppo*, ex antiquo Codice, et favet Priscianus, l. i. c. 4.

14 *Verba togæ sequeris*] Non bella carmine describis, sed quæ pacis tempore in usu sunt. Sic libet hæc intelligere, magis quam de forensibus et oratoriis, aut etiam de Satira quæ propria Romanorum sit, interpretari.

Togæ] Vetus Schol. hic ita loquitur: 'Toga, purum pallium, forma rotunda, fusiore atque inundante sinu: de sub dextro veniens, super humerum sinistram ponitur: cujus similitudinem in operimentis simulacrorum, vel picturarum aspiciamus: easque statuas togatas vocamus. Toga Romani in pace, in bello paludamentis utebantur. Mensura togæ justæ

Delph. et Var. Clus.

senas ulnas habebat.' *Toga* per metonymiam significat pacem. Hinc illud Tullii: 'Cedant arma togæ.' Lege Macrobi. Saturnal. lib. i. cap. 6. Alex. ab Alex. lib. v. cap. 18.

Junctura callidus acri] Quidam hic Satiricum salem comminiscuntur; at melius alii scitam ac robustam verborum compositionem, non mollem aut rhythmicam, qualis Neroni affectata. Tull. III. de Oratore, 'Sed si habitum etiam orationis et quasi colorem aliquem requiris; est plena quædam, et tamen teres ac tenuis, at non sine nervis ac viribus.'

15 *Ore teres modico*] Horat. in Arte: 'Dedit ore rotundo Musa loqui.' Alii legunt, *teris*, id est, expolis, superflua reseccas, ut ferrum lima terit et lævigat.

Pallentes radere mores doctus] Tu non modo recte, sed et recta scribis et bona. Nimirum placita morum tractas sanctissima, et multo sale hominum vitia defricare satagis.

Pallentes mores] Nunquam non timent qui sibi conscii sunt alicujus flagitii. Et Satira quæ nemini parcat improbo, malis pallorem inducit. Horat. Epist. i. l. 'Hic murus abeneus esto; Nihil concire sibi, nulla pallescere culpa.'

16 *Ingenno culpam defigere ludo*] Ut
Pers. H

Hinc trahe, quæ dicas, mensamque relinque Mycenis.
Cum capite et pedibus, plebeiaque prandia noris.

Non equidem hoc studeo, bullatis ut mihi nugis

Pagina turgescat, dare pondus idonea fumo.

20

Secreti loquimur. Tibi nunc, hortante Camœna,

liberali joco. Ex his deprome quæ scribas: et remitte Mycenis mensas cum capite et pedibus; et cognosce tantummodo populi convivia. Certe non in id incumbo, ut nugis inflatis intumescat liber, aptus facere momentum fumo. Seclusi dicimus. Tibi modo, Musa instigante, præbemus examinandum cor; et libet declarare tibi, o

*****

usurpare sive scribendo sive loquendo. *Casaubon.*—17 *mensasque C. Mycenis* omnes membranæ, non *Mycenas*, quod esset pro *Mycenæas Mucnpalas*; vel *Mycenenses*, ut apud Tullium. *Casaubon.*—19 *equidem studeo* Ms. Gal. *pullatis* Edit. Steph. In omnibus scriptis manu libris, quibusdam etiam editis, invenimus constanter *pullatis*: quam lectionem et antiqua scholia agnoscunt.

NOTÆ

ait Horatius, ridendo verum dicis, flagitiosos castigas, flagitia proscribis.

Defigere] Proprium Criticis vocabulum, qui obelos et verucula solent appingere ad ea quæ notant ac improbant.

17 *Hinc trahe, quæ dicas*] Age, Persi, perge in instituto, e populi vitii argumenta Satirarum desume. Quod erit certe utilius, quam si ingentia et tumida scriberes vel in Tragædiis, vel in Epicis.

Mensamque relinque Mycenis] Græcis Tragiciis grandia sua permitte argumenta, qualis cœna Thyestæ et Terei, de quibus supra. *Mycenæ* urbs Peloponnesi, in qua gesta dicitur fabula Atræi et Thyestæ.

18 *Cum capite et pedibus*] Reservarat Atræus caput, pedes, et manus puerorum, quæ post cœnam Thyestæ fratri exhibuit, ut sciret quas et quorum devorasset carnes. Senec. *Thyest.* 'Denudat artus dirus, atque ossa amputat; Tantum ora servat, et datas fidei manus.'

Plebeiaque prandia noris] Potius quam regalia, in quibus tam horrendæ apponuntur dapes, Terco scilicet et Thyestæ. Hæc, inquam, relinque,

et plebeias res inspicere: corruptos populi mores satirico sale detergere et expurga.

19 *Non equidem hoc studeo*] Cornuto Persius respondet: certe non opto centenas voces ad pompam, quod Poëtæ solent; sed cupio duntaxat grati mei erga te animi monumenta relinquere.

Bullatis nugis] Verbis ac sententiis instar bullæ tumidis et fulgentibus, sed intus vanis: quas Horatius in *Arte*, *ampullas* vocat. Quidam legunt, *pullatis*, et explicant de Tragiciis, ex eo quod in Tragædiis induci soleant atra, pulla, et lugubri veste induti Reges. Sed parum placet acutior illa interpretatio et lectio.

20 *Pagina turgescat, dare pondus idonea fumo*] Nec ego nitor auctoritatem conciliare et gravitatem inanibus, fumosis, vanis, et levioribus versiculis, ac rerum inopibus; ut loquitur Horatius in *Arte Poëtica*: quasi verba sine re aliquid valeant.

21 *Secreti loquimur*] Sincere et citra fastum, tibi ego, solus soli loquor: nec quasi palam carmen et scripta ostentare velim, versibus tibi consigno animi mei sensa.

Excutienda damus præcordia: quantaque nostræ
 Pars tua sit; Cornute, animæ, tibi, dulcis amice,
 Ostendisse juvat. Pulsa, dignoscere cautus,
 Quid solidum crepet, et pictæ tectoria linguæ.
 His ego centenas ausim deprecere voces,

25

Cornute, amicorum suavissima, quanta pars animi mei tua sit. Tange, tu qui es peritus, explorare quid integrum resonet, et simulationes fucata linguæ. Ad hæc ego

Casaubon.—25 Non dubitandum videtur, quin hæc vera sit lectio; non possum tamen prætermittere, quod inveni in tribus antiquissimis Codicibus: ubi summo consensu *plectoria* scriptum pro *tectoria*: an sub mendo manifestario lateat aliquid, cogitent docti. *Casaubon.* *tentoria* Ms. R.—26 *Hic* præferunt alii, nulla sententiæ mutatione: *Centenas*, si legas *hic*, erit, ad singula horum optare non dubitarim centum voces: si scribatur *hic* pro centum simpliciter

NOTÆ

22 *Excutienda damus præcordia*] Adeoque intimos cordis recessus aperio: expressum vide in pauculis versiculis, quod dudum latet impressum in animi mei penetralibus.

Quantaque nostræ pars tua sit, Cornute, animæ] Sententia hæc tracta est a Pythagora, inquit vetus Gloss. nimirum quia Pythagoras aiebat amicum esse alterum seipsum. Et Antiqui dicebant amicitiam esse animam unam in duobus corporibus. Unde Ovid. de Oreste et Pylade scribit, 'Qui duo corporibus, mentibus unus erant.' Horatius de Virgilio ait, l. 1. Od. 3. 'Et serves animæ dimidium meæ.' S. Gregorius Nazianzenus suam cum D. Basilio familiaritatem appellat *συμφύλων*. Et S. Augustinus Confession. iv. 6. de amico suo, similia his, immo quid majus videtur dixisse, ubi ait: 'sensi ego animam meam et animam illius unam fuisse animam in duobus corporibus: et ideo (eo morte sublato) mihi horridi vita erat, quia nolebam dimidius vivere; et ideo forte morti metuebam, ne totus ille moreretur, quem multum amaveram.'

23 *Cornute*] Annæus Cornutus Periti magister, Stoicæ Philosophiæ Pro-

fessor eo tempore celeberrimus, teste Eusebio: qui a Nerone missus in exilium, eo quod ejus scripta reprehendisset.

24 *Pulsa*] Digito percutite, et explora mentem: sicut explorantur fictilia, num solida sint et integra.

25 *Quid solidum crepet*] Discernis enim quid verum, quid fictum et simulatum. Pers. Sat. III. dixerat vas percussum sonare et indicare vitium suum *maligne respondendo*; hic alt integrum vas dignosci, *solide crepando*.

Pictæ tectoria linguæ] Incrustata auro statua lignum aut lapidem celat, sic et urbanitas sermonis et oratio plena obsequii tegit sæpe invidiam et odium animo reconditum. Legunt nonnulli *plectoria*, id est, involucra ἀπὸ τοῦ πλέκω, inquit. Sed apagē. Juvenalis enim Sat. vi. Persium secutus scribit, 'Tandem aperit vultum, et tectoria prima reponit.' Et S. Augustinus ad Volusianum affirmat Sanctas Litteras 'rem esse solidam et sinceram; non fucata eloquia, nec ullo linguæ tectorio inane aliquid ac pendulum crepitare.'

26 *His ego centenas, &c.*] Centenas ego voces exoptem, ad me gratum erga te

Ut, quantum mihi te sinuoso in pectore fixi,
Voce traham pura, totumque hoc verba resignent,
Quod laet arcana non enarrabile fibra.

Cum primum pavido custos mihi purpura cessit, 30
Bullaque succinctis laribus donata pependit;

andae exoptare contum voces, ut verbis sinceris exprimam, quam alto fingi de mihi in intimo cordis; et sermo aperiat illud omne quod reconditum est in secretis praecordiis, quanquam vix explicari potest. Statim atque deposita est a me timido praetexta seroatrix, et appensa est bulla datu praectinctis Diis domesticis; quando socii

positum, ut saepe apud poetas. Casaubon.—28 totumque Ms. Gal.

NOTÆ

magis ac magis probandum. Quo quidem in studio, quod Tullius Epist. 1. 1. Lentulo scribebat, id videtur Persius indicare velle, nimirum, 'omni officio ac potius pietate erga Cornutum etsi aliis satisfaceret omnibus, at ipsum sibi nunquam satisfacere.'

27 *Ut quantum mihi te, &c.*] Egregiam adverte prioris sententiae expositionem.

Sinuoso in pectore fixi] In latebris animi reconditissimis adeo te infixi, ut totus in me sis, et totus sis tuus.

28 *Verba resignent*] Rupto velut sigillo revelem, carmen et scripta palam proferant amorem erga te meum, merita in me tua; quæ tamen duo certe maxima haud satis exhibeat centena etiam vox.

29 *Fibra*] Fibræ poni pro intimis viscerum et cordis maxime partibus, dixi Sat. 1.

30 *Cum primum pavido, &c.*] Hactenus proœmium ac prolatio duntaxat: deinceps autem recenset Persius quid et quantum debeat Cornuto Præceptoris pro sedula ejus institutione.

Pavido] Id est, pudibundo, vel timenti imminentes adolescentiæ difficultates, et virtutis in ea ætate impedimenta.

Custos purpure] Id est, toga, cui

prætecta erat purpura, ut (quod ait Macrobius) 'ex ejus rubore ingenuitatis pudore tegerentur pueri.' Hinc a Persio vocatur *custos*, scilicet innocentis ob colorem purpureum, qui symbolum est pudoris. Adde quod prætecta veluti sacros facit, quos et violare sit nefas. Unde Plin. ix. 36. ait purpuram 'pueritiae esse pro majestate,' id est, sanctitate. Et Fabius Declamat. ait, 'prætecta infirmitatem pueritiae sacram fieri et venerabilem, non secus ac Sacerdotes vestibus suis.' Vel *custos* vocatur prætecta, quia tempore pubertatis pueri sunt sub tutela alterius, nempe Custodis seu Pædagogi. Horat. in Arte, 'Imberbis juvenis tandem custode remoto.'

Cessit] Cum jam prætecta dedit concessitque locum togæ virili, quæ sumebatur post pubertatem, seu anno ætatis decimo sexto.

31 *Bullaque*] Hinc Persii nobilitatem argui diximus in Prologo, contra nonnullos. Nimirum pueri nobiles ante pectus auream bullam cordis effigie gestabant collo appensam: 'Quam inspicientes' (inquit Macrobius Saturnal. 1. 6.) 'ita demum se homines cogitarent, si corde præstarent.' Juv. Sat. v. ad finem, *Etruscum aurum* vocat, quasi ab Etruscia præ-

Cum blandi comites, totaque impune Subura
Permisit sparsisse oculos jam candidus umbo;

faciles aderant, et clypeus albus tunc sinebat me injicere oculos sine metu in omnem

NOTE

fluxerit mos bullæ gestandæ. De eo multa et varia Macrobius loco citato mox, ubi et sic habet: 'Tullus Hostilius Rex Romanorum tertius debellatis Hetruscia, sellam curulem, lictoresque, et togam pictam, atque prætextam, quæ insignia Magistratum Hetruscorum erant, primus ut Romæ haberetur, instituit. Sed prætextam illo sæculo puerilis non usurpabat ætas. Postea vero Tarquinius Priscus—filium suum annos quatuordecim natum, quod hostem manu percussisset, pro concione laudavit, et bulla aurea prætextaque donavit, insigniens puerum ultra annos fortem præmiis virilitatis et honoris.—Alii putant eundem Priscum, cum statum civium solertia providi Principatus ordinaret, cultum quoque ingenuorum puerorum inter præcipua dixisse: instituisseque ut Patricii bulla aurea cum toga cui prætextitur purpura uterentur, duntaxat illi quorum Patres Curulem gesserant Magistratum,' &c. Asconius, 'Bulla,' inquit, 'suspendi in collo ingenuis solet aurea, libertinis scortea, quasi communiens pectus puerile.' Alex. ab Alex. II. 19. sic habet: 'Prætextatis bullam pendere pro pectore affirmant nonnulli, ut ibi cordis insigne maneret, ubi sedes erat consilii.' Et ejusdem lib. c. 25. 'Romani pueros prætextâ donabant, et bulla. Hæc aurea erat, insigne nobilitatis, figuram cordis habens, ut signarent eam ætatem alterius consilio regendam. Bulla primum a Tarquinio Prisco donatum suum filium tradant, quem in prætextâ annis hostem dicunt occidisse.—Lorum vero erat insigne libertarum,

plebeiorum et pauperum. Propius vero est, fœdere icto cum Sabinis et Tatio, cautum fuisse, ut bulla prætextaque, per eas tempestates Sabinorum ornatu, raptarum filii uterentur.' Posteriori hanc rationem attingit et Plutarchus, in Quæst. Centur. Rom. et alias quasdam adjungit, cur bullam gestarent nobilium filii.

Succinctis] Succinctas vestes habentibus, more militari. Vett. Gloss. 'Gabino habitu cinctique Dii Penates formabantur, obvoluti toga super humerum sinistrum, dextro nudo.'

Donata pendit] Bullam simul cum prætextâ Laribus consecrabant adolescentes, cum togam virilem sumerent; sicut puellæ pupas Veneri donare solitæ: quemadmodum jam observavi Sat. II. et docet Alex. ab Alex. v. 18.

32 *Cum blandi comites*] Non asperi monitores aderant amplius, quales patruus, aut pædagogus, qui sumta viril toga removebatur.

Subura] Ubi meretrices versabantur, in regione seu vico infami sub antiqua urbe, unde nomen: vocabatur et summœnium, quasi sub mœnibus. Vide Juv. Sat. III. vs. 5.

33 *Permisit sparsisse oculos*] Quando mei juris factus, nemine jam observante me aut castigante, libere poteram in meretricum domicilia respicere, et per suburam vagari. Ovid. 'Oculi sunt in amore duces.' Terent. Andr. Act. I. Scen. 1. 'Postquam excessit ex ephœbia, liberius Vivendi fuit potestas:—antea vero, ætas, metus, magister prohibebant.'

Candidus umbo] Tyronibus dabatur clypeus purus seu vacuus, id est, sine

Cumque iter ambiguum est, et vitæ nescius error
 Diducit trepidas ramosa in compita mentes;
 Me tibi supposui. Teneros tu suscipis annos

35

Suburram; et quando via anceps est, et error imperitus vivendi dividit animos incertos in plateas multiplicis viæ: jam tum me tibi submisi. Tu vero, o Cornute,

36 In vetere Bongarsii legitur *Me tibi seposui*; et apposita est interpretatio

NOTÆ

insignibus, ut ibi signanda facere mernerentur. Virgil. *Æn.* ix. 'Ense levius nudo, parmaque inglorius alba.' Vel intellige togam virilem candidam in umbonis similitudinem aptatam: 'synecdochicos,' inquit vett. Gloss. 'alioquin et in prætexta candidus umbo est.' Sic et locum hunc explicat Just. Lips. Elector. i. 13. ubi et monet Tertull. de pallio; item Apuleium l. xi. in palla umbones agnoscere, et eleganter describere.

34 *Cumque iter ambiguum est*] Quando mens adolescentis hæret incerta quid sibi potissimum agendum sit; similis viatori in bivium incidenti, qui valde torquetur anxius, utram inire viam debeat. Quod et Herculi accidisse refert Cic. Offic. i. 117. ex Xenophonte, qui rursus ex Prodicō Sapiente rem narrat, l. ii. de Fact. et Dict. Socrat. memorab. non longe ab initio.

Et vitæ nescius error] Ut Philosophia magistra vitæ est; ita ex adverso ignorantia rerum, error denique egregie Persio dicitur *vitæ nescius*, id est, eorum quæ conducunt ad recte vivendum. Sic igitur imperitia ducit adolescentes et abripit in id omne quod videtur ipsis facile, jucundum, splendidum, quasi perinde sit illud rectum et bonum: fallitque eos literæ Pythagoricæ Y latior pars læva quæ eligitur, præ dextra arctiori quidem sed tamen melliori. Hinc pro-

nam illi sequuntur ad vitia viam; deserunt autem virtutis iter arduum, præceps, ac præruptum.

35 *Diducit*] Legunt alii, *deducit*; alii, *traducit*. Sensus est, in hanc et illam sententiam impellit, distrahit, cruciat, *trepidās mentes*, id est, ancipites, dubias, titubantes inter varias instituendæ vitæ rationes. Auson. Edyll. 15. de Pythagorico eligendæ vitæ dubio: 'Quod vitæ sectabor iter, si plena tumultu Sunt fora; si curis domus anxia; si peregrinos Cura domus sequitur; mercantem si nova semper Damna manent: cessare vetat si turpis egestas: Si vexat labor agricolam, mare naufragus horror Infamat, pœnæque graves in cœlibe vita: Sanguineum si Martis opus: si turpia lucra Fœnoris, et velox inopes usura trucidat? Omne ævum curæ,' &c.

Ramosa in compita] Quæ multas se in vias scindunt, ut truncus in ramos; id est, multos exitus et calles habent. Pariter etiam imprudens juvenis in varias deliberationes dilapsus sæpe id amplectitur quod pejus, ex judicii consiliique imbecillitate. Hic rursus alludit Persius ad literam Pythagoricam, de qua paulo ante; et Sat. iii. vs. 56.

36 *Me tibi supposui*] Institutendum me tradidi. Quidam legunt, *seposui*, id est, segregavi. Sed prior lectio videtur retinenda.

Socratico, Cornute, sinu. Tunc fallere solers
Apposita intortos ostendit regula mores;
Et premitur ratione animus, vincique laborat;

mollem aetatem excepisti gremio Socratico. Tunc norma decipere perita mihi adhibita praeos mores emendat; et animus domatur ratione, et aegre fert superari, et

*****

tatio, ad te segregavi. Casaubon. Posui C.—37 tum fallere Ms. R. tu fallere Ms. Gal.—38 Pro ostendit, Casaubon. legit extendit, et Ms. R. et C.—40 Ex verbis

NOTÆ

37 *Suscipis Socratico sinu*] Admisi me in tuam disciplinam, Morali Philosophia et Stoicis dogmatis imbuendum; me vero excepisti non studio solum paterno, sed quasi materno affectu ablandiens ac demulcens. Sunt et qui interpretentur, integritate Socratica et sanctitate educandum: nec omnino displicet. Cur autem Socraticam vocat Persius Stoa scholam? Nimirum, Socratis discipulus Antisthenes Diogenem instituit: hunc Crates Thebanus audivit. Hic demum edocuit Zenonem scholæ Stoicæ conditorem. Plutarch. Laërt. Cic. Unde Socrati non abs re tribuntur, quæ ab eo velut a primo fonte profluxere instituta. Vide Sat. III. vs. 1. et ibid. Annot.

Tunc fallere solers apposita, &c.] Hunc locum varie varii intelligunt, et suo quisque sensui accommodant. Alii, quos inter Casaubonus, sic explicant: tu fraude innoxia me circumveniens suaviter ad rectum flexisti, solerter et sensim ita domans pravas affectiones, ut novæ disciplinæ austeritas non offenderet aut deterreret. Alii puerilem vocant hanc interpretationem, et sic Persii voces aptant et sensum: *Tunc regula appositu, solers*, id est, ostendens, *mores intortos fallere*, id est, errare; *extendit*, id est, reformat eos ac corrigit. Alii putant allusum ad intervallum quod sæpe exiguum est virtutem inter ac vitium, quodque propterea fallit. Unde Horat. in

Arte, 'Decipimur specie recti.' Et Juvenal. Sat. XIV. 'Fallit enim vitium specie virtutis et umbra.' Prima quidem sententia acutior: secunda in quibusdam durior, ut cum, *solers*, explicat, ostendens, &c. Tertia videtur ad solitum Persii loquendi modum paulo audaciorem accommodatior. Nobis sensus hic erit, et ordo verborum: *tunc regula solers mores fallere, apposita extendit intortos*. Id est, præcepta morum falsas virtutum species mihi detegendo, docuerunt me omne vitium declinare; et sinceram virtutem sequi. Itaque *intortos mores extendere*, significat rectum id facere quod curvum erat, ducta metaphora a fabrilibus.

39 *Et premitur ratione animus*] Jamque sub tua disciplina proficiens, animi motus coercere didici, et rationis sequi imperium coëgi. *Sicut equus a sessore domatur*, inquit Plato, *ita animus ratione*. Per animum itaque ne mentem intellige, seu partem animi superiorem, sed potius inferiorem quæ expers est rationis, vocaturque appetitus. Tull. Offic. I. num. 100. 'Duplex est vis animorum atque naturæ. Una pars in appetitu posita est, quæ est, *δφψ*, Græce; quæ hominem huc et illuc rapit: altera in ratione, quæ docet et explanat quid faciendum fugiendumque sit. Ita fit ut ratio præsit, appetitus vero obtemperet.' Hor. Epist. I. 2. 'Animum rege, qui nisi paret, Imperat: hunc

Artificemque tuo ducit sub pollice vultum.
 Tecum etenim longos memini consumere soles,
 Et tecum primas epulis decerpere noctes.
 Unum opus et requiem pariter disponimus ambo,

40

formam sumit sub digito tuo solerti. Nam recorder transegiſſe tecum dies integros, et cibos tecum carpiſſe initio noctium. Ordinabamus ambo eodem labores, ſimiliter et quietem: et res ſerias temperabamus cœna modèſta. Certe illud ne tibi

*****

Juvenalis VII. 237. non ſine ratione aliquis putet legendum in noſtro *ducit œu pollice*; ſed nihil mutandum. *Casaubon.* Casaubonus putat Persium ſcripſiſſe *artificis* ſeu *artifici*; ſed emendatione nihil eſt opus. *Kanigius.*—41 et pro *etenim* C.—43 Casaubonus mavult *una*, quod tamen hæc loco non convenit; non enim dicere vult Noſter, ſe eodem tempore ſtudiis vacaſſe quo Cornutus, ſed eaſdem res cum illo et eodem tempore tractaſſe. cf. Virg. Geo.

NOTÆ

frœnis, hunc tu compesce catena. Plaut. Trinumm. Scen. 5. ‘Homo cum animo inde ab ineunte ætate depugnat ſuo.—Tu ſi animum vicisti potius quam animus te, eſt quod gaudeas.’

Vincique laborat] Ægre ſuperatur natura ad mala proclivis. Unde mens et ratio contra appetitum pugnans, quaſi ſecum ipſa luctatur, laborat tamen et ſtudet ut vincatur et ſi repugnans et reluctans.

40 *Artificemque tuo, &c.]* Hypallage, pro, *artifici*. Poſteſt et legi, *artificis*; ut docte monet Casaubonus. Sensus eſt: animus meus a te molliſſe et ſcite tractatus eam omnem induit ſpeciem tandem et formam, quam dare et inducere voluisti, velut artifex peritus in argillam aut ceram. Juvenal. Sat. VII. vs. 237. ‘Exigite ut mores teneros ceu pollice ducat, Ut ſi quis cera vultum facit.’

Pollice] Macrobi. VII. 13. pollicem dictum ait a pollendo, quippe qui non minus quam tota manus ſemper in officio eſt. Unde et Græcis vocatur *ἀρτεξορ*, quaſi manus altera. Paſter quidem aſſerit Græcam hunc

etymologiam Gal. Alii tamen aliter ſentiunt.

41 *Tecum etenim longos, &c.]* Die nocteque a te non diſcedebam. Virg. Ecl. IX. ‘Sæpe ego longos Cantando puerum meminſi me condere ſoles.’

42 *Et tecum primas epulis decerpere noctes]* Eſt qui interpretetur, Initium etiam noctis dabamus ſtudio Philoſophiæ, idque temporis decerpabamus quieti et epulis, id eſt, reſcindebamus, adimebamus. Sed melius eſt cum aliis prope omnibus, intelligere de frugali menſa ſtudioſis neceſſaria, quod verbum *decerpere* indicat ſatis: ut ſensus ſit, non dies noctibus epulando iungebamus, quod faciunt helluones; ſed pauculas tantum horas, idque veſperi; et quaſi raptim cibum carpebamus, quem porro honeſtis ſermonibus condiebamus, ut eſt paulo poſt.

43 *Unum opus, et requiem, &c.]* Simul labori, ſimul quieti indulgebamus. *Una opus et requiem, &c.* legi velit Casaubonus: at videtur tamen Persius reſpexiſſe illud Virgillii Geo. IV. ‘Omnibus una quies operum, labor omnibus idem.’

Atque verecunda laxamus seria mensa.

Non equidem hoc dubites, amborum fœdere certo

46

Consentire dies, et ab uno sidere duci:

Nostra vel æquali suspendit tempora Libra

Subiam sit nostram amborum vitam statuta societate convenire, et regi ab eodem astro. Nam aut Parca veritatis retinens nostros dies librat æquali lance: vel hora

~~~~~

IV. 184. *Karnigius*.—46 Ita omnes codices, non *consentire deos*, quod afferunt

NOTÆ

44 *Verecunda laxamus seria mensa*] Graves occupationes, et diurnam studii et animi contentionem relaxamus inter cœnandum ac remittimus tantillum joci ac salibus innoxiiis. Agellius XIII. 11. ait, 'convivarum sermones debere esse jucundos, et cum illecebra quadam et voluptate utiles, ex quibus ingenium nostrum venustius fiat et amœnius. Quod profecto eveniet, si de id genus rebus ad communem vitæ usum pertinentibus confabulemur, de quibus in foro atque in negotiis agendis loqui non est otium.' Vide Athenæi Deipnosophistas: et Macrobius VII. 1.

45 *Non equidem hoc dubites, &c.*] Consensio nostra non levis aut fortuita, immo ea est quæ naturalibus causis producta et conflata dubitari non possit.

Amborum] Mei tuique, Persii discipuli, et Cornuti præceptoris.

Fœdere certo] Non otiose hoc ait Persius, (inquit Marcilius,) nam qui sub piscibus nascuntur, non ita certum fœdus inter se habere æstimantur. Unde Manilius I. II. 'At quibus in lumen pisces venientibus adsunt, His non una manet semper sententia eordi; Commutant animos interdum, et fœdera rumpunt, Ac repetunt.'

46 *Consentire dies*] Marcilius ex Servio ad Æneid. I. legit, *Deos*, id est, Genios horoscopi comites, juxta Horat. Epist. II. 2. 'Scit Genius na-

tale comes qui temperat Astrum.' Ut sensus Persii sit, consentientes Genios nostros constat summam hanc inter nos amicitiam et consensionem peperisse. Alii tamen omnes legunt, *consentire dies*, id est, tempora, nativitates, unde non mirum, nos sub eadem constellatione genitos, ab eisdem siderum aspectibus pares habere et accipere affectiones. Notat Casaubonus Hebræos, quando quempiam alteri amicum indicare volunt, solitos dicere, filius est stellæ ipsius. Vide infra, ad ea verba, *nescio quod certe est, &c.*

Ab uno sidere duci] Natalitio scilicet et horoscopo: sive illud sit Libra, sive Gemini. Horat. l. II. Od. 17. 'Utrumque nostrum incredibili modo Consentit astrum.'

47 *Nostra vel æquali, &c.*] Id est, vel fatum æquavit nostra tempora; vel eandem constellationes nostram amborum vitæ præsidentes, easdem in nobis affectiones, easdem studia, summam animorum conjunctionem et consensionem pariunt.

Libra] *Libra* æquitatis symbolum est ac justitiæ. Est et Zodiaci signum, quod sol aggressus circa diem Septembris vicesimam æquinocrium facit autumnale. Horat. cit. lib. II. Od. 17. 'Seu Libra, seu me Scorpium aspicit Formidolosus, pars violentior Natalis horæ, seu,' &c. Vide quæ mox infra ad vocem *Gemini*.

Parca tenax veri, seu nata fidelibus hora
 Dividit in Geminos concordia fata duorum,
 Saturnumque gravem nostro Jove frangimus una. 50
 Nescio quod certe est, quod me tibi temperat, astrum.

Fidelibus exorta partiter in duos congruentia geminorum fata: et malignum Saturnum pariter nostro Jove temperamus. Est profecto nescio quod sidus, quod me tibi

*****

nonnulli. Casaubon.—49 facta Ms. Gal.

NOTÆ

48 *Parca tenax veri*] Fatum ineluctabile: indeclinabilis rerum series, ut ait Chrysippus. Deæ fatorum a Poëtis finguntur sorores tres, Clotho, Lachesis, Atropos. 'Prima orditur,' inquit Sidonius, 'secunda texit, tertia finit.' Virgil. Ecl. iv. 'Talia sæcla, suis dixerunt, currite, fuis Concordes stabili fatorum Numine Parcæ.'

Seu nata fidelibus hora] Hora qua fideles amici nascuntur, æqualiter nobis partitur omnia.

49 *Geminos*] Gemini Castor et Pollux, quos magna concordia vixisse, regnasque, et inter sidera relatos fabulantur. Aiunt porro Astrologi sub Geminis et Libra natos amicos fieri, et consentire in studiis et affectionibus. Manil. l. ii. de Geminis sic habet, 'Magnus erit Geminis amor et concordia duplex.' De Libra vero, ibid. 'Quosque dabunt chelæ (id est, *Libra*) et quos dat Aquarius ortus, Unum pectus habent, fideique immobile vinclum.' Et l. v. 'Felix æquato genitus sub pondere Libræ.'

Duorum] Quidam legunt, *Deorum*, scilicet Castoris et Pollucis. Utrovis modo legas, perinde est.

50 *Saturnumque gravem*] Infestum sidus et noxium ob frigiditatem, siccitatem, et tarditatem. Horat. l. ii. Od. 17. citatis jam: 'Te Jovis impio Tutela Saturnæ refulgens Eripuit.'

Propertius l. iv. Eleg. 1. 'Felicesque Jovis stellas, Martisque rapacis, Et grave Saturni sidus in omne capnt.' Juvenal. Sat. vi. 'Quid sidus triste minetur Saturni.'

Nostro Jove frangimus una] Jovis sidus amicum et propitium ob suam temperiem. Plin. ii. 8. 'Saturni sidus gelidæ ac rigentis naturæ.' Et paulo post de Jove ait, 'Martis ardore nimio, et rigore Saturni, interjectum ambobus, ex utroque temperari Jovem, salutaremque fieri.' Macrob. de Somn. Scip. i. 19. investigat cur Martis et Saturni stellæ noxiæ dicantur et maleficæ; cur e contrario magna Jovis ac Veneris benignitas inter Genethliacos habeatur: et rationem affert deductam e numeris, quam apud unum Ptolemæum reperiri affirmat ibidem.

Frangimus] Benignus Jovis aspectus avertit ac discutit malignitatem Saturni alias valde nocituri.

51 *Nescio quod certe est, &c.*] Quodcumque tandem sit e sideribus amicumque, quod nostræ præfuit natiuitati, vitæque nostræ partes ac tempora similia facit, certum est aliquod ex illis nobis affulsisse, ab eo nos regi, alterum alteri attemperari, et fieri nos per illud in omnibus simillimos et conjunctissimos. Vult Casaubonus mentem non esse Persii, horoscopum eundem ipsi et Cornuto

Mille hominum species, et rerum discolor usus.

Velle suum cuique est, nec voto vivitur uno.

Mercibus hic Italiam mutat sub sole recenti

Rugosum piper, et pallentis grana cumini:

55

accommodat. Millenæ sunt hominum formæ, et varius rerum usus. Suam habet quisque voluntatem, nec vita ducitur eodem desiderio. Ille sub sole novo Italicis mercibus commutat piper scabrosum, et frustula cumini pallidi. Iste cibis ingurgi-

NOTE

fuisse, qui diversæ fuerint ætatis, sed videri duntaxat, ob similitudinem inter eos morum ac vitæ summam. Verum strenue repugnat Marcellinus, ostenditque variis exemplis, non cœvos idem tamen dici habuisse natalitium sidus: ut Hermodorum ac Demosthenem; Archilochum et Pindarum, &c. Quicquid sit, saltem constat potuisse pares siderum aliquot aspectus occurrere in natalibus Cornuti et Persii, quamvis ætate non æqualium: et hoc sufficit ad explicandum commode satis locum hunc Auctoris nostri. Nam primo de Libra et Geminis, nulla est difficultas. Deinde quid vetat etiam Jovem, qui intra duodecim annorum spatium, quo periodum absolvit, bis peculiam sibi domum ingreditur, ubi multum prævalet adversus Saturnum?

52 *Mille hominum species*] Jam Persius, per comparisonem dissimilium, singulare Cornuti vitæ virtutisque genus commendare aggreditur. *Mille hominum species, &c.* Id est, varia sunt hominum studia, diversa genera atque instituta vitæ. Horat. l. II. Serm. Sat. 1. 'Castor gaudet equis; ovo prognatus eodem Pugnus. Quot capitum vivunt, totidem studiorum Millia.'

53 *Velle suum cuique est, &c.*] Pro diversitate animorum ac judiciorum alius aliam artem et exercitationem sectatur. Cassiodor. 'Quot homines, tot sententiæ, et unicuique mos suus est.' Virgil. Ecl. II. 'Trahit sua

quemque voluptas.'

Nec voto vivitur uno] Ut diversæ mentes, sic diversa consilia propositaque. Lucilius: 'Quod tibi magnopere cordi est, mihi vehementer displicet.'

54 *Mercibus hic Italiam, &c.*] Quidam negotiantur apud externas gentes, et ad eas deportant merces ex Italia. Horat. Epist. I. 1. 'Impiger extremos curris mercator ad Indos.'

Mutat] Ante usum æris, per rerum commutationem mercatura fiebat. Testis Plin. qui mercaturas a Pœnis inventas ait l. VII. c. 56. et l. XXXIII. c. 1. 'Utinam,' inquit, 'totum e vita posset abdicari aurum, sacra fames, ad perniciem vitæ reptum. Quantum feliciore ævo, cum res ipsæ permutabantur inter se, sicut et Trojanis temporibus factitatum, Homero credi convenit. Ita enim, ut opinor, commercia victus gratia inventa,' &c. Lege Alex. ab Alex. IV. 15.

Sub sole recenti] In Orientali Regione, ubi sol hemisphærium ascendens renasci quotidie videtur. Casanbonus hic unus Alexandriam urbem notat, quasi inde Romani solerent merces petere; sed quo jure hoc affirmat? Quin potius Horatium Sat. I. 4. Persius imitatur, 'Hic mutat merces surgente a sole ad eum, quo Vespertina tepet regio.'

55 *Rugosum piper*] Quod ab Indis petitur, quod gignunt arbores juniperis nostris similes, quod a sole tor-

Hic actur irriguo maruli turgescere summo:
 Hic Campo indulget: hunc alea decouquit: ille
 In Veneris est putris: sed cum lapidosa chiragra
 Frangit articulos, veteris ramalia fagi:

Actus enim sequens somno irrigando: ille Campo Martio delectatur: istum aliam decouquit: hic in Venerem est solutus. At quando chiragra calculem minoris membris

*****

64 est, in Ms. R. docet; et in a manu secunda. In Ven. putris. et cum C.

NOTE

scuta rugas contrahit. Plin. XII. 7.

Pallens grana cunini, Synecdoche. Species pro genere. Id est, varia aromata in ludis nascentia.

Pallens, quippe comestibus pallorem ingenerat, et habet Plin. XX. 14. Horatius Epist. I. 19. ita stultos imitatores deridet: 'Quod si Pallentem eam, liberent exsangue cominum.'

66 *Hic pater, &c.*] Ille inhiat lucro, hic otio et voluptatibus indulget.

Irriguo maruli turgescere somno] Resoluti et dispersi a cerebro humores crassi, post crapulam imprimis, obturant mentes, obtruncant sensus, et somnum faciunt, quo pinguescit corpus. Virgil. *Æneid.* III. 'Fessos sopor irrigat artus.'

67 *Hic Campo indulget*] Hic se dat ambitioni, et querendis honoribus, qui obtinentur et dantur per suffragia populi in Campo Martio congregati: vel, gaudet exercitiis illis assuetis. Horatius ad Pisones: 'Ludere qui necesse, campestribus abstinet armis.' Nimirum post ejectos Tarquinos, campus hic qui illorum fuerat, Marti consecratus est. In eo Romana se iuventus exercebat; ibi etiam habebantur comitia creandis Magistratibus. Tit. Liv. II. 5. Alex. ab Alexand. III. 23.

Alea decouquit] Rem familiarem onedit, facultates absumit, inopem reddit. Menodotus (ut notavi Setis.

III. VI. 45. inventum ait aleam, per amorem difficultatem, a Lydia, ad discutiendam famem. Pater deceptor dicebatur, qui cum vivendo non esset, verum faciebat. Horat. Epist. I. 18. 'Quem damnavit Venus, quem praeceps alea movit.'

68 *Ille in Venerem est putris*] Libidine et nimio infans voluptatis non sic enervatur, ut etiam pitulas contrahat morbos. Hippocrates, Celsus, alii. Huc facit quod Cassianus, et alii quidam legunt, in Venerem putrit, id est, putrescit. Vel simplex est imitatio Horat. Od. I. 36. 'Omnes in Damalini putres Deponunt oculos.'

Lapidea chiragra] Ἡ ἔγχα τῆς χυφῆς, quasi manus vinculum seu captatio: morbus articularis, quo tenentur manus captae velati ac irretitae.

69 *Frangit articulos*] In articulis digitorum calculi, lapilli, nodi generantur e crassis humoribus concreti, quibus cruciantur arthritici, digiti quandoque distorquentur manusque, et quasi franguntur. Horatius autem l. II. Sat. 7. 'Postquam illi iusta chiragra Contudit articulos.' Et Epist. I. Idem Horatius vocat *nodosam chiragram*.

Veteris ramalia fagi] Cum senectus et luxuriosa vita debilitarint hominem, qui est similis arbori inversae; et cum ejus membra tam inutilia et arida fecerint, quam sunt rami arboris.

Tunc crassos transisse dies, lucemque palustrem,
Et sibi jam seri vitam ingemuere relictam.

60

At te nocturnis juvat impallescere chartis.
Cultor enim juvenum purgatas inseris aures
Fruge Cleanthea. Petite hinc, juvenesque senesque,

velut ramos annosa fagi, tum dolent præposteri dies caliginosos, et fadum tempus præterisse, et vitam sibi deinceps residuam. Tu vero delectaris pallorem contrahere libris noctu legendis. Nam adolescentum institutor, Cleanthis fructum ingeris auribus defæcatis. Istinc, o juvenes, pariter et senes, querite stabilem

~~~~~

Melius Cheragra quam chiragra ob metrum. Casaubon.—60 Tum crassos Edd. plur.—64 pueriq. Ms. Gal. et C.

NOTE

60 *Tunc crassos transisse dies*] Tum dolent annos transactos in turpi cæcitate, in crassis tenebris, sine ulla virtutis aut veritatis cognitione: quæ duo sunt animi cibus ac veræ delicie. S. Aug. 'Quid magis desiderat anima, quam veritatem?'

Lucemque palustrem] In libidinum sordibus ac luto; an et in balneis, ubi aer crassus et impurus, qualis palustrium locorum?

61 *Seri*] Cum jam nullus medendi locus.

Vitam ingemuere relictam] Jam lunt quod olim peccarunt; et senes facti ac debiles dolent vitam sibi superstitem esse velut ad forendas tot ægri tudines ac miseras, quæ luxuriam sequuntur: damnant igitur errores et flagitia prioris vitæ, dolent quod obscari et inglorii egerint; at sero.

62 *At te nocturnis, &c.*] Tu vero, Cornute, contemtor divitiarum, honorum, voluptatum, totus sapientiæ studio diu noctuque incumbis; quin et studiosi laboris ac vigiliarum tuarum fructus cum aliis altro et liberalliter communicas.

Nocturnis juvat impallescere chartis] Pallorem contrahere, incumbendo libris et assiduae lectioni, etiam ad lychæum, et noctu. Horat. Epist. ad Pisones: 'Ves exemplaria Græca

Nocturna versate manu, versate diurna.'

63 *Cultor enim juvenum*] Bonis ac sædulis institutionibus, ad virtutem et honestatem juvenes incitas ac formas. Quo laudabilius nihil est aut fructuosius. Cic. II. de Divinat. c. 4. 'Quod enim,' inquit, 'minus Republicæ afferre majus meliusve possumus, quam si doceamus atque erudimus juventutem?' Et Tusc. Quæst. II. n. 13. 'Cultura animi Philosophia est, quæ extrahit vitia radicitus, et præparat animos ad satius accipiendos, eaque mandat his, et, ut ita dicam, serit, quæ adulta fructus uberri mos ferant.'

Purgatas inseris aures] Postquam vitiis purgasti, præcepta morum et virtutum ornamenta ingeris et conaris inducere in discipulorum animum, si modo culturæ patientem commodarint aurem, ut habet Horat. l. I. Epist. 1. Namque ut est ibidem, 'Virtus est, vitium fugere; et sapientia prima, Stultitia caruisse.'

64 *Fruge Cleanthea.*] Philosophia Morali, quam Cleanthes Zenonis discipulus et successor docuit, cum magna Atheniensium utilitate. Is, urgente inopia, noctu suam operam locabat tum hauriendæ aquæ, tum pin sendis pombis, ut liceret interdiu

Parca tenax veri, seu nata fidelibus hora
 Dividit in Geminos concordia fata duorum,
 Saturnumque gravem nostro Jove frangimus una. 50
 Nescio quod certe est, quod me tibi temperat, astrum.

fidelibus exorta partitur in duos congruentia geminorum fata: et malignum Saturnum pariter nostro Jove temperamus. Est profecto nescio quod sidus, quod me tibi

*****

nonnulli. Casaubon.—49 facta Ms. Gal.

NOTÆ

48 *Parca tenax veri*] Fatum ineluctabile: indeclinabilis rerum series, ut ait Chrysippus. Deæ fatorum a Poëtis finguntur sorores tres, Clotho, Lachesis, Atropos. 'Prima orditur,' inquit Sidonius, 'secunda textit, tertia finit.' Virgil. Ecl. iv. 'Talia sæcla, snis dixerunt, currite, fuis Concordes stabili fatorum Numine Parcæ.'

Seu nata fidelibus hora] Hora qua fideles amici nascuntur, æqualiter nobis partitur omnia.

49 *Geminos*] Gemini Castor et Pollux, quos magna concordia vixisse, regnasque, et inter sidera relatos fabulantur. Aiunt porro Astrologi sub Geminis et Libra natos amicos fieri, et consentire in studiis et affectionibus. Manil. l. ii. de Geminis sic habet, 'Magnus erit Geminis amor et concordia duplex.' De Libra vero, ibid. 'Quosque dabunt chelæ (id est, *Libra*) et quos dat Aquarius ortus, Unum pectus habent, fideique immobile vinclum.' Et l. v. 'Felix æquato genitus sub pondere Libræ.'

Duorum] Quidam legunt, *Deorum*, scilicet Castoris et Pollucis. Utrovis modo legas, perinde est.

50 *Saturnumque gravem*] Infestum sidus et noxium ob frigiditatem, siccitatem, et tarditatem. Horat. l. ii. Od. 17. citatis jam: 'Te Jovis impio Tutela Saturno refulgens Eripuit.'

Propertius l. iv. Eleg. 1. 'Felicesque Jovis stellas, Martisque rapacis, Et grave Saturni sidus in omne caput.' Juvenal. Sat. vi. 'Quid sidus triste minetur Saturni.'

Nostro Jove frangimus una] Jovis sidus amicum et propitium ob suam temperiem. Plin. ii. 8. 'Saturni sidus gelidæ ac rigentis naturæ.' Et paulo post de Jove ait, 'Martis ardore nimio, et rigore Saturni, interjectum ambobus, ex utroque temperari Jovem, salutaremque fieri.' Macrob. de Somn. Scip. i. 19. investigat cur Martis et Saturni stellæ noxiæ dicantur et maleficæ; cur e contrario magna Jovis ac Veneris benignitas inter Genethliacos habeatur: et rationem affert deductam e numeris, quam apud unum Ptolemæum reperiri affirmat ibidem.

Frangimus] Benignus Jovis aspectus avertit ac discutit malignitatem Saturni alias valde nocituri.

51 *Nescio quod certe est, &c.*] Quodcumque tandem sit e sideribus amicumque, quod nostræ præfuit natiuitati, vitæque nostræ partes ac tempora similia facit, certum est aliquod ex illis nobis affulsisse, ab eo nos regi, alterum alteri attemperari, et fieri nos per illud in omnibus simillimos et conjunctissimos. Vult Casaubonus mentem non esse Persii, horoscopum eundem ipsi et Cornuto

Mille hominum species, et rerum discolor usus.
 Velle suum cuique est, nec voto vivitur uno.
 Mercibus hic Italiam mutat sub sole recenti
 Rugosum piper, et pallentis grana cumini:

55

accommodat. Millennæ sunt hominum formæ, et varius rerum usus. Suam habet quisque voluntatem, nec vita ducitur eodem desiderio. Ille sub sole novo Italicis mercibus commutat piper scabrosum, et frustula cumini pallidi. Iste cibis ingurgi-

NOTÆ

fuisse, qui diversæ fuerint ætatis, sed videri duntaxat, ob similitudinem inter eos morum ac vitæ summam. Verum strenue repugnat Marcellius, ostenditque variis exemplis, non coævos idem tamen dici habuisse natalitium sidus: ut Hermodorum ac Demosthenem; Archilochum et Pindarum, &c. Quicquid sit, saltem constat apotuisse pares siderum aliquot aspectus occurrere in natalibus Cornuti et Persii, quamvis ætate non æqualium: et hoc sufficit ad explicandum commodè satis locum hunc Auctoris nostri. Nam primo de Libra et Geminis, nulla est difficultas. Deinde quid vetat etiam Jovem, qui intra duodecim annorum spatium, quo periodum absolvit, bis peculiarrem sibi domum ingreditur, ubi multum prævalet adversus Saturnum?

52 *Mille hominum species*] Jam Persius, per comparisonem dissimilium, singulare Cornuti vitæ virtutisque genus commendare aggreditur. *Mille hominum species, &c.* Id est, varia sunt hominum studia, diversa genera atque instituta vitæ. Horat. l. II. Serm. Sat. 1. 'Castor gaudet equis; ovo prognatus eodem Pugnæ. Quot capitum vivunt, totidem studiorum Millia.'

53 *Velle suum cuique est, &c.*] Pro diversitate animorum ac judiciorum alius aliam artem et exercitationem sectatur. Cassiodor. 'Quot homines, tot sententiæ, et unicuique mos suus est.' Virgil. Ecl. II. 'Trahit sua

quemque voluptas.'

Nec voto vivitur uno] Ut diversæ mentes, sic diversa consilia propositaque. Lucilius: 'Quod tibi magnopere cordi est, mihi vehementer displicet.'

54 *Mercibus hic Italiam, &c.*] Quidam negotiantur apud externas gentes, et ad eas deportant merces ex Italia. Horat. Epist. I. 1. 'Impiger extremos curris mercator ad Indos.'

Mutat] Ante usum æris, per rerum commutationem mercatura fiebat. Testis Plin. qui mercaturas a Pœnis inventas ait l. VII. c. 56. et l. XXXIII. c. 1. 'Utinam,' inquit, 'totum e vita posset abdicari aurum, sacra fames, ad perniciem vitæ repertum. Quantum feliciore ævo, cum res ipsæ permutabantur inter se, sicut et Trojanis temporibus factitatum, Homero credi convenit. Ita enim, ut opinor, commercia victus gratia inventa,' &c. Lege Alex. ab Alex. IV. 15.

Sub sole recenti] In Orientali Regione, ubi sol hemisphærium ascendens renasci quotidie videtur. Casanbonus hic unus Alexandriam urbem notat, quasi inde Romani solerent merces petere; sed quo jure hoc affirmat? Quin potius Horatium Sat. I. 4. Persius imitatur, 'Hic mutat merces surgente a sole ad eum, quo Vespertina tepet regio.'

55 *Rugosum piper*] Quod ab Indis petitur, quod gignunt arbores juniperis nostris similes, quod a sole tor-

Hic satur irriguo mavult turgescere somno:
 Hic Campo indulget: hunc alea decoquit: ille
 In Venerem est putris: sed cum lapidosa chiragra
 Fregerit articulos, veteris ramalia fagi;

tatus amat saginari somno irrigante: ille Campo Martio delectatur: istum absomit ludus: hic in Venerem est solutus. At quando chiragra calculosa solverit membra

*****

68 est, in Ms. R. deest; et is a manu secunda. In Ven. putris, et cum C.

NOTE

rente rugas contrahit. Plin. XII. 7.

Pallentis grana cumini] Synecdoche. Species pro genere. Id est, varia aromata in Indis nascentia.

Pallentis] Quippe sumentibus pallorem ingenerat, ut habet Plin. XX. 14. Horatius Epist. I. 19. ita stultos imitatores deridet: 'Quod si Pallerem casu, biberent exsangue cuminum.'

56 *Hic satur, &c.*] Ille inhiat lucro, hic otio et voluptatibus indulget.

Irriguo mavult turgescere somno] Resoluti et dispersi a cerebro humores crassi, post crapulam inprimis, obturant meatus, obruunt sensus, et somnum faciunt, quo pinguescit corpus. Virgil. Æneid. III. 'Fessos sopor irrigat artus.'

57 *Hic Campo indulget*] Hic se dat ambitioni, et querendis honoribus, qui obtinentur et dantur per suffragia populi in Campo Martio congregati: vel, gaudet exercitiis illic assuetis. Horatius ad Pisones: 'Ludere qui nescit, campestribus abstinet armis.' Nimirum post ejectos Tarquinius, campus hic qui illorum fuerat, Marti consecratus est. In eo Romana se juventus exercebat; ibi etiam habebantur comitia creandis Magistratibus. Tit. Liv. II. 5. Alex. ab Alexand. III. 23.

Alea decoquit] Rem familiarem exedit, facultates absomit, inopem reddit. Menodotus (ut notavi Satir.

III. vs. 48.) inventam ait aleam, per annonæ difficultatem, a Lydia, ad discutiendam famem. Porro decoctores dicebantur, qui cum solvendo non essent, versuram faciebant. Horat. Epist. I. 18. 'Quem damnosa Venus, quem præceps alea nudat.'

58 *Ille in Venerem est putris*] Libidine et nimio infamis voluptatis usu sic emervatur, ut etiam putidos contrahat morbos. Hippocrates, Celsus, alii. Huc facit quod Casaubonus, et alii quidam legunt, in *Venerem putret*, id est, putrescit. Vel simplex est imitatio Horat. Od. I. 36. 'Omnes in Damalim putres Deponent oculos.'

Lapidosa chiragra] Ἡ χύρα τῆς χεῖρος, quasi manus vinculum seu captatio: morbus articularis, quo tenentur manus captæ veluti ac irretitæ.

59 *Fregerit articulos*] In articulis digitorum calculi, lapilli, nodi generantur e crassis humoribus concreti, quibus crociantur arthritici, digiti quandoque distorquentur manusque, et quasi franguntur. Horatius autem l. II. Sat. 7. 'Postquam illi justa chiragra Contudit articulos.' Et Epist. I. idem Horatius vocat *nodosam chiragram*.

Veteris ramalia fagi] Cum senectus et luxuriosa vita debilitant hominem, qui est similis arbori inveræ; et cum ejus membra tam inutilia et arida fecerint, quam sunt rami arboris æneæ et emorientis.

Tunc crassos transiisse dies, lucemque palustrem,
Et sibi jam seri vitam ingemuere relictam.

60

At te nocturnis juvat impallescere chartis.
Cultor enim juvenum purgatas inseris aures
Fruge Cleanthea. Petite hinc, juvenesque senesque,

velut ramos annosa fagi, tum dolent præposteri dies caliginosos, et factum tempus præterisse, et vitam sibi deinceps residuam. Tu vero delectaris pallorem contrahere libris noctu legendis. Nam adolescentum institutor, Cleanthis fructum ingeris auribus defæcatis. Istinc, o juvenes, pariter et senes, quarite stabilem

~~~~~

Melius *Cheragra* quam *chiragra* ob metrum. *Casaubon*.—60 Tum crassos Edd. plur.—64 pueriq. Ms. Gal. et C.

NOTE

60 Tunc crassos transiisse dies] Tum dolent annos transactos in turpi cæcitate, in crassis tenebris, sine ulla virtutis aut veritatis cognitione: quæ duo sunt animi cibus ac veræ delicie. S. Aug. 'Quid magis desiderat anima, quam veritatem?'

Lucemque palustrem] In libidinum sordibus ac luto; an et in balneis, ubi aer crassus et impurus, qualis palustrium locorum?

61 Ser] Cum jam nullus medendi locus.

Vitam ingemuere relictam] Jam lument quod olim peccarunt; et senes facti ac debiles dolent vitam sibi superstitem esse velut ad forendas tot ægri-tudines ac miseras, quæ luxuriam sequuntur: damnantigitur errores et flagitia prioris vitæ, dolent quod obscuri et inglorii egerint; at sero.

62 At te nocturnis, &c.] Tu vero, Cornute, contemtor divitiarum, honorum, voluptatum, totus sapientiæ studio diu noctuque incumbis; quin et studiosi laboris ac vigiliarum tuarum fructus cum aliis alto et liberalliter communicas.

Nocturnis juvat impallescere chartis] Pallorem contrahere, incumbendo libris et assidue lectioni, etiam ad lychæum, et noctu. Horat. Epist. ad Pisones: 'Ves exemplaria Græca

Nocturna versate manu, versate diurna.'

63 Cultor enim juvenum] Bonis ac sedulis institutionibus, ad virtutem et honestatem juvenes incitas ac formas. Quo laudabilius nihil est aut fructuosius. Cic. II. de Divinat. c. 4. 'Quod enim,' inquit, 'minus Republicæ afferre majus meliusve possumus, quam si doceamus atque erudimus juventutem?' Et Tuscul. Quæst. II. n. 13. 'Cultura animi Philosophia est, quæ extrahit vitia radicibus, et præparat animos ad satus accipiendos, eaque mandat his, et, ut ita dicam, serit, quæ adulta fructus uberri-mos ferant.'

Purgatas inseris aures] Postquam vitiis purgasti, præcepta morum et virtutum ornamenta ingeris et conaris inducere in discipulorum animum, si modo culturæ patientem commodarint aurem, ut habet Horat. l. I. Epist. 1. Namque ut est ibidem, 'Virtus est, vitium fugere; et sapientia prima, Stultitia caruisse.'

64 Fruge Cleanthea.] Philosophia Morali, quam Cleanthes Zenonis discipulus et successor docuit, cum magna Atheniensium utilitate. Is, urgente inopia, noctu suam operam locabat tum hauriendæ aquæ, tum pin-sendis pombus, ut liceret interdum

Finem animo certum, miserisque viatica canis.

65

‘Cras hoc fiet.’ Idem cras fiet. ‘Quid? quasi magnum,
Nempe diem donas?’ Sed cum lux altera venit,

mentibus scopum et comneatus senectutis ærumnosæ. Illud faciam die crastina, inquis. Crastina die idem facies, inquam ego. Ecquid? Concedis mihi unam dieculam scilicet velut aliquid grande? At quando illuxit dies postera, jam contri-

~~~~~

66 *idem cras fiat* Ms. R. et C.

NOTE

vacare sapientiæ studio, apud Zenonem, cujus etiam dicta, deficiente papyro, boum ossibus ac testis inscribebat. Improbo et pertinaci labore superabat ingenii sui tarditatem, quæ fecit aliquando ut per ludibrium, asinus vocaretur. Nec abnebat ille, immo Zenonis sarcinam ferre se posse, aiebat. Cum vero alias probro illi verteretur, quod timidus esset; at ideo, inquit, minus pecco. Hæc et alia de Cleanthe Diogen. Laërt. l. vii. et Tull. ejus meminit de Natura Deorum, l. i. num. 37. Item Valer. Maxim. viii. 7.

Petite hinc] E Philosophia Stoica, vel e Cornuti disciplina petite bene vivendi rationem et modum: *finem animo certum*, beatam vitam; honestatem, virtutem; rectum et stabile propositum: quod, ut ait Horatius l. i. Epist. 1. ‘Æque pauperibus prodest, locupletibus æque, Æque neglectum pueris senibusque nocebit.’ Et eodem l. i. Epist. 2. ‘Certum voto pete finem.’

65 *Miserisque viaticis canis*] Solatia et præsidia, quæ prosint in senectute, quam nunquam non comitantur miseriæ, inopia, dolores, &c. ad quæ ferenda facilius Philosophia non parum juvat. Hinc M. Tull. Ciceronis consolatio, item Boëtii.

Viatica] *Viaticum* dicitur id omne quod ad faciendum iter opus est et necessarium. Unde innuit Persius, nos peregrinari velut in vita hac, et

ad aliquid aliud tendere. Apud Laërtium l. i. Bias Prieneus monet, viaticum ab adolescentia ad senectutem sapientiam esse comparandam, quippe cum ea sola sit certa veraque possessio. Et Tull. de Senect. n. 9. ait, ‘Aptissima omnino sunt arma renectutis, artes exercitationesque virtutum, quæ in omni ætate cultæ, cum multum diuque vixeris, mirificos afferunt fructus, non solum quia nunquam deserunt, ne extremo quidem tempore ætatis (quanquam id maximum est), verum etiam quia conscientia bene actæ vitæ multorumque benefactorum recordatio jucundissima est.’

Canis] Id est, capillis canescentibus, qui contingunt senescenti; quamquam refert Plin. vii. 2. Indos quosdam in juvenia candido esse capillo, qui in senectute nigrescat.

66 *Cras hoc fiet*] Fingit Persius ignavum aliquem adolescentem sibi respondere: etiam, verum est quod mones; at expecta paululum; cras faciam, et sapientiæ studium amplectar; finem animo certum constituam, &c.

Idem cras fiet] Instat Persius; at enim cum illuxerit dies crastina, o piger, facies et dices iterum id quod mihi dicis hodie, quodque pridem facis. Lege S. August. Confess. viii. 10. et 11. Martial. Epig. v. 59. ‘Cras te victurum, cras dicis, Posthume, semper. Dic mihi cras illud, Post-

Jam cras hesternum consumsimus : ecce aliud cras
 Egerit hos annos, et semper paulum erit ultra.
 Nam quamvis prope te, quamvis temone sub uno
 Vertentem sese, frustra sectabere canthum,
 Cum rota posterior curras, et in axe secundo.

70

vimus cras hesternæ diei ; en aliud cras protrahit hos annos, et aliquantulum ulterius continuo erit. Tu enim quando velut rota posterior, et in altero axe convertaris, incassum tamen prosequeris orbile licet tibi proximum, et licet volvens æsc sub

NOTÆ

hume, quando venit? Quam longe cras istud ubi est, aut unde petendum? Numquid, &c.—Cras vives : hodie jam vivere, Posthume, serum est. Ille sapit quisquis, Posthume, vixit heri.'

Quid? quasi magnum, Nempe diem donas] Reponit ignavus juvenis, tantine est vel unam differre diem, quam et largiri dubitas?

67 *Sed cum lux altera venit*] Immo, inquit Persius, nec una die differre te volo. Sin autem crastinum expectas, nihil omnino facies ; et pariter differendo, dies altera consumpta erit ac perditā.

69 *Egerit hos annos*] *Egerit*, ab egerere, non ab ago : id est, expellit, emittit. Sensus est, una dies integros annos trahit procrastinando, exhaustit, absumit. Horat. Od. II. 18. 'Traditur dies die, Novæque pergunt interire Lunæ.'

Et semper paulum erit ultra] Erit semper paululum temporis ultra illud crastinum, quod petisti. Quocirca consumes ætatem sensim senescendo : singulis diebus rogabis adhuc unam diem duntaxat velut aliquid non magnum tibi donari ; sic nunquam differre desines, donec oppressus annis, senio, doloribus, cum Phrygibus sero sapiens, eas omnes miserias experire, quas prædixi, et tunc crassos transisse dies frustra dolebis, &c.

70 *Nam quamvis prope te, &c.*] Pri-

orẽ sententiam Persius confirmat a simili ; quasi diceret : aspice in curru seu rheda binos axes uni temoni annexos, quibus suæ rotæ circumvolvuntur : quæro utrum rota posterioris axis et ordinis attingere aliquando possit rotam axis prioris? Minime certe. Ita prorsus dies hodierna non assequetur unquam crastinum illud, quo te sapere velle spondes et prædicās.

Prope te] Dies enim hodierna crastinæ conjuncta est.

Temone sub uno] Totum vitæ tempus diebus continuis comprehenditur : hodie et cras pariter se consequuntur, et uni vitæ spatio annectuntur, sicut temoni axis prior et posterior.

Temone] Temo est lignum illud oblongum in curru, cujus extremitati jugum alligatur.

71 *Canthum*] Circulus est ferreus, quo rotæ orbile seu curvatura cingitur ac munitur, et quo tota compages constringitur. Vox peregrina et Barbara, seu Afra seu Hispana, qua tamen velut recepta in Latio utitur Persius, ut observat Quintil. I. 5. Ponitur hic pro rota, per synecdochē. Sic et Martialis, Epig. XIV. 168. 'Inducenda rota est, das nobis utile munus. Iste trochus pueris ; at mihi canthus erit.'

72 *Cum rota posterior curras, &c.*] Quamdiu tu diem hodiernum agis, quonondum vis morea corrigere, cui re-

**Libertate opus est, non hac, quam ut quisque Velina
Publius emeruit, scabiosum tesserula far**

*eodem temone. Libertas necessaria est, non illa per quam statim atque quilibet
Publius manumissus est, frumentum corruptum obtinet per tesseram Velinam.*

73 hac ut quisque Edit. Steph. et C. hac quam quisque Ms. R. hac qua quisque
Edd. quæd.

NOTE

spondent axis secundus et rota posterior; nunquam attinges diem illum crastinum, quo statuis meliora, qui significatur per rotam priorem, quæ volvitur semper ante posteriorem, neque unquam attingitur ab ea, quamvis ei proxima.

73 *Libertate opus est*] Obstinatum in vitis juvenem aggreditur Persius nova quadam et subtili ratione, scilicet libertatis amore ac necessitate: et ex occasione tractat eleganter et fuscè paradoxum illud Stoicorum: solos sapientes esse liberos: de quo et Tull. parad. 5.

Non hac] Ergone, o Romani adulescentes, libertatem adeo jactatis, dum servi estis cupiditatum ac vitiorum? An vobis videmini satis esse ac vere liberi et ingenui, modo libertatem duntaxat civilem possideatis, qualem sibi vindicat ostentatque servus heri vel hodie manumissus? Immo libertate animi opus est, nec aliter quisquam liber et ingenuus censeretur debet. Tertull. lib. de Resurr. 'Libertate opus est ad virtutem, inquit Persius, non ea qua servi donantur, et ascribuntur uni Tribuum, puta Velinæ.'

Ut quisque Velina, &c.] Statim ac in libertatem assertus quisque in aliquam e Romanis Tribubus transcribebatur, v. g. Esquilinam, Palatinam, Velinam: tum jure publico gaudebat, et communibus civium emolumentis; qualis est annona, seu frumentatio.

Triplex libertatis genus lege apud Alex. ab Alex. xiv. 10.

Velina] 'Qui Velinum circa lacum habitabant, Romam translati sunt; et Velina tribus numero aliarum accessit.' Vett. Gloss. Vide Alex. ab Alex. i. 17.

74 *Publius emeruit*] Quasi tempore servitutis exacto, libertatem merito suo consecutus, Patroni sui prænomen (ut fit) assumit, quod servi nullum habebant: et dictus v. g. Publius Licinius Velina. *Emeruit*. Metaph. a militibus, qui honesta de causa mittuntur domum, et immunes fiunt deinceps a bellando.

Scabiosum far] Immundum, putre, gurgulionibus exesum. Forte intelligit panem acerosum, sordidum, caninum. Legunt alii, *scabrosum*, id est, asperum, vile, præ vetustate rugosum.

Tesserula far possidet] 'Qui ex manumissione cives Romani efficiebantur, in numero civium Romanorum frumentum publicum accipiebant.' Vett. Gloss. et quidem gratis, ex lege lata a Publio Clodio Tribuno Plebis, Pisone et Gabinio Consulibus, ut notat Pædianus ad Orat. Tullii in Pisone. Scilicet annonæ Procurator magnam quotannis frumenti vim colligebat, et erogabat iis pauperibus qui tesseram seu notam ante datam repræsentarent, qua cives Romanos esse constaret. In ea scribebatur nomen hominis et Tribus, v. g. Pub-

Possidet. Hen steriles veri, quibus una Quiritem 75
Vertigo facit! Hic Dama est non tressis agaso,
Vappa et lippus, et in tenui farragine mendax :
Verterit hunc dominus, momento turbinis exit

Eheu veritate vacui vos, apud quas unica circumactio efficit Romanum! Ille est Dama, non mulio trium assium, vappa, et lippus, et fraudulentus in exigua farragine. Illum dominus circumagat, puncto circumactionis prodit Marcus Dama.

78 momento temporis Ms. R. et C.

NOTE

lius, Velina, id est, e Velina Tribu. Casaub. Tesseram illam fuisse ligneam, nimirum e ligustria, colligere licet e Plinio xvi. 18. Tesserarum et frumenti populo dati meminit et Suetonius in Augusto cap. 41. et 42. Item in Domitiano. Vide Lipsium Elect. i. 8.

75 *Hen steriles veri*] Quam longe distatis ab eo quod verum est! Quam turpiter aberratis et hallucinamini! Quam vestra vos fallit mens et opinio!

Quiritem] Cives Romani a Quirino *Quirites* dicti. Hic abusive nomen hoc usurpatur, ut notant vet. Gloss.

76 *Una vertigo facit*] Manumissurus servum dominus coram Præatore cum sistebat; mox in orbem circumactum dimittebat, ac suæ velut relinquebat potestati, his verbis, *hunc esse liberum volo*. Appian. Alex. ab Alex. iv. 10. Plaut. Menæch. Scen. 19. 'Liber esto, atque ito quo yoles.'

Hic Dama est] Verumenimvero, iniques, hic etsi modo servus fuit, at jam sui juris est; et Marcus Dama appellatur. Vel, ut ait Autumnus non perperam, hic servus est frugi, non, ut ceteri, pravus et vilis.

Dama] Servile nomen. Vide infra, vs. 161. ad vocem *Duce*. Horat. Sat. ii. 7. 'Prodis ex Iudice Dama Turpis.' Observat Casaubonus inter nomina servilia fuisse quædam honesta.

Delph. et Var. Clas.

tiora, a quibus liberi non abhorrent, quamvis magna esset in nominibus apud Romanos ambitio. Hinc est quod magnifice hic, *Dama*, vocatur, et paulo post repetetur, *Marcus Dama*.

Non tressis agaso] Non est homo nullius pretii aut industræ, nec infimæ sortis ac ministerii, qualis jumentorum curator.

77 *Vappa, lippus*] Non corruptus et nequam, velut vappescens vinum: nec imperitus ac animo cæcitiens, similis ei qui lippos habet oculos et male affectos. Horat. Sat. i. 1. 'Non ego avarum Cum yeto te fieri, vappam jubeo ac nebulonem.'

Et in tenui farragine mendax] Neque est fraudulentus in minutis etiam rebus, et ex genere eorum qui jumentis, quæ curant, pabula mentiontur data, cum tamen ea furto subripere soleant. 'Farrago est,' inquit Festus, 'quod ex pluribus satis, pabuli causa, datur jumentis.' Plin. xviii. 16. ait, ex Catone, idem olim fuisse quod ocymum. Varro de Re Rust. i. 31. dicit esse pabulum, quo jumenta verno tempore purgantur et saginantur. Virgil. Georgic. iii. 'Tum demum crassa farragine corpus Crescere jam domitis sinito.'

78 *Verterit hunc dominus*] Ex more et ritu manumissionis, de quo supra.

Momento turbinis exit Marcus Dama]

Pers.

I

Marcus Damā. Papee! Marco spondente, recūsas
 Credere tu nummos? Marco sub iudice palles? 80
 Marcus dixit: ita est. Assigna, Marco, tabellas.
 Hæc mera libertas: hoc nobis pilea donant.
 'An quisquam est alius liber, nisi ducere vitam

Papa! Marco spondente, tu venis committere pecuniam? Times sub Marco iudice? Marcus affirmat, sic se res habet: o Marco, tabulis subscribe. Illa est vera libertas: illam nobis concedit pileus. Estne aliquis alius sui juris, præterquam ille,

82 hæc nobis Edit. Steph. hæc nobis Ms. R. Hoc omnes scripti habent, non hæc. Casaubon.

NOTÆ

Cam primum apprehensus a domino ac rotatus fuerit: post circumactionem aliosque ritus legitimos, repente fit sui domini, honore dignus et fide, immo et munerum capax.

79 *Marco spondente*] Sæpe repetit hoc prænomen Satiricus, ironice: quippe, ut habet Horat. Sat. II. 5. 'Quinte pata, aut Publi, (gaudent prænominē molles Auriculæ).' Immo et admirationem ironicam addit, *papee!* Tam bono sponsore ac stipulatore, an recusas pecuniam credere? Scilicet Marco Damæ fidem derogas! &c.

80 *Marco sub iudice palles*] Cum ait vir probus, et Iudex integerrimus, tu nihilominus times in iudicium venire? Obiter hic perstringi corruptionem Romanæ Reipublicæ, apud quam fiebant Iudices etiam liberti, observat Casaubonus.

81 *Marcus dixit*] *Abrys kēn*, ut de Pythagora.

Assigna, Marco, tabellas] Subscribe et signa tanquam testis rogatus. Scilicet apud Romanos adesse testamentis oportebat et subscribere ac signare testes septem, qui cives essent Romani, et puberes. Ut habetur lib. XXI. paragraph. 1. D. de Testamentis.

82 *Hæc mera libertas*] Non alia

sane est libertas, quam ea, qua licet prænomen assumere, pro alio stipulari, Magistratum adipisci, testis esse, et fidem habere, quæ omnia sunt negata servis. Hæc etiam Sarcastice.

Pileam donant] Servi nudo capite et promissis capillis incedebant: at cum manumittebantur, raso capite, insigne libertatis pileum accipiebant in Templo Feroniæ Libertatis Dææ. Supra Sat. III. 106. 'Hesterni capite lodato subiere Quirites.' Plaut. Amphitr. act. I. scen. 1. vs. ult. 'Faxit Jupiter, ut ego hodie raso capite calvus capiam pileum.' Cæc. Rhod. xx. 12. ait excusam a Bruto monentem, in qua pugionibus duobus erat impositus pileus: quibus significaretur vindicata ferro libertas. Tit. Liv. XXXIV. 62. 'Præbuerunt,' inquit, 'speciem triumpho capitibus raso secuti qui servitute exempti fuerant.' Car autem manumissorum capita raderentur? 'Qui liberi fiebant,' inquit Nonias, 'ea causa calvi erant, quod tempestatem servitutis videbantur effugere, ut naufragio liberati solent.'

83 *An quisquam est alius liber, &c.*] Etiam argumentari audet Marcus Damā, et syllogismo probare quod affirmavit; hæc mera libertas.

Cui licet, ut voluit? licet, ut volo, vivere : non sim
 Liberior Bruto? Mendose colligis, inquit 85
 Stoicus hic, aurem mordaci lotus aceto.
 Hoc reliquum accipio : licet illud et ut volo tolle.

cui fas est vitam ducere ad libitum. At mihi fas est vitam ducere ad arbitrium. Numquid igitur non fuero Bruto liberior? Falso concludis, ait ille Stoicus, habens aurem purgatam acri aceto. Cetera quidem illa admitto, sed apage tuum hoc

*****

84 libuit R. et Gal. Mss. et C.—87 licet, ut volo, vivere, tolle Edit. Steph. et quæd. aliæ.

NOTÆ

84 Cui licet, ut voluit] Genuina est libertatis definitio, e qua maiorem propositionem conficit Marcus. Sic enim Tull. Parad. 5. Item Offic. 1. 'Est potestas vivendi ut velis.' De euntum vero videtur e Laërtio in Zenone, ubi sic habetur : *ἡ ἐλευθερία ἐστὶν ἀπορρηξάμενος ἀπὸ πάντων*. Et Epictet. apud Arrian. cap. 1. lib. II. et IV. *ἡ ἀρετὴ ἐστὶν ὁ ζῆν ὡς βούληται*. Pergit Dama; Licet ut volo vivere. Et hæc est minor propositio. Ergo, inquit, non sim liberior Bruto? Conclusio syllogismi.

85 Liberior Bruto] M. Junius Brutus Rempublicam Romanam a Regum servitute ac tyrannide vindicavit, pristinam libertatem restituit : ejusque firmandæ causa, nec propriis percipit filiis, quos ei insidiantes necevit. Tit. Liv. in fine lib. 1. et initio lib. II. Valer. Maxim. v. 8. Flor. 1. 9.

Mendose colligis] Redarguitur M. Dama, ejusque syllogismus retexitur, hoc fere modo : transeat propositio : ea quidem bene intellecta certa est. Negatur assumptio ; quam tamen ille mox asserere conabitur. Vide infra errorem syllogismi.

86 Mordaci lotus aceto] Instructus morali disciplina severiori ; vel acri judicio simul et dialectica. Nam ut ait Cicer. de Finibus III. 3. 'Stol-

corum subtile fait vel potius spinosum disserendi genus.'

87 Hoc reliquum accipio, &c.] Admitto libertatis definitionem in propositione contentam : inquit Stoicus : non vero cetera. Legunt alii, Hæc reliqua accipio : licet illud, et, ut volo, tolle. Alii restituant, nec sine probabili ratione, Hæc reliqua accipio : licet, ut volo, vivere, tolle.

Licet illud et ut volo tolle] Assumptionem ut falsam amove : hanc ego respuo ; et paucis evincam, te non vivere ut vis, et ut libet ; nec tibi licere quod optas et quod placet : tu enimvero potius ageris et raptaris quocumque trahant te cupiditas, libido, aliaque vitia. Unde servum te contendo, liberum pernego. Horat. Sat. II. 7. 'Tu mihi qui imperitas, aliis servis miser, atque Duceris, ut nervis alienis mobile ligum. Quisnam igitur liber? Sapiens, sibi que imperiosus.' Tull. Parad. 5. 'Improbos non ita dicunt esse servos ut mancipia, quæ sunt dominorum facta nexu, aut aliquo jure civili : sed, si servitus sit, sicut est obedientia fracti animi et abjecti, et arbitrio carentis suo, quis neget omnes leves, omnes cupidos, omnes denique improbos esse servos? An ille mihi liber videatur, cui mulier imperat, leges imponit, vetat quod videtur?' &c.

'Vindicta postquam meus a prætore recessi,
Cur mihi non liceat, jussit quodcumque volantas,
Excepto, si quid Masuri rubrica vetavit?'

90

licet, et, ut volo. Verum enimvero, ex quo meus prodii a Præatore, per virgam, quare non mihi licitum sit quicquid placuit arbitrio meo, excipio si Masurii scrip-

NOTE

88 *Vindicta postquam, &c.*] M. Dama necdum advertens paralogismi sui vitium et errorem: seque a Stoico vapulare, ob æquivocam libertatis acceptionem, pergit argumentari porro a libertate corporis ad animi libertatem: quocirca non sine ludibrio excipitur.

Vindicta] 'Virga est, quæ manumittendi a Prætore in capite pulsantur, ideo dicta, quod eos vindicat libertati.' Vett. Gloss. Titus autem Livius II. 5. ita nuncupatam ait a Vindicio servo, qui primus libertate simul et civitate donatus ob detectam conjurationem. Hinc vero sanctum, ut quoties servus aliquis manumitteretur, caput ejus baculo tangeretur, in memoriam conservatæ Populo Romano per servum libertatis.

Meus a prætore recessi] Mei juris factus sum liber et civis Romanus. Prætor enim servi caput virgula feriens pronuntiabat, *esto liber*: porro qui vindicta manumissus, is una cum libertate civitatem Romanam consequebatur. Tit. Liv. Alex. ab Alex. locis jam citatis lib. IV. cap. 10. &c.

89 *Cur mihi non liceat, &c.*] Adverte arrogantiam et superbiam in verbis Marci Damæ.

90 *Excepto si quid, &c.*] Excipio illa, quæ legibus et jure sunt vetita.

Masuri] 'Masurius hic Sabinus Legis Consultus fuit.' Vett. Glos. Eques erat Romanus, Tiberii Imperatoris tempore, doctrina clarus; ceterum valde pauper. Ejus meminit Agellius v. 19. et alibi. Apud Athenæum

lib. XIV. ut vir longe optimus et sapiens legumque Interpres eximius celebratur.

Rubrica] Quid proprie sit *Rubrica*, dixit Sat. I. 'Rubricas vocari minium quo tituli legum annotabantur; aiunt hic veteres Gloss. et Turneb. IV. 5. scilicet ob similem colorem rubrum.' Juvenal. Sat. XIV. 'Perlege rubras Majorum leges.' Neque vero legum tantum, sed et omnium quæ scribebant olim, tituli, capita et initia rubra erant, seu minio seu purpurisso notata. Patet ex Ovid. Trist. lib. I. eleg. 1. 'Nec titulus minio, nec cetro charta notetur.' Et Martial. Epigramm. III. 2. 'Et cocco rubeat superbas Index.' Quod autem hic Casaubonus de cera miniata comminiscitur, non perperam videtur reprehensum a Marcilio, qui notat eam signationi non scriptioni idoneam. Quid autem? Viro vir occinere non veretur cum Satirico; *Disce! sed ira cadat*. Certe favet Critico adversus Criticum Vitruvius IX. 3. ubi ait Democritum anello signare solitum ea quæ expertus esset, cera ex milto; id est, minio, seu cera miniata. Nam ut habet Plin. XXXIII. 7. 'Milton Græci vocant minium.' Quid sit etiam cera miniata, et quod notationi et censuræ utilis easset, non scriptioni, aperte declarat Tullius ad Atticum. Sic habet lib. XVI. epist. 11. 'Nostrum opus tibi probari lætor, ex quo ante ipse posuisti, quæ mihi florentiora sunt visa judicio tuo. Cæulas enim tuas miniatulas illas extimescebam.' Et lib. XV. epist. 14.

Disce! sed ira cadat naso rugosaque sanna,
 Dum veteres avias tibi de pulmone revello.
 Non prætoris erat stultis dare tenuia rerum
 Officia, atque usum rapidæ permittere vitæ.

tura rubra aliquid prohibet? Accipe; at a naribus tuis recedat indignatio, et irrisio rugis notata, quando expungo tibi de corde antiqua deliria. Ad Prætorem non pertinebat insanis concedere subtilia officia in rebus, et donare potentatem vitæ

NOTÆ

adhuc apertius, cum ait: 'His literis scriptis, me ad *συγγράμεις* dedi, quæ quidem vereor ne miniatura cerula tua pluribus locis notandæ sint.'

91 *Disce! sed, &c.*] Assumptionis probationem refellit Philosophus Stoicus: simul vero Damam orat, ne irascatur, dum aperiet ipsi fortasse non placituras veritates: ceterum ne ridendum putet in re tam seria.

Ira cadat naso] Theocritus iratum Pana significare volens, in ejus naso bilem sedere ait, Idyll. 1. *χολὰ νορί ἐν τῷ κόφῳ*. Plaut. Amphitr. Act. 1v. Scen. 3. 'Vetustum adagium: fames et mora bilem in nasum conciant.'

Rugosaque sanna] Ridentis nasus osque corrugari solent. 'Sanna,' inquit Nonius Marcellus, 'os distortum cum vultu.' Vide Sat. 1. ad ea verba, *postica occurrere sanna*.

92 *Veteres avias*] Aniles fabulas, opiniones falsas, errores, quales vetulæ filiis ac nepotibus sæpe suggerunt: quales et forte de libertate, avia priorem tua tibi inculcavit. Explicant alii vanam ac ventosam nobilitatis opinionem, qualem fere habebant Romani; et arrogantiam, cujus in pulmone sedes.

De pulmone revello] Hæc licet radicatus inhæreant cordi et animo tuo, si tamen extirpari sinas et expungi, etiam cum aliquo dolore tuo, docebo te distinguere civilem libertatem, communem quidem omnibus, a libertate animi, quæ soli propria est sapienti. Ergo attende.

93 *Non prætoris erat, &c.*] Quærebamus modo, o Marce, cur libero tibi ac civi Romano non liceat, &c. En disce: Prætor quod sui fuerat officii præstitit sane, jus Quiritium dedit, a domini potestate vindicavit. Sed liberare te a nexu et servitute cupiditatum ac vitiorum, penes eum non erat. Hoc vero sola præstat Philosophia.

Stultis] Apud Stoicos: *Stulti omnes servi*: item; *Insaniunt omnes præter sapientem*.

Dare tenuia rerum officia] Dare tibi non potuit scientiam rerum bene agendarum, 'recta, recte facta, *καρποφόρα*, quæ omnes numeros virtutis continent;' ut ait Tullius, III. de Finibus, n. 24.

Tenuia] Minuta certe et subtilia, eoque difficilia. Aristoteles Ethicor. II. 'Quemadmodum non cujusque est invenire centrum circuli, sed tantum Geometræ: sic nec assequi virtutis mediocritatem, nec ad eam pertinere potest, nisi sapiens.' Deinde per singulas rerum, temporum, personarum differentias, videre 'quid deceat, quid non,' ut ait Horatius ad Pisones; dijudicare specialia viri boni officia: in his etiam aliquando laborant vel sapientissimi. Ergo, Masurii rubrica, leges, ostendunt quidem graviora et grandia peccata atque officia: verum *tenuia* ista, de quibus dixi, et quibus tota ferme vita honesta continetur, minime.

94 *Atque usum rapidæ permittere*

Sambucam citius caloni aptaveris alto.

95

Stat contra ratio, et secretam gannit in aurem,

præcipitis. Cacula procero facilius accommodabis citharam. Ratio repugnat, et

NOTÆ

vita] Te tibi relinquere, idoneo velut ac perito τοῦ ἀρέχου καὶ τοῦ ἀρέχου, discernere rectum vitæ rerumque usum, quid fugiendum, quid indulgendum tibi et aliis; nihilque optare, nihil metnere, nisi ex rationis præscripto. Hæc lubrica quidem, rapida, ardua sunt: hæc non confert una Prætoris vertigo, et brevis circumactio; sed longa sedulaque Magistri morum institutio. Is certe postquam in omni virtutum genere diu te exercuerit et affectibus purgarit, te tibi permittere potest, vereque liberum per omnia pronuntiare; non item Magistratus, aut Prætor.

95 *Sambucam citius, &c.*] Facilius sane fuerit efficere ut agrestis servus, qui nec Musicam didicit nec citharas vidit, eas ex arte pulset, quam facere ut Dama rationem sequatur, et tennia rerum officia norit, et præstet. Proverb. *Asinus ad lyram*: item, *Sambucam caloni*.

Sambucam] Vox Syriaca, inquit Casanbonus. Galli harpam vocant, Turneb. xx. 1. Latini Græcique lyram et citharam, item nablum seu uablinum. Musicum est instrumentum triangularis formæ. Athenæus iv. 23. Sambucam lyrophœnicem vocari ait, ejusque inventorem fuisse Ibycum Reginum. Et xiv. 8. acutum esse ejus sonum, fidibus quatuor tensum primo fuisse. Et c. 9. ejusdem Libri, sambuca primam usam fuisse Sibyllam, atque ita vocatam a Sambyce quodam. Casanb. in Athen. 'Certum est,' inquit, 'vetustissimos Orientis populos eo organo esse usos: inde transiit ad Græcos et res et nomen.' Ejus instrumenti musici me-

minerunt Propheta Daniel c. 3. Vitruv. l. vi. Spartianus in Adriano, &c. Est etiam *Sambuca* belli instrumentum, quod funibus intenditur, ut chordis cithara: unde nomen. De eo Vitruv. l. x. Plutarch. in Marcell. Vita. Polyb. l. viii. Lips. Poliorcet. l. 1. Dialog. 6. Vegetius et alii. Scilicet, e turre prope urbem obsessam extructa, trabs ingens funibus ac trocleis ad muros laxata, erat pro ponte, et per eam transeuntes milites urbem invadebant. Athenæus loco mox citato xiv. 8. ejusdem meminit, atque *Sambucam* esse machinæ bellicæ genus oppugnandis urbibus idoneum: hostium mœnibus duabus suculis admo- veri, et cum erectum fuerit, simile esset navium scalis foras projectis et expansis: Romanorum esse machinam; denique fabricam ejus et formam inventam esse ab Heraclide Tarentino.

Caloni] *Calo* servus militis, cui val- lum defert et ligna, Græce κάλα; vel ex eo dictus quod ligneam clavam gereret. Festus, Servius. *Lignatores* Athenæus *Calones* vocat, seu κάλα- φάρους. Horat. Epist. i. 14. 'Invidet usum Lignorum tibi calo.'

Aptaveris] Prius inserueris crassis manibus hominis agrestis ineptique, licet graciles et agiliores digiti ma- nusque desiderentur tangendis scite ejusmodi instrumentis, hoc, inquam, potius feceris, quam, &c.

Alto] Prægrandis staturæ, qualis in Calonibus amator, magnæ molis homines sæpe bardi ac soluti. Ari- stoteles in Physiognom. οἱ ὕψους περὶ- λαοὶ ὀπαδεῖς. Homerus Ulyssem statu- ræ brevis et prudentiæ magnæ exhibi-

Ne liceat facere id, quod quis vitiatibit agendo.
 Publica lex hominum naturaque continet hoc fas,
 Ut teneat vetitos inscitia debilis actus.
 Diluis helleborum, certo compescere puncto

100

clam in aurem insurret, ut licitum non sit agere illud, quod faciendo quispiam corrumpet. Jus commune hominum et natura complectitur istam legem, ut ignorantia impotens abtineat ab actionibus sibi prohibitis. Si helleborum misces, im-

*****

96 *garris* Ms. R.—97 *Non liceat* Ms. Gal. *vitiavit* Ms. R. et C.

NOTÆ

bet, Ajacem vero procerum et stolidiorem: unde Apuleius l. x. 'Præfertur Ulysses modicus Ajaci maximo.'

96 *Stat contra ratio*] Debent enim fabrilis fabri tractare, de bobus arator narrare, nec alia crepidam astor, nec quisvis alter ultra quam didicit artem. Cic. Tusc. Quæst. i. Athenæus viii. 10. refert Stratonicum Citharædum Regi Ptolamæo de citharisandi arte ambitiose disputanti respondisse; *O Rex, aliud est æseptrum, aliud plectrum.*

Et secretum garris in aurem] Latas, in animo suæ indolis conscio. reclamat, monetque Dapam semper esse Dapam; et servo servilam, abjectum, nequam fore semper animum. Altius interpretationem promit Casaubonus; an et verius? Nimis Philosophiam Stoicæ austera ratio clam admonet, quia apud plebem et Proceres male accipitur, suis volentes indulgere cupiditatibus, quod illa vetat. Unde nonnisi subtimide agit, suæque clam preponit dogmata.

Gannit] Legunt alii, *Garris*. Proprie garriunt aves vulpes autem et canes gannunt, dum levibus susurris quasi gemunt.

97 *Ne liceat facere, &c.*] Ut nemo sibi negata tentet. Alias enim, quod ait Persius, *vitiabit agendo*. Quod quidem semper accidit imperitia.

Pingere aggrediatur faber; lapides secare et aptare rusticus; hortum et florum areolas disponere statuaris; plus nocebit eorum opera, quam juvabit: immo alter alterius opus bene inchoatum disperdet.

98 *Publica lex hominum, &c.*] Expositio est prioris sententiæ. Hoc est, id non continet rubrica Masurii, nec scripta, sed nata lex nobiscum, adeoque in hoc consentiunt omnes homines, quod et naturæ lumen ostendit, et jure gentium cautum est.

99 *Ut teneat vetitos, &c.*] Ut quisque abtineat a moliendo eo opere, quod agendo ac tentando vitare continget, ob inscitiam rei, ob imperitiam, adeoque impotentiam ejus præstandæ.

100 *Diluis helleborum*] Exemplis confirmat Stoicus quod dixit. Si pharmacum et periculosum quidem, quale est helleborum, temperare velit ac præparare quispiam Medicæ rei ignarus, adversus eum clamat lex medendi.

Helleborum] Herba est medicinalis, de qua jam ante non semel. Vide Gell. xvi. 15. Et Plin. xxv. 5. ubi recenset hellebori species, vim, usum.

Certe compescere puncto nequius] 'Non ad trutinam, sed ad stateram retulit, quæ punctis et uncis signatur.' Veteres Gloq. Est enim statera, libra sine lancibus.

Nescius examen? vetat hoc natura medendi.
 Navem si poscat sibi peronatus arator
 Luciferi rudis, exclamet Melicerta perisse.
 Frontem de rebus. Tibi recto vivere talo

peritus sistere stateram debito termino, ratio medicinæ id prohibet. Si agricola ocreatus sibi navim postulet regendam non cognoscens Luciferum; statim Melicerta exclamabit, nullum jam pudorem esse in rebus. An vero disciplina tibi con-

NOTÆ

Certo puncto] Habita diligenter ratione morbi, naturæ viriumque ægotantis, item medicamenti seu pharmaci, ut certa mensura et proportionē, certo pondere misceatur ac detur, alioqui nocitarum.

101 *Examen]* Jam diximus esse in atatera stylum qui eodem vergit quo pondus inclinat, unde et pro regula est.

Natura medendi] Vel ars quæ est imitatio naturæ; vel potius vis et natura medicinæ. Vult enim naturæ ordo, ut fiant omnia rite ac scite, quod rades et imperiti præstare nequeunt.

102 *Navem si poscat, &c.]* Alterum exemplum ab imperito rei nauticæ. Horat. Epist. II. 1. 'Navem agere ignarus navis timet,' &c.

Peronatus] Indutus peronibus, qui rustici calcei sunt e crudo corio, vel e pellibus, qui supra genua protendantur, ad arcendum lutum, nives, imbres. Virgil. *Æn.* VII. 'Vestigia nuda sinistri Instituire pedis; crudus tegit altera pero.' Juv. Sat. XIV. vs. 186. 'Nil vetitum fecisse volet quem non pudet alto Per glaciem perone tegi, qui summovet Euros Pellibus inversis.'

103 *Luciferi rudis]* Ignorans astra cuivis nota, qualis est *φωσφόρος*, seu stella Veneris, quæ mane Lucifer, vespere Hesperus vocatur. Nantis certe necessaria Astrologiæ cognitio, inprimis olim, quando nonnisi ad astra noctu navigabatur: at nunc id

facilius multo, opertis etiam tempestate sideribus, ad acum magnete illitam a paucis inventam sæculis. Virgil. *Æn.* III. de Palinuro noctu surgente, 'Sidera cuncta notat tacito labentia cœlo, Arcturum, pluviasque Hyadas, geminosque Triones, Armatumque auro circumspicit Oriona. Postquam cuncta videt cœlo constare sereno, Dat clarum e puppi signum,' &c.

Melicerta] Deus marinus, qui et Palæmon, et Portunus, eo quod portubus præest. Lege Ovid. *Metam.* IV. Fab. 13. De eo sic Virgil. *Ge.* I. 'Votaque servati solvent in littore nautæ Glaucæ, et Panopæ, et Inoo Melicertæ.' Huic Isthmii ludi magnis sumptibus a conventu totius Achæiæ fieri consueverant. Vide Alex. ab Alex. v. 8. Fabulam ejus perstrinxit Sanctus Cyprianus, cum dixit, 'Melicerta et Leucothea præcipitantur in maria, et sunt postmodum maris Numina.'

104 *Perisse frontem de rebus]* Fons pudoris sedes. Horat. Epist. II. 1. 'Clament perisse pudorem Cuncti pæne Patres.'

Tibi recto vivere talo ars dedit] Age vero, Marce Dama, die an didiceris *ἀποροδῆν*, recto ire pede: id est, bene agere in omnibus, nulla viri probi officia prætermittere? Metaphora ab iis, quibus pedes obtorti aut claudii, nec recte possunt incedere. Horat. Epist. II. 1. jam cit. 'Securus cadat, an recto stet fabula talo.'

Ars dedit? et veri speciem dignoscere calles, 105
 Ne qua subætrato mendosum tinniat auro?
 Quæque sequenda forent, et quæ vitanda vicissim,
 Illa prius creta, mox hæc carbone, notasti?
 Es modicus voti? presso lare? dulcis amicis?
 Jam nunc astringas, jam nunc granaria laxes? 110

tulit vitam agere calce directa? An etiam nostri discernere imaginem veritatis, et an aliqua species tinnitum edat absurdum, ære sub auro latente. Numquid observasti tum quæ sectanda essent, tum quæ alias fugienda; atque illa primo signasti creta, deinde hæc carbone? Esne moderatus in desideriis, fruguli domo, sua-

*****

105 *specimen* Ms. R. Et Bongarsii et Puteani vetera exemplaria omnia *specimen non speciem*: utrumque feras: sed melius *speciem*. Casaubon.—
 106 *ne qua sub ætrato*. Apud Priscianum variis locis ita semper distincte; non ut in aliis libris *subætrato*; quod Græcorum est *ὀρθόταλον*.—107 *quæque*

NOTÆ

Talo] Pars ima pædis *talus*; sive os, quod juxta calcaneum, et ad pedis juncturam.

105 *Ars*] Philosophia, quæ vitæ magistra, lex, regula, passim vocatur; et recte agendi præcepta continet.

Veri speciem dignoscere calles] Quandoquidem primus ad sapientiam gradus est cognitio honesti, dic utrum optime noris discernere similitudinem veri, speciem falsam, ab ipso vero; id quod est honestum, ab eo quod videtur. Nam ut ait Ovidius: 'Et mala sunt vicina bonis; errore sub illo, Pro vitio virtus crimina sæpe tulit.' Et Horat. ad Pisones: 'Decipimur specie recti.'

106 *Ne qua subætrato, &c.*] Ne ulla subsit hypocrisis adeoque mera sit boni species, non ipsum bonum aut verum. *Subætrato*: similitudo a nummo ædæterino, in quo sub aliqua auri superficie æs absconditum, aut cum auro confusum tinnitu probatur; dignoscitur autem ex sonitu raucio et absurdo.

Mendosum tinniat] Sic enim virtus vera solidum crepat; falsa vero maligne respondet, ut ante Persius dixit. *Tin-*

niet, propria vox metallis, quorum ex-
 primit sonitum, quando pulsantur.

107 *Quæque sequenda, &c.*] Hi duo sunt vitæ honestæ cardines, declinare a malo, et facere bonum.

108 *Illam prius creta, mox hæc carbone, notasti*] Quod malum damnavisti, quod bonum approbasti. Vide Sat. II. vs. 1. Ubi fuse egimus de lapillis nigris et albis. Pythagoras dicebat ea quæ candidi essent coloris, ad naturam boni pertinere; quæ vero atra et nigra, ad naturam mali.

109 *Es modicus voti*] Sic plurimi Codices habent, non *et*. Perinde esse videtur, id est, si paucis es contentus, et parva postulas a Diis, non qualia stulti et avari, de quibus Sat. II. 'Si,' ut ait Plantus, 'est animus tibi modicus, continens, ambitionis expertus.'

Presso lare] Rebus domi angustis, tua tamen sorte contentus: vel melius, si frugalis in victu, vestitu, suppellectile; siue luxu, sine luxuria.

Dulcis amicis] Benignus, facilis; non durus, tetricus, asper, superbus.

110 *Jam nunc astringas*] Si is es qui modo te contineas et coercneas, cum ratione parvus et moderatus, ut nec

Inque luto fixum possis transcendere nummum,
 Nec glutto sorbere salivam Mercurialem?
 'Hæc mea sunt; teneo;' cum vere dixeris, esto
 Liberque ac sapiens, prætoribus ac Jove dextro,
 Sin tu, cum fueris nostræ paulo ante farinæ,

115

vis erga familiares; ut modo claudas, modo aperias horrea: et quas transilire nummum in ceno deſtrum; et avidus non sis deglutire ſalivam Mercurii? Quando vere pronuntiaveris, mea ſunt iſta; hæc poſſideo: tum ſis et tui juris, et ſana mente, Prætoribus et Jove ſacientibus. At quandoquidem aliquantum antea tu fuiſti

vitanda Ms. R.—112 glutto Edit. Steph.—116 Membranæ retinens. Casaubon.

NOTÆ

prodigus sis, nec videaris ambitiosus.

Jam nunc granaria laxas] Modo liberalitatem exercere noveris, sumtuosus et magnificus cum res postulat: aperiendo velut et exponendo quibuslibet opes tuas, arcani, horrea, in quibus frumentum, &c.

111 *Inque luto fixum possis transcendere nummum*] Si pecuniæ et avaritiæ contemtor, obvium et objectum in itinere nummum sponte relinquo, ita ut puerorum ludibrium non incurras. Nimirum ut nunc interdum, sic et olim pueri in via publica nummum clavo humi figebant, vel exponebant in luto projectum quasi, funiculo vero alligatum non sine jocis retrahebant, si quis prætereuntem æris splendore allectus ac delusus colligere attentaret. Horat. Epist. i. 16. 'In triviis fixum qui se demittit ob assem.' Et l. ii. Od. 2. 'Quisquis ingentes oculo irretito Spectat acervos.'

112 *Nec glutto sorbere*] Si nec es plus æquo lucri cupidus. Si congerenda, data occasione, nummis non inhæas avidior, sicut gulosus epulis lautioribus devorandis.

Salivam Mercurialem] Mercarius lucri præses et Deus, ut innuit Plautus in Prologo Amphitr. Hinc cupiditas lucri dicitur *saliva Mercurialis*, metaphorâ ducta a gustu; quia cum obij-

citur cibus palato jucundus, catilloque præsertim et gulosus, suboritur statim et affluit ad linguam ejus saliva, ex appetitu lautitiarum; eamque sorbet, et quasi spe jam præcipit ac devorat delicatiores cibos.

113 *Hæc mea sunt; teneo, &c.*] Cum verum fuerit te virtutes eas habere, quas modo enumeravi, teque parum esse calcandis vitiorum assilientium motibus ac lenociniis: tum certe pronuntiandus eris vere liber, immo et sapiens: nunquam autem secus.

114 *Sapiens*] Quos sapientes appellant Latini, homines nimirum rerum præstantissimarum cognitione claros, ut ait Tullius; hi vocabantur Græcis Philosophi, Gallis Druidæ, Persis Magi, Sacerdotes Ægyptiis, Indis Gymnosophistæ, Assyriis et Babylo-niis Chaldæi, Judæis Prophetæ.

Prætoribus ac Jove dextro] Prætor libertatem corporis seu civilem largiente; animi vero Jove, qui liberator nuncupatus, et rajas e cerebro Minervam, id est, sapientiam prædiæ fabulantur.

115 *Sin tu cum fueris, &c.*] Verum enimvero cum fueris paulo ante nequam, pessimus; an factus sis decerpente optimus? Numquid cum libertate civili nuper accessit et sapientia singulari quodam Jovis beneficio, sine

Pelliculam veterem retines, et fronto politus
 Astutam vapido servas sub pectore vulpem ;
 Quæ dederam supra, repeto, funemque reduco.
 Nil tibi concessit ratio : digitum exere, peccas.

conditionis nostræ, si conservas adhuc cutem antiquam, et facie excultus retines vulpeculam dolosam sub corde corrupto ; ego a te reposco ea quæ mox attribuebam, et funiculum retraho. Sipientia nihil tibi contulit : si vel digitum extendis, facis pec-

polita C.—117 servas in pectore Edd. quæd. servans sub pect. C.—118 relego, funemq. R. et Gal. Mss. et C.—119 Nil tibi. Sic omnes membranæ, non Ni tibi ; quod Justus Lipsius, meo iudicio, appositissime reponebat : etsi vulgata

NOTE

labore, sine studio ?

Farinæ] Metaphora a panibus, quibus inest idem sapor, idem color, et paria omnia, ex eadem farina factis.

Nostræ] Per modestiam, inquit Cassobonus, ait, *nostræ*. Alii interpretantur sic : tu modo vitiosus, quemadmodum et nos, antequam per Philosophiam Stoicæ acetum purgaremur.

116 *Pelliculam veterem retines*] Moraes, ut olim, improbos necdum exniti. Vel alludit ad serpentes pellem vere novo deponentes : vel ad Æthiopes colorem non mutantes.

Fronte politus] Externa quidem specie bonus, modestus, honestus, comis.

117 *Astutam vulpem*] Pravam indolem servas ac retines, vaser ut ante, versipellis, dolosus, similis vulpi, cui astutia, ut audacia leoni attribuitur. Horat. ad Pisones. ' Nunquam te fallant animi sub vulpe latentes.'

Vapido sub pectore] Metaphora a vino corrupto, quod vappa dicitur, cuius et vapores tetri et graviores. Perperam aliqui legunt, *vapido*.

118 *Quæ dederam supra*] Nimirum ut esses liber ac sapiens. Hæc enim nonnisi sub conditione tibi largiebar.

Repeto] Placet nonnullis, *relego*, quorum vero, haud patet.

Funemque reduco] Allusum volunt

ad Græcorum puerilem ludum nescio quem, per faniculorum intentionem et attractionem, Aristot. *σφαίριον ἀνδράσων*. Sed quid opus? *σκατέρηδαν, ἀλκυονίδαν, θαλασσοτρίβαν* relinquantur Hesychio, Eustathio, Julio Polluci, ix. 7. Magis ad rem, ut videtur, dixerimus, et ad mentem Persii eo propius, quo simplicius : funem servitutis, quem videbar exemisse, rursum injicio ; ut prius innexam traho ; servum te et Damam pronuntio. Aut certe metaphora est a bestis vel etiam aviculis, quas, cum aufugere et avolare tentant paulo longius, funiculo innexas revocamus. Horat. Epist. i. 10. pecuniam servire oportere sic edicit : ' Tortum digna sequi potius, quam ducere funem.'

119 *Nil tibi concessit ratio*] Sipientia nihil tibi de se aut de suo concessit, ut ex ratione posses agere : proindeque male et perperam agis omnia.

Digitum exere, peccas] Levissimum quævis actio tua peccatum est, et grave quidem. Æqualia quippe sunt peccata omnia apud Stoicos.

Digitum exere] Epictet. Enchirid. ' Vel digitum vetatur extendi temere.' Quo sane respexit Persius, et satis contextus probat et sensus ; ut mirer non paucos, post veteres Gloss. ex-

Et quid tam parvum est? sed nullo thure litabis,
Hæreat in stultis brevis ut semuncia recti.

120

Hæc miscere nefas: nec, cum sis cetera fossor,
Tres tantum ad numeros satyri moveare Bathylli.

catum. Quid vero est ita exiguum? At omni thure non obtinebis, ut dimidia virtutis uncia maneat in insanis. Non licet ea conjungere: et quandoquidem fueris aliqui fossor, nequidem ad tres duntaxat modos Bathylli Satyri rite saltaveris.

ferri potest. Casaubon.—120 ture Ms. R.—124 datum hoc sentis Ms. R. et C.

NOTE

curriasse ad gladiatorum morem, qui victi veniam a populo precabantur, digitum exerendo. *Digitum exere*, id est, fateri te victum a vitiis, inquit illi Interpretes plus æquo sagaces. At quæ esset consecutio, quod addit Persius, *peccas*? Verum quibus insanire libet, his et liceat.

120 *Et quid tam parvum est*] Reponit M. Dama; itane vero peccarem, tam simplici et levi actione?

Sed nullo thure litabis] Ita est, ut dixi; inquit Stoicus: nec omni thure, votis omnibus ac sacrificiis impetrare posses, ut aliter se res habeat: atque, &c. infra mox.

Litabis] Vide Sat. II. vs. ultimo.

121 *Hæreat in stultis, &c.*] Ut qui non sapit omnino, vel minimam habeat sapientiæ virtutisque particulam. Nam, quisquis sapiens non est, stultus est: et virtutes omnes adeo sunt connexæ, ut aut habeas omnes necesse sit, aut nullam: duo Stoicorum dogmata sunt. Laërt.

122 *Hæc miscere nefas*] Servire vitiis, simul et animi libertate frui, nefas est. Sapientiæ et stultitiæ consortium nullum. Stulte facis omnia, si non sapienter. Si sapis, liber es: si stultus es, eris etiam continuo servus. Hæc omnia Stoice admodum. Vide Tull. in Paradox.

Nec, cum sis cetera fossor, &c.] Illustrat et confirmat a simili.

Cum sis fossor] Tam longe abes a sapientia et vera libertate, quam rudis et rusticus fossor a scita saltatione: fossor, inquam, terræ fodiendæ colendæque tota vita addictus, nullius rei ceteroquin peritus.

123 *Tres tantum ad numeros*] Si fueris stupidus agricola, non modo perfecte saltare non poteris, sed nec duas aut tres pedum scite dimensiones exequere: quippe modulationis ignarus, Musicæ modos ac numeros qui posses gesticulatione et saltatione æmulari et exequi, quod vix ex arte facit et perfecte artis peritus? Sic igitur, cum sapientiæ nihil habeas, nec movere digitum sapienter et ex ratione potes.

Ad numeros] Tullius Paradox. III. 'Histrio si paulo se movit extra numeram, aut si versus pronuntiatus est syllaba una brevior aut longior, exhibitur et exploditur: in vita, quæ omni gesta moderatior, omni versus aptior esse debet, ut in syllaba, te peccare dices? Poëtam non audio in nugis; in vitæ societate audiam civem, digitis peccata dimetientem suæ?' &c.

Satyri] Pedibus tam agilis, ut Satyrus esse videatur. Satyrorum nempe Deorum agrestium caprinis pedibus, villosa corpore, lascivientes motus imitabantur in Scena Pantomimi. Virgil. Eclog. v. 'Saltantes Satyros imi-

‘Liber ego.’ Unde datum hoc sumis, tot subdite rebus?
 An dominum ignoras, nisi quem vindicta relaxat? 125
 ‘I, puer, et strigiles Crispini ad balnea defer.’

At ego sum liber. A quo tibi concessum illud usurpas, tot rebus obnoxius? Nul-
 lumne dominum agnoscis præter eum a quo vindicat Prætoris virga? Si clamitet
 dominus: vade, serve, et porta strigiles ad Crispini thermas: sique urgeat, mo-

125 relaxet Ms. Gal.

NOTÆ

tabitur Alpheſibæus.’ Horat. ad Pi-
 sones: ‘Mox etiam agrestes Satyros
 nudavit.’ Et Epist. II. 2. ‘Nunc Sa-
 tyram, nunc agrestem Cyclopa mœ-
 vetur.’ Ex occasione loci hujus Ho-
 ratiani suspicatur Casaubonus legen-
 dum esse, *Satyrum*, hoc loco Persii:
 ut sensus sit, *moveare Satyrum*, id est,
 motu corporis et saltatione exhibeas
 et æmuleris Satyrum saltantem scite
 et agilitate summa. Quasi vero Per-
 sius debeat esse perpetuus ubique et
 passim Horatii imitator, ac veluti ser-
 vum pecus. Maneat igitur *Satyri*,
 donec mutandi ratio major afferatur.

Moveare] Id est, saltationem nume-
 rosam præstes: nam *moveri* pro *sal-
 tare* ponitur, ut probant loci Cic.
 Parad. et Hor. Epist. II. 2. mox cita-
 ti. Adde Horat. ad Pisones: ‘Ut
 festis matrona moveri iussa diebus.’

Bathylli] Hic fuit Pantomimus A-
 lexandrinus, Augusti tempore, immo,
 ut volunt alii, etiam sub Nerone, in-
 signis, egregia forma, et saltandi perit-
 tia: ‘Mæcenatis libertus,’ inquit
 veteres Gloss. Ejus meminit Juvena-
 lis, Sat. VI. 68. ut molliter saltantis.
 Athen. I. 17. ait *Bathylum* cum Py-
 lade primum invexisse Italicam salta-
 tionem, quæ quidem hilarior ceteris
 esset, eo quod saltationi gesticulation-
 es corporis rite accommodaret.

124 *Liber ego*] Insurgit Dama, et
 allatas a Stoico rationes parum ca-
 piens, veterem cantilenam, et rem de

qua controvertitur, insulse occinit, et
 clamat: atqui liber sum, liber sum,
 inquam; quicquid contra cavillari
 pergas, o Stoice, concessam mihi li-
 bertatem non auferes. Horat. Sat. II.
 7. ‘Eripe turpi Colla jugo: liber, li-
 ber sum, dic age,’ &c.

Unde datum hoc sumis] Redarguit
 Stoicus Damam; unde vero tu habes
 libertatem, quam jactas, ac tibi arro-
 gas? *Tot subdite rebus*, nimirum, id
 est, cum tot vitiis servias velut man-
 cipium.

125 *An dominum ignoras, &c.*] An
 nescis præter externum illum corpo-
 ris dominum, cujus e potestate ac do-
 minio solutus abiisti, per vindictam
 et manumissionem, restare tibi tot-
 idem intus dominos ac tyrannos, quot
 pravos affectus atque libidines animo
 tuo imperitantes?

Vindicta relaxat] Vide supra, vs. 88.

126 *I, puer*] Explicat diserte Phi-
 losophus duplex genus libertatis, per
 prosopopœiam.

Strigiles] Dentatum est e ferro, ar-
 gento, aliave materia instrumentum,
 dictum a *stringendo*, seu *radendo*. Hoc
 in balneis seu aureo seu argenteo
 divites utebantur ad sudorem destrin-
 gendum seu detergendum. Sueton.
 in Augusto c. 80. refert maculosum
 ei fuisse corpus, et callis quibusdam
 ex prurigine, assiduoque et vehemen-
 ti *strigilis* usu concretis, ad impetigi-
 nis formam, notatum.

Si increpuit, 'cessas nugator?' servitium acre
 Te nihil impellit: nec quicquam extrinsecus intrat,
 Quod nervos agitet: sed si intus et in jecore agro
 Nascantur domini, qui tu impunitior exis, 130
 Atque hic, quem ad strigiles scutica et metus egit herilis?

raris etiam, o nugax? Tum certa dura servitus nullatenus te adigit, nihilque ab
 externo ingreditur, quod nervos exagitet. At si domini intrinsecus oriantur, et in
 hepate male affecto; quomodo tu abis minus punitus quam ille, quem flagellum et

127 increpui Edit. Steph.—130 quin tu impunitior Ms. R.—131 quem abest in C.

NOTE

Crispini ad balnea] Opulenti quibet sibi et amicis habebant domi thermas et balnea: ergo et Crispinus, qui ex servo factus Eques jamque delicatior arguitur. Juvenal. Sat. 1. 'Cum pars Niliacæ plebis, cum verna Canopi Crispinus,' &c. Hic sub Claudio Imperatore Prætorio præfectus dicitur, et Consularibus Insignibus donatus; sub Nerone vero in Sardiniam Insulam relegatus semet interfecisse. Cornel. Tacit.

Defer] Vir delicatus notatur et potens, qui non communibus utitur strigilibus, sed proprias sibi deferri jubet ad balnea.

127 *Cessas nugator*] Imperiosa utraque vox: unde et sequitur, *servitium acre*.

Servitium acre te nihil impellit] Nihil jam te torquet illud imperium, et poenarum metus, nimirum quia civili servitute liberatus es, nec ullum corporis dominum habes amplius.

128 *Nec quicquam extrinsecus intrat*] Externa vox civilis domini parum te movet aut agit, quia liber es per Prætorem.

129 *Quod nervos agitet*] Non, ut prius, vox herilis per aures intrans, cogit te nervos totumque corpus agitare, ad obediendum, et illuc quo jubet, properandum, ne forte vapules tanquam cessator et deses.

Sed si intus] Si exteriori quidem et corporis servitute liberatus, pateris tamen et servis interiorem vitiorum servitutem.

In jecore] Secur sedes appetitus concupiscentia: vel, ut alibi, ponitur hic pro corde, quod est fons et origo omnium affectuum. Egro: scilicet ob inveteratam in malo consuetudinem, qua fit ut affectus ingravescant, et magis magisque tabe sua animum corruptant.

130 *Nascantur domini*] Imperiosos libidines te quolibet vel invitum raptores, pigritia, avaritia, luxuria, &c. ut mox patebit exemplo et experientia.

Qui tu impunitior exis] Quomodo tu serviles poenas non subis; et cur impune libertatem ostentas in tam acri duroque servitio, quo quidem civile et externum pejus non est. Horat. Sat. II. 7. 'Tergo plector enim: qui tu impunitior?'

131 *Atque hic, quem, &c.*] Cur minus plecteris, quam ille servus, qui sub herili potestate poenarum metu adigitur ad facessendum domini civilis imperium, v. g. ad strigiles, ad balnea sine mora deferendas, &c.?

Scutica] Flagellum et loris. Græce, τὸ σκῆτρος pellem et corium significat.

Mane piger stertis : Surge, inquit avaritia; eia
 Surge. Negas: instat: Surge, inquit. 'Non queo.' Surge.
 'Et quid agam?' Rogitas? saperdas advehe Ponto,
 Castoreum, stuppas, ebumum, thus, lubrica Coa. 135

timor domini impulsit ad strigiles deferendas? Matutino tempore dormis, o ignave. Quin expergiscere, ait pecunia cupiditas; agendum expergiscere. Quod si renuis, urget, atque, lectum decere. Non possum, inquis. Instat illa, exsurge. Et quidnam faciam? Quaris? E Ponto hac apporta saperdas, castoreum, vile linum, ebumum, thus, vina fluentia ex Ianua Co. Defer ante alios piper novum & samela-

NOTE

132 *Mane piger stertis*] Dialogismus est Damam inter et avaritiam, luxuriam, aliaque vitia: ubi clare indicantur et sigillatim Tyranni latus dominantes, huc illoque distrahentes, et miseram quasi distorquentes discerpentesque; per prosopopeiam elegantem avaritiæ, luxuriæ, &c.

Surge, inquit avaritia] Quia divitiis studes accumulandis? Age, labora.

133 *Non queo*] Pigritia nempe re-
 tipueor.

134 *Et quid agam*] Cur otium meum interterbas? inquit Dama piger: quid me facere vis?

Rogitas] Instat urgetque avaritia, donec desidem e cubili excusserit: decetque rationem quæstus faciendi certissimam.

Saperdas advehe Ponto] Negotiare, naviga, perge in Pontum, peregrinas merces hac advehe, mercataris faciendis opes compara.

Saperdas] Piscis est, qui in Pontico mari capitur. Synecdoche, pro omni piscium genere. *Saperdam* a sapere otinio dici quidam volunt: at repugnat Athenæus, III. 86. ubi Ponticum obsonium *saperda*, vile et ignobile edulium appellatur.

Ponto] *Pontus* proprie vocatur illud mare quod a Mæotide palude ad Tenedum Insulam continetur: complectitur itaque Bosphorum utrumque, Propontidem, et Pontum Euxinum, qui Herodoto I. IV. describitur, vocaturque dignus admiratione inter om-

nia maria. Sic et proxima regio *Pontus* vocatur.

135 *Castoreum*] Quidam interpretantur Castoris pellem, e cujus villis galeri conficiuntur exquisiti. Alii testiculos, e quibus pharmaca valde utilia. Herodot. I. IV. Plin. VIII. 80. et XXXII. 2. Virgil. Geo. I. 'Viresque Pontus Castorea.' Juvenal. Sat. XII. 'Emitatus Castora, qui se Eunuchum ipse facit, cupiens evadere damno Testicularum; adeo medicatum intelligit inguen.' Alium nempe Castorem sea fibrum, animal aquaticum, latus speciem, cui piscis cascada, alias Ponticum canem, insequentibus venatoribus, ea corporis parte, propter quam expetitur, horrendo (quod ait Plinius) morbo abscissa, sese redimere. Negant vero doctiores et periti Medicinæ viri, testiculos amputare sibi Castorem; quod sine vitæ damno fieri non possit: sed folliculos geminos ex uno nexu dependentes, quibus insit vis medica ad plures morbos. Quicquid sit, sive hoc sive illud Castoreum passim vocatur.

Stuppas] Pars lini, cortici proxima, *stappa* dicitur. Virgil. 'Stuppea torquentem Balearis verbera fundæ.'

Ebumum] Arbor est spississima nigri coloris, quam Æthiopis tribuit Herodotus, Indiæ vero Plin. XII. 4. ex Virgilio: ubi et Romæ consecratam ait priusquam in triumpho magui Pompeii Mithridatico. Virgil. Geo.

Tolle recens primus piper e sitiente camelo.
 Verte aliquid: jura. 'Sed Jupiter audiet.' Eheu!
 Baro, regustatum digito terebrare salinum.

sitibundo. Quidpiam commuta, iurjurandum interpone. At Jupiter auscultabit, Eheu, stupide, si contendis vivere amice cum Jove, vitam ages, satis habens perfe-

*****

—138 *Varo* Ms. Gal. Omnia exemplaria simplici r *Varo*: cum apud Tullium et alios hoc nomen scribatur *carro*. Nec pauci libri sunt, ubi scribitur *Baro*, quæ vox barbara in antiquis legibus Francorum et Allemannorum, marem significat: hodie in Campania et aliis Galliæ locis mulieres suos viros nominant *barones*; sed legant studiosi quæ de his vocibus *carro* et *baro*, viri præ-

NOTÆ

II. sic habet: 'Divisæ arboribus patriæ: sola India nigrum Fert ebe-num: solis est thurea virga Sabæis.'

Thurea] Plin. XII. 14. ait in sola nec universa quidem Arabia reperiri, sed in ea tantum regione, cui nomen Sabæa. Virgilius loco mox citato astipulatur. Et alibi: 'India mittit ebur, molles sua thura Sabæi.' Apud Athenæum III. 21. Syriæ fructus vocantur myrrha et thus. Et xv. 10. Thus inter secundæ mensæ apparatus recensetur.

Lubrica Coa] Vina mollia, lenia, alvum solventia; ex Insula Co, quæ est in Egæo mari, e Cycladibus una, Hippocratis clara natalibus. Horat. Sat. II. 4. 'Si dura morabitur alvus, Mytilus, et viles pellent obstantia conchæ, Et lapathi brevis herba, sed albo non sine Coo.'

136 *Tolle recens primus*] Antevertit alios mercatores, et cave ne illi præoccupantes, quæstus occasionem præripiant. Horat. Epist. I. 6. 'Cave ne portus occupet alter, Ne Cibyrtica, ne Bithyna negotia perdas.'

Piper] Plin. XII. 7. 'Passim quæ piper gignunt, juniperis nostris similes,' inquit.

Tolle e sitiente camelo] Id est, exomera camelum variis ejusmodi mercibus onnatum, longa fessum et sitibundum via, et venales expone. *Sitiente*.

Dicitur camelus sitim tolerare ad quadriduum. Plin. VIII. 18. ubi et alia ad cameli naturam et indolem pertinentia fuse persequitur.

137 *Verte aliquid*] Vetus Scholiast. 'Negotiare, speciem pro specie commuta,' inquit, ne deses amplius manere; divitias congere labore, immo et perjurio ac fraudibus, si opus est.

Jura] Bonas esse merces affirmat, etiam falso: pejerare ne dubita. Certe qui cum mercatoribus jurat sæpe, sæpe et pejerat. Vide Tull. Offic. 3. ad finem.

Sed Jupiter audiet] Avaritiæ Dama respondet. Scilicet me jubes rem augere mendaciis passim ac perjuriis, ut solent mercatores. At Jupiter vindex aderit. Sapientum est axioma: *Ita vivendum, tanquam sub Dei oculis*.

Eheu] Jungendum cum præcedentibus, inquit Casanbonus, ut Dama imminenter perjuri vindictam ve-reatur, ad quam se quasi necessitate adigi intelligit. Legunt alii *heu, heu*, essetque attribuendum sequenti sententiæ, per quam Damae religio risu exentitur.

138 *Baro, regustatum, &c.*] Avaritia instat, et paupertatis metum incutit Damae, ut religionem elevet adimatque. Adeo stolidus es, inquit, ut miser esse malis, quam mentiri et juri-

Contentus perages, si vivere cum Jove tendis.

Jam pueris pellem succinctus et cenophorum aptas: 140

rare digito salinum delibatum. Mox autem expeditus accommodas famulis manti-

NOTE

rare, formidine scilicet Jovis!

Baro] Vetns Schol. 'Lingua Gallorum barones vel varones dicuntur servi militum, 'qui utique stultissimi sunt, servi videlicet stultorum.' Est igitur, *baro*, idem ac hardus et vecors. Cicer. lib. ix. Epist. Famil. ultima. Item l. ii. de Divinat. sub finem, et alibi, *baronem* ponit pro stupido. Legunt alii, *vere*, id est, distorte, et aberrans a recta ratione, sed perperam. Habetur enim *vero* in vetustis codicibus.

Regustatum digito terebrare salinum] Scilicet, o *baro*, modico victu contentam esse te oportebit: adeoque inopseris, ut micas salis colligas in fundo salini sæpius apposti, et proinde sortididi.

Digito terebrare] Emphatice omnia. Digito premere, ut perforare videaris: vel, primoribus digitis delibans salis pauxillum, notas digitorum relinques. Quæ omnia egestatem summam arguunt.

Salinum] Plin. xxxi. 7. de sale sic habet: 'Varro pulmentarii vice usos veteres auctor est: esitasse enim salem cum pane et caseo, ut Proverbio apparet.' Nimirum, salem lingere dicuntur, qui tenuiter admodum et parce victitant. Plaut. Curcul. act. iv. scen. ult. 'Hic hodie apud me nunquam delinges salem;' id est, ne minimum quidem cibi capies. Horat. Od. ii. 16. 'Vivitur parvo bene, cui paternum Splendet in mensa tenui salinum.' Constat certe pauperrimis olim cibum fuisse salem cum pane; sicut et Eremicolarum Christianorum nonnullis.

139 *Contentus*] Frustra legunt ali-

Delph. et Var. Clas.

qui, *contentus*.

Perages] Per totam vitam pauper et egenus.

Si vivere cum Jove tendis] Si Jovem habere placatum et amicum intendis, integer vitæ, scelerisque purus; ac morum sanctitate.

140 *Jam pueris pellem, &c.*] Dama tandem Jovis et conscientiam metum ac stimulos prætergressus avaritiæ se tradit, ejus victus argumentis. Verum iter parantem ad Indos, et navi proximum jam et expeditum aggreditur luxuria, deterret retrahitque ostentans laborum duritiam et longinquæ navigationis molestias et pericula.

Pueris] Legunt quidam, *puer is*, id est, tu jam avaritiæ servus pergis quo vocat illa. Sed perperam. Nec melius, quod suspicatur nonnemo legendum postea, *aptus*, pro, *aptas*. Jam profecto nugis nugas suunt aptantque et somnia somniis, qui aliis insomnia obijciunt. Hic sane non bene sanus Marcilius videatur, et male Casaubono insidiari alias perspicax et solers, semper autem eruditus.

Pellem] Sarcinas, sacculum, in quo itineri necessaria: vel e pellibus hirsutis vestem ad frigus arcendum: de qua Juvenalis ante citatus Sat. xiv. 186. 'Qui summovet Ennos Pellibus inversis.' Et Ovid. Trist. iii. Eleg. 10. 'Pellibus, et sutis arcent mala frigora braccia.'

Succinctus] Collectas et præcinctas, more viatorum, jam vestes habens. Horat. Sat. ii. 6. 'Veluti succinctus cursitat hospes.'

Cenophorum] Vas vinarium. Vox tota Græca est: *Ὀῖος, νέμω, φέρω*,

Pers.

K

Ocyus ad navem: nihil obstat, quin trabe vasta
 Ægæum rapias, nisi solers luxuria ante
 Seductum moneat: Quo deinde, insane, ruis? quo?
 Quid tibi vis? calido sub pectore mascula bilis

cam, et vini lagenam; et properas statim ad navem: nihil remoratur quominus rapide subeas mare Ægeum ingenti nave, præterquam si luxuria tanta dehortetur te prius ductum seorsum; dicens, quo deinceps properas, o demens? Ecquo? Quid tibi quæris? Nempe efferebuit sub corde ardenti bilis virilis, quam amphora cicuta

~~~~~

stantissimi annotaverunt. Casaubon.—141 puer. is (sic) Ms. R. obstat Ms. R.

NOTÆ

porto. Horat. Sat. i. 6. 'Pueri lasa-
 num portantes, ænophorumque.'

Aptas] Ad navem deferenda im-
 ponis.

141 *Ocyus ad navem]* Forte verba
 sunt Damæ imperantis puero, ut de-
 ferre festinet impositum onus: vel
 sunt Poëtæ ad Damam.

Nihil obstat] Omnibus jam ad id
 comparatis.

Trabe vasta] Synecdoche. Sic Ho-
 rat. Od. i. 1. 'Trabe Cypria Myr-
 toum pavidus nauta secet mare.'

142 *Ægæum rapias]* Rapide percur-
 ras mare Ægeum, et quodlibet aliud.
Synecdoche.

Ægæum] Maris Mediterranei si-
 nus est amplissimus, Græciam inter
 et Asiam minorem. Ita vocatur, vel
 ab Ægeo Thesei patre, vel ab Ægea
 Amazonum Regina, qui in eo perie-
 rant. Vel ab urbe Enboica Æge, ut
 vult Strabo. Plinius iv. 11. sic ha-
 bet: 'Ægeo mari nomen dedit sco-
 pulus Tenedum inter et Chium, ve-
 rias quam Insula, Aex nomine, a spe-
 cie capræ, quæ ita Græcis vocatur,
 (αἴξ) in medio mari repente exiliens.'

Solers luxuria] Blanda, callida, pro-
 videns te sibi velut prædam eripi,
 velut mancipium et servum elabi et
 perire sibi, si semel naviges, et ava-
 ritie te mancipis et addicas.

Luxuria] Morum dissolutio, inquit

Festus, sicut luxa membra appellan-
 tur, quæ soluta et suo loco dimota
 sunt.

143 *Seductum]* Deceptum antea
 corruptumque suis illecebris et ve-
 leptatibus. Vel sensus est: nisi luxu-
 ria, antequam navim conscendas, mo-
 nitis ab incepto cursu dehortetur ac
 revocet: ductam vero separatim te
 alloquitur, quia habet aliquid puden-
 dum, unde et arbitros removet. At
 non ita lucri cupiditas, immo aperte
 agit; eo quod neminem pudet rem
 facere, et augere.

Quo deinde, insane, ruis, &c.] Verba
 sunt luxuriæ Damam a navigando
 deterrentis.

Insane] Qui tot molestias et discri-
 mina non vereris.

144 *Quid tibi vis]* Quæ mens, quæ
 ratio te ducit? Immo quis furor abri-
 pit?

Calido sub pectore, &c.] Unde verò
 hæc tibi insania? An ex effervescente
 bili? Forte his duobus versiculis in-
 dicatur Dama adversus luxuriam fati-
 gantem obluctatus, ad iracundiam
 usque.

Mascula bilis] Effeminatos animos
 amat luxuria, non mirum ergo si
 damnat masculam bilem, velut furo-
 rem; et Damam velut furiosum. Por-
 ro sicut Virg. Eclog. viii. dixit mas-
 cula thura, sic Persius bilem masculam,

Intumuit, quam non extinxerit urna cicutæ ?

145

Tun' mare transilias ? tibi, torta cannabe fulto,

Cœna sit in transtro ? Veientanumque rubellum

Exhalet vapida læsum pice fissilis obba ?

non sedaverit. An vero tu mare transcurras ? An tu canam capies in transtro, nixus fune intorto ? An et vas sedere potens emittat tibi odorem vini subrubri Veientani pice fatida corrupti ? Ecquid intendis ? An ut nummi, quos hic alueras

~~~~~

—145 quod non Ms. Gal. et C.—147 nunquam Veienta Ms. Gal.

NOTÆ

id est, fortem et validam, quam Stoici *cotem fortitudinis* vocabant, modo tamen ea non ut duce, sed ut milite uterentur.

145 *Quam non extinxerit urna cicutæ*] Quamvis contraria contrariis curentur, at ardentem istam bilem vix levare aut sedare potuerit succus cicutæ copiosissimus, et plena urna, vas capacissimum; quamvis ille sit adeo frigidus, ut mortem pariat vel modicus. Vide supra, Sat. iv. ad vs. 2.

146 *Tua mare transilias*] Te nimirum committes tam infido elemento, in quo sis 'digitis a morte remotus quatuor aut septem, si sit latissima tæda:' ut ait Juvenalis Sat. xii. 58. Tria refert Plutarchus, quorum poeniteret Catonem Censorium, *arcanum uxori revelasse; diem inutilem transigisse; et eo transmisisse navi, quo pedestre iter esse posset.* Ex adagio Græco, *θαλάσση, καὶ πῦρ, καὶ γυνὴ κατὰ τῆλα.*

Tibi, torta cannabe fulto, &c.] Tune, o Marce Dama, tu vir honoratus jam et liber, poteris cibum in navi capere, ita ut pro sedili habeas funem nauticum, pro mensa transtrum, permixtus scilicet cum remigibus et nautis squalidis et agrestibus, qui solitus es mollius sedere, beatius vivere, domi, in otio, inter familiares, nitide, honeste ?

Torta cannabe] *Cannabis* est genus

plantæ, e qua funes fiunt, et rudentes: immo et vestes apud Thracas, tam subtiles, ut lineæ videantur. Herodot. l. iv. num. 155.

147 *Transtro*] Traba est transversa, scamnum et sedile remigum. Virgil. 'Considite transtris.'

Veientanum rubellum] Vinum ignobile, saporis injucundi ex agro circumjecto Veios urbem Hetruriæ, non procul urbe Roma. Horat. Sat. ii. 3. 'Qui Veientanum festis potare diebus Campana solitus trulla, vappamque profestis.'

148 *Exhalet vapida*] Tetros vapores tibi que insolitos emittens, fastidium creet et ægritudines, et fortasse mortem extra patriam. Heu quoru is? Lucelli scilicet aliquantuli gratia perdas quietem, voluptates, vitam ?

Læsum pice] Infectam ex odore picis qua navis pariter et obba illitæ et obturatæ. Mos erat porro picandi vinum, id est, picem et resinam interdum adhibendi et immiscendi, ad condiendum veluti, addendasque vires, aut frangendas. De quibus Plin. xiv. 1. et 20. Plutarch. Convival. Quæst. v. 3. Illis autem ipsis condimentis vinum aliquando corrumpebatur, unde Martial. Epig. iii. 76. 'Resinata bibis vina, Falerna fugis.'

Fissilis obba] *Poculi genus, vel ligneum, vel ex sparto, inquit Nonius Mar-*

Quid petis? ut nummi, quos hic quincunce modesto
 Nutrieras, pergant avidos sudare deunces? 150
 Indulge genio; carpamus dulcia: nostrum est,

quincunce moderato, pergant tibi exudare deunces cupidos? Da te voluptati: rapiamus jucunda. Nostrum est munus, quod vitam ducis. At paulo post, eris facilla

~~~~~

150 *peragant avido* Puteani Codex et C. et quædam Editiones. Potest ferri utraque lectio: sed quæ ex utraque sunt mixtæ, omnes repudiandæ: *pergere sudare*, pro *sudare*, ut *facere incipere* pro *facere* et similia. *Sudare* autem *deunces* usuras dixit ut opponeret quincuncibus usuris, quæ nullo labore

NOTE

cellus. Alii legunt *sessilis obba*, et sic rem explicant: vas latum habens fundum et ventrem, ita ut per se facile stet et sedeant, unde *sessilis obba* dicitur. Volunt aliqui esse doliolum, in quo navigantes plerumque sedeant.

149 *Quid petis? ut nummi, &c.* Quis vero finis tibi propositus? Nimirum usura ingens et infinita, qualis maritima esse solet, sed labore et periculo perinde magno.

Hic Romæ, sine labore, sine periculo.

Quincunce] *Quincunx*, uncias quinque significat.

Quincunce modesto] Fœnore modico, legibus licito, et avaritiæ notam haud metuente; nimirum quinque annuis, pro centenis. Leg. Tutor. Paragraph. 10. Digest. et Leg. 17. Dig. de usuris et fructibus. At vox ista, sicut et sequens, *deunx*, ampliori eget elucidatione. Itaque observa. Gravissima pridem usura erat *centesima*, qua pro centum nummis mutuo acceptis pendebantur duodecim annui, singuli pro mensibus singulis. Huic vero proxima *deunx*, cum undecim reddebantur pariter pro centenis: sic et *dextana* erat, cum decem: *dodrana*, cum novem: *beasalis*, cum octo: *septunx*, cum septem: *semis*, cum sex: *quincunx*, cum quinque: *triens*, cum quatuor: *quadrans*, cum tres: *sextans*, cum duo: denique *unciaria* usura vo-

cabatur, qua pro nummis centum unus duntaxat in fœnus solvebatur quotannis. Et hæc lege decemvirali potissimum probata, ut testatur Cornel. Tacit. Annal. l. v. Quæ tamen ob fœneratorum fraudes post abrogata, et ad semiunciarium redacta est. Vide infra mox ad vocem, *deunces*.

150 *Nutrieras*] Fœnore auxeras, multiplicatas. Horat. Epist. l. 18. *pascere nummos* eodem sensu dixerat.

Pergant] Alii codices habent, *peragant*.

Avidos sudare deunces] Nimirum fœnus et immodicum afferre, sudore et molestia pariter ingenti, ob navigationis tædia et pericula.

Avidos] Cupiditatem lucri nimiam in fœneratore arguit.

Deunces] *Denx* pondus est seu mensura undecim unciarum, quasi una demta parte e libra seu asse, qui duodecim uncias continet. *Deunx* autem usura significat undenam annuam pro centenis; seu qua pro centum nummis annuo fœnore, undecim nummi dantur, ut dixi paulo ante. Hoc vero sane referendum videtur ad usuras maritimas, quibus lex nulla modum ponit, immo quæ culpa carent quantumvis magnæ, scilicet ob pericula maris, et ærumnas.

151 *Indulge genio*] Vide Sat. II. vs. 3.

Carpamus dulcia] Fugientes cum

Quod vivis: cinis et manes et fabula fies.

Vive memor leti: fugit hora: hoc, quod loquor, inde est.

et umbra, et sermo. Vitam age, mortem recordatus: tempus effluit. Id quod elo-

~~~~~

proveniebant.—153 et quod loquor Ms. Gal.

NOTÆ

vita et annis arripe voluptates. Hor. Od. i. 11. 'carpe diem.' Epicuri apud Lactantium: 'Voluptatibus,' inquit, 'quoquo modo possumus, serviamus. Brevi enim tempore nulli erimus omnino. Ergo nullum diem, nullum temporis punctum fluere nobis sine voluptate patiamur, ne, quia ipsi quandoque perituri sumus, id ipsum quod vixerimus, pereat.'

Nostrum est, quod vivis] *Blos Blos* *debeveros oñk lori Blos*, inquit Proverbium Græcum. Unde luxuria ait sibi acceptam referri oportere Damæ vitam hilarem, jucundam, quietam, voluptuosam, eo quod sine gaudiis ac voluptatibus vivere, non sit vivere.

152 Cinis et manes et fabula fies] Antequam moriaris frui vita vitæque deliciis; nam brevi de te actum erit. Hæc ad mentem Epicureorum, qui cum corpore et animam interire putant; ut mox dixi: quod satis convenit loquenti luxuriæ: an vero potius secundum Stoicos, e quorum gremio Persius? Cic. Tusc. Quæst. i. num. 77. 'Stoici,' inquit, 'usuram nobis largiuntur tanquam cornicibus: diu mansuros aiunt animos, semper autem negant.' Et paulo post, c. 78. 'aiunt manere animos, e corpore cum excesserint, sed non semper.' Erit igitur sensus, *fies cinis*, nimirum ex more cremato corpore tuo, post mortem, et in favillam per ignem redacto: deinde eris *manes*, id est, anima tua per aliquod tempus manebit et durabit apud Inferos. Postea verò

fies fabula, id est, redibis in prius nihilum: hæc enim catastrophe est vitæ et conditionis humanæ, quæ fabulæ in mundo velut in theatro et scena peractæ comparari solet.

Manes] Pro locis inferioribus *Manes* accipit Macrob. Saturnal. i. 3. Virgil. *Æneid.* vi. pro pœnis, quæ sunt apud Inferos. Alii, pro Diis tantum bonis; nam Varro l. v. bonum antiquis manum vocari ait; hinc per antiphrasim quasi minime boni, (si Servio fides) Dii Inferi *Manes* appellantur. Porro animum a corpore separatum Antiqui *Manem* Deum vocabant. Hic sumitur pro anima corpore soluta. Horat. Od. i. 4. 'Vitæ summa brevis spem nos vetat inchoare longam. Jam te premet nox, fabulæque manes.' Vide infra vs. 185. ad vocem, *Lemures*.

Fabula fies] Interpretantur vulgo locum hunc, sicut et Horat. mox cit. de Inferis, de quibus et Poëtæ et Philosophi tot et tanta narrant et fabulantur. Atque ita duæ voces, *manes*, *fabula*, idem significant. Potest etiam ita intelligi, *fabula fies*, id est, sola tui memoria restabit, et sermo de te forsitan faciendus. Vide supra tertiam hujus loci interpretationem, ad hanc vocem, *cinis*.

153 Vive memor leti] Horat. Sat. ii. 6. 'Vive memor quam sis ævi brevis.'

Fugit hora] Vita sensim elabitur, ut tempus. Hor. Od. ii. 5. 'Currit enim ferox ætas.' Virgil. 'Fugit irreparabile tempus.'

En quid agis? duplici in diversum scinderis hamo:
 Huncceine an hunc sequeris? subeas alternus oportet 155
 Ancipiti obsequio dominos; alternus oberres.

quor, exinde est. Ecce quid facis? Hamo gemino distraheris in diversas partes. An illum sectaberis, an istum? Necessè est ut subiaceas duobus dominis vicissim,

~~~~~

155 *Huccine* Edit. Steph.

NOTÆ

Hoc, quod loquor, inde est] Temporis et vitæ fugientis partem etiam absumo aliquam loquendo tecum. Horat. Od. i. 11. 'Dum loquimur, fugerit invida Ætas: carpe diem.' Læva paulum mens erat Turnebo, cum xx. 1. hunc locum sic intellexit; *quia perit sensim vita, inde tibi loquor ut te moneam jubeamque carpere gaudia, antequam tibi pereant.* Multo aliter, et cum aliis, magisque ad sensum Horatii Persiique D. Hieronym. Comment. in Epist. ad Galat. III. 6. 'Breve est,' inquit, 'vita istius curriculum: hoc ipsum quod loquor, quod scribo, quod relego, de tempore meo, mihi aut crescit, aut deperit.'

154 *En quid agis]* Hactenus Prosopopœia illa et dialogus perelegans. Jam vero Stoicus ad Damam: En igitur ad diversa contrariaque traheris, huc ad quietem et voluptates a luxuria, illuc ad lucrum et laborem ab avaritia, quid igitur facies? Quo te convertes? Jamne sentis et fateberis te esse servum, et duram sub duris dominis servire servitutem?

Duplici in diversum scinderis hamo] Varia duplicis servitutis necessitate oppressus quasi discinderis.

Hamo] Prorsus ad rem est quod initio Libri de invidia et odio Plutarchus ait; *vitium hamis esse quasi pluribus instructum et armatum, πολυόγκιστρον*: certe pura virtus rara avis: qui luxuriæ sordes effugerit, et foeda voluptatum cavebit lenocinia, is ha-

mo capietur avaritiæ; vel contra. Metaphora est a piscatione, in qua pisces hamo seu esca diversa et multiplici quandoque inescantur, ut capiantur alterutro.

155 *Huncceine an hunc sequeris]* An avaritiam, an luxuriam? otium, an sudores? lucrum, an voluptates?

Subeas alternus oportet] Quid si utriusque serviendum? modo huic, modo illi obtemperans, quam miser! haud profecto simpliciter fueris!

156 *Ancipiti obsequio dominos]* Binæ dominatrices vicissim sequens, dubias interim, utri potissimum te addicas.

Obsequio] Reconditum in hac voce sensum vulgus haud expiscari, monent doctiores: non est obsequium, ut patant, famulatus, vel opera alicui navata; sed patientia et indulgentia erga alios nimia, qua eorum voluntati et libidini plus æquo obsecundatur, etiam contra fas et rationem, ut vulgo faciunt assentatores. Terentius in Andria, *obsequium* opponit *veritati*, qua vel amici nonnunquam offenduntur, adeo nolunt homines proprios naves et errores videre, vel audire. 'Obsequium amicos, veritas odium parit.' Quem locum et sententiam illustrat Cicero in Lælio, num. 91. 'Molesta,' inquit, 'veritas est, siquidem ex ea nascitur odium, quod est venenum amicitiae: sed obsequium multo molestius, quod peccatis indulgens præcipitem amicum ferri solet.'

Nec tu, cum obstiteris semel, instantique negaris
Parere imperio, Rupi jam vincula, dicas.

Nam et luctata canis nodum abripit: attamen illi,
Cum fugit, a collo trahitur pars longa catenæ.

160

Dave, cito, hoc credas jubeo, finire dolores

dubio servitio, et vicissim obambules circa illos. Et quando tu repugnaveris semel, et recusaveris obedire urgenti mandato, ne propterea dicas, modo catenas fregi. Etenim canis etiam obagitando vinculum aufert: nihilominus quando aufugit, longa pars catenæ raptatur abs cervice illius. Sic Chærestratus rodens unguem vivum dicit ista: o Dave, volo ut his fidem habeas: cogito

~~~~~

157 nec cum tu *Ms. Gal. et R.*—159 et tamen *Ms. Gal. et C. arripit, aut tamen Edit. Steph. abruptis tamen Ms. R.*

NOTE

Et paulo post: 'in obsequio comitas adsit; assentatio vitiorum adiutrix procul amoveatur.'

Oberres] Perpetua disquisitione circa utrumque dominum, ut satisfiat contraria etiam imperantibus; non sine gravi immo intolerabili molestia.

157 *Nec tu, cum obstiteris semel*] Ne vero dicas te alteri repugnaturum, vel utrique, nimium sævienti; sicque liberum fore a servitute illa vitiorum durissima.

Semel] 'Hirundo una non facit ver,' inquit Aristoteles, 'nec parit aut tollit habitum, &c., unus aut alter actus.'

158 *Rupi jam vincula, dicas*] Non rapisti, inquam, sed rejecisti mox tibi rursus injicienda. Ovid. Amor. Eleg. III. 10. 'Scilicet asserui jam me, fugique catenas.' Hor. Sat. II. 7. 'O toties servus! Quæ bellua ruptis, Cum semel effugit, reddit se prava catenis.'

159 *Luctata canis, &c.*] Probat a simili. Canis cum diu multumque catenam excussit, aut dente morsuque aliqua parte fregit, fugitque; attamen quia pendentem collo catenæ partem trahit, non difficile reducit, religaturque firmitus et acrius quam antea. Sic plane tecum agitur

homine longa vitis ac diuturna servitute mancipato. Semel iterumque forsan aliquando resistes, eorum importuna sollicitatione fatigatus; at paulo post iis te ultro addices turpissime, aut occasione, aut vehementia abstractus et impulsus, nimirum propensionem ad ea retines et circumfers longo usu confiatam, quam frangere non ita facile est et promptum.

Nodum] Catenæ nodos, vincula. Synecd.

160 *Trahitur pars longa catenæ*] Vulgo dicimus de eo, quisquis inestans exitum aut periculum eluctatus est semel, aut etiam aliquoties; is non est liberatus qui suam catenam trahit. Locum hunc Persii integrum adumbravit Seneca, de Vita beata: 'Ei qui ad virtutem tendit, etiamsi multum jam processit, opus est aliqua fortunæ indulgentia, adhuc inter humana luctanti, dum nodum illum exsolvit, et omne vinculum mortale.' 'Qui ad superiora progressus est, laxam catenam trahit, nondum liber, jam tamen pro libero.'

161 *Dave, cito, &c.*] Confirmat exemplis e Menandri Eusscho, quem, personis et quibusdam immutatis, transcripsit Terentius. Huic Phædria,

Præteritos meditor: (crudam Chærestratus unguem
Abrodens ait hæc.) An siccis dedecus obstem

finem imponere quamprimum prioribus molestiis. Numquid ego probrum obstem

*****

163 *arrodens* Ms. Gal.

NOTE

illi est Chærestratus, huic Parmeno est, illi Davus, Personæ Comicæ. Quod et annotavit vetus Schol.

Dave] Nomen servi apud Menandrum Atheniensem Comædiarum scriptorem. Servis apud Romanos nomina hæc frequentia, Staius, Di-onysius, Stichus, Hera: sicut Athenis, Davus, Geta, ex quo Daci, qui antea Davi, bello subacti fuerant: apud Syros, Dama: in Paphlagonia Tybius: apud Phryges, Manes, Mida: Lacedæmonii, Helota: Argivis, Gymneta: Cretensibus, Epharmiota, Clarota, Mnota: Thessalis, Penesta: Syracusanis, Eustatonus: Sicyoniis, Corynephoras: Mariandinis Bithyniæ populis, Doryphorus, &c. Alex. ab Alex. III. 20.

Finire dolores] Nuntium remittere amoribus, qui mihi sunt tot dolorum causæ. Hos Plautus in Mercator. Prologo sic perstringit: 'Amorem hæc cuncta vitia sectari solent, Cura, ægritudo, nimiaque elegantia, &c. Sed amor accedunt etiam hæc quæ dixi minus, Insomnia, ærumna, error, terror et fuga, Ineptiæ, stultitiæque, adeo et temeritas; Incogitantia ex-cors, immodestia, Petulantia, cupiditas et malevolentia. Inhæret etiam aviditas, desidia, injuria, Inopia; contumelia et dispendium, Multiloquium, pauciloquium.' Virg. Ecl. III. 'Quisquis amores Aut metuet dulces, aut experietur amarus.' Sed ipsum Phædriam amatorem miserum audire, immo spectare veluti ne pigeat, ut ip-sius etiam nos misereat. Is apud Terent. Act. I. Scen. 1. sic loquitur:

'Indignum facinus! Nunc ego et Illam scelestam esse, et me miserum sentio: Et tædet; et amore ardeo: et pruden-s, sciens, Vivus vidensque pereo; nec quid agam scio.'

Finire dolores præteritos meditor] Relinquendo Chrysidem meretricem, quæ me *properat amando perdere*. Ut est apud Hor. Od. I. 8. Idem Sat. II. 3. scripserat de Phædria Terentiano, cujus locum integrum ibidem expres-sit. 'An potius mediter finire dolo-res?'

163 *Crudum Chærestratus unguem abrodens*] Præ dolore, quod ab amica exclusus: vel præ ancipiti incerto-que consilio, cogitabundus totus, et secum ipse luctabundus, num ad eam quæ exclusit redeat, an deserat quam perditæ amat. Pers. Sat. I. vs. 106. 'Nec demorsum sapit unguem.' Hor. Sat. I. 10. 'Vivos et roderet ungues.'

Chærestratus] Juvenis amator Chry-sidis meretriculæ, apud Menandrum, ut dixi.

163 *Ait hæc*] Ad Davum nempe fidum sibi famulum.

An siccis dedecus obstem cognatis] An fœdis ego amoribus eam, ut ante, perditum bonam famam gentis meæ, in qua, præter me, sunt omnes honesti, casti, sobrii?

Siccis] Siccus temperantem virum, madidus ebriosum ac vinolentum sæpe indicat. Plant. utrumque ponit Asinar. Scen. XIV. 'Ego præter alias virum meum fui rata Siccum, frugi, continentem.' Et paulo post: 'Scito illum madidum, nihili, incontinentem.' Horatius Epist. I. 19. Item Od. I. 18.

Cognatis? an rem patriam rumore sinistro
 Limen ad obscœnum frangam, dum Chrysidis udas 165
 Ebrius ante fores extincta cum face canto?

consanguineis meis sobriis? Numquid patrimonium elidam ad portam impuram, mala fama, quando ego temulentus cano ante humidam Chrysidis januam, toda ex-

165 *udas*; sed Mss. habent *udas* pro v. l. cum gloss. *inunctas*. Ms. Gal.

NOTÆ

siccis posnit, pro *sobriis* et *jejunis*. Tullius pariter *horridam et aridam* vocat vitam hominis frugalis; pro Quintio, num. 93. Item Sexti Roscii Amerini probat innocentiam, e *victu arido*. n. 75.

164 *Rem patriam frangam*] Patrimonium dilapidem et effundam in meretricios amores. Quod *expatrare*, vocabulo sane significantissimo, vocat Catullus Epigram. xxx. in Cæsarem. 'An hæc sinistra liberalitas Parum expatrat? An parum helluatus es? Paterna primum lancia sunt bona,' &c. Hor. Sat. 1. 2. 'Bonam deperdere famam, Rem patris oblimare malum est,' &c.

Rumore sinistro] Qui jam de me spargitur et volat: quanquam, ut habet Ovidius, 'Turpis amor surdis auribus esse solet.'

165 *Limen ad obscœnum*] Ante fores, vel in domo impuræ et flagitiosæ mulieris, ad quam velat ad scopulum frangor et illidor; et mea mecum deperduntur bona, fortunæ, fama, &c.

Obscœnum] Vox a *cano* facta, ut volunt aliqui: at Varro a *scena*, ubi turpia quævis dicuntur, trahit originem: alii ab Oscis populis Italiæ in Campania, turpi libidine et spurcitiâ famosis.

Chrysidis] Famosam erat scortum, cujus est mentio apud Athen. XIII. 3. Porro nomen ab auro, forte ob *poscimumia oscula* meretricum, quod ait Apuleius 1. x. de Asino aureo.

166 *Ebrius*] 'Comessatio sequitur epulas; Cererem et Bacchum Venus.

Udas ante fores] Seu lacrymis; seu unguento, ex more amantinum: ut notat vetus Schol. vel etiam vino, ut abunde probat Plaut. Curcul. sc. 1. et 2. ubi lenæ fores vino amator conspergit, et odore vini illecta illa januam pandit, et prodit foras, amantique ablanditur. Interpres quoque Aristophanis in Plutum, ait Laidem a multis adamatam Thessalis, qui præ amore vestibulum ejus vino irrigabant. Parum ad rem est quod affert nonnemo, solitos aqua perfundi januæ cardines a mulieribus, ad fallendos maritos; Chrysis enim marita non erat. Melius fortasse, ne strepitum ederet aperta janua, et a vicinis audiretur. Nam apud Plant. loco mox citato adolescens laudat 'ædes festivissime apertas,' quibus 'nec mutit cardo:' dein jubet servo: 'tace; occultemus lumen et vocem.'

Extincta cum face canto] Cum pervenerant amatores ad ædes amicarum, facem extinguiebant, ne agnoscerentur; et ante januam, nocte sæpe integra, amatoria carmina cantabant. Plautus, loco citato. Horat. Sat. 1. 4. 'Ebrius, et (magnum quod dedecus) ambulet ante Noctem, cum facibus.' Quod vero Marcellius extinctam facem vult esse signum exclusionis, videtur hic non habere locum, ut si facem projectam aut jacentem Persius dixisset, quemadmo-

‘Euge, puer, sapias: Dis depellentibus agnam
Percute.’ Sed cense’n’, plorabit, Dave, relicta?
‘Nugaris: solea puer objurgabere rubra,

tincta? Macte animo, o puer, sapiens esto, et agnam macta Numinibus averruncias. At, o Dave, putasne quod Chrysis a me deserta lacrymabitur? Nugas agis. Certe, o puer, castigaberis sandalio rubeo, ne deinceps vacillare cupias, et angustos

NOTÆ

dum Propert. Eleg. 1. 1. ‘Semper et exclusi signa jacere faces.’

Canto] Insignem et elegantem ejusmodi cantilenam scripsit Horat. Od. III. 10. ubi sic est, ‘Extremum Tantalum si biberes Lyce, Sævo nupta viro, me tamen asperas Porrectum ante fores objicere incolis Plorares Aquilonibus. Audis quo strepitu janua,’ &c. Et in fine. ‘Non hoc semper erit liminis, aut aquæ Cœlestis patiens latus.’ Ovid. Fast. 5. ‘Ebrius ad Jovis formosæ limen amicæ Cantat.’ Hoc Plautus dicit, ‘occentare optium.’ Mercat. scen. 4. Pers. scen. 15.

167 *Euge, puer*] Gratulatur Davus Chæretrato sanierem mentem, quam testatur. *Sapias*, perge in tam bono consilio, errorem aliquando tandem agnoscens.

Dis depellentibus] Diis insanis averruncis, et fatuum amorem amoventibus: forte Castori et Polluci, qui valere plurimum credebantur ad averrunda mala: *agnam percute*, sacrificia, tam pro gratiarum actione, quam ut faxint te perstare in laudabili proposito. Horat. Od. II. 17. ‘Nos humilem feriemus agnam.’

168 *Sed cense’n’, plorabit*] Jam vacillat juvenilis animus: veretur scilicet ne doleat Chrysis si eam relinquat, jam proprii oblitus mali. Cæcus amor!

Plorabit, Dave, relicta] Sunt pro armis mulieri, meretrici vero inprimis, lacrymæ. His libertati amantium insidiantur; his meliora cogitantes expugnant. Unde Terent. Ba-

nuch. scen. 1. ‘Hæc verba mehercule una falsa lacrumula, Quam oculos terendo misere vix vi expresserit, Restinguet: et te ultro accusabis; et ei dabis Ultro supplicium.’

169 *Nugaris*] Siccine vis finire dolores, qui tam parum tibi constas? inquit servus frugi ad herum amore insanientem: profecto nugas agis in re seria. Vix ungues malæ bestię meretricis effugies: et dolebit tibi gravius quam ante. Quod si illa te intellexerit, actum est, eludet, peristi.

Solea puer] Quod bis jam Davus ad Chærestratum dominum ait, *puer*, non vacare putandum est. Hinc nimirum suam ei servitatem blande objicit, qua libidini servit, miserum plusquam Davus ipse mancipium. *Solea* crepidæ muliebres, quibus plantarum calces tantum infimæ teguntur, ceteris prope nudis, et teretibus habenis vinctis. His etiam usi homines mulierosi non sine dedecore, ut testatur Gell. XIII. 20. Alex. ab Alex. v. 18. Tull. act. 7. in Verrem n. 85. et in L. Pisonem n. 13. utrique exprobrat quod prodirent *soleati*: et de harusp. resp. num. 44. P. Clodio *orecotem, mitram, muliebres soleas*, objicit.

Objurgabere] Etiam andebit petulans meretrix verberare te, solea pulsare nates, ut est apud Juvenal. Sat. VI. vs. 611. atque ut habet Terentius in Eunuchis: ‘Tibi commitigabitur sandale caput.’ S. Chrysost. Homil. 14. ad populum Antioch. et alibi sæpe enarrat, quam et quot indignis modis

Ne trepidare velis, atque arctos rodere casses. 170
 Nunc ferus et violens : at, si vocet, haud mora, dicas,
 Quidnam igitur faciam ? ne nunc, cum arcessor, et ultro
 Supplicat, accedam ? Si totus et integer illinc

laqueos arrodere. Tu quidem modo ferox es et vehemens. Verum si accersat te, statim dices: Ergo quid agam? An non ibo ad eam, tunc quando me vocat, et sponte rogat? Si totus et integer inde recesseras, neque tunc ire debes. Ille ille,

unctus C.—170 *nec trepidare* Ms. Gal.—172 *nec nunc cum arcessor* Ms. Gal.—173 *supplicet* Edit. vulg.

NOTE

abuti soleant meretrices stolidi amatorum patientia.

Rubra] Delicatulæ mulieres purpureas amabant soleas, auro etiam distinctas, interdum et gemmis.

170 *Ne trepidare velis*] Chrysis te objurgabit; ut ita castigatus, deinceps non tentes ullum suis e laqueis effugium. Alii sententiam hanc a priori sejungunt, interjecto puncto: ut sensus sit; frustra est quod trepidas, et videris querere libertatem, immo vero plane irretitus, ut es, et captus, malis assuesce. Terent. jam cit. 'Te sedimas captum quam queas minimo: Et ne te afflictes,' &c.

Trepidare] Videtur positum hic pro *festinare*, ut apud Horatium sæpe, et alios. Od. II. 4. 'Octavum trepidavit ætas Claudere iustrom.' Si tamen propius rem intueamur, hic non significat *properare*, ut citato Horatii loco: *nec tremere et cunctari*, ut vulgo: sed *luctari et jactare se*, quasi ad exortendam jugum. Ita Casaub. Quo sensu usurpatur a Seneca l. III. de Ira. 'Sic laqueos fera dum jactat æstringit: sic aves dum viscum trepidantes excutunt, plumis omnibus illiunt.' Et Propert. Eleg. II. 3. mox citandis.

Arctos rodere casses] Metaphora a feris retia, quibus capti sunt, frangere conantibus.

171 *Nunc ferus et violens*] O Chry-

side virum te præstas, audacem, fortem. At ubi illa te accerset, heu fractus et mollis videbere. Propertius Eleg. II. 3. 'Ac veluti primo taurus detrectat aratra; Mox venit assueto mollis ad arva iugo. Sic primo juvenes trepidant in amore feroces: Dehinc domiti post hæc æqua et iniqua ferunt.'

At, si vocet, &c.] Ubi primum Chrysis te revocabit, sine mora, sine cunctatione, dices, an igitur deseram? Nimirum te vinci et expugnari etiam gaudebis, et apud te iniquus, nemoquid ego tam blande ab illa accersitus rogatusque possum non redire?

172 *Ne nunc, cum arcessor, &c.*] Ex Menandro Terentius, Eun. scen. 1. 'Quid igitur faciam? Non eam, ne nunc quidem Cum accersor ultro,' &c. Et ex utroque Horatius, Sat. II. 3. jam cit.

173 *Si totus et integer illinc Exieris*] At ego Davus tibi fidelis, o heres, respondeo: te nec oportere ad Chrysidis servitutem reverti, etiam si revocet, et ultro supplicet; siquidem ab illa non corpus tantum extulisti, sed et animum, cor, affectum; adeoque integer et totus evasisti. 'Anima magis est ubi amat, quam ubi animat.' Plaut. Asinar. scen. 3. 'Fixus hic apud nos est animus tuus clave cupidinis.'

Exieras, ne nunc.' Hic, hic, quem quærimus, hic est,
Non in festuca, lictor quam jactat ineptus. 175
Jus habet ille sui palpo, quem ducit hiantem

*quem investigamus, ille est: non vero is quem apparitor vanus agitat in vindicta.
An sui dominium possidet adulator ille, quem avidum trahit ambitio candidata?*

175 lictor quem Ms. R. iniquus Ms. Gal.

NOTÆ

174 *Ne nunc*] Alii explicant: si prorsus excusseras meretricis et libidinis jugum, signa dabis certissima tux libertatis, cum nec rogantem audies. Alii legunt, *nunc nunc*; et jungunt cum sequentibus; sed multo minus placent, videnturque truncare priora. Itaque concludit hic Stoicus syllogismum per aposiopesis, quæ suppleri potest sic: ergo, o M. Dama, tandemne capis discrimen ingens inter libertatem animi, et libertatem corporis? præterea, videsne non eum esse continuo liberum animo, qui semel aut iterum reluctatus est vitiiis, et importunam eorum servitutem tentavit excutere? Spectasti certe Chærestratum illum corpore liberum, sed libidini servientem frustra trepidasse, et Chrysidis haud potuisse declinare aut frangere laqueos, quamvis id conatus sit facere, et jugum amoliri.

Hic, hic, quem quærimus, hic est] Qui oblatam spernit occasionem ant libidinis explendæ, aut faciendi lucri, &c. hic, hic, inquam, vere animo liber est, hic est, quem quærimus, et quem in te, o Dama, non invenimus.

175 *Non in festuca, &c.*] Talis vero non est, quem Prætor vindicta facit liberum civili, quod unum potest, libertate.

Festuca] Quidam accipiunt pro virga, seu bacillo, adeoque vindicta, quam Lictor Prætori offerebat, inquit, e fascibus extractam, ut ea, de more, manumittendi caput pulsa-

ret, ut supra explicavimus. Alii vero pro stipula, quam dicunt in corpus ejus qui liberabatur, injici et inspergi solitam a Lictore, teste Plutarcho, de sera Dei vindicta. Plant. Mil. Glor. IV. 1. 15. 'Quid? Ean' ingenua, an festuca facta e serva libera est?'

Lictor] Apparebant Prætori sex ministri seu Lictores, tum honoris causa, tum ministerii.

Quam] Sic legunt alii, et ad festucam referunt, quam a lictore jactari mos esset: alii, *quem*, et referunt ad eum, qui asserabatur in libertatem, eo modo quo mox diximus.

Jactat] Hoc etiam alii explicant aliter; vel *jactat*, id est, festucam injicit; vel *jactat Lictor*, id est, ostentat populo hominem e servo liberum derepente factum.

Ineptus] Vel Lictoris epitheton, contemptum indicans: vel significat non valere ad conferendam animi libertatem, sed tantum ad civilem.

176 *Jus habet ille sui, &c.*] Aliud exemplum de ambitioso, quod rursum incutit Damæ Stolicus, ad eum plenius convincendum. An, inquit, talis homo habet sui potestatem, et animi libertatem? Seneca dicit, *avaros non habere divitias, sed a divitiis haberi*. Et de Laide jactabat Aristippus, *ἐχῶ, ἀλλ' οὐκ ἐχῶμαι*.

Palpo] Sūnt qui ablativum dicant a nomin. *palpum*, id est, illicium, blandimentum: at cum aliis melius accipies in nominativo, *palpo*, *onis*, id est,

**Cretata ambitio? Vigila, et ciceringere large
Rixanti populo, nostra ut Floralia possint**

Vigil esto: atque abundanter cicer elargire plebi iurganti, ut vetuli ad solem expositi commemorare queant nostra Floræ festa. Quidnam honestius? sed quando

177 placebat evigila: sed nihil muto. Casaubon.

NOTE

adulator. *Palpare*, proprie est, manu mulcere, tractare, explorare; et per metaphoram, significat explorare hominum mentes, prætentare voluntatem, ad gratiam ab iis surripiendam. Hic ponitur pro ambitioso, qui pressat cives, et auram popularem captat, ut eorum suffragia demereatur, et sic ad honores et dignitates perveniat.

Ducit] Per Tribus circumducit, ad gratiam populi Romani aucupandam. Alii legunt, *tollit*, perinde est. *Hiantem*, anhelantem ad honores, ac velut aperto ore appetentem.

177 *Cretata ambitio*] Mos erat Magistratum aliquem ambientibus circumire in veste candore splendida. Non enim illi contenti insito lanæ colore, cretam addebant in vestem, ut candesceret, immo splenderet. Unde *καὶ ἐφοῦν* dicti *Candidati*: hinc et a vulgo discreti, cui alba quidem sed non candida toga erat. Hæc erudite Just. Lips. Elect. i. 13. ubi et citat Isidorum, xiv. 24. 'Fit toga addito quodam cretæ genere candidior:' et hæc ipsa Persii verba affert, multaque alia, ut probet quotidianam olim Romanis togam fuisse albam, quamvis certis diebus candidiores et splendidiore prodirent ob vestem seu recentem, seu cretatam. Hinc porro discrimen jubet poni inter vestem pullam, quæ funebri tantum; et sordidam, sive sordidatam, id est, contractis sordibus fuscam, qua utebantur supplices. De quibus omnibus ille fuse, ibidem.

Vigila, et cicer, &c.] *Presopopœia*

ambitionis homini honorum cupido præcipientis, quo pacto popularis fiat, et dignitates adipiscatur. *Vigila*, inquit, summo mane discurre, labora, exerce te in hac urbana militia: sic enim Tullius ad Attic. vocat Candidatorum vitam. Ante lucem ito ad cives, eisque salutem diemque prosperam apprecare, operam tuam et officium sponde, ut eorum tibi pares benevolentiam.

Ciceringere large] Legumina varia sparge abundanter in vulgus, fabam, cicer frictum scilicet, &c. sic *Ædiles* viam sibi muniebant ad superiores Magistratus per missilia ejusmodi et congiaria, maxime in *Floralibus*. Alex. ab Alex. vi. 8. Horat. Sat. ii. 3. 'In cicere atque faba, bona tu perdasque lupinis.' Martial. de impensis, in *Floralibus*: 'Et populare sacrum bis millia dena tulisset.'

178 *Rixanti populo*] Donaria certatim excipientibus et sæpe rixas moventibus aliis in alios, præ aviditate colligendi et plus habendi, adeo ut e rixis cædes non raro contingerent.

Nostra ut Floralia possint, &c.] Ut istius liberalitatis memoria transeat ad posteros, senibus eam ad filios ac nepotes referentibus.

Floralia] *Flora*, mulier impudica, arte meretricia ingentes acquisitas opes Populo Romano ex testamento legavit, ea conditione, ut natalis suus dies festus haberetur. Hinc itaque, procurantibus *Ædilibus*, Indi quotannis celebrabantur omni lascivia pleni, convenientes quidem memoria meretri-

Aprici meminisse senes. Quid pulchrius?—At cum
Herodis venore dies, unctaque fenestra 180
Dispositæ pinguem nebulam vomuere lucernæ,

illuxit dies Herodis, et aptata lampades ad fenestram delibutam, ferentes violas,

180 *unctaque*, sed cum gloss. *picta*. Ms. Gal.

NOTE

cis, ut notat Lactantius l. 20. unde et erubuit Populus ipse Romanus ludos Florales exhiberi integros coram C. Porcio Catone, qui propterea e Theatro discessit, ne præsentia sua spectaculi consuetudinem impediret, ut refert Valer. Maxim. II. 10. Postea vero, ut tanto pudori color quæreretur, Floram dixere Deam florum, colebantque quarto Kalendas Mali, seu die 28. Aprilis, quasi ut sata felicius crescerent. Ovid. in fine IV. et in V. Fastorum. Macrob. Saturnal. I. 4. S. Augustin. de Civit. Dei, VI. 7. Alex. ab Alex. mox cit.

179 *Aprici*] Senes amant aprica loca, id est, sole tepentia, in quibus deficientem cum ætate calorem foventes, maxime circa meridiem, nugas indulgent, unde Proverb. *μεσημεριος ληρος*. Interdum et laudant tempora se pueris acta, ut ait Horatius ad Pisones.

Quid pulchrius] Quid gloriosius, quam se posteritati commendare per magnificentiam et honores, inquit ambitio, ad animum hominis sibi mancipandum: vel ironia est Stoici ambitionum insaniam deridentis.

At cum Herodis venore dies] Jam et superstitione suas partes agit, sibi que obnoxium vult habere hominem. Quia vero Romæ superstitionis damnantur omnes externi ritus, omnis religio peregrina; hinc Persius exempla Judæorum accensit e Syria, et Ægyptiorum apud quos Isis celebra-

tur; aut certe Romanorum quorundam eas religiones observantium superstitione.

180 *Herodis*] Triplex fuit *Herodes*, primus Antipatri filius, Rex Judææ dictus a Romanis, sub quo natus Christus Dominus: qui et paulo post mortuus velut Christus et Messias est observatus a nonnullis, qui inde Herodiani vocati sunt. Alter fuit *Herodes* prioris filius, cognomine Antipas, sub quo mortuus Christus. Tertius *Herodes* Agrippa, Aristobuli filius, Jacobi Apostoli intersector, vivente Persie adhuc regnabat. Hujusne, an primi mentio fit hoc loco, nec doctissimi decernunt. Vetus Interpres sic habet: 'Herodes apud Judæos regnavit temporibus Augusti, in partibus Syriæ. Herodiani ergo diem natalem Herodis observant, ut etiam Sabbata: quo die lucernas accensas et violas coronatas in fenestris ponunt.'

Herodis dies] Dies Judæis Herodii Regi subditis festi, seu ob ejus natalem, seu ob susceptum ab eo Principatum.

Unctaque fenestra] Scilicet ob exudans oleum e lampadibus in signum lætitiæ accensis, et ad fenestras ex ordine collocatis.

181 *Dispositæ pinguem nebulam vomuere lucernæ*] Fumum densum et crassum emittunt *lucernæ* in fenestris *dispositæ*: *portantes violas*, floribus etiam ornatae; ut mox dictum e vet.

Portantes violas, rubrumque amplexa catinum
Cauda natat thynni, tumet alba fidelia vino;
Labra moves tacitus, recutitaque sabbata palles.

exhalant fuliginem crassam; et innatat cauda thynni rubeam patinam complexa; et os fictile candidi coloris redundat vino; tunc secreto agitas labia, et expallesces

NOTÆ

Schol. Locum hunc mire illustrat Just. Lips. Elect. 1. c. 3. ubi hæc scribit: 'Mos apud Romanos receptus; in omni privata publicaue lætitia januam lauro ac lucernis ornari. —Ejusmodi lucernæ pensiles erant: et catenulis suspendebantur accensæ ad ædium januas aut fenestras. Vidimus ipsi in Italia æreas ejusmodi lucernas complures, quas intellexit etiam Poëta Princeps, *Pendent lychni laquearibus aureis.*' Quod hæ lucernæ ad januam, præter Juvenalem Tertullianus docet ad uxorem lib. xi. 'Moratur Dei ancilla in lari-bus alienis, et inter illos omnibus honoribus Dæmouum, omnibus solenni-bus Regum, incipiente anno, incipiente mense, nidore thuris agitabitur: et procedet de janua laureata et lucernata, ut de novo consistorio libidinum publicarum.' Quod vero ad fenestras etiam, probat ex hoc Persii loco, quem affert ibidem: Vide Juvenal. Sat. xii. 92. et ibi annotata.

182 *Rubrumque*] Miniatum, seu e terra rubra. Sic Martial. Epigramm. xi. 28. 'Paropsidem rubram posuit.' Et xiv. 114. 'Cumano rubicundam pulvere testam.'

Amplexa catinum cauda natat] Ingentem catinum implens thynni cauda in jure conditorio natat, epulanti-bus Judæis, et festos dies agentibus.

183 *Cauda thynni*] Piscis notus, de quo pluribus locis Athenæus: Plin. rx. 15. sic habet: 'Præcipua magnitudine thynni. Invenimus talenta quindecim pependisse. Ejusdem caudæ latitudinem duo cubita et palmum,' &c.

Tumet alba fidelia vino] Plena scilicet fidelia, vas vinarium ex argilla. Vide Sat. iii.

184 *Labra moves tacitus*] Tu superstitiosus Judæis te immisces, in eorum proseuchis, seu precationibus; et concipis vota tacito murmure, de quo vide Sat. ii. 6. Horat. Epist. i. 16. 'Labra movet metuens audiri.'

Recutitaque sabbata palles] Cum Judæis colis Sabbata, tremens, et stolidè religiosos. Certe Judæos nimium hac in re superstitiosos quis non fateatur, cum hostes ingruentes invadentesque Sabbato repellere, ac tueri se, religioni ducerent; quin et Christum Dominum Incusarent et criminarentur, quod ægros sanaret die Sabbati?

Recutita] Hypallage Judæi recutiti dicebantur ob circumcisam præputii cutem: sic et Horatio *Apella*, id est, sine pelle, scilicet in ea quam dixi corporis parte, cujus circumcisio divino jussu mandata designabat cordis separationem a cupiditatibus, ut ait Lactantius, et alii.

Sabbata] Vox est Hebraica requiem significans, et diem hebdomadæ septimam, Deo jubente per Mosem, Judæis feriatam, tum ut meminissent orbis a Deo conditi et sex diebus perfecti; tum etiam suæ ex Ægypto liberationis. Hic vero *Sabbata* quamlibet Judæorum celebritatem indicare videntur, per metonymiam.

Palles] Sive ob jejunium, quod ad vesperam Judæi servabant; seu ob metum superstitiosum; seu ob squalorem, et cinerem quo illi se conspergebant in Sabbatis saltem aliquibus.

Tunc nigri lemures, ovoque pericula rupto :
Hinc grandes Galli, et cum sistro lusca sacerdos,

185

ad sabbata circumcisa. Tum larvæ atra, et pericula ovo disrupto: deinde Galli ingentes; et Sacerdos cocles cum crepitaculo injiciunt terrorem Numinum, quæ fa-

NOTE

Quæ omnia ridet Juvenalis, Sat. xiv. 96. et seq. et Persius hic. Male enim audiebant Romæ Judæi, quos tumultuantes expulit Roma Imperator Claudius, Nero suppliciis coërcuit, Domitianus vexavit tributis: ut refert Suetonius.

185 *Tunc nigri lemures*, &c.] Neque solum afficit te superstitiosus pallor, sed et subigit terror vanus e lemuri-bus, et futilibus portentis. Horat. Epist. ii. 2. 'Somnia, terrores magi-cos, miracula, Sagas, Nocturnos le-mures, portentaque Thessala rides?'

Lemures] Apuleius de Deo Socra-tis: 'Animus virtute perfectus Ge-nius vocatur. Animum humanum emeritis vitæ stipendiis corpore suo abjurantem vetere Latina Lingua Le-murem dictitatum reperio,' inquit. 'Ex hisce Lemuribus qui posterorum suorum curam sortitis, placato et quieto Numine domum possidet, Lar familiaris dicitur: qui vero ob ad-versa vitæ merita, nullis bonis sedi-bus, incerta vagatione, seu quodam exilio punitur, inane terriculamen-tum bonis hominibus, ceterum noxium malis, id genus plerique Larvas per-hibent. Cum vero incertum est, quæ cuique eorum sortitio evenerit, utrum Lar sit, an Larva, nomine Manem Deum nuncupant.' Idem Apuleius in Apologia sic habet: 'Duat tibi Deus obvias species mortuorum, quic-quid Umbrarum est usquam, quic-quid Lemurum, quicquid Manium, quicquid Larvarum oculis tuis ogge-rat, omnia noctium occursacula, om-nia bustorum formidamina, omnia se-pulcrorum terriculamenta.' Plin. E-

pist. vii. 27. multa refert id genus nocturna phantasmata, tum aliis cum sibi visa. Hic per *Lemures* signifi-cantur Umbræ nocturnæ et Larvæ domos infestantes, quæ omnia noc-tium terriculamenta procurabantur seu averruncabantur, fabam noctu in Sacris jactando; testantur Varro, de Vita Populi Romani lib. i. ubi ait, 'In Sacris fabam jactant noctu, et dicunt se Lemures domo extra ja-nuam ejicere:' et Ovid. Fast. v. fuse rem explicat, et morem illum super-stitosum persequitur: 'Signaque dat digitis medio cum pollice junctis, Oc-currat tacito ne levis umbra sibi. Cumque manus pure fontana perluit unda, Vertitur, et nigras accipit ore fabas. Aversusque jactit:—umbra putatur Colligere,' &c.

Ovoque pericula rupto] 'Sacerdotes qui explorandis periculis sacra facie-bant, observare solebant ovum igni impositum, utrum in capite, an in la-tere desudaret. Si autem ruptum effluxerat, periculum portendebat ei pro quo factum fuerat, vel rei fami-liari ejus.' Hæc vetus Scholiastes. At aliud superstitionis genus de ovis ruptis narrat Plinius, xxviii. 2. 'Huc pertinet,' inquit, 'ovorum ut exsor-buerit quisque calices, cochlearum-que, protinus frangi, aut eosdem coch-learibus perforari.' Veteres nimirum hominem lædi putabant per malefi-cium, si ovorum testæ acu perfora-rentur: quod ne eveniret, ovorum cochlearumque putamina statim fran-gebant ac pertundebant, ut malefi-cium occuparent atque averterent. Turnebus.

**Incussere Deos inflantes corpora, si non
Prædictum ter mane caput gustaveris alii.**

Dixeris hæc inter varicosos centuriones ;

ciunt corpora intumescere, nisi matutino tempore ter comederis caput alii præscriptum. Ista loquere apud Centuriones varicibus notatos, statim Vulfenius præcrurus

NOTÆ

186 *Hinc grandes Galli*] Nova pal-
loris causa timorisque.

Grandes] Sive quia cothurnati, et
hinc grandiores videntur ; sive quod
præcipue venerandi. Vide Fenestell.
de Sacerdot. Rom. cap. 12. Alii vo-
lunt grandes appellari, eo quod illi
utpote castrati grandescant potissi-
mum, ut fere fit. Favet Juvenalis
Sat. vi. 512. 'Matrisque Deum cho-
rus intrat, et ingens Semivir, obsecro
facies reverenda minori, Mollia qui
rapta secuit genitalia testæ.'

Galli] Sacerdotes Cybeles, ita dioti
a Gallo Phrygia fluvio, cajus patna-
fugorem inducit usque ad exactione-
nem virilium. Fenestell. loco max-
citato, Plin. xi. 49. et Varro apud
quem *gallare* est furere inest Gallo-
rum. Ovid. Fast. iv. 'Inter, sit, vi-
ridem Cybeles altaque Celenas Am-
nys it insana nomine Gallus aqua. Qui
bibit inde, furit,' &c.

Cum sistro [una *Sacerdos*] *Sacerdos*
Iudis Ægyptiorum Deæ, in ejus Sa-
cria ferens erapitaculum ex æse vel
argento : sicut Galli cymbalum. De
his fere ad Juvenal. Sat. vi.

Sistro] *Zepter*, a *seles*, consecutio.

Lucea [*Sacerdos*] Inanna, vitiosa, ac-
ut alibi pro stulto ponitur. Vel re-
vera upe orbata oculo, ac irato illi
Iga percutiasset lumina sistro, ut ai-
unt Juvenalis, Sat. xiii. 92. et Ovi-
dij, lib. 1. de Ponto, Eleg. 1. seu
quod 'Nobiles deformes cum mari-
tos non invenierint, ad ministeria Deo-
rum se conferant : quod aiunt. ve-
teres Gloss. hic.

187 *Incussere Deos*] Injiciant me-
Delphi. et Var. *Clas.*

tum Syriæ Deæ, Cybeles, Isidis, le-
vibus animis occinantes, illum furore
concutere, hanc plagis, uberibus,
merbisque afficere et affligere : que
tamen incommoda et aggritudines
a causis naturalibus proficiuntur,
ut erudite disputat Arctius lib. de
acutis morbis, cap. 9. ubi explicat cur
Syriæ Ægyptiosque tetra hæc ulcera
diverent potissimum.

Deos inflantes corpora] Tumorem in
corpus immittentes, nisi placassentur,
ut credebant. Martialis. Epigramm.
iv. 42. 'Juro per Symos tibi tumores,
Juro per Bæacynthios furores.' Ju-
venalis Sat. xv. 2. superstitiosos Æ-
gyptios irridet, vana quævis et ridi-
cula præ Diis colentes, etiam persum,
capo, &c.

Si non prædictum, &c.] Nisi obser-
ves que jubent Sacrificiis illi et Sa-
crificiis ad placandos Deos suos.

188 *Prædictum*] Ante nominans,
quem comedens, ex superstitione ri-
ta, inquit, nonnulli, quibus tamen
alii refragantur.

Ter mane] Superstitia elucet in sin-
gulis, et quod certo tempore, et quod
certis vicibus.

Caput gustaveris alii] Quod amule-
tum contra incantamenta et ad mal-
tarum novarum depulsionem valere
vana credidit antiquitas, videlicet
caput alii aut ovis a jejuno comen-
tum. Turneb. xviii. 12. Plinius xx.
6. de alii virtutibus multa refert, sit-
que 'utilem quandam inflationem fa-
cere, insanis moderi,' &c.

189 *Dixeris hæc inter*, &c.] Hæc de
vera libertate disputa coram stupidis
L

Continuo crassum ridet Vulfenius ingens,
Et centum Græcos curto centusse licetur.

190

rustice cachinnatur, et centenos Græcos æstimat centum assibus decuriatis.

191 *Vulpenius* Edit. Steph. *Vulfennius* Ms. R. Variant scripti *Pulfennius* et *Vulpennius*. Casaubon. *Pulfenius* C.

NOTE

et imperitis militibus, si vis cum ludibrio et sanna excipi. Quasi vero ferant illi se dici non usquam esse liberos, sed plane servos. Prov. Græc. στρατιωτικὴ ἀλογία: *Militum more rationem haud capit.*

Varicosos centuriones] Qui habent in cruribus varices e labore militari, quique ut corpore sic animo intumescent. Varices porro sunt venæ multo et impuro sanguine inflatæ in cruribus; quod cursoribus, bajulis, et diu stantibus accidere, ait Avicenna. Varicosi dicuntur fuisse M. Tullius Cicero, C. Marius, alique. De Mario ipse Tullius Tuscul. Quæst. II. n. 58. sic habet: 'C. Marius rusticanus vir, sed plane vir, cum secaretur, vetuit se alligari, nec quisquam ante Marium solutus dicitur esse secutus. Cur ergo postea alii? valuit auctoritas. — Crus vero alterum non præbebat. Ita et tulit dolorem ut vir, et ut homo majorem ferre, sine causa necessaria, noluit.' Plinius XI. 45. ait C. Marium, qui septies Consul fuit, tantum sibi passum varices extrahi, inter homines unum; scilicet eo sæculo: nam in aliis id factum postea, testis Cicero loco mox citato. Denique Plutarchus in Vita Marii initio refert eum crura plena varicibus habuisse, et cum deformitatem ægre ferret, accessit Medico, haud ligatum, alterum crus præbuisse, atque inter incidendum, constanti animo perstitisse: at vero crus alterum poscenti Medico negasse, subjecisseque; tantum dolorem iterum per-

ferre, indignum se arbitrari.

Centuriones] Ductores peditum. De his, vide Vegetium de re Militari, l. II. Dionys. Halicarn. l. IV. 'Centuriones,' inquit, 'electi erant ex omnibus bello strenui, qui suos quique manipulos jussis obtemperantes exhibebant.' Ex his intelligere est alium Centurionem manipularem fuisse, qui viginti militum, et turbæ Scutatorum ductor erat, alium vero Centurionem Primipilum, qui tribus vexillis præerat; porro vexillum homines centum octoginta tres complectebatur. Vide Alex. ab Alex. I. 5.

190 *Crassum ridet*] Ingentes repente cachinnos tollit, et in risum effusum solvitur. *Vulfenius ingens*, Miles aut Centurio procerus et robustus. *Vulfenius*: fictum a Poëta nomen creditur, pro quo legitur et *Vulpennius*, et *Pulfennius*.

191 *Et centum Græcos, &c.*] Philosophos centum ea sentientes et affirmantes magno conatu totidem assibus nolit emere, nedum fidem habeat eorum dictis etsi verissimis.

Græcos] Sic Sat. I. posuit, *crepidas Græcorum*; nempe e Græcia emeruerunt omnes fere Philosophi, Philosophiæ et Sapientiæ rudimenta, immo documenta et lumina.

Curto centusse licetur] Centusse mutilato, non integro, adeoque vix uno asse unum Sapientem æstimat.

Licetur] *Liceri*, est in auctione publica pretium deferre.

SATIRA VI.

AD CÆSIUM BASSUM.

ARGUMENTUM.

SATIRA hæc ad Cæsiū Bassum scripta de legitimo divitiarum usu agit. In principio amicum Noster certiore facit, se in præsentia Lunæ, Liguriæ oppido, summo otio frui procul a curis et omni invidia. 17. Alios aliter sentire, sæpeque eorum, qui eodem temporis puncto nati sint, studia esse diversissima. 19. Se, quamvis alii diversum vitæ genus sequantur, suo more vivere, parcumque et sobrium sine sordibus esse velle. 24. Annuos redditus licere consumi. 26. Si quid inopinati accidisset, non dubitandum, de patrimonio ipso aliquid detrahere. 32. In colligendis opibus hæredis, ne funus minus splendidum curet, rationem habere, stultum esse. 41. Si vel legitimus hæreditatem, sumtibus factis imminutam, se aditurnum esse negasset, hæredem sibi omnino non defuturum. 56. Nihil interesse, quonam loco ille natus sit, omnes enim homines cognatione quadam inter se jungi. 60. Rem familiarem viventis esse, nihilque habere hæredem, quod jure suo postulare possit; quodcumque esset relictum, æqui bonique ipsi consulendum, lucrique insperati loco habendum esse. 71. Stulti esse, vitæ commoditatibus ipsum carere propter avaritiæ sordes, ut hæredes posteri vitam dissolutam et omni voluptatum genere plenam agant. 74. Sic enim semper existimandum, hujusmodi hominum cupiditati opes maximas, omni modo congestas, nunquam esse satis facturam, ut ne vel sic quidem sit, quod speres, fore, ut gratiam illorum hac ratione merearis.

ADMOVIT jam bruma foco te, Basse, Sabino?

O Basse, jamne hyems te compulit ad caminum Sabinum? Numquid cithara, et

NOTE

1 *Admovit jam bruma, &c.*] Avaros ipse apud oram Ligusticam eodem exagitat Persius hac Satira, quam ad consilio receptus et Roma digressus. amicum in Sabinis hyemantem, Hinc statim intellige alia fuisse Jucubrandi causa secedentem scribit, ætate domicilia, alia hyeme: et ad

Jamne lyra et tetrico vivunt tibi pectine chordæ?
Mire opifex numeris veterum primordia rerum,

Ides jam tibi vigent plectro severo? o admiranda artifex, metris intendere prin-

-----

2 Hæc vetus est lectio, non *Tetrico*; quæ tamen eodem reddit: nam *Tetricus* Mons Sabinorum, cujus gentis mores severiores etiã tum fuerunt, quando reliquæ Italiae solutor jam disciplina. *Casaubon.*—3 *primordia* vo-

NOTÆ

villas non tantum valetudinis gratia, et verno tempore, secedere solitos; sed et qualibet tempestate, ut studio vel scriptioni indulgerent. Constat ex Tullio *Epist. ad Attic.* Sueton. in *Augusto*, cap. 72. *Horat. Epist. i. 7.* et 15. et aliis.

Bruma] Quasi *ἡμέρα ἡμέρα*, inquit Festus. Dies anni brevissimi circa solstitium hyemale. *Ovid. Fast.* 1. 'Bruma novi prima est, veterisque novissima Solis.'

Bassus] Ambigunt eruditi quis iste *Bassus*. Plures certe fuerunt hujus nominis viri, sed cognomina et artes seu instituta dissentiant. De Ausidio *Basso* belli Germanici scriptore, et de *Salsio Basso* Epico Poëta, quas laudet *Quintilianus x. 1.* non est hic mentio. *Agellius iii. cap. ult.* item l. v. c. 7. et alibi meminit *C. Bassi*, qui de vocabulorum origine scite et lepide scripsit, at soluta oratione: atque adeo non est hic *Persianus Bassus*, etiamsi *veterum primordia* vocum legas et cum vulgo intelligas. Superest igitur ut veterem Scholiastem sequamur: sic habet: 'Hanc Satiram scribit *Persius* ad *Cæsium Bassum* Poëtam Lyricum, quam fama est in prædiis suis positum, ardente *Vesuvio* monte *Campaniæ*, et late ignibus abundanti, cum villa sua ustum esse. Hic ergo, dum viveret, *Roma* ad *Sabinos* necessario transibat, ubi brumali tempore, in calido loco carmina scribebat.' Favet *Quintil.* loco cit. qui *Cæsium Bassum*

paulo ante vixisse, et 'post *Horatium Lyrici* Carminis laudem tulisse,' ait.

Sabine] *Sabina* terra agro Romano contigua veterem appellationem etiamnum retinet.

2 *Jamne lyra*] *Jamne* Lyricis Carminibus more tuo egregiam navas operam?

Lyra] *Lyre* inventor *Mercurius* traditur. Vide *Macrobi. Saturnal. i. 19.* *Alex. ab Alex. ii. 25.*

Tetrico vivunt tibi pectine chordæ] An *chordæ* citharæ jam a te pulsantur pectine, et graves soni redduntur? *Tetrico* in gravibus ac seriis argumentis, et *Stoica* dignis, ut aiunt aliqui. Fuit apud *Sabinos* mons nomen *Tetricus*, sed nihil ad rem.

Vicunt] *Dum-muta* jacet *lyra*, veluti mortua est: at cum pulsatur moveturque, tum loqui et vivere videtur.

3 *Mire opifex numeris, &c.*] Tu qui peritus es fidibus aptare, et Carmine Lyrico describere primordia et origines seu rerum, seu vocabulorum, &c.

Veterum primordia vocum] Legit *Casaubonus*, *primordia rerum*, ut intelligatur historia primi temporis; nec enim legitur usquam, inquit, scripsisse *Cæsium Bassum* de Originibus vocum. Explicant alii de vocibus antiquatis et obsoletis, quas *Bassus* versibus suis insereret non sine arte et decore. Alii *veterum primordia* vocum dicunt esse ipsam Poësim,

Atque marem strepitum fidis intendiasse Latinæ;
 Mox juvenes agitare jocos, et pollice honesto
 Egregius luisse senes! Mihi nunc Ligus ora

3

capit antiquorum vocabulorum, et masculin sonitum Latinæ chorda; deinde agere ludos juvenum; et canere senes illustres digito decore. Mihi vero jam tepescit ca-

rum Ms. R.—5 aptare Ms. Gal.—6 Egregies Edd. vulg.

NOTE

quippe quæ ante prosam a Scriptori-
 bus usurpata fuerit. Ex Plin. vii. 56.
 et Horat. ad Pisones, qui ait, 'Fuit
 hæc sapientia quondam, Publica pri-
 vatis secernere, sacra profanis.—Dic-
 tæ per carmina sortes; Et vitæ mon-
 strata via est,' &c. Verum utraque
 hæc interpretatio longe petita vide-
 tur. Malim igitur cum Casaubono,
 et aliis quibusdam, *θεογονίας* et *μυθι-
 οτροπίας* intelligere, per veterum rerum
 primordia.

4 *Atque marem strepitum, &c.*] So-
 lers scribere forte et generosum Car-
 men Lyricum, de quo Horatius ad
 Pisones: 'Musa dedit fidibus Divos,
 puerosque Deorum, Et pugilem vic-
 torem, et equum certamine primum,
 Et juvenum curas, et libera vias re-
 ferre,' Et Od. 13. l. 11. ait Alcæum
*plenius aureo cecinisse plectro dura na-
 vis, dura fugæ mala, dura belli.*

Mare] Sic Horatius ad Pisones:
 'Post hunc insignis Homerus Tyrtæ-
 usque mares animos in Martia bella
 versibus exauit.'

Fidis intendiasse Latinæ] Apud Græ-
 cos Lyrici Poëtæ novem memoran-
 tur, Stesichorus, Bacchilides, Ibius,
 Anacreon, Pindarus, Simonides, Alcæ-
 us, Alcæus, Sappho, quibus addunt
 aliqui Corynnam, ut decas impleat-
 ur; at apud Latinos duo tantum
 clarescere, Horatius et Cæsius Bassus,
 ut ait Quintil. x. l. 1. jam cit.

Intendias] Intense nervorum in
 cithara varios varia sonos et modos
 facit.

6 *Mox juvenes agitare jocos*] Juve-
 niles curas, amores, ludos, convivia
 describere. Horatius loco citato
 paulo ante.

Pollice honesto] Tangens citharam
pollice honesto, id est, insignes virtute
 viros, heroum facta celebrans, nobili
 Carmine et glorioso conatu, *luisse* ac
 cecinisse. Virgil. Ecl. 1. 'Ludere
 quæ vellem calamo permisit agresti.'

6 *Mihi nunc Ligus ora intepet*] Dum
 tu in Sabinis secessu gaudes et libe-
 rali otio; ego pariter urbe cessi, et
 quietus ago in Lunensi villa, ubi frons
 aëre temperata, et tempore maritimæ
 regionis. Porro addunt veteres Glos-
 sæ, 'secessisse illuc Perperum in Li-
 guriam fines, videlicet propter Fal-
 viam Sisenniam matrem suam, quæ,
 post mortem prioris viri, ibi nupta
 erat.'

Ligus ora] Liguria Italiam pars in
 longum protensa versus Meridiem, a
 Narbonensi Gallia ad Thasciam, oc-
 cundum maris littus. Hodie, *Ora
 Genuesis*, a Genua civitate principe
 nuncupata.

7 *Intepet*] Sive ob aërum inter mon-
 tes, sive ob agitationem vicinæ mariæ,
 quæ quidem major hyberno tempore;
 Cic. l. 11. de Natura Deorum, n. 24.
 'Maris agitata ventis ita tepescunt,
 ut intelligi facile possit in tantis illis
 humeribus inclusum esse calorem;
 nec enim ille externus et adventitius
 habendus est tepor, sed ex intimis
 maris partibus agitatione excipitur;
 quod nostris quoque corporibus con-

Intepet, hybernatque meum mare, qua latus ingens
Dant scopuli, et multa littus se valle receptat.

Lunai portum est operæ cognoscere, cives.

Cor jubet hoc Enni, postquam destertuit esse

10

tremitas Liguria, et meum mare est in hybernis, ubi rupes protendant amplum latus, et ora sese colligit multiplici convalle. O cives, juvat nosse portum Lunæ. Ennii cor id præcipit, posteaquam desiit somnare se esse Maonidem Quintum ex pavore

*****

—9 Sic Edd. plurimæ: at quidam habent *Lunai pretium. cognoscite C.*—

NOTÆ

tingit, cum motu atque agitatione
recalescunt.

Hybernat mare] Ut fieri solet hyeme, concitatur. Horat. Sat. II. 2. 'Defendens pisces hyemat mare.' Veteres Glossæ, id est, 'sævit, vel a navigiis vacat. Sicut enim naves hybernare dicimus; sic et mare, cum non navigatur.' Apud Vegetium l. IV. dicuntur claudi maria ab Idibus Novembris ad Idus Martias, aut circiter.

Meum mare] Id est, patrium, seu Etruscum mare, quippe cum oriundus esset Persius Volaterris oppido Hetruriæ.

Qua latus ingens dant scopuli] Loci descriptio. Scilicet prominent in mare scopuli seu rupes multiplices, et montes excelsi Lunæ portum circumcludentes. Strabo, l. V. Sic Virg. *Æn.* IX. 'Qua se subducere colles Incipiunt,' &c.

8 *Multa littus se valle receptat]* Ubi sinum fecit natura, et deflexum littus in formam Lunæ curvatur; nomenque inde datum. Porro Lunæ portus, ut ait Strabo, loco citato, amplus valde et capax, multos intra se portus amplectitur magnæ profunditatis universos, adeo ut omnium qui maris teneant imperium, facile fieret receptaculum.

9 *Lunai portum]* *Lunai* per diæresin, pro *Lunæ*. Sic Virgil. *agui,*

aulai, pictai, et alii diphthongum solventes. *Luna* urbs Hetruriæ antiquissima, in Liguriæ confinio, ad ostia Macræ fluvii: cui in Episcopalli dignitate modo successit Sarzana, quæ nova Luna dici potest. Lunæ vero portus certe maximus, seu verius sinus Liguriæ, inter portum Veneris et portum Erycis, ambitu viginti millia passuum patens: hodie, *Golfo della Spezia*, sic denominatus ab oppido Spetia, quod situm est in intimi recessu. Ferrar. Celsis undique montibus circumcingitur, qui prospectum longe pelagi præbeant: nam et Sardinie et magna utriusque Hetruriæ pars cernitur. Strabo. *Primum oppidum Hetruriæ, Luna, portu nobile,* Plin. III. 5. et XIV. 6. ait Lunensia vina palmam ferre inter Hetrusca. Celebratur etiam Lunense marmor, l. XXXVI.

Est operæ, &c.] Supple, *pretium:* id est, utile et jucundum est tam amœnum portus Lunæ situm cognoscere, ejusque descriptionem petere ex Ennio, quam in Annal. sic incipit: 'Est operæ pretium, o cives, cognoscere portum Lunæ.'

10 *Cor jubet hoc Enni]* Id est, hoc nobis imperat Ennius vir cordatus et sapiens. Nam cor vitæ fons et radix ponitur etiam pro mente et sapientia. Porro versum hunc ad suum carmen de Enni carminibus translatum a

Mæonides Quintus pavone ex Pythagoreo.

Hic ego securus vulgi, et quid præparet Auster

Pythagora. Ego Persius isthic dego non anxius sermonum plebis; et parum

NOTE

Persio notant veteres Glossæ.

Enn] Ennius, Epicus Poëta inter Latinos post Liv. Andronicum vetustissimus, Annales Populi Romani scripsit, et alia quædam, quorum fragmenta duntaxat supersunt. In Ennio elucebat ingenium acre, eruditio multiplex, cultus, modestia, comitas, probitas, fides, &c. Et cum triplicem linguam calleret, Græcam, Oscam, Latinam, dicere solitus erat tria se corda habere. Crinitus, Gellius, xvii. 17. Cic. Tusc. Quæst. i. num. 34. Epitaphium Ennii ab ipso scriptum refert: 'Aspicite, o cives, ænis Ennii imagini' formam. Hic vestrum panxit maxima facta patrum. Nemo me lacrymis decoret, nec funera fletu Faxit, Cur? Volito vivu' per ora virum.' Horat. Epist. ii. 1. 'Ennius et sapiens, et fortis, et alter Homerus, Ut critici dicunt, leviter curare videtur Quo promissa cadant, et somnia Pythagorea.'

Postquam destertuit, &c.] Tum hoc jubet, cum sapit maxime, et cum vere est Quintus Ennius, nec jam somniat esse se Homerum, seu habere se animam Homeri. Vel ut ait Marcellus, Persii mens est: postquam Annalium initio Ennius narravit somnium suum de apparente sibi Homero, et affirmante suam olim animam jam Ennii esse, &c. tum portus Lunæ descriptionem aggressus jubet attendere, hoc versiculo, *est opera pretium*, &c. ut supra. Huc pertinet quod in Prologo scripsit Persius, vs. 2.

11 *Mæonides]* Ita dictus Homerus vel a Mæonia patria, vel quod esset Mæonia filius.

Quintus] Ennii prænomen est, quicquid nugati sint aliqui de quinta ab

Homero metempsychosi. Turn. xxx. 7. Casaub. alii.

Pavone ex Pythagoreo] Id est, Postquam Ennius fingere desiit immigrasse in se animam Homeri, a quo illa in pavone, ac deinde in Pythagoram; postea vero in Ennium transiisset. Diog. Laërt. l. viii. ait, Pythagoram dicere solitum animam suam primum fuisse Æthalidis, qui Mercurii filius habitus est, ab Euthalide in Euphorbum, ab hoc in Hermothimum, post in Pyrrhum Delium piscatorem, denique in Pythagoram transmigrasse. Ovid. Met. xv. 3. Pythagoram ita loquentem inducit. 'Ipse ego (nam memini) Trojani tempore belli Panthoides Euphorbus eram,' &c. Persius hic deridet aniles illas opiniones de metempsychosi Pythagorica. Quod et fecit Tertull. Lib. de Anima, cap. 24. et seq. cap. vero 33. sic habet: 'pavum se meminuit Homerus Ennio somniant: sed Poëtis nec vigilantibus credam,' &c. Et cap. 34. 'In pavone tunderetur Homerus, sicut in Pythagora Euphorbus.' Idem Tertullianus, Lib. de Resurrect. carnis, cap. 1. num. 7. 'ut in Pythagoram Euphorbus, Homerus in pavum recenseantur.' Pariter S. Hieron. Apoll. iii. adversus Rufinum, paulo ante finem. Et Lactantius Firmianus, iii. 18. et vii. 23. ubi sic ait: 'Pythagoras transire animas in nova corpora disputavit, sed inepte: —et seipsum ex Euphorbo fuisse reparam.''

12 *Hic ego]* In portu Lunæ versor, ut jam dictum. *Securus vulgi*, parum curans rumores populares; procul a vulgari strepitu, et ambitione.

Et quid præparet Auster] Quid mor-

Infelix pecori, securus et, angulus ille
 Vicini nostro quia pinguior; etsi adeo omnes
 Ditescant orti pejoribus; usque recusem
 Curvus ob id minui senio, aut coenare sine uncto,
 Et signum in vapida naso tetigisse lagena.

15

solicitus quid Notus gregibus noxius apportet mali: et quod iste angulus vicini mei sit fertilior nostro: ac si tandem quilibet deteriorum filii divites fiant: semper remanet propterea frangi senectute incurvatus, vel capere canam absque cibo pingui, et nurius contingere signaculum in lagena corrupta. Alter istis dissentiat. O Ho-

NOTE

horum ac mali gregibus et segetibus creet et gignat ventus Meridianus, eo quod naturæ calidæ est et humidæ, ut ait Plinius. Hinc et Virgil. *Geo. 1. 'Arboribusque satisque Notus pecorique sinister.'*

13 *Angulus ille vicini nostro quia pinguior*] Non invidens vicino meo quod agrum habeat nostro pinguiorem. *Hor. Sat. 11. 6. 'O si angulus ille Proximus accedat, qui nunc denormat agellum.'*

15 *Ditescant orti pejoribus*] Neque pariter accuso Deos, eo quod locupletari videam homines infimæ sortis, improbos, ipsosque servos ac libertos, quos ad summas opes evehit Nêro. Parum et id me sollicitat. *Hor. Epist. 1. 6. 'Ne plus frumenti dotilibus emetat agris Mucius, indignum, quod sit pejoribus ortus.'*

Usque recusem, &c.] Propter hæc omnia quæ dixi, quæque solent invidos et avaros torquere, nolim ego sordidam agere vitam, et ditari.

16 *Curvus*] Humi respiciens præ tristitia et dolore.

Affini senio] Senectutis incommoda accelerare per susceptos lucri causa labores; vel præ invidia, me ipsum discrucians, et animum curis exercens. *Ovid. 1. de Ponto, Eleg. 5. 'Jam vigor, et quasso languent in corpore vires.—Confiteor facere hoc annos, sed et altera causa est, Anxietas animi, continuaque labor.'*

Sine uncto] Sine lautitulis, quasi vero, avarorum more, oleribus vesci velim et defraudare genium, ut divitiis hæredibus accumulem. *Horat. ad Pisones, 'Si vero est unctum recte qui ponere possit.'*

17 *Et signum in vapida naso tetigisse lagena*] Vinum vapescens bibere: et admotis ad lagenam oculis, ipsoque proinde naso, observare diligenter numquid servus forte resignarit appositum ex more signaculum, atque inde furtim hauserit. Unde *Horat. Epist. 11. 2. 'Posset qui ignorere servis, Et signo læso non insanire lagenæ.'* Non solum vasa vinaria signabant Romani, sed et pennæ, ac vilia quævis obsonia, ad arcendas rapaces manus servorum. *Plin. Plaut. in Persa, sc. 6. 'Nam id demum lepidum est triparcos homines vetulos, avidos, aridos Bene admordere, qui salinum servo obsignant cum sale.'* Et *Tullius Epist. xvi. 26. ad Tironem* sic habet: 'Sicut olim matrem meam facere memini, quæ lagenas etiam inanes obsignabat, ne dicerentur inanes aliquæ fuisse, quæ furtim essent exsiccatae.'

Naso tetigisse] Forte solebant avari olfactu explorare, num corrumpi jam inciperet vinum, quod diu servabant, et parce admodum bibebant. Utrovis modo accipias, sordes et avaritiam notat Persius.

Discrepet his alius. *Geminus, heroscope, varo*
 Producis genio. Solis natalibus est qui
 Tingat olus siccum muria vafer in calice emta, 20
 Ipse sacrum irrorans patinte piper. Hic bona dente
 Grandia magnanimus peragit puer. Utar ego, utar;

roscope, proferens gemellos ingenio dissimili. Unus est qui die natiuitatis tantum herbas aridas saulugine coemta callidus in vasculo intingat, ipse inspergens catino piper sacrum. Ille vero iuuenis magno animo ingentes facultates dentibus consumit. Ego meis utar, utar, inquam: neque propterea prodigus ero apponere

—18 vario Ms. Gal.—22 peragit Ms. Gal.—23 scombros Ms. Gal. hæc scombros

NOTÆ

18 *Discrepet his alius*] Etiam si longe aliud erit aliis mens et vivendi ratio, non mirabor: siquidem et gemini fratres sæpe discrepant moribus.

Horoscope] Astrum natale, seu natiuitati præsidens, e cuius spectatione Astrologi iudicarij diuinant quid homini sit eventurum in vita.

Varo producis genio] *Varo*, id est, vario ac dissimili. Vide Sat. iv. vs. 12. ad hæc verba: *Fallit pede regula varo*. Quicquid vero Astronomi garriant, etiam sub eadem stella natis dissimilia contingere nonnunquam, certum est. Sic narrat Lampridius Commodum et Antoninum Marci Imperatoris filios geminos nihil simile in vita habuisse, quibus tamen paria omnia promiserant Mathematici. Horat. Sat. ii. 1. 'Castor gaudet equis, ovo prognatus eodem Pugnus.' Vide A. Gellium, xiv. 1. ubi Genethliaci egregie impugnantur.

19 *Solis natalibus est qui, &c.*] Horum geminorum frater alter parcus et tenax erit, et in sua parsimonia solers et vafer: et vix aliquid sibi indulgebis in festis duntaxat, v. g. natalibus, quibus genio litari mos erat, et epulis operam dare.

Natalibus] Vel urbis, vel Imperatorum, de quibus Ovid. in Fastis.

20 *Tingat olus siccum muria*] Leviter imbuat olera et herbas aliquo

condimento.

Muria emta] Salsamento quod tunc emit, nec, ut alii, habet in penn: quia delicias illas et cupedias raro adhibet. Fiebat muria e thynnorum tabe, et pauperum erat et avarorum duntaxat. At garum e scombro delicatiorum erat ac divitum. Vide Plin. xxxi. 8. Hinc Mart. Epig. xiiii. 103. de Muria: 'Antipolitani fateor sum filia thynni: Essem al scombri, non tibi missa forem.'

Vafer in calice] Etiam callidus ad genium tunc defraudandum, quippe non nisi in vasculo muriam coemittit et comparat, unde et intincta olera sicca remanent saltem parte sua maxima.

21 *Ipse sacrum irrorans, &c.*] Cibis aspergens modicum piper, cui parcit etiam velut rei sacræ. Ipse vero aspergit, ne servus aut coquus plusculum impendat. Hor. Sat. i. 1. 'Congestis undique saccis Indormis inhians, et tanquam parcere sacris Cogeris.' Et Sat. ii. 3. 'Qui nummos, aurumque recondit, nescius uti Compositis, metuensque velut contingere sacrum.'

Hic bona dente, &c.] Alter autem geminorum prodigus opes abligarit et dilapidat in conviviis et luxu, &c.

22 *Magnanimus*] Valde se generosum velut ostentans, dum profundit

Nec rhombos ideo libertis ponere lautus,
Nec tenuem solers turdorum nosse salivam.

Messe tenus propria vive; et granaria, fas est, 25
Emole. Quid metuas? Occa, et seges altera in herba est.

rhombos libertis, neque peritus dignoscere subtilem turdorum sorem. Vescere neque ad tuum messes, et mole horrea, licet. Quid timeas? Glebas comminus.

*****

C.—24 *tenuis salivas* Ms. Gal. et C. *turdorum* Edit. Steph. *tenuis sol. turd.*
nos. ^{vapores} *salivas* (sic) Ms. R.—26 *metuis*? occ. en C.

NOTÆ

patrimonium in malos etiam usus.

Peragit] Id est, conficit, atterit, disperdit.

Utar ego, utar] Ego Persius nec effundere velim male bona mea, nec aordide iis parcere: sed utar iis quæ usui tantum esse consecrata, Græci proprio nomine *χρηματα* appellando, bene admodum ostendunt. Sanctus August. magnum in eo malum docet, si *utare fruentis, aut fruaris utendis*. Horat. Epist. II. 2. 'Utar, et ex modico, quantum res poscet, acervo Tollam.'

23 *Nec rhombos ideo*] Nolim esse adeo in mensa splendidus, ut libertini generis hominibus, servis in libertatem assertis, aliisve infimæ sortis, opipara struam convivia.

Rhombos] Sunt pisces exquisiti saporis et magni apud Romanos pretii: dicti a rotunda quasi figura; habent enim dextrum latus resupinatum, ut ait Plin. IX. 20. Vide Juvenal. Sat. IV. vs. 39. et Sat. XI. vs. 121. ibique annotata. Horat. Sat. I. 2. 'Num esuriens fastidis omnia, præter Pavonem rhombumque?' Et Sat. II. 2. 'Quid? tum rhombos minus æquor alebat? Tutus erat rhombus.'

24 *Nec tenuem solers turdorum nosse salivam*] Nolim quoque palati esse supra modum delicati, ut discernam turdorum sorem, dignoscens mares

a fœminis, sylvestres ab iis qui sunt in aviario educati, cellarios a terrariis, pastos junipero ab aliis: quod norunt 'quidam gulæ dediti, tantæ subtilitatis palatum habentes, ut dignoscant turdos.' Vetus Scholiastes: qui et addit: 'turdorum dixit abusive, pro, turdorum.' Ut Horatius ponit: 'Pene macros, arsit, dum turdos versat in igni.' Turdi inter volatilia celebrantur. Plin. X. 24. Athenæus II. 24. ex Aristotele tria recenset turdorum genera. Horat. Epist. I. 16. 'Obeso nil melius turdo.' Martial. Epig. XIII. 92. 'Inter aves turdus, si quis me iudice certet: Inter quadrupedes gloria prima lepus.'

Salivam] Quia sapor saliva ciet, hinc pro sapore saliva ponitur. Docent Varro I. VIII. de Ling. Lat. Plin. I. XXIII. Propert. Eleg. IV. 9.

25 *Messe tenus propria vive*] Quantum ex agris uno anno colligis, tantumdem impende tibi et aliis: nihilque reserva in sequentem annum.

Granaria emole] Grana prioris anni mole: utere, quantum satis erit tibi ac familiæ tuæ; reliquum vero largire indigentibus. *Fas est*: æquum est et decet sic te agere divinæ providentiæ confidentem.

26 *Quid metuas*] An dubitabis horna messe uti, et insumere conges-

Ast vocat officium: trabe rupta Bruttia saxa
 Prendit amicus inops, remque omnem surdaque vota
 Condidit Ionio: jacet ipse in littore, et una
 Ingentes de puppe Dei, jamque obvia mergis

30

Secunda etiam seges herbescit. Sed revocat me officium: Ecce familiaris egenus prenat Bruttios scopulos, fracta navi: et perdidit omnia bona, et preces non exauditas: ipse vero prostratus est in ora maris Ionii, et simul magni Dii de puppe: et

NOTE

tas in granario fruges, cum aliæ crescant? Scilicet metuis perire fame?

Occa] Ligone frange glebas majores; quod faciunt post sationem agricolæ. Hinc vero significari videtur, jam utendum esse granis præterita messe collectis, et de his liberaliter largiendum. Casaubonns existimat poni simpliciter, pro *labora*.

Seges altera in herba est] Messis altera jam præparatur, unde novis granis horrea rursus impleas.

27 Ast vocat officium] Prosopopeia avari sese excusantis: verum enimvero, inquit, non ita fas est annum proventum singulis annis totum consumere, niliulque sepositum reservare. Nam si id fiat quod mones, unde, quæso, suppetet quo subveniatur calamitatibus amicorum, et morbis aliiave malis derepente ingruentibus? Certe officii ratio tibi parere vetat. Hæc avarus.

Trabe rupta Bruttia saxa, &c.] Reponit Persius: quin igitur age, et protinus quod dixisti exequere. Familiari naufrago ad Scyllam scopulum, rerumque omnium egenti opem fer. Vel continuatio est sermonis avari prætextum hunc afferentis, ad quem respondebit mox Poëta: 'Nunc et de cespite vivo frange aliquid: largire inopi,' &c.

Bruttia] Bruttii Italix populi, in tertia regione, Lucania, ut ait Strabo, contermini: ad litus inferi maris, non procul Sicilia, in Calabria nimium Citeriori.

28 Prendit amicus inops] En amicus trabe rupta, illius navi, post naufragium enatus evadit in littora Bruttiorum. Virgil. *Æn.* vi. 'Prensantemque uncis manibus capita aspera montis.'

Surdaque vota] Vota quibus surdi fuerunt Dii Marini, et inexorabiles, in mari perdita condidit: sicut in penu condita non apparent.

29 Ionio] Ionium mare est ad fauces Adriatici maris, Siciliam inter et Cretam: nominatum seu ab Ionio Dyrrachii filio, quem in illud Hercules drjecit: seu ab Ionum naufragio: seu, ut vult Solinus, ab Ionia extremæ Italix regiuncula.

Jacet ipse in littore] Elegans hypotyposis.

30 Ingentes de puppe Dei] Simul cum eo jacent Dii navis tutelares ablati de puppe, ubi sacrarium habebant, et ad quos in periculis nautæ vota nuncupant. Horum ille simulacra ingentia secum eripuit e naufrago, et magno labore abstulit vir religiosus et pius, cui proinde justum est opitulari. Virgil. 'Aurato fulgebant Apolline puppis. Arma Deoque parant comites.' Horat. *Od.* i. 14. 'Non tibi sunt integra lintea, Non Dii, quos iterum pressa voces malo.'

Jamque obvia mergis] Jamque navis diffractæ tigna, et trabes, super mare fluitantia, obvia feruntur marinis avibus ad ea advolantibus, ut inde prædam capient.

Mergis] Mergus est aquatica velu-

Costa ratis laceræ. Nunc et de cespite vivo
 Frange aliquid, largire inopi, ne pictus oberret
 Coerulea in tabula. 'Sed cœnam funeris hæres

*modo latus navis fracta occurrit mergis. Huic igitur rumpe statim quidpiam de
 grillo etiam immaturis: dona indigent, ne cogatur depictus in tabella coloris ma-*

31 Transtra pro Costa B.

NOTÆ

cris, ab immergendo frequenter sese, nuncupata. De ea Plinius, x. 32. et sibi.

31 *Costa ratis laceræ*] Ligna quibus latera navis intexuntur. Virgil. *Æn.* ii. 'Sæctaque intexunt abiete costas.' Ponitur et *costa*, pro rei parte qualibet, ut Pers. Sat. i. 'Costam longo subduximus Apennino.'

Nunc et de cespite vivo, &c.] Quid ergo moraris, inquit Poëta ad avarum, dum in talibus angustis est amicus inops? Huic non modo debes opitulari de annuo proventu et de superfluo, sed etiam de ipsis fundis, quibus nec fas est parcere ad sublevandam tantam ejus necessitatem et miseriam.

Cespites] *Cespes* est terra cum gramine: *cespes vivus*, hic est seges ipsa adhuc in herba, et viridis.

32 *Frange aliquid*] Detrahe, deme, separa quidpiam de tuo, quod egeno impertiaris.

Ne pictus oberret] Ne cogatur mendicando victum queritare, sui navfragil exhibens imaginem, ex more navfragorum, de quo Sat. i. vs. 90. Item Horat. Od. i. 5. Et ad Pisones: 'Si fractis enatat exspes Navibus æro dato qui plingitur.' Et Juvenal. Sat. xiv. vs. 301. 'Mersa rate navfragus ænem Dum rogat, et picta se tempestate tuetur.'

33 *Coerulea in tabula*] Tabella in qua mare cœruleum coloribus adumbratum est.

Sed cœnam funeris hæres Negligens] Respondet avarus: atenim si ita patrimonium effundo, iratos hæres ob imminutam hereditatem, mortuo mihi justa non persolvēt, sumtus omittet et apparatus funebres. De his fuit Alex. ab Alex. tit. 7. Porro ea quorundam erat ambitio, maxime illorum qui inglorii vixerant, ut optarent magnificum sibi fœnus duci et parari; inprimis autem ferales epulas et novendiales instrui, eo quod in his mos erat celebrare defuncti laudes. Casaub.

Cœnam funeris] Tobie c. 4. vs. 18. sic legitur: 'Panem tuum et vinum tuum super sepulturam justī conatue; et de eo noli manducare et bibere cum peccatoribus.' Quo quidem Tobias filium docet hospitalitatem et eleemosynas in egenos exercendas, ad placandum Deum, et explandas culparum reliquias: neque superstitionem Ethnicorum tueri potest ille locus. Enimvero apud eos cœna fuit multiplex et varia in funeribus. 1. Imponebantur rogo epulæ et cum cadavere cremabantur. Virgil. *Æn.* vi. 'Congesta cremantur Thurea dona, dapes, fuso crateres olivo.' Apuleius Florid. 4. vel potius 19. 'Exclamavit vivere hominem, procul ignes amolirentur, rogam demolirentur, cœnam feralem a tumulo ad mensam inferrent.' 2. Funeris erat cœna, cujus meminuit Tullius ii. de Leg. ii. 63. hæc nimirum dabatur ami-

Negliget iratus, quod rem curtaveris: urnas

Ossa inodora dabit, seu spirent cinnama surdum,

36

rtui. At hæres offensus quod bona diminueris, prætermittet epulum funebre, et in urnam condet ossa tua sine odoribus, faciliis ignorare sive cinnamomum emittat odo-

34 *negligit* Ms. Gal.—35 Omnes veteres *inodora*: sed nec altera lectio improba est, quam vetus interpret agnoscit, *inhonora*: et arguantur sine ratione, qui illam refelli aiunt a sequentibus; nam ad honorem defuncti pertinebat, quod aromata et odores in urnam cum reliquiis conjiciebantur. *Cassuben.* cœu Ms. Gal.

NOTE

cis et propinquis, post exequias, maxime vero senibus et ætate pro-
vectis, inquit Alex. ab Alex. loco
mox citato: ut per vini cibique leni-
men desiderium defuncti levaretur.
3. Ad sepulcrum cœna deponebatur,
de qua Juvenal. Sat. v. vs. 85. 'Po-
nitur exigua feralis cœna patella.'
Et hæc vocabatur silicernium, æquod
eam Umbræ silentes cernerent,
æquod ex ea non gustarent. Sanctus
Augustinus Serm. xv. de Sanctia
eo respexit cum siebat, 'Miror cur
apud quosdam infideles tam pernicio-
sus error increverit, ut super tu-
mulis defunctorum cibos et vina
conferant, quasi egressæ de corpori-
bus animæ carnales cibos requirant.
Epulas enim et refectiones caro tan-
tum requirit, spiritus autem et anima
his non indigent: parare aliquis quis
caris dicit, quod ipse devorat, et
quod præstat ventri, imputat pietati.'
Superstitiosi hujusce ritus restat ad-
huc nonnihil in Occitania et aliis qui-
busdam Galliæ partibus, ubi prima
die Novembriæ ad vesperam instruitur
mensa vino, pane, cibo, ad ani-
mas defunctorum quasi pascendas
aut honorandas, et ad posterum mane
sic instructa relinquuntur. Plin. x. 10.
(mirandum) narrat milves rapaces
licet, et famelicam semper alitem nihil
esolenti rapere unquam a funerarum fer-
culis. 4. Epulum erat novendiale, et

circumpotatio, Græcia, *καταδαιτυρον*,
Athen. viii. 7. et tunc jactabantur
defuncti præconia, non sine ambitio-
sis adulationibus. Hinc Græcorum Pro-
verbium: *οὐκ ἔστι θάνατος, οὐδ' ἐν*
καταδαιτυροῖς, de homine prorsus illau-
dabili, in quo nihil est quod landetur
etiam in illis circumpotationibus,
quæ ad ejus honorem post mortem
instituantur, et in cœna illa funebri,
quæ tota ambitiosa est.

34 *Quod rem curtaveris*] Quod tan-
tum de speratis bonis detractum sit.
Horat. Epist. ii. 2. 'Neq̃ metum
quid de me judicet hæres, Quod non
plura datis invenerit.'

Urnæ] Cineres defunctorum urnæ
immissos in sepulcro solitos condi,
nemini non compertum.

35 *Ossa inodora*] Legunt aliqui, *in-*
honora, æque Gloriam veteri tuerentur;
verum repugnat textus sequens.

Ossa inodora dabit] Sine ullis aro-
matibus, aut villa dumtaxat unguenta
adhibebit. De his vide Plin. xiii.
1. 2. 3. Juvenal. Sat. iv. vs. 108.
'Et matatio sudans Crispinus amo-
ma, Quantum vix redolent duo fune-
ra.' Observandum duplicem fuisse
in funeribus odores fundendi ratio-
nem. Primo flores, coronas, odores
spargebant in lectum feralem, inque
ipsam bustum; testantur Dion. Ha-
licarn. l. ii. et alii. Propertius Eleg.
iv. 7. 'Cur nardo flammæ non oluere

Seu ceraso peccent casia, nescire paratus.
Tunc bona incolumis minuas? Et Bestius urget

rem obtinuum, sive casia ceraso admixto vitata sit. Itane vero tu valens decurtes

37 *Sed Bestius* Edit. Steph. At vetustissimæ membranæ et magno consensu; aliæ minus antiquæ *sed*. Casaubon.

NOTE

meæ? Deinde cremato cadavore, fiebat osilegium, et rursus odoribus, vino, lacte, ossa collecta ab amicis rigabantur et a propinquis. Tibull. Eleg. III. 2. id innuit aperte. Demum conditis in sepulcro ossibus quotannis odores et corollas imponebant. Sanctus Hieronymus Epist. ad Pammachium sic habet: 'Ceteri mariti super tumulos conjugum spargunt violas, rosas, lilia, floresque purpureos; et dolorem pectoris sui his officiis consolantur.'

Seu spirent cinnama surdum] Hæres offensus parum curabit an aromata exquisita sint, utrum odorem fundant acutum, an obtusum. Vide Plin. XII. 19. ubi inter alia scitu digna, sic habet: 'Cinnamomum, idemque cinnamum nascitur in Æthiopia.—Frutex dum cubitorum altitudine amplissimus, palmique minimus, quatuor digitos crassus.—Cinnami duo genera, candidius, nigriusque.—Coronas e cinnamo interrasili auro inclusas primus omnium in Templis Capitoliique Pacis dicavit Imperator Vespasianus Augustus. Radicem ejus magni ponderis vidimus in Palatii Templo, quod fecerat Divo Augusto conjux Augusta aureæ paternæ impositam; ex qua guttæ editæ annis omnibus in grana durabantur, donec id delubrum incendio consumtum est.'

Surdum] Dura quidem hæc Persii metaphora, durior tamen Horatii, quem imitatus est, Sat. II. 8. 'Fervida quod subtilè exsurdant vina palatum.'

36 *Seu ceraso peccent casia*] Neque sollicitus erit purane sit casia, an adulterata, admixto gummi, vel cortice e ceraso. Plin. XII. 9. 'Adulteratur amygdala nuce, cetera ejus genera cortice scordasti: ita vocatur arbor æmula gummi: quod semel dixisse et in ceteros odores satis sit.' Pers. Sat. II. vs. 64. 'Corrupto casiam dissolvit olivo.'

Ceraso] Plin. xv. 25. 'Cerasi,' inquit, 'ante victoriam Mithridaticam L. Luculli, non fuere in Italia ad urbis annum 680. Is primum vexit e Ponto, annisque 120. trans Oceanum in Britanniam usque pervenere. Eadem in Ægypto nulla cura potuere gigni,' &c.

Casia] Plin. XII. 19. ante cit. 'Frutex est casia,' inquit, 'juxtaque cinnami campos nascitur,' &c.

Nescire paratus] Id est, non admodum animadvertens, vel dissimulans, præ negligentia, ira, offensione.

37 *Tunc bona incolumis minuas*] Pergit avarus: itane vero cum vigeas et valeas, nullaque ægritudine aut calamitate coactus, profundes et disperdes bona, quæ ad me hæreditario jure pertinent? inquiet mihi hæres meus.

Et Bestius urget] Alii legunt, *Sed Bestius*, &c.

Bestius] Nomen imperiti et bruti hominis, de quo Horatius Ep. I. 15. ubi nonnulli tamen legunt, *Marius*. Doctiores tamen ex vetustis codicibus legunt, *Bestius*, quem Horatius ut voracem et helluonem exhibet,

Doctores Graios : ' Ita fit, postquam sapere Urbi
Cum pipere et palmis venit vestrum hoc maris experts :
Foenisecae crasso vitiarunt ungu e pultes.' 40

rem? inquit. Et Bestius insectatur præceptores Græcos: sic agitur, ex quo nostra hæc sapientia carens masculo robore advenit in civitatem, cum pipere et palmis, sectores feni infecerunt pultes unctura pingui. An ista formides cum eris

39 nostrum hoc Edd. vulg. hoc nostrum Ms. Gal. Omnes Editiones, quas ego inspexi habent nostrum hoc maris experts; et inde nata est difficultas, ad quam tollendam plerique interpretes nequicquam sudarunt. Haud scio, an Reimius hanc lectionem vestrum ingenio suo debeat; at unusquisque intelligat, hæc lectione recepta, faciliorem esse interpretationem: vestrum hoc sapere i. e. vestra sapientia. Bene noster usus est hoc sapere, cum anceps ejus vis, et potestas hoc loco vehementer apta sit. Kænigius.—40 Foenicea Ms. Gal.—

NOTE

Bestius urget Doctores Graios] Hæredipeta ille avidus accusat Philosophos, qui liberalitatem et munificentiam commendantes ac suadentes, in causa sunt cur minora hæredibus relinquantur.

38 *Doctores Graios*] Græcos pont pro Philosophis, jam diximus Sat. i. et v. versu ultimo. Hic vero cum aliis quibusdam intelligo Romanos Græcam Philosophiam sectantes.

Ita fit, postquam, &c.] Sic vivitur laute, et in epulis ac munificentia opes consumuntur, ex quo Græca sapientia Romam venit cum mercibus peregrinis et transmarinis. O morem novum juxta ac perniciosum! inquit ille Bestias. Vide Lactant. iii. 16. ubi sapientiam quasi nuper advectam cum saporis mercibus proponit, citatque locum hunc Persii, item Senecæ verba hæc; 'Nondum sunt mille anni, ex quo initia sapientiæ nata sunt.' Et Lucretium canentem, 'Denique natura hæc rerum, ratioque reperta est Nuper, et hanc primum cum primis ipse repertus Nunc ego sum in patrias qui possum vertere vocas.'

Sapere] Sic Sat. i. Nostrum illud vivere triste.

Urbi] Per antonomasiam, pro Roma.

39 *Cum pipere et palmis venit*] Vide Pers. Sat. v. vs. 136. et Plin. xv. 29. ubi ait, antequam piper reperiretur, baccas in usu fuisse, illiusque vicem obtinuisse. *Palmis*, seu arboribus, seu earum fructibus, qui dactyli vocantur. Vide Plin. xiii. 4. Juv. Sat. iii. vs. 83. 'Advectus Romam quo pruna et coctona vento.'

Vestrum hoc maris experts] Sæpe legitur nostrum. Locus etiamnum obscurus, necdum satis explicatus, post tot doctorum Interpretum lucubrationes. Quidam sic intelligunt; nostra, id est, Romanorum Philosophia a Græcis invecta, *maris experts*, id est, salis, seu sine sale, hoc est, insulsa et corrupta. Casaubonus tamen explicat; *maris experts*, id est, masculæ virtutis majorum nostrorum experts. Alii, *maris experts*, est quæ mare non transierit, sed minime placet.

40 *Foenicea crasso vitiarunt unguine pultes*] Ex eo tempore adeo sunt omnia depravata, ut viliores quique rustici, quales sunt qui scænum secant, lautitias quæsierint. Hinc ciborum simplicitatem additis condimentis vitiarunt, et quasi violarunt, atque ad-

Hæc cinere ulterior metuas? at tu, meus hæres
 Quisquis eris, paulum a turba seductionis audi.
 O bone, num ignoras? missa est a Cæsare laurus

ultra cineres? Tu vero quicumque futurus es meus hæres, tantiq[ue] remotus a plebe, quesculis. O bone vir, an illud nescis? Imperator misit laurum ob stragem memo-

43 Una B.

NOTÆ

miscere pulti cœperunt adipem, ante simplicioribus contenti cibis. Juv. Sat. XI. vs. 79. 'Ipse focus brevibus ponebat oluscula, quæ nunc Squallidus in magna fastidit compede fessor.'

Ungue] Unguen, unctura, condimentum. 'Solent rustici, cum oleum defuerit, pecudum adipe in pultem misso, pro oleo uti,' inquit vetus Glossa.

Pultes] Cibis erat vetustissimus e farina et aqua; interdum et ex caseo, melle, et ovis decoctis. Romanis olim pro pane fuit puls: Plin. XVIII. 8. et Valer. Maxim. II. 5. Pultis autem paulo diversæ meminit Athen. XIV. 15. et 16. Casaubonus ad hoc c. 15. Athen. multa suo more profert reconditæ eruditionis; et discrimen ponit inter *πύλῳ* Græcorum e farina fabacea tantum, et Romanorum pultem, quam Græcis ignotam fuisse ex Plinio affirmat, et cui multa alia admiscebantur.

41 *Hæc cinere ulterior metuas]* Insurgit in avarum Poëta: scilicet times quæ tibi mortuo sunt eventura. O stultus, qui post mortem hæredem metuis! Horat. loco ante cit. 'Nec metuam quid de me judicet hæres,' &c. Virgil. Æn. II. 'Facilis jactura sepulcri est.'

Cinere] Cineres dicit, quia cadavera comburebantur, ut ante dictum est.

At tu, meus hæres] At ego non metuo hæredis minas, quin illi ipsi occino sumtus a me faciendos.

42 *Paulum a turba seductionis]* Postpositis et neglectis vulgi opinionibus, ignorantia, odio. Pers. Sat. V. vs. 36. 'Secretam gannit in aurem.'

43 *O bone, num ignoras]* Adeoque es imperitus rerum, ut ignores quæ publice jactantur? Nescis nemini licere non esse liberalem in lætitia communi, et jubente magnificentiam Imperatorem?

Missa est a Cæsare laurus] Nescis. Caium Caligulam misisse ad S. P. Q. R. literas lauro coronatas et viastas (ex more) et triumphum jussisse parari, quod Germanos debellarit; atque in omnium bona jus ab eo datum quis procuratoribus, ut ait Sueton. loco mox citando.

Cæsare] A Julii Cæsaris temporibus omnes Imperatores Cæsares appellati.

Laurus] Literas laureatas, de quibus sicut et de lauro victoriæ indice, Plin. XV. 30. Tit. Liv. I. V. Annian. Marcell. I. XV. Martial. Epig. VII. 4. 5. 7. et alibi. Mos erat olim, ut quoties insigni victoria Consules potiti essent, ob res prospere gestas, laureatis fascibus prælatis incederent. Literas etiam laureatas Romam mitti, aut nuncios cum jaculis laureatis advenire, navemque laureatam aut vittatam feliciæ victoriæ nuncium esse,

Insignem ob cladem Germanæ pubis, et aris
 Frigidus excutitur cinis: ac jam postibus arma,
 Jam chlamydes regum, jam lutea gausapa captis,
 Essedaque, ingentesque locat Cæsonia Rhenos.

randam juventutis Germanicæ: etque jam favilla frigida amoveatur ab altaribus: et Cæsonia nunc arma, nunc Paludamenta Imperatorum collocat ad valvas templorum; nunc parat captivis gausapa flava, et currus, et Rhenanos proceros. Ergo

46 *chlamydas* Edd. vulg. *gausapa victis*. Ms. R. et C.

NOTÆ

ac læta et magna significare, animadversum est. Alex. ab Alex. i. 27.

44 *Insignem ob cladem*] Ironice, de Germanica una Caligulæ expeditione, in qua nihil dignum laude ab eo gestum est. Vide Sueton. in Caligula, c. 45 et seq. ubi Imperatoris stolidi ambitio, fictæque victoriæ referuntur.

Germanus pubis] Juventutis Germanicæ. Synecd. Porro Germania ampla est Europæ regio satis cuique nota: cujus populi quondam Teutones, dehinc Alemanni, postea Germani vocati sunt. Strabo, alii.

Aris frigidus excutitur cinis] Id est, postremi sacrificii residui cineres amoveantur, novus ignis, novæ sacra instaurantur, ex more; quando enim nuntiata erat victoria, sacra publicè fiebant, ad gratias Diis persolvendas, et pro incolumitate Imperatorum. Testantur Dio, Herodianus, alii.

Postibus arma] Enumerat omnes triumphi apparatus. Jam templorum valvis sen columnis jubet affigi ac suspendi arma hostibus detracta, eorumque spolia. Virgil. Æn. vii. 'Multaque præterea sacris in postibus arma, Captivi pendent currus, curvæque secures,' &c. Horat. l. iv. Od. ult. 'Et signa nostro restituit Jovi Direpta Parthorum superbis postibus.'

Delph. et Var. Clas.

46 *Chlamydes regum*] Paludamenta Imperatorum et Ducum subactorum. Vestis erat militaris pallio brevior, et strictior, cujus usum Romanis invexit Numa Pompilius (auctore Suida) legatione Isaurorum accepta, et forma habitus eorum animadversa, vestem Regiam cum Senatoria conjungens. De variis vestium generibus vide Alex. ab Alex. v. 18.

Lutea gausapa captis] Vestes militares villosas crocei coloris: stramenta quibus in castris utuntur milites, e pellibus facta præparari jubet captivis, quibus illi induti, ex more, in triumpho ducantur. De gausapa, vide quæ Martial. Lib. ult. Epig. 29. et 145. Præterea gausapa sive gausapia, ut est apud Priscian. l. iv. sunt tapetia sive peristromata, quibus mensæ teguntur; testis Scaliger. Martialis citreas mensas gausapibus tegi ostendit, id est, tapetibus pretiosis, vel mantilibus: Lib. ult. Epig. 138. 'Nobilis villosa tegant tibi gausapa citrum.' Vide Pers. Sat. iv. vs. 37.

47 *Essedaque*] Belgarum et Germanorum Rhenicolarum vehicula, e quibus olim depugnabant, et rotarum ingruentium strepitu, impetuque, hostium ordines proterebant aut perturbabant. Virgil. Georg. iii. 'Belgica vel molli melius feret esseda

M

Dis igitur genioque ducis centum paria, ob res
Egrege gestas, induco. Quis vetat? aude.

propter bella præclare confecta, eam centum paria gladiatorum Numinibus, et

NOTE

collo.' Horum et meminit Cæsar Comment. lib. iv. et v. de Bello Gallico: et alii.

Ingentisque locat Cæsonia Rheno] Accolas Rheni, grandis stature. Sueton. Calig. cap. 47. 'Galliarum quoque procerissimum quemque, ac nonnullos e Principibus legit ac seposuit ad pompam.' Hos omnes triumphi apparatus disponit Cæsonia per procuratores, vel ipsa; quippe quæ bellis etiam sese immiscebat: quamque, ut refert Sueton. cap. 26. 'Caligula sæpe chlamyde, peltaque, et galea ornatam armatamque, et juxta adequantem militibus ostendebat.'

Cæsonia] Caligulae uxor, mulier perditæ libidinis et lascivix, ab Imperatore constanter adamata, cui etiam philtrum miscuisse et propinasse dicitur. Quod scribit Josephus Antiq. xix. et Sueton. c. 50. 'Creditor,' inquit, 'potionatus a Cæsonia uxore amatorio quidem medicamento, sed quod in frurorem verterit.' Vide Juvenal. Sat. vi. vs. 610. et 615. ibique annotat.

Rhenos] *Rhenus* fluvius Europæ celeberrimus Germaniam a Gallia separat, finit e Rhæticiis Alpibus, rigat Alsatiam, Palatinatum, Agros Colonienses, Bataviam.

48 *Dis igitur, &c.*] Ego itaque (ait Persius ad hæredem) lætitiæ publicæ et Imperatoris voluntati indulgens non parcam sumtibus: (nec tu ausis mutire contra.) Ego, inquam, *Diis* victoriæ auspiciis atque auctoribus; *Genioque Ducis*, id est, Imperatoris. Caligulae sacrificabo, &c.

Genioque ducis] Per Genium sui Principis quasi per Numen jurabant

Veteres: ac si quis pejerasset, pœnas dabat. Unde Tertullianus, 'Citius per omnes Deos, quam per unum Genium Cæsaris pejeratur.' Et Sueton. cap. 27. ait de Caligula; 'Multos honesti ordinis deformatos prius stigmatum notis, ad metalla, aut ad viarum munitiones, aut ad bestias condemnavit, aut bestiarum more quadrupedes cavea coercuit, aut medios serra dissecuit; nec omnes ex gravibus causis; verum male de munere suo opinatos, vel quod nunquam per Genium suum dejerassent.'

Centum paria induco] Duplicem hecatomben explicant aliqui, minus bene, ut opinor: melius alii, *centum paria gladiatorum*, quorum sanguine placentur Dii, et Imperatoris Genius. Horat. Sat. ii. 3. 'Ni sic fecissent, gladiatorum dare centum Damnati populo paria, atque epulum'. . . Quod si cui videtur mirum quod privatus gladiatorum munus exhibeat, meminerit quod refert Suetonius cap. 47. 'Scripsisse ad procuratores suos Caligulam, ut quam minima summa et impensa, triumphum tamen quam possent magnificentissimum apparerent, et quantus nunquam alius fuisset; quando in omnium hominum bona jus haberent.' Ergo, quod vult Casaubonus satis verisimile est, data nempe ea potestate in facultates civium, coactos privatos de suo quemque sumtus et impensas ad triumphi pompam conferre, et contulisse. Quod respicit hoc loco Persius.

Ob res egregie gestas] Ob insignem Germanorum cladem, et partam feliciter a Caligula de hostibus victoriam. Ironice, ut supra.

49 *Quis vetat? aude*] Num ausis

Væ, nisi connives! Oleum artocreasque popello. 50
 Largior. An prohibes? dic clare. Non adeo, inquis.
 Exossatus ager juxta est. Age, si mihi nulla.

Genio Principis. An aliquis prohibet? Audeto vetare, o hæres. At vae tibi si non dissimulas. Præterea distribuo plebi oleum et artocreas. Num vetas? Eloquere aperte. Non ita, ais: prope est ager sine ossibus. Perge, si nulla nunc mihi

*****

51 Hic omnia exemplaria quæ aut vidimus, aut de quibus aliquid comperimus, scribunt, non audeo, inquis: quæ inepta, et omnibus modis scriptura ex eo orta est, quia præcedit: quis vetat? aude. Legendum autem esse, non adeo inquis, recte jam olim monuit Turnebus. *Cassubon.*

NOTE

refragari, o hæres, et deterrere me a consilio quod cepi?

50 *Væ, nisi connives*] Impendet tibi malum, si forte non assentiaris, aut saltem dissimules: nam vel Imperatorem infensum et ultorem nanciscere, vel me iratum, et majores inde sumtus facientem, ut cupiditatem tuam et avaritiam discruciem, Paulo post: 'Nunc nunc impensius unge, Unge, puer, caules.'

[æ] Formula male precandi, idem valens ac si quis mittatur in malam crucem.

Connives] Cic. pro Cælio: 'Dii immortales, cur interdum convivitis in hominum sceleribus maximis?' Id est, clausis quasi oculis non videre videmini.

Oleum artocreasque popello largior] Populo insuper epulum et congiarium dabo, ad celebrationem victoriæ. Licet hoc soleat non a privatis sed ab Imperatoribus fieri. Sueton. Jul. Cæs. cap. 38. 'Epulum ac viscerationem dedit, et post Hispaniensem victoriam duo prandia.' Et Domitian. cap. 4. 'Congiarium populo ter dedit, atque largissimum epulum; Senatui, Equitique panariis, plebi sportellis cum obsonio distributis.'

Artocreas] Vox e duplici facta, *ἄρτος* enim panis, *κρέας*, caro: significat cibum e pane carneque minuta-

tim concisa. Alii viscerationem interpretantur hoc loco.

51 *An prohibes*] Vetasne istam meam largitionem? *Dic clare*: quid mussas? Aperi mentem et animi tui sententiam de me.

Non adeo, inquis, &c.] Non adeo fertilis et opimus est fundus tuus, ut hæreditatis tuæ avidus sim, et vetare velim quin prorsus in largitiones effundas. Vel, non ita dives es, ut his sufficere possis. Alii sensum separant hoc modo: non adeo tuæ largitioni adversor; suppetit enim, haud procul, mihi satis fecundus ager, quo ego contentus sum, inquit hæres. Sunt qui verbum juris hic accipiant, hoc sensu: non adeo, neque adire volo hæreditatem tuam. Quo designari volunt extraneum esse illum Persii hæredem, non autem necessarium et suum, ex Institut. Justin. lib. ii. tit. 19. Docta quidem et subtilis interpretatio, verum magisne genuina? Mihi prior sententia præferatur.

52 *Exossatus ager*] Duplici et contrario sensu potest accipi, vel exhaustus, et jam sine succo et bonitate; ita passim apud Plautum *exossare* ponitur pro, enervare, comminuere, debilitare. Vel *ager exossatus*, idem est, ac lapidibus expurgatus, adeoque opimus et bene cultus. Ovid. Metam. i. 'Lapides in corpore terræ

Jam reliqua ex amitis, patruelis nulla, proneptis
 Nulla manet patru, sterilis matertera vixit,
 Deque avia nihilum superest; accedo Bovillas,
 Clivumque ad Virbī: præsto est mihi Manius hæres.

55

residua e patris sororibus, si nulla patru filia, nulla filia neptis superstes sit: si patru matris soror vitam egit sine prole, et de avia nihil restat: vado ad Bovillas et ad Virbii domos. Illic Manius ultro erit mihi hæres. Scilicet Terra filius? In-

53. 54 Variam in membranis distinctionem invenimus: nam multa vetusta exemplaria sic exhibent *pron. Null. manet, patr. ster., &c.* non male, ut per patru matertera quam remotissima cognatio intelligatur. *Casaubon.*—56 *Manius hæres Progenies Terra?* Sic distinguendum: posterius membrum pronuntiatur a legitimo hærede, quicum disputat Persius. *Casaubon.*

NOTE

Ossa reor dici.

Juxta est] Prope urbem in suburban loco situs, et hinc pluris æstimandus.

Age, si mihi nulla] Verba Persii ad hæredem illum irritatum verbis, et quasi jam excandescentem. Age, inquit, detrecta, et ne adi hæreditatem: ego certe non reformidem genus illud infamiae apud Romanos timeri solitum, carere scilicet hæredibus, qui funus curent, &c. Quod si aliunde non suppetant, in præsto est Manius hæres; et hic mihi sufficit.

53 *Jam reliqua ex amitis*] *Amita* est patris soror, quasi patri meo plus amata, inquit: solent enim sorores præ fratribus diligere, sive id sexus facit, sive personarum dissimilitudo, quæ minus habet æmulationis et invidiæ.

Patruelis] *Patruales* dicuntur e duobus fratribus editi; consobrini vero, qui e duabus sororibus.

Proneptis] Est nepotis aut neptis filia.

54 *Patru*] *Patruus* est patris frater: sicut avunculus frater matris. Porro notat Casaubonus in multis vetustis codicibus jungi vocem hanc cum sequentibus, ut patru matertera sterilis fuisse intelligatur, bono sensu.

quidem, sic enim etiam remotissima cognatio deesse significabitur.

Matertera] Soror matris, quasi mater altera: *sterilis*, stirpe ac filiis carens.

55 *Deque avia nihilum superest*] Si denique aviæ nulla stirps; posteri nulli vivant; adeoque nemo certus mihi propinquus adsit, qui capessat hæreditatem; scis quid faciam? Obvium quemque hæredem instituum, quamvis non alia ratione mihi cognatus sit, quam quod e terra uterque progeniti factique sumus. *Avia* mater est patris aut matris.

Bovillas] Vicus est in Appia via ad undecimum ab urbe lapidem, prope quem interfectus a Milone Clodius, cum rediret ab Aricia non hinc procul sita, ut scribit Ascon. Pæd. Porro *Bovilla*, quasi villa bovis, dicitur, 'eo quod olim in Albano monte ab ara fugiens taurus jam consecratus, ibi comprehensus est.' Vetust. Schol. Sedes erat frequens mendicis; quia tritum iter.

56 *Clivumque ad Virbī*] Collis istæ quatuor millibus ab urbe distans nomen accepit ab Hippolyto, qui ibi colebatur sub nomine Virbii, ex quo bis vir et bis vivum fuit, id est, a Diana revocatus ad vitam, postquam

‘Progenies terræ!’ Quære ex me, quis mihi quartus
 Sit pater : haud promte, dicam tamen. Adde etiam unum,
 Unum etiam : terræ est jam filius ; et mihi ritu
 Manius hic generis prope major avunculus exit. 60

terroga me, quoniam mihi fuit quartus parens. Non facile dicam, at nihilominus proferam. Adice vel unicum, immo unicum ; jam est Terræ progenies : et Manius ille prodit fere mihi major avunculus ordine stirpis. Tu vero qui anterior

NOTÆ

diacerptus fuisset, ut notum est cuilibet, ex *Æn.* vii. Ovid. *Fast.* iii. et vi. *Metam.* xv. fab. 45.

Manius] Ignobilis cuilibet et ignotus, mendicus quispiam Aricinus, similis Manio illi, qui (ut ait Festus) Dianæ agrum et lucum consecravit, Tritum Romæ Proverbium erat, *Multis Manii Aricie* ; quia deinde plures ab illo oriundi illic virtute clāfuerunt. Quod autem pauperes et mendici adessent in ea regione frequentes, patet ex Juvenale, *Sat.* iv. vs. 117. ‘*Dignus Aricinus qui mendicaret ad axes.*’ Et Martial. *Epig.* xii. 32. ‘*Irus tuorum temporum sequebaris ; Migrare clivum crederes Aricinum.*’

57 *Progenies terræ*] Respondet Persio hæres ille, de quo paulo supra : scilicet hæredem institues Terræ filium, *Gigantum fraterculum*, ut ait Juvenalis *Sat.* iv. vs. 98. hominem ignobilem, spurium, cujus ignorantur parentes et prosapia ? &c.

Quære ex me quis, &c.] Quidni ? inquit Persius. Tam Manius erit mihi hæres et propinquus, quam quispiam remota cognatione affinis, de quo perinde dubitare fas mihi sit, ac de Manio ; qui, ut ceteri, mecum ab una origine procreatus, ut dixi, nempe a Terra communi omnium parente, saltem ea ratione conjunctus est.

Quis mihi quartus sit pater] Quis abavus meus.

58 *Haud promte, dicam tamen*] Non facile quidem et promptum indicare abavum meum ; id tamen fortasse

præstare potero.

Adde etiam unum, &c.] Quod si ulterius repetas, ac vel unum superius, et retro cognationis gradum scruteris ; et poscas quis atavus mihi fuerit ; jam hærebo : erit enim is mihi tam ignotus, quam iste, quem *Terræ progeniem* appellasti.

59 *Terræ est jam filius*] Ex Empedoclis sententia et aliorum quorundam veterum Philosophorum, qui natos e Terra primos homines censuere, cum alii ex aqua factos, sicut et alia univēsa, opinarentur. Huc etiam facit quod hominem ab humo veteres dixere. Porro quod per *Terræ filium* homo nihili significetur, et obscurus, patet ex Tullio ad Atticum ita scribente : ‘*Huic Terræ filio committere epistolam tantis de rebus non audeo.*’ Tertul. in *Apolog.* ‘*Dictus Saturnus Terræ Cœlique filius, quia ignoti, vel ex inopinato apparentes de cœlo supervenire dicuntur ; sicut Terræ filios vulgus vocat, quorum genus incertum est : gigantesque hac ratione Terræ filii appellantur.*’ Vide *Cœl. Rhodig.* xx. 28.

60 *Major avunculus exit*] Manius ipse videri possit cognatus, et in stemmate major avunculus scribi ; siquidem alius nemo prodit et præsto est, qui gradum hunc et locum inter majores meos, et in ordine stirpis et cognationis meæ, jure potiori sibi queat vindicare. *Major avunculus* est avi vel aviæ frater : aut etiam avi aviæque avunculus, ut placet Festo.

Qui prior es, cur me in decursu lampada poscis?
 Sum tibi Mercurius: venio Deus huc ego, ut ille
 Pingitur. An renuis? vi'n' tu gaudere relictis?
 'Deest aliquid summæ.' Minui mihi: sed tibi totum est,

es, quare petis a me facem in cursu? Sum tibi velut Mercurius. Ego tibi Deus accedo isthuc, sicut ille depingitur. An recusas? Visne tu frui tuis quæ relinquo? Atenim summa nonnihil detractum est. Nempe detrahi mihi. Tibi vero quod-

NOTE

61 *Qui prior es*] Tu vero, o legitime hæres, cum senior me sis et natu major, cur a me hæreditatem speras, qui sum junior et in cursu vitæ posterior? Vel, tu qui Manio potior mihi es, et vere cognatus, cur dum vivo, hæreditati meæ inhias ante legitimum tempus, scilicet ante absolutum vitæ stadium? Certe cursor non petit lampadem ab alio ante decursum spatium: nunquam vero in ipso cursu, nec prior a posteriore, sed contra.

Cur me in decursu lampada poscas] Allegorica locutio desumpta a λαμπρα-δῆδρομος. Nempe, ut ait Suidas, Lampadis tria festa sunt apud Athenienses, Panathenæa, Vulcanalia, Promethea. De Promethei Sacris hic mentio est, in quibus juvenes accensas tædas gestantes decurrebant, certabantque, quis ad scopum primus perveniret non extincta face. Primus defatigatus proximo, is postea defessus alteri, et deinceps alius alii tradebat ardentem facem, donec metam pertingerent. Ea quidem ara Promethei in Academia fuit, a qua ad urbem cursus erat cum accensis ejusmodi facibus. Vide Alex. ab Alex. v. 8. Hujus consuetudinis meminerunt Varro III. 16. de Re Rustica, ubi ait, 'Nunc cursu lampada tibi trado;' id est, tibi dicendi vices trado. Cicero ad Herenn. IV. 'Non enim, quemadmodum in palæstra, qui tædas ardentes accipit, celerior est in cursu continuo, quam ille qui tra-

dit; ita melior Imperator novus qui accipit exercitum, quam ille qui cedit: propterea quod defatigatus cursor dat integro facem; at hic peritus Imperator imperito exercitum.' Et ante illos Lucretius lib. II. vs. 77. 'Inque brevi spatio mutantur sæcla animantum, Et quasi cursores vitali lampada tradunt.'

62 *Sum tibi Mercurius*] Ne me ut propinquum, te ut hæredem certum, meam hæreditatem quasi tuam tibi-que jure debitam jam nunc intueri; sed potius finge, tibi me esse velut Mercurium, qui tibi ἐμπαιὼν, insperatum et fortuitum thesaurum et lucrum annuntio, indico, ostendo captandum.

Venio Deus huc ego] Inopinati et indebiti lucri Deus, ut diximus, Sat. II. vs. 11. ad verba hæc: *Dextro Hercule*.

Ut ille pingitur] Mercurius pingebatur manu tenens crumenam pecunia gravidam et turgentem. Suidas, Macrobius.

63 *An renuis*] An non vis bona mea velut gratis data accipere et adventitia? Horat. Sat. II. 3. 'Excors, Rejecta præda, quam præsens Mercurius fert?'

Vi'n' tu gaudere relictis] Visne potiri hæreditate mea, post mortem meam, quantula fuerit illa?

64 *Deest aliquid summæ*] Fortasse dicas, partem ejus aliquam a me absumtam fuisse. At ego tibi respondeo, *minui mihi*; et, quicquid detraxi-

Quicquid id est. Ubi sit, fuge quærere, quod mihi quondam
Legarat Tadius : nec dicta reponere paterna : 66

Fœneris accedat merces : hinc exime sumtus.

‘ Quid reliquum est ? ’ Reliquum ? nunc nunc impensius
unge,

*cumque illud est, integrum est. Cave acciscitari ubinam sit id quod olim Tadius
testamento reliquerat mihi : neve mihi repete monita patrum ; addatur usura
lucrum : inde tuas impensas desume : ecquid residuum est ? Residuum quæris ? Q*

66 *Staius Ms. Gal.*

NOTÆ

ero tandem, id mihi non tibi detractum : et si quid perit, perit mihi cujus totum est ; ex regula Juris.

Sed tibi totum est, quicquid id est] Quandoquidem ex *Lægibus* et Jure, tuum nihil est aut esse potest quamdiu vivo, quodcumque ego moriens reliquero, hoc tibi totum erit atque integrum.

65 *Ubi sit fuge quærere, &c.]* Porro ne reposcas a me rationem bonorum quæ olim habui, quæque aliquis mihi testamento legarit : nam male tibi verteret.

66 *Tadius]* E majoribus quispiam, vel quilibet alius testator. Metonymia. Quidam codices habent, *Staius* ; alii, *Stadius*.

Nec dicta reponere paterna] Neque mihiingere et objice monita liberis solita dari a patribus avaris ; de quibus Horatius *Epist. l. 1.* ‘ Quærenda pecunia primum est ; Virtus post nummos : hæc Janus summus ab imo Perdocet ; hæc recinunt juvenes dictata, senesque Lævo suspensi loculos tabulamque lacerto.’ Et Juvenalis *fuse, Sat. xiv.* ‘ Juvenes hortatur. — Cogit minimas ediscere sordes,’ &c.

Paterna] Bene monet Casaubonus de suo patre non loqui Persium, qui puer sexennis amiserat patrem Flaccum ; cujus et famæ nec detrudere debeat nec velle bonus filius.

67 *Fœneris accedat merces]* Aut pateternum est monitum : exerce fœnus ; ne otiosam et infructuosam sine pecuniam tuam ; quæstum fac, datis ad usuram nummis ; atque pro mutuo mercedem cape ; aut verba sunt hæredis cum Persio rationem ineuntis, ut mox explicabimus.

Hinc exime sumtus] Fortasse et hoc monitum est pateternum : ne quid detrahe sorti capitali bonorum, sed potius e fœnore et usuris habe et desume necessarios alendæ familiæ sumtus. Vel hæredis verba sunt, et sensus erit : computemus quæ et quanta sive e patrimonio, seu e legatis Tadii nactus es, o Persi ; his addantur et accedant usuræ : jam inde legitimas impensas tuas eximamus. Demum videamus quid sit residui ex his omnibus, quidque mihi sit obventurum.

68 *Quid reliquum est]* Quid jam superest e tot facultatibus, quas possedisti ?

Reliquum] Cum indignatione respondet Persius : itane vero mecum inis rationem, quasi cum dispensatore herus ? Scilicet possessa computas, sumtus excutis, reliquum quid, et ubi sit, postulas ? Age, hæres, deinceps curam hanc eximam tibi.

Nunc nunc impensius unge, &c.] O famule, lantiorem indies mensam instrue ; consummantur bona mea uni-

Unge, puer, caules. Mihi festa luce coquatur
 Urtica, et fissa fumosum sinciput aure?
 Ut tuus iste nepos olim, satur anseris extis,
 Cum morosa vago singultiet inguine vena,
 Patriciæ immeiat vulvæ? mihi trama figuræ

70

funale, jam jam perfunde brassicas, perfunde copiosius. Scilicet, die festo mihi coquatur urtica, et pars anterior capitis porcini fumo perfusa, auricula perforata, ut nepos ille tuus aliquando visceribus anserinis satietur? * * * Mihi ne residua erit

NOTÆ

versa, ut indignis hæredibus nihil reliquum sit.

69 *Unge, puer, caules*] Horat. Sat. II. 3. 'Ungere si caules oleo meliore caputque Cœperis.' Porro *caules* ponit pro quolibet edulio, post Horatium.

Mihi festa luce coquatur, &c.] Non ita sum fatuus ut genium defraudare velim ad locupletandos hæredes, et damno meo lautitias illis suppeditare, parcus ob hæredis curam, ut ait Hor. Epist. I. 5. Et Juvenal. Sat. XIV. 136. 'Cum sit manifesta phrenesis, Ut locuples moriaris, egenti vivere fato.'

Festa luce] In die festo, quo vel parcellissimi et pauperrimi genio indulgent, et lautius victitant; ego oluscula comedam? Absit.

70 *Urtica*] Herba vilis et nota, ab urendo vel ulcerando dicta; habet enim folia mordacia, ut ait Plin. XVI. 24. Catull. Carm. XLV. ad fundum suum: 'Et me recuravi ocimoque et urtica.'

Et fissa fumosum, &c.] Caput porcinum aure perforata suspensum in camino ad fumum. Dimidiata porcellorum capita lautiori mensæ apposita refert Athen. IX. 8. 'Fumosum, vel ut servetur diutius, aut etiam ut saporem contrahat acutiorem. Legunt quidam, *apumosum*; sed male.

Sinciput] Pars prior capitis, ubi cerebrum: ponitur hic pro vili et plebeio edulio, ut patet; quod tamen

lautæ fuisse gulæ affirmat Plinius, et probat Athenæus loco mox citato.

71 *Ut tuus iste nepos, &c.*] Ut ditatus quispiam e tuis posteris, o hæres, aliquando epuletur.

Nepos] Sarcasmus ex ambigua significatione vocis, quæ et designat sæpe hominem voracem ac luxuriosum.

Anseris extis] Romanis erat in deliciis anserinum jecur, quod quidem fertilibus, (ut ait Plin. X. 22.) id est, saginatis lacte, mulso, ficu, carica, in tantam amplitudinem crescit, ut anserem ipsum adæquet magnitudine. Unde Martial. XIII. Epig. 58. 'Aspice quam tumeat magno jecur anseris majus. Miratus dices, hoc, rogo, crevit ubi?' Horat. Sat. II. 8. 'Pinguibus et ficis pastum jecur anseris albi.' Juvenal. Sat. V. vs. 113. 'Anseris ante ipsum magni jecur.' Meminit et fuisse Athenæus IX. 8.

73 *Mihi trama figuræ sit reliqua*] An denique me macerem, ut pinguescat hæres? Absit.

Trama] Incertum est intelligatne subtegmen, quod tenuius est, et opponat *ventri popæ*, quod vult Turneb. XXX. 7. an stamen panni, quod filo constat crassiore et magis retorto, ut diserte ait Casaubonus: *Trama* etiam ponitur pro veste detrita cujus villi amissi sunt: metaphorice est homo valde macer, cui solum ossa restant, et per cujus costas aer quasi trans-

Sit reliqua, ast illi tremat omento popa venter ?

Vende animam lucro : mercare, atque excute solers 75

Omne latus mundi, ne sit præstantior alter

Cappadocas rigida pingues plausisse catasta.

trama figura, illi vero obesus venter palpitet præ pinguedine? Venunda vitam pro quantu, mercaturam exerce, et diligens perstrata omnes orbis partes, ne sit alius peritior applausisse corpulentos Cappadocas in duro pegmate. Gemma peculium.

~~~~~

76 nec sit Ms. Gal.

NOTE

meat; ex Varrone iv. de Ling. Lat. Vel cnjus ossa, venæ, nervi sic apparent, ut in detrito panno *trama*. Unde eleganter Prudentius contra Manich. *nervorum texturam* appellat.

74 *Ast illi tremat*] Hæredi autem distentus venter et obesus subelliat.

Omento] Proprie est panniculus intestina ambiens et contegens, ut dixi Sat. ii. hic ponitur pro adipe, et pingui.

Popa] Venter gulosus, lurco, popino, vel fartus popis seu pepanis, id est, delicatioribus escis. Nam popa est placenta. Est etiam aliquando victimarius, id est, Sacerdotis minister ad mactandas victimas.

75 *Vende animam lucro*] Concludit Persius: ergo post hæc omnia quæ dixi adversus avaritiæ sordes, si tamen lubet, huic lita, et vitæ etiam periculo divitias congere, per fas etiam et nefas.

Mercur] Longinquas mercaturæ causa per mare per terras peregrinationes institue, ut dictum Sat. v. vs. 185. et sequentibus. Ibid. vs. 137. 'Verte-aliquid, jara,' &c.

Excute solers omne latus mundi] Peragra totam orbem, omnes orbis angulos scrutare, ut merces novas et aliis irreperitas compares et huc advehas; et sic ditescas brevi. *Solers*, quasi solus in arte præstans et callidus.

76 *Ne sit præstantior alter, &c.*] Nec

sit quispiam te peritior exercendi mangonii, id est, coëmendi mancipia, et bene curata saginataque carius vendendi.

77 *Cappadocas pingues*] Vetus Scholiastes explicat de gladiatoribus: sed cum ipso textu reclamant et refragantur viri doctissimi, et venalities e Cappadocia servos intelligunt, robustos quidem et grandes. Cic. post reditum in Senatu: 'Cappadocem modo abreptum de grege venalium diceret.' Horat. Epist. i. 6. 'Mancipiis locuples eget æris Cappadocum Rex.' Porro Cappadocia est Asiæ minoris regio, cujus populi id peculiare habuerunt, quod servitutem libertati prætulerint. Nam a Romanis libertatem deprecanti, illis permittentibus, Ariobarzanem Regem elegerunt. Vide Alex. ab Alex. ii. 37.

Plausisse] Legunt alii *clausisse*: alii *pavisse*, id est, bene curasse et nutritivisse, ut facilius emtores inveniant pingues et corpulenti. Attamen amant doctiores, et retinent, *plausisse*, ambigua quidem sed erudita significatione et ingenio Satirici nostri satis congrua. Itaque *plausisse*, vel est palpasse manu servorum venalium membra, ad ostentandam emturientibus bonam corporis habitudinem ac nitorem: vel, servos laudando et applaudendo incitasse ad saltandum ex consuetudine; immo et patrio morè

Rem duplica. Feci : jam triplex, jam mihi quarto,
Jam decies redit in rugam. Depunge, ubi sistam,
Inventus, Chrysippe, tui finitor acervi.

80

Jam id præstiti. Jam triplex, jam quadruplex, jam decuplex mihi provenit in plicam. O Chrysippe, tu repertus terminasse cumulum tuum, indicas mihi ubinam stabo.

79 *Depinge* est scripta lectio omnium quos vidimus librorum : in editione P. Pithæi est *depunge* : quod perplacet. Casaubon. *depinge* Ed. Steph. et vulg.

NOTE

tantandum, quo pateret illorum agilitas et industria. Vide infra. Item Juvenal. Sat. i. vs. 111.

Rigida catasta] Ob rigorem servitutis, aut duritiem lignæ compedis, cui mancipia erant innexa.

Catasta] Locus erat in Romano foro, ubi venales servi exponebantur : ἄρδ τοῦ κατασθῆναι. Propert. Eleg. iv. 5. 'Aut quorum titulus per barbara colla pependit, Cælati medio cum saliere foro.' Item *catasta*, lignea erat e tabulatis machina, in qua vincti prostabant servi venales. Martial. Epig. ix. 60. 'Quos arcane servant tabulata catastæ.' Meminit et Plin. xxv. 17. et 18. Similis huic erat fere *catasta* illa, in qua Martyres torquendi extendebantur : quod referunt passim martyrologia.

78 *Rem duplica*] Per usuras opes adauge. Horat. Epist. i. 6. 'Mille talenta rotundentur ; totidem altera : porro Tertia succedant, et quæ pars quadret acervum.'

Feci] Respondet per prosopopœiam avarus ; non tantum duplicavi, sed fœnus fœnori addens, et fœnoris fœnus accipiens, rem auxi ter, quater, decies.

79 *Decies redit in rugam*] Metaphora ducta a vestibus quæ corrugantur proprie et plicantur ; seu quæ in plicis et rugas contrahuntur. Unde per

similitudinem multiplicari opes dicuntur, dum nummis nummi accumulantur, et accrescunt.

Depunge] Metaphora a libra in qua certum pondus indicatur et notatur punctis. Sat. v. vs. 100. 'Certo compescere puncto nescius examen.' Legunt alii, *depinge*. Sensus utrobique idem est : statue, præscribe, quæ opibus augendis et multiplicandis modum ponam. Ironice hæc in avaros hydropticis similes, de quibus dictum ; 'Quo plus sunt potæ plus sitiuntur aquæ.' Et Juvenal. 'Crescit amor nummi, quantum ipsa pecunia crescit.'

Ubi sistam] Allasio ad Chrysippi præceptum, qui, ut Soriti respondeatur, sistendum in una e propositionibus, alebat. Vide infra.

Chrysippe] Hic Stoicus fuit Philosophus, Zenonis, vel, ut volunt alii, Cleanthis discipulus, vir acri ingenio : in Dialectica excelluit : quoties contra Cleanthem disputarat, solitus dicere, fortunatum se adversus omnes, præterquam adversus Cleanthem : adeo vero superbus ut Ptolemæi Regis amicitiam aspernatus sit, et jactaverit de se ; non esset Porticus, nisi esset Chrysippus. Ex effuso risu mortuum nonnulli tradunt. Diog. Laërt. i. vii. Cic. i. de Natura Deorum.

80 *Inventus tui finitor acervi*] Adu-

naton, ut vult Casaubonus: id est, o Chrysippe, si potes præscribere, quæ in propositione Soritis quiescendum sit potissimum; si, inquam, id inveni-
neris, et finem certum infinitæ propositionum congeriei statueris, tum ego meæ cupiditati et avaritiæ terminum inveniam; id est, nunquam.

Acervi] Soriten intelligit, quæ argumentatio est acervus seu cumulus propositionum, quæ in infinitum progredi posse videntur: unde per ironiam dixit Persius *fractor*; et addit, *tui*; quia dissolvendæ istius acervalis argumentationis rationem investigavit Chrysippus, et de ea quatuor Libros scripsisse fertur. Horat. Epist. II. 1. 'Dum cadat elusus ratione ruentis acervi.' Exemplum Soritis est apud Ciceronem Tuscul. Quæst. v. n. 45.

ubi solum honestum esse bonum sic probatur per quinque gradus: 'Quicquid est quod bonum sit, id expetendum est: quod autem expetendum, id certe approbandum: quod vero approbaris, id gratum acceptumque habendum; ergo etiam dignitas ei tribuenda est: quod si ita est, laudabile sit necesse est: bonum igitur omne laudabile. Ex quo efficitur, ut quod sit honestum, id sit solum bonum.' Et I. de Natura Deorum: 'Si Dii sunt, beati sunt; si beati, virtute præditi; si virtutis, et rationis erunt capaces:' unde concluditur illic, Deos esse hominibus similes: quod ibidem refellit Tullius. Et certe norunt omnes Soriten non tam esse argumentationem legitimam, rectam, certam; quam argutiam, et cavillationem.

NOTÆ VARIORUM

CUM VET. SCHOLIAST.

IN

A. PERSII FLACCI SATIRAS.

NOTÆ VARIORUM,

&c. &c.

Prolegus] Est vere hoc carmen duplicis argumenti, ut et partes illius sunt duæ, versuum ambæ septenorum: Primi septem versus mixtum habent argumentum: de se enim agit Poëta *ὑπονομιεύς*, obiter vero de aequalibus sibi Poëtis, quos traducit: posteriores septem meram continent aliorum Poëtarum irrisiōnem. Singularis modestiæ est, quod negat se Poëtam: quodque se ad tantam gloriam ne aspirare quidem fatetur: et præmia Poëtis debita aliis æquo animo relinquere. *Casaub.*

1 *Nec fonte labra, &c.*] Sic enim sua extenuat, ut simul ineptorum hominum fastum retundat et urbano castiget. Nota Horatii non falsa querimonia: 'Scribimus indocti doctique poemata passim.' Tulere hoc indigne legitimi Musarum mystæ: qui illarum sacra adeo fude pollui non poterant non dolere. Quod igitur ait Persius: 'Nec fonte labra proliui caballino:' non negat præcisè modico se haustu fontis sacri Musarum fuisse potatum; vixdum fonti Pegaseo labra admovisse: sed eos irridet, qui videri volebant totum illum exhaustisse. Et fortasse privatim. quendam tangit,

qui tale quid de se *παυκαρέπων*, seculi vitio usus, jactaverat. Aliud est, modice de fonte bibere; aliud, de fonte proluere. *Casaubonus.*—*Nec, &c.*] Id est, Ego. Persius nullum prorsus cum Musis commercium habeo, nec unus illorum sum, qui egregii Musarum sunt amici, qualis fuit Hesiodus, et Ennius, ut qui labra mea fontis Pirenes, Pegasei, vel caballini aqua, bibendo nunquam madefeci vel irrigavi.—*Fonte, &c.*] Periphrasis est fontis, qui Græcis *ἱερὸν φῶν*, quasi dicas equi fons, dicitur, et alias *Pegaseus* appellatur, eo quod equus alatus Pegasus, cum in montem Heliconem evolasset, ungula saxum feriens, eum aperuisse creditus sit. Vide Ovid. *Fast.* iij. *Metam.* v. Plin. iv. 7. Hyginum. Erat ergo hic fons in Helicone Bœotici monte Phocidi vicinus juxta Thebas, non procul a Parnasso, Apollini et Musis sacer. *Labia.*—*Proliui*] Non aurium tenuis ingurgitando immersi, non plane hansi Musarum fontes, imo vix primis quidem labris fontem Pegaseum leviter attigi.—*Bond. Farn.*—*Caballino*] Dicit non equino, quia contemnenti et subsannanti ea vox erat aptior. *Casaub.*

Turnebus x. 13.

2 *Nac in, &c.*] Secunda Protaseos probatio, quod Persius Poëta non sit. Nempe, quod nunquam dormierit in Parnaso, Monte Phocidos, duos vertices habente, Musis sacros; Tithorea scilicet et Hyampseum.—*Parnaso, &c.*] Quemadmodum illi fontes, de quibus modo dicebamus, poti credebantur facere Poëtas: sic vicini montes Helicon, Citheron, et Parnassus, eos qui conscenderant, aut inibi versarentur: et præsertim qui in illis montibus somniassent, repente Poëtas existere, ut de Ennio refertur, qui Homeri animam in se migrasse somniavit. *Farnab. Casaubon.*—*Parnaso*] Fuit autem Apollini, Baccho, Musis, aliisque numinibus consecratus, in quo et Corycium Musarum antrum. Unde et Musæ Corycides ab Ovidio in Metamorphosi dictæ. *Lubin.*

3 *Repente*] Per unicum tantum potum et somnium, sine ullo labore. Ut illico et statim uno momento Poëta fierem, quod divinis illis Poëtis contigit, Hesiodo et Ennio.—*Prodire*] Id est, Statim ex improvviso hominibus Poëta apparerem, quem omnes nosset Poëticen nunquam didicisse antea. *Lubin.*—*Prodire*] Verbum, duplicem notionem habet: modo simpliciter *πρόρχεσθαι*, dare se in conspectum: modo idem est cum existere, et subito emergere, ut Sol *ἀνατρέπειν*, vel aliquis e machina Deus Comicus. *Casaub.*

4 *Heliconiadaque*] Id est, Musarum sodalitium, familiaritatem, et commercium nunquam habui, sed aliis illas cogor relinquere. Recte meliores omnes libri *Heliconiadas*, non, ut in nonnullis, *Heliconides*. Dicuntur autem Musæ Heliconiades a monte Phocidis Helicoe in Bæotia, Musis sacro. *Lubin. Casaub.*—*Pallidamque, &c.*] Quod igitur pallidam Pirenem vocat Satyricus, vel ad fabulam referendum, et luctum Pirenæ matris

Cenchriæ, ex cujus lachrymis fontem hunc manasse fabulantur, auctore Pausania: vel ad pallorem, quem sibi etiam studio et arte interdum conciliabant, isti famæ negotiatores Poëtæ. Hic *Pirenæ*, fons est non Heliconis, ut censet falso Cornutus; sed Acrocorinthi, ubi erat Corinthiorum arx, Musis Nymphisque sacer. *Lubin. Casaub.*

5 *Illis, &c.*] Poëtis priscis, Hesiodo, Ennio, et cæteris. *Lubin.*—*Remittite*] Meliores libri et Puteani membranæ, *remitto*: alii codices *relinguo*. Signatum verbum apud optimos scriptores hac notione, cum aliquid *παρέρωθεα*, et rejicimus vel oblatum. *Casaub.*—*Quorum, &c.*] Id est, Qui ob egregia sua carmina statuas et imagines hedera coronatas in æde Camonarum erectas promeriti sunt, et æterna quasi hominum memoria digni sunt.—*Lubin.*] Metaphora ab animalibus: id est, cingunt, ambiunt, circumfasse attingunt. Respicit autem ad folia hederæ, quæ iustar linguas trisdæ, id est, lingua quasi terguat et ambiunt. *Lubin.*

6 *Hederæ*] Hæ Baccho sacræ, et in Bacchi tutela erant Poëtæ, ergo jure illis coronabantur. 'Me doctarum hederæ premia frontium Diis miscent superis.' Coronabantur autem Poëtæ hedera, laura, quereu, aplo.—*Sequaces*] Ita dictæ quod se spargende dilatent, et crescendo, muros et arbores, quas semel comprehendendo implicuerint, tenaciter persequantur. Quæ ratione a Virgilio serpentes, errantes, et adherentes dictæ.—*Ipsæ, &c.*] Sequitur Apodosis dissimilitudinis: *Tamen carmen scribo, et licet semipaganus sim, ineptias et vanitates meas insulas cum divinis Poëtarum carminibus conjungo*. Incusat ergo se pertinacis enjvadæ et insignis impudentiæ, ut sub sua persona alios exagitet.—*Semipaganus*] Id est, Semi-poëta. Id est, Ego paganus sum, nullum habens cum Musis commer-

rium, et meo profano Poëmata aliorum sacra contaminio; cum sacris initiatus non sim. *Lubinus*. Notissimum est, paganus et miles esse τῶν πρὸς τῷ *Casemb*.

7 *Ad, &c.*] Id est, Ad sacra et divina Poëtarum carmina, quæ asservabantur in Bibliotheca Apollinis Palatini. Horat. 'Scripta Palatinus quæcunque recepit Apollo.' Huc enim Poëtæ opera sua deferrebant. Vel, Quod Poëta sese sacros et *ἑρδίοιο* dicant. Ovid. Amor. III. 'At sacri vates, et Divum cura vocatur.' *Lubinus*.—*Afferre carmen ad sacra vatium*, generaliter exponi potest, de omnibus qui Poëmata sua recitabant veterum more, aut aliter publicabant: quod φέπειν εἰς μέσσην dicit Plutarchus. Sic qui accenseri numero poëtarum volebant, Poëtis carmina sua communicabant, et iudicia illorum experiebantur: hæc erat illorum ἀντροπική καὶ ἑρμηνεία. Commune est omnium artium ut sacra habeant sibi propria. *Casemb*.—*Carmen, &c.*] Id est, Versus hodie rusticos, et Satyricos, profanos et plebeios.—*Adfero*] Quasi dicat, Adporto, ut mea profana cum sacris conjungam. *Lubinus*. Turnebus XXI. 6.

8 *Quis, &c.*] Est Anthypophora, quasi quis dicat: Quomodo carmen scribis cum sis semipaganus? Rationem et causam efficientem ponit, adjunctam suam famem, famelicum ventrem et inopiam. Quasi dicat: Quis psittacum vocem humanam χαίρει pronunciare jussit? Nimirum fames et venter. Quis me docuit carmen scribere? Nimirum famelicus venter. Vexat et hic sub sua persona alios. Dicuntur ergo hæc miro artificio in assentatores quosdam, et Parasitastros Poëtas, qui famelici ventris explendi gratia, molliculo aliquo carmine divitibus patronis suis adblandiebantur. Quod auctor noster nec voluit, nec opus habuit; ut qui eques Romanus ditissimus fuit, et post mortem præceptoris suo 250,000.

Delph. et Var. Clas.

(i. e. Ducentis et quinquaginta milia *Coron. Gallicorum*) relinquere potuit. —*Quis, &c.*] Id est, Quis perfectit, absolvit, et expedite pronuciare demonstravit, illud suum χαίρει, salve vel ave. Possunt hæc dupliciter intelligi, vel quod teniores, paupertate coacti cogantur tales aves humanas voces expedite proferre docere, ut illas aves postea carius possint vendere, et ita famem, et inopiam suam consolari. Vel, quod ipsæ aves, cum jam voces humanas didicerunt, quando fame extimulantur, illas voces proferre et alios salutare doceantur, ut cibum accipiant.—*Psittace*] Psittacus avis est ex India, vocem humanam miro artificio exprimens. De quo vide Apulejum l. II. et Plinium x. 42. Hinc Statius: 'Humana solers imitator psittace linguae.'—*Scum*] Id est, Ita expedite, et perfecte, pronuciare, ut suum, proprium et naturale, non arte acquisitum esse videatur. *Lubinus*. Post hunc versum, quidam sequentem inserunt: *Corros quis olim concavum salutare*. Id est, Salutationem quasi ex concava spelunca proficiantem. *Bond*.

9 *Verba conari*] Et blandiri legitur. *Vet. Scholiast.*—*Picasque, &c.*] Id est, Quisnam docuit picas, ut nitarum, vel studeam nostram hominum verba exprimere?—*Conari*] Imitari: vel, Magno conatu proferre.

10 *Magister, &c.*] Respondet ad interrogationem, et dicit famem esse causam efficientem humanarum vocum in avibus, et carminum in hominibus indoctis et insulis.—*Magister, &c.*] Id est, Venter et fames illud potest, quæ aves voces contra naturam potest docere, et me carmina docet, et Poëticum Ingenium mihi largitur: non autem Apollo, aut Musarum Poëticus furor.—*Ingeniū, &c.*] Id est, Quæ ventris fames, ingenium et acumen multis largitur, quæ natura non habent. Novorum enim artificiorum magistra et inventrix ino-

Pers.

N

pla. 'Paupertas impulit audax Ut versus facerem.' Horat. Epist. 1. 2. *Farnabius*. — *Ingenique*] Ingenii nomine docilitatem, memoriam et cæteras intellectus virtutes appellari, docet Cic. v. de Finib. *Casaub.*

11 *Venter*] Venter esuriens. — *Artifex*] Id est, Qui venter ut insignis artifex est in aviculis illis, in assequendis humanis vocibus a natura negatis. Vel, Artifex et ingeniosus ad sequendum: sic etiam in hominibus. *Lubinus*. — *Sequi*] Heie valet, facere sequi; est enim unum verbum loco duorum positum; significat enim *exprimere, dicere*. *Casaub.* — *Negatas voces*] A natura. Vox enim humana avibus est a natura negata; sed arte, stimulante ventre, acquiritur.

12 *Quod, &c.*] Si mendicabula hæc Poëtarum Mæcenatem nanciscantur, adeo sibi boni videntur Poëtæ, adeoque insolescunt, ut cum Bavii sint aut Mævii, pro germanis tamen Virgiliis haberi postulent. *Casaub.* — *Dolosi, &c.*] Quod ejus cupiditate in dolos et fraudes homines agantur, cui, in ipsam etiam naturam imperium est. Nam: 'Quid non mortalia pectora cogis Auri sacra fames?' *Lubin.* — *Refulserit*] Liber Puteani, *refulgeat*. Ita loquitur Persius, velut de re, quæ repente existat, et casu quodam.

Quia enim non ex merito ipsorum, sed ex aliorum stultitia, malis Poëtis commoda hæc eveniunt, optare quidem illa semper potuerant, at sperare non item. *Casaub.* — *Refulserit*] Respicit ad metalli et numorum splendorem. Id est, Resplenduerit, et apparuerit. *Lubin.*

13 *Corvos, &c.*] Hyperbolica amplificatio, quasi dicat: Corvi et picæ non solum humanas voces lucri spe discent exprimere; sed perfectum etiam carmen absolvent et cantabunt, et egregii Poëtæ evadent. Notat figurate sua tempora, quibus Poëtæ lucri spe nihil non moliebantur. — *Corvos, &c.*] Id est, Corvos tanquam Poëtæ, et picas tanquam Poëtrias. *Idem.*

14 *Cantare, &c.*] Cantare posse dulcissimum cantum, et carmen, ad Pegasi fontem elaboratum et omnibus numeris absolutum. — *Credas*] Certo credas et statuere debeas. — *Melos*] In aliis est, *nectar*. Vet. Sch. — *Melos*] Hic primam lege versus producit. Politianus dicit se reperisse *nectar*, in codice antiquissimo. *Lubin.* Vide Aug. Politian. Miscell. c. 14. Et Scoppeæ collectan. 34. ubi ex autoritate Homeri et Martiani Capellæ, asseritur priorem *roû melos* produci posse. *Farnab.*

SATIRA I.

1 *O curas*] Pronunciatur hic versus a Persio, cum defixus in contemplatione rerum mundi hujus, et eorum omnium, quæ mortales agimus, illas vanitati obnoxias, hæc plusquam vana esse animadvertens, Satyram scribere instituit. Per *curas hominum* in-

telligit τὰ παρρηγενα et actiones ac studia cuncta mortalium. Rerum appellationem refert ad τὰ βύρα. Res dico, non ab hominibus factas, sed a natura creatas, cujusmodi sunt gemmæ, aurum, argentum, et similia his alia, in quibus stupent plerorumque

animi.—*Quantum, &c.*] Græcum est, *ὅσον τὸ κενόν*. *Vet. Sch.*—*O quantum, &c.*] Id est, Quanta vanitas, stultitia et cæcitas est in rebus humanis! Est autem plane Græcum *ὅσον τὸ κενόν*. Verum per *inane* hoc loco intelligit, vanos, stultos et ambitiosos et *κενοδόξους*, id est, Inanis gloriæ cupidos. Vel hoc eo spectat, quia homines res illas sectantur, sine inani. *Casaub.*

2 *Quis, &c.*] Hunc versum de Lucili primo transtulit. *Vet. Sch.*—*Quis, &c.*] Hæc ergo verba: *Quis leget hæc?* sunt amici sen monitoris cujusdam Persio prædicentis, quod paucos Lectores sit habiturus. Quasi dicat monitor: Quisnam hæc tua, hanc tuam Satyram supercilii et censuræ plenam, hoc austerum tuum Poëma, quod ta vitia Romanorum taxas, leget? —*Mis, &c.*] Verba sunt Persii, amici monitoris voce quasi attoniti et obstupefacti. Ironice autem se ob id perturbari simulat, quod lectores non sit habiturus, ex more vanorum reliquorum Poëtarum. —*Nemo, &c.*] Respondet amicus monitor, et quod superius dixerat, neminem Persii Satyras lecturum, jam juramento ulterius confirmat. Quasi dicat: Ita Hercule futurum est, Persi, nemo hæc tua scripta tetra magno opere curabit. *Lubini.*

3 *Vel, &c.*] Quoniam amicus monitor Persium tantopere perturbari videt, quod neminem se lectorem inventurum dixerit, jam in consolationem quasi duos aut ad summum tres ei indulget. Sed auctor ex indignatione Satyrica simulata, hoc interrumpit, ut monitor illud verbum (tres) eloqui non potuerit. —*Nemo*] Hoc tertium, *Nemo*, Persii est, quo monitoris verba maxima animi commotione perturbatus, quasi interrumpit. Post *vel* igitur punctum inserendum esse vult Lubinus. In membranis Casanboni, totus quidem versus monitori tribuitur, ultima voce excepta. —*Turpe, &c.*] Non Persio adscriben-

da hæc sunt cum vulgo interpretum: sed ejus familiari, seu monitori, mentem suam plenius explicanti. —*Turpe, &c.*] Ideo, non quia nemini sit profuturus Persii labor, verum quia nullam auctori gratiam aut gloriam sit allaturus. Illud prius sapientem poterat movere: hoc posterius jure exploditur a Persio. —*Quare*] Quid est, inquit Persius, cur turpe et miserabile pronuncies, si Satyras scribam quas nemo sit lecturus? nempe ita judicas, de existimatione mea actum esse et fortunis, si pessimus audiam Poëtarum, et libellos meos vel Poëmatum Labeonis, quem legit nemo, postponant Nero et alii proceres. *Casaub.*—*Quare*] Lubinus vult hoc esse verbum amici monitoris, Persium quasi consolaturi. Quasi dicat: Nam hoc, o Persi, turpe et miserabile esse dicis, et tantopere indignaris.

4 *Labeonem*] Labeo transtulit Iliada et Odysseam verbum ex verbo, ridicule satis, quod verba potius quam sensum secutus sit. Ejus est ille versus: 'Crudum manduces Priamum, Priamique Pisinnos.' *Vet. Sch.*—*Nemini*] Hoccine adeo miserum est, si ut Hector quondam verebatur, ne Polydamas, fil. Antenoris, Troës et Trojanæ mulieres *ἐλκεσίνωνες*, (Homer. Iliad. x.) ipsum Achille inferiori censerent, si se reciperet intra muros cum cæteris Trojanis; ego itidem vererer, ne Nero et molles atque adeo effæminati Trojugenæ prætulerint mihi Actium Labeonem, qui Iliadas Homeri inepte transtulit. *Farnab.* —*Polydamas*] Erat filius Antenoris imbellis et ignavus. Per hunc recte et allegorice Neronem intelligit. *Lubini.*—*Troïades*] Sunt mulieres Trojanæ, Satyricæ pro Trojanis. Homeerus simpliciter *Τρῶες καὶ Τρῳάδες*, sexus uterque: sed molliorem Romanorum obiter carpit Persius. *Casaub.*

5 *Nugæ*] Rejicit Persius datum sibi consilium, et causam subjungit. Erras, inquit, si in æstimatione bono-

rum aut malorum Poëmatum, iudicio standum putas magnatum Romanorum; idonei enim talium iudices non sunt. *Casaubon.* Lubinus autem dicit esse verbum amici monitoris, Persium corrigentis, quod ob iudicium Romanorum perturbari non debeat. *Turbida Roma*] Præcipitis et corrupti sensus. *Farnab.*

6 *Eleves*] *Ἐκπαυλίζει*, floccifaciat, parvipendat, vel ad sydera tollat.—*Accedas*] Assentiaris, nec te iniquo Romanorum iudicio censendum subicias. *Farnab.*—*Examenve*, &c.] Examen est lingua, vel linum, quod mediam hastam ad pondera adæquanda tenet. Castigare autem est digito libram percutere, ut temperetur, et præ agitatione post æquum conquiescat. Trutina vero est foramen, intra quod est lingula, de qua examinatio est. *Vet. Sch.*—*Examenve*, &c.] Alia ratio. Quod malum de aliquo iudicium non æstimari debeat ex sententia populi Romani. Eo quod ejus trutina, hoc est, examinatio et ratio in iudicando admodum prava sit.—*Examenve*, &c.] Ponitur pro inquisitione, æstimatione, et iudicio. Est enim *Examen* stilus vel lingula libram in medio scapo, unde binæ lances suspensæ ad pondera cœquanda. *Trutina* autem est oblongum illud foramen, intra quod vergit lingula, et in quo foramine æqua examinatio cognoscitur. Ponitur autem *trutina* pro veritate et ratione. Insigni ergo metaphora *iudicium* significat.—*In illa*, &c.] In sermone et æstimatione et censura populi Romani, tanquam in trutina.

7 *Castigen*] Emendes, corrigas. Est enim *castigare*, digito libram percutere, ut temperetur, et post agitationem conquiescat, ut postea æqualitas innotescat. Id est, Iudicium nostri non metiendum ex opinione vulgi.—*Nec te*, &c.] Est autem ultima ratio Apodoseos. Quod nostri iudicium non in aliis, sed in nobis, querendum

sit. Id est, Noli iudicium de te extrinsecus querere. 'Atque aliis de te, quam tu tibi credere noli,' ut cum Horatio loquar. *Lubinus.*—*Nec te quæsiveris*] Iudicia populi Rom. rejicienti Persio, obijci poterat, quis erit igitur cui te placere studeas? Respondet his verbis: Tunc, inquit, me vis ex aliorum iudiciis pendere? ego vero de me et meis, alios non consulo, verum ipsum me: quod et tu, si me audias, facies. Proprium est eorum qui gloriam sectantur, facta sua non ad rectæ rationis obrusam exigere: sed ad gustum illorum a quibus laudari cupiunt. *Casaub.* Inculcatur ergo hac sententia illud de cælo delapsam. *Γῶθι σεαυτόν. Lubin.*

8 *Nam Romæ est quis non*] Quis non se extra quærit? vel, Quis non est corrupti iudicii, et indignus cujus rationem habeas? quippe delitiis et luxu perditis, omnes virtutis osiores et honestarum omnium artium, de quibus tunc merentur pessime, cum illas suo contactu fœdant. *Casaub.*—*Ac si fas*] Quam ægre se contineret, hæc indicio sunt. Alii libri, *ak si fas dicere*, et sic exoptat sibi licentiam illud dicendi, quod supra per Aposiopesein obtinuerat. Quasi dicat: Utinam mihi liceat illud impune dicere, quod alii impune faciunt. *Lubinus.*—*Sed fas*] Significans se in proposito perseverare scribendi satyras.

9 *Tunc cum ad cenitium*] Quicquid isti iudicatori sint, inquit, ego tamen scribendas mihi satyras iudicio, quoties ob oculos mihi pono, quibus in studiis isti se occupant, jam inde ab eo tempore cum exceaserunt ex ephelis ad ultimam usque senectutem: cum tamen graves et severi velint videri. Græcum est, *nostrum istud vivere*, τὸ ἥν ἡμῶν, vita hæc quam Romæ vivimus plerique omnes. Sic *vivere triste*, ὁ σκυθρωπὸς βίος, qualis est eorum maxime, *Qui Curios simulant et Bauchanabæ videntur*, qui in Litteris Sacris dicuntur ἑκπαυλίζεσθαι. τὸ

πρόσωπα. Casaubon.—*Ad canticum, &c.*] Senes describit a Signo, id est, Cantile, et Effectu: id est, tristi et severa vita. *Lubin.*—*Nostrum, &c.*] Figura Græca est, pro nostram vitam tristem. *Vet. Sch.*

10 *Et nucibus, &c.*] Non contentus poeta simpliciter dicere, vitam male ab ipsis collocari: amplius addit, totam a carceribus ad metam; quod ipse designat extrema illius ponens, adolescentiam et senectutem. Virilia ergo studia et transitum a puerilibus nugis ad virorum curas, hac periphrasi expressit. *Nuces* itaque *relinquere* dixit, pro vir fieri, et virilia negotia capessere. *Casaubon.*—*Nucibus facimus*] Cum videam eos improbe agere, qui nucibus et puerilibus nugis relictis virilem sumserint togam: et quos jam canos existentes sapuisse oportuit, nec carminibus, quæ juvenum lusus sunt, immorari. *Farnab.*

11 *Cum, &c.*] Sic Cicero: Objurgavit Cællum, ut quidam patrum Censor. *Vet. Sch.*—*Cum, &c.*] Quarta senum nota ab adjuncta severitate. Cum sumus censores et castigatores minorum, cum honesti, tetrici et severi morum censores sumus, et viri veri existimari volumus. Cum illa jam ætate sumus, et in aliorum juniorum vitam et mores accuratius deberemus inquirere.—*Sapimus*] Tantum adinus quantum patri, vel cum representamus et quasi redolemus patros, id est, censores, objurgatores. Horatius: 'Ne sis pater mihi.'—*Sapimus*] Subtlimida est reprehensio in prima persona. Videtur hæc omnia, ab usque *sed fas tunc*, non inepte dici posse ex persona Monitoria, poetam monentis, ne sibi juvenis censoriam arripiat virgam; majoris fore auctoritatis et ponderis, si quando canorum et amorum gravitate spectabilis et verendus, in vitia invehatur. *Farnab.*—*Tunc, tunc*] Est quasi conclusio syllogismi superioria.

Quasi dicat: Tunc demum video fas esse, tunc video æquum esse, ut Satyrain scribam: Ergo Satyrain scribam. *Lubin.*—*Tunc, cum*] Tunc fas esse iudico, urbem Romam satyrico sale defricare. Orationem abruptis, quasi præ stomacho plura non posset. *Casaubon.*—*Ignoscite, nolo*] Excusat ergo se et orat, ut sibi nolenti quidem, sed coacto Satyrain conscribere ignoscant. Id est, Ignoscite mihi, o Romani, ego nolo quidem sed cogor. *Lubin.* Vel veniam facti petit, quod alter verbo negat.

12 *Quid faciam, &c.*] Quasi dicat: Ego nolo quidem, sed cogor: probat id. Quid enim faciam, quomodo me continebo et temperabo, si in risum sum lascivior, si sum ut sum, ad risum Satyricum profusior?—*Petulanti, &c.*] Cachinno nomen est, et declinatur per omnes casus, *hic Cachinno, hujus Cachinnonis*. Cachinnus est cum voce risus lascivior, quem Græci *μωρογέπορας* dicunt. Et secundum Physicos dixit, qui tradunt homines splene ridere, felle irasci, jereore amare, corde sapere, pulmone jactari. *Vet. Sch.*—*Petulanti splene*] Improbo, incontinenti, procaci, lascivo, et quasi cum voluptate aliorum vitia irridente splene.—*Splene*] Quasi diceret, 'Naturam expellas furca, tamen usque recurret.' Sic enim ait; factum se a natura cachinnonem, itaque velit non oblati re ridicula, risum sibi necessario oboriri. *Petulans splen*, qui justo majus spatium petat et occupet. *Casaub.*—*Cachinno*] Nominandi casu. Homo Irrisor et in risum profusior. Et huc usque in genere vanitatem omnium Romanorum arguit. *Lubin.*

13 *Scribimus, &c.*] Jam in specie partitione facta reprehendit Poetas et Oratores, eorumque auditores; et initio quidem Poetas, argumento sumto a fine, quod scriberent ad populi applausus aucupandos. Id est, Nos Poetæ et oratores Romani passim scribimus, et prorsa et versa fa-

cundia ingenii nervos exercemus. Loquitur autem in prima persona tanquam etiam de se loqueretur, ut alii minus ægre id ferrent, et liberius vexari possent.—*Inclusi*] Musæis nostris integros dies additi, in otio et secessu, remoti a strepitu populari. Nam ut Ovid. 'Carmina secessum scribentis et otia quærunt.'—*Numeros ille*] Poëta versus scribit, qui certis numeris et mensuris constant.—*Hic, &c.*] Id est, Orator hic vel Declamator orationes pangit, a versuum pedibus liber et nullis versuum vel numerorum legibus inclusus, adstrictus. Perstringit ergo Causidicos populi applausum captantes. *Idem.*

14 *Grande aliquid*] Id est, Aliquid tumidum, turgidum, inflatum. Petronius quoque in studiosis eloquentiæ reprehendit 'rerum tumores et sententiarum vanissimum strepitum.' Quo nihil aliud quærebant, quam vulgi applausum, et inanem ostentationem.—*Quod, &c.*] Illustrat illam grandiloquentiam. Id est, In quo recitando pulmo animæ prælargus et vento abundans, et spiritu plenus, turgidus et distentus anhelet et defatigetur, ac pæne rumpatur.—*Animæ, &c.*] Animæ prælargus dicit, vento abundans. *Vet. Sch.—Animæ*] Ventis vel spiritu plenus. *Lubin.* *Animam* pro spiritu posuit, quod Hebræis familiarissimum: Orationemque longis periodis contextam ita exprimit, quæ recitari non possit absque vexatione pulmonis et anhelitu. *Casaub.—Prælargus*] Id est, Distentus, plenus, abundans.—*Anhelet*] Anhelando, et præ defatigatione crebro expirando proferat. Pulcre hic decorum observat Poëta, qui ut aliorum ampullosam vanitatem ob oculos ponat, ipse utitur dicendi genere turgido et inflato. *Lubin.*

15 *Scilicet, &c.*] Reprehensio Poëtarum, quod magno apparatu, loti, nuncti, pexi, nitili, novis vestibus induti, gemma annuloque ornati, illa re-

citent. Hinc dependet omnis Poëtæ indignatio, quod carmina ad laudem populi aucupandam scriberent.—*Scilicet*] Ironia. Terent. 'Id populus curat scilicet.'—*Hæc*] Tam grandia et turgida.—*Populo*] Emphatice. Romano scilicet, qui nec sapit, nec recte judicat.—*Pecusque togaque, &c.*] Descriptio recitaturi Poëtæ ex adjunctis. Vexat autem illud ob id, quod corporis potius habitu, quam Carninis dignitate se commendare vellet.—*Toga recenti*] Nova veste indutus. *Lubin.* Togam enim recentem et a fullone candentem Romani assumebant die quovis festo, sive publica sive privata solennitate. Vide Martial. Ep. 58. lib. II. *Casaub.*

16 *Et, &c.*] Ambignitas in *natalitia*, ntrum eam natali suo munere acceperit, ut tantum eo die gerere soleat: quia quidam habent annulos, quos die tantum natali gerunt; et, *albus*, aut festiva veste indutus, aut recitandi pavore ac meditandi et scribendi cædio perfunctus: vel, veste candida, nondum purpureum adeptus vestimentum, quod laticlavium dicitur. *Vet. Sch.—Et natalitia, &c.*] Tertium adjunctum, quod annulis et gemmis sese exornarent, et recitaturi suggestum ambitiose ornati adscenderent, ut ita in se populi ora converterent, illique placerent.—*Natalitia*] Vel, quod alias die natali illam tantum gestet, vel, quod die natali sibi ab amico donata sit.—*Sardoniche*] Pro annulo, cui includitur Sardonyx. Est gemma candida. Hujusmodi gemmam Polycrates fortunam adversam experturus in mare projecit.—*Tandem*] Id est, denique vel postremo.—*Albus*] Adjunctum quartum. Id est, Festiva veste et candida indutus conspicuus, quali alias die natali aut festo incedere solebant. *Lubin.* Vel, *albus*, id est, pallidus et de eventu recitationis anxius. *Casaubonus.*

17 *Sede, &c.*] Quintum adjunctum Leget hoc tumidum et vegrande car-

men in loco magis conspicuo, in sublimiore aliquo suggesto, ut ita omnium ora oculosque in se convertat.

Lubin. Scribendum hic *leges*, etsi aliter antiquæ membranæ: dicimus enim quotiens, totiens, pro quoties, &c. Ergo hic tuorum studiorum et scriptorum est finis, ut recites, et ex recitatione gloriam reportes inanem.

Casaubon.—*Liquido cum, &c.*] Hæc sede legens celsa cum liquida voce et bene flexibili pronuntiaveris, patrantibus oculis, heic videas ingentes Titos trepidare: Πάσχα hic sumitur pro hujusmodi voce, quæ sic eliquata et mollis esset, ut per omnes sonos intentionesque variari posset. Quod *liquido plasmate guttur colluere*, heic dicit, paulo infra, *eliquare et tenero palato verba supplantare*, dixit. At male vir eruditissimus *plasma* ibi accepit, pro medicamenti genere leniendis faucibus facto. *Salmasius Plin. Exercit. Turneb. lib. xxviii. cap. 26.* Etiam Synesius docet, quantam curam adhiberent recitatores, ut sua vox auditoribus placeret: quosdam refert solitos tragacanthum edere: quæ herba arteriæ asperitates tollit, alii alia. *Casaub.*

Guttur Mobile] In varias pronuntiationes flexibile. *Lubin.* Vel, per quod vox facile transmittitur, Græce λείον. *Casaub.*—18 *Patranti*] Patratio est rei veneræ perfectio vel consummatio: unde et patres dicti, eo quod patratiōne filios procreant.—*Ocello*] Per ὀκλόρημα quia illum contrahendo minorem facit. Juvenalis: 'Oculosque in fine trementes.' *Vet. Sch.*—*Patranti, &c.*] Septimum adjunctum, a petulanti et lascivo recitantium gestu. Id est, *Ocello* nimis pæto, lascivo, trementi, petulante, et libidinose circumlato. *Lubinus.*—*Frangere*] Latinis idem est ac effæminare, robur virile in muliebrem molliem corrumpere. *Casaub.*—*Patranti*] A patrare, quod est παύροισιν, Veneri et liberis operam dare, unde

patres dicti sunt, quod patratiōne filios procreant. Ponitur hoc loco pro lascivo, impudico, molli et protervo. —*Ocello*] Per diminutionem ita dicit. Quia dum oculos lascive et petulanter torquent, et limis oculis auditores proterve intuentur, oculos quasi contrahendo minores faciunt. Ex oculis enim animi intima perspicimus, et sunt quasi mentis indices. *Lubin.*

19 *Hic neque, &c.*] Id est, Ubi hæc carmina tanto apparatu recitata sunt: ibi vero videas nobiles nostros Romanos præ libidine obscæno corporis motu, subsilire.—*Hic*] Id est, Hoc loco vel tunc.—*Videas*] Quasi fructum et effectum libidinosi carminis libidinose recitati.—*Neque, &c.*] Perstringit obscænos corporis motus, contra bonos mores, et severitatem majorum.—*Neque voce, &c.*] Sed voces tremula, fæminea, impudica, viri honesto et Romano indigna. De acclamatione intellige. *Lubinus.*

20 *Ingentes, &c.*] Id est, Principes et nobiles Romanos magnæ auctoritatis et honoris, illos videas libidine trepidare, et obscænos motus edere.—*Trepidare*] Venere inflammari, libidine irritari, turpissimo corporis gestu præ libidinis ardore subsilire. *Lubinus.* *Trepidare* hic de his, qui lætitiæ elati gestiunt, et subsiliunt. *Trepidum* pro tripudio quoque dixere; hinc *Trepidarii equi* Vegetio, qui trepidant vel tripedant. *Salmasius.*—*Titos*] Nobiles Romanos.—*Cum carmina, &c.*] Id est, Cum lasciva illa carmina et fædæ voces interiores renum recessus ingrediuntur, ad intima libidinis adita penetrant, et illa incendunt: hæc enim vis est carminis.—*Carmina*] Lasciva et obscæna.—*Lumbum*] Renes qui in lumbis, qui libidinis et Veneris sedes, et officina σπέρματος. *Lubin.*

21 *Et, &c.*] In libidinem excitantur. Juvenalis: 'Quod enim non excitat inguen Vox blanda, et nequam? digitos habet.' *Vet. Sch.*—*Et tremulo*

hic.] Ubi versu tremulo, molli et lascivo; vel versu tremula voce recitato, intima membra venereo libidinis pruritu titillantur et scalpuntur.—*Scalpuntur*] Metaph. a scabiosis. Id est, Ita ut eorum viscera pruriant, tanquam in amplexu. *Lubin.* Et recte *tremulum* dicitur, ex quo nascitur in audientium animis voluptas quædam titillans, contraria gravitati, et constantiæ, ut ait Cicero. *Intima sunt ei opes*, et pars animi qua concupiscimus, et quæ, ut loquitur M. Tullius, voluptate alitur, vel corporis partes quæ concupiscentiæ illi servant. *Casaub.*

22 *Tw*, &c.] Jam per Apostrophem progreditur ad specialiora, reprehenditque Poëtæ ab adjuncto ætatis senilis.—*Tw*, &c.] Hoc gestu irati et indignantis pronuntiandum est. Respicit autem ad superius illud: *tunc cum ad canitiem*, &c. Quasi dicat: Tunc capiti decus delirum, silicernium vetus, et veterose senex, aliorum delicatas et lascivas anres obscenis carminibus studes pascere?—*Vetule*] Est nomen conviti, et semper in pejorem partem rapitur. Quasi dicat: Senex delire, decrepite.—*Auriculis alienis*] Scilicet Auditorum tumor, qui hac ætate, non aliena, sed propria, et ad te pertinentia spectare debebas, et cujus ætas longe aliam vitam, alios mores postulabat.—*Colligis*, &c.] Componis carmina lascivis auribus grata, lasciva et obscæna, quibus lasciviæ et libidinis fomentis, tanquam cibo vel esca pascatur. Id est, Aliorum lascivas et omni turpitudini patentes aures, turpi, salaci, impudico, et te tuæque ætate indigno carmine delinis, suaviter afficis et quasi pascis. *Lubin.* *Auricularum cæcæ* sunt *oi λόγοι*, Poëmata vel orationes. Tritissimum est apud Græcos *ἐνὸς ἑκάστου λόγου* et *ἐνὸς καὶ ἑκαστοῦ ἀκούοντος*. At animi pabulum, literæ et eruditio. Porro vis hujus reprehensionis maxime in voce *alienis* posita:

quippe alienissimum est a sapiente, facere aliquid propter alienam voluptatem. Verum hæc propria est miseria gloriam sectantium, quod felicitatem suam in aliena operatione ponunt: hoc est, in voluptate, quam capiunt alii ex ipsorum labore. *Casaub.*

23 *Auriculis*, &c.] Tantum laboras ut placeas aliorum auribus? at quibus auribus? nempe eorum qui adeo sine judicio laudant quos laudant, ut cogaris vel invitus id agnoscere: qui sæpe sis expertus, illos tua scripta ita magnifice extollere, ut te licet vanissimum suppederet, adeo ut diceret illis, *ohe*: satis est. *Casaubon.*—*Quibus*, &c.] Molestissimum acroma in os laudari. Ideo Persius de avidissimo gloriæ, et vanissimo loquens, ait: *quibus dicas et tu cute perditus*. Proprie vitium corporis hæc verba designant, *cute perditus*: quæ vel de scabioso possumus interpretari, vel de eo qui aqua intercute laboret. Sed convitium corpori dictum, ad animum referri debet: quod in omnibus linguis familiarissimum est. Convenientissimum erit ai de hydrope accipias. Itaque opinio sui et *ohe* vocatur hydrops. *Casaub.*—*Cute perditus*] Perfrictus frontem: impudens: vel, studio, aut etiam, senio cutem contractus.—*Ohe*] Vox senis juveniliter exultantis, et sibi in obsceno teneroque carmine applaudentis; et inducit quæ sequuntur. *Farnab.*

24 *Quo*, &c.] Verba sunt Persii, senem Poëtam Scoptice vexantis, et senis caussam Satyricæ et Ironice defendentis; quem dum videri vult excusare et defendere, vehementius ipsum exagitat, omnibus deridendum propinat. Quasi diceret: Quis igitur fructus erit studiorum, si is non est, ut per illa ad famam et nomen perveniamus?—*Quo*] Id est, *eis τί*; ad quid? in quem usum? Quasi diceret: Studium suum Poëtices nullum est,

et nihil, nisi vana tua scientia, qua tu tanquam fermento turgens, et que tanquam caprificus prodire, seque omnibus ostentare gestit, ab aliis cognoscatur.—*Nisi, &c.*] Per fermentum Allegorice intelligit vanam doctrinam et scientiam in vano sene Poëta, possessorem suum infantem et turgidum, superbumque reddentem. *Lubin.*—*Nisi, &c.*] Quia ut fermentum in massam contineri non potest, quin det significationem sui, eamque fervefaciat, attollat, ac tandem rumpat: item caprificus in saxorum commissuris enata impediri nequit, quo minus saxa disiciat: ita eruditio in animo levi et inane gloriæ ambiente habitare non potest, quin ut fermentum attollat illum atque inflet, et ut caprificus, foras prodire, et agnoscì laudarique ab omnibus cupiat.—*Et quæ, &c.*] Non displicet simul: nam cum doctrina, simul ingeneratur ac crescit in horum animis gloriæ titillatio. *Casaubonus.*—*Quæ, &c.*] Id est, Quæ inutilis et sterilis doctrina tanquam caprificus. Altera Allegoria. Ut enim caprificus sterilis est, et nunquam maturos fructus producit, ut etiam saxis et muris in quibus semel radices fixit, contineri non potest, quin muros, saxa et monumenta perrumpens, frangat et foras promineat: ita etiam vana stultorum scientia est inutilis, nec cohiberi potest, quin prorumpat, et se aliis ostendet.

26 *Exierit*] Proruperit, prodierit, divulgata fuerit vana tua scientia.—*Jecore*] Ita dixit, quod in eo etiam sensus et adfectus animi collocatos esse crederent. Utitur autem hic auctor durioribus Allegoriis, decorum observans, ut absurdam illam sententiam levitatem et vanitatem, quæ in carminibus suis ita loquebantur, eo magis ob oculos poneret. *Lubin.* Vel, *E jecore*, id est, E sede scientiæ prodierit tandem in aliorum usum, in meam laudem?—*Caprificus*] Gloriæ cupiditas. *Farnab.*

26 *En pallor, &c.*] Cum indignatione conjuncta Exclamatio, quasi per commiserationem. Ergone, ait, in ea tempora devenimus, ut non in alium finem literis insudetur, quam ad ostentationem ingenii? *Casaub.* Quasi dicat: Vide quæso, o Poëta, quanta tua sit vanitas? Quæ enim et quanta tua est ætas, quale senium tuum, quantus pallor? Hæcine lasciva et juvenilia a te tanto sene fieri?—*Pallor, &c.*] Forte *ὁ δὴ δούρ*. En, quam pallidus senex tu sis! Palloris hujus duas causas affert Philo: laboris assiduitatem, et spem incertam finem optatum consequendi. *Casaub.*—*O mores*] Exclamatio ex ira et indignatione profecta. Quasi dicat: O mores neque antiquos, neque probos, sed perditos, deploratos. *Lubin.*—*Uaque, &c.*] Hæc periodus apud Lucillum posita est * ut me scire volo mi conscius sum, ne damnum faciam. Scire hoc se nescit: nisi alios id scire scierit. *Vet. Sch.*—*Uaque, &c.*] Alio argumento ex Dissimilibus hanc sententiam vanitatem perstringit. Quod quamvis nostra scientia et doctrina aliis non innotescat, idcirco illa pro nihilo tamen habenda sit. Quasi dicat: Ergone tua scientia vana, imo nulla tibi esse videtur, nisi aliis illam carminum tuorum recitatione ostentes, alique te illa præditum esse sciant: et propterea laudent et attollant?—*Scire*] Græcismus, id est, scientia. Et est Epanodos.—*Nihil est*] Nihil juvat, nihil valet. *Lubin.*

28 *At, &c.*] Hic requiritur historia Demosthenis, qui cum transiret, et a mercenario tabernæ digito demonstraretur, fertur lætatus esse, quod ab ignobilibus sciretur. Et Horatius libro quarto Carminum sic posuit: 'Totum muneris hoc tui est, Quod monstror digito prætereuntium.' *Vet. Sch.*—*At, &c.*] Acerba Ironia auctoris nostri, qua irridet vanos inanis gloriæ captatores. Quasi dicat: Attamen etiam a vulgo cognosci, digito mon-

strari, et dici: *Hic est eximius ille Poëta qui nuper dulcissimum illud carmen recitabat.* Quasi diceret, Dulcis est fama, et populi præconium, ubi prætereuntium digito monstror, atque puerorum manibus in scholis teror. *Farnab.*

29 *Ten'*, &c.] Occulte tangit Neronem, cujus carmina, quia imperabat, per scholas celebrabantur. *Vet.*

Sch.—*Ten' cirratorum*, &c.] Alii, *Tun'*. Quasi immensa sit gloria carmina sua in scholis a tot nobilibus pueris describi, et edisci. Tangit autem Neronem, qui sua carmina publice in scholis prælegi imperabat. Id est, Tunc teipsum pro nihilo pendes et reputabis? et nonne tu potius aliquid magnificum de te senties? cum videas carmina tua Romæ in tanto honore esse, ut etiam centum cirratorum puerorum, vel nobilium discipulorum, lectiones et dictata fuerint, quæ a magistris, ut ediscant, ipsis sint injuncta.—*Dictata*] Sunt lectiones ediscendæ et recitandæ.—*Cirratorum*] Id est, Calamistratorum, vel cincinnos, cirros aut intensos capillos habentium. Porro pueri nobilium cincinnos vel cirros, id est, capillos contortos et crispatos alebant, qui grandioribus detondebantur, et Veneri dedicabantur. *Turneb. xxviii. 26.*—*Centum*] Synecdoche numeri certi, pro incerto. *Lubin.*

30 *Ecce*, &c.] Tanquam rem novam et inauditam incepturus. Dixit antea de publicis recitationibus quæ fiebant in basilicis, exedris: jam reprehendit privatam recitationem inter pocula et convivia.—*Inter pocula*] Emphatice. Hinc enim ardor et indignatio Poëtæ. Quasi dicat, Potestne fieri ut ebrii et vinolenti aliquid laude dignum approbent? *Lubin.*—*Inter*] Vetus hic mos et a Græcis acceptus: sed hoc oblectandi sui causa, non ut accuratius quicquam tractarent. *Casaub.*

31 *Romulidæ*, &c.] Ponuntur quasi

duo contraria. Quasi Romani Romulo minime similes, sobrii illius Romuli, vinolenti et saturi posteri.—*Saturi*] Dapibus et vino distenti. Dicuntur et hæc in Nerone.—*Dia*, &c.] Id est, Sacra illa vatam, et divina illa Poëmata inter pocula in profano loco non agitata, non profananda.—*Narrent*] Id est, quid sentiendum sit de Poëmatibus.

32 *Hic aliquis*, &c.] Erat moris ut in missuum intervallis, aut remotis mensis, aliquis convivarum vel memoriter, vel de scripto *ῥῆσις* alicujus Poëtæ recitaret: unde mox convivis ansa fabulandi nascebatur. Hoc nunc facit iste inter delicatos delicatulas, cui *circum humeros hyacinthina læna est.* *Casaub.*—*Hic*] Hoc in loco, vel tum, ubi Poëmatum facta mentio.—*Aliquid*] Forte, ut dixi, Nero, præcipuum enim quandam notari indicant sequentia.—*Circum humeros*] Sic Virgilius *Æneid. iv.* 'Tyrioque ardebat murice læna Demissa ex humeris.'—*Hyacinthina*] Fuit vestis magni precii, ob colorem potissimum, violæ vernæ, quæ ex obscura et purpurea, id est, subrubra, et Hyacinthi colori persimilis. Alii legunt *Ianthina*.—*Læna*] Vestis quæ supra alia vestimenta superindui solebat, villosa palla, qua in convivio et triclinio uti licebat, non in foro. Vel paludamentum. *Idem.*

33 *Rancidulum*, &c.] Reprehensio, quod recitaret rancida, auribus ingrata, insuavia, et putida. Quæ tamen convivæ adulatores laudabant. *Lubin.*—*Rancor* est certarum rerum diutius asservatarum corruptus odor: veteres Magistri vertant *ῥαγρὸς*, quod oleo vitiato proprium.—*Balba*, &c.] Id est, Quod versus ita putide referrent, ut vox per nares emitti videretur; hoc autem ex mollicie et lascivia faciebant.—*Nare balba*] Et est *κατὰρρυσις*. Linguae enim proprium est balbutire; et balbus ille dicitur, qui vitio linguae voces male exprimit.

Lubin.—*Balba*] Hoc enim solum voluit significare, naturalem vocis modum ab istis effæminari. *De nare* loqui dicuntur, quibus spiritus qui per nares exit non libere fluit, ob angustiam tramitis. *Casaub.* *Turneb.* XXVIII. 26.

34 *Phyllidas, &c.*] Id est, Misera-biles Tragicorum materias, ut Phyllidem a Demophoonte, Hypsipylem a Jasone desertam, et alia balba de nare eliquat, id est, imperfecte et blæse quadam quasi linguæ hæsitati-
one balbatiendo quasi percolat. *Turneb.* XXVIII. 40.—*Phyllidas*] Carmen de Phyllide. Et ita est Metonym. Subjecti pro Adjuncto. Et Synecdoche pluralis pro singulari.—*Vatum, &c.*] Id est, Si quid præterea Poëtæ Tragicum scripserunt, et miserabile, et si quid præterea lacrimabile, a Tragicis scriptum est. *Ele-gias* Casaubonus interpretatur.

35 *Eliquat, &c.*] Est hic translatio a sacco et colo vinario, quo vinum transmissum defecatur et liquidum redditur. Vult enim hoc, quod non aperta voce verba efferat, sed voce quasi strangulata pronunciet, ut eo suavior redderetur pronuntiatio: vel, ut *Farnab.* vult, Liquidam voce pronunciat. *Lubin.*—*Et, &c.*] *Eliquat* translatum a metallis, et id genus rebus, quæ natura sua compactæ sunt et duræ: cum liquantur, mollescunt et corrumpuntur: sic isti vocem quam a natura acceperant virilem, delicatam reddunt ac fæmineam. *Casaub.*—*Et tenero, &c.*] Id est, Molliuscule et blandiuscule pronunciat palato tenero, voce molli, et ita verba enervata quasi, pronuntiatione frangit, subvertit, et quasi mutatis accentibus decurtat. Est ergo mira hic metaphora in *supplantat*, ducta a *Inc-ta*, in qua fortior imbecilliorum supposito pede *supplantat*, hoc est, dejicit. *Lubin.*—*Supplantat, &c.*] Vocem naturalem ac robustam arte frangit ac corrumpit. *Palestræ* verba sunt

supplantare, subnervare, ἐκνωλίζω, ὑποβρίζω: quæ venuste ad ea signifi-canda transferuntur, quæ non ex vera virtute fiunt. *Verbu supplantare palato* est, non bene nec plene pronuntiare, sed mollior palato illidere et infringere, ut blæse et dulcius sonent, non viriliter. *Casaub.* *Turneb.* XXVIII. 26.

36 *Adsensere*] Dicit autem hoc loco *viri*, *Emphatice* et *Ironice*. Id est, Molles auditores adclamarunt. *Vide Mart. Ep. 4. lib. 1. th. 1.* Exprimitur autem magna vanitas adulantium convivarum et simul eorundem ebrietas.—*Nunc non*] Post illorum assen-tationes, an non illi mortuo ossa molli-ter quiescunt sub tenni et sine pon-dere terra? *Ironice.* *Farnab.*—*Nunc non, &c.*] Possunt enim verba sequen-tia dupliciter intelligi: Primo quasi sint auctoris nostri indecoras illas ac-clamationes adulantium convivarum salse irridentis. Quasi dicat: An non Poëta beatus futurus sit tot con-vivarum laude et applausu? Deinde ut potius sint convivarum, inepte et ridicule mortuum Poëtam, cujus ver-sus recitati sunt a nobili Romano, laudantium.—*Ciris*] Reliquæ et ossa quæ in urnis solebant servari.—*Poëtæ*] De Poëta veteri intelligenda sunt, cujus versus ille ineptus declamator recitavit. *Lubin.*

37 *Non levior, &c.*] Ex Ethnicorum vana superstitione dictum, qui levem humum, terram et lapidem sepulcralem mortuorum amicorum, quibus bene vellent, reliquis et cineribus, precabantur. Sic dixit *Martialis*: 'Sit tibi terra levis, mollique tegaris arena.' Contra autem cui male imprecarentur, terram ponderosam optabant. *Lubin.*—*Levior*] Ridere libet veterum stultitiam qui amicorum defunctorum urnis cippos et columbas graves et marmoreas cum impone-rent, optabant tamen iisdem terram levem. *Casaub.*—*Cippus*] Proprie *la-pis*, qui in defuncti monumentis eri-

gebatur, in quo interdum voluntas testatoris incidebatur. — *Imprimit*] Aggravat, deprimit. *Idem*.

38 *Laudant*, &c.] Exaggerat jam et amplificat ulterius vanas illas acclamationes convivarum. Quasi dicat: Non assensere solum, sed etiam ipsum Poëtam laudant, eique defuncto precantur: Nonne jam merito e tanti Poëtæ sepulcro violæ et flores enascuntur? — *Nunc*, &c.] Manes posnit pro sepulcro per figuram Adjuncti pro Subjecto. Quod veteres mortuorum animas vel manes manere credèrent in sepulcro. Hinc qui sepulcra demollebantur, Deos Manes violare censebantur. *Idem*.

39 *Nunc*, &c.] Tumulus dicitur terræ aggestio, ubi nulla est memoria. *Vet. Sch.* — *Nunc*, &c.] Id est, Nonne jure e tumulo et sepulcro ejus violæ enascuntur? Tumulus autem proprie est terræ aggestio. — *Fortunataque*, &c.] Id est, Ex reliquis cinerum felicitibus et fortunatis, quæ quidem tam sacratissimi vatis sint reliquie. *Lubin.* — *Farilla*] Proprie est cinis calidus fovens ignem, et, ut Poëtæ dicunt, *στέφνα πυρός*. *Casaub.*

40 *Nascuntur violæ*] Id est, Rosæ et flores. Hoc ergo tanquam summæ felicitatis loco habendum, optabant amicis defunctis. Juvénal. Sat. vii. 'Dii majorum umbris tenuem et sine pondere terram, Spirantesque crocos, et in urna perpetuum ver:' quos e sepulcro natos pacatæ et felicitis conditionis defunctorum argumentum. — *Rides*, ait, &c.] Est *ἀνδροφρόνα* vani illius Poëtæ, quem irrisit auctor noster. Id est, Si nimis rides et perstringis et subsannas nos Romanos nobilium Poëtarum scriptores et admiratores: verba sunt vani recitatoris causam suam defendentis. — *Et nimis*, &c.] Id est, Nimium indulges, o Persi, protervo tuo risui. Notum est proverbium, *Naso aduaco suspendens*: quod est vafre et subdole aliquem irridere. Græcis *μυκροψέφω*.

Uncis autem eo dicit: nam neres, dum illas soluto risu contrahimus, in rugas contrahuntur et incurvantur. *Lubin.*

41 *An eris*, &c.] Id est, Anne homo adeo bardus atque stупidus invenietur, qui ab aliis ob ingenii sui monumenta laudari nolit? qui aliorum de se famam et existimationem contemnat? Nempe trahimur omnes laudis studio, et optimus quisque maxime gloria decitur. — *Velle*, &c.] Id est, Qui nolit et respuat. *Lubin.*

42 *Os*] Favorem, laudem, acclamationem, quæ ore fit, vel ab ore procedit. — *Meruisse*] Sibi devinxisse et conciliasse. — *Cedro*, &c.] Id est, Carmina perpetua hominum memoria digna post se relinquere et posteritati consecrare. — *Cedro*] Sumptum hoc est ab arboris illius natura, quæ cariem non sentit. Ejus autem arboris succo quæcunque illita sunt, a carie et tineis immunia sunt. Hinc diverbium, *Cedro dignum*. Hoc autem Hemistichio usus est Virgilius *Æneid*. 'Et cedro digna locuti.' *Id.*

43 *Nec*, &c.] Quæ carmina nullum periculum habeant apud salsamentarios et turarios. Per *scombro*s significat salsamentarios, per *lus pigmentarios*. *Vet. Sch.* — *Nec scombro*, &c.] Id est, Quæ nullum periculum habent ob insigne artificium et venustatem, ne chartæ, quibus inscriptæ sunt, inutiles et projectæ ad salsamentarios, pharmacopolas, deferantur, ut inde tunicæ, involucria, vel cuculli fiant, quibus scombro, thus, piper et consimilia amiciant et involvant. — *Scombro*] Pisciculos, *anchovas*, dictos; unde laudatissimum fit garum, ejus singuli congli millibus nummum permutabantur, teste Plin. *Lubin.*

44 *Quisquis*, &c.] Mimica et comica exclamatio: quoniam Poëtæ non nunquam omisso recto sermone, extra scenam soli loquuntur, sustinentes personam suam, aut aliquorum hominum verba interponunt. *Vet. Sch.* —

Quisquis, &c.] Jam Poëta Persius adversario superius inducto respondet per concessionem dissimilitudine illustratam. Quasi dicat: Concedo tibi laudem respiciendam non esse, ita tamen, quod, quamvis, si quid boni scribo, laudem mihi decerni non moleste feram, tamen ad laudem et gloriam non scribo; Vel, eo non scribo, ut laudem consequar.—*Quisquis es*] Contentum dicit, quasi ad ignotum; id est, Quicumque es, inquit Poëta, quem induxi modo me mouentem et mihi obijcientem, cape jam animi mei sententiam manifestam. *Farnab.*—*Modo*] Paulo ante cum dixit adversarius, 'Rides et nimis unciis maribus indulges.'—*Ex, &c.*] Mea reprehensione mihi feci e contrario et adversus me dicere, mihi contradicere et resistere. *Lubin.*

45 *Nam, &c.*] Est protasis dissimilitudinis, modesta virium suarum extenuatione illustrata. Quasi dicat: Laus quidem si obiter ad me veniat, non est recusanda.—*Si, &c.*] Modeste vires suas extenuat. Si quid forte aptius, concinnius, elegantius a me odatur. *Exire* enim hic est, ad finem, ac metam pervenire. *Casaub.*

46 *Quando, &c.*] Singularis Persii modestia, sua extenuantis. Quasi dicat: Forte merito dico, quando *hæc avis*, ut aptius aliquid scribam, rara admodum apud me est, id est, rarum mirum et inusitatum est, ut aliquid laude dignum a me scribatur. Vel, Licet concinnum poemata, rara avis sit, et Phoenix alter. *Farnab.*—*Si quis, &c.*] Quasi dicat: Si tamen fieri possit, ut concinnius aliquid a me scriberetur. *Lubin.*

47 *Laudari, &c.*] Id est, Nolim vel recusem laudari. Interea vanam illam populi auram non ambitiose consector.—*Neque, &c.*] Non habeo animum adeo durum et ab omni humano affectu aversum, ut nullo bonore commovear.—*Cornec, &c.*] Proverbium in illos, qui nullo affectu huma-

no tangentur. Id est, animus insensibilis et stupidus, adamantinus; cor enim non sentit. *Idem.*—*Cornec abra*] Etai ἀναισθητός audimus nos Stoici, amorem tamen non eximius bonæ famæ: sed tangit et nos ea cura. *Fibra* heic est cor: *cornec* heic pro vande dura. *Casaub.*

48 *Sed, &c.*] Id est, Interea tamen, licet laudes omnino non respiciam, omnia propter populi laudem tanquam finem extremum et summum bonum faciendum non censeo. Id est, Recuso, non admitto, non concedo illud tui *euge* et tui *belle*, id est, illas adulantium acclamationes, recti finem et extremum esse.—*Recti, &c.*] Pulcri et honesti finem, ob quem reliqua omnia expetuntur.—*Extremum*] Scilicet finem, et summum bonum. *Lubin.*

49 *Euge*] Hæc enim voces erant acclamantium auditorum, et adstantium adulantium. Est enim interjectio adstantis et congratulantis. Sic Horatius: 'Clamabit enim pulchre, bene, recte.'—*Tuum*] Hoc enim finem scribis; id unicuique tuum est propositum, cum scribis.—*Nam, &c.*] Hoc autem *belle* ingeniosæ et ambiguae repetit. Potest et *repponens* et adverbialiter intelligi, id est, Universas illas acclamationes, et totum illud *Euge* et *belle*, quod ab auditoribus tibi acclamari tantopere expetis, accuratius perpende et considera. Nam quid illud vanitatis, adulationis et irrisoris non intus in se habet?—*Excuti*] *Extrudens*, hic pro singula seorsim considerare. *Casaub.*

50 *Quid, &c.*] *Αποστροφος*, scilicet ineptiarum, vanitatis, adulationis, sycophantiarum, fraudis.—*Non, &c.*] Quasi dicat: Non ut Attius Labeo, et reliqui Romani nobiles: siq ego quoque ad populi applausus captandos carmina scribo et recito. Ac si diceret: Hic nihil simile insanis scriptis Attii Labeonis reperies.—*Hic*] In meis Carminibus et Satyris.

—*Ilias*, &c.] De insulso hoc versuum compilatore, superius dictum est. *Lubin*.—*Non*, &c.] Accius Labeo Iliadem Homeri versibus fœdissime composuit. *Vet. Sch.*

51 *Ebria*, &c.] Id est, Mea carmina nullam laudem captant, ut insana illa et elleboro digna Ilias Attii Labeonis. Per insanum illud Poëma Satyrice denotat, quod multum Ellebori ad ebrietatem usque potarit. Solent autem furiosus et insanis elleborum, Latinis veratrum, propinare, ad melancholiam expurgandam, quo phrenetici sanitati restituebantur. *Turnebus* xxviii. 26. Vel, *Ilias veratro ebria* dicitur, ad quam scribendam multa potione ellebori Attio fuerit opus. *Casaub.*—*Non*, &c.] Id est, Non mea carmina sunt lasciva, fœda et obscena, qualia vilissima illa poëmata, quæ nobiles Romani cibo et potu distenti, crudi et tumidi in conviviis consueverunt dictare et recitare.—*Elegidia*] Scoptice dictum per diminutionem, significans elegias lascivas, molles.—*Crudi*] Præ cruditate laborantes, vel, Crudum adhuc in stomacho cibum gerentes. Quasi dicat: Gulæ proceres, comotationibus assueti, et quorum venter cruditate laborans subtilia carmina non poterat gignere. Tò *Crudi* etiam ad studia potest referri vix bene adhuc inchoata istis, nedum perfecta: sic accipit *Petronius*. *Casaub.*

53 *Dictarunt*] Dum inter mensas et pocula nagas effutiunt. Mallem legere, *Ructarunt cum essent crudi*.—*Proceres*] Intelligit principes et nobiles Romanos. Hos supra vocavit *Romulidas saturos*, et *Ingentes Titos*.—*Non*, &c.] Id est, Vana assentatoria carmina, quæ Romani in tanto habebant precio, ut citreis lectis discubitoris illa inscriberent. Vide *Juvenalis* Sat. vii. 104. Alii lectos thalami intelligunt et eorum citreas tabulæ cera inductas, in quibus noctis tempore, quidquid in animum veni-

ret, statim notarent, ne vis ingenii periret. Erat autem arbor *Citrus* lignum magni precii, materiam lautissimarum orbibus suppetians. Quæ in tanto precio Romæ fuit, ut eodem auri pondere rependeretur. *Lubin.*

53 *Calidum*, &c.] Reprehendit illos, et quod magnificis cœnis, largitionibus et muneribus auditores convivas tanquam adlatores et parasitos conducerent, eorumque applausum quasi emerent. *Lubin.* Divitem omnes nagas, qualescunque tandem essent, laudari solitas indignatur *Persius*. *Lecti citrei*, opulentorum proprii. *Casaub.*—*Scis ponere*] Dare cœnam lautam. Id est, Novisti apponere, novisti alios ad cœnam vocare, et lautissimis impensis liberaliter tractare, et postea quæris ex illis, quid de te tuisque carminibus sentiant.—*Calidum*] Quia cibos quam ferventissimos mensis inferre moris erat. *Casaub.*—*Sumen*] A sugendo dictum, quasi *Sugimen*, suis mammam significans, et quidem suis primiparæ post primum partum, antequam eos fœtus suxisent resectam. Hinc fiebat genus farciminis, Romæ olim in summis delitiis habitum. *Lubin.*

54 *Scis*, &c.] Scis birrum attritum comiti condonare. Lacerna, pallium fimbriatum, quo olim soli milites vehebantur. Penula, pallium cum fimbriis longis. *Vet. Sch.*—*Scis comitem*, &c.] Id est, Clientem vel aseclatum minus bene vestitum, frigore tremulum et horrentem attritis vestibus et lacernis donare novisti.—*Horridulum*] Eo dicit, quod frigus male vestitis horrorem incutit.—*Frita*] Id est, Vetusta, depexa, obsoleta.—*Lacerna*] Id est, Pallio fimbriato, quo olim soli milites utebantur. *Lubin.*

55 *Et verum*, &c.] Id est, Usque adeo insanus es et demens, ut ab adulatoribus, quos tuis conviviis corrupisti, te veritatem auditurum speres.—*Verum mihi*, &c.] Id est, Tamen vis videri assentatores odiasse. Quasi

dicat: Tu verum examen ab iis audire desideras, quibus non habenda fides, cum corrupti sint. Recte de his Horatius: 'Male verum examinat omnis Corruptus iudex.' *Lubin.*

56 *Qui, &c.*] Tractus sensus ex Græco versu, quo significatur, ex ventre crasso tenuem sensum non nasci. *Vet. Sch.*—*Qui pote*] Septem lineas sequentes interrupte interserit Poëta. *Farnab.*—*Qui*] Quasi dicat: Quomodo fieri potest, ut ab illis verum audias, quos muneribus tuis falsa dicere docuisti.—*Pote*] Id est, potest.—*Vis dicam*] Est interceptio Poëtæ nostri. Quasi dicat: Si veritate usque adeo delectaris, visne ut ego illam tibi aperte, et sine fūco dicam, quid de te tuisque carminibus sentiendum sit.—*Nugaris*] Unico verbo dicit auctor noster, quid sentiat. Quasi dicat: Tu putidas et nullius pretii nugas et ineptias scribis. *Lubin.*—*Cum tibi calce, &c.*] Hoc est Persii de isto iudicium. Accipe igitur de te quid sentiam: ego te stultum pronuntio, qui vitam omnem ad canitiem usque traducas in nugis et inutili Poëtandi studio: cum sint talia potiora quæ ei studio præverti debeant: imprimis autem, mores emendare, et vitam corrigere, quam per voluptates traducis, in curanda cute plus æquo operatus. *Casaub.*—*Calce, &c.*] Perstrinxit autem hoc loco certum aliquem calvum et crassum Poëtam. Quasi dicat: Tu ineptias tantum componis, cum tibi, o Calve, pinguis tuus venter tanquam aqualiculus tanto pondere ultra reliquum corpus promineat. Potestne fieri ut e corpore tam obeso et crasso, et vitii ac delictis pingui, aliquid subtile, acutum et limatum prodeat. *Lubin.*

57 *Pinguis*] Ponitur hic pro stupido et hebeti.—*Aqualiculus*] Sordida metaphora, sed satis conveniens Sattyrici idiotismo. Est autem *Aqualiculus* proprie venter porci, vel etiam pro receptaculo sordium. Ponitur

hic pro ventre belluonis et impuri hominis.—*Propenso*] Protensio, extensio, exporrectio.—*Sesquipede*] Id est, mensura unius pedis cum semisse vel dimidio. *Turnebus* XXVIII. 26.—*Extet*] Proëmineat.

58 *O Jane, &c.*] Exclamans ergo *ἄνακτολιν* istorum et stuporem admiratur. *Casaub.*—*O Jane*] Est autem Ellipsis, et subintelligendum: Quam tu felix et prudens es, qui vides *ἡπὶ σὺ καὶ ὄλῳ*, o te beatum! Fuit autem Janus antiquissimus Italiæ Deus, et Latii rex, a quo *Janiculum* dictum. Per *Janum* intelligit cordatos et prudentes.—*A tergo, &c.*] Tria irrisionum vel sannarum genera ponuntur. Primum, Mann ciconiam significare. Secundum, Apposito ad tempora pollice asininas aures denotare. Tertium, Linguam sitientis canis imitari.—*A tergo*] Illud enim fieri non poterat, nam et in tergo habebat oculos.—*Nulla, &c.*] Tria genera sannarum, aut manu significare ciconiam, aut opposito temporibus pollice, auriculas asininas, aut linguam sitientis canis. Sanna autem dicitur os distortum cum vultu, quod facimus, cum alios deridemus. Inde sanniones dicti, qui non rectum vultum habeant. *Vet. Sch.*—*Ciconia*] Refer hoc ad digitos in modum rostri ciconini coactos.—*Pinsit*] Pinsere est avium, dum rostrum alicui rei crebro impingunt, et crebro aliquid percutiunt: ab antiquo verbo *Pindo*, id est, ferio, unde pisto et pistillum. *Diomedes* legit, *Pinsat*. *Lubin.*

59 *Nec, &c.*] Secundum irrisionis genus, cui non a tergo manus irrisorum proterva, albas asini aures expressit et capiti apposuit.—*Mobilis*] Notatione significat asini aures ex motu manus, hominis enim aures sunt immobiles. Deinde asini aures interius albis pilis hirsutæ sunt. Tales ergo manus capiti applicatæ movebantur instar asininarum aurium. Respicit autem ad fabulam de Mida. *Idem.*

60 *Nec lingua, &c.*] Hoc est tertium genus sanne, linguam nimirum longissime exserere; quod Saxones vocant, Caput Leonis imitari.—*Quantum, sitiat*] Id est, Quantum sitiendo exserit.—*Apula*] Eo dicit, Apulia enim regio est calidissima, unde Siticulosa dicitur ab Horatio.—*Tantum*] Non aliter membranæ: puto tamen scripsisse Persium, *Tantum*. Quæ lectio et elegantior longe est et planior. Ut nimirum quantum canis sitiens linguam extendat, tantæ etiam sint linguæ ardelionum et irrisorum. *Cassub. Lubin.*

61 *Vos*] Id est, Vos nobiles Romani, quibus illa felicitas Jani non concessa est, ut qui in anteriori, non etiam in posteriori parte capitis oculos geritis, ne adlatores post tergum vos ludibrio habeant, sedulo cavete.—*Quos vivere, &c.*] Id est, Quibus natura nullos oculos in occipitio collocavit, et ita ratio est apodoseos ex adjunctis, quod Romani facile possunt decipi, respiciete ergo et irrisoribus posthac nolite credere. *Lubin.*—*Vivere, &c.*] Quos natalium humilitas non cogit spe alicujus commodi scribere ac recitare: sed licet famam iis artibus quæsitam contempnere, et eximere vos eorum cachinnis, qui miseros recitatores palam laudant, clam subaunant. *Vivere occipiti cæco illis fas*, qui nihil coguntur admittere, cuius gratia optare debent Jani oculos; de quo modo dictum. *Cassub.*

62 *Postica, &c.*] Id est, Obviam ite et resistite illi irrisioni, quæ fit a tergo.—*Sanna*] Sanna est, os cum vultu diatorum per irrisionem. *Lubin.*

63 *Quis, &c.*] Vani Poëtæ prosopopœia, qui adulatorem interrogat: Quid populus de me loquitur? Qui sermo et quod iudicium vulgi de me et meis carminibus?—*Populi*] Vanum populi iudicium non ex certa ratione, sed ex opinione proficiens, et quod optimus quisque semper contempsit.—*Quis enim*] Respondet irrisor donis

atque maneribus corruptus. Quasi dicat: Quis enim alius de tuis carminibus populi sermo esset, nisi illa adeo polita, adeo perfecta et limata esset, ut vel Momi iudicio nihil addi, nihil demum possit?—*Nisi carmina, &c.*] Nisi quod carmina tua currant et fluant verum facili et bene conjuncto. *Lubin.*

64 *Molli numero*] Id est, Mira facilitate, dexteritate, in quibus nihil durum, rigidum, asperum.—*Fluere*] Sine ullo labore a te componi. *Lubin.*—*Fluere*] Judicia auditorum carpit, qui eam solam orationem probant, sive *fluere*, sive *fluere*, quæ temeræ quadam elocutionis cute esset operta. *Cassubon.* Est ergo hic sensus: Adeo polita sunt tua carmina, ut velut in marmoribus, quidquid dextre junctum et coaptatum est, et affabre commissum, et nulla asperitate relicta perlæve et perpolitum est et junctum, si unguibus pertentetur, ungues etiam severos et accurate inquirentes et judicantes, non intromittit, sed effundit, et transmittit, ut nulla junctura sentiantur: ita in compositione versuum tuorum nulla est inæqualitas, et illi exactum Criticorum iudicium facile sustinent. Ordo autem est: Ut junctura (vel commissura marmoris) effundit ungues severos, *per lœve*, id est, per politum et lævigatum marmor, transmissos: velut autem unguis non intromittitur in commissuram, ob aptissimam conjunctionem: ita etiam censura vel iudicium Criticorum in carmen non admittitur, ob accuratam compositionem. *Lubin.*

65 *Effundat*] Non intromittat, sed excludat, cum nulla ibi rima, vel juncturæ vestigium appareat. *Mallet.* *Effundit*: Id est, Non remoratur vel impedit unguis per marmor transmissos nulla obstante asperitate.—*Severos*] *Severum* vocamus, qui justitiam ad unguem vel ad vivum resecat.—*Junctura*] Allegorice compositionem versuum sine ulla asperitate et inæqualitate politissimam intelligit.—*Un-*

gnae] Hinc proverbium, ad unguem, pro re perfecta et omnibus numeris absoluta.—*Scit, &c.*] Secundum argumentum a comparatione similitudinis; id est, Tam recte versum scribit, quam fabri lignarii lineam, normam, aut perpendiculum rubrica et creta notant. Significat optimum carminis opificem et artificem.—*Tendere*] Deducere, dirigere, collimare, ut et sagittarii clauditur unus oculus, ne visus dividatur. *Idem.*

66 *Non secus*] Non aliter, atque si faber lignarius opus ad amussim et regulam examinet, et lineam rectam, norma per rubricam notata dirigat et apponat.—*Rubricam*] Solent enim fabri lignarii amussim rubrica, creta vel atramento notare, et illud ad lignum transferre, ipsa norma lignum verberando, ut designent quid amputandum sit, et quo pacto opus sit dirigendum. *Oculo uno*] Uno nimirum clauso, altero aperto, ut lineæ rectitudinem examinent, ne vago amborum oculorum obtutu, norma rectitudinis turbetur. *Turneb.* xxviii. 26.

67 *Sive, &c.*] Tertium argumentum, a quavis materia subjecta, de qua gravissime et politissime carmen scribat. *Declarat id causa efficiens*; Musarum scilicet inspiratione. *Lubinus.*—*Opus in, &c.*] Tò opus bifariam potest exponi: sive opus sit in mores oveli: vel, sive opus fuerit institutum ab illo, adversus mores. *Opus autem in mores et lazum*, interpretor de satyrico scripto: quod videntur ea ætate multi tentasse, partim carmine heroico, ut Persius, partim per satyræ mixtis oratione et versu, ut Petronius. Non assensit veteri interpreti et aliis qui mores de comœdia accipiunt, lazum de satyra. *Casaubonus.*—*Et grandis regam*] Intelligit Tragœdias; ut prandium Terei, comam Thyestæ. *Lubin.*

68 *Res grandes, &c.*] Quæ intelligenda tantum de Tragœdia. Satyra enim populare et humile scriptum

Delph. et Var. Clau.

est. Intelligit autem per *Res grandes*, magnas, et ponderosas, sublimes, et verba decoris et gravitatis plena. *Lubin.*—*Nostro dat, &c.*] Huic de quo loquimur: sunt enim populi verba recentis adhuc e Poëtæ cujusdam recitatione: sed Neronem præcipue intelligi existimantibus assentimur. *Casaubon.*

69 *Ecce, &c.*] Aliud Poëtice vanitatis argumentum, quod majora viribus aggredierentur, et cum ne humilibus quidem materiis dextere tractandis sufficerent, materiis gravissimis manus admolirentur: Præclare de his Horatius: 'Sumite materiam vestris, qui scribitis, æquam Viribus, et versate diu, quid ferre recusent, Quid valeant humeri.'—*Ecce*] Quasi rem novam et inauditam incepturus. —*Heroas sensus*] Intelligit heroicæ materias, quales tractant Epici, sententias et materias graves, sublimes: posuit autem *Heroas* pro *Herois* vel *Heroicis*. —*Adferre*] Proferre, scribere, et producere.—*Docemus*] Legitur in aliis, *videmus*. *Lubin.*

70 *Nugari, &c.*] Qui antea vana quædam Poëmata et Epigrammata Græca solebant condere, illi jam cœnia tentant sublimia. *Nugari solitus*, id est, qui Græce solebant versus scribere. *Lubinus.* Vel intelligit puerulos vix adhuc primas litteras doctos. Ea enim ætate Romani, puerorum studia a Græcis litteris auspicabantur. *Casaubon.*—*Nec, &c.*] Pueri cum primum rhetorum Scholam salutaverant, egressi e Grammatico ludo, exercebant stylium in descriptionibus ac narrationibus historicis. *Casaub.* Qui ne tantum quidem in arte Poëtica profecerant, ut lacum recte possint describere, et rus saturum, et ubertate fructuum amœnam laudare. *Artifices ponere* est, non satis gnari et periti artifices ad ponendum. *Turneb.* ix. 31.—*Lacum*] Silvam aliquam amœnam et inceduam, alicui Numini consecratam. *Lubin.*

Pers.

O

—*Ilias*, &c.] De insulso hoc versuum compilatore, superius dictum est. *Lubin*.—*Non*, &c.] Accius Labeo *Iliadem* Homeri versibus fœdissime composuit. *Vet. Sok.*

51 *Ebria*, &c.] Id est, Mea carmina nullam laudem captant, ut insana illa et elleboro digna *Ilias* Attii Labeonis. Per insanum illud Poëma Satyrice denotat, quod multum Ellebori ad ebrietatem usque potarit. Solent autem furiosus et insanis elleborum, Latinis veratrum, propinare, ad melancholiam expurgandam, quo phrenetici sanitati restituebantur. *Turnebus* xxviii. 26. Vel, *Ilias veratro ebria* dicitur, ad quam scribendam multa potione ellebori Attio fuerit opus. *Casaub.*—*Non*, &c.] Id est, Non mea carmina sunt lasciva, fœda et obscena, qualia vilissima illa poëmata, quæ nobiles Romani cibo et potu distenti, crudi et tumidi in conviviis consueverunt dictare et recitare.—*Elegidia*] Scoptice dictum per diminutionem, significans elegias lascivas, molles.—*Crudi*] Præ cruditate laborantes, vel, Crudum adhuc in stomacho cibum gerentes. Quasi dicat: Gulæ proceres, compotationibus assueti, et quorum venter cruditate laborans subtilia carmina non poterat gignere. Tò *Crudi* etiam ad studia potest referri vix bene adhuc inchoata istis, nedum perfecta: sic accipit *Petronius*. *Casaub.*

52 *Dictarunt*] Dum inter mensas et pocula nugæ effutiunt. Mallem legere, *Ructarunt cum essent crudi*.—*Proceres*] Intelligit principes et nobiles Romanos. Hos supra vocavit *Romulidas sutores*, et *Ingentes Titos*.—*Non*, &c.] Id est, Vana assentatoria carmina, quæ Romani in tanto habebant precio, ut citreis lectis discubitoris illa inscriberent. Vide *Juvenalis* Sat. vii. 104. Alii lectos thalami intelligunt et eorum citreas tabulæ cera inductas, in quibus noctis tempore, quidquid in animum veni-

ret, statim notarent, ne vis ingenti periret. Erat autem arbor *Citrus* lignum magni precii, materiam lautissimarum orbibus suppedans. Quæ in tanto precio Romæ fuit, ut eodem auri pondere rependeretur. *Lubin.*

53 *Calidum*, &c.] Reprehendit illos, et quod magnificis cœnis, largitionibus et muneribus auditores convivas tanquam adulatores et parasitos conducerent, eorumque applausum quasi emerent. *Lubin.* Divitum omnes nugas, qualescunque tandem essent, laudari solitas indignatur *Persius*. *Lecti citrei*, opulentorum proprii. *Casaub.*—*Scis ponere*] Dare cœnam lautam. Id est, Novisti apponere, novisti alios ad cœnam vocare, et lautissimis impensis liberaliter tractare, et postea quæris ex illis, quid de te tuisque carminibus sentiant.—*Calidum*] Quia cibos quam ferventissimos mensis inferre moris erat. *Casaub.*—*Sumen*] A sugendo dictum, quasi *Sugimen*, suis mammam significans, et quidem suis primiparæ post primum partum, antequam eos fetus suxisset resectam. Hinc fiebat genus farciminis, Romæ olim in summis delitiis habitum. *Lubin.*

54 *Scis*, &c.] *Scis* birrum attritum committi condonare. Lacerna, pallium fimbriatum, quo olim soli milites utebantur. *Penula*, pallium cum fimbriis longis. *Vet. Sch.*—*Scis comitem*, &c.] Id est, Clientem vel asseclatum minus bene vestitum, frigore tremulum et horrentem attritis vestibus et lacernis donare novisti.—*Horridulum*] Eo dicit, quod frigus male vestitis horrorem incutit.—*Frita*] Id est, Vetusta, depexa, obsoleta.—*Lacerna*] Id est, Pallio fimbriato, quo olim soli milites utebantur. *Lubin.*

55 *Et verum*, &c.] Id est, Usque adeo insanus es et demens, ut ab adulatoribus, quos tuis conviviis corrupisti, te veritatem auditurum speres.—*Verum mihi*, &c.] Id est, Tamen vis videri assentatores odisse. Quasi

dicat: Tu verum examen ab iis audire desideras, quibus non habenda fides, cum corrupti sint. Recte de his Horatius: 'Male verum examinat omnis Corruptus iudex.' *Lubin.*

56 *Qui, &c.*] Tractus sensus ex Græco versu, quo significatur, ex ventre crasso tenuem sensum non nasci. *Vet. Sch.*—*Qui pote*] Septem lineas sequentes interrupte interserit Poëta. *Farnab.*—*Qui*] Quasi dicat: Quomodo fieri potest, ut ab illis verum audias, quos muneribus tuis falsa dicere docuisti.—*Pote*] Id est, potest.—*Vis dicam*] Est interceptio Poëtæ nostri. Quasi dicat: Si veritate usque adeo delectaris, visne ut ego illam tibi aperte, et sine fūco dicam, quid de te tuisque carminibus sentiendum sit.—*Nugaris*] Unico verbo dicit auctor noster, quid sentiat. Quasi dicat: Tu putidas et nullius pretii nugas et ineptias scribis. *Lubin.*—*Cum tibi calce, &c.*] Hoc est Persii de isto iudicium. Accipe igitur de te quid sentiam: ego te stultum pronantio, qui vitam omnem ad canitiem usque traducas in nugis et inutili Poëtandi studio: cum sint talia potiora quæ ei studio præverti debeant: imprimis autem, mores emendare, et vitam corrigere, quam per voluptates traducis, in curanda cute plus æquo operatus. *Casaub.*—*Calce, &c.*] Perstringit autem hoc loco certum aliquem calvum et crassum Poëtam. Quasi dicat: Tu ineptias tantum componis, cum tibi, o Calve, pinguis tuus venter tanquam aqualiculus tanto pondere ultra reliquum corpus promineat. Potestne fieri ut e corpore tam obeso et crasso, et vitii ac delicti pingui, aliquid subtile, acutum et limatum prodeat. *Lubin.*

57 *Pinguis*] Ponitur hic pro stupido et hebeti.—*Aqualiculus*] Sordida metaphora, sed satis conveniens Sattyrico idiotismo. Est autem *Aqualiculus* proprie venter porci, vel etiam pro receptaculo sordium. Ponitur

hic pro ventre belluonis et impuri hominis.—*Propenso*] Protensio, extensio, exporrectio.—*Sesquiped*] Id est, mensura unius pedis cum semisse vel dimidio. *Turnebus* XXVIII. 26.—*Ex tet*] Proëmineat.

58 *O Jane, &c.*] Exclamans ergo *ἀνθρώπων* istorum et stuporem admiratur. *Casaub.*—*O Jane*] Est autem Ellipsis, et subintelligendum: Quam tu felix et prudens es, qui vides *ἄπο σὺ καὶ ἐνὶ σὺν*, o te beatum! Fuit autem Janus antiquissimus Italiæ Deus, et Latii rex, a quo *Janiculum* dictum. Per *Janum* intelligit cordatos et prudentes.—*A tergo, &c.*] Tria irrisioium vel sannarum genera ponuntur. Primum, Manu ciconiam significare. Secundum, Apposito ad tempora pollice asininas aures denotare. Tertium, Linguam sitientis canis imitari.—*A tergo*] Illud enim fieri non poterat, nam et in tergo habebat oculos.—*Nulla, &c.*] Tria genera sannarum, aut manu significare ciconiam, aut opposito temporibus pollice, auriculas asininas, aut linguam sitientis canis. Sanna autem dicitur os distortum cum vultu, quod facimus, cum alios deridemus. Inde sanniones dicti, qui non rectum vultum habeant. *Vet. Sch.*—*Ciconia*] Refer hoc ad digitos in modum rostri ciconini coactos.—*Pinsit*] Pinsere est avinm, dum rostrum alicui rei crebro impingunt, et crebro aliquid percutiunt: ab antiquo verbo *Pindo*, id est, ferio, unde pistior et pistillum. *Diomedes* legit, *Pinsat*. *Lubin.*

59 *Nec, &c.*] Secundum irrisioium genus, cui non a tergo manus irrisioium proterva, albas asini aures expressit et capiti apposuit.—*Mobilis*] Notatione significat asini aures ex motu manus, hominis enim aures sunt immobiles. Deinde asini aures interius albis pilis hirsutæ sunt. Tales ergo manus capiti applicatæ movebantur instar asininarum aurium. Respicit autem ad fabulam de Mida. *Idem.*

60 *Nec lingua, &c.*] Hoc est tertium genus sanne, linguam nimirum longissime exserere; quod Saxones vocant, Caput Leonis imitari.—*Quantum, sitiens*] Id est, Quantum sitiendo exserit.—*Apula*] Eo dicit, Apulia enim regio est calidissima, unde Siticulosa dicitur ab Horatio.—*Tantæ*] Non aliter membranæ: puto tamen scripsisse Persium, *Tantum*. Quæ lectio et elegantior longe est et planior. Ut nimirum quantum canis sitiens linguam extendat, tantæ etiam sint linguæ ardellionum et irrisorum. *Casub. Lubin.*

61 *Vos*] Id est, Vos nobiles Romani, quibus illa felicitas Jani non concessa est, ut qui in anteriori, non etiam in posteriori parte capitis oculos geritis, ne adulatorem post tergum vos ludibrio habeant, sedulo cavete.—*Quos vivere, &c.*] Id est, Quibus natura nullos oculos in occipitio collocavit, et ita ratio est apodoseos ex adjunctis, quod Romani facile possunt decipi, respiciate ergo et irrisoribus posthac nolite credere. *Lubin.*—*Vivere, &c.*] Quos natalium humilitas non cogit spe alicujus commodi scribere ac recitare: sed licet famam iis artibus quæsitam contempnere, et eximere vos eorum cachinnis, qui miseros recitatores palam laudant, clam subeannant. *Vivere occipiti cæco illis fas*, qui nihil coguntur admittere, cuius gratia optare debent Jani oculos; de quo modo dictum. *Casub.*

62 *Postica, &c.*] Id est, Obviam ite et resistite illi irrisioni, quæ fit a tergo.—*Sanna*] Sanna est, os cum vultu distortum per irrisionem. *Lubin.*

63 *Quis, &c.*] Vani Poëtæ prosopopœia, qui adulatorem interrogat: Quid populus de me loquitur? Qui sermo et quod judicium vulgi de me et meis carminibus?—*Populi*] Vanum populi judicium non ex certa ratione, sed ex opinione proficiens, et quod optimus quisque semper contempsit.—*Quis enim*] Respondet irrisor domis

atque manebis corruptus. Quasi dicat: Quis enim alius de tuis carminibus populi sermo esset, nisi illa adeo polita, adeo perfecta et limata esset, ut vel Momi judicio nihil addi, nihil demî possit?—*Nisi carmina, &c.*] Nisi quod carmina tua currant et fluant versum facili et bene conjuncto. *Lubin.*

64 *Molli numero*] Id est, Mira facilitate, dexteritate, in quibus nihil durum, rigidum, asperum.—*Fluere*] Sine ullo labore a te componi. *Lubin.*—*Fluere*] Judicia auditorum carpit, qui eam solam orationem probabant, sive *fluere*, sive *fluere*, quæ tenera quadam elocutionis cute esset operata. *Casubon.* Est ergo hic sensus: Adeo polita sunt tua carmina, ut velut in marmoribus, quidquid dextre junctum et coaptatum est, et affabre commissum, et nulla asperitate relicta perlæve et perpolitum est et junctum, si unguibus pertentetur, ungues etiam saevos et accurate inquirentes et judicantes, non intromittit, sed effundit, et transmittit, ut nulla junctura santiatur: ita in compositione versuum tuorum nulla est inæqualitas, et illi exactum Criticorum judicium facile sustinent. Ordo autem est: Ut junctura (vel commissura marmoris) effundit ungues saevos, *per læve*, id est, per politum et lævigatum marmor, transmissos: velut autem unguis non intromittitur in commissuram, ob aptissimam conjunctionem: ita etiam censura vel judicium Criticorum in carmen non admittitur, ob accuratam compositionem. *Lubin.*

65 *Effundat*] Non intromittat, sed excludat, cum nulla ibi rima, vel juncturæ vestigium appareat. *Mallet Effundit*: Id est, Non remoratur vel impedit unguis per marmor transmissos nulla obstante asperitate.—*Sæveros*] *Severum* vocamus, qui justitiam ad unguem vel ad vivum resecat.—*Junctura*] Allegorice compositionem versuum sine ulla asperitate et inæqualitate politissimam intelligit.—*Un-*

[*græc*] Hinc proverbium, ad magnam, pro re perfecta et omnibus numeris absoluta.—*Scit, &c.*] Secundum argumentum a comparatione similitum; id est, Tam recte versum scribit, quam fabri lignarii lineam, normam, aut perpendicularum rubrica et creta notant. Significat optimum carminis opificem et artificem.—*Tendere*] Deducere, dirigere, collimare, ut et sagittarii clauditur unus oculus, ne visus dividatur. *Idem*.

66 *Non secus*] Non aliter, atque si faber lignarius opus ad amussim et regulam examinet, et lineam rectam, norma per rubricam notata dirigat et apponat.—*Rubricam*] Solent enim fabri lignarii amussim rubrica, creta vel atramento notare, et illud ad lignum transferre, ipsa norma lignum verberando, ut designent quid amputandum sit, et quo pacto opus sit dirigendum. *Oculum*] Uno nimirum clauso, altero aperto, ut lineæ rectitudinem examinent, ne vago amborum oculorum obtutu, norma rectitudinis turbetur. Turneb. XXVIII. 26.

67 *Sic, &c.*] Tertium argumentum, a quavis materia subjecta, de qua gravissime et politissime carmen scribat. Declarat id causa efficiens; Musarum scilicet inspiratione. *Lubinus*.—*Opus in, &c.*] Tò opus bifariam potest exponi: sive opus sit in mores evehi: vel, sive opus fuerit institutum ab illo, adversus mores. *Opus* autem in mores et luxum, interpretor de satyrico scripto: quod videntur ex ætate multi tentasse, partim carmine heroico, ut Persius, partim per satyram mixtis oratione et versu, ut Petronius. Non assentior veteri interpreti et alijs qui mores de comœdia accipiant, luxum de satyra. Casaubonus. — *Et prœdixit regem*] Intelligit Tragœdias; ut prœdium Terei, cœnam Thyestæ. *Lubius*.

68 *Res grandes, &c.*] Quæ intelligenda tantum de Tragœdia. Satyra enim populare et humile scriptum

est. Intelligit autem per *Res grandes*, magnas, et ponderosas, sublimes, et verba decoris et gravitatis plena. *Lubius*.—*Nostro dat, &c.*] Huic de quo loquimur: sunt enim populi verba recentis adhuc e Poëtæ cujusdam recitatione: sed Neronem præcipue intelligi existimantibus assentimur. Casaubon.

69 *Ecce, &c.*] Aliud Poëtice vanitatis argumentum, quod majora viribus aggredierentur, et cum ne humilibus quidem materiis dextero tractandis sufficerent, materiis gravissimis manus admolirentur: Præclare de his Horatius: 'Sumite materiam vestris, qui scribitis, æquam Viribus, et versate diu, quid ferre recusent, Quid valeant humeri.'—*Ecce*] Quasi rem novam et inauditam incapturus.—*Heroas sensus*] Intelligit heroicas materias, quales tractant Epici, sententias et materias graves, sublimes: possit autem *Heroas* pro *Heroos* vel *Heroicos*.—*Adferre*] Proferre, scribere, et producere.—*Docemus*] Legitur in alijs, *videmus*. *Lubius*.

70 *Nugari, &c.*] Qui antea vana quædam Poëmata et Epigrammata Græce solebant condere, illi jam cœnia tentant sublimia. *Nugari solitas*, id est, qui Græce solebant versus scribere. *Lubinus*. Vel intelligit puerulos vix adhuc primas litteras doctos. Ea enim ætate Romani, puero-rum studia a Græcis litteris auspicabantur. Casaubon.—*Nec, &c.*] Pueri cum primum rhetorum Scholam sal-taverant, egressi e Grammatico inde, exercebant stylum in descriptionibus ac narrationibus historicis. *Casub.* Qui ne tantum quidem in arte Poëtica profecerant, ut luxum recte possint describere, et rus saturum, et ubertate fructuum antecum laudare. *Artifices ponere* est, non satis quari et periti artifices ad ponendum. Turneb. 1x. 31.—*Luxum*] Silvam aliquam amœ-nam et inceduam, alicui Nemi consecratam. *Lubius*.

Delph. et Var. Clas.

Pers.

O

71 *Nec rus, &c.*] Scilicet sunt artifices. Id est, Qui ne possunt quidem rus omnis generis fructibus et lætis segetibus abundans, recte describere: quod tamen laudare cupientibus, futurum sit benigna materia.—*Ubi*] Id est, In quo rure sunt corbes; &c. Quæ a Varrone, et Columella describuntur. *Lubin.*

72 *Palilia, &c.*] Varro: Palilia tam privata quam publica sunt apud rusticos: ut congestis cum fœno stipulis, ignem magnum transiliant, his Palilibus se expiari credentes. *Vet. Sch.*—*Et focus*] Scilicet luculentus, culina uncta.—*Et porci*] Species pro genere: omnis generis greges et armenta significat.—*Et fumosa, &c.*] Id est, In quo rure etiam sunt loca sacrificiis destinata, in quibus pastores publice et privatim 20. Aprilis die, quo Romulus olim urbem fundaverat, magnæ suæ Dææ Pali, festa *Palilia* dicta celebrabant, et illi liba sacrificabant. Eadem festa et dicta *Parilia*, quoniam pro partu pecoris eadem fiebant. *Athenæus VIII. 16.*—*Fumosa fœno*] Nam pyras ex stipulis et fœno exstructas incendebant, et per excitatum fumum transiliebant, se hoc sacrificio expiari credentes, morbos depelli a se et a pecore, item lupos abigi. *Lubinus.* Quid aridius aut jejunius fingi potest, quam si cum institueris rus saturum laudare, circa corbes, focum, porcos, et fœnum immoreris? levia enim ista sunt ac nihil, præ Bacchi Cererisque muneribus, fructuum copia, gregibus atque armentis aliisque multis, in quibus sitæ sunt agrorum divitiæ ac suavitates. *Casaubonus.*

73 *Unde Remus*] Id est, Ex quo rure saturo Romulus, Remus, et alii auctores Romani generis sunt oriundi, et nati. Unde patres nostri ad imperium prodierunt, et illud virtute sua ampliarunt. Inveniens priscos patres non mollicie et luxu vitæ, sed labore et virtute veram sibi gloriam comparasse.—*Sulcoque, &c.*] Id est, Ex quo jure

olim summi Imperatores et Dictatores prodierunt, atque adeo tu, o Dictator Quinti Attili Cincinnatè, quem rure arantem, ad Dictaturam contra Samnites S P Q R. per lictorem in urbem vocavit, qui Consulem Romanum a Samnitibus obsessum obsidione liberavit. Vide Liv. l. III.—*Sulco, &c.*] Arans: nam inter arandum dentale vel lignum, cui vomer inducatur, continua aratione atteritur.—*Quinti*] Vocandi casus. *Lubin.*

74 *Quem, &c.*] Sudans enim et nudus rusticorum more arabat, cui ob id uxor Racilia trepida et rei novitate perculsa, e vicino tugurio propere vestem attulit, et virum suum Dictatorem jam a Senatu Romano delectum, induit.—*Trepida*] Festinans. Vel metu perculsa: atque cum legatos exponentes audisset, qui terror esset in exercitu: omnia enim trepidationis plena. *Casaub.*—*Ante boves*] Et prope aratrum quibus arabat. *Lubin.*

75 *Et tua, &c.*] Id est, Cum publicus minister a senatu missus, aratrum tuum domum humeris sublatum reportavit.—*Lictor*] A ligando, quod vel fasces virgarum ligarent et Consulibus præferrent; vel, quod quem Consules prehendi jussissent, prehenderent et ligarent.—*Euge*] Respexit ad superius illud adulatorum *Euge*. Quasi dicat: Ego etiam tibi adulabor, et tibi acclamabo, homo vanissime. Gregios vero Poetas qui grandia et sublimia aggredi non erubescunt, cum ne hæc quidem tam minuta, tam pusilla recte explicare possint. *Idem.*

76 *Est nunc, &c.*] Aliud Poeticæ vanitatis argumentum a factis, quod affectent obsoleta et antiqua verba, et Poetas vetustissimos et antiquitate squalentes, Accium, Pacuvium et alios imitentur et legant, spretis recentibus, et καλὸς ἥλος eorum vitia pro virtutibus æmularentur. *Lubin.*—*Brisæi*] Bacchici, et furentis, a Baccho, qui Brisæus dictus, quod Accius scripsit Bacchas Tragœdiam. *Farnab.*

Brisai, &c.] Ita vetus lectio: non *Brisai*, neque *Acti* vel *Atti*. L. Accium veterem Poëtam tragicum Pacuvii *δυδρυπορος* intelligit. Pro *Brisai* lego *Briseis*: notissimum fœminæ nomen ex Homero et aliis Poëtis: ejus casus tragœdiæ convenire nemo potest negare. *Briseis* igitur *liber venosus* et *Antiopa verrucosa*, duarum Tragœdiarum nomina sunt; quarum hanc Pacuvius composuerat, illam Accius: figurate vero omnia illorum scripta designabantur duabus illis vocibus.—*Venosus liber*] Turgens et sufflatus: Vel deformis, tuberosus, ut sunt homines macri et senes vieti quibus dedit longa ætas 'deformem pro cute pellem.' Istis enim venæ exstant, carne senio absumpta: *venosus* autem omnes membranæ non *æreosus*, ut suspicabatur Hadrianus Turnebus xxviii. 26. lux et decus suæ ætatis. *Casaubonus*.

77 *Pacuviusque, &c.*] Poëta fuit Tragicus Brundisius, maximus, antiquissimus; pictor etiam egregius, Ennii Poëtæ ex sorore nepos: Tragicorum omnium princeps apud Latinos. Pauca ejus restant fragmenta.—*Morretur*] Detineat, juvet, delectet.—*Verrucosa, &c.*] Tumida, tuberosa, aspera, horrida, et, ut supra dixit, venosa. Nam *Verruca* ut et tuber, inæqualitatem gignit. *Casaub.*

78 *Antiopæ*] De hac exitia Tragœdia inquit Cicero l. i. de Finib. initio: 'Quis Ennii Medeam et Pacuvii Antiopam contemnat et rejiciat?' Persius tamen illam ob nimiam duritiam parum probavit. Intelligit ergo Tragœdiam de Antiopa uxore Lyci regis Thebarum, qui eam a Jove sub specie Satyri compressam repudiavit, superinducta Dirce, a qua multis modis cruciata est Antiopa.—*Ærumnis cor, &c.*] Nempe cum a Dirce tot calamitatibus vexaretur, tot ærumnæ cor ejus cingebant et angebant, ut illis ipsis ærumnis et miseriis, cor fultum, nixum, et incumbens habere videretur. Ethic Persius de industria du-

ras Pacuvii voces imitatus est.—*Cor fulta*] Synecdoche Grammatica.—*Luctificabile*] Miseris et ærumnis cor luctuosum habens, miserabile, calamitosum, luctuosum.—*Fulta*] Durissima metaph. Fulcitur enim rebus gratis et salutaribus. *Fulcire*, pro cingi et opprimi undique posuit. Turneb. xxviii. 26.

79 *Hos pueris, &c.*] Id est, Cum videas lippos, senes, et cæcos patres, pueris filiis suis hosce monitus proponere et antiquitatem monendo et hortando commendare, et omnibus modis inculcare, nihil mirum est, quod magna sit confusio et miscella Latini sermonis.—*Hos monitus*] Verborum exhortationes intellige.—*Infundere*] Instillare, quasi cum materno lacte, et assiduo inculcare. *Lubin.*

80 *Quærisne, &c.*] Quasi dicat: Non est mirum si pueri corrumpantur, cum hæc a parentibus acceperint et didicerint.—*Unde, &c.*] Id est, Unde hæc confusio et mixtura obsoletorum et usitatorum in linguam et sermonem Latinum venerit? Ducta metaph. a sartagine, quod ut in illa patella variorum animalium carnes commixtæ friguntur et torrentur, ita nova et vetera, usitata et obsoleta passim ridicule et inepte conjunguntur. Vel, sumitur pro locutione confusa, aspera et odiosa instar strepitus sartaginis. *Farnab.* Turnebus xxviii. 26. Alii legunt *farrago*.

81 *In linguas*] In communem hominum sermonem deveniret.—*Unde, &c.*] Illa ratio Latini sermonis fracta, effœminata et viro Romano indigna.—*Dedecus*] Loquendi corruptela.—*In quo, &c.*] Qua corrupta loquendi consuetudine Romani mirifice delectantur. *Lubin.*

82 *Trossulus*] Trossulum oppidum fuit Hetruriæ, non longe a Volscia. Hoc equites Romani sine peditibus expugnaverunt Numio quodam duce. Unde equites Romani Trossuli dicti sunt. *Vet. Sch.*—*Trossulus*] Ita dicti.

Equites Romani qui sub regibus Celeres : deinde *Flemines* ; postea *Troas* dicti sunt, teste Plinio xxxii. 2. quod scilicet sine pedibus, ducē Numio, Troasulum Hetruriae opidum non procul a Volscis expugnassent. Vel *Troasulus*, ut Nonius ait *Torosus*, bene habitus, et in cute curanda plus æquo operatus, cujus Deus venter, quasi *Torosulus*, a torosa et mnsculosa pinguedine. *Casubonus* dicit, *Troasulos* vulgo vocari, qui cultu et toto vitæ genere cæteris præstare vellet. — *Exultat*] Terram pede tundit, plaudit, vehementer delectatur. — *Tibi*] Vano nimirum Poëta, veterum sermone obsoleto utenti. — *Lavis*] Mollis, politus, delicatus, glaber. Irriorie. — *Per*, &c.] Theatri scilicet vel etiam ædificii, in quibus Fabulas recitas. *Lubin*. — *Exultat*, &c.] Jactat sese inter eruditos, ut cum in subælliis sedet, aut cum transit per subællia, habita recitatione. Quid, si hoc accipias de auditoribus? — *Lavis*] *Acis*, mollis ac *τροπέης*, proprie, *ὁ παρρηλικός*, vulsus et resinatus. *Casub*.

83 *Nilne pudet*, &c.] Obiter jam et quasi per parenthesin ad oratores et causearum forensium actores et patronos progreditur, in quibus eandem vanitatem exagitat. Id est, Nonne te pudet, ubi de periculo capitis agitur, te non posse senem canum et miserabilem in judicio defendere, nisi verborum fumes tuis auditoribus vendas, et illas acclamationes *Euge, belle, recte, decenter*, tibi expetas atque exoptes? — *Capiti cano*] Ibi enim simplicibus verbis fletu et miseratione opus erat, nulla verborum et figurarum sollicita cura. — *Canis*] Vel, alieno cujus patronus es. Vel potius, tuo ipsius. Quasi dicat: Turpissimum est canos senes ejusmodi ineptias et nugas adhuc consecrari. *Lub*. Vel vere *Canis*: quod arget *νόθος*: vel atrato et squalido reorum more: quæ etiam res canitatem solet accelerare. *Casub*. — *Pe-*

ricula] Criminas objecta et *παναν. Lubin*.

84 *Pellere*] Arcere, avertere, et profligare. *Lubin*. — *Quin*, &c.] Quin gloriæ tuæ servias, et id præcipua cura agas, ut plausum feras: quod institutoris eloquentiæ proprium, non viri sapientis. Vocantur autem *tepidæ*, dictæ mediocria, nec prima notæ: ut sit *audire tepidum decenter*, velle laudari, vel medica laudatione. Sensus hic erit: cum defendens reum capitis, carminibus suis infamem, sperare non possis eas acclamationes, quas mereri solet bonæ causæ disertus patronus: tu tamen adeo vecors es, ut ne sic quidem gloriolæ studium ponas: sed omni studio id conaris efficere, ut vel tepide lauderis, si pleno ore non potes. *Casub*. Est enim *decenter*, vox acclamantium, quam in capitalibus etiam sibi quærebant. *Tepidum*, imanes, minus validas, tepidas et frigidas et viles laudes. *Lubin*.

85 *Fur es*, &c.] Quod dixit, exemplo *Pedii* declarat, qui a Cyrenensibus furti et sacrilegii accusatus, hujusmodi malis artibus se defendit. — *Acis*] Adversarius accusator Cyrenensis. — *Pedius quid*] Id est, *Pedius*, ubi hujusmodi crimen sibi objectum, quid tum respondet, qua ratione se excusat, et defendit? — *Crimina*, &c.] Quasi dicat: Ille vero non directo ad crimen sibi objectum respondet, sed missis veris et solidis argumentis, quibus forte destituit, solummodo verborum flosculis et lemociniis, figuris et Antithetis crimina sibi objecta librat, ponderat, et trutinat, et nescio qua circumfusione a se removet. *Lubin*. — *Crimina*, &c.] Ad concinnitatem *Periodes* est referendum, quibus includebat, objecta sibi crimina, ut videretur *periodos* appendere in bilance. Id est, Quadam moderatione, verba trutinat, ita ut numerum syllabarum, pedum, casuum, et omnia denique consideret, ne plus ait in uno quam in altero membro. Sperans se

his ornamentis simul et una opera et absolutionem et laudem consecuturum.—*Rasis*] Ingenti cura limatis, perpolitis suavia industria. Est metaphorice desumpta ab eborariis, et statuariis. *Casemb.*

86 *Librat, &c.*] Antitheta sunt hæc: 'Fortia neglecti velabant colla capilli: Et per neglecti volitabant colla capilli.' 'Aut quotiens umbra porrexii brachia mota: Aut quotiens umbra redaxi brachia mota.' Antitheta autem ista sunt, quæ contra se ponuntur: ut, hinc pudor, illinc petulantia: hinc pudicitia, illinc stuprum: istinc fraudatio, illinc fides. *Vet. Sch.*—*Antithetis*] Id est, Figuris et contrapositis.—*Doctus*] Laudatur a circumstante corona, quod verborum flores et picturas orationi suæ docte inseruerit. Alii leg. *Doctus possidet*, id est, Laudatur tanquam vir doctus in ponendo, vel ad ponendum. *Lubin.*

87 *Bellum hoc*] Verba auditorum, Pedii orationem impudentissime comprobantium, tanquam dicerent: Hoc Pedius belle dicit, hoc est pulcrum, hoc decorum.—*Hoc bellum*] Verba Persii cum indignatione et stomacho vultuose pronunciata. Quasi dicat: Estne hoc bellum? Imo est longe turpissimum. *Lubin.*—*An Romule*] An adhuc vir es? minime vero, sed molli et effeminatus. *Romulus* est quisvis Romanorum: mollia facta dictaque, nec Romano nec masculi spiritus viro conveniunt. *Casemb.* Quasi dicat: Adeone vos Romani nobiles a virtute et prudentia majorum vestrorum degenerastis, ut impudenti rabulæ et impostori, canem more adblandiamini?—*Ceres*] Est autem *cerere* proprium canum, clunes adulando agitantium. Inde etiam ad res venereas transfertur. *Lubin.*

88 *Mex' moveat*] Quasi dicat: Me ne ad misericordiam reus commoveat, si magnificis et sesquipedalibus verbis, ambitiosa oratione utatur, quem oporteret miserabili voce iudicum

commiserationem implorare? Nunquam profecto. Hinc Horat. inquit: 'Si vis me flere, dolendum Primum ipsi tibi.'—*Et cantet*] Quemadmodum naufragus si stipem a me emendicet, et vultu hilari atque læto cantet, nec numulum quidem vel assem a me accipiet: ita nec reus, magnificis verbis si utatur, me ad misericordiam commovebit. Solebant autem naufragi naufragium suum depingi curare in tabella quadam, et illam humeris portare, et obvius miserabili illa pictura et lamentabili voce ad stipem sibi erogandam et commiserationem impellere et commovere. Hanc tabulam pictam postea illi Deo suspendebant, cujus ope se naufragio liberatos credebant. *Lubin.*

89 *Cantat, &c.*] In eadem similitudine perseverat. Quasi dicat: Si reum videro tali verborum lenocinio se tuentem, periade ad misericordiam movebor, atque si naufragum casus suos in tabula depictos circumferentem, cantare audirem.—*Pictum*] Nam ne serpias in eroganda stipe suam calamitatem narrare cogerebatur, naufragium suum in tabula aliqua depictum ex humero portabant. *Lubin.* Quia magis afficiunt quæ oculis, quam quæ auribus percipiuntur: ideo picturam adhibebant ad movendam misericordiam, non naufragi solum, quod multi testantur; sed etiam patroni quidam in foro. *Casemb.*

90 *Verum, &c.*] Id est, Qui me sua querela ad misericordiam commovere, et ad sublevandum lapsum, et humi dejectum incurvare et flectere velit: ille mihi non lamentabile aliquid nocte comparatum et excogitatum plorabit, nec elaborata, et premeditata oratione, sed naturali, vivida, et simplici, suas mihi calamitates recitabit. *Idem.*

91 *Plorabit*] Lamentabili voce recitabit.—*Incurvasse*] Ad dejectum sublevandum et erigendum inflectere; id est, Movere ad misericordiam.

Est Metaph. ab eo qui dejectum ex misericordia sublevare nititur. *Idem.*

92 *Sed numeris*] Hunc versum profert is, qui tota hac Satyra vulgarium Poëtarum causam agit. *Casaubonus.* Est ergo aliud quoddam Poëtice vanitatis argumentum, quod nimiam soni et concinnitatis verborum, nullam subjectæ sententiæ rationem habeant. Quod confirmat versibus aliquot ex Poëtarum sui temporis libris depromptis. — *Crudis*] Est Metaphora ab incoctis cibis, et immaturis fructibus. Intelligit autem versus temere effusos, nec matura meditatione satis decoctos. Quasi dicat: Immaturis, acerbis, ingratiss, incultis. — *Numeris*] Id est, Versibus, qui certis numeris et mensuris constant. — *Decor*] Ornatus, Suavitas, et Dulcedo. Non τὸ πρέπον, sed τὸ κάλλος. — *Junctura*] Connexio et structuræ coagmentatio æquabilis. Turneb. xxviii. 26.

93 *Claudere, &c.*] Id est, Egregius ille Poëta Romanus (Ironice sic loquitur) versum ita didicit concludere et absolvere. *Lubin.* — *Claudere, &c.*] Bene mones, inquit respondens Persius: sane enim præolare isti de Muis Romanis sunt meriti, qui non contenti solutam orationem corripisse, etiam Poëtices sacra polluerunt, invento hoc genere novo versuum rhythmicorum. — *Berecynthius Attin*] Sic legendum est: quod pridem monuit Josephus Scaliger. *Casaub.* — *Berecynthius Atye*] Videntur ista citari ex Attine Neronis: de quo Dio. Verum hoc hemistichion, ut nimis molle, auctor noster ridet. Notat autem vanns ille quisquis fuit Poëta, fabulam de Aty puero Phrygio formosissimo, a Cybele vel Berecynthia adamato, qui ipsi Cybelæ fidem dederat, se nullam unquam aliam amatorem. Vide Ovid. Metam. l. x. Turneb. xxviii. 26.

94 *Et qui, &c.*] Hic etiam versus turgidus et adfectatus. Notat autem

fabulam de Arione, quomodo filiam Delphin per mare ad litus transvexerit. — *Delphin*] Quos Musicis instrumentis lætari gravissimi auctores testantur. — *Dirimebat*] Pro transnabat, vel nando secabat cæruleum Nerea, vel mare. *Dirimere Nerea*, pro Natate in mari. *Lubin.*

95 *Sic, &c.*] Omnia Epicorum carmina, ita fere sunt composita, ut proximus pes ab ultimo dactylus sit, exceptis admodum paucis, quos *συνδακτύλλας* appellant, ut apud Cornelium Severum: 'Pinea frondosi coma murmurat Apennini.' *Vet. Sch.* — *Sic*] Poëtæ verbum est. Quasi dicat: Ejusdem farinæ et hic versus est. — *Costam*] Id est, Lateris partem Apennini montis avulsimus et excussimus, perque illam transitum nobis fecimus. Est autem Metaphora inepta et adfectata. Est autem *Apenninus* mons, qui mediam Italiam dividit. *Lubin.*

96 *Arma, &c.*] Respondet jam Persio turgidorum ille carminum admirator. Quasi dicat: Si tibi adeo turgida et vana videntur, quæso quid de illo Maronis carmine statues, cujus est hoc principium, 'Arma virumque cano:' nonne hoc quoque inflatum, horridum et scabrum? — *Arma virum*] Synecdoche partis pro toto. Ponitur hoc pro toto Poëmate. — *Nonne, &c.*] Id est, Vanum turgidumque, instar spumæ. *Lub.* — *Nonne, &c.*] Meminerit lector ejus quod ante monebamus, eum qui Persio contradicit, sic animi sui sensa eloqui, ut verbis tamen utatur ex mente Persii. *Casaub.* — *Cortice pingui*] Crasso, inornato, multa redundantia habens, crassa et minus elaborata. *Lubin.*

97 *Ut, &c.*] Hæc verba sunt Poëtæ Persii adversario, tanquam indigno cui serio aliquid dicat, respondentis. Quasi dicat: Tu recte indicas; versus ejus crassi sunt et pingues, ut annosum aliquod ramale, vægrandi subere, densissima cortice et crassa, calore solis coctum et exalcatum.

Vel, ut Farnabius exponit: Est sane ramus vel arbor grandis corticis, sed cujus humorem decoxit ætas; id est, Sublime carmen et solidum est.—*Ramale vetus*] Id est, Annosus ramus arbore dejectus, qui non facile flectitur.—*Vagrandi, &c.*] Alii dicunt, quod particula *Va* voci præfixa, significationem semper augeat et intendat, ut *vasanus, capallidus*. Alii legunt, *prægrandi subere*.—*Subere, &c.*] Suber cortex arboris. Virgilius: 'Hinc natam libro, et sylvestri subere clausam.' *Vet. Sch.* Suber, arbor glandifera, crasso admodum cortice, *Kork*.—*Coctum*] Id est, Calore solis exsiccatum. *Lubin*. Quicquid laudare vellent, *cæctum* vocabant: ut contra quæ vituperabant, *cruda*. *Casaub.*

98 *Quidnam, &c.*] Quoniam ergo, o Persi, omnia vana, turgida, et ad rumores populi aucupandos, tibi comparata videntur: quidnam igitur tandem tenerum, molle, minusque asperum et tumidum? Quasi dicat: Age quidnam tandem est concinnum et tenerum et non tale carmen; quod pinguem corticem habeat?—*Laxa, &c.*] Id est, in quo pronunciando, utpote turgido et inflato, non *pulmo animæ prælargus anhelet*. Id est, Quod non sit turgidum, et non tam magnis laterum viribus et magna vocis contentione pronunciatur, sed laxa ceruice, non nimis firma, contenta et rigida. *Lubin*.—*Laxa, &c.*] Alludit ad recitationes quæ fiebant de scripto. Qui molliter refitabant, etiam cervicem suo quodam et peculiari modo inflectebant: is quippe mos ac gestus delicorum et *τροφιτρον*. *Casaub.*

99 *Torva, &c.*] Versus Neronis sunt. —*Mimalloneis*] Mimallones dicuntur ministri Liberi patris, ἀνδρῶν μυχθῶν. Calandrus Illyriorum Rex ad Macedoniam cum exercitu venit: Macedones cum paruum exercitum haberent, plurimas mulieres cothurnis et thyrsis in modum Baccharum ornauerant. Illi credentes exercitum

adventare, discesserunt. *Vet. Sch.*—*Torva, &c.*] Respondet Persius per Ironiam. Quasi dicat: Tunc hoc quæris? Nempe hoc divinum et omnibus numeris absolutum Poëma ex Neronis officina depromptum. Sunt autem sequentes versus insulsi, turgidi et affectati ex fabula Neronis *Niobe* dicta, deprompti. *Torva Cornu*, pro tibiis ingentibus et terribilibus, adfectate et inepte. *Torva, pro torta*.—*Imperunt, &c.*] Pro inflarunt. *Lubin*.—*Bombis*] Tubarum et instrumentorum sonos Latini *bombos* vocant, aliter quam Græci. *Casaub.*—*Mimalloneis bombis*] Pro sono Bacchico, quo tubas inflarunt. Sunt enim Mimallones Bacchi sacerdotes, a Mima Asiæ minoris monte, ubi Bacchus colebatur. Vide *Stab. l. x.*

100 *Et raptum, &c.*] Id est, Bacchi sacerdos, ipsa furiosa Baccha, ipsi Pentheo ab irato Baccho in vitulum transformato caput ablatura, ipsumque discerpitura. Vocat autem Bacchum hoc loco *Bassaridem*.—*Raptum caput*] Id est, Caput Penthei a ceruice violenter ablatum et revulsum. —*Vitulo superbo*] Id est, Pentheo a Baccho in vitulum transformato, quem furiosa mater vitulum ut Ovidius dicit, Aprum esse existimans, miserime interemit.—*Superbo*] Eo dixit, nam superbe Liberi vel Bacchi sacra conviciabatur et contemnebat. *Lubin*. Atque hinc intelligimus Bacchas Neronis, ejusdem argumenti fuisse cum Bacchis Euripidis. *Casaub.*

101 *Bassaris*] Bassarides, Bacchæ: quibusdam videtur a genere vestis, qua Liber pater utitur, demissa ad talos, quam Thraces Bassarin. Quidam a vulpibus, quarum pellicibus Bacchæ succingebantur. Vulpes Thraces *Bassarides* dicunt. *Vet. Sch.*—*Bassaris*] Agave mater Penthei. *Bassaris* vero est Bacchi ministra, dicta a *Bassaræus*, quod nomen Bacchi est, a *βάρβαρ*, id est, vociferando. Alii, a pelle vel genere vestis qua indueban-

tur Bacchi sacerdotes. *Farnab.*—*Et lycem, &c.*] Est descriptio alicujus Bacche. Hæc insana Bacchi sacerdos (*Manas* enim dicitur *δῶδ' τοῦ πατρὸς*, furere) lyncem animal Hlad maculosum acutissimi visus, Bacchi currum vehentem, corymbis hedera- rum racemis flexura et currum rectora, illa *Euiou* ingeminat. *Lubin.*—*Flexura, &c.*] Fingunt Poëtæ currum Bacchi a lyncibus trahi. Nere autem fecerat a lyncibus vehi Bacchas, tantaque facilitate animal ferum ab illis regi, ut pro frenis essent ipsis hederae: nam *flexura* heic est *ἡνιοχέωσα*, ut recte quidam sunt interpretati: corymbi *σπινθόφυλλοι* pro tota hedera, non enim *cupress* accipiendum. Hoc autem spectat eo, ut divino afflatu fure Bacche probarentur, non impulsu humano ferri: in quam sententiam multa apud Enripidem. *Casaub.*

102 *Euiou, &c.*] Id est, Bacchum sublata voce sæpe inclamat. Bacchus *Euiou* dicitur, vel quod in pugna contra Gigantes a Jove patre in leonem conversus, Rhœtum Gigantem disceperit, ad quod factum pater gratulans dixerit *εὖ υἱέ*, id est, euge fili; vel quod ibi occisus sit, et pater dixerit, *heἰ υἱέ*, id est, heἰ mihi o fili.—*Reparabilis, &c.*] Id est, Tanta voce Bacchum sæpe inclamavit Bacchi illa sacerdos, currum regens, ut Echo vel concava convallium et montium, sonum reddiderint.—*Reparabilis*] Eo dicitur, quia voces proclamatas reparat, hoc est, iterat et repetit.—*Adsonat*] Id est, una sonat.—*Echo*] Hanc Ovid. *Metam.* lib. iii. dicit virginem fuisse, a Junone vel ob garrulitatem, vel quod Junonem delusisset, in vocem mutatam. *Lubin.*

103 *Hæc, &c.*] Sunt hæc Persii verba, indignationis, exprobrationis et stomachi plena, quibus vanitatem illam Poëtarum vehementer alterius perstringit. Quasi dicat: Hæcne tam vana et flagitiosa a nobis fierent

et scriberentur, si vel gutta patrum sanguinis, virilitatis, virtutis et sapientie in nobis esset reliqua?—*Pars allia*] Alii, *Ulla cœna*. Id est, Si vel exiguum reliquæ, vel leve saltem vestigium, paternæ virilitatis et gravitatis in nobis superesset.—*Testicul*] Obocœnier Metaphora, qua paternum sanguinem, virtutem et gravitatem intelligit. *Lubin.*

104 *Summa, &c.*] Hoc vanum et elumbe, nescio qua molli, tenera et liquata voce pronunciare conatur; et in summis labris, et summa saliva recitantibus natat.—*Delumbe*] Alias elumbe, molle, lascivum, minime virile. Intelligit talia carmina, qualia superius recitavit.—*Salica*] Respicit ad superius *eliquat*. *Lubin.* *Elumbe hoc*, id est, delicatuli hujus Poësis. *Natat summa saliva in labris*; nullum habet solidæ eruditionis fundamentum; sed in extremis labris ex superficiali doctrina quadam nascitur temere et aine arte. Vel hæc enervia non petuntur ex imo pectore, blæse tantum et tenere formantur in extremis labris et primore lingua, quæ saliva scatet. *Casaub.* *Farnab.*

105 *Hoc natat*] Hoc vanum mobilibus nostris semper in ore est. In lingua et labris verba effeminant molliter expressa, et in summa saliva natantia.—*Et in, &c.*] Semper in ore talia elumbe habetis, sive in summa saliva, quasi et in extremis labris, sive in pleno ore.—*In udo est Manas, &c.*] Humida enim lingua, et multo humore et saliva scatens, non fortiter aliquid, sed molliter, teneriter, et enervate, pronunciat. Vel, Poëta in illos invehit, qui nulla cura et industria Poëmata sua elaborant: quicquid scribunt, in udo tantum ore superficie lingue natum videtur. *Turneb.* xxviii. 26.

106 *Nec, &c.*] Versus temere effundunt, carmen vanum et elumbe, et nulla cura elaboratum, in quo condendo Poëta cogitandus caput non

occulit, et *Plautum*, vel librorum armarium prae ira, non succedente vena, ondit et pulsat, nec ungues cogitandos arredit. Sollicite autem meditantes aliquid, ungues arrodunt, caput acubunt. *Lubin.*

107 *Sed quid, &c.*] Siat haec ita sane, quid ad te? tunc solus contra ibis et irritabis mobiles, mordaci tua reprehendendi libertate offensus? *Farnab.*—*Quid opus*] Quasi dicat: Potes illa, licet vera sint, silentio praeterire, ut alii faciant, ne tibi damna crees.—*Tenerus*] Salse tangit nimiam molliem principum Romanorum quorum aures aemula blandis palpitationibus, aversabantur mordacem veritatem, ob quam tenerae aures magis indignarentur.—*Mordaci vero*] Veritas enim iniquos mordet, et odium parit.—*Rodere*] Mordere, lacerare, *Metaph. Idem.*

108 *Vide sis, &c.*] Cave, Persi, ne a limine et sedibus patronorum tuorum excludaris, et sportulam, 100 quadrantes, dum illos mane salutas, non accipias. *De, in vide*, hoc loco corripitur, ut *cave* apud Horatium.—*Majorum*] Potentiorum et patronorum tuorum. *Lubin.*

109 *Limina, &c.*] Aedes non amplius frequentantur, nec sportulam consequaris, et ita ad inopiam redigaris.—*Frigescant*] Siat clausa, ne excludaris e domo potentum amicorum, et amicitiae tuae renuncient. Sic *Culina frigida*, in qua nihil coquitur. *Lubin.* Vel, Ne quis potentiorum tibi mortem frigidam inferat; aliumque velint ad illud Horatii Sat. II. 1. 'O puer, ut sis Vitalis metuo; majorum ne quis amicus Frigore te feriat.' nec male. *Farnab.*—*Vide, &c.*] Ne incipias potentibus ac Neroni imprimis odiosus esse. Refer ad quotidianarum salutationum morem: nam qui parum grati erant, durius tractabantur ab ostiariis et admissionum magistris. Hoc vocat Persius eleganter, *limina frigescere*,

transitum a cibis pridianis et frigidis, qui minus placeant. *Caenab.*—*Sonat, &c.*] Quasi dicat: In Satyris tuis summa inest acrimonia et mordacitas: hic autem in nobilitum domibus litera R frequenter sonat. Id est, Divites facile irritantur. Allegoria ab iratis canibus; R enim litera est irritati et hirrientis canis. *Lubin.*

110 *Per, &c.*] Concessio et permissio Ironica.—*Per me*] Quantum ad me spectat, attinet.—*Omnia*] Sive bona, sive mala, omnia laudabo.—*Protinus*] Nunc, nunc, alba, honesta, pulcra, laudabilia. *Album* enim pro bono, *nigrum* pro malo saepius positum videas. *Turneb. xxviii. 35.*

111 *Nil moror*] Nil impedio; concedam omnia honesta esse, omnia fieri tanquam proba.—*Euge, omnes, &c.*] Omnes res Romanorum egregie eritis, et optime vos habebitis. Assentientis scoptice. Totam autem per Ironiam cum risu legendam. Nam tacite ipsum ridens, omnia mortalium vitia se notaturum significat. *Lubin.*

112 *Hoc jussit*] Haec mea verba et haec mea oratio te juvat et delectat, cum neminem reprehendo. Nam illa quae displicent, non libenter audis.—*Hic inquit*] Prosopopeia vani Poetae sua carmina reprehendi volentis.—*Hic*] In carminibus meis, quae tanquam locus sacer, religiose colenda, et non contaminanda. Vel voto, quasi ad Neronem respicit, cujus erat votare et imperare, ne quis mala reprehenderet. Nolo me quisquam vituperet, reprehendat. Similitudine ducta a locis consecratis, ubi ne quid obsceni fieret a pueris, duo dracones ad illos fugandos pingebantur.—*Oleum*] Stercus humanum, *μύθος*. Id est, Album exoneret. *Lubin.*

113 *Pinge, &c.*] In vestibulo carminum tuorum, tanquam loco sacro, pinge duos dracones et adde interdictum, *pueri, sacer est locus, extra*; id est, Pinge aliquod signum, quo monere, a quibus mihi sit abstinendum;

vel si non vis carmina tua reprehendi, ea aliquo signo, ut a me cognoscantur, tibi notanda sunt.—*Pueri, &c.*] Apostrophe ad pueros per Ironiam; quasi dicat, Carmina nostrorum Poëtarum, religiosa sunt, et non tangenda.—*Extra Mejile*] Satyrice et obscene. Sic ante dixit; *Veto quisquam faxit oletum.* Lubin.

114 *Discedo*] Tanquam e loco vetito: Neminem tango et vitupero. Quasi dicat: Quid hic agas, ubi si quid bene præcipias, nemo est qui obtemperet?—*Secuit*] Quasi dicat: Nam quo jure vel qua injuria id mihi non liceat, quod aliis ante me licuit? idque cum alii secuerint ante me, et lacerarint, et ego tantum leviter tangam?—*Secuit*] Secuit linguæ flagellis. Arripuit, culpavit, laceravit, momordit. Lubin.—*Lucilius*] Demonstrat exemplo Lucilii et Horatii ex collatione parium, quod sibi etiam liceat.—*Urbem*] Mores Rom. arbis.

115 *Te Lupo*] Heliunem improbum et infamem, de cujus interitu et pœna Dii consilium habere introducuntur. Fuit dux primarius in Repub. Romana.—*Te Muti*] Est autem T. Mutius Albutius.—*Et, &c.*] Non levi morsu aut facili ictu illos pupugit, sed genuinum et omnium firmissimum dentem in illis mordendis et dilacerandis fregit; omnes irarum et indignationis habenas in illos effudit. Est autem genuinus dens, qui a genis dependet.—*In illis*] Notandum autem hoc loco ἀνακλόουθον. Dicendum erat, in vobis. Sed pro illis tamen, alios etiam a Mutio et Lupo possumus intelligere. Lubin.

116 *Omne, &c.*] Secundum exemplum ab Horatio, qui mira solertia plura aliorum etiam perstrinxit, ut amici se reprehendi vix intelligant.—*Vaser*] Callidus et versutus. Quem tam tecte tangit, ut se tangi non animadvertat, ut quem serio quidem reprehendit, sed jocando. Lubin.—*Ridentii*] Non indignantii.

117 *Tangit, &c.*] Non rejectus, sed receptus. Et sic inter ridendum mordet, ac pungit. Lubin. *ἑταλλὰ γῆ*, Ludendo admittitur circum præcordia. Casaub.—*Præcordia*] Intima vitia intelligit.—*Circum, &c.*] Contraria alias videntur ludere et præcordia tangere. Sed hoc faciebat Horatius jocando et ridendo. 'Ridentem dicere vera, quid vetat?' Lubin.

11 *Callidus*] Doctus et ingeniosus artifex alios emuncto naso suspendere, et salse irridere et tecte, naso in iras et irrisiones non rugato. Vide supra vs. 40.—*Excusso*] Emuncto et terso. Emunctæ naris prudentes, ut mucosi stulti appellantur.—*Callidus suspendere*] Est Græcismus.—*Suspendere*] Ad Horatii istud respicit: 'Naso suspendere adunco.' Lubin.

119 *Men', &c.*] Mene leviter Romanorum vitia tangere, tantum ocellus?—*Mutire*] Hiscere, submissa voce loqui, tantillum loqui.—*Nec, &c.*] Et illudne occulte mihi quidem facere licitum, quod alii palam impare faciunt?—*Nec, &c.*] Ut illa vitia Romanorum in hunc librum, tanquam Midæ tonsor in scrobem vel fossam, turpitudinem heri sui Midæ clam insusurem?—*Nec cum, &c.*] Midæ historiam tangit. *Vet. Sch.*—*Cum scrobe*] *Ἀρξίππος*, pro in scrobe. Casaubonus.—*Nusquam*] Verbum vel monitoris, quo monet, non tutum esse, ulla ratione Romanorum vitia perstringere. Vel etiam Persii interrogantis cum indignatione ob prohibitionem. Lubin.

120 *Hic, &c.*] Concludit se Satyræ scripturum, quomocunque eveniat.—*Hic*] Id est, In hoc carmine, sive hoc libro, non autem in scrobe ut ille tonsor. Ideo sequitur, *vidi, vidi ipse libelle*.—*Infodiam*] Id est, Consignabo, et hinc chartæ credam; deinde eam oculam, ac quasi aggesta humo obruam. Casaubonus.—*Infodiam*] Notabo et perstringam Romanos principes, qui sunt corrupto judicio. Aluditenim adhuc ad Midæ fabulam.

Ponit, libellum, pro scrobe.—Vidi, vidi ipse] O libelle, ut Midæ servus dicebat scrobi. *Lubin.*

121 *Auriculas*] Hoc autem est quod superius per Aposiopesin obtinuit, cum dixit: 'Nam Romæ quis non?' Scilicet habet auriculas asini. Id est, Quis non Romæ est corrupto et pravo iudicio? Prius scripsisse dicitur: 'Auriculas Asini Mida rex habet.' Cornutus vero præceptor, ne Claudius et Nero Imp. in se dictum putarent, ita mutavit.—*Hoc, &c.*] Occultum et secretum libello meo do, et inserto. *Lubin.*

122 *Hoc, &c.*] Quod solutiori risu insector, et reprehendo, quod nemo leget.—*Meum*] Quasi solius, quamvis alios lectores non morer.—*Tam nil*] Quamvis vile meum poemâ nullos lectores sit habiturum, tamen illud meo certe iudicio Accii Labeonis Iliadi antepono. Id est, Hasce meas nugas pluris æstimo, quam insulsam illam Attii Labeonis vel Neronis Iliada. *Idem.*—*Nulla, &c.*] Non tibi illud dem, si mihi Iliada Labeonis, aut Neronis Troicon tradas. Scripsit Nero Troicon. *Vet. Sch.*

123 *Audaci, &c.*] Hucusque Persii de scribenda Satyra consilium. Deinceps quem lectorem velit et nolit suarum Satyrarum, indicat ex dissimilibus. Non Polydamantem et Trojades, sed in veteribus Comicis Græcis versatum. Vult aliquem in Cratini, Eupolidis, Aristophanis carminibus versatum, non vitiosum, procacem et superbum.—*Adflatus*] Imbute, quasi Enthusiasmo, suo quasi divino instinctu audax Cratinus mentem imbuat, et quasi adflavit.—*Afflate, &c.*] Pro, o tu, quicumque es afflatus Cratino: qui scilicet maxima veteris Comædiæ libertate, Atheniensium vitia carpebat. Dicitur *afflatus Cratino*, is, qui Cratini fabularum lectione assidua fuerit affectus, et amorem virtutis inde conceperit. *Casaubonus.*

124 *Iratum, &c.*] Cogitandum cur

Eupolidem vocet *iratum*, quem testantur veteres critici remissiores et Cratino fuisse et Aristophane, joci enim ac salibus abundasse, qui non conveniunt iratis. An *iratum* dixit pro tristi ac severo? quod epithetum commune est omnium qui vitia reprehendunt; an ad peculiarem aliquam illius fabulam respicit, cujus scripturam susceperit iratus? *Casaubon.*—*Eupolidem*] Vitiis Atheniensium infensum et infestum. Perit pugna navali inter Lacedæmonios et Athenienses, cujus mors tantum luctum urbi attulit, ut publico edicto cantum sit, ne Poëtæ in posterum militare liceret.—*Prægrandi, &c.*] Aristophanem intelligit, qui jam ætate grandior Satyras scripsit: vel ad dicendi genus refer.—*Palles*] Diligenter evolvis, et studio nimio tibi pallorem et maciem contrahis. Vel, pallorem studio et assiduitate legendi Eupolidis comédias contractum palles. *Turneb. v. 3. in fine. et x. 1.*

125 *Aspicere*] Hasce meas Satyras quoque inspicere dignare, si quid limatius, politius, et longo studio et industria decoctum et maturum, et minime crudum, quod cum solertia illa Græcanica comparari queat.—*Decoctius*] Maturius; metaphora a fructibus. Id est, Elaboratum diligentius. *Lubin.*

126 *Inde, &c.*] Inde ex lectione Græcorum Satyricorum, lector, calefacta et quasi præparata aure, mea quoque carmina cum fervore et ardore audiat. Quasi dicat: Tepefacta et leviter calefacta aure, et quasi primum excitata inde ex lectione veterum comicorum.—*Vaporata*] Illorum scriptis accensa, vel potius purgata et præparata.—*Mihi, &c.*] Fervere enim negotium dicitur, quod urgetur diligenter: id est, Mihi sic frequens et studiosus cum fervore et ardore mea legat. *Turneb. xxviii. 26.*

127 *Non, &c.*] Dixit quales lectores velit. Jam dicit quos nolit et respuat.

Et primo quidem indocti philosophorum irrisores. *Lubianus*. Persius *Crepidas* nominans, totum intelligit Græcorum studium φιλοκαλίας circa cultum. *Cassiodorus*.—*Non hic*] Non illum scilicet lectorem volo, moror, aut requiro, qui est rudis et indoctus Sannio.—*Gentili*] Delectatur, Studet. *Lubianus*.

128 *Sordidus*] Vel ad avaritiam potest referri: vel ad nimiam cultus negligentiam. *Cassiodorus*.—*Et, &c.*] Qui petulant et superbus naturæ vitia aliis oblectat. Naturalia vero corporis vitia non sunt in aliis reprehendenda. Plato in Protag. commiseratione potius digna. Arist. Ethic. Nicom. III. 5. *Cassiodorus* hic legit, *possit*.

129 *Sese, &c.*] Id est, superbus, se quantivis precii virum ratus; eo quod in aliquo municipio Italiæ, *Ædilitatis* honore functus sit. *Lubianus*.—*Supinus*] Arrogans, et animi vitium ipso gesta corporis palam faciens. Est genus hominum superbia inflatorum, qui ingrediantur adeo erecto corpore, atque *ὑψιβατες*, ut in cœlos oculi eorum ferantur, non multo secus ac resupinatorum. *Cassiodorus*.

130 *Frerit, &c.*] *Ædilitium* enim erat vendentium rabiem coercere, annonam curare, de mensura jus dicere, vasa minora frangere. Testatur idem Juvénalis, Sat. x. 'Et de mensura jus dicere, vasa minora Frangere, pannosus vacuis *Ædilis* Urbis.'—*Heminas*] Ab *ἡμισον*, eo quod dimidia pars sextarii; hic pro omni mensura. Turneb. XXIX. 20.—*Arcti*] Oppidi in Tusciam. Alii legunt *Eretis*, quod Sabinorum oppidum. Stephano, *ἄρπυιες*.

131 *Nec, &c.*] Id est, Qui humaniores artes contemnit, et studia Philosophiæ ridet, et Arithmeticorum numeros. — *Abaco*] Arithmeticorum tabula. Arithmeticos numeros et figuras Mathematicas intelligit.—*Sote, &c.*] Geometriæ enim stylo in terra vel pulvere figuras Mathematicas

depingere solent. Vel, quod pulvis ille numeris et figuris sectus, vel divisus sit. Hoc autem est extremæ dementiæ et impudentiæ, res per se laudatas deridere velle, artibus et philosophis illudere. *Lubianus*. *Farnab.*

132 *Multum, &c.*] Qui nulla uberior voluptate afficitur, quam cum videt procacem aliquam meretricem Philosopho procaciter illudere, et barbam vellere. *Idem*.

133 *Cynico*] Vivebat tum Demetrius Cynicus, cujus singularem ac stupendam virtutem dilaudat Seneca, et apud Arrianum Epictetus, in hujus honorem et similibus, qui fuerunt omnibus sæculis oppido pauci. *Cynicus* heic ἀπλὸς pro philosopho ponitur. In genere vero de Cynicis, quorum ea tempestate aberrimus erat proventus, male senserant, non solum isti oses Græcarum disciplinarum, sed etiam e Græcis sapientissimi quique. Non enim vera virtute admirationem vulgi colligebant: sed vultus torvitatem et tristitiam ac dissentientiam a cæteris habitum pessimis moribus atque impare obscenitati prætendebant. — *Cynico*] Pro Philosopho. Hi Philosophi reliquis patientiores, et injuriarum contemptores. — *Barbam vellat*] Quia indoctiam ac vacuitatem affectuam profitabantur Stoici atque Cynici; propterea quum in publico conspiciebantur, quo specimen darent suæ virtutis, ab obviis varie irritabantur; alius eos sanna excipiebat, alius convitium dicebat, alius vestem trahebat, aut barbam vellebat, aut alio quovis modo molestus erat. *Cassiodorus*.—*Barbam, &c. vellat*] Id est, Extreme contemnat, turpiter illudat. — *Nonaria*] *Nonaris* dicta meretrix, quia apud veteres a nona hora prostabant, ac mane omnia exercitatione, illo irent adolescentes. *Vol. Sch.* — *Nonaria*] Sic dicta meretrix, quod hora nona in lupanari prestaret, ac mane omnia exercitatione, eo juvenes migrarent. Alludit hic ad Diogenem,

uit barbam veliebat *Lais*. *Casaub.*

124 *Hic, &c.*] Has omnes virtutum et litterarum insubios contemtores repudio, et his mando, ut mane edictum prætoris ob res alienum vel culpam audiant; post prandia autem vel horam nonam, famosas meretricem Calirrhœn, et alias corporis voluptates concedo, et ab omni honesto exercitio et meis imprimis Satyris, quibus vita et mores emendantur, abstinere iubeo. *Lubia.*—*Hic manet*] Studia eorum exponit, quibus Satyrarum suarum lectione interdicebat: ait istos duo solum curasse: forum, propter

avaritiam: et lupanaria, amore voluptatis. Hæc igitur studia se illia relinquere sine invidia satyricè ostendit. De, valet, mando: quod apparet ex Horatio: 'Forum putealque Libonis Mandabo sicci.' Edictum intellige prætoris; et ab una specie jurisdictionis cæteras omnes cape. Mane autem iudicia exercebant et sicci. *Calirrhœis* voce hic (nomen id scorti quondam celeberrimi) universa voluptuariorum studia atque occupationes *εὐκλειχῶς* intelligantur. *Casaub.*

SATIRA II.

HAC Satyra secunda Persius amicum suum Plotium Macrinum virum doctissimum et integerrimum hortatur, ut genio indulgeat et sacrificet, quod natalis dies sit, et ut frugaliter illud faciat, quod non ut principes Romani, impia vota faciat, nec opus habeat ut magnis sacrificiorum impensis Deos corrumpat. Inscritbitur autem DE BONA MENTE, et desumpta est ex Platonis Alcibiade, quæ impia et scelerata hominum vota damnat.

1 *Hunc Macrine, &c.*] Alloquitur Plotium Macrinum, hominem sane eruditum, et paterno se affectu diligentem, qui in domo Servilii didicerat, a quo agellum comparaverat, indulto sibi pretio aliquanto. *Vet. Sch.*—*Hunc diem*] Natalem scilicet tuum. *Numeri, &c.*] Inter dies vitæ tuæ lætissimos habe, et candidiore calculo numera. Ex Cretensium vel Thracum more loquitur, qui dies lætos albo, tristes nigro lapillo, in cistam coniecto indicabant. Postea compu-

tatione facta videbant, quot dies anni lætos habuissent, et eis se tantum vixisse putabant.—*Melliore*] Candidiore. Veteres enim omnia alba bona censebant. *Lubius.* *Numerare* ergo albo lapillo, locutio *ναπομνησῆς*, ad cuiuscunque gaudii significationem. *Casaub.*

2 *Qui, &c.*] Qui natalis dies candidus, felix, et auspiciatus tuæ vitæ annos labentes et fugaces addit tibi et adponit; id est, Annam præteritum claudendo tibi reliquis superioribus adjungit. *Lub.*—*Labentes*] Pro lapsis: nisi eo respicit, quod sæpe inchoatus annus pro absoluto numeratur: cum xx. annos natum dicimus eum, qui agat vigesimum. *Casaub.*—*Candidus*] Albus et felix.—*Adponit*] Dum videlicet novos inchoat et præteritos claudit, et sequentes præcedentibus adjungit. *Lubius.*

3 *Funde, &c.*] Emphatice, vinum tantum, non hecatombas adfer; sacrificia tantum vino, non mactata hostia.

Abunde hoc explicat *Censorius*, quem lege.—*Genio*] Qui Deus, ut Varro, vim habet rerum gignendarum, et cui Natali die sacrificabant, utpote cum ejus beneficio essent olim geniti. Turneb. xvi. 19. et xxvi. 14.—*Non tu*] Id est, Tu illa a Diis petis, quæ etiam sine sacrificio tibi donarint Quasi dicat: Quia animus purus est, absque sacrificii dispendio valebunt tuæ preces. Est ergo ratio, quod vino tantum sacrificare debet; quia iniqua a Diis non petat, nec opus habeat, ut votis et sacrificiis ingentibus, Deorum obsequium sibi emat, et Deos muneribus corrumpat.—*Prece emaci*] Optima hostia, suntuoso sacro. Metaphora a rebus, quæ precio comparantur.—*Pocis*] Tanquam tibi debitum efflagitas. *Lubin.*

4 *Seductis*] Diis dono corruptis, jam ante tuis muneribus et sacrificiorum impensis corruptis. *Lubin.* Hoc est, Turpia vota non facies, et ejusmodi quæ palam non possis nuncupare et voce alta: *Casaub.* Vel *seductis*, in secretum quasi locum paululum a turba seductis, cum nolis arcanæ scelera tuorum votorum ab aliis cognosci et audiri.—*Committere*] Concredere, aperire. *Lubin.*

5 *At bona pars*] Magna. Carpit nobiles per Antithesin ipsius Macrini. Id est, Contra omnes nobiles Romani impia ad Deum vota concipiunt, quia tacita acerra libant, et submissa voce Deum orant, ut iniqua eorum petitio non audiat.—*Tacita, &c.*] Metonymia, pro voto tacite et submissa voce facto, quod cum fiebat, in acerra vel thuris arcula thus incendebatur. *Casaubonus Libabit* legit; id est, libare solet, leviter degustare, et attingere. *Lubin.*

6 *Haud, &c.*] Quæ deinde vota alia dissimilitudine declarat, quod honesta vota elata, impia vero vota submissa voce conciperentur.—*Murmurque*] Impiorum votorum et precum. A Diis enim petunt, quæ homines nescire

volunt.—*Humiles susurros*] Suppressos, submissos, cum juxta Horatium: 'Lahra movent metuentes audiri.' *Idem.*

7 *Tollere, &c.*] E suis votis, et precibus in templis factis, eximere, demere.—*Et, &c.*] Ita vivere, ut preces tuæ et vota omnibus nota et aperta sint. *Lubin.* Vel, Nullam votum facere quod nolis esse apertum. *Casaub.*

8 *Mens bona*] Honestæ enim clara voce a Deo petebant, impia contra submissa. *Mens bona*] Deest autem *utinam contingat mihi*, vel simile quid: Sic Juvenalis Sat. x. 'Orandum est; ut sit mens sana in corpore sano.' *Fides*] Quæ justitiæ fundamentum, et sine qua nihil constans in mortalibus.—*Hæc clare*] Ut quisvis astans audire possit.—*Hæspes*] Omnis præteriens. *Lubin.*

9 *Illæ, &c.*] Contra mala et pernicioiosa vota.—*Sibi*] Quorum neminem conscium velit, nisi se et Deum. Censebant enim stulti homines ipsos Deos, ut pravos judices muneribus corrumpi.—*Sibi*] Vel, tanquam sibi hæc dicant, cum Di i illa impia non sint audituri.—*Introrsum*] Inter dentes et sub lingua immurmurat.—*Sub lingua*] Ut extra os non prodeat. Græci *ὀρθὸν ὀδοντα* dicere amant, non *ὀρθὸν γλῶσσαν*. *Casaub.*

10 *O si, &c.*] Ita membranæ Puteani et aliæ, non *ebullet*, pro ebullierit, *ἀρχαῖως*, ut *axim*, pro egerim. *Casaub.*—*Si*] Id est, utinam. Horat. 'Angulus o si Proximus accedat, qui nunc denormat agellum.'—*Ebullit*] *Bullare* aquarum est, cum in bullas insurgunt, et ebullire, cum illæ pereunt, ut ita patruus in modum bullæ evanescat, ad bullæ similitudinem exeat vel exspiret, vel ut patrum funus repente se prodit tanquam bulla. Est autem votum avari, ut patruus moriatur. *Lubin.* Porro *Ebullire*, quod proprie in aqua fervente locum habet, ad omnia repentina transferri eleganter solet, varie constructum.—*Præclarum*

funus] Hic de morte patris vota faciens, benevolum tamen animum ostendit, cum defuncto pollicetur præclarum funus, hoc est, magnum funeris atque exequiarum apparatus. *Casaubon.* Vel præclarum, quia præclaram dat hæreditatem. *Turneb.* xxvi. 14.—*Et o si*] Secundum votum avari, ut thesaurum inter arandum inveniat.—*Seria, &c.*] Oblongum fictile vas, argento plenum, et in terra defossum. *Lubin.*

11 *Sub, &c.*] Inter arandum exoptatissimum mihi sonum edat.—*Dextro*] Hercule favente et propitio, ut omnia dextra felicia, sinistra et læva inauspicata. *Lubin.* *Dextro* hic κοινὸς positum pro βοηθούντος. ἑρμᾶς Græci vocant lucrum præter spem oblatum atque inventum. *Casaub.*

12 *Hercule*] Opertorum thesaurorum præside vel πλουτοδότῃ, cui eo nomine decimæ penduntur. *Farnub.*—*Pupillumve, &c.*] Tertium votum avari, ut pupillus moriatur: utinam pupillus, cui hæres proximus in secunda cera constitutus sum, moriatur, et expunctus, locum proximo mihi succedenti relinquat. *Lubin.*—*Proximus, &c.*] Tractum a militibus, qui expuncti dicuntur, dum foras a militia emittuntur. Item metaphora a bello, in quo, cadente qui primus est, succenturiatur alius. *Vet. Sch.*

13 *Impello, &c.*] *Impello* dicit, quia quæ obstant, impellimus, ut removeamus.—*Expungam*] Per mortem extrudam et amoveam. Vel etiam deleam illum e tabula, ut cum ille in hæreditate primus sit, ei mortuo et expuncto proximus succedam. Id est, Ut ita illum Testamenti tabulis expungam, ut miles ex bello expungitur.—*Namque, &c.*] Ratio voti ex adjuncta facilitate; quod facile mori possit, cum natura valetudinarius sit, scabie obsitus, et bile suffusus et tumidus. *Lubin.* Omnia enim quæ vituperabant, scabiosa dicebant. *Casaubon.*—*Acridi*] Vehementi et accensa.

Turneb. vi. 25. et xxvi. 14.

14 *Nerio, &c.*] *Nerius* morte conjugum locupletatur, sœnerator est factus notissimus: de quo *Horatius*: ‘Scribe decem *Nerio.*’ Dos enim a cive Romano data, non patrio dicta nomine, si repudium non interveniret, post mortem uxoris ad maritum pertinet. *Vet. Sch.*—*Nerio, &c.*] Quartum votum avari, ut uxore mortua, alia cum nova dote ducatur, et ita conjugum dotibus locupletetur. Quasi dicat: *Nerius* ille sœnerator adeo felix, ut jam tertiam uxorem ad sepulturam efferat, et retentis earum dotibus dives et opulentus evaserit.—*Conditur*] Sepelitur, effertur ad rogum. *Ducitur* alias legitur, eodem fere sensu. *Lubin.*

15 *Hæc, &c.*] Verba Poëtæ stulta avarorum vota irridentis. Quod impii etiam sancte petere studeant.—*Sancte*] Rite et legibus ac ceremoniis observatis, quibus cautum ne hesternæ Venere inquinati Deos adirent, sed prius mane pure lavarent, idque vivo flumine.—*Tiberino in, &c.*] In Tiberi flumine bis terve caput tuum abluis. *Idem.*

16 *Et, &c.*] Nocturnum concubitum, illecebras Veneris, sordes e nocturna Venere contractas, purgas.—*Bis*] Binarius numerus olim in sacrificiis usurpatus.—*Terque*] Qui numerus perfectus, quo impare Deus gaudet. *Lubin.*

17 *Heus, &c.*] Apostrophe ad avarum; quem jam ad sibi respondendum invitat ex adjunctis, quod id quod rogaturus sit, exiguum sit. *Heus* impie, stolide, flagitiose.—*Minimum*] Quasi dicat: Non diu te interrogando detinebo; parvum est, quod a te scire expeto. Alii legunt, *nimum est.* *Idem.*

18 *De, &c.*] Dialogismus Poëtæ cum avaro, ubi docet impia hominum vota Diis ingrata esse. *Lubin.*—*Estne, &c.*] Pro præponas. Et distinguendum post vocem *hunc.* Nondum Per-

sus sensum absolverat, cum volentem sciscitari ab isto, an non Jovem quovis judice hmanò putaret justiozem, antevertit petitione sua iste, et ait *cuinam?* quasi stupefactus novitate hujus interrogationis excipit vero Persius, *cuinam?* *Casaubon.*

19 *Vis, &c.*] Staius tutor pupillarius fuit: Gutta et Albus, et cæteri præpositi, fuerunt iudices: qui in Janiano iudicio corrupti, Oppianicum damnaverunt. *Vet. Sch.*—*Vis Staiò*] Quasi dicat, quæris cui hominū Jovem anteponendum censeam? possem dicere nullum; sed dico quod negare non potes, Jovem Staiò saltem præstare. *Casaub.* Fuit autem hic Staius Albius Oppianicus, qui veneficiis Oppianicum fratrem et uxorem Cluentiam ejus gravidam, appropinquante partu sustulit. Contra quem Cic. pro Cluentio. *Lubin.*—*An scilicet*] Hæc ita uno spiritu continuanda, sublata interrogationis nota, quæ vulgo ponitur post *hæres*. Scilicet, inquit, dubitare aliquis potest, hoc est, omnino dubitare nemo potest, quin melior sit futurus iudex, quam Staius. *Casaubon.* Ei apud se deliberanti, ecquid Jovem etiam Staiò vellet præponere, ob id indignatur Poëta. Quasi dicat: An dubitas adhuc, quis inter Jovē et Staium potior et justior iudex sit, et pueris orbis, vel pupillis aptior, vel utilior tutor futurus sit? *Lubin.*

20 *Quis, &c.*] Ad scelera Staii respicit. Quasi dicat: Cui dubium, quin Staius omnium iudicem et tutorum sit perditissimus, Jupiter vero optimus ac immenso intervallo hic illi præferendus? *Idem.*

21 *Hoc igitur, &c.*] Si ergo illa vota etiam sceleratis ingrata sunt, quo magis Jovi?—*Impellere*] Inducere, persuadere, vel urgere. *Idem.*

22 *Dic, &c.*] Id est, Age illa, quæ Jovi inter precandum dicis, dic illa et committe auribus Staii, vel pete a Staiò.—*Pro, &c.*] Id est, Staius plenus iræ, furoris et indignationis, in-

clamabit Jovem. Quasi dicat: O Jupiter! audis hæc et non fulminas? *Lubin.*

23 *Jupiter, &c.*] Vis hic imparium majorum latet. Ergo multo magis Deus ipse iustitiam, ira et indignatione motus. Alii pro *est*, ad legunt. *Lubin.*

24 *Ignovisse, &c.*] Respondet objectioni tacite, Quod Deum non commoveat. Nam si commoveretur ejusmodi votis, fulmine statim aliquem percuteret. Valer. 'Leonto quidem gradu, ad vindictam divina procedit ira, sed tarditatem supplicii gravitate compensat.' *Lubin.* Et hi duo versus sine interrogatione melius scribuntur: ut pronuntientur a Persio *ἄλλος*, narrante hanc vulgi stultitiam. *Casaubon.*—*Rex*] Species durissimæ quercus, alta et grandis; ob id fulminari talia solent. *Lubin.*

25 *Sulphure, &c.*] Sulphur enim adjunctum fulminis, sulphur redolentis. Tum *fulmen* ignem sacrum vocabant. *Idem.*

26 *An quia, &c.*] In usu fuit, ut augures, vel aruspices adducti de Etruria, certis temporibus fulmina transfigurata in lapides infra terram absconderent, cujus impetratione rei oves immolabantur. *Vet. Sch.*—*An quia, &c.*] Ad secundam prolepsin respondet. Quamvis non fulmine percussus in loco jaceas, tamen Jovem non debes irridere.—*Fibris*] Ex his et intestinis ovium, quibus expiatis.—*Ovium*] Quia his mitioribus citius putabant iram Deorum mitigari. *Lubin.*—*Fibris, &c.*] 'Ερ δὲ δωδ. Neque enim duo sunt consultores Ergenna et fibræ ovium, sed consultis mactatarum ovium fibris, quid opus sit docet Ergenna. *Casaub.*—*Ergennaque*] Ergennas enim nomen proprium Sacerdotis fulgurum conditoris, Aruspiciis Hetrusci.—*Jubente*] Tanquam ille juberet, locum illum non tangendum esse. *Lubin.*

27 *Bidentat*] Locus sacro percussus

mine, qui bidente ab aruspiciibus consecratur, quem calcare nefas est. *Vet. Sch.*

Triste, &c.] Triste bidental, eo quod letho tuo alii reddebantur triates. *Bidental* dicitur quicquid fulmine percussus binis bidentibus vel ovibus expiandum est: illud hoc loco pro homine fulminato ponitur. Loem autem fulmine tactum solebant claudere et sepire. Vel *triste*, Mali ominis.—*Lucis*] In Lucos enim parum castos fulmina mittere censebatur Juppiter.—*Evilandumque*] Declinandum, non calcandum pedibus, quia locum fulmine tactum calcare nefas; quem et procurator clauderat, qui sepiebatur a Sacerdote, et collecta fulminis fragmenta sub terram condebantur. Turnebus xxvi. 14.

28 *Ideirco, &c.*] An ideo te Jovem ludificaturum existimas? Alludit ad Dionysium, qui auream Esculapio barbam detraxit.—*Vellere barbam*] De hoc in calce Sat. 1. *Lubin.*

29 *Ant, &c.*] Tertia prolepsis. Occurrit rursus tacitæ objectioni, ergo Deos maximis sacrificiorum impensis ita mihi devinxi, ut mihi non solum irasci non possint, sed aures etiam præbere oranti cogantur.—*Quidam, &c.*] Quidnam est quod tantum munus a te offerri potest, cujus confidentia illud audeas petere? *Lubin.*

30 *Emeris, &c.*] Mercede data redemeris et conduxeris, ut quasi ob mercedem, suas tibi aures porrigere cogantur.—*Pulmone, &c.*] An illud optimis victimis, et pinguibus pecudum visceribus fecisti? Ironia.—*Lactes*] Intestina pinguis, vel membrana, quibus illa coherent, alias *lila* dicuntur. *Idem.*

31 *Ecece, &c.*] Hactenus avarorum vota Satyrica mordacitate sectatus, eadem nunc festivitate muliercularum pro liberis et nepotibus suis vota precesque supersticiosas et impias perstrigis, ludis, et exagitas. Orabant autem illæ non virtutem et prohibita-

tem, sed vitiorum fomenta.—*Metuens*] Superstitiosa. Omnis autem superstitio Deum metuit. Pulchra est hæc diei lustrici hypotyposis, qui puellarum octavus est, puerorum novus; quo die puerum lustrabant, votis pro eo conceptis et nomine illi indito, unde et *Nominalis* dictus. *Farnob.*—*Matertera*] *Μητραδελφῆ* Matris soror, quasi mater altera. *Lubin.*—*Cunio, &c.*] Ut præsens sisteretur ad sacra, quæ pro ipsius salute, tum aliis Diis Deabusque fiebant, tum etiam Deæ Cuninæ. *Casaubon.*

32 *Frontemque, &c.*] Exprimit jam supersticiosos illos ritus, quibus vetulæ in precibus et lustrationibus suis super nepotes et natos utebantur; nempe, licio varii coloris cervicem illorum ungebant, postea turbatum spato pulverem medio digito tollebant, et eorum frontem ac labella signabant.—*Uda*] Uvida et humida labella. Nam pueris edentulis continuo saliva fluit. *Lubin.*

33 *Infamis, &c.*] Id est, medio, impudico: cur infamis vocetur in Juvenale Sat. x. vs. 53. exposuimus. Turneb. xxvi. 6.—*Lustralibus, &c.*] Quod illis puerum lustret, et expiet, ut ita veneficia et fascina prohibeat et impediât. Salivæ enim vim quandam mirificam inesse existimabant, ut fuscæ docet Plin. xxviii. 4.—*Ante*] Scilicet quam orare incipiat. *Lubin.*

34 *Expiat*] Purgat, tingit, inficit.—*Urentes, &c.*] Id est, Quæ noxios, pestilentes et virulentos oculos ejusmodi expiatione perire impedire novit, et avertere. *Idem.*

35 *Tunc, &c.*] Ulterius ridiculas illas superstitiones et ineptias persequitur; postquam depulit mala, jam bona precatur, varie agitatæ manibus more religiosorum; illas quæ sequuntur preces, ore concipit. *Lubin.*—*Quatis*] Expiatio præcedit preces; hæc jam sequuntur: cum autem pro infantibus vota faciebant, manibus quaterere eos solebant, quasi præsent-

bus Diis illos ostenderent. *Casaub.* —*Hæ, &c.*] Id est, Spem de puero exilem, dubiam et fallacem. Suppliciter igitur orat, ut dives evadat, ut Licinius vel Crassus.—*Spem, &c.*] Alii per Metonymiam spem pro puero explicant, non male. *Lubin.*

36 *Nunc, &c.*] Licinius Crassus inter Romanos locupletissimus, ideo dives cognominatus. Alii volunt Licinium tonsorem ac libertum Augusti Cæsaris significari prædivitem: cujus monumentum est pretiosi operis via Salaria prope urbem, ad lapidem secundum. De hoc non inventum Varronis Epigramma fertur: 'Marmoreo Licinus tumulo jacet: at Cato parvo: Pompejus nullo. Quis putet esse Deos?' *Vet. Sch.*—*Nunc, &c.*] Votum pro divitiis. Latini scriptores ad exemplum ditissimorum, Licinium et Crassum nominant, ut et hic Persius. Per *Campos Licinii*, vetustum intelligit Licinium Stolonem, qui ob possessa cum filio agri jugera clo damnatus est: sicut per *ædes Crassi* opes denotantur illius Crassi, quem testatur in vita Plutarchus, crebris domorum emptionibus ac venditionibus, ingentes quævisse sibi opes. *Casaub.*—*Crassi*] Alii *Crast.* De Marco Crasso divite intelligendum. Alii Licinium Crassum intelligunt, qui negavit quenquam esse divitem, nisi qui integrum exercitum per annum suis sumptibus possit alere, ut sit figura *ἑνὶ δὲ δύοιν*. *Lubin.*

37 *Hunc, &c.*] Vota muliercularum et vetularum pro liberis et nepotibus suis stulta et ridicula, ut gratus et formosus evadat, adeo ut reges etiam ejus adfinitatem certatim ambiant.—*Puellæ*] De illo litigent et contendunt. *Lubin.*

38 *Respiciant*] Propter pulcritudinem et gratiam, ut Ganymedi et Boreæ contigit.—*Quicquid calcaverit*] Adeo omnia desideria et Charites eum comitentur, ut ubi vel pedem fixerit, continuo inde violæ et rosæ enascan-

tur. Est hyperbolicum votum cum proverbio, quo extrema felicitas dignificatur. *Idem.*

39 *At, &c.*] Apostrophe et appellatio ad Jovem indignationis plena, qua delira hujusmodi vota rata non esse debere docet ex dissimilibus. *Lubin.* Eo significans, non nisi sapientissimos viros orandi scientiam tenere. *Casaub.*—*Negato, &c.*] Præsertim cum bona non petat, sed cum illius *ἐὐχὰς ἀπαί*, vel cum non sint preces, sed imprecationes et diræ. *Lubin.*—*Non mando*] Verbo usus est aruspicum, cum eis dicitur: 'Mando tibi, ut maximum Jovem audias.' Ut quemadmodum procurationis assertio fit, ita fiat et in sacris, et in prece. *Vet. Sch.*

40 *Quamvis, &c.*] Quamvis vel maxime religiosa et sollicita, more sacrificantium candidis vestibus opem tuam imploravit. Prisci in sacrificiis candida veste utebantur. *Lubin.*

41 *Pocis, &c.*] Reprehendit hac usque impia hominum vota et illicita. Exagitat jam stulta vota Romanorum, qui sua intemperantia votis officiant, qui bonam valetudinem, robur et longam vitam a Diis petebant, quam nimis epulis sibi ipsi tollebant. Quasi dicat: Quomodo potest illud Deus dare, quod tu per summam luxuriam prodigis?—*Opem*] Auxilium, robur et firmitudinem corporis.—*Nervis*] Membris, quibus vis et robur corporis continetur; inde *νευροπόδων* pro firmari.—*Corpusque, &c.*] Bonam valetudinem, quæ ne in senectate quidem te deserat; id est, vitam longævam. *Idem.*

42 *Eto, age*] Permissio et concessio. Quasi dicat: Non improbo bona, quæ tu quidem jam petis. Nam 'Orandum est ut sit mens sana in corpore sano.'—*Sed, &c.*] Quasi dicat: Ut vel maxime tibi velint hæc bona Dei boni largiri, et tuas preces exaudire, quomodo possunt, cum tu bonam valetudinem, quam oras, gula et cra-

pula corrumpas?—*Grædes, &c.*] Quibus vires corporis non reficiuntur, sed opprimuntur variis opsoniis plenæ.—*Patinæ*] Metonymia Continentis pro Contento, id est, ipsæ dapēs regales et nimie. Turneb. i. 18.—*Tucetaque crassa*] Tuceta apud Gallos Cisalpinos bubula dicitur, condimentis quibusdam crassis oblita, ac macerata: et ideo toto anno durat. Solet etiam porcina eodem jure condita servari, aut assaturarum jura. Hinc Plotius Virgilii amicus in eadem regione nominatus est Tucca. *Vet. Sch.*—*Tucetaque*] Escæ regiæ, ut ait Fulgentius, genus farciminis, e carnibus suillis minutim concisis.—*Crassa*] Pinguis, copiosa. *Lubin.*

43 *Annere, &c.*] Quia tu contraria optas, et contraria facis, lubentem Deos et vota tua exaudituos, impediunt, quo minus illis, quæ petiisti, successum largiantur. *Idem.*

44 *Rem, &c.*] Transit jam ad illos, qui multis hostiis cæsis divitias exoptabant, quos ejusdem stultitiæ damnat, qui mactatione et profusione pecudum, sperabant pecudes suas augeri.—*Rem*] Familiarem, pro opibus et divitiis posuit, ut Græci *παρῆμα*.—*Struere*] Augere, coacervare, amplificare.—*Caso bove*] Notabilis contrarietas. Divitias exoptant, sacrificiis patrimonia dilapidant.—*Mercuriumque*] Illum Deum, qui rebus augendis et lucro præesse creditur, fibris et intestinis victimarum, *arcessis*; in auxilium vocas et imploras. *Lubin.* Ut multas tibi quaestus obveniat, vel ex mercimoniis, aut nescio unde ex inopinato. *Casaub.*

45 *Arcessis, &c.*] Fibra, pro extis et intestinis.—*Da, &c.*] Prosopopœia rustici, felicitatem a Mercurio precantis. Id est, Concede ut Penates vel Dii domestiti res, fortunas, et facultates meas secudent, et prosperent. Id est, Da, ut Penates me fortunatum faciant. *Lubin.*

46 *Da, &c.*] Id est, Da pecus nu-

merosum, copiosum, et fecundum.—*Quæ, &c.*] Vehemens Persii in rusticum objurgatio, ex repugnantibus. Quasi dicat: Viane illa amplificari quæ tu ipse minuis? Id est, Qui fieri potest ut grex augeatur, cum tu indies illum imminuere et atterere tuis immodicis sacrificiis studeas?—*Pessime*] Sic Græci *σχήλια*. *Idem.*

47 *Tot, &c.*] In flammis inter sacrificandum.—*Junicum*] Junices bobus minores, et vitulis majores, juvenæ teneræ.—*Omenta*] Synecdoche partis intestinorum pro ipsis intestinis et extis, quæ in sacrificiis aræ imposita cremabantur. Veterum in sacrificiis consuetudo erat, ut quas hostiæ partes adolerent, eas omento et adipe operirent, ut facilius arderent, pinguedine ignem alente.—*Liquescant*] Consumantur ignis calore. Turneb. vii. 23.

48 *At tamen, &c.*] Quamvis insanis his sacrificiis videat numerum pecudum quotidie decrescere, tamen in insania sua perseverat, et sperat se voti tandem compotem futurum; et tandem sperat, et hostias cædit, donec tandem totum gregem suum penitus exhausserit.—*Extis*] Boum, junicum, ovium et victimarum intestinis.—*Ferto*] Sic legendum, non *farto*. Hujus meminit Cato de re rust. c. 134. Sed Persius *ἀπλῶς* pro re Diis oblata heic accipit, non pro libo. *Casaub.* Sed, ut Cato inquit, veteres, struem farris, tritici, fabæ, seminis rapacei, thure et vino additis ante messem parabant in porcæ præcidanæ immolationem, et Jano, Jovi et Junoni sacrificabant, quæ diversarum rerum congeries *fartum* dicebatur. *Cornutus* dicit easse genus panis vel libi, quod Diis inferitur a Pontificibus in sacrificio: dictum a ferendo.—*Vincere*] Deum superare, et sibi obsequentem reddere, vel ad finem perducere, vel illas difficultates superare. *Lubin.*

49 *Jam, &c.*] Satis lepide naturam hominis cupidi exprimit, et simul in-

sani: qui censebat res tum maxime crescere, cum maxime imminuerentur.—*Crescit ager*] Mire exprimit superstitiosorum spem, et mox subtextit eventum. Tamdiu sperat avarus ille superstitiosus, donec splendidis sacrificiis ad paupertatem sit redactus.—*Orile*] Greges et armenta. *Idem*.

50 *Jam, &c.*] Id quod tanto tempore tot sacrificiorum impensis petis et expectas.—*Jam, jam*] Epizeuxis, per irrisionem Poëtæ.—*Donec, &c.*] Tamdiu sperat et sacrificat, donec tandem ad extremam paupertatem redactus sit, donec neque res, neque spes amplius illi supersit.—*Deceptus*] Vana spe et expectatione.—*Exspes*] Desperans jam de incolumitate et proventu rerum suarum. *Idem*.

51 *Nequicquam, &c.*] Frustra enim in fundo est parsimonia.—*Suspiret*] Metaph. ab animalibus, tanquam nummus in fundo arcæ solus relictus, timore quasi ingemiscat vel suspiret, quasi nummus a sociis destitutus et frustratus suspiret, dolens spes ad nihilum recidisse. Vel tionit jam rarior, in fundo crumenæ, prope exhaustæ sacrificiis. *Idem*.

52 *Si, &c.*] Quærit deinceps causam officii horum insanorum, et frequentium sacrificiorum; quam ait esse stultam hominum opinionem, quod ut homines, sic etiam Deos muneribus capi crederent. Id est, Si ego tibi homini aurea et argentea donaria, et pocula dono afferrem, tu præ nimia lætitia etiam lacrymas profunderes. Hinc oritur quod etiam Deorum statuas auro inducis, vel etiam ex solido auro effingis, tanquam Dii ut homines, auro et muneribus delectentur.—*Crateras*] Pateras argenteas. Casaubonus *crateras* legit, a cratera.—*Incuæque, &c.*] Donaria ex largo et crasso auro excusa et eudendo impressa. Vasa aurea solidæ materiæ, non gracilis bractææ. Intelligit ἀργυρεὰ, ex auro crasso sculpta, et in asperitatem cælata. *Salmastius* legit,

inclusæ. Turneb. xxvi. 14.

53 *Sudes, &c.*] Sudas præ nimio gaudio, et lacrumam emittis. *Lubin*. Persius ergo sudorem illi tribuit, hoc est, gravem commotionem, quales sunt illæ, quas sequitur sudor. *Casaub.*—*Pectore larvo*] Perverso: vel Corde, quod in læva vel sinistra corporis parte: vel, Lachrymes præ gaudio; tanta est stultitia tua. Virg. 'si mens non læva fuisset.' Hoc est, Nisi fulsemus stulti. *Casaub.*

54 *Excitias*] Emittas, effundas lacrimas et guttas sudoris. Sic Terentius: *Lacrimo præ gaudio*.—*Lætari, &c.*] Eo quod cor tuum gaudio quasi trepidet et subsultet. Græcismus, pro ad lætandum, vel, quod cor lætetur. Alii legunt *lætari*, non omnino male. *Illud lætari*, id est, illa læticia, quia enim tibi cordi est aurum, Diis etiam credis esse, vitilis tuis illos æstimans: et hinc *illud subit*, &c. Vel, Credis superstitiosus tibi evenisse hoc aurum a Diis missum, quorum facies et femora auro illinis. *Farr.*—*Prætrepidum*] Notat illam cordis subsultationem ex nimio adfectu et cupiditate. Turneb. xxvi. 15.

55 *Hinc, &c.*] Antapodosis similitudinis. *Hinc*, quod tu auro adeo delectaris illud oritur, quod etiam sacras Deorum statuas et facies auro inducis. Quasi auro etiam delectentur.—*Illud subit*] Hinc tibi id in mentem venit, vel animum subit et invasit. Quod ex spoliis quibus olim triumpharant milites, collectam erat et prædatum ex spoliis hostium. *Ovare* enim significat misorem triumphum peragere.—*Ovato*] Sic dicimus triumphatus. *Lubin*.

56 *Nam, &c.*] Acron tradit, quod in porticu Apollinis Palatini fuerunt Danaïdum effigies, et contra eas sub divo totidem equestres filiorum Ægisthi. Ex iis autem statuis quædam dicebantur postulantibus per somnum dare oracula. *Vet. Sch.*—*Perducis facies*] Perducis, inducis, obliis, imo

totas ducis et ex solido auro facis. Nota autem quod generaliter Satyrico risu Deorum simulacra, vel ipsos Deos sculptos, vel Deorum imagines vocet *ahenos fratres*. Stabant enim in Apollinis Palatini porticu effigies æneæ quinquaginta filiorum Ægypti, quibus ut et Apollini, Æsculapio, Isidi, &c. attribuit vetustatis superstitio vim in somnis indicandi curationes et remedia morborum. Quod si cui persuasum esset, se ab his vel illis istorum fratrum certius ac verius somnium accepisse, eos præ cæteris coluit et inauravit. Alii ad Castorem et Pollucem referunt. *Farnab.*—*Ahenos*] Æneæ status intelligit in Pantheo Romæ. *Lubin.*

57 *Somnia, &c.*] Illa enim cum caput oppletum est, ut in gravedine, fallacia et inania insomnia obversantur. Ejusmodi vera insomnia *Œdæpeira* dicuntur. *Lubinus.*—*Somnia, &c.*] Appellat figurate illa, quorum fides certior in sanando et efficacia major. Per *somnia* enim sive insomnia intelligit præmonstratas curationes. *Casaubonus.* Lege *pituuta* per tres syllabas.—*Purgatissima*] Omni pituita vacua et carentia, id est, Vera, certa, non vana et temeraria. *Lubin.*

58 *Præcipui sunt*] Magis colendi, honoratiores. *Lubin.* Iis ergo potissimum Diis a quibus plurima sperabant, aut quorum potestatem maximam putabant, auream barbam tribuebant. *Casaubon.* Censet Turnebus *Advers.* I. 16. hic summorum Deorum insignia significari. *Lubin.*

59 *Aurum, &c.*] Alia vanæ illius de Diis opinionis effecta describit; quod hinc vasa fictilia et lignea, quibus Numa ille sanctissimus olim in sacrificiis usus esset, in aurea mutata essent.—*Vasa Numæ*] Ut simplicia, capedines, fictiles urnule.—*Numæ*] Qui Pythagoræ imitatione vetuit simulacra in templis fieri. Interdixit etiam et vetuit aurum templo inferri.

—*Saturniaque, &c.*] Æa in æde Saturni condebatur, nondum argento auroque signato. Unde ærarium nomen accepit. Fuit autem assis libralis, et dupondius: quod hodie in usum remansit, et solebat pensari potius quam numerari: unde et Dispensatores dicti Prærogatores. *Vet. Sch.*—*Saturnia ara*] Ærea vascula, quibus, aureo seculo, Saturno regnante, cum nihil uspiam auri esset, utebantur. *Lubin.* Æra, in quibus veteris populi Romæ opes etiam publicæ erant positæ: alludit ad ærarium, quod in æde Saturni. *Casaubonus.*—*Impulit*] Imo expulit, et e templis removit, et loco dejecit. *Lubinus.*

60 *Vestalesque, &c.*] Fictiles urnas, quibus Virgines Vestales tempore Numæ utebantur.—*Tuscum fictile*] Fictilibus enim Thuscis nobilis fuit, in qua plasticæ exercebatur, et optima fictilia condebantur. Posent et fictiles imagines intelligi. *Lubinus.* An eo respicit, quod pleraque ad religionem spectantia habuerunt Romani ab Etruscis? *Casaubonus.*

61 *O curvæ, &c.*] Est exclamatio indignationis plena, qua vana hæc populi de Diis opinio, quod ut homines, sic et Dii muneribus delectentur, refellitur.—*O curvæ*] Animæ pronæ, hardæ, stupidæ, rerum divinarum expertes, et ad cælum minime erectæ.—*Curvæ*] Quod nihil præter terrena meditentur, nihil cæleste, et Deo dignum concipiant. Metaph. a rebus corporeis ad animam. *Lubin.*—*In terris*] Qui non solum terram spectant, sed in illa toti hærent: ne minimum quidem attolentes se supra humum. *Casaubonus.*—*Cælestium*] Sæpe naturam ignaræ, cum a Cælestibus originem duxerint. Inanes ejus cognitionis ac scientiæ, quæ docet quid sit Deus, et quomodo adoretur. *Lubin.*

62 *Quid, &c.*] Quid prodest, ex nostro ingenio et moribus Deos spectare, et templis ad Deos nostros mores, avaritiam, et auri cupidinem im-

mittere, cum illa inde potius debere-mus efferre. *Lubinus*.—*Immittere*] Inducere cupiditates et alia vitia nostra. Vel, In quem finem hoc facimus, quod corruptelam nostrorum inferimus in res Religionis? Nam sic erga Deos nos gerimus, quasi et illi essent, ut nos. *Casaub.*—*Mores*] A quibus Deus est alienissimus.—*Templis*, &c.] Dnm nimirum ibi ambitiose Diis sacrificamus, Deorum facies inauramus, munera eis offerimus. Quod revera est malos hominum mores templis immittere. *Lubin.*

63 *Bona ducere*] Id est, Ducere atque existimare illa Diis esse grata, quæ sceleratæ huic pulpæ sint grata. —*Pulpa*] Proprie in corpore pars carnosa; hoc loco pro corpore et carne accipitur, omnibus vitiis obnoxia, et pravis voluptatibus et cupiditatibus polluta. *Idem*. Hæc pulpa, id est, carnalis corruptio, non contenta naturali rerum simplicitate, miscet et vitiat omnia: his tamen ita vitiat utitur, saltem fruitur; Diis tamen nulli sunt usui. Quorsum itaque Diis hæc dicamus? emaci nempe nundinatione, ut meliora ab iis accipiamus. *Farnab.*

64 *Hæc*, &c.] Id est, Hæc pulpa, vel caro nostra *sibi*, ad suam pulcritudinem, et decorem; ut nempe cuticula splendidius niteat, et jucundius oleat, casiam corrupto olivo dissolvit, et inde pretiosum unguentum, et fucum facere docuit. Diis vero hæc respiciunt. Ex casia enim et oleo unguenta fiebant.—*Dissolvit*] Diluit, ut cutis eo magis tersa et nitida appareat.—*Corrupto*] Corruptitur enim oleum, cum fucus sit. *Lubin.* Quicquid enim desinit illud esse quod fuit, corrumpi dicitur. *Casaub.*—*Casia*] Est frutex aromaticus, ex quo unguentum fiebat.—*Sibi*] Ut se nitidiorem faciat. *Lubin.*

65 *Et*, &c.] Nempe hæc delicata nostra caro, ut eo speciosius ornatur, Calabrum vellus, vel lanæ Tarenti-

nas, vitiatò murice vel conchylio corrupto, et cocto, infecit, et purpuræ colorem ipsi indidit.—*Calabrum*, &c.] Lanæ Tarentinæ. Tarentum enim civitas Calabriae, ubi lana optima, teste Plin. viii. 48.—*Vitiatò*] Sic præcedenti versa, corrupto olivo.—*Murice*] Murex e genere conchyliorum, cujus sanguine tingitur color, purpuræ similis. *Lubin.*

66 *Hæc*, &c.] Id est, Hæc caro imperavit conchæ marinæ, *baccam*, unionem, vel gemmam radere, polire, et levigare, et vestibus in corporis ornamentum inserere, et intexere.—*Baccam*] Proprie in arboribus lanro, myrto. Hic Metaph. pro unione.—*Stringere*] In unum cogere et conflare, vel malleo ita tundere, ut eliciantur stricta, hoc est, *συνέσπες*. Hinc ferri massæ vel laminæ, stricturæ dicuntur. *Lubin.* *Stringere* ergo de auro usurpavit, quod igne liquidum in usum massam conflatur et coit. *Salmas.*—*Venas*] Proprie in corpore. Per Metaph. subterranei meatus ubi aurum. Cum illæ venæ, id est, rudis materia ex venis exuta, inque fornace cocta, in massam, dum coquitur, ferventem et ignitam redigitur.—*Rasise*] E concha radere; conchæ enim adhærescunt, neque avelli queunt, nisi lima. Plin. ix. 35. c. *Lubin.*

67 *Crudo*] Quia quando jam primum ex montibus erutus, et nondum decoctus est, crudus quodammodo est. Id est, Hoc corpus, hæc caro, fucus, preciosis vestibus, gemmis et auro se exornat, lisque delectatur. *Idem.*

68 *Peccat*, &c.] Caro scilicet omnis mali auctor, dum ipsa sequitur mala, et animam secum trahit, et eadem de Diis sibi quoque persuadet. *Lubin.* Vel, Illa luxuria qua homines in cultu suo utuntur, vitium est et peccatum. *Casaubon.*—*Vitio*, &c.] Quamvis peccet, et se peccare sentiat, meliora tamen monenti non obtemperat, sed assidue in suis vitiis perseverat. *Casaubon*, uti, hic accipit pro *frui*.

69 *Pontifices*] Emphatice. Quibus fas erat Deos rectius cognoscere, et colere, vos rudi illa plebecula nihilo sapientiores. Reddite rationes, quid opes in templis faciant? Casaubon. legit, *in sacro*. Meton. adjuncti pro subjecto. In sacro templo. *Sacrum* enim est res Deo sacra.

70 *Donatæ, &c.*] Solebant virgines ante quam nubere, quædam virginitatis suæ dona Veneri consecrare. Hoc et Varro scribit. *Vet. Sch.*—*Nempe hoc*] Hoc est, Nihil. Nempe tantundem aurum in templis vel statuis prodest, quantum Veneri lanæ vel ceræ pupæ, et imagunculæ puellares a virgine nuptura consecratæ. Solebant autem Virgines nupturæ suas pupas, imaginuculas puellares vel sigillaria Veneri offerre, tanquam jam puerilibus ineptiis valedicturæ: sic sponsi mariti nuces spargebant: et pueri virilem togam induturi, bullam, puerorum insigne, Laribus suspendebant. *Lubin.*

71 *Quin, &c.*] Conclusio Satyræ. Quænam Diis grata sint munera, quidque illis offerendum, docet ex collatione dissimilium; nempe non qualia vulgus, aut Messalæ filius, aut improbius quisque, si modo dives offerre potest, sed animi candorem, et vitæ integritatem.—*De, &c.*] Quod Messalæ filius degener, in magno, divite, lato, et rotundo vase Diis consecrare, et offerre nequeat. Erat autem *lanx* vas rebus divinis aptum. Id est: Quod nullis opibus parabile est, animum rectum et *θεοσεβήν*. *Lubin.*—*Lance*] Patella. Divites enim e lance, pauperes ex acerra libabant.

72 *Messalæ, &c.*] Cottam Messalinum dicit, qui tam vitiosos oculos in senectute habuit, ut palpebræ ejus in exteriorem partem verterentur. Hic ab Aurelio Cotta adoptatus, Aurelius maximus dicebatur, originem trahens ab Aurelio Messala, qui septies fuit consul: qui cum a quodam Gallo ad *monomachiam* in præliq̃ vocaretur,

corvus super galeam in capite ejus sedit, et, victo hoste, Corvinus vocatus est. *Vet. Sch.*—*Magni, &c.*] Intelligit Cottam Messalinam, majoribus suis indignum et degenerem. Et pro quovis nobili et divite ponitur.—*Lippa*] Lippi interdum pro improbis, ut et hic. *Idem.*

73 *Compositum*] Versus egregii, et a multis Christianis, Lactantio, et aliis landati. *Lubin.*—*Compositum jus*] Notum est, jus ad officia inter homines referri, fas vero ad pietatem erga Deum. Et membranz nostræ *animi* legunt, non *animo*. Casaub.—*Compositum*] Contrarium est dissolutum. Id est, Animum compositæ justitiæ et æquitatis. Sic 'compositi mores.'—*Sapienterque, &c.*] Id est, Interiores illos abditos, et profundos mentis anfractus, abditâ illa et secreta animi adyta, sancta, et sine omni macula, scelere pura, candida. *Lubin.*

74 *Et, &c.*] Pectus nobili illo, et generoso honesto, virtute, pietate, integritate, non leviter tinctum, sed plane et plene imbutum, coloratum, incoctum. Metaph. a vellere vel lana, cui colores incoquantur. *Lubin.* Intelligit ergo Persius, constantem sibi atque immutabilem virtutem. *Generosum* dixit *honestum*, quia vera pietas generosa est, bonæ spci plena et *δευδής*. Contra superstitio, meticulosa, et in humum dejecta. *Casaub.*

75 *Hæc, &c.*] Hoc pectus candidum et purum offer Deo in sacrificium; et *cedo*, exhibe mihi, ut aris vel *templis* Deorum in sacrificium exhibeam, et *admoveam*.—*Farre*] Boni etiam farre et fictili religiosi sunt. Erat autem *far* mola salsa, qua, teste Plinio, pauperes, qui thure carent, litare solebant.—*Farre*] Id est, Parvo sacrificio cum innocentia gratior ero, quam magno adhibito sacrificio, cum impietate et scelere.—*Litabo*] Litare est rite sacrificare et impetrare quod a Diis petimus. *Lubin.*

SATIRA III.

1 *Nempe, &c.*] Hanc satyram Poëta ex Lucillii libro quarto transtulit, castigantis divitum luxuriam et vitia. *Vet. Sch.—Nempe, &c.*] Legendum est cum indignatione et reprehensione, et pronunciationis gestu est adjuvandum. Juvenum desidiam hac Satyra insectatur, qui tempus illud, quod datum est ad virtutem et literas capessendas, epulis et somno perdunt. Initium autem Satyræ Dramaticæ. Personæ enim loqui introducuntur. *Lubin.* Heic ergo inducitur Philosophus, juvenessibi in disciplinam datos excitans, et post longam patientiam irascens illis, quod serius pro suo more surgerent. *Casaubon.—Assidue*] Itane vero semper ad mediam usque diem stertes? Nunquamne flagitiosæ illius socordiae et inertiae finis et modus erit?—*Assidue*] Hinc indignatio: quod assidue illud faciant.—*Jam, &c.*] Id est, Lucis matutinae splendor; clara matutina lux cubilis fenestras intrat.—*Mane*] Adverbium pro nomine positum. *Lubin.*

2 *Et, &c.*] Latior apparere facit. Lumen enim extenditur, transmittente Sole radios suos per rimas. *Casaub.*

3 *Stertimus*] Hoc est, Vos juvenes stertitis: apta enim objurgationibus prima persona. Non sunt ergo verba adolescentis, soporem suum defendentis, sed monitoris sunt, indomitum somnum depingentis. *Lubinus.* Facitis ergo sobrii quod ebrios deceat, quibus edormienda est crapula. *Casaubon.—Indomitum*] Metaph. a beluis quæ domantur. Intelligit autem merum vinum, non limphatum. Vel Meton. causæ: Quod homines bibentes indomitos et intractabiles reddat. Est autem *Falerum vicum* Campaniæ nobilissimum.—*Despumare*] Deservescere, digerere, concoquere in sto-

macho, edormiscere. Metaph. a musto, seu recenti vino, quod, dum excoquitur, spumas agit. *Lubin.*

4 *Quinta, &c.*] Periphrasis horæ quintæ. Dnm in solari horologio guomon quintæ lineæ umbram facit. Et orto sole audiebatur hora prima. Sexta hora erat meridies. Notat ergo illos ad meridiem ferme somnum produxisse. *Lubin.*

5 *Agis*] Id est, agitis. Cum superiori castigatione correptus nondum surget, gravius instat monitor. Quid tu agis interea, quid studii, et negotii hoc tam præclaro tempore tractas? Nempe dormis, et quidem ad mediam usque lucem.—*Siccus*] Ardentissimum meridiei tempus diebus canicularibus Romæ depingit. Quod illo tempore canicula segetes suo æstu ad maturitatem perducatur.—*Insana*] Æstiosa, vehemens et quæ in rabiem agat canes. *Lubinus.—Canicula*] Sol in Cancro, cujus indicium est ortus stellæ Canicularis. *Farnab.*

6 *Coquit*] Mataras facit,urit, arefacit. Non ipsum quidem Canis syndas, sed Sol potius coquit messes, et æstu omnia adurens, rabiem canibus immittit. *Casaubon.—Et, &c.*] Meridiem describit. Tempus quo pecudes umbras et frigora captant. Ut Virgil. ait: 'Pecudes umbras et frigora captant.'—*Umo*] Arbor illa viti amica intelligitur; unde virgas, quibus servos percutiebant, confecerunt. *Lubin.*

7 *Unus, &c.*] Id est, Huc unus comitum vel condiscipulorum. *Comites* enim hic sunt cordiscipuli. Fallantur nimis qui ad Philosophos referant, quos procures Rom. in suo comitatu soliti erant habere. *Casaub.—Verumne*] Mire *non* exprimit: nam stupet iste quod audit de alto jam Sole.—

Ocyus, &c.] *Ocyus* hic famulorum quisquam mihi adsit cum vestimentis, quasi paratus jacturam temporis diligentia sarcire. *Lubin.*

8 *Nemone*] Scilicet vocanti mihi adest, nemone meum imperium curat? Sic irati suos solent inclamare.—*Turgescit, &c.*] Ibi si vocanti non adeo propere aliquis adsit, vitrea, clara et splendida bilis ipsi surgit, intumescit, effervescit, et omnes iræ et furoris habenas laxat et effundit, et adeo furiose, et insano clamore finditur, et rumpitur, ut ipsum vociferantem audiens, Arcadiæ pecuaria, ingentes, et decumanos asinos rudere credas, et clamorem dicas attollere. *Turneb. xxiii. 23.*

9 *Findor*] Ira cogor in vociferationem. Hactenus juvenis: quem irridens subdit Persius, vel Philosophus: ut, *Arcadia, pec. rud. c.* Quasi dicat: Verum est quod ais findi te, et ira supra modum esse concitum: sic enim clamas, ut asino rudenti et *δυναμῆς* sis similis. *Casaubon.—Arcadia, &c.*] Asinorum periphrasis ex subiectis. Arcadia enim ab Arcade Jovis et Calystonis filio dicta, et in medio Peloponesi sita, abundat asinis.—*Rudere*] Hic prima producit, quam Virgilius corripit, cum ait: 'graviterque rudentes.' Declarat maximam vociferationem. *Lubin.* Vel legi posse credit Farnabius, *Finditur Arcadia, &c.* ex persona poetæ vel philosophi dicentis: Juvenis indignatur et dis-craciatur, vociferans instar asini rudentis.

10 *Jam liber*] Sane juvenes quos alloquitur, non erant id ætatis, ut ista dicerent puerilia: sed Persius hoc significare voluit, quæcumque tandem essent, quæ ad velandam ignaviam afferri solent, tanti faciendæ esse, quanti ista puerorum nugatoria. *Casaub.—Jam*] Tandem scilicet, ubi vix magno labore et molestia excitatus, et lecto excusatus est.—*Liber*] Unde aliquid in charta describat, illi in

manus venit.—*Liber*] De arboris cortice proprie dicitur, in quo ante repertum chartæ vel papyri nam veteres scribebant.—*Bicolor, &c.*] Bicolor, quod pars crocea, pars glutinata apud antiquos erat. *Vet. Sch.—Et bicolor*] Membrana ergo in qua scribebant erat *bicolor*: alba ab interiore parte: ab altera in qua fuerant pili, crocea. Cave confundas hæc membranam cum ea pelle qua libros operiebant. *Capillos.* Poëta *καταχρηστικῶς* posuit de pilis. *Casaubon. Turneb. xxiii. 23.*—*Positis*] Quidam explicant pro compositis, quasi prius capillos adole-scens sibi concinnaverit: sed dnrius hoc. *Ponere* enim *capillos*, significat detondere. De pilis igitur e membrana vel pergamenta abrais intel-lige. *Lubin.*

11 *Chartæ*] In quibus exciperet illa quæ a pædagogico dictarentur.—*Nodosaque*] Dicit, quod veteres arundine, quæ Græcis *κάλamus*, ut nos penna, scriberent. *Ea nodosa*, quia multis geniculis, tanquam intermedia, distinguitur. *Idem.—Arundo*] Calamus scriptorius.

12 *Tum, &c.*] Prima querela atramenti nimis spissi. His tergiversationibus mire exprimit desidiam adole-scentis, et literarum odium. *Lubin.*

13 *Nigræ*] Secunda querela atramenti nimis diluti.—*Vanescent sepia*] Sepiam pro atramento, a colore, posuit: quamvis non ex ea, ut Afri, sed ex fuligine ceteri conficiant atramentum. *Vet. Sch.—Vanescent*] Quod atramentum ob infusam limpham adeo fluidum sit redditum, ut inter scribendum vane-scat, suumque colorem perdat.—*Sepia*] Pro atramento. Metonymia causæ pro effectu. Est enim *Sepia* piscis, cujus sanguine pro atramento utebantur: qui ubi se a piscatoribus apprehendendam sensit, effuso atramento aquam turbat, et sic evadit. *Plinius. ix. 19.*

14 *Dilutus, &c.*] Tertia frigida tergiversatio ignavi juvenis, qui con-

queritur, et præterdit, quod fistula pennæ, aut scriptorius calamus, guttas atramenti nimia aqua diluti et dissoluti, geminet, et duplices reddat, et papyrum ita maculet. *Geminat* ergo *guttus*, cum liquidius fluit atque uberius quam par sit.—*Fistula*] Calamus scriptorius.

15 *O miser*] Exclamatio pædagogus ad socordem juvenem, iræ et indignationis plena, quod sit miser, et aptior voluptatibus, quam virtutis, et sapientiæ studiis.—*Inque, &c.*] In dies magis atque magis miser, perditus, et deploratus futurus: Nempe in quo vitia, processu temporis non minuentur, sed indies et quotidie augmentum capient.—*Ultra*] Id est, Ulterius, et magis magisque miser.—*Huccine*] Id est, Huccine pervenimus, ut quidvis potius, quam illa quæ virtutis sunt, agere cupiamus? Vel, An eo recidit spes, quam de te parentes et præceptores conceperant? *Cassubon.*

16 *Aut cur non*] Si ita animo es averso a studiis, ut nugarum prætextu ea deseras, cur animi sensum dissimulas? cur amorem virtutis professus es, cum Philosophiæ operam dare cœpisti? cur non potius voluptatibus, quando illas tanti facis, te immergis, et virtuti palam renuntias? Tum tu non in schola apud Philosophum dure ac aspere educaberis; sed domi in summis delitiis, more columborum, quos puellæ magna cura alunt, &c. *Idem.*

17 *Pappare, &c.*] Id est, Cibum infantum, pupas minutim et frustillatim a nutrice præmasticatam pappare et comedere. Est enim *pappare*, minutos et commanducatos cibos comedere, quales nutrices infantibus præbent. *Bnas* enim et *pappas*, cibum et potum puerorum vocabant. Id est, Cur non ad primam pueritiam et infantiam redis? *Labin.*

18 *Pascis*] Cur non minutos, delicatos, et teneros cibos, more puerorum, appetis? infantium tenellorum

morem imitando.—*Mamma*] Non dandi, sed gignendi casu. *Mamma* Græcis *μᾶμα*, aviam, matrem, et nutricem inter alia significat.—*Lallare*] Nutrices infantibus, ut dormiant, solent dicere sæpe, Lalla, lalla, lalla. Aut dormi, aut lacte. *Vet. Sch.—Lallare*] Id est, Cur recusas crebrum illud lalla audire? ut *lallare* sit nutricum lalla crebro occinentium; id est, Crebram illam lallationem vel cantationem lalla marmæ, aviæ, matris vel nutricis tuæ, more puerorum iratorum recusas audire, vel nolis ab illa in somnum dari? Hoc enim petulantium et supine delicatiorum puerorum proprium. *Turnebus* XVIII. 34. et XIX. 12.

19 *An, &c.*] Verba ignavi adolescentis, ignaviam suam calamo minus bono excusantis. An tali calamo studeam, tali atramento, tali charta aliquid scribere sustineam? Respexit ad illud Horatius; 'Culpantur frustra calami.'—*Cui verba*] Verba præceptoris, quibus ignavi adolescentis frigida excusatio refutatur ex dissimilibus.—*Cui verba*] Protasis est, Cui tu verba das? certe non mihi, sed tibi ipsi facis injuriam. *Labin.*

20 *Succinis*] Toties occinis, repetitis et obgannis illos frigidos prætextus. Metaph. a labyrinthis, qui varias ambages, flexus, et mæandros habent. Hic pro verborum circuitu, qualis in excusandis et velandis criminibus adhiberi solet.—*Tibi, &c.*] Te ipsum decipis. Quasi dicat: Tua res agitur; de tua re in ludo exposito luditur; tua istuc, ut aliquid studeas, et doctus, honestasque evadas, refert maxime.—*Effusis amens*] Sic legendum, non *Et suis*. Comparat enim juvenem molliæ depravatam cum vase fictili, multis modis corrupto: primum hoc est, quod effluit. Hoc de eo accipiendum qui sit moribus depravatus, et voluptatibus diffuat. *Cassub.* Vel, Tu stolide et vane, una cum tempore, quod solum tuum est, et quod tam

male collocas, effluis et transis. *Lub.*

21 *Contemnere*] Hæc ab Horatio male translata intempestiva sunt: 'Quin tu Invidiam placare paras, virtute relicta? Contemnere miser.' *Vet. Sch.*—*Contemnere*] Quasi dicat: Cum nihil in te studio et labore adquisitum, *σπουδῆς ἔξω*, et laude dignum deprehendatur, non injuria ab omnibus viris cordatis et prudentibus tanquam *pondus inutile terra*, contemnere, et flocci nihilque fies.—*Et sonat*] Ut Virgil. 'Nec vox hominem sonat.' *Vet. Sch.*—*Sonat vitium*] Gnome est. Vitiosi et stulti homines nequitiam stultitiam, et vitia sua celare possunt et tegere, sed semper sonant, non secus ac inania vasa magis tinniunt: sic et vanus tu, semper majorem strepitum edes, et vanitatem tuam deteges. Respicit ad illud, quod dici solet, 'Sermo, animi indicium et character.'—*Percussa, &c.*] Constructio et sententia hæc est; Fictile vas, vel fidelia, si ex argilla vel limo viridi, et crudo non satis probe cocta sit, ab emtore digito leviter percussa, statim vitium, et rimas sonat, nec claro tinnitu, sed fracto, rauco, et absurdo sonitu, maligne spondet et prodit vitium suum; ita tu futili et rudi sermone ignorantiam tuam.—*Maligne*] Raucum, non acutum et tinnulum. *Lubin.*

22 *Fidelia*] Fictile vas, quod infusa fideliter contineat, dicta.—*Percussa*] Significans hominem nulla e re magis cognosci, quam ex sermone.—*Sonat vitium*] Vitium accusandi casus. Sic 'vox hominem sonat.' Id est, representat.—*Viridi*] Quasi dicat, ex crudo, non satis cocto; vel e crudo et viridi limo facta. *Idem.*

23 *Udum, &c.*] Quasi dicat: Cum igitur tu hac juvenili ætate ceruus sis, et udo et molli luto, et argillæ similis, quæ in omnes formas fingi et refingi potest, ab accurato sapientiæ et virtutis magistro, tanquam a solerti figulo, propterea omni virtute et

honestate instituendus, et ad omnem honestatem fingendus, firmandus es et formandus.—*Nunc, nunc, &c.*] Ut ille: 'Dum tener est ætas, generosos insere moras.'—*Properandus*] Magna festinatione instituendus, et formandus ad virtutem. *Properandus* dicit, eo quod in virtutis et sapientiæ studio nihil differendum, aut in crastinum rejiciendum.—*Acri rota*] Accurata et severa disciplina et institutione. Perseverat in Metaph. a figuris, qui rota vasa sua fingunt.

24 *Sine fine*] Nunquam enim in virtutis informatione ad finem pervenitur: vel *sine fine*, sine mora, sine intermissione et continua opera.—*Sed, &c.*] Quasi dicat: Verum tu objicies, quod virtute majorum tuorum dives satis sis, nec honesta disciplina tibi opus sit.

25 *Far, &c.*] Synecdoche speciei pro genere.—*Modicum*] Emphatice. Tu habes mediocres divitias, ob id opus non habes, ut aliquid discas.—*Purum*] A majoribus non fraude questum: vel, ex argento puro, id est, non cætrato. *Farnab.*—*Purum, &c.*] A sordibus, et avaritiæ labe alienum; vel pauper non es. Supellex etiam tibi domi est satis sufficiens, munda, et nitida. *Lubin.* Vel *Purum*, quia sali vis inest contra putredinem, inde purum vocant Poëtæ. *Casaubonus.*

26 *Quid, &c.*] Nimirum tu extra omnem fortunæ aleam positus, fortuna, et invidia major es, adeoque 'major, quam cui posset fortuna nocere.' Nimirum habes quod ventri sufficiat et corpori, ut animi bonis nihil tibi sit opus. *Lubin.* Possunt hæc Philosopho adscribi, *δὴ μόνον* orationem juvenis interfanti. *Casub.*—*Cultrixque foci*] Quia delibandæ dapes in ea positæ ad focum feruntur. *Vet. Sch.*—*Cultrixque foci*] Est tibi præterea patella foci et Laris cultrix, *secura*, et ab omni sollicitudine immunis, ut nulla re indigeas, nihilque metuas, nec sapientia tibi

opus sit.—*Patella*] Erat patella vas, in qua delibandæ dapes Diis domesticis offerebantur. Hoc loco pro mediocribus divitiis ponitur, per meton. effectus pro causa, quod homines securos reddat.—*Patella*] Videtur poni pro cibis in patella appositis, qui ad victum sufficient. *Lubin.*

27 *Hoc satis*] Quasi dicat: Nonne ad bene beatæque vivendum plura requiruntur? Ut, dummodo venter habeat unde victitet, animi nullam omnino rationem habendam putes.—*An deceat*] An te superbire, animos attollere, et intumescere, et sapientiam negligere oporteret, si vel esses nobilissimus? Quasi dicat: Minime. Multo minus cum modicas tantum divitias habeas.—*Pulmonem, &c.*] Superbire. Fastuosi enim ita turgescent, ut pene rumpantur. Turnebus XXIII. 28. *Ventos* appellat spiritus.—*Rumpere, &c.*] Hic est, implere supra modum, *φωσφν.* *Casaub.*

28 *Stemmata, &c.*] An oportet te arrogantia inflatum dissilire, quod in aliquo nobili Tusco stemmate, millesimus e magno auctore numereris, et ramum aliquem ac lineam successioneis a genealogico in stemmate numeratus obtineas? vel, in equitum Romanorum recognitione trabeatum censorem donis militaribus insignis salutas? Cognitio enim equitum Romanorum Censoribus erat subjecta, quæ nunc Consulum est officii. *Vet. Sch.*—*Stemmata*] Hoc loco pro genealogia, vel consanguinitate, unde Germanicum *Stam.*—*Tusco*] *Tusco* dicit, quia nobilissimi Romanorum ferme ab Hetruscis orti.—*Ramum*] Respexit ad adfinitatis arborem, et *ramum* pro successionis linea ponit.—*Millesime*] Vocandi casu. Notat antiquissimam genealogiam, in qua a principe generis millesimus sis.—*Ducas*] Obtineas millesimum gradum, ab origine stirpis. Vide Juvenal. VIII. 1. *Lubin.*

29 *Censoreme*] Scribendum, *Censoreme tuum.* Quo enim duplex dis-

junctiva? Eone tibi places, quod ortus es genere equestri? equites in transvectione trabeati, censorem præteribant ac salutabant. *Casaub.*—*Censoreme tuum*] Ex tua familia et origine exortum. Quasi dicat: Non ob id superbire, et honestas litteras debes contemnere, quod in familia tua nobiles habeas, ipse tu nobilis?—*Trabeate*] In atrio inter imagines majorum. Vel, in recognitione equitum, tu eques trabeatus. Vide Juvenal. VIII. 259. *Farnab.* Erat *trabea*, purpuræ species, et nobilium tantum, et qua reges olim usi.—*Trabeate*] Vocandi pro nominandi casu. *Lubin.*

30 *Phaleræ*] Externa illa corporis et fortunæ ornamenta, quæ vulgus forte magni æstimat, ad populum usurpa et populo tua illa bona jactato. Ego illa non moror, cum interna animi bona intuear, quæ in te non deprehendo. Sunt enim *Phaleræ* equorum ornamenta. *Lubinus.* Fuere et inter ornamenta virorum fortium *Phaleræ*: et hæc qui erant consecuti, cum insolentius se jactarent, proverbiali locutioni locum fecerunt: qua res inanes et fastuosæ appellantur *Phalæræ.* *Casaubon.*—*Ergo, &c.*] Animi tui mores omni vitio et scelere inquinatos, perspectos habeo. Vide proverb. apud Erasm. *Lubin.*

31 *Non, &c.*] Te scilicet, qui nobilissimus videri vis.—*Ad morem*] Id est, mores ignobilissimi Nattæ imitari, ἀκολούτου sive intemperantia.—*Discincti*] Metaph. a veste dimissa et laxa. Est enim discinctus, luxu dissolutus.—*Nattæ*] Alii *Nacæ*, alii *Nacca*, alii *Natta*. Fuit quidam Romæ prodigus et dissolutus; proprie sic vocabant, qui sordidas artes exercebant, ut fullones, &c. Turnebus XXXIII. 32.

32 *Sed, &c.*] Sordidus, inquit, et nequam fullo Natta, qui non est nautici, ignorantia et inscitia peccat: tu prudens sciensque virtutem deseris.—*Stupere*] *Ἀναισθητεῖν* significat, sen-

sum non habere. Sensum flagitiorum non habet, et ignorans peccat. Id est, Ita a vitiis possidetur, ut de virtute ne cogitet quidem.—*Et, &c.*] Id est, Opimum illud vitiorum pingue, altissimas in corpore ejus radices, et intimis jecoris fibris increvit, seque inseruit.—*Fibris*] Id est, Animi sensibus et adfectibus.—*Intravit*] Radices cgit, callum obduxit.—*Opimum, &c.*] Ex naturali causa dicit. Pinguedo enim sensum adimit: Adeps enim non sentit, et frigida est naturæ, quod stupere dicit, notans sensum flagitii abesse. *Lubin.*

33 *Pingue*] Substantive positum, pro vitio et stupore.—*Caret, &c.*] Quia ex ignorantia peccat.—*Nescit quod, &c.*] Ob vitii stupiditatem, ignorat qualium et quantarum rerum jacturam faciat, ut vitæ, famæ, virtutis, &c. *Lubin.*—*Et, &c.*] Immenso vitiorum pelago et harathro obrutus, et flagitiorum mole gravatus et sepultus, æternum in profunda vitiorum voragine sepultus manet, nullaque pœnitentia tangitur, propterea etiam sanari non potest.—*Alfo*] Pro mari profundissimo.

34 *Immersus*] Vitiis obrutus, sepultus.—*Bullit*] Emergit, ut aër e fundo aquæ ebullit. Hic igitur emendari nequit, et eo nomine est accusandus. *Idem.*

35 *Magne, &c.*] In virtutis laudem brevis digressio, quod illa sit summum bonum. Quasi dicat, Tu vero, deplorate adolescens, non, ut Napta, ignorans peccas, sed prudens et sciens virtutem deseris, olim miserrimus futurus, quippe qui virtutem habentibus, ipse non habens, invisurus sis, et omnium miserrimus futurus.—*Magne*] Apostrophe ad Jovem per imprecationem et exclamationem.—*Særos, &c.*] Quales Busris, Phalaris, &c. Perstringit forte ipsum Neronem. Nulla alia ratione vel truculentissimos tyrannos puniri, quam petulantem hunc juvenem, nulli rectius mo-

nenti obtemperantem puniturus es, ut nempe virtute carentes, invidia contabescant. *Idem.*

36 *Alia, &c.*] Non dissimili pœnarum genere, quam flagello cōscientiæ et metu, qui eam necessario sequitur. *Casanbon.* Nihil enim miserrius invido, quippe qui sibi ipsi infestus. Et recte Horatius: 'Invidia Siculi non irvenere tyranni Majus tormentum.'—*Cum, &c.*] Descriptio crudelitatis tyrannicæ. Cum tetra, immanis, et effrenis animi crudelis cupiditas, ardenti crudelitatis veneno tincta, et imbuta, ingenium tyrannorum triste et crudele excitaverit, illosque in omnis generis scelera et fraudes præcipitarit, et impulerit. *Lubin.*

37 *Ferrenti, &c.*] Metaphora a lana, quæ corrupta ad pristinum colorem reverti non potest. *Vet. Sch.*—*Ferrenti*] Ardenti, excitato, et inflammato.—*Tincta, &c.*] Metaph. a lana, quæ colore tingitur.—*Veneno*] Animi enim venenum, inhumanitas et crudelitas. *Lubin.*

38 *Virtutem, &c.*] Quam ut videant virtutem. Alii legunt *Virtuti invidiant*; quam, scilicet, ab aliis cultam ipsi deseruerint. *Farnab.* Sequitur gravissima illa pœna, nimirum invidia, qua olim ignavus adolescens, adficiendus sit. Ovidius, 'Video meliora proboque, Deteriora sequor.'—*Intabescant*] Macrescant, doleant, ringantur, dnu alios virtute et doctrina præditos, et se relictos vident. *Idem.*

39 *Anne, &c.*] Id est, An magis Perillus, vel, ut alii, Perillus, æreo tauro inclusus a Phalaride genuit, quam invidiæ et conscientia stimulis agitat?—*Siculi, &c.*] Siculi tauri. Dixit Siculi ob Phalaridem, qui tyrannus fuit Agrigenti in Sicilia.—*Æra, &c.*] Homines æreo tauro inclusi; meton. subjecti pro adjuncto. *Idem.*

40 *Et, &c.*] De auratis laquearibus. Est autem *laquear* superius cubiculi vel cœnaculi convexum. Quod variis picturis, et sculpturis ornari consue-

vit, et a quibus lychni dependi solent.—*Pendens*] De seta equina dependens, singulis momentis periculum foret, ne seta illa rupta, ensis ille fulgens in caput subjecti Damoclis decideret. *Lubin.*

41 *Purpureas, &c.*] Damoclis, scilicet regis vestimentis induti.—*Subter*] Exacte illi fulgenti gladio suppositas et subjectas.—*Terruit*] Exanimavit, et consternavit. *Idem.*—*Imus, &c.*] Ordo est: *quam si sibi dicat, Imus, imus præcipites* in vitia et exitium, nulla virtute sufflaminandi, omni salutis spe destituti. *Farnab.*

42 *Imus, &c.*] Id est, ane ullum Phalaridis, vel Dionysii supplicium gravius unquam fuit, quam si quis invidiæ et conscientie stimulis de mente deturbatus dicat, Perimus, urimur, absumimur; *Imus, imus*, inquam, in exitium, et perniciem præcipites, et omni salutis spe miserrime destituimur?—*Quam si, &c.*] *Sibi*, Emphatice. Intra se, in animo suo, vel, quod homo sceleratus sibi ipsi soli conscius sit, cum sua flagitia aliis non dicat, sed illa ob turpitudinem revelare erubescat. 'Conscientia' enim 'mille testes.'—*Intus*] In animo, et conscientia interna, ob vitiornm turpitudinem cum pavore extimescat, et palseat. *Idem.*

43 *Quod, &c.*] Quem metum ob scelerum poenam contractum, etiam conjunctissimis, et amicissimis detegere, et aperire erubescat, atque adeo quod proxima, et fidissima uxor nesciat. *Lubin.*

44 *Sæpe, &c.*] Id est, memini ego adhuc, quod parvus puer cum essem, oculos oleo intingerem et illinerem, et ita fluentes oculos, aut lippitudinem, et alios morbos simularem, ut ita tædiosum discendi laborem subterfugerem. Est enim lippitudo oculorum fluentium, vel lacrumantium vitium, quod ille oleo imitatus est.—*Tingebam*] Metaph. ab infectioribus. *Casaubonus* contendit legendum esse

tingebam, et de interioris oculi tacta accipiendum.—*Parvus*] Emphatice. Puer hoc feci, in quo alienior a studiis animus excusari ob ætatem puerilem, quæ laborum scholasticorum impatientior, potest. *Lubin.*

45 *Grandia, &c.*] Si discendi tædio grandia illa, sublimia, et animosa Catonis Uticensis de morte verba, quæ in scholis loco exercitii proponebantur, audire, et ediscere nollem. *Lubin.*—*Morituro, &c.*] Merito, inquit, mihi lippitudinem arcessebam, ne Catonis deliberativam orationem recitarem, utrum moriatur an non: aut quibus verbis uti potuit, cum se destinaret interficere. *Vet. Sch.—Dicere verba*] Est Chriam componere hoc titulo. *Casaub.—Morituro*] Alii, *Morituri Catonis Discere*. Deliberabat enim Cato, satiusne foret sibi violentas manus Uticæ inferre, quam se sibi, patriæ, et Reip. conservare. *Lubin.*

46 *Dicere*] Alii, *Discere ab insano. Insano*] Id est, nimis severo et concitato, et ob nimiam diligentiam et vehementiam, qua nos ad studia extimulabat, pene insano. *Lubin.* Stoicis enim præter sapientem unum, omnes insani. *Casaub.*

47 *Quæ, &c.*] Quæ parens meus convocatis amicis, ob hanc meam recitationem ingenti lætitia sudans et incalescens, et præclaram de filio suo spem concipiens, summa cum admiratione audiret.—*Pater*] Solebant enim illi interesse. *Lubin.*

48 *Jure, &c.*] *Jure*, non significat recte hoc factum a Persio; sed valet convenienter vitæ quam agebat, puerilibus scilicet annis, et fini quem ob oculos propositum habebat. *Casaubonus.* Id est, puerili ætate non injuria summum bonum et maximum bonum mihi videbatur talorum ludum nosse, et quid cujusque tali casus valeret, scire.—*Quid, &c.*] Id est, puer summo voto scire expetebam, quid in talorum jactu senio ille dexter, utilis et fortunatus, lucri adferret.

Erant autem apud Romanos tessera-
rum et talorum ludi. Et tessera sex
lateribus (ut apud nos talus quatuor)
constabat.—*Quid, &c.*] Senio major
missus: ut Scæva, Immerito, inquit,
flebam istas, cum semper laudarem.
Vet. Sch.—*Quid, &c.*] Nam ut quisque
talis jactatis senionem miserat, vin-
cebat: sin canem, vincebatur: Ideo
senionem ferre, dicit, hoc est, lucrum
conciliare: at *canem radere*, id est,
damno illato rem minuere. *Cassanb.*

49 *Damnosa, &c.*] Id est, unitas
jacta, quantum de reliquis jactis nu-
meris detraheret, vel quantum lucro
adimeret, vel abraderet. *Lubin.*

50 *Raderet*] Respexit ad vicinita-
tem et ambiguitatem nominis canicu-
læ: canum enim est radere vel abra-
dere. Solebant autem reliquo jacto-
rum talorum numero quinque detra-
here, vel quantum ludentes pepige-
rant.—*Angustæ, &c.*] Puerilem nu-
cum lusum intelligit. *Orcæ* enim fic-
tile vasculum erat procero corpore,
in quod pueri in terra defixum medi-
ocri distantes intervallo nuces immit-
tebant. Id est, ne a collo, vel ore
angusti illius vasculi inter conjicien-
dum aberrarem: quasunque enim
in Orcam conjecerat, tanquam suas,
tollebat. Ovid. de Nuce: 'Vas quo-
que sæpe cavum spatio distante loca-
tur, In quod missa levi nux cadit una
manu.' Alii de pyrgo intelligunt, non
recte. *Idem.*

51 *Nex, &c.*] Ladum turbinis vel
trochi intelligit. Dabam operam ne
quis omnium puerorum in tota vici-
nia majore calliditate, et solertia
buxum, turbinem vel trochum flagello
torquere et agitare posset.—*Callidior
torquere*] Usitatus Hellenismus.—
Buxum] Pro turbine vel trocho e
buxo facto.

52 *Haud, &c.*] Antapodosijs dissi-
militudinis: quod adolescens pueri-
tiam prætexere nequeat, cum jam
grandis ætatis sit. Id est, vel ætate,

vel doctrina experientiam habes, qua
pravos a rectis moribus possis discer-
nere.—*Inexpertum*] Incognitum.—
Curvos] Intortos, corruptos, pravos,
et ad rectæ rationis obrussam non
exactos.—*Deprendere*] Cognoscere, et
a bonis et probatis discernere. Id
est, nec tibi inexpertum vel inexploratum est, quæ et qualia doceant sa-
piens illa porticus Athenis, quæ illita
vel depicta est braccatis Medis, cum
Themistocle pugnantibus. Id est,
Stoicas disciplinas nosti. *Idem.*

53 *Sapiens, &c.*] Meton. qua ex sub-
jecto adjunctum notatur. Eo quod
sapientes Stoici in illa disputarint.—
Braccatis, &c.] In qua depicta est a
Polygnoto et Mycone pugna Xerxis
et Darii regum Persarum. Hæc
porticus, *ποικίλη*, ob picturæ varie-
tatem dicebatur.—*Braccatis Medis*]
Bracca, vel *bracha* peculiaris Medo-
rum vestis a lumbis usque ad talos
protensa. *Lubin.*

54 *Insomnis*] Quibus juvenes vel
discipuli Stoicorum, somni expertes,
omni studio et cura, die ac nocte in-
vigilant.—*Insomnis*] Emphatice. Ni-
mirum qui ita somno non indulgent,
ut vos ignavi, et somnolenti.—*Et,
&c.*] Sic enim legendum, non *indetonsæ*
(ex Turnebo) xxiii. 23. Erant enim
Stoici ad cutem usque tonsi. Porro
delicatiores comam alebant, et cala-
mistriati incedebant. *Idem.*

55 *Invigilat*] Emphatice. Tu con-
tra dormis, et quidem ad mediam
lucem.—*Siliquis*] Commendat victum
facilem, et frugalitatem Stoicorum.
Porro illi cibis naturalibus, legumini-
bus et farre utebantur, ut Pythagori-
ci, non vero carne, quod nefas puta-
bant. Est autem synecdoche speciei
pro genere. *Siliqua* enim folliculus
leguminis.—*Grandi*] Quæ crassa po-
lenta, tenui, facili cibo, victu parco
utitur, et alitur. *Lubin.* Vel *grandi*,
quia multo pane vescuntur, quibus
solus panis cibus est: signum etiam

valetudinis bonæ, grandem panis quadram posse comedere. *Casaubon.*

56 *Et, &c.*] Alia causa efficiens cognitionis honesti, et turpis, Pythagorica, nimirum, disciplina. Id est, nec via virtutis, modo eam velis insistere, tibi ignota. Nam littera illa Y Pythagoræ Samii, quæ duos ramos in utrumque latus diduxit, virtutis viam dextro limite surgentem tibi monstravit: Vitiorum viam, sinistro. —*Samios*] Ob Pythagoram ejus litteræ inventorem, qui Samius fuit, dixit. —*Diduxit, &c.*] Metaph. ab arboribus, id est, ab utraque parte expandit.

57 *Surgentem*] Dixit, quia dexter ramus qui virtutis viam vel tramitem denotat, arduus, sublimis, et difficilis adsurgit, et se attollit. *Idem.*

58 *Stertis adhuc*] Interrogatio. Quem æquum erat vigilare, et insomnem esse, Stoicorum exemplo. *Lubin.* Vel, tu, qui Philosophiæ pridem operam das, cur Philosophice non vivis? *Casaub.* —*Laxumque caput*] Id est, tutamen adhuc somnias, et laxum tuum caput ad utrumque latus somnolentorum more dependens, et dissolutum se non sustinens, quasi compagibus ejus, et juncturis fractis et solutis. —*Compagē*] Commissura, junctura labrorum et maxillarum soluta, et diducta; id est, os in rictum extensum, et diductum. Describit autem oscitationem. *Lubin.*

59 *Oscitat, &c.*] Id est, ob hesternam crapulam, ignavus, torpidus, et marcidus adhuc more somnolentorum oscitat; id est, hesternam crapulam oscitando exhalat, edormit, evaporat, oscitando concoquit. —*Dissutis, &c.*] Id est, maxillis vel genis ab utraque parte male conjunctis; vel, quod oscitantes faciunt, sæde labris distortis, et in rictum diductis, et distractis.

60 *Est aliquid*] Ita accipienda ejus interrogatio: Quid mirum ai dissolute vivis? quod, ante omnia faciendum tibi fuerat, ut de summo bono decer-

neres et finem certum tibi proponeres, de eo necdum cogitasti. *Casaubon.* —*Est aliquid, &c.*] Quasi dicat: Non tu, ut sagittarii certum scopum sibi præstituerunt, certum vitæ genus tibi deligis, sed corvos, rem vagam et incertam sequeris. —*Et in quod, &c.*] Allegoria a sagittariis. Proponistine tibi aliquam metam, vel scopum, ad quem collimes, vel in quem arcum dirigas? *Lubin.*

61 *An, &c.*] Eum ergo, qui ita vivit, similem illi esse dicit qui corvos et id genus aves sectetur, capereque intendat. non arcus, sed testæ lutivæ jaculatione: quod quia per rerum naturam, nec solet, nec potest fieri, qui id tentat Græco proverbio notatus est, τὰ πετόμενα διώκει: quod in stultos et frustra laborantes dictitabant. *Casaub.* —*Testæ lutivæ*] Histimur quoties non certo consilio ad capiendas aves prodiiimus, sed temere ac per lasciviam aves obvias, eo arrepto quod primum in manus venerit, petimus. *Casaub.* Vide proverb. 'Nullo scopo jaculari.' *Lubin.*

62 *Securus, &c.*] Parum sollicitus, quo te pedes ducant: cum corvum in aëre volantem secteris. More eorum, qui sine proposito vagantur. —*Atque, &c.*] Id est, in diem, sine omni futurorum sollicitudine vivis. Sine omni cura. Hujusmodi vitam Græci καθήμερον βίον vocant. *Lubin.* Vel, ἀποσχέδιζεῖν τὴν βίον, id est, vivere sine proposito et ultimo fine, et, ut loquitur Seneca, 'aliud agendo vivere.' *Casaubon.* Vide proverb. 'In diem vivere.' Quod dicitur de illis, qui ne de crastino quidem cogitant. *Lubin.*

63 *Helleborum, &c.*] Quemadmodum morbis corporis in tempore remedio subveniendum est, sic animi morbis et vitiis, in tempore præceptis sapientiæ occurrendum. Quasi dicat: Ut cum quis hydropis habitum sibi contraxit, jamque cutis ægra et languida, aqua inflatur, et intumescit, et jam incurabilis reddita est; frus-

tra postmodum Medici opem, et remedia Ellebori implorat: sic qui vitiorum habitum contraxit, frustra postea per sapientiam ad virtutem reverti nititur. *Elleborus* pro omni remedio; et *Hydops* hoc loco pro omni morbo ponitur.—*Cum jam, &c.*] Ubi jam ad *ἀρχήν* pervenit, id est, Ubi invaluit, et incurabilis redditus est. *Idem.*

64 *Poecentes*] Cum amplius remedio locus non est.—*Veniēti, &c.*] Egregium Epiphonema, id est, incipienti animi vel corporis morbo in tempore remedii occurrere.

65 *Et, &c.*] Quid prodest te Medicis quantumvis præstantissimis, ut sanitatem restituant, multa magnifica et auri montes polliceri, ubi jam sis deploratæ sanitatis et desperatæ valetudinis? Quod autem de corpore dixit, de animo accipe.—*Cratæro*] Synecdoche speciei pro genere.—*Montes*] Metaph. Id est, Ingentia præmia: ut sanitatem deploratam restituat. *Idem.*

66 *Discite, &c.*] Quare, o miseri, somnolenti, et vagi juvenes, discite aliquid, et animum honestis studiis, contra tot ingruentia vitia et mala confirmate.—*Miseri*] Quia sine virtutis et sapientiæ studio vita hominum miserrima.—*Et, &c.*] Quæ a Physicis explicantur. Sic Virgil. 'Felix qui potuit rerum cognoscere causas.' Vel discite omnium rerum causas finales, ob quam rem unaquæque res condita: atque ideo, quare vos ipsi conditi sitis. *Idem.*

67 *Quid, &c.*] Commendatur sui cognitio, et illud *γινῆσθαι σεαυτοῦ*.—*Quidnam*] Id est, ad quem usum.—*Ordo, &c.*] Quo ordine, ratione, modo, vita ejusque instituenda. Casaubonus de fato hoc accipit: nam ita passim *ordo*, aut rerum *ordo*, est *fatum*.

68 *Qua, &c.*] Quæ sit optima, et expeditissima ratio cursui vitæ humanæ flectendi et dirigendi, ut commodissime ad metam vel finem vitæ

humanæ perveniamus. *Lubin.* Per *flexum metam* intelligit, artem moderandæ vitæ humanæ. *Mollis hic flexus* dicitur, qui cito et rapide peragitur. *Casaub.* Turneb. xxi. 23.—*Et unde*] Ex quo loco et tempore flexus ille commodissime instituendus sit. Vel, unde mors? nempe a natura. *Casaub.* *Lubin.* Pro *unde*, quidam *unda*: ut sit quasi meta, ad quam circumflectenda est remigatio in navali certamine. *Farnab.*

69 *Quis, &c.*] Ne more avarorum illis adcumulandis insomnes incumbamus: nec prodigorum more inutiliter consumamus.—*Argento*] Inquirendo. Modus autem ex Stoicorum doctrina is est optimus ac legitimus, qui naturæ conveniat.—*Quid, &c.*] Quid a Deo petendum sit. Id est, quænam vere bona sint.—*Quid, &c.*] Quid divitiæ et opes hominibus recte utentibus, et cum honestate dispensantibus, commodi adferant.—*Aspen*] Recens, et bene percussus. Percussio enim et signi impressio aurum exasperant. Turneb. xviii. 28.

70 *Patria, &c.*] Quid patriæ, parentibus, cognatis, vicinis, ex nummis vel divitiis comparatis, debeas. *Lubin.*

71 *Quem, &c.*] Ut in qua conditione, vel officio quisque a Deo collocatus sit, discat, et suam Spartam sedulo ornare, et suæ vocationis officia diligenter obire studeat. *Idem.*

72 *Qua, &c.*] Qua conditione. Ne plus minusve facias, quam conditio tua ferat. *Lubin.*—*Locatus*] Velut in statione positus, quam curare debemus, nec deserere, nisi jussu Imperatoris Dei. *Casaub.*

73 *Disce*] Ultimum dogma, ut quis sua sorte contentus vivat, quod per contrarium explicat, ne nimirum divitiis invidet. *Lubin.*—*Neque, &c.*] Id est, Noli putare ea bona, quæ vulgo tanta contentione quærentur, esse vera bona. Illa igitur ne optes, neque doleas si uberius copia horum bonorum alii sit potius, quam tibi.

Delph. et Var. Clas.

Pers.

Q

Casub.—*Multa, &c.*] Omnis generis vasa intelligit.—*Pudet*] Ob copiam nimiam, eo quod vasa illa tota raro exhauriuntur, et cibus in illis corumpatur, et putere incipiat. *Lubin.*

74 *In, &c.*] Divitis advocati. Metonym. adjuncti pro subjecto, pro cella pennaria, in qua conditur et adservatur penna.—*Defensis, &c.*] Eo nomine quod divites illos Umbros in judicio defenderit patronus, vel advocatus. Erant autem *Umbri* antiquissimi Italiæ populi. Turneb. xiv.

75 *Et, &c.*] Id est, Quod in illorum advocatorum penu et cibario conditum sit piper, perna, et mæna, Marci consulti et clientis in judicio defensi monumenta et donaria. Est autem *Mana* vilis marinus piscis. *Lubin.* Plin. ix. 26. Caussidicis enim solitæ donari lagenæ vini et salsa-menta, atque ejusmodi tenuia munuscula, quorum hic meminit Persius. *Casub.*

76 *Quod, &c.*] Orca bellua marina appellatur, balænis infesta, quam in frusta dissectam salsamentarii in vasis adservabant. *Prima Orca* pro priori vase ponitur, quod in illo pisces illi nondum defecerint, nec illud exhaustum sit: cum insuper adhuc alia offerantur, et jam alia donarentur. Vel pro parte prima ac superiore Orce. *Lubin.*

77 *Hic aliquis*] Impatiens meæ seriæ admonitionis et libertatis, vel Philosophiæ stadium irridens.—*Hirtosa*] Hispida, hirsuta, inculta, illuvium illorum et *δυσχέπων* notans. Vel *hircosa*, turpia et sæda, quod sædum odorem spirarent. Turneb. xxiii. 23.—*Centurionum*] Et recte militum heic meminit, propter contrarium studium. Nihil enim refragatur Philosophiæ magis, quam vita militaris; ubi et ipsa virtus exulat. *Idem.*

78 *Quod, &c.*] Prosopopœia militis vecordiam suam et mentem a Philosophia alienam excusantis: primo

quidem ex adjunctis, quod satis sibi sapiat. *Idem.*

79 *Esse, &c.*] Id est, Nunquam Arcesilao, Soloni, et reliquis miseris et ærumnosis Philosophis similis esse volui. Fuit autem Arcesilas, vel Arcesilaus Seythi filius ex Pitane civitate Æolica, Crantoris discipulus.—*Ærumnosque, &c.*] Eo quod multis ærumnis et laboribus ad sapientiam perveniant.—*Solones*] Solon Atheniensis unus e septem sapientibus, et legislator: et *Solones* pro Philosophis dixit. *Idem.*

80 *Obatipo, &c.*] Descriptio Philosophorum, quos vanus et rudis Centurio ridet.—*Obatipo*] Id est, Rigido collo et cervice, et in humerum capite inclinato; quod attenti et cogitabundi signum est.—*Obatipare*] Contorquere, incurvare.—*Et, &c.*] Oculorum lumine intento terram insipientes; quod illi faciunt, qui attentius quid apud se meditantur. *Idem.*

81 *Murmura*] Tacitas meditationes, quas verbis submissis apud se murmurando exprimunt.—*Secum*] Soli. Qui tanquam insani soli secum disputant. Vel quod fere in rabiem agantur, cum non inveniunt quod quæsierunt.—*Rodunt*] Quod murmura et meditationes, et inventiones cum silentio secum rodant, attenuent, expendant atque expoliant. *Idem.*

82 *Exporrecto*] Per Metaph. Expressens Philosophorum gestum, qui dum secum meditantur, ipsa labia extendunt, ut illis verba adpendere videantur.—*Trutinantur*] Tanquam in libræ lance pensitant. Metaph. a trutina vel libra. *Idem.*

83 *Ægroti, &c.*] Quod Philosophi talia animo agitent, et rimentur, qualia ægroti somniant, id est, ridicula et nugacia.—*Veteris*] Ad senem et ægrotorum insomnia respicit, quæ ab Horatio pro deliriis ponuntur.—*Gigni de nihilo, &c.*] Axioma Physicum vulgarissimum. *Idem.*

85 *Hoc, &c.*] Id est, hæc nomen

sunt, quas tamen scire nec juvat, nec prodest.—*Cur palles*] Id est, Quas nugas tantopere demiraris, tanto studio adfectas, ut inde pallorem tibi contrahas?—*Cur, &c.*] Amara irrisio. Ob hasce nugacissimas nugas impransit et incœnati tanquam ob rem ingentis precii se macerant, minimoque cibo contenti vivunt. *Lubin.*

86 *His*] De talibus Philosophorum verbis, populus Romanus tanquam affaniis et ineptiis ridet. Alii legunt, *Hoc.—Multumque*] Juventus militiæ dedita, corpulenta, et torosa.—*Torosa*] Valde corpulenti, et torosi, id est, fortes et robusti juvenes. *Torus* enim pulpam carnis musculosam significat. *Idem.*

87 *Ingeminat*] Egregia *μικτηρισμῶν*, vel soluti risus descriptio. *Lubin.* Id est, Ita vehementer irridet ac cachinnatur, ut totum corpus concutiat, et nasum in rugas contrahat. *Casaubon.* Vel ad habitum ipsius risus respexit, quo illud *ha ha ha* sæpe tremula voce repetitur.—*Naso crispante*] Ob effusum risum, naso in rugas contracto. *Lubin.*

88 *Inspice, &c.*] Respondet jam monitor seu doctor, objectioni vanissimi centurionis, demonstrans Philosophiæ consiliis parendum esse, nisi quis olim animi morbis miserrime velit perire: idque ex similibus. Ut enim ægri neglecta Medici curatione intereunt, sic isti dum Philosophiam, quæ animorum Medicina est, aspernantur, in vitia præcipites ruunt, quæ ipsos male tandem perdant. *Casaub.*—*Inspice*] Explora, perpende.—*Nescio quid*] Nescio ob quam causam pectus mihi horrore concutitur.—*Trepidat*] Vel, horrore concutitur ob frigus vel ob vehementem cordis palitationem. *Lubin.*—*Egris, &c.*] Ægre spirantibus, vix spiritum ducentibus.

89 *Exsuperat*] Abundat, superest, gravis halitus, et graveolentia. *Turneb. XIII. 23.—Gravis*] Vel, quod

graviter et ægre ducatur: vel, quod halitus maleolens graviter spiret, ut in pulmonum putrefactionibus.—*Inspice, &c.*] Sodes, antiquæ affectationis est: adeo ut soluto eo quidam usi sint: ut *Plautus*, qui per solutionem sic ait: 'Dic mihi, si audes, quæ est, quam ducere vis uxorem?' *Vet. Sch.*—*Sodes*] Blanditur medico: *sodes* enim blandientis. *Lubin.*

90 *Qui, &c.*] Qui talibus et consimilibus verbis medicum compellavit.—*Jussus, &c.*] Ubi prius certum medicamentum a medico sumsit: in quartum diem eventum expectare jussus est a medico.—*Requiescere*] A luxu, nimio cibo, et potu cessare. *Id.*

91 *Tertia, &c.*] Meton. subjecti pro adjuncto, æger tertia nocte vidit.—*Compositas, &c.*] Id est, mitigatas, validas; vel, rite, composite, æqualiter jam palpitare, et moveri.—*Venas*] Arteriarum pulsum; vel, venas simpliciter. *Lubin.*

92 *De, &c.*] Ibi tanquam jam omni morbo profligato, medici ejusque consiliorum oblitus, vinum Surrentinum tanquam mitius et lenius et domo majore alicujus amici divitis, lagena capaciore sibi exhiberi rogavit: jamque ad balneum properat.—*Modice, &c.*] Quæ quia mediocriter sitit, plus etiam aliquanto capit et pro capaciore ponitur, et describitur lagena medicoris capacitatis.

93 *Loturo, &c.*] Sibi ad balneum properanti. Nihil autem ægrotis periculosius, quam balneum. *Lubin.*—*Surrentina*] Vina intelligit ex Campaniæ oppido Surrento, quod a Græcis conditum. *Idem.*

94 *Heus bone, &c.*] Verba medici, qui ex improvviso intervenire fingitur, cernentis ægrotum secus, ac jussus erat, agere, et balnea et vina adhibere.—*Tu palles*] Ægrotum adhuc esse denotat ex adjuncto pallore.—*Nihil est*] Respondet ægrotus, suum pallorem excusans.—*Videas, &c.*] Respondet medicus: Quamvis hic pallor nihili

tibi esse videatur, tibi tamen prospicere debes; id est, Quæso videas et consideres quod tacite, sensim, et paulatim *lutea* illa et *flava pellis tibi surgat*, et corpus tuum sensim intumescat, quæ signa hydropiseos. *Id.*

95 *Surgit*] Intumescit, et turgescit. —*Tacite*] Sensim et paulatim. —*Lutea*] Dixit *lutea*, quia hydropisis color luteus est, et suberocæus: tum luteus color, pallidus et albus passim confunduntur. *Casaub.*

96 *At, &c.*] Respondet stomachas et iratus ægrotus, ægre ferens sibi a medico veritatem esse dictam. Quasi dicat: Tu longe deterius palleas, quam ego, quare te ipsum cura, mihi molestus ne sis, nec tutor vel patruus esse velis. Idem faciunt perditii, qui correpti maledicta ingerunt. —*Tutor*] Qui datur ei, qui propter ætatem se nondum tueri potest. Noli mihi esse curator, pædagogus, aut patruus censor, nec mihi tanquam pupillo præscribas quid facere, quid omittere debeam. *Lubin.*

97 *Jampridem, &c.*] Ergone duos tutores habui? nam ille unus tutor, qui mihi relictus erat, jamdudum mortuus est, et a me sepultus. Id est, Non amplius sub tutore me esse existimavi; quia quem habui, sepelii. —*Tu restas*] Est interrogatio Ironica. Ignoravi, quod tu mihi adhuc tutor restares? Vel sine interrogatione; quasi dicat: Quantum video, tu mihi adhuc tutor restas. —*Hunc*] Hunc, ait Philosophus, incontinentem ægrum, medicos contemnentem, jamdudum sepelii; offerretur mox mortuus tam scio, quam si jam extulissem. —*Tu restas*] Tu contemtor Philosophorum restas offerendus. *Farnab.* —*Perge*] Verbum medici, qui, quia ægroti peritiaciæ videt, ad vina et balnea pergere jubet, ut nimirum brevi moriatur. Est ergo Ironica permissio. —*Tacebo*] Verbum medici. Quasi dicat: Ego vero tacebo et abibo. Nam quid hic agas, ubi, si quid bene præ-

ciplas, nemo est qui obtemperet? *Id.*

98 *Turgidus, &c.*] Jam Poëta demonstrat, quomodo adolescens ægrotus ob intemperantiam perierit. —*Turgidus, &c.*] Qui gulæ incontinentia tot epulis se distendit. Et Juvenal. 'Turgidus, et crudum pavonem in balnea portas; Hinc subitæ mortes.' —*Albo ventre*] Id est, hydrope pallido.

99 *Culture, &c.*] 2. Hydropis adjectum, halitus graveolentia. Id est, Cum interea guttur ejus lente et ægre exhalet et expiret sulphureas mephites, graves, et tetros odores, et anhelitus. Est autem *Mephitis* proprie terræ putor ex aquis maxime corruptis et sulphuratis proveniens. *Lubin.*

100 *Sed, &c.*] Id est, Inter potandum, dum genio indulget, pavor et tremor jam instantis et imminentis mortis illam juvenem intemperantem subit et invadit. —*Calidumque, &c.*] Id est, Manus trepidatio, calidum triental vel calicem manibus ægri excutit. —*Calidum*] Potione calida plenum. —*Triental*] Alii *trientem* legunt; intellege poculum, quod tertiam partem sextarii capit. *Idem.*

101 *Excutit, &c.*] Languidis et morte futura trepidantibus. —*Dentica, &c.*] Id est, Dentes nimio rigore relecti, stridorem excitarunt. *Lubin.* Vel *relecti*, exesis gingivis. *Crepere* autem ob tremorem capitis et laxa labra, ut subjicit, hoc est, ob corporis totius compagem solutam. *Casaub.*

102 *Uncta, &c.*] Describitur vomitus ægroti; id est, Omnis generis lauta, *uncta* et delicata fercula, paullo ante devorata, necdum digesta, per vomitum ex gutture, ore, et laxis, pendulis, languidisque *labris excidunt*. *Lubin.*

103 *Hinc, &c.*] Morbum ex intemperantia natum sequitur mors: quam indicat descriptione funeris. Describit autem *δοτερον πρότερον ὀμπνικὸς*. Nam tu ha ad *ἐκπορὰν* spectat: prius autem quam efferuntur, humi depo-

nebantur, lecto, ubi animam egerant, extracti; deinde lavabantur, ungebantur, componebantur, lecto ferali aptabantur: tum autem collocati in vestibulo; per aliquot dies complorabantur, namiam dicentibus amicis et præcis cum iis ad quos finis pertinebat: postremo efferebantur. *Casaub.—Tuba*] Quæ in nobiliam funeribus adhiberi solebat, ut in plebeiorum tibia.—*Candela*] Quæ in sepultura ante mortuos præcedebant.—*Tandemque, &c.*] Ambitionem irridet, non quia *pudapes* et *pudpos* dicantur mortui; non est enim Romanæ consuetudinis; sed quia pretiosa in funeribus veste stragula, cæterique etiam pauperuli exponebantur. *Beatus* autem, qui nunquam splendidiore habitu fuit; aut certe, quia Romanæ consuetudinis fuit simpliciter sepelire. *Vet. Sch.—Tandemque, &c.*] Scopitice et Satyrice; id est, Tandem tam præclaro habitu felix scilicet et beatus, dum in alto superboque feretro, et lecto compositus, et crassis, multis et preciosis amomis aliisque odoratis herbis, et unguentis largiter intatus, unctus, et imbutus, rigidos et gelidos pedum calces in januam versus urbis portam extendit. *Lubin.*

104 *Crassis*] Multis, copiosis, largiter et abunde adhibitis.—*Intatus*] Unctus, delibutus, unguentatus.—*Amomis*] Erat amomum frutex labruscæ similis, in Syria et Armenia proveniens. *Lubin.—Amomis*] Amomalia pro quibuslibet unguentis posuit, quibus ungebant corpora mortuorum. Inde *Amomiam* recentiores vocaverunt illud omne, quo medicabantur corpora defunctorum et condiebantur. *Momium* et *Mumiam* jam vocant. *S. Imas.* Turnebus XXIII. 23.

105 *In, &c.*] Id est, Extra portam urbis prolatis pedibus ad rogam effertur. Vel, cadaver in feretro compositum, versus domum januam pedes protendebat, et facie januam respi-

ciebat: quo habitu extremam et ultimam abitionem denotabant. *Turneb. XXIII. 23.—Rigidos*] Frigidus, gelidos, et præ frigore durus.—*Illum*] Qui paulo ante medicum suum objurabat, et se ægrotum negabat. *Lubin.*

106 *Hesterni, &c.*] *Hesterni*, ait a defuncto pridie manumissi, id est, liberti, et cives Romani facti.—*Capite, &c.*] Quia manumissi ante manumissoris corpus pileati incedebant. *Vet. Sch.—Hesterni, &c.*] Admodum novi cives Romani. Heri vel pridie civitate donati servi, postea inter Quirites vel cives Romanos adscripti.—*Capite, &c.*] Hoc est, Pileati. Notat servos, qui aperto capite incedebant, jam pileum adsumpsisse, libertatis indicium.—*Subire illum*] Hoc est, Patroni sui pheretro novi liberti subire. *Casaub.* Extulerunt cadaver ad rogam. Moris enim erat, ut libertate donati servi domini sui funus curarent, et ad sepulturam efferrent. *Subire*, significat inter alia onus dorso suscipere. *Lubin.*

107 *Tange, &c.*] Objecit enim monitori adolescens se ægrum non esse, nec illi, cui comparetur, similem.—*Tange*] Quasi dicat: Quod si miser id credere recusas, quæso, tange venas, et in pectus dextram tuam conijce, et pulsum cordis explora. Et hæc verba sunt juvenis. Possunt etiam monitori attribui, quibus juvenes admoneat, ut diligenter apud se explorent, num aliquis morbus in se residcat. Et sequentia, *Nil callet*, et *non frigent*, Juvenis respondentis essent, et se ægrotum negantis.—*In, &c.*] Sinistro scilicet, et cordis palpitacionem explora, an febrili calore detinear. *Idem.*

108 *Nil, &c.*] Si prior versus juveni petulanti attribuatur, Medici verba hæc essent: sin monitori attribuatur, verba juvenis sunt.—*Summos*] Extremas partes manuum et pedum; quos omnium primo frigus invadit.

109 *Non, &c.*] Verba vel juvenis

vel medici.—*Visa est*] Respondet jam monitor; Forte corpore non ægrotas, nec nimius tibi calor vel frigus ex febris adest. At nunquid etiam animo bene et recte vales? Nullo animi morbo detineris, avaritia, libidine, ira, &c. Id est, Si forte ingens pecunia, aut maxima auri et argenti copia a te conspicitur; ecquid tunc etiam cor tibi rite et recte salit? *Idem*.—*Sire, &c.*] Secundus morbus, libido voluptatis. Id est, Si vicini tui virgo, candida, formosa et amabilis, te præsentem mollius et blandius tibi adriserit; ecquid tunc etiam cor et venæ tuæ recte micant? Docet ergo Poëta non sanum esse eum, qui animi perturbationibus sit obnoxius.

Lubin.

111 *Rite, &c.*] Composite. Per interrogationem legendum censet Turneb. xxiii. 23.—*Positum*] Tertius morbus, mollities; id est, Si tibi in catino vel patina argenti, villi, et sordida, durum et tenue olus, et vilis brassica apposita est in cibum, et ater, plebeius, et secundarius panis, ex farina populi, et pauperum cribro decussa, multo adhuc furfure immixto: tunc tuas fauces tentemus an sanæ adhuc sint, et recte se habeant.—*Algente*] Olus ipsum in catina algens, id est, frigidum. Vel, Villi, misero, et egeno. Sic culina frigida, in qua nihil coquitur. Sic hic *Algente* pro minus culto.—*Catino*] *Catinus* vas immensum escarium, in quo pultem, aut jurulenti quid pangebant. *Idem*.

112 *Durum olus*] Tennes herbæ, aut viles brassicæ, uttica, et alia id genus olera.—*Populi, &c.*] Farinam, panem non delitiosius cribro decussum, sed plebeium; de populi annona, id est, fiscalem dicit. *Vet. Sch.*—*Populi, &c.*] Significat panem cibarium et panem fureum. Nam cribrum populare transmittit multos furfures. Est materia pro materiato. *Lubin.*

113 *Tentemus, &c.*] Id est, Age vi-

deamus quomodo placebit tibi hic victus. Sumit per Allegoriam *ulcus* pro animi vitio et morbo luxuriæ, quod accurate notandum; eo enim hæc omnia spectant, ut demonstret, ipsum animo ægrotare.—*Tentemus*] Id est, Videamus an sanæ sint.—*Tenere*] Ibi in gula, et faucibus tuis adeo tenellis et delicatis, putre aliquod, et insanabile deliciarum et molitiei hulus. *Lubin.*

114 *Putre*] Non nunquam sanabile, quod te totum corrumpit et infecit, et quod populari cibo, radere et exasperare minime decet.—*Radere*] Offendere, fatigare villi cibo.—*Beta*] Synecdoche speciei pro genere, pro vilissimo cibo: Est enim *beta* herba nullius saporis et precii: unde *beta*, pro villissimis, et nanci hominibus sumitur. *Idem*.

115 *Alges*] Quartus juvenilis animi morbus, Timiditas; id est, ob levissimum quodque et nullum periculum frigore concuteria, trepidas, inhorrescis et alges.—*Alges*] Hoc dicit, quia superius se ægrotum negarat, et de membris suis dixerat: *Non frigent*.—*Excussit*] Concussit, commovit, e-rexit. Timor enim pilos erigit et stantes inhorrescere facit. Virg. 'Obstupui, steteruntque comæ.'—*Timor albus*] Timor enim homines albos et pallidos facit, ob sanguinis abscessum.—*Aristus*] Metaph. a spicis: quod capilli aristarum more inhorrescant, quod appellant horripilationem. *Lubin.*

116 *Nunc, &c.*] Quintus animi morbus, iracundia, quæ ex adjunctis describitur: quo et ipso juvenem non recte valere convincit. Quia autem, *Nil calet hic, et non frigent*, dixit: hic enim falsi coarguit.—*Face*] Tanquam igni subjecto.—*Fervescit*] Iræ nulla alia causa est, quam ebullitio sanguinis circa cor.—*Et ira*] Id est, Præ furore, et rabie; ex universo corpore crudelitas emicat. *Lubin.*

117 *Dicique, &c.*] Concludit Mo-

nitor jam adolescentem insanum et ægrum esse et sapientiæ medicina opus habere. Demonstrat illud ex factis: Quia ea dicat, et faciat, quæ insani hominis sint. Quod testimonio Orestis insani confirmat. Id est, Ea dicis et facis quæ ipsis etiam furiosis furiosa videantur. *Idem.*

118 *Non, &c.*] Animi ægroti, nec

rationis compotis.—*Jures*] Maximum enim insanix argumentum, quod Orestes etiam et insani juramento adfirmant.—*Orestes*] Hic Agamemnonis et Clytemnestræ filius, matrem cum Ægystho adultero occidit, patrem suum ultus, qui dolo a matre et Ægystho occisus erat. De hoc vide Eurip. in Oreste. *Idem.*

SATIRA IV.

1 *Rem populi, &c.*] Principium abruptum, per Apostrophem ad Alcibiadem, cum-interrogatione et increpatione, per admirationem legendum. Quæso, o magni illius Pericli pupille Alcibiades, dic mihi hoc: Tunc Rem publ. administras? Tunc Imperium Atheniensium regendum capessis? Quæso, quonam fretus, qua fronte, talem et tantam rem in te suscipis?—*Barbatum*] Sensus est: O Alcibiades, quæ hoc loco dicuntur tibi, Socratem tuum magistrum dicere existima, quem dirus cicutæ haustus e medio sustulit et peremit.—*Barbatum*] Primum Socratis adjunctum. Dixit autem barbatum: vel quod vere barham, ut reliqui Philosophi, aluerit. *Lubin.* Vel, quod Romani cum majores landabant, soliti dicere, *casci barbati*. *Casanb.*—*Magistrum*] Secundum adjunctum. Fuit enim Alcibiadis pædagogus. *Lubin.*

2 *Sorbitio*] Tertium adjunctum mortis generis efficiente causa declaratum. Fuit autem *Socrates* Sophronisci et Phanaretæ obstetricis filius, Philosophorum, vel Apollinis oraculo, sapientissimus.—*Dira*] Deorum ira immissa, illos enim contemserat.

—*Cicutæ*] Quæ herba noxio semine, et frigore extinguit. *Lubin.* Cicutam enim probe tusam ac dilutam propirabant in calice, more medicamentorum: idque *πικρὸν φάρμακον* dicebatur. *Casanb.* Cicutæ enim publice servabatur Athenis ad puniendos sones. *Lubin.*

3 *Quo, &c.*] Prosopopœia Socratis mortui. Id est, Qua virtute, prudentia, et auctoritate, tantam imperii molem in te suscipis?—*Dic hoc*] *Περικλέος* describit hic Alcibiadem, qui Atheniensium imperator summus, forma corporis incomparabilis, summis ingenii dotibus egregie ornatus, insuper adeo disertus, ut nemo ei dicendo resistere posset. Rursus tanto vitiorum agmine deformatus, ut si vitia virtutibus penses, merito addubites, laudene an vituperio dignior fuerit.—*Magni, &c.*] Fuit Pericles, patruus, vel avunculus Alcibiadis. *Magni* dicit. Novies enim hostes superavit, et inter alia Samios Ionum potentissimos devicit, illorumque urbem dejecit. De quo vide Justinum. Potest autem legi *Pericli* et *Perictia*.—*Pupille*] Emphatice. Quia enim pupillus adhuc, administrandæ Rei-

pub. inhabilem notat. *Idem.*

4 *Scilicet*] Sequentes decem versus Ironice legendi. Aggreditur autem disputationem, demonstraturne, Alcibiadem (per quem Neronem intelligit) nulla sapientia præditum, et Reip. administrandæ inutilem esse. *Lubin.*—*Ingenium*] Hoc loco liberalium artium notitiam interpretor. *Casaub.*—*Rerum, &c.*] Multarum rerum usus et experientia.—*Velox*] Quasi solito citius, et celerius, quam aliis, illi contigerit, quia ante legitimum tempus imperium occupavit.—*Velox*] Præcox, ante ætatem, præmatura. *Lubin.*

5 *Ante, &c.*] Ante barbam. Nam, ut Ovid. ait vi. 'seris venit usus ab annis.'—*Dicenda, &c.*] Secundum argumentum; quod Alcibiades imperio inutilis sit, ex repugnantibus; quia, quod maxime prudentem principem deceat, quæ dicenda et quæ tacenda sint, ignoret. *Lubin.*

6 *Erge, &c.*] Tertium argumentum. Ex partibus civilis prudentiæ, quod illa ætate, nondum illa auctoritate sit, ut tumultuanti et seditioso populo silentium possit indicare, ac proinde imperio inutilis.—*Commota*] Incitata, intumescente.—*Fervet*] Seditione et ira æstuat, sævit, agitur. *Ira* enim bilis commotio, et ebullitio sanguinis est. *Idem.*

7 *Fert animus*] Desiderat, vel fiduciam habes cam tui, ut hoc te posse præstare speres. *Casaubon.*—*Calida, &c.*] Fervido, et ira inflammato populo.—*Fecisse, &c.*] Rabiosum et tumultuantem populum auctoritate tua sedare, et mitigare. *Lubin.*

8 *Majestate*] Gravitate, et vultus reverentia, qua tu nimirum imberbis eximie præditus. *Lubin.* Oratorum hic mos erat, et aliorum qui populum alloquebantur, ut manu porrecta audientiam facerent. *Casaubon.*—*Quid, &c.*] Quartum argumentum, Quod eloquentiam in illa ætate adhuc desiderat, ac proinde imperio inutilis.—

Quirites] Quod Neronem sub Alcibiadis persona notat, hæc vox indicio est. Quirites enim non Athenienses cives, sed soli Romani dicebantur. Est autem Prosopopœia Alcibiadis respondentis. *Lubin.*

9 *Hoc puto*] Priscianus lib. xv. legendum hic esse docet *pota*. Quasi dicat: O Romani Quirites, ego æquum censeo, ut ab ejusmodi tumultu desistatis, quia credo, quod hoc non rectum et honestum est: illud autem male fieri existimo, et istud rectius est. Videtur inepta et puerilis oratio, cum dicat *poto*; cum orator non debeat putare. *Lubin.*

10 *Scis, &c.*] Revera scis justitiam in lance pensare, et ipsius lancis dubiæ rectitudinem calles discernere, et curvam regulam momentare, ubi inter curva subit, donec in liquido stet sententia. Regulam dicit ipsum *momentanea* stylum: vel potius, *momentaria*. Vet. Sch.—*Scis, &c.*] Quintum argumentum: Quod juris et æquitatis cognitio in tanta ætate desideretur.—*Gemina, &c.*] Allegoria a libripende vel ponderibus, quæ lancibus expendantur et trutinantur. Quod ille justum in illa recti justique norma ac regula consequet, et examinet, ut pondera in libra æquantur, et examinantur. Per *libram* ipsam justitiæ normam et regulam intellige.—*Suspendere*] Perpendere, et examinare.—*Lance*] Vascula illa in libra dicuntur, in quorum uno pondus, altero res ponderanda imponitur. *Lubin.*

11 *Ancipitis*] Ambiguae, ut nescis in quam partem vergat. Dubiæ lancis rectitudinem et æquitatem nosti discernere.—*Vcrum*] Id est, Virtutes ipsa vitiis conjunctas et finitimas discernis.—*Rectum*] Nosti rectum ab intorto discernere.—*Discernis*] Distinguis, internoscis. *Lubin.* Hoc ideo, quia virtus in medio consistit duorum vitiolorum. *Casaubon.*—*Inter, &c.*] Id est; Ubi rectum curvis se inserit, et abscondit, quæ speciem

ejus obscurant, et pari vitio pravitateque deformant. *Lubin.*

12 *Subis, &c.*] Latet, et se abscondit.—*Nec, &c.*] Ironia amara. Id est, Si regula curva tibi in manum detur, quæ aliorum judicia fallit, et quod rectum est, curvum mentitur: tu solus illam coarguere potes: ostendit magni eum ingenii et prudentiæ esse, qui vera et recta falsis et curvis admixta, possit discernere.—*Pede varo*] Intorto, curvo, pravo. *Vari* dicuntur, quorum pedes introrsum, vel crura obtorta sunt.—*Fallit, &c.*] Cum regula ob necessarias exceptiones sit vara. Exempli gratia: Depositu redde, juris regula est: sanus apud me ensem deposuit: insanus repetit. Hic fallit regula. *Regula pede varo*, est regula quæ obliquari patitur et incurvatur. *Regula* hic est norma seu γρόμυς. *Casaub.* Turneb. lib. xxx. cap. 8.

13 *Et, &c.*] Sextum argumentum. Quod nesciat vere noxios condemnare, innocentes defendere.—*Vitio*] Id est, Vitiosis hominibus. Adjunctum pro subjecto.—*Nigrum, &c.*] Judices litteram Theta apponunt ad eorum nomina, quos supplicio afficiunt. Merito Θήρα ἀπὸ τοῦ θανάτου, eo quod quasi habeat telum suum, ideoque triste intelligitur, vel mortis signum: unde quidam ait: 'O multum ante alias infelix littera Theta.' *Vet. Sch.* *Nigrum, &c.*] Id est, damnationis litteram, mortiferum illud et infelix signum θ præponere. Quo θάνατον, id est, mori præcipientur. γ etiam infausta nota erat, et alicui præfixa laqueum mandabat; quia laqueum refert.—*Nigrum*] Ut alba et candida fausta, ita nigra infelicia et infortunata credebantur.—*Præfigere*] Apponere in tabulis tuis suffragatoriis, vel notam damnationis annotare. *Lubin.*

14 *Quia, &c.*] Hic Ironiæ finis, qua sex argumentis Socrates Alcibiadem, vel potius Persius Neronem imperio

Romano administrando ineptum demonstrat. Sensus est: Quin tu igitur juvenum stolidissime, qui per statem nulla adhuc prudentia, auctoritate, eloquentia præditus es, nec quid dicendum, quid tacendum, nec quæ pænæ, quæ præmia bonis vel malis debeantur, scis, adeoque extrinsecus tantum comtus et decorus: cur Imperium Romanum adfectare non desistis?—*Summa, &c.*] Hæc de forma corporis, et superficie corporis externa intelligenda sunt. Frustra autem imperator pulcher et formosus, nisi animo virtus adsit. *Lubin.*

15 *Ante diem*] Ante tempus et ætatem maturam.—*Blando, &c.*] Desine populi favorem captare, et Elleborum potius bibe, ut insanus ad sanitatem redeas. Insanus enim es, dum cupis, quæ non capis.—*Blando*] Qui tibi nunc blanditur.—*Caudam, &c.*] Metaph. a canibus, qui adblandientes dominis, caudam movent et agitant.—*Jactare, &c.*] Quod Græci dicunt ἀπαίσθηται, et καλλωπίζεσθαι: cum si quid laude dignum facimus in oculis hominum, id facimus gloriæ avidi, qua etiam cupide nimis fruimur. *Casaub.* Turneb. lib. ix. cap. 6.

16 *Anticyras, &c.*] Qui longe dignior es, ut mentis insaniam Elleboro purges, et insaniam illam regnandi libidinem ejicias.—*Anticyras*] Meton. subj. pro adj. Insulam enim Anticyram pro Elleboro ponit.—*Meracas*] Id est, Meras, puras, non aliis mixtas. *Meracas* dicit, ut insaniam vehementiam notet. *Lubin.*

17 *Quæ, &c.*] Quærit Persius ex Nerone, quidnam summum hominis bonum putet.—*Summa*] Bonorum finis, quo omnia referuntur. Et de summo bono Varro 280 sententias fuisse, id est, tot philosophorum sectas, tradit.—*Summa*] Hic pro re principali et præcipua ponitur.—*Uncta, &c.*] Responsio Neronis. Nempe voluptas summum mihi bonum videtur et vivere uncta patella, id est, lautis et

delicatis cibus, quæ patella continentur. *Lubin.*

18 *Curata, &c.*] Curata, scilicet a Chromatiariis. Nam Chromatiarii, dicuntur colorarii, vel qui toto die in arena sunt, vel in sole. Antiqui enim ungebant se, et in sole erant, ut oleum corpus imbiberet: ut Juvenalis: 'Nostra bibit vernum contracta cuticula Solem, Effugiatque togam.' *Vet. Sch.—Et, &c.*] Id est; Toto die in sole se apicari, et enticulam probe curare. Ex antiquo more dixit: quo ἡλιοκαλὰς gaudebant, et sole cutem curabant, quod ἡλιόσω vel insolationem vocabant, et inter remedia numerabant. *Lubin.*

19 *Exspecta, &c.*] Sensus est: Certe si volueris tam diu iram deponere et exspectare, et animum hanc præterentem audire, inveniēs eam interrogatam nihil aliud responsuram: et te non minus delirare, et insanum esse, quam anus decrepita.—*Haud aliud*] Quam summum bonum in voluptate corporis esse situm.—*Hæc anus*] Δευρίαῖς. Fingit enim eam transire.—*I nunc*] Postquam ostendit, non plus sapere illum, quam decrepitam vetulam: jam potestatem abeundi facit. *Idem.* Poteratne magis fastum retundere insolentis juvenis, quam cum illum assimilat aniculæ olitrici? *Casaub.*

20 *Dinomaches, &c.*] Poterat antem hæc in se dicta existimare Nero. Ideo statim reprehensionem ad Alcibiadem iratum jam convertit, ita respondentem: atqui scio tamen, me esse Dinomaches filium generosissimum. Sic Nero a Juliis, et Ænea, genus deducebat.—*Suffla*] Verbum Poëtæ. Tu vero hac tua nobilitate intumesce, buccas infla, et altos spiritus gere.—*Sum, &c.*] Subdit Alcibiades, Sum vultu elegans, formosus. Fuit enim formosissimus Alcibiades; ut superior dictum.—*Esto*] Verbum Poëtæ. Concessio est. Esto, hoc facile concedo, nobilitate generis, et pulcritu-

dine neminem tibi parem esse, dum tu sis interea homo nihili. *Lubin.*

21 *Dum ne*] Dum ipse mihi concedas vicissim, bonis animi, quæ vera sunt et sola bona, non magis te esse instructum, quam qui vel omnium minime. *Casaubon.—Deterius, &c.*] Te sapientia æquet.—*Pannucia*] Pannosa, pannis et annis obsita. Vel, ut Casaubonus vult, quæ panem et olera in foro vendit.—*Baucis*] Pro quavis anu vilissima. Turnebus lib. xv. cap. 3.

22 *Cantaverit, &c.*] Poëtice dictum: pro Dicere atque ingerere servulo opprobria, et ea quæ solent cantari cum ocima seruntur, hoc est, maledicta. Plin. lib. xix. cap. 7. 'Nihil ocimo fœcundius: cum maledictis et probbris serendum præcipiunt, ut lætius proveniat.' *Casaub.* Lubinus referendum credit ad mulierem olerum venditricem, quæ olera, ocyma et alias herbas odoratas et hortenses alta et clara voce ementibus quasi occinit, et cum clamore ad olus emendum servos invitat.—*Bene, &c.*] Elata voce, tanquam canens suas merces commendarit, et vendiderit.—*Ocyma*] Herbam vel olus intelligit, quod recentioribus Græcis βασιλικὸν dicitur, quæ ita a celeritate nascendi dicta.—*Disincto*] Intemperanti, dissoluto, libidinoso, nequam.—*Vernæ*] Servo; per Synecdochen speciei pro genere. *Lubin.*

23 *Ut nemo*] Est hoc loco digressio quædam ab instituta insolentis juvenis increpatione; cujus digressionis scopus peti debet ab ultimis verbis illis, sic novimus. *Casaub.—Ut, &c.*] Est autem particula ut hoc loco admirantis, idem valens, quod quomodo, vel quantopere. Quasi dicat: Quonam hujus seculi fato fieri dicam, quod nemo seipsum potius, quam alium nosse desiderat?—*Tentat*] Cupit, vult, studet, desiderat.—*In se, &c.*] Seipsum cognoscere, se et suam vitam intueri, et introspicere: γυνῆσθαι αὐτόν.

—*In se*] In pectus, et cordis intima. *Lubin.*

24 *Sed, &c.*] Alludit autem Socrates ad *Æsopi* fabulam, qui unumquemque duos sacculos vitiiis plenos secum gerere, in anteriori aliena, in posteriore nostra vitia reponi. Unde fit ut nostra ipsi non videamus, aliena vero semper ob oculos habeamus.—*Præcedenti*] Præcedentium, quia vitia cernuntur a sequentibus. *Lubin.*

25 *Quasi*] Instituitur Dialogismus; id est, Si tu aliquem Romanum verbis compelles, et ex ipso. quæras: Hæus tu: nostine prædia Vectidii?—*Vectidii*] Sic enim legendum, non *Ventidii*. Fuit autem Vectidius Sabinus agrorum ditissimus, sed extreme avarus. *Idem.*

26 *Dices*] Id est, Qui dives et locuples, et tantum agri possidet, quantum milvus non circumvolare possit.—*Arat*] Tantum agrorum scilicet possidet.—*Curibus*] In, vel circa Sabinorum oppidum, Cures dictum, non procal a Roma.—*Quantum, &c.*] Secundum proverbium: 'Quantum milvi volant.' *Vet. Sch.*—*Quantum, &c.*] Proverbialis hyperbole, de homine supra modum locuplete.—*Oberret*] Volando circumeat. Turneb. lib. xv. cap. 3.

27 *Hunc, &c.*] Id est, De hocce Vectidio quæris? qui natus est Diis adversis, vel vivit infelicissime, quantumvis ditissimus. Avari enim homines sunt omnibus exosi.—*Hunc*] *Hunc* dico scilicet, et de hujus prædiis quæro.—*Genioque, &c.*] Adverso et infelici. Quia avarus ne sibi quidem est amicus: sed genium suum misere defraudans, vitam pro pœna habet. *Casaub.*

28 *Quandoque*] Quandoque, vel quotiescunque. Ad compitalia referendum, ut compitaliorum periphrasis sit: ubi rustici, finita agricultura, ad compita aratris suspensis, magna animi relaxatione, Laribus, quæ in compitiis celebrantur, sacrificabant, et

genialiter vivebant. *Casaub.* censet, Petzium hic tangere ritum aliquem compitaliorum, cujus ignoratione, obscura nobis esse ipsius verba.—*Jugum*] Ligneum instrumentum quo junguntur et coarctantur boves. Solebant autem juga et aratra fracta, quasi elaborati et emeriti operis, Diis Laribus dedicare, et ad compita adfigere.—*Pertusa, &c.*] Compita sunt loca in quadriviis, quasi turres, ubi sacrificia, finita agricultura, rustici celebrabant. Merito *pertusa*; quia per omnes quatuor partes pateant; vel vetusta; vel compita non solum sunt in urbe loca, sed etiam viæ publicæ ac diverticula aliquorum confinium, ubi ædiculæ consecrantur patentes. In his juga fracta ab agricolis ponuntur, emeriti et elaborati operis indicium. *Vet. Sch.*—*Pertusa*] Protrita, concalcata, vel per omnes quatuor partes patentia, et in multas vias secta. Ut in Quinta, *ramosa compita*, πολέφυμοι τριόδοι.—*Compita*] Ita dicta, teste Varr., ubi multæ viæ vel plura itinera competant.—*Figit*] Suspendit. *Lubin.*

29 *Seriola*] Vasis fictilis, vel dolii, diminutivum, a *seria*, quod est terereum vinarium. Terentius: 'Serias omnes relevi.' Diminutivo utitur ad vasis parvitatem, et Vectidii sordes exprimendas.—*Veteris*] Et hoc Emphatice; quod non solum parvum vini cadum, sed ne veterem quidem, et i multos annos ob avaritiam servatum relinere audeat. *Limum* vocat picem: hac enim linebant dolia et serias. Picationis modum describunt Columella lib. xii. et alii. Inde *serias relinere*, quod noster: *derudere limum*. *Casaub.*

30 *Ingenit*] Ob avaritiam, tanquam rem magni snutus faciat, tristi voce illud solemne pronuntiat.—*Hoc, &c.* Prosopopœia Vectidii avari, sibi suisque servis, ob appositam pultem et cæpe gratulantis, ut intelligatur quotidiana ejusdem victus tenuitas, et

pub. inhabilem notat. *Idem.*

4 *Scilicet*] Sequentes decem versus Ironice legendi. Aggreditur autem disputationem, demonstraturus, Alcibiadem (per quem Neronem intelligit) nulla sapientia præditum, et Reip. administrandæ inutilem esse.

Lubin.—*Ingenium*] Hoc loco liberalium artium notitiam interpretor. *Casaub.*—*Rerum, &c.*] Multarum rerum usus et experientia.—*Velox*] Quasi solito citius, et celerius, quam aliis, illi contigerit, quia ante legitimum tempus imperium occupavit.—*Velox*] Præcox, ante ætatem, præmatura. *Lubin.*

5 *Ante, &c.*] Ante barbam. Nam, ut Ovid. ait vi. 'seris venit usus ab annis.'—*Dicenda, &c.*] Secundum argumentum; quod Alcibiades imperio inutilis sit, ex repugnantibus; quia, quod maxime prudentem principem deceat, quæ dicenda et quæ tacenda sint, ignoret. *Lubin.*

6 *Erge, &c.*] Tertium argumentum. Ex partibus civilis prudentiæ, quod illa ætate, nondum illa auctoritate sit, ut tumultuanti et seditioso populo silentium possit indicare, ac proinde imperio inutilis.—*Commota*] Incitata, intumescens.—*Fervet*] Seditione et ira æstuat, sævit, agitur. *Ira* enim bilis commotio, et ebullitio sanguinis est. *Idem.*

7 *Fert animus*] Desiderat, vel fiduciam habes eam tui, ut hoc te posse præstare speres. *Casaubon.*—*Calida, &c.*] Fervido, et ira inflammato populo.—*Fecisse, &c.*] Rabiosum et tumultuantem populum auctoritate tua sedare, et mitigare. *Lubin.*

8 *Majestate*] Gravitate, et vultus reverentia, qua tu nimirum imberbis ætate præditus. *Lubin.* Oratorum hic mos erat, et aliorum qui populum alloquebantur, ut manu porrecta audientiam facerent. *Casaubon.*—*Quid, &c.*] Quartum argumentum, Quod eloquentiam in illa ætate adhuc desideret, ac proinde imperio inutilis,—

Quirites] Quod Neronem sub Alcibiadis persona notat, hæc vox indicio est. Quirites enim non Athenienses cives, sed soli Romani dicebantur. Est autem Prosopopœia Alcibiadis respondentia. *Lubin.*

9 *Hoc puto*] Priscianus lib. xv. legendum hic esse docet *puta*. Quasi dicat: O Romani Quirites, ego æquum censeo, ut ab ejusmodi tumultu desistatis, quia credo, quod hoc non rectum et honestum est: illud autem male fieri existimo, et istud rectius est. Videtur inepta et puerilis oratio, cum dicat *puto*; cum orator non debeat putare. *Lubin.*

10 *Scis, &c.*] Revera scis justitiam in lance pensare, et ipsius lancis dubiæ rectitudinem calles discernere, et curvam regulam momentare, ubi inter curva subit, donec in liquido stet sententia. Regulam dicit ipsum *momentanea* stylum: vel *potius, momentaria*. Vet. Sch.—*Scis, &c.*] Quintum argumentum: Quod juris et æquitatis cognitio in tanta ætate desideretur.—*Gemina, &c.*] Allegoria a libripende vel ponderibus, quæ lancibus expenduntur et trutinantur. Quod ille justam in illa recti justique normæ ac regula comquet, et examinet, ut pondera in libra æquantur, et examinantur. Per *libram* ipsam justitiæ normam et regulam intellige.—*Suspendere*] Perpendere, et examinare.—*Lance*] Vascula illa in libra dicuntur, in quorum uno pondus, altero res ponderanda imponitur. *Lubin.*

11 *Acipitis*] Ambiguit, ut nescis in quam partem vergat. Dubiæ lancis rectitudinem et æquitatem nosti discernere.—*Vtrum*] Id est, Virtutes ipsis vitii conjunctas et finitimas discernis.—*Rectum*] Nosti rectum ab intorto discernere.—*Discernis*] Distinguis, internoscis. *Lubin.* Hoc ideo, quia virtus in medio consistit duorum vitiorum. *Casaubon.*—*Inter, &c.*] Id est; Ubi rectum curvis se inserit, et abscondit, quæ speciem

ejus obscurant, et pari vitio pravitateque deformant. *Labin.*

12 *Subit, &c.*] Latet, et se abscondit.—*Nec, &c.*] Ironia amara. Id est, Si regula curva tibi in manum detur, quæ aliorum judicia fallit, et quod rectum est, curvum mentitur: tu solus illam coarguere potes: ostendit magni eum ingenii et prudentiæ esse, qui vera et recta falsis et curvis admixta, possit discernere.—*Pede varo*] Intorto, curvo, pravo. *Vari* dicuntur, quorum pedes introrsum, vel crura obtorta sunt.—*Fallit, &c.*] Cum regula ob necessarias exceptiones sit vara. Exempli gratia: Depositu redde, juris regula est: sanus apud me eusem deposuit: insanus repetit. Hic fallit regula. *Regula pede varo*, est regula quæ obliquari patitur et incurvatur. *Regula* hic est norma seu *γνώμων*. *Casaub.* Turneb. lib. xxx. cap. 8.

13 *Et, &c.*] Sextum argumentum. Quod nesciat vere noxios condemnare, innocentes defendere.—*Vitio*] Id est, Vitiosis hominibus. Adjunctum pro subjecto.—*Nigrum, &c.*] Judices litteram Theta apponunt ad eorum nomina, quos supplicio afficiunt. Merito *Θήρα ἀνδ τοῦ θανάτου*, eo quod quasi habeat telum suum, ideoque triste intelligitur, vel mortis signum: unde quidam ait: 'O multum ante alias infelix littera Theta.' *Vet. Sch.* *Nigrum, &c.*] Id est, damnationis litteram, mortiferum illud et infelix signum *θ* præponere. Quo *θανάτου*, id est, mori præcipiebant. *γ* etiam infamata nota erat, et alicui præfixa laqueum mandabat; quia laqueum refert.—*Nigrum*] Ut alba et candida fausta, ita nigra infelicia et infortunata credebantur.—*Præfigere*] Apponere in tabulis tuis suffragatoriis, vel notam damnatoriam annotare. *Labin.*

14 *Quia, &c.*] Hic Ironiæ finis, qua sex argumentis Socrates Alcibiadem, vel potius Persius Neronem imperio

Romano administrando ineptum demonstrat. Sensus est: Quin tu igitur juvenum stolidissime, qui per ætatem nulla adhuc prudentia, auctoritate, eloquentia præditus es, nec quid dicendum, quid tacendum, nec quæ poenæ, quæ præmia bonis vel malis debeantur, scis, adeoque extrinsecus tantum comtus et decorus: cur Imperium Romanum adfectare non desistis?—*Summa, &c.*] Hæc de forma corporis, et superficie corporis externa intelligenda sunt. Frustra autem imperator pulcher et formosus, nisi animo virtus adsit. *Labin.*

15 *Ante diem*] Ante tempus et ætatem maturam.—*Blando, &c.*] Desine populi favorem captare, et Elleborum potius bibe, ut insanus ad sanitatem redeas. Insanus enim es, dum cupis, quæ non capis.—*Blando*] Qui tibi nunc blanditur.—*Caudam, &c.*] Metaph. a canibus, qui adblandientes dominis, caudam movent et agitant.—*Jactare, &c.*] Quod Græci dicunt *ἐπαίεσθαι*, et *καλλολογέεσθαι*: cum si quid laude dignum facimus in oculis hominum, id facimus gloriæ avidi, qua etiam cupide nimis fruimur. *Casaub.* Turneb. lib. ix. cap. 6.

16 *Anticyras, &c.*] Qui longe dignior es, ut mentis insaniam Elleboro purges, et insaniam illam regnandi libidinem ejicias.—*Anticyras*] Meton. subj. pro adj. Insulam enim Anticyram pro Elleboro ponit.—*Meracas*] Id est, Meras, puras, non aliis mixtas. *Meracas* dicit, ut insaniam vehementiam notet. *Labin.*

17 *Quæ, &c.*] Quærit Persius ex Nerone, quidnam summum hominis bonum putet.—*Summa*] Bonorum finis, quo omnia referuntur. Et de summo bono Varro 280 sententias fuisse, id est, tot philosophorum sectas, tradit.—*Summa*] Hic pro re principali et præcipua ponitur.—*Uncta, &c.*] Responsio Neronis. Nempe voluptas summum mihi bonum videtur et vivere uncta patella, id est, lautis et

delicatis cibis, quæ patella continentur. *Lubin.*

18 *Curata, &c.*] Curata, scilicet a Chromatiaria. Nam Chromatiarii, dicuntur colorarii, vel qui toto die in arena sunt, vel in sole. Antiqui enimungebant se, et in sole erant, ut oleum corpus imberet: ut Juvenalis: 'Nostra bibit verum contracta cuticula Solem, Effugiatque togam.' *Vet. Sch.—Et, &c.*] Id est; Toto die in sole se apicari, et tuniculam probe curare. Ex antiquo more dixit: quo ἡλιοκαλῆς gaudebant, et sole cutem curabant, quod ἡλίσσω vel insolationem vocabant, et inter remedia numerabant. *Lubin.*

19 *Exspecta, &c.*] Sensus est: Certe si volueris tam diu iram deponere et expectare, et animum hanc prætereuntem audire, invenies eam interrogatam nihil aliud responsuram: et te non minus delirare, et insanum esse, quam anus decrepita.—*Haud aliud*] Quam summum bonum in voluptate corporis esse situm.—*Hæc anus*] Δευτιὰς. Fingit enim eam transire.—*I nunc*] Postquam ostendit, non plus sapere illum, quam decrepitam vetulam: jam potestatem abundi facit. *Idem.* Poteratne magis fastum retundere insolentis juvenis, quam cum illum assimilat aniculæ olitrici? *Casaub.*

20 *Dinomaches, &c.*] Poterat autem hæc in se dicta existimare Nero. Ideo statim reprehensionem ad Alcibiadem iratum jam convertit, ita respondentem: atqui scio tamen, me esse Dinomaches filium generosissimum. Sic Nero a Juliis, et Ænea, genus deducebat.—*Suffla*] Verbum Poëtæ. Tu vero hac tua nobilitate intumescere, buccas infla, et altos spiritus gere.—*Sum, &c.*] Subdit Alcibiades, Sum vultu elegans, formosus. Fuit enim formosissimus Alcibiades; ut superius dictum.—*Esto*] Verbum Poëtæ. Concessio est. Esto, hoc facile concedo, nobilitate generis, et pulcritu-

dine neminem tibi parem esse, dum tu sis interea homo nihili. *Lubin.*

21 *Dum ne*] Dum ipse mihi concedas vicissim, bonis animi, quæ vera sunt et sola bona, non magis te esse instructum, quam qui vel omnium minime. *Casrubon.—Deterius, &c.*] Te sapientia æquet.—*Pannucia*] Pannosa, panis et annis obsita. Vel, ut Casaubonus vult, quæ panem et olera in foro vendit.—*Baucis*] Pro quavis anu vilissima. *Turnebus lib. xv. cap. 3.*

22 *Cantaverit, &c.*] Poëtice dictum: pro Dicere atque ingerere servulo opprobria, et ea quæ solent cantari cum ocima seruntur, hoc est, maledicta. *Plin. lib. xix. cap. 7.* 'Nihil ocimo sæcundius: cum maledictis et probris serendum præcipiunt, ut lætius proveniat.' *Casaub.* *Lubin*us referendum credit ad mulierem olerum venditricem, quæ olera, ocyma et alias herbas odoratas et hortenses alta et clara voce ementibus quasi occinit, et cum clamore ad olus emendum servos invitat.—*Bene, &c.*] Elata voce, tanquam canens suas merces commendarit, et vendiderit.—*Ocyma*] Herbam vel olus intelligit, quod recentioribus Græcis βασιλικὸν dicitur, quæ ita a celeritate nascendi dicta.—*Disincto*] Intemperanti, dissoluto, libidinoso, nequam.—*Vernæ*] Servo; per Synecdochen speciei pro genere. *Lubin.*

23 *Ut nemo*] Est hoc loco digressio quædam ab instituta insolentis juvenis increpatione; cujus digressionis scopus peti debet ab ultimis verbis illis, sic norimus. *Casaub.—Ut, &c.*] Est autem particula ut hoc loco admirantis, idem valens, quod quomodo, vel quantopere. Quasi dicat: Quoniam hujus seculi fato fieri dicam, quod nemo seipsum potius, quam alium nosse desiderat?—*Tentat*] Cupit, vult, studet, desiderat.—*In se, &c.*] Seipsum cognoscere, se et suam vitam intueri, et introspicere: γινῶσθαι σεαυτὸν.

—*In se*] In pectus, et cordis intima.
Lubin.

24 *Sed, &c.*] Alludit autem Socrates ad *Æsopi* fabulam, quæ unumquemque deos sacculos vitiliis plenos secum gerere, in anteriori aliena, in posteriore nostra vitia reponi. Unde fit ut nostra ipsi non videamus, aliena vero semper ob oculos habeamus.—*Præcedenti*] Præcedentium, quia vitia cernuntur a sequentibus. *Lubin.*

25 *Quæsieris*] Instituitur Dialogismus; id est, Si tu aliquem Romanum verbis compelles, et ex ipso quæras: Heus tu: nostine prædia Vectidii?—*Vectidi*] Sic enim legendum, non *Vectidii*. Fuit autem Vectidius Sabinus agrorum ditissimus, sed extreme avarus. *Idem.*

26 *Dices*] Id est, Qui dives et locuples, et tantum agri possidet, quantum milvus non circumvolare possit.—*Arat*] Tantum agrorum scilicet possidet.—*Curibus*] In, vel circa Sabinorum oppidum, Cures dictum, non procal a Roma.—*Quantum, &c.*] Secundum proverbium: 'Quantum milvi volant.' *Vet. Sch.*—*Quantum, &c.*] Proverbialis hyperbole, de homine supra modum locuplete.—*Oberret*] Volando circumseat. Turneb. lib. xv. cap. 3.

27 *Hunc, &c.*] Id est, De hocce Vectidio quæris? qui natus est Diis adversis, vel vivit infelicissime, quamvis ditissimus. Avari enim homines sunt omnibus exosi.—*Hunc*] *Hunc* dico scilicet, et de hujus prædiis quæro.—*Genioque, &c.*] Adverso et infelici. Quia avarus ne sibi quidem est amicus: sed genium suum misere defraudans, vitam pro pœna habet. *Casaub.*

28 *Quandoque*] Quandocunque, vel quotiescunque. Ad compitalia referendum, ut compitaliorum periphrasis sit: ubi rustici, finita agricultura, ad compita aratris suspensis, magna animi relaxatione, Laribus, quæ in compitiis celebrantur, sacrificabant, et

genialiter vivebant. *Casaub.* censet, Persium hic tangere ritum aliquem compitaliorum, cuius ignorance, obscura nobis esse ipsius verba.—*Jugum*] Ligneum instrumentum quo junguntur et coarctantur boves. Solebant autem juga et aratra fracta, quasi elaborati et emeriti operis, Diis Laribus dedicare, et ad compita adfigere.—*Pertusa, &c.*] Compita sunt loca in quadrivis, quasi turres, ubi sacrificia, finita agricultura, rustici celebrabant. Merito *pertusa*; quia per omnes quatuor partes pateant; vel vetusta; vel compita non solum sunt in urbe loca, sed etiam viæ publicæ ac diverticula aliquorum confinium, ubi ædiculæ consecrantur patentés. In his juga fracta ab agricolis ponuntur, emeriti et elaborati operis indicium. *Vet. Sch.*—*Pertusa*] Protrita, conculcata, vel per omnes quatuor partes patentia, et in multas vias secta. Ut in Quinta, *ramosa compita*, πολύρρημοι τριόδοι.—*Compita*] Ita dicta, teste Varr., ubi multæ viæ vel plura itinera competunt.—*Figit*] Suspendit. *Lubin.*

29 *Seriola*] Vasis fictilis, vel dolii, diminutivum, a *seria*, quod est terream vinarium. Terentius: 'Serias omnes relevi.' Diminutivo utitur ad vasis parvitatem, et Vectidii sordes exprimendas.—*Veteris*] Et hoc Emphatice; quod non solum parvum vini cadum, sed ne veterem quidem, et i multos annos ob avaritiam servatum relinere audeat. *Linum* vocat picem: hac enim linebant dolia et serias. Picationis modum describunt Columella lib. xiv. et alii. Inde *serias relinere*, quod noster: *deradere linum*. *Casaub.*

30 *Ingemit*] Ob avaritiam, tanquam rem magni sanctus faciat, tristi voce illud solemne pronuntiat.—*Hoc, &c.* Proscopopœia Vectidii avari, sibi suisque servis, ob appositam pulsem et cæpe gratulantis, ut intelligatur quotidiana ejusdem victus tenuitas, et

sordes. Vide Brisson. *Hoc bene sit.*—*Tunicatum*] Cæpe quod multa involucra, tanquam tunicas habeat.—*Mordens*] Avidè comedens, tanquam lautitias. *Lubin.*

31 *Farrata, &c.*] Pro pulte e crasso farre in olla cocta. Metonym. subjecti pro adjuncto. Alii *farratam* legant. *Pueris, &c.*] Hoc est, Lætantibus, et pro magnis lautiliis habentibus, quod pultis offa satiarentur, diè saltem festo: atqui paupertatis extrema erat meta, pultis offa loco panis vesci. Quid igitur istis diebus profestis? *Casaub.*

32 *Pannosam, &c.*] Egregia extreme avari descriptio; id est, Mucida et spissitudine quasi coherentem faciem. Vel, quod fæces ejusmodi albis floccis tanquam panno obducantur.—*Morientis, &c.*] Id est, Jam deficientis et ipsa vetustate corrupti.—*Sorbet*] Avidè, quasi Deorum potum et nectat. Turnebus lib. xxix. cap. 23.

33 *At si, &c.*] At quoniam Vectidii avaritiam tam graphice depinxisti, non ægre feras, si alius eadem acrimonia in vitia tua inquirat.—*Unctus*] Precioso unguento et oleo perfusus.—*Cesces*] Ignavus ocium agis, et feriariis.—*Et, &c.*] Antiqui enim, ut superius dictum, ungebant se, et postea in sole vel ad ignem stabant, ut oleum corpus imberet. *Figere ergo in cute*, pro exhibere cutim ad Solem, cum diuturniore mora.—*In cute*] Ut illam jucundam, et nitidam, muliercularum more reddas. Turneb. lib. xii. cap. 4. et lib. xv. cap. 21. *Casaub.*

34 *Est prope*] Id est, Alius tibi proxime adstat, quamvis tibi ignotus, et de quo minime cogitaveris. Hic rursus ostendit homines ad aliena vitia cognoscenda valde promptos esse.—*Te cubito, &c.*] Qui te latenter acerbissime increpet.—*Acre*] Pro acriter. *Lubin.*

35 *Despuat*] Exspuendo morum tuorum turpitudinem exsecretur, et

detestetur.—*Penemque*] Est descriptio hominis Cinædi. Id est, Qui mores tuos et te despuat: te, inquam, hominem Cinædam, et Pathicum execrabilem, qui (ut amatoribus tuis glaber, lævis et imberbis pusio videaris) penem, et virile tuum membrum depiles, et reliqua lumbi et natiæ arcana et pudendas partes truncas, et pilos inde radicitus extirpes: et te universo populo Romano horrendo et nefario concubita, contra naturam prostituas. *Lubin.*

36 *Runcantem*] Pilos inde stirpitus evellentem. *Runcare* enim significat proprie herbas inutiles, et frutices noxios evellere ex agro.—*Marcentes*] Horrendo illo concubitu patridas et contabescentes. Anum intelligit illa nefaria Venere attritum.—*Pandere*] Abutendas exhibere multitudini.—*Vulvas*] Podicem et anum, tanquam vulvas, et membra muliebria. *Idem.*

37 *Tu cum*] Reprehendit ipsum ulterius, demonstrans eum hominem esse turpissimum, argumento a repugnantibus. Quasi dicat: Cum natura virum te fecit, quare te ipsum effœminasti?—*Mucillis*] In mento et genis tuis.—*Balanatum*] Id est, Barbam tanquam *gausepe*. *Casaubonus*, capitis comam per *gausepe* intelligit. *Gausepe* enim vestis militaris, et straguli villosi genus est, quo in castris utebantur.—*Balanatum*] Oleo, ex balano facto, vel oleo balanino inunctum. *Idem.*

38 *Inguinibus*] Inguina proprie pro pudendis virorum et fœminarum ponuntur: hic autem significant concavas illas partes utriusque pubi vicinas, cum ipsa pube, in quarum medio membrum virile, vel muliebre eminet.—*Curculio*] Pro virili membro. Sic autem dicitur caruncula illa vel columella, quæ in fine palati inter tonsillas dependet. Persius respicit ad curculionem vermem frumentis inimicum, qui se contrahens et extendens, membri virilis formam repræ-

sentat.—*Detonsus*] Ut amatoribus tuis molliis appareas.—*Extat*] Proëminet. *Lubin.*

39 *Quinque, &c.*] Sed frustra operam impendis. Quamvis enim vel quinque robusti palæstritæ et athletæ, pubis tuæ plantaria purgent, et ibi pilos et setas, tanquam inutiles herbas, evellant et runcent, et nates tuas assiduus balneis pene elixas et coctas, adunca et incurva forcipe labefactent, et assiduo dolore afficiant, et pilis spolient: non tamen illa pilorum plantaria et pili, tanquam filix in agro, multo aratro mansuescent, nunquam penitus extirpabuntur, et eradicabuntur. *Idem.*

41 *Filix*] Herba agris maxime inimica.—*Aratro*] Nulla forcipe tanquam aratro penitus evellitur.—*Mansuescit*] Suam feram naturam deponit, mitescit et domatur. *Idem.*

42 *Cadimus*] Quasi dicat: Omnes in aliorum vitam et mores inquirimus, et in nostram rursus aliis inquirendi ansam præbemus: et ita hostes cadimus, et invicem ab illis vulneramur, et sagittis crura præbemus.—*Inque ricem*] Et invicem rursus.—*Præbemus, &c.*] Id est, Nostra membra et crura, nostram vitam et mores aliorum sagittis, calumniis et maledictis ferienda et proscindenda præbemus et exponimus. *Idem.*

43 *Vicitur, &c.*] Hoc modo, vel ratione.—*Sic, &c.*] Sic didicimus vivere, ut alter alterius vitam et mores carpat, ille rursus idem ab altero experiatur.—*Ilia*] Partes sunt imi ventris inter coxam et pubem positæ. Hoc loco intimos illos et abditos cordis animi recessus et penetralia intelliguntur. *Lubin.*

44 *Cæcum, &c.*] De gladiatoribus tractum, qui, accepto vulnere, inaurato balteo tegunt. *Vet. Sch.*—*Cæcum, &c.*] Hac igitur ratione interioriorem tuam vitam cognovimus, et flagitia tua, quæ jam in publicum erumpere incipiunt, quamvis diu a te

dissimulata, habemus nota. *Vulnus cæcum subter ilia*, appellat libidinem et flagitia clam solita a Nerone committi. *Casaub.*—*Sed lata, &c.*] Id est, Militare cingulum ex corio bubulo, bullis aureis late inductum, et exornatum. Duarum rerum hic symbolum est, potentia et divitiarum; quæ duo sunt vitiorum magna tegumenta. *Casaubon.*

45 *Protegit*] Tegit, abscondit, celat.—*Ut, &c.*] Concessio. Ut tibi libitum et complacitum est.—*Da, &c.*] Non aliis solum, quod facillimum, cum te non norint, sed tibi ipsi etiam.—*Decipe, &c.*] Esto, si ita vis: tu qui aumo periculosissime ægrota, pro sano te jacta et vendita. Id est, Nunc et temperantia et modestia laudem affecta.—*Decipe, &c.*] Translatum ab iis qui nervorum infirmitate laborantes et morbis articularibus, &c. sanos tamen se fingunt, quo libertus et Baccho et Veneri serviant. *Casaub.*

46 *Si potes*] Quasi diceret, Atqui non poteris; et dum aliis te verba dare putabis, dabis tibi: tandemque hujus stultitiæ tuæ pœnas meritas dignas lues: quod etiam evenit. *Casaub.*—*Vicinia*] Pro, Omnibus vicinis, id est, universus populus et clives. Dum adhuc labant flagitia Neronis, omnes illum laudabant. *Lubin.*

47 *Non, &c.*] Famæ scilicet hominum de me. Omnes enim famam, pauci consensientiam curant.—*Viso, &c.*] Respondet jam Persius, et refutat hanc objectionem, vel hanc hominum famam, et testimonium. Et docet conscientia suæ, quam alienæ famæ potius credendum esse.—*Si palles*] Numi desiderio. Si homo sordidus sis et avarus. *Lubin.*

48 *Si facis*] Id est, Si Cinædus, et Draucus es turpissimus et libidinossimus, et libidini tuæ morem geris. *Lubin.* Si nullum est tam fœdum, tam obscœnum genus libidinis, quo te quotidie non inquines. *Amarum dixit*

propter amantium amara, quia vere *καὶ πόδες ἔσους* ajunt Poëtæ: vel, propter tristes casus, qui luxuriosis sæpe contingunt. *Casaub.* Turneb. lib. xv. cap. 3.

49 *Puteal*] Fœneratores ad puteal Scribonis Licinii, quod est in porticu Julia ad Fabianum arcum, consistere solebant. *Vet. Sch.*—*Si, &c.*] Non audiendus vir magnus qui *Puteal*, pro Tribunali et *δικαστήριον* accipit. Immo de fœneratore exponendus. Ad Puteal Libonis consistebant Tociuliones Romani, et qui argentum bonis nominibus et idoneo sponso locare quærebant. De more autem fit, ut qui frequentes ad locum aliquem conveniunt, ibique diu desident, per otium sæpe dum aliud agunt et loquuntur, vel stylo parietem conscribissent, vel unguibus deradant, vel aliquid nugarum faciant. Hinc lepide dictum et *ἐμπαρκῆς*, de fœneratore, qui totum diem ad Puteal constiterat, expectans qui pecuniam accipere vellet, multa vibice eum Puteal flagellare. *Salmasius.* Plin. Exerc. Turnebus lib. XIII. cap. 5.—*Cautus*] Acutus, et callidus, cui debitor non facile imponat.—*Puteal*] Pro debitoribus qui ad fœneratores ad Puteal conveniebant; quod locus erat Romæ, ut ait Varro, in porta Basilica, juncta curiæ Hostiliæ, non procul ab arcu Fabiano.—*Multa, &c.*] In debitorum obæeratorum bonis et fortunis ejusmodi cicatrices et vulnorum vestigia relinquit, quæ non facile postea inte-

gritati queant restitui. Est enim proprie *vibex*, cicatrix et vestigium, quod relinquit scutica. *Lubin.*

50. *Nequicquam*] Si tibi ipse vitiorum et flagitiorum conscius es, frustra assentatorum vocibus accommodaveris, ut illis potius quam tibi de te credas.—*Populo*] Falsas tuas laudes prædicanti.—*Bibulas*] Hoc est, avidas laudationis, quia *ἡδύτορον ἀρετῶν ἔραυος*. *Casaub.*—*Donaveris*] Exhibueris, porrexeris. *Lubin.*

51 *Respice*] Claudit jam Satyram Epiphonemate proverbiali. Id est, Quicquid fama hominum et populus de te loquitur et sentit, et quicquid tu non es, nec in te non habes, nec agnoscis, illud respice, et repudia, nec pro tuo agnosce. Alii legunt *respice*, sed minus bene.—*Tollat, &c.*] Laudes immeritas vocat *muneris* assentatorum: ipsum nominat *Cerdonem*: quia parasitum agere, et per assentationem laudare, propriam est abjecti hominis et nullius rei. *Casaub.*—*Cerde*] Proprie artifex sordidus, qui omnibus rationibus lucrum quærit, *ἀνὸς τοῦ κέρδους*. *Lubin.*

52. *Tecum, &c.*] Egregia et Persio digna sententia, *ΓΝΩΘΙ ΣΕΑΥΤΟΝ*. Sic Sat. i. 'Nec te quæsiveris extra.' Nosce quam sis præsidii necessarius ad vitam bene agendam, et administrandam Rempub. destitutus. *Casaub.*—*Carta*] Metaphora ab angusta re familiari, ad inopiam virtutum, et quanta veræ laudis tibi sit penuria. *Lubin.*

SATIRA V.

1 *Vatibus*] Hujus Satyræ duæ sunt partes: Prior Encomiastica; qua Cornuti præceptoris Persii Encomia continentur; altera Satyrica, qua captata ex elogio Cornuti occasione, de vera servitute et libertate ex sententia Stoicorum egregie disputat, et demonstrat omnes stultos servos esse, omnes sapientes liberos. — *Hic mos est*] Ut Poëtæ res grandes scripturi, centum ora, linguas et voces sibi dari postulent, sic ergo mihi, ut præceptoris mei elogia digne describam, et amorem meum declarem. *Lubin.* — *Centum voces*] Scio solere Poëtæ, etiam in rebus nihili, aut certe non adeo magnis, de infantia sua queri, quasi magnitudine subjecti obruantur, et centum linguas, centum voces sibi optare: ego vero de te scripturus, Cornute, opto quidem mihi centum linguas, &c. *Casaub.*

2 *In, &c.*] Grandia et sublimia condenda, quibus sublimis materia digne exprimitur. *Lubin.*

3 *Fabula*] Id est, Tragœdia. Sive carmen Tragicum sive Heroicum condituri sint, centum ora, linguas et voces sibi expostulant. — *Ponatur*] Scribatur. — *Hianda*] Magno spiritu et grandi hiatu pronuncianda. Quia Tragœdia constat altiloquo stylo. — *Mæsto*] Ad naturam Tragœdiæ respicit, cujus cum luctuosus sit exitus, Tragœdus quoque mæstus ac tristis inducitur. *Lubin.*

4 *Vulnera*] Quæ aut ipse accepit, aut aliis intulit. Vel, cruenta bella cum Parthis, qui etiam letifera tela ab inguine educunt, et fugientes in hostem retorquent. Vel *Vulnera*, pro Bello, in quo vulnera fiuntur. —

Parthi] Ferocissimi in Oriente populi a Scythis oriundi, ab Augusto demum devicti. In quo bello describendo multi procul dubio intenti fuere. — *Ducentis*] Id est, Extrahentis ab inguine percusso. — *Ferrum*] Pro sagittis ferreis.

5 *Quorsum, &c.*] Miratur enim Cornutus, cum humilem tantum Satyram Persius conscribat, quod tanquam Epica et Tragica tractaturus, tot ora et linguas sibi exoptet. — *Quorsum hæc*] Subaudi: Dicis. — *Quantas, &c.*] Id est, Tumores, globos, ampullas. Dicitur in vituperationem operis, quod nimium turgescat, et tumeat. Quidquid enim intumescit, *offa* dicitur. *Lubin.* — *Offa, &c.*] Est carmen non deductum, et crasso filo compositum, ampullatum, turgidum atque inelaboratum. *Casaub.*

6 *Ingeris*] Infers, paras, aggregas. — *Ut, &c.*] Ut æquum, et necessarium sit te centum linguis, oribus, vocibus niti, et adjuvari. *Lubin.* Quidam *gurgite. Niti*, pro Habere, fultum esse. *Casaub.*

7 *Grande, &c.*] Quicunque grande, tumidum, et inflatum poemâ Tragicum, ut Procnes et Thyestæ cœnam, aut Epicum locuturi aut scripturi sunt Poëtæ; illi demum in monte Helicone, Musis sacro, vanos spiritus, nebulas, fumos, nugas, et inania Poëtarum figmenta fumis et nebulis similia legunt, et captant. Turneb. xx. 1. *Lubin.*

8 *Si, &c.*] Sensus est: Si cui Tragœdia Procnes aut Thyestæ describenda sit quam Glycon Tragœdus in theatro agat. — *Procnes.*] Nota fabula ex 6. Metam. Illa ut vim Philomelæ

sorori a Tereo marito turpiter illatam vindicaret, filium suum Itym coctum patri in cibum apposuit.—*Thyestæ*] Vide Senecæ Tragœdiam.—*Olla*] Cibus in olla coctus, et appositus. *Lub.*

9 *Fervebit*] Intumescet, et ebulliet. Vel maxima animi concitatione describenda est.—*Cænanda, &c.*] Glycon Tragœdus populo mire placuit: et ideo a Nerone manumissus est, datis Virgilio Tragœdo domino ejus, pro parte dimidia, quam possidebat, sestertiorum tercentis millibus. Hic fuit staturæ longæ, fuscæ corporis, labio inferiori demisso: antequam subornaretur deformis: nescius joculari, propter quod eum insulsum Persius dixit. *Vet. Sch.*—*Sæpe, &c.*] Qualis fervens, et ebulliens olla insulso et fatuo illi Tragœdo Glyconi sæpe cænanda, agenda et representanda est. *Lubin.* *Cænare* hic est agere fabulam cupiditate cænæ sive mercedis, unde se ipse alat.

10 *Tu, &c.*] Id est, Tu materias mediocres conscribis, nec cum scribis, inflas te ut follem. *Lubin.* Id est, Tu non et ambitione tumidus, sicut folles concepto vento tument, ab illa impelleris ad scribendum. *Casaub.* Porro *anhelanti*, ad *folle* referendum, quod illa crebris singultibus ventum spiret.—*Coquitur*] Allegoria a ferrarii fabri officina, in qua ferri massa agitatione folium ignescit, et emollitur; id est, Non scribis Tragœdiam, cujus pronuntiatio multum spiritus requirit. *Lubin.*

11 *Ventos, &c.*] Ventosum, inflatum et turgidum carmen, tumido ore pronuncias.—*Nec, &c.*] Graphice illos depingit, qui Poëmata grandia molliuntur: interim enim dum cogitant, non cogitantes et imprudentes raucum sonum et strepitum inepta voce edunt, quod hoc loco *inepte cornicari* vocat.—*Clauso, &c.*] Rauco, confuso et absono sono.—*Raucus*] Voce enim submissiore et depressa utantur. *Lubin.*

12 *Grave*] Sublime, tumidum, ut Tragicorum meditata.—*Cornicaris*] Garris, et cornicum more obstrepis, et obmurmuras. Vel *cornicari* est solum ambulare more coruicis. Virgil. 'Et sola in sicca secum spatiat' arena.' *Casaub.*—*Inepte*] Adverbialiter, non vocandi casu. *Lubin.*

13 *Nec scloppo*] Nec inter recitandum inflatas, et tumidas buccas rumpere studes, et intendis. Est autem *scloppus* sonitus ex buccarum inflatione erumpens: Casanobus legit *stloppo* vel *stlopo*.—*Intendis*] Proponis. Id est, Non talia scribis, quæ ventosis et inanibus verbis inflata sunt.

14 *Verba, &c.*] Toga est purum pallium, forma rotunda et fusiore, atque inundante sinu: desub dextro veniens; super humerum sinistram ponitur; cujus similitudinem in operimentis simulacrorum, vel plecturarum aspicimus, easque statuas togatas vocamus. Toga vero Romani in pace utebantur, in bello paludamentis. Mensura togæ justæ senas ulnas habebat. *Vet. Sch.*—*Verba, &c.*] Sed tu, o Persi, vegrandia illa et tumida vanorum Poëtarum adspernaris et aversaris, et *verba togæ*, quibus in communi, populari, et quotidiano utimur, sequeris et imitaris. Vel, Quibus utantur oratores in foro.—*Verba, &c.*] Paci convenientia, non bellicorum formidabiles eventus.—*Callidus*] Acutus, ingeniosus.—*Junctura, &c.*] Allegoria a marmorariis, qualis fuit Sat. 1. 'Et per læve severos Effundat junctura ungues.' *Lubin.*

15 *Ore, &c.*] Verba togæ scilicet, quæ acri junctura sequeris, et modico ore teris, id est, non plenis et nimis inflatis buccis, sed ore modesto, et non nimis turgido sermone.—*Teres*] Expolis.—*Ore teres, &c.*] *Teres* scribimus cum membranis Jac. Bongarsii. *Teres* enim *oratio*, Horatio est, 'ore rotundo loqui.' Sin vero *teris*, legas: erit *ore terere verba*, idem

ac loqui, verba usurpare sive scribendo, sive loquendo. *Casaub.*—*Pallentes*] Sensus est: Tu, Persi, didicisti Satyræ scribere, et doctus es, virtutem et sapientiam, ejusque majestatem commendare, et mores hominum prave et ob malam conscientiam pallentes et trepidantes radere, mordere, et insectari. Sic Horatius: 'Nil conscire sibi, nulla pallescere culpa.'—*Radere*] Perstringere, notare. *Lubin.*

16 *Doctus*] Ingeniosus: et potest esse Particip. pro *didaxels*.—*Et ingenuo*] Aliorum culpam et crimina, non petulanter et rustice, sed ingenuo, liberali et urbano joco et salubus defigere et notare, quasi ridens Indensque vitia carpere.—*Defigere*] Notare, vel potius ferire, et transfodere. Salubus et acrioribus joci, cenolaphis petere. *Casaub.*

17 *Hinc, &c.*] *Hinc* ex corruptis et depravatis hominum moribus, tuæ Satyræ convenientia deprome; et illas tragicas materias, cœnam et mensas Thyesteas et Procnes, cum capite et pedibus, aliis grandibus et tumidis Poëtis relinque.—*Relinque, &c.*] Ne sume tibi Tragœdiam, quæ describit mensam, in qua caput et pedes, et reliqua membra fillorum, patri Thyestæ in cibum apposita fuerunt.—*Mycenis*] In civitate Laconicæ, ubi Atreus Thyestæ fratri, filium epulandum patri apposuit. Alii legunt *Myceas*, quod esset pro *Myceas*. *Lubin.*

18 *Plebeiaque*] Quicquid ad vitam communem et populum emendandum spectat. Omittit ergo argumenta tragica et omnem orationis vanum tumorem. *Casaub.*

19 *Non, &c.*] Respondet Persius jam ad Cornuti sui præceptoris objectionem. Non hoc ago, ut centum ora et linguas nactus, grandia, et sublimia deliramenta Poëtarum describam.—*Bullatis*] In modum bullæ inflatis, et turgidis, sed inanibus.

Delph. et Var. Clas.

Pers.

Lubin. In Mss. quibusdam legitur *pullatis*: pullatæ ungæ, quæ *pullatis* et vilis popelli judicio sint probandæ. Nec male vetus interpres, quisquis ille fuit, de tragicis argumentis interpretatur; semper enim in tragicis reges pullati, hoc est, mœsti, et aliquo ingenti casu tristes inducuntur. *Casaub.*

20 *Pagina, &c.*] Carmen. *Dare, &c.*] Quæ pagina fumum et res leves et vanas extollat. *Tutneb. xx. 1.*

21 *Secreti, &c.*] Hæc non omnibus, sed tibi dico. Ne scilicet quis existimet me aliquid auribus tuis daturum, et te coram aliis laudaturum, quod adulationis speciem haberet.—*Tibi, &c.*] Sensus est: Intima pectoris mei penetralia tibi, o Cornute, idque Musa exhortante et instigante, nunc excutienda et exploranda exhibeo, meque tibi totum pando et aperio.—*Camana*] Musæ, quasi castæ mentis præsides. *Lubin.*

22 *Excutienda*] Examinanda, inspicienda. *Præcordia* pro animo.—*Quantaque, &c.*] Sententia a Pythagora tracta, dimidiam animæ suæ partem dicit Cornutum, ut Horatius Virgilium: 'Et serves animæ dimidium meæ.' *Vet. Sch.*—*Quantaque, &c.*] Quantum ego tuus sim, ut demonstrarem, huc mihi tot ora, tot voces et linguas exopto.

23 *Cornute*] Fuit Philosophus Stoicus, Persii præceptor, quarto post Persii mortem anno a Nerone in exilium pulsus. *Lubin.*

24 *Ostendisse, &c.*] Quam vere amice erga te adfectus sim.—*Pulsa, &c.*] Quasi dicat: Si minus hæc credis, tantum fac modo periculum, et explora, qui satis doctus es, fictum amicum a vero discernere.—*Pulsa*] Allegoria ab illis, qui tinnitu et pulsu, fictiliam integritatem explorant.—*Dignoscere, &c.*] Satis doctus, et peritus dignoscere, et discernere. *Idem.*

25 *Solidum, &c.*] Quod integrum et sincerum sonet. Fictitium enim so-

R

nus si rimosa sint, surdus et rancus : sin sincera, acutus.—*Et, &c.*] Altera allegoria ab expolitionibus parietum, quibus opus tectorium ad ornamentum illinitur.—*Tectoria*] Tegumenta, et fucati colores. *Idem.*

26 *Hic, &c.*] Finis et consilium voti hic exprimitur. Ut nimirum, quanto amore intimo præceptorem suum prosequatur, pura et non fucata oratione, eloqui et proferre possit.—*Hic*] Ob hoc, vel ob hanc causam. *Lubin.* Alii legunt, *his*; Ad ista, ad declarandum mentem in te animum et iudicium de te. *Casaub.*

27 *Sinuoso, &c.*] Hoc est, In omnibus etiam intimis animi recessibus. *Casaub.*—*Fixi*] Firmiter, et nunquam inde exstirpandum inserui. *Lubin.*

28 *Voce, &c.*] Candida, sincera. Respicit ad illud superius, ‘ pictæ tectoria linguæ.’ *Lubin.*—*Traham*, In publicum proferam et palam faciam. *Trahere* pro dicere. *Casaub.*—*Totumque, &c.*] Id est, Universum hoc quantum quantum est.—*Resignent*] Aperiant, ex operto in apertum proferant. *Lubin.*

29 *Quod*] In arcanis cordis mei penetralibus, et jecoris fibris, latet, et absconditum est : quamvis id nulla orationis vis possit exprimere. Quocirca *non enarrabile* dicit, magnitudinem amoris exprimens. *Idem.*

30 *Ut, &c.*] Hactenus quasi præfatio et prælusio, qua amorem suum erga Cornutum præceptorem declaravit. Jam hujus amoris causas explicat, et beneficia Cornuti in se collata enumerat. Describit autem primo tempus, quo se præceptori Cornuto instituendum tradidit.—*Pavido*] Ob ætatem, metum, et magistrum. Nam ad annum ætatis 14. usque sub disciplina præceptoris erant. *Lubin.*—*Custos, &c.*] Quando primum posui *purpuram*, id est, togam prætextam, quæ puero mihi, pro custode fuit. Ea enim vestis sacra habebatur, dicebaturque ἡ λεπὰ ἐσθῆς. Quare qui

purpura utebantur, eo ipso nomine venerabiles et sancti habebantur : ut si quis contumeliæ causa purpura insignitos attrectasset, non hominum tantum, sed et Deorum jura violasse intelligeretur. *Casaub.* *Prætexta* autem erat genus vestimenti oblongum, et talare, quod nobiliores pueri cum bulla gerebant, ad annum ætatis 16. —*Cessit*] Abiit, deposita est, locum dans virili togæ. Vide Macrobi. Sat. 1. 6.

31 *Bullaque*] Erat bulla aurea insignis puerorum prætextatorum, cordis figuram referens, inque pectore dependens. Cum autem prætextam deponebant anno 16. ætatis, hanc bullam Dis domesticis consecratam solebant adfigere, ut virgines nupturæ pupas suas Veneri.—*Succinctis, &c.*] Quia Gabino habitu, cinctuque Dii Penates formabantur, obvoluti toga super humerum sinistrum, dextro nudo. *Vet. Sch.*—*Succinctis*] Canina pelle velatis et succinctis, supra humerum sinistrum, dextro humero nudo. *Lubin.*

32 *Cum, &c.*] Cum assentatores et similes, juvenum latera cingere solent, nudata a pædagogis, qui erant comites ingrati.—*Totaque, &c.*] Cum toga libera et virilis assumpta, dat potestatem, amoris, si ita lubeat, indulgendi : et toto illo infami Suburræ vico, quærendi Lesbiam aliquam vel Laidem. *Casaub.* Turn. xx. 1.—*Suburra*] Vicus Romæ in antiqua urbe nobilissimus, ubi meretricum diversorii erant, quæ hic *Suburræ* dicuntur. *Lubin.*

33 *Candidus umbo*] *Συνεδοχικός* pro toga. Alioquin et in prætexta candidus umbo est. *Vet. Sch.*—*Candidus umbo*] Toga virilis alba erat sine purpura. *Umbo toga*, est centrum plicarum in toga : sic enim lautiorum toga componebatur, ut corrugata in multa πτύγματα, clypei speciem præberet : cujus centrum proprie appellatur *umbo*.—*Sparsisse, &c.*] Omnia

Impone perfrustrare et pervagari. Casaub. Turneb. XX. 1.

34 *Cumque, &c.*] Respicit ad fabulam Herculis Proclii. Vide Cicer. 1. offic. et Xenoph. 2.—*Ambiguum*] Ubi nimirum ambigitur, quæ via insistenda sit.—*Ambiguum*] Quod animos distrahit et ambiguos reddit.—*Et vita*] Quasi viæ nescius error. Descriptio juvenilis ætatis, in qua maxima consilii imbecillitas. *Lubin.* Error sen ignoratio eorum, quæ sunt necessaria ad vitam bene iustituendam. *Casaub.*

35 *Deducit*] Illa enim ætate certum vitæ genus eligendum.—*Trepidat*] Alternantes, modo hoc, modo illud capessentes, dubias, incertas.—*Ramosa, &c.*] In bivium duorum ramorum, virtutis et vitii, in litera Y Pythagoræ expressorum. *Ramosa* respicit ad Y, quæ duos quasi ramos arbor habet.—*Compita*] Sunt bivia, de quibus dictum Sat. præcedenti. *Lubin.*

36 *Me, &c.*] Illa ætate me tibi supponi, meque tibi instituendum exhibui.—*Teneros annos*] Pro, Persio in teneris annis, et ætate tenera constituto. *Lubin.*

37 *Socratico sinu*] Suscipis me fovendum in sinu tuo, qui es Socraticus Philosophus: quare *Socraticus sinus* est institutio in morali philosophia.—*Tunc, &c.*] Tunc disciplina tua, qua me imbuisti, direxit pravos meos mores sensim; atque ita, ut asperitatem novæ disciplinæ vix ullam sentirem. *Casaub.* Salutaria virtutum præcepta, velut solers et accurata vitæ humanæ regula, demonstravit, intortos et pravos mores fallere, et in errorem et exitium inducere.—*Solers.*] Ingeniosa. *Lubin.*

38 *Apposita*] Metaph. a fabrorum norma vel regula; id est, Recta tua regula adposita, demonstravit curvos mores non esse rectos, et fallere, et a recto aberrare.

39 *Et, &c.*] Certissimum enim pro-

fectus documentum, ubi quis sibi ipsi imperare incipit, et appetitus vel animus subjicitur.—*Premitur*] A recta ratione subjugatur.—*Animus*] Hoc loco pro Ira et aliis affectibus ponitur. *Lubin.*—*Vincique, &c.*] Recte laborat: est enim labor ingens et certamen arduum, quando vitia domare nititur. *Casaub.*

40 *Artificemque tuo*] Animus meus rudis et informis, sub tua disciplina et institutione, tanquam sub pollice, et manu artificis, artificiosum vultum ducit, et suscipit. *Lubin.* Animus ducere vultum dicitur, quando bonis moribus informatur: quorum persæpe dat significationem vultus. *Casaub.*—*Artificem*] Arte factum, vel magna cura atque arte elaboratum. Mallem legi artificis.—*Sub pollice*] Sub institutione et informatione tua. *Idem.*

41 *Tecum, &c.*] Sensus est: Quin etiam, o Cornute, quotidiana consuetudine et familiaritate adeo conjunctissime tecum vixisse memini, ut etiam longos dies colloquiis familiaribus tecum contriverim. *Idem.*

42 *Et, &c.*] Nec diurno solum tempore tibi adesse memini, sed sæpe tecum cœnare, et inter epulandum primas noctis partes et horas decerpere. *Lubin.*—*Primas, &c.*] Convivia paulo ante noctem, hoc est, post horam decimam a sobriis adibantur, et in primam noctem protraherantur. *Primas* itaque noctes, sive unam aut alteram horam noctis, cibo sumendo impendebant.

43 *Unum, &c.*] Id est, Iisdem studiis exercemur, eodem ocio fruimur. Eadem studia uterque appetimus, et aversamur. *Casaub.*

44 *Atque, &c.*] Id est, Honestis et modestis ad mensam sermonibus, jocis et salibus, seria illa et severa graviorum studiorum, laxamus et temperamus. *Lubin.*

45 *Non, &c.*] Sensus est: Non dubito quin arctissima, atque adeo fa-

talis hæc sit animorum conjunctio, et occulto aliquo stellarum fœdere amborum natales dies consentire, convenire, et ab uno eodemque sidere, et stellarum conjunctione et inclinatione provenire et deduci.—*Amborum*] Tui et mei. Effectis colligit, utrumque sub eodem sidere natum esse, cum utriusque sit eadem fortuna, idem studium, ac proinde idem quæ nascentis horoscopus. *Idem*.

46 *Uno, &c.*] Una stellarum dispositione, quæ utrique communis sit. Sive sub Libra, sive sub Geminis, vel quocunque alio sidere nati simus, hoc unum constat, nos cujusdam sideris beneficio certa morum qualitate conjungi. *Idem*.

47 *Nostra, &c.*] Hoc secundum Astrologos dicit. Et hic sensus tractus est ab Horatio: 'Sen libra, seu me scorpium aspicit.' *Vet. Sch.*—*Nostra, &c.*] Tempora nostra in diversas libræ lances imposita: ad æqualitatem animorum demonstrandam, eligit sidera æqualia, ut Libra et Gemini. Plures sunt constellationes quæ inter se homines jungunt; sed duæ illæ præcipuæ, quarum hic fit mentio. *Casaub.*—*Libra*] Æqua lance, et libratione suspendit, trutinavit, et æquavit.—*Tempora*] Nativitatis, vel conceptus potius. *Lubin*.

48 *Parca*] Pro fato ponitur.—*Texas, &c.*] Id est, severa et immutabilis. Horatius: 'Parca non mendax.'—*Sen, &c.*] Ita dicit ex opinione Astrologorum, qui censent, horam illam qua Gemini oriuntur, fidelissimis amicis nascendis maxime accommodatam. *Lubin*.

49 *Diridit, &c.*] Vitas et studia nostra, quæ ex fatis dependent, inter se æqualia, in Geminos dividit, ut quamvis diversis temporibus, sub eodem tamen sidere nati.—*Distribuit*] Dividit, et ad Geminos consulto derivat, vel dividendo conjungit.—*In Geminos*] Ambigue et ingeniose. Potest enim non solum ad sidus celeste

transferri, sed etiam ad Persium, et Cornutum.—*Concordia*] Inter se convenientia. *Lubin*.

50 *Saturnum*] Sive denique Saturni gravitatem, et inclementiam, Jovis boniguitate et clementia una frangimus, et pariter mitigamus.—*Græcorum*] Maleficum.—*Nostræ*] Nobis propitius: est enim *ἀγαθότροπος*, ut Saturnus maleficus. Apud Firmicum sæpe legas, Saturnum radiationibus Jovis mitigari. *Frangere* et *temperare* Astrologorum voces, in eam rem usitatæ, cum sinister affectus unius sideris, impeditur contraria vi alterius. *Casaub.*

51 *Necio, &c.*] Vel, Certe hæc signa, hanc tantam inter nos amicitiam conciliarunt: vel, Certe aliquid aliud, nam omnium aliquid sidus est, unde nostræ amborum voluntates studique pendent, et inter se adeo amice mutuo conspirant.—*Temperat*] Miscet, conjungit, *συγκαλλᾷ*. *Casaub.*—*Astrum*] Sydus proprie ex pluribus stellis. Interdum tamen et pro una stella ponitur. *Lubin*.

52 *Mille, &c.*] Et Horatius: 'Quot capitum vivunt, totidem studiorum Millia.' Et Terentius: 'Quot capita, tot sententiæ.' *Vet. Sch.*—*Mille, &c.*] Sensus est: Tu studium Philosophiæ tantum sequeris, cum alii aliis studiis detineantur. Tibi unum sapientiæ studium arridet.—*Species*] Sunt proposita vitæ, artes vel scientiæ, quas homines profitentur: 'Quot capita tot sententiæ, suis cuique mos est.'—*Et, &c.*] Varius et diversus. Cum varii variis rebus in vita exerceantur. Intelligit artes diversas ac scientiæ, quæ circa res versantur. *Lubin*.

53 *Velle suum, &c.*] Et Virgilius: 'Trahit sua quemque volaptas.' *Vet. Sch.*—*Velle suum*] Id est, Unusquisque sua voluntate ac studio ducitur.—*Nec, &c.*] Non omnes unum et idem voto optant, et desiderant. *Lubin*.

54 *Mercibus*] Hic mercaturam exerceat, et in Oriente suas mercas Italas

aliis mercibus permutat.—*Mutat*] Antiquorum morem respicit, ubi meretoria permutazione mercium constabant.—*Sub, &c.*] Et hic sensus ab Horatio tractus: 'Hic mutat merces surgente a sole.' *Vet. Sch.*—*Sub, &c.*] Sub Sole surgente et oriente. Cum enim oritur Sol recens, adhuc, et quasi novus est. In India scilicet Ori-
antall. Lubin.

55 *Rugosum, &c.*] Solis enim calore tostum, et arefactum, rugas contrahit.—*Et pallentes*] Vel quia, id pallidum est: vel quia, qui id bibunt pallescere faciat. Cuminum sativum Æthiopicum intellige et Ægyptium. *Casaub.*—*Cuminum*] Pro omnibus aromatibus, quæ in oriente oriuntur. *Idem.*

56 *Hic, &c.*] Alius delectatur luxu et voluptate, et genio indulgere, et plenus ac satur humectante et irriguo somno turgescere, et pinguis fieri, et eamtem potius curare, quam opes congerere mavult.—*Irriguo*] *Ἐκφυγνικὸς*, qui irrigat seu humectat.—*Turgescere*] Translatum a plantis, quæ irrigatæ crescent; ita homines somno dediti volent turgescere ac præpingues fieri. *Casaub.*

57 *Hic, &c.*] Ludis et certaminibus vampestribus, quibus in campo Martio trans Tyberim exercebantur. *Indulget campo*: hoc est, multus est in campo et eo oblectatur. *Casaub.* Turn. xx. 1.—*Hunc, &c.*] Alium infamis illa ales juvat, et sua bona lusu alex decoquit et consumit. *Lubin.*—*Ille, &c.*] Alius voluptati Venereæ indulget.

58 *Putret*] Quod libidine resolvatur, enervetur, et quasi putrescat et corrumpatur: nam putredo est φθορά. Turnebus xviii. 27.—*Sed, &c.*] Quis sit voluptatum fructus ostendit: luere nempe senes eorum pœnas, quæ peccaverint juvenes. Quare mox juvenesque senesque hortatur, ut petant a Cornuto miseris *viatica canis*, hoc est, certam rationem ita vitam instituendi, ut senes facti,

nulla propter prioris vitæ peccata perpetiantur incommoda. *Casaub.*—*Lapidosus*] Id est, Tartarea. *Tartarus* enim articulos, et ossa luvadit, et est materia calculeosa et gypsacea, qualem dentibus interdum abradimus.—*Chiragra*] Morbus ille in articulis manuum chiragra, pedum podagra dictus. *Lubin.*

59 *Freris*] Dissolverit.—*Articulos*] Juncturas, et membrorum nodos.—*Veteris, &c.*] Brevis similitudo, a vetustis arboribus, cujus rami jam arescere, frangi et decidere incipiunt. *Idem.*

60 *Tuo, &c.*] Antapodosis. Tunc sèro ingemiscunt dies vitæ suæ crassos, obscuros, caliginosos et torpentes jam præteritiæ, et præterita sua studia ac vota damnant.—*Crassos*] Intelligit autem obscuram et ingloriam vitam, quam nocti et morti similem egerunt. Vel tempus intelligit, in aère crasso actum: qualis est aër vaporariorum, et omnium locorum, quos Sol suis radiis non illustrat. *Casaub.*—*Lucemquo, &c.*] Vitam veluti nubilo involutam, qualis eorum est, qui vivi mortui sunt. Et *lux palustria*, opponitur Soli puro, quo fruuntur, qui in illis voluptuosus locis non morantur. *Casaub.*

61 *Et sibi*] Gravi penitentia afficiuntur, ob vitam anteactam.—*Seri*] Nomen pro adverbio; *Sero*, dicit: nam elapsa revocari nequit. *Lubin.*

62 *At te, &c.*] Sensus est: At tu, o Cornute, vitæ ac studiorum tuorum longe aliam subductam rationem tenes; quem juvat humanioribus disciplinis, dies et noctes immori et immorari.—*Te*] Emphaticæ: Qui longe alia quam vulgus tractes.—*Nocturnis, &c.*] Libris Stoicorum, quos nocturno etiam tempore evolvis. Sic Horatius: 'Vos exemplaria Græca Nocturna versate manu, versate diurna.'—*Impallescere*] Nocturnis vigiliis et studiis pallorem contrahere. *Lubin.*

63 *Culcor, &c.*] Tu enim juvenum

præceptor, cultor et informator, illorum aures ab omnibus sordibus et opinionibus purgatas, fruge Cleanthea, et Stoica disciplina inseris et implantas. *Lubin.*—*Purgatas, &c.*] Collis, inquit, juvenum animos: atque, ut peritus colonus, primum a vitiorum sentibus eos purgas; deinde fruge inseris moralis Philosophiæ Stoicorum. Pro animo *aures* nominat, quia auditu doctrinæ percipiuntur. —*Inseris, &c.*] Variata per hypallagen locutio: non enim arva serimus in fruge, sed frugem in arvis. Sic et auribus fruges, id est, disciplinæ inseruntur, non frugibus aures. *Cleantheam* dixit, pro Stoica. *Casaub.* Fuit Cleanthes Phanis filius, Zenonis, cui successit, auditor. Hujus diligentia abiit in proverbium. Nam ubi quid summa cura et industria elaboratum significamus, ad Cleanthis lucernam elaboratum dicimus. *Lubin.*

64 *Petite*] Sensus est: Vos omnes, quibus vita et salus curæ est, quicunque etiam estis, *hinc* ex sapientia, et quidem disciplina Stoica, certum finem, ad quem vestra dicta et facta spectent, diligite; et vobis senio confectis canisque, viatico hoc prospicite. —*Juvenesque, &c.*] Omnium enim et singulorum interest, ut sapiant. *Idem.*

65 *Finem*] Hoc enim cum primis Philosophia docet, ne jactemur, sed aliquid certi voto expetamus. Horatius: 'Certum voto pete finem.' —*Miserisque*] Senibus canescentibus. *Miseris*, quia senes nisi sapientiæ viatico muniti sint, miseri sunt futuri. —*Viatica*] Philosophiam et sapientiam. Alludit ad apophthegma Bianthis: 'Certe optimum virtus viaticum.' *Lubin.*

66 *Cras, &c.*] Inseritur jam desidis cujusdam juvenis dialogismus, dicentis: Quod jubes, cras exsequar, et cras virtutis et sapientiæ studium serio, et ædulo capessam. *Idem.* Cum illud jam venit, ibi rursus idem quod

se hodie facturum pollicebatur, cras fiet. —*Quid, &c.*] Quid? nimirum adeo me urges? Quasi magnum et immensum aliquod temporis spacium, a te petam? Nempe unicum tantum diem donas. —*Quasi, &c.*] Sic juvenes admoniti, ut vitia corrigant, studiaque virtutis et litterarum suscipiant, diem ex die ducunt; nam quia dies unus vitæ vel modicæ pars multesima est, ideo jacturam unius diei pro nihilo pendunt. *Casaub.*

67 *Sed cum lux*] Respondet Persius; Cum jam ex illo cras hodie factum, et lux illa altera, qua te incepturum promittebas, venit, tu nondum incipis, et aliud atque illud cras tibi postulas. *Lubin.*

68 *Cras, &c.*] Cras enim cum transit, jam heri esse incipit. —*Ecce, &c.*] Ut cras illud nunquam tibi hodie fiat. Sic crastina dies finem nullum habet.

69 *Egerit*] *Egerere* hic est de totius vitæ summa paulatim absumere: ut qui condita in penu per partes promunt. *Casaub.* —*Et semper*] Sensus est: Et sic per hoc cras, paullum tuæ vitæ, ac ætatis ultra, præterlapsum et præteritum erit, quod nunquam rursus adsequi possis. *Lubin.* Vel, Paulatim semper erit tibi ætas grandior, et propius ad metam accedes. *Casaub.*

70 *Nam, &c.*] Sensus est: Cras illud paullo ante prius vel ultra erit, et tibi nunquam apprehendi potest. Non magis quam rota in curribus posterior, priorem quamvis assidue sequitur, nunquam tamen assequitur. Quanto enim posterior magis progreditur, hoc prior magis præcedit. —*Temone sub uno*] Lignum est currus inter equos intermedium, jugum continens. *Lubin.*

71 *Canthum*] Ferrum, quo rotæ extremitates vinciuntur, et apsidem muniantur. *Idem.*

73 *Libertate, &c.*] Indicat, quidnam Philosophorum votum et illud adeo sit, quod Sapientiæ studio affectetur;

Nimirum, vera libertas.—*Libertate*] Animi scilicet, non corporis. Id est, ad libertatem homo, si verus homo es, adspires oportet.—*Non hac*] Non hac corporis libertate, quam per manumissionem etiam vilissima quæque mancipia consequuntur.—*Ut*] Id est, *ubi*, vel *cum*.—*Quisque, &c.*] Velina tribus numero aliarum tribuum accessit, et qui circa Velinum lacum habitabant, Romani translati sunt. Romæ autem erat consuetudo, ut qui ex manumissione cives Romani efficerentur, in numero civium Romanorum frumentum publicum acciperent. *Vet. Sch.*—*Quisque, &c.*] Jam factus Publius, qui jam prænomen, utpote liber, adeptus est. Non soli liberi prænominibus utebantur. Servi autem cum liberabantur, solebant familiæ prænomen accipere, et consequerentur tria nomina, ut reliqui Romani liberi. Prænomine enim familiæ et patroni capiebant, et suum retinebant, et a fine *tribus* nomen solebat adjungi, ut P. Licinius Velina.—*Velina*] Solebant manumissi in tribus distribui, ut in Tarentinam, Stellatinam, Fabiam, Velinam, et alias. Erat autem hæc tribus, vel circa Velinum lacum, aut Velinum collem. Est autem auferendi casus, id est, in tribu Velina. *Lubin.*

74 *Emeruit*] Meruit, nactus est, simul ac servitutem exiit, et servus esse desiit.—*Scabrosum*] Vile, asperum, vel etiam corruptum, qualia illa frumenta publica. Solebat autem civibus Rom. frumentum publice per tesseram dari, et quidem gratis in singulos modios, Publii Clodii beneficio.—*Tesserula*] Signo frumentario, quo exhibitio frumentum a principe dabatur. *Lubin.*

75 *Heu, &c.*] Id est, Heu cives Romanos, veritatis steriles et inanes, ac a vero et recto alienissimos.—*Quibus, &c.*] Quos manumittebant, eos alapa percussos circumagebant, et liberos confirmabant. Unde manumissio dic-

ta, quod manu mitteretur. Quiritem autem singulariter abusive dixit, licentia Poëtica. Nam sicut pater conscriptus non dicitur, ita nec Quiritem dicere possumus. *Vet. Sch.*—*Quibus una*] Ratio, cum veritatis ignari sint. Id est, Quibus vel una vertigine pessimus quisque circumactus, et in gyrum ductus, Quiris et civis Romanus, redditur. *Lubin.*

76 *Vertigo*] Inter alios manumissorum ritus, fuit, quæ hic *vertigo* dicitur, Græcis *περίληψις* et *περιστροφή*; cum manumittendus dextra prehensus, a domino in orbem rotabatur: inde *circumagi*, pro liberari. *Casaub.*—*Hic, &c.*] Sensus est: Si hæc libertas vera est, quid obstat quo minus etiam vilissima quæque mancipia libera sint. Etenim hic Dama vilissimus est agaso, insulsus, stupidus, et mendax: simul dominus eum in gyrum circumverterit, et circumduxerit, a vestigio in ipso temporis articulo liber exit.—*Dama*] Pro quovis vilissimo servo.—*Non, &c.*] Ne trium quidem assium æstimandus, vilis, nihili.—*Agaso*] Est equorum vel asinorum agitator. *Lubin.*

77 *Vappa*] Proprie quod neque vinum, neque acetum est. Hoc loco pro insulso et insipido nebulone ponitur.—*Et, &c.*] Conjungit vitia corporis, vitiis animi, ut ipsum minoris, et denique nihili ostendat. Est autem *lippus* cui oculi fluunt. Turnebus xxvi. 14. pro improbo.—*In, &c.*] In re vilissima, ac nullius precii. Est proprie *farrago*, quadrupedum pabulum.—*Mendax*] Fraudulentus, perfidus, qui jumentorum cibariis se non temperet. *Lubin.*

78 *Verterit, &c.*] Subintellige *simul*, vel *ubi* in gyrum *verterit* et circumegerit.—*Hunc, &c.*] Damam, mancipium nequissimum.—*Momento, &c.*] Puncto illo temporis, quo turbo ille, vel gyros, et circumactio fit, liber evadit. *Idem.*

79 *Marcus Dama*] Manumissis enim

prænomena dabantur, ut Marci, Publii, Quintii.—*Pape*] Est interjectio admirantis per Ironiam.—*Marco, &c.*] Quasi indignum hoc sit ejusmodi egregio viro credere non velle. Ironia vehemens, et sunt verba villis parassiti, qui illorum uni turpiter adlabatur. *Casaubon.* Turnebus II. 19.—*Spondente*] Fidem suam pro alio interponente. *Lubin.*

80 *Marco, &c.*] Tunc palles, et trepidas, et injustam sententiam expectas judice tam sapiente et accurato? *Idem.*

81 *Marcus, &c.*] Est etiam testis Marcus noster, quem nemo unquam rejecerit.—*Assigna*] Potest etiam Marcus tabellas obsignare, et testamentum condere. *Idem.*

82 *Hæc, &c.*] Ironia. Hæc sine omni dubio est sola, genuina, et vera libertas, quæ nobis donatur, cum pilea accipimus. Illud porro pileam in Feroniæ templo raso capite induerant. *Pileus* autem libertatis indicium. *Idem.*

83 *As, &c.*] Sensus est: An quicumque alius liber est, vel liber etiam censi potest, nisi ille qui sub nullius imperio et dominio, suo arbitratu vivit? *Idem.*

84 *Licet, &c.*] Assumptio syllogismi est, quam postea negat Stoicus.

85 *Bruto, &c.*] Qui et ipse liberrius fuit, et populo Romano exactis Regibus libertatis auctor extitit.—*Mendose, &c.*] Respondet ad hunc syllogismum Persius. Propositionem admittit, adsumptionem negat. *Idem.*

86 *Stoicus hic*] *Hic, ô dæda.* Vel ego Stoicus, et *hic* pro Ego: etiam de Cornuto ad quem scribit, potest accipi. *Assutum* pro acrimonia judicii. *Casaub.*—*Aurem, &c.*] Cujus aures mordaci aceto, accurata, et acuta disciplina, et ingenii sagacitate, lotæ, purgatæ ac eruditæ sunt. *Lubin.*

87 *Hæc, &c.*] Verba Stoici, vel Persii: Majorem propositionem accipio, et concedo: sed quod inde colligis,

quod tibi vivere liceat ut velis, illud pernego, et cum tuum non sit, tu illud tolle. *Idem.*

88 *Vindicta*] Virga est, qua manumittendi a Prætoribus in capite pulsantur: ideo dicta, quod eum vindicat libertati. Masurius autem hic Sabinus legis consultus fuit: et Rubricas, vocat minium, quo tituli legum annotabantur. *Vet. Sch.*—*Vindicta, &c.*] Assumptionem liberti negarat Persius, quare ipsam probare Dama libertus admittitur ex adjunctis, quod vindicta prætoris liber pronuntiatus, jam ut velit, et libeat, sibi liceat etiam vivere.—*Vindicta*] Pro genere illo manumittendi. Erat enim *virgula lignea*, qua caput manumittendi percutiebatur, cum his verbis: *Liber esto*. Dicitur autem *vindicta* a *vindicare*; id est, in libertatem asserere.—*Mens*] Liber, mei juris et arbitrii. *Lubin.*

89 *Cur mihi, &c.*] Hæc, ut dictum, de libertate civili intelligenda. *Lubin.*

90 *Excepto*] Omnia facere mihi licet, unico excepto, ne in leges percerem. Est autem hic *excepto*, non nomen auferendi casu, sed verbum.—*Masuri*] Masurius Sabinum Jctum intelligit, qui Tiberii tempore doctissimus et eques Romanus.—*Rubrica*] Pro Legibus, ejus initia minio, aut rubrica notabantur. Turneb. IV. 5.

91 *Disce, &c.*] Quando, quid vera libertas sit, ignoras; *disce*: sed ut discere possis, anilia deliramenta, affectus, iram, et dolorem, qui veritati officiant, tam diu depone, et exue.—*Naso*] Alludit ad canam naturam, qui corrugatis naribus iram indicant.—*Rugosaque, &c.*] Sanna, ut Sat. I. dictum, est nasi corrugati. *Lubin.*

92 *Dum, &c.*] Tam diu illa depone, dum te meliora et veriora edoceo, et veteres avis, inveteratas, et diu conceptas animo opiniones, aniles ineptias, quas tanto tempore animo concepisti, et fovisti, tibi de pulmone, pectore et præcordiis, in quibus illas altas radices egerunt, extraho et evel-

lo.—*Arias*] Quæ tanto tempore in animo ejus habitarent, ut jam aviæ censeri possint, et alias atque alias opiniones e se produxisse: vel, quas puer ex *avis* didicerit. Casanbonus per *veteres arias* intelligit opinionem nobilitatis et arrogantiam ventosam, cujus sedes in pulmone. *Lubin.*

93 *Nos, &c.*] Refutat jam Dammæ objectionem, quod non prætoris sit, hominibus stultis, sapientiam, et hominibus animo servis, libertatem animi concedere, sed sapientum et philosophorum. *Lubin.*—*Tenuis, &c.*] Scelera et majora flagitia vetant leges. *Officia rerum*, id est, servanda in rebus agendis, non docent leges nisi *ῥαθυμους*. Philosophi vero accurate explicant, quæ boni viri sint officia, in omni re etiam minima: puta victu, vestitu, aliisque etiam minutioribus. *Casaub.* Vel *tenuis*, quæ subtiliter et acute justum ab injusto, decoram ab inhonesto discernere possint. *Turneb. xx. 1.*

94 *Atque, &c.*] Id est, Artem et scientiam permittere, et concedere. Id est, Rationem qua aliquis sciat hac veloci vita recte uti. *Lubin.*

95 *Sambucam, &c.*] Longe citius et facilius sambucam, aut aliud quodvis Instrumentum Musicum, alto, prægrandi, et vasto alicui militum servo, et caloni (qui tamen Musicam nunquam didicit) aptaveris, et vel asinum lyre et fidibus canendis aptum reddideris.—*Sambucam*] Nos mælium vel harpam vocamus: potest etiam intelligi de Machina bellica, quæ cytharæ in morem fimbis intenditur, qua utebantur in expugnatione oppidorum.—*Caloni*] Calones militum servi, qui vallum, aquam et ligna ferebant: *ἄλλος* enim lignum significat.—*Alto*] Procere, longo, et bardo. Illi enim magni plerumque stupidiores. *Idem.*

96 *Stat, &c.*] Sensus est: Quin ipsa etiam humana ratio contra stat, et repugnat, et unicuique in secretam

anrem tacite gannit, et insusurrat, ne illud facere cuiquam liceat, et ne quis illud tentet, quod ignorat, et nunquam didicit, et quod si quis tentet agere, illud agendo vitabit. Est enim *gannio*, vulpinum proprium. Hic pro secreto admonet, et in aurem immurmurat et insusurrat. *Lubin.*

97 *Quod, &c.*] Egrege dixit: Quod quis agendo contaminat, et fœdat, ut si Medicus fabrilis tractet. Ita etiam Prætor, si ipse forte stultus, stultis sapientiam conetur impartiri. *Idem.*

98 *Publica lex*] Publica hominum lex non scripta, sed nobiscum nata, et ipsa natura hoc fas, id est, hanc justitiam et aequitatem continet et unicuique dictat; ut unusquisque artem quam didicit, exerceat.—*Continet*] In se complectitur. *Lubin.*

99 *Ut, &c.*] Naturæ gentium jure constitutum est, ut *debilis incititia* cunctisque artis imperitus, et propterea impotens ad illam exercendam: nam imperitia *ἀδωρὰ* quædam est; *teneat vetitos*, id est, habeat pro vetitis ac sibi interdictis *actus* nempe, quos nescit. *Casaub.*—*Teneat*] Id est, contineat, inhibeat, et quasi remoretur; et malim, *Ut teneat*, substituere.—*Vetitosactus*] Sublimes, difficiles, tuis humeris et viribus majores, et ob ignorantiam tibi prohibitos et vetitos. *Idem.*

100 *Diluis, &c.*] Confirmat superiorem propositionem adhuc similibus ab arte medica, et navem agendi.—*Diluis*] Cum aliis pharmacis commiscet et temperat.—*Elleborum*] Quo insanus vel ægrotus purgetur. Hic pro quovis medicamento ponitur.—*Certo, &c.*] Non ad trutinam, sed ad stateram retulit, quæ punctis et uncis signatur. *Vet. Sch.*—*Certo, &c.*] Metaph. a statera. Id est, debito pondere, mensura, et proportionem, ad stateram examinata, ne plus minusve medicamenti, quam par est, ægroto propinquet.—*Composcere*] Temperare, corrigere, emendare. *Lubin.*

101 *Natura medicandi*] Ars et ratio medicinæ. *Idem*.

102 *Peronatus*] Perone calceatus. Est autem pero genus calceamenti rustici. *Idem*.

103 *Luciferi rudis*] Astrorum, stellæ polaris, et Cynosuræ ignarus et imperitus: hic pro omnium stellarum cognitione ponitur.—*Exclamat*] Præ ira et indignatione.—*Melicerta*.] Fuit Inus et Athamantis regis Thebarum filius, qui, cum pater Athamas furiosus, matrem persequeretur, una cum matre se in mare præcipitem dedit, et miseratione Deum in marina Numina transmutati. Quasi ille ægre ferat suam ditionem, mare, ab rudibus adeo, et imperitis navigari.—*Periisse*] Remotum et ablatum esse. *Casaub.*

104 *Frontem, &c.*] Pudorem. Tempulum enim pudoris est frons. *Vet. Sch.*—*Frontem*] Id est, Pudorem. Hinc *perfricare frontem*. Id est, Pudorem et verecundiam remove. — *Tibi, &c.*] Sensus est: Si ars vitæ humanæ tibi recto talo vivere, id est, certo, excelso et erecto gradu in virtutis et honestatis via incedere, dedit, et concessit, liber es.—*Recto, &c.*] Metaph. ab illis qui non sunt Scauri, nec obortiti pedibus incedunt, ad animum. Græcis *ὁρθοπόδιον ἐν τῷ βίῳ*. Est enim *talus* hic ima pars pedis, sive os quod juxta calcaneum extuberat. Turnebus XVIII. 12.

105 *Ars*] Ratio et Sapientia, ars vitæ humanæ.—*Et, &c.*] Id est, Ita verum a falso, bonum a malo discernis et dignoscis, ut falsa veritatis et vitia virtutis specie, nulla ratione te possint decipere tibi que imponere. *Lubin.*

106 *Subarato*] Quod subtus vel interius æs loco auri habeat.—*Mendosum, &c.*] Id est, Non solidum crepat, sed maligne respondet percussum, ut Sat. III. dixit, et absurdum sonum edit. Ut et tu ita quid verum aut fictum, quid genuinum, et adulterinum, possis discernere et internos-

cere. *Idem*.

107 *Quæque, &c.*] Id est, Si in omnibus rebus quid bonum, quid malum, quid faciendum, quid demittendum exacte adeo discernere, et dignoscere novissii. Solebant enim bona tanquam candida, albo lapillo, mala tanquam atra et adversa, nigro signare.—*Vicissim*] Id est, et contra, vel rursus. *Idem*.

108 *Illa, &c.*] Quæ sequenda nimium, colore albo, et benigno.—*Max hæc*] Mala nimirum et fugienda, nigro. *Idem*.

109 *Et, &c.*] Id est, Si moderata a Diis exoptas, et tua sorte contentus vivis.—*Presso lare*] Re domestica non nimis magnifica, sed mediocri, et humili.—*Dulcis, &c.*] Facilis, benignus, et liberalis. *Idem*.

110 *Jam, &c.*] Definitio liberalis hominis, ex effectis: Ut jam granaria et horrea, quibus frumenta condis, astringas, nec nimis patefacias: jam nunc eadem laxa, et liberalius inde largiaris.—*Jam, &c.*] Id est, Modo. *Idem*.

111 *Inque, &c.*] Id est, Si nullam avaritiæ et sordium signum in te appareat, et adeo es excelsi animi, ita ut in trivio minimum fixum in loto a pueris, ut sordidos cognoscant, et irrideant, possis transcendere et prætereire. *Lubin.* Vel, Si is es tu, qui possis contemnere lucrum turpe et quod lutelet. Hinc *luteum lucrum* apud Augustinum. *Casaub.*

112 *Nec, &c.*] Id est, Si non immensa et incredibili opum cupiditate et lucri desiderio teneris; nec *gluto* gulosus, et inexplebilis: non secus ac belluones, et famelici, ubi edulium aliquod lautius viderunt, salivam deglutiunt, quasi illud jam spe devorent. *Gluto sorbere*, qui avidè gluttit. Gluttus est pars colli qua cibi transmittuntur: ficta vox per Onomatopœiam: nam *glut* est imitatio soni, quem edit liquor per angustam tramitem means.—*Moravialisq*] *Idem*

dixit, quia ipsum Deum lucrī dicunt. Unde et cum sacello pingitur, et a negotiatoribus plurimum colitur. *Vet. Sch.*—*Salica Mercurialis*, cupiditas devorandi lucrī. *Casaub.*—*Salicam, &c.*] Periphrasi lucrū notat, cui Mercurius præest. *Lubin.*

113 *Hæc, &c.*] Sensus est: Si has omnes virtutes enumeratas tibi vendicare potes, et dicere: Hæc mea bona sunt, hæc ego teneo, et possideo: Tum demum esto vere liber: vere sapiens, idque omnium prætorum vindicta, et ipso adeo Jove dextro favente, et propitio. *Idem.*

115 *Sin, &c.*] Sin vero tu harum virtutum, quæ liberum demum absolvent, nullam habes: sed cum adtea nostræ farinæ, ejusdem pravitatis, et malitiæ nobiscum fueris. *Metaph. a panibus.*—*Ejusdem farinæ*] Per omnia similis, ejusdem saporis, et conditionis. *Nostræ* dixit, modestiæ causa. *Idem.*

116 *Pelliculam, &c.*] Smnta allegoria ab illis, qui corporis vitia egregiis vestimentis tegunt, vel qui alios colores induunt, veteri tamen pelle re-tenta. Transferendum ad mentem, —*Fronte*] Externo corporis habitu. Id est, Si quis faciem tuam videat, quantivis precii, politus, syncernus, honestissimus, et optimus. *Idem.*

117 *Astutam, &c.*] Id est, Vulpis calliditatem et astutiam.—*Vapido*] Nebuloso, turbido, minus bono, veterum vitiorum pleno. *Metaph. ab aëre turbido. Idem.*

118 *Quæ, &c.*] Quæ superius tibi attributam veram libertatem, et sapientiam, illud jam repeto, et reposco, tibi que adimo, et *funem* vel habenas, servitutis, aut tibi laxatas, et remissas reduco, retraho, et inhibeo. —*Supra*] Dixit enim supra: 'Esto liberque et sapiens.' *Lubin.*—*Repeto*] Sic omnia fere exemplaria, non *relego*, quod et minus convenit huic loco. *Casaub.*

119 *Nil, &c.*] Assumptionis confir-

matio, quod nihil secundum rationem agat, sed in omnibus peccet; id est, Ratio et sapientia, unde vera libertas, tibi nihil omnino sui haberi concessit; id est, Stultissimus es.—*Digitum, &c.*] Digito sublato ostende, victum te esse a vitiis. Tractum a gladiatoribus, qui victi, ostensione digiti veniam a populo postulabant. *Vet. Sch.*—*Digitum, &c.*] Loquitur ex sententia Stoicorum, qui ne digitum quidem recte a stultis exseri posse demonstrabant. A solo autem sapiente recte aliquid geri, idque ut probaret, rem sumsit perfacilem, et in qua tamen stultus Dama peccet. Id est, Ne minimum quidem corporis membrum movere potes, quin in culpam et reprehensionem incurras. *Turneb. xx. 1.*

120 *Et, &c.*] Subintellige, Vel in quo tu non pecces.—*Sed, &c.*] Sensus est: Sed tu etiam nullo thure litabis, nullis sacrificiis, nullis victimis a Deo impetrabis, ut vel minima semuncia rectæ rationis, exigua mica salis, et sapientiæ, in stultis, et animo servis hæreat. *Casaubonus* scribit, hæc ita non accipienda esse ut sonant verba; sed, *nulla argumentorum ratione obtinebis, oia êκρυφεις*. Translatum a rebus sacris.

121 *Hæreat in, &c.*] Ut sapiens ulla ex parte sit, qui non totus sapit: Ratio Stoicorum; quia virtutes se mutuo consequuntur. Et nil medium est inter virtutem et vitium. *Casaub.*—*Semuncia, &c.*] Dimidiata particula sapientiæ. Est autem *semuncia* dimidia uncia, poniturque hoc loco pro admodum exigua. *Lubin.*

122 *Hæc, &c.*] Id est, Non miscentur contraria.—*Nec, &c.*] Ut quicunque fossor tantum est, et rusticus, tantum abest, ut pantomimum, et artificiosum saltatorem imitetur, ut ne quidem ad tres tantum numeros, tonos, et rhythmos saltationis Bathylli Pantomimi Satyri unquam apte, et congruenter saltaverit; ita neque ta-

cum malus, et stultus sis, vel in minimis secundum rationem vixeris.—*Cætera*] Id est, In rebus cæteris omnibus. Locutio Græca. Nam Græci *ἄλλα* subintelligunt. Id est, Quoad cætera.—*Fassor*] Homo agrestis, servus, imperitus, idiota. *Idem*.

123 *Tres, &c.*] Ita dicit, ut exiguitatem rei exprimat. Id est, Non obtinebis, ut qui reliqua tota vita pro insipiente ac stulto te geras: in quibusdam tamen actionibus sapiens dicaris.—*Numeros*] Ita dicit, quod in huiusmodi saltationibus sunt cæteræ pedum dimensiones.—*Movære, &c.*] Bathyllus pantomimus fuit, Mæcenatis libertus. *Vet. Sch.*—*Satyri, &c.*] Fuit Bathyllus Chironomus Pantomimus, et saltator gesticulatione utens, et fuit Mæcenatis libertus, quem a Satyra saltatione, et pedum agilitate, cum eximius saltator esset, Satyrum vocat; non qui saltat Satyrum, sed qui non minus bene quam Satyrus aliquis saltat. *Casaub.*—*Tres, &c.*] Ubi Satyrum Bathyllum vocat pantomimum Bathyllum. Ita omnes antiqui libri in eo versu legunt: at doctissimi viri *satyrum* tibi malant. *Salmasius*.

124 *Liber ego*] Altera Damæ prolepsis, qui nullis Persii argumentis edomitus, liberum tamen se esse contendit.—*Unde, &c.*] Quæso unde hoc tibi sumis et usurpas, quod te liberum dicas, cum tot rebus, tot imperiosissimis dominis subditus et subjectus sis? *Lubin*.

125 *An, &c.*] An tu adeo bardus et stupidus es, ut existimes nullum alium esse dominum, nisi a quo vindicta prætoris te liberat?—*Dominum*] Animum scilicet, quam corporis. Corporis domini sunt homines: animi, vitium et affectus.—*Vindicta, &c.*] Cujus dominatum virga, servi caput tangens, dissolvit. *Idem*.

126 *I, puer*] Sensus est: Ubi ego vel alius quisquam dominus imperiosa voce pronancio: I, puer, et strigiles

defer ad balnea Crispini. Cessas adhuc nugator? Tale servitium, et mandata mimantia, te non terrent, urgent, et impellant?—*Strigiles*] Illis in balneis utebantur. Erant autem velamenta, quibus sudor abstergebatur.—*Crispini*] Hic Crispinus ordinis Senatorii fuit, et Claudio imperante præfectus prætorii fuit, consularibus insignibus donatus. *Lubin*.

127 *Si, &c.*] Dominus nimirum aliquis, ubi hæc imperiosa voce dixerit.—*Servitium acre*] Corporis sc. et civile. *Idem*.

128 *Te, &c.*] *Ελευνίς* hæc dicuntur, et sine interrogatione omnino legenda. *Casaub.*—*Nec, &c.*] Id est, Nulla extrinseca, aut externa violentia, ut verbera aut flagra, te invadit, et nervos ac membra corporis tui externo dolore adficit. *Lubin*.

129 *Sed, &c.*] Antapodosis dissimilitudinis. Sensus est: Sed quamvis nullo corporis servitio externo detinearis, tamen si intus et in jecore, pectore et animo tuo, alii imperiosissimi domini tibi nascentur, et contrarii adfectus te in quævis flagitia agitant, quæso, qua fronte liberum te appellas?—*In jecore*] In quo sedem adfectuum arbitrabantur. —*Egrot*] Multis vitiis et animi morbis adfecto. *Idem*.

130 *Nascentur, &c.*] Adfectus omnium gravissimi, et imperiosissimi, et sævissimi.—*Qui, &c.*] Id est, Quomodo tu non pari servitio premeris?—*Exis*] Abis vel evadis: sic dicimus *impune abire*. *Idem*.

131 *Atque hic*] Servus scilicet, qui corpore servitium servit.—*Ad strigiles*] Ad balnea deferendos, et alia herilia imperia exsequenda.—*Scutica*] Flagellum. *Idem*.

132 *Mene, &c.*] Inducit jam Damam tanquam pigram, ab Avaritia excitari, et objurgari.—*Piger*] Ut notet eum etiam pigritiæ inservire.—*Surge*] Verba Avaritiæ per Prosopopæiam Damam ad quæstum faciendum ex-

citantis.—*Eia*] *Mortantia. Idem.*

133 *Negas*] Poëta verba; id est, Si tu te surrectarum negas, illa ulterius instat, et, surge, iterum inquit. —*Non queo*] Si tu dicas: Non queo surgere.—*Surge*] Verbum Avaritiæ, importune Danam lecto excutientis. *Idem.*

134 *Et, &c.*] Verba Damæ, quid agendum sit dubitantis. —*Regitas*] Verbum Avaritiæ, cum indignatione pronunciandum. —*Ea, &c.*] Verba Avaritiæ, rogasne adhuc quid agas? naviga, advehe Ponto peregrinas merces.—*Saperdas*] Erat Pontici piscis genus, qui in Mæotide optimus capiebatur.—*Ponto*] Mare Scythiæ, ad quod Qydidius relegatus. *Lubin.*

135 *Castoreum*] Castoris testes. Est enim pharmaci genus.—*Stuppas*] Lignum vile.—*Ebenum*] Lignum Guaiacum, nascitur in India et Æthiopia, solidum valde et ponderosum.—*Lubrica Coa*] Vina ex Insula Co, quæ Cycladum in mari Ægæo. *Lubrica* dicit, nam alvum laxant, et emolliunt. *Idem.*

136 *Tollere, &c.*] Novum, et optimam piper.—*Primus*] Alios mercatores præoccupat et anteverte, ut eo carius distrahas.—*Esistente, &c.*] Qui ex navi domum, vel in forum piper deportet.—*Sitiens*] Non simpliciter *καυδύμνος*, sed qui sitim diu tolerat. *Canab.*

137 *Verte, &c.*] Negotiare, et speciem pro specie commuta. *Vet. Sch.* —*Verte, &c.*] Negotiare, et speciem pro specie commuta. Vel *verte* pro averte, id est, decipe, circumscribe. *Canab.*—*Jura*] Pejora: talia enim suadet avaritia, omnium malorum radix.—*Sed, &c.*] Respicit autem eo, quod homines penarum metu, non honestatis amore plerumque peccatis absterneant.—*Heu, &c.*] Alii legunt *Eheu*. Respondet Avaritia: Heu tibi misero! heu homo barde et stolidè! si cum Jove vivere, ejusque mandata exsequi contendas, nunquam

rem facies, et vitam inopem ac miseram perages. *Lubin.*

138 *Baro, &c.*] Lingua Gallorum barones, vel varones, dicuntur servi militum, qui utique stultissimi sunt, servi videlicet stultorum. *Vet. Sch.* —*Baro*] Hujus vocabuli quater meminit Cic. ep. ult. lib. ix. Quidam legunt *Vare* et *Vare*: ut *Metaph.* sit a corpore ad animam.—*Baro*] Barde, stulte, et stolidè. *Regustatum.* Quod aliquoties cum eodem sale appositum sit. Sic dicimus: *Δὲ σπιδάβη βάρως.* *Lubin.*—*Digito, &c.*] Inopiam summam notat, cui ut miras pauculas reliquas salino tenaciter adherentes revellat, salinum perterebrandum sit. *Turneb. x. 22.*

139 *Perages*] Vitam vives.—*Si, &c.*] Id est, Si sancte et pie velis vivere, et iurandum colere. *Idem.*

140 *Jam pueria, &c.*] Jam ab Avaritia persuasus, ad iter succinctus et paratus, pueris et servis tuis sarcinas, pellem et ænophorum accommodas et aptas. Alii legunt hic: *Jam pueris.*—*Pellem*] Manticam intelligit, vel involucrium, cui vestes et alia ad iter necessaria includebant. —*Et, &c.*] Ænophorum vas vinum ferens: *αἶνος* enim vinum est, de quo est illud: 'Vertitur ænophoris fundus, sententia nobis.' *Vet. Sch.*—*Ænophorum*] Vas vinarium, quasi vinum ferens. *Turneb. xx. 1.*

141 *Ocyus, &c.*] Duplici intellectu: vel, ut sint verba Damæ servos suos compellantia: Ocyus hæc ad navem mihi deferre. Vel, sunt Poëtæ: Ocyus tu ad navim festinas, et properas.—*Nihil, &c.*] Verba Poëtæ. Nihil te remoratur, quin e vestigio mare Ægæum vasta trabe, et magna navibus rapias, et trajicias. *Lubin.*

142 *Ægæum*] Pro omni mari. Est enim Ægæum pars maris Mediterranei prope Græciam, Europam ab Asia dividens.—*Rapias*] Velociter petas et rapide secas. Hyperbole. —*Nisi, &c.*] Nihil te navigaturum

remoratur, nisi sola Luxuria.—*Solers*] Blanda, et ingeniosa contra Avaritiæ persuasiones. Illa enim prædulce malum.—*Ante*] Antequam naviges. *Idem*.

143 *Seductum*] Nisi illa te antequam navem conscendas, suis illecebris seductum, et a proposito et priori sententia deturbatum moveat, et moneat.—*Quo, &c.*] Quasi dicat: Quoniam tu, insane et stolide, tanta animi concitatione ruis? et quid tibi vis, et quid quæris? *Idem*.

144 *Calido, &c.*] Ut sit: Tibi furioso et iusano, sub calido et incenso pectore, mascula et atra bilis ita intumuit, qua percitus insanis et furis.—*Mascula, &c.*] Fortis, virilis, et valida. *Lubin*.

145 *Intumuit*] Ita dicit, ut vehementiam iræ aut furoris notet.—*Urna, &c.*] Cicuta calorem in nobis frigoris sui vi extinguit. Unde sacerdotes Cereris Eleusiniæ liquore ejus ungebantur, ut a concubitu abstinerent. *Vet. Sch.*—*Quam*] Quam bilem vel insaniam integra cicutæ urna suo frigore non extinxerit, nec integra Ellebori libra hunc insanix furem sanaverit. *Lubin*.—*Quam, &c.*] Cicutam vulgo appellant herbam catharticam, ut Horatius: 'Quæ poterunt nunquam satis expurgare cicutæ.' Si quis cicutam hic intelligit, quæ κούρειον Græce dicitur, nã is magnopere errat. Per *cicutam* hic lathyridem intelligit, quæ caulem habet ferulaceum et concavum inanemque. Unde apud Poëtas *cicuta* pro calamis quibus fistulant pastores Salmas. *Plin. Exer. Turn. XXI. 8. xx. 1.*—*Urna*] Hyperbole. Cum vel obulus cicutæ hominem extinguat. *Lubin*.

146 *Tun', &c.*] Verba Luxuriæ ad Damam: Tune vir talis, et tantus, in talibus dignitatibus constitutus navigabis?—*Tibi, &c.*] Recenset incommoda navigationis. Id est, Adeone insanis, ut tibi tanto viro, cannabinis

rudentibus sedem fulciri velis, sedenti in transtris vice mensæ, et duras rudentes tibi sedilia esse; qui in elegantibus et mollibus lectulis discumbere antea solitus sis. Ergo *fulto* ad hominem, non ad transtrum referendum.—*Fulto, &c.*] Tibi imposito ut fulciaris. *Turnebus xx. 1.*

147 *Cæna, &c.*] Sordida et famelica.—*Transtro*] Transtra remigum sedilia sunt in navibus.—*Vejentanumque*] Erat autem vinum *Vejentanum*, saporis admodum ingrati, et nascebatur Veis in opido Hetruriæ.—*Rubellum*] A colore rubro. *Lubin*.

148 *Exhalef*] *Exhalare* hic pro fundere vel emittere vinum, quod exhalat tetrum picis odorem. *Casaub.*—*Pice, &c.*] Fætida et male olenti pice corruptum: pice enim vasa, et omnia pæne in navibus oblita.—*Obba, &c.*] Poculum latioris fundi, ita ut sedere videatur. Propire vero dolium vel utrem significant. *Lubin*.

149 *Quid petis*] Satius est Romæ sine labore et periculis parvum lucrum facere, quam in mari non sine vitæ discrimine magnum.—*Hic*] Romæ nimirum.—*Quincuncæ, &c.*] Usura mediocri et moderata. Est autem *quincunx* pars assis, quinque uncias habens, quem *modestum* appellat, quod olim legibus probaretur. Opponunt autem inter se *quincunx* modestus, et avidi *deunces*. *Deunx* integer assis est, demta una uncia, vel undecim unciae. *Turnebus xx. 1.*

150 *Nutrieras*] Paulatim auxeras. Pulcre dixit, pro scœnore.—*Pecagant*] Præstent, exhibeant.—*Acidos*] Inexplebiles et avaros, quos avaritia augeri cupis. *Sudore*] Emphatice. Periculo ac labore, dum peregrinus navigas. Alii *sulare* legunt. *Lubin*.

151 *Indulge, &c.*] Adhortatur jam Luxuria Damam ad voluptatem ex adjunctis.—*Curpamur, &c.*] Delitiis fruamur. Est autem Metaph. a fructibus.—*Nostrum, &c.*] Ex Epicureorum sententia dicit, qui illud tantum

tempus se vivere putabant, quod genio indulsissent. Vel, Ea demum pars vitæ tuæ, quam mihi, id est, voluptatibus, impendis, vera est vita. *Casaub.* Turneb. xx. 11.

152 *Cinis*] Mortuorum enim corpora cremabantur, et in cinerem resolvebantur.—*Et Manes*] Sic Horat. ‘Jam te premet nox fabulæque Manes.’ Ponit autem *Manes* pro exequiis, et corpore funerato.—*Fabula*] Id est, Sermo tantum de te supererit, præterea nihil. *Lubin.*

153 *Hoc quod, &c.*] Horat. ‘Dum loquitur fugit invida ætas.’ *Vet. Sch.*—*Vive memor, &c.*] Sic Horatius: ‘Dum licet, in rebus jucundis vive beatus; Vive memor, quam sis ævi brevis.’—*Fugit, &c.*] Id est, Tempus vitæ celeriter elabitur.—*Hoc, &c.*] Hoc ipsum temporis momentum, quo hæc tibi dico, pars est decerpta inde, et quæ ubi perierit, nunquam sit reditura. *Casaub.* Turneb. xx. 1.

154 *En quid, &c.*] Jam Poëtæ verba sequuntur. En egregie et liberrime liberte M. Dama, quid jam agis? quid ad hæc respondes? Nimirum omnium vilissimum es mancipium, et ab his duobus imperiosissimis dominis in diversum, ceu hamo piscis, distraheris.—*Duplici, &c.*] Diversis blanditiis et illecebris Avaritiæ et Luxuriæ.—*In, &c.*] In contrarias partes traheris. *Lubin.*

155 *Iluncine, &c.*] Subintellige hamum vel dominum potius.—*Subeas, &c.*] Id est, Necesse est, ut alternatim vel alternis vicibus modo Avaritiæ, modo Luxuriæ dominium subeas, et ut alternis vicibus Avaritiæ, et Luxuriæ servias.—*Alternis*] Egregium vocabulum pro vices. Nomen pro adverbio. *Idem.*

156 *Oberres*] Ita dicit, quia dubii et incerti errant. *Idem.*

157 *Nec, &c.*] Nec tu cum uni illorum dominorum sive Avaritiæ, sive Luxuriæ obstititeris, ejusque servitii jugum semel excusseris, et imperio

instanti et impellenti parere negaris: statim vincula servitutis te omnino rupisse, et jam liberum esse dicas.—*Semel*] Non enim semel aliquid recte fecisse satis est, sed requiritur virtutis usus.—*Instanti, &c.*] Urgente domino Avaritiæ, et Luxuriæ. *Idem.*

158 *Rupi, &c.*] Id est, Jam liber sum, et omne servitutis jugum excussi. *Idem.*

159 *Nam, &c.*] Ut canis ad funem vel vinculum alligata, ubi dñi multumque cum fune et vinculo luctata est, tandem eluctatur, et nodum vinculi abripit, abrumpit, et aufugit. Et tamen illa canis cum fugit, longa vinculi et catenæ pars, qua rursus facile comprehendi, et ad antiquum dominum reduci potest, illi a collo trahitur: Ita dum tu fugis, te non effugis; sed semper præteritorum vitiorum semina tecum geris, quæ elapsum ad pristinos dominos, adfectus, et vitia reducant, atque rursus servitutis vincula collo injiciant.—*Arripit, &c.*] *Lego abripit.* *Lubin.*

161 *Dave, &c.*] Hunc locum ex Menandri Eunuchō traxit, in quo Davum servum Chærestratus adolescens alloquitur, tanquam amorem Chrysidis meretricis derelicturus: idemque tamen ab ea revocatus ad illam redit. Apud Terentium personæ immutatæ sunt. *Vet. Sch.*—*Dave, &c.*] Chærestratus, ut est apud Mænaudrum, sollicitè cogitans, caput scabens, et vivum crudumque unguem inter meditando abrodens, hæc ait, servumque suum Davum compellat: o Dave, jubeo et impero, ut hæc quæ dicturus sum, cito credas, et certo futura statuas: Ego jam demum aliquando præteritos dolores, et molestias ex meretricio amore perceptas, finire, et Chryside valedicere meditor, et certo apud animum constitui. *Lubin.*

162 *Præteritos*] Quos antehac perpressus sum.—*Crudum, &c.*] Quod intente aliquid meditantes faciunt. *Lub.*

163 *An, &c.*] An ego cognatis meis

siccis, sobriis et honestis, tanquam probrum et dedecus obstem et obsim? Verba indignationis plena. *Lub.*

164 *An rem, &c.*] Id est, Universa patrimonii mei bona.—*Rumore, &c.*] Fama minus bona. *Idem.*

165 *Limen, &c.*] Ad obscenam domum meretriciam, ad quam saepe adolescentes patrimonii sui naufragium faciunt.—*Frangam*] Atteram, perdem, dilapidem.—*Udas, &c.*] Udas fores dixit, quas amatores solent unguento perfundere, et ante januam illarum noctem vigiliis, et cantu transigere. *Vet. Sch.*—*Dum, &c.*] Dum vino et unguento madidus ad perfusus, ebrius ante fores Chrysidos meretricis, nocturno tempore cum extincta face, ne a transeuntibus agnoscar, canto. Notat multiplicem juvenum insaniam in suffundendis illis modo vino, modo aqua in cardinibus, modo lachrymis. Nec male referas ad lenarum annum potationes. *Cassub.*

167 *Euge, &c.*] Verba Davi servilantantis et gratulantis. Euge, præclare, puer Chærestrate, nunc vir es, laudo te: Sic tandem sapias, et quid te dignum sit, consideres, et Diis depellentibus et averruncis agnam macta, et sacrificia, quod te a meretrice, tanquam a mala bestia, liberarint.—*Diis depellentibus*] Dii depellentes et Averrunci dicuntur Castor et Pollux; Græcis ἀλεξίκακοι καὶ ἀπορροπαῖοι, qui prodigia et portenta averruncabant. *Turneb. xx. 1.*

168 *Percute*] Macta, sacrificia.—*Sed, &c.*] Sed tu, o Dave, censeane illam, ubi a me deserta fuerit, ploratam misereque adfectandam? Quod saxens ego et truncus sim, si perpeti queam. *Idem.*

169 *Nugaris*] Verba Davi. Ergo tu nugaris et vacillas, nec firmus in proposito tuo perseveras. *Lubin.*—*Nugaris*] Nugas agis cum dicis te velle priores dolores finire: nam ecce ad ingenium redis. Vel sic: Lepidus

negator es, cum vis videri miserico: dia duci propter Chrysidis lacrymas; quis tu potius te miserare. *Cassub.*—Alludit ad petulantem meretricum morem, quæ juvenes amatores solea et crepida castigabant, eorumque nates pulsabant. *Turneb. xx. 1.*

170 *Ne, &c.*] Sunt autem verba Davi dominum suum salse iridentis. Quasi dicat: Mi domine here, ne festines et trepides usque adeo, ut a servitute meretricia libereris, ne indigne usque adeo illud jugum meretriciam tibi videatur, ut more feræ, retibus vel cassibus a meretrice irritus, ut te liberes et exsolvas, casses mordendo rodas et incidas. Frustra enim illud facies; nam brevi te ultro rursus illi in servitutum dedes. Est Allegoria a feris. Est autem *Ne velis*, hoc loco, *Nè* non causale, sed imperandi vim habet.—*Arctos, &c.*] Vincula firma et valida. Vide Proverbiū: *Cassēs rodere.* *Lubin.*

171 *Nunc, &c.*] Id est, Tibi jam quidem fortis, et imperturbatus videaris: at si illa te vocet, continuo aliter animatus eris, et victus labasces uno verbo quam citissime. *Lubin.*

172 *Quidnam, &c.*] Locus ex Terentii Euncho. Sensus est: Nonne nunc eam accedam: cum ultro ab ipsa accersar, et illa ultro mihi supplex accedat? *Idem.*

173 *Si, &c.*] Vera libertas, non illa corporis est, quam prætor, et pilea donant; sed animi, qua quis totus et integer, adfectibus et cupiditatibus valedicit, et nunquam illorum retibus rursus implicatur. *Lubin.*—*Integer.*] Non fracto animo ex amoris affectu, sed *bychs* ac vere integer. *Cassub.*

174 *Hic hic*] Qui nimirum adfectibus valedixit, nunquam rursus collam suam illorum jugo subditurus. Hic ille liber est, quem quærimus. *Lubin.*

175 *Festuca, &c.*] Vindictam vel virgam intelligit prætoris. *Lictor* autem dicit, non quod lictor enim manu miserit, sed quod eum liberum et

beatam jactitet; ubi a prætore manumissus est. Apparebant enim Prætori 6. lictores.—*In, &c.*] Id est, In eo beatum prædicat, quod festuca vel virga prætoris, ipsius caput tangit. *Idem.*

176 *Jus, &c.*] Probat ulterius Damam non esse liberum ex adjuncta ambitione: quod illa ducatur, ac proinde liber esse nequeat.—*Palpo*] Auferendi casus, non nominandi. Est autem *Palpus* a palpando. Hic pro blanditiis et illecebris ponitur; quibus homines ad honores alliciuntur. *Lubin.* Pro tollit, alii libri habent *ducit*: nec male ducere eum dicitur ambitio, qui ejus causa facit omnia; ac forte ad amicos deductores candidatorum respexit. *Casaub.*—*Hiantem*] Quasi honoris avidum. *Lubin.*

177 *Cretata*] Candidata. Nam qui honores aspirabant, candidati et albis candidisque vestibus incedebant. *Lubin.*—*Vigila, &c.*] Ludis Florilibus omnia semina spargebantur in populum, ut Tellus velut muneribus suis placaretur. *Vet. Sch.* Maxime propter officia salutationum, quas ante diluculum inchoabant. De labore et vigiliis candidatorum multa Cicero variis locis. *Casaub.* Vel ita dicit, quia ambitio hominem non facile sinit quiescere.—*Et, &c.*] Solebant ambitiosi ludis, viscerationibus, congiariis, et largitionibus, populi gratiam captare. *Lubin.*

178 *Rixanti, &c.*] In legendis leguminibus inter se rixanti, contententi, et litiganti.—*Floralia*] Festa in honorem Floræ meretricis instituta, obscena, et infanda. Erat autem *Flora* Dea, quæ floribus præest, et leguminibus colitur. De cujus obsecris sacris vide Lactant. i. 20. *Lubin.* Sed hic intelliguntur omnes ludorum species, quos edebant Magistratus, popularem gratiam captantes. *Casaub.*

179 *Aprici, &c.*] Solent senes in Delph. et Var. Clas.

sole hiberno apricantes καὶ εὐηθεροῦντες circa meridiem calidiore, de nugis hoc genus garrire: unde Græcorum proverbium μεσημβρινὸς λήρος. *Casaub.* *Turneb.* xx. 1.—*Quid, &c.*] Quam populo placere, et in admiratione et gratia esse. Ironice. *Lubin.*

180 *Herodia, &c.*] Herodes apud Judæos regnavit temporibus Augusti, in partibus Syriæ. Herodiani ergo diem natalem Herodis observant, ut etiam Sabbata: quo die lucernas accensas, et violis coronatas in fenestris ponunt. *Vet. Sch.*—*Herodis dies*] Persius de superstitione hic agens, exempla ponit eorum hominum, qui Judaicis aut Asiaticis et Ægyptiacis ritibus Romæ ulerentur; Judaica religio Romæ peregrina cenebatur, solis Judæis urbem incolentibus permessa. *Herodis dies*, sunt dies quos colit populus qui Herodi paruit: Judæi nempe. Sed præstat interpretari de propria illorum Judæorum secta, qui ab Herode magno, pridem vita defuncto, Herodiani sunt dicti, qui Herodem pro Christo colebant. *Dies ergo Herodis*, appellat natalem diem Herodis, non quidem veræ γερουσίας, sed suscepti regni apud Judæos: nam et illi dies vocabantur natales. *Casaub.*—*Unctaque, &c.*] Modum ostendit, quo ille dies ab Herodianis colebatur. Omnium pene gentium communis fuit ritus, ad gaudii significationem ignem accendere: nec solum in templis lumina accendebant, sed etiam domi quisque suæ, eaque januis ac fenestris appendebant. *Casaub.* *Turneb.* xxii. 12. *Uncta* ergo dicit ob oleum, quod ex lucernis exudabat. *Lubin.*

181 *Dispositæ*] In fenestra ordine positæ, et ordinatæ.—*Pinguem*] Lucem cum pingui nebula aut fumo emisserint.—*Vomere*] Pro, Emisere.

182 *Portantes, &c.*] Græci scriptores celebrationes diei festi dnabus vocibus designare solent, φῶς καὶ στέφανοισι, luminibus et coronamen-

Peru,

8

tis. *Casaub.*—*Violas*] Coronabant autem et aras, et simulacra Deorum, et fores et jannas suas. *Lubin.*—*Rubrum*] *Catium* rubro colore tinctum intelligit, quod forte argillæ genus rubrum fuerit; unde illa fictilia conficiebantur, quod cauda thynni complectebatur. Est autem Hypallage, pro Vas amplexum *caudam thynni*, et *cauda* pro toto pisce. *Lubin.*

183 *Natat*] Respicit forte ad præceptum Horatii, pisces in magna patina poni debere. *Lubin.* Vel cum ait, *natat*, ostendit ex jure solitum comedi. *Casaub.*—*Tumet*] *Réqui.*

184 *Labra, &c.*] Id est, Tacito murmure preces tuas superstitionas concipis et emittis. *Lubin.* Vel, Frequenter Judæorum prosequas, et una cum ipsis, murmure vota tua ibi concipis. *Casaub.*—*Recutitaque, &c.*] Instituta Judæorum significat, propter circumcisionem: quam, auctores suos secuti, faciunt. *Vet. Sch.*—*Recutita, &c.*] Recutita dicit ob Judæos apellas, circumcisos, recutitos et præputiatis. *Lubin.*

185 *Tunc, &c.*] Id est, Postquam pervasit et occupavit anile hoc vitium; *nigri lemures*, supple timentur. *Casaub.* Mox una, mox alia superstitio servum te sollicitat: tunc enim *nigri lemures*, et spiritus nocturni mortalibus adversi et noxii, et pericula ovo in sacrificiis vel inter sacrificandum rupto: tunc grandes illi venerandi, et longævi Cybeles matris magnæ Deum sacerdotes et lusca Isidis sacerdos alia superstitione te anxium habent, &c.—*Ovoque, &c.*] Sacerdotes, qui explorandis periculis sacra faciebant, observare solebant ovum igni impositum, utrum in capite, an in latere desudaret. Si autem ruptum effluerat, periculum ei portendeat, pro quo factum fuerat, vel rei familiari ejus. *Vet. Sch.*

186 *Hinc, &c.*] Galli sacerdotes Cybeles erant, a Gallo Phrygiæ flumine, cujus aquam qui bibissent, red-

debantur insani. Et in illo furore genitalia sibi amputabant.—*Grandæi*] Pingues sacrificiis, vel grandævi. *Lubin.* Postquam animus superstitione depravatus est, tunc adeuntur Matris Deum sacerdotes, et Isiaci: utrumque genus hominum male audiebat. *Casaub.*—*Cum, &c.*] Sistrum sacerdotes Isidis portant. Lusca autem, ideo, quod nobiles deformes cum maritos non invenerint, ad ministeria Deorum se conferant. *Vet. Sch.*—*Sistro*] Crepitaculum erat Isidis sacerdotum, ἀνὰ τοῦ σείειν, a quatiendo.—*Lusca*] Nam nobiles deformes vel aliquo corporis defectu vitiatæ, cum maritos non invenirent, ad ministeria Isidis se conferebant. *Lubin.*

187 *Incurrere Deos*] Inculcaverant et denunciarent unicuique iram et pœnam Deorum, vel pericula a Diis, qui hujusmodi superstitionis remediis se non præmunivissent. *Lubin.*—*Deos, &c.*] Deos Syrios intelligit, Venerem et ejus filium, fortasse etiam Adonidem, qui Veneri ἄδεδος. *Salmas. Turneb. xk. 1.*—*Si non*] Vel ter a te, antequam gustes, nominatum. Alii enim caput a jejunis gustatum, contra artem magicam valere credebatur. *Lubin.*

189 *Dixeris, &c.*] Si hæc inter stultos milites, et varicosos et corruptos centuriones dixeris, continuo Pulfenius bardus ille Centurio, illa cachinnus excipit, et crassum et immane ridet, et omnem Philosophiam vix uno obolo emerit: et centum Græcos Philosophos et sapientes vix curto centusse, centum curtatis et imminutis assibus licetur, ad æstimat.—*Varicosos*] Proprie illi qui venas tumidiore habent. *Idem.*

190 *Crassum*] Pro *crasse*. Alii *Crassum*, nomen proprium esse censent.—*Pulfenius*] Nomen proprium bardii militis. Alii legunt *Vulpenius*.—*Centum, &c.*] Philosophos Stoicos intelligit.—*Curto, &c.*] Centum assibus curtatis et imminutis. Est enim

Centusis 100. asses, qui idem. valent quod 40. Sestertii H. S.—*Licetur*] Liceri vel licitari est precium ponere, vel ultro in auctione deferre, dum

in rebus emendis alius alio majus precium pollicetur. Hic idem est, quod aestimat, tanti facit, emit. *Lubin.*

S A T I R A VI.

In hac ultima Satyra in incredibilem Romanorum avaritiam invehitur, ad quam notandam, occasionem capat a dissimilitudine studiorum Persii et Cæsii Bassi Poëtarum, et imperitiæ multitudinis Romanæ. *Lubin.*

1 *Admovit*] Hanc Satyram scribit Persius ad Cæsium Bassum Poëtam Lyricum, quem fama est, in prædiis suis positum, ardente Vesuvio monte Campaniæ, et late ignibus abundante, cum villa sua ustum esse. Hic ergo, dum viveret, Roma ad Sabinos necessario transibat, ubi brumali tempore in calido loco carmina scribebat. *Vet. Sch.*—*Admovit*] Ubi jam demum, o Cæsi Basse, te hyemare credam? *admovitne* te hyems suo frigore, et æris inclementia foco Sabino in agro tuo, in quem te secessisse mihi relatum est? Vel: Utrum agis in Sabinis?—*Bruma*] Seu frigoris inclementia te ad focum compulit?—*Basse*] Cæsium Poëtam Lyricum intelligit. *Idem.*

2 *Janne lyra*] Ecquid jam lyra tibi vivit et viget? Ecquid jam severo, gravi, et tetrico pectine chordas lyre percutis, et pulsas?—*Tetrico pectine*] Gravem et severum stylum, vel carmen denotat. Vani vero qui *tetricum* hic intelligunt de Sabino monte Tetrico. Alii pro *Tetrico* legunt, *tritæ*.—*Vivunt*] Metaph. personant vel pulsan-
Idem.

3 *Mire, &c.*] Admirandus es artifex

et opifex, qui mira ingenii dextertate veterum vocum primordia nominis et versibus excitare, et marem strepitum, masculum et virilem sonitum fidis et lyre a Græcis ad Romanos translata, et Latine intendisse. —*Numeris*] Carmine.—*Veterum, &c.*] Vel, Quod antiquarius fuerit hic Cæsius, antiquitatis dictionibus usus sit, vel, Quod Poëmata scribat, quæ omnium prima apud mortales credita. Horat. 'Fuit hæc sapientia quondam.' *Turneb. xxx. 7.*

4 *Atque, &c.*] Denotat Lyricorum Poëtarum subjectum: fortem et animosum sonitum, ut Pindari et aliorum heronum, et fortium virorum facta præclara.—*Intendisse*] Intensione nervorum, eorumque pulsu expressisse, et accinuisse.—*Latine*] A Græcis; per te et Horat. ad Latinos translata. *Lubin.*

5 *Mox, &c.*] Id est, Qui mirus es artifex ad juveniles jocos, et amores versibus agitandos. Et honesto pollice decoro, et docto Poëmate egregios senes, eorumque sales, et joca describendo. *Idem.*

6 *Lusisse*] Jucunde versibus descriptisse.—*Mihi, &c.*] Seipsum Persius significat secessisse in Liguriæ fines, videlicet propter Fulviam Senniam matrem suam, quæ post mortem prioris viri ibi nupta erat. *Vet. Sch.*—*Mihi, &c.*] Verba Persii de se; et est *παλαστή*. Ego nunc fruor te-

pore maris Lignstici commoti vehementius, ut per hyemem solet. Erat autem apud matrem Fulviam Sisen-
niam, quæ Liguri cuidam aut Lunensi
nupserat. *Casaub. Turneb. — Nunc]*
Alias enim Romæ dego. — *Ligus ora]*
Pro Ligustica. Est autem *Ligus* hoc
loco fœmininum, et ad ora refertur.
Lubin.

7 *Intepet]* Temperatiorcm, et mi-
tiorcm aërem præbet. Indicat Li-
guriam magis tepidam hyemis tem-
pore esse, quam in aliis regionibus. —
Meum, &c.] Hetruscum vel Ligusti-
cum intelligit. — *Hybernat]* Sævitur, vel
a navigiis vacat. Sicut enim naves
hibernare dicimus, sic et mare, cum
non navigatur. *Vet. Sch. — Hybernat]*
Sævitur, et a navigiis vacat. — *Qua, &c.]*
Lunæ opidi amœnitas declaratur ex
adjuncto portu; id est, Ubi summa
loci amœnitas, qua nimirum altissimi
scopuli ingens ab utraque parte latus
dant et efficiunt. — *Qua]* Id est, Ubi.
Latus, &c.] Id est, Ingentes sui par-
tes, vel, ingentia brachia ab utraque
parte protendunt, et porrigunt. *Idem.*

8 *Et littus]* Id est, Ubi littus in se
recipit multam vallem, et planiciem
et tutum a ventis et frigore quasi si-
num, et gremium. *Multa, &c.]* Vide-
tur *vallem* appellare curvaturam luna-
ti littoris; unde et *Luna* dictus. *Casaub.*

9 *Lunai, &c.]* Inserit versum Ennii,
qui et ipse hunc portum collandavit,
et commendavit: et clives ad merca-
turam invitavit. — *Est, &c.]* Precium
scilicet. *Lubin.*

10 *Cor jubet, &c.]* Hunc versum
ad suum carmen de Ennii carminibus
transtulit. *Vet. Sch. — Cor, &c.]* Pro
Ennio cordato, et ingenioso. — *Dester-
tuit]* Id est, Somniandi finem fecit.
Obiter Ennii vanitatem perstringit.
Id est, Postquam expergefactus non
amplius delirat, sed jam cor habet;
id est, Cordatus et sapiens est. Quan-
vis sint qui *cordis* mentione respiciant
ad illud Ennii, quo dixit sibi tria

corda esse, quia tres linguas calleat,
Latinam, Græcam, et Oscam. *Idem.*

11 *Mæonides]* Homerus. Somniarat
autem Ennius se Homerum esse fac-
tum. — *Quintus]* Non numeri, sed En-
nii prænomen est. Id est, Jam rursus
Quintus Ennius ex pavone Pythago-
reo factus. Aniles Pythagoricæ na-
gæ. *Turneb. xxx. 7.*

12 *Heic, &c.]* In hoc loco, ego
dego in tranquilla pace, et ocio: vul-
gi, et quid populus de me sentiat, se-
curus. — *Et, &c.]* Nec caro, quid
Auster ventus ille meridionalis suo
calore pecudi infelix, noxius et pesti-
lens præparet, et portendat: indicat
autem se vita Stoicum esse, et nullis
adfectibus perturbari. *Lubin.*

13 *Securus, &c.]* Non curo, non in-
video, quod vicinus meus me ditior,
et quod ejus agelli angulus, nostro
vel meo longe pinguior et fertilior
est.

14 *Et si, &c.]* Etsi omnes homines
mali et ignobiles ditescant, ego ta-
men miser esse, ilisque invidere nolim.

15 *Usque, &c.]* Id est, Sæpsem ego
nolim. *Lubin.* Vel nunquam addu-
car, ut dolorem ex ea re ullum ca-
piam. *Casaub.*

16 *Curvus]* In terram pronus more
tristinum et dolentium. — *Ob id]* *Eo*
nomine, quod alii fortunati sunt, et
ditescunt. — *Minui, &c.]* Id est, Tædio,
et dolore, et aliorum rebus secundis
consumi, et contabescere. *Senium* pro
tædio ponit. — *Sine uncto]* Uncto et
delicato cibo. *Lubin.*

17 *Et, &c.]* Solebant avari escale-
ta et poculenta annulo obsignare, ne
fortim aliquid auferretur. *Lubin.* —
In, &c.] Duplex nota minutissima-
rum sordium est, quam hic recen-
set: prior, obsignare lagenas in qui-
bus non vinum sit, sed vappa, id
enim est *rapida lagena*. Deinde cum
resignandæ sunt, tanto studio obser-
vare an salva et integra sint signa,
ut naso contingat lagenas. *Casaub.*
Turneb. xxx. 7.

18 *Discrepat, &c.*] Sensus est: Ego quidem ita vivo, nec contra dico, quin alii aliter vivant, et illi quidem discrepent, et dissideant ab hisce meis moribus. Est autem concessio.—*Geminus, &c.*] O Horoscope, qui unus et idem es, tamen producis in lucem geminos eisdem parentibus, eodem tempore satos, et natos, vario ingenio, dissimilibus studiis, diversis moribus.—*Horoscope*] Illud temporis momentum est, intra quod quisque nascitur: quasi temporis inspectio.—*Vari*] Vario, dissimili, dissentienti ingenio. *Lubin.*

19 *Producis*] In lucem ex utero materno profers. Contra alogos illos astrologos, qui putant eodem tempore, et sub eadem constellatione natos similiter esse adfectos.—*Solis, &c.*] Inde fit, ut inter geminos etiam alter sit, et inveniatur, qui adeo vafre et callide suas opes adservet, ut alias extreme sordidus et avarus, misere et renuiter victitet, alius siccum sine ullo liquamine olus comedat; solis autem diebus natalibus lantius aliquanto vivere sustineat, olus alias siccum tingat, et ungat, idque muria genere liquaminis vilissimo, illaque in calice emta. *Lubin.*

20 *Tingat*] Leviter tangat, et imbuat.—*Siccum*] Alias, et nullo uncto vel liquamine imbutum.—*Muria*] Liquaminis genus vilissimum, quod ex thynnorum tabe conficiebatur, ut garum ex scombrorum. Est etiam aqua salsa in qua aliquid fuit maceratum aut servatum.—*In, &c.*] Id est, In exiguo vasculo parce, ne diebus profectis aliquid supersit. Muria autem et similia in calice emere, moris fuit. *Lubin.*

21 *Ipee, &c.*] Id est, Adeo avarus, et sordidus, ut piper tanquam rem sacram et religiosam minimeque tangendam, parce admodum, et minutatim patinæ instillet, et quasi irroret.—*Ipee*] *Empaeos.* Aliis enim hæc non concredit.—*Hic, &c.*] Exemplum prodigi. At hic alius, vel alter puer ex

geminis tanquam magnanimus bonorum suorum possessor, grandia bona, ingentia opes, dente, gula, peragit, dilapidat et absument. *Idem.*

22 *Magnanimus*] Avari enim pusillanimes, ut qui habeantur, non habeant divitias. *Lubin.*—*Puer*] Hic pro stulto, non ætate, sed moribus. *Ca-saub.*—*Utar, &c.*] Id est, Ego autem contra utar meis facultatibus, utar, inquam, illis; sed tamen ita ne illis abutar, et in luxuriæ vitium incidam, nec nimis lantus et delicatus libertis meis et servis, rhombos, et preciosos pisces per extremam luxuriam apponam.

23 *Lantus*] Liberalis nimis, delicatus, prodigus. *Lubin.*—*Rhombos*] Piscis plani genus, Romæ olim in delitiis habitus. *Een Tarbot.*—*Ponere*] In cibum apponere.

24 *Turdarum, &c.*] Cognoscere turdorum saporos. Solent enim quidam gulæ dediti, tantæ subtilitatis habere palatum, ut dignoscant turdos, an cellanus, an terrarius sit: an masculus, an femina. *Turdarum* dixit abusive, cum turdorum debuerat, ut Horatius ponit: 'Pene macros, arsit, dum turdos versat in igni.' *Vet. Sch.*—*Nec, &c.*] Id est, Nec more extreme delicatorem et luxuriosorum nimium solers sim, et subtilis meo palato, ut salivam tenuem, et saporem minimo discrimine distantem tardorum juniperis pastorum, et aliorum possim dignoscere, et discernere. Dixit autem *turdarum* abusive pro *Turdorum*. *Lubin.*—*Salivam*] *Salivam* pro gustu ponunt. Hinc *salivam movere* Latini dicunt, quæ gustum excitant et prorient. *Salmas. Turneb. xxx. 7.*—*Solera, &c.*] Et maxima solertia internoscant et discernant. *Lubin.*

25 *Messe, &c.*] Id est, Faciendus est sumtus pro ratione facultatum, et sumtus messe propria vel annuis propriorum agrorum proventus metiendi sunt. *Lubin.* *Vivere messe tenuis*; nihil quicquam de redditu reliquum facere; id est, *tenuis*; totum enim

semper includit illud, de quo dicitur. *Casaubonus*.—*Et, &c.*] Contra parsimoniam nimiam. Fas est quod terra nascitur, granaria, et frumenta tua emolare, et paies inde conficere, vel ad alios usus adhibere. *Granaria* pro frumento in granario recondito. *Lub.*—*Fas, &c.*] Quid cogitas, inquit, o stulte, dum assidue bona congeris in horrea et granaria? quin potius promissis quæ servas condita, et amicis pauperibus illa elargiris? *Casaub.*

26 *Emole, &c.*] Pro Exhausti molendo, ac quotidie liberaliter insumendo. *Casaub.*—*Quid, &c.*] Occurrit objectioni avari. At metuo, ne consumto illo frumento, paupertate premar. Respondet Persius: Tu tantum officia tua ac munia fideliter exsequere, et nihil ibi defuturum est: tu tantum ara, sere, occa, et rustica opera diligenter obi, et altera messis, altera seges, aliud frumentum tibi in herba est, tibi in agro resurget et crescet. Recte *metuas* dixit: avari enim cupiunt et metuunt, unde pusillanimes; ut contra prodigus, magnanimus superius dicitur.—*Occa*] Grandes glebas cedere, et ligonibus frangere.—*In, &c.*] Vide Proverbum: 'Tua messis in herba est.' *Turneb.* xxx. 7.

27 *At, &c.*] Hæc sequentia interpretes Persii verba esse censent. Sed sunt avari, parsimoniam suam defendentis, eique honestissimam rationem prætextentis, qui simulat se accumulare opes, ut olim amicis egentibus possit benefacere. Sensus est: Ego quidem libenter liberalius mea bona innumerem. At hominis officium mihi contradicit, et vocat, exigit et requirit, ut egentibus et naufragis amicis optuler.—*Trabe, &c.*] Descriptio naufragi. *Amicus meus inops*, calamitosus, et naufragus, *trabe rupta*, et navi fracta, vix enatando evadens, *suxa Brutia*, et scopulis Lucani, et Brutii maris, *prendit*, et ne submergatur, amplectitur. Et sic rem suam omnem et spem et vota sua surda, et Diis tanto nau-

fragio non audita, Ionio mari condidit, et naufragio amisit, et perdidit. *Lub.*

29 *Ionio*] Pars maris Mediterranei, quæ supra fauces Adriatici inter Siciliam et Cretam expanditur.—*Jacet, &c.*] Naufragus amicus.—*Et, &c.*] Dii in quorum tutela navis fuit. Quorum statuas et simulacra de puppe ablata, secum e naufragio eripuit, et ad littus detulit. *Turneb.* xix. 2.

30 *Ingentes, &c.*] Navium tutelam dicit, quam in puppibus habent, vel pingunt. *Vet. Sch.*—*De, &c.*] Ex consuetudine veterum, qui in puppi sacrarium, velut lararium quoddam habebant.—*Jamque, &c.*] Id est, Ratis lacerae, et fractæ pars, et costa ipsis mergis et avibus marinis, dum se aqua immergunt, obvia est. *Lubin.*

31 *Costa, &c.*] Pro parte navis.—*Nunc, &c.*] Verba avari. Hic jam opus est in tanta calamitate amici, ut liberalitatem exerceas: nunc opus est ut non tantum ex messe, redditibus et fructibus, sed et de vivo cespite, et virenti agello aliquid asferas et frangas, particulam aliquam fundi et prædiorum amico inopi largiaris, et distribuas, unde vitam, victum et amicum sibi sustentet. Est autem *Cespes* vivus, proprie herba, una cum terra avulsa. *Idem.*

32 *Ne, &c.*] Naufragi casum suum in tabula depictum, stipem mendicantes, circumferebant.—*Oberret*] Ut mendicantes, ab uno ad alium erret.

33 *Carulea*] In qua aqua pelagi cærulea depicta.—*Sed, &c.*] Si liberalius victitaveris, heres tuus infensus et iratus, quod rem, hereditates, et opes tuas imminueris et curtaveris, ubi mortuus fueris, parum honorifice te sepelet.—*Cænæ, &c.*] Silicernium intelligit, quæ cæna in mortuorum solatium Diis Manibus inferebatur, et una cum funere cremabatur. *Silicernium*, quasi silentes umbræ eam cernerent. *Idem.*

34 *Curtaveris*] Imminueris, consumseris.—*Urnæ occa*] Vetis sepe-

liendi ratio inuitur, qua cremati cadaveris reliquiæ, ossa, vel cineres, multis odoribus, aromatibus, et unguentis perfundebantur, et condebantur. *Idem.*

35 *Ossa, &c.*] Sine unguentis: vel inhonora, sepulturæ honore carentia. *Vet. Sch.*—*Inodora*] Quæ nullum odorem emittunt, et surdum spirant.—*Dabit*] Ad sepulturam exhibebit.—*Cinnama*] *Synedoché*; pro omni aromate, cinnama et casia hic ponuntur: vel, pro unguentis ex illis.—*Surdum, &c.*] Quorum odor obtusus, surdus, et insensibilis.—*Spirent*] Redoleant, fragrent. *Lubin.*

36 *Casie*] Quibus nos pro cinnamomo utimur. Quod hic vocat: *Peccent ceraso*, id est, Ceraso admixto adulteratæ sint.—*Nescire, &c.*] Dissimulans, negligens, nihil curans. *Idem.*

37 *Tunc, &c.*] Verba futuri hæredis, indignatione plena: Tunc opes, et bona tua adhuc salvus et incolumis, imminues et atteres, cum ea servare deberes in apparatus funeris tui? *Casaubonus.*—*Bestius*] Nomen hæredipetæ, aut avari cujusdam, quem per prosopœciam loquentem introducit.—*Urget*] Accusat, damnat, et reprehendit. *Turn.* xxx. 7.

38 *Doctores*] Periphrasis Philosophorum.—*Ita fit*] Verba Bestii cum indignatione proferenda.—*Postquam, &c.*] Id est, Postquam hæc nostra sapientia maris experta et Romana, nobis cum peregrinis mercibus venit, et admissa est in urbem. *Lubin.*

39 *Cum, &c.*] Emphasin habet. Illo enim delicatiores cibos condiebant.—*Palmis*] De arbore intelligit. Vide *Plin.* xiii. 4.—*Nostrum, &c.*] Id est, nostra hæc sapientia cismarina et Romana, non amplius Græca. *Lubin.*—*Maris, &c.*] Id est mollis et effœminata. Vel sapientia quam vulgo docemur, transmarina, id est, Græca. *Casaubonus.* *Turneb.* xxx. 7.

40 *Fœmisseæ*] Rustici fœnum secan-

tes.—*Crasso, &c.*] Solent rustici, cum oleum defuerit, adipe pecudum in pultem misso, pro oleo uti. *Vet. Sch.*—*Crasso, &c.*] Pingui condimento. Solebant enim rustici, cum oleum deesset, adipe pecudum olei loco uti.—*Vitiarunt*] Infecerunt, condierunt. *Lubin.* *Crassum unguen*, pro exquisitis delitiis; ut supra *crassa amoma*, id est, eximia. Aliter autem locus hic accipiendus, quam ut verba sonant: nam Romani cum luxuriæ assueverunt, non unxere impensius pultes suas: verum iis neglectis, lautiores cibos expetiverunt. *Casaubonus.*

41 *Hæc*] Vel, Quid heres de te sentiat: vel, Ut mortuus honorifice sepeliaris. Malim hæc legi sine interrogatione: ut concessio sit ironica, ad irridendam eorum fatuitatem, qui vivunt misere, suum assidue genium defraudantes, eo impulsu metu, ne cœnam funeris iratus heres negligat. Hoc sane, ait Persius, jure metuas: sed tum cum eris cinere ulterior, id est, cum fueris fato functus.—*At tu, &c.*] Heus tu, quisquis meus hæres futurus es, illa quæ dicturus sum aliquanto a turba seductior, et remotior audi, et ausculta. *Lubin.*

42 *A turba*] Remotis arbitris. *Idem.*

43 *Missa, &c.*] Sensus est: Num tu ignoras, quod a Claudio Caligula Cæsare laurus, victoriæ index, cum litteris ad senatum missa est, ob egregiam Romanorum victoriam, et insignem cladem et stragem Germanæ pubis. Cui victori jam sacrificia et victimæ in triumphum parantur, et ab omnibus aris vetus et frigidus cinis et pulvis excutitur, et altaria ad sacrificia præparantur.—*Laurus*] Pro laureata Epistola qua suam victoriam, S. P. Q. imperatores annuntiabant. *Lubin.*

44 *Germanæ, &c.*] Pro Germanis puberibus. *Idem.*

45 *Frigidus, &c.*] Vetus, qui longo tempore igni sacrificiorum non incaluit.—*Excutitur*] Ad nova sacrificia reparanda removetur.—*Postibus*] Qui-

bus captivorum arma in iudicium victoriæ adfigebantur. *Lubin.*

46 *Chlamydes*] *Chlamys* erat militaris vestis, pallio astrictior, et brevior. — *Lutea, &c.*] Vestes militares villosæ, quibus utebantur in hybernis. *Idem.*

47 *Eseda*] Erant vehicula Gallica vel Belgica, corio vel panno cooperta. — *Locat*] Accommodat ducibus Germanis captivis. — *Cassia*] Caligulæ uxor, effrenatæ libidinis mulier. Hæc Caligulæ poculum amatorum porrexit, quo ille in furorem versus. — *Rhenos, &c.*] Germanos, Rheni accolæ. *Idem.* *Doricans* legit, *rhedas.*

48 *Diis, &c.*] Quare Diis immortalibus hujus victoriæ et triumphus auctoribus, et Caligulæ ducis Genio, ob res præclare et egregie gestas, centum paria gladiatorum in theatrum et arenam inducere et producere constituo. Munera autem gladiatoria, et ludos adeo cruentos in religionis parte numerabant. — *Genio*] Naturæ Deo, cuius ductu et auspicio res tam feliciter cessit. *Turneb.* xxx. 7.

49 *Quis, &c.*] Scilicet, Quo minus hæc faciam. — *Aude*] Tu autem hæres sume tantam animi confidentiam, et aude mihi contradicere. Eo magis et majoribus sumptibus hæreditatem, cui inhias, exhaustiam. *Cassaubon.*

50 *Væ, &c.*] Væ tibi, nisi mihi adsentiaris. — *Oleum, &c.*] Quin etiam oleum, et artocreas, cibum ex pane et carne, atque adeo epulum, et congiarium populo largior. *Idem.*

51 *An, &c.*] An tu, o heres, illud fieri vetas et prohibes? — *Dic, &c.*] Quasi hæres ringatur ad hæc et murmuret: ideo dicit, *dic clare*, quid musas, ecquid hæc res tibi molesta est? — *Non, &c.*] Verba hæredis, et dicit, se non adeo impedire, vel prohibere, quo minus animo morem gerat. Et sequentia Persii sunt: Est mihi ager exossatus et satis fertilis soli, ut facile hæredem invenire possim. *Idem.*

52 *Exossatus, &c.*] Pœcundus et fertilis, et probe cultus, a lapidibus et

saxis repurgatus. *Turneb.* xxx. 7. — *Age, &c.*] Sensus est: Age, si jam nullus mihi cognatus, nullus qui mihi consanguinitate conjunctus fiet, non interea tamen omni hærede destitutor: sed viam Appiam peto, et ad pauperem vicum Bovillas, et in valle Aricina ad clivum Virbii accedo: ibi vero Manius hæres ultro mihi præsto est.

55 *Accedo, &c.*] Boville sunt vicus ad undecimum lapidem Appiæ viæ: quia aliquando in Albano monte ab ara fugiens taurus jam consecratus, ibi comprehensus est. Inde Bovillæ dictæ. *Vet. Sch.* — *Bovillas*] Pauper vicus erat Romæ proximus, ubi Clodius a Milone interfectus est. *Mss.* *Bovilla*, non *Bobilis*. *Labin.*

56 *Clivumque, &c.*] Quatuor millibus ab urbe est Virbii clivus, qua iter est ad Aricium, et ad nemus Dianæ, ubi Virbius colitur, id est, Hippolytus, quod bis in vitam prolatus sit. Nota autem apud Virgilium fabula est. — *Mannius*] Mannium dicit deformem et ignotum hominem, eo quod Maniæ dicuntur indecori vultus personæ, quibus pueri terrentur. *Vet. Sch.* — *Clivumque, &c.*] Qui quatuor millibus ab urbe aberat, qua ad Arictiam et Nemus Dianæ, ubi Virbius vel Hippolytus colebatur, ibant. — *Manius*] Hic Manius, cuius posteri hic habitabant, Aricinum lucum Dianæ consecravit. Vide Erasmus in Proverbio: 'Multi Manii Ariciæ.' Dicit autem hic Manium pro quovis ib habitante. *Turneb.* xxx. 7.

57 *Progenies, &c.*] Objection. Verum ille est terræ filius, homo obscuro loco natus, et a tua familia alienus: qualem hæredem scribere absurdum est. — *Quare, &c.*] Respondet Persius: Et si terræ filius est et ignotus, non tamen est alienus, quia atavus meus itidem ignotus est, et terræ filius: nam et ejus genus incertum est. His adde etiam unum, et adhuc etiam unum, et quære quis quintus vel sextus pater et atavus, aut tritavus meus fuerit;

ille vero jam mihi æque est ignotas et obscurus. *Quartus pater*, est atavus. *Lubin.*

59 *Ritu, &c.*] Ratione, vel ordine cognationis, si stemma spectemus. *Idem.*

60 *Manius*] Ista ratione Manius mihi cognatus probatur esse, non ille quidem proximus; sed tamen cognatus. *Casaubon.*

61 *Qui, &c.*] Apud Athenas cum juvenes ludos cursu celebrabant, qui victor esset, primus facem tollebat: deinde sequenti se tradebat, et secundus tertio: similiter omnes, donec currentium numerus impleretur. *Vet. Sch.*—*Qui, &c.*] Reprehendit jam hæredipetam, cujus impudentiam perstringit, qui major natu ac senior, Junioris mortem avide ejusque bonis inhiare non erubescibat. —*Qui, &c.*] Omitto Manium, inquit; sed tu mi hæres, quem naturæ propiorem mihi fecit, quam sit Manius, et ad quem lege naturali mea hereditas prius perventura est quam ad illum, cur de hæreditate mea, viventis adhuc es sollicitus? Tum in agonibus, posterior cursor facem poscebat priorem, non contra: quare inepte exposueris, Qui prior es in cursu. Lampades autem tradebant non currentes, sed decurso spatio: sicut hæreditatem non tradit, qui vivit, sed qui vixit. *Casaubon.*—*Prior*] Natu major, annosior. —*In, &c.*] In hoc curriculo, vel stadiodromo vitæ humanæ. —*Lampada*] Allegorice, pro Ipsi bonis et facultatibus. *Lubin.*

62 *Son, &c.*] Dialogismus Persii et hæredis ad finem usque. Sensus est: Ego sum tibi hæres, tanquam lucri Deus, qui mea bona gratuito tibi offeram. Ego huc ad te, ut ille Mercurius dextra tenens marsupium pingitur, cum bonis meis tanquam Deus venio, eaque tibi gratis, sine tuo merito, offero. —*Mercurius*] Lucri Deus. *Idem.*

63 *Pingitur*] Pingebatur Mercurius dextra marsupium tenens, quod supra

caput hirci jacebat, sinistra caduceum tenebat. Ad pedes hircus et galus erant. —*An, &c.*] An recusas accipere quicquid ego tibi gratis offero? —*Gaudere*] Hilari animo accipere, tanquam lucrum adventitium. *Idem.*

64 *Deest, &c.*] Verba hæredis Persii hæreditatem adire recusantis, ex adjunctis, quod summa bonorum Persii aliqua parte inminuta sit. —*Minui*] Respondet Persius: Si aliquid deest, mihi deest, non tibi; mihi minui, non tibi: tibi autem quicquid id est, quod reliqui, totum et integrum est, nihilque tuæ summæ deest, nam nihil tibi debebatur. *Idem.*

65 *Ubi, &c.*] Id est, Si sapias, o hæres; cave et fuge illud ex me quærere, ubi illud sit, vel ubi illud reliquerim, quod Tadius mihi olim in testamento reliquit. Non enim teneor tibi rationem reddere. *Idem.*

66 *Nec, &c.*] Nec patruus mihi esto, nec dicta imperiosa, censoria, et paterna, quibus uti solent patres in repetenda rerum filii creditarum ratione, mihi pro meis facultatibus quas tibi relinquo, repone, et retribue. *Idem.*

67 *Fænoris, &c.*] Tractum est hoc a patribus qui dicunt filiis suis: Hoc, quod vobis lucri de fænore accessit, ad fructum, id est, ad usum vitæ vobis proficiat: reliquum vero pecuniæ reseruate integrum. *Vet. Sch.*—*Fænoris*] Olim cum relicta a me hereditatem administrabitis, rem amplifica; et fænoribus auge tuam sortem. *Fænoris merces*, est Merces mutuo datæ pecuniæ. —*Hinc, &c.*] Hinc ex fænore, non ex sorte. Sumptus, τὰ ταυρῆδεια καὶ θυέλα. *Casaub. Turneb. xxx. 7.*

68 *Quid, &c.*] Verba hæredis hæreditatem imminutam esse molestissime ferentis. —*Reliquum*] Verbum Persii cum stomacho pronunciandum. Heus, puer, nunc delicatiora fercula mihi compara; jam cibos meos lautos pingues impensius unge. Quasi dicat: Nihil tibi relinquere, et omnia ante

mortem consumere, stat sententia. *Lubinus*.—*Nunc, &c.*] Quando video divitias meas pluris a te fieri, quam vel amore meum, vel etiam virtutes. *Casaub.*

69 *Mihi, &c.*] Egone, ut olere duro et salsamentis misere victitem, quo filius tuus partas servatasque opes sudore meo, abdomini serviens, dilapidet? hoc placet, mi heres? *Casaub.*—*Festa*] Cum lautius vivendum. *Lubin.*

70 *Urtica*] Ex qua tenuioribus vilissimum olus. *Lubin.*

71 *Nepos*] Ambigue et ingeniose dixit. Aliquis ex posteris tuis nepos et luxuriosus hæres.—*Anseris*] Quæ olim in summis delitiis habebantur. Intelligit autem jecur. *Lubin.*

72 *Cum, &c.*] Ut cum cœperit fastidire plebeiam et vulgivagam Venerem, pecuniæ vi irrumpat in thalamos nobilium virginum ac matronarum. Non dicit hoc Persius ex doctrina Stoicorum, quibus peccata omnia paria; sed ex vulgi opinione, quæ latum discrimen inter ista ponebat. *Singultûre*, hic est, fastidire copiam alicujus rei. *Casaubonus*. Vel palpitabit.—*Vago*] Varia, vel concessa et licita Venerem.

73 *Patritiæ, &c.*] Rem habeat cum nobili fœmina.—*Mihi, &c.*] Egone ut me macerem ac fiam ossa ac pellis, iste nepos ventrem ingluvie promittat? *Trama* heic quæ Prudentio nervorum *textura*, Een Geraemte. *Casaubon*. Turneb. xxx. 7.

74 *At, &c.*] Hæredi, vel nepoti.—*Omento*] Pinguedine, qualis in omento. Sunt autem *popæ* victimarii, qui se hostiarum visceribus prope curabant. *Lubinus*.

75 *Vende, &c.*] Concludit Satyram Ironica concessione, ut aliquis per fas nefas hinc inde opes accumulet, nullumque finem accumulando inveniat. *Casaubon*. Vel, Redime omnes lucri faciendi occasiones, vel jactura animæ, id est, vitæ. *Idem*.—*Excute, &c.*] Per vagare, penetra.—*Solers*] Ad lucrum

prudens, et circumspectus. *Lubin.*

76 *Omne, &c.*] Extremos Indos, nltimam Thylen.—*Ne sit*] Argumentum a fine, ne quis alter ditior et opulentior videatur, et ne quis mango præstantior et numerosior sit Cappadocas pueros pingues et bene habitos, et inamœna machina, in qua venales exponuntur pavisse, et majores quæstus fecisse.—*Præstantior, &c.*] Hellenismus.

77 *Cappadocus, &c.*] Gladiatores dicit. Nam apud antiquos venales gladiatores in catasta ponebantur, ut in eis possent omnia membra inspicere. Vel, quia Cappadoces dicerentur habere studium naturale ad falsa testimonia proferenda: qui nutriti in tormentis, a pueritia, equuleum sibi facere dicuntur, ut in eo se invicem torqueant, et cum in pœna perdurarent, ad falsa testimonia se bene venundarent.—*Pavisæ*] Legitur et *plausisæ*: quoniam venales antequam in catasta imponantur, cantant universi pariter more gentis suæ. *Vet. Sch.*—*Cappadocas*] Synecdoche, pro Omnibus mancipiis. Magna enim servorum multitudo inde ex Cappadocia Romam advehabatur. *Lubinus*.—*Plausisæ*] *Plaudere*, palpo percutere, aut plana manu ferire: quod videntur fecisse mangones, ad ostentandam *εβεγλα* et bene curatam cutem suorum mancipiorum: et confirmat hanc interpretationem vox *pingues*. *Casaub.* Turneb. xxi. 8. et xxx. 7. Regio Armeniæ finitima. *Lubin*.—*Catasta*] Pegma ligneum, in quo suos venales collocabant, cum illos vendebant, aut ad venditionem parabant. *Casaubon*.—*Rigida*] Inamœna vel robusta. *Lubin*.

78 *Rem, &c.*] Verba Persii ad avarum, opes tuas conduplica.—*Feci*] Respondet avarus.—*Redit, &c.*] Quasi in plicam, ut decuplex sit. Metaph. a vestibus. *Lubinus*. Vel, Quæ nondum tendit neque explet marsupium: sed adhuc hians et laxum est os illius. *Casaub.*

79 *Depinge, &c.*] In editione Pithœi est *depunge*, quod perplacet. Translatum a libræ scapo: ubi punctis notatæ sunt ponderum mensuræ. Heic igitur Persius avarum heredem urget, doceat se ubi sistat: nimirum id voluit paucis ostendere, avaros finem consequi nunquam. *Casaubonus.*

80 *Inventus, &c.*] Specie proverbii hoc dicitur, quasi diceret: Doce me finem tuæ avaritiæ: atqui modum imponere tuæ avaritiæ non magis potes tu, quam olim potuit Chrysippus finem soritis invenire, et ubi resistendum esset definire. Ait vero Persius, tui *Chrysippe acervi*: quia multum in eo Chrysippus sudaverat, ut finitorem

acervi inveniret: sed frustra. *Casaub. Turnebus xxx. 7.*—*Chrysippe*] Stoicus hic Philosophus Cleanthis discipulus. —*Acervi*] Syllogismi acervalis vel soritis, qui cum esset captiosus infinitis quæstionibus, excogitarat Chrysippus rationem, quomodo illi respondendum esset. Dixerat enim oportere *ἡσυχάζειν*, quiescere: quod hic Persius vocat *sistere*, priusquam in immensum crescat. *Lubin.*—*Inventus, &c.*] Chrysippus philosophus Stoicus. Syllogismum *συπλήρω* vocavit, quem per adjectionem et detractionem ex acervi frumentarii similitudine ostendit. *Vet. Sch.*

NOTITIA LITERARIA

DE

PERSIO

EX

Jo. Alb. Fabricii Bibliotheca Latina, a Jo. Aug. Ernesti
auctius edita, II. 12.

~~~~~  
[EX ED. BIPONT. 1785.]  
~~~~~

PERSII ÆTAS.

A. PERSIUS ¹ FLACCUS natus Volaterris, eques ² Romanus, æqualis Lucani poetæ, et una cum eo Annæi Cornuti, ³ philosophi Stoici, auditor, vix duodetriginta annos natus, obiit anno imperii Neronis nono. Reliquis Persii poematis juvenilibus jussu Cornuti

NOTÆ

1 *Persii*, dubito an nostri, effigies in marmore apud Fulv. Ursinum pag. 46. elog. in thesaur. Antiq. Græcarum Gronoviano T. 3. a a a. Fuit et Caius Manius Persius homo doctissimus, de quo Cicero de Orat. II. 6. et de Fin. I. 3. refert Lucilium dicere solitum: 'Persium hæc legere nolo, Lælium Decimum volo.' Alius Julius Persius in Apuleii Floridis.

2 Ita plerisque persuasum est auctore Eusebio in Chron. et scriptore vitæ Persii, licet ipse se poeta Ligurum, e Tigulia prope portum Lunæ, innuere videtur, Sat. VI. 6. sq. Vide Caspari Massæ, et Ludovici Aprosii

dissertationes Italico idiomate scriptas de patria Persii, quæ recusæ leguntur ad calcem libri Raphaëlis Soprani de Scriptoribus Liguriæ; Gregorium Leti in Italia regnante parte IV. pag. 373. Adde August. Oldoinum in Athenæo Ligust. p. 80. sq.

3 Cornutum suum multis laudat Persius Satira V. quæ ridicule inscribitur etiam in Schreveliana editione, 'ad Magistrum Equitum Cornutum,' pro eo, quod legi debebat, 'ad Magistrum Annæum Cornutum.' De Cornuto et ejus scriptis dixi lib. III. Bibl. Græcæ cap. 15. pag. 398. sq.

post auctoris mortem abolitis, utpote indignis luce, solus ad nos pervenit *liber sex Satirarum* ¹ doctus et argutus, sed cum acerbis ² salibus plenus, tum ita obscurus, ut propterea aliquibus abjiciendus esse videretur.

CODICES.

Codicem Persii scriptum antiquissimum in Bibliotheca prædicatorum Vindobonensium memorat, ex eoque versum affert Vadianus in Epistola ad Rud. Agricola, qua Melæ suo præfatur. Juvenalis et Persii autem codex scr. in Bibl. Gersdorffia in Ephemerid. literar. Lips. 1710. memoratur, itemque *Ludov. Cendræ* notæ Mss. in Sat. I. et II. in Bibliotheca Rhedigeriana: in Labbei autem Bibliotheca nova Mss. p. 68. comment. in Persium *Cantalycii* e Sec. XIII.³

NOTÆ

1 P. Pithæus testatur, in antiquo Ms. singulas paginas hanc inscriptionem præ se tulisse: 'Thebaidorum Persii Satira,' et in extremo: 'Expli-
mit Persii Thebaidorum Satira feliciter.'

2 Hinc *Severi* appellationem Persius tulit, ut Lucilius a Juvenale dictus est *ardens*, Catullus *doctus* ab Ovidio, Horatius a Persio *cafer* dicitur, Lucretius a Lucano *difficilis*. Confer Bælii Lexicon in Persio, qui propter singularem carminum obscuritatem non dubitat Latinorum Lycophronem appellare. Neque ignotum est, quod passim narratur de S. Hieronymo, qui non capiens ejus tenebras, 'intellecturis ignibus illa dedit,' abstractoque libro 'si non vis intelligi,' dixit, 'non debes legi.' Minus præclare de Persio sentit Vavassor libro de ludicra dictione p. 239. sq.

3 Communicavit et nobiscum pro benignitate sua egregia Vir illustriss. et patronus nobis summo colendus opere, *Heideggerus*, amplissimæ Reip. Turicensis a consiliis et Tribunus,

Codicem Persii Ms. chartaceum fol. min. sed juniorem eumque sæculo xv. scriptum ab Adamo *Werner* Temarensi, ab an. 1483. ad an. 1491. Pædagogus is fuit Ludovici principis hæredis Archipalatini, tum Prof. publicus juris Can. in Acad. Heidelbergensi, defunctus d. 7. Sept. 1537.; (quod docuit vir doctissimus, sed præmature vivis ereptus Car. *Wund*, Prof. eloq. et hist. Heidelb. in progr. de origine et progr. fac. jurid. in Acad. Heidelb. P. II. p. 14. et III. p. 2. sq. Adde ejus epitaphium in M. Adami Apogr. Monum. Heidelb. p. 15.) poëta id temporis haud incelebris, (quem et Reuchlini amicitia floruisse non testatur solum tetrastichum a Wundio ex Conr. Gesneri bibl. univ. p. 3. adductum, sed et Carmen in ejus laudem dictum in Scenicis progymnasm. Heidelb. 1498. 4.; inde a Jac. Burckardo in Comm. de linguæ lat. in Germania fatis vol. II. p. 262. sq.) Is autem in Persii sui fronte posuit *epitaphium* a se *factum*:

Ille ego qui in Satyris non ultimus esse poëtis
 Dicor et obscurum composuisse librum.
 Ex Flacco gravis peperit me Fulvia mater ;
 Tu mihi, Cornute docte, magister eras :
 Quatuor in studio nec adhuc ego lustra peregi :
 Cumque opus haud facile fingere Musa dedit.
 Ante expectatum Lachesis me pressit acerbo
 Funere : Dic, *Persi* (Lector amice) *tale*.

In aversa pagina legitur Argumentum in opus Persii :

Corrigit in *prima* landantes molle poëma :
 Perversos mores ac impia vota *secunda* :
 Molles et pigros satirarum *tertia* mordet :
 Corrigit in *quarta* juvenem satis ambitiosum :
 Libertate opus est ex *quinta* philosophanti :
 Qui miseri vivunt per *sexam* rodit avaros.

Prologi Persiani litera initialis N quadrata coloribus, purpureo, viridique et auro distincta est, et uterque paginae primæ margo floribus pulchre ad vivum pictis ornatus. Textus dein glossis verbalibus iisque levioribus interlinearibus, crêdo in usum princi-

pis alumni, perspersus nihil fere singulare habet, quod Casaubonus non viderit, et judicaverit, plerumque improbarit. Speciminis tamèn causa prologum damus, cum tertius præsertim versus aliam lectionem, Casaubono certe haud memoratam, inferat :

Nec fonte labra prolui caballino
 Nec in bicipiti somniasse parnasæ
 Memini *me ut sic repente* poëta prodirem
 Heliconiadasque pallidamque pirenem
 Illis *relinquo* quorum imagines lambunt
 Hederæ sequaces, ipse semipagonus
 Ad sacra fatum carmen affero nostrum.
 Quis expedit psittaco suum *chære*
 Picasque docuit nostra verba conari ?
 Magister artis, ingeniique largitor
 Venter, negatas artifex sequi voces.
 Quod si dolosi spes refulserit nuni :
 Corvos poëtas, et poëtridas picas
 Cantare credas *perpegaseum* melos.

Satirarum dein literæ initiales O, manus defecerit. In Sat. 1. 2. sqq. H, N, R, V, A desunt, quod artificis sic Interpuncti leguntur :

Quis leget hec ? min tu istud ais ?
 Nemo ? hercule nemo.
 Vel duo vel ? Nemo. turpe et miserabile. quare ?

Sed mittamus cetera. Codicis apographi, forsàn ex ed. aliqua vetustiore descripti, cum parum inde accedere queat ad emendandum textum, menda plura ipse admiserit.

Sub finem fol. 24. (a) (tot enim habet Ma.) legitur :

A. Persii Flacci Satirarum finis.

Tum subjicitur, quod Palatinis certe haud ingratum fuerit :

Illustrissimum principem Philippum comitem palatinum Rheni et ducem Bavarie sacri Romani Imperii archidapiferum principem electorem accedat ad Calliopen carmen heroicum

Illustrissimo Principi Philippo, &c.

Suo genitori Ludwico, &c.

S. P. D.

Si placet has reserans genitor clarissime chartas
Nostre primicias Muse hec lege carmina : nostra
Si sint dicenda, quæ ex prosa carmina feci.

Vale.

Si placet has chartas clementia vestra recludat
Illustris princeps pater et legat hec metra nostra
Si sint dicenda, quæ ex prosa carmina feci.

Fol. 24. (b.) quæ ultima est pag. (credo Rohrbacensem) ludicra s. in-
aspersa leguntur varia Adæ Wernheri vectiva, quæ nihil huc pertinent.
in quendam Augustinum-Brechtel,

RECENSUS EDITIONUM

PERSII,

LONGE AUCTION FABRICIO-ERNESTIANO ET IN QUATUOR
ÆTATES DIGESTUS

PERSII ÆTAS I. natalis 1469.—1499.; quæ ad Persium tum separatim sine loco et anno, tum Romæ ap. Udalt. Gallum (an. 1470.) cum Juvenale editum origines refert, Has exceperunt Brixienſes ab an. 1473. et Mediolanenſes Zarotinae ab an. 1474.; Venetæ dein, quarum I. cum Comm. Barth. Fontii prodiit 1480. Ab alterius commentatoris Jo. Britannici cura commendatur Brixienſis II. 1481. Uterque juncti comparent in Veneta VI. 1491. Persius vero vel solus, vel cum Juvenale edi consuevit.

Sine anno et loco: Persii Satyræ; quam scriptor Catal. Bibl. Hulsianæ omnium principem censet ex versu, qui in fine legitur:

Explicit *ignotus* per totum *Persius* orbem.

— Persii Flacci nobilissimi Satyrici unicus, sed elegantissimus Satyrarum liber fol. occurrit in Cat. Bibl. Uffenbach. T. II. App. Incunab. artis typogr. Additt. n. 346. p. 817.

— 4. Persius cum glossis Scipionis Ferrarii Georgii filii de Monferato, memoratur Engelio in Bibl. select. p. 123. Idem Scipio etiam in Val. Flacci Argonaut. glossas edidit.

Sine anno, Persii Satyræ; cujus ed. vetustatem, certe in Gallia principatum, colligit scriptor Cat. Bibl. Huls. ex versibus in fine:

Dolph. et Var. Clas.

Pers.

T

Excepit claros *Andegavense* poëtas
 Ut studium, *Persi*, tu cito sculptus ades :
Gallorum egregias sic sculptus perge per Urbea,
 Ut possit spatium cernere glossa suum.

1474 Ferrariensis, fol. Persius memoratur Fabricio.

1475 Lovaniensis, fol. Persius—‘ per Joannem de Westphalio, arte characterisandi novissima,’ ut in fine dicitur. Ita Fabricius.

1480 Veneta I. Fontii, fol. Auli Persii Flacci poëta Satyrarum opus.—Constat 28. foliis iisque signatis, sed caret paginarum numero et custode. Præmissa Bartholomæi Fontii dedicatio ad Laur. de Medicis. Textum notæ ambiunt. In fine legitur : ‘ A. Persii Flacci Satyrarum finis MCCCCLXXX. Venetiis.’

1482 Daventriæ, fol. Persius. Vid. Corn. a Beughem incunab. Typogr. p. 105.

— Veneta II. fol. min. Persii Satyræ cum Comm. B. Fontii, per Bapt. de Tortis. Extat in Bibl. Archipal. Manhemii.

— Veneta III. fol. Persii Satyræ, cum Comm. Barth. Fontii.—A. Persii Flacci Satyrarum finis. Anno M.CCCC.LXXXII. Mensis Decembris die XXIV. per me Magistrum Renaldum de Novimagio Theutonicum Venetiis impressum.

De his duabus Venetis vide Beughem. l. v. pag. 105. Bauerum l. c. p. 185. Gœtzium in memorab. Bibl. Dresd. T. III. p. 120. n. 207. et Catal. Bibl. Trajectino-Batavæ (editum 1748. f.) in Libr. f. p. 87.

1484 Veneta IV. fol. Persius, cum Comm. Fontii—per Bapt. de Tortis, teste Fabricio.

1485 Veneta V. fol. Persius, cum Comm. Fontii per Anton. de Bactibobus. Cf. Lengnich Beitræge sur Kenntniss seltener Bücher &c. 2 Theil. p. 120. Extat quoque in Bibl. Archipal. Manhem. hujus anni editio.

1491 Veneta VI. fol. Persius cum Comm. Jo. Britannici Brixiani et Barthol. Fontii.—Impressum Venetiis per Bernardinum Benalium Bergomensem et Matheum Capcasam Parmensem anno nativ. Dom. MCCCXCII. d. III. Aug. Sic in Engelii Bibl. select. p. 115. sub Terent. et in Cat. librorum in Bibl. Gœtting. in duplo extant an. 1784. p. 16. n. 120. (b.)

1492 Veneta VII. fol. Persius c. Comm. Jo. Britannici per Barth. de Ragozonibus. Vid. Lengnichii Beitræge &c. P. II. p. 120.

- 1494 Veneta ix. fol. Persius c. n. Jo. Brit. et B. Fontii.—Venetiis sumptibus Jo. de Tridino; castig. a Barth. Merula.
 1495 Veneta x. fol. Persius, e. Comm. B. Fontii.
 1497 Veneta xi. fol. Persius.

ÆTAS II.

PERSII 1499—1585 auctioris scholæ veteribus, quæ sub Cornuti nomine feruntur. Ea nimirum 1499. primus protulit Jo. Bonardus sacerdos Veronensis, dein curatius Rob. Stephanus 1544. locupletiora autem Elias Vinetus 1560. Textus vero inde et ab Aldina 1501. (cujus filia videtur Juntina 1513.) a Parisina Colinaei, Lugdunensibus Seb. Gryphii 1534. et 1538. Parisina R. Stephani 1544. Basiliensi Frobeniana Cælii Sec. Curionis 1551. Pictaviensi Vineti. 1560, Plantiniana Pulmanni 1565, et Basil. Th. Freigii profecit.—Novi Commentatores accessere Ph. Beroaldus, et Ang. Politianus 1507. Jo. Murellius Ruremundanus, et Jo. Bapt. Plantius 1516. Jod. Badius Ascensius 1523. qui et Plautii, Murellii, Britannici, Ælii Ant. Nebrissensis ac Jo. Scoppæ curis suas leviores conjunctiones edidit, et ab an. 1525 Herm. Buschius, cujus obs. in Sat. 1. Murellianæ edd. sibi vindicarunt, et Des. Erasmus Roterod. Ascensianæ filia melior est Frobeniana Curionis; quem excepit novus Commentator Aut. Foquelinus. Denique paraphrastæ munus sibi sumsit Nic. Frischlinus. Tacemus alios.

1499 Veneta xii. cum picturis, fol. Persius cum Comm. Cornuti philosophi, Jo. Britannici et Barth. Fontii.—'Impressum Venetiis sumptu diligentissimi viri Joannis de Tridino.'—In hujus ed. capite est epist. Jo. Bonardi, sacerdotis Veronensis ad Angelum Marcellum, Patricium Venetum: in qua se dicit Cornuti Comm. diu lacerum et valde depravatum operosa industria sua restituisse et Tacuino exprimendum dedisse. Extabat bis in clar. Jo. Aug. Ernestii Bibl. teste Catal. p. 172. n. 2565. et 2595.

1500 Lugdun. 4. Persius c. Comm. Jo. Britannici. Extat in Bibl. Archipal. Manhem.

—Brixienensis iv. fol. Persius c. Comm. Jo. Britannici et ex ejus recognitione: per Jac. Britannicum.

1502 Lipsiæ, fol. Persius. Vid. Gœtze Merkwürdigkeiten der Dresdner Bibl. T. III. p. 179. n. 219.

1506 Lugd. 8. Persius c. interpr. Jo. Britannici. Extabat in Bibl.

- Zechiana, teste Catal. Lips. 1782. edito, p. 61, n. 995. nisi mendum subest.
- 1507 Lipsiensis (Lipzk) fol. Persius, sine notis.
- Lugdun. fol. min. s. 4. A. Persii familiaris explanatio c. interpr. Jo. Britannici; præmissæ Beroaldi et Politiani in Persium prælectiones; vid. Cat. Bibl. Ill. L. B. de Zech. n. 658. p. 46.
- 1510 Lugdun. 4. Persius, Repet. ed. 1507, teste eodem Catal. n. 659.
- 1515 Persius. (forsan cum interpr. Jo. Britannici, Beroaldi et Politiani prælectt. et impressa per J. A. Scinzenzeler.) Extat in Bibl. Francof. ad M. teste Catal. Jo. Jac. Lucii.
- Lips. (Liptzk) 4. Persius. Vid. ill. Zechii Bibl. Cat. l. c. n. 660.
- 1516 Veneta, fol. Castigatissimum Persii poema: cum Joann. Baptistæ Plautii frugifera interpretatione: nec non cum Cornuti philosophi ejus præceptoris: Joannis Britannici Brixiani: ac Bartholomei Fontii aureis commentariis. In fine: 'Impressum Venetiis per Joannem rubrum Vercellensem. Anno a nativitate Domini MDXVI. die vero XXV. Mensis Aprilis Regnante inclyto ac felicissimo principe Leonardo Lauredano.'—Sic titulum nobis descriptum communicavit vir humanissimus Aug. Christ. Borheck.
- Daventriæ, 4. Persius cum Ecphrasi et Scholiis Jo. Murmellii. Vid. Cat. Bibl. Zech. n. 661. (Jo. Murmellius obiit Daventriæ 1527.)
- 1517 Colonia, 4 min. Nova commentaria in Persium. A. Persii Flacci Satyræ complusculis quibus scatebant mendis repurgatæ: cum Ecphrasi et Scholiis Joannis Murmellii Ruremundensis:

MARTIALIS.

Sepius in libro memoratur Persius uno

Quam totus magna Marsus Amazonide.

In fine: 'Impressum Colonie in officina libraria Quentell. Anno Domini MDXVII. in Septembri.' Hujus ed. rarioris notitiam debemus viro literatissimo A. C. Borheck.

- 1520 Paris. 4. Persius c. interpr. Jo. Britannici. Bibl. Zech. n. 662.
- 1522 Colon. 4. A. Persii Flacci Satyræ, luculentissima Ecphrasi et Scholiis doctissimi viri Joh. Murmellii Ruremundensis enarratæ.
- Herm. Buschii epistola, qua Persiani Prologi et primæ Satyræ argumentum explicatur.—Apud Sanctam Ubiorum Coloniam

- Anno MDXXII.—In fine folii B legitur: 'Coloniae in ædibus Eucharli Cervicorni.' Mense Augusto.—Servatur in Bibl. Acad. Heidelberg. significante nobis perhumane Viro pl. rev. et doct. Car. Buttinghausen, Theol. D. et Prof.
- 1523 Ascensiana, fol. Persii Satyræ cum quinque Commentariis et eorum indice amplissimo: ac Satyrarum argumentis Jodoci Badii Ascensii, Jo. Bapt. Plautii, Jo. Murmellii, Jo. Britannici, Ælii Antonii Nebrissensis. Additis ad calcem L. Joannis Scoppæ in eundem annotationibus. Venundantur in ædibus Jodoci Badii Ascensii 1523.—Ita Hambergerus, T. II. p. 72.
- 1525 Eadem ex prelo Ascensiano. Cf. Engeli Bibl. sel. p. 124.
- Colon. 8. Persius c. scholiis Jo. Murmellii et Herm. Buschii ad eum epistola. V. Bibl. Ernestianæ Cat. Lips. 1782. p. 192. n. 2898.
- 1527 Paris. 8. ap. Rob. Stephanum. Persius c. notis Æl. Ant. Nebrissensis.
- 1529 Lucronii (in Hispania) 8. Persius c. n. Ælii Ant. Nebrissensis.
- 1531 Paris. 4. Persius c. scholiis Jo. Murmellii et ep. Herm. Buschii, ap. Christ. Wechel.
- Basil. 8. Persius. Vid. Gœtze, l. c. T. I. p. 526. n. 616.
- 1533 Eadem; ibid. ap. eund.
- 1538 Paris. 4. Persius c. scholiis Jo. Murmellii et ep. Herm. Buschii ex off. Christiani Wechel. Cf. ad an. 1531. et Engeli Bibl. sel. p. 123. Bauerum, T. III. p. 186.
- Coloniae, 8. Persii Satyræ obscurissimæ aliqui luculentissima ecphrasi et scholiis Jo. Murmellii illustratæ. Accesserunt Des. Erasmi, Roterod. Annotationes et Herm. Buschii epistola, ad intelligentiam Persii multum conducens. Coloniae exc. Joannes Gymnicus, 1538. V. Cat. Bibl. Bunav. T. I. vol. I. p. 345. cf. supra an. 1522 et 1525.
- 1541 Antverp. 8. Persius. V. Cat. Bibl. Ultraject. in 8. p. 133.
- 1544 Aug. Vindel. fol. Persius c. Plautii, Cornuti, Britonis s. Britannici Brixiani, et Fontii Commentariis.
- 1551 Basil. Frobeniana. fol. Persii Satyræ cum Comm. Jo. Badii, Jo. Britannici, Jo. Bapt. Plautii, Ant. Nebrissensis, Jo. Murmellii, &c. Filia igitur est Ascensianæ; sed in ea notæ Nebrissensis non sunt integræ.
- 1553 Paris. 8. ap. Wechel. Persius c. n. Murmellii et Erasmi Fabricio memoratur.

- 1555 Paris. 4. Persius cum Ant. Foquelini Comm.
 1558 Paris. 4. Persius. V. Bauerum Suppl. T. II. p. 264.
 1560 Pictav. 4. Persius c. Comm. A. Cornuti et Eliae Vineti, Santonis—Pictavis apud Enguilbertum Marnefium. Extitit in Bibl. Cordesiana (Paris. 1643. 4.) Zechiana (Lips. 1780.) p. 46. Groeviana, p. 210. n. 71. et servatur in Bibl. Lugdun. (1716. fol.) T. II. p. 117.
 1564 Lugd. 12. Persii, repetita. Vid. Bauer. T. II. p. 217. et Bibl. sel. Jo. Henr. Harscheri, bibliopoeae Basii. n. 1975. teste Catal. 1769.
 1565 Antwerp. Plantin. 8. Persius c. rec. et c. notis Th. Palmanni.
 1578 Basil. 4. Persius c. n. varr. ex edit. Th. Freighi. Basilens. apud Petrum Pernam. Cf. Engeli Bibl. sel. p. 124. ab initio, et Bauerum, T. III. p. 186.
 1579 Paris. 4. Persius cum indice vocabulorum,
 1580 Basil. 4. in Persium notas Phil. Engelberti commemorat Lipenius.
 1582 Basil. 4. Persius c. paraphrasi Nic. Frischlini notisque Valentini Volci, Engentini, et Foquelini. Cf. Beermani Catal. Bibl. Francof. p. 223. Col. 1. Catal. Bibl. Ultrajeet. in 4. p. 51, et Bauerum T. III. p. 186. Cat. Bibl. Zechianae p. 46. n. 664. et Bibl. select. Jo. Henr. Harscheri, Basil. p. 249. n. 792.

ÆTAS III.

PERSII 1585—1648 Pithæo-Casauboniana. Petrus nimirum Pithæus, Cod. antiquissimum Badensem nactus, ex eo Persii et Juvenalis textum longe melius constitutum simulque e veteri exemplari glossas veteres in Persium selectiores consilio Jos. Scaligeri, et vitam Persii a Probo vel alio vetusto auctore scriptam primus edidit 1585, quam ed. repetiit H. Commelinus 1590. De novo illum glossasque veteres recensuit Is. Casaubonus, postquam Commentario, quem Scaliger dixit 'divinum,' illustravit Paris. an. 1605, quæ ed. repetita ibid. 1615, et cura Merici Casaub. filii, Londini 1647. Ante eum jam præolare de Persio meritis erat commentando Th. Marcilius, a conjuncto Jo. Tornæi præcuria auctior prodit Parisiæ Claudii Morelli, cum notis varr. 1601. et Orrii 1613. Sed Casaubonum nemo superavit. Post Nic. Frischlinum tamen novi supervenire paraphrasæ ab an. 1595. Eilh. Lubinus, qui et ipse Wechelanus Persii 1603. 1607. et 1619. curavit, et Franc. Sanctius an. 1699. In Persium commentati etiam Steph. Claverius et Bernh. Autum

nus, Galli, notesque haeciores, ad juvenum studia aptiores scripserunt Th. Farnabius, 1612, et Jo. Bond, 1614. quae dein assiduissime recusae sunt.

- 1586 Paris. 8. Persius c. vers. Gallica G. Durandi.
- 1587 Francof. 8. Persius cum paraphr. Nic. Frischlini.
- 1595 Amstel. 8. Persius cum paraphrasi et notis Eilhardi Lubini. memorat Crenius P. III. Animadvers. p. 16. et Catal. Bibl. Zech. p. 61. n. 996. Bibl. Haemana Bruns. p. 592. n. 146.
- 1596 Francof. 8. Nicodemi Frischlini, cum in Q. Horatii Epp. libros duos: tum in A. Persii Fl. Volaterr. Satyras sex—paraphrases. Francof. ad Moenum typis Joh. Spicemii MDCXVI. Servatur in Bibl. Acad. Heidelb. significante nobis clar. Bättinghausen.
- 1599 Salamantica, 8. Persius, cum paraphrasi s. paraphr. et scholiis Franco. Sanctii, Brocensii.
- 1600 Paris. 8. Persius cum Comm. Theod. Marcitii, commemoratur Lipenio.
- 1601 Paris. 4. Persii Satyræ cum Comm. Theod. Marcitii, Jo. Tornupæi; L. A. Cornuti in eundem Comm. ex Bibl. Jo. Bousseti, El. Vineti-Santonis in eundem note. Acc. P. Pithœi variae lecti. et notæ ad veteres glomias.—Lut. Paris. apud Cl. Morellum.
- 1605 Paris. Casauboni r. 8. Persii Satyrarum liber. Isaacus Casaubonus recensuit et commentario libro illustravit. Parisiis. H. Drouart.
- 1607 Hanov. 8. Persius c. n. et paraphr. Eilh. Lubini.
- 1612 Lond. 8. Persius c. n. Tho. Farnabii.
- 1613 Paris. 4. Persii Satyræ, cum antiquissimis commentariis, qui Cornuto tribuuntur, collatis cum veteribus membranis et auctis; Eliæ Vineti præfatione et annotationibus, Johannis Britannici interpretatione, Phil. Beronitii oratione habita in enarratione Persii, Angeli Politiani prælectione in eundem; Petri Pithœi variis lectionibus et notis; Theodori Marcitii emendationibus et commentario. Eutetiae, ap. Joh. Orris. V. Catal. Bibl. Bunav. T. I. vol. 1. p. 345.
- Paris. 12. Persius ex off. Rob. Stephani.
- Colon. Agripp.
- 1614 Lond. 8. Persius cum notis posthumis Jo. Bond.
- 1615 Paris. Casauboni rr. 8. Persii Satyrarum Liber. Isaacus Ca-

- saubonni recensuit et commentario libro illustravit. Parisiis. H. Drouart.
- 1621 Parmæ, 4. Asterii Manlii in I. et II. Persii Satyram commentarius et notæ.
- 1625 Norimb. 12. Persius c. n. posthumis Jo. Bond. V. Fabricium l. c.
- 1631 Norimb. 12. Persius c. n. posthumis J. Bond.
- 1635 Jenæ, 12. A. Persii Satyræ c. n. J. M. Dilherri. Vid. Cat. Bibl. Zechianæ Lips. 1680. p. 69. n. 1168.
- Ab eodem Dilherro anno seq. Satyrici minores de corruptis sæculi moribus, Val. Cato, Petronius, Sulpicia poëtria, &c. editi sunt.
- 1644 Friburgi, 8. Persius.
- 1645 Amstel. 12 maj. Persius c. posthumis commentariis Joannis Bond, quibus recens accessit index verborum: nunc primum excusus. Amstel. apud Jo. Janssonium.
- 1647 Lond. 8. Persius Casauboni, III. editio: A. Persii Fl. Satyrarum Liber, cum ejus vita, vetere scholiaste, et Isaaci Casauboni notis, qui eum recensuit et commentario libro illustravit, una cum ejusd. Persiana Horatii imitatione. Editio novissima, auctior et emendatior ex ipsius auctoris codice: cura et opera Merici Casauboni Is. F. Accessit et Græcorum, ubi opus erat, interpretatio, item Index auctorum, rerum, verborum locupletissimus.

ÆTAS IV.

PERSII CASAUBONIO-SCHREVELIANA.

Ab an. 1648. ad nostram usque ætatem procedens.

- 1658 Paris. 8. Persius lat. et gall. avec des remarques par le Sr. Gefrier.
- 1664 Amstel. 12. Elzevir. Persius c. commentario Dav. Wedderburni Scoti, Aberdonensis, edente post fratris mortem Alex. Wedderburno.
- 1668 Amstel. 12.
- 1690 Neapoli. Persius cum Comm. Henr. Scalesii, Ord. Fr. pecc. 3 voll. quæ singula constant 500 pagg. Quæ ed. nobis non cognita, nisi ex J. Rud. Sinneri præf. Persii sui ed. 1765.

- 1725 Rostochii, 8. Persii Satyr. c. vers. germ. prosaria M. Joh. Benj. Dragheim.
- 1737 Mediolani, 4. Persius c. vers. Italica Ant. Mariæ Salvini, in Corp. omnium vet. poet. lat. Mediol. T. xvi.
- 1788 Lips. 8. Persius c. vers. Germ. poetica Jo. Dan. Heydii. Quæ quidem interpretatio satis est fusa.
- 1765 Norimbergæ, 4. A. Persii Satyras sex ad fidem optimarum editionum una cum variis lectionibus codicis Ebneriani edidit Georg. Frid. Sebaldu, tabulisque æneis incidit Jo. Mich. Schmidius, sumtibus b. Balth. Schmidii hæredum.
- Bernæ, 8. Les Satyres de Perse. A Berne chez B. L. Walthard, 1^r 55.—Auli Persii Flacci Satyræ. Bernæ, ex officina hered. Wagneri, 1765. Sumpt. B. L. Walthardi. Duplicem hunc titulum excipit præfatio editoris (Jo. Rud. Sinneri, Bibliothecarii tum Bernensis, ab an. 1776. Advocati provinc. in Erlach) in qua se præcipue ex Theod. Marcilii et Is. Casauboni Comm. profecisse, Tarteroni vers. gall. utut sæpius a sensu poetæ aberrare sibi visam, et Drydenii vers. Anglicam, quæ magis ingenium interpretis, quam Persii redolet, consuluisse, tandem vitam Persii (vetusto auctore a Pithæo editam) ad regulas artis criticæ emendasse, profitetur. (Videmus autem, jam olim vitam istam in fine a Dan. Eremita melius ordinatam conspirare cum emendatione Sinneriana.) Cujusque dein Satyræ fronti scite appictum est emblema; textui latino e regione est versio Gall. prosaria. Dein vita Persii sequitur c. vers. tum a pag. 81, explicatio emblematum, vi. Satyris et titulo libri Latino appictorum ex antiquitate; tandem a pag. 91. ad 184. notæ in Satyras Gallice satis eleganter scriptæ.
- 1775 Paris. 8. Persius c. vers. poet. Gallica Selisii. Vide infra verss. Gall.
- Berolin. et Lips. 8 min. Persius c. vers. Germ. quæ quidem interpretatio fusa est.

VERSIONES.

GALLICÆ.

- 1514 h. a. Persium Gallica metaphrasi donavit Abel. Foulonius, Paris. Vid. Fabric.
- 1586 Persius ex vers. Gallic. G. Durandi, 8. c. textu Lat. Vid. ed. ad. h. a.

- 1658 *Les Satires de Perse*, traduites par Mich. de Marolles. A Paris. 8.
- 1658 *Les Satires de Perse*, avec le Latin et des remarques, par le Sr. Gëfrier. A Paris. 8.
- 1693 *Persius*, interprete eodem Sylvecano, additis notis. Paris.
- 1704 *Les Satires de Perse*, traduites en vers François, par M. le Noble, avec le Latin à côté. A Paris. 12.
- 1706 *Eadem repetita* Amst. 8.
- 1765 *Les Satires de Perse*, avec des Notes. A Berne, chez B. L. Walthard. 8. c. figg. et textu Latino, cujus titulum vide supra.
- 1771 *Les Satires de Perse*. Traduction nouvelle par M. Caron le Gibert.
- *Les Satires de Perse*, avec le texte Latin à côté, et des notes, par M. l'Abbé le Monnier. A Paris, chez Jombert. 8.
- 1772 *Les Satires de Perse*, traduites en vers et en prose, pour servir de suite à la traduction de Juvenal, par M. Dusaulx ; avec un discours sur la Satire. A Paris. 8.
- 1775 *Les Satires de Perse*, traduites en vers François, avec des remarques. par M. Selia, ancien Professeur de l'Eloquence. A Paris. 8. Idem quoque Persium defendit adversus contentum interpretis alterius Dusaulx, scripta Dissertation sur Perse, par M. Selia, Prof. des Belles Lettres au College de Louis le Grand. A Paris, chez Fournier, 1783. 8.
- 1776 *Les Satires de Perse*, traduites en vers François, par M. Tailade d'Hervilliers. A Paris, chez Nyon. 8. Le texte Latin avec une traduction en prose, précèdent la traduction en vers. Versio hæc longe est inferior, quod ad curam fidemque attinet, illa Monnierii ; neque æque elegans est, ut ista Selisii.

GERMANICÆ.

- 1674 Job. Sam. Adami, Kays. gekr. Poetens, verdeutschter Persius in sechs Satyren. Dresden. 8.
- 1725 *Deß Römischen Poeten Persii sechs Satyræ*, in die teutsche Sprache übersezet, mit nützlichen Anmerkungen, auch mit den besten Phrasibus und einer accuraten lateinischen Edition versehen von M. Joh. Benj. Dragheim. Rostock. 8.
- 1738 *A. Persii Satiren*. Aus dem Lateinischen übersetzt und mit Anmerkungen erläutert. Diesen sind vorgesetzt : 1. Plutarchs Abhandlung, wie man die Poeten lesen soll ; aus dem Griechis-

chen übersetzt. 2. Eine Abhandlung von der Satirischen Poesie der Griechen und der Satire der Römer, von Joh. Dan. Heyden. Leipzig, bey B. Ch. Breitkopf. 8.

1775 Die Satiren des Aulus Persius Flaccus, sammt einer erklärenden Uebersetzung. Berlin, bey Georg Jacob Derker. 8.

ANGLICA.

1697 *Persius ex metaphrasi præstantissimorum poetarum Diepneyi, Drydenii, Creechii et Congrevii, cum notis et diss. de natura, origine et progressu Satiræ. Vid. Fabric.*

HISPANICÆ.

1609 *Persius, interprete Didaco Lopez Valentino, Burgis. 8. Versionem quoque Barthol. Melgareji, sed ineditam, memorat Nic. Antonius.*

ITALICÆ.

1576 *Le oscurissime Satire di Persio con la chiarissima spositione di Giovanni Antonio Valtone. Napoli. 8.*

1630 *Metaphrasin Persii c. Commentariis edidit Francisc. Stellatus, Romæ. 4.*

1706 *Francoisc. Stellati metaphrasis Persii repetita Amst. 8.*

1726 *Le Satire di A. Persio, tradotte in verso Toscano da Ant. Mar. Salvini. In Firenze. 4.*

1733 *Idem in Corp. omnium vet. poet. Mediolanensi. T. XVI.*

GRÆCA.

Prologum Persii Græca metaphrasi donavit præter Jos. Scaligerum Dionysius Petavius lib. II. ep. 29.

Hic terminus est Notitiæ Literariæ Bipontinorum. Deditus Lectori in pagg. præcedentibus editiones Persii, ubi Juvenali conjunguntur, secundum Rupertium; daturi nunc Persii editt. ubi a Juvenale separantur, secundum Socios Bipontinos.

In primis vero ex iis, quæ de Juvenale et Persio Magdal. Coll. jam diximus, patebit, nobis non omnino persuasum

esse eosdem editores recte designasse *principem Persii* editionem; et etiam si recte, argumentum, quo utuntur ad discernendam, stabiliendamque eandem editionem, ut nobis videtur, deficit. Secundum alium quendam bibliographum quod obtulere exscripserunt; et sententiam ejus citando videntur probasse. Aiunt de Persii editione sine anno et loco, scriptorem Catal. Biblioth. Hulsianæ omnium *Principem* censere, ex versu qui in fine legitur:

‘Explicit *ignotus* per totum Persius orbem.’

At quidem hic idem versus non editoris aut impressoris est, sed e codice, ni fallimur, quem jam indicavimus, exscriptus. Et sive auctor per *ignotum* intellexerit (usu nimirum figuræ orationis, ut Græci utuntur *a intensivo* æque ac *privativo*) *valde notum*; seu præ ignorantia (ut scribæ illi monastici sæpissime se gesserunt) scripserit; seu (quod probabilius videtur) per *ignotum* de Persio præ omnibus poëtis *obscurο* ἡφατικῶς quasi luserit; utcumque sit, versus e codice quodam derivari videtur, ideoque quoad *impressi* libri antiquitatem nihil probat.

De omissionibus forsitan jam satis, cum de Rupertio diximus, nam ille in quam plurimis secutus est Bipontinos. Paucas tamen, et perpaucas, editiones notabimus ubi invenitur Persius a Juvenale disjunctus. Has notare non fuit ex proposito et ratione Rupertii, quippe qui Juvenalem tantum ederet.

Persii Satyræ, cum Comment. Barthol. Fontii. Franc. 1621.

Satyra tertia Persii cum Nott. Vorstii, Lips. 1675.

Glossæ Veteres in Persium, cum collatis Mss. Casauboni, 8vo. Bodl. Catal. Titulo carent.

Vita et Sat. Persii, 4to. Aur. Allobr. 1640.

Versio Anglica ab Hen. Eelbeck, Ludimagistro, 12mo. Lond. 1719. cum paucis notis et vita Persii brevi. Versio literalis, prosaica, cum Indicibus Lat. et Angl.

Persius translated into English prose, with explanatory Notes, by Thomas Sheridan, 8vo. Dublin. 1728.—Editio 2da, cum Indice et text. Lat. vulgata fuit Lond. 1739. 12mo.

The Satires of Persius translated into English prose, by J. Senhouse. Annotationibus illustrantur. Lond. 1730.

A. Persii Sat. sex. Ab J. Stirling, A. M. In usum Scholarum. Continet *Ordinem*, Phrasium Explicationem (Anglice), Historicum, Geographicum, et Poëticum Indicem, &c. 8vo. Lond. 1736.

Satire di Aulo Persio. Tradotto in Verse Toscano da Anton. Marco Salvini, con a fronte il Testo Latino. Milan. 1737.

The Satires of Persius, translated into English verse, with some occasional Notes, and the original Text corrected. By Thos. Brewster, A.M. 4to. Lond. 1741.—Versio multum laudata, et laude digna. Editio 2da, vulgata Lond. 1751. habet vitam Persii præfixam, secundum Mons. Bayle; 12mo. sine Notis.

The Satires of Persius, translated into English, with Notes critical and explanatory. By Edm. Burton, Esq. 4to. Lond. 1752.—Versio prosaica est; notæ sunt valde æstimandæ.

Pauculas, editt. Bipontinorum Recensui succedentes, subjungimus:

Persius ex edit. Casauboni, cura Homeri. Lond. 1789. Eleganter excusus.

Persii Sat. 12mo. Nuremberg. 1800.

Persii Sat. ex uno libro comprehensæ, ad optimas editt. collatæ, cum selectis lectt. variis et annott. 8vo. maj. Norimberg. 1803.

Persii Sat. cum comment. G. L. König. 8vo. Gott. 1804. Textus optimus.

Persii Sat. Hafniæ, 1804. Editore Thulacio.

Persii Sat. una cum Lucilii Fragment. 8vo. Vienn. 1804.

Aulus Persius Flaccus. Textum recensuit Fr. Passow. In usum Prælectionum. 8vo. Lips. 1808.—Textum correctum sine notis, sed cum præfatione, exhibet hæc editio.

Persii Sat. 8vo. Munchen. 1807. Edit. Ortmann.

Persii Sat. 8vo. maj. Lips. 1809.

Persii Sat. cum comment. 8vo. Paris. 1812.

Persii Sat. ad codd. Parisinos recensitas, lectt. varietate et commentario perpetuo illustravit A. L. Achaintre, 8vo. Paris. 1812.

His adjicias, apud Angloſ, the Satires of Persius translated by W. Drummond, Esq. 8vo. Lond. 1799. Versu Runico, et musico, et cum notis ac præfat. elegantibus. Nec prætermittenda est versio poëtica, novissima et concinna et venusta, Francisci Howes, A. M. Lond. 1809. cum notis doctissimis.

Et quidem addendum sit quod, ut singularium sat. interpretes et imitatores Juvénalis habuit, sic etiam Persius. Ex hoc numero fuit ille qui edidit sat. 3am cum notis jam mem.; et qui apud nostrates, the Baviad, a paraphrastic imitation of the first satire of Persius. A new edit. Cum notis, 1798.; et qui (Meister) Sat. 1. 8vo. 1801. et comment. in Sat. 1v. 8vo. ibid. 1801. cum multis aliis.

REGENSUS CODICUM MSS.

QUI IN BIBLIOTHECIS BRITANNICIS SERVANTUR.

A. Persii Fl. Codices a Juvenale separatim scripti, in Museo Britannico.

Biblioth. Reg. 15 B. XIX. Auli Persii Satyræ et Vita. Cum comment. Annæi Cornuti. In volumine IX. cent. cum multis aliis: num. 16. f. III. Sic præfig. Incipit Vita Persii Flacci, commentario Probi Valerii sublata.—Clare et lucide scribitur, nec quoad fol. deficit. Membran.

Biblioth. Harl. 3989. Hic etiam exhibet Persii vitam, et commentaria in ejus Sat.; sed a præced. diversa. Cent. XV. Chartac.—Idem auctor, quisquis fuit, scripsit etiam comment. in Juv. Sat. ut ex suis verbis in prima pag. hujusce codicis patet. Partim chartac. partim membran.

4741. Persii vita et comment in Satyras. Vita pæne eadem est ac ea quæ Probo jam fuit ascripta. Hodierni charact.; fortasse circa cent. XVI. vel XVII. Chartac.

3754. Cod. membran. forma magna, et illuminationibus ornatus, continens varios Lat. poëtas, et inter alios A. Persii Flacci Sat. cent. XV.

3894. Auli Persii Flacci Sat. Membran. et eleganter exscriptus; sed in Catal. Harl. non recte designatus num. 3896. et in transitu notemus n. 4969. ejusdem Catal. non recte apponi, quippe cod. continet *Meditationes* Anglice, XVII. cent. non Persium.

5198. Est cod. chartac. continens inter quædam Lat. et Gr. poëtis ascripta A. Persii Fl. Sat. Primus in collect. stat Persius, sine notis aut comment. Sæc. XV.

2550. Iterum fallit Catal. Harl.

2555. Cum multis aliis continet A. Pers. Sat. Chartaceus, cent. XV.

3588. A. Pers. Sat. Membran, sæc. XVI. Sine schol.

Inter codd. Burneienses unus est cod. Ms. chartac. continens pag. 32. Versus pauci collati sunt ad pag. edit. Isaaci Casauboni, quæ Lugd. Bat. edita est 1695.

Inter Burneienses codd. non nunc numeramus eos ubi Juv. et Persius conjuncti inveniantur; de his enim jam satis in alio loco dictum est.

His forsán adjiciatur exemplare edit. Lut. 8vo. 1590. typis quidem impressum, notas vero Mss. cl. Bentleii continens. Vid. *Brit. Mus. Cat.* sub *Persio*.

Alium etiam librum impress. hoc loci indicamus; Persium nempe, 8vo. Lut. 1585. cum notis Mss. Is. Casauboni. *Brit. Mus. Catal.* sub *Persio*.

Codices Oxon.

Quod ad codd. Pers. *Bodl.* spectat, quæ 'supra diximus sufficiant, ubi Juv. et Pers. codd. conjunctos tractavimus, Accipias tamen *Canonici* Lat. 46. Pers. Sat. cui Horatii Ars Poëtica subjungitur.

Quod ad d'Orvillianos, Persius Juvenali subjungitur.

Codices Cantabr.

Similiter dicendum est de *Cantabrigiensibus*. Persius accipiendus est conjunctim cum Juvenale (de quo videas supra), sed non separatim, nisi in uno Codice qui olim fuit Thomæ Gale, nunc Trin. Coll. Cod. antiquus, membran. continens, cum aliis, Persii Satiras, quas notæ plurimæ, et in formis curiosis, comitantur.

Codex Scotus.

In biblioth. Advocatorum apud Soot. est cod. Ms. sex Sat. Persii continens: alia etiam continet. 8vo. membran.

P. S. His finitis, dum paginæ sub prælo sunt, subjungimus duos codices Persii, in bibliotheca Trin. Coll. Cantab.; Notas Mss. T. Galei, in Persium, in eadem biblioth. latentes, et, ni fallimur, nunquam promulgatas; et apud biblioth. Scholæ Etonensis, unum cod. commentarii in Persium, unum item Persium et Juvenalem continentem, et alium Juvenalem sine Persio; et etiam librum impressum Juvenal. (edit. Milan. 1746.) cum notis Mss. Hos codices longo jam tempore abhinc in biblioth. Etonensi positos usque ad præsens sedes proprias occupasse edocti sumus ab erudito ejusdem Magistro scholæ, J. Keate, S.T.P. cui ob benevolentiam gratiæ debent referri.

INDEX

RERUM ET DICTIONUM MEMORABILIMUM

QUÆ IN PERSII SATIRIS HABENTUR.

Prior numerus Satiram, posterior versum indicat. Litera p. Prologum notat.

A

ABACUS i, 131

Accius, poëta ineptus i, 4, 50, 76

Acerra tacita ii, 5

Acervus, syllogismus acervalis vi, 80

Aceti morientis faciem sorbet iv, 32

aceto mordaci lotus v, 86

Acre despuat in mores iv, 34, 35

Acre servitium v, 127

Edilis Areti Italo honore supinus
fregerit heminas iniquas i, 130

Ægæum mare v, 142

Ægroti veteris somnia iii, 68

Agæo v, 76

Ager exossatus vi, 52

Alea hunc decoquit v, 57

Alfi caput gustaveris v, 188

Ambitio cretata v, 177

Amomum iii, 104

Anima: pars v, 23 venditæ lucro vi,
75 inanes cœlestium ii, 61

Animus premitur ratione v, 39

Anseris extis satur vi, 71

Anticyræ meracæ iv, 16

Antiope tragedia i, 78

Apennino costam subdaximus i, 95

Aperto voto vivere ii, 7

Appula canis i, 60

Aprici senes v, 179

Aqualiculus i, 67

Arator peronatus v, 102

Arcadiæ pecuaria iii, 9

Arcana lumbi iv, 35

Arcesilas iii, 79

Aretum, hodie Arezzo i, 130

Argenti quis modus iii, 69 seria ii,

11

Delph. et Var. Clas.

Argento quis modus iii, 69

Arma virum i, 96

Artis magister venter p. 10

Artocreas vi, 60

Asini auriculas i, 121

Assigna tabellas v, 81

Attin i, 93, 105

Aurem in secretam gannit v, 96 va-
poratam i, 126 aures radere mor-
daci vero i, 107 bibulas iv, 50
purgatas v, 63

Auriculas emere ii, 30 teneras radere
i, 107, 108 auriculis colligis escas
i, 22

Aurum ovatum ii, 55

Auster infelix pecori vi, 12

Avia ii, 31 avias veteres de pulmone
revellere v, 92

Avis rara i, 46

Axis secundus v, 72

B

Baccam conchas ii, 66

Balanatum gausape iv, 37

Balba de nare locutus i, 33

Balteus prætegit auro iv, 44

Barba aurea ii, 58 barbam Cynice
vellat i, 133 stolidam præbere ii, 26

Barbatum magistrum iv, 1

Baro v, 138

Bassarica i, 101

Bassus, Cæsius, poëta lyricus vi, 1

Bathylli satyra v, 123

Baucis pannucea iv, 21

Beatus iii, 103

Ind. Pers.

Belle i, 49
 Berecynthius i, 93
 Bestius vi, 37
 Beta, herba iii, 114
 Bibulas aures iv, 59
 Biceps Parnassus p. 2
 Bidental evitandum ii, 27
 Billis vitrea iii, 8 bile tumet ii, 14
 Blando popello iv, 15
 Bombis i, 99
 Bovillæ vi, 55
 Braccatis Medis iii, 53
 Briseis i, 76
 Bruto liberior v, 85
 Bruttia saxa vi, 27
 Bulla donata laribus v, 31
 Bullatis nugia v, 19
 Bullit in unda summa iii, 34
 Buxum, turbinem iii, 51

C

Caballino fonte p. 1
 Cachinno petulanti splene i, 12
 Cadat ira naso v, 91
 Cædimus inque vicem præbemus crura
 sagittis iv, 42
 Cæpe tunicatum iv, 31
 Cæsar, Caius Catigula vi, 43
 Cæsonia, uxor Caligulae vi, 47
 Calabrum vellus ii, 65
 Calces rigidos extendit iii, 105
 Calirrhoe, scortum i, 134
 Calles dicenda tacendaque iv, 5
 Calve i, 56
 Camena v, 21
 Canicula, sidus damnosum iii, 5, 49
 jactus in talorum lusu iii, 49
 Canis Appula i, 60 nodum abripit v,
 159 viatica v, 65
 Canthum v, 71
 Cappadocas pingues vi, 77
 Caprificus i, 25
 Caput indutum iii, 106
 Carbone notare v, 108
 Carmina intrans lumbum i, 20
 Casia vi, 36 Casiam dissolvit ii, 64
 Castigare examen i, 6, 7
 Castoreum v, 135
 Catasta rigida vi, 77
 Catinum rubrum v, 182
 Catonis grandia verba iii, 45
 Candam jactare popello iv, 15
 Causas rerum cognoscite iii, 66
 Cedro digna locutus i, 42
 Censorem salutas iii, 29
 Centeno gutture niti v, 6
 Centuriones varicosos v, 189
 Centurionum gens hircosa iii, 77
 Centusse curto v, 191
 Ceraso peccet casia vi, 36
 Cerdo tollat sua munera iv, 51
 Chærestratus v, 162
 Χαῖρε p. 8
 Chartis nocturnis impalescere v, 62
 Chiragra nodosa lapidosa v, 58
 Chlamydes regum vi, 46
 Chrysippus vi, 80
 Chrysis, meretrix v, 165
 Cicer ingere populo v, 177
 Cicomia, sanæ genus i, 58
 Cicuta iv, 2. v, 145
 Cinere ulterior vi, 41
 Cinnamum vi, 35
 Cippus levior imprimit ossa i, 37
 Cirratorum dictata i, 29
 Citreis lectis i, 52, 53
 Clarum mane iii, 1
 Cleanthea fruge v, 64
 Clivum ad Virbi vi, 56
 Coa lubrica v, 135
 Cœlestium inanæ animæ ii, 61
 Cœnam funeris negliget hæres vi, 33
 Cœnare, pro, agere fabulam v, 9
 Compita pertusa iv, 28 ramosa v, 38
 Compositas venas iii, 91 Composi-
 tum jus fasque animo ii, 73
 Conchæ bacca ii, 66
 Cor salit rite iii, 111
 Cornea fibra i, 47
 Corantus, philosophus v, 23
 Corpus fidele senectæ ii, 41
 Corvos poetæ p. 13 passim sequi
 iii, 61
 Corymbis i, 101
 Cras hoc fiet v, 66 aliud egerit hos
 annos v, 69
 Crassos dies v, 60
 Crassus, pro locuplete quovis ii, 36
 Crateras argenti ii, 52
 Crateras, medicus iii, 65
 Cratinus, comœdiæ antiquæ scriptor
 i, 128
 Crepidas Graiorum i, 127
 Creta notare v, 108
 Cretata ambitio v, 177
 Cribro populi decussa farina iii, 112
 Crispinus v, 126
 Culpam defigere v, 16
 Cumini pallentis v, 55
 Curæ hominum i, 1
 Curata cuticula sole iv, 18
 Cures, oppidum Sabinorum iv, 26
 Curras rota posterior v, 72
 Custos purpura v, 30
 Cuticula sole curata iv, 18
 Cynice barbam vellat i, 123

D

Dama v, 76, 77
 Damaea candelula iii, 49
 Davus v, 161, 168
 Debilis inscitia v, 99
 Decipe nervos iv, 45
 Decoctus i, 128
 Decoquit hunc alea v, 57
 Dedecus obstem cognatis siccis v, 163
 Defigere culpam v, 16
 Dei de puppe vi, 30
 Delumbe i, 104
 Demorsos unguis sapit i, 106
 Dentalia sulco terens i, 73
 Dente peragit grandia bona vi, 21
 Depellentibus Dis v, 167
 Deprendere mores curvos iii, 52
 Descendere in se iv, 23
 Despuat acre in mores iv, 35
 Despumare Falernum iii, 3
 Dexter senio iii, 48
 Dia poemata i, 31
 Dicenda tacendaque calles iv, 5
 Dicta paterna vi, 66
 Dictator, L. Quint. Cincinnatus i, 74
 Diducit error mentes in compita v, 35
 Digo infami ii, 33 monstrari i, 28
 digitum exere v, 119
 Dinomaches iv, 20
 Discincto vernæ iv, 32
 Discite o miseri iii, 66
 Dissutis malis iii, 59
 Dolosi spes nummi p. 12
 Donatæ puppæ Veneri ii, 70
 Duplici hamo scinderis v, 154

E

Ebria veratro Illas i, 51
 Ebullit patruus ii, 10
 Echo reparabilis i, 102
 Effuls amens iii, 20
 Egerit hos annos aliud cras v, 69
 Elegidia i, 51
 Eliquat i, 35
 Elixasque nates iv, 40
 Emaci prece ii, 3
 Emeris auriculas ii, 30
 Ennius, Quintus vi, 10
 Ens pendens laquearibus iii, 40
 Epithetis in rasis librat crimen i, 85
 Ergenna ii, 26
 Error diducit mentes in compita v, 35
 Escas auriculis colligis i, 22
 Esseda vi, 47

Enga, Belle i, 49
 Euion, cogn. Bacchi i, 102
 Evitandum bidental ii, 27
 Eapolis, comœdiæ veteris scriptor i, 124
 Excentienda præcordia v, 22
 Exerere digitum v, 119
 Exossatus ager vi, 52
 Expungam pupillum ii, 13
 Extra te ne quæsiveris i, 7
 Exultat Trossulus i, 82

F

Fabula hianda tragædo v, 3
 Fagi veteris ramalia v, 59
 Falernum, vinum iii, 3
 Fallit pede regula varo iv, 12
 Far modicum iii, 25
 Farina nostra v, 115 cribro populi decussa iii, 112
 Fas animi ii, 73
 Favilla fortunata i, 39
 Feneris merces vi, 67
 Ferveat lector mihi i, 126
 Festuca v, 175
 Fibra arcana v, 29 cornea i, 47
 Fidelia iii, 22, 73. v, 183
 Figas in cute solem iv, 33
 Filix, herba iv, 41
 Finem animo certum petite v, 64
 Flaccus, Q. Horatius i, 116
 Floralia v, 178
 Flumine noctem purgare ii, 16
 Fodere certo v, 45
 Fœniscæ vi, 40
 Forcipe labefactent iv, 40
 Fores udas v, 165
 Fortunare da Penates ii, 45
 Fortunata favilla i, 39
 Fossor v, 122
 Fratres inter ænos ii, 56
 Frigescant tibi limina i, 109
 Frons, pro pudore v, 104
 Fugit hora v, 153
 Fumo pondus dare v, 20
 Fundo in imo suspiret nummus ii, 51
 Funem reduco v, 118
 Funus præclarum ii, 10 funeris cœnam negliget heres vi, 32

G

Galli, sacerdotes Cybeles v, 186
 Gannit in aurem v, 96
 Gausape balanatum iv, 37 Gausapa lutea vi, 40

Gemini, sidus v, 49 eodem tempore
et una matre geniti vi, 18
Generoso honesto incoctum pectus
ii, 74
Genius ductus vi, 48 varus vi, 18
Genio merum fundere ii, 3 indul-
gere v, 151 sinistro iv, 27
Genuinum, dentem i, 115
Germana pubes vi, 44
Gigni de nihilo nihil iii, 88
Gignimur, quidnam victuri iii, 67
Glutto sorbere salivam v, 112
Glycon, actor tragicus v, 9
Græcos centum curto centone licetur
v, 191
Graii doctores vi, 38
Grandia verba Catonis iii, 45
Gurgulio iv, 38
Gustaveris caput alii v, 188
Gutture centeno niti v, 6

H

Habita tecum iv, 52
Hamo duplici scinderis v, 154
Hederæ sequaces p. 6
Helicone nebulas legunt v, 7
Heliconidas p. 4
Heminas Areti iniquas ædilis fregerit
i, 180
Hercule dextro ii, 12
Herodis dies v, 180
Hesterni Quirites iii, 106
Hianda fabula tragædo v, 3
Hircosa gens centurionum iii, 77
Honesto generoso incoctum pectus
ii, 74
Hora fugit v, 153 horoscopus v, 48
Horoscope vi, 18
Humiles susurros tollere de templis
ii, 6
Hyacinthina læna i, 32
Hybernæ mare vi, 7
Hypsipylas i, 34

I, J

Jactare candam popello iv, 15
Janus biceps i, 58
Jecore rupto i, 25
Ilias Acci ebria veratro i, 50
Immelat vi, 73
Impallescere chartis v, 62
Impello ii, 13
In mores in luxum in prandia regum
i, 67
Inane quantum est in rebus i, 1.
Incurvasse querela i, 91

Incusa dona ii, 52
Incussere Deos v, 187
Infami digite ii, 38
Ingenium ante pilos venit iv, 4, 5
Inodora ossa vi, 25
Inscitia debilis v, 99
Insomnis juvenus iii, 54
Intendis rumpere v, 13
Intepet mare vi, 7
Intortos mores v, 38
Ionio condidit surda vota vi, 29
Ira cadat naso v, 91
Irriguo somno v, 56
Italæ merces v, 54
Italus honos i, 129
Junctura i, 65 acri v, 14
Junicum omenta ii, 47
Jupiter ii, 18, 21, 22, 23, 29, 40, 43
v, 137 stella v, 50 cum Jove
vivere v, 139
Jus compositum animo ii, 73
Justum suspendere lance iv, 10
Juvenci Siculi æra iii, 39

L

Labefactent forcipe iv, 40
Labella uda ii, 32
Labeonem i, 4
Laborat vinci animus v, 30
Lacerna trita i, 54
Lactibus unctis ii, 30
Læna hyacinthina i, 32
Lallare, nœnia iii, 18
Lambunt, pro cingunt p. 3
Lampada poscia vi, 61
Lance suspendere justum iv, 10
Lapidosa chiragra v, 58
Lapillo meliori numera diem ii, 1
Laquearibus auratis pendens ensa
iii, 40
Laribus succinctis donata bulla pe-
pendit v, 31
Largire inopi vi, 32
Laurus, epistola laureata vi, 43
Lecti citrei i, 52, 53
Lemures v, 185
Leti memor vive v, 153
Libertate opus est v, 73
Libra, sidus v, 47 libræ ancipitis iv,
11
Licinus ii, 36
Lictor ineptus v, 175
Ligus ora vi, 6
Limen obscœnum v, 165 limina tibi
frigescent i, 109
Limum deradere iv, 29
Linea tangitur umbra iii, 4

Linguae, quantum sitiāt canis Appula,
tantā i, 60 linguas optare centum
v, 2
Lippa propago ii, 72
Lippus v, 77
Litabis nullo thure v, 120 farre ii,
75
Litera canina sonat de nare i, 109
Littus se receptat multa valle vi, 8
Locat Cæsonia ingentes Rhenos vi,
47
Lubrica Coa v, 185
Lucernæ pingues vomuere nebulas
v, 181
Luciferi rudis v, 103
Lucilius secuit urbem i, 114
Lacro vende animam vi, 75
Lactificabile i, 78
Lumbum intrant carmina i, 20 lumbi
arcana iv, 35
Lunai portus vi, 9
Lupus, nom. propr. i, 115
Lustralibus salivis ii, 33
Latum es udm et molle iii, 23
Luxuria solers v, 142

M

Macram spem ii, 35
Macrinus ii, 1
Mæna, placis iii, 76
Mænas, baccha i, 101
Meonides, Homerus vi, 11
Magister barbatus, Socrates iv, 2
Magister artis venter p. 10
Magnanimus puer vi, 22
Majestate manus iv, 8
Maligne respondet fidelia iii, 21
Mando vota ii, 39
Mane clarum iii, 1
Manes et fabula fies v, 152
Manius vi, 56, 60
Mantica spectatur præcedenti tergo
iv, 25
Marcentes vulvas pandere iv, 96
Marcus Dama, v, 79
Mare hybernāt vi, 7 intepet vi, 7
Marem strepitum intendisse fidis vi, 4
Marsi clientis iii, 75
Masurius, jurisconsultus v, 90
Matertera metuens Divum ii, 81
Maxilla gausape pectas iv, 37
Medi brachati iii, 53
Melite extra i, 114
Melicerta v, 103
Membrana bicolor iii, 10
Mendose colligis v, 65
Mendosum tinniat v, 106

Mensa verecunda seria laxare v, 44
Mephitis iii, 99
Meracæ Anticyræ iv, 16
Mercurialis saliva v, 112
Mercurius ii, 44. vi, 62
Meruisse os populi i, 42
Messalæ propago ii, 72
Messe tenuis propria vive vi, 25
Midas i, 121
Milvus iv, 26
Mimalloneis bombis i, 99
Minui senio vi, 16
Mire opifex vi, 3
Modicus voti v, 100
Momento turbinis v, 78
Monstrari digito i, 28
Monumenta Marsi clientis iii, 75
Montes magnos promittere iii, 65
Morbo venienti occurrere iii, 64
Mordaci vero aures radere i, 107
aceto lotus v, 86
Mores curvos deprendere iii, 52 in-
tortos extendit regula v, 38 pal-
lentes v, 15
Morosa vena vi, 72
Mucius i, 115
Munera sua tollat cerdo iv, 51
Murmur tollere de templis ii, 6
Murmura rabiosa rodunt iii, 81
Musa i, 68
Mycenæ v, 17

N

Nare de balba locutus i, 28 naribus
uncis indulgens i, 40
Naso suspendere i, 118
Natalitia sardoniche i, 16
Natura continet hoc fas v, 98
Nebulas Helicone legunt v, 7
Nectar Pegaseum p. 14
Nemo in sese tentat descendere iv,
28
Nereus i, 94
Nerio jam tertia ducitur uxor ii, 14
Nervis opem poscere ii, 41 nervos
decipere iv, 45
Nigram theta iv, 13
Nihil gigni de nihilo iii, 84
Noctem flumine purgas ii, 16
Nocturnis chartis impalescere v, 62
Nodosa arundo iii, 11
Nodum canis abripit v, 159
Nonaria, prostibulam i, 128
Nucibus relictis i, 10
Nugis bullatis v, 19
Numæ vasa ii, 59
Numera diem meliore lapillo ii, 1

Numeros tres Bathyl v, 123
 Nummus suspiret in imo fundo ii, 51
   utile quid habet iii, 70 Nummi do-
   loxi spes p. 12 Nummos credere
   v, 80
 Nutrici non mando vota ii, 89

O

O curas hominum i, 1
 Obba fissilis v, 148
 Obscenum limen v, 165
 Obstipum caput iii, 80
 Occurrite sannæ posticæ i, 62
 Oculo patranti i, 18
 Ocimum, herba iv, 22
 Oculi scintillant ira iii, 117 oculos
   urentes inhibere ii, 34 tangere
   olivo iii, 44
 Oenophorum v, 140
 Offas v, 6
 Officia rerum tenuia v, 93
 Ohe i, 23
 Oletum i, 112
 Olivo tangere oculos iii, 44
 Omenta iunicum ii, 47
 Omento tremat venter vi, 74
 Opimum pingue iii, 33
 Optare centum linguas v, 2
 Orcæ angustæ collo non fallier iii,
   50
 Ordo quis datus iii, 67
 Orestes iii, 118
 Ossa inodora urnæ dabit hæres vi, 84
 Ovo rupto pericula v, 185

P

Pacuvius, poëta tragicus i, 77
 Pagina nugis turgescat v, 20
 Palæstritæ iv, 89
 Palato tenero supplantat verba i, 85
 Pallia i, 72
 Pallentes mores v, 15
 Pallida Pirene p. 4
 Palpo v, 176
 Palumbo iii, 16
 Pannucea Baucis iv, 31
 Papæ v, 79
 Pappare minutum iii, 17
 Parca tenax veri v, 48
 Paria centum inducere vi, 48
 Parnassus biceps p. 2
 Pars animæ v, 26
 Parthi vulnera v, 4
 Passim sequi cervos iii, 61
 Patella secuta iii, 25

Pater divum iii, 35
 Paterna dicta vi, 66
 Paterno ruræ iii, 24
 Patranti oculo i, 18
 Patriam rem frangere v, 164
 Patriciæ volvæ vi, 73
 Patruos sapimus i, 11
 Patruus ebullit ii, 16
 Pavo Pythagoreus vi, 11
 Pecori infelix anster vi, 12
 Pectine tetrico vi, 2
 Pectus incoctum generoso honesto
   ii, 74
 Pede varo regula fallit iv, 12
 Pedius i, 85
 Pegaseum nectar p. 14
 Pelliculam veterem retines v, 116
 Penates da fortunare ii, 45
 Pendens laquearibus ensis iii, 40
 Penem amarum iv, 48
 Peragit grandia bona dente vi, 21,
   22
 Perditus cute i, 23
 Pericli pupille iv, 3
 Pericula capite cano pellere i, 89
   Pericula ovo rupto v, 185
 Peronatus arator v, 102
 Pertusa compita iv, 28
 Petulanti splene cachinno i, 12
 Phaleræ iii, 30
 Phyllidas i, 34
 Picas poëtrias p. 13
 Pilea libertatem dant v, 82
 Pingue duos angues i, 113 Pictas
   tectoria linguæ v, 25
 Pingue opimum iii, 33
 Pirenen pallidam p. 4
 Pituita purgatissima somnia ii, 57
 Plantaria, pifos iv, 39
 Plasma liquidum i, 17
 Plausisse Cappadocas vi, 77
 Plebeia prandia v, 18
 Plorabile i, 34
 Pluteum non emittit i, 106
 Poëmata dia i, 31
 Poëtrias picas p. 13
 Polenta iii, 55
 Pollice (sub) ducere vultum v, 40
 Pondus dare fumo v, 20
 Pontifices ii, 69
 Pontus v, 134
 Popa venter vi, 74
 Popello blando jactare caudam iv,
   15
 Populo donaveris bibulas aures iv,
   50
 Porticus, disciplina Stoica iii, 54
 Pescis prece emaci ii, 2
 Posterior rota v, 72

Posticæ occurrere sanas i, 82
 Pote i, 56
 Præcedenti tergo spectatur mantica
 iv, 25
 Præclarum funus ii, 10
 Præcordia excutienda v, 22
 Præfigere nigrum theta vitio iv, 13
 Prætegit auro balteus iv, 45
 Prætoris non erat dare v, 93
 Prandia plebeia v, 18
 Prece emaci poseis ii, 3
 Premitur ratione animus v, 39
 Primordia rerum vi, 3
 Procne v, 8
 Productus vi, 19
 Progenies terræ vi, 57
 Præhui labra p. 1
 Propago lippa ii, 72
 Properandus rota iii, 23
 Propria messe vi, 25
 Prudentia velox rerum ante pilos
 venit iv, 4
 Psittaco p. 8
 Pulchrum est digito monstrari i, 28
 Pulmentaria uncta iii, 103
 Pulmo prælargus animæ i, 14
 Pulmonem rumpere ventis iii, 27
 Pulpa scelerata ii, 63
 Polydamas i, 4
 Pupillum expungam ii, 13 *magni*
 Pericli iv, 3
 Puppæ Veneri donatæ ii, 70
 Puppe dei vi, 30
 Purgatas aures v, 63
 Purgatissima somnia ii, 57
 Purpura custos v, 30
 Puteal multa vibice flagellas iv, 49
 Patris in Venerem v, 58
 Pythagoreus pavo vi, 11

Q

Quæsieris te non extra i, 7
 Quantum est in rebus inane i, 1
 Quatit manibus ii, 35
 Quinta umbra iii, 4
 Quintias dictator i, 74
 Quinceunce modesto v, 149
 Quiritem quibus una vertigo facit v,
 75 Quirites hesterni iii, 106

R

Rabiosa silentia iii, 81
 Radere auriculas vero i, 107
 Ramale vetus i, 97
 Ramalia fagi v, 59
 Ramosa compita v, 35

Ramum ducis stemmate Tusco iii, 56
 Rancidulum quiddam balba de nare
 locutus i, 33
 Rapiant puellæ ii, 36
 Rapidæ vitæ usum permittere v, 94
 Rara avis i, 46
 Rasis in epithetis librat crimen i, 35
 Ratione premitur animus v, 39
 Receptat se litus multa valle vi, 8
 Recessus sanctos mentis ii, 78
 Rectum discernis iv, 11
 Recutita sabbata v, 184
 Recto talo vivere v, 104
 Redit in rugam vi, 79
 Refulserit nammi spes p. 13
 Regula fallit pede varo iv, 12 fal-
 lere solers apposita intortæ ex-
 tendit mores v, 38
 Regustatum salinum v, 138
 Relictis nucibus i, 10
 Remus i, 73
 Reparabilis Echo i, 103
 Respondet maligne fidelia iii, 23
 Respue quod non es iv, 51
 Revello avias veteres de pulmone v,
 92
 Rhenos ingentes vi, 47
 Rhombos ponere vi, 23
 Ridenti amico i, 116
 Rigida catasta vi, 77
 Rimas angustas extendit lumine iii, 2
 Rixanti populo cicer ingere v, 178
 Roma turbida i, 5, 8
 Romule i, 87
 Romulidæ satiri i, 31
 Rosa fiat, quicquid calcaverit ii, 38
 Rota acri fingendus iii, 24 posterior
 curras v, 72 properandus iii, 23
 Rubellum Veientanum v, 147
 Rubrica Masuri v, 90
 Rubricam dirigere oculo uno i, 66
 Rubrum catinum v, 182
 Rugam (in) redit vi, 79
 Rugosa sanna v, 91
 Rumore sinistro v, 164
 Runcantem iv, 36
 Rupto jecore i, 25
 Rure paterno tibi est far modicum
 iii, 24

S

Sabbata recutita palles v, 184
 Sabino foco vi, 1
 Sacer est locus i, 113
 Sacerdos lusca v, 186
 Sagittis præbemus crura iv, 42
 Salinum regustatum terebrare v, 138

Salit cor rite iii, 114
 Salivam Mercurialem glutto sorbere
 v, 112 lustralem ii, 33 tenuem
 turdorum noscere vi, 24
 Sambucam aptaveris caloni v, 96
 Samios ramos diduxit litora iii, 66
 Sanna rugosa v, 91 sannæ posticæ
 occurrere i, 62
 Saperdas advehe ponto v, 134
 Sapimus patruos i, 11
 Sapia quod satis est mihi iii, 79
 Sapit unguis demorsos i, 106
 Sardonyche natalitia i, 16
 Sartago loquendi i, 80
 Satur anseris extis vi, 71
 Saturnia æra ii, 69
 Saturnus gravis v, 60
 Satyri Bathylli v, 123
 Saxa Bruttia vi, 27
 Scinderis duplici hamo v, 164
 Scintillant ira oculi iii, 117
 Scire tuum nihili est i, 37
 Scomber, piscis i, 43
 Scrobs i, 119
 Secretam in aurem gannit v, 96
 Sectarere canthum v, 71
 Securit Lucilius urbem i, 114
 Secundo axe v, 72
 Secura patella iii, 26
 Securus quo pes ferat iii, 62
 Seductum moneat luxuria v, 143
 Sedes altera in herba est vi, 30
 Semipagannus p. 6
 Senuncia brevis v, 121
 Sene prægrandi i, 124 Senes aprici
 v, 179
 Senio dexter iii, 48
 Sepia iii, 13
 Sequaces hederæ p. 6
 Seria argenti ii, 11
 Seriola iv, 29
 Sermo quis populi i, 63
 Servitium acre v, 127
 Sesquipedale i, 57
 Severos unguis i, 64
 Siculi æra juvenici iii, 39
 Silentia rabiosa iii, 81
 Siliquis iii, 55
 Sinciput vi, 70
 Sinistro genio iv, 27
 Sinuoso pectore v, 27
 Sistrum v, 186
 Socratico sinu v, 37
 Sole recenti v, 64 Solem figis in
 cute iv, 33
 Solea rubra objugabere v, 169
 Solidum quid crepet v, 35
 Solones ærammossi iii, 79
 Somaia ægroti veteris iii, 83 pituita

purgatissima ii, 37
 Somno irriguo v, 66
 Sonat de nare canina litora i, 109
 Sorbere iv, 16. v, 112
 Sorbitio iv, 2
 Sparsisse oculos v, 33
 Speciem veri dignoscere v, 106
 Spes nummi refuserit p. 12
 Splene petulanti i, 12
 Stains ii, 19
 Steminate Tusco iii, 28
 Steriles veri v, 76
 Stertimus iii, 3
 Stilloppo v, 13
 Stolidam barham præbere ii, 28
 Strigiles v, 126
 Stringere venas crudo de pulvere ii,
 66
 Stupet hic vitio iii, 32
 Stuppas v, 135
 Suberato v, 106
 Subdite rebus v, 124
 Subduximus costam Apennino i, 96
 Subere prægrandi i, 97
 Subsellia i, 82
 Subura v, 32
 Succinctis laribus v, 31
 Succinis ambages iii, 20
 Sulco terens dentalla i, 73
 Sulphure sacro ii, 26
 Sulphureas mephites iii, 99
 Supellex quam carta sit iv, 32
 Supplantat verba palato i, 35
 Surda vota condidit Ionio vi, 26
 Surgentem callem iii, 57
 Surrentina iii, 93
 Suspendere naso i, 118
 Suspiret nummus in imo fundo ii, 51
 Susurros humiles tollere de templis
 ii, 6

T

Tabellas assigna v, 81
 Tabula in cœrulea oberret pictus vi,
 32
 Tadius vi, 66
 Talo recto vivere v, 104
 Tange miser venas iii, 107
 Tectoria linguæ v, 25
 Tecum habita iv, 62
 Temperat me tibi v, 51
 Templis murmur tollere ii, 6
 Tenax veri Parca v, 48
 Tendis cum Jove vivere v, 139
 Teneras aurículas radere i, 167
 Tentemus fauces iii, 113
 Tenuem salivam turdorum noscere

vi, 24
 Tenuia rerum officia v, 93
 Tepidum Decenter i, 84
 Terebrare salinum v, 138
 Terens dentalia sulco i, 73
 Terræ filius vi, 59 progenies vi, 57
 Testiculi paterni i, 108
 Tetrico pectine vi, 2
 Theta nigrum vitio præfigere iv, 13
 Thure nullo litabis v, 120
 Thyestes v, 8
 Thynnus v, 183
 Tiberino gurgite ii, 15
 Titos ingentes i, 20
 Togæ verba v, 14
 Tollat sua munera cerdo iv, 51
 Torosa juvenis iiii, 80
 Trabe rupta vi, 27
 Trabeatus iiii, 29
 Tragædo hianda fabula v, 3
 Traham voce pura v, 28
 Trama figuræ vi, 73
 Tremulo versu i, 21
 Tressis agaso v, 76
 Triental iiii, 100
 Troiades i, 4
 Trospulus levis i, 82
 Trutinantur verba labello iiii, 82
 Tucetaque crassa ii, 42
 Tumuli mortuorum floribus ornati i, 46
 Tunicatum cape iv, 30
 Turbida Roma i, 5
 Turbinis momento v, 78
 Turdaram salivam nosse vi, 24
 Turgescat pagina nugis v, 20
 Tuscum fictile ii, 60 Tusco stemmate ducis ramum iiii, 28
 Tutor ne sis mihi iiii, 96
 Tyrannos sævos punire iiii, 85

U, V

Væ vi, 50
 Vago inguine vi, 72
 Vaporata aure i, 126
 Vappa v, 77
 Varicosos centuriones v, 189
 Vasa Numæ ii, 59
 Vates centum sibi voces ora et linguas in carmina poscunt v, 2
 Vatum plorabile i, 34
 Uda labella ii, 32
 Udas fores v, 165
 Vectidias iv, 25
 Veientanum Rubellum v, 147
 Velina, sc. tribus v, 73
 Vellant phantaria iv, 89

Velle suum cniqne est v, 53
 Velox prudentia iv, 4
 Venæ compositæ iiii, 91 morosæ vi, 72 venas tange miser iiii, 107 stringere crudo de pulvere ii, 66
 Vende animam lucro vi, 75
 Veneri puppæ donatæ ii, 70 in Venerem putris v, 58
 Venienti occurrere morbo iiii, 64
 Venosus liber i, 76
 Venter magister artis p. 11
 Veratro ebria Ilias i, 51
 Verba togæ sequeris v, 14
 Verecunda mensa seria laxare v, 44
 Veri tenax Parca v, 48 speciem dignoscere v, 105 steriles v, 75
 Vernæ discincto iv, 22
 Vero mordaci radere aurículas i, 107
 Verrucosa Antiopa i, 77
 Versu tremulo i, 21
 Vertigo quibus una facit Quiritem v, 76
 Vestales urnæ ii, 60
 Veteres avias de pulmone revellere v, 92
 Vetule i, 22
 Viatica canis v, 65
 Vibice multa puteal flagellas iv, 42
 Vicinia me egregium dicat iv, 46
 Videmus i, 69
 Vindicta mens v, 88
 Violæ nascentur e tumulto i, 40 vias portantes lucernæ v, 182
 Virbi ad clivum vi, 56
 Virtutem videant intabescantque relictæ iiii, 38
 Vitæ nescius error v, 34 rapidæ usum permittere v, 94
 Vitrea bilis iiii, 8
 Vive memor leti v, 153 vivere talo recto v, 104 ex tempore iiii, 62 cum Jove v, 139
 Ulterior cinere hoc metuas vi, 41
 Umbo candidus v, 33
 Umbra quinta iiii, 4
 Umbri pingues iiii, 74
 Uncis naribus indulges i, 40
 Unctus cesses iv, 33
 Unguem crudum abrodere v, 162 ungues demorsos sapit i, 106 severos i, 64
 Unguen crassum vi, 40
 Voce pura traham v, 28
 Vomere lucernæ pingues nebulas v, 181
 Vota nutrici non mando ii, 39 surda condidit Ionio vi, 28 voti modicus v, 108 voto vivere aperto ii, 7
 Urentes oculos inhibere ii, 34

- Urnæ ossa inodora dabit hæres vi, 34   Parthi v, 4
Urtica vi, 70   Vulpem astutam servas sub pectore
Usum vitæ rapidæ permittere v, 94   v, 117
Vulfenius v, 190   Vulvas marcentes pandere iv, 30
Vulgi securus vi, 12   patricias vi, 73
Vulnus cæcum habes iv, 44   vulnere   Uxor proxima iii, 43

INDEX

VERBORUM PERSII

QUECUMQUE IN SATIRIS EXTANT.

Prior numerus Satiram, posterior versum indicat. Litera p. Prologum notat.

A

ABACO i, 131

Ablatura i, 100

Abrodens v, 163

Accedam v, 173

Accedas i, 6

Accedat vi, 67

Accedo vi, 55

Accersor v, 172

Acci i, 50, 76

Accipio v, 87

Acerra ii, 5

Acervi vi, 80

Aceti iv, 32

Aceto v, 86

Acre iv, 34. v, 127

Acri ii, 13. iii, 23. v, 14

Actus v, 99

Ad p. 7, &c.

Adde vi, 58

Addita i, 92

Adductus iii, 47

Adeo i, 26. vi, 14, 51

Adhuc iii, 58

Admissus i, 117

Admoveam ii, 75

Admovit vi, 1

Adsigna v, 81

Adsit iii, 7

Adsonat i, 102

Advehe v, 134

Adverso i, 44

Adunca iv, 40

Edes ii, 36

Edilis i, 130

Egæum v, 142

Egra iii, 63

Egris iii, 88

Egro v, 129

Egroti iii, 83

Aenos iii, 56

Equali v, 47

Era ii, 59. iii, 39

Erumnis i, 78

Erumnosique iii, 79

Afferro p. 7

Afferre i, 69

Afflate i, 123

Agam v, 134

Agaso v, 76

Age ii, 17, 42. vi, 52

Agedum ii, 22

Agendo v, 97

Ager ii, 49. vi, 52

Agis iii, 5. v, 154

Agitare vi, 5

Agitet v, 129

Agnam v, 167

Als i, 2. iv, 27

Alt i, 40, 85. iii, 7. v, 163

Alba i, 110. v, 183

Albas i, 59

Albata ii, 40

Albo iii, 98

Albus i, 16. iii, 115

Alea v, 57

Argente iii, 111

Alges iii, 115

Alla iii, 36

Alienis i, 22

Aliquem i, 120

Aliquid i, 14, 125.

iii, 60. v, 137. vi, 32, 64

Aliquis i, 32. iii, 8, 77

Alius v, 83. vi, 18

Aliud iv, 19. v, 68

Alit v, 188

Alter i, 27. vi, 76

Altera v, 67. vi, 26

Alternus v, 155, 156

Alto iii, 33, 103. v, 95

Amarum iv, 48

Ambages iii, 20

Ambiguum v, 34

Ambitio v, 177

Ambo v, 43

Amborum v, 45

Amens iii, 20

Amice v, 23

Amicia iii, 47. v, 109

Amico i, 116

Amicus vi, 28

Amitis vi, 53

Amo i, 55

Amomis iii, 104

Amplexa v, 182

Ancipiti v, 156

Ancipitis iv, 11

Angues i, 118

Angulus vi, 43

Angustæ iii, 50

Angustas iii, 2

Anhelanti v, 10

Anhelet i, 14

Animæ i, 14. ii, 61.

v, 23

Animam vi, 75

Animo ii, 73. v, 65

Animus iv, 7. v, 39

Anne iii, 39

Annos ii, 2. v, 36, 69

Annuere ii, 43

Anseris vi, 71

Ante i, 74. ii, 23.

iv, 5, 15. v, 115, 142, 166

Anticyras iv, 16

Antiope i, 78

Antithetis i, 86

Anus iv, 19

Apenmino i, 95

Aperto ii, 7

Apponet ii, 3

Apposita v, 38

Aprici v, 179

Aptas v, 140

Aptaveris v, 95

Aptior ii, 20

Aptius i, 45, 46

Appula i, 60

Aqualiculus i, 57

Arat iv, 26

Arator v, 102

Aratra i, 75

Aratro iv, 41

Arcadiæ iii, 9

- Arcana iv, 35. v, 29
 Arcesilas iii, 79
 Arcessis ii, 45
 Areti i, 130
 Arcam iii, 60
 Argenti ii, 11, 52
 Argento iii, 69
 Aris vi, 44
 Aristas iii, 115
 Arma i, 96. vi, 45
 Arripit v, 159
 Ars v, 105
 Articulus v, 59
 Artifex p. 11
 Artificem v, 40
 Artifices i, 71
 Artis p. 10
 Artocreas vi, 50
 Artos v, 170
 Arundo iii, 11
 Asini i, 121
 Asper iii, 69
 Aspexi i, 110
 Aspice i, 125
 Assem i, 88
 Assensere i, 36
 Assidue iii, 1
 Assiduo iv, 18
 Assigna v, 81
 Ast vi, 27, 74
 Astringas v, 110
 Astrum v, 51
 Astutum v, 117
 Atque iii, 62, 82, 98. v, 44, 94, 131, 170. vi, 4, 75
 Attamen v, 159
 Attin i, 93, 105
 Attinge iii, 108
 Avaritia v, 132
 Audaci i, 123
 Aude vi, 49
 Audi vi, 42
 Audiat ii, 8
 Audiet v, 137
 Audire i, 84
 Audiret iii, 47
 Audis i, 125
 Avia ii, 31. vi, 55
 Avias v, 92
 Avidos v, 150
 Avis i, 46
 Auratis iii, 40
 Aure i, 126. vi, 70
 Aurea ii, 58
 Aurem ii, 21. v, 86, 96
 Aureus iv, 50. v, 63
 Auriculas i, 59, 108, 121. ii, 30
 Auriculis i, 22, 23
 Auro ii, 53, 55. iv, 44. v, 106
 Aurum ii, 59, 69
 Ausim v, 26
 Auster vi, 12
 Avunculus vi, 60
 Axe v, 72
- B**
- Baccam ii, 66
 Balanatum iv, 37
 Balba i, 33
 Balnea v, 126
 Balteus iv, 44
 Barba ii, 58
 Barbam i, 133. ii, 28
 Barbatum iv, 1
 Baro v, 138
 Bassaris i, 101
 Basse vi, 1
 Bathylli v, 123
 Baucis iv, 21
 Beatus iii, 103
 Belle i, 49
 Bellum i, 87
 Bene i, 111. iv, 22, 30
 Bercy nthius i, 93
 Beta iii, 114
 Bibulas iv, 50
 Bicipiti p. 2
 Bicolor iii, 10
 Bidental ii, 27
 Bile ii, 14. iv, 6
 Bills iii, 8. v, 144
 Bis ii, 16
 Blandi v, 32
 Blando iv, 15
 Bombis i, 99
 Bona ii, 5, 8, 63. vi, 21, 37
 Bone ii, 23. iii, 94, vi, 43
 Boni iv, 17
 Bove ii, 44
 Boves i, 74
 Bovillas vi, 55
 Brachatis iii, 53
 Brevis v, 121
 Brisæi i, 76
 Bruma vi, 1
- C**
- Caballino fonte p. 1
 Cachinno i, 12
 Cachinnos iii, 87
 Cadat v, 91
 Cadunt iii, 102
 Cæco i, 62
 Cæcum iv, 44
 Cædimus iv, 42
 Cædit i, 106
 Cælestium ii, 61
 Cæpe iv, 31
 Cærulea vi, 33
 Cæruleum i, 94
 Cæsare vi, 43
 Cæso ii, 44
 Cæsonia vi, 47
 Cætera v, 122
 Calabrum ii, 65
 Calamo iii, 12, 19
 Calcaverit ii, 38
 Calces iii, 105
 Calet iii, 108
 Calice vi, 20
 Calidæ iv, 7
 Calida v, 144
 Calidum i, 53. iii, 100
 Callem iii, 57
 Calles iv, 5. v, 105
 Callidior iii, 51
 Callidus i, 118. v, 14
 Callirhoen i, 134
 Caloni aptaveris v, 95
 Calve i, 56
 Camelo v, 136
 Camino iii, 111. v, 10
 Camena v, 21
 Campo v, 57
 Campos ii, 36
 Candela iii, 103
 Candida iii, 110
 Candidus ii, 2. iv, 20. v, 33
 Canicula iii, 5, 49
 Canina i, 109
 Canis i, 60. v, 65, 159
 Canitiem i, 9
 Cannabe v, 146
 Cano i, 83
 Cantare p. 14
 Cantas i, 89
 Cantaverit iv, 22
 Cantet i, 88
 Canthum v, 71
 Canto v, 166
 Cantus iv, 49
 Capillis iii, 10
 Capite iii, 80, 106. v, 18
 Capiti i, 83
 Cappadocas vi, 77
 Caprificus i, 25
 Captis vi, 46
 Caput i, 100. ii, 16. iii, 58. v, 168
 Carbone v, 108
 Caret iii, 33
 Carisques iii, 70
 Carmen p. 7
 Carmina i, 20, 43, 63. v, 2
 Carminis v, 5
 Carpamus v, 151
 Casim vi, 26
 Casiam ii, 64
 Casses v, 170
 Castiges i, 7
 Castoreum v, 134
 Catasta vi, 77
 Catenzæ v, 169
 Catinum v, 182
 Catonis iii, 45
 Cauda v, 183
 Caudam iv, 15
 Caules vi, 69
 Causas iii, 66
 Cautus iv, 49. v, 24
 Cedo ii, 75
 Cedro i, 42
 Celsa i, 17
 Censen' v, 168
 Censoremne iii, 29
 Centenas v, 26
 Centeno v, 6
 Centum i, 29. v, 1, 2, 191. vi, 48
 Centuriones v, 180
 Centurionum iii, 72
 Centusse v, 191
 Ceraso vi, 36
 Cerdq iv, 31
 Certe v, 54

- Certo v, 45, 100**
Certum v, 95
Cervice i, 98
Cervices iii, 41
Cespitē vi, 31
Cessas v, 127
Cesses iv, 33
Cessit v, 30
Ceves i, 87
Chærestratus v, 162
Chæpe p. 8
Chartæ iii, 11
Chartis v, 62
Chiragra v, 58
Chlamydes vi, 46
Chordæ vi, 2
Chrysidis v, 166
Chrysippe vi, 90
Cicer v, 177
Cicomia i, 58
Cicutæ iv, 2. v, 145
Cinere vi, 41
Cinis i, 36. v, 152.
vi, 45
Cinnama vi, 35
Cippus i, 37
Cirratorum i, 29
Circum i, 32, 117
Citius v, 95
Cito v, 161
Citreis i, 53
Cives vi, 9
Cladem vi, 44
Clam i, 119
Clamet ii, 22, 23
Clare ii, 8. vi, 51
Clarum iii, 1
Claudere i, 93
Clauo v, 11
Cleanthea v, 64
Clientis iii, 75
Clivumque vi, 56
Coa v, 185
Cocta iii, 23
Coctum i, 97
Cœna v, 147
Cœnam vi, 33
Cœnanda v, 9
Cœnare vi, 16
Cognatis v, 164
Cognoscere vi, 9
Cognoscite iii, 66
Colligis i, 22. v, 85
Collo iii, 50. v, 160
Collneris i, 18
Comitem i, 54
Comites v, 32
Comitum iii, 7
Committēre ii, 4
Commota iv, 6
Compage iii, 58
Compeacere v, 100
Compita iv, 28. v,
85
Compositas iii, 91
Compositum ii, 73
Compositus iii, 104
Conari p. 9
Concesit v, 119
Conchæ ii, 66
Concordia v, 49
Condidit vi, 29
Conditur ii, 14
Connives vi, 50
Consentire v, 46
Consumere v, 41
Consumpsimus v,
68
Contemnere iii, 21
Contentus v, 139
Confinet v, 96
Continuo v, 190
Contra v, 96
Convivæ i, 38
Coquat vi, 69
Coquit iii, 6
Coquitur v, 10
Cor i, 78. ii, 54. iii,
111. vi, 10
Corbes i, 71
Cornæa i, 47
Cornicaris iii, 12
Cornua i, 99
Cornute v, 23, 37
Corpora v, 187
Corpus ii, 41
Corrupto ii, 64
Cortice i, 96
Corvos p. 13. iii, 61
Corymbis i, 101
Costa vi, 31
Costam i, 95
Coxit ii, 65
Cras v, 66, 68
Crassa ii, 42
Crassi ii, 36
Crassus iii, 104
Crasso vi, 40
Crassos v, 60
Crassum v, 100
Crassus iii, 12
Crateras ii, 52
Cratino i, 65
Cratino i, 123
Credam iv, 47
Credas p. 14. iii, 9.
v, 161
Crede iv, 1
Credens i, 129
Credere v, 80
Crepet ii, 11. v, 25
Crepidat i, 127
Crepuerit iii, 101
Crescit ii, 49
Creta v, 108
Cretata ambitio v,
117
Cribro iii, 112
Crimina i, 85
Crispante iii, 87
Crispini v, 126
Crudi i, 51
Crudis i, 92
Crudo ii, 67
Crudum v, 162
Crura iv, 42
Cubito iv, 34
Cui i, 32. iii, 19. v,
84
Cuinam ii, 19
Cuique v, 53
Cuivis ii, 6
Cujus iv, 25
Culpa iii, 33
Culpam v, 16
Cultor v, 63
Cultrixque iii, 26
Cum i, 9, 11, 16, 17,
&c.
Cumini v, 55
Cunis ii, 31
Cur iii, 16, 85. v,
89. vi, 61
Curas i, 1
Curata iv, 18
Cures ii, 18
Curibus iv, 26
Curo iii, 78
Curras v, 72
Currere iii, 91
Curta iv, 52
Curtaveris vi, 34
Curto v, 191
Curva iv, 12
Curvæ ii, 61
Curvos iii, 52
Curvus vi, 16
Custos v, 30
Cute i, 23. iii, 30.
iv, 33
Cuticula iv, 18
Cutis iii, 63
Cynico i, 133
Dabit vi, 35
Dabitur ii, 50
Dama v, 76, 79
Damnosa iii, 49
Damus ii, 71. v, 22
Dant vi, 8
Dare ii, 71. v, 20,
93
Dat i, 68
Datum v, 124
Datus iii, 68
Dave v, 161, 168
De i, 83, 55, 109.
ii, 7, 18, 67, 71.
iii, 77, 84, 92. v,
104. vi, 30, 31
Debilis v, 99
Deceat iii, 27, 71,
114
Decenter i, 84
Deceptus ii, 50
Deceperē v, 42
Decies vi, 79
Decipe iv, 45
Decoctus i, 125
Decoquit v, 37
Decor i, 92
Decorus iv, 14
Decursu vi, 61
Deçussa iii, 112
Dedecus i, 81. v,
163
Dederam v, 118
Dedit v, 105
Deest vi, 64
Defecerit iii, 76
Defensis iii, 74
Defer v, 126
Defigere v, 16
Dei, pro Dii vi, 30
Deinde iv, 8. v,
143
Delphin i, 94
Delumbe i, 104
Demersus iii, 34
Demorsos i, 106
Demum i, 64
Denique i, 52
Dentalia i, 73
Dente vi, 21
Dentes iii, 101
Deorum ii, 29
Deos v, 187
Depellentibus v,
167
Deposcere v, 26
Deprendere iii, 52
Depunge vi, 79
Deque vi, 55

- Deradere iv, 29
 Descendere iv, 23
 Desinis iv, 16
 Despuat iv, 35
 Despumare iii, 3
 Destertuit vi, 10
 Deterius iii, 96. iv, 21
 Detonsa iii, 54
 Detonsus iv, 98
 Dennees v, 150
 Deus iii, 71. vi, 62
 Dexter iii, 48
 Dextram iii, 107
 Dextro ii, 11. iii, 57. v, 114
 Dia i, 31
 Dic ii, 22. iv, 3. vi, 51
 Dicam i, 56. vi, 58
 Dicas i, 23. v, 17, 158, 171
 Dicat iii, 42, 78. iv, 46
 Dicendaque calles iv, 5
 Dicere i, 8, 44, 68, 128. iii, 46. iv, 2
 Dicier i, 28
 Dicusque iii, 117
 Dicit iii, 90
 Dicite i, 55. ii, 69
 Dicta vi, 66
 Dictarunt i, 52
 Dictata i, 29
 Dictatorem i, 74
 Didicisse i, 24
 Didicit i, 93
 Diducit v, 35
 Diduxit iii, 56
 Diem ii, 1. iv, 15. v, 67
 Dies iii, 15. v, 46, 60, 180
 Digito i, 28. ii, 38. v, 138
 Digitum v, 119
 Digna i, 42
 Dignoscere v, 24, 105
 Dis ii, 63. iv, 27. v, 167. vi, 48
 Diluis v, 100
 Dilutas iii, 14
 Dinomaches iv, 20
 Dirai iii, 36. iv, 2
 Dirigat i, 66
 Dirigis iii, 60
 Dirimebat i, 94
 Disce iii, 73. v, 91
 Discedo i, 114
 Discernis iv, 11
 Discincti iii, 31
 Discincto iv, 22
 Discite iii, 66
 Discolor v, 52
 Discrepet vi, 18
 Discutitur ii, 25
 Disponimus v, 43
 Dispositæ v, 181
 Dissolvit ii, 64
 Dissutis iii, 59
 Ditescant vi, 15
 Diversum v, 154
 Dives iv, 26
 Dividit v, 49
 Divis ii, 4
 Divum ii, 31. iii, 35
 Dixeris v, 118, 189
 Dixit v, 81
 Do i, 134
 Docet iii, 53
 Doctas i, 86
 Doctores vi, 33
 Doctus v, 16
 Docuit p. 9
 Dolores v, 161
 Dolosi p. 12
 Domini v, 130
 Dominos v, 156
 Dominum v, 125
 Dominus v, 78
 Domo iii, 92
 Domum i, 75
 Domusque ii, 25
 Dona ii, 53
 Donant v, 82
 Donare i, 54
 Donas v, 67
 Donata v, 31
 Donatæ ii, 70
 Donaveris iv, 50
 Donec ii, 50
 Dubites v, 45
 Ducentia v, 4
 Ducere ii, 63. v, 83
 Duci v, 46
 Ducis iii, 28. vi, 48
 Ducit v, 40
 Dudum iii, 6
 Dulcia v, 151
 Dulcis v, 23, 109
 Dum iii, 4. iv, 21. v, 10, 92, 165
 Duo i, 3
 Duorum v, 49
 Duos i, 113
 Duplica vi, 78
 Duplici v, 154
 Durum iii, 112
 E
 E i, 38, 39. iii, 101. v, 136
 Ebum v, 135
 Ebria i, 51
 Ebrius v, 166
 Ebullit funus ii, 10
 Ecce i, 30, 69. ii, 31. v, 68
 Echo i, 102
 Edictum i, 134
 Effluis iii, 29
 Effundat i, 65
 Egerit v, 69
 Egit v, 131
 Ego i, 45, 121. ii, 39. iii, 30, 78. iv, 20. v, 26, 124
 Egrege vi, 49
 Egregios vi, 6
 Egregium iv, 46
 Eheu v, 137
 Eja v, 132
 Elargiri iii, 71
 Elegidia i, 51
 Elevet i, 6
 Eliquat i, 35
 Elixasque iv, 40
 Emaci prece ii, 3
 Emeris ii, 30
 Emeruit v, 74
 Emole vi, 26
 Empta vi, 20
 En i, 26. iii, 5. v, 154
 Enarrabile v, 29
 Enim i, 47, 63. v, 63
 Enni vi, 10
 Ensis iii, 40
 Epulis iii, 98. v, 43
 Equidem i, 110. v, 19. v, 45
 Erat iii, 49. v, 93
 Ergennaque ii, 20
 Ergo iv, 6
 Eris vi, 42
 Erit i, 41. v, 69
 Eritis i, 111
 Error v, 34
 Es i, 44, 85. iii, 23. iv, 13, 51. v, 68
 Escas i, 23
 Esse i, 48. iii, 71, 79, 118. vi, 10
 Esedaque vi, 47
 Est i, 1, 46, 47, 50, 59, 61, &c.
 Estne ii, 18
 Esto ii, 42. iv, 20. v, 113
 Et p. 12, &c.
 Etenim iii, 48. iv, 10. v, 41
 Etiam vi, 58, 59
 Engo i, 49, 75, 111. v, 167
 Evion i, 102
 Evitandumque ii, 27
 Eupolidem i, 124
 Ex i, 44, 90. ii, 63. iii, 62. vi, 11, 53, 57
 Examen i, 6. v, 101
 Excepto si quid Mauri, &c. v, 90
 Exclamet v, 103
 Excussit iii, 115
 Excusso i, 118
 Excute i, 49. vi, 75
 Excutias ii, 54
 Excutienda v, 23
 Excutit iii, 101
 Excutitur vi, 45
 Exemit ii, 32
 Exere v, 119
 Exhalante iii, 99
 Exhalet v, 148
 Exieras v, 174
 Exierit i, 25
 Exime vi, 67
 Exis v, 130
 Exit i, 45, 46. v, 78
 Exoptas ii, 44
 Exossatas vi, 52
 Expecta iv, 19
 Expedivit p. 8
 Epulis vi, 39
 Expiat ii, 34
 Exporrecto iii, 82
 Expungam pupil- lum ii, 13
 Exapes ii, 50
 Exsuperat iii, 69
 Extat iv, 38. vi, 60
 Extendit iii, 2, 103
 Extet i, 57
 Extinixerit v, 145
 Extincta v, 106

- Extis** ii, 48. vi, 71
Extra i, 7, 113
Extremumque i, 48
Extrinsecus v, 128
Exultat i, 82
- F**
- Fabula** v, 3, 152
Face iii, 116. v, 166
Facere v, 97
Faciam i, 12. v, 173
Facies ii, 56
Facimus i, 10
Facis iii, 117. iv, 48
Facit ii, 69. v, 76
Facem iv, 32
Fagi v, 59
Falernum iii, 3
Fallere v, 37
Fallier iii, 50
Fallit iv, 12
Fama ii, 8
Far iii, 26. v, 74
Farina iii, 112
Farinæ v, 116
Farragine v, 77
Farrata iv, 31
Farre ii, 75
Fas i, 8, 61. iii, 69. v, 98. vi, 26
Fasque ii, 73
Fata v, 49
Fauces iii, 113
Faucibus iii, 89
Favilla i, 39
Faxit i, 112
Feci i, 44. vi, 78
Fecisse iv, 7
Felix i, 37
Fenestra v, 180
Fenestras iii, 1
Feram ii, 53
Ferat iii, 62
Fermentum i, 24
Ferret iii, 48
Ferrum v, 4
Fert animus iv, 7
Ferto ii, 48
Ferveat i, 126
Fervebit v, 9
Ferventi iii, 37
Ferventis ii, 67
Fervescit iii, 116
Fervet iv, 6
Ferus v, 171
- Festa** vi, 69
Festuca v, 175
Fiat ii, 38
Fibra i, 47. ii, 45. v, 29
Fibris ii, 26. iii, 32
Fictile ii, 60
Fidele ii, 41
Fidelia iii, 22, 73. v, 183
Fidelibus v, 48
Fides ii, 8
Fidis vi, 4
Fierent i, 103
Fies v, 152
Fiet v, 66
Figas iv, 33
Figentes iii, 80
Figit iv, 28
Figuræ vi, 73
Figuras i, 86
Filius vi, 59
Filix iv, 41
Finditur iii, 9
Fine iii, 24
Finem i, 48. v, 65
Fingendus iii, 24
Finire v, 161
Finitor vi, 80
Fissa vi, 70
Fissilis v, 148
Fistula iii, 14
Fit v, 147. vi, 28
Fixi v, 27
Fixum v, 111
Flaccus i, 116
Flagellas iv, 49
Flagello iii, 51
Flammis ii, 47
Flexura i, 101
Flexus iii, 68
Floralia v, 178
Fluere i, 64
Flumine ii, 16
Foci iii, 26
Foco vi, 1
Focus i, 72
Fodere v, 45
Fœnisecæ vi, 40
Fœno i, 72
Fœnoris vi, 67
Fœtum ii, 46
Folle v, 11
Fonte p. 1
Forcipe iv, 40
Forent v, 107
Fores v, 166
Fortē i, 45, 108, 125. iii, 109
- Fortunare** ii, 45
Fortunataque i, 39
Fossor v, 123
Fracta i, 89
Fractus i, 18
Frangam v, 165
Frangē vi, 32
Frangimus v, 50
Fratres ii, 56
Fregerit i, 130. v, 59
Fregit i, 115
Fretus iv, 3
Frigent iii, 109
Frigescant i, 109
Frigidus vi, 45
Fronte v, 116
Frontem (pro padre) ii, 32. v, 104
Frustra iii, 63. v, 71
Fruge v, 64
Fueris v, 115
Fuge vi, 65
Fugit v, 153, 160
Fuisse i, 29
Fulta i, 78
Fulto v, 146
Fumosa i, 73
Fumosum vi, 70
Fumo v, 20
Funde ii, 3
Fundo ii, 61
Funemque v, 118
Funeris vi, 33
Funus ii, 10
Fur i, 85
- G**
- Galli** v, 186
Gannit v, 96
Gaudere i, 132. vi, 63
Gausapa vi, 46
Gausape iv, 37
Gemina iv, 10
Geminet iii, 14
Geminus v, 49. vi, 18
Gemuērunt iii, 39
Generis vi, 60
Generoso ii, 74
Generum ii, 37
Genio ii, 3. iv, 27. v, 151. vi, 19, 48
Gente iii, 77
- Genuihum** i, 115
Germanæ vi, 44
Gestas vi, 49
Gestit i, 127
Gigni iii, 83
Gignimur iii, 67
Glutto v, 112
Glyconi v, 9
Græce i, 70
Græcos v, 191
Graiorum i, 127
Graios vi, 38
Grana v, 55
Granaria v, 110. vi, 25
Grande i, 14. v, 7
Grandes i, 68. ii, 42. v, 186
Grandi iii, 55
Grandia iii, 45. vi, 22
Grave v, 12
Gravem v, 50
Gravis iii, 89
Gregibus ii, 46
Gurgulio iv, 38
Gurgite ii, 15
Gustaveris v, 188
Guttas ii, 54. iii, 14
Guttur i, 17
Gutture iii, 99. v, 6
- H**
- Habes** iv, 44
Habet i, 50, 121. iii, 70. v, 176
Habita iv, 52
Hac ii, 63. v, 78
Hæc i, 2, 16, 80, 103, 125. ii, 8, 15, 64, 66, 88, 75. iv, 1, 19, 89. v, 5, 82, 108, 113, 122, 163, 189. vi, 41
Hæreat v, 121
Hæres, verb. ii, 19
Hæres ii, 12. vi, 33, 41, 56
Halitus iii, 89
Hamo v, 154
Hand ii, 6. iii, 26, 52, 114. iv, 19. v, 171. vi, 58
Hederæ p. 6
Heic i, 19, 112, 120. vi, 12

- Helicone v, 7**
Heliconidasque p. 4
Helleborum iii, 68.
v, 100
Heminas i, 180
Herba vi, 26
Hercule i, 2. ii, 12
Herilis v, 131
Heroes i, 69
Herodis, v, 180
Hesterni iii, 106
Hesternum iii, 59.
v, 68
Heu v, 75
Heus ii, 17. iii, 94
Hianda v, 3
Hiantem v, 176
Hic i, 13, 23, 32,
50, 109, 127. ii,
38, 48. iii, 32,
77, 98, 108. v, 1,
54, 56, 57, 76,
86, 131, 149, 174.
vi, 31, 60
Hinc ii, 55. iii, 103.
v, 17, 64, 186. vi,
67
Hircosa iii, 77
His i, 134. ii, 43.
iii, 86. v, 26. vi,
18
Hoc i, 24, 27, 49,
84, 87, 96, 105, Idem v, 66
112, 121, 122. Ideo vi, 23
ii, 21, 62, 70. Idonea v, 20
iii, 27, 85. iv, Jecore i, 25. v, 199
3, 9, 30, 43. v, Igitur i, 98. ii, 21,
19, 28, 45, 66, iv, 14. v, 172. vi,
82, 87, 98, 101, 48
124, 153, 161. vi, Ignoras v, 125. vi,
10, 39 43
Homini iii, 118
Hominum i, 1, 5, Ignotus iv, 34
52, 98
Honesto ii, 74. vi, 5
Honore i, 129
Hora v, 48, 153
Horoscope vi, 18
Horridulum i, 54
Hortante v, 21
Hos i, 79. v, 59
Hoopes ii, 8
Huc iii, 8. vi, 62
Hucline iii, 15. v,
155
Humana qua parte
locatus es in re
iii, 73
- Humero i, 90**
Humeros i, 32
Humilesque ii, 6
Humor iii, 12
Hunc ii, 1, 19, 37,
38. iii, 97. iv,
27. v, 57, 78
Hyacinthina i, 32
Hybernatusque vi, 7
Hypsipylos i, 34
I, J
I, iv, 19. v, 196
Jaces ii, 27
Jacet vi, 29
Jactare iv, 15
Jactat vi, 175
Jam ii, 14, 49, 50.
iii, 1, 10, 63. v,
33, 61, 68, 110,
140, 158. vi, 1,
45, 46, 53, 59,
78, 79
Jamdudum iii, 6
Jamne vi, 2
Jampridem iii, 97
Jamque vi, 30
Jane i, 58
Id ii, 71. iii, 48,
95. v, 97. vi, 16,
65
Idcirco ii, 28
Idem v, 66
Ideo vi, 23
Idonea v, 20
Jecore i, 25. v, 199
Igitur i, 98. ii, 21,
iv, 14. v, 172. vi,
48
Ignoras v, 125. vi,
43
Ignoscitei, 11
Ignotus iv, 34
Ignovisse ii, 24
Ilex ii, 24
Illa iv, 43
Iliade i, 123
Ilias i, 50
Illa i, 6. ii, 9. v,
108
Ille i, 13, 36. v, 57,
176. vi, 12, 62
Illic ii, 40. v, 150.
vi, 74
Illinc v, 176
Illis p. 5. i, 38, 115.
ii, 58
Illud ii, 55. iv, 9.
v, 87
Illum iii, 105
Imagines p. 5
Imitata i, 59
Immeiat vi, 73
Immittere ii, 63
Immarmurat ii, 9
Imo ii, 51
Impallescere v, 62
Impellere ii, 21
Impellit v, 128
Impello ii, 13
Impensius vi, 68
Imperio v, 158
Imperant i, 99
Imprimit i, 37
Improbe iv, 47
Improbum i, 6
Impulsi ii, 59
Impune v, 32
Impunitio v, 130
Imus iii, 41, 48
In p. 2. i, 53, 67,
81, &c.
Inane i, 1
Inanes ii, 61
Inclini i, 13
Incoctum ii, 74
Incolumis vi, 37
Increpuit v, 127
Increvit iii, 32
Incurvasse i, 91
Incasque ii, 52
Incusare v, 187
Inde i, 126. v, 163
Indomitum iii, 2
Induco vi, 49
Induit i, 74
Indulge v, 151
Indulges i, 41
Indulget v, 57
Induto iii, 106
Inepte v, 12
Ineptus v, 175
Inexpertum iii, 52
Infami ii, 33
Infelix iii, 43. vi,
13
Infantes v, 187
Infodiam i, 120
Infundere i, 79
Infusa iii, 13
Ingeminat i, 102.
iii, 87
Ingemit iv, 30
Ingemuere v, 61
Ingenique p. 10
Ingenium iii, 37.
iv, 4
- Ingens v, 190. vi,**
7
Ingentes i, 26. vi,
30, 47
Ingenuo v, 16
Ingere v, 177
Ingeris v, 6
Inguina vi, 72
Inguine v, 4
Inguinibus iv, 38
Inhibere ii, 34
Iniquas i, 120
Inlita iii, 53
Innata i, 25
Inodora vi, 35
Inopi vi, 32
Inops vi, 28
Inquis' i, 55, 112.
vi, 61
Inquit v, 85, 132,
133
Insana iii, 5
Insane v, 143
Inscitia v, 99
Inseris v, 63
Insignem vi, 44
Insonnis iii, 54
Inspecie iii, 88, 89
Instantique v, 157
Instat v, 133
Insulso v, 9
Intabescantque iif,
38
Integer v, 173
Intendis v, 13
Intendisse vi, 4
Intendit ii, 40
Intepet vi, 7
Inter i, 30. ii, 56.
iii, 100. iv, 11.
v, 189
Intima i, 21
Intortos v, 38
Intraat i, 21
Intrat, iii, 2. v,
128
Introrsum ii, 9
Intumuit v, 145
Intus i, 24, 50. iii,
30, 42. v, 129
Inventas vi, 80
Invideas iii, 73
Invigilat iii, 55
Jocos vi, 6
Ionio vi, 29
Jove ii, 18. v, 50,
114, 139
Jovem ii, 43
Jovis ii, 21

Ipsa p. 6. i, 120.	Labórat v, 39	Lente iii, 99	Loquimur v, 21
ii, 23. iii, 117.	Laboro ii, 17	Leti v, 153	Loquor v, 153
vi, 21, 29	Labra p. 1. v, 184	Levior i, 87	Loturo iii, 93
Ira iii, 116. v, 91	Labris i, 105. iii, 103	Lex v, 98	Lotus v, 86
Iratis iv, 27	Lacerae vi, 31	Libavit ii, 5	Lubrica v, 135
Iratum i, 124	Lacerna i, 54	Libelle i, 120	Luce vi, 69
Iratus iii, 18. vi, 34	Lactibus ii, 30	Liber i, 13, 76. iii, 10. v, 83, 124	Lucemque v, 69
Irrigno v, 56	Læna i, 32	Liberior v, 85	Lucernæ v, 181
Irrorans vi, 21	Læsum v, 148	Liberque v, 114	Luciferi v, 102
Ista iv, 41	Lætari ii, 54	Libertas v, 82	Lucilins i, 114
Istas iii, 19	Læve i, 64	Libertate v, 73	Lucis ii, 27
Iste vi, 71	Lævis i, 82	Libertis vi, 23	Lucro vi, 75
Istud i, 2, 9, 81. iii, 94	Lævo ii, 53	Libido iii, 36	Luctata v, 159
Ita v, 81. vi, 38	Lagena iii, 92. vi, 17	Libra v, 47	Luctuabile i, 78
Italys v, 54	Lallare iii, 18	Librae iv, 11	Lucum i, 70
Italo i, 120	Lambunt p. 5	Librat i, 86	Ludere i, 127
Itane iii, 7	Lampada vi, 61	Liceat v, 89, 97	Luditi i, 117
Iter v, 34	Lance ii, 71. iv, 10	Licet iv, 89. v, 84, 87	Luditur iii, 26
Inbente ii, 26	Lapidosa chiragra v, 58	Licetur v, 191	Ludo v, 16
Inbeo v, 161	Lapillo ii, 1	Licini ii, 36	Lumbi iv, 35
Inbet vi, 10	Laquearibus iii, 40	Lictor i, 75. v, 175	Lumbum i, 20
Judex ii, 20	Lare v, 109	Ligus vi, 6	Lumine iii, 2, 89
Judice v, 80	Large v, 177	Limen v, 165	Lunai portum vi, 9
Jugum iv, 28	Largior vi, 51	Limina i, 109	Lupe i, 115
Junctura i, 65, 92. v, 14	Largire vi, 32	Limite iii, 57	Lusca v, 186
Junicum ii, 47	Largitor p. 10	Limo iii, 23	Lusce i, 128
Jupiter ii, 22, 23, 29, 46. v, 137	Laribus v, 31	Limum iv, 29	Lusco i, 128
Jura v, 137	Latet iii, 113. v, 29	Linea iii, 4	Lusiae vi, 6
Jure iii, 48	Latinae vi, 4	Lingua ii, 9	Lustralibus ii, 33
Juret iii, 118	Lato iv, 44	Linguae i, 60. v, 25	Lutatus iii, 164
Jus ii, 73. v, 176	Latus vi, 7, 76	Lingnas i, 81. v, 2	Lutea iii, 95. vi, 46
Jussit ii, 67. iii, 72. v, 89	Lavator iii, 98	Linquere i, 43	Luto iii, 61. v, 111
Jussus iii, 90	Laudanda iii, 46	Lippa ii, 72	Lutum iii, 23
Justum iv, 9, 10	Laudant i, 28	Lippos i, 79	Lux v, 67
Juvat i, 112. ii, 62. v, 24, 62	Laudare i, 71	Lippus v, 77	Luxum i, 67
Javenci iii, 39	Laudari i, 47	Liquescant ii, 47	Luxuria v, 142
Juvenes vi, 5	Laudaturi, 87	Liquido i, 17	Lympha iii, 13
Juvenesque v, 64	Laurus vi, 43	Litabis v, 120	Lyncem i, 101
Juventus iii, 54, 86	Lautus vi, 23	Litabo ii, 75	Lyra vi, 2
Juvenum v, 63	Laxa i, 98	Litera i, 110. iii, 56	
Juxta vi, 52	Laxamus v, 44	Littore vi, 29	Macram ii, 35
	Laxes v, 110	Littus vi, 8	Macrine ii, 1
	Laxis iii, 102	Locat vi, 47	Mænæque iii, 76
	Laxumque iii, 58	Locatus iii, 72	Mænas i, 101, 105
	Lectis i, 52	Locuplete penu iii, 74	Mæonides vi, 11
	Lecto iii, 104	Locus i, 113	Magis iii, 39, 40
	Lector i, 126	Locuturi v, 7	Magister p. 10
	Legarat vi, 66	Locutus i, 33, 42	Magistro iii, 46
	Legendum i, 98	Longo i, 95	Magistrum iv, 1
	Leges i, 17	Longos v, 41	Magna ii, 71
	Leget i, 2	Loquendi i, 80	Magnanimus vi, 22
	Legunto v, 7	Loquere iv, 8	Magne iii, 35
	Lemures v, 185		Magni ii, 72. iv, 3
	Lenia iii, 23		Magnos iii, 65

- Magnum v, 66
 Majestate iv, 8
 Major vi, 60
 Majore iii, 92
 Majorum i, 108
 Male iv, 9
 Maligne iii, 21
 Malis iii, 59
 Mamme iii, 18
 Mando ii, 39
 Mane i, 134. ii, 16.
 iii, 1. v, 182, 188
 Manes v, 152
 Manet vi, 54
 Manibus i, 38. ii,
 35. iii, 101
 Manius vi, 56, 60
 Mansuescit iv, 41
 Mantica iv, 24
 Manus i, 59. iii,
 11, 108. iv, 8
 Marce v, 81
 Marcentes iv, 36
 Marco v, 79, 80
 Marcus v, 79, 81
 Mare v, 146. vi,
 7
 Marem vi, 4
 Maris vi, 39
 Marsi iii, 75
 Mascula v, 144
 Massa v, 10
 Masse ii, 67
 Masuri v, 90
 Matertera ii, 31.
 vi, 54
 Mavis iv, 45
 Mavult v, 56
 Maxillis iv, 37
 Me i, 55, 91, 110.
 iv, 46. v, 36, 51.
 vi, 57, 61
 Mea v, 113
 Medendi v, 101
 Medico iii, 90
 Medis iii, 53
 Meditantes iii, 88
 Meditor v, 162
 Meite i, 114
 Melicerta v, 103
 Melior iv, 16
 Meliore ii, 1
 Membrana iii, 10
 Membris iii, 115
 Memini p. 3. iii,
 44. v, 41
 Meminisse v, 179
 Memor v, 153
 Men' i, 88, 119
 Mendax v, 77
 Mendose v, 85
 Mendosum v, 106
 Mens ii, 8
 Mensa v, 44
 Mensamque v, 17
 Mentis v, 35
 Mentis ii, 74
 Mephites iii, 90
 Mera v, 82
 Meracus iv, 16
 Mercare vi, 75
 Mercede ii, 29
 Merces vi, 67
 Mercibus v, 54
 Mercuriale v, 112
 Mercuriumque ii,
 44
 Mercurius vi, 62
 Mergis ii, 15
 Mergis, *nom. sub.*
 vi, 30
 Meruisse i, 42
 Merum ii, 3
 Messala ii, 72
 Messas iii, 5
 Messe tennis pro-
 pria vi, 25
 Metæ iii, 68
 Metas i, 131
 Metaam i, 47
 Metuas iii, 26. vi,
 26, 41
 Metuens ii, 81. iv,
 29
 Metuentia i, 43
 Metus v, 131
 Meum i, 122. vi,
 7
 Mens v, 88. vi, 41
 Mida i, 121
 Mihi i, 4, 47, 55,
 126. ii, 11. iii,
 78, 88, 96. v, 19,
 27, 30, 89. vi, 6,
 52, 56, 57, 59,
 64, 65, 69, 73,
 78
 Mille v, 52
 Millesime iii, 28
 Milvus iv, 26
 Nimalloueis i, 99
 Min' i, 2
 Minimum ii, 17
 Minuas vi, 37
 Minui vi, 16, 64
 Minutum iii, 17
 Miræ i, 111
 Mire vi, 3
 Miscere v, 122
 Miser iii, 12, 107
 Miserabile i, 3
 Miseri iii, 66
 Miserisque v, 65
 Missa est vi, 43
 Mittit ii, 36
 Mittant ii, 57
 Mobile i, 18
 Mobilis i, 59
 Modeste v, 149
 Modice iii, 92
 Modico v, 15
 Modicum iii, 25
 Modicus v, 109
 Modo i, 44, 69
 Modus iii, 69
 Mæsto v, 3
 Molle iii, 23, 110
 Molli i, 63
 Mollis iii, 68
 Memento v, 78
 Moneat v, 143
 Monitus i, 79
 Monstrari i, 28
 Monstravit iii, 57
 Montes iii, 65
 Monumenta iii, 75
 Mora v, 171
 Morantur ii, 43
 Morbo iii, 64
 Mordaci i, 107. v,
 86
 Mordens iv, 30
 Mora i, 19
 Morem iii, 31
 Mores i, 26, 67. ii,
 62. iii, 52. iv,
 35. v, 15, 38
 Moretur i, 77
 Morientis iv, 32
 Morituri iii, 45
 Moror i, 111
 Morosa vi, 72
 Mos v, 1
 Moveare v, 123
 Moveat i, 88
 Moverit iii, 87
 Moves v, 184
 Mox v, 108. vi, 5
 Muci i, 115
 Multa iii, 73. iv,
 49. vi, 8
 Multum i, 132. iii,
 46, 86
 Mundi vi, 76
 Munera iv, 51
 Muria vi, 20
 Murice ii, 63
 Marmura iii, 81
 Murmure v, 11
 Murmurque ii, 6
 Musa i, 68
 Mutat ii, 60. v, 54
 Mutire i, 119
 Mycenis v, 17

 N
 Nam i, 8, 49. ii,
 13, 56. v, 70, 159
 Nare i, 33, 109
 Naribus i, 41
 Narrent dia poë-
 mata i, 31
 Nascantur v, 130
 Nascentur i, 40
 Naso i, 118. iii, 87.
 v, 91. vi, 17
 Natalibus vi, 19
 Natalitia i, 16
 Nata v, 48
 Natat i, 105. v,
 183
 Nates iv, 40
 Nattæ iii, 31
 Natura v, 98, 101
 Navem v, 102, 141
 Nautragus i, 88
 Nebulam v, 181
 Nebulas v, 7
 Nec p. 1. i, 7, 43,
 59, 60, &c.
 Nectar Pegaseium,
 p. 14
 Nefas i, 119. v, 122
 Negaris v, 157
 Negas v, 133
 Negatas p. 11
 Negato ii, 39
 Negliget vi, 34
 Nemo i, 2, 3. iv,
 23
 Nemor' iii, 8
 Nempe ii, 70. iii,
 1. v, 67
 Nepos vi, 71
 Neque p. 2. i, 19,
 47. v, 10
 Nequeas ii, 4
 Nequicquam ii, 51.
 iv, 50
 Nerea i, 94
 Nerio ii, 14
 Nervis ii, 41
 Nervos iv, 45. v,
 129

Nesciat iii, 43	Nugis v, 19	Offas v, 5	Pallentis v, 55
Nescio iii, 88. v, 12.	Nulla i, 58, 122. vi,	Officia v, 94	Palles i, 124. iii,
51	52, 53, 54	Officium vi, 27	85, 94, 96. iv, 47.
Nescire vi, 36	Nullo v, 120	Ohe i, 23	v, 80, 184
Nescit iii, 33	Num vi, 43	Oletum i, 112	Pallidamque p. 4
Nescius v, 34, 101	Numæ ii, 59	Oleum vi, 50	Pallor i, 26
Neu iii, 51. vi, 66	Numeri ii, 1	Olim vi, 71	Palpo v, 176
Nigra iii, 13	Numeris i, 92. vi,	Olivo ii, 64. iii, 44	Palucia vi, 39
Nigri v, 185	3	Olla iv, 31. v, 8	Palumbo iii, 16
Nigrum iv, 13	Numero i, 64	Olus iii, 112. vi, 20	Palustrem v, 60
Nihil i, 27. iii, 94.	Numerosi i, 13, 131,	Omenta ii, 47	Pandere iv, 36
v, 128, 141	v, 123	Omento vi, 74	Pannosam iv, 32
Nihilæ i, 83	Nummi p. 12. v,	Omne i, 116. iii, 0.	Pannucea iv, 21
Nihilo i, 38. iii, 84	149	vi, 76	Papæ v, 79
Nihilum iii, 84. vi,	Nummo iv, 47	Omnem vi, 28	Pappare iii, 17
55	Nummos v, 80	Omnes i, 111. vi,	Par v, 6
Nil i, 111, 122. iii	Nummum v, 111	14	Paratum i, 90
84, 106. v, 119	Nummus ii, 51. iii,	Omnia i, 110	Paratus i, 132. vi,
Nimis i, 40	70	Opem ii, 41	36
Nisi i, 24, 27, 63.	Nunc i, 36, 37, 38,	Operæ vi, 9	Parca v, 48
ii, 4, 5, 83, 125,	&c.	Opertum i, 121	Parere v, 158
142. vi, 50	Nusquam i, 119	Opifex vi, 3	Paria vi, 48
Niti v, 6	Nutrici ii, 39	Opimo ii, 48	Pariter v, 43
Nobis i, 104. v, 82	Nutrieras v, 150	Opinum iii, 32	Parnaso p. 2
Nocte i, 90		Oportet v, 155	Pars ii, 5. v, 23
Noctem ii, 16		Optare iii, 69. v, 2	160
Noctes v, 43	O	Optent ii, 37	Parte iii, 72
Nocturnis v, 62		Optes i, 84	Parthi v, 4
Nodosaque iii, 11	O i, 1, 26, 44, 58,	Opus i, 67, 107.	Parvum v, 120
Nodum v, 159	61. ii, 9, 10, 22,	iii, 65. v, 43, 73	Parvus iii, 44
Nollem iii, 45	61. iii, 15, 66. vi,	Ora v, 2. vi, 6	Passim iii, 61
Nolo i, 11	43	Orbis ii, 20	Pasta iii, 55
Non i, 5, 8, 26, 37,	Ob vi, 16, 44, 48	Orca iii, 76	Patella iii, 26. iv,
38, &c.	Obba v, 148	Oræ iii, 50	17
Nonaria i, 133	Oberres v, 156	Ordo iii, 67	Pater iii, 35, 47.
Nendum iii, 76	Oberret iv, 26. vi,	Ore iii, 113. v, 15	vi, 58
Nonne i, 96	32	Orestes iii, 118	Paterna vi, 66
Noris iv, 52. v, 18	Objurgabere v, 169	Orti vi, 15	Paternali i, 103
Nosse vi, 24	Obscœnum v, 165	Os i, 42	Paterno iii, 24
Nostin' iv, 25	Obsequio v, 156	Oscitat iii, 59	Patinae ii, 42. vi,
Nostra p. 9. v, 47,	Obstat v, 141	Ossa i, 37. vi, 35	21
178	Obstem v, 163.	Ostendit v, 35	Patranti i, 18
Nostræ v, 22, 115	Obstipe capite, iii,	Ostendisse v, 24	Patres i, 79
Nostro i, 68. v, 50.	80	Ovato ii, 55	Patrizie iii, 70
vi, 14	Obstiteris v, 157	Ovile ii, 49	Patriam v, 164
Nostros ii, 62	Obvia vi, 30	Ovium ii, 26	Patriciæ vi, 73
Nostrum p. 7. i. 9.	Occa vi, 26	Ovoque v, 185	Patricius i, 61
v, 151. vi, 39	Occipiti i, 62		Patruelli vi, 53
Notasti v, 108	Occurrite i, 62. iii,	P	Patru i, 54
Novi iii, 30	64		Patruos i, 11
Novimus iv, 43	Ocello i, 18		Patruus ii, 10
Nox iii, 91	Oculi iii, 117	Pacto ii, 46. iv, 43	Patula iii, 6
Nucibus relictis i,	Oculo i, 66	Pacviusque i, 77	Pavido v, 30
10	Ocnos ii, 34. iii,	Pagina v, 20	Paulo v, 115
Nugæ i, 5	44. v, 33	Palæstritæ iv, 39	Paulum v, 69. vi,
Nugari i, 79	Ocyra iv, 23	Palato i, 35	42
Nugaris i, 56. v,	Ocyus ii, 24. iii, 7.	Palilla i, 72	Pavone vi, 11
169	v, 141	Palleat iii, 43	Peccas v, 119
Nugator v, 127	Cœsophorum v, 140	Pallentes v, 15	Peccat ii, 68

- Peccent vi, 36
 Pecori vi, 18
 Pectas iv, 37
 Pectine vi, 3
 Pectore ii, 53. iii, 107. v, 27, 117, 144
 Pectus ii, 74. iii, 88
 Pecuaría iii, 9
 Pecunia iii, 109
 Pectus ii, 46. iii, 6
 Pede i, 13. iv, 12
 Pedes iii, 108
 Pedibus v, 18
 Pedio i, 85
 Pegaseum nectar p. 14
 Pejoribus vi, 15
 Pellem v, 140
 Pellere i, 84
 Pelliculam v, 116
 Pellis iii, 95
 Penates ii, 45
 Pendas i, 30
 Pendent iii, 12
 Pendens iii, 40
 Penem iv, 26, 48
 Pena iii, 74
 Pependit v, 31
 Perages v, 139
 Peragit vi, 22
 Pereussa iii, 21
 Percute v, 168
 Perdat iii, 23
 Perditus i, 23
 Perducis ii, 56
 Perge iii, 97
 Pericli iv, 3
 Pericula i, 83. v, 185
 Perisse v, 103
 Perita ii, 24
 Permisit v, 33
 Permittere v, 94
 Pernæ iii, 76
 Peronatus v, 102
 Pertusa iv, 28
 Pes ii, 62
 Pessime ii, 46
 Petis v, 149
 Petite v, 64
 Petulans i, 133
 Petulanti i, 12
 Pexaque i, 15
 Phaleras iii, 30
 Phyllidas i, 34
 Picas p. 13
 Picasque p. 9
 Pice v, 148
 Pictas v, 35
 Pictum i, 89
 Pictus vi, 32
 Piger v, 132
 Pilea v, 82
 Pilos iv, 5
 Pingitur vi, 63
 Pingue i, 113
 Pingue iii, 33
 Pinguem v, 181
 Pinguis vi, 77
 Pingui i, 96. ii, 52
 Pinguibus iii, 74
 Pinguior vi, 14
 Pinguis i, 57
 Pinsit i, 58
 Piper iii, 75. v, 55. vi, 21
 Pipere vi, 39
 Pirenem p. 4
 Pituita ii, 57
 Plantaria iv, 39
 Plasmate i, 17
 Plaudentibus iv, 31
 Plausisse vi, 77
 Plebecula iv, 6
 Plebeia iii, 114. v, 18
 Plorabile i, 34
 Plorabit i, 91. v, 163
 Pluteum i, 106
 Pocula i, 30
 Poemata i, 31
 Poëta p. 3. i, 75
 Poëtæ i, 36, 68
 Poëtas p. 13
 Poëtrias p. 13
 Polenta iii, 55
 Politus v, 116
 Pollice v, 40. vi, 5
 Ponatur v, 3
 Pone iii, 107
 Ponere i, 53, 70. vi, 23
 Pondus v, 20
 Pontificas ii, 69
 Ponto v, 134
 Popa vi, 74
 Popello iv, 15. vi, 50
 Populli i, 42, 63. iii, 112. iv, 1
 Populo i, 15. iv, 36, 50. v, 178
 Populum i, 118. ii, 54
 iii, 39
 Populus iii, 86
 Porci i, 72
 Portam iii, 106
 Portantes v, 182
 Portes i, 90
 Porticus iii, 54
 Portum vi, 9
 Poscas ii, 15
 Poscat v, 102
 Poscentes iii, 64
 Poscere v, 1
 Poscis ii, 3, 41. iii, 18. vi, 61
 Positis iii, 10
 Positum eat iii, 111
 Posse i, 83. iii, 84
 Possidet v, 75
 Possint v, 178
 Possis v, 111
 Possit i, 128. ii, 72
 Post i, 134
 Posterior v, 72
 Postibus vi, 45
 Postica i, 62
 Postquam iii, 90. v, 68. vi, 10, 88
 Posuisse i, 86
 Pote i, 56
 Potes iv, 46
 Potior ii, 20
 Potis iv, 13
 Potius iii, 16
 Præbamus iv, 43
 Præbet ii, 23
 Præcedenti iv, 24
 Præcipites iii, 42
 Præcipui ii, 58
 Præclarum funus ii, 10
 Præcordia i, 117. v, 22
 Prædia iv, 25
 Prædictum v, 188
 Præfigere iv, 13
 Prægrandi i, 97, 124
 Prælargus i, 14
 Præparet vi, 12
 Præponere ii, 18
 Præstantior vi, 76
 Præsto vi, 56
 Prætegit iv, 45
 Præteritos v, 162
 Prætores v, 88
 Prætoribus v, 114
 Prætoris v, 93
 Prætrepidum cor ii, 54
 Præterierint i, 5
 Prædeat iii, 85
 Prandia i, 67, 134. v, 18
 Prece ii, 3
 Premis v, 11
 Premitur v, 39
 Prendit vi, 23
 Presso v, 109
 Prima iii, 76
 Primas v, 42
 Primordia vi, 3
 Primum v, 30
 Primus v, 136
 Prior vi, 61
 Prius v, 166
 Pro nihilo i, 30
 Probo i, 19
 Procores i, 62
 Procerum ii, 5
 Procnos v, 8
 Prodiem p. 3
 Producis vi, 19
 Progenies vi, 57
 Proh ii, 22
 Prohibes vi, 51
 Prolui p. 1
 Promittere iii, 65
 Prompto vi, 63
 Promptum ii, 6
 Pronectis vi, 53
 Propago ii, 72
 Prope iv, 34. v, 76. vi, 60
 Propenso i, 57
 Properandas iii, 23
 Propinquis iii, 70
 Propria vi, 25
 Protinus i, 110
 Protulerim i, 89
 Proxima iii, 46
 Proximus hæres ii, 18
 Prudentia iv, 4
 Psittaco, quis ex-
 pedivit suum
 xape p. 3
 Pubis vi, 44
 Publica v, 96
 Publius v, 74
 Pudet i, 83. iii, 31
 Puella iii, 119
 Puellas ii, 27
 Puer v, 126, 167, 169. vi, 22, 69
 Pucri i, 118
 Pueris i, 79. ii, 30
 Pueri iii, 17. iv, 31. v, 148

- Puerum ii, 22
 Pulchrius v, 179
 Pulchrum i, 28
 Pulmentaria iii, 102
 Pulmo i, 14
 Pulmone ii, 30. v, 92
 Pulmonem iii, 27
 Palpa ii, 63
 Pulsa v, 24
 Pulites vi, 40
 Pulvere i, 131. ii, 67
 Pulydamas i, 4
 Puncto v, 100
 Punire iii, 35
 Papiite iv, 3
 Popillum ii, 12
 Puppe ii, 79
 Puppe vi, 30
 Pura v, 28
 Purgas ii, 16
 Purgatas v, 63
 Purgatissima ii, 57
 Purpura v, 30
 Purpurcae iii, 41
 Purum iii, 25
 Putas ii, 24
 Putal iv, 49
 Putet iii, 73
 Puta iv, 9
 Putre iii, 114
 Putris v, 58
 Pythagoreo vi, 11
- Q
- Qua i, 51. ii, 29. iii, 66, 72. v, 106. vi, 7
 Quae i, 24. ii, 4. iii, 47, 56. iv, 17. v, 17, 118
 Quaecunque i, 10
 Quaeque iii, 53. v, 107
 Quare vi, 57
 Querere vi, 65
 Quatinus v, 174
 Querlane i, 30
 Quarunt i, 30
 Quasieria iv, 25
 Quasivaria i, 7
 Quam ii, 26. iii, 42. iv, 52. v, 145, 174
 Quamvis ii, 46. v, 70
 Quando i, 46
- Quandoque iv, 28
 Quanta v, 22
 Quantas v, 5
 Quantum i, 1, 60. iii, 49, 71. iv, 26. v, 27
 Quare i, 3. iv, 38
 Quarto vi, 78
 Quartus vi, 57
 Quasi v, 66
 Quatit ii, 35
 Quem i, 44, 59, 76. ii, 12. iii, 71. iv, 2. v, 125, 131, 174, 176
 Queo v, 133
 Querela i, 91
 Queritur iii, 12, 14
 Qui i, 41, 56, 91, 94, 127, 128, 131. ii, 2, 57. iii, 90. iv, 28, 24. vi, 19, 61
 Quis ii, 24, 26. vi, 14
 Quibus i, 22. iii, 54. v, 8, 75
 Quicquam v, 128
 Quicquid i, 52. ii, 38. iii, 96. iv, 48. vi, 65
 Quid i, 5, 12, 31, 34, 45, 46, 59, 85, 107. ii, 18, 62, 69. iii, 5, 19, 26, 33, 48, 46, 67, 69, 86. iv, 8. v, 12, 25, 66, 96, 120, 124, 144, 149, 154, 179. vi, 12, 26, 68
 Quiddam i, 33
 Quidam i, 98. ii, 20. iii, 67. v, 172
 Quin i, 84. ii, 71. iv, 14. v, 141
 Quincunx v, 149
 Quinque iv, 39
 Quinta iii, 4
 Quisti i, 73
 Quintus vi, 11
 Quippe i, 88
 Quiritum v, 75
 Quirites iii, 106. iv, 8
 Quis i, 2, 3, 63. ii, 20. iii, 51, 68, 69, 85. v, 27. vi, 49, 57
- R
- Rabiosa iii, 31
 Radere i, 107. iii, 114. v, 15
 Raderet iii, 50
 Ramale i, 97
 Ramalia v, 59
 Ramos iii, 56
 Ramosa v, 35
 Ramum iii, 29
 Rancidulum i, 33
 Rapiant ii, 38
 Rapias v, 142
 Rapidus v, 94
 Raptam i, 190
 Rara i, 46
 Rasis i, 85
 Rasisse ii, 66
 Rastro ii, 11
 Ratte v, 93, 110
 Ratione iii, 36. v, 39
 Ratis vi, 31
 Raneus v, 11
 Re iii, 72
 Rebus i, 1. v, 104, 124
 Recens v, 136
 Recenti i, 15. v, 54
 Recensum ii, 73
 Recti i, 48. v, 121
 Rectius iv, 9
 Recto v, 104
 Rectum iv, 11
 Recusam iii, 18. v, 79
 Recusem vi, 15
 Recute i, 41
 Recuso i, 48
 Recutitasabbata v, 12, 13, 14, 28, 184
 Redi vi, 79
 Reduco v, 118
 Refulserit p. 12
 Regina ii, 37
 Regula iv, 12. v, 38
 Regum i, 67. iii, 17. vi, 46
 Regustatam v, 125
 Relaxat x, 125
 Relicta iii, 28. v, 168
 Relictam v, 61
 Relictis i, 10. vi, 63
 Relinque v, 17
 Reliqua vi, 53, 74
 Reliquum v, 97. vi, 68
 Rem ii, 44. iv, 1. v, 164. vi, 23, 34, 78
 Remitto p. 5
 Remus i, 73
 Rennis vi, 63
 Reparabile i, 102
 Repente p. 3
 Repeto v, 118
 Repone vi, 66
 Requiem v, 43
 Requiescere iii, 99
 Rerum iii, 15, 66. iv, 4. v, 52, 93. vi, 3
 Res i, 68, 111. vi, 48
 Resignat v, 28
 Responde ii, 17
 Respondeat iv, 19
 Respondet iii, 22
 Respue iv, 51
 Restas iii, 97
 Reterti iii, 101
 Retines v, 116
 Revello v, 92
 Reverti iii, 84
 Rex ii, 27

- Rhenos** vi, 47
Rhombos vi, 23
Ridenti i, 116
Ridere i, 122
Rides i, 40
Ridet iii, 86. v, 190
Rigida vi, 77
Rigidos iii, 105
Rimas iii, 2
Risise i, 122
Rite iii, 111
Ritu vi, 59
Rixanti v, 178
Robusti v, 5
Rodere v, 170
Rodunt iii, 81
Rogarit ii, 40
Rogavit iii, 93
Rogitas v, 134
Roma i, 5
Romæ i, 8
Romule i, 87
Romulidæ i, 31
Rosa ii, 38
Rota iii, 24. v, 72
Rubellam v, 147
Rubra v, 169
Rubrica v, 90
Rubricam i, 66
Rubrumque v, 182
Rudere iii, 9
Rudis v, 108
Rugam vi, 79
Rugosaque v, 91
Rugosum v, 55
Ruis v, 143
Rumore v, 164
Rumpere iii, 27. v, 13
Runcantem iv, 36
Rupi v, 158
Rupta vi, 27
Rupto i, 26. v, 185
Rure iii, 24
Rursus iii, 24
Rus i, 71

S
Sabbata recutita v, 184
Sabino vi, 1
Sacer i, 113
Sacerdos v, 186
Sacra p. 7
Sacras ii, 55
Sacro ii, 25, 69
Sacrum vi, 21
Sæpe iii, 44. v, 9
Sævos iii, 35
Sagittis iv, 42
Sale mordens iv, 30
Salinum iii, 25. v, 138
Salit iii, 111
Saliva i, 104
Salivam v, 112. vi, 24
Salivis ii, 33
Salutas iii, 29
Sambucam v, 95
Samios iii, 56
Sancte ii, 15
Sanctosque ii, 73
Sanguis i, 61. iii, 116
Sani iii, 118
Sanna v, 91
Sannæ i, 62
Sano iii, 46
Sanus iii, 118
Saperdas v, 134
Sapere vi, 38
Sapias v, 167
Sapiat iv, 21
Sapiens iii, 53. v, 114
Sapimus i, 11
Sapio iii, 78
Sapit i, 106
Sardonyche i, 16
Sartago loquendi i, 80
Satis iii, 27, 78
Satur v, 56. vi, 71
Saturi i, 31
Saturniaque ii, 59
Saturnumque v, 50
Saturum i, 71
Satyri v, 123
Saxa vi, 27
Scabiosum v, 74
Scabiosus ii, 13
Scalpuntur i, 21
Scelerata ii, 63
Sciat i, 27
Scilicet i, 15. ii, 19. iv, 4
Sciuderis v, 154
Scintillant iii, 117
Scire i, 27. ii, 49
Scis i, 53, 54. iv, 10
Scit i, 65, 123
Scoloppo v, 13
Scombros i, 43
Scopuli vi, 8
Scribimus i, 13
Scribitur i, 53
Scribo i, 45
Scrobe i, 119
Scotica v, 131
Se vi, 8
Secretam aurem v, 96
Secreti v, 21
Sectabere v, 71
Secto i, 131
Secuit Lucilius Ur-
bem i, 114
Secum iii, 81
Secundo v, 72
Secura iii, 26
Securus iii, 62. vi, 12, 13
Secus i, 66
Sede i, 17
Seductior vi, 42
Seductis ii, 4
Seductum v, 143
Seges vi, 26
Semel i, 24. v, 157
Semipaganas p. 6
Semper iv, 18. v, 69
Semuncia v, 131
Sene i, 124
Senectæ ii, 41
Senes v, 64, 179.
Senio iii, 48. vi, 16
Senium i, 26
Sensus i, 69
Sentis ii, 18
Sepeli iii, 97
Sepia iii, 13
Sequaces p. 6
Sequenda v, 107
Sequeris iii, 61. v, 14, 155
Sequi p. 11
Serena i, 19
Seri v, 61
Seria ii, 11. v, 44
Seriolæ iv, 29
Sermo i, 63
Servas v, 117
Servitium v, 127
Sese ii, 23. iv, 23.
Sesquiped i, 57
Seu v, 3, 4, 48. vi, 35, 36
Severos i, 64
Si ii, 9, &c.
Sibi ii, 9, 64. iii, 42, 93. v, 1, 61, 102
Sic p. 3, &c.
Siccas iii, 5
Siccis v, 163
Siccum vi, 20
Siculi iii, 39
Sidere v, 46
Signum vi, 17
Silentia iii, 81. iv, 7
Siliquis iii, 55
Sim v, 84
Similis iii, 17
Sinciput vi, 70
Sine iii, 24, 25. vi, 16
Singultiet vi, 72
Sinistro iv, 27. v, 164
Sint i, 110
Sinu v, 37
Sinnoso v, 37
Sis i, 108. iii, 96. v, 122
Sistam vi, 79
Sistro v, 186
Sit iv, 30, 52. v, 6, 23. vi, 68, 65, 74, 76
Sitiat i, 60
Sitiente iii, 92. v, 126
Sive i, 67. iii, 109
Socratico v, 37
Sodes iii, 89
Sole iv, 18. v, 54
Solea v, 160
Solem iv, 28
Solers v, 37, 142.
Soles v, 41
Solidum v, 25
Solis vi, 19
Solitos i, 70
Solones iii, 79
Solota iii, 58
Somnia ii, 57. iii, 83
Somniasse p. 2
Somno v, 56
Sonat i, 109. iii, 21
Sorbere iv, 16. v, 112
Sorbet iv, 32
Sorbitio iv, 2

- Sordidas i, 129**
Sparisse v, 33
Speciem v, 105
Species v, 52
Spectatur iv, 24
Spem ii, 35
Spes p. 12
Spirent vi, 35
Splene i, 12
Spondente v, 79
Spomosum i, 96
Statio ii, 19, 23
Stat v, 96
Stemmate iii, 28
Steriles v, 75
Sterilia vi, 54
Stertilmus iii, 3
Stertis iii, 58. v, 132
Stoicus v, 86
Stolidam ii, 28
Streptum vi, 4
Strigiles v, 126, 131
Stringere ii, 66
Struere ii, 44
Studeam iii, 10
Studeo v, 19
Stultia v, 93, 121
Stupet iii, 32
Stuppas v, 135
Sua iv, 51
Suborato v, 106
Subdite v, 124
Subduximas i, 96
Subeas v, 155
Subere i, 97
Sublere iii, 106
Subiit ii, 55
Subit iii, 100. iv, 12
Subriat iii, 110
Subsellia i, 82
Subter iii, 41. iv, 43
Sabura v, 32
Succinctis v, 31
Succinctus v, 140
Succinia iii, 20
Sadans iii, 47
Sudare v, 150
Sudes ii, 53
Sufficiat iii, 4
Suffia iv, 20
Sui v, 176
Suleoque i, 73
Sulfureas iii, 99
Sulfurea ii, 25
Sum i, 12. iv, 20. vi, 62
Sumen i, 53
Sumis v, 124
Summa i, 104. iii, 24. iv, 14, 17
Summæ vi, 64
Summos iii, 108
Summum iii, 48
Sumptus vi, 67
Sumus iii, 67
Sunt i, 77. v, 113
Sunto ii, 58
Supellex iv, 52
Superbo i, 100
Superest vi, 55
Superis ii, 71
Superos ii, 43
Supinus i, 129
Supplantat i, 35
Supplice ii, 35
Supplicet v, 173
Supposita iii, 110
Supposui v, 36
Supra v, 118
Surdaque vi, 28
Surdum vi, 35
Surge v, 132, 133
Surgentem iii, 57
Surgit iii, 95
Surrentina iii, 98
Suscipis v, 36
Suspendere i, 118. iv, 10
Suspendit v, 47
Suspirat nummus in imo ii, 51
Susurros ii, 6
Suam p. 8. v, 53
- T**
- Tabellas v, 81**
Tabula vi, 33
Tacebo iii, 97
Tacendaque iv, 5
Tacita ii, 5
Tacite iii, 95
Tacitus v, 184
Tadius vi, 66
Tali iii, 19
Talo v, 104
Tam i, 22. v, 120
Tamen i, 46, 120. ii, 48, 68. iii, 94. iv, 41. vi, 58
Tandem i, 16. iii, 103
Tangat iv, 34
Tange iii, 107
Tangit i, 117
Tangitur iii, 4
Tantum i, 60. v, 123
Tectoria v, 25
Tecum iv, 52. v, 12, 41, 42
Temone v, 70
Temperat v, 51
Templis ii, 7, 62, 75
Tempora v, 47
Tempore iii, 62
Tenax v, 48
Tendere i, 65
Tendis iii, 60. v, 139
Teneat v, 99
Teneo v, 113
Teneras i, 107
Tenero i, 35. iii, 16, 113
Teneros v, 36
Tenerum i, 98
Tentas ii, 21
Tentat iv, 23
Tentemus iii, 113
Tenuem vi, 24
Tenui v, 77
Tenuia v, 93
Tenus vi, 25
Tepidum i, 84
Ter ii, 16. v, 188
Terebrare v, 138
Terens i, 73
Teres v, 15
Tergo i, 58. iv, 24
Terræ filius vi, 59
Terræ progenies vi, 57
Terram iii, 90
Terras ii, 61
Terruit iii, 41
Tertia ii, 14. iii, 91
Tesserula v, 74
Testaque iii, 61
Testiculi i, 103
Tetigisse vi, 17
Tetrico vi, 2
Theta iv, 13
Thure v, 120
Thus i, 48. v, 135
Thyestæ v, 8
Thynnis v, 183
Tiberino ii, 15
Tibi i, 56, 82, 122. ii, 2, 23, 47, 52. iii, 20, 25, 62, 66, 95, 111. iv, 17,
48, 52. v, 21, 26, 36, 51, 92, 104, 119, 144, 146. vi, 2, 62, 64
Tincta iii, 37
Tingat vi, 20
Tingebam iii, 44
Tinniat v, 106
Titos i, 20
Togæ v, 14
Togaque i, 15
Tollat iv, 51
Tolle v, 87, 136
Tollere ii, 7
Tollit iv, 2
Tonat ii, 24
Torosa iii, 86
Torquere iii, 51
Torta v, 146
Torva i, 99
Tot ii, 47. v, 124
Totaque v, 32
Totum i, 49. v, 28. vi, 64
Totus v, 173
Trabe i, 89. v, 141. vi, 27
Trabeate iii, 29
Tractas iv, 1
Tragædo v, 3
Traham v, 28
Trahe v, 17
Trahitur v, 160
Trama vi, 73
Transcendere v, 111
Transilias v, 146
Transisse v, 60
Transtro v, 147
Tremat vi, 74
Tremor iii, 100, 115
Tremulo i, 21
Tremulos iii, 87
Trepida i, 74
Trepidare i, 20. v, 170
Trepidus v, 35
Trepidat iii, 63
Trcs v, 123
Tressis v, 76
Triental iii, 100
Triplex vi, 78
Triste i, 9. ii, 27
Trita i, 54
Troiades i, 4
Trossulus i, 82
Trutina i, 7
Trutinantur iii, 82

- Tr ii, 3, &c.
 Tria i, 75. v, 23
 Tuba iii, 103
 Tucetaque ii, 42
 Tui vi, 80
 Tulit i, 75
 Tumebit iii, 63
 Tumet ii, 14. v, 183
 Tumidas, v, 13
 Tumulo i, 39
 Tunc i, 9, 11. ii, 35. iii, 12, 102. v, 27, 60, 185
 Tunicatum iv, 20
 Tuo v, 40
 Turba vi, 42
 Turba iv, 7
 Turbida Roma i, 5
 Turbinis v, 78
 Turdarum vi, 24
 Turgescat v, 20
 Turgescere v, 56
 Turgescit iii, 8
 Turgidas iii, 98
 Turpe i, 3
 Tusco iii, 28
 Toscum ii, 60
 Tutor iii, 96
 Toun i, 27, 49. iii, 29
 Tuus vi, 71
 Tyrannos iii, 25

 U, V
 Væ vi, 50
 Vafer i, 116, 132. vi, 20
 Vago vi, 72
 Valle vi, 8
 Vaneat iii, 13
 Vapida v, 148. vi, 17
 Vapido v, 117
 Vaporata i, 126
 Vappa v, 77
 Varicosos v, 189
 Varo iv, 12. vi, 18
 Vasa ii, 59
 Vasta v, 141
 Vatribus hic mos est v, 1
 Vatun p. 7. i, 24
 Ubi i, 21, 71. iv, 6, 11. vi, 65, 79
 Uda ii, 22
 Udas v, 145
 Udo i, 105
 Uduu iii, 23
 Vectidi iv, 25
 Veientanum v, 147
 Vel iii, 29. iv, 12. v, 47
 Velina v, 73
 Velis iii, 36. v, 170
 Vellant iv, 39
 Vellat i, 133
 Velle i, 41. v, 53
 Vellere ii, 23
 Vellus ii, 65
 Velox iv, 4
 Vena vi, 75
 Venas ii, 66. iii, 91, 107
 Vende vi, 75
 Vendo i, 122
 Veneno iii, 37
 Venere v, 190
 Venerem v, 58
 Veneri ii, 70
 Venerit i, 31
 Venienti iii, 64
 Venimus iii, 16
 Venio vi, 62
 Venit iii, 11. iv, 48. v, 67. vi, 39
 Venosus i, 76
 Venter p. 11. vi, 74
 Ventis iii, 27
 Ventos v, 11
 Ventre iii, 98
 Versare i, 51
 Verba p. 9. i, 35. iii, 19, 45, 82. iv, 45. v, 14, 28
 Vere v, 113
 Verecunda v, 44
 Veri v, 48, 75, 105
 Verne iv, 22
 Vero i, 107
 Verrucosa i, 77
 Versu i, 21
 Versum i, 65, 98
 Verte v, 137
 Vertentem v, 71
 Verterit v, 78
 Vertigo v, 76
 Verum i, 55, 90. iii, 7
 Vestalesque ii, 60
 Vestat v, 101. vi, 49
 Vetavit v, 90
 Vetterem iv, 29. v, 116
 Veteres v, 92
 Veteris iii, 83. v, 59
 Veterum vi, 3
 Vetitos v, 99
 Veto i, 112
 Vetuere ii, 43
 Vetule i, 23
 Vetus i, 97
 Viatica v, 65
 Vibice iv, 49
 Vicem iv, 42
 Vicini iii, 110. vi, 14
 Vicinia iv, 46
 Vicissim v, 107
 Victuri iii, 67
 Vide i, 103
 Videant iii, 33
 Videas i, 19, 80. iii, 64, 94
 Videmus i, 69
 Vidi i, 126
 Vidit iii, 91
 Vigila v, 177
 Viri vi, 63
 Vina iii, 100
 Vincere ii, 48
 Vincique v, 39
 Vincula v, 158
 Vindicta v, 88, 125
 Viola i, 40
 Violas v, 182
 Violens v, 171
 Vine, v, 183
 Virbi vi, 56
 Virgine ii, 70
 Viri i, 36
 Viridi iii, 23
 Virtutem iii, 38
 Virum i, 96
 Vis i, 56. ii, 19. v, 144
 Visa iii, 109
 Viso iv, 47
 Vitæ v, 24, 94
 Vitam v, 61, 83
 Vitanda v, 107
 Vitiabit v, 97
 Vitiarunt vi, 40
 Vitiato ii, 68
 Vitio ii, 65. iii, 22. iv, 13
 Vitium i, 116. iii, 21
 Vitrea, iii, 8
 Vitulo i, 100
 Vive v, 153. vi, 25
 Vivere i, 9, 61. ii, 7. iii, 31. v, 84, 104, 129
 Viveret i, 104
 Vivis iii, 62. v, 152
 Vivitur iv, 43. v, 53
 Vivo vi, 31
 Vivunt vi, 2
 Vixisse iv, 17
 Vixit vi, 54
 Ulcus iii, 113
 Ulla i, 103
 Ullo iv, 41
 Ulmo iii, 6
 Ulterior vi, 41
 Ultra iii, 15. v, 60
 Ultro v, 172
 Umbo v, 23
 Umbra iii, 4
 Umbria iii, 74
 Una v, 59, 75. vi, 29
 Uncia i, 40
 Uncia iii, 102. iv, 17. v, 180
 Uinctis ii, 39
 Uincto vi, 16
 Uinctus iv, 33
 Unda iii, 24
 Unde i, 73, 80, 81. ii, 68. v, 124
 Undique iii, 59
 Unga vi, 68, 69
 Unguem v, 162
 Ungues i, 65, 106
 Unguine vi, 40
 Uno i, 66. v, 46, 53, 79
 Unum v, 43. vi, 58, 59
 Unus iii, 7
 Vocat vi, 27
 Vocē i, 19. v, 23
 Voces p. 11. v, 1, 26
 Vocet v, 171
 Volet i, 91
 Volo v, 84, 87
 Volsit v, 84
 Voluntas v, 39
 Vomere v, 181
 Vos i, 61. ii, 68
 Vota ii, 39. vi, 23
 Voti v, 109
 Voto ii, 7, 25. iii, 49. v, 53
 Urbem i, 114
 Urbi vi, 38
 Urentes ii, 24
 Urget vi, 37
 Urna v, 145
 Urnæ vi, 24

Urnas ii, 60	Ut p. 3, &c.	Vulfenius v, 190	Vultum v, 40
Urtica vi, 70	Utar vi, 22	Vulgi vi, 12	Vulvæ vi, 73
Usque i, 26. vi, 15	Utile iii, 70	Vulnera v, 4	Vulvas iv, 36
Usum v, 94	Utinam ii, 12	Valnus iv, 44	Uxor i, 74. ii, 14.
Usus v, 52	Utitur ii, 68	Vulpem v, 117	iii, 43

7

2

_____

100

